BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
11 G
8

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

47
a
21

12.11.6.8

✠ Acutiſſime queſtiones ſup̄ libros de phyſica auſcultatione ab Alberto de Saxonia edite: iá diu in tenebris torpẽtes: nuprime vero q̃ diligẽtiſſime a vitiis purgate: ac ſummo ſtudio emendate: ⁊ quantũ aniti ars potuit fideliter Impreſſe. ✠

✠

Nicoleti verniatis Theatini phyloſophi ꝑſpicaciſſimi cõtra ꝑuerſam Auerroys opinionez de vnitate ĩtellectus: ⁊ de anime felicitatẽ queſtiones diuine: nuꝑ caſtigatiſſime in lucẽ prodeuntes.

Eiuſdem etiam de grauibus ⁊ leuibus queſtio ſubtiliſſima.

Cum Priuilegio

Hieronymi paterni Salodienſis carmen

Albus olor: dum fata trahunt: dum laſſus in herbas
Decidit: ægregium ſed breue carmen habet.
Vernias exactæ teſtatus tempora uitæ.
Dum moritur: nobis hoc breue cantat opus.
In quo uera ſui redimens uexilla tonantis
Corduba iam Marte debilitata tuo.
Oſtendit plures animas: non omnibus unam.
Atq; illas nullo tempore poſſe mori.
Aurea materia eſt equidem: ſunt aurea uerba
Digna uiro: fuerat aureus ille ſenex.
Ergo quecunq; es: qui nomina clara prophanas.
Deſine: in excelſo nam ſedet ille pollo.
Exitus acta probat. nam diuum archana locutus
Dum moritur: uiuens credidit eſſe deos.

B.5.

Jacobus baptiſta aloiſianus Rauēnas cenobij ſtephanij veneti pſes Marco antonio Contareno Caroli filio. S. P. D.

CUm omnes artes alię: ſciētięq multum mortalium vitę opis ꝛ vſus attulere. Tuȝ vero philoſophia: vt po
te quę animā perficiat: quēadmodū medicina corpus: longe plurimū vtilitatis: ꝛ commodi peperit: ſed ex
philoſophię ipſius partibus: illa mihi longe vtilior: lōgeq certior: ſibiq magis cōſona ſemper eſt viſa: quę
ſub ea ſpecie poſita: quę a reruȝ ſpeculatione nomen ſortita: cuiuſq finis veritas eſt: circa res nequaq̄ a ma
teria ſeparatas: ſciētiaſq. ſed ſenſuū auxilio percipiēdas verſatur. vt alterā in nobis partē: quā intellectuȝ
poteſtatis philoſophi nūcupāt: perficiat. At vero ex multis maioꝝ noſtroꝝ hanc circa ſciētiam Cōmentarijs: libriſq
conſcriptis: qui te vel vtilitate ſumma: vel rerum copia: vel prout vniuſcuiuſq ingenij captus eſt: rerum ſublimita
te difficultateq alliciāt attrahantq: nullos vel alioꝝ: vel Ar. ipſius iudicio: hiſce octo: qbus de pncipijs: vel de auſcu l
tatione phyſica titulus eſt: aure anteferas. Quid eni (p deos) vtilius q̄ reruȝ pncipia noſſe? quę ſi bene ante peperis:
tuȝ facilius accedas ad alia. Ita eni vel vſu pbatū: vel doctiſſimoꝝ viroꝝ pceptis traditū eſt: niſi pus fundamēta bene
feceris: niſi pncipia in oib9 reb9 ante peperis: ruitura q̄ pm illa oia quę ſupſtruxeris: ad quęq manū admoueris alia.
Sed nec parū hinc quoq vtilitatis capias. qd partē eā in nobis quę rōnis indiga rōnis admodū eget: hac vna potiſ
ſimū ꝛ expurges ꝛ excolas. Excultā: tū vero virū pſtātiſſimū ꝛ diuinuȝ agas. Nec tn interim pio aic al's phię hęc
pars neglegit. vnde eni niſi a rerū nālīū eterno quodā cōcentu: ꝛ ſibi ſemp cōſono cū ſua quęq ſemp amentaliena nō
appeāt: iuſtitiā ſeruare: auaritiā vitare facilius cognoris? Quę te pręcepta: quę artes: quę diſciplinę: continētiā am
plectendaȝ: temperantiā expetendā aut melius ſuaſerint: aut acrius extorſerint: q̄ hęc vna ſciētia? Quę voluptateȝ ſe
cādarū omnino eē partiū: quinimo extremarū eſſe doceat. ſummo cū ſectatoꝝ ipſius dedecore ꝛ dāno. Nō ego hic vel
qd fortitudinē cōſequere: dum qcqd eſt genitū facillime corrūpi: qcquid eſt auctum ſeneſcere: cōmonuerit. dicā vt hac
potiſſimū rōne cōtēnendā morte admoneat: quę vitari nequaq̄ queat. Sed vt cōſultiſſimus ſis: vt prudētiſſim9 habea
re: vt excelſo animo ꝛ erecto ꝛ aduerſa ɔtēnas: ꝛ ſecūdis de via nō deflectas: naturalis ſciētię ppriū eſt munus. omitto
natura duce liberales nos euadere quę paucis minimiſq cōtentā ſe eſſe doceat. omitto infinita alia quę ad vſum ho
minū accōmodata excogitaris. Ad hoc pro ſe quiſq mihi intēdat animū. qd nunq̄ animi noſtri ſbſtātiā: nunq̄ ſubli
mia illa ꝛ diuina capeſcet: niſi ex nālib9 rebus ad ea percipienda gradū ſibi quēdā pararit ꝛ aditū. Quod ſi ex diuinoꝝ
operū admiratiōe capti homines: philoſophari pm cepere ſi ex admiratiōe: cognoſcēdi illoꝝ amor cōſecutus eſt: ſi ex
amore: noſtra pfectio: certe huic potiſſimū phię parti debemus: hāc nos magni facere: hanc oib9 votis exoptare par
eſt. p quā pfectio nobis eē ſit datū. Quā igit hęc vtilis: eq̄ ad vſuȝ hominū neceſſaria phię facultas: tā hęc auſcultatiōis
phyſicę ab Ar. edita cōmētaria magnifaciēda: lectitādaq ſunt. qbus rerū cauſas primas: pmaq: pncipia: quę ſciāȝ nī
in nobis pariāt: cōplexus eſt. ſed ꝛ cōcauſas illas mām. ſ. ꝛ formā: formęq priuationē oppoſitā: cauſas9 deinde multipli
ces: nāę finitionē: finē ipm: cauſas ſecūdarias caſum videlicet ꝛ fortunā explicauit. Et qm in nāę finitiōe mot9 memine
rat. quid nā hic eſſet motus: quot eius genera: quō cōtinuū motui adhęreat: id ruſum in infinitū partibile ſit: qd infini
tū: quid locus: quo duplici corpora egeāt nālia: nō omiſit. vt interim eoꝝ quoq rōnes: qui vacuum in nā ponerēt: va
lidiſſime refutarit. ad hęc tēpus ipm: qd per motū metimur: ipm deniq motuȝ ſcrupuloſiſſime ꝛ quaſi anxie indaga
uit. vt pōtes altiſſimo mari hiſce veluti firmiſſimis pilis iactos dicas. ſed erāt hęc omnia nihili: erāt ea potius quę de
ſperationē: q̄ ſpem vllā hęc cognoſcere cupiētib9 afferrent. vix vnus: aut alter eēt: qui res tā magnas tā excellentes: tā
ſublimes caperet. Edita hęc ꝛ nō edita veriſſime oibus videri: niſi viri ꝛ eruditiōe pręcellētes: ꝛ ingenio ſupra q̄ vt di
ci poſſit humanū: ꝛ ſummo ſtudio: nobis hęc inuoluta myſteria: hęc ſacroſancta quaſi oracula. quę pphanū vulgus at
trectare nephas erat: retexiſſent: reuelaſſentq. Ex qbus hūc vnū ego: quē nunc pmū edēdū: cuiq potiſſimū nomini
nūcupādū adoleſcens ingenioſiſſime curaui Albertū ſaxonē eē ſtatuo. qui medullā (vt iſti aiunt nouitij) deguſtarit:
vt ego: ipſius Ar. alumnus ꝛ q̄ſi partus fuiſſe videaſ. adeo ille ingenioſe ſenſuȝ elicit. obſcura luciddiſſime aperit: implica
tiſſima quęq promptiſſime diſſoluit: qōnes vero vel ab Ariſtote. ſubtiliter tractatas: ıgenioſiſſime extricatur: vel ipſe
ſuomet marte nouas addēdo vētilat: vt qui hūc legerit: deſideratur9 aliū pręterea ſit neminē. Hūc nr: ꝛ qz conſecra
neus noſter: vt pote Auguſtinian9 ꝛ ipſe: ꝛ qd ſua met laude celebratiſſimus apud oēs eſt: pci9 laudo. hūc tu legas: hūc
quē imiteris deligas: huc intēdas veliȝ. Nā pterea quę dixim9 multa tibi quoq cū illo cōmunia. ingenioſiſſimus tu.
Ingenioſiſſimū pſpicies nobiliſſim9 regio ſtēmate clarus. pbatiſſimus in oi vitę colore: vel hoc ętatis: lubrico virum
ab oi vitioꝝ labe alienū ſummope pbabis. Quod eo libēti9 facturū te puto pręter adhortationes noſtras: qd cū phię
des operā patauij: eā de te ſpem: eā omniū expectationē concitaris vt nō gentiles mō tuos cōtarenos oēs ęquaturuȝ
te: q aliquot in patauino gymnaſio florent: ſed ꝛ reliquos coętaneos tuos (abſit inidia vbo) ſupaturū ſperemus. hoc
pſertim duce: qui ꝛ tibi nunc vſui: ꝛ in futurū ornamēto ꝛ laudi eſſe poſſit maximę. Et ſane eſt hiſce tēporibus philo
ſophię plurimum gratulādū. quę ſectatores hacten9 plebeios ꝛ ſecūdę q̄ſi notę nacta quoſdā: nūc nobiliſſimū quęq
ex iuuētute veneta totidē quaſi vel principes: vel pncipū filios: amatores inuenerit. vt quę ſemp a pncipibus: a regi
bus culta ab initio eſt: poſtea ad īfimū quęq deuoluta: nunc tādē priſtinū ſectatoruȝ cętum ſuorū clariſſimū nō poſſit
nō admirari. Inter quos tanta (vt dixi) tua cū laude eniteſcis vnus: ingenij illa tua ſublimitate omniuȝ ferme rerū ca
paciſſima: memoria tenaciſſima: ſtudij vi quadā indefeſſa: vt nemini mirū videri debeat: ſi vel ego hāc de te ſpem con
cipere: vel alijs polliceri auſim: huc accedit grecarū litterarū cognitio tanta: vt qui te grece legētē audiunt: medijs athe
nis natū: ꝛ a primis annis illis imbutū exiſtimēt. vt hec tibi longe familiarior aduentitia ꝛ quaſi extraria: q̄ domeſti
ca videaſ litteraturę pars. Summa vero tua in deos: i parētē pietas: in amicos propēſiſſima animi iductio: in iniquos
facilitas: merito te omnibus amabilē. Te caruȝ: Te iucundū reddunt. Quare vt cępiſti pergas hortor ꝛ Rauennatis
tui cui iam plurima tribuiſti: memineris. Sed ꝛ appendicē hanc tāto maioris vtilitatis: quāto periculū maius iminet
ſi vincat Auerroys: p horū celeberrimi Nicoleti de intellectus vnitate addidimus. quem libellus eiuſdē de grauium
leuiūq motu cōſequitur. Quę omnia Alexādri Calcedonij inter mancipes hoſce librarios ſolertiſſimi cura imprimē
da potiſſimum voluimus. vt qui in alijs multis de. phia ſit bene meritus: hac quoq in parte: eandem mihi ꝛ omni
bus pręſtaret diligentię operam. vale ꝛ ſalue. Ex Veneto cenobio Stephanio. M. iij. idibus Januarijs.

℃ Queſtiones eximij Doctoris magiſtri Alberti de Saxonia Super octo libris phiſicorū Ariſtotelis Incipiunt.

Textus cōmenti .j.

℃ Quoniam quideȝ intelligere: ⁊ ſcire contingit ⁊c̄. Queſtio prima.

CIrca tertiuȝ Primi libri phiſicoruȝ queritur primo vtruȝ ſciētia nālis ꝯſideret de ente mobili tāq̄ȝ de ſubiecto proprio ⁊ adequato. Et arguit̄ primo ꝙ nō: naȝ ſciētia nālis nō eſt vna: ergo eius nō eſt aſſignare vnuȝ ſbm: qḋ ſit propriuȝ eius ⁊ adequatū: tenet ꝯña: añs probat̄: nam ſcia nālis aggregat in ſe notitiaȝ principioꝝ ⁊ ꝯ̊nuȝ demonſtratarū: ſed habitus ꝯcluſionum ⁊ principioꝝ nō ſunt vna ſcia genere. ℃ 2° nam ſi ens mobile eſſet ſbm propriū ⁊ adequatuȝ ⁊c̄. ſequeret̄ ꝙ ſciētia nālis eſſet ſubalternata metaphiſice: ꝯñs falſuȝ: tenet ꝯña: nam ex quo ſcientia metaphiſica ꝯſiderat de ente in quantū ens tanq̄ȝ de ſubiecto ꝓprio ⁊ adequato videt̄ ꝙ ſcientia nālis ſit ſibi ſubalternata: ex quo ꝯſiderat de ſubiecto metaphiſice ꝯtracto per ly mobile. ℃ 3° ſi queſtio eſſet vera: ſequeret̄ ꝙ ly ens mobile eſſet verificabile de oībus: de qbus ꝯſiderat̄ in ſcia nāli: ꝯñs falſum: ⁊ tenet ꝯña: naȝ hoc requireret̄ ad hoc ꝙ eēt eius ſubiectum ꝓpriū ⁊ adequatū: falſitas ꝯñtis patet: nam ens mobile de multis ꝯſideratis in philoſophia nāli nō eſt verificabile ſicut de mā ⁊ forma: cum ens mobile debeat eſſe cōpoſitū ex mā ⁊ forma: ſilr nec de vacuo nec de loco: cum locus ſit imobilis: vt patet 4° huius: nec de infinito.

Tex. cō. 41 ℃ 4° nec de hoc ente mobili conſiderat naturalis tanq̄ȝ de ſbto proprio ⁊ adequato: nec de illo ⁊ ſic de ſingulis: ergo nullū ens mobile eſt de quo ꝯſideret nālis ſcientia: tanq̄ȝ de ſubiecto ꝓprio ⁊ adequato. ergo ⁊c̄. ℃ 5° nam ſi ens mobile eſſet ſbm ⁊c̄. vel ergo ſciētie totalis vel ſcie partialis: ſicut eſt ſcia preſentis libri: nō pōt dici primuȝ: quia cōmuniter pro ſbto huius libri aſſignat̄ ens mobile: ſed q2 non eſt idem ſbm totius ⁊ partis: videt̄ ꝙ ens mobile non debeat poni ſubiectū propriū ſcientie nālis totalis. Nec pōt dici ſcḋm: q2 cōmuniter aſſignādo ſubiectum propriū ſcientie huius ſolet aſſignari ens mobile. ℃ 6° ſi queſtio foret vera: ſequeret̄ ꝙ ſcientia nālis haberet ꝯſiderare de oībus rebus mundi: ꝯñs falſum: falſitas ꝯñtis patet: q2 tunc oēs alie ſciētie ſupfluerent: ꝯña probatur: nam ſi ꝯſiderat de ente mobili: tunc eque ꝯſideraret de ente imobili: q2 de oppoſitis pertinet ꝯſiderare ad eandē ſciam: ⁊ cuȝ omne ens mundi ſit ſignificabile per aliqueȝ horum terminoruȝ ens mobile: ⁊ ens imobile: ſequitur conſequens illatum ⁊c̄.

In oppoſitum queſtionis cōmuniter ſunt oēs expoſitores. ℃ In iſta qōne primo videndū eſt de aliqbus diſtinctionibus. 2° videndū eſt de numero ⁊ vnitate cauſaꝝ ſciētiaꝝ. 3° videnduȝ eſt de queſito. 4° vidēdū eſt an ſcia nālis ꝯſideret de oībus rebus mundi. ℃ Quantū ad primū ſit prima diſtinctio: ꝙ ſcientia pōt capi quadrupliciter: vno modo pro cuiuſcūq; veri notitia: ſiue ſit neceſſariū: ſiue ꝯtingēs: quā qdem notitiā aliqui habent ex relatu quorundā fidedignoꝝ: ⁊ iſto modo capitur ſcia: cum dicimus nos hēre ſciam de hoc ꝙ roma eſt pulchra ciuitas q̄uis tñ nō viderim eā. ℃ 2° mō capit̄ ſcientia pro aliamus veri ſciētia nō habita per teſtimoniū vel relationē aliquoꝝ: ſed que habet̄ ex ſenſu. Verbi grā: poſito ꝙ nullus diceret mihi ꝙ iſte paries eſſet albus: tñ ego cognoſco ⁊ ſcio: ꝙ eſt albus ex eo ꝙ video albedinē inherētē ſibi. ℃ 3° mō capit̄ ſcia ſolum pro veroꝝ notitia ⁊ neceſſarioꝝ: ſiue illa ſunt principia: ſiue ꝯ̊nes: ⁊ iſto modo capiendo ſciam diceremus bene de principijs demonſtratiuis eſſe ſcientiam. ℃ Quarto modo capitur ſciētia pro notitia euidenti alicuius neceſſarij cauſati ex notitia euidēti ꝑmiſſaꝝ neceſſariarum applicataꝝ per diſcurſuȝ ſylogiſticuȝ: ⁊ breuiter iſto vltimo mō capit̄ ſcia in ꝓpoſito. ℃ 2ª diſtictio. Scia quarto mō accepta capit̄ pro notitia euidēti ꝯ̊nis neceſſarie per demonſtrationē ꝯcluſe. Aliqñ aūt capitur pro notitia totius demonſtrationis. ℃ 3ª diſtinctio. Scia aliqñ capitur pro vno habitu ſcḋm nūm: nō includēte plures habitus: ⁊ iſto mō ſcia vocat̄ ſciētia partialis. Aliqñ aūt capitur pro cōbinatione ſeu aggregatione multoꝝ habituum habentiū ordinē certū ⁊ determinatū: ⁊ iſto mō ſciētia vocat̄ ſcia totalis: ⁊ ſepe ſic capitur a philoſopho: ⁊ iſto modo capiendo ſciam aliquo mō intelligibilē notitiam principioꝝ ⁊ ꝯ̊num: ⁊ notitiā terminoꝝ: ⁊ reprobationes falſoꝝ ⁊ totalē phiam nāleȝ dicimus eſſe ſciaȝ. ℃ 4ª diſtinctio. De aliquo dicimus eſſe ſciam quatuor modis: vno mō tanq̄ȝ de ꝯ̊ne ⁊ ſic accipit̄: quū dicit̄: ſola neceſſaria eſſe ſcibilia. ℃ 2° mō tanq̄ȝ de ſignificato ꝯ̊nis ſicut dicimus ſciētes demonſtrare iſtā ꝯ̊nem: triangulus habet tres angulos equales duobꝰ rectis: ꝙ ſcimus triangulū hēre tres angulos equales duobꝰ rectis: ⁊ ꝙ ſcimus ꝙ triangulus hȝ tres angulos. ℃ 3° mō de aliquo dicimus hēre ſciam tanq̄ȝ de ſubiecto: vel predicato ꝯ̊nis ſcite. vnde dicimus de hoc eſſe ſciam de quo demonſtrātur paſſiones: mō hoc eſt ſbm ꝯ̊nis ſcite. ℃ Quarto mō de aliquo dicimus hēre ſciam tanq̄ȝ de rebus ſignificatis per terminos ꝯ̊nis ſcite. ⁊ iſto mō dicimus nos hēre ſciaȝ de lignis ⁊ lapidibus. ℃ 5ª diſtictio eſt ꝙ ſbm capit̄ pluribus modis: vno modo capit̄ ſbm pro termino inferiori capto in recta linea ꝑdicamentali: ⁊ iſto modo accipit̄ ſubiectū: quū dr ſpeciem eſſe ſbm generis ⁊ indiuiduuȝ ſpeciei. ℃ 2° modo ſumit̄ ſbȝ pro illo cui inheret aliqua forma ſiue ſbalis: ſiue accidentalis: ⁊ iſto modo accipitur quuȝ dicit̄ materiam eſſe ſubiectū forme ⁊ parietem eſſe ſubiectū albedinis. ℃ 3° modo accipit̄ prout diſtinguit̄ ꝯtra predicatū: ⁊ iſto modo accipit̄. quū dicit̄ propoſitionem cathegoricā eſſe illā que hȝ ſubiectū: ⁊ predicatuȝ ⁊ copulam ⁊c̄. ℃ 4° modo accipit̄ ſbm prout diſtinguit̄ ꝯtra paſſionē ⁊ pro vno termino cōmuni verificabili de pluribus ſubiectis pluriū ꝯ̊num demonſtratarū in aliqua ſcia. que ꝯ̊nes ⁊ earū ſubiecta hñt affinitatē adinuicem rōne illius termini cōmunis: ⁊ talis terminus cōmunis non trāſcendit ꝯſiderationē iſtius ſcie: ⁊ ad ipſuȝ reducunt̄ oīa ꝯſiderata in illa ſcientia: ⁊ iſtud tunc dr ſbm propriuȝ ⁊ adequatū illius ſcie: ⁊ hoc de articulo primo.

Quantum ad ſecundum ſit prima ꝯcluſio accipiendo ſciam ſecundo modo tertie diſtinctionis: nulla ſcientia eſt vna ſed nūm: patet: nam ſit a. ſcientia accepta pro complexione. b. c. d. ſcientie. probatur ꝙ a. ſciētia nō eſt vna ſcia ſm nūm. q2 non eſt ſciētia. b. nec ſcia. c. nec ſcia. d. nec eſt aliqua ſciētia ab his diſtincta: ergo non eſt ſcia vna. ꝯña tenet: ⁊ añs quo ad primam eius partem patet ex eo ꝙ totū nō eſt aliqua ſuarū partiū: quo ad ſcḋaȝ eius partem patet ex eo ꝙ totū nō eſt aliud a ſuis partibus ſimul ſumptis: ſicut poſtea videbitur: ⁊ ꝯfirmat̄: naȝ accipiēdo ſciam ſic ipſa aggregat

in ſe habitum concluſionum ⁊ habituꝫ principioꝝ: mō
habitus ꝯcluſionuꝫ ⁊ habitus principioꝝ nō ſunt vna
ſciētia. Ex hoc ſequiť ꝙ totalis libri phyſicoꝝ nō eſt vna
ſcīa ſm̄ nūm̄. patet q͛ aggregat in ſe notitias pluriū cō-
cluſionum. ¶ 2° ſequiť ꝙ ſcīa totalis libri phyſicoꝝ nō
eſt aliquid pꝫ q͛ nō eſt vnum: vnū aūt ⁊ aliqd̄ ꝯuertun
tur: ꝑ Ar. 4° metaphy. ⁊ directe ſimile ſicut de ſoꝛ. ⁊ pla
tone. Nam ſoꝛ. ⁊ plato nō ſunt aliqd̄ ex eo ꝙ nihil ē ſoꝛ.
⁊ plato. imo ſoꝛ. ⁊ pla. nihil ſunt. ¶ Sc̄da ꝯcluſio. q̄uis
ſcīa ſic accepta: nō ſit vna ſm̄ nūm̄ tñ bene dr̄ vna: vnita-
te aggregationis: mō quo dicimus exercituꝫ eſſe vnū: pꝫ
nam ſicut exercitus eſt collectio pluriuꝫ reruꝫ: ita ſcīa ſic
accepta eſt notitiaꝝ pluriuꝫ collectio. ¶ Tertia cōcluſio.
nulla ſcīa hꝫ plures cauſas q̄ꝫ duas. ſ. efficientem ⁊ finalē
nam nulla ſcīa hꝫ cām mālem ꝓprie loquendo: nec cām
formalem: probať. Et ſuppono ꝓ ꝙ ſcīa ſit accidens. qđ
Tx.cō.12. quidem clarū eſt: tunc ſic nullū accidēs ꝑ pħm 8° meta.
habet cām mālem ex qua: q̄uis bene habeat cām mālē
in qua: que ꝓprie nō dꝫ dicī cauſa accidētis: ſicut nec mā
dr̄ cauſa forme: ſed cum ſcīa ſit accidēs per ſuppoſitionē
ergo ſcientie nō eſt cauſa mālis: ſed ex quo ſcīe nō eſt cau
ſa mālis: ⁊ per ꝯñs nec eius erit cauſa formalis. Verum
tamen improprie loquēdo ſubiectū: de quo ſcīa ꝯſiderat
ſolet dici cauſa mālis ſciētie. ⁊ hoc eſt ita iꝓprie dictū:
ac ſi diceretur: ꝙ color eēt cauſa mālis viſionis. Qꝫ aūt hē
locutiones ſint iꝓprie: patet: nam ꝓprie loquēdo cau-
ſa mālis dꝫ eſſe de eſſentia illius: cuius eſt cauſa. ſed mo-
do ſb̄m ſcīe: de quo ꝯſiderat ſcīa: nō eſt de eſſentia ipſius
ſcīe. ſicut nec color de eēntia viſionis. ergo. Et ſic iꝓprie
ſolet aſſignari ⁊ ꝯcedi cām formalē eſſe diuiſionē ⁊ ordi-
nationē partiū ſcīe. mō hoc eſt ſic iꝓprie: ſicut ſi dicere-
mus diuiſionē ⁊ ordinationē partiū ipſius hoīs: eē cām
formalē eius: ergo nulla ſcientia proprie loquēdo nec hꝫ
cauſam materialem: nec formalem: ⁊ hoc de articulo 2°.

Quantū ad 3m ſit pª ꝯcluſio ꝙ anima ſubꝫ ſcīe aīa eſt
ſb̄m 2° mō: patet: quia aīe inheret ſciētia
tanq̄ꝫ ſuo ſubiecto. ¶ 2ª cōcluſio huius ſcīe nālis prout
accipiť pro cōbinatione pluriū ſciaꝝ ſeu notitiarū non
eſt vnuꝫ ſb̄m accipiendo ſb̄m tertio mō: prout eſt altera
pars ꝓpoſitionis. pꝫ. nam ſic accipiēdo ſcīam nālem: ip-
ſa aggregat in ſe plures notitias pluriū ꝯnum: quaꝝ cō
cluſionū diuerſa ſunt ſb̄a. ¶ 3ª ꝯcluſio. ſic accipiēdo ſciaꝫ
nālem bñ eſt eius vnū ſb̄m: accipiēdo ſb̄m pro termino
cōmuni verificabili de ſubiectis pluriū ꝯnuꝫ ſcīe nālis:
qui qđē terminus nō trāſcēdit ꝯſiderationē ſcīe nālis. H
ꝓbať: nam bñ eſt aliqs terminꝰ cōis verificabilis de oibꝰ
conſideratis in ſcīa nāli: ⁊ hoc in recto vel in obliquo.
¶ 4ª ꝯcluſio eſt ꝙ talis terminus eſt ly ens mobile. hoc
pꝫ quia hic terminus. ens mobile. īter omnes terminos:
de q̄bus ſcīa nālis format ꝯnes demonſtrabiles: hic ter-
minus. ens mobile. eſt cōiſſimus: ⁊ nō trāſcendit ꝯſidera
tionē ſcīe nālis. ⁊ oīa ꝯſiderata in ſcīa nāli hn̄t attributio
nē ad ipm̄: aliq̄ ſicut principia: aliq̄ ſiċ paſſiōes ⁊ aliq̄ ſiċ
ſubiecta paſſionū: ſicut apparebit in ꝓceſſu. Ex hoc etiaꝫ
patet rñſio ad queſitū: ⁊ eſt ꝯcluſio principalis. ſ. ꝙ ſciētia
nālis ꝯſiderat de ente mobili: tanq̄ꝫ de ſubiecto ꝓprio ⁊
adequato. ¶ Sed notandū eſt ꝙ ſcīa nālis totalis ꝯſide-
rat de ente mobili: quo ad paſſiones ꝓprias ⁊ cōes. Sci
entia aūt huius libri ꝯſiderat de ente mobili quo ad paſ
ſiones eius cōmunes tm̄: ⁊ ſic patet qualiter ens mobile:
eſt ſubiectum propriū ⁊ adequatū ſcientie nālis totalis:
⁊ ſcientie nālis partialis: ſicut eſt ſcientia huius libri: ſed
hoc eſt diuerſimode: eſt enim ſubiectuꝫ adequatū huius
ſcientie ſcilicet libri phyſicoꝝ: prout de ipſo inueſtigat ſo
lum paſſiones cōmunes: ſicut eſt motus tempus ⁊ hꝫ. ⁊
eſt ſubiectuꝫ adequatū ſcientie nālis totalis. prout de eo

inueſtigantur ꝓprietates ⁊ paſſiones: nō ſolū cōmunes:
verūetiā ꝓprie: ⁊ ſic patet ſolutio quinti argumenti.

Quantum ad quartū an ſciētia nālis conſideret
de omnibus entibus mundi ſit pri
ma ꝯcluſio. Sciētia nālis conſiderat de his terminis ens
mobile ⁊ ens imobile: ſilr̄ de his corporale ⁊ incorpora-
le. ſed per iſtos terminos quodlibet ens mundi eſt ſigni
ficabile: ergo cū ipſa ſcīa nālis non ꝯſideret de his termi
nis per ſe: ſequiť ꝙ ipſa de ſignificatis cōſiderat hoꝝ ter-
minoꝝ: ⁊ per ꝯñs ſcīa nālis ꝯſiderat de omnibus: prout
ꝯſiderare de aliquo: vel eſſe ſcientiaꝫ de aliquo capiť 4°
modo. ¶ 2ª ꝯcluſio eſt hec. nulla ſcīa eſt ſic de oibus ꝙ ip
ſa ſit demonſtratiua oiuꝫ ꝯnū demonſtrabiliū: pꝫ primo:
nam ſi eēt aliq̄ talis: tunc alie ſcīe ſuperfluerent. ¶ 2° ſi aliq̄
ſcīa eēt talis: hec maxime eſſet metaca. Sed hoc eſt falſuꝫ:
falſitas pꝫ q͛ metaca nō demonſtrat iſtam ꝯneꝫ. triangu
lus hꝫ tres angulos ⁊c̄. ꝯñtia tenet quia metaca eſt ſcien
tia cōmuniſſima. ¶ 3ª concluſio. metaca hꝫ formare con-
cluſiones demonſtrabiles per ipſam de qualibet re mū
di. pꝫ: nam de qualibet re hꝫ inquirere an ſit eadē vel di-
uerſa ab vna alia re. Unde de triāgulo hꝫ inquirere an
ſit idem lineis an nō. ⁊ hoc demonſtrabile eſt. ergo non
eſt cōis vel cōmuniſſima: ſic ꝙ ipſa ſit demōſtratiua oiuꝫ
ꝯnuꝫ demōſtrabiliū: ſed ſic eſt: ꝙ ipſa de qualibet re pōt
formare ꝓpoſitiones per ipſam demonſtrabiles: quali-
ter nō eſt de aliqua alia ſcīa. Ex his ergo patet qualr̄ ſcīa
nālis ꝯſiderat de oibus rebus mundi ⁊ qualr̄ nō. ¶ Ad
rōnes principales ad primaꝫ: qñ dr̄ ſcīa nālis nō eſt vna:
verū eſt. ergo eius nō eſt vnū ſb̄m verū eſt accipiēdo ſb̄m
prout diſtinguiť ꝯ ꝓdicatū. ſed accipiēdo ſb̄m 4° mō. ſ.
pro termino cōi verificabili ⁊c̄. ſcīe nālis eſt vnū ſb̄m: qđ
eſt eius ꝓpriuꝫ. ¶ Ad 2m ꝯcediť ꝙ ſcīa nālis imo queli-
bet alia ſciētia eſt aliquo mō ſubalternata metace. ¶ Ad
3m ꝯcedo ꝙ ens mobile eſt verificabile de oibꝰ ꝯſidera-
tis in ſcīa nāli: ⁊ hoc in recto vel i obliquo. mō q̄uis mā
vel forma nō eſt ens mobile: tñ eſt entis mobilis. ſ. prin
cipiuꝫ: ſilr̄ q̄uis tp̄s nō ſit ens mobile: tñ eſt aliqd̄ entis
mobilis puta paſſio: ſilr̄ q̄uis vacuū nō ſit ens mobile:
tñ eſt ꝓuatio paſſiōis entis mobilis. ſ. loci. ⁊ ſic de alijs.
¶ Ad 4m bñ ꝯcedo ꝙ nullū ens mobile eſt ſb̄m ꝓpriū
ſcīe nālis. ⁊ hoc bene probat ratio. nihilominus hic ter-
minus. ens mobile. eſt ſb̄m ꝓpriū ſcīe nālis: ſicut eniꝫ nō
ſequiť. nullus hō eſt ſpēs ḡ falſuꝫ eſt ꝙ hō ſit ſpēs: ita nō
ſequiť: nullū ens mobile ē ſb̄m ⁊c̄. ḡ falſuꝫ eſt ꝙ ens mo
bile ſit ſb̄m ſcīe nālis. ¶ 5ª rō ſoluta eſt in tertio articulo.
¶ Ad 6m patet reſponſio ex 4°. Queſtio. ij.

Queritur 2° vtrū cognitio ſcienti-
fica cauſati depēdeat ex
cognitione ſuaꝝ cauſaꝝ: ⁊ arguiť ꝙ nō: q͛
cognitio ſciētifica nō eſt nobis poſſibilis: ḡ
queſtio falſa. tenet ꝯñtia. Sed añs ꝓbatur
nam cognitio ſcientifica habeť de aliquo:
quū de illo amplius nō eſt dubiū: nec eſt formido ad op
poſitū: talis aūt nō eſt nobis poſſibilis de aliqua re: cuꝫ
nulla res poſſit cognoſci: quantū cognoſcibilis eſt. ¶ 2°
ſi cognitio ſciētifica cauſati dependet ex cognitione ſua-
rum cauſaꝝ: vel hoc eſſet intelligendo per cauſatuꝫ con-
cluſionem ſcibilem: ⁊ per cauſas pmiſſas: vel intelligen-
do per cauſatuꝫ aliquā rem ad extra: que non eſt ſignū:
⁊ per cauſas ſimiliter: nō pōt dici pmū ex eo ꝙ cōcluſio
non eſt illud quod ſcitur ſed res ſignificata: ⁊ etiaꝫ quia
premiſſe nō ſunt cauſe concluſionis: nā poſſibile eſt con
cluſionem eſſe premiſſis non exiſtentibus: ergo premiſ-
ſe non ſunt cauſe concluſionis. Nec poteſt dici 2m ſcilicet
ꝙ intelligendo per cauſatum rem ad extra: que non eſt
ſignum: ſicut eſt homo lapis ⁊c̄. quia illa res non eſt ſci-
bilis: probatur

bilis:probat̃ q2 nihil eſt ſcibile niſi qḋ eſt demõſtrabile: talis aũt res nõ eſt demſ̃rabilis eo ꝙ nõ eſt:nec põt eſſe cõcluſio demonſtrationis. ¶3° ſi queſtio eſſet vera tunc cognitio ſciẽtifica cauſati: depẽderet ex ſeipſa:ſꝫ hoc eſt incõueniens ergo.probat̃ ↄ̃ñtia:q2 cognitio cauſe dependet ex cognitione effect⁹ ſeu cognitione cauſati:ſi ergo cognitio cauſati dependeret ex cognitione cauſa2:ipſa dependeret ex ſe ipſa:q2 quicqd eſt cã cauſe eſt cã cãti:⁊ cum cognitio cãti ſit cauſa cognitionis cauſe:ſequit̃ tũc ꝙ cognitio cauſati eſſet cã cognitionis ſui ipſius ⁊ ſic ideꝫ dependeret a ſeipſo:⁊ eſſet cauſa ſui ipſius. ¶4° ſi queſtio eſſet vera:ſequeret̃ ꝙ eſſet circulatio in cognitionib⁹: ↄ̃ñs eſt falſum:falſitas pꝫ:q2 tunc vnũ ⁊ ideꝫ eſſet notius ⁊ ignotius reſpectu vnius ⁊ eiuſdẽ qḋ eſt falſum. Sed ꝓbatur ↄ̃ñtia:naꝫ cognitio cauſati eſt cã cognitionis cauſe:q2 eſt
Tex. cõ. 3. nobis notius.p Ar.in lra.ſi ergo.ecõuerſo cognitio cauſe eſſet cauſa cognitiõis cauſati:ſequeret̃ circulatio. ¶5° ſequeret̃:ſi queſtio eſſet vera ꝙ magis nota cognoſcerentur per minus nota:ↄ̃ñs eſt falſum.falſitas pꝫ:quia eſſet petitio principij:ſed ↄ̃ñtia ꝓbatur:q2 cauſatuꝫ eſt nobis
vt ſupra notius ꝗ̃ cauſa:per Ar.in lra dicentẽ effectuꝫ eſſe nobis notiorem. ¶6° ſi queſtio eſſet vera ſequeret̃ ꝙ ſtatim habita cognitione cauſa2 haberet̃ notitia cauſati: ſed ↄ̃ñs eſt falſum:falſitas patet.nam aliqs poteſt cognoſcere cauſas alicuius effectus abſqꝫ hoc ꝙ cognoſcat ipm effectũ:cuius ille ſunt cauſe:quia forte ꝗ̃uis cognoſcat illas cauſas:nõ tñ cognoſcit ꝙ ille ſunt cauſe talis effect⁹.ergo ⁊c̃.

Tex. cõ. 1. **In oppoſitum** videtur eſſe Ar.in ꝓhemio huius ⁊ expoſitores. In iſta queſtione primo videndũ eſt an aliqḋ ſcibile vel cognoſcibile poſſit a nobis tñ cognoſci quantũ eſt cognoſcibile de quo tangebat̃ in primo argumẽto. ¶2° videnduꝫ eſt an ↄcluſio ſit illud qḋ vere ſcitur: vel ſignificatũ ↄ̃nis. de quo tangebatur in 2° ar°.¶3° videnduꝫ eſt de q̃ſito principali. ¶Quãtũ ad primũ ꝑſupponendũ eſt ꝙ ſcibile aliqñ capitur pro ↄcluſione:cui aliquis aſſentit ꝓpter aliquã euidentiã. Aliqñ capit̃ pro ipſa re incõpleta vel pro ſbto ↄ̃nis ſcibilis:de quo ſciunt̃ ⁊ inueſtigant̃ aliqua predicata. ¶2° ſuppono ꝙ nõ tot:quin plura predicata de quolibet termino ſunt verificabilia vel ſcibilia vel de pronoĩe demonſtrante illud:pro quo talis termin⁹ ſupponit. ¶3° ſuppoſitio:ꝙ intelľs noſter nõ poſſit de aliq infinita cognoſcere. ¶Tunc ſit prima ↄcluſio accipiẽdo ſcibile vel cognoſcibile pro termino vel pro ſbto alicui⁹ ↄ̃nis ſcibilis:vel pro re pro qua iſte terminus ſupponit: nulla res eſt a nobis cognoſcibilis tñ:quãtũ põt cognoſci. ꝓbatur per ſcḋam ſuppoſitionẽ.nam infinita ſeu nõ tot:quin plura ꝑdicata ſunt de aliquo verificabilia ⁊ cognoſcibilia:ſed per tertiã ſuppoſitionẽ intelľs nr̃ nõ põt infinita de aliquo cognoſcere ex eo ꝙ eſt finite capacitatis.ergo nõ eſt poſſibile ꝙ cognoſcat infinita cognoſcibilia de aliquo:⁊ per ↄ̃ñs non eſt poſſibile ꝙ cognoſcat aliquid tñ quãtũ eſt cognoſcibile.ergo bñ dicit Themiſti⁹ ſup primo de aĩa.ꝙ ea que ſcim⁹ ſunt minima pars eo2 que ignoram⁹. ¶Secũda ↄcluſio ꝙ accipiẽdo ſcibile vel ſcituꝫ pro ↄ̃ne demonſtrata vel demonſtrabili:poſſibile eſt ꝙ aliqd aliquo mõ cognoſcat̃ tñ quãtuꝫ eſt cognoſcibile ab eo.probat̃:nam poſtꝗ̃ aliqua ↄcluſio eſt mihi demõſtrata per demſ̃ratione a me ſcita:ipſam tñ cognoſco quantũ eſt cognoſcibilis a me:verbi gr̃a vt iſtaꝫ.triangulus habet tres angulos.

Quantum ad 2ᵐ:ſciendũ ꝙ aliqui ſunt qui volunt: ꝙ nullo mõ cõcluſio ſit id qḋ vere ſcitur ſed res ſignificata p ↄ̃nem:⁊ arguunt ſic:vel ſi eſſet ↄcluſio mentalis vel vocalis vel ſcripta:ſed nullum iſto2 poteſt dici.ḡ.ↄ̃ñs tenet:⁊ añs quo ad primam eius partem patet per ſufficientē diuiſionem ↄcluſionis:ſed quo ad ſecundam partẽ probat̃.⁊ ꝓ ꝙ non propõ vocalis vel ſcripta:q2 greci ⁊ latini quãuis nõ hẽant ↄ̃ſimiles propoſitiones vocales vel ſcriptas hñt tñ ↄ̃ſimiles ſciãs ſicut eſt geometria aſtrologia ⁊ ſic de alijs:hoc autẽ non eſſet verũ ſi ↄcluſio vocalis vel ſcripta ſciret̃.nec põt dici ꝙ ſit propoſitio mentalis q2 aliquis põt per picturas lineari in pariete cognoſcere triangulũ hẽre tres angulos abſqꝫ hoc ꝙ ↄ̃ſideret reflexiue intentionem alicuiuſmodi eſt propoſitio mentalis:ſed hoc nõ eẽt veruꝫ ſi ↄcluſio mentalis eſſet id quod vere ſciretur. ¶2° ad idem in demonſtratione ꝓpter qd id qḋ ſcitur:ſcitur per ſuas cauſas.modo nõ põt dici ꝙ hoc ſit ↄcluſio:nam ſi ſic ipſa ſciretur ⁊ per ꝑmiſſas tanꝗ̃ per ſuas cauſas: ſed hoc non: quia ꝑmiſſe nõ ſunt cauſe ↄ̃nis:quia ↄcluſio põt eẽ premiſſis nõ exiſtẽtibus:qḋ nõ eſſet ſi ꝑmiſſe eſſent cauſe cõcluſionis. ¶3° hoc nos ſcimus de quo habemus ſciam: ſed ſic eſt ꝙ de rebus ſignificatis ⁊ nõ ſoluꝫ de ↄ̃ne habemus ſciam:ergo.maior eſt nota:minor patet q2 de deo ⁊ lapidibus ⁊ coruſcationib⁹ ⁊ tonitruis habemus ſciẽtiam: que tñ non ſunt ↄ̃nes:ſed res ſignificate per ↄ̃nes. ¶4° nam ſi demonſtraret̃ mihi iſta ↄcluſio.triangulus habet tres angulos ⁊c̃.ego ſcio triangulũ hẽre tres angulos equales duob⁹ rectis.ſed triangulũ hẽre tres angulos equales duob⁹ rectis nõ eſt illa ꝓpõ:triangulus hꝫ ⁊c̃. ergo ſcio aliquid qḋ nõ eſt ꝓpoſitio.maior eſt nota:⁊ minor pꝫ nam deũ eẽ nõ eſt iſta ꝓpoſitio:deus eſt ergo ⁊c̃. ↄ̃ñtia tenet ⁊ añs ꝓbatur:nam deũ eſſe fuit ab eterno:ſꝫ iſta ꝓpoſitio deus eſt nõ fuit ab eterno:ergo ⁊c̃. ¶Alij aũt dicunt ꝙ ſolũ cõcluſio ſit id qḋ vere ſcitur ⁊ ꝓbant ſic.illud quod eſt verũ ⁊ neceſſariũ:ſcitur:⁊ nihil aliud a vero ⁊ necio ſcitur.ſic haberi põt ex primo poſterio2:ſed nũc ita eſt ꝙ ↄcluſio eſt illud qḋ eſt verũ ⁊ neceſſariuꝫ ⁊ nihil aliud ab ea:cum ſoluꝫ veritas debeatur ꝓpoſitionibus. ¶2° ſolius demonſtrabilis eſt ſcia:ſed ſolum ↄcluſio eſt demonſtrabilis ⁊ nõ res ſignificata.ergo.ambe premiſſe pñt extrahi ex primo poſterio2. ¶3° naꝫ dicit Linconienſis ſup primo poſterio2 ꝙ ſcia premiſſarũ gignit ſciaꝫ ↄ̃nis.quod nõ eſſet verũ niſi cõcluſio ſciret̃ ⁊ ſic ſequitur ꝙ ↄcluſiones ſciuntur:⁊ per ↄ̃ñs nõ res ſignificate per cõcluſiones. ¶4° ad idem naꝫ dicit Ar. primo poſterio2 ꝙ ꝑn⁹ magis ſcim⁹ ⁊ credimus ꝗ̃ ↄ̃nes:⁊ ſic ſequit̃ ꝙ cõcluſiones ſciuntur cum cõparatiuus preſupponat poſitiuum:⁊ vltra ſi cõcluſiones ſciuntur:falſum eſt ꝙ ſoluꝫ res ſignificata ſciatur.ergo ⁊c̃. ¶5° Auerrois ſciuit deuꝫ eſſe:modo ſi ſciendo deum eſſe ſciuit rem ſignificatam ⁊ non concluſionẽ:ſequitur etiã ꝙ ſciuiſſet eum eſſe trinuꝫ ⁊ vnum:ſed cõſequens eſt falſum:falſitas patet ex dictis ſuis:nam nullo modo conceſſiſſet deum eſſe trinum ex eo ꝙ nullo modo dixiſſet vnam rem ſimplicem eſſe plures res nũo:⁊ conſequentia tenet:naꝫ quantũ eſt ex parte ſignificatorum idem eſt deum eſſe:⁊ deum eſſe trinuꝫ. ¶Breuiter pro concordantia iſto2 dicentiũ ſic ⁊ ſic ſciẽduꝫ eſt (ſicut prius dicebatur) ꝙ aliquid dicit̃ ſciri dupliciter: vno modo tanꝗ̃ concluſio ſeu illud cui intellectus aſſentit tanꝗ̃ alicui vero ⁊ neceſſario complexo ⁊ ↄcluſo per demonſtrationẽ ex premiſſis omnibus. Alio modo tanꝗ̃ illud pro quo intellectus aſſentit concluſioni.⁊ hoc eſt res ſignificata per cõcluſionem:que vocatur ſignificabile:⁊ illud etiã põt vocari vnum veruꝫ ⁊ vnum neceſſarium.modo dicendum eſt:ꝙ primo modo cõcluſio ſcitur ſcilicet tanꝗ̃ illud cui itellectus aſſentit.ſed 2° modo res ſignificata ſcitur.ſ.tanꝗ̃ illud pro quo intellectus aſſentit cõcluſioni. Et ſuppono ꝙ talis aſſenſus eſt vna res in anima ſuperaddita ⁊ diſtincta ab ipſa anima ⁊ cõcluſione mentali:⁊ ſecundũ hoc rationes poſite hincinde vadunt vijs ſuis:ſed forte dices tu:quid tamen eſt illud inter illa quod veriſſime ſcitur? dico ꝙ hoc eſt res ſignificata per concluſionẽ:de concluſione enim nõ habemus ſcientiam niſi tanꝗ̃ de ſigno:⁊ ideo ſicut aliter dicit̃

vrina ſana ⁊ aliter homo ſanus: ita aliter dicitur ꝯcluſio ſcita ⁊ aliter res ſignificata per concluſionē: vñ quum dicitur premiſſas eſſe cauſas ꝯcluſionis: debet intelligi ꝙ pmiſſe ſunt ſigna cauſaꝝ ⁊ ꝯcluſio ſignum cauſati. vnde ſic eſſe ſicut ſignificatur per premiſſas eſt cauſa ſic eſſe ſicut ſignificatur per concluſionē in ipſa demſtratione ⁊c̄.

Quantum ad tertium articulum ſciendum eſt ꝙ duplex eſt cognitio: quedā cognitio quia: ⁊ quedā cognitio ꝓpter quid. verbi gratia: naꝫ quelibet cognitio qua cognoſcimus ꝙ eclypſis lune eſt: vocatur cognitio quia eſt: ſed qñ cognoſco propter quid eclypſis lune eſt: vocatur cognitio propter quid: ⁊ ſepe habemus cognitiōem q̄ eſt de aliquo abſqꝫ hoc ꝙ habeamus cognitionē propter quid eſt. ¶ Alia diſtinctio ꝙ quedā eſt notitia complexa: quedā incōplexa. Exemplū primi ſicut eſt cognitio qua cognoſco hominez eſſe album. Exemplū ſecūdi ſicut eſt cognitio qua cognoſco ſortem vel platonē. ¶ Alia diſtinctio ꝙ quedā eſt cognitio propria: ⁊ quedā cognitio cōmunis. Cognitio ꝓpria dicitur quando aliqua res cognoſcatur per aliquaꝫ intētionem ſeu conceptum exiſtentem in anima repreſentatiuum illius rei ⁊ non alterius ſicut eſt cognitio: qua cognoſcerem ſortem ⁊ platonem ſcilꝫ ſortem eſſe ſortem: ⁊ platonem eſſe platonem. Cognitio autē cōis eſt quando aliqua res cognoſcitur per aliquaꝫ ſimilitudinē non ſolum repreſentatiuam illius rei: verum etiam alterius: ſicut eſt notitia qua cognoſcerem ſortem eſſe hominē vel animal. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio ꝙ prima notitia ⁊ cognitio: quaꝫ habemus in ſcientia nāli: eſt cognitio quia eſt. probatur. nam in ipſa ſcientia nāli: primo cognoſcimus effect⁹: effect⁹ enī ſūt nobis notiores: ſꝫ ipſos anteq̄ꝫ cognoſcamus eorum cās: ſolum cognoſcimus cognitione quia eſt: ex eo ꝙ cognitio eorum propter quid dependet ex cognitione ſuarum cāꝝ. ¶ 2ª concluſio: poſt notitiam primam in ſcientia nāli: poſſumus habere notitiam propter quid. hoc patet: nam cognitis effectibus q̄ ſunt: poſſumus cognoſcere propter quid eſt effectus: cognitio autem q̄ eſt reuertitur ad effectum. ¶ 3ª concluſio: notitia incōplexa ipſius cauſati poteſt haberi abſqꝫ notitia cauſe ipſius cauſati: hoc pꝫ: nam videndo albedinem poſſum cognoſcere albedinez: abſqꝫ eo ꝙ cognoſcā ipſius albedinis cauſam. ¶ 4ª ꝯcluſio: ad notitiā cōplexam propriā ⁊ ſpecialez ipſius cauſati oportet cām illius vel cauſas cognoſcere. hoc pꝫ: nam talis cognitio dependet a cognitione illorum a qbus res illa dependet in eē: ⁊ hec ſunt cauſe illius rei ⁊c̄.

Ad rationes principales: ad primā pꝫ ex pmo articulo. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ ꝑ cāꝫ pōt intelligi ſic eſſe ſicut ſignificatur per ꝯnez: ⁊ per cauſas pōt itelligi ſic eſſe ſicut ſignificat̄ per pmiſſas: vnde ex cognitione ſic eſſe ſicut ſignificat̄ per pmiſſas in demōſtratione ꝓpter quid depēdet cognitio ipſius ſic eē ſicut ſignificatur per ꝯcluſionem: q̄uis tamen ecōuerſo in cognitione quia eſt ex cognitione depēdet cognitio ſic eſſe ſicut ſignificat̄ per premiſſas: ⁊ ſi diceret̄: ſic eſſe ſicut ſignificatur per ꝯcluſionē: nō eſt demonſtrabile. nego: ⁊ quando dicebatur ſolā ꝯcluſio eſt demonſtrabilis: verum eſt tanq̄ꝫ illud: quod in demonſtratione infertur: nō tamen tanq̄ꝫ illud: quod per illatum ſignificat̄: ſicut dicebatur in 2° articulo. ¶ Ad 3ᵐ bene concedo ꝙ cognitio ꝓpter quid ipſius cauſati bene dependet ex cognitione quia eſt eiuſdē nec hoc eſt impoſſibile: nec ratio probauit aliud. ¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ non eſt impoſſibile eſſe circulationeꝫ diuerſoꝝ generum: ſicut eſt cognitio q̄ eſt: ⁊ cognitio ꝓpter quid: non eniꝫ eſt impoſſibile ꝙ. a. ſit notius. b. quo ad quia eſt: ⁊ econuerſo: quia eſt ipſius b. ſit notius q̄ꝫ propter quid eſt ipſius a. ſiue q̄ꝫ ipſum a. ¶ Ad 5ᵐ pꝫ ex eadem radice: cauſe enī q̄uis ſint minus note: quo ad quia eſt q̄ꝫ ſit cauſatuꝫ quo ad quia eſt: tamen quia eſt cauſarū eſt notius q̄ꝫ ꝓpter quid eſt effect⁹. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ q̄uis cognitio cāꝝ ex cognitione cauſaꝝ dependeat: tñ cognitio cauſati nō ſufficit ad cognitionem effectus: ſed cum hoc requirit̄ ꝙ cognoſcatur: qm̄ ille cauſe ſunt cauſe talis effectus. tunc enim effectus ꝓpter qd cognoſcit̄: ⁊ ideo bñ dixit Ar. in pmo poſterioꝝ ꝙ ſcire eſt rem per cām cognoſcere: ⁊ qm̄ illius eſt cā. ⁊ hoc ſufficit.

Queſtio. iij.

Queritur vtrum ad pfecte cognoſcendū aliquā reꝫ oporteat oēs cauſas illius cognoſcere: ⁊ arguitur primo ꝙ nō: nam ſi ſic: ſequeret̄ ꝙ ad perfecte cognoſcendū aliquā rem oporteret infinita cognoſcere. ꝯns falſum: quia tunc nō poſſemus aliquā rem pfecte cognoſcere: eo ꝙ nō poſſumus ifinita cognoſcere. infinitū aūt ſm ꝙ huius eſt ignotū: vt dicit Ar. pmo hui⁹. ꝯñtia ꝓbat̄: q̄ dato aliquo cognoſcibili ſic. oꝫ vel pla. ſi ad pfectā ei⁹ cognitionē opꝫ oēs cās ei⁹ cogſcere: oꝫ cām ſue cāe cogſcere: ⁊ iterū cām ſue cāe: ⁊ ſic in ifinitū: ꝯñtia tenet ex h ꝙ qc qd eſt cauſa cauſe: eſt cā cauſati. ¶ 2°. ſi q̄ſtio eſſet vera ſequeret̄ ꝙ nullā rem pfecte poſſemus cognoſcere: ꝯns falſum: ꝯñtia probat̄: naꝫ cuiuſcūqꝫ rei deus eſt cā: ergo ad cuiuſlibet pfectā cognitionē: opꝫ cognoſcere deū: ⁊ cū deus nō poſſit a nobis pfecte cognoſci: ſequit̄ nullam rem poſſe a nobis pfecte cognoſci: ſi ad cuiuſlibet rei pfectam cognitionē opꝫ oēs cās cognoſcere. ¶ 3°. naꝫ ego videns te: poſſum te pfecte cognoſcere: q̄ poſſum pfecte cognoſcere ꝙ tu es hō vel aīal: abſqꝫ hoc ꝙ ego cognoſcam oēs cās. ¶ Confirmat̄: nam ego hñs in mente mea ſingularem ꝯceptū hoīs: habeo in mente mea pfectā cognitionem ⁊ imaginē cuiuſlibet hoīs. ⁊ per ꝯñs habeo pfectaꝫ cognitionē cuiuſlibet hoīs: cuꝫ iſta ſilitudo ſit eius cognitio: ⁊ tñ nō habeo notitiaꝫ cauſaꝝ cuiuſlibet hoīs. ¶ 4° naꝫ primū pnᵐ. ſ. nō ꝯtingit idem ſimul eſſe ⁊ nō eē. pfecte cognoſcit̄ a pfecte ꝯſiderante: ⁊ tñ ad talē cognitioneꝫ nō requirit̄ cognoſcere oēs cās: puta debet. ¶ 5° ad ideꝫ. nam ſcia mathe^ca eſt notitia pfecta ⁊ tñ nō demonſtrat̄ p oēs ſuas cās: ſed per vnā ſolā: vt patet per Cōmentatorē primo huius. ¶ 6° nam ſcia metaphyſica eſt notitia pfecta ⁊ tñ nō demonſtrat̄ per oēs eius cās. ¶ 7° demōſtratio pp qd facit ſcire ipſaꝫ reꝫ pfecte ⁊ tñ nō dat̄ p oēs cās. ergo. Tenet ꝯñtia. aīs ꝓbat̄ quo ad primaꝫ partē: q̄ nō eſt aliqd̄ inſtrm̄ faciens ſcire: qd̄ ita pfecte faciat ſcire ſicut demōſtratio pp quid: vt pꝫ per Ar. pmo poſterioꝝ ⁊ ſilr ſecūda pars antecedētis pꝫ ibidem. ¶ 8° ſi q̄ſtio eēt vera: ſequeret̄ ꝙ res nō hñtes cās nō poſſent cognoſci. Sꝫ ꝯſequens eſt falſum: falſitas ꝯñtis pꝫ: nam mā ⁊ forma cognoſcunt̄: q̄ruꝫ tñ nō ſunt cauſe: quas opꝫ cognoſcere ad coꝝ cognitionē: ſilr de⁹ cognoſcit̄: cui⁹ tñ non eſt cā. g ⁊c̄.

In oppoſitum eſt Ar. naꝫ q̄ ſcire eſt reꝫ per oēs cauſas ſuas cognoſcere ergo. ¶ 2° ſicut res ſe hꝫ ad eſſe ita ſe hꝫ ad cognoſci: ſed ſic eſt ꝙ res nō pōt pfecte eē ſine oibus cauſis: ergo ſequit̄ ꝙ non pōt cognoſci niſi oēs cauſe eius cognoſcant̄. ¶ 3° res non cognoſcit̄ pfecte: q̄ꝫdiu eſt aliqua queſtio dubia de vna reꝫ: ſꝫ q̄ꝫdiu nō cognoſcunt̄ oēs cauſe illius rei: tādiu pōt formari aliqua queſtio dubia de vna re. ¶ Iſta queſtio intelligit̄ de cognitione reꝝ hñtiuꝫ cauſas. ſilr intelligit̄ de cauſis p ſe ⁊ nō per accñs: de qbus magis videbit̄ in ſcḋo hui⁹. ¶ In iſta qōne videdū eſt pmo de vno ſuppoſito in alia qōne. ſ. an per ſciam vni⁹ rei poſſit alia res fieri ſcita. 2° de queſito. ¶ Quantū ad pᵐ ſciēdū eſt ꝙ aliqui dicunt: diſtinguendo primo de notitia: q̄ quedā eſt notitia cōplexa ⁊ quedā incōplexa: ⁊ vna notitia incomplexa nō pōt in nobis gn̄are aliā notitiā incōplexā: vbi gr̄a: p notitiā incōplexaꝫ. a. nō pōt fieri in nobis notitia incōplexa

Tex. cō. 35.

Cōmē. 1.

Tex. cō. 1.

titia incõpleta.b.⁊ hoc per notitiã incõpletam ipſius.a ſolũ.⁊ illud volunt ſic pbare:nam vna res nõ cognoſcit per aliã niſi mediante ↄñia ⁊ diſcurſu.ſꝫ talis nõ eſt notitia incõpleta:ſed cõpleta:ergo.Ūñ iferũt ex iſto ꝙ nulla ſbã cognoſcit niſi cognitione cõpleta.pbant hoc:nam
Tex.cõ.11. accidentia ↄferunt ad cognitionẽ ſbe per Ar.in phemio de aĩa.Cum ergo per cognitionẽ vna res nõ fit nota per aliam niſi mediante diſcurſu:ſequit cognitionẽ ſbe eſſe cõpletam.℄Sed contra iſtam opinionẽ pono iſtam cõcluſionẽ:ꝙ notitia incompleta alicuius rei poteſt in nobis generari per notitiã incompletam alterius rei ſolã: probatur : nam cognitio intellectiua incompleta generatur in nobis ex notitia ſenſitiua incompleta abſqꝫ diſcurſu aliquo:ergo.℄2ª ↄcluſio ↄtra eoꝝ correlarium ꝙ ſubſtantia põt cognoſci cognitione incõpleta.probatur nam ſi per eos cognoſcitur conceptu complexo:tunc iſte conceptus per intellectũ põt reſolui in ptes ipm cõponẽtes:quaꝝ quelibet facta reſolutione eſt ſimplex:ergo reſolutione facta ſbã cognoſcit cognitione incõpleta.Et ↄfirmatur:nam conceptus de pdicamẽto ſubſtãtie q̃buſcũqꝫ alijs ↄceptibus ſunt ſimpliciores:qđ nõ eſſet ſi ſubſtãtia nõ poſſet cognoſci niſi ↄceptu complexo.Et quãdo dicebatur:vna notitia nõ poteſt fieri ex alia niſi per ↄñiam ſeu diſcurſum:hoc nego:quia aliquãdo fit per medium obiectum:ſicut enim obiectum extra cauſat notitiã ſenſitiuam in ſenſu:ſic notitia ſenſitiua põt cauſare notitiam intellectiuã abſqꝫ aliquo diſcurſu.℄Deinde de notitia complexa:dicunt aliqui ꝙ nunq̃ per aliquam rem eſſe põt cognoſci alia res eſſe:ita ꝙ nunq̃ per.a.eſſe:poteſt cognoſci.b.eſſe:hoc pbant ſic:naꝫ ſi per.a.eſſe:poteſt cognoſci.b.eſſe tunc oporteret iſtã ↄñiam eſſe euidentẽ.a.eſt.ergo.b.eſt.ſed hoc eſt falſuꝫ:⁊ ↄñia tenet:aliter enim per.a.eſſe non põt cognoſci.b.eſſe:falſitas ↄſequẽtis patet quia talis ↄñia nõ fundat in pn° primo:nec in ↄdictione:ergo talis ↄñia nõ eſt euidens:ↄñia tenet:qꝛ oĩs ↄñia dꝫ fundari in primo pn° ſiue in ↄdictione:año pꝫ qꝛ nõ eſt cõtradictio.a.eſt ⁊.b.non eſt.non enim implicat.a.eſſe ⁊ b.non eſſe.ex quo a ⁊.b.diſtinguuntur.Et tales habent dicere nullã propoſitionẽ de ſcđo adiacente:poſſe de-
Tex.cõ.45 mõſtrari.Sed breuiter iſtud videt eẽ ↄtra Ar.⁊ Cõmentatorẽ 8° phyſicoꝝ.⁊ in 2° phyſicoꝝ.quia Ar.⁊ cõmentator credunt demonſtrare primo motorẽ eſſe per primum motuꝫ eſſe.Sed breuiter illi qui ſic dicerent:rñderent.ꝙ Ar.⁊ cõmentator 8° huius nõ demonſtrant pꝫm motorem eſſe:ſed bene demonſtrant aliquẽ eſſe primuꝫ motorem:mõ iſta ppoſitio:aliq̃s eſt primus motor nõ eſt de ſcđo adiacente:ſed de 3°.℄Sed hoc nõ valet ex hoc qꝛ ex quo ad iſtam ppoſitionẽ aliquis eſt primus motor:ſequitur euidenter iſta primus motor eſt.Si ergo Ar.demonſtrat primã videt etiã ꝙ demõſtrat 2ᵐ.Unde qcq̃d ante demonſtrationẽ factã eſt dubiũ:⁊ poſt demõſtrationem fit certũ virtute illius demõſtrationis:bñ videt eſſe demonſtratũ.ſed ante demonſtrationẽ Ar.qua per eos demõſtrauit iſtam:aliq̃s eſt pmus motor:hec fuit dubia primus motor eſt:⁊ facta demonſtratione ipa fuit certa.ergo.℄Sed iſti dicerent bene concedentes ꝙ ſi aliquid ante demonſtrationem aliquam dubiũ eſt ⁊ illa demõſtratione facta certum eſt:tunc eſt demonſtratum ſi hoc infertur ex tali demonſtratione ſilogiſtice:qualiter non eſt de iſta primus motor eſt.Sed hoc non valet:nam per
Caplo p° Ariſtotelem 2° prioꝝ vna poteſtas ſilogiſmoꝝ eſt concludere plura.ſcilicet concluſionẽ:⁊ quicquid ſequitur euidenter ad eam.Cuꝫ ergo per eos ex demonſtratione Ariˡⁱˢ inferatur iſta ſilogiſtice:aliquis eſt primus motor ſequitur etiã iſta primus motor eſt:ex eo ꝙ iſta euidẽter ſequit ad illã.Et ſilr dicit Ar.in 2° poſterioꝝ:ꝙ queſtio ſi eſt naturaliter demonſtrabilis eſt per demonſtrationẽ ꝙ hoc nõ eſſet verũ ſi nõ ↄtingeret ppoſitionẽ de ſecundo adiacente demonſtrari.Et tunc ad rationẽ eoꝝ:qua probant vnã rem eſſe nõ poſſe ſciri per aliam reꝫ eſſe:qꝛ hoc oporteret eẽ per ↄñiã euidentẽ:admitto:⁊ vlterius dico eſſe falſum qđ ipſi aſſumpſerunt:ꝙ oĩs euidentia ↄñie debeat reduci ad primũ pnᵐ.qꝛ q̃ plura ſunt pnª indemonſtrabilia imo quaſi tot ſunt pnª indemonſtrabilia quot ſunt ↄñes demonſtrabiles:ſecundum ꝙ patet pⁱ mo poſterioꝝ.ergo non oportet omne quod eſt euidens reduci ad primũ principium ⁊c.

Quantum ad ſecundũ articulum fit iſta diſtinctio ꝙ notitiaꝝ cõpletarũ de aliqua re:quedã dicit perfecta ſimplr:⁊ quedã dicit perfecta in gñe:tunc enim aliqua res cognoſcit perfecte ſimplr:quãdo cognoſcit quo ad oĩa predicata de ipſa ſcibilia:ſꝫ aliqua res cognoſcitur notitia pfecta in genere:quãdo cognoſcitur quo ad aliqua predicata de ipſa ſcibilia:⁊ cognoſcit ꝙ vtiqꝫ illa pdicata ſunt de ipſa ſcibilia ⁊ cognoſcibilia in genere.℄Tunc ſit hec prima ↄcluſio:ad perfectaꝫ cognitionẽ rei incõpletaꝫ:nõ oportet oẽs cãs illius cognoſcere:probat perfectũ conceptũ ſpecificũ poſſuꝫ hẽre in itellectu:⁊ mediante iſto cognoſcere hominẽ abſqꝫ hoc ꝙ cognoſcam oẽs eiꝰ cãs.℄2ª ↄcluſio ꝙ ad pfectã cognitionẽ cõpletaꝫ in gñe alicuius rei:nõ oportet oẽs cãs illius rei cognoſcere:patet:nam pfecte poſſuꝫ cognoſcere ꝙ triangulus hꝫ tres angulos equales ⁊c.abſqꝫ hoc ꝙ cognoſcã omnes eius cãs:ſimiliter poſſum cognoſcere perfecte ſalteꝫ tali cognitione:quali nature humane poſſibile eſt.ſcilicet ꝙ ſoꝛ.eſt hõ:vel ꝙ ſoꝛ.eſt aĩal abſqꝫ hoc ꝙ cognoſcã oẽs eius cauſas.℄3ª ↄcluſio.ꝙ ad cognitionẽ cõpletam alicuius rei perfectã ſimpliciter oportet omnes cauſas illius rei cognoſcere.ſ.propinquas ⁊ remotas : probatur: nam perfecta notitia rei ſimpliciter excludit oẽm dubitationẽ poſſibileꝫ fieri de ipſa re:ergo talis nõ põt perfecte cognoſci ſimpliciter niſi oẽs cauſe eius cognoſcant.℄4ª cõcluſio.cognitio alicuius rei pfecta ſimplr nõ eſt nobis poſſibilis.pbatur qꝛ non eſt poſſibile ꝙ aliquã rem tm̃ cognoſcamus:quantũ a nobis eſt cognoſcibilis ſicut dictum eſt in primo artº q̃onis vnde nõ eſt poſſibile:ꝙ de aliqua re cognoſcamus:omnia predicata de ipſa ſcibilia Ex quo ſequitur ꝙ minimã rem mundi nõ poſſumus cognoſcere ſimpliciter perfecte.℄5ª ↄcluſio cognitio pfecta alicuius rei in genere bene eſt nobisꝰ poſſibilis:probatur.qꝛ bene eſt poſſibile ꝙ de triangulo vel de aliqua alia re perfecte cognoſcamus aliquod predicatum:puta hẽre tres angulos vel aliqua hꝫ:ex q̃bus patet reſponſio.

Ad rationes principales.ad primam quãdo dicebatur oportet iſinita cognoſcere concedo ꝙ hoc opꝫ ad cognitionẽ alicuiꝰ rei perfectã ſimplr:nihilominꝰ hoc nõ opꝫ ad cognitionẽ pfectã in gñe.℄Ad 2ᵐ ſimilr ↄcedo ꝙ ad pfectã cognitionem rei ſimplr opꝫ cognoſcere deũ hoc tñ nõ requirit ad cognitionẽ pfectã in gñe alicuiꝰ rei.℄Ad tertiã ⁊ ad eiꝰ cõfirmationẽ rñdet ꝙ bñ pbãt ꝙ ad pfectã notitiã alicuiꝰ rei incõpletã vel ad pfectã cognitionẽ rei in gñe nõ opꝫ omnes cauſas illius rei cognoſcere:attamen oportet ad cognitionẽ perfectam ſimpliciter.℄Ad 4ᵐ dico:ꝙ ſi primum principiũ conſideratur tanq̃ res cauſata:tunc per aliquem terminum eſt ſignificabile:de quo plura pdicata ſunt queſibilia ⁊ dubitabilia ⁊ iueſtigabilia:⁊ ſic de primo principio poteſt eſſe ſcientia ⁊ ſic poteſt eſſe dubitatio ⁊ ſm alias ⁊ alias dubitationes propoſitiões de ipſo formabiles.⁊ ſic primi principij eſt cauſa.Si autem primum principium conſideret quo ad ſic eſſe ſicut per ipſuꝫ ſignificatur:ſic primi principij nõ eſt cauſa nec etiam ſic dubitatur:ſed ſtatim cognoſcitur quã intellectui proponitur.℄Ad 5ᵐ ⁊ 6ᵐ bene concedo ꝙ hmõi ſcientie ſunt perfecte notitie in genere ipſarum ſed non perfecte ſimpliciter.℄Ad ſeptimã dico ꝙ demõſtratio pp

cōtrarij: ſic ſequeret̃ ꝙ cōcluſio ſcita p demōſtrationem pp qd: magis ſciret̃ ꝗ̄ ꝯ ſcita p demōſtrationem qr: ꝯñs falſum: falſitas patet: nam tunc ſequeret̃: ꝙ ſcientie concluſionis ſcite per demonſtrationem qr eſſet aliquid formidinis admixtum: ſed hoc eſt falſum: falſitas patet: nā tūc nō eſſet ſcientia: cū ſciētia dicat̃ aſſenſus firmus ſine formidine ad oppoſitū: ſed ꝯñtia probat̃: qr ſicut minus album dicit̃ cui plus eſt de nigredine admixtū: ita etiā dicit̃ ꝙ ſcientia dicatur minus ſcita alia vel minus ſciētia: cui plus eſt de formidine admixtū. ¶ Reſpondet̃ ꝙ vna ſcīa nō dicitur remiſſior alia: quia plus eſt ſibi de formidine admixtum: ſed forte ideo qr nō eſt ita firma in aīa ⁊ citius obliuiſcibilis eſt ꝗ̄ alia recte: ſicut dicit̃ vnuȝ lumē remiſſius alio: nō qr plus de tenebra ſit ſibi admixtū: ſed qr forte hȝ pauciores gradus luminis: ſed hoc videbitur diffuſius. ſ. vtrū intēſio qualitatū ⁊ remiſſio attēdātur penes acceſſum ⁊ receſſum ad gradū ſummum vel a nō gradu vel pp admixtionem cōtrarij. ¶ Ex hoc patet ad ratione. ¶ Adhuc circa demonſtrationē pp quid in qua ſeruatur ꝓceſſus nāe: dubitatur quare dicat̃ propter quid. ¶ Ad qḋ reſpondetur ꝙ ipſa nō dicit̃ pp quid ex eo ꝙ premiſſe ſint cauſe cōcluſionis: ꝓbatur: qr concluſio poteſt eſſe premiſſis nō exiſtētibus: ſicut clarum eſt de ſe. ¶ 2° dicit̃ ꝙ nec propter quid dicit̃ ex eo ꝙ ſciētia ꝓmiſſarū ſit cauſa ſciētie ꝯcluſionis: qr quibuſcūqȝ premiſſis datis: ſcīa earum nō eſt adequata cū ſciētie concluſiōis: ⁊ hoc patet: qr quibuſcūqȝ datis ſine illis pōt ꝯcluſio ſciri per alias premiſſas: ⁊ tūc ſequit̃ ꝙ ois demōſtratio eſſet demōſtratio pp quid: qr in oi demonſtratione ſcīa ꝓmiſſarū eſt cā ſcientie ꝯcluſionis licet nō adequate. dicit enīȝ Linconienſis ſup primo poſterioꝝ ꝙ ſcīa premiſſarum gignit ſciam ꝯcluſionis: ergo. ¶ 3° dico ꝙ demonſtratio pp qd: dr ex eo qr ſic eſſe ſicut ſignificat̃ per ꝓmiſſaȝ ē cā ſic eſſe ſicut ſignificat̃ per ꝯcluſionē: patet: qr nō primis duobus modis dicit̃ pp quid ſicut dictū eſt: ergo vȝ ꝙ iſto mō: qr nō dicit̃ alio mō. ¶ Ex iſto ſequit̃ demonſtrationes mathematicas nō eſſe demōſtratiōes pp qd qr ſic eē ſicut ſignificat̃ per premiſſas: nō eſt cā ſic eē ſm ꝙ ſignificat̃ per cōcluſionē: patet. qr ſic eſſe ſicut ſignificat̃ per ꝯcluſionē pōt eſſe abſqȝ hoc ꝙ ſic ſit ſicut ſignificat̃ per ꝓmiſſas: pȝ. nā triāgulū hȝ tres angulos ⁊c. pōt eſſe abſqȝ hoc ꝙ angulum extrinſecū trianguli eſſe equaleȝ duobus rectis intrinſecis trianguli ſibi oppoſitis ſit poſſibile: naȝ poſito ꝙ nullus angulus extrinſecus trianguli ſit: adhuc eſt hȝ triāgulū tres ⁊c. ſic aūt nō eſſet ſi angulū extrinſecū trianguli eē equalē duobus rectis ſibi oppoſitis eſſet cā illius triāgulum hȝ tres angulos: ſed per ꝓmiſſas demonſtrat̃ ſeu ſignificat̃ angulū extrinſecū eſſe equalē ⁊c. patet ergo ꝓprie loquendo demōſtrationes mathematicas nō eſſe demonſtrationes pp qd: nihilominus dicunt̃ pp qd ex eo ꝙ ꝓcedunt ex notioribus ſimplr vnde in mathematicis ſicut dicit Cōmentator eadem ſunt notiora nobis ⁊ nature. ⁊ per conſequens notiora ſimpliciter. Cōmen. 2° huiꝰ primi

Ad rationes principales. ad primam qñ dicebat̃ eadem ſunt notiora nobis ⁊ anime noſtre ꝯcedo: ſed nō notius nature accipiēdo prout accipit̃ in ꝓpoſito: patet ex dictis. ¶ Ad ſcḋam dico ꝙ bñ probat̃ ꝙ eadē ſunt notiora nobis ⁊ nature. ⁊ hoc bñ cōceditur: vnde dictum eſt ꝙ ꝓpoſitio Ar. non erat vniuerſaliter vera ſed indefinite. ¶ Ad tertiā dico ꝙ iſta bene ꝓbat ꝙ cauſe ſunt notiores pp quid ꝗ̄ ſit effectus: nihilominus effectus quo ad quia eſt: eſt nobis notior cauſis. ¶ Ad quintā dico ꝙ compoſita ſunt nobis notiora ſm naturam accipiendo notius ſm naturam alia acceptione ꝗ̄ accipitur in propoſito: ſcilicet primo modo: verum tamen accipiendo notius ſm naturam a quo natura incipit operari ſcilicet tertio modo compoſita nō ſunt nobis notiora ſm naturam. ¶ Ad quartam ⁊ ſextaȝ patet ex dictis in queſtione ⁊c.

¶ Tex. cōmēti. iiij.

¶ Unde ex vniuerſalibus in ſingularia oportet procedere. Q. ō. v.

Conſequenter querit̃ vtruȝ vl'ia ſint ꝓora ſingularibus vel minus vniuerſalibus in cognitione. ⁊ arguitur primo: ꝙ neqȝ ſunt priora neqȝ poſteriora: nā cū video ſorteȝ: ita cito cognoſco ꝙ eſt hō: ſicut ꝙ eſt aīal vel ꝙ eſt corpus aīatum. ergo ita cito ⁊ nō prius neqȝ poſterius ꝯcipio cum cōceptu minus vniuerſali ſicut ꝯceptu magis vniuerſali. ¶ 2° probatur ꝙ minus vniuerſalia ſunt priora in cognitione magis vniuerſalibus: nā poſito ꝙ ſor. eſſet ꝓpe me ⁊ ꝯtinue elōgaret̃ a me: tunc primo ꝯciperem ipm eſſe hominē: deinde aīal: deinde corpꝰ aīatum. ⁊ ſic vlterius. ergo ſequit̃ ꝙ prius ꝯciperē eū conceptu minus vniuerſali: deinde ꝯceptu magis vniuerſali. ergo videtur ꝙ magis vniuerſalia ſint poſteriora minꝰ vniuerſalibus in cognitione: ergo. ¶ Tertio conceptus vniuerſalis cauſatur in nobis per abſtractionem a fantaſmatibus: ergo videtur ꝙ in nobis prius ſit cōceptus minus vniuerſalis: ꝗ̄ conceptus magis vniuerſalis. ⁊ per conſequens non videtur magis vniuerſalia eſſe priora minus vniuerſalibus in cognoſcendo. ¶ Quarto qḋ prius ſentitur prius intelligitur: ſed ſic eſt de minus vniuerſalibus: ergo maior eſt nota ex eo ꝙ nihil eſt in intellectu quin prius fuerit in ſenſu. minor patet ex eo ꝙ illud quod prius obijcitur ſenſui eſt ſingulare. ergo.

In oppoſitum eſt Ariſtoteles in prohemio huius: volēs magis vniuerſalia eſſe magis nota ⁊ eſſe priora in cognitione minus vniuerſalibus. Tex. cō. 4. ¶ Secundo que ſunt priora alijs in eēndo ſunt priora alijs in cognoſcendo: ſed magis vniuerſalia ſunt priora in eſſendo minus vniuerſalibus: ergo in cognoſcendo. maior nota eſt ex eo: ꝙ eadem ſunt principia eſſendi ⁊ cognoſcendi. Sed minor patet: nam minus vniuerſalia ſicut ſpecies componūtur ex magis vniuerſalibus: ſicut ex generibus ⁊ differentijs. dicitur enīȝ differentia adueniens generi conſtituit ſpeciem. ¶ Tertio ad idem per vniuerſalia fiunt demonſtrationes ⁊ diffinitiones: ergo magis vniuerſalia ſunt priora in cognoſcendo minus vniuerſalibus. conſequentia tenet. ex eo ꝙ per diffinitiones ⁊ demonſtrationes deuenimus in cognitionem ⁊ notitiam ignotorum: maior patet per Ariſtotelem primo poſteriorum dicentem demonſtrationem fieri ex vniuerſalibus: ⁊ de diffinitionibus etiaȝ patet: nam omnis diffinitio componitur ex generibus ⁊ differentijs ⁊ per ꝯſequēs ex vniuerſalibus. ¶ Quarto perpetua ſunt priora nō perpetuis ſed vniuerſalia ſunt perpetua: ſingularia autem ſunt non perpetua: ſed corruptibilia: ergo ⁊c. maior eſt nota: ſed minor patet ꝓmo poſteriorum. ¶ Quinto nam ſiquis videt ſor. a longe: prius cognoſcit ꝙ eſt corpus ꝗ̄ ꝙ eſt corpus animatuȝ: ⁊ prius cognoſcit ꝙ eſt corpus animatum ꝗ̄ ꝙ eſt animal ⁊ ſic vlterius. ergo videtur ꝙ magis vniuerſalia ſūt priora minus vniuerſalibus in cognoſcendo. ¶ In iſta queſtione primo videndum eſt de diuerſis intellectibus quos queſtio poteſt habere. ¶ Secundo retineo vnum iſtorum intellectuum in queſtione proſequēdo. ¶ Quātum ad primum ſciendum ꝙ vno modo poteſt imaginari vniuerſale ſeparatum a ſingularibus ſicut imaginabatur plato. imaginabatur enim: vnum hoīem vniuerſalē eē ꝓpetuū quē ponebat eē ſimilitudinē. ⁊ exēplar oīum hoīuȝ. ita imaginabat̃ vnū equū ⁊ vnū aſinū ⁊ ſic d alijs ſpēbꝰ. ⁊ tale vle pōt eſſe priꝰ ſingularibꝰ ex eo ꝙ illud vle eſt perpetuum: ſingularia autē eius ſunt corruptibilia.

Tex.co.8. ¶Contra illud vniuerſale arguit philoſoph⁹ in prohe-
mio de aia: dicẽs aial vniuerſale nihil eſt: aut poſterius
eſt ⁊ ſilr cõtra illud vniuerſale loquit in 7° metaphyſice
¶2° põt intelligi de vniuerſali in cauſalitate ſicut ẽ deus:
deus eni eſt cã omniũ entiũ. ⁊ de tali vniuerſali loquitur
pħs in pħemio metaphyſice dicens vniuerſalia eẽ difficil
lima ad cognoſcendũ ⁊ tale vniuerſale eſt bene prius q̃
buſcunq; alijs vniuerſalibus ⁊ ſingularib⁹ in eſſendo ⁊
nõ in cognoſcẽdo. ¶3° per vniuerſale põt intelligi ꝓpo-
ſitio vniuerſalis: ⁊ tunc eſt ſenſus. Utrũ propoſitio vlis ſit
notior ⁊ ꝑor in cognitione ſuis ſingularib⁹. ⁊ quantum
ad h̃ dico q̃ in ſciẽtijs acq̃ſitis p principia innata: vt ſunt
ſcientie mathematice: tũc ꝓpoſitio vl'is eſt notior ſuis ſin
gularib⁹ patet hoc: nã pri⁹ notũ eſt: q̃ ois dualitas ẽ par
q̃z q̃ vna dualitas eſt par ⁊c̃. ¶2° dico q̃ in ſciẽtijs acq̃-
ſitis per ꝓncipia acquiſita p experiẽtiaʒ ſicut ſunt ſcie nã-
les ꝓpoſitiones ſingulares ſunt notiores: pʒ: q: experien
tia eſt circa ſingularia: vt pʒ per Ar. in 6° ethicoꝝ. ⁊ in ta
libus ꝓncipia vlia acquirunt per inductionẽ: vnde hoc
ꝓn^m omnis ignis eſt calefactiuus acquirit p inductionẽ
a ſingularib⁹. ſ. iſte ignis eſt calefactiu⁹ ⁊ iſti ⁊ iſte: ⁊ ſic de
ſingulis: ⁊ nõ eſt inuenta inſtãtia de aliquo. g̃ ois ignis
eſt calefactiuus. ¶3° dico q̃ l iſtis alique ſingulares ſũt
poſterius note vlib⁹: patet: q: ad ꝯcludendũ vniuerſale:
nõ opʒ inducere in oib⁹ ſingularib⁹. g̃ poſt q̃z vlis ẽ nota
per notitiã eius poſſunt fieri note alique ſingulares: pʒ p
experientiã: nã poſt q̃z cognoſco q̃ ois ignis eſt calefacti
uus: cognoſco q̃ ille ignis eſt calefactiu⁹ ⁊ ille ⁊c̃. demõ-
ſtrato igne quẽ video. ¶4° põt intelligi q̃ vniuerſale di-
cat de ꝓpoſitionib⁹ ſcilicet cõpoſitis ex terminis vlibus:
ita q̃ ſit ſenſus: vtrũ ꝓpoſitio cõpoſita ex terminis ma-
gis vlib⁹ ſit ꝑor in cognitione q̃z ꝓpoſitio cõpoſita ex ter
minis minus vlib⁹: verbi gratia. an iſta ꝓpoſitio ſit ꝑus
nota: aial eſt ſenſibile q̃z iſta hõ eſt ſenſibilis: ⁊ põt dici q̃
ſic: nã pp hoc p̃ns liber phyſicoꝝ eſt ꝑor inter alios libros
ſcientie nãlis: q: ꝓpoſitiones hui⁹ libri formant ex termi
nis magis vlib⁹. ¶5° põt intelligi q̃ de vlib⁹ que ſunt
ꝑdicabilia. ſ. an magis vniuerſale. ſ. comunius predicabi
le ſit prius minus cõi ꝑdicabili. ⁊ quãtũ ad hoc eſt dicen
dũ q̃ aliquãdo eſt prius: ⁊ aliquãdo eſt poſterius ſm̃ q̃
eſt in volũtate hois qui vult ꝑus: aut poſterius format
terminũ vniuerſalẽ q̃z ſingularẽ. ¶6° põt intelligi que-
ſtio vtrũ vniuerſale ſit pri⁹ ſingulari: id eſt an res pri⁹ con
cipiat ꝯceptu magis vli: q̃z ꝯceptu min⁹ vniuerſali. ⁊ q̃z
tũ ad iſtũ intellectũ ꝓſequendo in q̃one ꝑ videndũ eſt de
natura ⁊ diuerſitate talium conceptuum. 2° ponẽde ſũt
concluſiones ad iſtum intellectum.

Quantum ad ſcðm ſit prima diſtinctio: q̃ q̃daʒ
eſt ꝯceptus quo res ꝯcipit cũ aliqua
circũſtantia ſingulari videlicet q̃ res ſit in tali loco: aut q̃
ſit talis figure: aut talis coloris. Ali⁹ eſt concept⁹ quo res
ꝯcipit nude: id eſt ſine aliq̃ circũſtantia: iſtud pʒ p experiẽ
Tex.co.9. tiã. ⁊ per Ar. 3° de aia. primũ ꝯceptũ voco ꝯceptũ ſingu-
larẽ: ſcðm vero ꝯceptũ vniuerſalẽ. verũ eſt tñ q̃ inter pri-
mos ꝯcept⁹: quidã eſt cõcept⁹ magis indifferens ⁊ q̃daʒ
minus indifferẽs: verbi gratia: ſicut ꝯcept⁹: quo concipio
ſortẽ a longe venientẽ eſſe hoc aial. eſt magis indifferẽs: q̃z
ꝯcept⁹: quo cõcipio ſor. eſſe hũc hominẽ: qñ ſor. eſt mihi
magis ꝓpe. Et tũc dico q̃ ꝯcept⁹ ꝑmo mõ dictus: quo cõ
cipit res cũ aliqua circũſtãtia ſingulari q̃uis vn⁹ eorum
ſit magis indifferẽs alio: tñ quilibet debet dici ꝯceptus
ſingularis: ⁊ rõ hui⁹ eſt q: p talẽ ꝯceptũ concipit q̃ aliq̃d
eſt hoc aial ⁊c̃. ⁊ q̃ vn⁹ eoꝝ ſit magis indifferens alio: pa
tet: nã ꝯcept⁹ quo ꝯcipio aliquẽ eſſe hoc aial: ita bñ rep̃-
ſentat hoiem ſicut aſinũ ⁊ ecõuerſo: ſed ita nõ eſt de cõce-
ptu quo ꝯcipio aliquẽ eſſe hũc hoiem. ¶2° dico q̃ taliũ
ꝯceptuũ vn⁹ eſt magis differẽs ⁊ ali⁹ min⁹: ſm̃ q̃ plurib⁹
vel paucioribus circũſtãtijs determinat: vt pʒ in exemplo:
qñ video ſor. a longe venientẽ. ¶3° dico q̃ nullus iſtoꝝ
ꝯceptuũ põt tantũ eſſe determinat⁹ qn adhuc magis poſ
ſit eſſe determinat⁹: pʒ: q: non poſſunt fieri tot articula-
tiones qn poſſint fieri plures: ſicut pʒ de duob⁹ oñis oĩ-
no ſilib⁹. ⁊ iõ vn⁹ ꝯceptus põt repreſentare aliũ. ¶4° di
co q̃ talis ꝯcept⁹ eſt quodãmodo cõplexus: pʒ q: cũ tali
circũſtãtia nõ ſolũ ꝯcipio rem eſſe: ſed ẽt eẽ talis figure vl
talis coloris. ¶5° dico q̃ talis cõcept⁹ põt eſſe in aialib⁹
brutis: verbi gratia: canis põt videre aliquid a longe ⁊
neſcit an ſit panis an lapis: vnde bñ habet ꝯceptũ indif-
ferentẽ: repreſentantẽ ꝯceptum panis vel lapidis. ¶6°
dico q̃ talis concept⁹ non eſt in virtute cognoſcitiua niſi
actualiter reſpiciẽdo ad fantaſmata: pp hoc q̃ tali conce-
ptu ꝯcipit res cum ſingulari circũſtãtia. ⁊ hoc de ꝯceptu
ꝑmo mõ dicto. ſ. de ꝯceptu ſingulari. ¶De ꝯceptu vni-
uerſali. ſ. quo ꝯcipit res ſine aliqua circũſtãtia ſingularis
ꝑmo dico q̃ eſt incõplexus licet ex eo formentur complexa
ſicut ꝓpoſitiões ⁊ h̃. ¶1° dico q̃ talis ꝯcept⁹ vlis ſoluʒ
eſt in intellectu: pʒ q: per ſenſuʒ ſemꝑ cognoſcit cum ali-
qua circũſtantia ſingulari. g̃ bene d: 3° de aia q̃ ſenſus ẽ Tex.co.10.
ſingulariũ. ¶3° dico q̃ talis ꝯcept⁹ dependet a ſingulari
bus cauſatiue: ſed nõ eſt cũ fantaſmatib⁹ ita q̃ intellectus
intelligẽdo per iſtũ ꝯceptũ nõ reſpicit ad fantaſmata: er-
go d: 3° de aia q̃ intellect⁹ intelligit vniuerſale p ſe. i. ſine Tex.co.10.
actuali cognitione fantaſmatũ. ¶4° dico q̃ ipſoꝝ cõce-
ptuũ vn⁹ ẽ alio cõmunior ⁊ vniuerſalior ſicut ꝯcept⁹ cor-
reſpondens huic termino animal: eſt cõmunior ⁊ pluri-
um rep̃ſentatiu⁹: q̃z ꝯcept⁹ correſpondens huic termino
hõ. ¶5° dico q̃ vni⁹ ſpẽi ſpecialiſſime eſt ſolũmodo vn⁹
ꝯcept⁹ talis in vno hoie. Et ex hoc ſequit q̃ nullus talis
ꝯcept⁹ eſt ꝓpri⁹ vnius indiuidui: ſed indifferẽs eſt oibus
indiuiduis illi⁹ ſpeciei: vnde vnũ indiuiduuʒ diſtinguit
ab alio indiuiduo eiuſdẽ ſpeciei per circunſtãtias ſingu
lares. ¶6° dico q̃ nullus talis cõcept⁹ eſt in brutis: pʒ q:
bruta ꝯcipiunt cũ aliqua circunſtãtia ſingulari ſeu cum
fantaſmatib⁹. ¶7° dico q̃ talis cõcept⁹ dependet cauſa-
tiue ex ꝯceptib⁹ ꝑmo mõ dictis. Unde pri⁹ ꝯcipitur hoc
cum talib⁹ circũſtãtijs q̃z ſine talib⁹: ⁊ ſm̃ hoc ſi ꝯceptus
primo mõ dict⁹ dicit ſingulare ⁊ ꝯcept⁹ ſecũdo modo di
ct⁹ dicitur vniuerſale: tunc ſingularia ſunt priora vniuer
ſalib⁹ in cognitionib⁹. ergo ſequitur propoſitum ⁊c̃.

Quantum ad tertiũ ſit prima ꝯcluſio q̃ in ordi
ne ꝯceptuũ ſingulariũ ꝯceptus ma-
gis indifferens eſt pri⁹ q̃z conceptus minus indifferens
ſeu indeterminatus: hoc eſt res obiecta intellectui prius
concipitur conceptu ſingulari magis indeterminato q̃z
concipiatur minus indeterminato: nã quũ video ſor.
prius concipio q̃ eſt hoc corpus q̃z q̃ eſt hoc animal: ⁊
prius q̃ eſt hoc animal q̃z q̃ eſt hic homo ⁊ patet hoc p
Ariſtotelem in ſecũdo proſpectiue ſue dicens: q̃ quum
videmus albedineʒ: prius videmus q̃ eſt hic color q̃z q̃
eſt hec albedo: ſed propter paruitatem temporis non per
cipimus talem prioritatem nec poſterioritatem. ¶2° con
cluſio conceptuum vniuerſalium conceptus magis vni
uerſales ſunt priores conceptibus minus vniuerſalib⁹: ʒ
patet: nam quum video ſor. prius concipio q̃ eſt corpus
q̃z q̃ eſt animal: ⁊ prius q̃ eſt animal q̃z q̃ eſt homo li-
cet aliquando talis prioritas propter paruitateʒ tempo
ris non poſſit a nobis percipi. ¶Unde pro maiori intel
ligentia iſtius eſt imaginãdum q̃ duplex eſt ordo: vn⁹
ordo conceptuum ſingularium quibus res concipitur
cum circunſtantijs ſingularibus: ⁊ ſic illi conceptus qui
ſunt magis indifferentes ſunt priores minus indifferẽ
tibus. ¶Alius ordo conceptuum vniuerſaliũ qb⁹ res co
gnoſcit ſine circũſtãtijs ſingularib⁹ ⁊ nude: inter quos cõ
ceptus magis vniuerſales ſunt priores minus vlibus.
¶3ª ꝯcluſio q̃ quilibet cõceptus de 2° ordine aliquo cõ-
ceptu de ꝑ ordine eſt poſterior ex eo q̃ cõcept⁹ de 2° ordi-
ne ſint

ne ſint in nobis de ↄceptib⁹ de p̄ ordine. ❡ Et notāter di co aliquo ↄceptu de p̄ ordine eſt poſterior ⁊ nō dico poſterior aliquo ↄceptu de p̄ ordine. nā p̄ma eſt vera ⁊ ſcd̄a falſa ex eo ꝙ ly poſterior ↄfundit terminū ſequentē ſe mobiliter. ⁊ ḡ ſi q̄libet ↄceptus de ſcd̄o ordine eſſet poſterior aliquo ↄceptu de p̄ ordine: tunc q̄libet ↄcept⁹ de 2° ordine quolibet ↄceptu de p̄ ordine eēt poſterior: mō hoc eſt falſum: nā aliq ↄceptus de 2° ordine aliquib⁹ cōceptibus de primo ordine non ſunt poſteriores: ex quo patet reſponſio ad queſitum. ⁊c̄.

Ad rationes in oppoſitū. ad primam dico ꝙ ſor. exiſte prope me non ita cito cognoſco eū eſſe aial. ſed p̄ ↄcipio eū eē aial q̄ȝ hoiem. lȝ pp paruitatē tp̄is talis p̄oritas aut poſterioritas nō poſſet a nobis pcipi. ❡ Ad ſcd̄am dico ꝙ quū ſor. elongaṫ a me: verū eſt ꝙ diutius ↄcipio eū ↄceptu magis vniuerſali q̄ȝ minus vniuerſali. nō tn̄ pp hoc ſequiṫ ꝙ ↄceptus minus vniuerſalis ſit p̄or: vnde qn̄ erat apud me: prius ↄcepi eū ↄceptu magis vniuerſali q̄ȝ minus vniuerſali intelligēdo de ↄceptibus eiuſdē ordinis: q̄ȝuis tn̄ concipere prius ↄceptu ſingulari q̄ȝ vniuerſali: qui cōceptus ſunt diſtinctoꝝ ordinū. ❡ Ad tertiā dico ꝙ ratio bn̄ probat ꝙ ↄceptus magis vniuerſalis de ſcd̄o ordine aliquo ↄceptu ſingulari de p̄mo ordine eſt poſterior. ⁊ hoc bene ↄcediṫ ſicut dixit 3ª ↄcluſio: ſed tn̄ nō p̄bat ꝙ concept⁹ magis vniuerſales ↄceptibus minus vl̄ibus eiuſdē ordis ſunt poſteriores. ❡ Siſr ad q̄rtā. ❡ Ad auctoritatē Ar. in oppoſitū dictis dico ꝙ ipſe nō vult aliud niſi ꝙ magis vniuerſalia de 2° ordine minus vniuerſalibus de eodē ordine ſunt p̄ora. ⁊ hoc eſt verū ſȝ qd̄ dicit 2ª ↄcluſio. ❡ Ad aliā: illa que ſunt priora alijs in eēndo ⁊c̄. cōcedo nego tn̄ ꝙ magis vniuerſalia ſint priora minus vniuerſalib⁹ in eēndo: ⁊ vlterius dico ꝙ ſp̄es nō cōponiṫ ex genere ⁊ dr̄ia: ſed diffinitio ſp̄ei. ❡ Ad aliā dico ꝙ rō bene p̄bat pro ſcd̄a ↄcluſiōe. ❡ Ad aliā bene ↄcedo ꝙ vniuerſalia ſunt ꝑpetua ad iſtū intellectū de terminis vniuerſalibus verificaṫ eſſe ⁊ exiſtere: aliter non concedo. ❡ Ad vltimam patet ex dictis in queſtione.

❡ Tex cōmēti. xiiij.

❡ Siquidē enim erunt ⁊ ſb̄a: ⁊ quale: ⁊ quantum ⁊c. Q. ō. vj.

Queritur ſexto vtrū omnis res extenſa ſit q̄ntitas: ⁊ arguiṫ p̄ ꝙ nō: nā ſic ſequereṫ ꝙ albedo i lacte eēt quātitas ⁊ ſic dulcedo in lacte ⁊ ſiſr forma lactis ⁊ ſiſr mā lactis: ↄſequēs eſt falſum ⁊ ↄn̄tia p̄baṫ: nā q̄libet iſtoꝝ eſt res extēſa: tam ſm latū: q̄ȝ ſm longū: ac ēt ſm p̄fundū. Sȝ falſitas ↄn̄tis p̄baṫ: nā ſi quodlibet iſtoꝝ eēt quantitas: ſequereṫ
Tex. cō. 8. ꝙ quātitates penetrarēt ſe: ſed h̄ eſt falſum ⁊ ↄ̄ Ar. in 4° huius: q dicit ꝙ ipoſſibile eſt duo corpora eē in eodē loco adequato: modo cū albedo ⁊ dulcedo ſint extenſe ſm trinā dimenſionem ſequitur ipſa eſſe corpora: ⁊ cū ſint in eodē loco p̄ma ſequiṫ penetratio corporū. ꝙ aūt ſint in eodē loco patet: q: vbicūq̄ ē albedo in lacte ibi ē dulcedo ⁊ ibidē ē mā ⁊ forma lactis. ❡ 2° ſi qd̄ eēt vera ſequereṫ ꝙ lumen eēt q̄ntitas: ⁊ cū ſit extenſum per mediū ſm latū longū ⁊ p̄fundū ſequiṫ lumen eē corpus: qd̄ eſt con-
Tex. cō. 69. tra Ar. 2° de aia vbi p̄baṫ ↄ̄ antiquos: lumen nō eſſe corpus: dicit eni ſi ſic ſequereṫ ꝙ plura corpora eēnt ſīl in eodē loco: ⁊ ſimul penetrarent ſe lumē ⁊ ip̄m mediū. ❡ 3° ſi queſtio eēt vera ſequereṫ ꝙ color eſſet ſenſibile cōmune ſed hoc eſt falſum: falſitas pȝ q: eſt ſenſibile propriū: ſed
Tex. cō. 133 ſenſibile propriū nō eſt ſenſibile cōe p Ar. 2° de aia: probatur ↄn̄tia: nā color cum ſit res extēſa tunc color eſt quā-
Tex. c. vt. 8. titas ⁊ magnitudo: ſed per Ar. 2° de ania magnitudo eſt ſenſibile cōe. ergo. ❡ Quarto ſequeretur ꝙ tranſmutatio ſb̄alis eſſet res extenſa ⁊ augmētatio: ſed hoc eſt falſum ⁊ contra Ar. in 5° huius: ⁊ ↄn̄tia p̄baṫ: q: ois trāſmutatio Tex. cō. 10. ad q̄ntitatem eſt augmētatio: modo cum forma ſb̄alis ſit res extenſa: ⁊ cum ois res extenſa ſit quātitas ⁊ cum trāſmutatio ſb̄alis ſit ad formā ſb̄alem: ſequiṫ tranſmutationem ſb̄alem eſſe augmentationē. ❡ Quinto ſequereṫ ꝙ alteratio ꝓp̄ie dicta eſſet augmētatio: qd̄ eſt ↄtra Ariſ. 5° Tex. cō. 18. huius: ↄn̄tia p̄baṫ: q: alteratio ꝓp̄ie dicta eſt ad qualitates extenſas. ⁊ cū ois res extēſa ſit quātitas: ⁊ ois motus ad quantitatē ſit augmentatio: ſequiṫ motum alterationis ꝓp̄ie dictum eſſe motū augmētationis. ❡ Sexto arguunt ipſi ſic. ſi ſit vna veſica plena aeris: tunc cōprimēti ipſam veſicam aliquid in ipſa veſica reſiſtit: ſed hoc non eſt mā aeris: nec forma aeris. ergo videṫ ꝙ ſit quātitas aeris. ergo quātitas aeris eſt diſtincta ab his. ⁊ per ↄn̄s iſta talia nō ſunt quātitas. ⁊ cum iſta ſunt extenſa ſequiṫ nō oēm rem extenſam eē q̄ntitatem. Qꝫ aūt mā aeris nō reſiſtat pȝ: q: mā̄ aeris nō repugnat ſtare ſub minori quātitate: ex eo ꝙ ipſa nō determinat ſibi aliquā certam extenſionē: nec etiā forma aeris reſiſtit. q: etiā ſiſr forme aeris nō repugnat ſtare ſub minori extenſione: q: ſub multo minori extenſione ſaluareṫ forma aeris: ⁊ nec etiā q̄litas aeris ſicut eſt humiditas vel caliditas reſiſtit: q: ſimiſr ſibi nō repugnat ſub minori extēſione eſſe q̄ȝ ſit. ❡ Septimo arguunt iſti ad idē: nā poſito ꝙ aliqd̄ pedale omni extrinſeco annihilato rareſiat: ⁊ fiat bipedale: tūc ipſo ſic rareſacto ip̄m ſe habet aliter q̄ȝ prius ſe habuit ⁊ nō per habitudinē nec cōparationē alicuius termini ad aliqd̄ extrinſecū: ex quo q̄libet poniṫ annihilatū. ergo videṫ ꝙ itrinſece ſe habeat aliter q̄ȝ prius ſe habuit: ſed nō pōt intrinſece aliter ſe habere q̄ȝ prius: niſi aliqua res eſſet de nouo ei ſuperaddita: ſed iſta in caſu nō videṫ eſſe alia q̄ȝ noua q̄ntitas ⁊ extēſio. ergo videṫ ꝙ quātitas ſit vna res noua ſuperaddita rei extēſe. ❡ Octauo ſi q̄ſtio eēt vera: ſequereṫ ꝙ ois qualitas extēſa eſſet quātitas: cōſequens eſt falſum. falſitas probaṫ. q: qualitati aliquid eſt ↄ̄riū. quātitati aūt nihil: vt pȝ per Ar. in p̄dicamētis: ḡ ſequiṫ qualitatē nō eē q̄ntitatē. Scd̄o pȝ idē ꝙ qualitas nō ſit quātitas: q: q̄litas ſuſcipit magis ⁊ minus: ſed quantitas non vt patet per Ariſtotilem ibidem. ergo qualitas non eſt quantitas. Tertio qualitas ⁊ quantitas ſunt predicamenta diſtincta: ſed ſi vnum eſſet reliquum: tunc nō eēnt predicata diſtincta. ergo. ſed cōſequentia pȝ de ſe. ❡ Nono ſi queſtio eſſet vera ſequereṫ ꝙ omnis ſubſtantia extenſa eſſet quātitas: ſed hoc eſt falſum. ergo. ſed cōſequentia tenet: q: ſequereṫ ꝙ iſta ꝓpoſitio eſt falſa: quā Ariſto. Tex. cō. 14 ponit contra antiquos ſi ſubſtātia ⁊ quātitas ſunt: tunc hui⁹ primi multa ſunt que ſunt: cōſequētia tenet: q: ſi ſubſtātia eſſet quātitas eſſet vnū ens. tunc ad poſitionē ſubſtātie ⁊ quātitatis non ſequereṫ multitudo entium. ſicut Ar. poſuit. ❡ Scd̄o q: quātitas eſt finita vel infinita per ſe. ſubſtantia aūt per accidēs. vt pȝ per Ar. in littera. ergo videṫ ſub- Tex. cō. 15. ſtantiam nō eſſe eandē rem cum quantitate. ❡ Tertio ad idem quātitas accidit ſubſtātie. ſed ſubſtātia non accidit ſubſtātie. q: idē nō accidit ſibi ipſi. ergo ſubſtātia ⁊ quātitas nō ſunt idem. ❡ Quarto ſubſtātia manēte quantitas corrumpiṫ. ergo ſb̄a nō eſt eadē quātitati. cōſequētia tenet: antecedēs p̄baṫ: q: ſumatur aliqua quātitas bipedalis ⁊ ↄdenſeſacta ꝙ fiat pedalis: tunc quantitas prima corrumpitur: cum remaneat ſemper eadem ſb̄a. ergo ⁊c̄.

In oppoſitum vult Ar. i 4° phy. dicēs ſi remoueanṫ termini ⁊ paſſiōes ſb̄e: nihil remanet niſi mā: ſed quū adhuc remaneret q̄ntitas ⁊ extēſio vi ꝙ mā extēſa ſit ſua extēſio ſeu ſua q̄ntitas. ❡ Secundo: nam dicit Ariſto. in predicamentis ꝙ albedo eſt quantitas per accidens ⁊ ſic ſequitur albedinem eſſe q̄ntitatē: ⁊ nō minori rōne q̄ȝ alia res extēſa ē q̄ntitas. Tex. cō. 25.

¶Tertio: nam dicit cōmētator de ſubā orbis: ꝙ dimēſiones ſunt eterne in mā: ⁊ cū nihil diſtinctū a mā ſit eternū in mā ſequitur dimenſiones materie eē mām. ¶Quartonā dicit ꝙ proprie propriū ſit ſube ſcdm ſui mutationem eē ſuſceptibilē ꝯrioꝝ: ſed quia iſta proprietas cōuenit quantitati: ſequit quantitatē eſſe ſbam: q: ſuperficies ponit eē quantitas: ⁊ ſm ſui mutationē eſt ſuſceptibilis contrarioꝝ: ſcilicet albedinis ⁊ nigredinis. ¶In qōne primo tractabo vnam opinionem: ſecundo ponam concluſiones ex quibus patebit improbatio opinionis ⁊c. ¶Quantum ad primum ſciendum eſt ꝙ opinio multorum modernorum ⁊ plurium antiquorum erat ꝙ quantitas ſit vna res diſtincta a re quanta ⁊ extenſa directe: ſicut albedo: que eſt diſtincta a re habente albedinē: ⁊ iſti rōnes ſextā ⁊ 7ᵐ multū putant eē pro opione illa.

Quantum ad ſecundū pono primo iſtā cōcluſionē ꝯriaꝫ iſti opinioni. ꝙ oīs res extenſa eſt quātitas. probat: nā pono ꝙ aliqua res ſit extenſa: que ſit a.b.c. tunc probat ꝙ iſta res ſit quātitas: nā ſi non: tunc ſequit qḋ dicit opinio ꝯria ꝙ quātitas ſit res diſtincta ab ipſa re extenſa. tunc ſic quālibet rem diſtictā ab alia deꝰ pōt ſeperare ab alia ſine motu locali: ſeperet ergo deus quantitatē ab.a.b.c. extenſa: tunc illa res ſeperata a quātitate adhuc pars.a. eſt extra.b. ⁊ ps.b. eſt extra c. ex quo talis ſeperatio poſita erit abſqꝫ motu locali: ergo a.b.c. eſt res extenſa: ex quo adhuc vna pars eius ē extra aliā: ergo res de ſe circunſcripta quātitate tanqꝫ aliq̈ re ſibi ſuperaddita poteſt eſſe extēſa: ſequit ꝙ fruſtra ponitur taleꝫ quātitatē eſſe reꝫ diſtinctā ſuperadditā rei extenſe. ꝗ vꝫ ꝙ ponendū ſit oēm rē extenſam eſſe ſuaꝫ quātitatē ⁊ ſuam extenſionē. ¶2ᵒ peccatū eſt fieri p plura qḋ pōt fieri per pauciora: ſed ita ē ꝙ oia poſſunt fieri p pauciora equaliter ſi ponimus quātitatē non eſſe reꝫ diſtinctā a re extēſa: ſicut ſi poneremus eā eſſe rē diſtinctam ab ipſa re quanta ꝗ ⁊c. maior patet ⁊ minor patebit in ſolutione rationū in ꝯriū. ¶2ᵃ concluſio: quātitas eſt ſba vel qualitas hoc probatur ſic: oīs res extenſa eſt ſba vel qualitas: oīs quātitas eſt res extenſa. ergo oīs quantitas eſt ſubſtantia vel qualitas.

Ad rationes in oppoſitū. ad primam dico ꝙ corpora vel quātitates ſunt duplices. quedā ſunt quarū vna informat aliā vel que informant ſimul vnā tertiā. Quedā ſunt quaꝝ vna nō informat aliā nec ambe informāt vnā aliā tertiaꝫ. Tunc dico ad ꝓpoſitū ꝙ corpora: vel quātitates pmo mō facte vel dicte poſſunt ſimul eē in eodeꝫ loco: ⁊ poſſunt ſe penetrare: imo hoc eſt neceſſariū ſi vna debet informare aliaꝫ vel ambe vnā tertiā: vnde forma nō pōt informare māꝫ: niſi ſit ſecū in eodē loco: nec albedo ⁊ dulcedo poſſent ſilr̄ informare lac: niſi eſſent ſimul in eodē loco cū lacte. de corporibus aūt 2ᵒ mō dictis impoſſibile eſt ꝙ ſint ſilr̄ in eodē lo-
Tex.co.8. co vl̄ ꝙ penetrēt ſe: ⁊ de illis itellexit Ar. 4ᵒ huiꝰ. ¶Iuxta iſtā ſolutionē infero correlarie ꝙ a. ⁊ b. partes ipſius c. ſi eſſent ab inuicē ſeperate: quelibet illaꝝ occuparet tantū locū ſicut.c. ⁊ quodlibet eoꝝ tantū ſicut aliud: ⁊ tamē ſine rarefactione: ⁊ ꝯdenſatione quacūqꝫ ſi iungantur ſilr̄ ſic ꝙ vnū informat aliud: tantū locū occupabunt: ⁊ non plus ſicut faciebant diuiſim: vel ſicut occupabat vnū illoꝝ ⁊ nō plus neqꝫ minus. nā ſi mā eq ⁊ forᵃ ſeperarent abinuicē per imaginationē: mā occuparet tantū locū ſicē prius occupabat equus: ⁊ ſilr̄ forma equi tantū: ⁊ tamē quū ſunt ſimul occupāt p̄ciſe tantū locuꝫ ſicut occupabat priꝰ vnū eoꝝ ſolū: quū erāt abinuicē ſeperata. ¶Ad ſcḋaꝫ dico ꝙ lumen eſt corpus: ſed nō corpus ꝙ ſit ſba cō-
Tex.co.69. poſita ſicut voluerunt antiq ꝯ quos loquit phs in 2ᵒ de aīa. ¶Ad tertiū dico ꝙ nō eſt īpoſſibile ꝙ ſenſibile ꝓprium ſit ſenſibile cōe ſignificabile per aliquē terminum de quo ſignificatiue accepto verificat hoc p̄dicatuꝫ ſenſibile cōe. Unde de iſto termino magnitudo nō verificat h̄ p̄dicatū ſenſibile cōe: pp hoc ꝙ ſignificat vnā reꝫ ꝑceptibilē pluribꝰ ſenſibꝰ: ſed pp hoc ꝙ ſignificat res q̄rū aliq̈ ſūt ꝑceptibiles ſenſu viſus: ſicē color: alique ſenſu tactꝰ ſicē caliditas ⁊ frigiditas: durū ⁊ molle: ſicē diffuſius dictū ē in ſecūdo de aīa. ¶Ad q̄rtū quū dr̄ ſequeret: ꝙ trāſmutatio ſbalis ⁊c. negat ꝯña. ⁊ quū ꝓbatur q: oīs motus ad quātitatē eſt augmētatio: negat. vñ nō pp hoc aliq̈ mutatio dicit motꝰ augmētatiōis: q: eſt ad q̄titatē: vel q: per eaꝫ acqrit q̄titas: ſed q: per eā ſit ꝙ mutat rñſio p terminos de p̄dicamēto q̄titatis. Unde ad interrogationē factaꝫ per q̄tū de ꝓnomine demōſtrāte rē que mouet tali motu: verbi gratia: ſi aliqd eēt nūc pedale ⁊ p aliquē motuꝫ fieret tripedale: talis motꝰ diceret augmētatio: q: p talem motū ſit ꝙ mutat rñſio per interrogationē factā p q̄tuꝫ de ipſa re: nā quū prius querebat quātū eſt tale? ꝯuenienter rñdebat pedale: ſed mō per talē motuꝫ nō cōuenienter rñdet pedale: ſed tripedale. lō ſinaliter q̄uis p gñationeꝫ alicuius forme ſbalis acqrat q̄titas: tñ q: per talē mutationē nō ſit variatio ad interrogationē factā p quantum de ipſa re ſed mutat rñſio ad interrogationē factaꝫ p qḋ per termios de p̄ñto ſubſtātie: nō dr̄ augmētatio: ſꝫ trāſmutatio ſbalis. ¶Silr̄ ad quintū de alteratione proprie dicta q̄uis acqrat q̄titas: tñ q: nō mutat rñſio ad interrogationē factā per quātū: ſꝫ per q̄le: talis motꝰ dr̄ alteratio ⁊ nō augmentatio. ¶Ad ſextaꝫ de veſica: dico ꝙ nec mā aeris reſiſtit nec forma abſolute: ſed forma aeris in tāta maſſa māe: vñ bene veruꝫ eſt ꝙ forma aeris pōt eē ſub minori q̄titate q̄ñ nō eſſet in tanta maſſa māe: cuꝫ tamē eſt in tanta maſſa māe: tunc nō pōt ſtare in mā quātūcūqꝫ denſa: ipſa eſt illud qḋ reſiſtit cōprimēti. ¶Ad aliā dico ꝙ ſi aliquod corpꝰ pedale oī extriſeco annihilato ſic rarefiat: ꝙ fiat bipedale dico ꝙ q̄uis ad nullū extrinſecuꝫ ſe hēat aliter q̄ꝫ priꝰ: tñ adhuc quelibet ps illius ad aliaꝫ ſe habet aliter q̄ꝫ priꝰ. q: magis diſtat ab ea q̄ꝫ priꝰ diſtabat: ⁊ nō per acquiſitionē alicuius rei noue p motū locale. ¶Ad octauā cōcedo ꝙ oīs q̄litas extēſa eſt quātitas ⁊ quū dr̄ ꝙ q̄litati aliqd eſt ꝯriū: quantitati aūt nihil: dico ꝙ iſte ꝓpoſitiones ſunt idefinite: ⁊ bñ ex eis ſequit ꝙ aliqua q̄litas extēſa nō eſt quātitas. Uel aliter dico ꝙ p̄dicte ꝓpoſitiōes debēt intelligi de terminis ⁊ nō de rebꝰ ſignificatis p terminos ſicut terminis de p̄ñto quātitatis nō ſunt aliꝗ termini ꝯrij: ſed bene terminis de p̄ñto q̄litatis: nec ex hoc cōcludit ꝙ q̄litas nō ſit quātitas. ¶Ad ſecundā ꝓbationē q̄ñ dr̄ quātitas nō ſuſcipit magis ⁊ minus: dico ꝙ hoc dꝫ itelligi de terminis ſic. ꝙ termini de p̄ñto quātitatis nō ſunt verificabiles de aliq̈ cū h̄ aduerbio magis: vel cū h̄ aduerbio minꝰ: ſed nō eſt ſic de terminis de p̄ñto q̄litatis. nec ex hoc ſequit q̄litatē extēſaꝫ nō eſſe quātitatē. ¶Ad aliā ꝯfirmationē dico ꝙ q̄uis quātitas: ⁊ q̄litas ſint p̄ñta diſtincta: cū h̄ tñ ſtat ꝙ eadē res ē ſignificata p vnū illoꝝ terminoꝝ: ⁊ eadē res p aliū: nā ad diſtinctionē p̄ñtoꝝ nō reqrit res. eē diſtinctas: ſed modos eoꝝ eē diſtinctos: ſꝫ dices tu. ſignificāt eādē rē ꝗ ſūt termini ſynonimi: negat ꝯñtia: q: iſti termini: hō ⁊ hoīes ſignificāt eādē rē: tñ nō ſūt termini ſynonimi. ¶Ad nonā ꝯcedo ꝙ oīs ſba extēſa ē q̄titas: ⁊ vlteriꝰ dico ꝙ hec ꝯñtia ñ pp h̄ ē bōa: ſba ⁊ q̄titas ſūt ꝗ multa ſūt q̄ ſūt: ex eo ꝙ q̄titas ſit diſticta a ſba: ſꝫ pp h̄: q: ſi iſte terminꝰ: q̄titas: eſt v̄ificabilis de ſba: ſba ē q̄ta: ⁊ ſīc vltra: ſi ſba ē quāta opꝫ ꝙ hēat ptes: ⁊ ſi hꝫ ptes multa ſūt q̄ ſūt. ¶Ad ꝯfirmationē dico ꝙ p illā auctē Ar. nō vult niſi ꝙ hec eſt p ſe q̄titas eſt finita: ſꝫ hec nō eſt p ſe ſba ē finita: q: nō oīs ſba eſt q̄ta: vñ deus ⁊ intelligētie ſūt ſbe: ⁊ tñ non ſunt quante. ¶Ad aliā confirmationē dico ꝙ quū aliqd eſt tripedale ⁊ ſit bipedale nihil ibi corrūpit licet bene aliqs terminus de p̄ñto quantitatis deſinat de illa re verificari: ⁊ incipit vnꝰ aliꝰ terminꝰ de ipſo verificari. ¶Ad vltimā ꝯfirmationem quantitas

tionem quantitas accidit ſbe:dico ꝙ hoc nõ dʒ intelligi mõ quo albedo accidit parieti:ita ꝙ nõ accidit ei p realẽ inherentiã ſed per p̃dicationẽ.i.diuerſi termini de p̃dto quantitatis ſunt accidentaliter verificabiles de pronomine demonſtrante ſubſtantiam.⁊c̃.

Tex. cõmẽti.xvij.

¶ Si quidẽ igitur continuuʒ eſt:multa ſunt:quod eſt ⁊c̃. Queſtio.vij.

VTrum totuʒ ſit ſue partes. arguit̃ ꝙ nõ:q: ſequeret̃ ꝙ q̃libet pars eſſet ſue ptes:ↄñia tenet p ly totũ qd tñ valet ſicut q̃libet pars.ſed falſitas ↄñtis pʒ:aia intellectiua eſt aliq̃ pars hois:⁊ tñ ipſa non eſt ſue ptes:cũ nõ h̃eat ptes.¶2° ſi queſtio eſſet vera ſequeret̃ ꝙ totũ nõ eẽt notius ſuis ptibus.ↄñs
Tex.cõ.4. eſt ↄ̃ Ar. in phemio vbi ponit totũ eſſe notius ſuis partibus:pʒ hoc:nã cũ videmus ptem alicuius totius ſicut vnã medietatẽ ſolis vel lune:tñc dicimus videre nos illud totũ:⁊ tñ nõ q̃libet ptes videmus:ↄñia pʒ q: idẽ nõ eſt notius ſeipſo.¶3° ſequeret̃ ꝙ ideʒ cõponeret ⁊ diuideret ſeipm.ſʒ hoc eſt falſuʒ:⁊ ↄñia pbatur q: demonſtratis oibus partib⁹ alicui⁹ totius verʒ eſt dicere iſte partes cõponunt hoc totũ:⁊ iſte ptes ſunt hoc totũ:ergo ideʒ cõponit ſeipm.¶4° ſic ptes ſunt minores toto:ergo nõ ſunt totũ:ↄñia tenet q: idẽ nõ eſt minus ſeipo:añs pʒ q: oẽ totũ eſt maius ſua pte.¶5° partes ſunt priores toto:g̃ ptes nõ ſunt totũ ↄñia tenet:q: idẽ nõ eſt prius ſeipſo. añs pʒ q: ptes ſunt cauſe totius mõ cã eſt prius cãto.¶6° ſequeret̃ ꝙ idẽ eẽt in ſeipſo:ſʒ hoc eſt falſum:pbat̃ ↄñia quia demonſtratis ptibus alicui⁹ totius verũ eſt dicere iſte ptes ſunt in iſto toto:ergo ſi iſte ptes ſunt iſtud totuʒ ſequit̃ ꝙ hoc totũ ſit i iſto toto ⁊ ſic idẽ eẽt in ſeipo.¶7° ſequeret̃ ꝙ mã ⁊ forma eẽnt hõ:ſʒ hoc eſt falſum:⁊ ↄñia pbatur:q: mã ⁊ forma ſunt ptes hois tanq̃ʒ ſui totius:falſitas ↄñtis pbat̃:q: ſi mã ⁊ forma eẽnt hõ:tũc mã eſſet hõ ⁊ forͣ eẽt hõ.ſed h̃ eſt falſum:ↄñia videt̃ tenere a ſili. q: bñ ſequit̃ Sor.⁊ plato currunt g̃ ſor.currit ⁊c̃.¶8° ſequeret̃ ꝙ a.⁊ b.eẽnt duo hoies:⁊ tñ nec a.eſſet hõ nec b.eẽt hõ:ſʒ h̃ eſt incõueniẽs.⁊ pbat̃ ↄñia q: ponat̃ ꝙ duo capita duoꝝ hoiuʒ ſint.a.⁊ reſiduũ ſit.b.tũc clarũ eſt ꝙ a.nõ eſt hõ:q: duo capita duoꝝ hoiuʒ nõ ſunt hõ:nec ẽt b.eſt hõ:q: duo reſidua p̃ter capita nõ ſunt hõ:⁊ tñ.a.⁊ b.ſunt duo hoies ſi totũ eſt ſue partes.¶9° ſequeret̃ ꝙ hõ eſſet etern⁹ h̃ eſt falſuʒ.ↄñia pbat̃ expoſitõe ſic iſta mã ⁊ forͣ ſunt eterna demõſtrata mã ⁊ aia itellẽ̃ua hois:ſʒ iſta eadẽ mã ⁊ forͣ ſunt hõ p qõnẽ:g̃ hõ eſt etern⁹.¶10° ſequetur ꝙ vn⁹ hõ eẽt ifiniti hoies:ſʒ h̃ eſt falſum cũ vn⁹ hõ ſit ſolus vn⁹ hõ.ↄñia pbat̃ q: ſignato aliq̃ hoie.ſ.forte capiat̃ totũ ei⁹ reſiduũ p̃ter digitũ ⁊ vocet̃.a.⁊ deide capiat̃ totũ reſiduũ cũ digiti medietate ⁊ vocet̃.b.⁊ deide capiat̃ totũ reſiduũ p̃ter digitũ cũ medietate digiti ⁊ etiã cũ medietate reſidue medietatis ⁊ vocet̃.c.⁊ ſic vltra in ifinituʒ ſm ptes pportionales reſidue medietatis ipſi⁹ digiti.tũc arguo ſic.a.eſt hõ.b.eſt hõ ⁊.c.eſt hõ.⁊ ſic de infinitis alijs ergo ſor.eſt ifiniti hoies.ꝙ aũt a.ſit hõ pʒ q: digito Sor. obſciſo adhuc reſiduũ qd manet.eſt hõ:ſilr ꝙ b.ſit hõ pʒ ſilr ⁊c̃.⁊ ſic de alijs ⁊ ex h̃ ſequit̃ ꝙ ſor.ẽ ifiniti hoies.Sequtur ẽt ꝙ hic terminus Sor.nõ ſit termin⁹ ſingularis ſed cõis:q: a.hoieʒ ⁊ b.hoieʒ ⁊ ſic de alijs ſignificat ⁊c̃.¶11° ſequeret̃ ꝙ hec eẽt ↄcedenda:mã ⁊ forͣ ſortis vident poſito ꝙ ſor.videret.pbat̃ h̃ ſortes videt:ſortes eſt ſua mã ⁊ ſua forͣ:g̃ mã ⁊ forͣ ſortis vident:⁊ vltra g̃ ei⁹ mã videt:ↄñia vĩ tenere a ſili nã bñ ſequit̃ ſor.⁊ plato currũt.g̃ ſor. currit.¶12° ſequeret̃ ꝙ a.⁊ b.augmentarent̃.⁊ tñ b.diminueret̃:hoc eſt falſuʒ.ↄñia pbat̃ poſito ꝙ a.⁊ b.ſint due medietates alicuius toti⁹ ⁊ ꝙ a.augmẽtet̃ ⁊ b.diminuat̃. ⁊ ſint medietates alicuius totius qd ſit.c.⁊ volo ꝙ a.plus augeat̃ q̃ʒ b.diminuat̃:tũc ſic.c.auget̃ ⁊ c.p qõnẽ eſt a.⁊ b. ex quo totũ eſt ſue ptes g̃.a.⁊ b.augent̃:ſʒ ꝙ b.nõ augeat̃ pʒ ex caſu.¶13° ſequeret̃ ꝙ idẽ eſſet albuʒ ⁊ nõ albũ ſed hoc videt̃ eſſe incõueniens:pbat̃ ↄñia:nam ſit vnũ corpus:cui⁹ vna medietas ſit alba ⁊ alia ſit nõ alba tunc arguit̃ ſic:iſte ſue medietates ſunt albe:⁊ non albe ⁊ iſte medietates ſunt hoc totũ:ergo idẽ eſt albũ ⁊ nõ albũ.¶14° ſi q̃ſtio eẽt vera ſequeret̃ ꝙ a.⁊ b.eẽnt quadrata ⁊ tñ nullum eoꝝ eſſet quadratũ:ſed h̃ eſt falſum:ↄñia pbat̃ naʒ ſunt c.d.duo quadrata cõiuncta adinuicẽ diuidat̃ totuʒ aggregatum ex his p longũ ⁊ ſit vna pars diuiſa a.⁊ alia b.tunc clarũ eſt ꝙ a.nõ eſt quadratũ ſed quadrangulus ſilr nec b.ſʒ ꝙ a.⁊ b.ſint quadrata pʒ quia.a.b.ſunt.c.d.ſi totũ ẽ ſue ptes.ſʒ.c.d.ſunt q̃drata p caſuʒ g̃ a.⁊ b.ſunt quadrata.¶15° ſi qõ eẽt vera ſequeret̃ ꝙ a.⁊ b.eſſent equalia ⁊ tñ a.nõ eſſet equale b.ſʒ h̃ videt̃ eẽ incõueniens:probat̃ ↄñia nã ſit aliqd totũ cui⁹ vna medietas ſit c.⁊ alia ſit d. ⁊ ſit vnuʒ 3m ipſius totius a.⁊ ſint alie 3e ipſi⁹ toti⁹ b.tũc per qõnẽ c.⁊ d.ſunt h̃ totũ ⁊ ſilr a.⁊ b.ſunt h̃ totuʒ:g̃ a.b. ſunt c.d.ſed c.⁊ d.ſunt equalia:q: due medietates totius ergo a.⁊ b.ſunt equalia:ſʒ ꝙ a.nõ ſit equale b.pʒ q: 3a nõ eſt equalis duabus tertijs.¶16° ſi qõ eſſet vera ſequeret̃ ꝙ paria eſſent impia:ſed hoc eſt falſum:pbat̃ ↄña q: capio aliquẽ nũm vt ſexenariũ:⁊ arguo ſic:hic nũs eſt par q: eſt duo ⁊ duo ⁊ duo:⁊ ideʒ eſt impar pʒ q: tria ⁊ tria ergo.¶17° ſequeret̃ ꝙ magnitudo finita eſſet magnitudo infinita ſʒ hoc eſt falſum:⁊ pbat̃ ↄñia ⁊ ſigno aliquã magnitudinẽ infinitã:tunc in ipſa ſunt ifinite ptes pportionales.ſi qõ eẽt vera ipſa eẽt multitudo ptiũ ifinita:cũ nũs non ponat̃ alia res a rebus nũatis ſupaddita.tunc arguit̃ ſic:hec multitudo eſt ifinita.demonſtrata multitudine oiuʒ ptiũ ppor͞ti͞u͞m continui tunc vltra ſi iſta multitudo eſt iſta magnitudo:ergo iſta magnitudo eſt infinita.¶18° ſequeret̃ ꝙ quãtitas ↄtinua eẽt quãtitas diſcreta ſed h̃ eſt falſuʒ ⁊ ↄ̃ Ar. in p̃ntis:pbat̃ ↄñia q: capio aliqd ↄtinuũ ⁊ ſigno duas eius medietates.tunc ſic iſte due medietates ſũt q̃ti⁹ᵉˢ diſcrete:q: nũs:⁊ ſũt q̃titates ↄtinue q: h̃ totũ:g̃ quãtitas diſcreta eſt q̃ritas ↄtinua ⁊ ecõuerſo.¶19° ſeq̃ret̃ ꝙ ſor.videret a.⁊ b.⁊ tñ nõ videret.b. ↄñs falſuʒ:⁊ pbat̃ ↄñtia:nã ſit medietas lune verſus nos a.⁊ medietas poſterior b.tunc ſor.videt a.⁊ b.q: videt lunam q̃ eſt a.⁊ b.⁊ tñ nõ videt b pp iterpoſitionẽ int̃ viſuʒ ſor.⁊ b.g̃.¶20° ſequeret̃ ꝙ eadẽ ppõ eẽt copulatiua ⁊ diſiunctiua:⁊ etiã eadẽ propõ eſſet vera ⁊ falſa:hoc eſt falſum:ↄñia pbat̃ q: capiat̃ iſta propoſitio.oẽs homines ſunt aſini:vel hoies ⁊ aſini ſunt aſini:ſi totũ eẽt ſue ptes:eſt due cathegorice ↄiuncte mediante illa coniunctione copulatiua ⁊ per ↄñs eſt vna propõ copulatiua:vna cuius pars p̃ducte ppoſitionis eſt hec:oẽs hoies ſunt aſini vel hoies:⁊ ↄiũctio copulatiua eſt ly.⁊.et illa cathegorica eſt aſini ſunt aſini:⁊ ſic p̃dicta ppoſitio eſt vera:quia eſt vna copulatiua cuius quelibet pars eſt vera.ergo.¶Deinde probo ꝙ ſit vna diſiunctiua falſa q: vna eius cathegorica eſt oẽs hoies ſunt aſini ⁊ 2a pars ẽ iſta:hoies ⁊ aſini ſũt aſini.⁊ dictio diſiunctiua eſt ly.vel.mõ ambe partes ſunt falſe:⁊ cum hoc requiritur ⁊ ſufficit ad falſitatem diſiunctiue:ſequitur ꝙ predicta propoſitio diſiunctiua eſt falſa:⁊ ſic probatum eſt:ꝙ ſi totum eſt ſue partes ꝙ eadem ppoſitio eſt copulatiua ⁊ diſiunctiua:vera ⁊ falſa.¶Et poteſt hoc ↄfirmari nã eedẽ ſunt partes iſtarũ ppoſitionuʒ ois hõ eſt aial:⁊ aial eſt ois hõ:⁊ per ↄñs ſi totuʒ eſt ſue ptes eadẽ eſt propoſitio vera ⁊ falſa.¶Deinde confirmatur auctoritatib⁹:q: Ar.⁊ cõmẽtator dicunt in 2° de Tex.cõ.2.

aia ꝙ ſb a cõpoſita diſtinguitur cõtra mãm ꝛ formã que
ſunt eius partes:ſed hoc nõ eſſet verꝫ ſi totũ eſſet ſue par-
tes. ℂ2° auctoritate Ar. in 5° ꝛ 6° metaphiſice qui dicit
ꝙ bis tria nõ ſunt ſex ſed ſemel ſex ſunt ſex:ſed hoc non
Tex.cõ.60. eſſet:ſi totum eſſet ſue partes. ℂ3° auctẽ Ar. 7° metaphi
ſice dicẽtis ꝙ iſta ſyllaba.ba.diſtinguit ab.a.ꝛ.b.q: ma-
nentib⁹ a.ꝛ b.corrũpitur ba.ꝛ hoc nõ eſſet ſi totũ eſſet ſue
partes:ꝛ niſi iſta ſyllaba.ba.aliqd ſupadderet iſtis lris b.
ꝛ a. ℂ4° auctẽ Ar. in 8° metaph^ce dicẽtis que nõ ſunt
Tex.cõ.15. vnũ ſicut aceruus:opꝫ ponere aliã cãm ac ſi velit unue
re totũ eſt aliqua entitas ſupaddita ſuis partibus. ℂ5°
Tex.cõ.24 auctẽ Ar. in iſto pmo dicẽtis ꝙ non ſequit ſi infinitũ eſt
imobile ſcḋm totũ ꝙ eſſet imobile ſm partẽ ꝛ hoc nõ eẽt
verũ ſi totũ eſſet ſue ptes:ergo ſequit ꝙ queſtio eſt falſa.

In oppoſitum arguitur.pmo rõnibus:ſecũ
do auctẽibus.pmo ſic:ſi totũ
eſſet aliquid ſupadditũ ſuis partibus:ſequeret ꝙ ab ali
qb⁹ poſſet ſeperari pondus vni⁹ libre:ꝛ tñ illa pondera-
rent poſtea,tñ ſicut pus abſqꝫ additione alicui⁹ alterius.
ꝯñs falſum:pbatur ꝯñtia:nam ſit pondus vnius libre
a.ꝛ eius medietates ſint.b.ꝛ.c.tũc ſi.a.eẽt vna entitas di
ſtincta a.b.c.per ſeparationẽ.b.a.c.corrũpit.a.ꝛ remouet
pondus vnius libre.ſ.a.tunc.b.ꝛ.c.equalr poſtea ponde
rarent;q: due dimidie tantũ ponderant ſicut vna libra.
ℂ2° ſi totũ eſſet entitas diſtincta a ſuis partib⁹:ſequere
Tex.cõ.82. tur ꝙ nulla mã eſſet ꝑpetua:ſꝫ hoc eſt ꝯ Ar. in iſto pmo.
ꝛ ꝯñtia pbatur;quia quacũqꝫ mã data ipſa eſt diuiſibi-
lis:ſed ſi totũ eſſet entitas ſupaddita ſuis partib⁹ illa per
diuiſionem totius corrũperetur:ꝛ per ꝯñs quelibet mã
eſſet corruptibilis cum ſit diuiſibilis ſi totũ ſit diſtinctũ
a ſuis partibus. ℂ3° ſequeret ꝙ eſſet ꝓceſſus in infinitũ
in totis:ſed hoc eſt falſuꝫ:pbat ꝯñtia:q: ſi totũ eſſet vna
entitas.3ª reſultans ex partibus ſuis tunc ex iſto toto ꝛ
ſuis partibus reſultabit 4ª entitas:ꝛ ex illa cũ ſuis par
tibus reſultabit quinta ꝛ ſic in infinitũ. ℂ4° illud nõ oꝫ
fieri per plura:qḋ põt fieri per pauciora:ergo. ℂDeinde
in ꝯñũ arguit auctẽibus:ꝛ primo videt eſſe cõmẽtator pri
mo huius cõmen.17.vbi dicit ꝙ partes ſimul ſumpte:
nõ ſunt aliud a toto;ſꝫ qlibet pars ſit aliud a toto. ℂSe
cundo in ꝯñium videt eſſe. Ar. in iſto primo vbi dicit ꝙ
totũ eſt ſue partes:ꝛ in 4° vbi dicit ꝙ totuꝫ nõ eſt aliud
Tex.cõ.17. a partibus:ꝛ in 5° metaphiſice vbi dicit ꝙ aliqua ſunt
p.phi^co. vnũ:q: ſunt ꝯtinua ſicut due medietates in ꝯtinuo non
Tex.cõ.8. ſunt aliud vnũ qꝫ illud ꝯtinuũ totũ.Et Ar. in 2° de aia
5° metaph. vbi dicit ꝙ ſicut oculus ꝛ pupilla ſunt vnũ ita corpus ꝛ
Tex.cõ.10. anima ſunt vnum totuꝫ. ℂIn iſta queſtione primo po-
nam diſtinctiones.2° concluſiones.3° ſoluam rationes.

Quantum ad primũ ſit prima diſtinctio.hic ter
min⁹ totũ põt dupl'r accipi:vno mõ
cathegorematice:alio mõ ſincathegorematice. Sinca-
thegorematice valet tñ quãtũ hec orõ:qlibet pars:ꝛ ſm
hoc ſolet ꝯcedi ꝙ totus ſortes eſt minor ſorte. Vñ vlteri-
us ſolet ꝯcedi ꝙ qñ tenet ſincathegorematice tũc termin⁹
diſcretus in orõne:cui equalet diſtribuit ſoluꝫ pro ptib⁹
integralib⁹ ꝛ nõ pro ptibus eſſentialib⁹.alter enim hec
eſſet falſa totus ſortes eſt minor ſor q: nõ quelibet pars
eſſentialis ſortis eſt minor ſorte.q: mã ſortis nõ eſt minor
ſorte:nec etiã forma eius:cũ illa nõ ſit quanta nec diuiſi-
bilis:mõ nõ qñtum ꝛ indiuiſibile quãto ꝛ diuiſibili:nec
dicit maius nec minus. Alio mõ accipit hoc nomẽ totũ
cathegorematice.ꝛ tũc equalet huic orõni ens hñs ptes:
ꝛ ſꝫ ꝫ ſolet ꝯcedi ꝙ i oculo meo eſt totũ qḋ eſt in mũdo:
poſito ꝙ in oculo meo ſit vna feſtuca:que eſt vnũ totum
qḋ eſt in mundo:cũ ſit ens hñs ptes. ℂAlia diſtinctio eſt
ꝙ qñ ꝫ nomẽ totũ ponit a pte ſubi: tenet ſincathegore-
matice:ꝛ qñ ponit a pte pdicati tũc tenet cathegoremati
ce:ꝛ ſꝫ ꝫ ſolet ꝯcedi iſta in oculo meo eſt totũ qḋ eſt i mũ
do:ꝛ negatur iſta:totũ qḋ eſt in mũdo eſt in oculo meo.
ℂ3° diſtĩctio ꝙ e ꝯ ſpiẽdo totũ cathegorematice. Duplex ẽ
totũ:quodã enim eſt cui⁹ oẽs ptes ſunt diuiſibiles ſicut
equus lapis:vel lignũ ꝛ ſic de ſingulis. Aliud eſt totum
cuius nõ oẽs ptes ſunt diuiſibiles ſicut hõ:quia aliqua
pars hois nõ eſt diuiſibilis ſicut aia intellectiua. ℂ4° di
ſtinctio ꝙ termini pluralis nũi ſicut ſunt hic terminus:
partes i vel ꝯſimiles aliqñ pñt teneri diuiſiue:aliqñ col-
lectiue:pmo° qñ ꝓpoſitio in qua ponit:exponit p vnã
copulatiuã ſicut hec.oẽs hoies currant.exponitur ſic.hõ
currit ꝛ hõ currit:vel ſi dicat ptes ſunt totũ.i.pars eſt to-
tum ꝛ pars eſt totũ. ℂ2° mõ qñ ꝓpoſitio in qua ponit:
exponit p cathagoricã de extremo copulato. Verbi gra-
tia:iſti ferunt lapidẽ:poſito ꝙ neutro iſtoꝝ demonſtra
totuꝫ ſe ſolo ſufficiat portare lapidẽ:ſed bñ cũ alio ꝛ tũc
iſta exponit per iſtaꝫ iſte ꝛ iſte ferunt lapidẽ:que eſt de
ſubiecto copulato. ℂ5ª diſtinctio ꝙ ly oẽs aliqñ tenetur
collectiue aliqñ diſtributiue. Si ſcḋo mõ tunc terminus
cui additur:ſupponit ꝓ ſuis ſignificatis copulatiue. Si
primo mõ tũc terminus cui addit ſupponit pro ſuis ſi-
gnificatis copulatim. Exemplũ ſecũdi omnes homines
currunt.exemplũ primi:omnes apoſtoli ſunt.xij.ꝛc.

Quantum ad ſcḋm ſit prima ꝯcluſio ꝙ totalitas
nõ eſt aliqua tertia entitas ſupaddi-
ta ſuis ptibus:probat:q: ſi ſic vel eſſet ſb̃a vel accidẽs nõ
primo mõ:q: vel eſſet ſb̃a corporea vel icorporea:nõ cor
porea q: tũc ſequeret plura corpora quoꝝ vnũ nõ eſſet
informatiuũ alterius:nec iformarent vnũ 3ᵐ eſſe in eodẽ
Tex.cõ.8. loco:qḋ eſt ꝯ Ar. 4° phiſicoꝝ.nec põt dici ꝙ ſit ſb̃a incor
porea:q: tunc totum:ſicut lignum vel lapis eſſet ſb̃a icor
porea:qḋ eſt falſuꝫ:pbat ꝯñtia q: iſta ſb̃a icorporea.ſ.to-
talitas nõ poſſet eſſe in alio loco qꝫ in loco in quo ponũ
tur eius partes.ſ.mã ꝛ forma. Nec põt dici ſcḋꝫ.ſ.ꝙ tota-
litas ſit qḋdam accñs:q: tunc ſequeret ꝙ ſi vna gutta po
neretur in mari:ꝙ in qualibet parte gñaretur aliqḋ no-
uum:ꝫ aũt eſt falſuꝫ:q: gutta aque põt addi mari abſqꝫ
ꝫ⁹ ꝙ fiat aliqua alteratio vel mutatio in partibus ipſius
maris diſtãtib⁹ ab illa gutta appoſita p.c.leucas:ꝯñtia
pbat q: p appoſitionẽ vnius gutte ad mare reſultat vnũ
aliud totũ:ꝛ per ꝯñs vna alia totalitas:que ſi ponat acci
dens ſupadditũ ipſis partibus inherẽs ſequit qḋ dictũ
eſt. ℂ2ª ꝯcluſio.totũ eſt ſue ptes:pbatur:nam quelibet
pars totius eſt ſue partes:ergo totũ eſt ſue ptes:ꝯñtia te-
net quia totũ a parte ſubiecti poſitũ:valet idem qḋ queli
bet pars.ſicut dictũ eſt in primo articulo:añs pꝫ:quia ſi-
gnata aliqua aqua:quelibet pars illius aque eſt aqua ꝛ
eſt ſue partes:quelibet enim pars aque eſt diuiſibilis in
partes ſupra quas illa pars nõ eſt aliqua entitas ſupad
dita:vt pꝫ per primã ꝯnem. ℂ3ª ꝯcluſio eſt:falſum eſt ꝙ
totũ nõ eſt ſue partes:pbat:nam aſſignato aliquo toto
ad minus hꝫ mãm diuiſibilẽ:vel que eſt diuiſibilis ꝛ que
eſt ſue partes:ergo quodlibet totũ eſt ſue ptes ꝛ per ꝯñs
falſum eſt oppoſitũ.Et ꝯfirmat:nam iſta totũ nõ eſt ſue
partes eſt eius ꝯdictoria. Cum ergo pma ſit vera ſequit
ſcḋaꝫ eſſe falſam. ℂQuarta ꝯcluſio a quolibet toto verũ
eſt dicere ꝙ totũ eſt ſue partes:pbatur q: ſi nõ hoc maxi
me videret de hoie vt aliqui dicunt:ꝙ eſt falſum:ꝙ totũ
eſt ſue ptes:pbant q: ſequeret ꝙ quelibet pars hois eẽt
ſue partes:ſed hoc eſt falſum q: aia intellectiua nõ eſt ſue
partes:cum nõ hẽat partes:ſed hoc nõ valet q: ſicut di-
ctũ ẽ ly totũ tentũ ſincathegorematice diſtribuit ſolũ ter-
minũ ſequentẽ pro ptibus integralibus:ꝛ non pro par-
tibus eſſentialib⁹:ſicut eſt aia intellectiua reſpectu hois.
dico ergo.ꝙ nõ ſeqtur.totus hõ eſt ſue partes:ergo queli
bet pars hois eſt ſue ptes:ergo aia intellectiua eſt ſue ptes.
ſed bene

ſed bñ ſequit totus hõ eſt ſue ptes.ğ qlibʒ pars integralis hoīs eſt ſue ptes.vñ ly totũ diſtribuit pro ptibꝰ integralibus: ⁊ nõ pro ptibꝰ eēntialibꝰ:pʒ:qꝛ aliter non ꝯcederet hoc ſophiſma:qḋ m̄ cõiter ꝯcedit totus ſortes eſt minor ſorte:nā ſi diſtribueret pro ptibꝰ eēntialibꝰ ſophiſma eſſet falſuʒ ex eo ꝙ mã ſortis nõ eſt minor ſorte.ſimilr nec ſorma.ğ. ℂ5ᵃ ꝯcluſio tenẽdo terminũ pluralis nũi collectiue ꝯcedendũ eſt ꝙ partes ſunt ſuũ totũ:pʒ per ꝯnem: qꝛ totũ nõ ſupaddit aliquã entitatẽ tertiã ſupadditaʒ ptibꝰ ſimul ſumptis.ğ.ℂ6ᵃ ꝯcluſio tenẽdo terminũ plālis nũi diuiſiue nõ eſt ꝯcedẽdũ ꝙ ptes ſint ſuũ totũ:pʒ qꝛ ſignatis duabꝰ ptibꝰ alicuiꝰ totiꝰ ſeqtur iſte ptes ſunt hoc totũ: ſi ly iſte partes teneret diuiſiue.ğ hec pars eſt hoc totũ ⁊ iſta:⁊ ſic de ſingulis:ſed hoc eſt falſum:qꝛ aliter mã hoīs eſſet hõ.ℂ7ᵃ ꝯcluſio accipiẽdo ly oēs collectiue:hec eſt cõcedẽda.oēs ptes ſunt totũ.pʒ:qꝛ demr̃ato aliq̄ toto ⁊ oībꝰ ptibꝰ ſuis:q̄ ſint.b.c.d.tūc argr̃.ſic.b.c.d.ſunt h̄ totũ.ğ oēs ptes iſtiꝰ ſunt hoc totũ tenẽdo ly oēs collectiue:añs pʒ per primã ꝯnem:⁊ ꝯñia pʒ:qꝛ qñ ly omnes tenet collectiue facit terminũ ſtare pro oībꝰ ſuis ſuppoſitis copulatiʒ:ğ. ℂ8ᵃ ꝯcluſio tenẽdo ly oēs diuiſiue:hec nõ eſt ꝯcedenda oēs partes ſunt ſuũ totũ.pbat:nã ſit aliqḋ totũ:cuiꝰ ptes ſint.b.c.d.f tunc ſic:ſi oēs partes illiꝰ totius eſſent hoc totuʒ:tenendo ly oēs diſtributiue:tūc due partes eſſent hoc totũ ⁊ ſic de alijs.mõ hoc eſt falſuʒ:qꝛ tūc due partes puta a.⁊ b.eſſent hoc totũ.hoc eſt falſuʒ:qꝛ ſi a.⁊ b.eēnt hoc totum tunc a.⁊ b.eſſent a.b.c.d.f.ex quo per primã concluſionem hoc totum eſt a b.c.d.f.ergo.

Ad rõnes pncipales.ad primaʒ negat ꝯñia pp hoc ꝙ ly totũ nõ diſtribuit indifferẽter pro q̄libet parte:ſed ſolũ pro partibꝰ integralibꝰ.ğ bñ ſequit totũ eſt ſue partes.ğ q̄libet pars integralis eſt ſue partes.⁊ nõ valet inſtãtia de aīa:qꝛ nõ hʒ locũ ibi.ℂAd ſcḋam ſequeret ꝙ totũ nõ eēt notiꝰ ⁊c̄.dico ꝙ ſi ly ptes teneret diuiſiue nego ⁊c̄.⁊ ſic nõ eſt idẽ ſuis partibꝰ: ſed ſi teneret collectiue tunc ꝯcedo ꝙ totũ nõ ſit notiꝰ ſuis partibꝰ: nã q̄uis notiꝰ ſit vna eius medietate tñ nõ eſt notiꝰ.a.⁊ b.medietatibꝰ qꝛ hoc lignũ eſt.a.b.medietates.ℂAd 3ᵃᵐ rõnem ſequeret ꝙ idẽ ⁊c̄.negat ꝯñia.partes totiꝰ cõponunt totũ cõcedo ſi ly ptes tenet diuiſiue:ſi aũt collectiue nego.vl̄ aliter:adhuc nego ꝯñiã.ꝙ ergo idẽ ſit cõponẽs ſeipm:⁊ ſi arguit demõſtrãs duabꝰ medietatibꝰ alicuius totius:ille medietates ſunt componentes hoc totũ: ⁊ iſte medietates ſunt hoc totum.ergo hoc totuʒ eſt componens hoc totum:dico ꝙ talis nõ debet inferri concluſio:ſed iſta.ergo hec ſunt componentia:⁊ illaʒ concluſionem concedo:⁊ ita poteſt dici ⁊ cõcedi:ꝙ aliquid eſt minus notũ ſibi q̄uis non ſit minus notũ ſibi.ℂAd 4ᵐ. ex ſimili radice concedo ꝙ totuʒ demonſtrato aliquo toto non eſt minus:ſed bene minora ſe.ℂAd quintũ ſimili modo ꝙ totũ non eſt prius ſe ſed bene priora ſe.ℂAd ſextam ſequeret ꝙ idem eſſet in ſe ipſo:negat conſequentia ⁊ quñ dicitur partes ſunt in toto:concedo ſi ly partes tenetur diuiſiue:nec ſic partes ſeipſum totuʒ:ſed ſi ly partes tenetur collectiue:tunc dico ꝙ partes ſunt ipſum totum ⁊ non ſunt in toto.vel aliter dico ꝙ totuʒ non eſt in ſeipſo.ſed bene eſt aliqua quorũ quodlibet eſt in ſeipſo. ℂAd aliam:ſequeretur ꝙ hec eſſet concedenda:materia ⁊ forma ſunt homo:concedo: ⁊ quñ dicitur.ergo materia eſt homo nego conſequẽtiã:cõmittitur fallacia compoſitionis ⁊ diuiſionis.quia arguitur a ſenſu compoſito vero ac ſi eſſet ſenſus diuiſus:⁊ quñ dicitur tamen bene ſequitur ſortes ⁊ plato currunt: ergo ſor currit ⁊c̄. dico ꝙ verum eſt gratia materie:non aũt gratia forme. ℂAd 8ᵐ ſequeretur ꝙ a.⁊ b.⁊c̄.concedo conſequẽtiaʒ: tamen nec a.eſſet homo nec.b.eſſet homo.concedo cõcluſionem.ℂAd 9ᵐ ſequeret ꝙ hõ eſſet ⁊c̄.nego ꝯñtiam:⁊ quñ dicit iſta mã ⁊ iſta forma ſunt eterna. ⁊ illa materia ⁊ forma ſunt homo: ğ homo eſt eternus. dico ꝙ male infertur.dʒ enim inferri:ergo hõ eſt eternus:⁊ iſtã ꝯnem ꝯcedo qꝛ vera eſt.ℂAd 10ᵐ patebit ſolutio in qõne ſequẽti.ℂAd 11ᵐ ꝯcedo ꝙ mã ⁊ forᵃ vident.nego ꝯñtiaʒ vt prius:ergo mã videt.ℂAd 12ᵐ ꝯcedo ꝯnem:qꝛ vera eſt.ℂAd 13ᵐ ꝯcedo ꝯñtiam ⁊ ꝯñs.qꝛ totum verum eſt. ℂAd 14ᵐ ſequeret ꝙ a.⁊.b.eſſent duo ⁊c̄.dico ꝙ ſi per ly quoꝝ refert quadrata:tunc nõ eſt incõueniens a.⁊.b. eē duo quadrata quoꝝ quadratoꝝ eſt quadratũ.qꝛ hoc implicat.ſʒ ſi per ly quoꝝ refert.a.⁊.b.tūc bene cõcedo ꝙ nec.a.eſt quadratũ nec.b.ℂAd 15ᵐ ꝯcedo ꝯnem:qꝛ vera eſt.ℂAd 16ᵐ ſequeret ꝙ eadeʒ eſſent paria ⁊c̄.concedo q̄uis ſm aliam rõnem dicant paria ⁊ ſm aliã imparia. ℂAd 17ᵐ dico ꝙ ſi ly infinita ſit pluralis nũi.bñ ꝯcedo ꝙ magnitudo finita eſt ſingularis nũi.tunc nego ꝙ magnitudo finita:ſit īfinita.Sed bñ ꝯcedo ꝙ magnitudo finita eſt multitudo īfinita.ℂAd 18ᵐ negat ꝯñia.⁊ quñ pbat ſignato aliquo ꝯtinuo ipm eſt quãtitas ꝯtinua cõcedo:⁊ etiã eſt quantitas diſcreta:nego tñ ſi ꝓprie accipit quantitas diſcreta:qꝛ ꝓprie accipiendo quãtitateʒ diſcretam nõ dicit niſi de actu ſeparatis abinuicẽ nõ facientibus actu vnũ ꝯtinuũ.ergo due medietates alicuiꝰ totius nõ ꝓprie ſunt nũe:ſʒ bñ improprie.Ad 19ᵐ ꝯcedo concluſionẽ.ℂAd 20ᵐ dico ꝙ bñ eadem ꝓpoſitio vocalis põt eſſe diſiunctiua:⁊ copulatiua:ſed iſta ſubordinat diuerſis ꝓpõnibꝰ mentalibꝰ:quaꝝ vna eſt vera:alia falſa:qbus ꝓpõnibꝰ debet veritas ⁊ falſitas:ſicut vrine ſanitas:vel egritudo.ℂEt ſimili mõ dico de iſta oīs hõ eſt aīal ⁊ aīal eſt oīs hõ:qꝛ q̄uis ſit eadeʒ ꝓpõ ſcripta:tñ qꝛ ſubordinat diuerſis ꝯceptibus ⁊ ꝓpõnibꝰ mentalibꝰ.ipſa põt eē vel vera vel falſa.Sʒ diceres:ſequeret ꝙ eadem ꝓpõ eēt vera ⁊ falſa.dico ꝙ hoc nõ reputo incõueniens de vocali ⁊ ſcripta:qꝛ quelibet talis diuerſis ꝓpõnibus mentalibꝰ põt ſubordinari in ſignificato:nego tñ hoc de ꝓpõnibꝰ mentalibꝰ.ℂDeinde rñdeo:ad auctoritates: ad primã dico ꝙ nõ vult plus niſi ꝙ ſba cõpoſita diſtinguit a mã ſeorſum aſſumpta ⁊ ſilr bñ diſtinguit a forma ſeorſum aſſumpta ⁊ tñ nõ diſtinguit a mã ⁊ forᵃ ſimul ſumptis.ℂAd 2ᵐ auctem:bis tria non ſunt ſex.dico ꝙ hec auctas de virtute ſermonis eſt falſa: nihilominꝰ de bonitate intellꝰ põt ꝯcedi ad iſtũ itellm:ꝙ nõ ſcḋm eandem rõnem nũalem aliqua dicunt bis tria per ductum duoꝝ in 3ᵃ ⁊ ſex.⁊ quñ dr̃ bis tria p ductũ duoꝝ ī tria ⁊c̄. ſed nõ ſic dicunt ſex.ℂAd 3ᵐ bñ concedo ꝙ iſta ſyllaba ba.nõ eſt.b nec ẽt.a.tñ cũ h̄ ſtat ꝙ ſit.b.⁊.a. ℂAd 4ᵐ dico ꝙ per hoc Ar̃ vult ꝙ in illo qḋ eſt p ſe vnum:ſicut eſt hõ lignũ vel lapis ⁊c̄.eſt aliqḋ rõne forme cuiꝰ dr̃ vnuʒ: ſʒ ſic nõ eſt in cumulo aliquoꝝ lapidũ aggregatorũ:nam talis nõ dr̃ vnũ per ſe:ſed per aggregationẽ.ℂAd 5ᵐ dico ꝙ per iſtã nõ põt plus haberi niſi ꝙ ly partes accipiẽdo diuiſiue non ſunt ſuũ totũ:⁊ ſic pʒ de queſtione.

Tex.cõmenti.xxj.

ℂTanq̄ ſingulariter dicto vno aut ente ⁊c. Qõ.viij.

Queritur octauo:vtrum ex additione alicuius totius ad aliqḋ totũ fiat aliud totũ:⁊ ſilr ex remotione alicuiꝰ totiꝰ ab aliquo toto fiat aliud totum.Et arguit primo ꝙ nõ:qꝛ ſic ſequeretur ꝙ muſca poſſet gñare aliũ mundum: hoc aũt eſt impoſſibile:ꝓbatur ꝯñia qꝛ muſca põt corrũpere vnã particulã mundi:nũc exiſtentẽ:ſi ergo ex corruptione alicuius partis alicuius totius fiat aliud totum: ſequitur ꝙ iſta particula corrupta a muſca fiat alius mundus.ℂ2° ſequeretur ꝙ in augmentatione nõ eſſet idem ante ⁊ poſt:ſed ꝯñs eſt falſum ⁊ ꝯtra Ar̃.primo de Tex.co.33.

generationē: ⁊ probatur cōſequētia: qꝛ eſſet aliud totum
poſt augmentationem ꝗ̄ ante ex eo ꝙ in augmentatio
ne fit additio perſtenti alicuiꝰ partis noue. ¶ 3° ſequeret̄
ꝙ augmētatio nō eſſet motꝰ vnus: ꝯñs falſum ꝓbat̄ ꝯña
nā ad vnitatē motus requirit̄ ꝙ idē mobile maneat ſub
vtroqꝫ termio illiꝰ motꝰ. mō ſi per additionē alicuiꝰ ptis
fieret aliud totū: tūc in augmētatiōe mobile nō maneret
vnū. ¶ 4° ſequeret̄ ꝙ nullꝰ nr̄uꝫ eēt baptiçatus: ſed hoc
eſt falſuꝫ ⁊ ꝯñtia ꝓbat̄: qꝛ multe pticule ſunt nobis addi
te: iō qꝛ ſumꝰ maiores ꝗ̄ duꝫ baptiçati ſumꝰ. ſi ḡ per ad
ditionē alicuiꝰ partis ad totū fiat aliud totū: tūc ſequit̄ ꝙ
nullꝰ nr̄m ſit idē totū qđ in iuuētute erat: ⁊ per ꝯñs nul
lus nr̄m eſt illud qđ baptiçabat̄. ¶ Quis ſilr̄ rōne: ſeqre
tur ꝙ nullꝰ nr̄m eēt ille qui fuit natꝰ de mr̄e ſua ſicut xp̄s
nō fuiſſet idē hō qui fuit in cruce ſuſpēſus ⁊ qui fuit na
tus de puriſſima v̄gine. ¶ 6° ſequeret̄ ꝙ p̄iret actio iniu
riaꝝ: ꝯñs eſt falſuꝫ: ⁊ ꝯñtia ꝓbat̄: nā ſi aliquis faceret ali
cui nūc iniuria: ⁊ quū imediate poſt hoc ɋlibet erit alius
ꝗ̄ p̄us erat cū ɋlibet augeat̄ vel diminuat̄ ſequit̄ ꝙ nul
lus hꝫ agere ꝯtra aliū: qꝛ nō eſt iſte qui patit̄ iniuria nec
ille qui intulit iniuriā. ¶ 7° ſeqret̄: ꝙ nullus vr̄m p̄us vi
diſſet me: ꝯñs eſt falſum: qꝛ heri vidiſtis me. ꝓbat̄ ꝯñtia:
naꝫ ex quo aliq̄ pticule ſunt mihi addite vel āmote mō
que p̄us nō erāt: ſequit̄ me nō eē illū qui prius erā: ⁊ per
ꝯñs vos videtis me modo alium hominē ꝗ̄ heri vidi
ſtis ⁊c̄. ¶ 8° ſequeret̄ ꝙ in qualibet die generarent̄ infi
niti hoīes: ꝯñs falſum. ⁊ ꝓbat̄ ꝯñtia: nam in ɋlibet iſtan
ti cuilibet homini eſt aliqua particula addita vel deper
dita: cū nunꝗ̄ homo in eodē ſtatu permaneat. ex quo ſe
quit̄ quēlibet hominē in ɋlibet iſtanti eſſe aliū ꝗ̄ prius
fuit ſi queſtio eſſet vera: ⁊ per ꝯñs in fine diei verū eſt di
cere ꝙ ſoꝛ. ſint infiniti homines in iſta die. ¶ 9° ſequere
tur: ꝙ hic terminus ſortes. eſſet terminus cōmunis: ꝯñs
ꝯtra grāmaticos ⁊ logicos: probatur ꝯñtia: nā ſignificat
plures homines nō ſolū ſucceſſiue verū etiā ſimul: ex eo
ꝙ partes ſortis ſimul ſumpte ſunt ſoꝛ. ⁊ ſimiliter totum
reſiduū preter digitum eſt ſoꝛ. ſicut tangebatur in vno ar
gumento precedentis queſtionis quod ibi promittebat̄
ſolui i iſta q̄ōne. ¶ 10° ſeqret̄ ꝙ nō ꝯtingeret eūdē hoīez
bis intrare fluuiū ſicut dicit eraclitꝰ: ⁊ p ꝯñs Ar. male rep
hendiſſet eū in hac pte in p° de gn̄atione. ⁊ corruptione.

In oppoſitum q̄ōnis arguit̄ auctoritate Se
nece ad Luciliū dicentis: nō
idē ſumus in iuuentute ⁊ ſenectuteꝰ: nec de mane nec de
veſpere: imo rapimur ⁊ mutamur more fluuioꝝ. ¶ 2° i
p̄cedēti q̄ōne dictū eſt totū eē ſuas ptes. cū ḡ ita ſit ſeqt̄ ꝙ
p additionē alicuiꝰ ptis ad totū vel p ablationeꝫ alicuiꝰ
ptis ab aliq̄ toto fiat aliud totū ex q̄ eſt alia multitudo p
tiū: q̄ eſt ipꝫ totū. ¶ 3° ad idē niſi q̄ō eēt v̄a ſeqret̄ ꝙ nihil
gn̄aret̄ ſucceſſiue: ꝯñs falſū: falſitas pꝫ: qꝛ ignis aer aqua
⁊ terra gn̄ant̄ ſucceſſiue: ſed ꝯñtia ꝓbat̄: nā ſit aliqs ignis
cui ꝯtinue fiat additio: tūc ſi p additionē nō fit aliꝰ ignis:
ſꝫ ꝯtinue manet ideꝫ ignis: ſeqt̄ ꝙ nihil gn̄at̄ ſucceſſiue ⁊
ita de aere: aq̄ ⁊c̄. ¶ 4° ſi q̄ō nō eēt v̄a ſeqret̄ ꝙ poſſet ma
nere idē totū p aliqđ tp̄s ⁊ tm̄ i fine illđ totū nullā h̄ꝫet ptē
de illis ptibꝰ: q̄s habuit i p̄n°: ſꝫ ħ vr̄ eē icōueniēs: pp ħ
ꝙ totū nō ē aliud ꝗ̄ ſue ptes. ⁊ ꝓbat̄ ꝯñtia: nā ſit vna na
uis: de qua in p° anno auferat̄ vniꝰ paries ⁊ reparet̄ de
alijs lignis: tūc adhuc p aduerſariū manet eadeꝫ nauis:
deide i 2° āno: auferat̄ aliꝰ paries: ⁊ iterū reparet̄: ⁊ de alijs
lignis de nouo: tūc iteꝫ per aduerſariū manebit eadē na
uis: deide i 3° āno auferat̄ fundus: ⁊ iteꝫ repet̄ de alijs li
gnis: tūc adhuc p aduerſariū eēt eadē nauis: q̄ fuit p̄mo
āno. ⁊ i 2°: ⁊ tm̄ nūc i iſta naui nihil ē qđ p̄us erat i ea: an
teꝗ̄ ciꝰ paries eēt deſtructꝰ ⁊ reparꝰ: qđ fuit ꝓbandū. Silr̄
poſito ꝙ eēt vnū doliū plenū vino: ⁊ iſerius eēt vnū fora
men: p qđ iſtud vinū guttatim exiret: ⁊ ſupiꝰ vnū aliud:
p qđ tm̄ iſundat̄ de vino ſicut iſerius guſtatū exit: ſic ꝙ ꝯti
nue doleū maneat plenū: tūc tādē totū vinū qđ p̄us fuit i
vaſe exiuit: ⁊ ſi cōtinue maneat idē vinū ſeqt̄ ꝙ cōtinue
maneat idē p horā: qđ tm̄ in fine hore nihil hēbit de ħ qđ
hūit i p̄n°. ꝯſilr̄ pt argui de equo vel de aſino ſꝫ nō d̄ hoīe
pp aiam intellectiuā. ¶ 5° ad idē niſi q̄ō eſſet vera ſequere
tur ꝙ corruptibile poſſet perpetuari: ꝯñs falſum ⁊ ꝯtra
Ar. p° celi dicentis: qꝛ omne corruptibile aliqñ corrūpet̄. Tex. c. 124
ꝯñtia pꝫ ex exēplo deducto de naui ⁊c̄. ¶ In iſta q̄ōne
p° volo ponere vnū modū ſcḋm quē poſſit teneri: ꝙ per
oblationē vel additionem alicuius ptis nō reſultaret ali
ud totū: ſed continue maneret idem. 2° dicā de q̄ōne ſm
vnā diſtinctionē identitatis nūalis poſitā in 5° methꝰ ⁊c̄.

Quantū ad p̄m imaginoꝛ ꝙ ſicut ſupuñr vna res
nūo ē plꝫes res nūo. Ita nāir vna res nūo
eſt ſucceſſiue plꝫes res nūo: ita ꝙ vna res nūo corruptibil̄
ꝗ̄uis nō ſimul ſit plures: tm̄ ſucceſſiue. vñ nātīē ipoſſibi
le ꝙ vna res ſimplex in nūo ſit ſimul plures res in nūo:
accipiendo nūm ꝓprietm̄ bene poſſibile eſt ꝙ ſucceſſiue.
vnde ſi totū reſiduū pt̄er digitū ſortis ſit a. ⁊ digitus ſoꝛ.
ſit. b. ⁊ cras digitus ſortis abſcindat̄: ꝗ̄uis mō ſoꝛ. ſit. a. ⁊
b. tm̄ cras ſortes erit ſolū a. ⁊ ita ꝗ̄uis. a. ⁊. b. modo ſint. a.
⁊. b. tm̄ a. ⁊. b. cras erit ſolum a. Et ita etiā tenēdo iſtū me
diū non opꝫ dicere ꝙ per additionē vel ablationē alicu
ius ptis a toto reſultet aliud totum. Et ad videndū clari
us de iſto modo tāgenda ⁊ ſoluēda ſunt aliqua argumē
ta in ꝯ̄riū. vñ primo pōt argui ſic ponēdo caſum ꝙ to
tum pt̄er digitū ſoꝛ. ſit a. ⁊ digitus ſoꝛ. ſit. b. ⁊ ſit cras abſci
ſus: tūc per te hoc erit cras. a. demonſtrato ſorte cuius di
gitus eſt. b. ⁊ reſiduū eſt. a. tūc vltra ħ eſt a. ⁊. b. ergo a. ⁊. b.
erūt cras. a. ¶ Rñdet̄ ꝙ. a. ⁊. b. erūt cras: ſꝫ. a. ⁊. b. nō erūt
cras. a. ⁊. b. ſꝫ. a. ſolū. Uel forte meliꝰ negādo. ꝙ. a. ⁊. b. erūt
cras: ſed bene ꝯcedēdo. a. ⁊. b. erūt cras: ħ eſt. qđ nunc eſt. a.
⁊ b. erit cras. ſ. ſortes. ſed erit cras. a. ſolū. ¶ 2° poſſet ſimi
li modo argui de pte aliqua aduenienti: nam ſit iam ali
quod totum: cuius omnes partes ſint. a. ⁊. b. ⁊ imediate
poſt hoc adueniat ſibi aliqua pars que ſit. c. tunc argui
tur ſic. hoc erit. a. b. c. demōſtrato hoc toto ⁊ hoc eſt. a. ⁊. b.
ḡ ħ qđ eſt. a. ⁊. b. erit cras. a. b. c. ꝯcedo ꝯ̄nem ⁊ ſi arguit̄. a.
b. c. erunt hoc: ⁊. a. b. c. nō erāt ħ prius. ergo hoc non erat
prius: negatur minoꝛ. imo. a. b. c. erant hoc prius ſed nō
erant prius. a. b. c. ſed. a. b. ſolum. ¶ 3° poſito ꝙ ſoꝛ. ſit mō
a. ⁊ adueniat ſibi. b. vel. c. imediate poſt hoc: tunc argui
tur ſic. a. nunc eſt ſortes: ⁊ imediate poſt hoc non erit ſoꝛ.
ergo deſinit eſſe ſoꝛ. Solutio concedo concluſionē ⁊ ſi di
cat̄. a. deſinit eſſe ſoꝛ. ⁊. a. eſt ſoꝛ. ergo ſortes deſinit eſſe ſoꝛ
tes: negat̄ ꝯñtia eo ꝙ qđ mō eſt. a. imediate poſt hoc erit
ſoꝛ. ¶ 4° poſito ꝙ. a. ⁊. b. nūc ſint ſoꝛ. ⁊. b. corrūpat̄: tūc ar
guitur ſic. a. nūc nō eſt ſoꝛ. ⁊ imediate poſt ħ erit ſoꝛ. ḡ. a. i
cipit eſſe ſoꝛ. Solutio ꝯcedo ꝯ̄nē. ⁊ ſi arguit̄. ḡ aliquid in
cipit eſſe: nego ꝯñtiaꝫ: qꝛ poſſibile eſt ꝙ aliqđ incipiat eſſe
ſoꝛ. abſqꝫ hoc ꝙ aliquid incipiat eſſe: ſicut poſſibile eſt ꝙ
aliquid icipiat eſſe albū abſqꝫ hoc ꝙ albedo vel aliquid
hmōi incipiat eſſe. verbi grā. ponat̄ ꝙ hoc dicat̄ albū ſm
cōem modū loquēdi: cuius maioꝛ pars ſm ſe ⁊ qđlibet
ſui eſt albū ⁊ cū hoc ponat̄ ꝙ ſit vnū ſcutū: cuius vna me
dietas ſit alba ⁊ alia nigra: ⁊ alia medietas ꝯdēſet̄ ⁊ me
dietas alba rareſiat: tūc illud ſcutū incipit eſſe albū ex eo
ꝙ imediate poſt hoc erit maioꝛ pars alba ſꝫ ſe ⁊ qđlibꝫ
ſui abſqꝫ hoc ꝙ albedo vel aliquod huiuſmodi incipiat
eſſe: ſed diceret forte aliquis ſi aliquid inciperet eſſe ſoꝛ.
ſequeretur ꝙ ſoꝛ. eſſet nomen cōnotatiuum ſicut eſt ly al
bum quod eſt falſum. ¶ Reſpondetur: ꝙ bene verum
eſt ꝙ hoc nomen ſoꝛ. nō eſt mere abſolutum ſicut nomē
rei permanētis ſm permanētiam omnium ſuaruꝫ par
tium: nec etiam eſt mere nomen cōnotatiuum: ſicut hoc
nomen album. propter hoc ꝙ hoc nomē ſoꝛ. predicatur
in quid: ſm vnum nomen medio mō ſe hñs ⁊c̄. ¶ 5° ar
guit̄ ſic ſi ad coꝛ poſitionē. b. a. inciperet eſſe ſoꝛ. ſequeret̄:
ꝙ eſſet

ꝙ eēt tráſmutatio ſbalis. ſed hoc eſt falſum ⁊ ꝯñia tenet q᷑ mutare nomen ſbale eſt tranſmutatio ſbalis. ¶ Rñdeo ⁊ dico ꝙ bene eēt tranſmutatio ſbalis ſi mutaretur nomen ſbale ſpe.ificū: ſed nõ opꝫ ſi mutaꝶ nomen indiuidui. ¶ Quāuis iſte modus loquẽdi ſit ꝓbabilis: nõ tamẽ oĩno videꝶ eſſe verus: q᷑ ſm hunc modum loquẽdi oporteret dicẽ ſicut pri⁹ arguebaꝶ. ꝙ ꝯtiue i fine ⁊ in medio vnius hore eſſet idem totum ⁊ tamẽ in fine nihil haberetur de partibus quas in principio hũit ⁊ ſic oporteret concedere corruptibilia eſſe perpetua.

Quantum ad ſcdm eſt ſciendū ꝙ aliquid dicꝶ idẽ nũo tribus modis: vno mõ proprie cuius oẽs ptes manent. ⁊ idẽ nõ acqrit nec ꝺꝑdit aliquas ptes: ⁊ ſic celũ dicꝶ idẽ nũo qḋ erat añ mille ãnos. ¶ 2° mõ aliquid dicꝶ idẽ nũo non totaliter ſed partialiter ⁊ minus ꝓprie. ſ. cui⁹ ꝑncipalior pars manet idẽ nũero vnde ſepe denominamus totuꝫ denominatione partiũ: ut dicimus hominẽ criſpũ qui hꝫ caput criſpũ: ⁊ ſilr dicimus hominẽ ſymũ qui hꝫ naſum ſymum: ſilr poſſumus dicere totũ idẽ nũo ab identitate ptis eius ꝑncipalis ⁊ iſto mõ dicimus hoiem eẽ idẽ nũo: modo: ⁊ ante decẽ annos. ¶ 3° mõ aliqḋ dicꝶ idẽ nũo eſſe: bñ iꝓprie propter ꝯtinuã ſucceſſionẽ ptiũ adinuicẽ pp quã continuaꝫ ſucceſſionẽ manet ꝯſimilis figura ⁊ ꝯſimilis diſpoſitio ⁊ forma: ⁊ ſic dicimus ſecanã eſſe eundem fluuiũ q fuit iaꝫ ſunt centũ anni: q̃uis mõ ſint alie eius ptes q̃ꝫ erant ⁊c̃. ¶ Hiis ꝑmiſſis: ſit ꝑma ꝯcluſio loquẽdo de identitate numerali ꝑmo mõ nulla res corruptibilis manet ideꝫ niſi per inſtãs: vel nulla res manet eadẽ corruptibilis per tẽpus ſemp intelligendo de identitate primo mõ dicta. ꝓbaꝶ ꝯcluſio: nã ſignata aliqua re corruptibili que per aduerſariũ põt manere eadẽ nũo per tp̃s. ⁊ ſit illud tẽpus a. b. tūc quero an in fine illius tẽporis illa res ſit tante virtutis preciſe ſicut in ꝑncipio: vel maioris vel minoris. ſi ſcdm. ſequiꝶ illã rem habere aliquas ptes: quas pri⁹ non habuit: vel carere aliqb⁹: qbus pri⁹ nõ caruit: ſed quodcũqꝫ iſtoꝝ dcꝫ: ſequiꝶ illã rem nõ eſſe idem nũo qḋ prius erat: loquẽdo de identitate primo mõ dicta. Si dicaꝶ ꝙ ſit preciſe tãte virtutis ſicut in ꝑncipio ſequiꝶ per illã virtutẽ adhuc poſſe durare per tantũ tẽpus. tunc ſit illud tẽpus. d. c. ⁊ ſit tante virtutis ſcdm ꝙ erat in fine tẽporis a. ⁊. b. ⁊ ſic ẽt per tantũ tẽpus: ⁊ ſic in ĩfinitũ qḋ eſt ĩpoſſibile: ꝙ tunc aliq̃ res corruptibilis poſſet ꝑpetuari. ¶ 2ª cõcluſio reſpõſalis ad queſitũ. ꝙ per ablationẽ vel additionẽ alicuius ptis nõ manet idẽ totuꝫ identitate nũali primo modo dicta. hoc pꝫ ex deſcriptione identitatis nũalis primo mõ dicte. ¶ 3ª ꝯcluſio loquẽdo de idẽtitate nũali 2° mõ dicta manet idẽ. hõ a ꝑncipio vite ſue vſqꝫ ad finem. hoc ꝓbaꝶ: q᷑ ꝑncipalior pars manet eadẽ. ſ. aĩa intellectiua: ⁊ ſm hunc modũ loquẽdi bene dicimus eundeꝫ hominẽ eẽ in celo qui prius fuit in terra: ſicut de ſancto Petro quẽ dicimus eẽ in celo: qḋ quilibet nõ hꝫ dubitare. Quia eius anima que eſt ꝑncipalior pꝫ eſt i celo. ¶ 4ª cõcluſio loquẽdo de iſta identitate nõ eſt idẽ equus nũo a ꝑn° ⁊ in fine: q᷑ ſicut nõ manet eadẽ mã ſic non manet eadẽ forma vtrũqꝫ eñ augeꝶ: ſed ſic nõ eſt de forma hoĩs. ſ. de anima intellectiua. ¶ 5ª ꝯcluſio loquẽdo de identitate 3° mõ dicta bene eſt idẽ equus nũo a principio vite vſqꝫ in finẽ ⁊ eadẽ ſecana ⁊ idẽ fluuius nũc qui fuit ante mille annos: ꝓbaꝶ: nã pp ꝯtinuam ſucceſſionẽ partiũ adinuicem manet cõſilis forma ⁊ diſpoſitio. pp quã aliquid põt dici idẽ nũo: ſicut pꝫ ex deſcriptione idẽtitatis 3° mõ dicte. ¶ 6ª cõcluſio pp ablationẽ vel additioneꝫ alicuius partis nõ tolliꝶ identitas nũalis 3° mõ dicta vel 2° mõ. ⁊ ſm has cõcluſiones rõnes facte vadũt vias ſuas preterq̃ꝫ penultima que erat: ſequereꝶ ꝙ hoc nomẽ ſor. eẽt nomẽ cõmune: negaꝶ ꝯñia q᷑ ſufficit vt maneat ideꝫ idẽtitate nũali 2° mõ vel 3° mõ dicta. Et ſic eſt in propoſito: ⁊ quũ probaꝶ ꝙ nõ ſolum ſignificat plures hoĩes ſimul: veruꝫ etiam ſucceſſiue. hoc negaꝶ. ⁊ quũ ꝓbatur ſigneꝶ reſiduuꝫ preter digitum ſortis. tunc hoc eſt ſor. negaꝶ. imo ad hoc ꝙ aliquid ſit ſor. vel homo. requiriꝶ ꝙ ipſum ſit ꝑ ſe ſeorſum exiſtẽs. ⁊ nõ exiſtens pars alterius. ergo dicto digito nõ abſciſo ⁊ reſiduo per imaginationẽ capto nõ ẽ ſor. q̃uis ſiat ſor. nam quũ digitus abſcinditur ſit vna ſba ꝑ ſe: ſeorſum exiſtens: nõ exiſtens pars alicuius alteri⁹ ſubſtantie: nec alicuius qḋ eſt per ſe vnũ: q̃uis bene ſit pars mundi: m̃ mundus nõ dicꝶ per ſe vnũ. Et ſi diceret omne compoſitũ ex mã ⁊ forma ⁊ anima intellectiua eſt hõ: ſed tale. ſ. reſiduũ preter digitũ eſt hõ: ergo dr̃ negãdo maiorem. Sed opꝫ addere ꝙ nõ ſit pars alicuius: qḋ eſt per ſe vnũ: m̃ melius dicꝶ concedendo ꝙ ſor. preter digituꝫ ſit ſor. ⁊ homo. nec propter hoc ſor. eſt nomẽ commune: vnde ad hoc ꝙ eſſet nomen cõmune requireretur ipſuꝫ ſignificare plura integralia ⁊c̃.

¶ Tex. cõmenti xxxv.

¶ Si igitur infinitum ſecundũ ꝙ infinitum: ignotum eſt ⁊c. Qõ. ix.

Conſequenter quero vtrũ cognitio toti⁹ depẽdeat ex cognitione ſuaꝝ partiũ. Et arguiꝶ ꝙ nõ q᷑ de ſenſibili eſt cognitio: ⁊ tamẽ nõ dependet ex cognitione ſuaꝝ ptiuꝫ: probatur: q᷑ in q̃libet ſenſibili ſunt multe particule: que pp ipſaꝝ paruitatẽ ſunt inſenſibiles: ẽ totius cognitio ⁊c̃. Nec põt dici ꝙ totius cognitio depẽdeat ex cognitione partiũ que ſunt ſenſibiles: q᷑ ptes taliuꝫ partiũ ſunt inſenſibiles. mõ ſi cognitio totius depẽdet ex cognitione partiũ: tunc cognitio partiũ ſenſibiliũ depẽderet ex cognitione iſtaꝝ partiũ inſenſibiliũ. Sed hoc non: ex quo iſte ptes ſunt inſenſibiles: ſũt incognite: ⁊ ꝑ ꝯñs ptes ſenſibiles: que habẽt ſe ſicẽ totũ reſpectu ptiũ inſenſibiliũ erũt icognite: ⁊ ꝑ ꝯñs ſi cognitio toti⁹ depẽdet ex cognitiõe ſuaꝝ ptiũ ſequiꝶ nullũ totũ ſenſibile eſſe cognitũ a ſenſu: qḋ ẽ icõueniẽs: ꝯñia tꝫ ex eo ꝙ ſicẽ ꝓbatuꝫ eſt. nec ptes ſenſibiles: nec ptes iſenſibiles pñt cogñi a ſenſu. ¶ 2° ſic totũ eſt noti⁹ ſuis ptib⁹ vt poniꝶ i ꝓhemio: ẽ cognitio toti⁹ nõ depẽdet ex cognitiõe ſuaꝝ ptiuꝫ. imo magis eꝯ. Tex. cõ. 4.

¶ 3° ſeqreꝶ ꝙ iĩnitũ eẽt cogſcibile: vel ꝙ itell's nr̃ cogſceret iĩnita: ſꝫ h̃ ẽ falſuꝫ. q᷑ itell's nr̃ nõ ẽ capacitatis iĩnite ⁊ falſitas pꝫ ꝑ Ar. in iſto ꝑ. dicẽtẽ ꝙ iĩnitũ ſm ꝙ hui⁹ eſt ignotũ: ⁊ ꝯñia pꝫ: q᷑ iĩnite ſũt ptes i toto. ſ. i ꝯtinuo: ẽ cũ aliqs cogſcat illud ꝯtinuũ: ⁊ ſi cognitio toti⁹ dependet ex cognitiõe ptiũ ſuaꝝ ſequiꝶ ꝙ cogſcẽs illud totũ cogſcit iĩnita: q᷑ iĩnite ptes ſũt illi⁹ toti⁹. ¶ 4° ſequereꝶ ꝙ eẽt proceſſus i iĩnitũ i cognitionib⁹. ꝯñs ẽ falſuꝫ ꝓbaꝶ ꝯñia. nã ad cognitionẽ toti⁹ reqriꝶ cognitio ſue medietatis: ⁊ cuꝫ medietas ſe hẽat tãq̃ꝫ totũ: re^u ſuaꝝ ptiũ: ⁊ ſic reqriꝶ cognitio medietatis: medietatis. ⁊ ſic vltra i iĩ^m. ¶ 5° ſeqreꝶ ꝙ cognitio alicui⁹ toti⁹ ꝺpẽderet ex cognitiõe ſui ipſi⁹: ꝯñs ẽ falſuꝫ. q᷑ tũc idẽ depẽderet a ſeipſo: ꝯñia ꝓbaꝶ: nã ſꝫ ꝑdicta totũ nõ eſt aliud q̃ꝫ ſue ptes. Si ẽ totũ dependet ex cognitione ſuaꝝ partiũ: ſeqtur cognitionẽ totius dependere ex cognitione ſui ipſius: qḋ eſt falſum: ẽ ⁊c̃. Tex. cõ. 35.

In oppoſitũ eſt Ar. i 2° caplo hui⁹ tractat⁹: neceſſe ẽ ãt. vbi diſputat ꝯ̃ Anaxa. dicẽtẽ. qḋlꝫ eẽ in q̃libet. ꝯ̃ quẽ Ar. arguit dicens ſic: tunc nullũ ens nãle eẽt cognoſcibile: ꝯñs ẽ falſuꝫ: ⁊ ꝓbaꝶ ꝯñia q᷑ cognitio toti⁹ depẽdet ex cognitiõe ſuaꝝ ptiũ q̃ ẽ i ipo ex qb⁹ ẽ: mõ ſi tales eẽnt iĩnite: ⁊ cũ iĩ^m ſit ignotũ ſeqꝶ nullũ ens nãle eẽ cognitũ: iſta ẽ ſnĩa Ar. q̃uis nõ ſũt vba ei⁹ ip̃ſa ſoĩa. ¶ In iſta qõne ponẽde ſũt ꝯ̃nes de q̃ſito: q̃ꝫtũ ad cognitiõeꝫ ſẽſitiuã ꝺ q̃ tãgebaꝶ i ꝑ arg. ¶ 2° ponẽde ſũt ꝯ̃nes q̃ꝫtũ ad cogñẽ itellectiuã de q tangebaꝶ in 2° arg⁹. Tex. cõ. 35.

¶ 3ᵒ ſic ponēde ꝯnes de cognitiōe īfiniti de q̄ in 3ᵒ arᵗᵒ

Quantum ad primū pono iſtam ꝯnem: ad hoc
ꝙ aliquod totū dicatur videri: non
oportet ꝙ ꝗlibet pars videaſ ⁊ exponaſ totuȝ .i. eius būs
partes: ꝓbatur: naȝ video iſtā colūnā: ⁊ tñ nō video quā
libet eius partē in fundo. Sīr bene vnus hō videt aliū:
⁊ tñ nō videt quālibet eius partem. ¶ Scđo ſi ad hoc ꝙ
aliqd videreſ oporteret quālibet eius partē videre: tunc
nullū corpus opacū ſicut eſt lignū vel ferrū videreſ: ꝯñs
eſt falſum. ꝓbaſ ꝯñria: quia nullius talis ꝗlibet pars in
fundo videſ. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio. Qñcūqȝ aliquod videtur: tūc
alique partes in fundo videnſ: ſed nō quelibet: ꝓbatur:
qñcūqȝ eſt aliqd denſum ſemꝑ eſt capienda in iſto denſo
aliqua pars in ſupficie ita tenuis ꝙ eſt tranſparens: ⁊ ſic
tunc per iſtā pñt videri alique ptes verſus funduȝ. ¶ 3ᵃ
cōcluſio: ꝙ aliqñ partes alicuiꝰ totius ſunt ita parue: ꝙ
ſi eſſent ſeparate a toto nō viderenſ: ⁊ ꝓbaſ: nam ſi eſſent
ſeparate a toto cārent angulū ita paruū in oculo ꝙ ſub
iſto nō poſſet fieri viſio ſenſui eaȝ ſm ꝑſpectiuos nō ſub
quolibet angulo ꝯtingat fieri viſionē. Sciendū eſt tñ: ꝙ
ꝗuis alique ptes nō poſſint videri in aliq̄ diſtātia a vi-
ſu: tñ per approximationē eoꝝ ad viſum: tunc viderenſ:
qꝛ tunc cārent maiorē angulū in oculo: ⁊ſt tñ verū ꝙ ali-
que ſūt ptes ita pue: ꝙ ſi eēnt ſepate a toto nō poſſent vi
deri niſi ꝑ artificiū ſpeculoꝝ ꝯcauoꝝ. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio: ꝙ nul
le ptes ſunt ita parue: qꝛ adhuc ſepate adinuicē pp vicini
tatē poſſent videri: ⁊ ꝓpinquitatē eoꝝ: ⁊ hoc ad moduȝ
euiſdē denſi ſicut pȝ de nube rotūda in qua ſunt multe
particule parue: q̄ȝ pp ꝓpinquitatē taliū pticulaꝝ adin-
uicem videnſ quodāmō ꝯſute admoduȝ cuiuſdā denſi
quaꝝ particularū nulla poſſet videri in tanta diſtātia: ſi
nō eēt ita vicina ⁊ ꝓpinqua. ¶ 5ᵃ ꝯcluſio: ꝙ nō reqriſ cō-
iunctio partiū taliū ſm longitudinē: ad hoc ꝙ ſimul vi-
deanſ. Sed reqriſ ꝯiunctio ⁊ ꝓpinqtas eaꝝ ſm latitudi
nem: pȝ nam ſi eſſent quatuor pticule īſenſibiles ſeorſuȝ
exiſtētes: ſi vna poneref retro aliaȝ vel ante aliam: nō plus
quelibet eaꝝ videreſ q̄ȝ prius: ſi tñ vna poneref iuxta aliā
ſic ꝙ cārent vnū angulū totalē: maioreȝ in oculo q̄ȝ vna
eaꝝ ſola: tunc per talē ꝓpinquitatē ⁊ vicinitatē eaꝝ adin
uiceȝ poſſent videri. ¶ Tūc pono ꝯnes de ptib' ꝯtinuis:
⁊ ꝯiunctis adinuicem: ⁊ ſit pᵃ ꝯcluſio ꝙ in cōtinuo ſunt
ptes ita pue ꝙ nō videnſ actu: ꝓbaſ: nam in ꝯtinuo ſunt
alique ptes ita pue: q̄rū ſi vna ſola alteraref ð albedie in
nigredinē nō ꝑciperef: ⁊ tñ nō eēt ſi iſta actu videreſ. ¶ 2ᵒ
nam ſi aliqd īſenſibile poneref iter viſuȝ ⁊ viſibile: ⁊ claꝝ
eſt ꝙ illud īſenſibile cooperiret ⁊ occultaret aliquā partē
ipſius: ⁊ hoc viſus nō perciperet. Hoc tñ ꝑciperet: ſi talis
pars viſibilis cooperta ab īſenſibili actu videreſ: vel actu
fuiſſet viſa. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ꝗlibet pars ſupficialis ipſius vi
ſibilis q̄ non eſt in extremitate ipſiꝰ viſibilis vbi derelin-
quiſ qdā lymbus nō viſus: videreſ in potētia ⁊ nō acci-
pitur videri in poᵃ in ꝓpoſito qꝛ eſt pars illius qd videſ
in actu: naȝ tunc ꝗlibet pars ī fundo videreſ: ex quo ꝗli-
bet eaꝝ eſt pars eiꝰ qd videſ: ſȝ dꝛ videri in poᵃ ī ꝓpoſito
ꝙ eſt pars illius qd in actu videſ: ⁊ cū hoc cauſat partes
ſpēi in viſu: per quē videſ illud totū. ꝓbaſ cōcluſio. nam
niſi quelibet partiū ſupficialiū ipſius viſibilis exiſtentiū
extra lymbū non viſum videſ mō ꝑdicto: ſequereſ ꝙ ni-
hil videreſ: qd eſt falſuȝ: ꝯñia tenet ex eo ꝙ data aliqua
parte: ꝓpter quā ꝓpinquitatē diceres nō videri: eadē ra
tione vna alia ſibi eq̄lis ⁊ tertia ⁊ quarta ⁊ ſic vltra: ⁊ cuȝ
tales ptes finite in nūo ſint oēs ptes iſtiꝰ totius ſequereſ
nullas partes iſtius totius videri: ⁊ per ꝯſequens nec il-
lud totū videſ: quod fuit probandū. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio: cuiuſ-
libet viſibilis circa extremitatem derelinquitur quidam
lymbus nō viſus hoc eſt alique partes que nō videntur
patet quia aliter quadratū diſtans a longe nō appareret
ſphericū cuius oppoſitū docet experientia. ¶ 2ᵒ ſi aliqd
ſphericū diminuereſ tantuȝ ꝙ illi lymbi eſſent continui
amplius nō videreſ. ¶ Et ſic cluȝ eſt ꝙ q̄nto viſibile eſt
remotius tanto iſte lymbus nō viſus eſt maior. ⁊ quāto
ꝓpinquius: tanto eſt minor. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio ceteris ꝑibus
quāto viſibile eſt lucidius. tāto ille lymbꝰ eſt magis gra-
cilis: ⁊ minor: patet: nā tanto plures partes viſibiles poſ
ſunt mouere viſum ſufficienter: ⁊ per conſequens tanto
pauciores derelinquentur non viſe.

Quantum ad 2ᵐ ſit hec pᵃ ꝯcluſio: cognitio toti-
us cōfuſa nō dependet ex cognitiōe
ſuaꝝ ptium: pȝ: nā aliquis pōt cognoſcere ꝙ ſoꝛ eſt riſibi-
lis abſqȝ hoc ꝙ cognoſcat partes eius. cognoſcēdo enim
iſtā. ois homo eſt riſibilis. hēmus cognitionē de ſorte cō
fuſaȝ: qui eſt roīne: queȝ nunq̄ȝ vidimus. ꝙ ipſe eſt riſibi
lis: modo clarū eſt ꝙ partes ſortis: quē nunq̄ȝ vidimus
nō cognoſcimus. ¶ 2ᵃ cōcluſio: notitia ſciētifica alicuius
totius depēdet ex cognitiōe ſuaꝝ partiuȝ: ſm tres termi-
nos illius ſcientie: pȝ: qꝛ nūllus dicit ſe hre ſcientiā de ho-
mine: qñ ſcit ex quibꝰ cōponiſ homo. ſimiliter habemus
ſciam de triangulo qñ cognoſcamus ex quibꝰ ⁊ qualibꝰ
eſt triangulus. Et notanter dico ſm terminos illius ſcie
qꝛ mathematicꝰ nō hȝ curare de triangulo vtrū ſit cōpoſi
tus ex mā ⁊ forma: ⁊ vtrū ſit calidus vel frigidus: qꝛ iſti
termini nō ſunt ſcientie mathematice: ſed ſcie naturalis.
¶ 3ᵃ ꝯcluſio in rebus ꝯtinuis hoc debet intelligi in parti
bus eſſentialibꝰ ⁊ itegralibꝰ ⁊ ethereogeneis: nullus dice-
ret hre ſciam de hoie niſi ſciret ꝙ homo eſt quoddā mix
tuȝ ex quatuor elementis: ⁊ ꝗlibet tale eſt cōpoſituȝ ex
mā ⁊ forma: ſimiliter nō hret ꝑfectā ſciam de homine ni-
ſi ſciret ꝙ eſſet cōpoſitus ex carne: ⁊ oſſe: ⁊ ꝙ hret certa mē
bra: imo ad ꝑfectā notitiā nālem de homine opȝ cogno-
ſcere totā anotomiā hois: ⁊ dico in ꝯcluſione ꝙ debet i-
telligi de partibꝰ integralibꝰ ⁊ eēntialibꝰ: ⁊ ethꝰrogeneis
nā ſi ſit aliqd totū. qd careat talibꝰ partibꝰ ſicut eſt mate-
ria: tūc cognitio talis nō dependet ex cognitiōe partiuȝ
ſuaꝝ. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio in diſcōtinuis ad cognitionē totius
opȝ cognoſcere nūm ſuaꝝ partiū: ꝗuis tales partes nō
ſunt eiuſdē rationis: pȝ: naȝ ad cognoſcendū totū celum
oportet cognoſcere ꝙ ſūt ibi ſpere partiales. ¶ 5ᵃ ꝯcluſio
eſt. ad cognitionē totius non oportet cognoſcere omnes
partes homogeneas: nec oēs partes partiuȝ diſtinctas: hoc
patet: naȝ ſicut arguebaſ prius: ſi hoc oporteret. tūc conti
nuū non poſſet cognoſci. ex quo partes ipſiꝰ ſunt infini-
te. ideo bene dixit Ariſtoteles vſq̄ȝ ad elementa.

Quantum ad 3ᵐ articuluȝ ſit prima concluſio.
infinitiua poſſunt cognoſci cōceptu
vniuerſali: patet per Ariſtotelē. infiniti fuerūt hoies ⁊ i-
finiti erunt homines: nā omnes iſtos cognoſco cōceptu
vniuerſali: nam habeo vel hre poſſum cōceptū ſpecificū
hois in mente mea: qui eſt ſignū oium iſtoꝝ: ⁊ ſic intelli-
git cōmentator. quā dicit intellectus infinita itelligit vel
cognoſcit in ꝓpoſitione vlī. ¶ 2ᵃ concluſio īfinita poſſuȝ
cognoſcere conceptu ſingulari patet: nam iſtum lapidē
poſſum cognoſcere cōceptu ſingulari. ⁊ iſte lapis eſt īfini
ta: qꝛ infinite partes. ergo infinita poſſum cognoſcere cō
ceptu ſingulari. ¶ 3ᵃ cōcluſio infinita poſſuȝ cognoſcere
qd eſt ſm numeruȝ determinatū. patet: nam iſtos duos
hoies poſſuȝ cognoſcere ꝙ ſunt ſm numerū determina
tuȝ: qꝛ duo: ⁊ iſti duo ſunt infinita. ergo infinita poſſum co-
gnoſcere ſm numerū determinatū. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio infini-
ta quoꝝ qdlibet eſt diuerſe rōnis ⁊ diffinitiōis a quod-
libet alioꝝ poſſum cognoſcere ſm rationē propriam pa-
tet: naȝ alia eſt ratio diffinitionis trianguli: ⁊ alia eſt rō
quadranguli: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ infinitas hmōi figuras
poſſuȝ cognoſcere ꝗlibet ſm eius rōnem ſibi ꝓpriam: ⁊
nō tot quin plures. ergo ⁊c. ¶ 5ᵃ ꝯcluſio. Infinitas cōcluſio
nē demrabiles poſſuȝ ſcire: ꝗlibet demrātiōe ſibi ꝓpria.
pȝ: nā ſicut poſſuȝ demrare triangulū hre tres angulos
equales duobꝰ

equales duobus rectis: ita quadrangulū quatuor: ⁊ ſic in infinitum: ⁊ iſte cõcluſiones ſunt diuerſarū rõnū ⁊ qlibet eſt demõſtrabilis demõſtratione ſibi ꝓpria. ¶ 6ᵃ ꝯ: pro intẽtione Ar. ipoſſi'e eſt me cogſcere ĩfinita quodlibet ſm̄ rationem ſibi ꝓpriã: pꝫ: nã hec eſt ipoſſibilis: ego cognoſco infinita quodlibet ſm̄ rõnẽ ſibi propriã: ex eo ꝙ impoſſibile eſt me hr̃e in mẽte mea infinitas rõces: ⁊ cognitões abinuicẽ diſtinctas: talẽ cõcluſionẽ intendebat Ar. quã dicebat infinitũ ſm̄ ꝙ huiuſ eſt ignotuꝫ. quã arguebat ꝯ Anax. ꝓbans ꝙ impoſſi'e eſt ĩfinita p̃nᵃ ſm̄ ſpẽm eſſe in qualibet re nãli. nã ſi ſic tunc nullã rem naturalẽ poſſemus perfecte cognoſcere ⁊c̃.

Ad rationes principales. ad p̃mã pꝫ ex dictis: nã ad cognitionẽ totius nõ requirit cognitio oiuꝫ ptiũ ſuaꝝ ſed ſolum eſſentialiũ ⁊ integralium heterogeneaꝝ ⁊ hoc quo ad cognitionẽ intellectuã: quo autẽ ad cognitionẽ ſenſitiuã: ĩ nõ requirit cognitio oium partiũ ſuaꝝ: ſed aliquaꝝ: ſicut ponit in p̃io articulo: vbi dicebat in prima cõcluſiõe ꝙ ad hoc ꝙ totum videat nõ oportet quãlibet eius ptẽ videri. ¶ Ad 2ᵐ quã di totũ eſt notius ſuis partibus cedit cognitione ꝯfuſa: cognitiõe vero diſtincta eſt ecõuerſo. ¶ Ad 3ᵐ pꝫ ex dictis. ¶ Ad 4ᵐ ſimiliter dictũ eſt ꝙ ad cognitionẽ totius nõ opꝫ cognoſcere partes partium eſſentialiuꝫ vel integraliũ homogeneoꝝ licet bene ptes heterogeneoꝝ: ex quorũ cognitione depẽdet cognitio toti'. ¶ Ad quartã negat ꝯñtia: qꝛ q̃uis totũ ſit omnes ſue ptes: tñ ad cognitionẽ totius nõ requiritur cognitio oium ptiũ ſi᷑: ſed aliquaꝝ que nõ ſunt idem toto ⁊ ſic patet ꝯñtiã non valere.

¶ Tex. cõmẽti. xxxviij.

¶ Adhuc autem ſi omne quidẽ corpus remoto quedam ⁊c. Qõ. x.

Vtrum ſit dare minimo mãm: de cuius potẽtia poſſit educi forma nãlis. ⁊ arguit p̃mo: ꝙ nõ: nã ſit. a. minima mã: de cuius potentia põt educi forma aſini. tunc ſic. a. mã eſt minima: de cui' potẽtia põt educi foꝛa aſini: ꝰ de medietate non põt educi: ꝯñs eſt falſum: ꝯñtia clara ẽ de ſe: ſed falſitas cõſequẽtis ꝓbat: nã ſequit ꝙ medietas mãe nõ põt recipere quãlibet formã. ꝯñs eſt falſum ⁊ ꝯ cõmẽtatorẽ p̃imo huius. Ubi dicit ꝙ ꝓpriũ eſt mãe quãlibet formaꝫ ſuſcipere. ¶ 2° ad idẽ ſi queſtio eẽt vera tũc eſſet dare minimã carnẽ: ꝯñs falſuꝫ: ꝓbat ꝯñtia: nã iſta caro eẽt minima: cuius mã eſſet minima: in qua poſſet forma carnis induci: ſed falſitas ꝯñtis ꝓbat: nã quacũq; carne data: ſi applicaret ſibi aliquod agẽs corrũpens: pri' corrũperet parteꝫ ꝓpinquã q̃ꝫ remotã: ſit ꝰ. a. medietas minime carnis ꝓpinqua. ⁊ b. remotior corrupta: ꝰ. a. medietate carnis remouetur agẽs: tũc adhuc manebit. b. caro minor carne data: ⁊ per ꝯñs data caro nõ erat minima: nec adhuc minima potens ſeorſum exiſtere: ſicut quidã volunt dicere: ex quo. b. eſt minor pars potẽs ſeorſum per ſe exiſtere. ¶ 3° data aliqua materia: quã tu dicis eſſe minimã: de cuius potẽtia põt educi forma aeris: tũc cũ forma aeris ſit educta de illa mã: tunc ẽt forma aeris eſt educta de medietate ipſi' mãe. ⁊ ſilr de q̃rta pte: ⁊ ſilr de 8ᵃ ⁊ ſic in infinitum. ita ꝙ nõ eſt ita parua mã de qua educta ẽ forma aeris qn
Tex. cõ. 37. adhuc de minori poſſit educi. ¶ 4° nã i ſcdo de gñatione dicit ex vno minimo aque gñant decẽ minima aeris ⁊ ſic ecõuerſo ex vno minimo aeris gñatur decima pars vni' minime aque. ⁊ ſic tunc capiat vnũ minimũ aeris ⁊ ſit. a. tũc vel ex illo poteſt generari aqua vel nõ: nõ põt dici ꝙ nõ: quia ex quolibet elemento gñaт aliud: ſi dicit ꝙ ſic tunc ex ipſo non generat niſi decima pars minimi aq ⁊ per ꝯñs de decima parte minime mãe ipſi' aque: que ſic vocat minima educitur forma aque: vt iam dictuꝫ eſt ⁊ ecõuerſo. ¶ 5° ſequeret ꝙ eſſet dare minimã aquã que poſſet durare per aliquod tp̃s in aliquo medio ſine tẽdẽtia ad corruptionẽ: ꝯñs eſt falſuꝫ: ꝓbat ꝯñtia: qꝛ ſit illa. a. in medio. b. ſibi equali vel minori actiuitate: tũc ſit ſilr. b. aqua minor in alio medio hñte ſe i eadẽ ꝓportiõe ad b. aquã: in qua ſe hꝫ mediũ in. a. aqua ad. a. aquã: tũc põt durare ſine tẽdẽtia ad corruptionẽ: ꝰ. a. nõ erat minima que poterat durare in aliquo medio ſine tendẽtia ad corruptionẽ: ⁊ ſic ꝓbatũ eſt ꝙ nec eſt dare minimã materiaꝫ de cuius potentia poteſt educi forma ſubſtãtialis: nec eſt dare minimã mãm: ſub qua poteſt manere.

In oppoſitum eſt Ar. in iſto p̃mo tractatu caplo ſcdo. ſ. neceſſe eſt autẽ. Tex. cõ. 38. vbi dicit ꝙ eſt dare minimã carnẽ: ⁊ cõfirmatur rõne ꝙ ſit dare minimã mãm de cuius potentia põt educi aliq forma: nã ſi nõ: tunc ſequeret ꝙ non eſſet dare hoiem ita paruũ quin adhuc eẽt dare minorẽ: ⁊ ꝙ ſub quacunq; quãtitate quãtãcũq; parua poſſet eẽ homo. ꝯñs ẽ falſuꝫ qꝛ talis hõ nõ poſſet exercere operatiões hoīs. ¶ In iſta q̃õne p̃mo ſciendũ eſt: ꝙ aliud eſt querere vtrum ſit dare minimã mãꝫ: i qua de nouo poteſt gñari aliqua forma ⁊ vtrũ ſit dare minimã mãm: in qua põt permanere aliqua forma: ſic ꝙ nõ in minori poſtq̃ ipſa gñata eſt: ⁊ de vtroq; iſtoꝝ videndũ eſt in q̃õne iſta. Et p̃mo quãtuꝫ ad formã heterogeneoꝝ. 2° q̃tũ ad formã homogeneoꝝ ſicut ſunt caro ⁊ os: ignis ⁊ aqua. ¶ Et adhuc p̃mo vidẽdum eſt de forma hominis que ponit indiuidualis. 2° quãtũ ad formã alioꝝ heterogeneoꝝ ſicut aſinus ⁊ capra vnde p̃mo videndũ de expoſitione iſtoꝝ terminorũ: minimũ: maximũ: minimũ ꝙ nõ. maximũ ꝙ nõ: vnde minimã mãꝫ voco: ſub qua põt aliqua forma gñari: ⁊ ſub nulla minori: ⁊ maximã in quã ſic voco: in quã põt ⁊ in nullã maiorẽ. Et minimã in q̃ꝫ nõ: voco illã in quã non poteſt: ſed qualibet minori data daт maior: in quã põt. ⁊ maximã in quã non: voco illam in quã nõ: ſed qualibet maiori data daт minor in quã ſit. ⁊ ſic ſeq̃t articulus.

Quantum ergo ad primũ ſit p̃ma ſuppoſitio: anima intellectiua ex quo eſt indiuidualis ipſa ſit ſbiecto. ex quo ſequitur ꝙ eſt dare primuꝫ inſtãs ſui eſſe ¶ 2ᵃ ſuppoſitio: anima intellectiua nõ iformat in generatione hominis prius vnã parteꝫ materie hominis in eſſe demũ aliã: ſed ſimul incipit omnes informare. ¶ 3ᵃ ſuppoſitio: aĩa intellectiua nõ põt incipere informare mãꝫ quãtãcunq; paruã: hoc pꝫ: qꝛ q̃ꝫ cito aĩa intellectiua incipit informare aliquã mãꝫ: tã cito incipit eſſe aliquis homo. Sed ex quo homo nõ põt eẽ ſub quãtacunq; parua qualitate: ſequitur animam intellectiuaꝫ non poſſe informare materiã quãtãcunq; paruã ¶ Ex his ſuppoſitionibus pono aliquas concluſiones: p̃ma eſt hec: ꝙ eſt dare minimã materiam in qua anima intellectiua poteſt generari: patet per primã ſuppoſitionem: quia non in qualibet materia poteſt generari anima intellectiua: ſit ergo a. materia i qua nõ poteſt generari anima intellectiua propter eius paruitatem: ⁊ augeatur. a. materia continue: tunc clarum eſt ꝙ in eius augmentatione tantum iſta materia ſit magna ꝙ in ea poteſt generari anima intellectiua: vel ergo eſt dare primum inſtãs in quo eſt ita magna ꝙ in eo poteſt generari anima intellectiua: vel vltimum in quo non: ſi dicatur primuꝫ: ſequitur ꝙ iſta materia in iſto inſtanti eſt ita magna ꝙ in ea poteſt generari anima intellectiua: patet quia continue ante hoc inſtans propter eius paruitatem non poterat generari anima intellectiua: ergo in hoc inſtanti iſta materia eſt materia in qua poteſt ⁊c̃. propter hoc ꝙ i eã poteſt ⁊ in nulla minori: ſi dicatur ſcdꝫ tunc ſequitur ꝙ non ſit dare primum inſtans anime intellectiue ſed vltimũ inſtans nõ eſſe: cuius oppoſitũ dixit vna ſuppoſitio

conſequentia ꝓbatur: naꝫ illud iſtans in quo eſt verū di cere a. māꝫ nō eſt ita magnā ꝙ in ea poſſet gn̄ari aīa itel lectiua: ſed imediate poſt illud iſtans: eſt illud inſtans in quo eſt verū dicere aīam itellectiuā nō eſſe: ſed imediate poſt illud iſtans aīam itellectiuā eē. ¶ Sꝫ diceres ꝯ ſit a. mā minima: in qua tu dicis aīaꝫ itellectiuā poſſe gn̄ari: ergo medietas nō eſſet minima in qua poſſet gn̄ari: ꝯn̄s falſum: qꝛ medietas a. māe ꝑus ſufficiēter erat diſpoſita ad capiendū aīaꝫ ꝙ̄ a. mā tota: ꝗ aīa ꝑus iſormabat me dietatē a. māe ꝙ̄ a. māꝫ totā. ꝗ a. mā nō eſt minima mā: quā pōt pꝰ iſormare aīa itellectiua. ¶ Rn̄det ꝙ ſic. ꝛ quā di medietas a. māe prius erat diſpoſita: ꝯcedit ꝙ be ne qualitatiue: ſed nō quātitatiue: qꝛ nō prius informa bat aīa itellectiua medietateꝫ a. materie: ꝙ̄ a. māꝫ totā: nec poſt ꝙ̄ oēs partes materie a. ſunt ſufficiēter diſpoſite qualitatiue: ſufficit ad hoc ꝙ informet ab aīa itellectiua ꝛ in hoc eſt diſſimilitudo de forma hoīs ꝛ de forma aſini: qꝛ forma aſini eſt diuiſibilis ꝛ extenſa: propter qꝺ ſi vna pars materie eſt ſufficienter, diſpoſita q̄litatiue: ſtatiꝫ de eius poᵃ educit pars forme aſini: ſꝫ nō forma totalis aſi ni. ¶ Sꝫ adhuc dices in gn̄atione hoīs qn̄ vna pars ma terie eſt ſufficiēter diſpoſita: ex qua tn̄ ꝑpter eius paruita tem nō pōt gn̄ari forma hoīs: qua ergo aīa iſta pars ma terie iſormat: donec mā ſit ſufficiēter diſpoſita: ꝙ aīa itel lectiua poſſit ipſam incipere informare. ¶ Rn̄det ꝙ inte rim informat forma preexiſtēti: qꝛ nōdum eſt ſufficienter diſpoſita quātitatiue ꝛ qualitatiue ſimul ſic ꝙ aīa itelle ctiua poſſit gn̄ari. Uel aliter pōt dici ꝙ in gn̄atiōe hoīs in ſemine eſt vnū agens itrinſecuꝫ ꝑn̄s cuilibet parti: qꝺ nō prius diſponit vnā partē materie ꝙ̄ aliaꝫ: ſed ſimul omnes ꝛ eque ſufficiēter diſpoſite ſunt: vt iſormētur ab aīa itellectiua. ¶ Adhuc dices videt ꝙ quantācūqꝫ māꝫ paruā hoīs aīa itellectiua poſſit iſormare: qꝛ aīa itellecti ua eſt tota in toto: ꝛ tota in qualibet pte: ꝛ per ꝯn̄s i qua libet parte materie eſt ipſa aīa itellectiua. ¶ Rn̄deo ꝛ di co ꝙ poſt ꝙ̄ incipit iſormare aliquā māꝫ bene iſormat māꝫ quantācūqꝫ paruā: ſed dicit aīam itellectiuaꝫ non poſſe iſormare quantācūqꝫ māꝫ paruā ſolam: ſic ꝙ iſtā informet ꝛ nullā aliā cum iſta. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ꝙ nō eſt da re minimaꝫ māꝫ in qua aīa itellꝰiua pōt manere poſtꝙ̄ eſt in ea: probatur: nam ſic ſequeret ꝙ eſſet dare vltimuꝫ inſtans rei permanētis in eē. ꝯn̄s eſt falſuꝫ ꝛ cōtra Ar.

Tex.cō.69. in 8° phyſicoꝝ: probat ꝯn̄tia: nam ſit mā minima per ad uerſariū in qua pōt manere aīa intellectiua a. ꝛ incipiat diminui in aliquo iſtanti ꝛ ſit hoc inſtans pn̄s: tunc ime diate poſt hoc aīa itellectiua nō iſormabit a. māꝫ: ꝑpter hoc qꝛ a. ante diminutiōeꝫ poſita erat minima: ſub qua poterat manere aīa intellectiua: ergo imediate poſt hoc hō qui mō eſt: nō erit. ꝛ per ꝯn̄s nūc vltimo eſt: ꝛ per ꝯſe quens a. iſtans eſt vltimū iſtans hoīs: qui ponit res per manens. ¶ 2° ad idē: ſi eſſet dare minimā māꝫ: ſub qua poſſit manere aīa itellectiua: ſit ergo iſta a. ſicut prius: tūc ſequit ꝙ poſſibile eſt aliquā reꝫ permanentē nō diutius durare ꝙ̄ per iſtans: ꝯn̄s eſt falſum: ꝛ ꝯtra nām rei pma nentis: ꝯn̄tia probat: nō ſit aliqua mā: que incipiat auge ri ꝯtinue donec ſit minima ex qua poſſit gn̄ari hō: ꝛ qn̄ eſt tanta tunc ecōuerſo diminuat tunc in illo iſtanti: qꝺ eſt finis augmentationis talis materie: eſt hō ꝛ imediate ante hoc nō fuit hō: nec imediate poſt hoc erit hō ex quo illa mā imediate poſt hoc erit minor cum in illo inſtanti ponat minima: ſub qua pōt manere aīa itellectiua: ꝛ per ꝯn̄s homo ille nō durabit niſi per inſtans ſi eſt dare mi nimaꝫ māꝫ ſub qua pōt manere aīa intellectiua. ¶ Ex his duabus ꝯn̄ibus ſequit correlarie hoīem ſub minori quantitate poſſe eē ſeu manere ꝙ̄ gn̄ari: qꝛ ſi modo pre dicto aliqua mā augeret donec ꝑus poſſet gn̄ari homo: ꝛ imediate prius illud inſtans gn̄ationis hoīs ecōuerſo diminueret tunc adhuc maneret hō. aliter enim eſſet da re minimā māꝫ in qua poſſit manere aīa itellectiua. cu ius oppoſitū dicit 2ᵃ ꝯcluſio. Ex ꝗ pꝫ correlariū. ¶ Sed forte dices. qn̄ in caſu ꝑdicto mā ecōuerſo diminuit: ꝛ aīa intellectiua adhuc eam iſormat: talis mā eſt ſufficiēter di ſpoſita qualitatiue: ꝛ quantitatiue: adhuc aīa itellectiua ipſam informat: ergo videt ꝙ ſili mō ſicut in augmenta tione eius deueniebat ad iſtaꝫ diſpoſitionē: ꝙ ſili mō aīa intellectiua potuiſſet eaꝫ informare ꝛ ex ea gn̄ari. ¶ Re ſpondetur negando ꝯn̄tiam: ꝛ huius rō eſt: qꝛ maior re quirit diſpoſitio ſub qua pōt res gn̄ari: ꝙ̄ ſub qua pōt res manere: iſtud patet: qꝛ nō in frigore ita intenſo puer pōt gn̄ari ſicut in quāto poſſit ꝑmanere poſtꝙ̄ genera tus eſt: nec aqua ex nā ita calida poſſet gn̄ari: ſicut poteſt manere poſt ꝙ̄ gn̄ata eſt. ¶ 3ᵃ concluſio eſt dare maximā māꝫ: ſub qua non pōt manere aīa intellectiua: ꝓbatur. nam eſt dare aliquā ſub qua nō pōt manere: ꝛ qualibet maiori datur minor: ſub qua pōt manere: ꝛ iſtam māꝫ inueniemus in primo inſtanti non eē hoīs: qn̄ homo corrumpit ex ꝯtinua diminutione ſue māe. ¶ Ex his tri bus ꝯn̄ibus patet: ꝙ eſt dare minimā quātitatē ſub qua poteſt gn̄ari homo: ꝛ tn̄ nō eſt dare minimā quantitateꝫ ſub qua poteſt manere: ſed bene maximaꝫ: ſub qua non poteſt manere homo.

Quantum ad ſecundū ſit ꝑma ſuppoſitio ꝙ ni hil alterat ſeipſum ab intrinſeco pri mo: patet: qꝛ tunc aliqd ſe diſponeret ab itrinſeco ad ſui corruptionē: qꝺ eſt falſum ex eo ꝙ qꝺlibet ens diligit ſe permanere: ꝛ etiā quia diſpoſitio alicuius ad ſui corru ptionem eſt ſibi violenta: ꝛ per ꝯn̄s eſt ſibi ab extrinſeco. Et notanter dico primo: qꝛ heterogenea bene habent in ſe principiū ſue alterationis: ſed nō primo: qꝛ vna pars bene alterat aliam: ſm ꝙ vna eſt calidior alia: vnde in ge neratione aīalis ex ſemine: vna pars bene alterat aliam: ꝛ ꝑpter hoc in generatione aīalis requiritur ſemen viri ꝛ ſemen mulieris: quoꝝ vnū eſt actiuū ꝛ aliud paſſiuuꝫ. ¶ 2ᵃ ſuppoſitio ꝙ agens nāle prius agit in propinquū ꝙ̄ in remotū. ¶ 3ᵃ ſuppoſitio ꝙ forme heterogeneorum alioꝝ ab homine ſunt diuiſibiles ꝛ extenſe ad extenſionē materie. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio: ꝙ forma aſini vel ali cuius alteriꝰ heterogenei ab homine generat ſucceſſiue: hoc ꝓbatur: qꝛ eſt diuiſibile: vt patet per vnā ſuppoſitio nem. Et etiaꝫ quia materia ex qua generat alteratur ab extrinſeco: vt patet per primā ſuppoſitioneꝫ: ꝛ vna eius pars. ſ. que eſt ꝑpinquior agenti primo erit ſufficiēter di ſpoſita ꝙ̄ alia: vt patet per 2ᵐ ſuppoſitioneꝫ: ꝛ per ꝯn̄s de ea prius educitur forma aſini ꝙ̄ de alia: ꝛ ꝛ cōſimiliter ſic eſſet de forma hominis ſi poneretur eē diuiſibilis: ꝛ tn̄ ſi pars forme aſini prius educat de vna parte materie ſequitur formā generari ſucceſſiue: ſicut probatum eſt de forma aſini: ſic poſſet probari de forma capre vel alicuius alterius heterogenei ab hoīe. Sed diceret aliquis ſi gene ratio forme aſini eſſet ſucceſſiua ſequeretur ꝙ nō eſſet ge neratio ſimpler: nec generatio ſubſtantialis: ſed hoc fal ſum. probatur ꝯſequētia: quia generatio accidētalis vel ſm quid ſit ſucceſſiue: ſed generatio ſubſtātialis ſit in in ſtanti. ¶ Reſpōdet ꝙ aliquā generationē fieri ſucceſſiue pōt intelligi dupli͛. vno mō quo ad partes quātitatiuas ſubiecti: alio mō gradualiter: quo ad partes graduales: ꝛ tunc dico ꝙ gn̄atio ſbe nō ſit ſucceſſiue quo ad ptes gra duales: ex quo ſba nō eſt itenſibilis nec remiſſibilis. ſꝫ bn̄ gn̄atio ſbe ſit ſucceſſiue quo ad partes quātitatiuas ſbē: vt dictū eſt de gn̄atione forme aſini cuius vna pars gn̄at poſt aliā. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio nō eſt dare minimā māꝫ de cuius potentia poteſt educi pars forme aſini vel equi. proba tur. nam ex quo forma aſini generatur ſucceſſiue per par tem poſt partem: ſequitur ꝙ non eſt ita modica mate ria de cuius potētia nō educatur pars forme aſini: quin ſit minor de cuius potētia educatur minor pars forme.

¶ 3ᵃ concluſio,

¶3ª concluſio ꝙ eſt dare minimã mãm: de cuius potentia põt educi forma ſbalis aſini ſeu fo:a ſufficiens ad hoc ꝙ cõpoſitũ ex mã ⁊ forma dicaꝛ aſinus: ꝓbaꝛ: ⁊ ꝑmo ſupponiꝛ ꝙ nõ ſub quãtitateq; modica quãtitate poſſit eſſe aſinus. ſub quãtitate enim grani milij nõ poſſet exercere operationes debitas aſini. ¶2º ſupponiꝛ ꝙ in gñatiõe aſini ſit dare pmũ inſtãs in quo eſt verũ dicere aſinus ẽ de aſina gñatus. Iſtis ſuppoſitis capiaꝛ mã ita modica: ꝙ ex ea nõ poſſit eẽ aſinꝰ: ⁊ ſit verbi gratia illa mã.a. quantitatis grani milij: augeaꝛ iſta mã ↄtinue donec poſſit ex ea gñari aſinus. Tunc ſic ex quo ꝑ ſcdaꝫ ſuppoſitionẽ eſt dare primũ inſtãs eẽ aſini. ſequiꝛ quãtitatẽ mãe: quã hꝫ in illo inſtãti eſſe minimã quãtitatẽ aſini: ex quo põt: nã ſi ex minori potuiſſet gñari aſinus: inſtãs datũ nõ fuiſſet primũ inſtãs eſſe aſini: tũc ſic eſt dare minimã mãm: ex q̃ põt gñari aſinus ⁊ non ex minori põt educi forma aſini ſufficiẽs: ad hoc ꝙ cõpoſitũ ex ea ⁊ mã dicaꝛ aſinus: ergo eſt dare minimã mãꝫ: ex qua põt gñari forma aſini ſufficiens ad hoc ꝙ cõpoſitũ ex ea ⁊ mã dicaꝛ aſinus. dico: nõne quodlibet cõpoſitũ ex mã ⁊ parte forme aſini dr aſinꝰ: dicaꝛ ꝙ nõ: imo nõ omne cõpoſitũ ex mã ⁊ aĩa intellectiua dr homo pꝫ de digito capto in forte. ⁊ ſilr eſt in aſino. ¶Sed diceres tu quodlibet tale eſt aĩal: ſed non videꝛ ꝙ ſit aliud aĩal q̃ aſinus: ⁊ hoc de pede eius vel capite aſini: nec caput hominis ſi eſt aĩal: eſt aliud q̃ homo aliq̃n: pꝫ qꝛ cuilibet cõpetit diffinitio aĩalis: cũ quodlibet illoꝝ ſit ſbã aĩata ſenſibilis. Rñdeꝛ negãdo ꝙ quodlibet illoꝝ ſit aĩal: q̃uis bene ſit pars aĩalis: ⁊ cũ d: ꝙ cuilibet corũ cõpetit diffinitio aĩalis: nego: ⁊ qñ dicaꝛ: diffinitio aĩalis eſt ſbã ſenſibilis ⁊c. dico ꝙ nõ eſt ita intelligẽda: ſed ẽ ſubſtãtia aĩata ſenſibilis totalis nõ exiſtẽs pars alicuiꝰ alterius: q̃d ſit vnũ per ſe. mõ hoc nõ cõuenit dictis partibꝰ. ¶Quarta ↄcluſio nõ eſt dare minimã mãm ſi qua põt manere forma aſini ſufficiẽs ad denominationem aſini: ſeu ꝙ cõpoſitũ ex ea ⁊ mã dicatur aſinus. probatur qꝛ aliter eſſet dare vltimũ inſtãs rei permanẽtis: q̃d eſt falſum ⁊ ↄ̃ Ar. 8º huius. ⁊ probaꝛ rõne qꝛ data aliq̃ re corrũpenda: certũ eſt ꝙ reſiſtentia ſua qua reſiſtit ſuo ↄ̃rio hꝫ latitudinẽ: ſeu eſt diuiſibilis: ⁊ ſucceſſiue corruptibilis: anteq̃ ergo illa res corrũpaꝛ illa res pmanet: ergo quocũq; inſtãti dato: in quo illa res eſt: adhuc poſt illud inſtans illa res erit: ⁊ per ↄ̃ñs nullũ eſt inſtãs rei permanẽtis: in quo illa vltimo ſit q̃uis bene ſit primũ inſtãs: in quo ipa res ꝑmo nõ eſt: ꝑma ↄ̃ñia ꝓbaꝛ: nã data aliq̃ mã quã tu dicis minimã: ſub q̃ poteſt manere forma aſini ſufficiens ad denominationem aſini: ⁊ incipiat illa mã aſini diminui in preſenti inſtãti: tunc ſi immediate poſt hoc inſtãs adhuc manet aſinus ſequiꝛ mãm datã nõ eſſe minimã: ſub cuius quãtitate aſinus põt manere. ſi aũt dicaꝛ: ꝙ immediate poſt hoc inſtãs aſinus nõ erit ſequiꝛ inſtãs preſens eſſe vltimũ inſtãs aſini: q̃d fuit ꝓbãduꝫ. ⁊ ſicut arguiꝛ de vna mã q̃ aduerſarij dicerent eẽ minimã: ſub cuiꝰ quãtitate põt mãere forma aſini: ita põt argui de q̃cũq; alia: quã dicerent eẽ minimã. ¶5ª ↄcluſio eſt dare maximam mãꝫ: ſub cuius quãtitate nõ põt manere aſinꝰ: ſeu forma aſini ſufficiẽs ad denominationẽ aſini: ꝓbaꝛ qꝛ eſt dare vnã mãm de qua verꝫ eſt dicere ꝙ ſub eius q̃titate non põt eẽ aſinus ⁊ cuilibet maiori illa daꝛ minor: ſub cuiꝰ q̃titate põt manere: ergo illa mã eſt maxima ſub qua non põt eſſe aut manere aſinus: ↄ̃ñia tenet: ꝑ qd noĩe: maxima ꝙ nõ poſitũ in pñº qõnis: poſt oppoſitũ: ⁊ illã mãm inueniemus cũ ex diuiſione materie peruenitur ad inſtãs: in quo primo aſinus nõ eſt: inuenitur quãtitas materie que eſt maxima ſub qua non poteſt manere.

vt ſupra

QUantum ad tertiũ eſt videndũ de homogeneis ſicut eſt os caro ⁊c. ⁊ ſit ꝑma ↄcluſio ꝙ nõ eſt dare minimã mãm de cuiꝰ poa põt educi forma carnis: hoc pꝫ ex quo forma carnis eſt diuiſibilis: ⁊ gñaꝛ ſucceſſiue: per ptẽ poſt ptem: ſequiꝛ ꝙ nõ de ita modica mã educaꝛ: qn de minori educaꝛ minor forma carnis: ⁊ ꝑ ↄ̃ñs per qd noĩs minimũ nõ eſt dare minimã mãm. ex quo ſequiꝛ: ꝙ nõ eſt dare minimã quãtitatem ſub qua põt gñari caro. ¶2ª cõcluſio nõ eſt dare minimaꝫ mãm de cuius potentia põt educi forma carnis ſufficiens: ad hoc ꝙ cõpoſitũ ex ea ⁊ mã dicaꝛ caro: hoc ꝓbaꝛ: qꝛ quacũq; data que eſt ſufficiẽs: adhuc minor illa eſt ſufficiens qꝛ quelibet eſt adhuc ſufficiẽs: eo ꝙ caro eſt vnuꝫ homogeneũ cuius quelibet pars nominaꝛ noĩe totius: naꝫ quelibet pars carnis eſt caro: ⁊ in hoc differũt homogenea ab heterogeneis. ¶3ª cõcluſio ꝙ eſt dare minimã carneꝫ nõ tendentem ad corruptioneꝫ in medio ſpecialiter adhuc circũſtante: patet: qꝛ poſito ꝙ ſit aliq̃ caro in potẽtia ſicut 2º ⁊ ſit in medio ſibi ↄ̃rio ſicut 2º: tunc iſta caro eſt in iſto medio: ⁊ manet in eo nõ tendẽs ad corruptioneꝫ ex quo tãta eſt eius reſiſtẽtia ſicut eſt actiuitas medij circũſtãtis per caſum: ſed quacũq; carne data minori ipſa non maneret in iſto medio ſine tendẽtia ad corruptioneꝫ: ex quo excederet a medio: ergo caro prior data erat minima potẽs manere in medio tali: niſi tunc alia ↄcurreret ad eius corruptionẽ: ſine tendẽtia ad corruptionẽ. ¶4ª cõcluſio nõ eſt dare minimã carnẽ nõ tendentẽ ad corruptioneꝫ exiſtenteꝫ in aliquo medio: loquendo de medio abſolute: ⁊ nõ circunſtante probaꝛ: nã data aliq̃ carne nõ tendẽte ad aliquẽ corruptionẽ in aliquo medio: eſt dare carnem minorẽ in vno alio medio q̃ minus actiuo nõ tendentem ad corruptionẽ. ſit eniꝫ caro vt duo in medio ſicut duo: nõ tendit ad corruptionẽ: nec caro: ſicut vnũ in medio ſicut vnũ nõ tẽdit ad corruptionẽ. ¶5ª cõcluſio: nõ eſt dare minimã carnẽ tendẽtem ad corruptionẽ: patet qꝛ quacunq; carne data tendẽte ad corruptionẽ eſt dare minorẽ puta eius medietatẽ tendẽtẽ ad corruptionẽ: ergo qñ Ar. dicit: ꝙ eſt dare minimã carnẽ tunc loquiꝛ: ſm Anaxago. vel ſm ꝙ eſt dare minimã carnẽ non tendẽtem ad corruptioneꝫ in medio ad hoc ſpecialiter circunſtante: vt ſuperius declaratum eſt.

AD rationes principales. ad primã cuius vis erat in hoc ſequereꝛ ꝙ nõ quecũq; mã eẽt receptiua cuiuſlibet forme: educibilis de potẽtia mãe vel partis eius: mõ aliq̃ mã poſſet eſſe ita parua ꝙ q̃tuis nõ poſſet recipere formã totalẽ aſini: tñ põt recipere ptẽ forme aſini: ⁊ dico educibilis de poa mãe ꝓpter aĩam intellectiuã que eſt indiuiſibilis: nec eſt educibilis de poa materie: ergo bñ cõcedo: nõ quãlibet mãm eẽ ipſius receptiuã: vnde aliq̃ mã poſſet eẽ ita pua: vt dicebaꝛ in ꝑ articulo: ꝙ nõ eẽt receptiua aĩe intellectiue: nec q̃ ptis eiꝰ cũ ipſa ſit indiuiſibilis. ¶Ad 2m ⁊ ad 3m pꝫ qd ſit dĩꝫ ex ↄ̃nibꝰ poſitis in 2º articulo. ¶Ad 4m dico: ꝙ ipſa bñ ꝓbat: ꝙ ex minimo ſenſibili aque gñenꝛ decẽ ſenſibilia aeris: ⁊ ꝙ ex vno ſenſibili aeris gñeꝛ decima pars minimi ſenſibilis ipſius aq: nec rõ arguit de minimo ſimplr ſed de minimo ſenſibili bene. ¶Ad 5m dico ꝙ bñ ꝓbat ꝙ nõ eſt dare minimã aquã tẽdentẽ ad corruptioneꝫ: in aliq̃ medio loquẽdo abſolute: cũ hꝫ tñ ſtat ꝙ ẽ dare minimã aquã nõ tẽdẽtẽ ad corruptiõeꝫ i medio ſpãlr circũſtante.

Tex. cõmenti. xxxviij.

¶Adhuc autẽ ſi oẽ qdẽ corpus remoto quodam ⁊c. Q̃õ. xj.

VNdecimo queriꝛ vtrum cuiuſlibet ſpeciei ſit dare maximã mãm ſub qua põt eſſe aliqd indiuiduum illiꝰ ſpẽi: ⁊ arguiꝛ ꝙ nõ: nã quãtuſcũq; ſit aliquis hõ: adhuc iſte homo põt nutriri ⁊ augeri ⁊ fieri maior: ergo ſub quacunq; quãtitate eſt aliquis homo adhuc ſub maiori põt eſſe: ⁊ per

ꝯſequens non eſt dare maximaȝ quantitatem ſub qua
pōt eſſe aliquis hō:⁊ ſic ſimilī modo arguitur de aſino ⁊
de equo ⁊ ſic de ſingulis. ¶ 2°: nam ſi eſſet dare maximā
quantitatē: ſub qua pōt eſſe homo: ſit igitur ſoꝛ. ſub illa
quantitate: tūc ſic. ſoꝛ. poteſt uerberari ⁊ ledi ſic ꝙ tume-
ſcat abſq; hoc ꝙ moꝛiatur: ſed quū tumeſcit ſit maioꝛ. er
go quantitas data nō erat maxima ſub qua poterat eſſe
homo. ¶ 3° ſequeretur ꝙ eſſet dare vltimuȝ inſtans rei
Tex.cõ.69. permanentis. ꝯñs eſt ꝯtra Ariſtotelē in 8° huius. ⁊ ꝓba
tur ꝯñtia: qꝛ ſit ſoꝛ. ſub maxīa quātitate ſub qua pōt eſſe
homo ⁊ icipiat tumeſcere ꝓpter vbera: vel aliqd hm̄ōi: tūc
inſtās in quo incipit tumeſcere eſt vltm̄ inſtās eſſe ſoꝛ. ex
eo ꝙ poſt illud inſtās mā ſoꝛ. erit ſub maioꝛi quātitate ꝗ̄
ſit maxima quantitas: ſub qua poteſt eſſe ſoꝛ. vel homo.
¶ 4° non eſt dare maximā quantitatē: ſub qua pōt eſſe
forma ignis. ergo q̄ſtio falſa: ꝯñtia tenet: antecedēs ꝓbaṫ
Tex.cõ.41 ꝑ Cōmentatoꝛem 2° de aīa dicentē ꝙ ignis augmētaretur in in-
finitum: ſi combuſtibile apponeretur. ¶ 5° mundus eſt indi
uiduū alicuius ſpēi: ⁊ nō eſt dare maximaȝ quātitatem
ſub qua pōt eſſe: ergo queſtio falſa. ꝯſequētia tenet: ante-
cedens pȝ quo ad primam eius parteȝ de ſe: ſed quo ad
2m partem probatur: quia quacunq; materia data vel
dabili: adhuc ſub maioꝛi poſſet eſſe mundus ſi deo pla-
ceretur: ergo videtur ꝙ nulla ſit maxima.

Tex.cõ.38. **In oppoſitum** videtur eſſe Ariſt. ca° ſecūdo
huius tractatus: neceſſe eſt au
tem. ⁊ Cōmentatoꝛ ſup ꝓmo hui° cōmē. 18. dicēs ꝙ res
nāles ſunt terminate in magnitudine ⁊ paruitate. Silr
Tex.cõ.41 Ar. 2° de aīa: dicens oium natura ꝯſtantiū eſt terminus
⁊ ratio magnitudinis: ⁊ augmenti. Ex quibus dictis vi
detur ꝙ de intentione Ar. ⁊ Cōmēta. fuerit res nāles eſſe
determinatas: maxima quantitate: ⁊ minima: ſub qua
poſſunt exiſtere. ¶ In iſta queſtione: primo ꝓſuppoſito
quid nois maximi ⁊ minimi: ex ꝑcedēte qōne ꝓmo po-
nam ꝯnes de hoterogeneis: ſicut ſunt: hō. leo. capra. Se-
cundo de homogeneis: ſicut ſunt ignis aqua ⁊c̄. ¶ Quā
tuȝ ad primū primo ponā ſuppōnes: deinde ꝯnes: ꝓma
ſuppoſitio ꝙ nō ſub quātitate quantūcūq; magna pōt
manere hō: aut generari: ſimilr dico de aſino ⁊ de alijs:
iſta ſuppoſitio videṫ eſſe de intentione Ar. ⁊ Cōmē. 3° celi:
vbi ponit differentiam: inter mixta ⁊ elemēta dicens: ꝙ
mixta rōne foꝛmarū ſuarum determinant ſibi certas fi-
guras: vnde homo non pōt eſſe ſpecie figure oino: ſed ele
menta rōne ſuaꝝ foꝛmarū nō determinant ſibi hō certas
figuras: ⁊ per ꝯñs heterogenea determinant ſibi certas
quātitates: ⁊ magnitudines: ⁊ per ꝯñs non ſub quanta-
cunq; poſſet eſſe hō: ⁊ hoc eſt qd̄ ſupponiṫ. ¶ 2a ſuppoſi-
tio ꝙ heterogeneoꝝ eſt dare ꝓm inſtās in quo eſt: ⁊ nunꝗ̄
ante illud ipm erat: ⁊ ſilr in generatione aſini ⁊ alioꝝ cō-
ſimiliū. ¶ 3a ſuppō eſt ꝙ nullius rei ꝑmanentis eſt dare
vltimū inſtans ſui eſſe: ſed bñ primuȝ nō eſſe: iſta ſuppō
aliqualiter patet ex ꝑcedenti. ¶ Tunc ſit ꝓma ꝯcluſio ꝙ
eſt dare maximaȝ quantitatē: ſub qua pōt generari hō:
patet: naȝ per primā ſuppoſitionē: nō ſub quātitate quā
tacūq; magna pōt eſſe hō: ⁊ per ꝯñs nec ḡnari: capiatur
ergo vna mā: ex qua ꝓpter eius magnitudinem nō pōt
ḡnari hō: ⁊ ſit. a. ⁊ diminuaṫ ꝯtinue donec ex ea poſſit ḡna
ri homo: tunc eſt dare ꝓm inſtās eſſe hoīs p 2m ſuppoſi-
tionem: ſequiṫ ꝙ quantitas illius materie: quam habet
pro illo inſtāti eſt maxima q̄ntitas: ſub qua pōt ḡnari hō:
qꝛ ſub illa ⁊ ſub nulla maioꝛi: quia ſub maioꝛi: tunc hō
prius fuiſſet ḡnatus: ꝗ̄ in illo inſtanti dato: ⁊ per ꝯñs in
ſtans datum non fuiſſet primum inſtans hominis: qd̄
eſt ꝯtra poſitū. ¶ 2a concluſio: ꝙ non eſt dare maximam
ꝗ̄ntitatē: vel quātitatē ſub qua pōt manere hō: hoc proba-
tur: qꝛ quacūq; data ſub qua eſt homo: adhuc ſub maio
ri pōt manere hō: qꝛ ſi nō: ſeq̄reṫ ꝙ eſſet dare vltm̄ inſtās
eſſe hominis. quod eſt ꝯtra 3m ſuppoſitionē: ꝯñtia pro-
batur: naȝ ſi ſit ſoꝛ. ſub maxima quantitate ſub qua pōt
manere. ⁊ incipiat tumeſcere in inſtāti ꝓñti. ſequiṫ ꝙ ime
diate poſt hꝰ inſtās nō erit: ⁊ ſic in inſtanti ꝓñti vltimo eſt: vl
ꝙ manebit ſub maioꝛi quātitate data: quā tu dixiſti eſſe
maximā: ſub qua poteſt manere homo. ¶ 3a ꝯcluſio eſt:
ꝙ eſt dare minimā quantitatē ſub qua nō poteſt mane-
re homo: ꝓpter eius magnitudineȝ: hoc eſt inter omnes
quantitates: ſub qbus nō poteſt eſſe nec manere homo:
propter earū magnitudines eſt dare minimā: ⁊ illā inue
niemus in ꝓ° inſtāti nō eē hoīs: quū coꝛrūpitur ꝓpt eius
nimiā augmentationeȝ ſue materie: verbi grā: poſito ꝙ
Soꝛ. ꝯtinue augeatur tam diu ꝙ ꝓpter eius nimiā ma-
gnitudinē coꝛrūpatur: tunc cū nō ſit dare vltm̄ inſtās eſſe
ſoꝛtis: opoꝛtet dare primum inſtans nō eſſe ſoꝛtis: tunc
q̄ntitas: quā habet mā pro illo inſtāti: eſt minima quāti-
tas: ſub qua nō poteſt eſſe ſoꝛ. nec aliquis hō: ꝓpter eius
magnitudinē: quia ſub illa nō poteſt eſſe: ⁊ qualibet mi-
noꝛi data datur maioꝛ. ſub qua potuit eē: ergo per expo
ſitionē minimi ꝙ nō: iſta eſt minima: ſub qua nō poteſt
eſſe hō. ſimiliter inter oēs quātitates ſub quibus nō po-
teſt eē aliquis hō: iſta eſt minima. Unde imaginādi ſunt
duo termini quantuȝ ſub quibus nō poteſt eſſe homo.
vnus ergo eſt verſus ſummū gradū extenſionis: qui ſit
b. ⁊ alius terminus verſus nō graduȝ extenſionis qui ſit
a. ⁊ ſit verbi grā. b. quātitas deceȝ pedū ⁊ a. quātitas vni
us pedis: ſic ꝙ ſub b. quātitate nō poſſit eſſe aliquis ho-
mo ꝓpter eius magnitudinē: ſed ſub qualibet quātitate
minoꝛi b. que eſt inter b. ⁊ a. ⁊ ſilr ſub nulla quātitate mi
noꝛi a. poſſit eſſe hō: ꝓpter paruitatē eius: ſed ſub quali-
bet maioꝛi a. que eſt inter b. ⁊ a. ¶ Iſta imaginatio ſtante
poteſt poni 4a cōcluſio. que eſt bene vtilis: ꝙ quantitas
media que eſt inter a. ⁊ b. media quidē pꝛopoꝛtionaliter
arithmetice vel geometrice eſt ꝯueniens quātitas ⁊ ſta-
tura ipſius hoīs: ita ꝙ ſi aliquis homo in etate perfecta
eſſet talis quātitatis: ipſe haberet quātitatē ꝯuenientiſſi
mā ſpeciei humane: ſed qui recedunt ab illa quantitate
ſm exceſſuȝ dicūtur gigantes: qui vo minus propter de
fectū dicitur nani. credo tamen ꝙ melius ſit recedere ab
iſto medio ſm exceſſuȝ ꝗ̄ ſm defectū: ⁊ eſt ſciendū ꝙ in
alijs ⁊ alijs regiōibus: in alijs ⁊ alijs partibus: hoies ali
quando magis aliquādo minus recedūt ab iſto medio
aliquādo magis ſm abundantiā: aliquādo minus ſm
defectū: ¶ Nota ꝯſimili mō poſſunt poni ꝯcluſiones de
equo: leone ⁊c̄. ⁊ ꝓbari ꝯſimili mō: ſic ꝓbate ſunt ꝺ hoie.

Quantum ad ſecundū ſit prima ꝯcluſio: ꝙ non
ſub quacunq; quantitate poteſt eſſe
ignis nec q̄ntitatēcunq; quantitatē attingere p eius augmē
tationē: ⁊ ad ꝓbandū iſtā ꝯnem ſuppono primo latera
celi nō plus diſtare ꝑñt ꝗ̄ nunc diſtant. ¶ 2° ſuppono
ꝙ ignis nō poſſet ſtare ſub tanta denſitate: quāta eſt den
ſitas aeris vel aq̄. ¶ 3° ſuppono: ꝙ ex vno pugillo aeris
ḡnanṫ decē ignis: iſtis ſuppōnibus ſtantibus arguiṫ ſic: qꝛ
ſub tanta quātitate quāta eſt quātitas totius maſſe exiſtē
tis in ꝯcauo oꝛbis lune: nō pōt ſtare ignis: nec illam per
eius augmentationē attingere pōt: ergo concluſio vera:
ꝯñtia bona: antecedens probaṫ: naȝ ſic ſequereṫ ꝙ foꝛma
ignis poſſet infoꝛmare totaȝ maſſam materie prime que
nunc ſm aliquam eius partem infoꝛmatur foꝛma terre:
ſm aliam foꝛma aque: cōſequens falſum: ꝯñtia tenet de
ſe: ſed falſitas ꝯñtis ꝓbaṫ: nam dato ꝙ ſoꝛs ignis in foꝛ
ret totalē maſſaȝ māe ꝓme: ⁊ tūc ex vno pugillo aeris ſunt
decē pugilli ignis p vnā ſuppōnē: ſeq̄tur ignē occupare
tūc maioꝛē locū in multo ꝗ̄ nūc occupat tota maſſa ḡna
biliū ⁊ coꝛruptibiliū: ⁊ quā nūc occupat totū qd̄ eſt infra
cōcauū oꝛbis lune ſeqṫ ſi ignis occupat maioꝛē locuȝ: ꝙ
tunc latera celi magis recederent ab inuicē: qd̄ eſt ꝯ̄ vnaȝ
ſuppōnē. Si āt dicaṫ ꝙ tūc ignis ñ occupat maioꝛē locū
ꝗ̄ nūc occupat tota maſſa ḡnabiliū ⁊ coꝛruptibiliū, ſeqṫ:
ꝙ tunc

ꝙ tunc ignis hēbit oēm denſitatē quā modo hñt mixta ⁊ alia elementa ab igne: ⁊ tunc per ↄ̄ñs ignis ſtaret ſub maiori denſitate ꝙ̄ modo ſtat aer vel aqua: qḋ eſt iterū ↄtra vnā ſuppoſitionē. ¶ Juxta iſtam ↄ̄neꝫ pōt īferri ꝙ ignis in tantū pōt augeri ꝙ nō ſufficit agere in ſtupam ex quo latera celi nō pñt magis diſtare. ſequiť ꝙ ex mini ma ei⁹ augmētatione ignis ↄdenſareť: ergo quāto plus augetur: tanto plus condenſatur: ⁊ quanto plus condenſatur: tanto plus violentať ⁊ quanto plus violentať: tanto plus debilitať ⁊ tandem ex nimia eius augmenta tione fieret ita debilis ꝙ nō ageret in ſtupā ſi ſibi applica retur: ſimili modo poſſet probari: ꝙ terra nō poſſet ſtare ſub tanta quātitate: quanta eſt q̄ntitas totius maſſe mate rie prime inter cōcauū orbis lune: nam tunc oporteret ꝙ terra hēet omnē raritatē quā habent nūc alia elementa ⁊ mixta: nam etiā forma terre pōt informare totā maſſam materie prime: naꝫ tunc oporteret ꝙ derelinqueretur va cuum infra ↄcauū orbis lune: vel ꝙ terra ſtaret ſub tan ta raritate: ſicut eſt raritas aeris: vel aque: vel ꝙ latera ce li mouerenť verſus inuiceꝫ ſicut latera vnius burſe. ¶ 2ª ↄcluſio: ꝙ nō ſub quacūqꝫ quantitate pōt manere ignis pꝫ per p̄cedentē ↄ̄nem. ¶ 3ª ↄcluſio ꝙ non ſub quacūqꝫ quantitate pōt gñari pꝫ ex eadē. ¶ 4ª ↄcluſio ꝙ non eſt dare maximā quantitatē ſub qua pōt manere ignis pꝫ: quia tunc eſſet dare vltimū rei p̄manētis in eſſe ſicut pri us. ¶ 5ª ↄcluſio: eſt dare minimā quantitatē ſub qua nō pōt manere ignis ꝓpter eius magnitudinē ⁊ illaꝫ inue nimus in p̄mo inſtanti nō eſſe ignis cuꝫ ex nimia eius augmentatione corrumpitur ſcḋm modū imaginādi p̄us dictū: ſic dictū eſt de igne ita dicať ⁊ de alijs homogeneis.

Ad rationes principales ridetur ꝙ p̄me qua tuor probāt veruꝫ: in quarta tñ aſſumitur ꝙ ignis pōt augeri in infinitū per appoſitio nem cōbuſtibiliuꝫ: quod eſt ↄtra dicta: dico ꝙ hoc dꝫ in telligi: ꝙ igni nō repugnaret ſi eſſet locus receptiu⁹ ſuffi ciens in quo libere poſſet dilatari quin per appoſitionē combuſtibiliuꝫ poſſet augeri in infinitū: ⁊ tñ bene repu gnat heterogeneis. Sed quia eſt defectus loci recipientis ignis nō eſt augmentabilis in īfinitū per appoſitionem combuſtibiliū. ¶ Ad quintā dico ꝙ ſi placeret deo: face ret illud quod vellet: ſed hoc nō eſſet nāliter. ¶ De aucto ritatibus adductis in oppoſituꝫ: dico ꝙ ex eis nō habe tur ꝙ res terminanť ad maximā quantitatem: ſub qua poſſint manere: ſed bene ex eīs habetur ꝙ ſint terminata in magnitudine: ⁊ paruitate: ⁊ hoc vel maxima ſub qua poſſint eſſe vel maxima ſub qua nō: vel minima ſub qua ſic vel minima ſub qua non ⁊c̄.

Tex. cōmenti. xlij.

¶ Quod quidem igitur contraria quo dāmō oēs faciūt p̄ncipia ⁊c̄. Qō. xij.

Queritur vtrum cuiuſlibet trāſmu tationis nālis ſint princi pia contraria. Et arguitur ꝙ nō: q2 illumi natio medij eſt tranſmutatio naturalis ⁊ tamen illuminationis principia nō ſunt ↄtraria: ad illuminationem enim ſufficit mediū ⁊ p̄ſentia corporis luminoſi: ergo. ¶ 2° augmē tatio eſt tranſmutatio naturalis: ⁊ tamen principia eius nō ſunt ↄtraria. quod probatur. quia ſi ſic hoc maxime videretur eſſe magnū ⁊ paruū: ⁊ hoc nō: quia magnū ⁊ paruum ſunt in p̄ſito quantitatis cui nihil videtur eſſe contrariuꝫ vt habetur in p̄ſtis. ¶ Tertio deſcenſus gra uis eſt tranſmutatio ⁊ nō eſt de ↄ̄rio in ↄ̄riū: qḋ tñ opor teret ſi p̄n⁸ talis trāſmutationis eēnt ↄ̄ria. aīs pbať: q2 eſt ſurſum ad deorſum. mō ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ non adin uiceꝫ ↄ̄rianť: q2 nō ſunt adinuicē actiua ⁊ paſſiua. ¶ 4° trāſmutatio: qua aliquid tranſmutatur de albedine in nigredinem: poteſt eſſe tranſmutatio naturalis: ⁊ tamē p̄ncipia ei⁹ nō ſunt ↄtraria: naꝫ ſi ſic hoc maxie eſſet ex eo ꝙ talis trāſmutatio eēt de albedīe in nigredinē tanq̄ꝫ de contrario in ↄtrarium: ſed probo ꝙ non: quia albedo ⁊ nigredo non ſunt ↄ̄ria: quia nō ſunt actiua ⁊ paſſiua ad inuicem. ¶ 4° contraria ſunt: que eidē ſuſceptibili vici ſim inſunt: ſed qualibet albedine data vel nigredine: de eis falſum eſt dicere ꝙ eideꝫ ſuſceptibili viciſſim inſunt propter quod hoc ꝙ accidentia non poſſunt trāſmigra re de ſubiecto in ſubiectum. ergo. ¶ 5° probatur ꝙ tranſ mutationis ſ̄balis principia non ſunt ↄ̄ria. nam trāſmu tationis ſ̄balis principia ſunt ſubſtantie ex eo ꝙ ſubſtā tia non cōponiť ex non ſubſtantijs: ſed ſ̄be nihil eſt ↄtra riuꝫ per Ar. in p̄ſtis. ergo p̄n⁸ trāſmutatiōis nālis nō ſunt ↄ̄ria. ¶ 6° per Ar. in tra p̄n⁸ trāſmutatiōis opꝫ ma nere ſil' poſt trāſmutationē: ſed ↄ̄ria non pñt ſil' manere ex eo ꝙ mutuo ſe expellūt. ḡ nulla ↄ̄ria ſunt p̄n⁸. ex quo nulla ↄ̄ria pñt ſil' manere: ⁊ p ↄ̄ñs nulla p̄n⁸ ſunt ↄ̄ria. Tex. cō. 50. ¶ 7° ꝓprietas p̄ncipiorꝫ eſt ꝙ nō fiant ex alterutris: ſed ↄ̄ria fiunt ex alterutris: vt ex albo fit nigruꝫ: ⁊ ecōuerſo. ¶ 8° ꝓprietas p̄ncipiorꝫ eſt ꝙ non fiant ex alijs: ſed alia ex ipſis: ſꝫ hoc nō ↄuenit ↄ̄rijs: q2 ↄ̄ria fiūt ex ſubſtātijs: ḡ nō pōt dici ꝙ aliq̄ ↄ̄ria ſint p̄n⁸ ⁊ eꝫ. ḡ vꝫ ꝙ qō ſit falſa.

In oppoſitum eſt Ariſt. cap̄ p̄mo hui⁹ tra ctatus. oēs ergo. vbi probat tam per teſtimoniū antiquorꝫ q̄ꝫ per rōnē cuiuſlibet trāſ mutationis nālis eſſe p̄n⁸ ↄ̄ria: ⁊ hoc pꝫ: nam qñcūqꝫ ali quid fit de nouo opꝫ aliquid p̄eſuiſſe qḋ prius aliquo caruit: ⁊ qḋ modo hꝫ eū nihil fiat nec capiat eſſe de nouo ex nihilo. Et ſilr quum aliquid fit de nouo aliquale: opꝫ ꝙ ſit aliquale: ⁊ qḋ prius nō fuit tale: q2 ſi ſic. tūc de nouo nō fieret tale. Tex. cō. 42 ¶ In iſta qōne p̄ ponā aliquas diſtinctio nes. 2° ↄ̄nes. ¶ Quantū ad p̄m ſit p̄ª diſtinctio. Duplex eſt tranſmutatio nālis. Quedā eſt ſ̄balis: ⁊ quedā accita lis. tranſmutatio ſubſtātialis eſt per quā ſit rñſio p noia de predicamēto ſ̄be ad interrogationē factaꝫ de aliquo: vt ſi iam fieret interrogatio de aliquo: ad qḋ fieret ↄueniē ter rñſio per nomē de p̄ſito ſ̄be: ⁊ poſtea fieret interroga tio de eodē ⁊ ↄuenienter fieret reſpōſio per aliud nomen de p̄ſito ſ̄be q̄ꝫ prius erat. Verbi grā. ſi demonſtrato ali quo querať quid eſt hoc: vt demōſtrato ſor. ↄuenienter re ſpondeť hō: ⁊ poſtea querať quid eſt hoc: cōuenienter re ſpondeť cadauer. ſignum eſt ꝙ tūc facta eſt tranſmutatio ſ̄balis puta corruptio. Et nota ꝙ in ꝓpoſito de eodem ſeruo iſtum modū loquendi quo ſolemus vti cōmuniť dicēdo rex Frācie eſt hic ſepultus. ¶ Tranſmutatio autē accidentalis dr̄ eſſe illa per quā ſit qḋ mutať reſponſio ad interrogationē factā de eodē per noia de p̄dicamēto q̄ti tatis: qualitatis: vel vbi. Si p noia quātitatis: tunc voca tur augmētatio vel diminutio. Si per noia de p̄dicamē to q̄litatis: vocať alteratio. Si p noia de p̄ſito vbi: vocať motus localis: exempla patēt intuenti. ⁊ ita pōt intelligi hoc qḋ dr̄ ꝙ ad quātitatem: ⁊ ad qualitatem ⁊ ad vbi eſt motus. ¶ 2ª diſtinctio. Tranſmutatio ſ̄balis: vel eſt ge neratio vel corruptio. Si eſt gñatio: tunc eſt acq̄ſitio for me ſ̄balis. Si corruptio: tunc eſt deperditio forme ſ̄ba lis. ¶ 3ª diſtinctio oīs tranſmutatio accidentalis: vel eſt diminutio vl' augmētatio: vl' alteratio: vel loci mutatio. ¶ 4ª diſtinctio: ꝙ p̄n⁸ intrinſeca gñationi dicunť mate ria ſubiecta gñationi: ⁊ forma que acquiriť per gñatiōeꝫ. Principiū aūt extrinſecū pōt dici forma que abijciť. Sꝫ p̄n⁸ intrinſeca corruptionis pñt dici mā ⁊ forma que de perdiť: ⁊ ſilr augmentationis intrinſecum pōt dici illud qḋ augetur: ⁊ quātitas: que ei acquiriť: ſed p̄nm̄ extrinſe cum eſt quantitas que ei deperditur: ſeu qua illud qḋ au getur nō ampli⁹ denoiať. ¶ Alterationis aūt p̄n⁸ itrīſeca dr̄ illud qḋ alterať: ⁊ illḋ qḋ p altera⁰ᵉᵐ acq̄riť. Sꝫ p̄nm̄

extrinſecū eſt qḋ per alterationem dep̄dit̄ ſilr̄ eſt de motu localis:ita ꝙ cuiuſlibet trāſmutatiōis :qua aliquid acquiritur: p̄nⁱ intrinſeca dīr ſbm ⁊ termin⁹ ad quē illi⁹ trāſmutationis. Cuiuſlibet aūt tranſmutationis:qua aliq̄d dep̄dit̄:principia intrinſeca dicunt̄ ſbm:⁊ terminus a quo:⁊ p̄nᵐ extrinſecū termin⁹ ad quē:⁊ eꝯ. in tranſmutatione acq̄ſitiua terminus a quo dr̄ p̄nᵐ extrinſecū. ¶ 5ᵒ diſtīctio ꝙ ꝯ̃rietas dr̄ q̄tuor modis: vno mō put eſt inter q̄litates actiuas ⁊ paſſiuas: vl̄ inter q̄litates nō potētes ſil̄ īe eidē ſubiecto: ꝑ hoc ꝙ reſultant ex alia ⁊ alia actione qualitatū ꝯ̃riaꝝ adinuicē: ⁊ ſic ſolū eſt ꝯ̃rietas inter entia poſitiua. Et ſic caliditas ⁊ frigiditas: ⁊ albedo ⁊ nigredo dicunt̄ ꝯ̃ria. ¶ 2ᵒ mō capit̄ ꝯ̃rietas prout eſt inter ꝓpoſitiones ꝯ̃rias: q̄n dicimus ꝓpōnē vniuerſalē affirmatiuā: ꝓpoſitioni vl̄i negatiue eē ꝯ̃riā. ⁊ ſic vtrūq; extremū talis ꝯ̃rietatis opꝫ eē ens poſitiuū. ¶ 3ᵒ mō capitur ꝯ̃rietas: put eſt inter terminos ſignificātes formas ꝯ̃rias contrarietate p̄mo mō dicta: ⁊ tali mō iſti termini album ⁊ nigrū dicunt̄ ꝯ̃ria: ſimili mō calidū ⁊ frigidum. ex eo ꝙ ſignificāt formas ꝯ̃rias nō potentes ſil̄ exiſtere in eodē ſubiecto: licet bene ſucceſſiue: ideo p̄dicti termini nō ſunt ſil̄ de eodē verificabiles: ſed bene ſucceſſiue. ¶ 4ᵒ mō dr̄ ꝯ̃rietas put eſt inter terminos quoſq; ſiue ſignificēt formas ꝯ̃rias adinuicē: ꝯ̃rietate p̄mo mō dicta: ſiue nō: dūmō nō ſint ſimul: ſꝫ ſucceſſiue verificabiles de eodē ſubiecto: ⁊ ſic cecus ⁊ videns dicuntur ꝯ̃ria: q: non poſſunt ſimul: ſed bene ſucceſſiue de eodem verificari.

Quantum ad ſcdm ſit prima ꝯcluſio ꝙ cuiuſlibet gn̄ationis p̄nⁱ intrinſeca: nō ſunt ꝯ̃ria: ꝓbatur: q: p̄ncipia gn̄ationis nō ſunt niſi materia ⁊ forma: que mā acq̄rit̄: ſed illa non ſunt ꝯ̃ria: ḡ. prima pars antecedētis pꝫ: ſed 2ᵃ probat̄: q: mā nihil eſt ꝯ̃riū: cū ipſa ſit ſbm ꝯ̃rioꝝ. hec ꝯcluſio eſt vera q̄litercūq; ſumat̄ ꝯ̃rietas. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ꝙ cuiuſlibet corruptionis p̄ncipia intrinſeca nō ſunt ꝯ̃ria: hoc pꝫ q: ipſa ſūt mā ⁊ forma: que ſm̄ prius dicta nō ſunt ꝯ̃ria. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio ꝙ nullius trāſmutationis ſbalis ſimplicis p̄ncipia intrinſeca ſunt ꝯ̃ria. hoc pꝫ per vnā diſtinctionē: ꝙ oīs tranſmutatio ſbalis: vel eſt gn̄atio vel corruptio. Sed per primam ꝯcluſionē generationis p̄ncipia intrinſeca nō ſunt cōtraria: nec p̄ncipia intrinſeca corruptionis: ḡ. Et notāter dī eo tranſmutationis ſimplicis ſbalis: q: ſi ſumat̄ trāſmutatio pro duplici trāſmutatione: ſcilꝫ pro gn̄atione ⁊ corruptione: tūc p̄ncipia intrinſeca illius totalis tranſmutationis bene poſſunt eē ꝯ̃ria: eo mō quo terminus a quo: ⁊ terminus ad quē dicunt̄ ꝯ̃rij. Quia tunc totalis trāſmutatio includeret terminū a quo: ⁊ terminum ad quē: tanq̄ꝫ p̄ncipia intrinſeca illi totali tranſmutationi: rōne enī corruptionis terminus a quo eēt itrinſecus: ſed rōne gn̄ationis terminus ad quē eēt ei itrinſecus: vt poteſt patere ex p̄mo articulo. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio ꝙ nullius trāſmutationis ſimplicis accidētalis p̄ncipia itrinſeca ſunt ꝯ̃ria aliquo dictoꝝ modoꝝ. hoc pꝫ q: cuiuſlibet trāſmutationis p̄ncipia intrinſeca ſūt ſbm: ⁊ terminus ad quē talis tranſmutatiōis. Sed ſubiecto nihil eſt ꝯ̃riū: ex quo eſt receptiuū ꝯ̃rioꝝ: ⁊ vnum ꝯ̃rioꝝ nō eſt receptiuū alterius. ¶ 5ᵃ ꝯcluſio nullius traſmutationis ſimplicis p̄ncipia itrinſeca ſunt ꝯ̃ria: hoc ꝓbat̄ per primā diſtinctionē cum adiutorio tertie ⁊ quarte ꝯcluſionis. ¶ 6ᵃ concluſio ad quālibet tranſmutationē requirit̄ ꝙ de ſubiecto qḋ ſubijcit̄ trāſmutationi ſint verificabiles ſucceſſiue termini ꝯ̃rij ꝯ̃rietate 3ᵒ ⁊ 4ᵒ modo dicta. hoc pꝫ in tranſmutatione ſubſtantiali ⁊ accidentali: quum enim de nouo generatur aliquis homo: oportet ꝙ de materia ſubiecta illi generationi primo ſit verificabile hoc predicatū non informatum. a. ⁊ ſit. a. forma generanda hominis: ⁊ poſtea de eadem materia ſit verificabile hoc predicatum informatum. a. tunc, clarum eſt ꝙ non informatum. a. forma: ⁊ informatum. a. forma ſūt termini ꝯ̃rij ꝯ̃rietate 4ᵒ modo dicta: ⁊ hoc intelligit Ar. quū dicit ꝙ in omni generatiōe: requirit̄ priuatio ⁊ forma: ⁊ ſic hic termin⁹. nō informatum. a. forma. eſt nomen priuationis: reliquus autē nomen forme. Ex quo ſequit̄ p̄ncipio intrinſeco generationis aliquid eē ꝯ̃riū. Quia priuatio dicit̄ terminus. a. quo generationis: ⁊ forma terminus: ad quē. modo priuatio ⁊ forma: ſunt ꝯ̃ria: hoc eſt nomen priuationis: ⁊ nomen forme ſunt ꝯ̃ria. ⁊ priuatio ad hunc intellectū dicit̄ terminus a quo gn̄ationis: nō ꝙ ſit entitas poſitiua a qua tanq̄ꝫ a termino a quo icipit gn̄atio. Sꝫ ad hunc itellectū anteq̄ꝫ de mā ſit verificabile eē iformatū. a. forma: de ipſa prius verificabat̄: vel poterat vificari nō informatū. a. forma: hoc ēt declaratur in tranſmutatione accidētali: q: cū aliquid de nouo ſit bipedale reqrit̄ de eo ꝙ prius fuerit verificabile nō bipedale q̄ꝫ bipedale: mō nō bipedale ⁊ bipedale ſūt ꝯ̃ria quarto mō dicta: hoc ēt pꝫ in alteratione: q: ſi aliq̄d de nouo ſit albū: opꝫ ꝙ pri⁹ de eo fuerit verificabile nō albū: q̄ꝫ albū: vel q̄n de nouo ſit de nō muſico muſicus: opꝫ ꝙ prius fuerit verificabile non muſicus q̄ꝫ muſicus: hoc ēt pꝫ in motu locali: q: ad hoc ꝙ aliq̄d per motū localē de nouo ſit in iſta domo: opꝫ ꝙ de eo prius fuerit verificabile nō exiſtēs in iſta domo: ⁊ poſtea exiſtēs in iſta domo. Sic ḡ dꝫ intelligi ꝙ cuiuſlibet tranſmutationis ſiue ſbalis: ſiue accidētalis p̄ncipia ſunt ꝯ̃ria. ſ. p̄nᵐ extrinſecū: qḋ eſt termin⁹ a quo p̄ncipio extrinſeco qḋ eſt termin⁹ ad quē: ſit ꝯ̃riū. ⁊ hoc ſi ſit acq̄ſitiua: ſi aūt ſit dep̄ditiua tunc termin⁹ ad quē: qui eſt p̄nᵐ extrinſecū termino a quo: qui eſt p̄nᵐ intrinſecū ē cōtrarius: hoc eſt ad oēm trāſmutationē faciēdā requirit̄ ꝙ de eodē ſucceſſiue: ⁊ non ſil̄ ſint termini ꝯ̃rij verificabiles: ⁊ hoc de ꝯ̃rietate 4ᵒ mō dicta: ex his pꝫ qualr̄ ipſius tranſmutationis principia non ſunt ꝯ̃ria. ſ. intrinſeca: ⁊ p̄ncipia ſunt ꝯ̃ria. ſ. vnū intrinſecū alij p̄nᵒ extrinſeco ⁊c̄.

Ad rationes principales ad p̄mā: ſcdā: ⁊ tertiā dico ꝙ bene ꝓbāt ꝙ trāſmutationis p̄ncipia intrinſeca nō ſūt ꝯtraria. ⁊ hoc eſt verū: ſed cū hoc ſtat ꝙ p̄ncipia eoꝝ: quoꝝ vnū eſt intrinſecū: ⁊ aliud extrinſecū: ſint ꝯ̃ria ad intellectū predictū: ⁊ ſꝫ aliqua ꝯ̃rietate dictoꝝ modoꝝ. ¶ Ad q̄rtā in qua ꝓbatur ꝙ albedo: ⁊ nigredo nō ſunt ꝯ̃ria: q: nō ſunt actiua ⁊ paſſiua: dico ꝙ nō opꝫ oīa ꝯ̃ria eē actiua ⁊ paſſiua adinuicē imo aliqua dicunt̄ ꝯ̃ria q: reſultāt ex actione qualitatū primaꝝ: alia ⁊ alia: in qua alia ⁊ alia aliud ⁊ aliud ꝯ̃rioꝝ obtinet ſup aliud: vnde in actione qualitatū ꝯ̃riarū ex qua reſultat albedo: aliud ꝯ̃rioꝝ actiuoꝝ obtinet aliō ⁊ aliud in actione ex qua reſultat nigredo. ¶ Ad confirmationē in qua dicebat̄: ſignata vna albedine ⁊c̄. bn̄ ꝯcedo: ꝙ quacūq; albedine ſignata in aliquo ſubiecto: illa nigredo ſignata in alio nō poſſunt ſuccedere: ſed bn̄ vna alia de nouo gn̄anda eiuſdē ſpēi cū iſta nigredine: ⁊ hoc ſufficit adhoc ꝙ talis albedo ⁊ talis nigredo ſint contraria. ¶ Ad q̄ntā ⁊ ſextā dico ꝙ bn̄ ꝓbāt p̄ncipia itrinſeca nō eē ꝯ̃ria ⁊ hoc bn̄ ꝯcedit̄. ¶ Ad aliā: cū dr̄ proprietas p̄ncipioꝝ ⁊c̄. dico ꝙ dꝫ intelligi itrinſece ⁊ ſbaliter: quia quodlibet p̄ncipioꝝ eſt ſbaliter ſimplex: nihilominus tn̄ ſūt ex alterutris: put ly. ex. dicit ordinē vel circunſtātiā ſubiecti: vnde ex priuatione bn̄ ſit forma. i. poſtq̄ꝫ mā nō eſt iformata. a. forma ipſa ſit iformata. a. forma. ⁊ ſic ex albo bn̄ ſit nigrū ⁊ ecōuerſo. ⁊ ſilr̄ ex forma. a. ſit materia vel ex ſubiecto. ¶ Ad vltimam cōcedo ꝙ p̄ncipia nō ſūt ex alterutris itrinſece: tn̄ p̄nt bn̄ fieri ex alijs: prout. ex. dicit circunſtantiā ordinis vel ſubiecti: ⁊ ſic patet.

¶ Tex. cōmēti. lvj.

¶ Tria quidem igitur dicere elemēta eſſe ⁊c. Q̄ō. xiij.

Tertiodecimo querit vtrū rerū nālium ſint tātū duo vel tria pn̄a: ⁊ arguit ꝙ nō: q2 ſūt duo ⁊ nō plura: ḡ nō ſunt tria. ꝯña tz: ⁊ añs pbat: q2 pn̄a rerū nāliū ſunt duo ⁊ vnū: ſʒ vnū eſt nō plia: ḡ. ¶ 2° demōſtratis duob9 pncipijs rerum naturaliū: tunc ſic: iſta duo vel tria ſunt duo ⁊ non plura. Iſta duo vel tria ſunt omnia pncipia. ergo oia pn̄a rerum nālium ſunt duo ⁊ non plura. ¶ 3° tria ſunt pauciora tribus. ſi ergo pn̄a rerum nāliū eſſent tria: ipſa eſſent pauciora tribus: antecedens pbatur ſic arguēdo. Iſta duo vel tria ſunt pauciora trib9: iſta duo vl tria ſunt tria. ergo tria ſunt pauciora tribus. Silogiſmus videtur eſſe expoſitorius: ⁊ per ꝯñs bonus: maior eſt vera: q2 duo ſunt pauciora tribus: ergo duo vel tria ſunt pauciora tribus. ꝯña tenet a ſimplici ad diſiunctū a veritate cuius diſiuncti illud eſt pars. ⁊ minor pʒ ſili: nam tria ſunt tria: ergo duo vel tria ſunt tria. ¶ 4° hec eſt impoſſibilis: tantū ſunt tria pn̄a: ergo falſum eſt principia rerū naturaliū eſſe tantū tria: ꝯña tenet: antecedens probat: quia ſequitur: tantū tria ſunt principia: ergo ſunt tria ⁊ nō alia a trib9. Sed hoc eſt falſum ſi ſunt tria tunc etiam duo ſunt. ⁊ ſi duo: tūc alia a tribus. ex quo duo nō ſunt
Tex. cō. 66. tria. ¶ 5° materia ⁊ priuatio ſunt vnuʒ nūo. vt vʒ in lr̄a: ergo non videt ꝙ ſint plura pn̄a ꝗ̄ duo. ſ. forma ⁊ mā. ⁊ per ꝯñs nō ſunt tria. ¶ 6° vna ꝓprietas pn̄oꝝ eſt ꝙ ma
Tex. cō. 50. neant in gn̄ato. Dicit Ar. in lr̄a opʒ pn̄a manere. ſʒ in generato nō manet niſi forma ⁊ mā: ergo videt ꝙ non ſint
Tex. cō. 68. alia pn̄a ꝗ̄ mā: ⁊ forma. ¶ 7° nam dicit Ar. in lr̄a: ꝙ ſolum alterū ꝯtrioꝝ. ſ. mā cum forma ſufficiunt facere trāſmutationē: quātū ad eius pn̄tiā ⁊ abſentiā. ¶ 8° nunꝗ̄ ſunt tria pn̄a rerum nāliū: ergo queſtio falſa: ꝯña tenet: ⁊ antecedens probat: q2 qn̄ priuatio eſt: ſeu qn̄ mā eſt priuata a forma: nōduʒ forma eſt: ergo nunꝗ̄ eſt ſimul forma ⁊ ei9 priuatio: ergo videt ꝙ nunꝗ̄ ſunt tria pn̄a. ¶ 1° probat. ꝙ pn̄a nālia ſunt plura tribus. ⁊ hoc p3 ſic. Sortis ⁊ Platonis ſunt plura pn̄a tribus: q2 quatuor. ſ. due materie: ⁊ due for̄. Sed pn̄a ſortis ⁊ platonis ſunt pn̄a rerum nāliuʒ: q2 ſortes: ⁊ plato ſunt res nāles. ¶ 2° pn̄m ⁊ principiatū: dicunt relatiue ad inuiceʒ: ſed principiata ſunt plura ꝗ̄ tria: ergo pn̄a ſunt plura ꝗ̄ tria. Totū antecedens pʒ. ⁊ ꝯña tenet: q2 multiplicato vno multiplicatur ⁊ reliquū. ¶ 3° ſi nominant pn̄a nālia: vel dicunt eſſe tria: vel hoc intelligit ſolū de principijs intrinſecis: vel ſolum de principijs extrinſecis: vel de extrinſecis ⁊ intrinſecis ſimul. Si pmo mō. illa ſunt ſoluʒ duo: mā ⁊ forma ⁊ nō tria. Si 2° mō. illa ſunt etiā duo: ⁊ nō plura. ſ. efficiēs ⁊ finale. Si 3° modo dicat: hoc nō valet q2 nō ſunt ſoluʒ tria: ſed quatuor. ſ. mā ⁊ forma efficiēs: ⁊ finale. ¶ 4° infinite ſunt materie ⁊ forme: ergo ſunt plura pn̄a ꝗ̄ tria: ꝯña tenet ⁊ antecedens probat: q2 infinite ſunt partes ꝓportionales forme: quaꝝ quelibet eſt forma: ergo. ¶ 5° ſi pn̄a rerū nālium ſunt tria: ⁊ cum principia ſint res nāles: hn̄t enim eſſe nāliter: videt ꝙ principioꝝ nāliuʒ ſunt tria pn̄a ⁊ iſtoꝝ ⁊ ſic vlterius in infinitū. ¶ 6° cum dicitur rerum nāliū eſſe 3a pn̄a. vel ſolū nominant noia: vel res ſignificate. Si ſecūdū: tūc duo ſolū. ſ. mā ⁊ forma: ex quo priuatio nō diſtinguit ab ipſa mā. Si primū hoc nō valet: q2 illa noia ſignificatiua pn̄oꝝ rerū nāliū nō ſunt tm̄ tria. imo pn̄t eſſe infinita: ergo ſunt plura ꝗ̄ tria: ergo ⁊c̄.

Tex. cō. 56. In oppoſitum determinat Ar. in 2° capitulo huius tractat9. oēs ergo principia ꝯtra ⁊c̄. In iſta q̄ōne: primo videndū eſt verū cuiuſcꝫ rei nālis ſint tm̄ tria pn̄a ⁊ nō plura. Secūdo an cuiuſlibet trāſmutationis nālis ſint tria principia ⁊ nō plura. De primo ponā diſtinctiōes. De ſcd̄o ꝯcluſiones. ¶ Quātum ad primum ſit prima diſtinctio: ꝙ ens nāle pōt capi dupliciter. large ⁊ ſtricte. Primo modo: accipiē do nō ſolum cōpoſituʒ ex mā ⁊ forma dicit ens nāle: ſed etiam materia ⁊ forma ex qbus cōponit: ita ꝙ large accipiendo extēdit ſe etiā ad nām. Secūdo modo ſolū cōpoſitum ex mā ⁊ forma di ens nāle: ſicut eſt mixtuʒ vel elementum ¶ 2a diſtinctio ꝙ rerum naturaliū quedā ſunt principia intrinſeca: ſicut ſunt illa que intrant cōpoſitioneʒ ⁊ a qbus dependet ipſuʒ cōpoſitū ⁊ quelibet eius pars: ſicut materia ⁊ forma de illis dixit Ar. opʒ pncipia manere. Quedā aūt dicunt pncipia extrinſeca: que nō intrant compoſitionē: ſic ꝙ ab eis depēdeat compoſitū: ⁊ cuiʒ hoc quelibet eius pars: ſicut efficiens ⁊ finis. ⁊ ſm ꝙ etiā partes integrales pn̄t dici principia extrinſeca ſui totius: q2 ꝗ̄uis intrant cōpoſitū: nō tn̄ ſic intrant: ꝙ ab eis dependeat quelibet pars totius: ergo ⁊c̄.

Quantum ad ſecundū articulū ſit pma ꝯcluſio: nullius materie ſunt principia intrinſeca: ratio eſt: quia ſi principia intrinſeca ſint mā ⁊ forma: ſequeret ꝙ materie eſſet materia: ⁊ ſic in infinitū. ¶ Cōfirmatur q2 materie nō ſunt aliqua pn̄a cōponētia mām: ſic ꝙ ab eis depēdeat mā: ⁊ qlibet pars eius: vnde ꝗ̄uis partes integrales ipſius materie intrant cōpoſitionē ipſi9 materie: tn̄ ab eis nō dependet qlibet pars materie: vna eniʒ medietas materie nō depēdet ex alia: ⁊ per ꝯñs nulla partiū integraliū materie dicit pn̄m intrinſecuʒ materie: ſicut in ꝓpoſito accipit pn̄m intrinſecū. ¶ 2a ꝯcluſio: nullius forme eſt pn̄m intrinſecum: hoc probat: ſicut pbatum eſt de materia. Ex his ſequit māʒ ⁊ formā eſſe ſimplicia: ſimplicitate: que opponit cōpoſitioni ex principijs intrinſecis. vʒ. ex materia ⁊ forma: ꝗ̄uis qlibet eoꝝ poſſit eſſe cōpoſitum ex ptibus integralibus. Et eſt ſciēdum ꝙ principia intrinſeca ſolent dici pn̄a eſſentialia ⁊ cōpoſitio ex eis ſolet dici cōpoſitio eſſentialis. ¶ 3a ꝯcluſio ꝙ nō cuiuſlibet entis nālis. accipiēdo ens naturale large: ſunt tria principia intrinſeca. hoc pʒ per ꝯnes pcedētes: nec materie nec forme que dicūtur entia nālia large ſunt pn̄a intrinſeca ⁊ per ꝯñs nō tria. ¶ Sed dices imo videt ꝙ alicui9 forme ſint pn̄a intrinſeca. ſ. aīe intellectiue. Quia per Cōmētatoreʒ 3° de aīa: qui dicit ꝙ ipſa componit ex intellectu poſſibili: ⁊ intellectu agēte. Dico ꝙ Cōmētator fuit illi9 opinionis: ⁊ nō eſt peccatū negare eum. Uerūtn̄ pōt dici: ꝙ aīa intellectiua cōponitur ex intellectu agēte ⁊ poſſibili ſm denominationē ſic ꝙ eadeʒ ſubſtantia: ſm ꝙ eſt receptiua ſpecierum intelligibiliū dicit intellect9 poſſibilis. Scd̄m autē ꝙ eſt productiua actuū intelligēdi: dicit intellectus agens. ¶ 4a ꝯcluſio: ꝙ accipiēdo ens nāle ſtricte cuiuſlibet entis nālis ſunt duo pn̄a intrinſeca: ⁊ non plura: pbatur: q2 ſolum mā ⁊ forma ſunt que manēt in ipſo poſt eius generationē. ¶ 2° nam quodlibet ens nāle eſt genitū: ergo ex aliquo manente ſub vtroqꝫ termino trāſmutationis nālis. ⁊ hoc eſt materia: que nec eſt gn̄ata nec facta de nouo: nec eſſet trāſmutatio niſi aliqd eſſet factuʒ de nouo: ⁊ hoc eſt ipſa forma: ⁊ iſta duo ſufficiūt ad compoſitioneʒ cōpoſiti. Sic ergo pʒ ꝙ omne cōpoſitū eſt ex aliquo eterno. ſ. ex materia ⁊ ex aliquo de nouo facto. ſ. forma. ¶ 3° ſicut eſt in artificialibus ſic proportionaliter eſt in nālib9: ſed ita eſt ꝙ ad cōſtitutionem rei artificialis ſicut ſtatue: ſufficit materia. ſ. es ⁊ forma artificialis. ſ. diſpoſitio talis vel talis ipſius eris: ſic ergo debet eſſe de re nāli. ¶ Sed dices imo videt ꝙ entis naturalis ſint plura pncipia ꝗ̄ tria: pbatur: quia ipſius mixti elemēta ſunt principia intrinſeca que ſunt quatuor. ¶ Rn̄det vno mō negādo ꝙ elementa ſint pn̄a intrinſeca entis nālis: q2 elemēta nō manent formalr̄ in mixto. ¶ Aliter pōt dici: bn̄ elemēta eſſe pn̄a intrinſeca mixti ſed nō pma. Sed cōcluſio intelligebat de pncipijs intrinſecis pmis: vn̄ nota ꝙ elemēta ſe hn̄t in mixtis: ſicut ſe hn̄t ſyllabe in dictione: ⁊ mā ⁊ for̄a ſe hn̄t in eodē: ſic lr̄e in dictione: mō ſic lr̄e ⁊ nō ſyllabe ſunt prius in dictiōe ſicut mā ⁊ forma in mixto: ⁊ ſicut ex litteris

componunt ſyllabe: ita elementa que ponunt in mixto: cõponunt ex mã ⁊ forma. ¶ Sed diceres ſic tũc elemẽta nõ eſſent ſimplicia. Rñdeo ꝯcedendo ꝙ nõ ſunt ſimplicia: ſimplicitate que opponit cõpoſiti oĩ ex mã ⁊ forma. Sunt tñ bñ ſimplicia ſimplicitate que opponit cõpoſitioni ex elementis ⁊ ħoĩ intrinſece. ¶ 5ª ꝯcluſio: pñª rerum nãliũ ſunt centũ. probat: q꞉ capiant. 50. res nãles: tũc per quartã ꝯcluſionẽ cuiuſlibet harũ ſũt duo pñcipia. ꝰ illarũ rerũ ſunt centum principia: ſed q꞉ ille ſunt res nãles ſequit rerꝫ nãliũ eẽ cẽtũ pñª: ⁊ ſic poſſet ꝓbari ꝙ eẽnt mille. ¶ 6ª ꝯcluſio ſi ly omnia tenet diſtributiue. hec eſt falſa: omniũ rerũ nãliũ pñª ſunt tria. Silr omnia pñª rerũ nãliũ ſunt quatuor. hoc pꝫ: q꞉ quatuor ſunt pñª rerũ nãliũ: ſex ſunt pñª rerũ nãliũ. ⁊ ſic vltra vt dicit precedẽs cõcluſio. ꝰ falſũ eſt: oĩa pñª rerꝫ nãlium eẽ q̃tuor vel ſex vel in aliquo alio nũo determinato nobis cognito. ¶ 7ª cõcluſio ꝙ ſi ly omnia tenet collectiue dubiũ eſt in quo numero ſint omnia pñª rerũ nãliũ: hoc patet: q꞉ dubium eſt de nũo rerũ nãliũ ſimul ſumptaꝝ. ¶ Pro ſcḋo pñcipali eſt ſciendũ: ꝙ oĩs ꝯceptus qui includit in diffinitione alicuius põt dici illi ꝯceptui intrinſecus: vñ dicimus ꝯceptũ generis eſſe intrinſecũ ꝯceptui diffinitionis ſpeciei. Silr ꝯceptum differentie: q꞉ ꝯceptus diffinitionis ſpẽi integrat ex ꝯceptu generis: ⁊ ex ꝯceptu differentie: ⁊ ex hoc dicimus genus eſſe principiũ intrinſecũ diffinitionis ſpeciei: ſimiliter ⁊ differentiã: ſic ẽt dicimus ꝯceptũ ſbe eſſe intrinſecum ꝯceptui diffinitioni ſui proprij accidẽtis. ¶ Hoc notato ſit pma cõcluſio rñſalis ad queſitũ: ꝙ cuiuſlibet trãſmutationis ſunt tria pñª intrinſeca: ⁊ nõ requirunt plura: nec ſufficiũt pauciora. ſ. mã ⁊ forma: ⁊ priuatio ad iſtũ intellectũ: ꝙ in quolibet cõceptu diffinitiuo alicuius trãſmutationis includunt tres ꝯceptus ſcilꝫ ꝯceptus quo ꝯcipit mã: ⁊ ꝯceptus quo ꝯcipitur forma: ⁊ ꝯceptus quo ꝯcipit priuatio. i. mã priuata: ⁊ ita debet intelligi dictũ Ar. ꝓbatur q꞉ ꝯcipiendo tranſmutationẽ neceſſe eſt ꝯcipe terminũ a quo eſt trãſmutatio: ⁊ terminũ ad quẽ eſt trãſmutatio: ⁊ ſbm qḋ eſt ſub vtroqꝫ termino: ex quo pꝫ ſbm trãſmutationis includere ꝯceptuꝫ duoꝝ terminoꝝ. ſ. cõceptũ trãſmutationis mãe ⁊ forme: aſſumptũ pꝫ tũ in trãſmutatione ſbali q̃ꝫ accidẽtali. Si enĩ ꝯcipio parietẽ trãſmutari de albedine in nigredinẽ: opꝫ me ꝯcipere parietẽ: ⁊ cũ hoc ꝯcipere parietez carere nigredine: ⁊ cũ hoc parietez de nouo poſt hoc hĩe nigredinẽ: pꝫ hoc in trãſmutatione ſbali: nã ſi ego cõcipio aliqḋ gñari opꝫ me ꝯcipere mãm ⁊ cũ hoc mãm carere forma gñanda: ⁊ ẽt poſtea hĩe formã gñandã: pꝫ ꝰ ꝙ ꝯceptꝰ trãſmutationis nõ põt eſſe ſine ꝯceptu mãe: ⁊ priuatiõis ⁊ forme. Et nota ꝙ ꝯceptus priuationis dr ꝯceptus: quo cõcipio mãm carere forma: ⁊ ideo q̃uis ꝯceptus priuationis ⁊ ꝯceptus mãe ſint diſtincti: q꞉ cõceptus priuationis eſt cõplexus. ꝯceptus aũt mãe eſt incõplexus: notauit Ar. cũ dixit mãm ⁊ priuationẽ eſſe vnũ in nũo: differre autez inuicẽ rõne. ꝰ aliter rñdendũ eſt: ſi querat vtrum cuiuſlibet rei nãlis pñª intrinſeca ſint tantũ tria. Unde rñdẽdũ eſt ꝙ nõ: q꞉ ſolũ duo. ſ. mã ⁊ forma. Si querat vtrũ pñª rerꝫ nãliũ ſint tantũ tria: iterũ aliter rñdẽdũ eſt. ſ. ꝙ non: ſꝫ plura. dicimꝰ enĩ rerũ nãliũ ſunt quatuor pñª intrinſeca: q꞉ in minori nũo nõ poſſunt eẽ res nãles: q̃ꝫ ĩ nũo binario: ⁊ ſic tũc illaꝝ rerũ ſunt q̃tuor pñª intrinſeca: ex quo cuiuſlibet illaꝝ ſunt duo. Si aũt querat vtrũ cuiuſlibet trãſmutationis nãlis pñª intrinſeca ſint tantũ tria: aliter rñdẽdũ eſt. ſ. eſt dicendũ: ꝙ ſunt tria ad intellectũ q̃õnis poſite. Sed diceres trãſmutatio. cũ nõ ſit aliqḋ accidens ſupadditũ rebus pmanentibꝰ: eſt vel mã: vel forma: vel cõpoſitũ: ⁊ quodcũqꝫ iſtoꝝ datur nõ ſequit trãſmutationis eẽ tria principia. ¶ Rñdet ſiue trãſmutatio ponat eẽ mã ſiue forma vel cõpoſitũ: tñ nullũ cõcipit eẽ trãſmutatio: niſi ꝯcipiat mã: forma: ⁊ mãm eſſe priuatam forma generanda: nunq̃ꝫ enim conciperem materiã transmutari niſi conciperem eam ab aliquo ad aliquid tranſmutari: vel conciperem eam primo aliquo carere ⁊ cõciperẽ eam poſtea habere hoc.

Ad rationes principales. Ad primã qñ dicit: principia ſunt duo ⁊ non plura ꝯcedo: ⁊ nego ꝯñtiã: ꝰ non ſunt plura duobꝰ. nam in antecedẽte illa negatio nõ tenet infinite: ⁊ ob hoc antecedens põt eſſe verũ. In ꝯſequẽte aũt tenet negatiue: vnde accipiẽdo antecedẽs inquantũ eſt vna cathegorica de copulato extremo: ⁊ ſilr iſta negatione nõ tenta infinite antecedens eſt ꝯcedẽdũ. ¶ Ad ſcḋaꝫ dico: ꝙ q̃uis diſcurſus ſit expoſitoriꝰ: nõ tñ eſt bonus: pp hoc ꝙ mediũ in ſillogiſmo expoſitorio debet eſſe terminus ſingularis: modo ſic nõ eſt in ꝓpoſito: nã mediũ ẽ hoc totũ: iſta duo vl’ tria: mõ hoc totũ nõ eſt terminus ſingularis ex eo ꝙ eſt terminus verificabilis: de pluribꝰ: hoc patet: nam aliqua duo ſũt iſta duo vel tria. Silr aliq̃ tria ſunt iſta duo: vel tria. ¶ Conſili mõ ſoluit 3ª rõ. ⁊ cõſimili mõ ſoluit talis diſcurſus: iſte hõ vel iſte aſinus eſt hõ. Iſte idem hõ vel iſte idẽ aſinus eſt aſinus: ꝰ aſinus eſt hõ. ¶ Ad quartam hec eſt impoſſibilis ⁊c̃. ꝯcedo: cũ hoc tñ ſtat ꝙ tãtũ tria ſint pñª trãſmutationis nãlis: ad intellectũ pdictũ: quibꝰ omnia alia equalent in ſignificãdo ⁊ hoc exponẽdo ly tantũ: rõne pluritatis: ⁊ non grã alietatis. ¶ Ad 5ᵃᵐ ⁊ 6ᵃᵐ dico ꝙ bene ꝓbãt: ꝙ cuiuſlibet rei nãlis ſunt duo pñª intrinſeca ⁊ hoc bene ꝯcedit ⁊c̃. ¶ Ad ſeptimaꝫ dico ꝙ bñ ꝓbat: ꝙ in trãſmutatione nõ ſũt niſi duo pñª. ſ. mã ⁊ forma: ⁊ cũ hoc tñ ſtat ꝙ in ꝯceptu diffinitiuo trãſmutationis includunt tres ꝯceptus. ſ. mãe ⁊ forme: ⁊ priuationis: intelligẽdo p priuationẽ mãm priuatã. ſ. forma gñanda: q̃ non eſt alia res a mã. ¶ Ad octauã dico ꝙ bñ ꝓbat ꝙ nullius rei nãlis ſunt plura pñª q̃ꝫ duo: nõ tñ ꝓbat qn̄ poſſint eẽ plura trãſmutationis nãlis. ¶ Deinde ad aliã qbꝰ probabat ꝙ eſſent plura pñª q̃ꝫ tria: q꞉ pñcipiata ſunt plura q̃ꝫ tria: ꝰ ſunt plura pñª q̃ꝫ tria dico ꝙ ꝯñtia nõ valet: q꞉ poſſunt eẽ plura pñcipiata q̃ꝫ tria: ꝙ tñ adhuc nõ eſſent plura pñª q̃ꝫ tria ſm equiualẽtiã: ⁊ qñ dicebat multiplicato vno ⁊c̃. Dico ꝙ hoc debet intelligi q̃tũ ad ſignificationẽ ⁊ nõ q̃tũ ad ſignificata: vnde hoc pꝫ: q꞉ q̃uis pater ⁊ filius dicant adinuicẽ relatiue: tñ poſſunt eẽ plures filij q̃ꝫ patres. ¶ Ad ſcḋaꝫ dico ꝙ nominant ſolũ intrinſeca q̃uis cuiuſlibet rei nãlis ſint ſolũ duo pñª: tñ tranſmutationis ſunt tria ad intellectũ q̃õnis. ¶ Ad tertiã infinite ſunt mãe: dico ꝙ ptes ipſius mãe: Ar. nõ diſtinguit quo ad oẽ pñᵐ intrinſecũ ꝯ mãꝫ: ⁊ ẽt ſicut dicebat in primo articulo ptes mãe nõ dicunt pñª intrinſeca cõpoſiti: ſed mã totalis: pp hoc ꝙ a ptibꝰ mãe nõ dependet totũ cõpoſitũ: ⁊ quelibet eius ps in eſſe: ⁊ ſilr dicat de partibꝰ ipſius forme. ¶ Ad quartã pñcipioꝝ ⁊c̃. nego. ⁊ qñ dicebat pñª rerũ nãliũ ſunt entia nãlia: nego: ⁊ hoc patet p Ar. 1° huius: vbi ſolũ entia cõpoſita ex mã ⁊ forma vocat entia nãlia. pñª aũt: ſicut ſunt mã ⁊ forma: vocat nãs. Tex. cõ. 1.

¶ Ad aliam: vel ſolum nominantur nomina ⁊c̃. dico ꝙ principia tranſmutationis naturalis quum nominantur ſolum nominantur nomina ⁊ quãuis illa ſint plura q̃ꝫ tria ſm numerum: ſunt tamen tria ſm equiualentiam: ſed cum nominantur principia rei naturalis: tunc nominantur res que non ſunt ſigna. ⁊ ille ſunt tantum due. Similiter quum nominant principia rerum naturalium ſimiliter nominantur res: ⁊ iſte ad minus ſũt quatuor ſicut patet ex queſtione: ⁊ poſſunt eſſe in maiori numero q̃ꝫ quatuor vt patet ſequitur. ergo.

¶ Tex. cõmẽti. liij.

¶ Unde ⁊ ſi aliquis priorem veram putabit eſſe rationem ⁊c. Q̃õ. xiiij.

¶ Utrum

Utrum ſit poſſibile aliqd fieri de nouo nullo ſubiecto preſuppoſito: ⁊ arguit͂ p̄mo ꝙ ſic:nam ſi nõ:maxime eẽt pp hoc:qꝛ ex nihilo nihil fit:ſed hoc eſt falſum: ⁊ ꝯñia pbat͂:nã ex aliquo nihil fit: ergo falſuꝫ eſt ꝙ ex nihilo nihil fit:ꝯñia tenet per legẽ ꝯdictorioꝝ:antecedens pꝫ:qꝛ ex deo nihil fit qui eſt aliqd tanq̃ꝫ ex pte integrante intrinſece. ℭ 2° aliqd fit de nouo ex nihilo:ḡ poſſibile eſt aliqd fieri nullo ſubiecto p̄ſuppoſito:ꝯñia tenet:antecedẽs pbat͂ de aĩa intellectiua:que ex quo nõ educit͂ de po^a mãe ipſa fit ex nihilo.nõ eñi indiget ad factionẽ eius aliquo ſubiecto p̄ſuppoſito. ℭ 3° cõſimili mõ põt argui de formis educabilib^9 de po^a materienã vel ipſaꝝ aliqd preexiſtit: ⁊ aliqd non vel tote p̄exiſtũt in mã:ſi dicat͂ ſcdm:tũc nõ de nouo fiũt. Si primũ tũc ad minus idẽ qõ non p̄exiſtit in mã:capit eẽe ex nihilo. ℭ 4° omne quod fit:fit ex ente:vel ex non ente:ſi dicat͂ ſcdm.tunc fit ex nihilo. Si dicat͂ primũ ꝯ:nã ſicut ex aiali nõ fit aial:tanq̃ꝫ ex ſubiecto p̄ſuppoſito:nec ex albo fit albũ:ita ꝙ videt͂ ꝙ ex ente non fiat ens:ꝗ ens eẽt anteq̃ꝫ eẽt. ℭ 5° mã fit ⁊ nõ fit ex aliquo ſubiecto preſuppoſito:ergo qõ falſa:ꝯñia tenet. Sed prima po an-

Tex. cõ. 82. tecedẽtis ꝯcedit ab Ariſt. p̄mo huius: ⁊ ſcda po pbat͂:nam ſi mã fieret ex ſubiecto p̄ſuppoſito:ſequeret͂ ꝙ eẽt proceſſus in infinitũ in materijs. ℭ 6° per diffinitionẽ generationis poſitã ab Ariſt. in predicamẽtis.ſ.gñatio eſt pgreſſus a nõ eẽe ad eẽ.ḡ videt͂ ꝙ illud qõ capit eẽ per gñationẽ capiat eẽe ex nihilo. ℭ 7° deus põt facere aliqd de nouo nullo ſubiecto p̄ſuppoſito:ḡ qõ falſa. Cõſequentia tenet: ⁊ antecedẽs pbat͂:nã q̃muis ſit infinita diſtãtia:inter nõ eẽe ⁊ eẽ:tñ deus eſt infinite virtutis ⁊ potẽtie:põt reducere aliqd de nõ eẽ ad eẽ ex nihilo. ℭ 8° deus eſt oĩpotens: ſed ſi nõ poſſet aliquid facere ex nihilo non eẽt omnipotẽs:eo ꝙ oĩpotẽs dr̃:ꝙ omnia põt. ℭ 9° quãto aliquod agens eſt pfectius:tãto minus p̄ſupponit in ei^9 actione: ex quo deus eſt pfectiſſim^9: ⁊ multo pfectius ſine proportione q̃ꝫ ſit agẽs nãle:ſequit͂ ꝙ minus p̄ſupponit in ei^9 actione q̃ꝫ agẽs nãle. Cũ ergo agẽs nãle in ei^9 actione puta in gñatione preſupponat ens in potentia:ſed nõ poſſumus minus preſupponere q̃ꝫ nihil:ḡ ſequit͂ ꝙ deus in eius actione nihil p̄ſupponat. ℭ Decimo ſicut ſe habet agens actuale ad artificiale:ita ſe videt͂ hr̃e agens ſupnãle ad agens nãle:ſed agens nãle in eius factione minus preſupponit q̃ꝫ artificiale:qꝛ nãle p̄ſupponit ens in potentia: Artificiale aũt ens in actu.ḡ ⁊c. Si ergo ſupnaturale p̄ſupponit minus q̃ꝫ nãle:ſequit͂ ꝙ nõ poſſet min^9 p̄ſupponere q̃ꝫ nihil:ex quo agens naturale preſupponit ens in pura potentia.

Tex. cõ. 53. **In oppoſitum** eſt Ariſt. i iſto tractatu.omnes ergo ꝯria ⁊c. ⁊ capitulo tertio eiuſdẽ ⁊ eſt p̄ma ꝯcluſio eiuſdẽ capituli.ꝙ in oĩ tranſmutatiõe opꝫ aliquid ſubijci. Si ḡ oĩs factio eſt trãſmutatio:ſequit͂ ꝙ in omni factiõe aliqd p̄ſupponatur. ⁊ p ꝯñs nõ eſt poſſibile aliqd fieri de nouo:nullo ſubiecto p̄ſuppoſito. ℭ In iſta q̃one primo videndũ eſt quid eſt dicendũ ſm Ariſt. ℭ 2° videndũ eſt qõ eſt dicendũ ſꝫ veritatem. ℭ Quantũ ad p̄mũ ſciendũ eſt iuxta iſtaꝫ mãm: vt dicit Cõmẽtator tres fuerũt opiniones:nã aliq dixerunt ꝙ aliqd bene fit de nouo: ⁊ ſilr̃ quodlibet: qõ fiebat:fiebat ex nihilo. Alij aũt dixerũt:nihil fieri de nouo ſimplr̃ ⁊ nihil fieri ex nihilo:ſed ex aliquo p̄ſuppoſito.ita ꝙ in omni factione alicuius de nouo p̄exiſtebat aliqd: ⁊ aliqd de nouo acquirebat͂. Clarius vidẽdo de p̄ma opinione videndũ eſt:qd illi antiqui opinabant͂:qꝛ ipſi opinabant͂:ꝙ nihil eẽt cõpoſitũ ex partib^9 eſſentialib^9:ſed ſolũ ex partib^9 quãtitatiuis: ⁊ qñ aliquid fiebat de nouo:nihil ipſius p̄exiſtebat:ſed ſm ſe totũ caperet eẽe ex nihilo. ℭ Sed dices.qñ poſſet hoc eẽe:cũ ſm Ariſt. dicitõs antiquos ꝯceſſiſſe nihil capere eẽ ex nihilo. Rñdet͂ ꝙ verum eſt:prout ly ex denotat mãm:vel put denotat ordinẽ.nõ q̃muis antiq dixerunt aliqd fieri ex nihilo.put ly ex denotat mãm.tñ bene dixerũt quodlibet fieri ex aliquo:put ly ex denotat ordinẽ.vnde dixiſſent qñ cadauer fit ex homine:hoc eſt ex corruptione hoĩs:ſic ꝙ nihil qõ eſt in cadauere p̄fuiſſet. Sed cadauer ſm ſe totũ caperet eẽ ex nihilo put ly ex denotat mãꝫ exiſtẽtẽ in ipſo: ⁊ que prefuit in corrupto. Sed forte diceret aliqs. Si ſolũ conceſſiſſent aliqd fieri ex aliquo:put ly ex denotat ordinẽ:non oportuiſſet eos ꝯceſſiſſe gñationẽ vni^9 eẽ corruptioneꝫ alteri^9. ℭ Rñdet͂ ꝙ imo:vnde quñ cadauer gñat͂ opꝫ aliqd corrũpi.nõ pp hoc ꝙ aliquid in gñato ſit qõ p̄fuit in corrupto:ſed iõ vt cadauer de nouo gñatũ habeat locũ:pp nihil aliud poſuerũt gñationẽ vnius eẽ corruptionẽ alterius:niſi qꝛ corruptio p̄exiſtẽtis faceret locuꝫ illi qõ de nouo fit. ℭ Adhuc diceres:poſſibile eſt ꝙ aliqd in tãtũ condẽſet͂ ꝙ illud qõ fieret de nouo haberet locũ abſq; corruptione cuiuſcũq; p̄exiſtẽtis. ℭ Rñderẽt antiq: ꝙ non:qꝛ tandẽ fieret tãta ꝯdenſatio:ꝙ non poſſent manere entia nãlia nec exercere opationes ſibi debitas. ℭ De ſecta ſecũda. Qui poſuerũt nihil fieri de nouo ſimplr̃ ⁊ ꝙ nihil fieret ex nihilo. ⁊ p̄mo p̄ſupponebant ꝙ nunq̃ꝫ aliqd dr̃ fieri ſimplr̃:niſi qñ aliqd capit eẽ poſtq̃ꝫ nõ fuit. ℭ 2° ſupponebãt ꝙ mã põt ſe hr̃e aliter nũc q̃ꝫ pri^9.ſicut pꝫ de cera.que nũc eſt imago hoĩs: ⁊ poſtea ẽ imago eq. ℭ 3° ſupponebãt.ꝙ iſtud aliter ſe hr̃e illius mãe eẽe poſſet:abſq; hoc ꝙ aliq res ſit noua in mã:que prius nõ erat in ea:ſicut pꝫ de cera. Cera eñi ſolũ per motũ localẽ ſuarũ prtuꝫ eſt imago equi: ⁊ poſtea imago hoĩs. ℭ 4° ſupponebãt ꝙ omne qõ fit fit de nouo ex aliquo preſuppoſito ⁊ ipſi imaginant͂ ꝙ nihil fit de nouo ſimplr̃:nã q̃muis materia ſe habeat nũc aliter q̃ꝫ pri^9:tñ qꝛ illud aliter ſe hr̃e nõ eſt aliqua res ſupaddita mãe p vnã ſuppoſitionẽ:ḡ non pp hoc opꝫ eẽ aliqõ gñatũ ſimplr̃:nã p vnaꝫ ſuppoſitioneꝫ nunq̃ꝫ aliqd fit ſimplr̃:niſi quñ aliq res de nouo eſt:que prius nõ erat. Ulteri^9 dicebãt ꝙ quodlibet fieri nõ eẽt aliud q̃ꝫ mãm aliter ſe hr̃e q̃ꝫ prius ſe hẽbat: ⁊ ſm iſtaꝫ opinionẽ dicerẽt ꝙ tota ſbã rerũ nãliũ eẽt mã. ℭ 2° dicerent totũ qõ eſt infra cõcauũ orbis lune eẽ vnũ cõtinuum.ſ. vnã mãꝫ ꝯtinuã:que tñ ſm alias ei^9 ptes aliter ſe habet: pp qõ ſm vnã ei^9 ptẽ vocat͂ aq̃. ⁊ ſm aliã ignis. ⁊ ſm aliã terra. ⁊ ſm aliã hõ ⁊c. ſicut vn^9 paries ꝯtinu^9 ſꝫ vnã ptẽ: dr̃ albus: ⁊ ſm aliã niger. ℭ 3° ſm iſtã opinionẽ cõcederẽt ꝙ nihil eẽt cõpoſitũ ex ptib^9 eẽntialib^9:ſed ſolũ ex ptibus quãtitatiuis. ℭ 4° ꝯcederẽt oĩa iſra ꝯcauũ orbis lune eẽ vnũ. ℭ 5° ꝯcederẽt hoc eẽ imobile: ⁊ quñ Ariſt. arguebat ḡ hr̃e ptes:ꝯcedebãt: ⁊ vltra:qñ arguebat͂:ḡ infra cõcauũ orbis lune ſunt multa. Rñdebãt ꝙ verũ eſt:ſed nõ ſeorſum exñtia. Et nõ eſt dubiũ:qn hoc bñ conceſſiſſent antiq:ꝙ ſic eſt multa:q̃muis poſuerũt vnũ ens ſeorſuꝫ exiſtẽs: ⁊ ſic ꝙ illud nõ erat ps alterius: ⁊ ſic pꝫ q̃liter potuiſſent ſoluiſſe rõnẽ Ariſt. ꝯ eos. Quapropter ex multitudine partiũ multa eẽnt:vnde nõ fuerũt ita fatui ꝙ poſuiſſent oĩa vnũ idiuiſibile: Sic ḡ viſe ſũt due vie iuxta mãꝫ q̃onis.

Quantum ad ſcdm reſtat videre opinionẽ Ariſt. que tenet mediũ. ℭ Pro quo ẽ ſciẽdũ ꝙ fieri dr̃ plurib^9 modis. Aliqñ eñi fieri attribuit͂ p̄cedẽtib^9 factionẽ: vt quñ dicim^9 hõ fit muſic^9: vel quñ dicimus mã fit formata: tali vl' tali forma. Et qõ ſic fit:pꝫ ꝙ nõ fit ex aliquo:nã mã ſic fit. ⁊ nõ fit ex aliquo. ℭ 2° fieri accipit͂ put attribuit͂ ſequẽtib^9 factionẽ de his que p̄mo mõ fiũt. ℭ 1° notandũ ꝙ quñ dicim^9 aliqd fieri ex aliquo diuerſimode iſta dictione ex vtimur. ℭ Aliqñ eniꝫ vtimur ea put notat agẽs: vt quñ dicim^9 filiũ fieri ex patre. Et ſic accipiẽdo ly ex nõ eſt dubiũ:qn oẽ qõ fit:fit ex aliquo agẽte. ℭ Aliqñ vtimur iſta dictione ex prout denotat terminum a quo diſtinctũ a ſubiecto. ⁊ ſic accipiendo ly ex nõ

quodlibet quod fit: fit ex aliquo: patet: naꝫ lumen: quod fit de nouo in aliquo medio: nõ fit ex aliquo diſtincto ab aere ꝛc. ¶ Aliqñ vtimur hac dictione. ex. put partẽ integrantem notat. Et ſic iterũ nõ qdlibet qd fit: fit ex aliquo: nam formo fit: ꝛ nõ fit ex aliquo integrante ipſam: ex eo ꝙ eſt eſſentia ſimplex ꝛ hoc pꝫ maxime de aīa itellectiua que ponit indiuiſibilis. ¶ Aliqñ vtimur hac dictione. ex. put denotat ſbm pſuppoſitum: ex quo vel in quo fit illud. Et ſic accipiendo ly. ex. ponit iſta cõcluſio ſm Ariſt. Neceſſe eſt ꝙ omne qd fit fiat ex aliquo: patet: naꝫ omne quod fit eſt ſubſtãtia: vel accidens. Si accñs: cũ accñs nõ poſſit eē ſine ſba: ſequit ꝙ ipm fit ex aliquo pſuppoſito: capiendo ly. ex. quarto mõ. Si aũt eſt ſubſtãtia: tũc iterũ pꝫ per inductionẽ ꝙ omne qd fit: fit ex aliquo. pꝫ tam de ſimplicibus ꝗ de mixtis. Si enĩꝫ fit aqua: vel fit ex aere: vel igne: vel terra: vl' ex aliquo alio. Si aũt eſt ſba mixta: tunc iterũ fit ex aliquo ſicut pꝫ de plantis: ꝛ de aīalibus: que fiunt ex ſemine ꝛ nunꝗ viſum eſt ꝙ aliqua ſba eēt que nõ eſſet vel fieret ex aliquo pſuppoſito. ꝛ ſemp viſuꝫ eſt de his que fiebant: ꝙ ex aliquo pſuppoſito fiebant: ergo ꝯcedendũ eſt omnẽ ſbaꝫ que fit ꝛ oē qd fit ſm Ariſt. fieri ex ſubiecto pſuppoſito: ꝛ ita arguendo ſufficit in ſciẽtia nãli: nam ſimili mõ ꝛ nõ aliter poſſumus probare omnẽ ignẽ eſſe calidum: vt ſic arguendo. Iſte ignis queꝫ ſentio eſt calidus: ꝛ ois ignis: quẽ vnꝗ ſenſi erat calidus: nec vnꝗ experiebar oppoſitũ: ꝯcludo ergo ꝙ ois ignis eſt calidus: vnde in pbando ꝯnes in ſciã nãli: que capiũtur per experientiaꝫ: opꝫ ſic arguere. Sic ergo concederet Ar. ꝙ omne qd fit: fit ex aliquo pſuppoſito ꝛ nõ eſt dicẽdum aliquid fieri niſi ex aliquo preſuppoſito.

Quantuꝫ ad tertiũ ſuppono pmo ꝙ factio extendat ſe ad creationẽ: ꝛ ad gñationẽ. ¶ 2ª ſuppoſitio ꝙ dñia ſit inter gñationẽ ꝛ creationẽ: ſilr inter annihilationẽ ꝛ corruptioneꝫ: vnde tunc aliqd dr creari: qñ ſcdm ſe totũ ꝛ qdlibet ſui incipit eē de nouo. Et tunc dr aliqd annihilari qñ deſinit eſſe ſm ſe: ꝛ qdlibet ſui: nec aliqd manet: qd fuit eius pars: vel in quo fuit. Et tũc aliquid dr corrũpi: qñ aliqd derelinquit: qd fuit pars illius qd corrũpitur: vel ſbm eius: ita ꝙ breuiter in deſcriptione quid nois illius termini creatio ꝛ etiam annihilatio nõ includit nomẽ materie pſuppoſite. Sꝫ in deſcriptione gñationis vel corruptionis: bñ icluditur. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio: ꝙ aliqd põt fieri: nullo ſubiecto pſuppoſito: pbatur: nam aliqd põt creari: ergo aliqd põt fieri nullo ſbto pſuppoſito: ꝯñtia tenet ex quo fieri extendit ſe ad creari. Antecedẽs pꝫ: nam deus: cum ſit abſqꝫ pportione potentior agente nãli: põt facere aliqd ex nihilo. ex quo aliquod agens nãle põt facere aliqd ex aliquo. ¶ 2° naꝫ deus põt aliqd annihilare: ergo põt aliqd creare: ꝯñtia tenet: antecedens pbat: nam in prima parte pportionabili alicuius hore põt aerem aliquẽ rarefacere ad duplũ ꝛ in 2ª parte pportionabili illi' hore ad quadruplũ ꝛ ſic vltra vſqꝫ ad finẽ illius hore: ille aer erit annihilatus: ꝙ per talem rarefactionẽ factũ eſt vacuum. Et pro iſta ꝯne pñt adduci rõnes poſite ante oppoſitũ: qbus probatur Deum poſſe facere aliqd ex nihilo. ¶ 2ª ꝯcluſio: ꝙ nihil põt gñari ex nihilo: pbatur ex quid nois gñationis. Implicat enim ꝯdictionẽ: nam eſt ſenſus: aliqd gñatur ex nihilo. i. aliquid gñatur ex aliquo: ſed a nullo põt fieri: qd implicat ꝯdictioneꝫ. ergo ꝛc. ꝯñtia tenet: 2ª pars antecedentis cõiter cõceditur. ꝛ prima pars pꝫ ex ſuppoſitione vna. ¶ 2° impoſſibile eſt fieri tranſmutationẽ aliquã niſi aliqd pſupponat: ſꝫ ois gñatio eſt trãſmutatio: ergo ꝛc. maior eſt nota: nam ſi eſt trãſmutatio tunc ex quid nois tranſmutationis: aliqd tranſmutat manens ſub vtroqꝫ termino: ergo illud quod eſt: pſupponit: vt pꝫ de ſe. ¶ 3ª cõcluſio eſt ꝙ nihil põt corrũpi: niſi aliqd remaneat: hoc patet ſilr ex qd nominis corruptionis ſimplr. ¶ Quarta ꝯcluſio ꝙ deus nõ põt angelũ ab eo creatũ corrũpere: probatur: naꝫ angelus eſt indiuiſibilis: ergo ſi deſinit eē nihil eius manet: ꝛ per ꝯñs nõ corrũpitur: qꝛ oporteret aliquid manere ꝛ aliqd dimitti. ſ. mãm. ¶ 5ª cõcluſio ꝙ deus angelum ab eo creatũ põt annihilare patet: qꝛ põt eum facere nõ eſſe ſimpliciter ſicut fecit ipſum.

Ad rationes principales. ad pmã cõceditur ꝙ iſta eſt falſa. ex nihilo nihil fit. ſicut probatur: ſed ꝯceditur ad iſtum intelle͂m ab Ar. ꝛ ab alijs: ꝙ nihil. i. nulluꝫ ens fit ex nihilo. ¶ Ad 2m de aīa intellectiua dico ꝙ iſta bñ probat aliqd fieri ex nihilo ab agente ſupnãli: nõ tñ ab agente nãli. ¶ Ad tertiũ de alijs formis: dico ꝙ oēs fiunt ex aliquo put. ex. denotat materiam. in qua vel ex qua aliqd fit: cum hoc tñ bene ſtat ꝙ fiant ex nihilo: ſaltẽ aliq ear: put. ex. denotat terminũ a quo diſtinctũ a materia: de quo poſtea diffuſius dicet. ¶ Ad quartũ dico ꝙ fit ex ente: ꝛ qñ dicebatur: ens eſſet anteꝗ fieret: ꝯceditur: ꝙ bñ eſt ens antea: ſꝫ nõ illud ens: qd de nouo fit. ꝛ qñ dicebat ex aīali non fit aīal: tanꝗ ex ſubiecto preſuppoſito: ergo nec ex ente: nõ valet ꝯñtia. ¶ Ad quintũ mã fit. Quid ſit dicendum: pꝫ ex qõne. ¶ Ad 6m dico ꝙ bene pbat ꝙ aliqd fit ex nihilo terminatiue: cum quo tñ ſtat ꝙ omne quod fit: fit ex aliquo preſuppoſito: alie rationes patent.

Tex. cõmenti. lx.

¶ Determinatis igitur his ex omnib' que fiunt ꝛc. Queſtio. xv.

Queritur verũ cuiuſlibet trãſmutationis mã ſit pn͂m. Et arguitur ꝙ nõ: qꝛ illud qd nõ eſt: nõ eſt pn͂m alicuius. Sed mã nõ eſt: ergo maior eſt nota: ꝛ minor pbatur. quia mã nec eſt qd: nec quale: nec quantũ. per Ar. 7°. meta͂. Sed omne qd eſt: eſt aliqd iſtoꝝ: ergo. ¶ Cõfirmat illud qd taliter eſt qualiter antichriſtus nõ eſt: ſed mã eſt hmõi: ergo maior eſt nota: eo ꝙ antichriſtus nõ eſt: minor pꝫ: qꝛ mã eſt ens in potentia: ſicut antichriſtus: ergo. ¶ Cõfirmat 3° qꝛ ſi materia eſſet ens: ſequeret ꝙ ex ente per ſe fieret ens: ꝯñs falſuꝫ: ꝛ ꝯñtia tenet: ex eo ꝙ ex mã per ſe fit aliquid: falſitas ꝯñtis pbatur: qꝛ ſi ex ente per ſe fieret ens: tũc hec eſſet per ſe vera: ex ente fit ens: ꝛ cũ per ſe dicat de omni tũc ex omni ente fieret ens: ꝯñs falſuꝫ: ex eo ꝙ ex deo nõ fit aliqd: licet bñ ab eo fiat aliquid. ¶ Cõfirmat 4°: naꝫ illud: qd eſt mediũ: inter eſſe ꝛ nõ eſſe. nõ eſt ens. ex eo ꝙ eſſe ꝛ nõ eſſe ꝯtradicunt. ꝯdictio aũt eſt cuius ſcdm ſe nõ eſt dare mediũ. Sed mã ſm Cõmenta. eſt mediũ inter eſſe ꝛ non eſſe: ergo ꝛc. ¶ 2° ad principale arguit ſic: nam ſm Cõmẽta. primo huius: pn͂a rerum nãlium debent eſſe cõmunia oibus rebus gñabilibus ꝛ corruptibilib': ſed ſic nõ eſt de mã: qꝛ nõ eſt eadem mã oium gñabiliũ ꝛ corruptibiliũ. Alia enĩꝫ eſt mã mea. ꝛ alia mã tua. ¶ 3° mã eſt gñabilis: ergo mã nõ eſt pn͂m: ſaltẽ ſubiectiuũ talis tranſmutationis: qua ipſa gñatur: illud enim qd fit gñatur ſicut forma: vel cõpoſitũ non eſt ſubiectiuũ pn͂m talis gñationis ꝛ factionis. antecedens pꝫ per Ar. pmo huius dicentẽ: in omni trãſmutatiõe opꝫ aliqd ſubijci qd fit ꝛ econuerſo. Et Cõmẽta. ſup illo dicit ꝙ mã eſt illud: qd in rei veritate gñatur. ¶ Quarto mã non eſt pn͂m motus localis: ergo queſtio falſa: ꝯñtia tenet: añs pbatur: nam celuꝫ mouetur localiter in quo tñ nõ eſt materia: ex eo ꝙ celuꝫ eſt ingñabile ꝛ incorruptibile: vt habet 1° de celo ꝛ mundo. ¶ 5° nam trãſmutationis accidẽtalis ſicut eſt albefactio ꝛ calefactio mã nõ eſt pn͂m: ergo non cuiuſlibet trãſmutationis ꝛc. ꝯñtia tenet. añs pbatur: nam mã nõ eſt illud: qd albeſcit: vel frigeſcit: ſꝫ cõpoſitũ: ergo. ¶ 6° ſi queſtio eſſet vera: ſequeretur ꝙ cognitio trãſmutationis dependeret ex

Tex. cõ. 8.
Tex. cõ. 60.
Tex. cõ. 1.

penderet ex cognitione mãe:ſed hec q2 mã nõ eſt per ſe cognoſcibilis. Dicit eni Az. ꝙ cognoſcit per analogiã ad formã: hoc eſt in cõparatione ad formã: z per ↄñs nõ eſt prĩm cognoſcendi tráſmutatio: ↄñtia tenet ex eo ꝙ cognitio principiatoꝝ depẽdet ex cognitione principioꝝ: ergo zc.

Tex.cõ.60. **In oppoſitum** eſt Az. tractatu penultimo iſtius libri. ¶ In iſta qõne primo videndũ eſt vtrũ mã ſit ens: de quo tangebat in primo argumẽto. ¶ 2° videndũ eſt vtrũ ſit vna mã oium generabiliũ z corruptibiliũ: de quo tãgebat in 2°. ¶ 3° vtrũ mã ſit gñabilis: de quo tangebat in 3°. ¶ 4° videndum eſt de qſito: de quo tangebat in 4°. z 5° argumẽto. ¶ Deinde in alia qõne videbit vtrũ materia ſit per ſe cognoſcibilis: de quo tangebatur in vltimo argumento principali. z ſic conſequenter ſequitur zc.

Quantum ad primũ ſit prima diſtinctio ꝙ eẽ in actu intelligit dupliciter. vno mõ eſſe in actu formali. Alio mõ in actu pñtie. i. ꝙ pñtialiter ſit. ¶ 2ª diſtinctio: ꝙ aliuqid dicit eſſe in poª tripliciter: vno modo: qđ nõ eſt: ſed põt eſſe: z iſto mõ dicit antichriſtus in poª z ſilr forma gñanda: z hoc vocat in potẽtia obiectiua ſm antiquos. ¶ 2° mõ dicit aliqd in poª receptiua alicuiꝰ ex quo vna cũ ipſo cõponit aliquid: qđ ẽ hoc aliqd in actu: z iſta vocat poª ſubiectiua: z iſto mõ dicimus mãm eſſe in poª. ¶ 3° mõ aliqd dicit eſſe in potentia: q2 eſt pars alicuiꝰ qđ eſt per ſe hoc aliqd. z per ſeparationẽ ab illo põt fieri hoc aliqd: z iſto mõ ptes quãtitatiue dicunt eſſe in poª hoc aliqd. nã qñdiu ſunt in cõtinuo nõ ſunt hoc aliqd: ſed per ſeparationẽ eaꝝ ab inuicẽ: quilibet eaꝝ ſit hoc aliqd in actu: q2 ſit ſeorſum exiſtens: z qñ eſt ſeorſum exiſtẽs: z nõ exiſtẽs pars alicuius alteriꝰ tunc dicit hoc aliqd. Unde notãdũ ꝙ de nullo ꝓprie dicimus ꝙ ſit hoc aliqd: niſi de hoc qđ eſt ſeorſum exiſtens: z ẽ ſbã z ſic eſt exiſtens: qđ nõ eſt pars alteriꝰ: qđ ſit per ſe vnum. ſicut eſt ſoꝛ. vel plato. vnde ſoꝛ. eſt ſic exiſtẽs ꝙ non eſt ps alicuius alterius: qđ ſit per ſe vnũ: z notãter dixi ꝙ non eſt per ſe vnũ: nã ſoꝛ. qñuis dicat ſeorſuz exiſtere: eſt tñ ps vniuerſi ſeu mundi: qđ gdẽ vniuerſum nõ dicit p ſe vnũ ſed ens aggregatũ. Ex hoc pz ꝙ nihil qđ eſt ps alicuius: qđ eſt per ſe vnũ eſt hoc aliqd in actu: qñuis aliqua taliũ bene ſint hoc aliqd in poª: ſicut ſunt partes quantitatiue cõtinui: aliqua aũt nõ ſunt hoc aliqd in actu nec in poª: nec poſſunt eſſe nãliter ſicut mã z forma. ¶ Tunc ſit prima ↄcluſio: mã eſt ens: pbat: nã aliquod ens cõponitur intrinſece ex mã z forma: mõ nullũ ens intrinſece componit ex nõ ente. ¶ 2ª ↄcluſio: mã nõ eſt hoc aliqd: pbat: nã quelibet mã eſt pars alicuius qđ eſt per ſe vnũ. ergo mã nõ eſt hoc aliqd: ↄñtia tenet per deſcriptionẽ de hoc aliquid z antecedẽs pbat: q2 nulla mã põt eẽ ſine forma. Sed quãcunqꝫ mã eſt cũ forma ex eis cõponit vnũ qđ eſt hoc aliquid: cuius mã eſt ps: pz per Az. volentem mãm nunqꝫ eſſe ſine forma. ¶ 3ª cõcluſio: mã nõ põt eſſe hoc aliqd nãliter: pz q2 nãliter mã nõ poteſt eſſe niſi ſit pars alicuius totalis ſubſtãtie z per ſe ſeorſum exiſtẽtis. Sed qñdiu ſic ſe hz: ipſa nõ eſt hoc aliqd: pz per deſcriptionẽ de hoc aliquid. ¶ 4ª cõcluſio ſi per imaginationẽ poſſibilẽ vel impoſſibilẽ mã eſſet ſine forma: ipſa eſſet hoc aliqd: pz: nam ipſa eſſet tũc ſic ꝙ nõ eẽt pars alicuiꝰ alteriꝰ. vnde ſi p imaginationẽ a totali mã poſſent eſſe ſeparate omnes forme totales: mã prima que eſt in ↄcauo orbis lune eſſet hoc aliquid z eẽt vnũ ↄtinuũ: nã tunc ipſa eſſet vnũ ens: qđ nõ eſſet pars alicuius qđ eſt per ſe vnũ: z eſſet figure circularis: quã quidẽ nõ haberet a ſe: ſꝫ haberet a ↄtinẽte: z niſi hoc eſſet ꝙ nã abhorreret vacuũ: ipſa poſſet tũc cõprimi z ↄdenſari: nõ ad tam paruã quãtitatẽ quin minorẽ ſine aliqua reſiſtẽtia ꝓp hoc ꝙ ipſa eſt infinite paſſibilitatis correſpõdens primo agenti qđ eſt infinite actiuitatis z cũ cuilibet potẽtie actiue correſpõdet potẽtia paſſiua.

Iuxta iſtã imaginationem põt inferri ꝙ qñtuꝫ eſt ex pte mãe: omnia exiſtẽtia infra concauũ orbis lune eẽnt cõtinuũ. ¶ Ulterius vltra iſtã imaginationem poſſet dubitari: poſito ꝙ tota mã eẽt nuda: z repleret totũ: qđ eſt infra cõcauũ orbis lune: z poneret vlterius ꝙ ſurſum traheretur z cauſaret vnũ graue ſimplex: vtrũ deſcenderet tanta velocitate: ſicut in vacuo. ¶ Ad hoc põt riderí ꝙ ſic: ꝓpter hoc q2 ex quo mã eſt infinite paſſiuitatis: ipſa nullo mõ reſiſteret: z per ↄñs illud graue deſcẽderet ita velociter per illud mediũ ſicut per vacuũ. ¶ 5ª concluſio: ꝙ nulla forma gñabilis z corruptibilis eſt hoc aliqd: nec põt eẽ hoc aliquid nãliter: pbat: nam nulla forma gñabilis: ſiue corruptibilis: ſiue ſit ſbalis ſiue accidentalis: eſt ſine mã: nec poteſt eſſe ſine mã: ergo nunqꝫ eſt nec põt eẽ hoc aliquid antecedens cõcederet Az. z ↄñtia tenet per deſcriptionẽ de hoc aliquid. ¶ 6ª ↄcluſio: mã non eſt ens in actu formali de ſe pbat: nã mã quãtũ eſt de ſe: indifferens eſt ad omnẽ formã: ergo quãtũ eſt de ſe nõ plus eſt in actu formali p vnã formã: qꝫ per aliã: z ipſam eẽ in actu formali ẽ ipſam eſſe partẽ alicuius cõpoſiti: qđ ẽ de vna determinata ſpecie ſubſtãtie: mõ hoc nõ hꝫ ex ſe: ſed hꝫ ex forma. ¶ 7ª cõcluſio: ꝙ mã eſt ens in actu pñtie: pz: naꝫ mã pñtialiter eſt: ex quo eſt ens: ergo ↄcluſio vera. ¶ 8ª cõcluſio: mã nõ eſt ens in poª obiectiua eo mõ: quo antichriſtus dicit eſſe in poª: vel forma gñanda: nam mã eſt ꝑpetua ſm phm. Sed ſi eſſet ſic in poª non eſſet perpetua: ergo concluſio vera. ¶ 9ª cõcluſio: mã eſt ens i poª receptiua forme generãde: pz nã põt recipere formã gñandã: ex qua vna cuꝫ mã ſit ſubſtãtia compoſita. Qꝫ aũt quãcũqꝫ formã gñandã poſſit recipere: pz: q2 ſi non: tunc ſua paſſiuitas eẽt terminata: z nõ eẽt infinita: qđ eſt ↄ dicta prius: ipſa eni cuiuſcũqꝫ forme eſt receptiua: cuius prima cã eſt ꝓductiua. ¶ Decima ↄcluſio: mã eſt ens in poª capiẽdo ens in poª 3° mõ: ſcilꝫ qđ eſt z poteſt eſſe pars alicuius cõpoſiti: ita ꝙ mã dicat in poª reſpectu forme: capiendo tñ in poª vt ſit ps compoſiti. ¶ Notandũ tñ: ꝙ mã ſic nõ dicit in poª ſicut ptes quãtitatiue: cũ ſint partes: nã ille qñuis nõ ſint hoc aliqd in actu: poſſunt tñ eſſe hoc aliquid in actu. z ſic nõ eſt de mã: q2 mã nõ poteſt eſſe hoc aliqd nãliter vt dicebat: ſed ipſa bene ſic dr ens in poª vt ſit ps compoſiti: z ocõ iſte rõnes deberẽt itelligi de mã ꝓprie dicta: z hoc de primo.

Quantum ad ſcdm ſit prima ↄcluſio: ꝙ mã nõ eſt vna omniũ gñabiliũ z corruptibilium: pz: nã mã mea: nõ eſt mã tua: z nos ſumus res nãles z corruptibiles: z aliquãdo gñabiles. ergo. ¶ 2ª cõcluſio: oium que ſucceſſiue gñant vnũ ex alio: mã eſt vna: pz: naꝫ ſi ex igne ſit aqua: tunc eadẽ mã: que prius erat ipſiꝰ ignis poſtea eſt ipſius aque. z ſic vltra. Si ex aq̃ ſiat terra: vel aliquid aliud. Sed dices ↄ: nã tunc eſſet poſſibile ꝙ mã aliqua eadẽ eſſet ſucceſſiue pluriũ hominũ: nam primo poſſet eẽ mã vnius hominis: quo corrupto eſſet mã cadaueris: quo corrupto forte fieret mã alicuiꝰ herbe: que comederet ab homine: q̃ corrupta: fieret mã cineris: quo corrupto fieret iterũ mã hominis. Sed falſitas pbat: q2 tũc in nouiſſimo die. ſ. in reſurrectione mortuoꝝ. cum quilibet homo hẽet mãꝫ ſuã z reciperet eam: plures hoies haberent eandeꝫ mãm. mõ hoc eſt ipoſſibile: q2 quoꝝlibet pluriũ hominuꝫ ſunt plures mãe. Breuiter de hoc phs ſe expediret: negãdo reſurrectionẽ mortuoꝝ. Sed qd de hoc dicerent theologi: de hoc me nõ intromitto. ¶ 3ª cõcluſio eſt ſm iſtũ modũ loquendi quo dicimus nos tangere parietẽ: quã tãgimus aliquã eius ptẽ: põt ↄcedi ꝙ mã eſt vna in oibus: pz: nã ſcdm talẽ modũ loquẽdi totalis maſſa mãe eſt in me: q2 ſm aliquã eiꝰ partẽ z totalis in te: q2 ſm aliã eius ptẽ. z eſt ↄſimilis modus loquẽdi. ſicut ſi ſoꝛtes ſit pro medietate in aqua: z pro medietate in aere diceremus ſoꝛ. eſſe in aqua; ſimiliter diceremus ipſum eſſe in aere.

Quantũ ad 3ᵐ ſciendū eſt ꝙ aliqd dr̄ fieri vel generari tripliciter: vno mō: qr ē ꝛ ante nō fuit. ¶ 2° mō qr fit alicui⁹ pars de nouo cuius prius non erat. ¶ 3° mō qr nunc eſt aliqua ei⁹ pars de nouo q̄uis antea fuerit ab eterno. ¶ Tūc ſit p̄ᵃ ↄcluſio ꝙ mā non eſt gn̄abilis nec factibilis p̄mo mō: pꝫ: qꝛ mā eſt eterna. ꝛ ex alioqr illud qđ fit: fit ex mā p̄ſuppoſita per precedentē cō cluſionē. mō ſi mā fieret ex mā p̄ſuppoſita ſeq̄ret proceſſus in infinitū in materijs. ¶ 2ᵃ ↄcluſio. mā bn̄ fit ꝛ generatur 2° mō. patet: qr ipa de nouo fit pars alicuius cōpoſiti: cuius prius nō erat pars. ¶ 3ᵃ ↄcluſio. mā nō generat̄ tertio mō: patet qꝛ nihil gn̄erat̄ niſi ſubſtātia cōpoſita ex mā p̄exiſtenti eternalit̄: ꝛ ex forma de nouo generata ſeu genita. Iſte tres ↄcluſiones ſolent poni ſub his verbis. mā non eſt generabilis terminatiue. mā eſt generabilis ſubiectiue. mā non eſt gn̄abilis cōpletiue. vnde generari terminatiue attribuit̄ forme. generari ſubiectiue māe. generari aūt cōpletiue toti cōpoſito ꝛc̄.

Quantũ ad 4ᵐ ſciendū eſt ꝙ hoc nomē mā capitur dupliciter: ꝓprie ꝛ iꝓprie. ꝓprie capitur mā: de qua dictū eſt per totū diem: iꝓprie mā dr̄ que eſt ſubiectū mot⁹ localis iſto mō celū poteſt dici materia. ¶ 2ᵃ diſtinctio: ſubiectuꝫ transmutationis dr̄ illud qđ manet ſub vtroqꝫ termino trāſmutationis: ꝛ quoddaꝫ dr̄ mediatū: ꝛ qđdā imediatuꝫ. ¶ Tunc ſit p̄ᵃ ↄcluſio ꝙ nulla mā eſt ſubiectū cuiuſlibet transmutatiōis: patet qr que eſt pariſius nō eſt ſubiectū illius que eſt rome. nec econuerſo. ergo. ¶ 2ᵃ ↄcluſio: nō cuiuſlibet trāſmutatiōis accipiendo māim ꝓprie mā eſt ſubiectū imediatū: patet: qꝛ nec motus localis ipſius celi: nec ēt mot⁹ localis ipſi⁹ ſol. mā eſt ſubiectū imediatū. ¶ 3ᵃ ↄcluſio: nec mā cuiuſlibet tranſmutatiōis eſt ſubiectū mediatū: patet ex eo: qꝛ nō eſt motus localis ipſius celi ꝛc̄. ¶ 4ᵃ ↄcluſio ꝙ materia ꝓprie acapiēdo māꝫ cuiuſlibet motus localis alteri⁹ a celo ipſa eſt p̄ncipiū ſubiectiuū mediatuꝫ: patet ex eo ꝙ quodlibet aliđ: qđ mouet̄ localiter hāc māꝫ ꝓprie dictā. ¶ 5ᵃ ↄcluſio ꝙ cuiuſlibet tranſmutatiōis ſb̄alis: mā p̄mi dicta eſt ſubiectū imediatū. patet: qꝛ ipſa eſt illud qđ manet imediate ſub vtroqꝫ termino tranſmutationis. 2°: qꝛ in ↄ̄ceptu diffinitiuo tranſmutationis ſb̄alis cōceptus materie ꝓprie dicte includit̄ de quo prius dicebat̄. ¶ 6ᵃ ↄcluſio accipiendo māꝫ large cuiuſlibet tranſmutatiōis mūdi: mā eſt principiū: ſeu ſubiectū ſubiectiuū. patet: nā ois trāſmutatio nālis vel eſt generatio vel corruptio: vel augmentatio: vel diminutio: vel alteratio: vel loci mutatio. mō cuiuſlibet tranſmutatiōis iſtoꝝ mā eſt ſubiectuꝫ accipiendo māꝫ large: prout non ſolū extendit ſe ad māꝫ proprie dictā: veruꝫ etiaꝫ ad māꝫ ſeu ad ſubiectū motus localis. ex hoc patet itelligēdo de p̄ncipio paſſiuo ꝛ ſubiectiuo ipſius tranſmutationis vel paſſionis ꝛc̄.

Ad rationes p̄ncipales. ad primā quādo dicitur mā nō eſt ens: negat̄. ꝛ quando dr̄ nec eſt quid: nec quale: nec quantū. dico ꝙ debet itelligi ꝙ mā non eſt hoc aliquid: nec de ſe qualis: nec de ſe quanta. hoc eſt ꝙ nō determinat ſibi ꝙ ſit talis: vel talis: neqꝫ ſit tanta ꝛc̄. ſed taliter a forma determinat̄: que recipit̄ in ea: vnde materie quantū eſt de ſe nō repugnat nō eſſe calidā: vel frigidā: vel pedalē: vel bipedalē: hm̄ōi tñ hoc ſibi repugnat rōne forme ſubſtātialis. que recipit certā diſpoſitionē i q̄litatib⁹ ꝛ certā magnitudinē ꝛ paruitatē. ſicut dicebat̄ i q̄ōne de maxio ꝛ minio. ita ꝙ mā: nec eſt quid nec qualis ꝛc̄. ideſt non determinat ſibi aliquā formā ſb̄alē. nec aliquā formā accidētalē: ſꝫ ad quālibet: quantū ex parte ſui eſt: ipſa eſt indifferens: cuꝫ hoc tñ ſtat ꝙ ipa ſit ens. ¶ Ad 2ᵐ ↄfirmationē. illud qđ eſt in pura potētia: illud nō eſt: verū eſt: ꝙ eſt in potentia obiectiua: ſed tñ quod eſt in potentia receptiua bene eſt ſicut materia de qua dictū eſt in q̄ōne. ¶ Ad tertiā ↄfirmationem: tunc ex ente per ſe fieret ens: concedo: ꝛ q̄ñ dicebat̄ tunc hec eſſet per ſe vera ex ente fit ens: negatur quāuis bene ſequeretur: ſi ↄcederetur ex ente fit ens per ſe. vñ p̄ᵃ eſt in ſenſu diuiſo. 2ᵃ eſt in ſenſu compoſito. Unde q̄uis ex albo per ſe fiat muſicum per ſcđm falſuꝫ eſt q̄ꝫ ex albo per ſe fiat muſicuꝫ. Et ꝙ p̄ᵃ ſit vera pꝫ qr ex muſico fit per ſe muſicū. ꝛ ſi illud ideꝫ muſicū eſt albū: tunc ex albo per ſe fit muſicū. ¶ Ad 4ᵃᵐ ↄfirmationē dico: ꝙ cū Cōmēta. dicit māim eſſe mediū inter ens: ꝛ nō ens: intelligit māim eſſe iter nō ens ſimplr̄: ꝛ ens i actu. qꝛ mā: nec eſt non ens ſimplr̄. nec ens in actu hoc aliqđ. ¶ Ad 2ᵃᵐ p̄ncipale qđ ſit dicēdū: pꝫ ex ſcđo articulo. ¶ Ad 3ᵃᵐ patet quid ſit dicendum ex tertio articulo. ¶ Ad 4ᵃᵐ ꝛ ad quintā patet quid ſit dicendū eſt 4° articulo. ¶ Ad 6ᵃᵐ patebit ſolutio in ſequenti queſtione.

Tex. cōmenti. lxix.

¶ Subiecta autem natura ſcibilis eſt ſc̄m analogiam ꝛc̄. Queſtio. xvj.

[Q]Ueritur ſextodecimo vtrū mā prima ſit p ſe cognoſcibilis: ꝛ arguit̄ primo ꝙ ſic: qꝛ ſi nō: tunc videret̄ eſſe ꝓpter hoc ꝙ nō eſſet tāte actiuitatis: ꝙ poſſet manere ꝛ agere in itellectu in tm̄: ꝙ intellectus eam itelligeret: ↄ̄ñs eſt falſum: ↄ̄ña tenet: qꝛ cōmuniter dicit̄ māim non eſſe per ſe intelligibilē ꝓpter hoc: qꝛ tunc moueret itellm̄: ꝛ ſic eſſet actiua: quod etiā reputatur falſum. Sed falſitas ↄ̄ñtis ꝓbatur: nam ſi mā prima nō eſſet alicui⁹ actiuitatis vel paſſiuitatis infinite: ſequeret̄ ꝙ poſſibile eſſet: eandē materiā ſimul ꝛ ſemel eſſe in diuerſis locis. Sed hoc eſt ↄtra Ar. in quarto huius ꝛ ꝓbatur ↄ̄ña: qꝛ eſſe in loco eſt pati: ꝛ ſilr̄ eſſe in duobus locis eſt pati. Si ergo eſt paſſiuitatis infinite tunc q̄ōlibet poſſet pati: qđ eſſet in duob⁹ locis ſimul ꝛ ſemel. ꝛ ſilr̄ tunc eadē poſſet eſſe mā ſortis exiſtentis pariſius: ꝛ platonis exiſtentis rome. ¶ 2° ſi mā non eſſet per ſe cognoſcibilis: eēt per formā: vt dicit Ar. in lr̄a. Tex. cō. 69. Sed hoc eſt falſum: qđ ꝓbatur. nam mā eſt magis perfectius ens q̄ꝫ forma: ſed ꝙ mā cognoſcit̄ per formam: ꝛ p ↄ̄ñs videt̄ eē maioris actiuitatis q̄ꝫ forma: ꝛ videt̄: ꝙ magis forma cognoſcat per māꝫ. q̄ꝫ econuerſo: aſſumptū pꝫ ꝛ probat̄: qꝛ quacunqꝫ forma data in mā pōt eſſe ſine ea. ſed tamē illa forma nō pōt eſſe ſine mā. Et ↄfirmatur ꝙ mā nō ſit cognoſcibilis per formā: quia mā eſt po⁴: ꝛ forma eſt actus: mō po⁴ ꝛ act⁹ ſunt oppoſita: ſed vnū oppoſitoꝝ nō cognoſcit̄ per reliquū: ergo. ¶ 3° illud quod nō eſt: eſt per ſe intelligibile. ergo magis illud qđ eſt: ſꝫ quia mā p̄ñtaliter eſt. videtur ꝙ ſit per ſe intelligibilis. anteceđens ꝓbatur: qꝛ antichriſtus eſt per ſe intelligibilis. ſed antichriſtus nō eſt: ergo quod nō eſt: eſt per ſe intelligibile. aſſumptū ꝓbatur: qr aliq̄ñ erit verū dicere antichriſt⁹ intelligitur per ſe. ſ. q̄ñ antichriſtus eſt. ergo ab eterno: hec propoſitio fuiſſet vera: ſi fuiſſet formata: antichriſtus eſt per ſe intelligibilis. ¶ 4° de mā prima eſt ſcientia: ergo videt̄ ꝙ ipſa ſit per ſe intelligibilis. aīs eſt Ar. in iſto primo: ↄ̄ña tenet: qꝛ de nullo eſt ſcīa quin ſit per ſe intelligibile. ¶ 5° aliquis pōt hr̄e in intellectu ſuo ↄceptum rep̄ñtatiuū ipſius materie: ꝛ actualiter ſc̄m illum ↄceptum intelligere: qui ↄceptus eſt cauſatus in itellectu tali ſine diſcurſu. ergo mā eſt p ſe itelligibilis: ↄ̄ña tenet: qꝛ omne qđ intelligitur per ↄceptum cāturn ſine diſcurſu: per ſe intelligitur. aīs ꝓbatur: qꝛ aliquis pōt hr̄e in itellectu ↄceptum entis cāturn in eo ſine diſcurſu. Sed cōceptus entis: ſiue ↄceptus cui ſubordinat̄ iſta vox ens in ſignificando eſt rep̄ñtatiuus indifferenter cuiuſlibet entis ꝛ cum mā ſit ens ſicut dictum eſt in p̄cedentibus: ſequitur ↄceptum entis eſſe rep̄ñtatiuuꝫ materie prime. ¶ 6° intellectus ſit

tellectus ſit rõne ſimilitudinis:ſed mã eſt maxime ſimilis intellectui:qꝛ vtrũqꝫ eſt in pura poᵃ:nã dicit̃ in iſto pri- mo:ꝙ mã eſt pura poᵃ.ꝛ in 3° de anima dicit̃ ꝙ intelle- ctus poſſibilis eſt pura poᵃ.℃7° ſicut eſt in arte ſic eſt in nã:cũ ars imitet̃ nãm quãtũ põt:ſed mã artificialiũ eſt p ſe cognoſcibilis:ꝗ ſilr mã rerũ nãliũ.ꝛ hoc eſt mã prima. ℃8° mã eſt principiũ:vt pꝫ ex dictis.ꝛ cũ pncipia debeãt eſſe notiora principiatis:ꝛ cũ aliqua principiata:quorũ materia eſt principium ſint per ſe cognoſcibilia:ſequit̃ ẽt mãm per ſe eſſe cognoſcibilẽ:ergo queſtio vera.

Tex.cõ.6. **In oppoſitum** eſt Ar.in pmo caplo vltimi tractatus huius pmi.vbi di cit ꝙ mã nõ eſt cognoſcibilis niſi per analogiã ad formã: ꝛ auctores ſic exponũt ꝙ mã non eſt per ſe cognoſcibilis ſed per formã:in iſta qõne pmo videndũ eſt vtrũ mã pri ma ſit paſſiuitatis infinite de quo tangebat̃ in pmo ar- gumẽto.2° videndũ eſt an mã ſit magis ens ꝗ̃ forma.3° videndũ eſt de queſito ꝛc̃.

Quantum ad primũ ſuppono pmo:ꝙ cuilibet potentie actiue correſpõdet poᵃ paſ- ſiua.i.quãtũ aliqua poᵃ põt agere:tantum vna alia poᵃ poteſt pati ſeu recipere.℃2° ſuppono vnã potentiã eſſe actiuã imobilẽ:ꝛ nullo modo eſſe paſſibilẽ:nec alicuius de nouo eſſe receptibilẽ:que eſt ſic actiua:ꝙ nullo modo

° huius Tex.cõ.83. paſſiua.ꝛ hoc eſt de mente Ar.°huius ꝛ 12° methaphy ſice.℃3° ſuppono:ꝙ omnia que ſunt inter mãꝫ pmã:ꝛ pmũ agens imobile:ſunt aliquo modo actiua:ꝛ aliquo mõ paſſiua.℃Tũc ſit pma ꝯcluſio:ꝙ mã prima eſt paſ- ſiuitatis infinite ꝛ eſt ſic paſſiua ꝙ nullo mõ actiua.hꝫ p- bat̃:nã vna eſt potẽtia actiua:que nullo modo eſt paſſi- ua:vt pꝫ p vnã ſuppoſitionẽ:ſed cuilibet poᵉ actiue cor- reſpõdet vna poᵃ paſſiua:que tantũ poteſt recipere:quã- tum illa poᵃ actiua poteſt agere:vt pꝫ per primã ſuppoſi tionẽ:ſed poᵃ paſſiua correſpondẽs poᵉ actiue eſt mã pri- ma:ꝗ aſſumptũ probat̃:nã p tertiã ſuppoſitionẽ:quodli bet qõ eſt inter potentiã primã actiuã:ꝛ primã mãm ali- quo mõ eſt actiuũ:ꝛ aliquo modo paſſiuũ:ꝛ nullum eſt pure paſſiuũ:qꝛ nullũ eoꝝ correſpõdet potẽtie pme acti- ue:ſed poᵃ actiua eſt actiuitatis infinite: ꝛ eſt ſic actiua ꝙ nullo modo eſt paſſiua:ꝗ ſilr mã pma eſt poᵃ pure paſſi- ua:ꝛ nullo modo actiua:ꝛ cuiuſlibet receptiua:cuiꝰ pri- ma cã eſt productiua:ꝛ p ꝯñs eſt paſſiuitatis ĩfinite ſicͭ pᵃ cã eſt actiuitatis infinite.Ex hoc ſequit̃ ꝙ ſi prima cauſa actiua poſſet facere idẽ corpus ſimul ꝛ ſemel eẽ in diuer- ſis locis:ꝙ mã prima poſſet hoc pati:ꝛ hoc pꝫ qꝛ cuiuſli- bet mã eſt receptiua cuius pma cã eſt pductiua.℃1° ſeq tur ꝙ ſi pma cã faceret eandẽ mãꝫ ſortis eſſe romẽ:ꝛ mãꝫ platonis eſſe pariſius:ꝙ nõ poſſet annihilare ſor.niſi de ſtrueret platonẽ:vel faceret non eſſe platonẽ:hoc pꝫ qꝛ ſi annihilaret̃ ſor.tunc deſtrueret̃ quelibet eius ps:cũ anni hilatio alicuius ſit deſtructio illius ſꝫ ſe ꝛ quodlibet ſui. Sed cũ mã ſor.poſita eſt eſſe mã platonis:ſequit̃ ꝙ cũ de ſtrueret mãꝫ ſor.annihilãdo ipſuꝫ:ẽt deſtrueret mãꝫ pla- tonis:ꝛ per ꝯñs faceret platonẽ nõ eſſe:qꝛ plato non põt eſſe ſine ſua mã.Sed dices.ꝙ cõſimiliter poſſet ꝓbari ꝙ cõpoſitũ eſſet paſſiuitatis infinite ſicut ſor.vel plato quia cuiuſcũqꝫ pma cã eſt productiua:illius ſor.eſt receptiuus nego hoc:qꝛ nõ eſt receptiuus forme aſini imo ſibi ipoſ- ſibile eſt:nec cũ pma poſſet facere ꝙ eadẽ cera ſimul:ſꝫ ſe totã eſſet pmo figurata diuerſis figuris : ita ipoſſibile eſt ꝙ idẽ hõ eſſet homo ꝛ aſinus.imo iplicat ꝯdictionẽ:vo- cando hoiẽ qui hꝫ formã ꝛ figurã hoĩs:ꝛ vocãdo aſinũ qui hꝫ figurã ꝛ ſtaturã aſini.Quare dico ꝙ ſor.nõ cuiuſ- libet eſt receptiuꝰ cuiꝰ pma cã eſt productiua:qꝛ nõ eſt re- ceptiuus forme aſini:ſed qꝛ mãe prime non repugnat ꝙ ſit receptiua forme aſini:ꝛ cuiuſlibet alterius:cuiꝰ prima cauſa eſt productiua : ꝛ ſic ſequitur materiam eſſe infini- te paſſiuitatis.

Quantum ad ſcõꝫ videt̃ primo ꝙ mã ſit magis ens ꝗ̃ forma:qõ ꝓbat̃:qõ magis ac- cedit ad pᵐ ens:eſt magis ens ꝗ̃ illud qõ minꝰ.Sed mã pma magis accedit ad pᵐ ens.cuꝫ ipſa ſit incorruptibilis ꝛ eterna:ſicut ipſuꝫ pᵐ:ꝛ forma ſbalis minꝰ : cũ ſit corru- ptibilis.ꝗ.℃2° illud qõ magis diſtat a nõ eſſe:ſiue a nõ gradu entis eſt magis ens:ꝗ̃ illud qõ minꝰ:ſed mã pri- ma magis diſtat a non eſſe ꝗ̃ forma:qꝛ mã eternalr ma net ens.ſed forma ſolũ tẽporaliter.ꝗ.minor eſt nota.Sed maior ꝓbat̃ a ſili:qꝛ ſicut albedo dr̃ intẽſior:qꝛ plus diſtat a nõ gradu albedinis.ꝛ illa remiſſior.quia minus diſtat. ſic ẽt videt̃ ꝙ illud dicat̃ magis ens:qõ plus diſtat a nõ gradu entis:ꝗ̃ illud qõ minus.℃In ꝯtrariũ illud eſt ma- gis ens:qõ eſt ens in actu:ꝗ̃ illud qõ ẽ ens in poᵃ.ſed for ma ens in actu:ꝛ mã ens in poᵃ:ꝗ videt̃ formã magis eẽ ens ꝗ̃ mãꝫ.℃2° illud eſt magis ens qõ dat ipſi cõpoſito eſſe determinatũ in tali vel in tali ſpẽ:ſed hoc eſt forma: ergo forma eſt magis ens ꝗ̃ mã.℃Rñdet̃ ponẽdo vnã diſtinctionẽ:iuxta quã argumẽta vadunt vyꝫ ſuis.ꝛ eſt iſta:ꝙ aliqd dr̃ magis ens dupliciter:vno mõ in ſui nã: ꝛ nõ ſm ꝙ cõparat̃ alteri:ita ꝙ nõ rõne alteriꝰ entis dica tur magis ens:ꝛ ſic incorruptibilia dicunt̃ magis entia ꝗ̃ corruptibilia qꝛ ipoſſibile eſt incorruptibilia nõ eſſe: ſed neccẽ eſt aliquãdo corruptibilia nõ eſſe:ꝛ ſic mã pri ma abſqꝫ ꝓportione eſt magis ens ꝗ̃ forma.℃Alio mõ dr̃ aliqd eſſe magis ens rõne alteriꝰ:qꝛ vni alteri dat ma gis tale:vel tale eẽ:ſicut de forma ſbali:que magis dat eẽ cõpoſito tale vel tale ꝗ̃ ipſa mã:qꝛ forma ſbalis facit ꝙ cõpoſitũ eſt in tali vel in tali ſpẽ:qꝛ forma ſeparat ꝛ diſti guit:ſed nõ facit mã ſic:forma bñ eſt magis ens ꝗ̃ mate- ria:ꝗ̃uis materia in ſui natura ſit incorruptibilis:ꝛ ma gis ens:ꝛ ſm hoc patet ad rationes.

Quantum ad 3ᵐ eſt ſciendũ ꝙ per ſe cognoſcibi le põt dici tam de cõplexo ꝗ̃ de icõ- plexo:vnde dicimꝰ:ꝙ pᵐ pnᵐ.ſ.nõ ꝯtingit idẽ ſimul eſſe ꝛ nõ eſſe:eſt per ſe cognoſcabile.ꝛ ſic p ſe cognoſcabile nõ ſumitur in propoſito:ſed p ſe cognoſcabile ſumit̃ in pro poſito ſolũ:put dicit̃ de incõplexo.℃2° diſtinctio ꝙ ali- qd dicit̃ per ſe cognoſcabile:ꝛ aliquod p accidẽs:primuꝫ eſt qõ põt cognoſci ſine diſcurſu ꝛ cauſare ſpẽm in intel- lectu mediãte ſenſu:vt ſunt iſta que ſunt ſenſibilia p ſe:ſꝫ ſcõꝫ eſt qõ non poteſt cognoſci ſine diſcurſu precedente. ℃3ᵃ diſtinctio ꝙ aliquid dr̃ cognoſcabile vel ꝯceptu pro- prio:vel cõceptu cõi.Proprio qdẽ qñ cognoſco ſor.cõce- ptu diſtincto a cõceptu quo cognoſco platonẽ:ſed conce- ptus cõis quãdo cognoſco ſortẽ:ꝯceptu qui eſt idifferẽs ad repreſentandũ ſortẽ:vel platonẽ:ſed eſt ſciẽduꝫ:ꝙ in cõceptibus cõibus ſunt gradus:quoꝝ quidaꝫ ſunt ma- gis cõmunes:ꝛ qdã minus cões.cõceptus eni indifferẽs ſor.ꝛ brunello eſt magis cõis:ꝗ̃ ꝯceptus qui eſt ſolũ in differẽs ſorti.ꝛ platoni ꝛ alyꝭ hoĩbꝰ.℃Tunc ſit pᵃ cõclu ſio:illud qõ nõ eſt:eſt per ſe intelligibile:hoc pꝫ:qꝛ aliquid qõ nõ eſt aliquãdo per ſe intelligit̃ in futurũ:ꝗ nũc eſt ve rũ dicere:ꝙ illud eſt per ſe intelligibile.intelligibile eniꝫ dr̃ qõ põt intelligi.℃2ᵃ ꝯcluſio:mã eſt p ſe intelligibilis. hoc pꝫ:qꝛ hec ꝓpoſitio eſt per ſe vera:mã eſt intelligibilis per ſe qꝛ eſt neceſſaria.℃2° oẽ ens eſt intelligibile p ſe:ſed mã eſt ens:ꝗ ꝛc̃.maior pꝫ qꝛ oẽ ens per ſe intelligit̃ p me quã intelligo hanc oẽ ens eſt ens:qꝛ quodlibet ens eſt ſi- gnificabile per ſubiectũ illius ꝓpoſitionis:ꝗ habendo in mente mea ſimilitudinẽ cuiuſlibet entis:eſt veruꝫ ꝙ ha- beo generalẽ:ſed nõ ꝓpriã.Ex hoc ſequit̃ ꝙ intelligẽdo ꝛ ſciendo hanc ꝓpoſitionẽ:omne ens eſt ens:intelligo ꝛ cognoſco illud:qõ nunꝗ̃ vidi:ꝛ illud:qõ nũꝗ̃ audiui: qꝛ intelligo iſtã ꝓpoſitionẽ:quodlibet ens:eſt ens:modo nõ quodlibet ens vidi:ꝛ ſilr nõ quodlibet ens audiui. ℃3ᵃ cõcluſio:ꝙ mã nõ eſt per ſe cognoſcibilis cõceptu ꝓ- prio.hoc ꝓbat̃:qꝛ mã non poteſt cognoſci ſine diſcurſu:

eo ꝙ nō pōt agere ſpēm ſuā in ſenſum: pꝫ hoc: qꝛ nō eſt ſenſibilis. ¶ 2° tūc ipſa eſſet actiua: ⁊ ageret in intellectū: ⁊ hoc eſt falſum: qꝛ vt dictuꝫ eſt in p° ar° 1° mā nullius eſt actiuitatis. ¶ 4ª ꝯcluſio eſt ꝙ mā eſt per accidens cognoſcibilis. hoc patet: qꝛ ipſa eſt cognoſcibilis diſcurſu precedente: ⁊ nō eſt cognoſcibilis ſine diſcurſu: ⁊ hoc notauit Arꝫ. quā dixit ꝙ ipſa eſt cognoſcibilis per analogiam ad formam: ⁊ pbatꝰ: qꝛ arguendo. intellectus venit in cognitioneꝫ mãe: ⁊ aliter nō. ſic arguendo ſicut eſt in arte. ita eſt in nā: ſed notuꝫ eſt nobis per ſenſuꝫ in tranſmutatione artificiali: ideꝫ manere ſub diuerſis figuris ſucceſſiue: vt eadem terra: aut aliquid hmōi. ergo ſilr erit in tranſmutatione nāli. ꝙ idem manet ſub diuerſis formis ſucceſſiue. Et cum notū ſit. ꝙ diuerſa noia ſbalia verificatur de aliquo ſucceſſiue: quare iō arguimus ꝙ diuerſe forme ſubſtantiales ſuccedant ſibi inuicē ſucceſſiue in eodē ſubiecto: ⁊ illud ſubiectum dicimus eſſe ſubiectuꝫ tranſmutationis nālis: ſicut vnū aliquid dicimus eſſe ſbm tranſmutationis artificialis. Et iſto modo per argumentationeꝫ: ⁊ diſcurſum intelligimus. ſeu intellectus venit in cognitionē mãe: ⁊ forme: ⁊ tali argumentatōe facta intellectus electiue cāt in ſeipam ſpēꝫ: ⁊ conceptū incōplexuꝫ propꝛiuꝫ ipſiꝰ materie: ſed qꝛ ille nō pōt cāri in intellectu ſine diſcurſu p° ideo mā nō d: p ſe cogſabilis: ſꝫ p accñs.

Ad rationes pncipales. Ad pᵃᵐ dictum eſt in primo articulo. ¶ Ad 2ᵃᵐ patet in 2° articulo. ¶ Ad 3ᵃᵐ quā d: illud quod nō eſt ⁊c. cōcedo. ergo magis quod eſt. nego ꝯñaꝫ: qꝛ aliquod: quod nō eſt: aliqn erit per ſe in intellectu: ſed mā nunqꝫ erit per ſe intellecta ſaltem per eius conceptum propꝛium: nam qꝫuis aliquādo intelligaꝛ per diſcurſuꝫ ꝯceptu propꝛio: tamen illum ꝯceptum: nō cauſat mā in intellectu: ſed vna alia ex quoꝝ cognitione deuentū eſt in cognitionem materie. ¶ Ad quartā dico: ꝙ illa bene pbat: ꝙ eſt per accidens cognoſcibilis: vnde nō opꝫ ꝙ omne de quo eſt ſciētia ſit per ſe cognoſcibile. vnde de deo ⁊ de multis alijs eſt ſciētia: que nō ſunt per ſe itelligibilia ⁊c. ¶ Ad 5ᵃᵐ dico ꝙ illa bene probat ꝙ ipſa eſt per ſe cognoſcibilis conceptu cōmuni: qꝛ ſcdm ꝯceptū cōmunē materie ⁊ alioꝝ. ⁊ hoc bene ꝯceditꝛ: nō m̄ eſt per ſe intelligibile ſcdm ꝯceptum eius ꝓpꝛiū: ſed per accidens. ¶ Ad 6ᵃᵐ quuꝫ dicitꝛ intellectus ſit ⁊c. dico ꝙ hoc dꝫ intelligi: ꝙ vt itellꝰ intelligat aliquaꝫ rem requiritꝛ ꝙ in itellectu ſit aliqua ſpecies: ⁊ ſilitudo talis rei. ex quo patet ad argumētū. ¶ Ad 7ᵃᵐ bene ꝯcedo: ꝙ aliquo modo: ſed nō totaliter: ⁊ quā dicitur mā trāſmutatiōis artificialis eſt per ſe cognoſcibilis: ergo mā trāſmutationis nālis: nego ꝯñiā: iſta enim nō eſt per ſe ſenſibilis: nam ſi ois forma ſbalis vel accidētalis ſepararetꝛ a mā non plus ſentiretꝛ qꝫ deus. ¶ Ad 8ᵃᵐ dico ꝙ ſufficit ꝙ ſit per accidens cognoſcibilis: ⁊ poſtqꝫ ſic eſt cognita mediāte tali cognitione poſſumus de principiato ſiue de cōpoſito ex eo hre cognitionem ꝓpter qd: ⁊ non eſt impoſſibile ꝙ in diuerſis generibus cognitionum: pꝛincipiū ſit notius minus qꝫ pꝛincipiatum: quia nō eſt impoſſibile ꝙ pꝛincipiatum ſit notius materia. ⁊ ecōuerſo. vnde cognitione quia eſt: pꝛincipiatum eſt notius ⁊ cognitione propter quid eſt: ecōuerſo ⁊c. patet ad queſtionem.

Queſtio. xvij.

Vtrum potentia recipiendi formaꝫ ſit aliqua res diſtincta a mā: ⁊ arguitur pꝛimo ꝙ ſic: quecūqꝫ ſic ſe hñt ꝙ vno corrupto reliquuꝫ manet: ſunt res diſtincte. Sed mā: ⁊ potentia ad formā generandam ſunt hꝫ. ergo ⁊c. maioꝛ patet: minoꝛ pbatur: quia generata forma ſortis in mā: corrūpitꝛ potētia: que erat in illa mā: ſed mā manet: ergo talis potentia erat res ſupaddita ipſi materie. ¶ 2° quecūqꝫ ſic ſe habent: ꝙ vnuꝫ eſt ſubſtātia reliquū accidens: illa diſtinguuntꝛ: ſꝫ mā ⁊ poª ſunt hꝫ: ergo. maioꝛ eſt nota ⁊ minoꝛ pꝫ: qꝛ mā eſt in pꝛito ſubſtantie: ⁊ potentia in pꝛito accidentis: ſcilicet relationis. ergo. ¶ 3° quecūqꝫ ſic ſe habent ꝙ vno multiplicato: reliquū nō multiplicatur: iſta ſunt diſtincta. Sed mā ⁊ potentia ſunt hmōi: ergo maioꝛ nota eſt: ⁊ minoꝛ pbatur: qꝛ mā exiſtente vna potentie ſunt plures quod patet: qꝛ ſi ignis gñetur ex aqua: tunc ignis generat in mām aque formā ignis: ⁊ in eadē generat caliditateꝫ: ſiccitatē ⁊ raritatē: mō ad qᵒlibet iſtoꝝ erat in potentia: ergo ante in mā erant plures potētie. ¶ 4° illud quod eſt accidens materie diſtinguitur a mā: ſed poª eſt hꝫ: maioꝛ patet: ⁊ minoꝛ eſt Cōmētā. in iſto pꝛimo. dicentis ꝙ materie accidit ꝙ ſit in poª oēs forme. ¶ 5° ſicut ſe hñt potentie aie ad aiaꝫ: ſic ſe hñt potētie materie ad materiā: ſed potentie aie diſtinguuntꝛ ab aia: ergo ſilr potentie materie diſtinguuntꝛ a mā: maioꝛ pꝫ: ⁊ minoꝛ pbatur: qꝛ potentie aie dicuntꝛ partes anime: vt pꝫ per pꝭm in 2° de aia: modo partes diſtinguuntꝛ ab ipſo cuiꝰ ſunt partes: cum pars non ſit totū. ¶ 6° quecūqꝫ ſic ſe hñt: ꝙ vni aliquid eſt ꝯriū ⁊ reliquo nihil iſta diſtinguuntꝛ. Sꝫ mā ⁊ potētia ſunt hmōi. ergo maioꝛ eſt nota: pbatur minoꝛ. qꝛ potentie aliquid eſt ꝯrium: puta actus: materie aūt nihil eſt ꝯrium cum ſit ſba. ¶ 7° nullum exiſtens in mā eſt mā: ſed potētia materie eſt exiſtens in mā: ergo nō eſt mā: maioꝛ patet qꝛ nihil exiſtit in ſeipſo: minoꝛ eſt Arꝫ. in iſto pꝛimo. ¶ 8° omnis potentia: mā nō eſt: ergo nulla potētia mā eſt: ꝯña tenet: quia negatio poſtpoſita facit equipollere ſuo ꝯrio: antecedens patet: qꝛ quecūqꝫ potentia data materie. ſcꝫ a poª nō eſt: qꝛ ipſa vna alia poꝛtio materie non eſt: quam tu dicis eſſe potentiam ⁊c.

In oppoſitum arguitꝛ ſic: in eternis non differt eſſe ⁊ poſſe. Sed mā eſt res ppetua: ergo eius eſſe non differt ab eius poſſe: ⁊ per ꝯñs per locū a ꝯiungatis eius eſſentia nō differt ab eius potentia: ergo eēntia materie eſt eius potentia. ¶ 2° ſicut ſe habet actus ad formam: ſic ſe hꝫ potentia ad mām: ſed actꝰ nō diſtinguitꝛ a forma: ex eo ꝙ forma eſt ois ſimplex ergo ⁊ potentia nō diſtinguitꝛ a mā. ¶ 3° ſi potentia eſſet in mā: tanqꝫ accidens illi ſupadditum: tunc ex illa mā: ⁊ ex illa potentia cōponeretꝛ vnū compoſitū accidentale ſicut ex albedine ⁊ homine ſit hō albus. Sꝫ hoc eſt falſuꝫ. quia cōpoſitio accidētalis pꝛſupponit compoſitionē eēntialem: modo mā nullam cōpoſitionē eſſentialem pꝛſupponit: ſed ad quālibet cōpoſitionē eſſentialē preſupponitur. ¶ Hec queſtio magis eſt metaphyſicalis qꝫ nālis: qꝛ ad metaphyſicū ſpectat determinare qōnes querētes de identitate vel diuerſitate rerum: quia idem ⁊ diuerſum: ſunt paſſiones entis: de quo tanqꝫ de ſubiecto adequato cōſiderat metaphyſicus. ¶ In iſta qōne pꝛimo narrabo opiniones de iſta mā. 2° ponā ꝯcluſiones ſm opinionē que modo ſuſtinetꝛ: ꝯtraria alijs opinionibus: qbus poſitis patet reſponſio ad queſitum.

Quantum ad pꝛimū ſciendū eſt ꝙ aliqui preter qualitates pꝛimas diſponētes mām ad recipiendū formā generandā: poſuerunt in mā vnaꝫ potentiā reſpectu forme gñande. tanqꝫ accidens ſupadditam ipſiꝰ materie: ad modū ſicut albedo ſupadditꝛ parieti. ⁊ motiuū coꝝ erat ꝙ poſtqꝫ aliqua forma eſt gñata in aliqua mā: hec ꝓpoſitio deſinit eē vera: mā eſt in potētia ad illā formaꝫ: ꝓpter qᵒ crediderunt: ꝙ hoc eſſet ex eo ꝙ illa res: quā vocabant potentiaꝫ deſineret eſſe ⁊ corrūperetur in mā: ⁊ qꝛ mā manet crediderunt illaꝫ rem ſiue potentiā eſſe diſtinctā ꝯtra mām. ¶ 2ª opinio erat ꝙ ois potētia materie eſſet in anima: ⁊ nō eſſet res extra: ⁊ moti erant ex hoc: ꝙ relatio non eſt: niſi conceptus ⁊ actus: quo anima cōſiderat aliqua vnū in ordine ad aliud: cuꝫ ergo potentia ſit relatio ſequitur potentiaꝫ ipſius materie eſſe in anima: cum ſit relatio.

¶ Quantum

Quantũ ad ſcdm ſit hec pma cõcluſio ꝙ mã ẽ po-
tentia paſſiua: pbaſ. Omne illud eſt po
tentia paſſiua: qȝ eſt pn^m^ trãſmutationis trãſmutãdi ab
altero. Sed mã eſt h°: ꝰ. maior eſt nota per diffinitionez
Tex.cõ.2. potentie paſſiue: poſitã in 9° metaphyſice: vbi dĩ ꝙ potẽ
tia actiua eſt pn^m^ trãſmutãdi alterũ inquãtũ alter: ſȝ po-
tentia paſſiua eſt pn^m^ trãſmutandi ab altero: ſed minor
pbaſ. nã mã eſt nã: nã autẽ eſt pn^m^ mouendi ⁊ quieſcen-
di: ſed qꝛ mã nõ hȝ pn^m^ trãſmutãdi alterũ: ſequiſ ipſum
eſſe pn^m^ trãſmutãdi ab altero: aſſumptuȝ: qꝛ niſi ſic tunc
eſſet pn^m^ actiuũ: ⁊ eẽt alicuius actiuitatis: ⁊ per ꝯñs non
eẽt paſſiuitatis infinite: qȝ eſt ꝯ dicta in qõne preceden-
ti. C 2° pma cã: ⁊ pma mã ſe habent adinuicẽ ſicut pure
actiuũ ⁊ pure paſſiuũ: ſed qꝛ pma cã eſt pura potẽtia acti
ua: ſequiſ mãm eẽ purã potentiã paſſiuaȝ: ex quo ſequiſ
ſtatim ꝙ mã eſt potentia ab inferiori ad ſupius. ⁊ ex hoc
pȝ rñſio ad queſitũ. C 2ª cõcluſio circũſcriptis q̃litatibus
primis diſponẽtib^9^ mãm ad hoc vt poſſit recipe formã:
nõ eſt aliq̃ alia potẽtia ponẽda in mã mãe diſticta ⁊ hec
cõcluſio eſt iprobatio prime opinionis: hoc pbatur: qꝛ ſic
tunc mã eẽt ad min^9^ in potentia ſubiectiua ad hãc poten
tiã: vel ergo ſeipſa: vel mediãte alia po^a^ mãe ſupaddita: ſi
ſeipſa cõſimili rõne poſſet dici ꝙ mã ſeipſa eſt in potẽtia
ad formã gñandã: ⁊ tunc fruſtra ſupadditur talis po^a^: ſi
mediãte vna alia po^a^ ⁊ ſic in infinitũ. C 2° ſic ſequereſ ꝙ
in mã eſſent infinite res que tñ nõ eſſent ptes ei^9^: ſed hoc
eſt falſum: ⁊ ꝯñia probaſ. qꝛ ſicut ipſa eſt in po^a^ ad infini
tas formas generãdas ſic oporteret ponere in ea infinitas
res: ſiue potentias diſtinctas a mã. que quidẽ potẽtie nõ
ſunt partes mãe. C 3° ſi oppoſitũ cõcluſionis eſſet verum
ſequereſ ꝙ aliqd eẽt ꝑpetuũ a pte ante: ⁊ nõ a pte poſt: ſȝ
Tex.cõ.125 tñ eſt ꝯ Ar. in pmo celi: ꝯñia pbatur: qꝛ ſi ab eterno mã
eſſet in potentia ad formã ſortis. ſ. genitã nunc ſi nõ erat:
ḡ ſi iſta potẽtia poniſ res diſtincta a mã ⁊ qȝ mõ corrum
paſ in gñatione ſortis ſequiſ illã rẽ ab eterno fuiſſe vſqȝ
mõ: ⁊ poſt hoc eternaliter nõ eẽ: qꝛ mã poſtq̃ȝ recipit ali
quã formã nõ amplius reciperet vel eſſet eadẽ nũo: quia
aliter corruptã poſſet idẽ nũo reuerti: qȝ eſt ꝯ nãm. C 3ª
cõcluſio: nõ omnis po^a^ eſt in aĩa ⁊ hec ꝯcluſio eſt ꝯ ſcdaȝ
opinionẽ: nec po^a^ mãe eſt in anima: qȝ pbaſ: qꝛ mã ẽ po
tentia ꝑ correlariũ prime ꝯcluſionis: ſed mã nõ eſt in aĩa:
ergo nõ ois po^a^ eſt in aĩa: ſed dices: qȝ ḡ dicis ad hoc ꝙ
ois relatio eſt in aĩa: cõcedo de relatione in creatis: ⁊ quũ
diciſ ois po^a^ eſt relatio negaſ: vnde ꝯ̃ↄuis ꝯceptꝰ: cui ſub
ordinaſ in ſignificãdo hic terminus po^a^ ſit actus aĩe: quo
aĩa ꝯſiderat ⁊ intelligit mãm in ordine ad formã: non tñ
iſta eſt ꝯcedẽda: ois po^a^ eſt relatio qꝛ ꝯ̃ↄuis ꝯceptus mẽ
talis: cui ſubordinaſ in ſignificãdo: hic terminꝰ hõ: ẽ ſpẽs
nõ tñ ꝑꝑ hoc hec eẽt cõcedenda ois homo eſt ſpẽs: nec ſȝ
aliquos: iſta hõ eſt ſpẽs: ita in propoſito. C Sed dices ex
quo iſte terminꝰ po^a^ ſignificat nõ ſolũ mãm: ſed ẽt formã:
videſ ꝙ hec nõ debeat ꝯcedi: mã eſt po^a^: eſſet eniȝ dicere
mã eſt mã ⁊ forma. C Rñdeſ negãdo ꝯſequẽtiã: ⁊ do exẽ
plũ: nã ꝯ̃ↄuis albũ ſignificat albedinẽ ⁊ ſubiectũ: tñ iſta p
poſitio lignũ eſt albũ nõ ꝑꝑ hoc ſignificat: ꝙ lignũ ſit al-
bũ ⁊ albedo: ſed bene ſignificat ꝙ lignũ hȝ. Ita in ꝑpoſi-
to: hec ꝑpoſitio: mã eſt in po^a^: bene ſignificat ꝙ mã põt re
cipere formã. ⁊ rõ negationis ꝯſequẽtie eſt: ꝙ terminus
nõ pro omni illo ſupponit qȝ ſignificat: ſed ſoluȝ pro il-
lo qȝ ſignificat in recto: cũ ergo po^a^ ſignificet mãȝ in recto
⁊ formã in obliquo ſequiſ hunc terminũ: potentia quũ
poniſ in propoſitione ꝙ ſolũ ſupponat pro mã ⁊ non ꝑ
forma: vnde terminus hoc ſignificat in recto: cuiꝰ nomẽ
poniſ in noſtro caſu in diffinitione exprimẽte quid no-
minis talis termini. hoc autẽ ſignificat in obliquo cuius
nomen poniſ in alio caſu a nominatiuo in diffinitione
exprimẽte: quid nominis talis termini. vnde diffinien-
do hunc terminũ: albũ: eſt res hñs albedineȝ: ecce quãſi
nomẽ ſubiecti poniſ in recto: ⁊ nomẽ albedĩs põiſ ĩ obliq̃.

Ad rationes principales. ad primã quũ diciſ
po^a^ corrũpiſ ⁊c. nego: tñ bene cõ
cedo ꝙ mã deſinit eẽ potentia ad eam: ⁊ ſic debet itelligi:
quũ diciſ potentia ad formã generandã: forma genera-
ta corrũpitur potentia. C Ad ſecundã nego ꝙ potẽtia ſit
accidens: ⁊ quũ diciſ potẽtia eſt in predicamẽto relatio-
nis: ꝯcedo de iſto termino potentia: ſed nõ de re ſignifica
ta ꝑ ipm. vñ res ſignificata ꝑ ipſum ẽ vere ſbã: qꝛ mã: ita
ꝙ illa rõ nihil pbat: niſi ꝙ mã: ⁊ po^a^ differunt quãtũ ad
eoꝝ ꝯnotationes non quo ad eoꝝ ſignificata que ſignifi-
cant in recto. C Ad tertiã ꝯcedo maiorẽ ⁊ nego minorẽ:
niſi ad hunc ſenſum ꝙ mã eſt potentia reſpectu pluriuȝ
formarũ generandarũ: ⁊ ſic debent exponi auctoritates:
que dicunt mãm eſſe plures potentias reſpectu formaꝝ
generandaꝝ. C Ad quartã ꝯcedo maiorẽ: ⁊ nego mino-
rẽ: ad pbationẽ dico: ꝙ ipſe intelligit ꝙ hec ẽ per accidẽs:
mã poteſt recipere. b. formã: ⁊ ratio huius eſt: naȝ hec ali-
quãdo eſt vera: ⁊ aliqñ eſt falſa: ante eni gñationẽ. b. for-
me mã põt recipere. b. formã: ⁊ poſt gñationeȝ. b. forme:
mã nõ põt amplius recipe. b. formã. C Ad quintã nego
maiorẽ: intelligendo ꝑ potentias anime partes aĩe: ſed ſi
potentie anime capiunſ pro partibꝰ aĩe. ſ. pro partibꝰ ac-
cidentalibus corporis requiſitis ad exercendũ opera aĩe
tunc dico cõcedendo maiorẽ: ⁊ dico vlteriꝰ ꝙ ẽt accipien-
do potentiã iſto mõ nõ eſt res ſupaddita aĩe: ſed eſt ipſa
aĩa potens exercere opatiões ſuas vitales: ⁊ alias. C Ad
ſextã dico ꝙ nõ pbat plus niſi mãm ⁊ potẽtiã differre q̃
ad eoꝝ cõnotationes. vñ iſti termino potẽtia hñ eſt vnꝰ
terminus ꝯ̃riꝰ. ſ. actus: eo mõ: quo ꝯ̃rietas debeſ terminis
de quo prius dicebaſ ꝙ quidã terminus nõ eſt ꝯtrarius
huic termino mã. C Ad ſeptimã dico negando oẽs iſtas
de virtute ſermonis: po^a^ eſt in mã: mã habet potentiaȝ ⁊
ꝯſimiles: ſicut iſtas iuſtitia eſt in deo: deus hȝ iuſtitiã: vñ
nihil hȝ ſeipm: ſilr nec eſt in ſeipſo. Si tñ predicte ꝑpoſi-
tiones capiunſ pro iſtis. deus eſt iuſtitia: mã eſt potẽtia:
tunc ipſas ꝯcedo: ⁊ tũc patet ſolutio ad argumẽtũ. C Ad
octauã quũ dĩ: ois mã ⁊c. concedo ſi ly mã ſupponat pro
partibus mãe totalis: ⁊ nego ꝯſequentiã: ergo nulla mã
potentia eſt: ⁊ ad regulã equipollẽtiaꝝ dico ꝙ debet in-
telligi ꝙ negatio imediate ſequaſ terminũ diſtributum.
⁊ nõ mediate ſicut eſt in propoſito: bene tñ ꝯcederẽ hanc
ꝯñiã: omnis mã nõ eſt potentia: ḡ nulla mã potẽtia eſt:
qꝛ negatio ſequitur imediate terminũ diſtributum.

C Tex. cõmẽti. lxxix.

C Tangentes quidẽ igitur ⁊ alteri qui
dam ſunt ipſam ⁊c. Q5. xviij.

Queritur decimooctauo vtrũ priua
tio ſit res diſtincta a ma-
teria: ⁊ arguiſ ꝙ ſic: nã manet mã gñ priua
tio corrũpitur: ḡ priuatio nõ eſt mã: conſe-
quẽtia tenet: antecedẽs probatur: quia for
ma adueniẽte: qua prius caruit mã: priua
tio corrũpitur: materia autem manet. C Secundo ſi nõ
ſequeretur ꝙ non eſſent tria principia tranſmutationis
naturalis: qȝ eſt contra prius dicta: ſed probatur ꝯñia.
quia priuatio non diſtinguitur a materia ſequitur ſolũ
eſſe duo principia. ſ. materia. ⁊ forma. C 3° priuatio op-
ponitur forme: ſed materia non opponitur forme: ergo
materia non eſt priuatio vel econuerſo: ꝯñia tenet: pma
pars antecedentis patet per Ariſtotelẽ in iſto primo di- Tex.cõ.67
centem principia quodam modo eſſe ꝯ̃ria: ⁊ quodã mo
do nõ: nam forma ⁊ priuatio ſunt contraria: mã autem
nulli eſt contrariũ: ſed eſt ſubiectum vtriuſqȝ. Sed ſecun
da pars antecedentis probatur: quia materia ⁊ forme
manẽt in cõpoſito. mõ ſi materia oppon[eret] forme hoc

conſequentia ꝓbatur:naꝫ illud iſtans in quo eēt verū di
cere a.māīn nō eē ita magnā ꝙ in ea poſſet gñari aīa itel
lectiua:ſed imediate poſt illud iſtans eēt illud inſtans in
quo eēt verū dicere aīam itellectiuā nō eſſe:ſed imediate
poſt illud iſtans aīam itellectiuā eē.¶Sꝫ diceres ꝯ.ſit a.
mā minima:in qua tu dicis aīaꝫ itellectiuā poſſe gñari:
ergo medietas nō eſſet minima in qua poſſet gñari:ꝯñs
falſum:qꝛ medietas a.mãe ꝑus ſufficiēter erat diſpoſita
ad capiendū aīaꝫ qꝫ a.mā tota:ꝗ aīa ꝑus iformabat me
dietatē a.mãe qꝫ a.mām totā.ꝗ a.mā nō eſt minima mā:
quā pōt ꝑ° iformare aīa intellectiua. ¶Rñdeť ꝙ imo.ꝛ
quā dꝛ medietas a.mãe prius erat diſpoſita:ꝯcediť ꝙ be
ne qualitatiue:ſed nō quātitatiue:qꝛ nō prius informa
bat aīa itellectiua medietateꝫ a.materie:qꝫ a.mām totā:
nec poſtqꝫ oēs partes materie.a.ſunt ſufficiēter diſpoſite
qualitatiue:ſufficit ad hoc ꝙ informeť ab aīa itellectiua
ꝛ in hoc eſt diſſimilitudo de forma hoīs ꝛ de forma aſini:
qꝛ forma aſini eſt diuiſibilis ꝛ extenſa : propter qđ ſi vna
pars materie eſt ſufficienter, diſpoſita q̄litatiue:ſtatiꝫ de
eius pō educiť pars forme aſini:lꝫ nō forma totalis aſi
ni.¶Sꝫ adhuc dices in gñatione hoīs qñ vna pars ma
terie eſt ſufficiēter diſpoſita:ex qua tñ ꝑpter eius paruita
tem nō pōt gñari forma hoīs:qua ergo aīa iſta pars ma
terie iformať:donec mā ſit ſufficiēter diſpoſita:ꝙ aīa itel
lectiua poſſit ipſam incipere informare.¶Rñdeť ꝙ inte
rim informať forma preexiſtēs:qꝛ nōduꝫ eſt ſufficienter
diſpoſita quātitatiue ꝛ qualitatiue ſimul ſic ꝙ aīa itelle
ctiua poſſit gñari. Uel aliter pōt dici ꝙ in gñatiōe hoīs
in ſemine eſt vnū agens itrinſecuꝫ ꝑñs cuilibet parti:qđ
nō prius diſponit vnā partē materie qꝫ aliaꝫ:ſed ſimul
omnes ꝛ eque ſufficiēter diſſpoſite ſunt:vt iformētur ab
aīa itellectiua.¶Adhuc dices videť ꝙ quantācūqꝫ māꝫ
paruā hoīs aīa itellectiua poſſit iformare:qꝛ aīa itellecti
ua eſt tota in toto:ꝛ tota in qualibet pte:ꝛ per ꝯñs i qua
libet parte materie eſt ipſa aīa itellectiua. ¶Rñdeo ꝛ di
co ꝙ poſtqꝫ incipit iformare aliquā mām bene iformat
mām quantūcūqꝫ paruā:ſed dicit aīam itellectiuaꝫ non
poſſe iformare quantācūqꝫ mām paruā ſolam:ſic ꝙ iſtā
informet ꝛ nullā aliā cum iſta.¶2ª ꝯcluſio ꝙ nō eſt da
re minimaꝫ mām in qua aīa itellīua pōt manere poſtqꝫ
eſt in ea:probatur:nam ſic ſequereť ꝙ eſſet dare vltimuꝫ
inſtans rei permanētis in eſſe.ꝯñs eſt falſuꝫ ꝛ cōtra Ar.
Tex.cō.69. in 8° phyſicoꝝ:probať ꝯñtia:nam ſit mā minima per ad
uerſariū in qua pōt manere aīa intellectiua.a.ꝛ incipiat
diminui in aliquo iſtanti ꝛ ſit hoc inſtans pñs:tunc ime
diate poſt hoc aīa itellectiua nō iformabit a.mām:ꝑpter
hoc qꝛ a.ante diminutiōeꝫ poſita erat minima:ſub qua
poterat manere aīa intellectiua:ergo imediate poſt hoc
hō qui mō eſt:nō erit.ꝛ per ꝯñs nūc vltimo eſt:ꝛ per ꝯſe
quens a.iſtans eſt vltimū iſtans hoīs:qui poniť res per
manens.¶2° ad idē:ſi eſſet dare minimā mām:ſub qua
poſſit manere aīa itellectiua:ſic ergo iſta a.ſicut prius:tūc
ſequiť ꝙ poſſibile eſt aliquā reꝫ permanentē nō diutius
durare qꝫ per iſtans:ꝯñs eſt falſum:ꝛ ꝯtra nām rei pma
nentis:ꝯñtia probať:nō ſit aliqua mā:que incipiat auge
ri ꝯtinue donec ſit minima ex qua poſſit gñari hō : ꝛ qñ
eſt tanta tunc ecōuerſo diminuať tunc in illo iſtanti:qđ
eſt finis augmentationis talis materie:eſt hō ꝛ imediate
ante hoc nō fuit hō:nec imediate poſt hoc erit hō ex quo
illa mā imediate poſt hoc erit minor cum in illo inſtanti
ponať minima:ſub qua pōt manere aīa itellectiua:ꝛ per
ꝯñs homo ille nō durabit niſi per inſtans ſi eſt dare mi
nimaꝫ mām ſub qua pōt manere aīa intellectiua . ¶Ex
his duabus ꝯnibus ſequiť correlarie hoīem ſub minori
quantitate poſſe eſſe ſeu manere qꝫ gñari:qꝛ ſi modo pre
dicto aliqua mā augereť donec ꝑus poſſet gñari homo:
ꝛ imediate prius illud inſtans gñationis hoīs ecōuerſo
diminuereť:tunc adhuc maneret hō.aliter enim eſſet da
re minimā mām in qua poſſit manere aīa itellectiua.cu
ius oppoſitū dicit 2ª ꝯcluſio. Ex ꝗ pꝫ correlariū. ¶Sed
forte dices.qñ in caſu ꝑdicto mā ecōuerſo diminuiť:ꝛ aīa
intellectiua adhuc eam iformat:ꝛ talis mā eſt ſufficiēter di
ſpoſita qualitatiue:ꝛ quantitatiue:adhuc aīa itellectiua
ipſam informat:ergo videť ꝙ ſiſi mō ſicut in augmenta
tione eius deueniebať ad iſtaꝫ diſpoſitionē:ꝙ ſiſi mō aīa
intellectiua potuiſſet eaꝫ informare ꝛ ex ea gñari.¶Re
ſpondetur negando ꝯñtiam:ꝛ huius rō eſt:qꝛ maior re
quiriť diſpoſitio ſub qua pōt res gñari:qꝫ ſub qua pōt
res manere:iſtud patet:qꝛ nō in frigore ita intenſo puer
pōt gñari ſicut in quāto poſſit ꝑmanere poſtqꝫ genera
tus eſt:nec aqua ex nā ita calida poſſet gñari:ſicut poteſt
manere poſtqꝫ gñata eſt. ¶3ª concluſio eſt dare maximā
mām:ſub qua non pōt manere aīa intellectiua:ꝓbatur.
nam eſt dare aliquā ſub qua nō pōt manere:ꝛ qualibet
maiori datur minor:ſub qua pōt manere:ꝛ iſtam mām
inueniemus in primo inſtanti non eſſe hoīs:qñ homo
corrumpiť ex ꝯtinua diminutione ſue mãe.¶Ex his tri
bus ꝯnibus patet:ꝙ eſt dare minimā quātitatē ſub qua
poteſt gñari homo:ꝛ tñ nō eſt dare minimā quantitateꝫ
ſub qua poteſt manere:ſed bene maximaꝫ:ſub qua non
poteſt manere homo.

Quantum ad ſecundū ſit ꝑma ſuppoſitio ꝙ ni
hil alterat ſeipſum ab intrinſeco pri
mo:patet:qꝛ tunc aliqđ ſe diſponeret ab itrinſeco ad ſui
corruptionē:qđ eſt falſum ex eo ꝙ qđlibet ens diligit ſe
permanere:ꝛ etiā quia diſpoſitio alicuius ad ſui corru
ptionem eſt ſibi violenta:ꝛ per ꝯñs eſt ſibi ab extrinſeco.
Et notanter dico primo:qꝛ heterogenea bene habent in
ſe principiū ſue alterationis:ſed nō primo : qꝛ vna pars
bene alterat aliam:ſm ꝙ vna eſt calidior alia:vnde in ge
neratione aīalis ex ſemine:vna pars bene alterat aliam:
ꝛ ꝑpter hoc in generatione aīalis requiritur ſemen viri
ꝛ ſemen mulieris:quoꝝ vnū eſt actiuū ꝛ aliud paſſiuuꝫ.
¶2ª ſuppoſitio ꝙ agens nāle prius agit in propinquū
qꝫ in remotū.¶3ª ſuppoſitio ꝙ forme heterogeneorum
alioꝝ ab homine ſunt diuiſibiles ꝛ extenſe ad extenſionē
materie.¶Tunc ſit prima ꝯcluſio:ꝙ forma aſini vel ali
cuius alteriꝰ heterogenei ab homine generať ſucceſſiue:
hoc ꝓbatur:qꝛ eſt diuiſibile:vt patet per vnā ſuppoſitio
nem . Et etiaꝫ quia materia ex qua generať alteratur ab
extrinſeco:vt patet per primā ſuppoſitioneꝫ: ꝛ vna eius
pars.ſ.que eſt ꝑpinquior agenti primo erit ſufficiēter di
ſpoſita qꝫ alia:vt patet per 2ᵐ ſuppoſitioneꝫ: ꝛ per ꝯñs
de ea prius educitur forma aſini qꝫ de alia : ꝛ cōſimiliter
ſic eſſet de forma hominis ſi poneretur eſſe diuiſibilis : ꝛ
tñ ſi pars forme aſini prius educať de vna parte materie
ſequitur formā generari ſucceſſiue:ſicut probatum eſt de
forma aſini:ſic poſſet probari de forma capre vel alicuius
alterius heterogenei ab hoīe.Sed diceret aliquis ſi gene
ratio forme aſini eſſet ſucceſſiua ſequeretur ꝙ nō eſſet ge
neratio ſimplex:nec generatio ſubſtantialis:ſed hoc fal
ſum.probatur ꝯſequētia:quia generatio accidētalis vel
ſm quid ſit ſucceſſiue:ſed generatio ſubſtātialis ſit in in
ſtanti.¶Reſpōdeť ꝙ aliquā generationē fieri ſucceſſiue
pōt intelligi dupľr.vno mō quo ad partes quātitatiuas
ſubiecti:alio mō gradualiter:quo ad partes graduales:
tunc dico ꝙ gñatio ſbe nō ſit ſucceſſiue quo ad ptes gra
duales:ex quo ſba nō eſt itenſibilis nec remiſſibilis.ſꝫ bñ
gñatio ſbe ſit ſucceſſiue quo ad partes quātitatiuas ſbīe
vt dictū eſt de gñatione forme aſini cuius vna pars gñať
poſt aliā.¶2ª ꝯcluſio nō eſt dare minimā māꝫ de cuius
potentia poteſt educi pars forme aſini vel equi.proba
tur.nam ex quo forma aſini generatur ſucceſſiue per par
tem poſt partem : ſequitur ꝙ non eſt ita modica mate
ria de cuius potētia nō educatur pars forme aſini:quin
ſit minor de cuius potētia educatur minor pars forme.

¶3ª concluſio.

¶ 3ª concluſio ꝙ eſt dare minimā mām: de cuius potentia pōt educi forma ſbalis aſini ſeu ſoīa ſufficiens ad hoc ꝙ cōpoſitū ex mā ꝛ forma dicat̄ aſinus: pbat̄: ꝛ pmo ſupponit̄ ꝙ nō ſub quātācūqꝫ modica quātitate poſſit eſſe aſinus. ſub quātitate enim grani milij nō poſſet exercere opationes debitas aſini. ¶ 2º ſupponit̄ ꝙ in gñatiōe aſini ſit dare pmū inſtās in quo eſt verū dicere aſinus ē de aſina gñatus. Iſtis ſuppoſitis capiat̄ mā ita modica: ꝙ ex ea nō poſſit eē aſin⁹: ꝛ ſit verbi gratia illa mā. a. quantitatis grani milij: augeat̄ iſta mā ꝯtinue donec poſſit ex ea gñari aſinus. Tunc ſic ex quo p ſcdā ſuppoſitionē eſt dare primū inſtās eē aſini. ſequit̄ quātitatē mē: quā hꝫ in illo inſtāti eſſe minimā quātitatē aſini: ex quo pōt: nā ſi ex minori potuiſſet gñari aſinus: inſtās datū nō fuiſſet primū īnſtās eſſe aſini: tūc ſic eſt dare minimā mām: ex q̄ pōt gñari aſinus ꝛ non ex minori pōt educi forma aſini ſufficiēs: ad hoc ꝙ cōpoſitū ex ea ꝛ mā dicat̄ aſinus: ḡ eſt dare minimā mā: ex qua pōt gñari forma aſini ſufficiens ad hoc ꝙ cōpoſitū ex ea ꝛ mā dicat̄ aſinus. dices: nōne quodlibet cōpoſitū ex mā ꝛ parte forme aſini dr̄ aſin⁹: dicat̄ ꝙ nō: imo nō omne cōpoſitū ex mā ꝛ aīa intellectiua dr̄ homo pꝫ de digito capto in ſoꝛte. ꝛ ſilr̄ eſt in aſino. ¶ Sed diceres tu quodlibet tale eſt aīal: ſed non videt̄ ꝙ ſit aliud aīal ꝙ̄ aſinus: ꝛ hoc de pede eius vel capite aſini: nec caput hominis ſi eſt aīal: eſt aliud ꝙ̄ homo aliqꝫ: pꝫ qꝛ cuilibet cōpetit diffinitio aīalis: cū quodlibet illoꝝ ſit ſbā aīata ſenſibilis. Rñdet̄ negādo ꝙ quodlibet illoꝝ ſit aīal: ꝙ̄uis bene ſit pars aīalis: ꝛ cū dr̄: ꝙ cuilibet eoꝝ cōpetit diffinitio aīalis: nego: ꝛ qñ dicit̄: diffinitio aīalis eſt ſbā ſenſibilis ꝛc. dico ꝙ nō eſt ita itelligēda: ſed ē ſubſtātia aīata ſenſibilis totalis nō exiſtēs pars alicui⁹ alterius: qḋ ſit vnū per ſe. mō hoc nō cōuenit dictis partib⁹. ¶ Quarta ꝯcluſio nō eſt dare minimā mām ſi qua pōt manere forma aſini ſufficiēs ad denominationem aſini: ſeu ꝙ cōpoſitū ex ea ꝛ mā dicatur aſinus. probatur qꝛ aliter eſſet dare vltimū inſtās rei permanētis: qḋ eſt falſum ꝛ ꝯ Ar. 6º huius. ꝛ probat̄ rōne qꝛ data aliq̄ re corrūpenda: certū eſt ꝙ reſiſtentia ſua qua reſiſtit ſuo ꝯrio hꝫ latitudinē: ſeu eſt diuiſibilis: ꝛ ſucceſſiue corruptibilis: anteꝙ̄ ergo illa res corrūpat̄ illa res pmanet: ergo quocunqꝫ inſtāti dato: in quo illa res eſt: adhuc poſt illud inſtans illa res erit: ꝛ per ꝯñs nullū eſt inſtās rei permanētis: in quo illa vltimo ſit ꝙ̄uis bene ſit primū inſtās: in quo ipa res pmo nō eſt: pma ꝯña pbat̄: nā data aliq̄ mā quā tu dicis minimā: ſub q̄ poteſt manere forma aſini ſufficiens ad denominationem aſini: ꝛ incipiat illa mā aſini diminui in preſenti inſtāti: tunc ſi imediate poſt hoc iſtās adhuc manet aſinus ſequit̄ mām datā nō eſſe minimā: ſb cuius quātitate aſinus pōt manere. ſi aūt dicat̄: ꝙ immediate poſt hoc inſtās aſinus nō erit ſequit̄ iſtās preſens eſſe vltimū inſtās aſini: qḋ fuit pbādū. ꝛ ſicut arguit̄ de vna mā ꝙ̄ aduerſarij dicerent eē minimā: ſub cui⁹ quātitate pōt mānere forma aſini: ita pōt argui de q̄cūqꝫ alia: quā dicerent eē minimā. ¶ 5ª ꝯcluſio eſt dare maximam mā: ſub cuius quātitate nō pōt manere aſin⁹: ſeu forma aſini ſufficiēs ad denominationē aſini: pbat̄ qꝛ eſt dare vnā mām de qua veꝝ eſt dicere ꝙ ſub eius q̄ntitate non pōt eē aſinus ꝛ cuilibet maiori illa dat̄ minor: ſub cui⁹ q̄ntitate pōt manere: ḡ illa mā eſt maxima ſub qua non pōt eſſe aut manere aſinus: ꝯña tenet: p qḋ nōie: maxima ꝙ nō: poſitū in pn° q̄ōnis: poſt oppoſitū: ꝛ illā mām inueniemus cū ex diuiſione materie peruenitur ad iſtās: in quo primo aſinus nō eſt: inuenitur quātitas materie que eſt maxima ſub qua non poteſt manere.

Quantum ad tertiū eſt vidēdū de homogeneis ſicut eſt os caro ꝛc. ꝛ ſit pma ꝯcluſio ꝙ nō eſt dare minimā mām de cui⁹ po^a pōt educi forma carnis: hoc pꝫ ex quo forma carnis eſt diuiſibilis: ꝛ gñat̄ ſucceſſiue: per ptē poſt ptem: ſequit̄ ꝙ nō de ita modica mā educat̄: qn de minori educat̄ minor forma carnis: ꝛ p ꝯñs per qḋ nois minimū nō eſt dare minimā mām. ex quo ſequit̄: ꝙ nō eſt dare minimā quātitatem ſub qua pōt gñari caro. ¶ 2ª cōcluſio nō eſt dare minimā mām de cuius potentia pōt educi forma carnis ſufficiens: ad hoc ꝙ cōpoſitū ex ea ꝛ mā dicat̄ caro: hoc pbat̄: qꝛ quacūqꝫ data que eſt ſufficiēs: adhuc minor illa eſt ſufficiens qꝛ quelibet eſt adhuc ſufficiēs: eo ꝙ caro eſt vnū homogeneū cuius quelibet pars nominat̄ noie totius: naꝫ quelibet pars carnis eſt caro: ꝛ in hoc differūt homogenea ab heterogeneis. ¶ 3ª cōcluſio ꝙ eſt dare minimā carneꝫ nō tendentem ad corruptioneꝫ in medio ſpecialiter adhuc circūſtan^{to}: patet: qꝛ poſito ꝙ ſit aliq̄ caro in potētia ſicut 2° ꝛ ſit in medio ſibi ꝯrio ſicut 2°: tunc iſta caro eſt in iſto medio: ꝛ manet in eo nō tendēs ad corruptioneꝫ ex quo tāta eſt eius reſiſtētia ſicut eſt actiuitas medij circūſtātis per caſum: ſed quacūqꝫ carne data minori ipſa non maneret in iſto medio ſine tendētia ad corruptioneꝫ: ex quo excederet̄ a medio: ḡ caro prior data erat minima potēs manere in medio tali: niſi tunc alia ꝯcurrerēt ad eius corruptionē: ſine tendētia ad corruptionē. ¶ 4ª cōcluſio nō eſt dare minimā carnē nō tendentē ad corruptioneꝫ exiſtenteꝫ in aliquo medio: loquendo de medio abſolute: ꝛ nō circunſtan^{to} probat̄: nā data aliq̄ carne nō tendēte ad aliquē corruptionē in aliquo medio: eſt dare carnem minorē in vno alio medio ꝙ̄ minus actiuo nō tendentem ad corruptionē. ſit eniꝫ caro vt duo in medio ſicut duo: nō tendit ad corruptionē: nec caro: ſicut vnū in medio ſicut vnū nō tēdit ad corruptionē. ¶ 5ª cōcluſio: nō eſt dare minimā carnē tendētem ad corruptionē: patet qꝛ quacunqꝫ carne data tendēte ad corruptionē eſt dare minorē puta eius medietatē tendētē ad corruptionē: ḡ qñ Ar. dicit: ꝙ eſt dare minimā carnē tunc loquit̄: ſm Anaxago. vel ſm ꝙ eſt dare minimā carnē non tendētem ad corruptioneꝫ in medio ad hoc ſpecialiter circunſtan^{to}: vt ſuperius declaratum eſt.

Ad rationes principales. ad primā cuius vis erat in hoc ſequeret̄ ꝙ nō quecūqꝫ mā eſt receptiua cuiuſlibet form: educibilis de potētia māe vel partis eius: mō aliq̄ mā poſſet eſſe ita parua ꝙ ꝙ̄uis no poſſet recipere formā totalē aſini: tn̄ pōt recipere ptē forme aſini: ꝛ dico educibilis de po^a māe ꝓpter aīam intellectiuā que eſt indiuiſibilis: nec eſt educibilis de po^a materie: ḡ bn̄ cōcedo: nō quālibet mām eē ipſius receptiuā: vnde aliq̄ mā poſſet eē ita pua: vt dicebat̄ in p articulo: ꝙ nō eēt receptiua aīe itellectiue: nec ꝙ̄ ꝑtis ei⁹: cū ipſa ſit iduiſibilis. ¶ Ad 2um ꝛ ad 3um pꝫ qḋ ſit dōꝫ ex ꝯnib⁹ poſitis in 2° articulo. ¶ Ad 4um dico: ꝙ ipſa bn̄ pbat: ꝙ ex minimo ſenſibili aque gñent̄ decē ſenſibilia aeris: ꝛ ꝙ ex vno ſenſibili aeris gñet̄ decima pars minimi ſenſibilis ipſius aq: nec rō arguit de minimo ſimplr̄: ſed de minimo ſenſibili bene. ¶ Ad 5um dico ꝙ bn̄ pbat ꝙ nō eſt dare minimā aquā tēdentē ad corruptioneꝫ: in aliq̄ medio loquēdo abſolute: cū hꝫ tn̄ ſtat ꝙ ē dare minimā aquā n̄ tēdētē ad corruptiōeꝫ i medio ſpāl̄r circūſt^{to}.

Tex. cōmenti. xxxviij.

¶ Adhuc auteꝫ ſi oē qdē corpus remoto quodam ꝛc. Q̄ō. xj.

Vndecimo querit̄ vtrum cuiuſlibet ſpeciei ſit dare maximā mām ſub qua pōt eſſe aliqḋ idiuiduum illi⁹ ſpēi: ꝛ arguit̄ ꝙ nō: nā quātuſcūqꝫ ſit aliquis hō: adhuc iſte homo pōt nutriri ꝛ augeri ꝛ fieri maior: ḡ ſub quacunqꝫ quātitate eſt aliquis homo adhuc ſub maiori pōt eſſe: ꝛ per

vtilupta

ↄſequens non eſt dare maximaȝ quantitatem ſub qua pōt eſſe aliquis hō:ꝛ ſic ſimili modo arguitur de aſino ꝛ de equo ꝛ ſic de ſingulis. ❡2° quiam ſi eſſet dare maximā quantitatē:ſub qua pōt eſſe homo:ſit igitur ſoꝛ.ſub illa quantitate: tūc ſic.ſoꝛ.poteſt uerberari ꝛ ledi ſic ꝙ tumeſcat abſqȝ hoc ꝙ moꝛiatur:ſed quā tumeſcit ſit maioꝛ.ergo quantitas data nō erat maxima ſub qua poterat eſſe homo. ❡3° ſequeretur ꝙ eſſet dare vltimuȝ inſtans rei
Tex.cō.69. permanentis.ↄñs eſt ↄtra Ariſtotelē in 8° huius.ꝛ ꝓbatur ↄñſia:qꝛ ſit ſoꝛ.ſub maxīa quātitate ſub qua pōt eſſe homo ꝛ icipiat tumeſcere ꝓpter vbera:vel aliqð hꝰ:tūc inſtās in quo incipit tumeſcere eſt vltm̄ inſtās eſſe ſoꝛ.ex eo ꝙ poſt illud iſtās mā ſoꝛ.erit ſub maioꝛi quātitate ꝙ̄ ſit maxima quantitas:ſub qua poteſt eſſe ſoꝛ.vel homo. ❡4° non eſt dare maximā quantitatē:ſub qua pōt eſſe foꝛma ignis.ergo q̄ſtio ſalſa:ↄñia tenet:antecedēs ꝓbaẜ
Tex.cō.41 p Cōmentatoꝛem 2° de aīa dicentē ꝙ ignis augmētaretẜ in infinitum:ſi combuſtibile apponeretẜ. ❡5° mundus eſt indiuiduū alicuius ſpēi:ꝛ nō eſt dare maximaȝ quātitatem ſub qua pōt eſſe:ergo queſtio falſa.ↄſequētia tenet:antecedens pȝ quo ad primam eius parteȝ de ſe:ſed quo ad 2am partem probatur: quia quacunqȝ materia data vel dabili:adhuc ſub maioꝛi poſſet eſſe mundus ſi deo placeretur:ergo videtur ꝙ nulla ſit maxima.

Tex.cō.38. In oppoſitum videtur eſſe Ariſt.ca° ſecūdo huius tractatꝰ:neceſſe eſt autem.ꝛ Cōmentatoꝛ ſup ꝓmo huꝰ cōmē.38.dicēs ꝙ res nāles ſunt terminate in magnitudine ꝛ paruitate. Silr
Tex.cō.41 Ar.2° de aīa:dicens oīum natura ↄſtantiū eſt terminus ꝛ ratio magnitudinis:ꝛ augmenti. Ex quibus dictis videtur ꝙ de intentione Ar.ꝛ Cōmēta.fuerit:res nāles eſſe determinatas:maxima quantitate:ꝛ minima: ſub qua poſſunt exiſtere. ❡In iſta queſtione: primo ꝓſuppoſito quid nois maximi ꝛ minimi:ex ꝑcedēte q̄ōne ꝓmo ponam ↄ̄nes de hoterogeneis:ſicut ſunt:hō.leo.capra. Secundo de homogeneis:ſicut ſunt ignis aqua ꝛc̄. ❡Quātuȝ ad primū primo ponā ſuppōnes:deinde ↄ̄nes:ꝓmo ſuppoſitio ꝙ nō ſub quātitate quantacūqȝ magna pōt manere hō:aut generari:ſimilr dico de aſino ꝛ de alijs: iſta ſupoſitio videẜ eſſe de intentione Ar.ꝛ Cōmē.3° celi: vbi ponit differentiam:inter mixta ꝛ elemēta dicens:ꝙ mixta rōne foꝛmarū ſuarum determinant ſibi certas figuras:vnde homo non pōt eſſe ſpecie figure diuo:ſed elementa rōne ſuaꝝ foꝛmarū nō determinant ſibi hꝰ certas figuras:ꝛ per ↄñs heterogenea determinant ſibi certas quātitates:ꝛ magnitudines:ꝛ per ↄñs non ſub quantacunqȝ poſſet eſſe hō:ꝛ hoc eſt qð ſupponiẜ. ❡2a ſuppoſitio ꝙ heterogeneoꝝ eſt dare ꝓm̄ iſtās in quo eſt:ꝛ nunq̄ ante illud ipm erat:ꝛ ſilr in generatione aſini ꝛ alioꝝ conſimiliū. ❡3a ſuppō eſt ꝙ nullius rei ꝑmanentis eſt dare vltimū inſtans ſui eſſe:ſed bñ primuȝ nō eſſe:iſta ſuppō aliqualiter patet ex ꝑcedenti. ❡Tunc ſit ꝓma ↄcluſio ꝙ eſt dare maximaȝ quantitatē:ſub qua pōt generari hō: patet:naȝ per primā ſuppoſitionē:nō ſub quātitate quātacūqȝ magna pōt eſſe hō:ꝛ per ↄñs nec gn̄ari:capiatur ergo vna mā:ex qua ꝓpter eius magnitudinem nō pōt gn̄ari hō:ꝛ ſit.a.ꝛ diminuaẜ ↄtiue donec ex ea poſſit gn̄ari homo:tunc eſt dare ꝓm̄ inſtās eſſe hoīs p 2am ſuppoſitionem:ſequiẜ ꝙ quantitas illius materie:quam habet pro illo iſtāti eſt maxima q̄titas:ſub qua pōt gn̄ari hō: qꝛ ſub illa ꝛ ſub nulla maioꝛi:quia ſub maioꝛi:tunc hō prius fuiſſet gn̄atus:q̄ȝ in illo inſtanti dato:ꝛ per ↄñs inſtans datum non fuiſſet primum inſtans hominis:qð eſt ↄtra poſitū. ❡2a concluſio:ꝙ non eſt dare maximam quātitatē:vel quātitatē ſub qua pōt manere hō:hoc probatur:qꝛ quacūqȝ data ſub qua eſt homo:adhuc ſub maioꝛi pōt manere hō:qꝛ ſi nō:ſeq̄ret ꝙ eſſet dare vltm̄ inſtās eſſe hominis.quod eſt ↄtra 3am ſuppoſitionē:ↄñia probatur:naȝ ſi ſit ſoꝛ.ſub maxima quantitate ſub qua pōt manere.ꝛ incipiat tumeſcere in iſtāti p̄nti.ſequiẜ ꝙ immediate poſt hꝰ iſtās nō erit:ꝛ ſic in iſtanti p̄nti vltimo eſt:vel ꝙ manebit ſub maioꝛi quātitate data:quā tu dixiſti eſſe maximā:ſub qua poteſt manere homo. ❡3a ↄcluſio eſt: ꝙ eſt dare minimā quantitatē ſub qua nō poteſt manere homo:ꝓpter eius magnitudineȝ:hoc eſt inter omnes quantitates:ſub q̄bus nō poteſt eſſe nec manere homo: propter earū magnitudines eſt dare minimā:ꝛ illā inueniemus in ꝓ° inſtāti nō eē hoīs:quū corrūpitur ꝓpꝛ eius nimiā augmentationeȝ ſue materie:verbi grā:poſito ꝙ Soꝛ.ↄtinue augeatur tam diu ꝙ ꝓpter eius nimiā magnitudinē corrūpatur:tunc cū nō ſit dare vltm̄ inſtās eſſe ſoꝛtis:opoꝛtet dare primum inſtans nō eſſe ſoꝛtis: tunc q̄titas:quā habet mā pro illo inſtāti:eſt minima quātitas:ſub qua nō poteſt eſſe ſoꝛ.nec aliquis hō:ꝓpter eius magnitudinē:quia ſub illa nō poteſt eſſe:ꝛ qualibet minoꝛi data datur maioꝛ.ſub qua potuit eē:ergo per expoſitionē minimi ꝙ nō:iſta eſt minima:ſub qua nō poteſt eſſe hō.ſimiliter inter oēs quātitates ſub quibus nō poteſt eē aliquis hō:iſta eſt minima. Unde imaginādi ſunt duo termini quantuȝ ſub quibus nō poteſt eſſe homo. vnus ergo eſt verſus ſummū gradū extenſionis:qui ſit b.ꝛ alius terminus verſus nō gradū extenſionis qui ſit a.ꝛ ſit verbi grā.b.quātitas deceȝ pedū ꝛ a.quātitas vnius pedis:ſic ꝙ ſub b.quātitate nō poſſit eſſe aliquis homo ꝓpter eius magnitudinē:ſed ſub qualibet quātitate minoꝛi b.que eſt inter b.ꝛ a.ꝛ ſilr ſub nulla quātitate minoꝛi a.poſſit eſſe hō:ꝓpter paruitatē eius:ſed ſub qualibet maioꝛi a.que eſt īter b.ꝛ a. ❡Iſta imaginatio ſtante poteſt poni 4a cōcluſio.que eſt bene vtilis:ꝙ quantitas media que eſt inter a.ꝛ b.media quidē pꝛopoꝛtionaliter arithmetice vel geometrice eſt ↄueniens quātitas ꝛ ſtatura ipſius hoīs:ita ꝙ ſi aliquis homo in etate perfecta eſſet talis quātitatis:ipſe haberet quātitatē ↄuenientiſſimā ſpeciei humane: ſed qui recedunt ab illa quantitate ſm̄ exceſſuȝ dicūtur gigantes:qui vō minus propter defectū dicūtur nani.credo tamen ꝙ melius ſit recedere ab iſto medio ſm̄ exceſſuȝ q̄ȝ ſm̄ defectū:ꝛ eſt ſciendū q̄ȝ in alijs ꝛ alijs regiōibus:in alijs ꝛ alijs partibus:hoīes aliquando magis aliquādo minus recedūt ab iſto medio aliquādo magis ſm̄ abundantiā:aliquādo minus ſm̄ defectū: ❡Nota ↄſimili mō poſſunt poni ↄcluſiones de equo:leone ꝛc̄.ꝛ ꝓbari ↄſimili mō:ſic ꝓbate ſunt ð hoīe.

Quantum ad ſecundū ſit prima ↄcluſio:ꝙ non ſub quacunqȝ quantitate poteſt eſſe ignis nec q̄titatēcunqȝ quantitatē attingere p eius augmētationē:ꝛ ad ꝓbandū iſtā ↄ̄nem ſuppono primo latera celi nō plus diſtare p̄nt q̄ȝ nunc diſtant. ❡2° ſuppono ꝙ ignis nō poſſet ſtare ſub tanta denſitate:quāta eſt denſitas aeris vel aq̄. ❡3° ſuppono:ꝙ ex vno pugillo aeris gn̄anẜ decē ignis:iſtis ſuppōnibus ſtantibꝰ arguiẜ ſic:qꝛ ſub tanta quātitate quāta eſt quātitas totius maſſe exiſtētis in ↄcauo oꝛbis lune:nō pōt ſtare ignis:nec illam per eius augmentationē attingere pōt:ergo concluſio vera: ↄñia bona:antecedens probaẜ:naȝ ſic ſequereẜ ꝙ foꝛma ignis poſſet infoꝛmare totaȝ maſſam materie prime que nunc ſm̄ aliquam eius partem infoꝛmatur foꝛma terre: ſm̄ aliam foꝛma aque:cōſequens falſum:ↄñia tenet de ſe:ſed falſitas ↄñtis ꝓbaẜ:nam dato ꝙ foꝛa ignis in foꝛmaret totalē maſſaȝ mãe ꝑmenſe ex vno pugillo aeris ſunt decē pugilli ignis p vnā ſuppōnē:ſeq̄tur ignē occupare tūc maioꝛē locū in multo q̄ȝ nūc occupat tota maſſa gn̄abiliū ꝛ coꝛruptibiliū:ꝛ quā nūc occupat totū qð eſt infra cōcauū oꝛbis lune ſeq̄ẜ ſi ignis occupat maioꝛē locuȝ:ꝙ tunc latera celi magis recederent ab inuicē:qð eſt ↄ̄ vnaȝ ſuppōnē.Si āt dicaẜ ꝙ tūc ignis ñ occupat maioꝛē locū q̄ȝ nūc occupat tota maſſa gn̄abiliū ꝛ coꝛruptibiliū,ſeq̄ẜ: ꝙ tunc

ꝙ tunc ignis hēbit oēm densitatē: quā modo hñt mixta
⁊ alia elementa ab igne: ⁊ tunc per ꝯñs ignis staret sub
maiori densitate ꝙ̄ modo stat aer vel aqua: qḋ est iterū
ꝯtra vnā ſuppositionē. ¶ Iuxta istam ꝯnēz pōt iferri ꝙ
ignis in tantū pōt augeri ꝙ nō sufficit agere in stupam
ex quo latera celi nō pñt magis distare. ſequit ꝙ ex mini
ma eiꝰ augmētatione ignis ꝯdensaret: ergo quāto plus
augetur: tanto plus condensatur: ⁊ quanto plus con-
densatur: tanto plus violentat ⁊ quanto plus violentat:
tanto plus debilitat ⁊ tandem ex nimia eius augmenta
tione fieret ita debilis ꝙ nō ageret in stupa ſi ſibi applica
retur. ſimili modo poſſet probari: ꝙ terra nō poſſet ſtare
ſub tanta quātitate: quanta eſt q̄ntitas totius maſſe mate
rie p̄ime inter cōcauū orbis lune: nam tunc oporteret ꝙ
terra hēret omnē raritatē quā habent nūc alia elementa ⁊
mixta: nam etiā forma terre pōt informare totā maſſam
materie p̄ime: naz tunc oporteret ꝙ derelinqueretur va
cuum infra ꝯcauū orbis lune: vel ꝙ terra ſtaret ſub tan-
ta raritate: ſicut eſt raritas aeris: vel aque: vel ꝙ latera ce
li mouerent verſus inuicez ſicut latera vnius burſe. ¶ 2ª
ꝯcluſio: ꝙ nō ſub quacūq3 quantitate pōt manere ignis
p3 per p̄cedentē ꝯnem. ¶ 3ª ꝯcluſio ꝙ non ſub quacūq3
quantitate pōt gñari p3 ex eadē. ¶ 4ª ꝯcluſio ꝙ non eſt
dare maximā quantitatē ſub qua pōt manere ignis p3:
quia tunc eſſet dare vltimū rei p̄manētis in eſſe ſicut pri
us. ¶ 5ª ꝯcluſio: eſt dare minimā quantitatē ſub qua nō
pōt manere ignis ꝓpter eius magnitudinē ⁊ illaz inue-
nimus in p̄mo inſtanti nō eſſe ignis cuz ex nimia eius
augmentatione corrumpitur ſm modū imaginādi p̄us
dictū: ſic dictū eſt de igne ita dicat ⁊ de alijs homogeneis.

Ad rationes principales videtur ꝙ p̄me qua
tuor probāt verū: ʒ in quarta tñ
aſſumitur ꝙ ignis pōt augeri in infinitū per appoſitio-
nem cōbuſtibiliū: quod eſt ꝯtra dicta: dico ꝙ hoc dʒ in
telligi: ꝙ igni nō repugnaret ſi eſſet locus receptiuꝰ ſuffi
ciens in quo libere poſſet dilatari quin per appoſitionē
combuſtibiliū poſſet augeri in infinitū: ⁊ tñ bene repu
gnat heterogeneis. Sed quia eſt defectus loci recipientis
ignis nō eſt augmentabilis in īfinitū per appoſitionem
combuſtibiliū. ¶ Ad quintā dico ꝙ ſi placeret deo: face-
ret illud quod vellet: ſed hoc nō eſſet nāliter. ¶ De aucto
ritatibus adductis in oppoſitū: dico ꝙ ex eis nō habe-
tur ꝙ res terminant ad maximā quantitatem: ſub qua
poſſint manere: ſed bene ex eis habetur ꝙ ſint terminata
in magnitudine: ⁊ paruitate: ⁊ hoc vel maxima ſub qua
poſſint eſſe vel maxima ſub qua nō: vel minima ſub qua
ſic vel minima ſub qua non ⁊c̄.

Tex. cōmenti. xlij.

¶ Quod quidem igitur contraria quo
dāmō oēs faciūt p̄ncipia ⁊c̄. Qō. xij.

Queritur vtrum cuiuſlibet trāſmu-
tationis nālis ſint princi-
pia contraria. Et arguitur ꝙ nō: q2 illumi
natio medij eſt tranſmutatio naturalis ⁊
tamen illuminationis principia nō ſunt
ꝯtraria: ad illuminationem enim ſufficit
mediū ⁊ preſentia corporis luminoſi: ergo. ¶ 2º augmē
tatio eſt tranſmutatio naturalis: ⁊ tamen principia eius
nō ſunt ꝯtraria. quod probatur. quia ſi ſic hoc maxime
videretur eſſe magnū ⁊ paruū: ⁊ hoc nō: quia magnū ⁊
paruum ſunt in p̄ſito quantitatis cui nihil videtur eſſe
contrariū: vt habetur in p̄ſitis. ¶ Tertio deſcenſus gra
uis eſt tranſmutatio ⁊ nō eſt de ꝯ̄rio in ꝯ̄riū: qḋ tñ opor
teret ſi p̄nª talis trāſmutatationis eēnt ꝯ̄ria. aῃs pbat: q2
eſt ſurſum ad deorſum. mō ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ non adin-
uicez ꝯ̄riant: q2 nō ſunt adinuicē actiua ⁊ paſſiua. ¶ 4º
trāſmutatio: qua aliquid tranſmutatur de albedine in
nigredinem: poteſt eſſe tranſmutatio naturalis: ⁊ tamē
p̄ncipia eiꝰ nō ſunt ꝯtraria: naʒ ſi ſic hoc maxie eſſet ex eo
ꝙ talis trāſmutatio eēt de albedie in nigredinē tanq̄ʒ de
contrario in ꝯtrarium: ſed probo ꝙ non: quia albedo ⁊
nigredo non ſunt ꝯ̄ria: quia nō ſunt actiua ⁊ paſſiua ad
inuicem. ¶ 4º contraria ſunt: que eidē ſuſceptibili vici
ſim inſunt: ſed qualibet albedine data vel nigredine: de
eis falſum eſt dicere ꝙ eidez ſuſceptibili viciſſim inſunt
propter quod hoc ꝙ accidentia non poſſunt trāſmigra-
re de ſubiecto in ſubiectum. ergo. ¶ 5º probatur ꝙ tranſ
mutationis ſ͞balis principia non ſunt ꝯ̄ria. nam trāſmu
tationis ſ͞balis principia ſunt ſubſtantie ex eo ꝙ ſubſtā
tia non cōponit ex non ſubſtantijs: ſed ſ͞be nihil eſt ꝯtra
riuʒ. per Ar. in p̄ſitis. ergo p̄nª trāſmutatiōis nālis nō
ſunt ꝯ̄ria. ¶ 6º per Ar. in lra p̄nª trāſmutatiōis opʒ ma Tex. cō. 50.
nere ſil' poſt trāſmutationē: ſed ꝯ̄ria non pñt ſil' manere
ex eo ꝙ mutuo ſe expellūt. g̃ nulla ꝯ̄ria ſunt p̄nª. ex quo
nulla ꝯ̄ria pñt ſil' manere: ⁊ p ꝯñs nulla p̄nª ſunt ꝯ̄ria.
¶ 7º ꝓprietas p̄ncipiorū eſt ꝙ nō fiant ex alterutris: ſed
ꝯ̄ria fiunt ex alterutris: vt ex albo fit nigruʒ: ⁊ ecōuerſo.
¶ 8º ꝓprietas p̄ncipiorū eſt ꝙ non fiant ex alijs: ſed alia
ex ipſis: ʒ hoc nō ꝯuenit ꝯ̄rijs: q2 ꝯ̄ria fiūt ex ſubſtātijs: g̃
nō pōt dici ꝙ aliq̄ ꝯ̄ria ſint p̄nª ⁊ eʒ. g̃ vʒ ꝙ qō ſit falſa.

In oppoſitum eſt Ariſt. cap̄ primo huiꝰ tra Tex. cō. 41
ctatus. oēs ergo. vbi probat
tam per teſtimoniū antiquorū q̄ʒ per rōnē cuiuſlibet trāſ
mutationis nālis eſſe p̄nª ꝯ̄ria: ⁊ hoc p3: nam q̄ñcūq3 ali
quid fit de nouo opʒ aliquid p̄fuiſſe qḋ prius aliquo
caruit: ⁊ qḋ modo hʒ cū nihil fiat nec capiat eſſe de nouo
ex nihilo. Et ſilr quum aliquid fit de nouo aliquale: opʒ
ꝙ ſit aliquale: ⁊ qḋ prius nō fuit tale: q2 ſi ſic. tūc de nouo
nō fieret tale. ¶ In iſta qōne p̄ ponā aliquas diſtinctio-
nes. 2º ꝯnes. ¶ Quantū ad p̄m ſit pª diſtinctio. Duplex
eſt tranſmutatio nālis. Quedā eſt ſ͞balis: ⁊ quedā accnta
lis. tranſmutatio ſubſtātialis eſt per quā fit rñſio p noia
de predicamēto ſ͞be ad interrogationē factaʒ de aliquo:
vt ſi iam fieret iterrogatio de aliquo: ad qḋ fieret ꝯuenie-
ter rñſio per nomē de p̄ſito ſub͞e: ⁊ poſtea fieret interroga
tio de eodē ⁊ ꝯueniēter fieret reſpōſio per aliud nomen
de p̄ſito ſub͞e q̄ʒ prius erat. Verbi grā. ſi demonſtrato ali
quo queraſ quid eſt hoc: vt demōſtrato ſoz. ꝯuenieter re
ſpondeſ hō: ⁊ poſtea queraſ quid eſt hoc: cōueniēter re-
ſpondeſ cadauer. ſignum eſt ꝙ tūc facta eſt tranſmutatio
ſub͞alis puta corruptio. Et nota ꝙ in ꝓpoſito de eodem
ſeruo iſtum modū loquendi quo ſolemus vel cōmuniſ
dicēdo rex Frācie eſt hic ſepultus. ¶ Tranſmutatio autē
accidentalis dꝛ eſſe illa per quā fit qḋ mutaſ reſponſio ad
interrogationē factā de eodē per noia de p̄dicamēto q̄nti
tatis: qualitatis: vel vbi. Si p noia quātitatis: tunc voca
tur augmētatio vel diminutio. Si per noia de p̄dicamē-
to q̄litatis: vocaſ alteratio. Si p noia de p̄ſito vbi: vocaſ
motus localis: exempla patēt intuenti. ⁊ ita pōt intelligi
hoc qḋ dꝛ ꝙ ad quātitatem: ⁊ ad qualitatem ⁊ ad vbi eſt
motus. ¶ 2ª diſtinctio. Tranſmutatio ſub͞alis: vel eſt ge
neratio vel corruptio. Si eſt gñatio: tunc eſt acq̄ſitio for-
me ſub͞alis. Si corruptio: tunc eſt deperditio forme ſub͞a
lis. ¶ 3ª diſtinctio oīs tranſmutatio accidentalis: vel eſt
diminutio vl' augmētatio: vl' alteratio: vel loci mutatio.
¶ 4ª diſtinctio: ꝙ p̄nª intrinſeca gñationi dicunſ mate
ria ſubiecta gñationi: ⁊ forma que acquiriſ per gñatiōeʒ.
Principiū aūt extrinſecū pōt dici forma que abijciſ. Sʒ
p̄nª intrinſeca corruptionis pñt dici mā ⁊ forma que de
perdiſ: ⁊ ſilr augmentationis intrinſecum pōt dici illud
qḋ augetur: ⁊ quātitas: que ei acquiriſ: ſed p̄nᵐ extrinſe-
cum eſt quantitas que ei deperditur: ſeu qua illud qḋ au
getur nō ampliꝰ denoiaſ. ¶ Alterationis aūt p̄nª itrinſeca
dūr illud qḋ alteraſ: ⁊ illō qḋ p alterationem acq̄riſ. Sʒ p̄nᵐ

extrinſecū eſt qđ per alterationem deꝑdit ſi͞lr eſt de motu locali:ita ꝙ cuiuſlibet trāſmutatiōis:qua aliquid acquiritur:ꝓn͞ꝰ intrinſeca dr̄ fōrm ⁊ terminꝰ ad quē illiꝰ trāſmutationis. Cuiuſlibet aūt tranſmutationis:qua aliqđ deꝑdit:principia intrinſeca dicunt fōrm:⁊ terminus a quo:⁊ ꝓn͞m extrinſecū terminꝰ ad quez:⁊ eꝫ: in tranſmutatione acqſitiua terminus a quo dr̄ ꝓn͞m extrinſecū. ¶ 5ᵃ diſtictio ꝙ ꝯrietas dr̄ q̄tuor modis:vno mō put eſt inter q̄litates actiuas ⁊ paſſiuas:vl̄ inter q̄litates nō potētes ſi͞l ińe eidē ſubiecto:ꝑꝑ hoc ꝙ reſultant ex alia ⁊ alia actione qualitatū ꝯriaꝝ adinuicē:⁊ ſic ſolū eſt ꝯrietas inter entia poſitiua. Et ſic caliditas ⁊ frigiditas:⁊ albedo ⁊ nigredo dicunt ꝯria. ¶ 2ᵒ mō capit ꝯrietas prout eſt inter ꝓpoſitiones ꝯrias:qñ dicimus ꝓpōnē vniuerſalē affirmatiuā ꝓpoſitioni vl̄i negatiue eē ꝯriā. ⁊ ſic vtrunqꝫ extremuꝫ talis ꝯrietatis opꝫ eē ens poſitiuū. ¶ 3ᵒ mō capitur ꝯrietas:put eſt inter terminos ſignificātes formas ꝯrias contrarietate ꝑmo mō dicta:⁊ tali mō iſti termini album ⁊ nigrū dicunt ꝯrij:ſimili mō calidū ⁊ frigidum. ex eo ꝙ ſignificāt formas ꝯrias nō potentes ſi͞l exiſtere in eodē ſubiecto:licet bene ſucceſſiue:ideo ꝓdicti termini nō ſunt ſi͞l de eodē verificabiles:ſed bene ſucceſſiue. ¶ 4ᵒ mō dr̄ cōtrarietas put eſt inter terminos quoſcūqꝫ ſiue ſignificēt formas ꝯrias adinuicē:ꝯrietate ꝑmo mō dicta:ſiue nō:duꝫ mō nō ſint ſimul:ſꝫ ſucceſſiue verificabiles de eodē ſubiecto:⁊ ſic cecus ⁊ videns dicuntur ꝯria:qꝛ non poſſunt ſimul:ſed bene ſucceſſiue de eodem verificari.

Quantum ad ſcđm ſit prima ꝯcluſio ꝙ cuiuſlibet gn̄ationis ꝓnᵃ intrinſeca:nō ſunt ꝯria:ꝓbatur:qꝛ ꝓncipia gn̄ationis nō ſunt niſi materia ⁊ forma:que mā̄ acqrit:ſed illa non ſunt ꝯria:ḡ. prima pars antecedētis pꝫ:ſed 2ᵃ probat:qꝛ mā̄ nihil eſt ꝯriuꝫ:cū ipſa ſit fōm ꝯrioꝝ. hec ꝯcluſio eſt vera q̄literuncꝫ ſumat ꝯrietas. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ꝙ cuiuſlibet corruptionis ꝓncipia intrinſeca nō ſunt ꝯria:hoc pꝫ qꝛ ipſa ſūt mā̄ ⁊ forma:que ſm̄ prius dicta nō ſunt ꝯria. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio ꝙ nullius trāſmutationis ſb̄alis ſimplicis ꝓncipia intrinſeca ſunt ꝯria. hoc pꝫ per vnā diſtinctionē:ꝙ oīs tranſmutatio ſb̄alis:vel eſt gn̄atio vel corruptio. Sed per primam ꝯcluſionē generationis ꝓncipia intrinſeca nō ſunt cōtraria:nec ꝓncipia intrinſeca corruptionis:ḡ. Et notāter dico tranſmutationis ſimplicis ſb̄alis:qꝛ ſi ſumat trāſmutatio pro duplici trāſmutatione:ſcilꝫ pro gn̄atione ⁊ corruptione:tūc ꝓncipia intrinſeca illius totalis tranſmutationis bene poſſunt eē ꝯria:eo mō quo terminus a quo:⁊ terminus ad quez dicunt ꝯrij. Quia tunc totalis trāſmutatio includeret terminū a quo:⁊ terminum ad quē:tamēꝫ ꝓncipia intrinſeca illi totali tranſmutationi:rōne eni corruptionis terminus a quo eēt itrinſecus:ſed rōne gn̄ationis terminus ad quē eēt ei itrinſecus:vt poteſt patere ex ꝑmo articulo. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio ꝙ nullius trāſmutationis ſimplicis accidētalis ꝓncipia itrinſeca ſunt ꝯria aliquo dictoꝝ modoꝝ. hoc pꝫ qꝛ cuiuſlibet trāſmutationis ꝓncipia intrinſeca ſūt fōm:⁊ terminus ad quez talis tranſmutatiōis. Sed ſubiecto nihil eſt ꝯriū:et quo eſt receptiuū ꝯrioꝝ:⁊ vnum ꝯrioꝝ nō eſt receptiuū alterius. ¶ 5ᵃ ꝯcluſio nullius traſmutationis ſimplicis ꝓncipia itrinſeca ſunt ꝯria:hoc ꝓbat per primā diſtinctioneꝫ cum adiutorio tertie ⁊ quarte ꝯcluſionis. ¶ 6ᵃ concluſio ad quālibet tranſmutationē requirit ꝙ de ſubiecto qđ ſubijcit trāſmutationi ſint verificabiles ſucceſſiue termini ꝯrij ꝯrietate 3ᵒ ⁊ 4ᵒ modo dicta. hoc pꝫ in tranſmutatione ſubſtantiali ⁊ accidentali:quum enim de nouo generatur aliquis homo:oportet ꝙ de materia ſubiecta illi generationi primo ſit verificabile hoc predicatuꝫ non informatum.a.⁊ ſit.a.forma generanda hominis:⁊ poſtea de eadem materia ſit verificabile hoc predicatum informatum.a.tunc. clarum eſt ꝙ non informatum.a.forma:⁊ informatum.a.forma ſūt termini ꝯrij ꝯrietate 4ᵒ modo dicta:⁊ hoc intelligit Ar. quū dicit ꝙ in omni generatiōe:requirit priuatio ⁊ forma:⁊ ſic hic terminꝰ. nō informatum.a.forma. eſt nomen priuationis: reliquus autē nomen forme. Ex quo ſequit ꝓncipio intrinſeco generationis aliquid eē ꝯriū. Quia priuatio dicit terminus.a.quo generationis:⁊ forma terminus:ad quē. modo priuatio ⁊ forma:ſunt ꝯria:hoc eſt nomen priuationis:⁊ nomen forme ſunt ꝯria. ⁊ priuatio ad hunc intellectū dicit terminus a quo gn̄ationis:nō ꝙ ſit entitas poſitiua a qua tanqꝫ a termino a quo icipit gn̄atio. Sꝫ ad hunc itellectū anteqꝫ de mā̄ ſit verificabile eē iformatuꝫ a.forma:de ipſa prius verificabat:vel poterat v̄ificari nō informatū.a.forma:hoc ēt declaratur in tranſmutatione accidētali:qꝛ cū aliquid de nouo ſit bipedale requirit de eo ꝙ prius fuerit verificabile nō bipedale qꝫ bipedale:mō nō bipedale ⁊ bipedale ſūt ꝯria quarto mō dicta:hoc ēt pꝫ in alteratione:qꝛ ſi aliqđ de nouo ſit albū:opꝫ ꝙ priꝰ de eo fuerit verificabile nō albū:qꝫ albū:vel qñ de nouo ſit de nō muſico muſicus:opꝫ ꝙ prius fuerit verificabile non muſicus qꝫ muſicus:hoc ēt pꝫ in motu locali:qꝛ ad hoc ꝙ aliqđ per motū localeꝫ de nouo ſit in iſta domo opꝫ ꝙ de eo prius fuerit verificabile nō exiſtēs in iſta domo:⁊ poſtea exiſtēs in iſta domo. Sic ḡ dꝫ intelligi ꝙ cuiuſlibet tranſmutationis ſiue ſb̄alis:ſiue accidētalis ꝓncipia ſunt ꝯria.i.ꝓn͞m extrinſecū:qđ eſt terminꝰ a quo ꝓncipio extrinſeco qđ eſt terminꝰ ad quē:ſūt ꝯriuꝫ. ⁊ hoc ſi ſit acqſitiua:ſi aūt ſit deꝑditiua tunc terminꝰ ad quē:qui eſt ꝓn͞m extrinſecū termino a quo:qui eſt ꝓn͞m intrinſecū ē cōtrarius:hoc eſt ad oēm trāſmutationē faciēdaꝫ requirit ꝙ de eodē ſucceſſiue:⁊ non ſi͞l ſint termini ꝯrij verificabiles:⁊ hoc de ꝯrietate 4ᵒ mō dicta:ex his pꝫ qualr ipſius tranſmutationis principia non ſunt ꝯria.ſ.intrinſeca:⁊ ꝓncipia ſunt ꝯria.ſ.vnū intrinſecū alij ꝓnᵒ extrinſeco ⁊c̄.

Ad rationes ꝑncipales ad ꝑmā: ſcđaꝫ:⁊ tertiā dico ꝙ bene ꝓbāt ꝙ trāſmutationis ꝓncipia intrinſeca nō ſūt ꝯtraria. ⁊ hoc eſt verū ſed cū hoc ſtat ꝙ ꝓncipia eoꝝ:quoꝝ vnū eſt intrinſecuꝫ:⁊ aliud extrinſecū:ſint ꝯria ad intellectū predictū:⁊ ſb̄ aliqua ꝯrietate dictoꝝ modoꝝ. ¶ Ad q̄rtā in qua ꝓbatur ꝙ albedo:⁊ nigredo nō ſunt ꝯria:qꝛ nō ſunt actiua ⁊ paſſiua:dico ꝙ nō opꝫ oīa ꝯria eē actiua ⁊ paſſiua adinuiceꝫ imo aliqua dicunt ꝯria qꝛ reſultāt ex actione qualitatuꝫ primaꝝ:alia ⁊ alia:in qua alia ⁊ alia aliud ⁊ aliud ꝯrioꝝ obtinet ſuꝑ aliud:vnde in actione qualitatū ꝯriaruꝫ ex qua reſultat albedo:aliud ꝯrioꝝ actiuoꝝ obtinet aliō ⁊ aliud in actione ex qua reſultat nigredo. ¶ Ad confirmationē:in qua dicebat:ſignata vna albedine ⁊c̄. bñ cōcedo:ꝙ quacūqꝫ albedine ſignata in aliquo ſubiecto:illa nigredo ſignata in alio nō poſſunt ſuccedere:ſed bñ vna alia de nouo gn̄anda eiuſdē ſpēi cū iſta nigredine:⁊ hoc ſufficit adhoc ꝙ talis albedo ⁊ talis nigredo ſint contraria. ¶ Ad q̄ntā ⁊ ſextaꝫ dico ꝙ bñ ꝓbāt ꝓncipia itrinſeca nō eē ꝯria ⁊ hoc bñ ꝯcedit. ¶ Ad aliā:cū dr̄ propietas ꝓncipioꝝ ⁊c̄. dico ꝙ dꝫ intelligi itrinſece ⁊ ſb̄aliter:quia quodlibet ꝓncipioꝝ eſt ſb̄aliter ſimplex:nihilominus tñ ſiūt ex alterutris:put ly.ex.dicit ordinē vel circunſtātiā ſubiecti:vnde ex priuatione bñ ſit forma.i.poſtqꝫ mā̄ nō eſt iformata.a.forma ipſa ſit iformata.a.forma. ⁊ ſic ex albo bñ ſit nigrū ⁊ ecōuerſo. ⁊ ſi͞lr ex forma.a.ſit materia vel ex ſubiecto. ¶ Ad vltimam cōcedo ꝙ ꝓncipia nō ſiūt ex alterutris itrinſece:tñ pñt bñ fieri ex alijs:prout.ex.dicit circunſtantiā ordinis vel ſubiecti:⁊ ſic patet.

¶ Tex. cōmēti. lvj.

¶ Tria quidem igitur dicere elemēta eſſe ⁊c. Qō. xiij.

¶ Tertiodecimo

Tertiodecimo querit vtrum rerum naturaliũ ſint tantũ duo vel tria pñ^a: et arguit ꝙ nõ: quia ſũt duo et nõ plura: ergo nõ ſunt tria. ꝯñia tenet: et añs probatur: quia pñ^a rerum nãliũ ſunt duo et vnũ: ſed vnũ eſt nõ plura: ergo. ¶ 2° demõſtratis duob^9 principijs rerum naturaliũ: tunc ſic iſta duo vel tria ſunt duo et non plura. Iſta duo vel tria ſunt omnia pñcipia. ergo oĩa pñ^a rerum nãlium ſunt duo et non plura. ¶ 3° tria ſunt pauciora tribus. ſi ergo pñ^a rerum nãliũ eſſent tria: ipſa eſſent pauciora tribus: antecedens probatur ſic arguẽdo. Iſta duo vel tria ſunt pauciora trib^9: iſta duo vl tria ſunt tria. ergo tria ſunt pauciora tribus. Silogiſmus videtur eſſe expoſitorius: et per ꝯñs bonus: maior eſt vera: quia duo ſunt pauciora tribus: ergo duo vel tria ſunt pauciora tribus. ꝯñia tenet a ſimplici ad diſiunctã a veritate cuius diſiuncti illud eſt pars. et minor pʒ ſiliter: nam tria ſunt tria: ergo duo vel tria ſunt tria. ¶ 4° hec eſt impoſſibilis: tantũ ſunt tria pñ^a: ergo falſum eſt principia rerum naturaliũ eſſe tantũ tria: ꝯñia tenet: antecedens probatur: quia ſequitur: tantũ tria ſunt principia: ergo ſunt tria et nõ alia a trib^9. Sed hoc eſt falſum ſi ſunt tria tunc etiam duo ſunt. et ſi duo: tũc alia a tribus. ex quo duo nõ ſunt

Tex.cõ.66. tria. ¶ 5° materia et priuatio ſunt vnum nũo. vt vr in lr̃a: ergo non videtur ꝙ ſint plura pñ^a ꝙ̃ duo. ſ. forma et mã. et per ꝯñs nõ ſunt tria. ¶ 6° vna ꝓprietas pñ^orum eſt ꝙ ma

Tex.cõ.50. neant in gñato. Dicit Ar. in lr̃a ꝯpʒ pñ^a manere. ſed in generato nõ manet niſi forma et mã: ergo videtur ꝙ non ſint

Tex.cõ.68. alia pñ^a ꝙ̃ mã: et forma. ¶ 7° nam dicit Ar. in lr̃a: ꝙ ſolum alterũ ꝯtrarioꝝ. ſ. mã cum forma ſufficiunt facere trãſmutationẽ: quãtũ ad eius pñtiã et abſentiã. ¶ 8° nunq̃ ſunt tria pñ^a rerum nãliũ: ergo queſtio falſa: ꝯñia tenet: et antecedens probatur: quia qñ priuatio eſt: ſeu qñ mã eſt priuata a forma: nõdũ forma eſt: ergo nunq̃ eſt ſimul forma et ei^9 priuatio: ergo videtur ꝙ nunq̃ ſunt tria pñ^a. ¶ 1° probatur ꝙ pñ^a nãlia ſunt plura tribus. et hoc p^o ſic. Sortis et Platonis ſunt plura pñ^a tribus: quia quatuor. ſ. due materie: et due for^e. Sed pñ^a ſortis et platonis ſunt pñ^a rerum nãliũ: quia ſortes: et plato ſunt res nãles. ¶ 2° pñ^m et principiatũ: dicuntur relatiue adinuicem: ſed principiata ſunt plura ꝙ̃ tria: ergo pñ^a ſunt plura ꝙ̃ tria. Totũ antecedens pʒ. et ꝯñia tenet: quia multiplicato vno multiplicatur et reliquũ. ¶ 3° ſi nominantur pñ^a nãlia: vel dicuntur eſſe tria: vel hoc intelligitur ſolũ de principijs itrinſecis: vel ſolum de principijs extrinſecis: vel de extrinſecis et itrinſecis ſimul. Si pmo mõ. illa ſunt ſolũ duo: mã et forma et nõ tria. Si 2° mõ. illa ſunt etiã duo: et nõ plura. ſ. efficiẽs et finale. Si 3° modo dicatur: hoc nõ valet quia nõ ſunt ſolũ tria: ſed quatuor. ſ. mã et forma efficiẽs: et finale. ¶ 4° infinite ſunt materie et forme: ergo ſunt plura pñ^a ꝙ̃ tria: ꝯñia tenet et antecedens probatur: quia infinite ſunt partes ꝓportionales forme: quaꝝ quelibet eſt forma: ergo. ¶ 5° ſi pñ^a rerũ nãlium ſunt tria: et cum principia ſint res nãles: hñt enim eſſe nãliter: videtur ꝙ principioꝝ nãliũ ſunt tria pñ^a et iſtoꝝ: et ſic vlterius in infinitũ. ¶ 6° cum dicitur rerum nãliũ eſſe 3^a pñ^a. vel ſolũ nominantur noĩa: vel res ſignificate. Si ſecũdũ: tũc duo ſolũ. ſ. mã et forma^a: ex quo priuatio nõ diſtinguitur ab ipſa mã. Si primũ hoc nõ valet: quia illa noĩa ſignificatiua pñ^orum rerũ nãliũ nõ ſunt tñ tria. imo pñt eſſe infinita: ergo ſunt plura ꝙ̃ tria: ergo et c̃.

Tex.cõ.56. In oppoſitum determinat Ar. in 2° capitulo huius tractat^9. oẽs ergo principia ꝯ̃ria et c̃. In iſta qõne: primo videndũ eſt vtrũ cuiuſq; rei nãlis ſint tñ tria pñ^a et nõ plura. Secũdo an cuiuſlibet trãſmutationis nãlis ſint tria principia et nõ plura. De primo ponã diſtinctiões. De ſcđo ꝯcluſiones. ¶ Quãtum ad primum ſit prima diſtinctio: ꝙ ens nãle põt capi dupliciter. large et ſtricte. Primo modo: accipiẽdo nõ ſolum cõpoſitum ex mã et forma dicitur ens nãle: ſed etiam materia et forma ex quibus cõponitur: ita ꝙ large accipiendo extẽdit ſe etiã ad nãm. Secũdo modo ſolũ cõpoſitum ex mã et forma dr̃ ens nãle: ſicut eſt mixtum vel elementum. ¶ 2ª diſtinctio ꝙ rerum naturaliũ quedã ſunt principia itrinſeca: ſicut ſunt illa que itrant cõpoſitionem et a quibus dependet ipſum cõpoſitũ et quelibet eius pars: ſicut materia et forma de illis dixit Ar. ꝯpʒ pñcipia manere. Quedã aũt dicuntur pñcipia extrĩſeca: que nõ itrant compoſitionẽ: ſic ꝙ ab eis depẽdeat compoſitũ: et cuꝫ hoc quelibet eius pars: ſicut efficiens et finis. et ſm ꝙ etiã partes integrales pñt dici principia extrinſeca ſui totius: quia q̃uis intrant cõpoſitũ: nõ tñ ſic intrant: ꝙ ab eis dependeat quelibet pars totius: ergo et c̃.

Quantum ad ſecundũ articulũ ſit pma ꝯcluſio: nullius materie ſunt principia itrinſeca: ratio eſt: quia cũ principia itrinſeca ſint mã et forma: ſequeretur ꝙ materie eſſet materia: et ſic in infinitũ. ¶ Cõfirmatur quia materie nõ ſunt aliqua pñ^a cõponẽtia ipſam: ſic ꝙ ab eis depẽdeat mã: et q̃libet pars eius: vnde q̃uis partes integrales ipſius materie intrant cõpoſitione ipſi^9 materie: tñ ab eis nõ dependet q̃libet pars materie: vna eniꝫ medietas materie nõ depẽdet ex alia: et per ꝯñs nulla partiũ integraliũ materie dicitur pñ^m itrinſecum materie ſicut in ꝓpoſito accipitur pñ^m intrinſecũ. ¶ 2ª ꝯcluſio: nullius forme eſt pñ^m itrinſecum: hoc probatur: ſicut ꝓbatum eſt de materia. Ex his ſequitur mãꝫ et formã eſſe ſimplicia: ſimplicitate: que opponitur cõpoſitioni ex principijs itrinſecis. vʒ. ex materia et forma: q̃uis q̃libet eoꝝ poſſit eſſe cõpoſitum ex ptibus integralibus. Et eſt ſciẽdum ꝙ principia itrinſeca ſolent dici pñ^a eſſentialia et cõpoſitio ex eis ſolet dici cõpoſitio eſſentialis. ¶ 3ª ꝯcluſio ꝙ nõ cuiuſlibet entis nãlis. accipiẽdo ens naturale large: ſunt tria principia itrinſeca. hoc pʒ per ꝯ̃nes pcedẽtes: nec materie: nec forme que dicũtur entia nãlia large ſunt pñ^a itrinſeca et per ꝯñs nõ tria. ¶ Sed dices imo videtur ꝙ alicui^9 forme ſint pñ^a itrinſeca. ſ. aĩe itellectiue. Quia per Cõmẽtatorem

3° de aĩa: qui dicit ꝙ ipſa componitur ex itellectu poſſibili: et itellectu agẽte. Dico ꝙ Cõmẽtator fuit illi^9 opinionis: et nõ eſt peccatũ negare eum. Verũtñ põt dici: ꝙ aĩa itellectiua cõponitur ex intellectu agẽte et poſſibili ſm denominationẽ ſic ꝙ eadeꝫ ſubſtantia: ſm ꝙ eſt receptiua ſpecierum intelligibiliũ dicitur itellect^9 poſſibilis. Scđm autẽ ꝙ eſt productiua actuũ itelligẽdi: dicitur itellectus agens. Tex.cõ.18. ¶ 4ª ꝯcluſio: ꝙ accipiẽdo ens nãle ſtricte cuiuſlibet entis nãlis ſunt duo pñ^a itrinſeca: et non plura: ꝓbatur: quia ſolum mã et forma ſunt que manẽt in ipſo poſt eius generationẽ. ¶ 1° nam quodlibet ens nãle eſt genitũ: ergo ex aliquo manente ſub vtroq; termino trãſmutationis nãlis. et hoc eſt materia: que nec eſt gñata nec facta de nouo: nec eſſet trãſmutatio niſi aliqd eſſet factuꝫ de nouo: et hoc eſt ipſa forma: et iſta duo ſufficiũt ad compoſitionem cõpoſiti. Sic ergo pʒ ꝙ omne cõpoſitũ eſt ex aliquo eterno. ſ. ex materia et ex aliquo de nouo facto. ſ. forma. ¶ 3° ſicut eſt in artificialibus ſic proportionaliter eſt in nãlib^9: ſed ita eſt ꝙ ad cõſtitutionem rei artificialis ſicut ſtatue: ſufficit materia. ſ. es et forma artificialis. ſ. diſpoſitio talis vel talis ipſius eris: ſic ergo debet eſſe de re nãli. ¶ Sed dices imo videtur ꝙ entis naturalis ſint plura pñcipia ꝙ̃ tria: ꝓbatur: quia ipſius mixti elemẽta ſunt principia intrinſeca que ſunt quatuor. ¶ Rñdetur vno mõ negãdo ꝙ elementa ſint pñ^a itrinſeca entis nãlis: quia elemẽta nõ manent formaliter in mixto. ¶ Aliter põt dici: bñ elemẽta eſſe pñ^a itrinſeca mixti ſed nõ pma. Sed cõcluſio itelligebat de pñcipijs itrinſecis pmis: vñ nota ꝙ elemẽta ſe hñt in mixtis: ſicut ſe hñt ſyllabe in dictione: et mã et for^a ſe hñt in eodẽ: ſic lr̃e in dictione: mõ ſic lr̃e et nõ ſyllabe ſunt priũs in dictiõe ſicut mã et forma in mixto: et ſicut ex litteris

componunt ſyllabe: ita elementa que ponunt in mixto: cōponunt ex mā ꝛ forma. ¶ Sed diceres ſic: tūc elemēta nō eſſent ſimplicia. Rñdeo ꝯcedendo ꝙ nō ſunt ſimplicia: ſimplicitate que opponit cōpoſiti oī ex mā ꝛ forma. Sunt tñ bñ ſimplicia ſimplicitate que opponit cōpoſitionī ex elementis ꝛ hoc intrinſece. ¶ 5ª ꝯcluſio: pñª rerum nāliū ſunt centū. probat: qꝛ capiant. 50. res nāles: tūc per quartā ꝯcluſionē cuiuſlibet harū ſūt duo pncipia. ergo illarū rerū ſunt centum principia: ſed qꝛ ille ſunt res nāles ſequit rerꝫ nāliū eē cētū pñª: ꝛ ſic poſſet pbari ꝙ eēnt mille. ¶ 6ª ꝯcluſio ſi ly omnia tenet diſtributiue. hec eſt falſa: omniū rerū nāliū pñª ſunt tria. Silr omnia pñª rerū nāliū ſunt quatuor. hoc pꝫ: qꝛ quatuor ſunt pñª rerū nāliū: ſex ſunt pñª rerū nāliū. ꝛ ſic vltra vt dicis precedēs ꝯcluſio. ergo falſū eſt: oīa pñª rerꝫ nālium eſſe ꝗtuor vel ſex vel in aliquo alio nūo determinato nobis cognito. ¶ 7ª ꝯcluſio ꝙ ſi ly omnia tenet collectiue dubiū eſt in quo numero ſint omnia pñª rerū nāliū: hoc patet: qꝛ dubium eſt de nūo rerū nāliū ſimul ſumptarꝫ. ¶ Pro ſcdo pncipali eſt ſciendū: ꝙ oīs ꝯceptus qui includit in diffinitione alicuius pōt dici illi ꝯceptui intrinſecus: vñ dicimus ꝯceptū generis eſſe intrinſecū ꝯceptui diffinitionis ſpeciei. Silr ꝯceptum differentie: qꝛ ꝯceptus diffinitionis ſpēi integrat ex ꝯceptu generis: ꝛ ex ꝯceptu differentie: ꝛ ex hoc dicimus genus eſſe principiū intrinſecū diffinitionis ſpeciei: ſimiliter ꝛ differentiā: ſic ēt dicimus ꝯceptū ſbe eſſe intrinſecum ꝯceptui diffinitioni ſui proprij accidētis. ¶ Hoc notato ſit pma ꝯcluſio rñſalis ad queſitū: ꝙ cuiuſlibet trāſmutationis ſunt tria pñª intrinſeca: ꝛ nō requirunt plura: nec ſufficiūt pauciora. ſ. mā ꝛ forma: ꝛ priuatio ad iſtū intellectū: ꝙ in quolibet ꝯceptu diffinitiuo alicuius trāſmutationis includunt tres ꝯceptus ſcilꝫ ꝯceptus quo ꝯcipit mā: ꝛ ꝯceptus quo ꝯcipitur forma: ꝛ ꝯceptus quo ꝯcipit priuatio. i. mā pñuata: ꝛ ita debet intelligi dictū Ariſ. pbat: nā ꝯcipiendo tranſmutationē neceſſe eſt ꝯcipe terminū a quo eſt trāſmutatio: ꝛ terminū ad quē eſt trāſmutatio: ꝛ ſbm qd̓ eſt ſub vtroqꝫ termino: ex quo pꝫ ſbm trāſmutationis includere ꝯceptū duorꝫ terminorꝫ. ſ. ꝯceptū trāſmutationis māe ꝛ forme: aſſumptū pꝫ: tā in trāſmutatione ſbali ꝗ̄ accidētali. Si enī ꝯcipio parietē trāſmutari de albedine in nigredinē: opꝫ me ꝯcipere parietē: ꝛ cū hoc ꝯcipere parietē carere nigredine: ꝛ cū hoc parietē de nouo poſt hoc hr̄e nigredinē: pꝫ hoc in trāſmutatione ſbali: nā ſi ego ꝯcipio aliqd gn̄ari opꝫ me ꝯcipere mām ꝛ cū hoc mām carere forma gn̄anda: ꝛ poſtea hr̄e formā gn̄andā: pꝫ ergo ꝙ ꝯceptus trāſmutationis nō pōt eſſe ſine ꝯceptu māe: ꝛ pñuatiōis ꝛ forme. Et nota ꝙ ꝯceptus pñuationis dr̄ ꝯceptus: quo ꝯcipio mām carere forma: ꝛ ideo ꝗuis ꝯceptus pñuationis ꝛ ꝯceptus māe ſint diſtincti: qꝛ ꝯceptus priuationis eſt cōplexus. ꝯceptus aūt māe eſt incōplexus: notauit Ariſ. cū dixit mām ꝛ priuationē eſſe vnū in nūo: differre autē inuicē rōne. ergo aliter rñdendū eſt: ſi querat vtrum cuiuſlibet rei nālis pñª intrinſeca ſint tantū tria. Unde rñdēdū eſt ꝙ nō: qꝛ ſolū duo. ſ. mā ꝛ forma. Si querat vtrū pñª rerꝫ nāliū ſint tantū tria: iterū aliter rñdēdū eſt. ſ. ꝙ non: ſꝫ plura. dicim⁹ enī rerū nāliū ſunt quatuor pñª intrinſeca: qꝛ in minori nūo nō poſſunt eē res nāles: ꝗ̄ i nūo binario: ꝛ ſic tūc illarꝫ rerū ſunt ꝗtuor pñª itrinſeca: ex quo cuiuſlibet illarꝫ ſunt duo. Si aūt querat vtrū cuiuſlibet trāſmutationis nālis pñª intrinſeca ſint tantū tria: aliter rñdēdū eſt. ſ. eſt dicendū: ꝙ ſunt tria ad intellectū qōnis poſite. Sed diceres trāſmutatio. cū nō ſit aliqd accidens ſupadditū rebus pmanentib⁹: eſt vel mā: vel forma: vel cōpoſitū: ꝛ quodcūqꝫ iſtorꝫ datur nō ſequit trāſmutationis eē tria principia. ¶ Rñdet ſiue trāſmutatio ponat eē mā ſiue forma vel cōpoſitū: tñ nullū ꝯcipit eē trāſmutationē: niſi ꝯcipiat mā: formā: ꝛ mām eſſe priuatam forma generanda: nunꝗ̄ enim conciperem materiā tranſmutari niſi conciperem eam ab aliquo ad aliquid tranſmutari: vel conciperem eam primo aliquo carere ꝛ ꝯcipere eam poſtea habere hoc.

Ad rationes principales. Ad primā qñ dicit: principia ſunt duo ꝛ non plura ꝯcedo: ꝛ nego ꝯñtiā: ergo non ſunt plura duob⁹. nam in antecedēte illa negatio nō tenet infinite: ꝛ ob hoc antecedens pōt eſſe verū. In ꝯſequēte aūt tenet negatiue: vnde accipiēdo antecedēs inquantū eſt vna cathegorica de copulato extremo: ꝛ ſilr iſta negatione nō tenta infinite antecedens eſt ꝯcedēdū. ¶ Ad ſcdā dico: ꝙ ꝗuis diſcurſus ſit expoſitorius: nō tñ eſt bonus: pp hoc ꝙ mediū in ſillogiſmo expoſitorio debet eſſe terminus ſingularis: modo ſic nō eſt in ꝓpoſito: nā mediū ē hoc totū: iſta duo vl̓ tria: mō hoc totū nō eſt terminus ſingularis ex eo ꝙ eſt terminus verificabilis de plurib⁹: hoc patet: nam aliqua duo ſūt iſta duo vel tria. Silr aliq̄ tria ſunt iſta duo: vel tria. ¶ Conſili mō ſoluit 3ª rō. ꝛ cōſimili mō ſoluit talis diſcurſus: iſte hō vel iſte aſinus eſt hō. Iſte idem hō vel iſte idē aſinus eſt aſinus: ergo aſinus eſt hō. ¶ Ad quartam hec eſt ipoſſibilis ꝛc̄. ꝯcedo: cū hoc tñ ſtat ꝙ tātū tria ſint pñª trāſmutationis nālis: ad intellectū pdictū: quib⁹ omnia alia equalent in ſignificādo ꝛ hoc exponēdo ly tantū rōne pluritatis: ꝛ non grā alietatis. ¶ Ad 5ᵃᵐ ꝛ 6ᵃᵐ dico ꝙ bene pbāt: ꝙ cuiuſlibet rei nālis ſunt duo pñª intrinſeca ꝛ hoc bene ꝯcedit ꝛc̄. ¶ Ad ſeptimā dico ꝙ bñ pbat: ꝙ in trāſmutatione nō ſūt niſi duo pñª. ſ. mā ꝛ forma: ꝛ cū hoc tñ ſtat ꝙ in ꝯceptu diffinitiuo trāſmutationis includunt tres ꝯceptus. ſ. māe ꝛ forme: ꝛ priuationis: intelligēdo p priuationē mām priuatā. ſ. forma gn̄anda: q̄ non eſt alia res a mā. ¶ Ad octauā dico ꝙ bñ pbat ꝙ nullius rei nālis ſunt plura pñª ꝗ̄ duo: nō tñ pbat qn poſſint eē plura trāſmutationis nālis. ¶ Deinde ad alias qb⁹ probabat ꝙ eſſent plura pñª ꝗ̄ tria: qꝛ pncipiata ſunt plura ꝗ̄ tria: ergo ſunt plura pñª ꝗ̄ tria dico ꝙ ꝯñtia nō valet: qꝛ poſſunt eē plura pncipiata ꝗ̄ tria: ꝙ tñ adhuc nō eſſent plura pñª ꝗ̄ tria ſm equiualētiā: ꝛ qñ dicebat multiplicato vno ꝛc̄. Dico ꝙ hoc debet intelligi ꝗ̄tū ad ſignificationē ꝛ nō ꝗ̄tū ad ſignificata: vnde hoc pꝫ: qꝛ ꝗuis pater ꝛ filius dicant adinuicē relatiue: tñ poſſunt eē plures filij ꝗ̄ patres. ¶ Ad ſcdā dico ꝙ nominant ſolū intrinſeca ꝗuis cuiuſlibet rei nālis ſint ſolū duo pñª: tñ tranſmutationis ſunt tria ad intellectū qōnis. ¶ Ad tertiā infinite ſunt māe: dico ꝙ partes ipſius māe: Ariſ. nō diſtiguit quo ad oē pñm intrinſecū ꝯ māꝫ: ꝛ ēt ſicut dicebat in primo articulo partes māe nō dicant pñª intrinſeca cōpoſiti: ſed mā totalis: pp hoc ꝙ a ptib⁹ māe nō dependet totū cōpoſitū: ꝛ quelibet eius ps in eē: ꝛ ſilr dicat de partib⁹ ipſius forme. ¶ Ad quartā pncipiorꝫ ꝛc̄. nego. ꝛ qñ dicebat pñª rerū nāliū ſunt entia nālia: nego: ꝛ hoc patet p Ariſ. 2° huius: vbi ſolū entia cōpoſita ex mā ꝛ forma vocat entia nālia. pñª aūt: ſicut ſunt mā ꝛ forma: vocat nāe. Tex.cō.1.
¶ Ad aliam: vel ſolum nominantur nomina ꝛc̄. dico ꝙ principia tranſmutationis naturalis quum nominantur ſolum nominantur nomina ꝛ quāuis illa ſint plura ꝗ̄ tria ſm numerum: ſunt tamen tria ſm equiualentiam: ſed cum nominantur principia rei naturalis: tunc nominantur res que non ſunt ſigna. ꝛ ille ſunt tantum due. Similiter quum nominant principia rerum naturalium ſimiliter nominantur res: ꝛ iſte ad minus ſūt quatuor ſicut patet ex queſtione: ꝛ poſſunt eſſe in maiori numero ꝗ̄ quatuor vt patet ſequitur: ergo.

¶ Tex. cōmēti. liij.

¶ Unde ꝛ ſi aliquis priorem veram putabit eſſe rationem ꝛc. Qō. xiiij.

VTrum ſit poſſibile aliqd fieri de nouo nullo ſubiecto preſupoſito: ⁊ arguit̃ pmo φ ſic:nam ſi nõ:maxime eēt pp hoc:qꝛ ex nihilo nihil fit: ſed hoc eſt falſum: ⁊ ꝯña pbat̃:nã ex aliquo nihil fit: ergo falſuʒ eſt φ ex nihilo nihil fit:ꝯña tenet per legẽ ꝯdictoriox:antecedens pꝫ:qꝛ ex deo nihil fit qui eſt aliqd tanq̃ ex pte integrante intrinſece. ¶ 2° aliqd fit de nouo ex nihilo:ģ poſſibile eſt aliqd fieri nullo ſubiecto pſuppoſito:ꝯña tenet:antecedẽs pbat̃ de aĩa intellectiua:que ex quo nõ educit̃ de po^a mãe ipſa fit ex nihilo.nõ eni indiget ad factionẽ eius aliquo ſubiecto pſuppoſito. ¶ 3° cõſimili mõ põt argui de formis educabilib⁹ de po^a materie:nã vel ipſaꝝ aliqd preextitit: ⁊ aliqd non vel tote pextitẽt in mã:ſi dicat̃ ſcðm:tūc nõ de nouo ſiũt. Si primũ tũc ad minus idẽ qð non pextitit in mã:capit eſſe ex nihilo. ¶ 4° omne quod fit:fit ex ente:vel ex non ente:ſi dicat̃ ſcðm.tunc fit ex nihilo. Si dicat̃ primũ ꝯ:nã ſicut ex aĩali nõ fit aĩal:tanq̃ ex ſubiecto pſuppoſito:nec ex albo fit albũ:ita ẽt videt̃ φ ex ente non fiat ens:ẽt ens eēt anteq̃ eſſet. ¶ 5° mã fit ⁊ nõ fit ex aliquo ſubiecto preſuppoſito:ergo qð falſa:ꝯña tenet. Sed prima po antecedẽtis ꝯcedit̃ ab Ar. pmo huius: ⁊ ſcða po pbat̃:nam

Tex. cõ. 82. ſi mã fieret ex ſubiecto pſuppoſito:ſequeret̃ φ eēt proceſſus in infinitũ in materijs. ¶ 6° per diffinitionẽ generationis poſitã ab Ar. in predicamẽtis.ſ.gñatio eſt pgreſſus a nõ eſſe ad eē.ģ videt̃ φ illud qð capit eē per gñationẽ capiat eſſe ex nihilo. ¶ 7° deus põt facere aliqd de nouo nullo ſubiecto pſuppoſito:ģ qð falſa. Cõſequentia tenet: ⁊ antecedẽs pbat̃:nã q̃uis ſit infinita diſtãtia:iter nõ eſſe ⁊ eē:tñ deus eſt infinite virtutis ⁊ potẽtie:põt reducere aliqd de nõ eē ad eē ex nihilo. ¶ 8° deus eſt oĩpotens: ſed ſi nõ poſſet aliquid facere ex nihilo non eēt omnipotẽs:eo φ oĩpotẽs dr̃:φ omnia põt. ¶ 9° quãto aliquod agens eſt pfectius:tãto minus pſupponit in ei⁹ actione: ex quo deus eſt pfectiſſim⁹: ⁊ multo pfectius ſine proportione q̃ ſit agẽs nãle:ſequit̃ φ minus pſupponit in ei⁹ actione q̃ agẽs nãle. Cũ ergo agẽs nãle in ei⁹ actione puta in gñatione preſupponat ens in potentia:ſed nõ poſſumus minus preſupponere q̃ nihil:ģ ſequit̃ φ deus in eius actione nihil pſupponat. ¶ Decimo ſicut ſe habet agens actuale ad artificiale:ita ſe videt̃ hře agens ſupnãle ad agens nãle:ſed agens nãle in eius factione minus preſupponit q̃ artificiale:qꝛ nãle pſupponit ens in potentia: Artificiale aũt ens in actu.ģ ⁊c. Si ergo ſupnaturale pſupponit minus q̃ nãle:ſequit̃ φ nõ poſſet min⁹ pſupponere q̃ nihil:ex quo agens naturale preſupponit ens in pura potentia.

Tex. cõ. 53. **In oppoſitum** eſt Ar. i iſto tractatu.omnes ergo ꝯria ⁊c. ⁊ capitulo tertio eiuſdẽ ⁊ eſt pma ꝯcluſio eiuſdẽ capituli.φ in oĩ tranſmutatiõe opꝫ aliquid ſubijci. Si ģ oĩs factio eſt trãſmutatio:ſequit̃ φ in omni factiõe aliqd pſupponatur. ⁊ p ꝯñs nõ eſt poſſibile aliqd fieri de nouo:nullo ſubiecto pſuppoſito. ¶ In iſta qõne primo vidẽdũ eſt quid eſt dicendũ ſm Ar. ¶ 2° videndũ eſt qð eſt dicendũ ſʒ veritatem. ¶ Quantũ ad pmũ ſciendũ eſt iuxta iſtaʒ mãm: vt dicit Cõmẽtator tres fuerũt opiniones:nã aliq dixerunt φ aliqd bene fit de nouo: ⁊ ſilr̃ quodlibet: qð fiebat:fiebat ex nihilo. Alij aũt dixerũt:nihil fieri de nouo ſimplr̃ ⁊ nihil fieri ex nihilo:ſed ex aliquo pſuppoſito.ita φ in omni factione alicuius de nouo pextitebat aliqd: ⁊ aliqd de nouo acquirebat̃. Clarius vidẽdo de pma opinione videndũ eſt:qd illi antiqui opinabant̃:qꝛ ipſi opinabant̃:φ nihil eēt cõpoſitũ ex partib⁹ eſſentialib⁹:ſed ſolũ ex partib⁹ quãtitatiuis: ⁊ qñ aliquid fiebat de nouo:nihil ipſius pextitebat:ſed ſm ſe totũ caperet eſſe ex nihilo. ¶ Sed dices.quõ poſſet hoc eſſe:cũ Ar. dicit:oẽs antiquos ꝯceſſiſſe nihil capere eē ex nihilo. Rñdet̃ φ verum eſt:prout ly ex denotat mãm:vel put denotat ordinẽ.mõ q̃uis antiq dixerunt aliqd fieri ex nihilo.put ly ex denotat mãm.tñ bene dixerũt quodlibet fieri ex aliquo:put ly ex denotat ordinẽ.vnde dixiſſent qñ cadauer fit ex homine:hoc eſt ex corruptione hoĩs:ſic φ nihil qð eſt in cadauere pfuiſſet. Sed cadauer ſm ſe totũ caperet eē ex nihilo put ly ex denotat mãʒ exiſtẽtẽ in ipſo: ⁊ que prefuit in corrupto. Sed forte diceret aliqs. Si ſolũ conceſſiſſent aliqd fieri ex aliquo: put ly ex denotat ordinẽ:non oportuiſſet eos ꝯceſſiſſe gñatione vni⁹ eē corruptioneʒ alteri⁹. ¶ Rñdet̃ φ imo:vnde quũ cadauer gñat̃ opꝫ aliqd corrũpi.nõ pp hoc φ aliquid in gñato ſit qð pfuit in corrupto:ſed iõ vt cadauer de nouo gñatũ habeat locũ:pp nihil aliud poſuerũt gñationẽ vnius eē corruptionẽ alterius:niſi qꝛ corruptio pextitẽtis faceret locuʒ illi qð de nouo fit. ¶ Adhuc diceres:poſſibile eſt φ aliqd in tãtũ condẽſet̃ φ illud qð fieret de nouo haberet locũ abſq̃ corruptione cuiuſcũq̃ pextitẽtis. ¶ Rñderẽt antiq: φ non:qꝛ tandẽ fieret tãta ꝯdenſatio:φ non poſſent manere entia nãlia nec exercere opationes ſibi debitas. ¶ De ſecta ſecũda. Qui poſuerũt nihil fieri de nouo ſimplr̃ ⁊ φ nihil fieret ex nihilo. ⁊ pmo pſupponebant φ nunq̃ aliqd dr̃ fieri ſimplr̃:niſi qñ aliqd capit eē poſtq̃ nõ fuit. ¶ 2° ſupponebãt φ mã põt ſe hře aliter nũc q̃ pri⁹.ſicut pꝫ de cera.que nũc eſt imago hoĩs: ⁊ poſtea ẽ imago eq. ¶ 3° ſupponebãt φ iſtud aliter ſe hře illius mãe eſſe poſſet:abſq̃ hoc φ aliq res ſit noua in mã:que prius nõ erat in ea:ſicut pꝫ de cera. Cera eni ſolũ per motũ localẽ ſuarũ ptiuʒ eſt imago equi: ⁊ poſtea imago hoĩs. ¶ 4° ſupponebãt φ omne qð fit fit de nouo ex aliquo preſuppoſito ⁊ ipſi imaginant̃ φ nihil fit de nouo ſimplr̃:nã q̃uis materia ſe habeat nũc aliter q̃ pri⁹:tñ qꝛ illud aliter ſe hře nõ eſt aliqua res ſupaddita mãe p vnã ſuppoſitionẽ:ģ non pp hoc opꝫ eē aliqð gñatũ ſimplr̃:nã p vnaʒ ſuppoſitioneʒ nunq̃ aliqd fit ſimplr̃:niſi quũ aliq res de nouo eſt:que prius nõ erat. Vlteri⁹ dicebãt φ quodlibet fieri nõ eēt aliud q̃ mãm aliter ſe hře q̃ prius ſe hřbat: ⁊ ſm iſtaʒ opinionẽ dicerẽt φ tota ſbã rerũ nãliũ eēt mã. ¶ 2° dicerent totũ qð eſt infra cõcauũ orbis lune eē vnũ cõtinuum.ſ. vnã mãʒ ꝯtinuã:que tñ ſm alias ei⁹ ptes aliter ſe habet: pp qð ſm vnã ei⁹ ptẽ vocat̃ aq. ⁊ ſm aliã ignis. ⁊ ſm aliã terra. ⁊ ſm aliã hõ ⁊c. ſicut vn⁹ paries ꝯtinu⁹ ſʒ vnã pteʒ dr̃ albus: ⁊ ſm aliã niger. ¶ 3° ſm iſtã opinionẽ cõcederẽt φ nihil eēt cõpoſitũ ex ptib⁹ eẽntialib⁹:ſed ſolũ ex ptibus quãtitatiuis. ¶ 4° ꝯcederẽt oĩa infra ꝯcauũ orbis lune eē vnũ. ¶ 5° ꝯcederẽt hoc eē imobile: ⁊ quũ Ar. arguebat ꝯ hře ptes:ꝯcedebãt: ⁊ vltra:qñ arguebat̃:ģ infra cõcauũ orbis lune ſunt multa. Rñdebãt φ verũ eſt:ſed nõ ſeorſum exñtia. Et nõ eſt dubiũ:qn hoc bñ conceſſiſſent antiq:φ ſic eſt multa:q̃uis poſuerũt vnũ ens ſeorſuʒ exiſtẽs: ⁊ ſic φ illud nõ erat po vlterius: ⁊ ſic pꝫ q̃liter potuiſſent ſoluiſſe rõnẽ Ar. ꝯ eos. Quapropter ex multitudine partiũ multa eēnt:vnde nõ fuerũt ita fatui φ poſuiſſent oĩa vnũ idiuiſibile. Sic ģ viſe ſũt due vie iuxta mãʒ qõnis.

Quantum ad ſcðm reſtat videre opinionẽ Ar. que tenet mediũ. ¶ Pro quo ẽ ſciẽdũ φ fieri dr̃ plurib⁹ modis. Aliqñ eni fieri attribuit̃ pcedẽtib⁹ factionẽ:vt quũ dicim⁹ hõ fit muſic⁹:vel quũ dicimus mã fit formata:tali vl̃ tali forma. Et qð ſic fit:pꝫ φ nõ fit ex aliquo:nã mã ſic fit. ⁊ nõ fit ex aliquo. ¶ 2° fieri accipit̃ put attribuit̃ ſequẽtib⁹ factionẽ de his que pmo mõ ſiũt. ¶ 2° notandũ φ quũ dicim⁹ aliqd fieri ex aliquo diuerſimode iſta dictione ex vtimur. ¶ Aliqñ eniʒ vtimur ex put notat agẽs:vt quũ dicim⁹ filiũ fieri ex patre. Et ſic accipiẽdo ly ex nõ eſt dubiũ:qn oẽ qð fit:fit ex aliquo agẽte. ¶ Aliqñ vtimur iſta dictione ex prout denotat terminum a quo diſtinctũ a ſubiecto. ⁊ ſic accipiendo ly ex nõ

quodlibet quod fit: fit ex aliquo: patet: naꝫ lumen: quod fit de nouo in aliquo medio: nō fit ex aliquo diſtincto ab aere ⁊c̄. ¶ Aliqñ vtimur hac dictione. ex. put partē integrantem notat. Et ſic iterū nō q̄dlibet qđ fit: fit ex aliquo: nam forma fit: ⁊ nō fit ex aliquo integrante ipſam: ex eo ꝙ eſt eſſentia ſimplex ⁊ hoc pꝫ maxime de aīa intellectiua que ponit̃ indiuiſibilis. ¶ Aliqñ vtimur hac dictione: ex. put denotat ſbm̄ pſuppoſitū: ex quo vel in quo fit illud. Et ſic accipiendo ly. ex. ponit̃ iſta cōcluſio ſm̄ Ariſt. Neceſſe eſt ꝙ omne qđ fit fiat ex aliquo: patet: naꝫ omne quod fit eſt ſubſtātia: vel accidens. Si accñs: cū accñs nō poſſit eē ſine ſbā: ſequit̃ ꝙ ipm̄ fit ex aliquo pſuppoſito: capiendo ly. ex. quarto mō. Si aūt eſt ſubſtātia: tūc iterū pꝫ per inductionē ꝙ omne qđ fit: fit ex aliquo. pꝫ tam de ſimplicibus q̄ȝ de mixtis. Si enīꝫ fit aqua: vel fit ex aere: vel igne: vel terra: vl' ex aliquo alio. Si aūt eſt ſbā mixta: tunc iterū fit ex aliquo ſicut pꝫ de plantis: ⁊ de aīalibus: que fiunt ex ſemine ⁊ nunq̄ȝ viſum eſt ꝙ aliqua ſbā eēt que nō eſſet vel fieret ex aliquo pſuppoſito. ⁊ ſemꝑ viſuꝫ eſt de his que fiebant: ꝙ ex aliquo pſuppoſito fiebant: ergo ꝯcedendū eſt omnē ſbāꝫ que fit ⁊ oē qđ fit ſm̄ Ariſt. fieri ex ſubiecto pſuppoſito: ⁊ ita arguendo ſufficit in ſciētia nāli: nam ſimilī mō ⁊ nō aliter poſſumus probare omnē ignē eſſe calidum: vt ſic arguendo. Iſte ignis queꝫ ſentio eſt calidus: ⁊ ois ignis: quē vnq̄ȝ ſenſi erat calidus: nec vnq̄ȝ experiebar oppoſitū: ꝯcludo ergo ꝙ ois ignis eſt calidus: vnde in ꝓbando ꝯnes in ſciā nāli: que capiūtur per experientiaꝫ: opꝫ ſic arguere. Sic ergo concederet Ar. ꝙ omne qđ fit: fit ex aliquo pſuppoſito ⁊ nō eſt dicendum aliquid fieri niſi ex aliquo preſuppoſito.

Quantuꝫ ad tertiū ſuppono pmo ꝙ factio extendat ſe ad creationē: ⁊ ad gnātionē. ¶ 2ª ſuppoſitio ꝙ oñia fit inter gnātionē ⁊ creationē: ſilr̄ inter annihilationē ⁊ corruptioneꝫ: vnde tunc aliqd dr̄ creari: qñ ſcđm ſe totū ⁊ q̄dlibet ſui incipit eē de nouo. Et tunc dr̄ aliqd annihilari qñ deſinit eſſe ſm̄ ſe: ⁊ q̄dlibet ſui: nec aliqd manet: qđ fuit eius pars: vel in quo fuit. Et tūc aliquid dr̄ corrūpi: qñ aliqd derelinquit̃: qđ fuit pars illius qđ corrūpitur: vel ſbm̄ eius: ita ꝙ breuiter in deſcriptione quid nois illius termini creatio ⁊ etiam annihilatio nō includit̃ nomē materie pſuppoſite. Sꝫ in deſcriptione gnātionis vel corruptionis: bñ includitur. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio: ꝙ aliqd pōt fieri: nullo ſubiecto pſuppoſito: ꝓbatur: nam aliqd pōt creari: ergo aliqd pōt fieri nullo ſbō pſuppoſito: ꝯñia tenet ex quo fieri extendit ſe ad creari. Antecedēs pꝫ: nam deus: cum ſit abſq̄ȝ ꝓportione potentior agente nāli: pōt facere aliqd ex nihilo. ex quo aliquod agens nāle pōt facere aliqd ex aliquo. ¶ 2º naꝫ deus pōt aliqd annihilare: ergo pōt aliqd creare: ꝯñia tenet: antecedens ꝓbat̃: nam in prima parte ꝓportionabili alicuius hore pōt aerem aliquē rarefacere ad duplū ⁊ in 2ª parte ꝓportionabili illi⁹ hore ad quadruplū ⁊ ſic vltra vſq̄ȝ ad finē illius hore: ille aer erit annihilatus: ꝙ per talem rarefactionē factū eſt vacuum. Et pro iſta ꝯne poſſūt adduci rōnes poſite ante oppoſitū: qbus probatur deum poſſe facere aliqd ex nihilo. ¶ 2ª ꝯcluſio: ꝙ nihil pōt gnāri ex nihilo: ꝓbatur ex quid nois gnātionis. Implicat enim ꝯdictionē: nam eſt ſenſus: aliqd gnātur ex nihilo .i. aliquid gnātur ex aliquo: ſed a nullo pōt fieri: qđ implicat ꝯdictioneꝫ: ergo ⁊c̄. ꝯñia tenet: 2º pars antecedentis cōiter cōceditur. ⁊ prima pars pꝫ ex ſuppoſitione vna. ¶ 2º impoſſibile eſt fieri tranſmutationē aliquā niſi aliqd pſupponat̃: ſꝫ ois gnātio eſt trāſmutatio: ergo ⁊c̄. maior eſt nota: nam ſi eſt trāſmutatio tunc ex quid nois tranſmutationis: aliqd tranſmutat̃ manens ſub vtroq̄ȝ termino: ergo illud quod eſt: pſupponit̃: vt pꝫ de ſe. ¶ 3ª cōcluſio eſt ꝙ nihil pōt corrūpi: niſi aliqd remaneat: hoc patet ſilr̄ ex qđ nominis corruptionis ſimplr̄. ¶ Quarta ꝯcluſio ꝙ deus nō pōt angelū ab eo creatū corrūpere: probatur: naꝫ angelus eſt indiuiſibilis: ergo ſi deſinit eē nihil eius manet: ⁊ per ꝯñs nō corrūpitur: q2 oporteret aliquid manere ⁊ aliqd dimitti. ſ. mām. ¶ 5ª cōcluſio ꝙ deus angelum ab eo creatū pōt annihilare patet: q2 pōt eum facere nō eſſe ſimpliciter ſicut fecit ipſum.

Ad rationes principales. ad pmā cōceditur ꝙ iſta eſt falſa. ex nihilo nihil fit. ſicut probatur: ſed ꝯceditur ad iſtum intellm̄ ab Ar. ⁊ ab aliis: ꝙ nihil .i. nullum ens fit ex nihilo. ¶ Ad 2ᵐ de aīa intellectiua dico ꝙ iſta bñ probat aliqd fieri ex nihilo ab agente ſupnāli: nō tñ ab agente nāli. ¶ Ad tertiū de aliis formis: dico ꝙ oēs fiunt ex aliquo put. ex. denotat materiam. in qua vel ex qua aliqd fit: cum hoc tñ bene ſtat ꝙ fiant ex nihilo: ſaltē aliq̄ ear: put. ex. denotat terminū a q̄ diſtinctū a materia: de quo poſtea diffuſius dicet̃. ¶ Ad quartū dico ꝙ fit ex ente: ⁊ qñ dicebatur: ens eſſet anteq̄ȝ fieret: ꝯceditur: ꝙ bñ eſt ens antea: ſꝫ nō illud ens: qđ de nouo fit. ⁊ qñ dicebat̃ ex aīali non fit aīal: tanq̄ȝ ex ſubiecto preſuppoſito: ergo nec ex ente: nō valet ꝯñia. ¶ Ad quintū mā fit. Quid ſit dicendum: pꝫ ex q̄ōne. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ bene ꝓbat ꝙ aliqd fit ex nihilo terminatiue: cum quo tñ ſtat ꝙ omne quod fit: fit ex aliquo preſuppoſito: alie rationes patent.

Tex. cōmenti. lx.

¶ Determinatis igitur his ex omnib⁹ que fiunt ⁊c̄. Queſtio. xv.

Queritur verū cuiuſlibet trāſmutationis mā: ſit pn̄ᵐ. Et arguitur ꝙ nō: q2 illud qđ nō eſt: nō eſt pn̄ᵐ alicuius. Sed mā nō eſt: ergo maior eſt nota: ⁊ minor ꝓbatur. quia mā: nec eſt qđ: nec quale: nec quantū. per Ar. 7º. meta^c. Sed Tex. cō. 8.
omne qđ eſt: eſt aliqđ iſtoꝝ: ergo. ¶ Cōfirmat̃ illō qđ taliter eſt qualiter: antichriſtus nō eſt: ſed mā eſt hō: ergo maior eſt nota: eo ꝙ antichriſtus nō eſt: minor pꝫ: q2 mā eſt ens in potentia: ſicut antichriſtus: ergo. ¶ Confirmat̃ 3º q2 ſi materia eſſet ens: ſequeret̃ ꝙ ex ente per ſe fieret ens: ꝯñs falſuꝫ: ⁊ ꝯñia tenet: ex eo ꝙ ex mā per ſe fit aliquid: falſitas ꝯñtis ꝓbatur: q2 ſi ex ente per ſe fieret ens: tūc hec eſſet per ſe vera: ex ente fit ens: ⁊ cuꝫ per ſe dicat de omni: tūc ex omni ente fieret ens: ꝯñs falſuꝫ: ex eo ꝙ ex deo nō fit aliqđ: licet bñ ab eo fiat aliquid. ¶ Confirmat̃ 4º: naꝫ illud: qđ eſt mediū: inter eſſe: ⁊ nō eſſe. nō eſt ens. ex eo ꝙ eſſe ⁊ nō eſſe ꝯtradicunt. ꝯdictio aūt eſt cuius ſcđm ſe nō eſt dare mediū. Sed mā ſm̄ Cōmenta. eſt mediū inter eſſe ⁊ non eſſe: ergo ⁊c̄. ¶ 2º ad principale arguit̃ ſic: nam ſm̄ Cōmētā. primo huius: pn̄ª rerum nāliū debent eſſe cōmunia oībus rebus gnābilibus ⁊ corruptibilib⁹: ſed ſic nō eſt de mā: q2 nō eſt eadem mā oium gnābiliū ⁊ corruptibiliū. Alia enīꝫ eſt mā mea. ⁊ alia mā tua. ¶ 3º mā eſt gnābilis: ergo mā nō eſt pn̄ᵐ: ſaltē ſubiectiuū talis tranſmutationis: quia ipſa gnātur: illud enim qđ fit gnātur ſicut forma: vel cōpoſitū non eſt ſubiectiuū pn̄ᵐ talis gnātionis ⁊ factionis. antecedens pꝫ per Ar. pmo huius dicentē: in omni trāſmutatiōe: opꝫ aliqđ ſubiici qđ fit ⁊ ecōuerſo. Et Cōmēta. ſup illo dicit ꝙ mā eſt illud: qđ in rei veritate gnātur. ¶ Quarto mā non eſt pn̄ᵐ motus localis: ergo queſtio falſa: ꝯñia tenet: aūs ꝓbatur: nam celuꝫ mouetur localiter in quo tñ nō eſt materia: ex eo ꝙ celuꝫ eſt ingnābile ⁊ incorruptibile: vt habet̃ 2º de celo ⁊ mundo. ¶ 5º nam trāſmutationis accidētalis ſicut eſt albefactio ⁊ calefactio mā nō eſt pn̄ᵐ: ergo non cuiuſlibet trāſmutationis ⁊c̄. ꝯñia tenet. aūs ꝓbatur: nam mā nō eſt illud: qđ albeſcit: vel frigeſcit: ſꝫ cōpoſitū: ergo. ¶ 6º ſi queſtio eſſet vera: ſequeretur ꝙ cognitio trāſmutationis dependeret ex

Tex. cō. 60. Tex. cō. 1.

pendere ex cognitione mãe: ſed h̃ q2 mã nõ eſt per ſe cognoſcibilis. Dicit eni Ar. ꝙ cognoſcit per analogiaꝫ ad formã: hoc eſt in cõparatione ad formaꝫ: ꝛ per ꝯñs nõ eſt pm̃ cognoſcendi trãſmutatio: ꝯñia tenet ex eo ꝙ cognitio principiatoꝝ depẽdet ex cognitione pͥncipioꝝ: ergo ꝛc.

Tex. cõ. 60. **In oppoſitum** eſt Ar. tractatu penultimo iſtius libri. ¶ In iſta q̃one pͥmo videndũ eſt vtrũ mã ſit ens: de quo tangebat in pͥmo argumẽto. ¶ 2° videndũ eſt vtrũ ſit vna mã oium generabiliũ ꝛ corruptibiliũ: de quo tãgebat in 2°. ¶ 3° vtꝝ mã ſit gñabilis: de quo tangebat in 3°. ¶ 4° videndum eſt de q̃ſito: de quo tangebat in 4°. ꝛ 5° argumẽto. ¶ De inde in alia q̃one videbit vtruꝫ materia ſit per ſe cognoſcibilis: de quo tangebatur in vltimo argumento principali. ꝛ ſic conſequenter ſequitur ꝛc.

Quantum ad primuꝫ ſit prima diſtinctio ꝙ eẽ in actu intelligit dupliciter. vno mõ eſſe in actu formali. Alio mõ in actu pͥſentie. i. ꝙ pͥſentialiter ſit. ¶ 2ª diſtinctio: ꝙ aliuqid dicit eſſe in poª tripliciter: vno modo: qḋ nõ eſt: ſed põt eſſe: ꝛ iſto mõ dicit antichriſtus in poª ꝛ ſilr forma gñanda: ꝛ hoc vocat in potẽtia obiectiua ſm antiquos. ¶ 2° mõ dicit aliqd in poª receptiua alicuiꝰ ex quo vna cũ ipſo cõponit aliquid: qḋ ẽ hoc aliqd in actu: ꝛ iſta vocat poª ſubiectiua: ꝛ iſto mõ dicimus mãm eſſe in poª. ¶ 3° mõ aliqd dicit eſſe in potentia: q2 eſt pars alicuiꝰ qḋ eſt per ſe hoc aliqd. ꝛ per ſeparationẽ ab illo põt fieri hoc aliqd: ꝛ iſto mõ ptes quãtitatiue dicunt eſſe in poª hoc aliqd. nã q̃ſdiu ſunt in cõtinuo nõ ſunt hoc aliqd: ſed per ſeparationẽ eaꝝ abinuicẽ quilibet eaꝝ ſit hoc aliqd in actu: q2 ſit ſeorſum exiſtens: ꝛ qñ eſt ſeorſum exiſtẽs: ꝛ nõ exiſtẽs pars alicuius alteriꝰ tunc dicit hoc aliqd. Unde notãdũ ꝙ de nullo pͥprie dicimus ꝙ ſit hoc aliqd: niſi de hoc qḋ eſt ſeorſum exiſtens: ꝛ ẽ ſbã ꝛ ſic eſt exiſtens: qḋ nõ eſt pars alteriꝰ: qḋ ſit per ſe vnum. ſicut eſt ſor. vel plato. vnde ſor. eſt ſic exiſtẽs ꝙ non eſt ps alicuius alterius: qḋ ſit per ſe vnũ: ꝛ notãter dixi ꝙ non eſt per ſe vnũ: nã ſor. q̃uis dicat ſeorſuꝫ exiſtere: eſt tñ ps vniuerſi ſeu mundi: qḋ qdẽ vniuerſum nõ dicit p ſe vnũ ſed ens aggregatũ. Ex hoc pꝫ ꝙ nihil qḋ eſt ps alicuius: qḋ eſt per ſe vnũ eſt hoc aliqd in actu: q̃uis aliqua taliũ bene ſint hoc aliqd in poª: ſicut ſunt partes quantitatiue cõtinui: aliqua aũt nõ ſunt hoc aliqd in actu nec in poª: nec poſſunt eſſe nãliter ſicut mã ꝛ forma. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio: mã eſt ens: pbat: nã aliquod ens cõponitur intrinſece ex mã ꝛ forma: mõ nullũ ens itrinſece componit ex nõ ente. ¶ 2ª ꝯcluſio: mã nõ eſt hoc aliqd: pbat: nã quelibet mã eſt pars alicuius qḋ eſt per ſe vnũ. ergo mã nõ eſt hoc aliqd: ꝯñia tenet per deſcriptionẽ de hoc aliquid ꝛ antecedẽs pbat: q2 nulla mã põt eẽ ſine forma. Sed qñcunq3 mã eſt cũ forma ex eis cõponit vnũ qḋ eſt hoc aliquid: cuius mã eſt ps: pꝫ per Ar. volentem mãm nunq̃ eſſe ſine forma. ¶ 3ª cõcluſio: mã nõ põt eſſe hoc aliqd nãliter: pꝫ q2 nãliter mã nõ poteſt eſſe niſi ſit pars alicuius totalis ſubſtãtie ꝛ per ſe ſeorſum exiſtẽtis. Sed q̃ſdiu ſic ſe hꝫ: ipſa nõ eſt hoc aliqd: pꝫ per deſcriptionẽ de hoc aliquid. ¶ 4ª cõcluſio ſi per imaginationẽ poſſibileꝫ vel impoſſibilẽ mã eſſet ſine forma: ipſa eſſet hoc aliqd: pꝫ: nam ipſa eſſet tũc ſic ꝙ nõ eẽt pars alicuiꝰ alteriꝰ vnde ſi p imaginationẽ a totali mã poſſent eſſe ſeparate omnes forme totales: mã prima que eſt in ꝯcauo orbis lune eſſet h̃ aliquid ꝛ eẽt vnũ ꝯtinuũ: nã tunc ipſa eſſet vnũ ens: qḋ nõ eſſet pars alicuius qḋ eſt per ſe vnũ: ꝛ eſſet figure circularis: quã quidẽ nõ haberet a ſe: ſꝫ haberet a ꝯtinẽte: ꝛ niſi hoc eſſet ꝙ nã abhorreret vacuũ: ipſa poſſet tũc cõprimi ꝛ ꝯdenſari: nõ ad tam paruã quãtitateꝫ quin minorẽ ſine aliqua reſiſtẽtia pp hoc ꝙ ipſa eſt infinite paſſibilitatis correſpõdens pͥmo agenti qḋ eſt infinite actiuitatis ꝛ cũ cuilibet potẽtie actiue correſpõdet potẽtia paſſiua.

Iuxta iſtã imaginationem põt inferri ꝙ q̃tuꝫ eſt ex pte mãe: omnia exiſtẽtia infra concauũ orbis lune eẽnt cõtinuũ. ¶ Ulterius vltra iſtã imaginationem poſſet dubitari: poſito ꝙ tota mã eẽt nuda: ꝛ repleret totũ: qḋ eſt īfra cõcauũ orbis lune: ꝛ poneret vlterius ꝙ ſurſum traheretur ꝛ cauſaret vnũ graue ſimplex: vtrũ deſcenderet tanta velocitate: ſicut in vacuo. ¶ Ad h̃ põt videri ꝙ ſic: pp hoc q2 ex quo mã eſt infinite paſſiuitatis: ipſa nullo mõ reſiſteret: ꝛ per ꝯñs illud graue deſcẽderet ita velociter per illud mediũ ſicut per vacuũ. ¶ 5ª concluſio: ꝙ nulla forma gñabilis ꝛ corruptibilis eſt hoc aliqd: nec põt eẽ hoc aliquid nãliter: pbat: nam nulla forma gñabilis: ſiue corruptibilis: ſiue ſit ſbalis ſiue accidentalis: eſt ſine mã: nec poteſt eſſe ſine mã: ergo nunq̃ eſt nec põt eẽ hoc aliquid antecedens cõcederet Ar. ꝛ ꝯñia tenet per deſcriptionẽ de hoc aliquid. ¶ 6ª ꝯcluſio: mã non eſt ens in actu formali de ſe: pbat: nã mã quãtũ eſt de ſe: indifferens eſt ad omnẽ formã: ergo quãtũ eſt de ſe nõ plus eſt in actu formali p vnã formã: q̃ per aliã: ꝛ ipſam eẽ in actu formali ẽ ipſam eſſe partẽ alicuius cõpoſiti: qḋ ẽ de vna determinata ſpecie ſubſtãtie: mõ hoc nõ hꝫ ex ſe: ſed hꝫ ex forma. ¶ 7ª cõcluſio: ꝙ mã eſt ens in actu pͥſentie: pꝫ: naꝫ mã pͥñtialiter eſt: ex quo eſt ens: ergo ꝯcluſio vera. ¶ 8ª cõcluſio: mã nõ eſt ens in poª obiectiua eo mõ: quo antichriſtus dicit eſſe in poª: vel forma gñanda: nam mã eſt ppetua ſm phm. Sed ſi eſſet ſic in poª non eſſet perpetua: ergo concluſio vera. ¶ 9ª cõcluſio: mã eſt ens ĩ poª receptiua forme generãde: pꝫ nã põt recipere formã gñandã: ex qua vna cuꝫ mã ſit ſubſtãtia compoſita. Q2 aũt quãcũq3 formã gñandã poſſit recipere: pꝫ: q2 ſi non: tunc ſua paſſiuitas eẽt terminata: ꝛ nõ eẽt infinita: qḋ eſt ꝯ dicta prius: ipſa eni cuiuſcũq3 forme eſt receptiua: cuius pͥma cã eſt pductiua. ¶ Decima ꝯcluſio: mã eſt ens in poª capiẽdo ens in poª 3° mõ: ſcilꝫ qḋ eſt ꝛ poteſt eſſe pars alicuius cõpoſiti: ita ꝙ mã dicat in poª reſpectu forme: capiendo tñ in poª vt ſit ps compoſiti. ¶ Notandũ tñ: ꝙ mã ſic nõ dicit in poª ſicut ptes quãtitatiue: cũ ſint partes: nã ille q̃uis nõ ſint hoc aliqd in actu: poſſunt tñ eſſe hoc aliquid in actu. ꝛ ſic nõ eſt de mã: q2 mã nõ poteſt eſſe hoc aliqd nãliter vt dicebat: ſed ipſa bene ſic dr ens in poª vt ſit ps compoſiti: ꝛ oẽs iſte rõnes deberẽt itelligi de mã pͥprie dicta: ꝛ hoc de pͥmo.

Quantum ad ſcḋm ſit pͥma ꝯcluſio: ꝙ mã nõ eſt vna omniũ gñabiliũ ꝛ corruptibilium: pꝫ: nã mã mea: nõ eſt mã tua: ꝛ nos ſumus res nãles ꝛ corruptibiles: ꝛ aliquãdo gñabiles. ergo. ¶ 2ª cõcluſio: oium que ſucceſſiue gñant vnũ ex alio: mã eſt vna: pꝫ: naꝫ ſi ex igne ſit aqua: tunc eadẽ mã: que prius erat ipſiꝰ ignis poſtea eſt ipſius aque. ꝛ ſic vltra. Si ex aq̃ ſiat terra: vl aliquid aliud. Sed dices ꝯ. nã tunc eſſet poſſibile ꝙ mã aliqua eadẽ eſſet ſucceſſiue pluriũ hominũ: nam pͥmo poſſet eẽ mã vnius hominis: quo corrupto eſſet mã cadaueris: quo corrupto forte fieret mã alicuiꝰ herbe: que comederet ab homine: q̃ corrupta: fieret mã cineris: quo corrupto fieret iterũ mã hominis. Sed falſitas pbat: q2 tũc in nouiſſimo die. ſ. in reſurrectione mortuoꝝ. cum quilibet homo hẽt mãꝫ ſuã ꝛ reciperet eam: plures hoies haberent eandeꝫ mãm. mõ hoc eſt ipoſſibile: q2 quoꝝlibet pluriũ hominuꝫ ſunt plures mãe. Breuiter de hoc phs ſe expediret: negãdo reſurrectionẽ mortuoꝝ. Sed qḋ de hoc dicerent theologi: de hoc me nõ intromitto. ¶ 3ª cõcluſio eſt ſm iſtũ modũ loquendi quo dicimus nos tangere parietẽ: quã tãgimus aliquã eius ptẽ: põt ꝯcedi ꝙ mã eſt vna in oibus: pꝫ: nã ſcḋm talẽ modũ loquẽdi totalis maſſa mãe eſt in me: q2 ſm aliquã eiꝰ partẽ ꝛ totalis in te: q2 ſm aliã eius ptẽ. ꝛ eſt ꝯſimilis modus loquẽdi. ſicut ſi ſortes ſit pro medietate in aqua: ꝛ pro medietate in aere diceremus ſor. eſſe in aqua; ſimiliter diceremus ipſum eſſe in aere.

Quantū ad 3ᵐ ſciendū eſt ꝙ aliqd dr̄ fieri vel generari tripliciter: vno mō: q2 ē ꝛ ante nō fuit. ¶ 2° mō q2 fit alicuiꝰ pars de nouo cuius prius non erat. ¶ 3° mō q2 nunc eſt aliqua eiꝰ pars de nouo q̄uis antea fuerit ab eterno. ¶ Tūc ſit pª ꝯcluſio ꝙ mā non eſt gn̄abilis nec factibilis pͥmo mō: pꝫ: q2 mā eſt eterna. ꝛ ex alio: q2 illud qđ fit: fit ex mā pͥſuppoſita per precedentē ꝯcluſionē. mō ſi mā fieret ex mā pͥſuppoſita ſeq̄ret̄ proceſſus in infinitū in materijs. ¶ 2ª ꝯcluſio. mā bn̄ fit ꝛ generatur 2° mō. patet: q2 ipſa de nouo fit pars alicuius cōpoſiti: cuius prius nō erat pars. ¶ 3ª ꝯcluſio. mā nō generat̄ tertio mō: patet q2 nihil gnerat̄ niſi ſubſtātia cōpoſita ex mā pͤexiſtenti eternaliṫ: ꝛ ex forma de nouo generata ſeu genita. Iſte tres ꝯcluſiones ſolent poni ſub his verbis. mā non eſt generabilis terminatiue. mā eſt generabilis ſubiectiue. mā non eſt gn̄abilis cōpletiue. vnde generari terminatiue attribuit̄ forme. generari ſubiectiue mãe. generari aūt cōpletiue toti cōpoſito ꝛc̄.

Quantū ad 4ᵐ ſciendū eſt ꝙ hoc nomē mā capitur dupliciter: ꝓpͥe ꝛ iꝓpͥe. ꝓpͥe capitur mā: de qua dictū eſt per totū diem: iꝓpͥe mā dr̄ que eſt ſubiectū motꝰ localis iſto mō celū poteſt dici materia. ¶ 2ª diſtinctio: ſubiectū tranſmutationis dr̄ illud qđ manet ſub vtroq; termino trāſmutationis: ꝛ quoddā dr̄ mediatū: ꝛ qđdā imediatū. ¶ Tunc ſit pª ꝯcluſio ꝙ nulla mā eſt ſubiectū cuiuſlibet tranſmutatiōis: patet q2 que eſt pariſius nō eſt ſubiectū illius que eſt rome. nec ecōuerſo. ergo. ¶ 2ª ꝯcluſio: nō cuiuſlibet trāſmutatiōis accipiendo mām ꝓpͥe mā eſt ſubiectū imediatū: patet: q2 nec motus localis ipſius celi: nec ēt motꝰ localis ipſiꝰ ſolis. mā eſt ſubiectū imediatū. ¶ 3ª ꝯcluſio: nec mā cuiuſlibet tranſmutatiōis eſt ſubiectū mediatū: patet ex eo: q2 nō eſt motus localis ipſius celi ꝛc̄. ¶ 4ª ꝯcluſio ꝙ materia ꝓpͥe accipiēdo māꝫ cuiuſlibet motus localis alteriꝰ a celo ipſa eſt pͥncipiū ſubiectiuū mediatū: patet ex eo ꝙ quodlibet aliđ: qđ mouet̄ localiter hāc māꝫ ꝓpͥe dictā. ¶ 5ª ꝯcluſio ꝙ cuiuſlibet tranſmutatiōis ſbalis: mā pͥmi dicta eſt ſubiectū imediatū. patet: q2 ipſa eſt illud qđ manet imediate ſub vtroq; termino tranſmutationis. 2°: q2 in ꝯceptu diffinitiuo tranſmutationis ſbalis ꝯceptus materie ꝓpͥe dicte includit̄ de quo prius dicebat̄. ¶ 6ª ꝯcluſio accipiendo māꝫ large cuiuſlibet tranſmutatiōis mūdi: mā eſt principiū: ſeu ſubiectū ſubiectiuū. patet: nā ois trāſmutatio nālis vel eſt generatio vel corruptio: vel augmentatio: vel diminutio: vel alteratio: vel loci mutatio. mō cuiuſlibet tranſmutatiōis iſtoꝝ mā eſt ſubiectuꝫ accipiendo māꝫ large: prout non ſolū extendit ſe ad māꝫ ꝓpͥe dictā: veruꝫ etiaꝫ ad māꝫ ſeu ad ſubiectū motus localis. ex hoc patet itelligēdo de pͥncipio paſſiuo ꝛ ſubiectiuo ipſius tranſmutationis vel paſſionis ꝛc̄.

Ad rationes pͥncipales. ad pͥmā quādo dicitur mā nō eſt ens: negat̄. ꝛ quando dr̄ nec eſt quid: nec quale: nec quantū. dico ꝙ debet itelligi ꝙ mā non eſt hoc aliquid: nec de ſe qualis: nec de ſe quanta. hoc eſt ꝙ nō determinat ſibi ꝙ ſit talis: vel talis: neq; ſit tanta ꝛc̄. ſed taliter a forma determinat̄: que recipit̄ in ea: vnde materie quantū eſt de ſe nō repugnat nō eſſe calidā: vel frigidā: vel pedalē: vel bipedalē: pͥmiōi tn̄ hoc ſibi repugnat rōne forme ſubſtātialis. que recipit certā diſpoſitionē i q̄litatibꝰ ꝛ certā magnitudinē ꝛ paruitatē. ſicut dicebat̄ i qōne de maxio ꝛ minio. ita ꝙ māꝫ nec eſt quid nec qualis ꝛc̄. ideſt non determinat ſibi aliquā formā ſbalē. nec aliquā formā accidētalē: ſꝫ ad quālibet: quantū ex parte ſui eſt: ipſa eſt indifferens: cuꝫ hoc tn̄ ſtat ꝙ ipa ſit ens. ¶ Ad 2ᵐ ꝯfirmationē. illud qđ eſt in pura potētia: illud nō eſt: verū eſt: ꝙ eſt in potentia obiectiua: ſed m̄ quod eſt in potentia receptiua bene eſt ſicut materia: de qua dictū eſt in qōne. ¶ Ad tertiā ꝯfirmationem: tunc ex ente per ſe fieret ens: concedo: ꝛ qn̄ dicebat̄: tunc hec eſſet per ſe vera ex ente fit ens: negatur quāuis bene ſequeretur: ſi ꝯcederetur ex ente fit ens per ſe. vn̄ pª eſt in ſenſu diuiſo. 2ª eſt in ſenſu compoſito. Unde q̄uis ex albo per ſe fiat muſicum per ſe: tn̄ falſuꝫ eſt q̄ꝫ ex albo per ſe fiat muſicuꝫ. Et ꝙ pª ſit vera pꝫ q2 ex muſico ſit per ſe muſicū. ꝛ ſi illud idēꝫ muſicū eſt albū: tunc ex albo per ſe fit muſicū. ¶ Ad 4ᵐ ꝯfirmationē dico: ꝙ cū Cōmētator dicit mām eſſe mediū inter ens: ꝛ nō ens: intelligit mām eſſe iter nō ens ſimplr̄: ꝛ ens i actu. q2 mā: nec eſt non ens ſimplr̄. nec ens in actu hoc aliqđ. ¶ Ad 2ᵐ pͥncipale qđ ſit dicēdū: pꝫ ex ſcđo articulo. ¶ Ad 3ᵐ patet quid ſit dicendum ex tertio articulo. ¶ Ad 4ᵐ ꝛ ad quintū patet quid ſit dicendū eſt 4° articulo. ¶ Ad 6ᵐ patebit ſolutio in ſequenti queſtione.

Tex. cōmenti. lxix.

¶ Subiecta autem natura ſcibilis eſt ſm analogiam ꝛc̄. Queſtio. xvj.

Queritur ſextodecimo vtrū mā pͥma ſit p ſe cognoſcibilis: ꝛ arguit̄ primo ꝙ ſic: q2 ſi nō: tunc videret̄ eſſe ꝓpter hoc ꝙ nō eſſet tāte actiuitatis: ꝙ poſſet manere ꝛ agere in itellectu in tm̄: ꝙ intellectus eam itelligeret: ꝯn̄s eſt falſum: ꝯn̄a tenet: q2 cōmuniter dicit̄ mām non eſſe per ſe intelligibilē ꝓpter hoc: q2 tunc moueret itell'm: ꝛ ſic eſſet actiua: quod etiā reputatur falſum. Sed falſitas ꝯn̄tis ꝓbatur: nam ſi mā pͥma nō eſſet alicuiꝰ actiuitatis: ſed paſſiuitatis infinite: ſequeret̄ ꝙ poſſibile eſſet: eandē materiā ſimul ꝛ ſemel eſſe in diuerſis locis. Sed hoc eſt ꝯtra Ar. in quarto huius ꝛ ꝓbatur ꝯn̄a: q2 eſſe in loco eſt pati: ꝛ ſilr̄ eſſe in duobus locis eſt pati. Si ergo eſt paſſiuitatis infinite tunc q̄ſlibet poſſet pati: qđ eſſet in duobꝰ locis ſimul ꝛ ſemel. ꝛ ſilr̄ tunc eadē poſſet eſſe mā formis exiſtentis pariſius: ꝛ platonis exiſtentis rome. ¶ 2° ſi mā non eſſet per ſe cognoſcibilis: eēt per formā: vt dicit Ar. in lr̄a. Tex. cō. 69.
Sed hoc eſt falſum: qđ ꝓbatur. nam mā eſt magis perfectius ens q̄ꝫ forma: ſed ꝙ mā cognoſcit̄ per formam: ꝛ p ꝯn̄s videt̄ eē maioris actiuitatis q̄ꝫ forma: ꝛ videt̄: ꝙ magis forma cognoſcat̄ per māꝫ. q̄ꝫ ecōuerſo: aſſumptū pꝫ ꝛ probat̄: q2 quacunq; forma data in mā pōt eſſe ſine ea. ſed tamē illa forma nō pōt eſſe ſine mā. Et ꝯfirmatur ꝙ mā nō ſit cognoſcibilis per formā: quia mā eſt poᵗ: ꝛ forma eſt actus: mō poᵃ ꝛ actꝰ ſunt oppoſita: ſed vnū oppoſitoꝝ nō cognoſcit̄ per reliquū: ergo. ¶ 3° illud quod nō eſt: eſt per ſe intelligibile. ergo magis illud qđ eſt: ſꝫ quia mā pn̄taliter eſt. videtur ꝙ ſit per ſe intelligibilis. antecedens ꝓbatur: q2 antichriſtus eſt per ſe intelligibilis. ſed antichriſtus nō eſt: ergo quod nō eſt: eſt per ſe intelligibile. aſſumptū ꝓbatur: q2 aliqn̄ erit verū dicere antichriſtꝰ intelligitur per ſe. ſ. qn̄ antichriſtus eſt. ergo ab eterno: hec propoſitio fuiſſet vera: ſi fuiſſet formata: antichriſtus eſt per ſe intelligibilis. ¶ 4° de mā pͥma eſt ſcientia: ergo videt̄ ꝙ ipſa ſit per ſe intelligibilis. añs eſt Ar. in iſto pͥmo: ꝯn̄a tenet: q2 de nullo eſt ſcīa quin ſit per ſe intelligibile. ¶ 5° aliquis pōt hr̄e in intellectu ſuo ꝯceptum repn̄tatiuū ipſius materie: ꝛ actualiter ſm illum ꝯceptum intelligere: qui ꝯceptus eſt cauſatus in itellectu tali ſine diſcurſu. ergo mā eſt p ſe itelligibilis: ꝯn̄a tenet: q2 omne qđ intelligitur per ꝯceptum cātum ſine diſcurſu: per ſe intelligitur: añs ꝓbatur: q2 aliquis pōt hr̄e in itellectu ꝯceptum entis cātum in eo ſine diſcurſu. Sed ꝯceptus entis: ſiue ꝯceptus cui ſubordinat̄ iſta vox ens in ſignificando eſt repn̄tatiuus indifferenter cuiuſlibet entis ꝛ cum mā ſit ens ſicut dictum eſt in pͥcedentibus: ſequitur ꝯceptum entis eſſe repn̄tatiuuꝫ materie prime. ¶ 6° intellectus ſit

tellectus ſit rõne ſimilitudinis: ſed mã eſt maxime ſimilis intellectui: qꝛ vtrũqꝫ eſt in pura poª: nã dicit in iſto primo: ꝙ mã eſt pura poª. ꝛ in 3° de anima dicit ꝙ intellectus poſſibilis eſt pura poª. ¶ 7° ſicut eſt in arte ſic eſt in nã: cũ ars imitet nãm quãtũ põt: ſed mã artificialiũ eſt ꝑ ſe cognoſcibilis: ġ ſilr mã rerũ nãliũ. ꝛ hoc eſt mã prima. ¶ 8° mã eſt principiũ: vt pꝫ ex dictis. ꝛ cũ ꝑncipia debeãt eſſe notiora principiatis: ꝛ cũ aliqua principiata: quorũ materia eſt principium ſint per ſe cognoſcibilia: ſequit ẽt mãm per ſe eſſe cognoſcibilẽ: ergo queſtio vera.

Tex.cõ.6. In oppoſitum eſt ariſ. in ꝑmo capl'o vltimi tractatus huius ꝑmi. vbi dicit ꝙ mã nõ eſt cognoſcibilis niſi per analogiã ad formã: ꝛ auctores ſic exponũt ꝙ mã non eſt per ſe cognoſcibilis ſed per formã: in iſta qõne ꝑmo videndũ eſt vtrũ mã prima ſit paſſiuitatis infinite de quo tangebat in ꝑmo argumẽto. 2° videndũ eſt an mã ſit magis ens ꝙ̃ forma. 3° videndũ eſt de queſito ꝛc̃.

Quantum ad primũ ſuppono ꝑmo: ꝙ cuilibet potentie actiue correſpõdet poª paſſiua. i. quãtũ aliqua poª põt agere: tantum vna alia poª poteſt pati: ſeu recipere. ¶ 2° ſuppono vnã potentiã eſſe actiuã imobilẽ: ꝛ nullo modo eſſe paſſibilẽ: nec alicuius de nouo eſſe receptibilẽ: que eſt ſic actiua: ꝙ nullo modo

8° huius Tex.cõ.83. paſſiua. ꝛ hoc eſt de mente Ariſ. 8° huius ꝛ 12° methaphyſice. ¶ 3° ſuppono: ꝙ omnia que ſunt inter mãꝫ ꝑmaꝫ: ꝛ ꝑmũ agens imobile: ſunt aliquo modo actiua: ꝛ aliquo mõ paſſiua. ¶ Tũc ſit ꝑma ꝯcluſio: ꝙ mã prima eſt paſſiuitatis infinite ꝛ eſt ſic paſſiua ꝙ nullo mõ actiua. H ꝓbat: nã vna eſt potẽtia actiua: que nullo modo eſt paſſiua: vt pꝫ ꝑ vnã ſuppoſitionẽ: ſed cuilibet poᵉ actiue correſpõdet vna poª paſſiua: que tantũ poteſt recipere: quãtum illa poª actiua poteſt agere: vt pꝫ per primã ſuppoſitionẽ: ſed poª paſſiua correſpondẽs poᵉ actiue eſt mã prima: ġ aſſumptũ probat: nã ꝑ tertiã ſuppoſitionẽ: quodlibet qđ eſt inter potentiã primã actiuã: ꝛ primã mãm aliquo mõ eſt actiuũ: ꝛ aliquo modo paſſiuũ: ꝛ nullum eſt pure paſſiuũ: qꝛ nullũ eoꝝ correſpõdet potẽtie ꝑme actiue: ſed poª actiua eſt actiuitatis infinite: ꝛ eſt ſic actiua ꝙ nullo modo eſt paſſiua: ġ ſilr mã ꝑma eſt poª pure paſſiua: ꝛ nullo modo actiua: ꝛ cuiuſlibet receptiua: cui⁹ prima cã eſt productiua: ꝛ ꝑ ꝯñs eſt paſſiuitatis infinite ſicut ꝑª cã eſt actiuitatis infinite. Ex hoc ſequit ꝙ ſi prima cauſa actiua poſſet facere idẽ corpus ſimul ꝛ ſemel eẽ in diuerſis locis: ꝙ mã prima poſſet hoc pati: ꝛ hoc pꝫ qꝛ cuiuſlibet mã eſt receptiua cuius ꝑma cã eſt ꝓductiua. ¶ 2° ſequitur ꝙ ſi ꝑma cã faceret eandẽ mãꝫ ſortis eſſe rome: ꝛ mãꝫ platonis eſſe pariſius: ꝙ nõ poſſet annihilare ſor. niſi deſtrueret platonẽ: vel faceret non eſſe platoneꝫ: hoc pꝫ qꝛ ſi annihilaret ſor. tunc deſtrueret quelibet eius pꝫ: cũ annihilatio alicuius ſit deſtructio illius ſꝫ ſe ꝛ quodlibet ſui. Sed cũ mã ſor. poſita eſt eſſe mã platonis: ſequit ꝙ cũ deſtrueret mãꝫ ſor. annihilãdo ipſuꝫ: ẽt deſtrueret mãꝫ platonis: ꝛ per ꝯñs faceret platonẽ nõ eſſe: qꝛ plato non põt eſſe ſine ſua mã. Sed dices. ꝙ cõſimiliter poſſet ꝓbari ꝙ cõpoſitũ eſſet paſſiuitatis infinite ſicut ſor. vel plato quia cuiuſcũqꝫ ꝑma cã eſt productiua: illius ſor. eſt receptiuus nego hoc: qꝛ nõ eſt receptiuus forme aſini imo ſibi impoſſibile eſt: nec cã ꝑma poſſet facere ꝙ eadẽ cera ſimul: ſꝫ ſe totã, eſſet ꝑmo figurata diuerſis figuris: ita impoſſibile eſt ꝙ idẽ hõ eſſet homo ꝛ aſinus. imo implicat ꝯdictionẽ: vocando hoieꝫ qui hꝫ formã ꝛ figurã hoĩs: ꝛ vocãdo aſinũ qui hꝫ figurã ꝛ ſtaturã aſini. Quare dico ꝙ ſor. nõ cuiuſlibet eſt receptiu⁹ cui⁹ ꝑma cã eſt productiua: qꝛ nõ eſt receptiuus forme aſini: ſed qꝛ mãe prime non repugnat ꝙ ſit receptiua forme aſini: ꝛ cuiuſlibet alterius: cui⁹ prima cauſa eſt productiua: ꝛ ſic ſequitur materiam eſſe infinite paſſiuitatis.

Quantum ad ſcðꝫ videt primo ꝙ mã ſit magis ens ꝙ̃ forma: qđ ꝓbat: qđ magis accedit ad ꝑᵐ ens: eſt magis ens ꝙ̃ illud qđ min⁹. Sed mã ꝑma magis accedit ad ꝑᵐ ens. cuꝫ ipſa ſit incorruptibilis ꝛ eterna: ſicut ipſuꝫ ꝑᵐ: ꝛ forma ſbalis min⁹: cũ ſit corruptibilis. ġ. ¶ 2° illud qđ magis diſtat a nõ eſſe: ſiue a nõ gradu entis eſt magis ens: ꝙ̃ illud qđ min⁹: ſed mã prima magis diſtat a non eſſe ꝙ̃ forma: qꝛ mã eternalr manet ens. ſed forma ſolũ tẽporaliter. ġ. minor eſt nota. Sed maior ꝓbat a ſilr: qꝛ ſicut albedo dꝛ intẽſior: qꝛ plus diſtat a nõ gradu albedinis. ꝛ illa remiſſior. quia minus diſtat. ſic ẽt videt ꝙ illud dicat magis ens: qđ plus diſtat a nõ gradu entis: ꝙ̃ illud qđ minus. ¶ In ꝯtrariũ illud eſt magis ens: qđ eſt ens in actu: ꝙ̃ illud qđ ẽ ens in poª. ſed forma ens in actu: ꝛ mã ens in poª. ġ videt formã magis eẽ ens ꝙ̃ mãꝫ. ¶ 2° illud eſt magis ens qđ dat ipſi cõpoſito eſſe determinatũ in tali vel in tali ſpẽ: ſed hoc eſt forma: ergo forma eſt magis ens ꝙ̃ mã. ¶ Rñdet ponẽdo vnã diſtinctionẽ: iuxta quã argumẽta vadunt vijs ſuis. ꝛ eſt iſta: ꝙ aliqđ dꝛ magis ens dupliciter: vno mõ in ſui nã: ꝛ nõ ſm ꝙ cõparat alteri: ita ꝙ nõ rõne alteri⁹ entis dicatur magis ens: ꝛ ſic incorruptibilia dicunt magis entia ꝙ̃ corruptibilia qꝛ impoſſibile eſt incorruptibilia nõ eſſe: ſed neceſſe eſt aliquãdo corruptibilia nõ eſſe: ꝛ ſic mã prima abſqꝫ ꝓportione eſt magis ens ꝙ̃ forma. ¶ Alio mõ dꝛ aliqđ eſſe magis ens rõne alteri⁹: qꝛ vni alteri dat magis tale: vel tale eẽ: ſicut de forma ſbali: que magis dat eẽ cõpoſito tale vel tale ꝙ̃ ipſa mã: qꝛ forma ſbalis facit ꝙ cõpoſitũ eſt in tali vel in tali ſpẽ: qꝛ forma ſeparat ꝛ diſtinguit: ſed nõ facit mã ſic forma bñ eſt magis ens ꝙ̃ materia: ꝙ̃uis materia in ſui natura ſit incorruptibilis: ꝛ magis ens: ꝛ ſm hoc patet ad rationes.

Quantum ad 3ᵐ eſt ſciendũ ꝙ per ſe cognoſcibile põt dici tam de cõplexo ꝙ̃ de icõplexo: vnde dicim⁹: ꝙ ꝑᵐ ꝑnᵐ. ſ. nõ ꝯtingit idẽ ſimul eſſe ꝛ nõ eſſe: eſt per ſe cognoſcibile. ꝛ ſic ꝑ ſe cognoſcibile nõ ſumitur in propoſito: ſed ꝑ ſe cognoſcibile ſumit in propoſito ſolũ: put dicit de incõplexo. ¶ 2° diſtinctio ꝙ aliqd dicit per ſe cognoſcibile: ꝛ aliquod ꝑ accidẽs: primuꝫ eſt qđ põt cognoſci ſine diſcurſu ꝛ cauſare ſpẽm in intellectu mediãte ſenſu: vt ſunt iſta que ſunt ſenſibilia ꝑ ſe: ſꝫ ſcðꝫ eſt qđ non poteſt cognoſci ſine diſcurſu precedente. ¶ 3ª diſtinctio ꝙ aliquid dꝛ cognoſcibile vel ꝯceptu proprio: vel cõceptu cõi. Proprio qdẽ qñ cognoſco ſor. cõceptu diſtincto a cõceptu quo cognoſco platonẽ: ſed conceptus cõis quãdo cognoſco ſortẽ: ꝯceptu qui eſt idifferẽs ad repreſentandũ ſortẽ: vel platonẽ: ſed eſt ſciẽduꝫ: ꝙ in cõceptibus cõibus. ſunt gradus: quoꝝ quidaꝫ ſunt magis cõmunes: ꝛ qdã minus cõẽs. cõceptus eni indifferẽs ſor. ꝛ brunello eſt magis cõis: ꝙ̃ ꝯceptus qui eſt ſolũ indifferẽs ſorti. ꝛ platoni ꝛ alijs hoĩb⁹. ¶ Tunc ſit ꝑª cõcluſio: illud qđ nõ eſt: eſt per ſe intelligibile: hoc pꝫ: qꝛ aliquid qđ nõ eſt aliquãdo per ſe intelligit in futurũ: ġ nũc eſt verũ dicere: ꝙ illud eſt per ſe intelligibile. intelligibile eniꝫ dꝛ qđ põt intelligi. ¶ 2ª ꝯcluſio: mã eſt ꝑ ſe intelligibilis. hoc pꝫ: qꝛ hec ꝓpoſitio eſt per ſe vera: mã eſt intelligibilis per ſe qꝛ eſt neceſſaria. ¶ 2° oẽ ens eſt intelligibile ꝑ ſe: ſed mã eſt ens: ġ ꝛc̃. maior pꝫ qꝛ oẽ ens per ſe intelligit ꝑ me quã intelligo hanc oẽ ens eſt ens: qꝛ quodlibet ens eſt ſignificabile per ſubiectũ illius ꝓpoſitionis: ġ habendo in mente mea ſimilitudinẽ cuiuſlibet entis: eſt veruꝫ ꝙ habeo generalẽ: ſed nõ ꝓpriã. Ex hoc ſequit ꝙ intelligẽdo ꝛ ſciendo hanc ꝓpoſitionẽ: omne ens eſt ens: intelligo ꝛ cognoſco illud: qđ nunꝙ̃ vidi: ꝛ illud: qđ nũꝙ̃ audiui: qꝛ intelligo iſtã ꝓpoſitionẽ: quodlibet ens: eſt ens: modo nõ quodlibet ens vidi: ꝛ ſilr nõ quodlibet ens audiui. ¶ 3ª cõcluſio: ꝙ mã nõ eſt per ſe cognoſcibilis cõceptu ꝓprio. hoc ꝓbat: qꝛ mã non poteſt cognoſci ſine diſcurſu:

Quantū ad ſcd̄m ſit hec ꝓma cõcluſio φ mā ē potentia paſſiua: ꝓbaſ. Omne illud eſt potentia paſſiua: qđ eſt ꝓnᵐ trāſmutationis trāſmutādi ab altero. Sed mā eſt hᵐ: ꝫ. maior eſt nota per diffinitionē
Tex.cõ.2. potentie paſſiue: poſitā in 9° metaphyſice: vbi dī φ potētia actiua eſt ꝓnᵐ trāſmutādi alterū in quātū alterū: ſꝫ potentia paſſiua eſt ꝓnᵐ trāſmutandi ab altero: ſed minor ꝓbaſ. nā mā eſt nā: nā autē eſt ꝓnᵐ mouendi ꝛ quieſcendi: ſed qꝛ mā nō hꝫ ꝓnᵐ trāſmutādi alterū: ſequiſ ipſum eſſe ꝓnᵐ trāſmutādi ab altero: aſſumptū: qꝛ niſi ſic tunc eſſet ꝓnᵐ actiuū: ꝛ eēt alicuius actiuitatis: ꝛ per ꝯñs non eēt paſſiuitatis infinite: qđ eſt ꝯ̄ dicta in qōne precedenti. ℭ2° ꝓma cā: ꝛ ꝓma mā ſe habent adinuicē ſicut pure actiuū ꝛ pure paſſiuū: ſed qꝛ ꝓma cā eſt pura potētia actiua: ſequiſ mām eē purā potentiā paſſiuā: ex quo ſequiſ ſtatim φ mā eſt potentia ab inferiori ad ſupius. ꝛ ex hoc pꝫ rñſio ad queſitū. ℭ2ᵃ cõcluſio circūſcriptis q̄litatibus primis diſponētibꝰ mām ad hoc vt poſſit recipe formā: nō eſt aliq̄ alia potētia ponēda in mā māe diſtincta ꝛ hec cõcluſio eſt iꝓbatio prime opinionis: hoc ꝓbatur: qꝛ ſic tunc mā eēt ad minꝰ in potentia ſubiectiua ad hāc potentiā: vel ergo ſeipſa: vel mediāte alia poª māe ſupaddita: ſi ſeipſa cõſimili rōne poſſet dici φ mā ſeipſa eſt in potētia ad formā gñandā: ꝛ tunc fruſtra ſupadditur talis poᵃ: ſi mediāte vna alia poᵃ ꝛ ſic in infinitū. ℭ2° ſic ſequereſ φ in mā eſſent infinite res que tñ nō eſſent ptes eiꝰ: ſed hoc eſt falſum: ꝛ ꝯñtia probaſ. qꝛ ſicut ipſa eſt in poᵃ ad infinitas formas generādas ſic oporteret ponere in ea īfinitas res: ſiue potentias diſtinctas a mā. que quidē potētie nō ſunt partes māe. ℭ3° ſi oppoſitū cõcluſionis eſſet verum ſequereſ φ aliqđ eēt ppetuū a pte ante: ꝛ nō a pte poſt: qđ
Tex.cõ.125 tñ eſt ꝯ̄ Ar. in ꝓmo celi: ꝯñtia ꝓbatur: qꝛ ſi ab eterno mā eſſet in potentia ad formā ſortis. ſ. genitā nunc ſi nō erat: ꝫ ſi iſta potētia poniſ res diſtincta a mā ꝛ qđ mō corrumpaſ in gñatione ſortis ſequiſ illā rē ab eterno fuiſſe vſq; mō: ꝛ poſt hoc eternaliter nō eē: qꝛ mā poſtq̄ꝫ recipit aliquā formā nō amplius reciperet vel eſſet eadē nūo: quia aliter corruptū poſſet idē nūo reuerti: qđ eſt ꝯ̄ nām. ℭ3ᵃ cõcluſio: nō omnis poᵃ eſt in aīa ꝛ hec ꝯcluſio eſt ꝯ̄ ſcd̄az opinionē: nec poᵃ māe eſt in anima: qđ ꝓbaſ: qꝛ mā ē potentia ꝑ correlariū prime ꝯcluſionis: ſed mā nō eſt in aīa: ergo nō ois poᵃ eſt in aīa: ſed diceſ: qđ ꝫ dicis ad hoc: φ ois relatio eſt in aīa: cõcedo de relatione in creatis: ꝛ quū diciſ ois poᵃ eſt relatio negaſ: vnde q̄ꝫuis ꝯceptꝰ: cui ſubordinaſ in ſignificādo hic terminus poᵃ ſit actus aīe: quo aīa ꝯſiderat ꝛ intelligit mām in ordine ad formā: non tñ iſta eſt ꝯcedēda: ois poᵃ eſt relatio qꝛ q̄ꝫuis ꝯceptus mentalis: cui ſubordinaſ in ſignificādo: hic terminꝰ hō: ē ſpēs nō tñ pp hoc: hec eēt cõcedenda ois homo eſt ſpēs: nec hꝫ aliquos: iſta hō eſt ſpēs: ita in propoſito. ℭSed dices ex quo iſte terminꝰ poᵃ ſignificat nō ſolū mām: ſed et formā: videſ φ hec nō debeat ꝯcedi: mā eſt poᵃ: eſſet enī dicere mā eſt mā ꝛ forma. ℭRñdeſ negādo ꝯſequētiā: ꝛ do exēplū: nā q̄ꝫuis albū ſignificat albedinē ꝛ ſubiectū: tñ iſta ꓑpoſitio lignū eſt albū nō pp hoc ſignificat: φ lignū ſit albū ꝛ albedo: ſed bene ſignificat φ lignū hꝫ. ꝫta in ꝓpoſito: hec ꝓpoſitio: mā eſt in poᵃ: bene ſignificat φ mā pōt recipere formā. ꝛ rō negationis ꝯſequētie eſt: φ terminus nō pro omni illo ſupponit qđ ſignificat: ſed ſolū p̄ro illo qđ ſignificat in recto: cū ergo poᵃ ſignificet mā in recto ꝛ formā in obliquo ſequiſ hunc terminū: potentia quū poniſ in propoſitione φ ſolū ſupponat pro mā ꝛ non ꝑ forma: vnde terminus hoc ſignificat in recto: cuiꝰ nomē poniſ in noſtro caſu in diffinitione exprimēte quid nominis talis termini. hoc autē ſignificat in obliquo cuius nomen poniſ in alio caſu a nominatiuo in diffinitione exprimēte: quid nominis talis termini. vnde diffiniendo hunc terminū: albū: eſt res hñs albedinē: ecce qualiter nomē ſubiecti poniſ in recto: ꝛ nomē albedis pōiſ ī obliq̄.

Ad rationes principales. ad primā quū diciſ poᵃ corrūpiſ ꝛc̄. nego: tñ bene cõcedo φ mā deſinit eē potentia ad eam: ꝛ ſic debet itelligi: quū diciſ potentia ad formā generandā: forma generata corrūpitur potentia. ℭAd ſecundā nego φ potētia ſit accidens: ꝛ quū diciſ potētia eſt in predicamēto relationis: ꝯcedo de iſto termino potentia: ſed nō de re ſignificata ꝑ ipm̄. vñ res ſignificata ꝑ ipſum ē vere ſba: qꝛ mā: ita φ illa rō nihil ꝓbat: niſi φ mā: ꝛ poᵃ differunt quātū ad eoꝝ ꝯnotationes non quo ad eoꝝ ſignificata que ſignificant in recto. ℭAd tertiā ꝯcedo maiorē ꝛ nego minorē: niſi ad hunc ſenſum φ mā eſt potentia reſpectu pluriū formarū generandarū: ꝛ ſic debent exponi auctoritates: que dicunt mām eſſe plures potentias reſpectu formaꝝ generandaꝝ. ℭAd quartā ꝯcedo maiorē: ꝛ nego minorē: ad ꝓbationē dico: φ ipſe intelligit φ hec ē per accidēs: mā poteſt recipere. b. formā: ꝛ ratio huius eſt: naꝫ hec aliquādo eſt vera: ꝛ aliqñ eſt falſa: ante enī gñationē. b. forme mā pōt recipere. b. formā: ꝛ poſt gñationē. b. forme: mā nō pōt amplius recipe. b. formā. ℭAd quintā nego maiorē: intelligendo ꝑ potentias anime partes aīe: ſed ſi potentie anime capiunſ pro partibꝰ aīe. ſ. pro partibꝰ accidentalibus corporis requiſitis ad exercendū opera aīe tunc dico cõcedendo maiorē: ꝛ dico vlteriꝰ φ et accipiendo potentiā iſto mō nō eſt res ſupaddita aīe: ſed eſt ipſa aīa potens exercere opatiões ſuas vitales: ꝛ alias. ℭAd ſextā dico φ nō ꝓbat plus niſi mām ꝛ potētiā differre q̄ ad eoꝝ cõnotationes. vñ iſti termino potētia bñ eſt vnꝰ terminus ꝯ̄riꝰ. ſ. actus: eo mō: quo ꝯ̄rietas debeſ terminis de quo prius dicebaſ φ quidā terminus eē nō eſt ꝯtrarius huic termino mā. ℭAd ſeptimā dico negando oēs iſtas de virtute ſermonis: poᵃ eſt in mā: mā habet potentiā ꝛ ꝯſimiles: ſicut iſtas iuſtitia eſt in deo: deus hꝫ iuſtitiā: vñ nihil hꝫ ſeipm̄: ſiliꝛ nec eſt in ſeipſo. Si tñ predicte ꝓpoſitiones capiunſ pro iſtis. deus eſt iuſtitia: mā eſt potētia: tunc ipſas ꝯcedo: ꝛ tūc patet ſolutio ad argumētū. ℭAd octauā quū dī ois mā ꝛc̄. concedo ſi ly mā ſupponat pro partibus māe totalis: ꝛ nego ꝯſequentiā: ergo nulla mā potentia eſt: ꝛ ad regulā equipollētiaꝝ dico φ debet intelligi φ negatio imediate ſequaſ terminū diſtributum. ꝛ nō mediate ſicut eſt in propoſito: bene tñ ꝯcederē hanc ꝯñtiā: omnis mā nō eſt potentia: ꝫ nulla mā potētia eſt: qꝛ negatio ſequitur imediate terminū diſtributum.

ℭTex. cõmēti. lxxix.

ℭTangentes quidē igitur ꝛ alteri quidam ſunt ipſam ꝛc. Q. ſ. xviij.

Queritur decimooctauo vtrū ꝓuatio ſit res diſtincta a materia: ꝛ arguiſ φ ſic: nā manet mā qñ ꝓuatio corrūpitur: ꝫ priuatio nō eſt mā: conſequētia tenet: antecedēs probatur: quia forma adueniēte: qua prius caruit mā: priuatio corrūpitur: materia autem manet. ℭSecundo ſi nō ſequeretur φ non eſſent tria principia tranſmutationis naturalis: qđ eſt contra prius dicta: ſed probatur ꝯñtia. quia priuatio non diſtinguitur a materia ſequitur ſolū eſſe duo principia. ſ. materia. ꝛ forma. ℭ3° priuatio opponitur forme: ſed materia non opponitur forme: ergo materia non eſt priuatio vel econuerſo: ꝯñtia tenet: ꝓma pars antecedentis patet per Ariſtotelē in iſto primo di- Tex.cõ.67
centem principia quodam modo eſſe ꝯ̄ria: ꝛ quodā modo nō: nam forma ꝛ priuatio ſunt contraria: mā autem nulli eſt contrariū: ſed eſt ſubiectum vtriuſq;. Sed ſecunda pars antecedentis probatur: quia materia ꝛ forma manēt in cõpoſito. mō ſi materia opponereſ forme hoc

non poſſet eſſe:qꝛ tunc oppoſita eſſent ſimul. ¶ 4° cecuȝ
⁊ cecitas nō ſunt idē:ſed diuerſa:ergo eē priuatū ⁊ priua
tio ſunt diuerſa:⁊ per ꝯn̄s quū illius mām dicimus eſſe
priuatā ſequit̄ mām ⁊ priuationē eſſe diſtinctam:aſſum
ptū patet p Ar. in poſtp̄dicamētis: vbi dicit nō eſſe ideȝ
cecū:⁊ cecitas:qꝛ aliter quocūqȝ p̄dicaret̄ vere hoc nomē
cecus:de hoc vere p̄dicaret̄ hoc nomē cecitas:ſed hoc ē fal
ſum:qꝛ de homine poſſum⁹ vere dicere:ꝙ hō eſt cecus:
ſed nō poſſum⁹ vere dicere ꝙ hō ſit cecitas. ¶ 5° illud qđ
accidit mãe eſt res diſtincta a mã:aliter enī aliqđ accide-
Tex.cō.66. ret ſibi ipſi:ſed priuatio accidit mãe vt pȝ p Ar. in iſto pri
mo. ¶ 6° ad min⁹ p̄bat̄ ꝙ priuatio nō ſit mã:qꝛ p̄uatio
nihil eſt:ſed mã aliqđ eſt:ergo priuatio nō eſt mã:ꝯn̄a te-
net de ſe:⁊ 2ª pars antecedētis patet ex dictis:ſed p̄ma p̄-
bat̄ ſic:qꝛ p̄uatio eſt mã carēs forma:quā apta nata ē ha-
bere:ſed mām carere forma nihil eſt:qꝛ nulla res eſt: nec
enim ſb̄a:nec accn̄s:ſȝ quoddā ſignificabile cōplexe. ğ ⁊c̄.

In oppoſitū arguit̄ ſic:mã ⁊ priuatio ſūt vnuȝ
nũo. ğ priuatio nō eſt res diſtin-
Tex.cō.66. cta:ꝯn̄a tenet.aīs eſt Ar. in p̄mo huius: dicētis ꝙ mã
⁊ priuatio ſunt vnū nũo:ſed differūt rōne. In iſta qōne
p̄mo ponā vnū moduȝ dicendi:qui ēt pōt applicari ad
potentiā mãe:ſicut dicebat̄ in alia qōne: ſicut ad p̄uatio-
nē. 2° ponā aliū modū. 3° ponā dubia ꝯ̄ illa ⁊ ſoluaȝ ea.

Quantum ad p̄mū poſſet dici ꝙ priuatio nō
eſſet aliq̄ res incōplexa:que dicit̄ ſb̄a
vel accidēs:ſed eſt aliqđ ſignificabile cōplexe ſeu quidam
modus rei.ſ.ipſi⁹ mãe. Et ſic requirunt̄ tria p̄ncipia rerū
nãliū:quoꝝ duo eſſent vere res incōplexe.ſ.mã ⁊ forma.
3ᵐ vo eſt quidā modus ſic ſe habēdi ipſi⁹ mãe:ſeu quod
dā ſignificabile cōplexe:⁊ ita ēt poſſet dici de potētia ma
terie. ⁊ quū Ar. dicit mām ⁊ priuationē eſſe idē nũo itel-
lexit:ꝙ mã ⁊ priuatio nō differūt nũo:tanq̄ȝ due res in-
cōplexe:quaꝝ quelibet eſt ſb̄a vel accidēs:⁊ hoc eſt verū:
nihilomin⁹ cū hoc ſtat ꝙ priuatio ſiue modus ſe habēn-
di mãe nō ſit mã:⁊ ita diceret̄ de ceco ⁊ cecitate:⁊ iſto mō
loquēdi poſſet gloſari dictū Ar. in poſtp̄dicamētis:cuius
quodlibet allegatū eſt:⁊ ſimili mō poſſet dici de appeti-
tu mãe:quo appetit formā ꝙ eſt quidā modus materie
ſeu quoddā ſignificabile cōplexe. ⁊ ꝙ ſic eiuſdē rei cōple
xe eſſent plures modi:ſed iſte modus dicēdi eſt valde an
tiquus:vt pōt apparere in dictis antiquoꝝ expoſitoꝝ:
tñ nunc ab aliq̄bus recept⁹. nec pōt bene demonſtratiue
īp̄robari:nec ēt hoc p̄tinet ad p̄hm: ſed magis ad meta-
phyſicū:pp hoc ꝙ ad p̄hm nō p̄tinet ꝯſiderare diſtinctio
nes vel identitates reꝝ:ſed hoc metaphyſicus debet ſupp
ponere ⁊ inueſtigare:⁊ ſm iſtum modū loquendi r̄ndet̄
ad qōnē.ſ.priuationē nō eē rē diſtinctā a mã:ſed bñ eſſe
modū ipſius materie ſeu ſignificabile complexe.

Quantum ad 2ᵐ ſuppono ꝙ oē qđ eſt:eſt ſb̄a
vel accidens:⁊ nihil dicatur modus
rei:ſiue ſignificabile cōplexe:niſi ſit ſb̄a:vl' accidēs. ¶ Tūc
ponit̄ iſta cōcluſio:ꝙ priuatio nō eſt aliqđ accidēs ſuper
additū mãe:hoc p̄bat̄:qꝛ illud qđ manet:quocūqȝ extrin
ſeco a mã circūſcripto:nō eſt accidēs mãe. Sed ſic ē de p̄-
uatione: ğ ⁊c̄. maior pȝ:minor p̄bat̄:quocūqȝ extrinſeco
a mã circūſcripto adhuc mã eēt priuata forma:quā apta
nata eſt hr̄e:⁊ nō ſine priuatione ğ adhuc eſſet priuatio:ğ
cū quodlibet accidēs mãe ſit circūſcriptū:ſequit̄ p̄uatio-
nē nō eſſe accn̄s mãe. ¶ 2° ſi eēt accidens mãe ſupadditū:
ſequeret̄ ꝙ infinite res diſtincte eēnt in mã quaruȝ nulla
eſſet p° mãe. Sed hoc eſt falſum ⁊ īpoſſibile. Sed p̄batur
ꝯn̄a:qꝛ infinite p̄uationes īfinitaꝝ formaꝝ gn̄andaruȝ
ſunt in mã:quaꝝ quelibet ponit̄ res ſiue accidēs ſupaddi
tū mãe. ¶ 3° ſequeret̄:ꝙ aliqđ eſſet ppetuū a pte ante qđ
Tex.cō.125 nō eſſet ppetuū a pte poſt:qđ eſt ꝯ̄ Ar. p̄mo celi:ꝯn̄a p̄ba
tur qꝛ ponam⁹ ꝙ in.a.mã gn̄etur.b.forma tūc ab eterno
fuiſſet iſta res ī mã.ſ.p̄uatio ſeu carētia:qꝛ iſta res caruit
b.forma que qdē res corrūpit̄ ī introducta.b.forma. ¶ 2ª
cōcluſio ꝙ hec eſt ꝯcedēda:p̄uatio eſt mã:p̄bat̄:qꝛ priua
tio nō eſt forma quā opponit̄ forma p̄uatiue ⁊ ēt nō eſt
aliquod accidēs ſupadditū mãe. p ꝯcluſionē precedentē
⁊ eſt aliqđ. ğ ſequit̄ ꝙ ſit mã. ⁊ ꝙ ſit aliqđ:probat̄:naȝ ali-
ter hec nō eēt ꝯcedenda p̄uatio eſt p̄nᵐ:nec iſta priuatio
eſt p̄uatio:quā ꝯcedit Ar. ꝯn̄a p̄bat̄:qꝛ oīs p̄poſitio af-
firmatiua eſt negāda cui⁹ ſb̄m pro nullo ſupponit. quā
ergo dr̄ priuatio eſt aliqđ:cū hic termin⁹ priuatio ſuppo
nat pro aliquo:⁊ nō ſupponat p forma nec p cōpoſito:
nec pro accidēte mãe:pro quo tñ magis videt̄:relinquit̄
ꝙ ſupponat p mã. ⁊ p ꝯn̄s hec eēt ꝯcedēda:p̄uatio ē mã.
⁊ ſilr iſta mã eſt priuatio. Et pro iſta ꝯcluſione eſt Ar in
iſto p̄mo:dicēs ꝙ mã ⁊ p̄uatio ſunt vnum nũo:⁊ diffe
rūt ſm rōnē:⁊ iſti duo termini vocales diſtinctis ꝯcepti
bus ſubordinantur in ſignificādo:vel ſȝ rōnes.ſ.ſȝ diffi
nitiones exprimētes qđ nominis. ¶ Et eſt ſciēdū ꝙ ſi ſor.
legeret ſcriberet ⁊ videret tūc eēnt idē nũo ſor. ſcribēs le-
gēs ⁊ vidēs. ⁊ tñ iſti termini differūt ſm rōnes vt expoſi-
tū eſt:vñ nihil p̄hibet diuerſa noīa in cōnotatiōe diūa ſi-
gnificare vnā ⁊ eandē rē nũo:⁊ ſic eſt in propoſito:ꝙ iſta
duo noīa mã ⁊ priuatio ſignificāt eādē rē:nō tñ ſub eadē
ꝯnotatione. vñ hic termin⁹ p̄uatio ſignificat iſtā rē cōno-
tantē eā carere aliq̄ forma quā apta nata eſt hr̄e in futuꝝ
ſed hic termin⁹ mã nō ꝯnotat hoc:q̄uis bñ eandē rē ſigni-
ficet. ⁊ iō iſti termini dicunt̄ ſubordinati diuerſis ꝯcepti
bus:quos poſſum⁹ hr̄e de mã:qꝛ poſſum⁹ cogitare māȝ
abſolute:⁊ poſſum⁹ mām cōcipe carere aliq̄ forma:quaȝ
apta nata eſt hr̄e in futurū:p̄ cōceptui:qui eſt icōplex⁹ ſub
ordinat̄ termin⁹ q eſt mã. Et 2° cōceptui ſubordinat̄ iſte
termin⁹ p̄uatio:qui qdē ꝯcept⁹ ē cōplex⁹ cōplexione tñ in
diſtāte:pp hoc q̄uis ſit cōplex⁹ nec eſt tñ ver⁹ nec falſus:
qđ tñ oporteret ſi eēt cōplex⁹ cōplexione diſtāte. ⁊ ſic pōt i
telligi q' ad trāſmutationē nãlē regrit̄ forma ⁊ mã:⁊ req
rit̄ ꝙ mã ſit carens forma:quā apta nata eſt hr̄e p gn̄atio
nē:qꝛ ſi nō careret illa forma non fieret tranſmutatio nec
gn̄atio ad illā:⁊ pro iſta ꝯcluſione eſt alia lr̄a Ar. que di
cit ꝙ mã ⁊ priuatio differunt ratione ⁊c̄.

Quantum ad 3ᵐ dubitat̄ ſic in alia qōne de po-
tentia:qꝛ ſi hoc nomē vocale vl' ſcri-
ptū priuatio ſignificat māȝ carere forma:quā apta nata
eſt hr̄e tūc ita ſignificaret formā:ſicut māȝ. ⁊ p ꝯn̄s ita de-
beret ꝯcedi forma eſt priuatio:ſicut mã eſt p̄uatio. ¶ R̄n-
det̄ negando ꝯn̄am:qꝛ hoc nomē priuatio ſignificat for-
mā in obliquo:⁊ māȝ in recto:qđ pȝ p diffōnē exprimen-
tē qđ noīs hui⁹ termini p̄uatio:vt dicebatur in alia qō-
ne ⁊c̄. ¶ 2° dubitat̄ ſi mã eēt p̄uatio:tūc idē eēt priuatū:⁊
p̄uatio. ¶ R̄ndet̄ ꝯcedēdo:ſed ſtatim dubitat̄ verū ideȝ
ſit eē p̄uatū:⁊ p̄uatuȝ. Et videt̄ ꝙ nō:qꝛ Ar. in 7° meta[ce]
dicit ꝙ in dictis ſm accidēs nō eſt idē ipm:⁊ ipſo eſſe:vt
nō eſt idē eē albū ⁊ albū. muſicū ⁊ eē muſicuȝ. R̄ndeo ꝙ
Ar. nihil aliud vult niſi ꝙ abſtractū ſignificat vnā rē di-
ſtinctā ab illa p q̄ ſupponit ꝯcretū:⁊ ad hoc vadūt exem
pla de albo ⁊ eē albū:⁊ de muſico ⁊ eē muſicū:qꝛ albedo
ſignificat rē diſtinctā a re pro q̄ ſupponit hic termin⁹ al-
bū:ſed ſic nō eſt in p̄poſito de lȳ p̄uatū:⁊ eē p̄uatū. qꝛ hic
termin⁹ p̄uatio nō ſignificat in abſtracto vel in ꝯcreto rē
diſtinctā a re pro qua ſupponit hic termin⁹ priuatū:qꝛ
licet nō ſit idem eſſe albū:⁊ albū:quia album eſt ſb̄a. ⁊ eē
albū eſt ſb̄a ⁊ accidens. modo ſubſtātia nō eſt ſb̄a ⁊ acci-
dens. bene tñ eſt idem priuatū ⁊ priuatio. ſed dices. cecū
⁊ eſſe cecum non ſunt idem. ergo ſimiliter priuatū ⁊ eſſe
priuatum non ſunt ideȝ:ꝯn̄a tenet a ſimili:antecedens
probatur. quia ponatur ꝙ aliquis amicus meus de no
uo ſit factus cecus. ⁊ ſit ille cathaldus. Tunc ſic hic cecus
diligitur a me. hunc eſſe cecum non diligitur a me. ergo
hunc eſſe cecum non eſt iſte cecus. Item hunc eſſe ce-
cum nunc primo eſt. Sed hunc eſſe cecum eſt iſte cecus:
ergo iſte

ergo iſte cecus nunc primo eſt: cõcluſio eſt falſa. quia iſte cecus prius erat: ⁊ diſcurſus eſt bonus: ergo aliqua pmiſſarum: nõ maior: ergo minor. ¶ Rñdet ad primã: quã dr̃ hic cecus diligit a me: cõcedit: ⁊ quã dr̃ hunc eſſe cecum nõ diligit a me: negat: q: aliquid qđ eſt hunc eſſe cecuʒ diligitur a me. falſe diligitur a me. Sed dices hunc eẽ cecuʒ diligitur a te: ergo diligit a te hunc eſſe cecũ: qđ eſt falſuʒ: q: amicuʒ tuum nõ diligis eſſe cecum. Reſpondeo nego pñtiaʒ: q: qñuis bene ſequit dilectũ a me eſt hunc eẽ cecũ ⁊ hoc eſt bene verũ: q: iſte demonſtrando amicũ meum eſt hũc eſſe cecũ: ⁊ iſte diligit a me. ¶ Ad 2m nego maiorem. ſ. hunc eſſe cecuʒ nunc primo eſt: ſed bene ꝯcedo nũc primo eſt hunc eſſe cecuʒ: ⁊ eſt ſimile de iſto: ⁊ de illo qđ dicit: venientẽ cognoſco: ſed nõ cognoſco venientem: vt cõmuniter conceditur.

Ad rationes principales. ad primã: mã manet ⁊ priuatio corrũpit: nego 2m partem: ſed bene ꝯcedit ꝙ corrũpitur priuatio. i. mã deſinit eſſe priuata forma: gñata qua prius caruit. ¶ Ad 2m tũc non eſſent tria pña: negat pñtia. imo adhuc ſunt tria pña tráſmutationis nãlis quoꝝ duo ꝙ hoc differant: rõnabiliter differunt etiã ſm rõnem ſolũ. ſ. priuatio que dicit eſſe priuatũ tranſmutationis naturalis: ad hunc intellectum ꝙ in ꝯceptu diffinitiuo tranſmutationis naturalis includit ꝯceptus priuatiuus. ¶ Ad 3m priuatio oppõitur forme: dico ꝙ ſi in iſta ꝓpoſitione termini ſupponunt pſonaliter: ipſa eſt falſa: ſed ſi materialiter ꝓpoſitio eſt vera: ⁊ tunc eſſet ſenſus ꝙ hoc nomen priuatio: ⁊ hoc nomen forma: ſunt priuatiue oppoſita. ¶ Ad 4m quã dicit Ar. ⁊c. dico ꝙ nõ opꝫ oĩa ꝯcedere que Ar. dixit in pñtis: nam plura dixit ſm famoſitatẽ. ſ. ꝙ tũc famoſum erat ſic dicere ⁊ ꝯſuetũ: nam multa que ibi dixit correxit alibi. ⁊ quã probabat ꝙ ſi idem eſſet cecuʒ ⁊ cecitas: tũc de quocũqʒ diceret cecus ⁊c. dico ꝙ ita bene põt dici homo eſt cecitas: ſicut homo eſt cecus: licet nõ ſit ita conſueta pdicatio ⁊c. ¶ Ad 5m quã dicit priuatio accidit materie dico ꝙ per hoc Ar. ⁊ Cõmẽtator volunt: nõ ꝙ priuatio ſit vnũ accidens ſuperadditũ materie. ſed volunt ꝙ hoc nomen priuatio ſit pdicabile de materia in ꝓpoſitione vera per accidens vnde hec eſt per accidẽs vera: mã eſt priuata. a. forma: ⁊ ꝓpter hoc erat prius vera per accidens mã eſt priuata forma a. nã poſtqʒ mã nõ habuit a. formã hec eſt falſa mã eſt priuata. a. forma ⁊ ꝓpter hoc erat prius vera per accñs. ¶ Ad 6m dico ꝙ imo priuatio eſt aliqđ: ⁊ quã dicit ꝙ nõ eſt aliqđ ⁊c. nego: imo eſt mã: ⁊ ſi vellemus primũ modũ tenere: deberemus dicere ꝙ qñuis priuatio nõ eſt aliqđ: tñ eſt aliqualr ſe hñs puta taliter eẽ qualiter eſt: mãʒ carere forma: quã apta nata eſt hẽe ⁊c.

Tex. cõmenti. lxxx.

¶ Quidam aũt ꝙ nõ eſt magnuʒ ⁊ paruum ſimiliter ⁊c. Queſtio. xix.

Queritur vtrũ cuiuſlibet tráſmutationis forma ſit pñm intrinſecũ: ⁊ arguit pº ꝙ nõ: q: aliq̃ ſunt tráſmutatiões qbus nõ acquirit forma ſbalis nec accñtalis nec etiã deperdit forma: ergo taliũ nulla forma eſt pñm intrinſecũ: ꝯñt a te net ꝗ hoc ꝙ ad hoc ꝙ alicuius tráſmutatiõis forma ſit pñm intrinſecũ: regrit ꝙ p ipſaʒ aliqua forma acqrat: vel aliqua deperdat. añs ꝓbat: nam p rareſactionẽ ⁊ ſilr p motũ localem nec forma acquirit ipſi mobili nec depdit: g ⁊c. ¶ 2º in tráſmutatione alicuius medij a lumine ad tenebras nõ acqrit aliqua forma: ergo talis tráſmutatiõis nulla forma eſt pñm intrinſecũ: ꝯñtia tenet: ⁊ añs ꝓbatur: naʒ nõ põt dici ꝙ forma. ſ. lumen qđ abijcit ſit pñm intrinſecum talis tráſmutatiõis: ⁊ eo ꝙ opꝫ pña intrinſeca manere: ſʒ illud lumen, nõ manet: ergo nec põt dici ꝙ ſit aliqua alia forma: que ſit pñm intrinſecũ talis tráſmutationis: q: nulla forma acquirit per talẽ tráſmutationẽ. ¶ Tertio in illuminatione lune a ſole nõ eſt niſi ſol ⁊ lumen: ſed nulla illaruʒ formaꝝ eſt pñm intrinſecũ: ergo in illa tráſmutatione nihil eſt: cuius forma eſt pñm intrinſecũ: ⁊ per ꝯñs alicuius tráſmutatiõis forma: nõ videt eſſe pñm intrinſecũ. ¶ 4º forma mẽt eſt ipſa tráſmutatio: ergo nõ cuiuſlibet tráſmutationis forma eſt pñm ⁊c. ꝯñtia tenet: q: ſola forme nõ eſt pñm intrinſecũ: añs ꝓbat per Ar. in quinto huius: vbi dicit motũ eſſe de eodẽ gñe cuʒ termino ad quẽ. ⁊ Cõmẽtator ibidẽ. ꝙ ire ad calorẽ eſt calor: modo forma eſt terminus ad quẽ tranſmutatiõis. ergo videt ꝙ tranſmutatio ſit ipſamet forma. ¶ 5º ſi alicuius tráſmutationis forma eſſet pñm intrinſecũ: vel ergo accipiẽdo tráſmutationeʒ pro mã vel pro forma vel pro quodã accidẽte ſucceſſiue: ſeu fluxu a quolibet illoꝝ diſtincto. nõ põt dici pm: q: mã eſt ſimplex omni ſimplicitate que opponit cõpoſitioni cõpoſiti ex mã: ⁊ per ꝯñs nõ eſt pñm intrinſecũ tráſmutationis: accipiẽdo tranſmutatiõeʒ pro mã. Nec põt dici 2m: q: forma ſimili mõ ẽ ſimplex. Nec põt dici 3m: q: poſito ꝙ tranſmutatio eſſet talis fluxus: ſiue tale accidẽs ſucceſſiuũ forma nõ diceret eius pñm intrinſecum: q: aliter includeret in ſe formã tanqʒ partẽ eius ꝯſtituentẽ ipſum eſſentialr: ſed dices. Dico ꝙ tráſmutatiõis: accipiẽdo tráſmutationẽ pro cõpoſito ex mã ⁊ forma ꝙ forma eſt principiũ intrinſecũ: ſed hoc nõ valet: oſtẽdo ꝙ tranſmutatio nõ dꝫ ſumi pro cõpoſito: q: cuiuſlibet tráſmutatiõis mã eſt pñm ſubiectiuũ: ſed mã nõ eſt pñm ſubiectiuũ cõpoſiti: ex eo ꝙ cõpoſitũ eſt per ſe exñs nulli inherẽs tanqʒ ſbto: ergo tráſmutatio nõ eſt cõpoſitum nec ecõtra. ¶ 6º illud qđ eſt principiatũ nõ dꝫ eſſe pñm: ſed forma dr̃ principiatũ ergo: maior pꝫ: q: principiatũ dꝫ eſſe principiatuʒ: ⁊ pñm dꝫ eſſe pñm: minor pꝫ quia forma hꝫ pñm. ſ. mãʒ: ergo dꝫ dici principiatũ. ¶ 7º illud qđ eſt vltimo acquiſitũ nõ dꝫ dici pñm: ſʒ ſic eſt de forma: ergo maior ẽ nota: minor pꝫ: q: forma eſt terminus tráſmutationis. ¶ 8º qñ forma eſt: tráſmutatio nõ eſt: ⁊ qñ tráſmutatio eſt forma nõdum eſt: ergo ꝯñtia tenet ⁊ antecedens ꝓbat: nam formis ⁊ habitibus exiſtentibus in materia ceſſat motus: ergo.

In oppoſitũ eſt Ariſtoteles ⁊ Cõmẽtator in pº huius. In hac qõne pº diſtiguẽdũ eſt de forma. 2º de nã forme. 3º rñdendũ eſt ad queſitum. Tex. cõ. 80.

Quantum ad pm ſciẽduʒ eſt ꝙ forma eſt duplex: ſbalis: ⁊ accñtalis. Iteꝝ ſbalis forma eſt duplex. quedã idiuiſibilis ⁊ icorruptibilis: ⁊ imutabilis: vt eſt deus: ⁊ intelligẽtie celeſtes: ⁊ quedã diuiſibiles ⁊ mutabiles ⁊ eterna: ſicut celũ: q: celũ nõ iformat mãʒ: nec intrinſece hꝫ mãm: qđ qdẽ celũ eſt corporeũ: ⁊ diuiſibile nõ tñ p ſeparationẽ ptis a pte: ſʒ p ſignationẽ ptis a parte: ⁊ eſt eternũ p Ar. pº celi. ¶ Quedã aũt eſt forma: que eſt ſba idiuiſibilis ⁊ icorruptibilis ⁊ mãlis: nõ ꝙ ſit educta de potẽtia mãe: ſʒ q: iformat mãʒ: cũ ſit creata in mã: ſicut eſt aĩa intellectiua. Quedã aũt eſt forma diuiſibilis ⁊ extẽſa corruptibilis ⁊ mãlis: q: eſt educta de potẽtia mãe per agens nãle: ſic g diſtinctũ ſit de forma ſbali: ſiue de forma que eſt ſba. ¶ De forma aũt accñtali ſit iſta diſtinctio: ꝙ vno mõ dr̃ forma accñtalis res inherens ſbto nõ mutãs nomẽ eẽntiale: nec diffõneʒ: vt eſt albedo vel nigredo vel ſba: vel aliquid hꝫ. ¶ 2º mõ põt capi forma accñtalis ꝓ mõ ſe hñdi alr qʒ prius: ⁊ ſic fortẽ ſcribere: vel fortẽ eẽ in h. loco: põt dici forma accñtalis ex eo ꝙ corrñdet vni ꝯceptui cõplexo: cui ſubordinat vnus terminus vocalis vel ſcriptus: ꝯtingẽter vel accñtalr verificabilis de pnomine demõſtrãte illã reʒ: que ſic ſe hꝫ alr qʒ prius ſe habuit: ⁊ verũ modus ſic ſe hñdi ſit illa res que ſic ſe hꝫ aliter: vel nõ: põt dici ꝙ ſic: ⁊ põt dici ꝙ nõ: vt dictũ fuit in pcedenti qõne. Sic ergo pꝫ qualr hoc nomẽ forma dr̃ equoce de forma ſbali: ⁊ accñtali: ⁊ ſic pꝫ articulus pmus. Tex. cõ. 4. Tex. cõ. 1.

Quantum ad ſecundū eſt ſciēdū ꝙ de nā forme
ſbalis educta de potentia mãe:⁊ ſilr
forme accidētalis eſt ꝙ neutra eaꝝ pōt exiſtere ſine ſubie
cto:⁊ ꝙ eius ſeperatio a ſubiecto eſt eius corruptio:licet
alique ſint forme ſbales ſicut eſt aīa intellectiua ⁊ ſic ē ce-
lū:⁊ ſicut eſt deus ⁊ intelligētie:que ſeorſum pñt exiſtere
⁊ ſine ſubiecto:ꝗuis ergo aīa intellectiua p tēpus ſit ſub
iecto ſit:tamē poſt mortē eſt ſine ſubiecto:ſicut eſt deus ⁊
celū. Ille igit̄ dicunt̄ forme a formādo:forme autez corru
ptibiles ab informando.⁊ tñ ſciendū ꝙ forme corrupti-
biles ſe habēt ſicut littere ꝯſonātes:forme autez incorru-
ptibiles ſe habēt ſic lr̄e vocales:vnde ſic ꝯſonātes nō pñt
ſonare ſine alijs:⁊ vocales pñt:ita forē corruptibiles nō
poſſunt eſſe ſine mā:forme aūt incorruptibiles pñt. ¶ 2ª
ꝓprietas forme ſbalis educte de potētia mãe eſt ꝙ cōpoſi
tū capit ab ea nomen ſpecificū ⁊ eēntiale:⁊ in hoc differt
a forma accidētali.q: ab ipſa forma accidētali cōpoſitū
nō capit niſi nomen accidētale:vnde p albedinē ſor. non
dr̄ hō:nec aīal:ſed bñ dr̄ albus:ſed p formā eius ſbalē dr̄
hō:⁊ iō dicim⁹ acqſitionē forme ſbalis eē trāſmutatiōez
ſbalem:⁊ ex mutatione nois ſbalis arguim⁹ eſſe factam
trāſmutationē ſbalē:per mutationē vō factā nois accidē
talis.arguim⁹ trāſmutationē eſſe factā accidentalez. ¶ 3ª
ꝓprietas eſt ꝙ forme ſbales educte de po⁹ materie multi
plicant̄ ad multiplicationē portionū mãe:ita ꝙ ſic nō pt
eſſe aliqua portio cere quin aliquā figurā hēat:⁊ ſicut nō
pōt hēre ſimul plures figuras ſm ſe totā:ita ēt ꝗlibet por
tio mãe ꝑ ſe hꝫ aliquā formā:⁊ nō plures ſimul.⁊ ſm hꝫ
ēt forme ſbales differūt ab accidētali:q: bñ plures forme
accidētales poſſunt ſil' eē in eadē mā.ſicut albedo ⁊ dulce
do in lacte:nō tñ eſt poſſibile ꝙ eadē portio mãe ſꝫ ſe to-
tā ꝑmo ſint plures forme ſbales:⁊ rō eſt:nā ſicut forē ſba
les ſunt diuerſe ſic alias ⁊ alias requirunt diſpōnes ma
terie:q: nō ſimul ⁊ ſemel mā pōt ſic aliter ⁊ aliter eſſe diſ-
poſita i q̄litatib⁹ ꝑmis:ſequit̄ ipaꝫ nō poſſe hēre ſil' plures
formas ſbales:quaꝝ quelibet ſit educta de po⁹ materie:
ꝗuis forte poſſit hēre plures formas:quaꝝ vna eēt edu-
cta de po⁹ mãe ⁊ alia nō:vt dicunt qdā de hoie ꝙ hō ha-
beat vnā formā nō eductā de po⁹ mãe:vt aīam intellecti-
uā:aliā vō eductā de po⁹ mãe.ſicut ſenſitiuā. Et tñ ſciēdū
ꝙ ꝗuis in eadē portione mãe nō poſſunt ſimul eē plu-
res forme:tñ poſſibile eſt ꝙ in vna portione mãe ſꝫ par-
tes ſint plures:vt in illa pte vna:⁊ in alia alia:⁊ ſic de ſin
gulis:vt pꝫ de cera que ſm vnā ptē in tali figura ē figu-
rata:⁊ ſꝫ aliā partē alia figura.⁊ ſꝫ hoc ſi qs vellet poſſet
dicere ꝙ ex oībus portionib⁹ mãe ꝯſtituit̄ vna mā:que
replet totū:qd̄ eſt infra cōcauū orbis lune:ſic ex oīb⁹ for-
mis exiſtētibus in portionib⁹ mãe conſtituit̄ vna forma
totalis ⁊ ex illa forma totali ⁊ mā totali ꝯſtituit̄ vnū cō
poſitū magnū qd̄ vocamus mundū accipiēdo mundū
pro illo qd̄ eſt inter cōcauū orbis lune:⁊ illa forma tota-
lis dr̄ aīa mundi.⁊ illa mā totalis dr̄ mā mundi. Et ſm
iſtā poſitionē pōt ꝯcedi vnū eſſe ⁊ nō plura infra cōcauū
orbis lune.ſ.illud magnū compoſitū. ¶ 4ª ꝓprietas for
me ſbalis educte de potentia mãe eſt ꝙ ipſa ſit terminus
gñationis:ſiue trāſmutationis ſbalis:⁊ ꝓprietas forme
accñtalis ē ꝙ ipſa ſit termin⁹ trāſmutatiōis accñtalis ⁊c̄.

Quantum ad 3ᵐ articulū ponunt̄ ꝯcluſiones.⁊
ꝑmo de forma ſbali.2° de forma ac-
cidētali.3° de ſignificabili cōplexe qui eſt qdā modus ſe
habēdi. De ꝑmo.ſit ꝑma cōcluſio:ꝙ in conceptu cuiuſli
bet trāſmutationis ſbalis:forma ſbalis eſt ꝑnᵐ intrinſe-
cū:hoc ꝓbat̄ q: in cuiuſlibet tranſmutationis ſbalis con
ceptu:includit̄ ꝯceptus forme ſbalis:⁊ pꝫ q: nō poſſum⁹
cōcipere ꝙ aliqd tranſmutet̄ ſbaliter:niſi ꝙ acquirat for
mā ſbalē:quā prius nō habuit vel depdat formā ſbalē:
quā prius habuit:vt pꝫ ex dictis:⁊ q̄litercūqꝫ accipiatur
trāſmutatio ſbalis:opꝫ ſemꝑ ꝯcipere formā ſbalē. ¶ 2ª ꝯ
eſt ꝙ ſi hic terminus trāſmutatio ſupponat pro mā:nō
eſt ꝯcedendū ꝙ trāſmutationis ſbalis ꝑnᵐ intrinſecum
⁊ eēntiale ſit forma:hoc pꝫ q: mā caret ꝑn° eēntiali:nihi-
lominus tñ cū hoc ſtat ꝙ nō poſſum⁹ ꝯcipe trāſmutatio
nis mãꝫ niſi cōcipiam⁹ formā. ¶ 3ª cōcluſio ꝙ ſi tranſmu
tatio capit̄ pro forma nō eſt ꝯcedendū:ꝙ trāſmutatiōis
forma ſit ꝑnᵐ intrinſecū hoc pꝫ:q: forma caret ꝑn° intrin
ſeco:cū hoc tñ ſtat ꝙ nō poſſumus ꝯcipere formā eē trāſ
mutationē:quin in tali ꝯceptu includat̄ forma vel cōce-
ptus forme in obliquo:⁊ cū hoc ſtat ꝙ in eo includit̄ cō-
ceptus forme in recto. ¶ 4ª cōcluſio eſt ꝙ accipiendo trāſ
mutationē pro cōpoſito ꝯcedendū eſt ꝙ trāſmutationis
ꝑnᵐ intrinſecū eſt forma:hoc pꝫ q: ꝑnᵐ intrinſecū cōpoſi
ti eſt forma ⁊ cū hoc ēt cōcipiēdo cōpoſitū eſſe trāſmuta-
tionē:opꝫ ꝯcipere formā:ergo ſiue hoc nomen tranſmu
tatio ſupponat ſimpliciter:ſiue mãliter:ſiue pſonaliter p
cōpoſito ꝑnᵐ intrinſecū eſt ꝯceptus forme vel forma ⁊c̄.
¶ De 2° poſſunt poni ꝯcluſiones ⁊ prima:ꝙ cuiuſlibet
cōceptus trāſmutationis accidentalis quo acqrit̄ forma
accidētalis:que eſt vera res forme accidētalis.i.cōceptus
illius forme accidētalis eſt ꝑnᵐ intrinſecū:pꝫ q: nō poſſu-
mus ꝯcipere talē trāſmutationē:niſi cōcipiendo formaꝫ
a qua vadit:vel ad quā vadit. ¶ 2ª ꝯ ꝙ ſi hoc nomē trāſ-
mutatio accidētalis ſupponat pſonaliter pro ſbiecto:qd̄
trāſmutat̄ negādū eſt ꝙ forma accidētalis:que per illam
tranſmutationē acqrit̄ vel depdit̄ ſit ꝑnᵐ intrinſecuꝫ illi⁹
tranſmutatiōis:hoc pꝫ:q: illud ſubiectū eſt ſba:⁊ illa for
ma accidētalis eſt accidēs:modo ſba nō cōponitur itrin
ſece ex accidente. ¶ 3ª cōcluſio eſt ſi hoc nomen trāſmuta-
tio accidentalis ſupponat pſonaliter p forma accidenta-
li:nō eſt ꝯcedendū ꝙ trāſmutationis accidētalis:forma
accidētalis ſit ꝑnᵐ intrinſecū:hoc pꝫ:q: forma accidenta-
lis nō cōponit̄ ex forma accidentali. ¶ 4ª ꝯcluſio ſi hꝫ no-
men forma accidētalis ſiue tranſmutatio:ſupponat pſo
nalr̄ pro aggregato ex ſbiecto ⁊ forma accidētali ꝯceden-
dū eſt:ꝙ forma accidētalis illius trāſmutationis eſt ꝑnᵐ
intrinſecū:hoc pꝫ q: ſi albefactio ſupponat p aggregato
ex ſbiecto ⁊ albedine.ſ.p albo ꝯſtat ꝙ albefactionis albe
do eſt ꝑnᵐ intrinſecū.q: aggregati ex ſubiecto ⁊ albedine
albedo eſt altera ps:⁊ cū oībus iſtis ſtat ꝙ nihil poſſumus
ꝯcipe eſſe trāſmutationē accidētalē acqſitiuā vel depditi
uā alicuius forme accidētalis:que eſt vera res:⁊ nō mo-
dus ſe habēdi ſicut alteratio ꝓprie dicta qn oporteat con
cipe formā accñtalē. ¶ De 3° ſit iſta ꝯ accipiēdo hꝫ nomen
trāſmutatio ꝓut ſupponit ſimplr̄ cuiuſlibet trāſmutatio
nis accidētalis acquiſitiue vel depditiue forme accidēta-
lis 3° mō dicte:ꝯcept⁹ talis forme eſt ꝑnᵐ intrinſecū:hoc
pꝫ q: in ꝯceptu tranſmutationis talis iplicat̄ talis ſola
accidētalis:vt pꝫ de cōceptu motus localis rarefactionis
⁊ augmētatiōis:⁊ diminutionis. ¶ Et proportionaliter
pñt poni adhuc tres ꝯnes vt poſite ſunt de forma accidē
tali primo modo dicta vt patebit.

Ad rationes ꝑncipales.ad ꝑmam ⁊ ad alias
oēs pꝫ ſolutio ex dictis ꝓut hic
terminus trāſmutatio ſupponit ſimpliciter pro forma
hoc eſt conceptus forme eſt principium intrinſecū ⁊ hoc
vel forme ſubſtantialis vel accidentalis:primo vel ſecū-
do modo dicte. Sed ſi ſumatur hoc nomen tranſmuta-
tio prout ſupponit pſonaliter pro ſubiecto trāſmutatio
nis vel pro forma que per illam tranſmutationem acq
ritur:vel deperditur:ſiue ſit forma ſubſtantialis ſiue acci
dentalis:primo vel ſecundo modo dicta:tunc nullius
tranſmutationis forma:ad quam eſt tranſmutatio:eſt
principium intrinſecum:quia ſi tranſmutatio eſt ſub-
ſtantialis:tunc eius ſubiectum eſt materia:cuius princi
pium intrinſecum non eſt forma ſbalis:q̄ p illaꝫ trāſmu
tationez ſbalem acquiritur:vel deperditur. Similiter ſi
eſt tranſmutatio forme accidentalis:tunc iterū ſubiectuꝫ
illius

illius tranſmutatiõis:qḋ eſt ſba cõpoſita forma accidẽta
lis:que per illam trãſmutationẽ acquirit vel deperdit:
nõ eſt pncipiũ intrinſecũ:ſed ſi trãſmutatio ſupponat p
ſonalr pro aggregato:ſiue cõpoſito ex ſbto talis tranſmu
tationis:⁊ forma que per illaʒ tranſmutationẽ acquirit.
tunc talis tranſmutans forma que per illam acquirit eſt
pncipiũ intrinſecũ:⁊ ſic de ſingulis. ℭQueſtio.20.

Queritur
vtrum forme generande ante eius generationeʒ ali quid eius preexiſtat in mã: ⁊ arguit primo ꝙ ſic:qꝛ ſi nõ tunc ante eius generationẽ ni hil eſſet:qḋ eſſet poſſibile fieri:ſed hoc eſt fal ſum:ſed ↄñtis falſitas probat:nã ſi hoc eſſet verũ ante generationẽ forme ſequeret ꝙ nihil fieret:⁊ per ↄñs nunq̃ aliq̃ua forma generaret:qꝛ ex quo nũc quod fit poſſibile eſt fieri ſequitur ꝙ ſi nihil eſt poſſibile fieri ꝙ nihil erit:vel fiet:ↄña pᵃ probat:qꝛ mã non fit nec eſt qḋ poſſibile eſt fieri:vt gñari ſimplr:ſi ergo forma anteq̃ ge neretur nullo mõ fit:ſequit ꝙ nihil eſt qḋ poſſibile eſt fie ri.ℭ2° ad idẽ.forma eſt que nũc in actu eſt: ⁊ pꝰs erat in poᵃ.ergo ad minus forma generanda ante eius gñatio nem habebat eſſe potẽtiale in mã. ℭ3° ſi forma gñanda nullũ hẽet eſſe ante eius gñationẽ:ſequeret ꝙ eadem for ma poſt eius corruptionẽ iteruʒ poſſet generari.ſicut an te generabat:ſed ↄñs eſt falſuʒ:qꝛ impoˡᵉ eſt corruptum idem numero reuerti:ↄña probat: qꝛ nũc forma nõ plus hẽet eſſe in mã ante generatiões q̃ poſt corruptiõeʒ:ſicut ergo ante generationẽ poterat generari.ſic poſt eius cor ruptionẽ poterit:qꝛ non videt maior ratio de vno q̃ de alio.poſtq̃ vtrobiq; nullũ hẽet eſſe in mã. ℭ4° ſi forma ſbalis ante eius generationẽ nõ hẽet aliquod eſſe in mã ſequeret ꝙ nõ eſſet dña inter inceptionẽ forme ſbalis cor ruptibilis:⁊ inter inceptioneʒ aie intellectiue:ſed hoc eſt falſum:qꝛ aĩa intellectiua introducit:⁊ incipit eſſe per crea tionẽ:ſed forma ſbalis corruptibilis educit de poᵃ mate rie ⁊ incipit eſſe per generationeʒ:ↄña tenet:qꝛ vtrũq; ꝙ ca perет eſſe per gñationem.ergo nec valet dicere ꝙ talis eſt dña:quia forma ſbalis corruptibilis pſupponit ſbm:de
Tex.c.26. cuius potentia educit:ſed mã intellectiua non.ℭ5° Ar. in 7° metaphᶜᵉ ponit ꝙ forma nõ fit:nã ſic dicit ꝙ nec res fit:nec figura fit:ſed figura certa fit.modo cuʒ fieri fit:nõ eſſe:⁊ prius nõ fuiſſe:ſequit ꝙ ſi forma ante generationẽ nullũ hẽet eſſe:ꝙ ſibi attribueret fieri.modo hoc eſt ↄtra Ar.ergo.ℭ6° arguit auctoritatibꝰ:⁊ primo cõmentato ris in.8° metaphᶜᵉ dicentis.agens nõ largit multitudinẽ ſed perfectionẽ:mõ hoc nõ eẽt ſi forma ſm ſe totã caperet eſſe de nouo:qꝛ tunc ipm agens gñans largiret multitu dinẽ.ℭ7° auctoritate cõmentatoris 12° metaphᶜᵉ dicẽtis: ꝙ gñans ſm Ar.non aggregat inter diuerſa ac ſi forma non eſſet aliquid nouũ ſupadditũ mãe per gñationem. ℭ8° auctoritate cõmentatoris pᵒ huius dicentis ꝙ gene rans nõ facit formã ex quo videt ꝙ forma ſbalis corru ptibilis ante eius generationẽ habeat eſſe:ſed nõ niſi in mã poſtq̃ gñans nõ facit eaʒ:ſʒ extrahit eã de poᵃ mãe. ℭ9° auctẽte cõmentatoris quinto huiꝰ dicentis ꝙ poᵃ rei in vnoquoq; pdicamẽto eſt eiuſdẽ gñis cũ illa re ad quã eſt poᵃ:cũ ergo mã ſit in poᵃ ad formã gñandã opʒ pone re in mã aliã eiuſdẽ gñis:ſed nullũ tale videt eſſe:niſi po namꝰ forᵐᵉ gñandã hẽe aliqḋ eſſe añ eiꝰ gñationem.ḡ ⁊c.

In oppoſitũ
arguit ſic:naʒ forma gñanda vel aliqḋ eiꝰ preexiſteret in mã ante eiꝰ generationẽ:vel hoc fuiſſet:qꝛ preſuiſſet i materia ab eterno:vel nõ:ſi ſic ſequeretur ꝙ forma mater:alis vl̃ ali quid eius eſſet ppetuũ.quod eſt contra Ar.ſi ſecunduʒ. ergo aliquando incepit eſſe:ſic ꝙ nihil eius preexiſtebat in mã: ⁊ eadẽ rõne forma que gñatur põt gñari abſq; hoc ꝙ ipſa vel aliqḋ eiꝰ pexiſtebat in mã.ℭ2° illud pexiſtens: vel eſt eiuſdẽ rõnis cũ illo qḋ gñatur:vel alterius:ſi dicat ꝙ ſit eiuſdẽ rõnis.tũc ſicut illud qḋ de nouo gñatur inci pit eẽ in mã ſic ꝙ nihil eius pexiſtebat.ita forᵃ aggregata ex illo.qḋ ſm ſe totũ de nouo addit illi põt incipere eſſe: ⁊ gñari abſq; hoc ꝙ aliquid pexiſtat in mã: ⁊ ſi dicat ſe cunduʒ ꝙ pexiſtens:⁊ illud qḋ de nouo ei addit ſint di uerſaꝝ rõnũ.hoc non valet:qꝛ tunc forma eque de nouo addita ſiue genita eſſet forma heterogenea:qꝛ cõponeret ex pexiſtente ⁊ addito:que ſunt diuerſarũ rõnum. ℭIn iſta qõne ſunt quatuor opiniões:quarũ quartã credo eẽ veriorẽ aliis ⁊c.ℭPrima opinio eſt Anaxagore.ſ.ꝙ qñ gñatur aſinus tunc antea erat forma aſini in mã:ſed erat diuiſa p minutas partes inter quas mediabãt particule aliaꝝ formaꝝ.Et ideo ante nõ apparuit aſinus:ſed quã do particule forme aſini erant ſegregate: ⁊ cõgregate ab aliis particulis aliaꝝ formarũ:tunc apparebat:⁊ iſti de iſta opinione negant gñationẽ ſimplr:vnde nõ ponunt gñationẽ eẽ aliud q̃ aggregationẽ partium eiuſdem for me:⁊ ſeparationẽ earũdem partiũ a partibus aliaruʒ for marũ.Et corruptionẽ nõ ponunt aliud q̃ ſegregationẽ partium eiuſdem forme ab inuicẽ:⁊ cõmixtionẽ earũdeʒ cum partibus aliarum formaꝝ:⁊ ſm hanc opinionẽ po neretur etiam quodlibet eſſe in quolibet ſm ſpẽs. Cõtra iſtam opinioneʒ arguit Ar.in tex.quinq; rationibus:⁊ adhuc poteſt argui cõtra eam ſic:qꝛ oporteret ipſum po nere:ꝙ totus ignis qui generaret ex aliquo ligno pexiſte ret in ipſo ligno.Sed nõ eſt veriſimile ꝙ ſi tantus ignis preſuiſſet in aliquo ligno ſicut ex eo gñat ꝙ illud ligũʒ nõ prius calefaceret.ℭ2° ſeqret ꝙ poſt gñationẽ ignis ex aliq̃ ligno reſiduuʒ magis deberet appere lignũ q̃ ante: quia ab eo eſſet ſegregatus ignis:nam poſt ſegregationẽ tale reſiduũ eſt magis purum ꝓpter minoreʒ admixtio nem impuri ſiue illius quod eſt alterius ſpeciei:ab ipſo: ſed hoc nõ videmus:quia poſt generationeʒ ignis ex li gno:relinquunt cineres qui nõ apparent aliquo modo eſſe lignum.ℭ2ᵃ opinio erat iſta ꝙ in qualibet portionẽ mãe:quelibet forma pexiſteret quidditatiue ante genera tionem:ſed nõ eodem modo.quia ante illam generatio nem:illa eadem entitas habet eſſe potentiale:⁊ per gene rationem capit eſſe in actu:ita ꝙ iſti voluerunt dicere:ꝙ per generationeʒ nõ acquirit niſi modus eſſendi in actu ipſius forme.Iterum iſta opinio nõ valet:nam ſi valeret ſequeret ꝙ hoc lignũ quidditatiue eſſet aer:⁊ quiddita tiue eẽt aqua.⁊ ſic de aliis:modo qḋ eſt quidditatiue for ma aque eſt aqua:ergo ⁊c.ℭ2° tunc ſm iſtam opinionẽ non oporteret ponere mãm cõcurrere ad tranſmutationeʒ ſubſtantialeʒ:hoc eſt ↄtra Ar.in litera:quia diceremus formã eſſe illud:quod tranſmutatur de modo eſſendi in potentia ad moduʒ eſſendi in actu:ita ꝙ in generatione diceremus iſtum modũ eſſendi in potentia eſſe terminũ a quo:⁊ modum eſſendi in actu eſſe terminũ ad queʒ: ⁊ formam diceremus eſſe illud:quod tranſmutatur:⁊ ma net ſub vtroq; termino:vel ꝙ primo fuit ſub vno:⁊ po ſtea ſub alio recte:ſicut dicimꝰ de mã:⁊ ſic in ↄceptu diffi nitiuo trãſmutationis nõ iplicat ↄceptus mãe:qḋ eſt cõ tra prius dicta:totũ enim ſaluat per formã.ℭ3° naʒ ca piat modus eẽndi in actu ipſius forme:⁊ querat vtrũ ta lis modus eſſendi ſit ipſa forma:vl̃ aliqḋ aliud a forma. Si primũ:tũc talis modus eẽndi in actu nõ de nouo ca pit eẽ:ſic ꝙ nihil eius pexiſtebat. Sic etiã videt eẽ dicẽdũ de forma ex quo vl̃ oĩo eẽ idẽ ipſiꝰ forme.Si ſcõm:vel eſt ſba vel accñs.ſi dicat ꝙ ſit accñs:ſequit ꝙ trãſmutatio ad ipm nõ eſt trãſmutatio ſbalis:ſʒ accñtalis. Si dicat ꝙ ſit ſba opʒ ꝙ ſit mã vel cõpoſitũ ex q̃ nõ eſt forᵃ:ſʒ nõ mã:qꝛ mã nõ ponit eſſe terminꝰ gñationis:nec cõpoſitũ:qꝛ ſba cõpoſita nõ eſt modus eſſendi ipſiꝰ forᵉ in actu exiſtente. ℭ4° capiatur adhuc iſte modus eſſendi in actu ipſius forme ⁊ queratur an pexiſtat in mã añ gñationẽ vel nõ: nõ põt dici ꝙ ſic:qꝛ tunc forma habuiſſet eſſe añ gñatio

nē in actu:ſi non tunc eadē rōne ego dicam de forma:ꝙ ipſa de nouo capit eſſe in mā per generationē:ſic ꝙ nec ipſa nec aliqd ipſi⁹ p̄exiſtebat in mā ante eius gñationem: ⁊ quecunqꝫ rōnes tenent ꝯ me:eadem poſſent fieri ꝯ eos qui poſuerunt modū eſſendi in actu ipſius forme nō p̄ exiſtere an̄ eius gñationē:vel aliqd eius. ⁋3ª opinio fuit Alberti magni:ꝙ an̄ generationē forme forma hēret eſſe in mā diminute ⁊ incōplete:ſꝫ per gñationē caperet eſſe pfectū ⁊ cōpletū:vñ imaginabaꝛ ꝙ an̄ generationē quā generās agit:illa forma p̄ cu⁹ gñatiōe agit in mā coagēs illi agenti ad habēdū eſſe cōpletū ⁊ pfectū:⁊ illā formam q̄ ſic hꝫ eſſe in mā an̄ gñationē dixit eſſe p̄uationē:⁊ mouebaꝛ ex hoc:qꝛ principiū intrinſecum trāſmutationis nālis opꝫ eſſe ens poſitiuū:ſed cū priuatio ſit p̄ncipiū intrinſecū tranſmutationis nālis:⁊ nō ſit mā nec forma cōpleta:vt dixit:qꝛ aliter non eſſent tria p̄ncipia trāſmutationis nālis opꝫ ponere p̄uationē an̄ formā generādā: ꝙ haberet eſſe diminutum ⁊ īperfectū in mā:quā ꝫ quādē formā habentē ſic eſſe dixit:eſſe priuationē. ⁋Aliud motiū eius erat ꝙ niſi in mā poneretꝛ forma incōpleta q̄ coageret ad eius completionē:ſequeretꝛ ꝙ generatio forme ſubſtātialis eſſet trāſmutatio violēta:hoc aūt eſt falſū ꝯña pbaꝛ:qꝛ oīs eſſet a principio extrinſeco ſi nō poneretur forma incōpleta in mā coagens agenti extrinſeco ad eius cōpletionē:nec ſufficit dicere ꝙ eſſe nālis: qꝛ fieret a principio intrinſeco paſſiuo:qꝛ cōſimili mō oīs tranſmutatio eſſet nālis:qꝛ quelibet p̄ſupponit ſubiectū:quod ē principiū paſſiuū intrinſecū talis trāſmutatiōis. ⁋Iterū iſta opinio nō valet qꝛ hac generatiōe facta querit:ſi illud quod p̄exiſtebat maneat vel nō:ſi dicatur ꝙ maneat:⁊ cū Albertus hoc p̄exiſtens ponat priuationē:ſequitꝛ ꝙ p̄uatio maneat in generatione quod eſt ꝯ Ar^{lem}.qꝛ p̄ hoc mā ⁊ forma differunt a priuatiōe:qꝛ in generatione manet mā cum forma:ſed nō manet priuatio. Et ſi dicatꝛ ꝙ illud p̄exiſtens corrumpatꝛ:⁊ etiā cum per Albertū coagebat agēti ſequitꝛ ꝙ agebat ad corruptionē ſui ipſi⁹ qđ eſt falſum:qꝛ nihil per ſe p̄io intendit corruptionem ſui ipſius:cum quodlibet ens diligat ſe p̄manere. ⁋4ª opinio ē:⁊ eſt vera ꝙ ante generationē forme ſbālis:nec ipſa nec aliqd eius p̄exiſtebat in mā:⁊ hoc p̄batur:quia ſi aliqd p̄exiſteret in mā hoc videtꝛ eſſe ſm̄ aliquē modū triū alioꝝ opinionū.ſed hoc nō:vt probatū eſt.ꝫ. ⁋Ad rōnes p̄bātes opinionē Alberti:negatꝛ illud quod aſſumpſit.ſ.ꝙ priuatio ſit aliquod ens diſtinctū a mā:ꝙ quā dr̄ aliter nō eſſent tria principia:qualiter eſt dicendū pꝫ ex dictis. ⁋Ad ſcđā ſequeretꝛ ꝙ oīs tranſmutatio ⁊c̄.negatꝛ ꝯña ⁊ quā dr̄ nō eſſet a principio intrinſeco:negatꝛ. imo eſt a principio intrinſeco paſſiuo hñte nālē inclinationē ⁊ appetitum ad formā generandā:qđ qdē p̄n^{m} intrinſecū eſt mā prima:⁊ quā dicebatur:cōſimili mō oīs trāſmutatio eſſet nālis:negatur:rō eſt:qꝛ quāuis cuiuſlibet tranſmutatiōis principiū:ſit aliqđ intrinſecū paſſiuū: nō tñ p̄p hoc hꝫ inclinationē naturalē ad illud:qđ per illam trāſmutationē acquiritur.⁊ ideo illa trāſmutatio dr̄ violēta:verbi gratia:ſicut cum leue mouetur deorſū: q̄uis illud leue ſit p̄n^{m} intrinſecū paſſiuū talis motus: tñ quia nō hꝫ naturalē inclinationē ⁊ appetitū eſſendi deorſum:ideo talis motus illi dicitur violentus ⁊ non naturalis:ergo ⁊c̄.

Ad rationes principales. Ad primā concedo ꝙ an̄ generationem nihil eſt qđ po^{le} eſt produci vt probabatur:nā nec mā:nec forma corrumpenda:nec generans:⁊ cum dicitꝛ ꝙ nunq̄ꝫ aliqua forma generaretꝛ:negatur:vñ quāuis an̄ generationem nihil ſit:qđ poſſibile ſit produci.tamen ante generationē hñ eſt aliquid po^{le} produci:vnde p̄pter ampliationem ille multum differunt:nihil eſt quod po^{le} eſt produci:⁊ nihil poſſibile eſt p̄duci:recte ſicut iſte differūt multū:nullus hō q ē:ē gñandus:⁊ nullus hō eſt gñandus:⁊ ſimiliter aliqs hō eſt gñandus:⁊ aliqs hō qui eſt:eſt generandus. Unde in iſta aliquid poſſibile eſt p̄duci:iſte terminꝰ aliquid ampliatꝛ per ly poſſibile ad ſupponendum pro futuro:ſed in iſta aliquid eſt quod poſſibile eſt produci ly aliqd per hoc verbū eſt ⁊ mediāte ſequēti reſtringitur p̄ illo qđ eſt:ad ſupponendū ſolū:ex hoc ergo pꝫ ſolutio. ⁋Ad 2^{m} id qđ nūc eſt in actu prius erat in potentia:cōcedo ad hunc intellectū:ꝙ de illo de quo nūc eſt verū dicere ꝙ ipm̄ eſt:prius erat verū dicere ꝙ ipm̄ pōt eſſe:nec ex hoc ſequitꝛ formā gñandā ante eius gñationem hr̄e aliquod eſſe in mā. ⁋Ad 3^{m} ſequeretꝛ ꝙ eadē forma ⁊c̄.nego ꝯñiā:nā q̄uis ante gñationē ita modicā forme generande ſit in mā:ſic poſt corruptionē tñ ante gñationē pōt generari:⁊ poſt corruptionē nunq̄:qꝛ poſtea celum qđ eſt cauſa gñationis hoꝝ inferioꝝ:poſtea hꝫ eodē modo ſm̄ nūm:ſicut ante:quo ad eius influentiā:q̄uis fortē oīs ꝯſimilis forma forme corrupte poſſit generari:nūq̄ꝫ tamē corrupta eadē numero poteſt regenerari. ⁋Ad quartū ſequitꝛ ꝙ nō eſſet differentia ⁊c̄.negatꝛ ꝯñia.quia aīa intellectiua icipit eſſe ſic ꝙ primo creatur:⁊ poſtea ponitur ab extrinſeco in materiam:ſic ꝙ aīa intellectiua eſt prius tempore vel natura:q̄ꝫ ſit in materia:⁊ ſic nō eſt de forma ſubſtāntiali corruptibili:quia primo agens alterat ⁊ diſponit materiā:⁊ agit in ipſam:⁊ ſic materia diſpoſita forma ſubſtantialis incipit eſſe in ipſa ⁊ abſqꝫ hoc ꝙ prius tempore vel natura ſit anteq̄ꝫ ſit in materia:⁊ in h̄ eſt differentia inter gñationē ⁊ creationē:quo ad formā ſubſtantialē corporalē:⁊ aīam intellectiuam.⁊ p̄pter hoc dicimus ꝙ anima intellectiua inducitur in materiā:forma vero ſubſtantialis corporalis educitur de materia.⁊ hoc intelligebat cōmentator per penultimā auctoritatē poſitā ante oppoſitū qōnis. ⁋Ad quintā dico ꝙ Ar. in 7°.metaphyſice:quā dicit formā nō fieri:intelligit eam nō fieri tanq̄ꝫ quoddā ens:qđ eſt per ſe exiſtens ſeorſū poſt generationē:nā ſic fieri:debetur cōpoſito ſolū:nihilominus tamen bene ſit accipiendo fieri pro hr̄e nūc eſſe ⁊ prius nō eſſe. ⁋Ad auctoritates:ad primā quā dr̄ agēs ⁊c̄. dico ꝙ cōmentator per hoc ſolū voluit ⁊ intellexit formā nō ponere numeꝝ ꝯtra materiā tanq̄ꝫ aliquod ens ſeorſum exiſtens:ſeu ꝙ eſt aliqd in actu:talem enim multitudinem nō largitꝛ agens per eius generationē in qua generat formā:nihilominus bene largitꝛ multitudinē p̄ut multitudo eſt rerū differentiū ſm̄ eſſentiā:qualiter eſt de multitudine forme ⁊ materie. ⁋Conſimili modo ad auctoritatem quinti metaphyſice patet. ⁋Ad vltimā quā dicitur potentia rei:dico ꝙ per hanc auctoritatē cōmentator intellexit ꝙ eiuſdem generis eſt terminus qui p̄dicatur de aliquo mediāte hoc verbo eſt:⁊ qui p̄dicatur de eodem mediāte hoc verbo pōt:verbi gratia. Sor. poteſt eſſe homo:⁊ ſor. eſt homo. Sic ergo patet de predicamento ſubſtantie:⁊ ſimiliter hoc patet de p̄dicto quantitatis:vt dicēdo ſor. poteſt eſſe bicubitus.⁊ ſor. eſt bicubitus: ⁊ ſic de alijs:⁊ ſic intelligendo auctoritatē pꝫ ꝙ nihil facit per hoc ꝙ forma generanda ante eius generationem: ſm̄ ſe totam vel aliquid eius preexiſtat in materia:⁊ ſic patet ad queſtionem preſentem ⁊c̄.

Tex. cōmenti. lxxxj.

⁋Exiſtente enī quodā diuino ⁊ optimo ⁊c̄. Queſtio. xxj.

Vltimo q̄ritꝛ vtrū qđlibꝫ ens diligat ſe p̄manere.⁊ arguitꝛ ꝙ non qꝛ ſic ſequeretꝛ:ꝙ ignis nunq̄ꝫ deſcēderet ad locū ſue corruptionis.ſed hoc eſt falſum ⁊ ꝯtra Ar.⁊ probaꝛ etiā rōne:nam ſi ſemper maneret ſurſum.tunc nunq̄ꝫ corrūperetur: ſed hoc eſt

ſed hoc eſt falſum: qꝛ nullū compoſitū ex mā ⁊ forma eſt perpetuū: ꝯſequētia pᵒ probatur: qꝛ ex quo ſe ſurſum eſt locus ꝯſeruatiuus ignis in eſſe. ⁊ ſi quodlibet ens appeteret ſe permanere ſemp ignis pmaneret ſurſuꝫ ⁊ ſic nunq̄ꝫ deſcenderet: vel ſaltē nunq̄ꝫ appeteret deſcēdere. ¶ 2ᵒ nam ſit aliquod lignum ſurſuꝫ ⁊ ſub eo ſit ignis nō obſtante adhuc deſcenderet ⁊ caderet in ignē ⁊ in locū ſue corruptionis: mō ſi quodlibet ens appeteret ſe permanere. nullū ens appeteret moueri ad locum ſue corruptionis: quod eſt falſum: vt iaꝫ dictū eſt. ¶ 3ᵒ ſequeret̄ q̄ nullum ens inſtinctu ſue nāe ſeipm corrumperet: ſed hoc eſt falſum. qꝛ ſicut legit̄ de naturis aīalium de fenice. q̄ cum diu vixerit aggregat ligna ſicca: quibꝰ congregatis facit cum alis ſuis motū ⁊ ligna illa incenduntur: quibꝰ accenſis volat in ignem: ⁊ cōburit ſe. ꝯña tenet de ſe. ¶ 4ᵒ ſic ſequeret̄ q̄ nullū ens haberet tediuꝫ de ſuo viuere: ſeu de ſuo eſſe: ſed hoc eſt falſum: de qͥbuſdā vetulis: que dicunt ſe hr̄e tediuꝫ de earū vita: ꝯſequentia tenet de ſe. ¶ 5ᵒ per Linconienſeꝫ in tractatu ſuo de reflexionibus radioꝝ. vbi narrat q̄ circa vnū polum ſunt quidam montes: ſuper quibꝰ ſit ita vniformis regulatio: ⁊ reflexio radioꝝ ſolis: q̄ ibi eſt tāta temperies q̄ hoīes ibi exiſtēs viuūt. iā diu q̄ tandē habent tediū de vita ſua: ⁊ ſaltāt in quendā fluuiū fluentē ſub illis montibꝰ: ⁊ ſubmerguntur: qḋ nō eſſet: ſi appeteret̄ ſe permanere. ¶ 6ᵒ aliqui homines deſperati ſuſpendūt ſeipos. qḋ non eſſet ſi appeterent ſe permanere. ¶ 7ᵒ nā quidam appetunt diſpoſitiōes ad ſuas corruptionē. vt pꝫ de appetentibus nimiā abundantiā cibi vel potus: vel coitus: vel hmōi. ¶ 8ᵒ nam multi ſunt homines ita virtuoſi q̄ libenter vellent mori pro defenſione reipublice. ergo. ¶ 9ᵒ mā prima nō appetit ſe pmanere: ⁊ tn̄ large loquendo mā prima dr̄ ens nāle. ergo non qḋlibet ens ⁊c̄. ꝯña tenet: añs probatur: qꝛ appetere eſt agere: modo mā prima nullo modo agit cum ipa nullius ſit actiuitatis: ſed paſſiuitatis īfinite. vt priꝰ dicebatur. ¶ 10ᵒ ſi mā prima appeteret aliquid: vel ergo appeteret hoc qḋ hēt: vel illud qḋ non hēt: non primuꝫ ex eo q̄ appetitus ſit rōne carentie: nec ſecundum qꝛ hoc qḋ appeteret maxime eſſet forma generanda: ſed qꝛ forma generanda nihil eſt. ſequit̄ q̄ ſi appeteret ipſaꝫ q̄ nihil appeteret: ⁊ appetendo appeteret: qḋ implicat ꝯdictionē. ¶ 11ᵒ non qḋlibet ens cognoſcit. ergo nō quodlibet appetit: ⁊ per ꝯñs nō qḋlibet ens appetit ſe permanere: ꝯña tenet: qꝛ appetitus ſit cum cognitione: ⁊ eſt operatio virtutis cognitiue. ergo. ¶ 12ᵒ calor naturalis corrūpens humidum radicale agit ad ſuiipius corruptioneꝫ. ergo: ꝯña tenet: añs probatur: qꝛ calor naturalis ꝯſeruatur in humido radicali tanq̄ꝫ in ſbͦo proprio. ergo illo corrupto corrūpitur calor naturalis: ⁊ per ꝯñs ſi calor naturalis agit pro corruptione humidi ſequitur q̄ pro corruptione ſuiipius. ¶ 13ᵒ ſequit̄ q̄ nunq̄ꝫ ꝯtrarium ageret in ſuuꝫ ꝯtrarium. hoc aūt eſt falſum: qꝛ tunc ageret ad corruptionem ſuiipius. cum nō fiat actio ꝯtrarij in ꝯtrarium niſi fiat reactio: ⁊ hoc ambabus ꝯditionibus ad hoc requiſitis ſeruatis. vt dꝫ videri primo de generatione ⁊c̄. ¶ 14ᵒ ſequeret̄ q̄ nulla eſſet corruptio naturalis: ſed hoc eſt falſum: qꝛ in primo celi dr̄ q̄ aliqua eſt violenta: ⁊ aliqua naturalis. ꝯña probatur: qꝛ quelibet eſſet ab extrinſeco ⁊ ꝯtra inclinationē nālem ipſius paſſi. ¶ 15ᵒ ſi queſtio eſſet vera: vel ergo appeteret ſe permanere per tempus finitum vel infinitum: nō 2ᵒ modo: qꝛ ex quo nō pōt manere per tempus infinitum: ſequitur talē appetitū eſſe fruſtra. vt pꝫ primo celi. Nec primo mō: qꝛ poſtq̄ꝫ maneret per illud tp̄s nō amplius appeteret ſe pmanere: ⁊ per ꝯñs nō qḋlibet ens ⁊c̄.

Tex.cō.81. **In oppoſitum** ſunt Ariſtoteles ⁊ cōmentator in fine huius primi libri dicentis q̄ nihil appetit ſuiipſius corruptionē: ſed qḋlibet diligit ſe permanere. In iſta qōne primo videnduꝫ eſt de appetitu aliqualiter diffinitiue: ⁊ diuiſiue. ¶ 2ᵒ ponende ſunt quedā ꝯcluſiones de queſito. ¶ 3ᵒ deſcendā ad materiā de qua trangebatur ante oppoſitum.

Quantum ad primū ſciendū eſt q̄ appetitus dr̄ eſſe inclinatio alicuiꝰ ad aliqḋ: vel ad aliqualr̄ eſſe: verbi grā: quā aliqua virga eſt aliqualr̄ incuruata per reflexionē: tunc dicimus ipſam appetere rectitudinē: ex eo q̄ inclinat̄ ad eſſe rectā. ¶ Tunc ſit prima diſtinctio q̄ appetituū quidā dicit̄ nālis: ⁊ quidā aīalis: nālis eſt qui ſit ſine cognitiōe illius qḋ ſic inclinat̄ ad aliquid vel ad aliqualr̄ eſſe. ſicut eſt de appetitu virge ad rectitudinem. vel appetitus grauis deorſum vel leuis ſurſum: ſed appetitus aīalis eſt qui ſic cum cognitione ipſiꝰ appetitus: vt eſt appetitꝰ hoīs quo appetit taliter vel taliter eſſe. Et poſſet vlterius diſtingui q̄ duplex eſt aīalis appetitꝰ: quidā ſenſitiuus: quidā itellͣtiuus: primꝰ eſt qui ſit cum cognitione ſenſus: ſecūdus eſt qui ſit cū cognitione itellͣs ⁊c̄. ¶ 2ª diſtinctio q̄ ſicut diſtinguit̄ duplex potentia. ſ. actiua ⁊ paſſiua: ⁊ ſꝫ hoc duplex eſt appetitus. ſ. actiuus ⁊ paſſiuus: actiuus qui inclinat: paſſiuꝰ qui inclinat̄. Eſt tn̄ ſciendū q̄ ſatis iproprie ⁊ metaphorice appetitus paſſiuus dicitur appetitus.

Quantum ad 2ᵐ ponunt̄ ꝯnes. prima: nullum ens cōpoſitū ex mā ⁊ forma pōt manere ppetuo. hoc probat̄: qꝛ qḋlibet tale eſt cōpoſitū ex cōtrarijs vel ſaltē in ipſo ſunt aliqua que requirunt̄ ad ſuū eſſe: cui aliqḋ eſt ꝯtrariū: ergo qḋlibet tale aliqñ corrūpitur: ꝯñia tenet: qꝛ omne hñs ꝯtriū eſt corruptibile: ſed omne corruptibile aliqñ corrūpet̄: antecedēs pꝫ: qꝛ in quolibet cōpoſito ex mā ⁊ forma ſunt q̄litates prime: vel eis ſiles: que requirunt̄ ad eē talis cōpoſiti. ¶ 2ª ꝯcluſio: q̄ nō eēt decor vniuerſi q̄ qḋlibet ppetue maneret: hoc pbat̄ a ſimili in picturis: qꝛ ſi parietes huius ſchole: oēs eſſent per totū colorati colore albo nō eſſet tanta pulchritudo huiꝰ ſchole: ſicut ſi eſſet colorata colore albo ⁊ viridi: ⁊ ſic de ſingulis. Et ſimili modo eſt in vniuerſo: qꝛ ſi omnia ſemp manerent nō eſſet tāta pulchritudo in vniuerſo: ſicut eſt mō: quū corrumpunt̄ aliqua ⁊ generant̄ aliqua: hoc idē pōt declarari in ſonis: qꝛ ſi plures vociferarent eque alte: nō eſſet tāta delectatio in audiēdo: ſicut ſi vnus cantaret alte: ⁊ alius baſſe: ⁊ ſic de ſingulis. ¶ 3ª ꝯcluſio q̄ nullum corruptibile appetit ſe permanere ppetue: ⁊ hoc ſm indiuiduum: hoc pbatur: quia hoc eſt impoſſibile: vt patet per primā ꝯcluſionem: modo entia nālia appetitu naturali nō appetunt impoſſibile: qꝛ talis appetitus eſſet fruſtra: modo deus ⁊ natura nihil agūt fruſtra. Scḋa entia naturalia non appetunt appetitu naturali: niſi illud quod vniuerſum decorat ⁊ manet pulchrū: ſed corruptibilia manere nō decorat vniuerſum: vt patet per 2ᵐ cōcluſionem. ergo maior pꝫ: qꝛ deus ⁊ itelligentie que ſunt rectores ⁊ gubernatores vniuerſi: non inclinant naturalia niſi ad illa que ſunt pro decore vniuerſi: ſed entia naturalia nihil appetunt nāliter niſi ad quod inclinantur a deo: ⁊ ab intelligentijs. ¶ 4ª ꝯcluſio: q̄ corruptibilia nō pñt manere per tempus infinitū: hoc patet per experientiam. ¶ 5ª cōcluſio q̄ entia nālia corruptibilia nāliter appetunt ſe pmanere ſm idiuiduū per tp̄s finitū: hoc patet: qꝛ videmus entia nālia manere per tp̄s finitū. Si ergo ipſa nō appeterent ſe pmanere per illud tp̄s: ſequeretur q̄ ipſa pmanere per illud tp̄s eſſet ꝯtra inclinationem naturalem eoꝝ: quod videtur incōueniens. 1ᵒ naꝫ videmus q̄ etiā naturalia entia: quū ſunt extra loca ppria in quibus pñt conſeruari: mouent̄ ad ea ſi nihil ſit prohibens: ſed hoc nō eſſet: ſi non eſſent inclinata in illis locis eſſendum ppter eoꝝ ꝯſeruationem temporalē: per ꝯñs hoc videtur eſſe ſignuꝫ q̄ appetunt ſe pmanere per tēpus. 3ᵒ permanere eſt bonū ⁊ poſſibile entibus naturalibus: ergo naturaliter hoc appetunt entia naturalia:

ꝯñria tenet:qꝛ omnia bonū appetunt:añs pꝫ:qꝛ eſſe ⁊ ꝑ-
manere ꝯueniūt ꝑme cauſe.qrto nālia entia nālr appe-
tūt:ꝑ qḋ poſſunt aſſimilari ꝑ ⁊ optimo.ſed ꝑmanere ꝑ
tp̄s aliqualr aſſimilat̄ ꝑ ⁊ optimo qḋ manet ꝑpetue:ꝯ.
¶6ª ꝯ ꝙ quis entia nālia appetunt ſe ꝑmanere ꝑ tp̄s
ſm indiuiduū:⁊ nō ꝑpetuetū ꝑpetu: appetunt ſe ꝑma-
nere ſm ſpēm.hoc pꝫ qꝛ hoc eſt bonū:⁊ eis poſſibile:ꝯ ꝟ
appetunt.ꝯñia tꝫ vt prius:⁊ ꝑma ps maioris pꝫ:ꝑ hoc
aſſimilant̄ ꝑ ⁊ optimo.⁊ 2ª ps ẽt pꝫ.qꝛ quis iſte hō non
poſſit manere ꝑpetuetū ꝑpetue pōt manere hō qꝛ ꝟ nō
īpedit aliq̄ ꝯrietas:nec ꝑ hoc īdecorat̄ vniuerſū:īmo ma
gis ornat̄ ꝑpetue manere hoīem ſm ſpēm.⁊ hoc dicit cō
Cōmē.34. mētator 2° de aīa.ſ.ꝙ nā diuina vidit entia nālia nō poſ
ſe ꝑpetuari ſm indiuiduū:miſerta eſt valdo eis,virtutē
talē:q̄ ꝑnt gn̄are ſibi ſimile:⁊ ſic ſm ſpēꝫ ꝑpetuari ⁊c̄.pꝫ.

Quantū ad 3m articulum ſit ꝑma ꝯ:ꝙ mā appetit
formā:ꝓbat̄:qꝛ ſi nō:ſequeretur ꝙ quelī
bet gn̄atio eēt violēta:ſed hoc eſt falſum:⁊ ꝯ Ar̄.ꝑ celi:cō
ſequētia ꝓbat̄:qꝛ eēt a ꝑncipio extrinſeco:ad ſaluandam
ergo gn̄ationē nālē opꝫ ipſam eē a ꝑn° intrinſeco paſſi-
uo inclinato ad habēdū formā gn̄andā.¶2° nā ex quo
mā nō pōt eē ſine forā:ſꝫ ꝑdicta:⁊ ꝙ entia nālia nō poſ-
ſunt manere ꝑpetue ſm indiuiduū:vt dictū eſt in 2° arti
culo:ſed aliq̄n corrūpunt̄:ſequit̄ tunc formā eoꝝ corrūpi
in mā:⁊ ꝑ ꝯñs ſequit̄ māṁ hr̄e inclinationē ad aliaꝫ for
mā:poſtq̄ꝫ nō pōt eſſe ſine forma.¶2ª ꝯ ꝙ mā nō appe-
tit formā appetitu aīali:ꝓbat̄ qꝛ non cognoſcit.¶3ª con
cluſio mā appetit formā appetitu nāli.hoc ꝓbat̄:qꝛ hꝫ in
clinationē nālē ad formā abſqꝫ cognitione eius.⁊ confir-
mat̄ qꝛ vnūquodqꝫ impfectibile appetit ſuā perfectionē
appetitu nāli:ſed mā eſt pfectibilis:⁊ forma eſt perfectio
eius:ꝯ.¶Quarta ꝯ:mā appetit formā:quā hꝫ ꝑ moduꝫ
cōplacētie:ꝓbat̄:qꝛ illud qḋ ab aliquo appetit̄ poſtq̄ꝫ il-
lud hꝫ:placet ſibi ꝟ hr̄e:ſed mā anteq̄ꝫ habuit formā:quā
mō hꝫ:appetebat eā:ꝯ poſtq̄ꝫ eā hꝫ:appetit eā appetitu
cōplacentie metaphorice dicte.¶5ª ꝯ:ꝙ mā appetit for-
mā gn̄andā per modū deſiderij.hoc ꝓbat̄:qꝛ q̄n aliquis
nō hꝫ adhuc aliquā rē:ſed appetit eā hr̄e dicimus talem
deſiderare illā:⁊ ſic in ꝓpoſito:mā appetit formā:quam
nō hꝫ:ſed apta nata eſt hr̄e per moduꝫ deſiderij appetit
eā:ſed diceres:q̄ꝛo eſt ex quo mā eſt pure paſſiua ꝙ appe-
tit formā:cū appetere ſit agere.¶Rn̄deo ꝙ non appetit
eā appetitu actiuo:qui eſt inclinare.ſed paſſiuo ſolū:qui
eſt inclinari ⁊ taliter inclinat̄ a celo ⁊ intelligētijs ⁊ a deo.
¶1° dico ꝙ mā q̄n eſt informata vna forma pfecta:⁊ ſit
ita pfecta ꝙ nō poſſit hr̄e pfectionē q̄re nō eſt ſaciata illa
ſed adhuc eſt inclinata ad habēdū vnā aliā:que eſt impꝛ-
fectior:dico ꝙ hoc eſt ꝑp decorē ⁊ pulchritudinē vniuer-
ſi:vt dictū fuit.Sed dices que res eſt appetitus mē:vel
eſt mā:vel aliqḋ ſuperadditū mē:dico ⁊ eſt 6ª ꝯ:ꝙ appe
titus mē nō eſt aliq̄ res mē ſupaddita:hoc ꝓbat̄:quia
ſic vel eēt forma ſbalis.vel accidētalis:ſed quecunqꝫ dat̄:
vel mā appeteret illud qḋ eſt appetitū vel tanq̄ꝫ habitū:
vel aliquid habendū:⁊ tūc de illo appetitu quo appete-
ret illū appetitū quererē an eēt mā:vel res ſupaddita ma
terie.ſi dicat̄ ꝑm ſtandū erat in ꝑmo:ſi ſcḋm erit ꝓceſſus in
infinitū.¶7ª ꝯ eſt:ꝙ quis hic terminꝰ mā ⁊ iſte terminꝰ
appetitus ſupponāt ꝑ eadē re.ſ.ꝑ mā:differūt tñ in cōno
tatione:vt pꝫ in diffōnibꝰ exprimētibus qd nois hoꝝ ter
minorum:⁊ ideo ſolet dici ꝙ materia ⁊ appetitus ſunt
idem realiter:differunt tamen ratione ⁊c̄.

Ad rationes ꝑncipales.ad ꝑmam ſequeret̄ ꝙ
ignis ⁊c̄.negat̄ ꝯñia:qꝛ ad hoc
inclinat̄ a celo cū ignis nō poſſit ꝑpetue manere:⁊ ſi ma
neret in loco ſuo nālī nō corrūperet̄.¶Ad ſecundā dico
ꝙ ſi aliqḋ lignū deſcenderet tūc nāliter appetit eſſe deor-
ſum:ſed ſi cadit ad ignē:hoc ē a caſu.¶Ad tertiā de phe-
nice dico ꝙ q̄diu ſenix eſt:tam diu appetit ſe ꝑmanere
ex quo nō dat̄ vltimum inſtās eē ſenicis.ſed q̄n ſenix ex
quodā inſtinctu nāe ſe nō poſſe manere ꝑparat ⁊ diſpo-
nit ad hoc vt ſic fiat:vt poſſit ad minus ꝑmanere ſm ſpe-
ciē:⁊ tunc aggregat ligna ⁊ ea incēdit:⁊ cōburit̄.⁊ forte ſi
nō cōburereť nō diutius viueret:nec tūc alia ſenix ex ea
gn̄aret̄.¶Ad quartaꝫ de vetula:dico ꝙ quis ipa dicat
ore ſe hr̄e tediū de vita ſua:hoc tñ corde non optat.¶Ad
qntā auctoritatē Linconienſis:dico ꝙ illi hoīes in illa ter
ra tm̄ viuunt ꝙ forte incipiunt hr̄e miſerias ⁊ dolores ⁊
mēbra eoꝝ reddunt̄ tandē ita dura ⁊ inepta ꝙ nihil bo-
ni poſſunt facere:⁊ tūc appetentes eoꝝ miſeriā nō eſſe ca-
dunt ad fluuios ⁊ ſe ſubmergūt.¶Ad ſextam ꝯñr dico
illis qui ſuſpendunt ſe:ꝙ non appetunt ſe non eē:ſed eo
rū miſeriā nō eē:⁊ ſic faciūt ſeipſos nō eē:vnde ſi aliquo
mō poſſent facere eoꝝ miſeriā nō eē ſine hoc ꝙ facerent
ſe nō eē:facerēt:imo libētiſſime:vel pōt dici:ꝙ bn̄ aliqui
appetūt ſe nō eē:nō appetitu nāli:ſed appetitu vili ⁊ cor
ruptiuo ſenſuali ⁊ itellectuali.¶Ad ſeptimā dico ꝙ bn̄
aliqui appetūt aliq̄:que diſponūt ad eoꝝ corruptionē:⁊
⁊ ad que ſequit̄ eoꝝ corruptio.vnde bn̄ ē poſſibile ꝙ ali-
quis appetat añs alicuiꝰ ꝯñtie:⁊ tñ non appetat ꝯñs:eqꝛ
nō appetit ꝯñtiā eſſe bonā:vnde aliqui bn̄ appetūt mul
tū ſupponere qui tñ nō appetunt mori:qḋ tñ ſequit̄ ad
multū ſupponere:nec appetūt ꝯñtiā eē bonā.ſ.illā:mul
tū ſupponit ergo morit̄.¶Ad octauā dico ꝙ hoīes:qui
pugnāt ꝑ defenſione rei publice vſqꝫ ad mortē nō appe-
tunt mori:ſed appetūt defenſionē rei publice ita ꝙ ēt ap
petunt añs alicuiꝰ ꝯñtie:⁊ tñ nō appetunt ꝯñs.¶Ad no
nā:quā dicit̄ appetere eſt agere:dico ꝙ pꝫ ſolutio ex di-
ctis in q̄ōne.¶Ad decimā vel appeteret ⁊c̄.dico ꝙ vtrū
q̄ꝫ tꝫ nō eodem mō:vt dictū eſt in q̄ōne.⁊ quā dicebatur
nō illā quā hꝫ:qꝛ appetitus eſt rōne carentie:ꝯcedo de
appetitu qui eſt ꝑ modū deſiderij:ſed non de illo qui ē ꝑ
modū cōplacētie:⁊ quā vlterius dicebat̄.nō appetit for-
mā gn̄andā:qꝛ illa nihil eſt.cōcedo.ergo appetēs formaꝫ
gn̄andā nihil appetit:nego ꝯñtiā.Sed bn̄ cōcedo ꝙ ap-
petēs formā gn̄andā nihil eſt qḋ appetit ſaltē illo mō:
quo appetit formā gn̄andā.cū quo ad hoc ſtat ꝙ appe-
tens formā gn̄andā appetat aliquid:qꝛ hoc verbū appe-
tit ampliat ad ſupponendū ꝑ eo qḋ eſt: vel qḋ poteſt eē.
¶Ad vndecimā dico ꝙ bn̄ ꝓbat ꝙ nō quodlibet ens ap
petit ꝑmanere appetitu aīali ſed nō naturali.¶Ad 12m
dico ꝙ calor corrumpēs humidū radicale ꝑncipaliter i-
tendit ſuū augmentū:ſed ad corruptionē humidi radica
lis:ſequit̄ corruptio caloris nālis:⁊ calor nālis appetit
añs alicuius ꝯñtie:nō tñ ꝯñs:qꝛ non appetit ꝯñtiaꝫ eſſe
bonā.¶Ad 13m quā dicit̄ ꝯriū nō agit in ꝯriū:nō appe
tit repati a ꝯrio in qḋ agit:ſꝫ appetit illud corrumpere ⁊
ſibi aſſimilare:ſiue gn̄are ſibi ſimile.¶Ad 14m ſequeret̄
ꝙ nulla eēt corruptio:negat̄.imo eſt nālis adhuc ex pte
mē vel ex pte forme gn̄ande q̄uis ſit violēta ex pte for-
me corrupte vel corrūpēde.¶Ad 15m dico ꝙ appetit ſe
ꝑmanere ꝑ tēpus finitū:⁊ quā dicit̄ ergo illo elapſo non
appetit ſe ꝑmanere:ꝯcedit̄:qꝛ tunc non eſt:nihilominus
tamē in quolibet inſtanti intrinſeco illius hore in q̄ ma
net appetit ſe vlterius ꝑmanere:qꝛ non datur vltimū in
ſtans eē eius:⁊ ſic eſt finis huius primi libri.

Finis primi libri phyſicorum.

¶ Queſtiones ſuper 2° phyſicoꝝ euſdẽ magiſtri Alberti de Saxonia incipiunt.

Tex. cõmenti. j.

¶ Eorum que ſunt: alia quidẽ ſunt na tura ꝛc. Queſtio. j.

Circa ſcđm librum phyſicoꝝ magiſtri Alberti ꝯſequenter queritur. Utrum qđlibet ens nãle habeat i ſe pñcipiũ actiuũ ꝛ paſſiuũ ſui motus ꝛ quietis nãlis: ꝛ arguit̃ pmo ꝙ nõ: qꝛ celũ eſt ens nãle: ꝛ tñ nõ hꝫ i ſe pñm ſui mot⁹ actiuũ: qꝛ pñm actiuum motus celi eſt ipſa intelligentia ſeparata: que nõ eſt i celo: ꝛ ſimilr nõ hꝫ pñm paſſiuũ ſui motus: qꝛ nihil dicit̃ h̃ie ſeipſum ꝛ cum celũ ſit met pñm paſſiuũ ſui motus ꝛc. ¶ 2° mã pma eſt ens nãle ꝛ nõ hꝫ in ſe pñm actiuũ ſui motus vel quietis: ergo queſtio falſa: ꝯña tenet: ꝛ pma pars antecedẽtis pꝫ qꝛ mã pᵃ nõ eſt ens artificiale: mõ de nũo eoꝝ que ſunt: aut eſt artificiale aut nãle: 2ᵃ pars antecedẽtis pꝫ ex eo: ꝙ mã i ſui nã ẽ ſimplex oĩ pñº eẽntiali carẽs: ꝛ aliter ꝙ ſit pñm eẽntiale ſui. ¶ 3° põt argui de aĩa intellectiua ꝛ de intelligẽtijs ꝛ de alijs formis ſbalib⁹ ꝛ accñtalib⁹: que oĩa cũ ſint ſimplicia: nõ hñt in ſe pñª actiua ꝛ paſſiua ſui motus ꝛ quietis: ꝛ qñqꝫ vocant̃ res nãles. ¶ 4° mot⁹ grauis deorſum eſt res nãlis: qꝛ nõ artificialis: ꝛ tñ non hꝫ in ſe pñm motus ꝛ quietis: qꝛ aliter motus eſſet mot⁹: ꝛ ad motuꝫ eſſet mutatio: qđ eſt ꝯtra Ar. quĩto hui⁹. ¶ 5° celũ ꝛ ignis in ſpera ſua ſunt entia nãlia: ꝛ tamẽ nõ hñt in ſe pñm ſue quietis: pꝫ qꝛ nunq̃ queſcunt: ſed ꝯtinue mouent̃: ḡ eoꝝ nõ eſt quies ꝛ per ꝯñs nullũ eſt pñm quietis: qꝛ eius qđ nõ eſt: nullũ eſt pñm. ¶ 6° totalis terra ſemp quieſcit in medio celi: ꝛ nunq̃ mouet̃: cũ ergo eius nõ eſt motus: ſeq̃t̃ nullũ eſſe pñm ſui motus: ꝛ tñ eſt ens nãle. ergo nõ qđlibet ens nãle hꝫ in ſe pñm ſui mot⁹ ꝛ quietis. ¶ 7° deſcẽdat aliqđ graue: tũc interim ꝙ deſcẽdit nõ hꝫ in ſe pñm quietis: qꝛ tunc eius quies nõ eſt: qꝛ illius qđ nõ eſt: nullũ eſt pñm: ꝛ per ꝯñs nõ eſt pñm quietis: ergo queſtio falſa: etiã ſit ens nãle: ꝛ ſilr cũ aliqđ ens nãle quieſcat: tunc eius nõ eſt pñm ſui motus: qꝛ eius motus nõ eſt. ergo ꝛc. ¶ 8° motus rei nãlis ꝛ ſilr quies nõ ſunt aliud niſi ipſa res mota nãlis: modo qꝛ nulla res nãlis hꝫ in ſe pñm actiuũ ꝛ paſſiuũ ſui ipſius ſequit̃ nullã rem h̃ie pñm motus ꝛ quietis. ¶ 9° idẽ nõ hꝫ in ſe pñm oppoſitorum. Sed motus ꝛ quies ſunt oppoſita ergo ꝛc. ¶ 10° qđlibet ens nãle hꝫ in ſe pñm actiuum ſui motus ꝛ quietis: ſed aliqđ ens artificiale hꝫ ẽt in ſe pñm mot⁹ ꝛ quietis: ſeq̃t̃ aliqđ ens artificiale eẽ ens nãle. maior eſt Ar. ſed minor eſt vera: qꝛ ſtatua vt ens artificiale: cũ ponit̃ ſurſum deſcẽdit a pñº intrinſeco pp grauitatẽ: ꝛ cũ diſcurſus ſit bon⁹ ꝛ ꝯcluſio ſit falſa. ꝛ minor vera: opꝫ maiorẽ eẽ falſam. ¶ 11° motus: quo aqua calefacta redit ad frigiditatẽ eſt nãlis aque: ꝛ tñ nõ vr̃ eẽ a pñº intrinſeco: naꝫ vt dicit Cõmẽtator circa pñm hui⁹ ſecũdi q̃ ſimplicia ſunt ſicut elementa nõ hñt in ſe pñm ſue alterationis.

In oppoſitũ arguit̃: ꝛ eſt Ar. in pmo tractatu hui⁹ ſecũdi: ponens diãꝫ inter nãlia: ꝛ artificialia: dicens: ꝙ ens nãle: in q̃tuꝫ nãle hꝫ in ſe pñm actiuuꝫ ꝛ paſſiuũ ſui mot⁹ ꝛ quietis. ſed artificialia in q̃tũ artificialia nõ hñt in ſe pñm ſui motus ꝛc. mõ cũ dictio reduplicatiua reduplicat de oĩ ſpẽ: ſeq̃t̃ ꝙ hec eſt vera omne ens nãle hꝫ in ſe pñm mot⁹: ꝛ quietis. ¶ In iſta q̃one primo ponende ſunt diuiſiones. 2° concluſiones.

Quantum ad pñm ſit hec prima diſtinctio ꝙ ens nãle capit̃ dupliciter ſtricte ꝛ large: ſtricte ſolum ens nãle dr̃ per ſe ſeorſum exñs: vt eſt homo vel lapis vel aliquod huiuſmodi: ꝛ iſto mõ: nec mã: nec forma: nec accidens dicuntur entia nãlia q̃uis bene dicantur nã: ſiue entia ſm naturã. Ens nãle large dr̃ prout extendit ſe non ſolũ ad ſbam per ſe ſeorſum exiſtentem: ſed etiã ad pñcipia eius: ꝛ eẽ ꝛ accidẽtia: ꝛ operationes nãles eius: ꝛ iſto mõ bene dicimus mãm ꝛ formã eſſe ens nãle ſed hoc improprie. modo in titulo q̃onis capitur ens nãle ſtricte: ꝛ per hoc ſoluit̃ rõ facta de aĩa: ꝛ de mã: ꝛ de alijs nõ per ſe ſubſiſtẽtibus: qꝛ illa ſtricte non ſunt entia nãlia. ¶ 2ª diſtinctio ꝙ pñcipiũ paſſiuũ motus ꝛ quietis. dicit̃ tripl'r vno modo dicit̃ pro illo nõ quod ſubijcit̃ motui: ꝛ quieti: ſed pro illo: qđ nominat̃ moueri vel quieſcere verbi grã: vt eſt homo vel lapis: cuꝫ mouet̃: vel quieſcit. ¶ 2° modo dicit̃ illud quod ſubijcit̃ motui vel quieti: ꝛ ſic dicimus mãm eſſe pñcipiũ paſſiuuꝫ tale. ¶ 3° modo tale principiũ paſſiuuꝫ quod reſiſtit motui: verbi grã ſi eſſet aliquod mixtũ deſcẽdens. quod hẽt in ſe duos gradus leuitatis ꝛ quatuor grauitatis. tũc illi duo gradus leuitatis poſſẽt dici pñm intrinſecum paſſiuũ talis motus: ꝛ accipiendo ſic pñcipium paſſiuũ. quoddã eſt intrinſecũ: vt iam exemplificatũ eſt: ꝛ quoddã eſt extrinſecũ ſicut eſt medium: nam hoc etiã reſiſtit aſcendenti ꝛ deſcendenti: ꝛ ſic accipit̃ pñm paſſiuũ. quum dicit̃ velocitatem motus attendi penes proportionẽ agentis ad paſſiuꝫ vel pñcipium paſſiuũ. ¶ 3ª diſtinctio ꝙ pñcipiũ actiuũ dupl'r accipitur. vno modo pro forma ſbali inclinante ad motum: vel ad quietẽ. 2° modo pro forma accidẽtali. que eſt tanq̃ inſtrumẽtũ mediante quo forma ſbalis agit talẽ motum vel quietem: ꝛ ſm hoc ſolet diſtingui ꝙ duplex eſt pñcipiũ actiuũ motus ꝛ quietis: quoddam eſt pñcipale vt eſt forma ſbalis: quoddam vero inſtrumentale. vt eſt forma accidentalis verbi grã: ſm ꝙ pñcipiũ actiuũ pñcipale deſcenſus ipſius grauis eſt forma ſubſtãtialis illi⁹ grauis: ſed inſtrumentale eſt ipſa grauitas: ꝛ ſimilr principium actiuũ pñcipale augmentationis: vel nutritiõis eſt ipſa aĩa: pñcipiũ autem inſtr̃ale eſt ipſe calor naturalis. ¶ 4ª diſtinctio ꝙ motuũ quidam eſt nãlis: quidaꝫ violentus: ꝛ quidaꝫ preter naturam: motus nãlis alicuius dr̃ eſſe ad quem tale mobile inclinatur per ſuam nãm ꝓpter ſalutem ꝛ perfectionẽ talis rei: vnde nutritio eſt pp ſaluteꝫ ꝛ ꝯſeruationem illius quod nutritur. Augmentatio vero pp perfectionẽ deſcenſus grauis: ꝛ aſcenſus leuis pp ꝯſeruationem: nam per talem motum entia naturalia veniant ad loca ſua naturalia in quibus ꝯſeruãtur: ſed motus violentus dr̃ qui eſt contra nãleꝫ inclinationem ipſius mobilis: ſicut eſt aſcenſus grauis: ꝛ deſcẽſus leuis. ꝛ ꝓportionabilr dicatur de quiete. motus auteꝫ qui eſt alicui preter nãm nec ineſt illi a natura intrinſeca ſicut eſt motus circularis ignis in ſpera ſua: iſtũ eniꝫ nõ habet a natura. ſ. a forma ſbali: nec eſt ſibi nãlis ex eo ꝙ tunc eidẽ ſimplici naturaliter ineſſent plures mot⁹ ſimplices diſtincti ſpecie: quod eſt ꝯtra Ar. pmo celi: nec etiam motus iſte eſt illi violentus: qꝛ tunc illi motui mot⁹ ignis eſſet ꝯtrarius: ſed hoc eſt contra Ar. primo celi qui ponit. ꝙ motui circulari nullus motus ſit ꝯtrarius: ꝯſequentia tenet per Ar. ibidem: vbi dr̃ ꝙ motui violento alicuius mobilis ſemper motus nãlis eiuſdem eſt cõtrarius. i. inclinatio ad motum nãlem. motus ergo circularis ignis in ſpera ſua ineſt ei preter nãm ꝛ eſt ei impertinens: qꝛ nec ſibi repugnans nec ad ipſũ ſequitur queſtio ergo intelligitur ſolum de motu locali nãli. ¶ 5ª diſtinctio ꝙ celum poteſt ſumi dupl'r: vel cum incluſione motoris: vel cũ excluſione motoris ꝛ ſic de diſtinctionibus.

Tex. cõ. 19.

Cõmen. 1.

Tex. cõ. 1.

Tex. cõ. 9.

Tex. cõ. 24

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quantū ad ſcdm:ſit prima cōcluſio accipiēdo ens
nāle large: nō quodlibet ens nāle habet
in ſe pncipiū ſui motus ⁊ quietis:hoc pꝫ de aīa intellecti
ua:de mā:de intelligētys ⁊ hꝫ.℃2ª cōcluſio ꝙ accipiēdo
ens nāle ſtricte:hec eſt falſa quodlibet ens nāle habet in ſe
pncipiū ſui motus ⁊ quietis nālis:hoc pbaꝛ:qꝛ poſito ꝙ
aliquod graue proijciaꝛ ſurſuꝫ tunc interim ꝙ aſcendit:
nec moueꝛ nec quieſcit nāliter ⁊ per ꝯñs interim non hꝫ
pnm ſui motus nālis:nec ēt quietis nālis qꝛ illius:qḋ nō
eſt:nō eſt aliquod pnm intrinſecū.℃3ª cōcluſio accipiēdo
celum excludēdo motorē nō hꝫ in ſe pnm actiuū nec paſ
ſiuū ſui motus:hoc pbaꝛ qꝛ nō actiuū.qꝛ tale eſt motor:
⁊ talis mō eſt excluſus:nec paſſiuū:qꝛ hoc eſt ipm met:ni
hil aūt hꝫ ſeipſum.℃4ª cōcluſio accipiendo celū cū īclu
ſione motoris:ipm hꝫ in ſe pnm actiuū pūncipale:⁊ pnci
piū paſſiuū ſui motus:hoc patet qꝛ ſic aggregat in ſe iſta
duo.ſ.motorē:⁊ ſbm motus illius.ſ.iſtā ſbam ſimplicē:
que moueꝛ.℃5ª cōcluſio ꝙ ipſum celū ſic accipiēdo non
hꝫ in ſe pnm inſtrumētale actiuū nec paſſiuum 3° modo
ſumptū.ſ.pro eo qḋ reſiſtit mouenti:pꝫ hoc qꝛ intelligē
tia nō mouet celū mediāte aliquo inſtro ſed immediate:
ſed ſic non eſt de forma ſbali grauis:qꝛ illa mouet graue
grauitate:⁊ ſilr in celo nihil reſiſtit mouenti:qꝛ mouetur
abſqꝫ omni reſiſtētia ex hoc pōt inferri ꝙ celū moueꝛ ſi
ne fatigatione ⁊ pena:vnde quātū eēt ex pte potētie ⁊ re
ſiſtentie:vna potētia quāta eſſet potētia vni⁹ muſce poſ
ſet mouere celū circulariter qḋ nullo mō reſiſteret.℃6ª ꝙ
elemēta ſimplicia tā ſbaliter ꝙ̄ qualitatiue nō habent in
ſe pnm paſſiuū ꝓ illo qḋ reſiſtit mouenti:hoc pꝫ qꝛ aliter
nō eſſent ſimplicia qualitatiue.Cū hoc tñ ſtat ꝙ in eoꝝ
motu nāli bene eſt pnm paſſiuū extrinſecū ſic accipiendo
pnm paſſiuū:pꝫ nā hoc eſt ipſummet mediū:verūtamen
ſi aſcenderet:vel deſcēderet:plus deſcēderet in vacuo:nō
eſſet ibi pnm intrinſecū nec extrinſecū:accipiendo pncipi
um paſſiuū mō pdicto.℃7ª cōcluſio:quodlibet ens nā
le hꝫ in ſe pnm actiuū ⁊ paſſiuū ſui motus ⁊ quietis natu
ralis.vel ipmmet eſt ipſum pnm paſſiuū ſiue moueaꝛ ſiue
quieſcat.Sed dices:hec ꝯcluſio ꝯdicit ſcdē.Rñdeo ⁊ di
co ꝙ nō eſt ſibi ꝯdictoria qꝛ multum refert dicere hoc hꝫ
in ſe pnm motus ⁊ dicere hoc hꝫ in ſe pnm actiuū motus:
qꝛ poſito ꝙ a.mobile nō moueaꝛ tunc adhuc hꝫ in ſe pn
cipiū actiuū ſui motus:qꝛ hꝫ aliquid in ſe qḋ ipm poteſt
mouere:mō hoc nō ſequiꝛ ſi actu moueretꝛ:nā hoc vbuꝫ
pōt ampliat pro futuro vel poſſibili:ſed qꝛ includiꝛ in hꝫ
paſſiuū:actiuū ergo ꝯſimili mō ampliat:ſed ſic nō eſt de
iſto termino pnm ſe ſolo ſumptū:qꝛ aliqñ hec eſt vera a.
mobile hꝫ in ſe pnm actiuū ſui motus:aliqñ tñ hec ē falſa
a.mobile hꝫ in ſe pnm motus.ſicut hec aliqñ eſt vera.ſor.
eſt gñandus.ꝗuis hec ſit falſa:ſor.eſt hō.Sed diceret ali
quis.a.hꝫ in ſe pnm actiuū ſui motus:ḡ.a.hꝫ in ſe princi
piū motus:tenet ꝯñtia ab inferiori ad ſuperi⁹ affirmati
ue:⁊ per ꝯñs prima nō pōt eē vera niſi ſcda ſit vera ſi for
meꝛ.℃Rñdeꝛ negādo ꝯñtiā.qꝛ arguiꝛ a termino ſum
pto cū ampliatione ad eūdē ſumptū ſine ampliatione ⁊
eſt ſimilis modus ſicut ſi argueretꝛ ſic:ſor.eſt hō mortuus.
ergo ſor.eſt homo:ibi arguiꝛ ab inferiori ad ſupius:ſimi
li mō dicaꝛ de pn° paſſiuo:qꝛ ipꝫ dicaꝛ ꝙ poteſt pati:vt
moueaꝛ:vel quieſcat:ſic patet ꝙ hec concluſio non repu
gnat ſcdē ꝗuis hoc nō intelligentib⁹ logycā appareat:⁊
iſta ꝯcluſio pbaꝛ ſic:omnis motus nālis eſt ſurſuꝫ vel de
orſum:vel circularis:vt pꝫ per Ar.pmo celi:ſed quodcū Tex.cō.5.
qꝫ ens nāle qḋ moueꝛ aliquo iſtoꝝ motuū nāliter.hꝫ i ſe
aliquid qḋ ſubijciꝛ illi motui.ſ.illḋ qḋ moueꝛ ⁊ illud qḋ
facit illū motū:⁊ hoc patet tam de mixtis ꝙ̄ de elemētis
ſimplicibus ꝙ̄ de celo accipiēdo celū cū incluſione moto
ris:ſed accipiēdo celū ſine incluſione motoris:tunc ipſuꝫ
met eſt pnm paſſiuū ſui motus:pp qḋ notāter dixi in cō
cluſione vel ipm met.Sic ergo dictū eſt de motu:propor
tionaliter:dicē de qete.vnde pro maiori intelligētia ſciē
dum eſt ꝙ ꝗuis forte iā totalis terra quieſcat:tñ hꝫ in ſe
pnm actiuū motus:qꝛ hꝫ in ſe formā ſbalē:que ꝗuis de
facto nō moueat ipſaꝫ:tñ pōt ipaꝫ mouere:qꝛ poteſt eſſe
extra locū ſuū ſm ſe totaꝫ:vel ſm aliquā eius partem:⁊
tunc forma moueret ipſaꝫ:⁊ per ꝯñs erat ante verū dice
re illā formā poſſe mouere ipaꝫ:ſilr ꝗuis aliquod graue
iā deſcendat.⁊ nō quieſcat.Tñ hꝫ in ſe principiū paſſiuū
vel eſt illud met qḋ pōt pati ꝙ qeſcat:ſic ergo pꝫ qualiter
refert multū dicere mobile:vel ens nāle hr̄e in ſe pncipi
um motus ⁊ qetis:⁊ dicere ꝙ hēat in ſe pnm actiuū mot⁹
⁊ quietis:vel paſſiuū vel eē illud met qḋ moueꝛ:vel qe
ſcit.℃8ª cōcluſio:ꝙ quodlibet ens nāle:qḋ nutritur vel
augeꝛ:hꝫ in ſe pnm actiuū ⁊ paſſiuū nutritionis ⁊ aug
mentationis:⁊ adhuc ſi nō actu nutrireꝛ:vel augereꝛ ha
beret in ſe pnm qḋ poſſet augeri vel nutriri ſiue facere nu
tritionē:vel augmētationē:⁊ ſilr pnm:qḋ pt hoc pati:de
motu vō alterationis videbiꝛ in queſtione ſequenti.

Ad rationes principales.ad primā ⁊ ad alias
vſqꝫ ad octauā incluſiue apparet
ſolutio in 2° articulo.℃Ad octauā ꝯcedo ꝙ mot⁹ ⁊ qes
nō diſtinguunꝛ a rebus nālibus.⁊ igiꝛ bñ ꝯcedo hanc eē
falſam motus:vel quies eſt pnm actiuū:vel paſſiuū:nam
quū aliquod mobile diu fuit:⁊ tunc moueꝛ vel quieſcit:
falſum eſt ꝙ illius motus vel quietis ſit pnm actiuuꝫ vel
paſſiuū:nihilominus tñ eſt cōcedēdū:ꝙ aliquod eſt pn
cipiū actiuū talis motus vel quietis:⁊ ſilr paſſiuū:⁊ ra
tio huius eſt:nā ꝗuis forma ſbalis talis entis nō ſit pn
cipiū actiuū eiuſdē:tñ facit ⁊ agit ꝙ illḋ ens taliter ſe hꝫ:
vel ꝙ moueꝛ:vel quieſcat ⁊c.℃Ad nonā dico ꝙ qes nā
lis nō opponiꝛ motui nāli eiuſdē mobilis:ſed bñ quies
violēta opponiꝛ motui nāli:pp qḋ forma ſbalis que eſt
pnm actiuū quietis vel motus nālis:nō eſt pnm quietis:
motus violēti:que quies eſt termin⁹ a quo:mot⁹ nālis:⁊
quies nālis eſt termin⁹ ad quē eiuſdē motus.℃Ad deci
mā dico ꝙ ibi eſt multiplex peccatū qꝛ ibi arguitur in 2ª
figura ex puris affirmatiuis.℃1° qꝛ ꝯcluſio ibi reputaꝛ
falſa:que tñ nō eſt falſa:pmuꝫ pꝫ de ſe.2m declaraꝛ:qꝛ hec
reputaꝛ eē falſa ens artificiale eſt ens nāle:mō iſta eſt ve
ra:nā iſta ſtatua eſt ens nāle qꝛ lapis:vel ens:⁊ iſta eadeꝫ
ſtatua ē ens artificiale:ergo ꝯcludiꝛ expoſitorie ꝙ ens nā
le eſt ens artificiale:qñ aūt Ar.dixit diſtinguēdo ens nā
le ꝯ artificiale:debet itelligi ꝙ iſta duo noīa artificiale:⁊
nāle diſtinctis ꝯceptib⁹ in mēte ſubordināt ur in ſignificā
do:in quoꝝ vno includitur hr̄e pnm actiuū ⁊ paſſiuum
motus ⁊ quietis in ſe.in alio vō nō:qꝛ ad ꝯcipiendum
aliquā rē nālē opꝫ concipe illā rem hr̄e in ſe pnm actiuū ⁊
paſſiuū motus ⁊ qetis.Sed ad ꝯcipiendū aliquā reꝫ eē
artificialē nō opꝫ hoc ꝯcipere:vnde pōt aliqs imaginari
locū:vel aliquid eē locū nō imaginādo hoc eē graue vel
leue:nec nāliter mobile motu circulari:ſed nō pōt imagi
nari aliquod eē ens nāle niſi ꝯciperet ipſuꝫ eē graue:vel
leue:vel nāliter mobile motu circulari:mō ſi cōcipio ipꝫ
eſſe graue opꝫ me cōcipere hr̄e in ſe principiū mot⁹ deor
ſum actiuū ⁊ paſſiuū.Et ſi ꝯcipio ipm eē leue opꝫ cōcipe
re ipm hr̄e in ſe principiū actiuū motus aſcenſus:⁊ ſic ꝓ
portionaꝛ ſi cōcipiā aliquid eē mobile motu circulari.
℃Ad vltimā patebit in ſequenti. Qō 4.

Queritur ſecūdo,vtrū aliquod cor
pus mixtum vel ſimplex
habeat in ſe principiū itrinſecū ſue altera
tionis:⁊ arguiꝛ primo ꝙ nō:per vnuꝫ di
ctū Cōmētatoris circa pncipiū huius ſecū Cōmēto.
di libri:vbi dicit⁹ ꝙ elemēta nō habent in
ſe principia ſue alterationis:ſed bene habent in ſe prin
cipia ſui motus localis:ſed mixta bñ habent in ſe prin
cipium ſue alterationis ⁊ ſui motus localis.℃1° videꝛ
ꝙ nullū corpus mixtū habeat in ſe principiū actiuū ſui

motus

motus: qꝛ ſic ſequeretur: ꝙ aliquod ageret in ſeipſum: ⁊ ſimul eſſet in actu ⁊ in potentia. Sȝ hoc eſt impoſſibile: ergo ꝯñtia ꝓbatur: qꝛ motis nobis mouentur oīa que in nobis ſunt: ſequeretur ꝙ in aliquo corpore eēt aliquid qđ moueret ipſuȝ corpus: tunc hoc moueret ſe ipm: ⁊ eſſet in actu in q̄ȝtuȝ mouens: ⁊ in poª in q̄ȝtum motū: ⁊ reſpectu ſui ipſius: ⁊ ſic idem ageret in ſeipſuȝ. ¶ 3° ſi aliqđ hīet in ſe pñm ſue alterationis: ſeq̄ret ꝙ hīet in ſe pñm actiuuȝ ſue gñationis vel corruptionis. Sed hoc eſt falſuȝ. nō enim pñm ſue gñationis: pȝ qꝛ poſtq̄ȝ aliqđ eſt ſemel gñatum amplius gñari nō pōt ꝙ ēt nō habeat pñm ſue corruptionis pȝ: qꝛ quodlibet ens diligit ſe ꝑmanere: vt ꝑus dictū eſt: qđ nō eſſet ſi hīet in ſe pñm ſue corruptionis actiuuȝ. ꝯñtia probatur: qꝛ quelibet alteratio ordinatur in gñationē
Tex.cō.1. vel corruptionē: ergo bñ dicit Ar. in p° de gñatiōe: ꝙ ſi gñatio eſt impoſſi: alteratio eſt impoſſi: ſi ergo aliqđ hīet in ſe pñm actiuū ſue gñationis: ⁊ ſi non hȝ in ſe pñm ſue gñationis nec corruptiōis: tūc etiā nō hȝ in ſe pñm ſue alterationis. ¶ 4° ſequeretur ꝙ aliqđ hīet in ſe ꝯ̄ria. Sed hoc eſt falſum: ⁊ cōtra diffinitionē ꝯ̄rioꝝ: qꝛ nō inſunt eidem niſi viciſſim: ꝯñtia tenet: qꝛ alteratio nō eſt niſi inter ꝯ̄ria. ¶ 5° ſi q̄ſtio eſſet vera maxime de aqua calefacta que ꝑ ſe ipſaȝ alteratur a caliditate in frigiditatē: ſȝ hoc nō eſt veruȝ qꝛ tūc ſequeretur ꝙ a ꝓportione minoris inequalitatis ꝓueniret actio: ſed hoc eſt falſum: ⁊ ꝓbatur ꝯñtia: qꝛ aqua pōt eſſe tm̄ calida: ꝙ illius multo plus eſt de caliditate q̄ȝ de frigiditate: mō ſi ab aliquo intrinſeco reduceretur ad frigiditatē: hoc nō videretur niſi a frigiditate: quā adhuc hȝ: que corrūpit illā caliditatē: ⁊ cum illa ſit minoris potentie: q̄ȝ caliditas: ſequitur ꝯñs illatū. ¶ 6° ſi aqua reduceretur ab intrinſeco ad frigiditateȝ: ſequeretur: ꝙ aliquid ageret vltra gradū ꝓpriū: ſed hoc eſt falſum: ⁊ ꝯñtia ꝓbatur: qꝛ frigiditas ibi manens calefactione aque ageret intenſiorē frigiditatē in illam aquā: q̄ȝ ipſamet eſſet.

In oppoſitum arguitur ꝑmo de mixto ꝙ datum eſt ꝙ in mixto ſunt alique partes que ſunt calidiores: ⁊ alique minus calide: ſicut in hoīe cor eſt magis calidū q̄ȝ cerebruȝ: ⁊ qꝛ magis calidum agit in minus calidū intendens ipm aſſimilare ſibi: naȝ iſta eſt lex ⁊ nā actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ: ex quo ſequitur mixta hēre in ſe pñª actiua ⁊ paſſiua ſue alterationis. de ſimplicibus probatur ēt qꝛ videmus: ꝙ aqua calefacta amota a caliditate ecōuerſo redit ad eius frigiditatē: ⁊ nō pōt dici ꝙ hoc faciat ꝯtinens ex eo ꝙ redit ad frigiditatē intenſiorē q̄ȝ ſit frigiditas ꝯtinentis: cuȝ ergo nihil agat intenſiorē gradū: q̄ȝ ipmmet habeat: ſequitur ꝙ continens nō reducat aquā ad intenſiorē frigiditatē q̄ȝ ipmmet habeat. Pro iſta q̄ōne ꝑmo ponēde ſunt alique diſtinctiones. 2° alique ꝯ̄nes. 3° quedam dubia.

Quantum ad primū ſit iſta prima diſtinctio ꝙ omne corpus mixtū vel ſimplex: vł eſt homogeneū: vel heterogeneū. ¶ 2ª diſtinctio ꝙ corporum homogeneoꝝ quedaȝ ſunt homogenea ratione ſimilitudinis figure ſuaꝝ partiuȝ vel rōne ſilitudinis ſuarum qualitatū in gradu ſuarū partiū. vel rōne vtriuſqȝ ſimul. Verbi grā: ſicut eſt de aqua: vel de igne puro: naȝ ignis purus vel aqua pura: dr̄ homogeneū: qꝛ nulla partium determinat ſibi diſtinctā figurā a figura alterius ptis: ⁊ ſilr̄ q̄libet pars eius hȝ q̄litates. ſ. caliditatē: ⁊ frigiditatem ita intenſam ſicut alia pars. ⁊ hec eſt homogeneitas taȝ rōne ſilitudinis figure partiū: q̄ȝ etiā rōne qualitatū. ¶ 3ª diſtinctio ꝙ corpoꝝ heterogeneoꝝ. q̄dā ſunt talia ratione diſſimilitudinis qualitatū primaꝝ ſuaꝝ partiuȝ: ⁊ quedam diſſimilitudinis figure eaꝝ: ⁊ quedam ratione vtriuſqȝ ſimul. verbi grā. poſito ꝙ eſſet aliquod aīal: quod per totum vniformiter eſſet calidum. illud diceretur heterogeneū rōne diſſimilitudinis figure ſuaꝝ partium: ſed non ratione qualitatum in gradu. Exēpluȝ ſcđi ſicut ſi eſſet vna aqua: cuius medietas eēt calida ⁊ alia frigida. tūc illa aqua diceretur heterogenea rōne diſſimilitudinis qualitatum: ſed non rōne diſſimilitudinis figure ſuaꝝ partiū. Exemplum tertij. ſicut homo vel aliud aīal quod eſt heterogeneuȝ tam rōne diſſimilitudinis figure ſuaꝝ partiū: q̄ȝ rōne diſſimilitudinis qualitatum ſuaꝝ: qꝛ oēs eius partes nō ſunt ſilis figure. cū caput ſit alterius figure q̄ȝ pes: ⁊ ſimiliter non oēs partes ſunt conſimiles in qualitate: qꝛ cor eſt calidius q̄ȝ ſit cerebrū. vel q̄ȝ aliqđ aliud membrū: ſic ergo patet quomodo homogenea. vel heterogenea pñt attendi vel penes figuraȝ partiū. vel penes qualitates. Nota tm̄ ꝙ in iſta queſtione volo vti homogeneis prout attēduntur ex parte qualitatū: ⁊ nō ex parte figuraꝝ. ¶ 4ª diſtinctio ꝙ aliquod mixtū pōt dici dupliciter ſbaliter. vel accidentalr̄ ſiue qualitatiue. ſbaliter ſicut in quo ſunt quatuor elementa vel qualitates ſimiles quatuor elementoꝝ adinuiceȝ: ſicut homo vel aliqđ aliud mixtuȝ ſimile: mixtū autē qualitatiue dicitur elementuȝ remiſſum in ſuis qualitatibus actiuis ⁊ paſſiuis. verbi grā. vt ſi frigiditas aque remitteretur. tūc aqua diceretur mixta q̄litatiue: q̄ȝuis eſſet ſimplex ſbaliter ſimplicitate. que opponitur mixtioni ſbali. ¶ 5ª diſtinctio ꝙ aliquid pōt dici hēre in ſe principiū ſue alterationis dupliciter de per ſe ꝑmo: ⁊ de per ſe non ꝑmo. primuȝ dicitur tale: cuius quelibet pars alterat q̄ſlibet partē illius: ⁊ quelibet pars alteratur. ¶ 2° modo dr̄ illud cuius vna pars alterat aliā: ſed non quelibet: ſicut eſt in mixto ꝑfecto. vt in homine: cuius vna pars alterat bene aliā non tm̄ quelibet q̄ſlibet: cor eniȝ non alterat ſeipſuȝ. vel ſi eſſet vna aqua. cuius vna medietas eſſet calida ⁊ alia frigida. vna alteraret aliam. non tm̄ quelibet q̄ſlibet: qꝛ medietas frigida non alteraret ſeipſaȝ: ⁊ tale voco hēre in ſe ꝑncipiū actiuū ſue alterationis per ſe non ꝑmo. ſi autē eſt aliquid cuius nulla pars alterat aliaȝ nec aliquid eſt in ipſo quod alteret eas: nec dr̄ habere in ſe principiū actiuū ſue alterationis per ſe ꝑmo: nec per ſe nō ꝑ°. ſic pȝ ex ſupius declaratis ⁊c̄.

Quantū ad ſcđm. premitto quaſdā ſuppoſitiōes: prima eſt ꝙ quelibet res nālis determinat ſibi vnā diſpoſitionem que eſt ſibi optima: ⁊ cum in iſta eſt. optime eſt ſibi: hoc eſt ita bene ſicut poteſt ſibi eſſe quantum eſt ex parte capacitatis ſue nature: ſed quū recedit ab ipſa diſpoſitione ſibi nāliſſima male eſt ſibi ⁊ incipit infirmari ⁊ tendere ad corruptionē: verbi grā. Cuȝ ignis habet caliditatem in ſūmo: ⁊ ſiccitatem in gradu debito igni. tunc ignis eſt in optima ſui diſpoſitione: ſed quū eius caliditas remittitur. tunc declinat ab illa diſpōne ⁊ incipit īfirmare ⁊ tendere ad corruptionē. vnde elementa pñt dici infirma ſicut mixta aīata: ⁊ pñt medicari per contrariam remotionem remittentes qualitates alterius elementi. ⁊ ſimilr̄ ſicut eſt de elementis. ita eſt de mixtis. ſ. ꝙ determinant ſibi vnam diſpoſitionem eis nāliſſimā: ⁊ quū ſunt in ea: ſunt optime. quūȝ aūt recedunt ab illa incipiunt infirmari: ⁊ tandem corrumpi. Et eſt ſciendū ꝙ non eſt eadem diſpoſitio nālis oībus mixtis: imo illa que eſt nālis homini non eſt nālis equo: nec econuerſo. ¶ 2ª ſuppoſitio ꝙ quodlibet ens nāle appetit ſe permanere nāliter in ſua naturali diſpoſitiōe quū eſt in ea: hoc patet: qꝛ omne ens nāle: nāliter appetit ſe permanere vt prius dicebatur: cum ergo in iſta diſpoſitione ſibi optime eſt. ſequitur ergo. ¶ 3ª ſuppoſitio ꝙ q̄dlibet ens reſiſtit trahenti ipſuȝ extra eius diſpoſitionem nālem. vt patet: qꝛ quodlibet tale habet inclinationem nālem manendi in illa. vnde lapis habet nālem inclinationem ad eſſendū deorſum: ⁊ reſiſtit volenti ipſuȝ trahere ſurſum. ¶ His premiſſis ſit prima ꝯcluſio. ꝙ nullum ens nāle habet in ſe pñm actiuuȝ ſui motus alterationis per ſe primo a ſua nāli diſpoſitione: hoc probatur: qꝛ quodlibet ens nāle determinat ſibi vnā diſpoſitionem nālem: vt patet per pri

maꝫ ſuppoſitionem ſub qua appetit manere per ſcḋm: ⁊ reſiſtit cuilibet volenti ipſum trahere ab illa diſpoſitione: vt pꝫ per tertiaꝫ ſuppoſitionē. ergo quodlibet trahēs ipſum ab illa nāli diſpoſitione violenter traheret ipm̄: ⁊ per ꝯñs non eſt ſibi intrinſecuꝫ. ¶ 2° nos videm⁹ ꝙ graue quum eſt in loco ſuo nāli: ⁊ ſimiliter leue: nunq̄ȝ mouent ſe ab illo loco. ergo ſimiliter quū corpus mixtū: vel ſimplex eſt in ſua nāli diſpoſitione: nunq̄ȝ mouet ſe ab illa: ⁊ per ꝯñs non habet in ſe pncipiū alterandi ſe ab illa diſpoſitione. ¶ 3° nos videmus ꝙ virga cum inclinata ſit ad rectitudinem nunq̄ȝ mouet ſe ab illa rectitudine ad curuitatē: ſed cuilibet volēti ipſaꝫ mouere de rectitudine ad curuitatē ipa reſiſtit ſibi. ¶ 4° ſi aliquod ens nāle haberet nāliter ab intrinſeco inclinationē a ſua diſpoſitione nāli ſibi ꝯuenienti tunc appeteret ſuiipſius corruptionē. qḋ eſt falſuꝫ. ¶ 5° tale pn̄m actiuū a tali nāli diſpōne: vel eēt mā: vl' for: nō mā: q̄ nō eſt actiua: nec for: q̄ illa determinat ſibi talem diſpoſitionē. ergo non appetit recedere ab illa. ergo. ¶ 2ª concluſio ꝙ quodlibet ens nāle: quū eſt extra ſuam nālem diſpoſitionē habet in ſe pncipium alterationis ad illaꝫ diſpoſitionē nālem: hoc probatur pmo: q̄ quodlibet ens habet nālem inclinationē permanere: ⁊ cuꝫ i illa diſpoſitione maxime poſſit manere. ergo alterat ſe ad illaꝫ: ſi eſt extra illam. ¶ 2° nos videmus quū lapis ponitur ſurſum a pn̄° intrinſeco mouetur ad locuꝫ ſibi nālem. ita ꝯſimili modo quodlibet ens ſi eſt extra ſuam naturalē diſpoſitionē mouet ſe ipſuꝫ ad illā ſi remouetur impedimentū extrinſecū. ¶ 3° ſi aliqua virga incuruat: que habet nālem inclinationē ad rectitudinem ſeipſaꝫ mouet. ergo ſimilr̄ in propoſito videt eē. ¶ 4° hoc apparet de aqua calefacta ꝙ ſi impedimentuꝫ extrinſecū remouet e cōuerſo redit ad frigiditateꝫ ⁊ non niſi ab intrinſeco pp hoc ꝙ aliquando redit ad frigiditatem intenſioreꝫ: multo plus q̄ȝ ſit frigiditas cuiuſlibet extrinſeci circumſtantis. ¶ 3ª ꝯcluſio ꝙ q̄libet ens nāle heterogeneū rōne qualitatis ſuaꝝ partium habet in ſe pncipium ſue alterationis per ſe non pmo: patet: naꝫ propter hoc ꝙ vna pars eſt alterius qualitatis ab alia agit in eaꝫ ⁊ econuerſo: nā homo vel aliquod aliud extrinſecū habet bene in ſe principiū actiuum alterandi ſe ⁊ ſua diſpoſitione nāli ⁊ hoc per ſe non primo: quia ex quo vnū membrū eſt calidius alio agit in aliud: ⁊ per ꝯñs trahit a ſua nāli diſpoſitione: naꝫ tam cito aliqḋ membruꝫ hominis duꝫ non eſt in ſua diſpoſitione nāli: tā cito nec eſt homo. ¶ 4ª concluſio ꝙ nullum ens naturale homogeneum prout homogeneitas attendit penes qualitatem: habet in ſe principium actiuuꝫ ſue alterationis a ſua diſpoſitione nāli nec per ſe primo: nec per ſe non primo. ꝙ non per ſe pmo patet ex pma cōcluſione: ꝙ nec per ſe nō primo: etiam patet ex quo quelibet pars eius eſt ſimilis qualitatis in gradu cuꝫ alia: ſequit ꝙ neutra alterat aliam. ergo. Ex his ſequit ꝙ heterogeneuꝫ pōt corrūpi dupliciter: vno mō ab intrinſeco. ſ. per ſe nō primo. alio mō ab extrinſeco: etiā ſecūdo ſequit ꝙ homogeneuꝫ pōt corrumpi ſolū vno mō. ſ. ab extrinſeco. 3° ſequit ꝙ aliquod homogeneū ꝑut dixi in pn̄° ſi poneret in vacuo pmaneret ppetue ibi: naꝫ tunc nullū corrūpens eēt ſibi applicatum: q̄ nulluꝫ corrūpens hꝫ intrinſecū: ſed ſic nō eēt de heterogeneis q̄ adhuc poſſet corrūpi ab intrinſeco: ſꝫ hoc nō ſit per ſe primo: ergo ⁊c̄.

Quantum ad tertiū dubitandū eſt primo: quia dictū eſt ꝙ q̄libet ens nāle: quū eſt poſitū extra nālem diſpoſitionē ſuam ſibi ⁊c̄. Peto verū quodlibet moueret ſe econuerſo ad illa extrinſecum cōtrarium ſibi remoueretur. ¶ Secundo dubitat ex quo aqua calefacta nāliter redit ad frigiditatē: vtrū reducat ſe vltra gradū frigiditatis: quā pmo habuit: ⁊ videt ꝙ ſic: q̄ talis eſt motus nālis qui in fine eſt velocior q̄ȝ in pn̄° videt ergo ſe mouere vltra gradū prioris frigiditatis el⁹ recte: ſicut ſi terra eēt pforata: ⁊ lapis deſcēderet verſus centrū: tūc ex quo in lapide ſic deſcendente acquirit quidam ipetus moueret ſe vltra centrū tamdiu quouſq̄ȝ impetus ſit corruptus: ⁊ tūc lapis redit ecōuerſo verſus centrum. vbi etiā acquirit vnus paruus impetus: quo iterū mouet ſe vltra centrū: ſed non tantū quantuꝫ prius: ⁊ ſic quaſi titubando tandē quieſcit: ſic ſimilr̄ videt eē de aq̄ calefacta cum redit ad frigiditatē pſtinaꝫ. ¶ 3° quid in tali reductione aque ad frigiditatem ſit agens: ⁊ quid patiens. ¶ 4° ſi celum poneret extra nālem ſui diſpoſitionē vtrū reduceret ſe ad diſpoſitionē porem ſibi nāleꝫ. ¶ Rñdeo ad pmū ⁊ dico ꝙ homogeneū eſt ſicut elementatuꝫ quantū deducat a ſui diſpoſitione nāli: dum tamen maneat: ⁊ impedimentū extrinſecū remoueat: reducat ſe ad diſpoſitionē nālem ſuam. ſic aūt non eſt dicendū de heterogeneis: ſicut eſt de homine vel de equo: imo illud tantuꝫ pōt trahi a ſua diſpoſitione naturali ſibi ꝙ quantūcunq̄ȝ impedimenta extrinſeca remouerent: nunq̄ȝ reduceret ſe ad priſtinam diſpoſitionem: ⁊ hoc q̄ partes in ſe quodāmodo ſunt ꝯtrariarum diſpoſitionū. dicit ergo aliqui medici ꝙ poſito ꝙ ſor. eēt in diſpoſitione ſibi ꝯuenientiſſima ⁊ nāliſſima ſi fieret infirmus ꝙ nunq̄ȝ amplius reduceret vel rediret ad diſpoſitionem ſibi nālem talem: qualeꝫ primo habuit. ¶ Rñdeo ad 2ᵐ: ⁊ dico ꝙ ſi ponatur aqua eē frigida in ſūmo quū eſt in nāliſſima diſpoſitione: tunc dico ꝙ cū aqua reducat ſe ad frigiditatem nō trāſcendit gradū ſūme frigiditatis: ⁊ vlterius dico ꝙ nec hoc obtinet: ꝙ in motu alterationis nō acquirit talis ipetus: q̄lis acq̄rit i motu locali: verūtn̄ ſi poneremus aquā nō hr̄e frigiditatē ſūmā cuꝫ eēt in ſūma ſua diſpōne ꝯuenientiſſima poſſemus dicere ꝙ in motu alterationis aque acquirit impetus: quo aqua trāſcēdit ad frigiditatē ſummā: ⁊ iterū redit nāliter ad illā que eſt ſibi naturalis recte ſicut diceretur de graui. ¶ Ad tertiū dico ꝙ agens in tali alteratione aque a caliditate ad frigiditatē eſt frigiditas virtualis aque: vnde q̄uis in aqua calefacta non ſit frigiditas actualis que ſentit: tn̄ ibi eſt frigiditas virtualis: que nō ſentit: vnde q̄uis piper nō ſentiat actualiter calidū: tn̄ eſt virtualr̄ ⁊c̄. principale ergo agens eſt forma ſbalis ⁊ paſſuꝫ receptiuū ⁊ ſubiectiuū ſeu ſbm forme. ¶ Ad quartū dico ꝙ ſi celū moueret extra ſuā naturalē diſpoſitionē nō rediret ⁊ eēt defect⁹ ex parte materie: q̄ celum nō hꝫ mām̄: mō cuꝫ idē nō poſſit eē agens ⁊ patiens reſpectu ſui ipſi⁹ celū nō poſſet reducere ſe ad diſpoſitionem ſibi conuenientem: ⁊ igitur concluſiones prius poſite debent intelligi de corporibus compoſitis ex materia ⁊ forma.

Ad rationes pncipales: ad pᵐ quū dixit Cōmētator elemēta ſūma nō hn̄t ⁊c̄. conceditur a diſpoſitione nāli eoꝝ: nihilominus tamen bene hn̄t pn̄m intrinſecū actiuū ſue alterationis ad diſpoſitionē eoꝝ nālem: quū ſunt poſita extra illam: ⁊ de mixtis dico ꝙ intelligit ꝙ hn̄t in ſe pn̄m ſue alterationis a diſpoſitione eoꝝ naturali: per ſe nō primo: ſꝫ nō per ſe primo. ¶ Ad 2ᵐ ſequeret ꝙ idem eēt in actu ⁊ in potētia: dico ꝙ hoc nō eſt incōueniens reſpectu diuerſoꝝ: ꝙ ideꝫ compoſitū reſpectu forme pōt eē agens: ⁊ reſpectu materie patiens. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ illa bene probat: nullum corpus hr̄e principium in ſe actiuū ſue alterationis a diſpoſitione eius nāli per ſe primo: ⁊ hoc bene conceditur: pōt tamen habere pncipium ſue alterationis a diſpoſitione eius nāli per ſe non pmo: vt dictum eſt in queſtione. ¶ Ad quartaꝫ bene cōcedo ꝙ idem bene pōt habere in ſe aliquo modo ꝯtraria: nam mixta habent in ſe partes diuerſarum qualitatū: ⁊ ſimilr̄ aqua calefacta habet caliditatem actualē ⁊ frigiditatem virtualē: que aliquo modo pnt dici contraria: q̄ frigiditas virtualis eſt productiua frigiditatis

ciua frigiditatis actualis. que eſt ↄtraria actuali caliditati. ¶ Ad quintam nego q̄ a proportiōe minoris ineq̄litatis proueniret motus: q2 quãt. cunq3 aqua ſit calida dū tamen maneat frigiditas virtualis eſt maioris potentie q̄3 ſit iſta caliditas actualis: ¶ Ad ſextã nego q̄ aliq̄d agat vltra gradum propriũ: q2 adhuc manet ibi frigiditas virtualis tanti gradus ſicut prius: ergo ⁊c̄.

¶ Tex. cõmenti. ij.

¶ Lectulus autem ⁊ indumentũ: ⁊ ſi aliquod huiuſmodi ⁊c. Q̄ō. iij.

QUeritur tertio vtrũ figura ſit res diſticta a re figurata: verbi gratia vtrum es ⁊ eius figura ſint res ↄ diſtincte: ⁊ arguit̃ primo q̄ ſic: q2 albedo diſtinguitur ab albo ⁊ anima ab animato. ergo figura a figurato. ↄñtia tenet q2 iſti duo termini figura ⁊ figuratũ: habẽt ſe ſicut abſtractũ ⁊ cõcretũ: ſicut ẽt iſti termini albedo ⁊ albũ: g̃ ſicut albedo ⁊ albu3 ſignificant ⁊ ſupponũt pro diuerſis: ſic ẽt figura ⁊ figuratum. ¶ 2° figuratũ eſt ſb̃a ⁊ figura eſt accidens: g̃ ſunt res diſtincte. ↄñtia tenet: prima pars antecedẽtis p̄bat̃: nã corpus eſt ſb̃a: ⁊ idẽ eſt figuratũ: ergo figuratũ eſt ſb̃a: ſed q̄ figura ſit accidens p3: quia nomina figurarũ ſunt ſtatua: lectus ⁊c̄. ſunt de quarta ſpẽ q̄litatis: g̃ res ſignificate per ipſa vident̃ eſſe qualitates: ſiue accidentia: vt p3. g̃. ¶ 3° figuratũ ſicut eſt ſtatua cõponit̃ ex ere ⁊ figura: ſed figura non ſic cõponit̃: g̃. ¶ 4° ſi figura nõ eẽt aliqua res ſuperaddita figurato: ſequeret̃ q̄ ſtatue factor vel domificator nullã rem nouã faceret ſupadditã reb9 figuratis: ſed hoc eſt falſu3: q2 tunc nõ eſſet premiãdus: ↄñtia tenet poſtq̄3 figura nõ eſt res ſupaddita figurato. ¶ 5° ſequeret̃ q̄ hec eet cõcedenda: ſigillũ regis eſt ruſtici: poſito q̄ vnus ruſticus haberet aliquã cerã in qua fuiſſet impreſſum ſigillũ regis. ↄñtia p̄bat̃ poſtq̄3 talis figura ⁊ diſpoſitio non eſt res diſtincta ab illa cera: ⁊ cũ illa ſit ſigillũ regis: ſequeret̃ hanc eſſe ↄcedendã: ſigillũ regis eſt ruſtici poſtq̄3 illa cera eſt ruſtici. ¶ 6° ſi figura ⁊ figuratũ eſſent ide3 ſequeret̃ q̄ homo poſſet nutriri de triãgulis ⁊ quadrangulis: ſed hoc eſt falſum: ⁊ ↄñtia tenet: q2 carnes ⁊ panes figurati ſunt figure triãgularis ⁊ q̄drãgularis ⁊c̄. ⁊ p te ſũt idẽ g̃.

IN oppoſitum arguit̃ ſic: quicquid eſt illud q̄d termino vł terminis claudit̃ eſt figura. ſed quelibet res figurata termino vel terminis claudit̃. ergo maior ẽ nota: q2 diffinitio figure data a mathematico eſt iſta: figura eſt que termino ⁊c̄. vt prius: mõ de quocunq3 predicat̃ diffinitio ⁊ diffinitum: minor patet ex eo q̄ nõ eſt aliqua res figurata: q̄n claudat̃ terminis. ¶ In iſta q̄ōne p̄mo p̄mittunt̃ quedã ſuppoſitiões. 2° ponende ſunt concluſiones. 3° notandum eſt vnum dubium: ⁊ ſoluendum.

QUantum ad primũ ſit iſta ſuppoſitio q̄ quotienſcũq3 ↄtingit q̄ de aliquo pot verificari aliquis termin9 p̄p ſolũ motũ localem factu3 in ipſo vel in alio: qui quidẽ termin9 nõ poterat pri9 verificari de ipſo: tunc talis termin9 nõ ſignificat aliquã rem diſtinctã vel ſupadditã illi: de quo eſt de nouo verificabilis: verbi gratia: ſicut hoc p̄dicatũ: platonẽ mihi eẽ dextrũ põt de nouo de p̄nomine demõſtrãte verificari de me ſolo motu locali facto a me vel a ſorte: nam ſi ſor. qui mihi prius erat a dextris vadat ad ſiniſtrã: tunc hec eſt v̄a: ſor. eſt mihi ſiniſter. ⁊ tñ ſiniſtrũ nõ ſignificat aliquã rẽ ſuper additã ab ipſo: q̄n aũt aliquod predicatũ nõ ẽ de aliquo verificabile de nouo p̄p ſolũ motũ localẽ factũ in ipo vel in alio: ſed p̄p motũ alterationis p̄p̄ie dicte vel g̃ñationis: vel corruptionis: tũc talis termin9 ſic de nouo verificabilis de aliquo ſignificat vnã diſpoſitionẽ de nouo ſuperadditã illi de quo eſt de nouo verificabilis: verbi gratia: hic termin9 albũ non põt p̄p ſolũ motũ localem factũ de nouo verificari de aliquo: ſed vt debeat de nouo de aliq̄ verificari: requirit̃ q̄ p̄ceſſerit ali9 motus q̄3 ſolus mot9 localis: ⁊ ideo iſte termin9 dicit̃ ſignificare aliquã rem de nouo ſupadditã illi rei que ſignificat̃ per illũ terminum de quo de nouo hic termin9 albũ vel calidu3 verificatur.

QUantum ad ſcd̄m ſit p̄ma ↄcluſio q̄ nomina figurarũ nõ ſignificant res diſtictas a ſb̃a hoc p̄bat̃: q2 noĩa figurarũ poſſunt de nouo verificari de ſb̃a p̄p ſolum motũ localẽ factũ: g̃ nõ ſignificant res diſtinctas a ſb̃a: ↄñtia tenet per ſuppoſitionẽ: antecedens arguit̃: q2 de eadẽ cera põt modo verificari q̄ eſt ſp̄ica p̄p ſolũ motũ localẽ ⁊ aliũm ſitũ p̄tiu3: ⁊ põt verificari q̄ ſit triãgularis: ⁊ p ↄñs ſpericitas ⁊ triangularitas: non ſunt res ſupaddite cere ſucceſſiue. Ex iſta concluſione ſequit̃ figurã nõ eſſe rẽ ſupadditã figurato: p3 ex eo q̄ ſpericitas non eſt res ſupaddita cere ſpericee: nec triangularitas cere triãgulari. hoc ẽt aliter p̄bat̃: q2 figura nõ videt̃ eẽ aliud q̄3 ſup̄ficies: q2 res figurata: nõ dicit̃ aliter ⁊ aliter figurata niſi ſm̃ q̄ eius ſup̄ficies aliter ⁊ aliter diſponit̃. Sz ſuperficies nõ eſt aliq̄ res ſupaddita figurato: q̄ð probat̃ q2 ſup̄ficies eſt termin9 de p̄ñto quãtitatis. ſed quũ prius dẽcũ tales terminos nõ ſignificare rẽ diſtinctã a ſb̃a ⁊ quãtitate: cũ g̃ omne figuratũ eſt ſb̃a vel quãtitas: ſequit̃ ſup̄ficiẽ nõ eſſe rẽ diſtinctã a figurato: g̃. ¶ Itẽ ſi figura eẽt res diſtincta a figurato: ſequeret̃ q̄ quecũq3 figura poſſet annihilari manẽte figurato: ſed hoc eſt falſum: nã tunc eſſet vel eſſe poſſet figuratũ: abſq3 hoc q̄ eẽt aliq̄ figura: ſ3 hoc videt̃ implicare ↄ̄dictionez q̄ aliquod corpus ſit figuratũ abſq3 figura: ↄñia p̄ncipalis p̄bat̃: nã quaſcũq3 res diſtinctas abinuicẽ: quarũ vna nõ eſt p̄s alteri9: vnam earũ deus põt ↄſeruare: ⁊ aliã annihilare: q2 vnã illarũ eſſe ſine alia nõ implicat ↄ̄dictionẽ: mõ ſi figura ponat̃ res ſupaddita figurato: quecũq3 figura põt annihilari figurato tñ manẽte. ¶ 2a cõcluſio eſſe ſpericu3 vel eſſe triangulare: vel eſſe figuratu3: ⁊ ſic de alijs nõ oĩno nihil eſt: hoc p̄bat̃ q2 ſi ſic tunc hec eſt falſa eſſe ſpericũ eſt eẽ figuratũ: ⁊ ſic de alijs: ſed hoc eſt falſum: falſitas p3: q2 hec eſt p̄dicatio q̄dditatiua. ↄñtia tenet: q2 omnis p̄poſitio eſt falſa cui9 ſb̃m p̄ nullo ſupponit: mõ ſi eẽ ſpericu3 omnino nihil eſt: tũc ſb̃m illius p̄poſitionis: eſſe ſpericu3 eſt eẽ figuratũ: p̄ nullo ſupponeret: ⁊ ſic predicta p̄poſitio eſſet falſa: ⁊ ſic non põt dici q̄ eſſe ſpericũ ſupponat pro iſta propoſitiõe ſpericũ eſt: ⁊ eſſe figuratũ ſupponat pro illa: figuratu3 eſt: q2 tunc ẽt illa eſſet falſa eſſe ſpericũ eſt eſſe figuratũ: q2 ſignificaret q̄ hec p̄poſitio ſpericũ eſt: eſſet iſta propoſitio figuratum eſt: ſed hoc eſt falſum: ergo ⁊c̄.

QUantum ad 3m dubiũ eſt: q2 dictũ eſt q̄ figura non eſt aliud q̄3 figuratũ dubitatur: vtrũ figuratũ ⁊ eſſe figuratũ ſint idẽ nũo: ⁊ videt̃ q̄ non p Ar. in 7° metaphyſice qui dicit q̄ in dictis ſm̃ accidens nõ eſt idẽ ip̄m ⁊ ip̄m eſſe: ex quo videt̃ q̄ nõ ſit idẽ figuratũ ⁊ eſſe figuratũ: ſpericũ ⁊ eſſe ſpericũ. ¶ Rñdet̃ q̄ figuratũ ⁊ eſſe figuratũ nõ ſunt res diſtincte tanq̄3 ſb̃a ⁊ accidens vel ſicut accidens ⁊ ſb̃a: q̄uis bene poſſit ſuſtineri q̄ diſtinguit̃ ſicut res ⁊ modus rei: quẽ quidẽ modũ rei nunc tp̄is vocamus ſignificabile cõplexe: ⁊ quũ dicebat̃ in dictis ſm̃ accidẽs ⁊c̄. bene ↄcedo in dictis ſm̃ accidẽs vbi abſtractũ ſignificat rem ſupadditã illi pro quo ſupponit ↄcretũ: ſed vbi in dictis ſm̃ accidẽs abſtractũ non ſignificat rẽ ſupadditã illi rei pro qua ſupponit ↄcretu3: nõ op3 ip̄m ⁊ ip̄m eſſe diſtingui realiter. vbi gratia albedo ſignificat rẽ ſupadditã rei pro qua ſuppõit hic terminus albũ: ſequit̃ q̄ nõ eſt idẽ albũ ⁊ eſſe albũ: q̄ð p3: quia forte albũ eſt ſor. vel plato. ſed eſſe albũ ẽ ſor. ⁊ et9 albedo ⁊ aliquod tale: ſed q2 figura nõ ſignificat rẽ ſupadditam figurato: vt dictũ eſt: ideo figuratũ ⁊ eſſe figuratum non Tex. cõ. 10.

diſtiguũt abinuicẽ. ¶ Et ex hoc põt poni vna concluſio ꝙ figura: ⁊ eſſe figuratũ nõ diſtiguunt: hoc ꝓbat: q2 illõ idem qð eſt figuratũ eſt eſſe figuratũ: vt iã3 dictũ ẽ: ergo figura ⁊ figuratum non diſtinguuntur realiter: ergo cõcluſio vera ⁊ veriſſima.

Ad rationes principales. ad primã negat̃ conſequẽtia ⁊ rõ eſt q2 albedo ſignificat rem diſtinctã ab albo ſed nõ ſic figura a figurato: q2 nomina figurarũ poſſunt ſucceſſiue verificari de aliquo ꝑ ſolum motũ localẽ factũ: ſed albedo ⁊ eẽ albũ nõ ſolũ enim q2 ꝑtes alicui⁹ rei aliter ſituant̃: ideo res aliter ⁊ aliter figurat̃. ¶ Ad ſcðã3 dico ꝙ nõ obſtat ꝙ aliqui termini ſignificẽt eandẽ rem: quoꝝ vn⁹ eſt in ꝓdicamẽto vno: ⁊ alius in alio ꝑ hoc: q2 vnus forte eſt cõnotatiu⁹ ⁊ ali⁹ nõ: vel forte ambo ſunt ꝯnotatiui: ſed nõ eadẽ ꝯnotatione. ¶ Ad tertiã3 dico ꝙ eſt falſa de virtute ſermonis ſtatua cõponit̃ ex ere ⁊ figura: ſed ad hunc intellectũ ꝯcedit̃ ꝙ in ꝯceptu diffinitiuo ſtatue includit̃ ꝯcept⁹ cui ſubordinat̃ hoc nomen es: ⁊ ſilr cui ſubordinat̃ hoc nomen figura. ¶ Ad quartũ dico: ꝙ domificator ꝑ hoc nõ ẽ premiandus q2 aliquid de nouo ꝓducit: ſ3 q2 diſponit ipſã3 rem taliter qualiter nõ erat prius diſpoſita. ¶ Ad quintũ dico talẽ eſſe cõcedẽdã: nego tñ illã eſſe ꝯcedendã ſigillum regis eſt ſigillũ ruſtici q̃uis ſigillum regis ſit ruſtici: nõ tñ eſt ſigillũ ruſtici: ſed bñ cera ruſtici. ¶ Ad ſextũ concedo ꝙ trianguli ⁊ quadrãguli poſſunt nutrire hominẽ ſed nõ poſſunt nutrire ſm̃ illã rõnẽ: ſm̃ quã dicunt̃ triãguli ⁊ quadranguli: ſed ſcð3 illã ſm̃ quã dicunt̃ poſſe reſtaurare deperditum: ergo ⁊c̃. Qõ. iiij.

Queritur vtrũ res artificiales diſtinguant̃ a rebus nãlibus. ⁊ arguit̃ primo ꝙ ſic: q2 dom⁹ eſt res artificialis ⁊ nõ eſt res nãlis: ḡ diſtinguit̃ a re nãli: ꝯñtia eſt clara. Sed 2ª ps antecedẽtis p3 q2 nulla res nãlis eſt dom⁹: ḡ per ꝯuerſionẽ ſimplicẽ nulla domus ẽ res nãlis: antecedẽs p3: q2 quodlibet ens nãle eſt vnũ: ſed nulla dom⁹ eſt vnũ ſed plura. ſ. lapides ⁊ ligna. ¶ 2° ſtatua eſt res artificialis ⁊ nõ nãlis ḡ: ꝯñtia tenet: ꝓma ps antecedẽtis p3 ⁊ 2ª ps probat̃: na3 ſi ſtatua eſſet ens nãle: tunc ipſa eſſet es vel aliqð h⁹ ſed hoc eſt falſum: qð ꝓbo: q2 bñ dicimus ꝙ ſtatua eſt erea: ſed nõ dicim⁹ es eſt ereũ: q2 nihil predicat̃ de ſeipſo denominatiue: na3 falſum eſt dicere ꝙ albedo eſt alba quare igit̃ de ſtatua eſt verificabilis aliqð ꝓdicatũ: qð nõ eſt verificabile de ere: ideo videt̃ ꝙ es ⁊ ſtatua nõ ſũt idẽ. ¶ 3° ſecare eſt motus artificialis ⁊ nõ nãlis mot⁹: ⁊ cũ motus nãlis ſit res nãlis: ſi ḡ ſecare nõ eſt motus nãlis videt̃ ꝙ nõ ſit res nãlis ⁊ ꝑ ꝯñs aliqð artificiale nõ eſt nãle. ¶ 4° faber faciens cultellũ: facit aliqd aliter ſe hñẽ q̃3 ꝑus ſe habuit: ſed aliter ſe hñe nunc q̃3 prius nõ põt eſſe ſine diuerſitate entis. ḡ videt̃ ꝙ quñ faber facit cultellu3 facit aliqð diuerſum ab ente qð pri⁹ erat: ſed hoc qð faber facit dicitur res artificialis: ⁊ ꝑexiſtẽs dr̃ res nãlis: ḡ videtur ꝙ res artificialis ſit diſticta a re nãli. ¶ 5° illud qð de nouo ſit nõ eſt idẽ cũ illo qð prius erat. Sed res artificialis vt eſt cultellus de nouo ſit: ḡ videt̃ nõ eẽ idẽ cũ ferro qð pri⁹ erat: ḡ. ¶ 6° illa differũt abinuicẽ: que ſic ſe habẽt: ꝙ aliq̃ coꝝ ſeu que ſunt ab vna ꝑte: habẽt in ſe ꝑn̄m mot⁹: ⁊ generis: alia aũt que ſunt ab alia parte nõ habẽt: ſed ſic eſt de reb⁹ nãlib⁹ ꝙ habẽt in ſe ꝑn̄m ſui motus ⁊ gñis: artificia-

Tex. cõ. 1. lia aũt nõ: vt p3 ꝑ Ar. in ſr̃a. ¶ 7° auctoritate Ar. in littera dicentis ꝙ coꝝ que ſunt: alia ſunt a nãa: alia vo ꝓpter alias cauſas: ⁊ dicit Cõmẽtator ꝙ ꝑ cauſas intellexit itellectũ ⁊ volũtatẽ: ⁊ artẽ: ⁊ ſilr̃ auctẽ cõmẽtatoris dicẽtis ꝙ forme artificiales ſunt accidẽtia ſubſtãtijs nãlib⁹: nõ accidẽtia diſtinguunt̃ ab illis: quoru3 ſunt accidẽtia.

In oppoſitũ arguit̃: na3 multe res artificiales ſunt ꝑ ſolũ motũ localẽ. ſ. ꝑ ablationẽ aliquaꝝ ꝑtiũ: vel ꝑ aliã ſituationẽ ꝑtiu3: ḡ tales res artificiales nõ ſunt diſtincte a reb⁹ nãlib⁹: antecedens p3 de ſe: ꝯñtia p3 ꝑ ꝑcedentẽ ꝯcluſionẽ: nã ibi dicebat̃ ꝙ per ſolũ motũ localẽ aliqua ſunt artificialia: ⁊ ꝑ talẽ ſituationẽ nihil ſuperaddit̃ rei nãli ꝑexiſtenti: ⁊ per ꝯñs res nãlis poſt illã factionẽ eſt res artificialis. ¶ 2° arguit̃ expoſitorie. ſ. demõſtrãdo hanc ſtatua3: hec res eſt nãlis: q2 lapis vel es: ⁊ hoc idẽ eſt res artificialis q2 ſtatua: ḡ res naturalis eſt res artificialis ꝑ conuerſionẽ ſimplicẽ. ¶ 3° auctoritate Ar. qui ꝯcedit iſtã: nãlia inq̃tũ ſunt artificialia nõ hñt in ſe ꝑn̄m ſui mot⁹ ⁊ quietis: mõ in iſta implicat nãlia eſſe artificialia: ⁊ iſta artificialia inquãtu3 nãlia bñ habẽt in ſe ꝑn̄m ſui mot⁹: implicat̃ artificialia eẽ nãlia. Et ſimiliter Ar. bñ ꝯcedit iſtas: archa ẽ lignũ: ſtatua eſt es: ex quo ſequit̃ ꝯcedere res artificiales eſſe nãles cum archa ⁊ ſtatua dicant̃ res artificiales. ¶ In iſta qõne primo ponã concluſiones: deinde reſpondebo ⁊c̃.

Quantum ad primũ ſit ꝓma ꝯcluſio. ꝙ nõ quelibet res artificialis eſt res naturalis hoc ꝓbat̃: q2 domus eſt res artificialis ⁊ nõ eſt res nãlis. q2 nullũ ens nãle eſt domus: ſed plura entia nãlia ſũt domus. Sed dices domus eſt res artificialis: ſequitur ḡ ꝙ domus eſt: ſi ꝯcedit̃ dom⁹ eſt: ḡ domus eſt ens. ḡ͛ ſbã vel accidẽs: nõ accidẽs: vt patet q2 eſt per ſe ſeorſum: exiſtẽs ꝑ aggregationẽ pluriũ entiũ: ḡ eſt ſbã: ſi eſt ſbã: vl̃ ergo mã vel forma: vel cõpoſitũ: ſed quodcũq3 iſtoꝝ dat̃ ad min⁹ dom⁹ eſt nãle: vel ens nãle. ¶ Rñdet̃ ꝙ nõ ſequit̃ dom⁹ eſt: ergo dom⁹ eſt ens q̃uis bñ ſequat̃ dom⁹ eſt: ḡ domus eſt ens vel entia. Ex quo ſequit̃ correlarie ꝙ iſta a. eſt: nõ debet ꝯuerti in iſtã ens eſt a. ſed in iſtã: ens vel entia eſt a vel ſunt a. ¶ Sed dices omnis ꝓpoſitio de eſt: de ſcðo adiacente põt reſolui in vnã ꝓpoſitionẽ: in qua hoc verbũ eſt: eſt copula: ⁊ ei⁹ ꝑncipiũ. ſ. ly ens. eſt predicatum: ſicut iſta: ſor. ẽ põt reſolui in iſtã: ſor. eſt ens. Rñdeo ⁊ dico negando aſſumptũ. ſ. ꝙ oĩs ꝓpoſitio de 2° adiacẽte ⁊c̃. ſ3 bene ꝯcedo ꝙ põt reſolui in vnã ꝓpoſitionẽ: in qua lr̃ vbũ eſt: eſt copula: ⁊ hoc vel ens vel entia eſt predicatum: ſed dices: quo eſt ꝙ ꝯcedis iſtã domus eſt ens artificiale ⁊ negas iſtã dom⁹ eſt ens: dico ꝙ hoc nomẽ ens eſt equiuocũ ⁊ de aliqb⁹ eſt verificabile ſimplr̃: hoc eſt ſine additione: ſicut de illis que ſunt ſbe: verbi gratia: homo eſt ens: ſ3 de aliqb⁹ nõ eſt verificabile ſimpliciter: ſed cũ additiõe ⁊ tũc dicit̃ verificari de terminis ſm̃ qd: ſicut de terminis accidentalib⁹ ſignificatiue ſumptis. ⁊ hoc eſt qð notat Ar. 7° metaphyſice: quũ dicit ꝙ accidentia nõ ſunt entia ſed entis. i. de plurib⁹ terminis accidẽtib⁹ ſignificatiue ſumptis nõ verificat̃ hoc nomen ens ſine addito: ſed bñ cũ addito: ⁊ ideo dr̃ ꝙ q̃uis hec ſit falſa dom⁹ eſt ens: tñ hec eſt bene vera dom⁹ eſt ens artificiale: ⁊ ſi arguit̃ dom⁹ eſt ens artificiale: ḡ dom⁹ eſt ens: negãda eſt ꝯñtia q2 arguit̃ a. ſ3 qd ad ſimpliciter: ex quo infero ꝙ dom⁹ nihil eſt: eo ꝙ nullum ens eſt domus: cũ quo bñ ſtat ꝙ dom⁹ ſit ens artificiale: ⁊ ſilr̃ ꝙ ſor. moueri nihil eſt: bene tñ concedo ꝙ ſor. moueri eſt: q2 q̃uis ſor. moueri nõ ſit aliqd: tñ ſor. moueri eſt aliq̃: ⁊ hoc ſufficit: vt hec ſit vera ſor. moueri eſt: ſed ꝙ ſortẽ moueri ſit aliq̃: p3 q2 ſortẽ moueri eſt ſortes: ⁊ ſpaciũ ſup quo mouet̃: ⁊ locus quẽ acquirit per motum: ⁊ iſta ſunt aliqua: ſi vero tenet̃ ꝙ ſortẽ moueri ſit ſignificabile cõplexe: ⁊ quidã modus rei: adhuc hec eſſet ꝯcedenda ſortẽ moueri eſt: ſed hec eſſet negãda. ſortẽ moueri eſt aliquid: ſed bene eſſet ꝯcedenda ſortẽ moueri eſt aliquid acquirere vnam partem ſpacij ſucceſſiue poſt aliã: ⁊ ſi infertur: ergo eſt aliquid: negãda eſt conſequentia: quia arguitur a. ſm̃ quid ad ſimplr̃. ¶ 2° ꝯcluſio ꝙ quelibet res artificialis eſt ens nãle vel entia nãlia: hec ꝓbat̃ ſic. pro cuius tamen probatione: ſuppono primo ꝙ rerũ artificialium quedam ſiunt per coniunctionẽ pluriũ rerũ nãliũ vt eſt domus: quedã vo per ablationem aliquarũ ꝑtiu3 ſicut ſunt

ſicut ſunt ſculpture ⁊ imagines ⁊ quedā per ſolā trāſpoſitionem ſiue aliam ſituationē priū: ſicut figura cere p impreſſionē ſigilli. Tunc probaſ cōcluſio de illis que p coniunctionē partiū pluriū rerum nālium: naꝫ in factione taliū: nulla res de nouo gñaſ: ergo tales res artificiales nō diſtinguunſ a reb⁹ naturalib⁹. ꝯñia tenet ⁊ antecedēs pbatur: quia in factione dom⁹: ſi aliqua res de nouo pduceretur: aut eēt forma artificialis: aut accidētalis reb⁹ nālibus: ⁊ hoc ſcdm ponētes res artificiales differre a rebus nālib⁹. Sed hoc non: qꝛ talis eſt figura que per pcedēteꝫ queſtionē: nō poniſ res diſtincta a reb⁹ figuratis. Jtē pbatur: nam talis forma artificialis. ſicut eſt figura vel domus: vel eēt tota in toto cuius eſt: ⁊ tota in qualbet pte: vel tota in toto: ⁊ pars in pte: non poteſt dici primū: ex eo ꝙ nulla forma nālis ⁊ extenſa poteſt eē tota in toto: ⁊ tota in qualibet parte: nec pōt dici ſcdm. ſ. ꝙ in pte domus ſit pars figure dom⁹: ſeu talis forme ſupaddite: nam vel in iſta parte dom⁹ ante factionē fuiſſet iſta pars forme: vl' non: ſi prefuiſſet tunc in factione domus: nō de nouo fieret ⁊ habereſ ꝓpoſitū: ſi dicatur ꝙ antecꝗꝫ dom⁹ ſit in parte domus nō eſt ps forme domus: ſed qñ domus pmo eſt: tunc pmo in qualibet pte dom⁹ eſt ps forme domus: non valet: nā mirabile eſt: ſi lapidi exiſtenti in fundo domus: qui eſt ps deberet de nouo acquiri aliq̄ res intrinſeci eo ꝙ tectum ponereſ ſupra parietes: deinde iterū probatur concluſio de rebus que ſunt ſolum per motum localē: nam ſicut prius dicebaſ: quādo aliquis termin⁹ eſt verificabilis de aliquo de nouo pp ſolū motū localeꝫ factū in ipſo vel in alio ꝙ talis termin⁹ nō ſignificat aliꝗꝫ rem ſupadditā de nouo: ⁊ cí de cuius pronomine demoſtrante ipſam talis termin⁹ eſt de nouo verificabilis ⁊ ſic ſequiſ ꝙ termini ſignificātes diſpoſitiones artificiales factas per ſolū motum localē nō ſignificant nec ſupponūt pro reb⁹ diſtinctis a reb⁹ nālibus. ex iſta cōcluſione ſequitur: ꝙ eadē res eſt es ⁊ ſtatua: ſilr eadē res vt lapides ⁊ ligna que ſunt res nāles: ſunt vnū artificiū vel ens artificiale. ¶ 3ª ꝯcluſio. nō obſtant iſti termini es ⁊ ſtatua ⁊ ſilr de alijs qui habēt diuerſas diffinitiones exprimētes qd nominis: ⁊ ſubordinātur diſtinctis ꝯceptib⁹ in ſignificādo: hoc pꝫ qꝛ hoc nomen es de pdicamēto ſbe eſt: ſed hoc nomē ſtatua de pñto qualitatis ⁊ in 4ª ſpē ſicut ſūt quecunq̄ noīa figurarū ꝯnotantia taliter eē res figuratas: vt ſunt iſta noīa domus ſpericū: ⁊ hꝫ: ⁊ ex hoc ſequiſ ꝙ ſi ab aliquo queriſ qd eſt hoc demōſtrādo ſpericū nāle: rīdeſ ſcānū qꝛ hic terminus ſcānū: cū ſit de predicamēto accidentis nō eſt pdicabilis in qd de ſba ſꝫ in q̄le ⁊ ſic dicaſ ꝓportionabiliter de hoc noīe ſtatua ⁊ alijs ſimilibus.

Ad rationes principales. ad primā ꝯcedo illā qꝺ pbat: qꝛ eſt pro vna cōcluſione. ¶ Ad ſcdaꝫ dico ꝙ ſtatua erea nō eſt aliud ꝗꝫ es: ergo ita hec eſt ꝯcedenda es eſt ereū ſicut ſtatua eſt erea ꝯcedo: licet nō ſit ita ꝓpria: ⁊ quū dicif nihil dꝫ pdicari de ſeipſo denominatiue: dico ꝙ qñ ꝯcretū ⁊ abſtractū ſignificant diſtinctas res ⁊ ſupponunt pro diſtinctis reb⁹: tunc concretū nō poteſt vere predicari de abſtracto. nec econuerſo ideo hec eſt falſa: albedo: eſt alba: ⁊ ēt hec: albū eſt albedo: eo ꝙ iſte terminus albedo ſignificat vnā rem ſupadditā rei hñti albedinē: ſed qñ ꝯcretū ⁊ abſtractū non ſic ſe hñt: vnū illoꝝ bñ ⁊ vere pōt predicari de alio ſicut eſt hec: homo eſt humanitas: ⁊ humanitas eſt homo: ⁊ qꝛ ſic in ꝓpoſito eſt: ꝙ ly es ⁊ ly ereū eandē rem ſignificant: ⁊ ꝓ eodem ſupponunt: ideo ſequiſ ipſa poſſe de ſe inuicē pdicari vel verificari. ¶ Ad tertiā ſecare nō eſt motus nālis ꝯcedo: ⁊ quū dicif motus nālis eſt res nālis negaſ ēt ſuppoſito ꝙ concedereſ: non valeret conſequentia: ſecare nō eſt motus ⁊ res nālis: ergo ſecare non eſt res nālis: ꝓpter hoc ꝙ arguitur ab inferiori ad ſuperius negatiue ſic nō ſequiſ tu nō es aſinus: ergo tu nō es animal. ¶ Ad q̄rtū de cultello dico ꝙ faber faciendo cultelluꝫ: facit aliquid ſcilicet ferrū aliter ſe habere ꝗꝫ prius ſe habuit. ⁊ quū dicif: ḡ eſt ibi diuerſitas que prius nō erat: ꝯcedo: ⁊ vlteri⁹ dico ꝙ illa eſt inter ptes ferri: que aliter ſe habēt adinuicē: quo ad ſitū ⁊ diſtantiā ꝗꝫ prius ſe habeb ſcdm non eſt imaginādū: ꝙ illa diuerſitas ſit aliqd de nouo factū inter ferrū ꝑexiſtens. ¶ Ad quintū ens artificiale de nouo ſit: ſed nullum ens nāle de nouo ſit: ergo ens artificiale non eſt ens nāle: dico ꝙ hec de virtute ſermonis eſt falſa: ens artificiale de nouo ſit: ſed tamen ad bonū intellectū concedi debet. ſ. ad hunc ſenſum: ꝙ aliquādo aliqs termin⁹ cōnotans diſpoſitionem artificialem de nouo eſt verificabilis de pronomine demonſtrāte aliquā reꝫ: quando tamen terminus ſignificans illam rem ſub ratione qua eſt naturalis: non de nouo eſt verificabilis de pronomine demonſtrante eandem rem verbi gratia: demōſtrato aliquo ligno poteſt de nouo verificari: hoc nomē ſtatua: quando non eſt de eo de nouo verificabile hoc nomē lignum. ¶ Ad ſextū dico ꝙ imo iſta artificialia habent in ſe pncipium ſui motus ⁊ quietis naturalis ſicut naturalia: nec Ariſtoteles dicit oppoſitū ſed bñ ꝯcedit illaꝫ reduplicatiuam: nālia inquantum nālia habent in ſe pncipium ſui motus ⁊ quietis: artificialia vō inquātū artificialia non. i. in cōceptu quo cōcipio aliquam rem eē naturale: includitur conceptus principij intrinſeci motus: ⁊ quietis: ſed in conceptu: quo concipio res artificiales: nō includiſ cōceptus principij motus ⁊ quietis: qꝛ nō poſſem concipere ipſam habere in ſe principiū ſui motus ⁊ quietis: nihilominus tamē poſſem concipere aliquā reꝫ eē artificialem: abſqꝫ hoc ꝙ cōcipiam ipſaꝫ hñe in ſe pncipium ſui motus ⁊ quietis. ¶ Ad aliaꝫ dico ꝙ per hoc Ariſ. voluit intelligere tantū: ꝙ reꝝ naturalium quedam habent ſuas figuras ab arte ſicut es: quū facta eſt ſtatua: ⁊ lapides ⁊ ligna que ſunt facta domus. ¶ Ad auctoritatem cōmentatoris dico ꝙ p hoc ipſe vult ꝙ ꝓpoſitiones in quibus ponunſ termini ꝯnotantes diſpoſitiones artificiales ſunt vere p accidens: vnde hec aliqñ eſt vera: es eſt ſtatua: ⁊ aliqñ falſa: adhuc ere remanente: ergo ⁊c̄.

¶ Tex. cōmēti. iij.

¶ Eſt igitur natura pncipiū alicuius ⁊ cā mouēdi ⁊ quieſcendi ⁊c. Q̄ō. v.

QUeritur vtrū diffinitio nāe poſita ab Ariſ. in iſto ſecundo ſit bona. ſ. nā ē pncipiū ⁊ cā mouendi ⁊ quieſcendi eius in quo eſt primo p ſe ⁊ non ſm accidēs. Et arguiſ primo ꝙ nō: oratio nugatoria nō eſt bona diffinitio: ſed ſic eſt de pdicta diffinitione. ḡ maior pꝫ: minor probaſ: qꝛ omne principium eſt p ſe: quū ergo dicif principiū fruſtra poniſ p ſe ⁊ ſilr p ſe ⁊ nō ſm accidens ſunt idē: ergo ⁊ ſimiliter cā ⁊ principiū idem ſunt: ḡ ſufficeret dicere ſoluꝫ principiū: vel ſolum cā: quum vero dicif principiū ⁊ cā videtur eē nugatio: ḡ ſic videſ ꝙ triplicī de cā pdicta oratio ſit nugatoria. ¶ 2º pdicta diffinitio nō eſt ꝓprie ꝓpria nature: ḡ non eſt bona: ꝯſequentia tenet: quia bona diffinitio alicuius debet eē ꝯuertibilis cum diffinito: ⁊ ꝓprie propria diffinitio: aīs probaſ: quia pdicta diffinitio nō conuenit omni nature: nec conuenit ſoli nature: nec conuenit ei ſemp: ergo non eſt proprie ꝓpria nature: ꝯſequētia tenet p deſcriptionē ꝓprie ꝓprij poſitaꝫ a Porphirio ne prima ps antecedētis probaſ: quia nō ꝯuenit nature celi. qꝛ ꝗuis natura celi ſit principiū mouendi nō eſt tamen principiū quieſcendi. qꝛ celum nunꝗꝫ quieſcit nec eſt aptum natū quieſcere. ⁊ ſilr non cōuenit nature terre totalis. que ꝗuis ſit principiū quieſcendi nō tñ eſt pncipium mouendi. qꝛ nunꝗꝫ totalis terra totaliter mouet:

ſed ſemp quieſcit:cū ſit in medio mūdi:ſcda pars antece
dentis pbaſ ꝙ nō conueniat oī nāe qꝛ ɔuenit etiā calo
ri nāli:ꝛ ſilr grauitati ꝛ leuitati:ſed iſta nō ſunt nāe:qꝛ il
Tex.c.7. le nō ſunt ſbe:oportet aūt nām eſſe ſbam p Ar.in iſto 2°
ꝛ aſſumptū pbatur qꝛ grauitas eſt pn^m mouendi graue
deorſum:in quo eſt:ꝛ ſi r leuitas eſt pn^m mouēdi ſurſuꝫ
eius in quo eſt.ꝛ ſilr calor nālis:qui eſt intrinſecus aiato
eſt pn^m nutritionis ꝛ augmētationis:que quidē ſūt mo
tus nāles:ꝛ ſilr ars cantandi que eſt in habētibus arteꝫ
eſt pn^m talis motus:qui eſt cantus ꝛ talis fractionis no-
tarū:ſilr ars ſaltandi:eſt pn^m motus.ſ.ſalt^o:ꝛ eſt intrin-
ſecū ſaltanti:tñ nec ars ſaltandi:nec ars cātandi ſunt na-
ture:pp hoc qꝛ ſunt accidentia.3° pe antecedentis pbaſ:
ꝙ predicta diffinitio nō ɔueniat ſemp nāe:nā quādo la
pis proijcitur ſurſum:tunc nec nā lapidis eſt pn^m mo-
uendi:nec quieſcendi:naꝫ tunc ille lapis nō quieſcit:nec
mouendi:nā talis mot^o ſicut eſt motus ſurſum:qualem
tunc habet lapis:nā lapidis non eſt pn^m pp hoc ꝙ talis
motus lapidis ſic eſt violētus.¶2° ſba non debet diffi-
niri per accidēs:nā per Ar.7° metaphyſice diffinitiōes
ſbarū non debent dari per additamentū:ſed mot^o ꝛ ges
ſunt accidētia nā autē ſba.ergo diffinitio nature non de-
bet dari per motū:ꝛ quietē.ꝛ per ɔñs cū predicta diffini
tio ſit data per hōſ:ſequiſ ꝛc.¶4° nullū abſolutū dꝫ diſ-
finiri per reſpectiuū:ſed nā eſt quid abſolutū:ꝛ princip
um eſt quoddā reſpectiuū:ergo maior ē vera ex eo ꝙ re-
ſpectiuū nec eſt genus nec differentia ꝛ eſſentiale abſolu-
ti:ſed ꝙ nā ſit abſolutū:patet qꝛ omnis nā eſt ſba:ꝛ hoc ē
quoddā abſolutū:principiū aūt dī relatiue ad pncipia-
tū:ergo.¶5° nullū poſitiuū debet diffiniri p priuatiuū:
ſed nā eſt quoddā poſitiuū:quies aūt priuatiuū:eſt enīꝫ
puatio motus:ergo nā nō debet diffiniri per quietem:
maior eſt nota ex eo ꝙ diffinitio debet dari p notiora 6°
thopi.ſed priuatio nō eſt notior poſitione:qꝛ habit^o non
cognoſcit per priuationē:ſed ecōuerſo:puatio p habituꝫ
cognoſcit.¶6° nullū idem eſt pn^m oppoſitoꝝ:qꝛ ideꝫ in
quantū idē ſemp natum eſt facere idē:ſed quies ꝛ motus
ſunt oppoſita:ġ nā exiſtens eadē nō eſt pn^m motus ꝛ ge
tis.Et ɔfirmaſ:nā impoſſibile eſt ꝙ idē inquantū idem
moueaſ ꝛ quieſcat:ġ impoſſibile eſt ꝙ nā ſimul ſit princi
piū mouendi ꝛ quieſcēdi ꝛc.¶7° illud qd̄ eſt finis nō eſt
pn^m:nā enim eſt forma:que eſt finis gñationis:ꝛ per cō-
ſequēs nō eſt pn^m mouendi ꝛ quieſcendi:cuius oppoſi-
tū diciſ in diffinitione nāe.¶8° quies nihil eſt:ġ nihil ē
pn^m eius:nec p ɔñs aliqd eſt pn^m quieſcēdi:cuius oppoſi
tum iam dictum eſt in diffinitione nature:ġ ꝛc.

In oppoſitū arguiſ ſic eſt Ar.in iſto 2° tracta-
tu primo.In qōne pmo vidēdū
eſt de expoſitione diffinitionis nāe.2° videnduꝫ eſt quo
modo predicta diffinitio conueniat nature celeſti ꝛ ſm
hoc erunt duo articuli ꝛc.

Quantum ad primū ſciendū:ꝗuis hoc nomē
nā ſupponat pro ſba.ſ.pro mā ꝛ for-
ma:nō tñ eſt in pñto ſbe:qꝛ nō ſignificat ſbam abſolute
ſed in ordine ꝛ in reſpectu ad motū:ꝛ quietē nālēꝫ cuius
talis ſba eſt pn^m actiuū ꝛ paſſiuū:ꝛ pp hoc nā eſt in pñto
ad aliquid ſicut eſt hoc nomē pater. Ex hoc ſequitur:ꝙ
hec predicatio nō eſt quidditatiua:ſba ē nā:ſicut nec iſta:
ſba eſt pater:ſed eſt denominatiua.Ex h̄ ſequiſ ꝙ ad de-
finitionē filij:pater deſinit eſſe pater:ꝛ ad deſinitionē poſ
ſe moueri:ꝛ poſſe quieſcere nā:deſinit eſſe nā.Ex quo vl-
terius ſequiſ ꝙ ſi per imaginationē forma lapidis ɔſer-
uareſ ſeparata a lapide:ꝙ ipſa deſineret eſſe nā:ꝗuis nō
deſineret eſſe pp hoc qꝛ deſineret eſſe pn^m intrinſecū actiuuꝫ
ꝛ paſſiuuꝫ quieſcendi ꝛ mouendi:veritamē accipiendo
hoc nomē nā large prout nā alicuius dī eſſentia eius:ſeu
eiuſdē:tunc illa forma ſepata bñ diceret nā:eo mō quo
diceremus deū eſſe nām:ſed hoc eſt large accipiendo h̄ no

men nā:iſto mō accedam^o ad expoſitionē ꝛ declarationē
pdicte diffinitionis:pro quo eſt ſciēdū ꝙ in pdicta diffi
nitione dī pn^m ꝛ cā:ꝛ rō poteſt aſſignari dupliciter:ꝛ pri-
mo qꝛ ꝗuis iſta duo noīa idē ſignificēt:tñ qꝛ forte ſigni-
ficatio vni^o eſt notior ſignificatione alteri^o ipſe ponit iſta
duo noīa ac ſi vellet vnū exponere p reliquū ꝛ ex hoc pꝫ
ꝗliter ſine nugatione pōiſ pn^m ꝛ cauſa.¶ Alia rō poteſt
eſſe ꝙ p iſta noīa Ar.vult nobis exprimere duplicē nāꝫ
ſ.mām ꝛ formā ita ꝙ per pn^m vult exprimere māꝫ:ꝛ per
cām formā:ꝛ ſi dicaſ:ꝙ nulla nā ſit mā ꝛ forma:nec opꝫ
exponere p ꝛ:ſed per vel:ita ꝙ dicaſ nā eſt pn^m vel cauſa:
ꝛ cū omne pn^m vel cā ſit actiua vel paſſiua:bonū eſt expri
mere ly actiuū ꝛ ly paſſiuū:ita ꝙ dicaſ nā eſt pn^m paſſiuū
vel cā actiua mouēdi ꝛ quieſcendi:ꝛ hoc bñ notaſ p iſta
pncipia mouendi ꝛ quieſcēdi futuri tēporis:ex hoc ſol-
uent tunc alique inſtantie:que ſierent:quꝫ lapis pijciſ
ſurſum:nā lapidis nō eſt pn^m mouendi nec quieſcendi:
ex eo ꝙ pōt mouere lapidem nāliter ꝛ facere quieſcere la
pidē nāliter:ꝛ vlteri^o ſciendū ꝙ in pdicta diffinitiōe po-
niſ ly eius:in quo eſt:ad differentiā mouētiū extrinſeco-
rū:ſicut eſt pijciens lapidē ſurſuꝫ:nā ꝗuis tale ſit pncipi-
um mot^o iſti^o lapidis:nō tñ pp hoc eſt nā lapidis:qꝛ non
eſt in lapide ſeu in illo qd̄ mouet:ſed eſt extrinſecū ei^o:ſilr
quū dī:per ſe:hoc diciſ ad differentiā cauſaꝝ per accidēs
mot^o nālis vel quietis:ꝛ quū dī:pmo:poniſ ad differen
tiā qualitatū motiuaꝝ:ſicut ſunt grauitas ꝛ leuitas:que
ꝗuis ſint cauſe per ſe mouendi ꝛ quieſcēdi eius in quo
ſunt:nō tñ ſunt cauſe prime nec pncipales:ſed inſtrumē
tales:cā aūt principalis eſt ipſa nā:puta forma ſbalis vel
mā ipſius grauis:vel leuis:ita ꝙ p ly primū ɔ̄hit ly p ſe
ꝛ hoc aggregatū p ſe pn^m:deinde poniſ:nō ſm accidens
qd̄ debet eē determinatio illi^o qd̄ eſt p ſe:ꝛ poniſ ad diffe
rentiā quarundā artiū:que ꝗuis ſint pn^m mot^o illius:in
quo ſunt:tñ qꝛ ſunt in illo ſm accidēs iō nō dicunſ nāe
illius:ſicut ars medicine:ſi ergo eni habēs medicinam
pōt p illā ſeipſum ſanare:ſed qꝛ ars medicine eſt illi ſm
accidēs ꝗuis ſit cā illius ſanationis:nō tñ eſt nā illi^o:qꝛ
nō ineſt ei per ſe:qd̄ tñ requireret ad hoc ꝙ diceret nā:ſic
igiſ expoſita diffinitione nāe:pōt ſic exponi explicite:nā
eſt pn^m per ſe:ꝛ pn^m actiuū ꝛ paſſiuū mouēdi ꝛ quieſcē-
di eius in quo eſt p ſe:ꝛ nō ſm accidēs. Quia diffinitiōe
ſic declarata:pꝫ ꝙ nō eſt nugatoria:qꝛ illa mēbra que vi
denſ in dicta diffinitione facere nugationeꝫ nō referunſ
ad idē:ſed ad diuerſa:vt declaratū eſt.¶Tunc ſit p^a cōclu
ſio:iſta predicta diffinitio nāe eſt ɔueniēter data:p genus
ſ.p ly pncipiū:ꝛ per differentias.ſ.per alia poſita in diffi
nitione nāe:que ſufficiēter nām diſtinguūt a quocunqꝫ
alio.cū quo diciſ ɔuenire.confirmaſ:nā predicta diffini
tio explicat totum ɔceptū nature:ꝛ per ɔñs eſt bona:an
tecedens patet:nā in cōceptu cui ſubordinaſ hoc nomen
nā:nō plura includunſ:nec pauciora:ꝗꝫ ſint expreſſa per
dictam diffinitionem:ſicut patet faciliter cōſideranti cir-
ca conceptum ipſius nature.

Quantū ad ſecundū ſciendū eſt ꝙ tripliciter capi-
tur naturale:vno mō prout diſtiguiſ cō
tra ſupnaturale:ꝛ ſic nō accipiſ in propoſito.¶2° modo
accipiſ put diſtinguiſ ɔ̄ voluntariū ꝛ ſic iterū nō accipitur
in ppoſito.¶3° mō capitur put diſtinguiſ ɔ̄ violentū:ꝛ
nō ɔ̄ illud qd̄ ineſt alicui preter nām ſicut motus circu-
laris ineſt igni pter nām in ſpera ſua.¶2° nota ꝙ celūꝫ
ſumiſ dupl'r:vno mō excludendo motorē:alio mō cum
incluſione motoris.¶Tunc ſit prima cōcluſio ꝙ accipiē
do celū ſecūdo mō motus celi eſt nālis accipiendo natu
rale 3° modo ꝛ cū hac concluſione patet predictā diffini-
tionē vere cōpetere nature celi:pp hoc ꝙ eius motus eſt
nālis:ſed nō eſſet nālis niſi eſſet a nā que eſt pn^m mouen
di ꝛ quieſcendi per ſe pmo:eius in quo eſt:non ſm acci-
dens:hoc igiſ probaſ:qꝛ motus celi eſt actiue a motore
intrinſeco

intrinſeco celi accipiendo celū cum incluſione motoris: cuius pn^m paſſiuū eſt ipm celū: accipiendo celū cū excluſione motoris: eſt tñ ſciendū φ nã motiua celi nō ſolum eſt pn^m mouēdi celū circulariter: ſed ēt eſt pn^m quieſcendi celū in loco ſuo: in quo eſt ⁊ nunq̄ꝫ recedit: vnde celuꝫ totale ſemp manet in eodē loco q̄uis ſm eius ptes mutet locū. ℂ 2° pbaſ ꝯcluſio. motus celi eſt ppetuus: ḡ non
Tex.cō.12. eſt violētus: q: nullū violentū ppetuū ſm̄o celi: ḡ eſt nãlis: put nãle diſtinguiſ ꝯ violentū. ℂ 3° motus celi ē ſine omni reſiſtētia ⁊ violētia: ḡ eſt nãlis. ℂ 4° motus celi eſt imediate a nã nō cū inſtrumēto intermedio: vnde motor celi imediate mouet celū ⁊ nō mediāte aliqua qualitate motiua: ſicut mouenſ grauia ⁊ leuia. ℂ 5° motus celi pncipaliter intendiſ a nã: ſed in iſtis inferiorib⁹ nō intēdiſ principaliter motus: ſed pncipaliter intēdiſ quies: ⁊ motū pp quietē: ḡ motus celi eſt maxime nãlis accipiēdo nãle pdicto modo: ſed dices: ſic ſequereſ φ ī fine deberet eē velocior q̄ꝫ in pn°: negaſ ꝯñtia: q: motū nãlez velocitari in fine ſolū ꝯuenit motib⁹ nãlibus rectis: ſicut ſunt motus ſurſum ⁊ motus deorſum: ſed non naturalibus circularibus: ſicut eſt celi.

Ad rationes ad primā: patet ex q̄one ſolutio: quā oſtendebaſ predictā diffinitionē nō eē nugatoriā. ℂ Ad 2^m: negaſ antecedēs: ⁊ quū probaſ: φ nō cōpetit nãe. imo dicitur φ ſicut iā dicebaſ nã celi non eſt ſolū cā mouendi: ſed quieſcendi in loco in quo moueſ circulariter a quo nunq̄ꝫ recedit: ⁊ quū dicebaſ de nã terre totali: dico φ nã eius eſt pn^m actiuūꝫ ſui motus: ⁊ nō ſolū quietis: ⁊ quūꝫ dicebaſ ſemp quieſcit: nego: vnde magis credo φ ſemp moueatur: vnde imaginor: φ cū medietas terre ſit eque grauis vt eſt altera ⁊ cuꝫ vni earū ſit ablatio: φ tunc vna earū ſit grauior: ⁊ mouebiſ pellendo aliā tam diu φ centrum totius grauitatis ſiat mediū mundi: q: alique ptes terre cū fluuijs currētibus ad mare fluūt ⁊ portāt de terra ex vna parte ad mare: ⁊ tunc terra ex vna pte ſit grauior tantuꝫ: φ ſemp alia ⁊ alia pars terre eſt in medio mundi: ⁊ pelliſ verſus nos: in tantū φ aliquādo terra que erat in centro: nunc eſt in ſupficie ⁊ ecōuerſo. ℂ Ad pbationē ſcde ptis: dico φ non ꝯuenit grauitati: nec leuitati: nec calori nãli q̄uis hec oīa ſint pn^m intrinſecū motus ⁊ quietis: nō tñ ſūt principia pncipalia: ſed inſtrumētalia: ⁊ hoc notabaſ per ly pmū: in diffinitione nãe. de arte vero cātandi ⁊ ſaltandi dico φ nō ſunt pncipia motuū ſed bene ſunt principia talis modi mouēdi: vnde pn^m pncipale eſt forma: ſꝫ talis modi cantandi ⁊ talis modi ſaltādi pn^m: bñ eſt ars. ℂ Et tūc ad pbationē tertie partis: dico φ q̄uis nã nō ſit ſemper pn^m motus: ⁊ quietis: eſt tñ ſemp pn^m actiuū ⁊ paſſiuum motus ⁊ getis: ⁊ hoc notauit per ly mouendi ⁊ quieſcēdi: que particule ſunt participia futuri tēporis. ℂ Ad tertiā ꝯcedo ſbam nō debere diffiniri per accidētia: ⁊ cuꝫ dr̄ omnis nã eſt ſba: ꝯcedo: tñ ſtat hoc nomen nã eſſe de predicamēto accidētis: q: eſt nomen ꝯnotatiuū: vt prius dicebaſ: ⁊ ideo eius diffinitio pōt dari per noīa de pdicamento accidentiū. ℂ Ad quartā ꝯcedo φ nomē abſolutum debet diffiniri per reſpectiuū: ⁊ tunc dico φ hoc nomen nã nō eſt abſolutū: ſed reſpectiuū: vnde dictuꝫ fuit q̄uis bene ſupponat p re que eſt ſignificabilis p nomen abſolutū. ℂ Ad 5^m, dico φ nomē priuatiuū nō eſt prius notum q̄ꝫ cui priuatiue opponiſ: nihilominus tñ pōt eē notius aliquid poſitiuo: cui tñ priuatiue opponiſ: ⁊ ſic ē in ppoſito de quiete: ⁊ nã: q: quies: q̄uis ſit minus nota motu cui priuatiue opponiſ: eſt tñ notior nãe cui nō priuatiue opponit. ℂ Ad ſextū dico φ motus alicui⁹: ⁊ ges nãlis eiuſdē nō ſunt oppoſita: quoꝝ nã eſt pn^m: q̄uis bene quieti nãli motus violentus opponaſ: ⁊ quieti violēte motus nãlis. ℂ Et ad ꝯfirmationē dico φ q̄uis non ſit poſſibile. idē ſe totū ſimul mouere ⁊ quieſcere: tñ in eo pōt eſſe pn^m actiuū ⁊ paſſiuū motus ſm ſuas ptes: ⁊ getis ſm ſe totū: ſicut dictū eſt de celo. ℂ Ad ſeptimaꝫ dico φ q̄uis nã ſit finis vnius mutationis: tñ pōt eſſe principiū alterius: ſcḋm φ eſt de forma. ℂ Ad octauaꝫ dico: φ quicquid dicaſ de quiete: vtrū ſit aliqd: vel nihil ſaltē nã eſt pn^m ⁊ cā eius φ aliqd quieſcat in ſuo loco naturali.

ℂ Tex. cōmēti. iiij.

ℂ Naturā aūt habēt: quecunqꝫ huiuſmodi habēt pncipiū ⁊c. Q̄ō. vj

QUeritur nunc 6° vtruꝫ nã bene diuidaſ in mãm ⁊ formaꝫ: ⁊ arguiſ pmo φ nō: q: nulla nã diuiditur in mãm ⁊ formā: ḡ qō falſa: ꝯñtia tenet: antecedens pbaſ: q: nec mã diuidiſ in mãꝫ ⁊ formā: nec forma: ſed omnis nã eſt mã: vel forma: ḡ. ℂ 2° cōpoſitū diuidiſ in mãm: ⁊ formaꝫ: ſed cōpoſitū nō eſt nã: ḡ ꝯñtia tenet q: nihil aliud a cōpoſito eſt diuiſibile in mãm ⁊ formā: cuꝫ nihil aliud a cōpoſito: ſit cōpoſitū: ex mã ⁊ forma: nihil aūt eſt in aliquo diuiſibile quin ex illo cōponaſ: antecedēs patet de ſe quo ad vtrāqꝫ partē. ℂ 3° ſi ſic tunc illa diuiſio nō videreſ eē alia q̄ꝫ ſꝫ diuiſionē vocis in ſua ſignificata: ſed hoc nō eſt q: tūc videreſ φ hoc nomen nã eſſet equiuocū: ſed hoc eſt falſuꝫ: q: ſignificat mãm ⁊ formā ſub eadē rōne. ſ. φ vtrunqꝫ eorū eſt pn^m mouendi ⁊ quieſcendi eius in quo eſt per ſe ⁊ nō ſm accidens. ℂ 4° nec mã: nec forma eſt nã: ḡ qō falſa: antecedēs pbaſ: q: nã diciſ quaſi naſcentia reruꝫ: ſiue gñatio rerū: ergo. ℂ 5° ſi nã diuidereſ in mãm ⁊ formaꝫ: hoc eſſet in mãm ſbalē: ⁊ formā ſbalē: ſed hoc eſt falſuꝫ q: forma ſbalis non magis videſ eſſe res diſtincta a mã: q̄ꝫ forma artificialis: vnde ſicut forma artificialis ē tota ſba artificialiū: ita videſ φ mã nãliū ſit totalis ſba nãliuꝫ: φ aliter ⁊ aliter eſt formata: abſqꝫ hoc φ in ipſa mã generetur aliqua res noua: multo magis videſ φ agēs nãle poſſit mãm facere diuerſimode eē figuratā abſqꝫ pductione alicuius rei de nouo: puta forma ſubſtātialis.

In oppoſitū eſt Ar. in iſto 2° capitulo huius tractatus. ℂ In iſta q̄one primo pono aliquas propoſitiones. ſecūdo mouebo aliqua dubia: ⁊ ſoluam. Tex.cō.4.

Quantum ad primū ſit iſta ꝯcluſio pma: φ mã eſt nã: que pbaſ ſic: mãe cōpetit diffinitio nãe: ergo ꝯñtia tenet: antecedens pbaſ q: mã eſt cui cōpetit pn^m intrinſecū paſſiuū ſui mot⁹ ⁊ getis ei⁹ in quo eſt p ſe pmo. ⁊ nō ſm accidēs: q: ens nãle qḋ mouetur: ⁊ quieſcit rōne mãe que eſt ſbm mot⁹ vel quietis. ℂ 2ª cōcluſio φ forma ſbalis eſt nã: hoc pbaſ q: eſt pn^m mouēdi ⁊ quieſcēdi ſ eius in quo eſt p ſe ⁊ nō ſm accidēs: ḡ ꝯcluſio vera: ꝯñtia tenet p diffinitionē nãe. ℂ 2° illud eſt nã: p qḋ agens nãle eſt hoc aliqd in actu: ſed forma eſt h⁹: ergo maior eſt nota: minor patet: nã p aliqḋ intrinſecū eēntiale ens nãle eſt hoc aliqd in actu: ſed nō ſemp p mãꝫ: ergo per formā: qḋ nō p mãm ⁊ patet in ſ huius. Sꝫ dices videſ φ forma nō ſit nã: q: ſi ſic hoc videſ pp ꝉ q: ipſa eſt principale actiuū motus ⁊ quietis illius cuius eſt: ſed ꝉ eſt falſum: q: principale principiū cuiuſlibet mot⁹ ē ipſe deus: r̄ñdeo φ forma eſt nã non pp hoc φ eſt principale actiuū motus ⁊ quietis: modo q̄uis primus motor ſit principale principiū cuiuſlibet motus: ⁊ quietis: non tamen eſt principiuꝫ intrinſecū: ſed extrinſecū: nã pm⁹ motor cuiuſlibet qḋ mouetur vel quieſcit eſt principium extrinſecum. ℂ 3ª cōcluſio priuatio quedā eſt nã: probaſ cōcluſio: q: forma eſt natura per concluſionē precedentem: ſed priuatio quedā eſt forma: q: forma que eſt imperfectior diciſ priuatio reſpectu forme perfectionis pcedētis vel ſequentis ipſam in materia: ergo. ℂ 4ª cōcluſio nihil

aliud a mã: ⁊ a forma eſt nã: hoc probaꝫ q2 nihil aliud eſt pͥᵐ intrinſecũ mouendi ⁊ quieſcendi eiͦ: in quo eſt pͥmo ⁊ per ſe: ⁊ nõ ſm̃ accidens: ꝫ nihil aliud eſt nã: ⁊ emp intelligẽdo de forma ſbali. ℭ Iſte quatuoꝛ cõcluſiones ſũt de mente Ar. in iſto 2° capitulo predicto: in quo oſtẽdit de quo dicit hoc nomẽ nã: vbi ſolũ mãm ⁊ formã vocat nãm: ſed cõpoſita vocat nãlia vel ꝑ nãm ⁊ accidẽtia vocat entia ſm̃ nãm. ℭ Ex hoc ſequit quĩta cõcluſio: ꝙ nã bene ⁊ ſufficiẽter diuidit in mãm ⁊ formã nõ intelligendo de diuiſione ꝓpꝛie dicta: ſicut eſt diuiſio alicuius integralis in ſuas ptes: ſed intelligẽdo de diuiſione mathematice dicta: prout hic vocamus diuiſionez qñ aliq̃ ſignificantur per duo nomina diuiſim que ſignificant p vnũ nomen coniunctim: ⁊ talis diuiſio eſt in propoſito: nã due res que ſignificant per hoc nomen nã ꝯiunctim ſignificantur per iſta duo noia diuiſim .ſ. mãm ⁊ formaꝫ. ℭ Ex predictis ſequit: ꝙ nullũ accidens eſt nã. ⁊ eſt 6° cõcluſio: que probaꝫ: nam nullũ accidens eſt ſba vt dictum eſt: ergo nullũ accidens eſt nã. ℭ 2° nullũ accidẽs eſt pars eſſentialis alicuius entis: ergo nullũ accidẽs eſt natura. ℭ 3° quia rõne vnum accidens eſſet nã: eadẽ rõne quodlibet aliud: ⁊ per ꝯñs ſequeret ꝙ forma artificialis eẽt nã: ⁊ per ꝯñs artificialia inquantũ artificialia haberent in ſe pͥncipiũ motus ⁊ quietis qͦd eſt cõtra Ar. in iſto 2°. vlterius ſequit ꝙ nullũ accidens eſt principiũ intrinſecũ pͥncipale paſſiuum nec actiuũ motus ⁊ quietis: patet q2 nullum accidens eſt nã: ſequitur vlterius ꝙ nullũ accidens eſt principale productiuuz alicuius effectus: neq3 forme ſubſtantialis: neq3 accidentalis: nã ſic tunc eſſet principium principale actiuũ alicuius motus: cuius oppoſitum dictum eſt: ſequit vlterius ꝙ caliditas nõ eſt pͥncipale pductiuũ caloris nec frigiditas frigiditatis.

Quantũ ad ſecundũ: ſit prima dubitatio: nã videtur ꝙ accidens poſſit eſſe principale actiuum alicuius motus: nam ſi caliditas eſſet ſeparata per imaginationem: adhuc ageret: ⁊ cũ non videtur eẽ aliud principale principiũ actiuuz preter agentia ſuperiora q̃ȝ caliditas: modo qua ratione tunc eẽt principale agẽs: eadem ratione nunc quando erat in ſubiecto: ergo. ℭ 2° videtur ꝙ eſſe principale ſubiectum motus: naꝫ poſito per imaginationem ꝙ grauitas eẽt ſeparata a ſubiecto ⁊ poneretur ſurſum: ipſa deſcenderet: vt videt: ⁊ talis deſcenſus: non videt eſſe aliud ſbm quã illa grauitas: ergo ⁊c̃. ℭ 3° lumen eſt productiuũ caloris: ſed lumen eſt accidẽs: ergo accidẽs eſt productiuũ alicuius. ℭ 4° albedo eſt accidens: ⁊ eſt principale agens ſpeciei viſibilis in oculo: ergo. ℭ 5° nã dicitur ꝙ ignis inquantũ calidus calefacit: modo hoc nõ eſſet verũ: vt videtur: niſi caliditas eẽt pͥncipale agens calefactionis: ꝫ. ℭ 6° nam dicit Ar. in 2° de gñatione: ꝙ qualitatum primarũ quedã ſunt actiue. ⁊ quedam paſſiue: modo hoc nõ videt eſſe verũ niſi accidentia eſſent principalia agentia alicuius actionis. ℭ 7° ſic illud eſt principale agens alicuius effectus cui tales effectꝰ aſſimilantur: ſed ſic eſt de aliquibus accidentibus qͦd patet: quia quum ignis agit caliditatem in aquam: ⁊ caliditas aque aſſimilatur caliditati ignis ⁊ non igni: ꝫ. ℭ 8° ſic illud eſt principale alicuius actionis: ad cuius augmentationez intendit velocitas actionis: ſed ſic eſt de quibuſdam accidentibus: q2 ad augmentationẽ caliditatis alicuius agentis intendit velocitas ipſius agentis: ꝫ. ℭ 9° illud eſt principale agens in aliqua actione penes cuius proportionẽ ad reſiſtentiã attenditur velocitas actionis: ſed ſic eſt de accidentibus: qͦd patet: quia ſi aliquid calidum agit in aliquod frigidum velocitas talis actionis attendit penes proportionem caliditatis ad frigiditatẽ. ℭ 10° ſi ſic non eſſet ſequeret ꝙ idem ſimul frigefaceret ⁊ calefaceret: ꝯñia patet de forma ſbali aque illa enim calefacit: ⁊ quo caliditas inducte caliditatis nõ eſt agẽs pͥncipale ⁊ illa ita frigefacit: q2 reducit aquã calefactã ad frigiditatem ⁊c̃. ℭ Ad iſta reſpondet: pro quo notandum ꝙ ſolet diſtingui duplex agens: pͥncipale: ⁊ inſtrumẽtale: modo in omni actione pͥncipale agens eſt ſba: ⁊ inſtrumentale autẽ põt eſſe aliqua res ſupaddita ſbe ſicut ẽ caliditas in actione ipſius ignis: vel poteſt eſſe quidã modus ſe habẽdi ipſius ſbe: ſicut eſt acuties ipſius cultelli: dicimus enim ꝙ cultellus incidit inquantũ acutus: ſi enĩ non eſſet acutus nõ ſcinderet: vel ſaltez nõ bñ. ℭ Iſto notato dico ad primũ argumentũ ꝙ impoſſibile eſt naturaliter ꝙ talis grauitas ſepararet a ſba: ſed cum hoc contingat miraculoſe: tunc talia nõ ſunt accidẽtia q2 ex quid nominis accidẽtis implicat contradictionẽ accidens eſſe ſine ſubiecto: ſed tunc illa habẽt ſe ad modũ ſubſtantie: ⁊ tunc ſeparans ea a ſubſtãtia ſuppleret vicem ſubſtantie: que deberet eſſe principale principiũ actiuũ: vel paſſiuũ talis motus: vel quietis: ⁊ ex hoc patet quid ſit dicendum ad primã ⁊ ſecundã rationẽ. ℭ Ad tertiam de lumine dico ꝙ non eſt agens principale ſed inſtrumentale caloris. ℭ Ad quartã ſimiliter dico ꝙ albedo nõ eſt principiuz adhuc productiuũ ſpeciei: ſed ſba mediãte albedine: tanq̃ȝ mediante inſtrumẽto. ℭ Ad quintã ⁊ ſextã dico ſimiliter ⁊c̃. ℭ Ad ſeptimaꝫ dico ꝙ nõ oꝫ hoc qͦd eſt agens pͥncipale. cui ſimilatur effectus vnde aliquãdo effectꝰ ſabri aſſimilatur inſtrumẽto ſicut qñ cuꝫ malleo ſabricat malleũ. ℭ Ad octauũ dico ꝙ nõ opꝫ omne hoc eſſe agẽs pͥncipale ad cuius augmentationẽ velocitatur actio: ſed ſufficit ꝙ ſit inſtrumẽtale: vnde cũ acuties cultelli intẽditur melius ſcindit: non ꝓp hoc acuties eſt agens principale. ℭ Ad nonã dico: ꝙ nõ opꝫ hoc eſſe agẽs pͥncipale penes cuius proportione ad reſiſtentiã attendit velocitas: ſꝫ ſufficit ꝙ ſit agens inſtrũtale. ℭ Ad vltimã dico ꝙ nõ eſt icõueniens idem frigefacere vnũ: ⁊ calefacere reliquũ ⁊c̃.

Ad rationes principales ad primaꝫ cõcedo ꝙ nulla nã diuidit i mãꝫ: ⁊ formã: cũ hoc tñ ſtat: ꝙ illa que ſignificant p hoc nomẽ nã ꝯiunctim: ſignificant p iſta duo noia diuiſim .ſ. mã: ⁊ formã: ⁊ ſic ꝯ oꝫ itelligi quũ dr̃: ꝙ nã diuidit in mãm ⁊ formã ⁊ ex hoc pꝫ ad ſcdaꝫ rõnẽ. ℭ Ad tertiã dico ꝙ nõ ꝓp hoc ꝙ̃ nomen nã eſt equiuocũ: nã hoc nomẽ aial: q̃uis diuidatur in aſinũ ⁊ hoiem tñ eſt vniuocũ: ſed itelligẽdo de diuiſione mathematicꝭ dicta. ℭ Ad q̃rtã dico: ꝙ tã mã: q̃ȝ forma ẽ res naſcẽtia: nã quodlibet coꝝ eſt gñatio. dictuꝫ eſt in pͥ huiꝰ: ꝙ gñatio aliqñ accipit p mã: aliqñ p forma. ℭ Ad q̃ntaꝫ dico ꝙ nõ eſt ſile de forma cultelli artificialiuꝫ: ⁊ de ſoia nãliũ: nã ꝓp mutationẽ forme artificialis: nõ mutat interrogatio ſeu rñſio facta ad qõnez p q̃d ſicut bñ mutat ad mutationẽ forme ſbalis: ⁊ qñ dr̃ agens artificiale põt diſponere mãꝫ: ſic ꝙ oino appareat alia q̃ȝ prius abſq3 ꝓductiõe alicuiꝰ de nouo ꝯcedo: ꝫ hoc põt facere agens nãle: ꝯcedo: ſed tñ nõ hoc facit: vñ nõ ſemp põt reꝫ diſponere taliter ꝙ mutet rñſio facta ad interrogationẽ p q̃d niſi pducat aliquã rẽ de nouo in mã puta formã ſbalem ⁊c̃.

ℭ Tex. cõmẽti. xviij.

ℭ De his quidem igitur negociatur ⁊ mathematicus ⁊c. C. õ. vij.

Queritur cõſequẽter vtꝝ differẽtiã quã aſſignat Ar. inter ſciẽtiã nãlẽ ⁊ mathe^cam ſit bñ aſſignata. ſ. ꝙ ſcia nãlis diffinit p motũ: mathe^ca aũt nõ: ⁊ arguit pͥ: ꝙ lter ſciaꝫ mathe^cam: ⁊ nãlẽ nõ ſit aliq̃ dñia aſſignãda: ⁊ ꝫ ſic mathe^ca nõ differt a ſcia nãli pbaꝫ: nã ois ſcia: ſaltẽ hũana ẽ a nã puta ab itellu. ⁊ ꝯfirmaꝫ: nã mathe^ca eſt de magnitudine nãli: ꝫ ẽ ſcia nãlis: ꝯñtia tenet: nã hoc videt ſufficere ad hoc ꝙ ſit nãlis: añs pbaꝫ: nam omnis magnitudo eſt nãlis: ⁊ ea ſm̃ ꝙ

q̄ṫ ꝙ dictū ē ꝓ huiꝰ magnitudo nō diſtīguit̄: ſeu nō po nit res diſtīcta a re magna: deinde ꝓbat̄: ſuppoſito ꝙ ſciā nālis ⁊ mathematica eſſent ſcīe diſtincte ꝙ adhuc mathe maticus nō differret a nāli. nam poſito ꝙ eēt idē hō qui hēret ſciaꝫ nālem: ⁊ mathematicā: tūc ille hō eſſet mathe maticus: ⁊ nō differret a nāli: ex eo ꝙ etiā eſt nālis qꝛ hꝫ ſciam nālem. Et ꝯfirmat̄: ois hō eſt nālis: mathematicus eſt hō: ergo eſt nālis: ergo non differt a nāli: diſcurſus eſt bonus: ꝓmiſſe ſunt vere: de minori notuꝫ eſt de ſe: ſed de maiori ꝓbat̄. nam ois hō eſt cōpoſitus ex mā: ⁊ forma: ⁊ per ꝯñs ois hō eſt nālis. ¶ Deinde ꝓbat̄ ꝙ mathemati cus diffiniat per motū. nam mathematicus diffiniens circulū: dicit ꝙ circulus eſt figura plana: in cuiꝰ medio eſt punctus a quo ois linee ducte ad circūferētiā ſunt equa les. ecce qualr̄ in iſta diffōne ponit̄ hic terminꝰ ducte qui eſt terminus ꝯnotans motū. Deinde ꝓbat̄ ꝙ non ſemꝑ nālis diffinit per motū: nam nālis ꝯſiderat aliqua imo bilia ſicut ꝓm̄ motorē: q̄ eſt oino imutabilis: ergo diffini ens motorē nō dꝫ diffinire ipm per motū: ſilr̄ nālis pri mā māꝫ cōſiderat: que nullū motū ſibi determinat: ergo diffiniens ipſam nō dꝫ eā diffinire per motuꝫ: ſilr̄ nālis ꝯſiderat de ſubſtātijs nālibus: cuꝫ ergo motꝰ ſit accidens: ⁊ ſubſtātie nō debeant diffiniri per accidentia. ſequitur naturalem non ſemper diffiniri per motum.

Tex. cō. 18. In oppoſitū vult Ar. in iſto. 2ᵒ tractatu. caplo ꝓᵒ. ¶ In iſta qōne ꝓᵒ ponaꝫ ali quas ꝓpōnes pro expoſitione terminoꝝ. 2ᵒ ponā aliq̄s ꝯcluſiones ex q̄bus patebit reſponſio.

Quantum ad ꝓm̄ ſupponendū eſt ꝙ nō eſt impoſſi bile de eadē re hēre diſtinctas notitias iſtud clare pꝫ: nam de eodē poſſet hēri notitia: ꝙ ſit libra rius ⁊ ignorare ꝙ ſit ſcriptor: ita de eodeꝫ poſſūt hēri noti tia ꝙ ſit ſcriptor: ⁊ ignorare ꝙ ſit librarius. Iſto ſuppoſi to dico ꝓmo ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ ſciā dicat̄ nālis. nō ſufficit ꝙ ſit a nā: pꝫ hoc. nam ſi hoc ſufficeret: tūc ois humana ſciā eſſet a nā. ſ. ab itellectu. ¶ 2ᵒ dico ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ſciā dicat̄ nālis: nō ſufficit ꝙ ꝯſideret de rebꝰ nālibus: nā ſi ſic tūc ſciā mathematica deberet dici nālis. Sed hoc eſt falſum: ꝯñia tenet ex eo ꝙ ſciā mathematica ꝯſiderat de oibus rebꝰ mūdi. ꝯſiderat enim terminos pro oibꝰ rebꝰ mūdi ſupponētibꝰ: ſic ſunt termini nāles. ¶ 3ᵒ dico ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ſciā dicat̄ nālis: requirit̄ ⁊ ſufficit: ꝙ de re bus illis de q̄bus ꝯſiderat: conſideret aliqua quoꝝ nā eſt ꝓnm̄ ſicut motꝰ ⁊ operationes nāles. i. ꝙ ꝯſideret de ter minis ſupponētibꝰ pro rebꝰ nālibus: ⁊ iueſtigat termi nos ꝯnotantes motū: ⁊ operationes nāles: ⁊ hoc eſt cōſi derare de rebus nālibus: ſm̄ ꝙ ſunt nāles. i. nō ꝯſiderat de eis ꝓdicata ꝯnotantia extenſionē. ⁊ menſurā: ⁊ ex hoc ſequit̄ ꝙ oēs illi termini dr̄ termini nāles: qui ꝯnotant motū: vel in cuiꝰ ꝯceptu icludit̄ ꝯceptus ipſius motus. Illi āt termini dr̄ mathematici qui nō ꝯnotant motū: ſed ꝯnotant magnitudinē ⁊ menſuram.

Quantū ad 2m̄. ſit ꝓª ꝯcluſio ꝙ ois terminꝰ ꝑtinēs ad ſcientiam nālem: ſi ꝑfecte dꝫ diffiniri oportet ꝙ in eius diffinitione exprimēte q̄d nois ponat̄ aliquis terminus exprimens motus vel mutatiōes: pro batur: nam ſicut iaꝫ dictū eſt: ois terminus naturalis vel pertinens ad ꝯſiderationē ſcīe naturalis eſt ꝯnotatiuus motus: ⁊ qꝛ ſic eſt ſequit̄ ꝙ nunq̄ꝫ eius ſignificatio expri mitur niſi in eius diffinitione exprimēte quid nominis exprimat̄ terminꝰ ſignificās motū vel mutationē: ſꝫ ꝯtra hoc arguit̄ ſic. Primus motor eſt de ꝯſideratiōe ſcīe nālis: ⁊ tñ in eius diffōne nō ponit̄ ille terminꝰ motꝰ: qꝛ eſt oio imobilis: ſequit̄ ꝙ in eius diffōne non dꝫ exprimi aliq̄s terminꝰ ꝯnotās motū vel mutationē. ¶ Rñdet̄ ꝙ q̄uis primꝰ motor ſit imobilis: tñ qꝛ mouet: pꝫ ꝙ in eius dif finitione exprimēte quid nois exprimat̄ motꝰ: ⁊ hoc pꝫ: nam nālis volens deſcribere iſtū terminū: ꝓmus motor deſcribit eum ſic: primus motor eſt principiuꝫ mouens imobile: modo clarum eſt ꝙ in iſta diffinitione exprimē te quid nominis: exprimit̄ terminus ꝯnotatiuus motꝰ. Et nota ꝙ ſi aliqui termini abſolute ꝯſiderant̄ a ꝓho na turali: illi nō ꝯſiderant̄ abſolute: ſed reſpectiue ad motū ⁊ ad operationes nāles: ⁊ ꝓpter hoc etiā naturalis diffi niens terminos nō diffinit eos per ꝓdicata quidditati ua Sꝫ hoc ꝑtinet ad metaphyſicū: ſꝫ per ꝓdicata ꝯnotā tia: vñ diffiniens hoiem nō diffinit eū ſic: hō eſt animal rōnale mortale: ſꝫ ſic: homo eſt qōdam cōpoſituꝫ ex aīa ⁊ corpore: ſꝫ ſi mathematicus deberet diffinire eundē: hoc eſſet per ꝓdicata ꝯnotantia extēſionē: ſeu magnitudinē: ⁊ ideo q̄uis idē terminus a pluribꝰ artibꝰ poſſet deſcribi: tñ hoc eēt per terminos alterius: ⁊ alterius ꝯnotationis recte a ſimili: ſicut ſi diceret̄ prius: ꝙ de eodē hoie habeo notitiā ꝙ ſit librarius ⁊c̄. volēs: ergo deſcribere eū addā officiū quod ꝑtinet ad librarios: vel ſcriptores. ¶ 2ª ꝯclu ſio. Termini mathematici ad hoc ꝙ ꝑfecte deſcribantur: nō opꝫ ꝙ in eoꝝ diffōnibus exprimant̄ termini ꝯnotan tes motū: ⁊ operationes nāles: imo nō debent per huiuſ modi terminos deſcribi: pꝫ: nam ſicut dictū eſt termini mathematici nō cōnotant motū: ⁊ ideo: qꝛ in eoꝝ conce ptu nō icludit̄ ꝯceptus motus: ſequit̄ ꝙ nec in diffinitio nibus dꝫ exprimi terminus ſignificans motū: vel aliquid in ordine ad motuꝫ: imo tales termini exprimunt̄. ¶ 3ª cōcluſio ſi termini mathematici deberent ꝑfecte deſcribi oporteret ꝙ in eoꝝ diffinitionibus exprimerent̄ termini ſignificantes magnitudinē: vel menſurā: hoc pꝫ: nam in coruꝫ conceptibus includunt̄ ſignificatiui figure: vel ma gnitudinis: ꝓpter quod ſi in eoꝝ diffinitionibus huiuſ modi termini nō exprimerentur tunc eoꝝ diffinitiones eēnt iꝑfecte ⁊ diminute. ¶ 4ª cōcluſio: ſcīētia mathe ca ⁊ ſciā nālis nō ſunt diſtincte: ꝓp hoc ꝙ ꝯſiderāt de diſtin ctis rebꝰ: pꝫ hoc: nā ex quo q̄libet eaꝝ de oibꝰ rebꝰ ꝯſide rat: ſicut iaꝫ dictū eſt in ꝓnᵒ huiꝰ ꝓmi ſeq̄t̄ ipſas nō ꝓp h̄ eē diſtinctas: qꝛ ſunt de diſtinctis rebꝰ: ⁊ tñ ſunt diſtincte. ¶ 5ª ꝯcluſio: nec ꝓp h̄ ſunt eedē: qꝛ de eiſdē rebꝰ ꝯſiderāt: pꝫ hoc: nā de eadē re: hñt ꝓñt hēri notitie, diſtincte ſicut prius dicebat̄. ¶ 6ª ꝯcluſio ſciā matheᶜª. ⁊ ſciā nālis diſtiguunt̄: qꝛ nālis ꝯſiderat terminos ꝯnotātes motū: ⁊ oꝑationes nāles: vel aliq̄ in ordine ad motuꝫ: matheᶜª vō ꝯſiderat terminos nō ꝯnotātes motū ⁊ ſic eſt declaratū. ¶ 7ª ꝯ: cū hoc ſtat: ꝙ nālis differat a matheᶜᵒ: poſito ꝙ aliquis hō hēat ſciam nālē: ⁊ nihil de matheᶜª: vel matheᶜᵃᵐ ⁊ nihil de nāli. tunc pꝫ ꝯ de ſe ⁊c̄. ¶ 8ª ꝯ nālis non differt a ma theᶜᵒ: poſito ꝙ aliq̄s hō hēt ſciaꝫ nālē: ⁊ ēt matheᶜᵃᵐ pꝫ de ſe. ¶ 9ª ꝯ q̄uis idē hō ſit matheᶜᵘˢ: ⁊ nālis. tñ iſti ter mini matheᶜᵘˢ ⁊ nālis. hñt diuerſas diffōnes exꝓmētes q̄d nois: pꝫ qꝛ i diffōne huiꝰ termini nālis: exꝓmit̄ hic ter minꝰ ſciaꝫ: ſignificās nālē: ⁊ nō ſciaꝫ matheᶜᵃᵐ. Sꝫ i deſcri ptiōe huiꝰ termini matheᶜᵘˢ eſt ecōuerſo: ⁊ h̄ ē qd ſolet di ci ſub his verbis: lꝫ iſti termini: matheᶜᵘˢ: ⁊ nālis ſuppo nant pro eadē re: hñt tñ diuerſas diffōnes q̄d nois ⁊c̄.

Ad rationes principales: ad primā pꝫ ꝙ nō ꝓp hoc dicat̄ ſciā nālis: qꝛ ſit a nā vt dictū eſt. ¶ Ad 2m̄ pꝫ ex dictis. ¶ Ad aliā de dñia inter matheᶜᵃᵐ ⁊ nālē pꝫ ſilr̄ ex ꝯnibꝰ. ¶ Ad aliā: qua arguebatur mathematicus ⁊c̄. dico ꝙ nō diffinit ꝑ motuꝫ ꝓprie ſicut nālis: ſꝫ ſolū imaginarie. Unde matheᶜᵘˢ nō curat verū de centro circulari, vere ſint ducte linee vel nō: ſꝫ ſuf ficit ſibi ꝙ imaginat̄. ¶ Ad aliā qua ꝓbat̄ ꝙ nālis ꝯſide rat de ꝓᵒ motore: de h̄ dictū eſt in qōne. Sꝫ de mā prima dico ꝙ q̄uis ipſa ſit indr̄ns ad quelibet motū: tñ nālis de ipſa ꝯſiderans: nō ꝯſiderat de ea ſm̄ ꝙ eſt terminꝰ: ſed hoc ꝑtinet ad methaphyſicū: ſꝫ ō ea ꝯſiderat ſꝫ ꝙ eſt ꝓnm̄ paſſiuū motꝰ ⁊ gētionālis. accipiēdo motū large: put ſe extēdit nō ſolū ad mutatōeꝫ ſucceſſiuā: veꝝ ēt ſubitā. Sic ergo pꝫ: qualr̄ nālis ꝯſiderat māꝫ i ordine ad motū: ⁊ ſilr̄

Tex.cō.18. alia: mathematicus vero nō. Et h̄ notauit Ar.2° huius: quū dicit mathematicus abſtrahit a motu: nāl's aūt nō.

Tex.cōmenti.xx.

¶ Demonſtrant aūt ex quo magis phyſica q̄ȝ mathematica ꝛc. Queſtio.viij.

Queritur octauo vtrū ſcie medie inter mathematicas puras ꝛ nāles puras: magis ſint nāles q̄ȝ mathematice. Et arguit̄ p° ꝙ nō ſunt alique ſcie medie: iter p̄dictas ſcias: q2 ſi ſic: vel eēnt medie p abnegationē: vel eēnt medie per participationē: nō pōt dici ꝙ p abnegationē: nā eā ſcie medie ponant̄ ſpeculatiue: ſꝫ ꝙ Ar. in 6° metha^ce nō ſufficienter diuiſiſſet ſciam ſpeculatiuā in mathe^cam ꝛ nālē: poſt q̄ȝ ſcie medie dı̄r medie per abnegationē iter ſciam nālem: ꝛ mathematicā: nec ſunt medie p participationē: nam tūc hērent partim de vna: ꝛ partim de alia: ſꝫ h̄ eſt falſuȝ: ex quo q̄libet eaꝝ ponit̄ eē hitus ſimplex. ¶ 2° termini mediaꝝ ſciaruȝ vel ꝯnotant motū vel nō: ſi ſic tunc ſunt pure nāles: ꝛ tūc nō debēt dici medie: ſi nō: tūc dı̄r mathe^ce pure ꝛ tūc etiā nō ſunt medie. ¶ 3° ꝓbat̄ ꝙ ſint magis mathematice: q̄ȝ nāles: nā enumerant̄ iter mathematicas: quū enim nūant̄ mathematice: nūantur iſte. ſ. Arithmetica: Geometria: Muſica: pſpectiua. Aſtrologia ecce qualr vltime tres: que dı̄r medie nūant̄ cū ſcientiјs mathematicis ſicut p̄me due. ¶ 4° ſcie medie ſubordinant̄ ſciētijs pure mathematicis: ergo videnī eē magis mathematice q̄ȝ nāl's: ꝯña tenet ex eo ꝙ ſcie ſubordinate dı̄r eē eiuſdeȝ gn̄is: vt vr̄: añs ꝓbat̄: nam ſcie medie vtunt̄ eiſdē principijs ſciaꝝ pure mathematicarū: qđ nō facerent niſi eis ſubordinarent̄. ¶ 5° ſcie medie capiūt certitudines a p̄ncipijs ſciaꝝ pure mathematicaꝝ: ꝗ etiā vr̄ ꝙ denoīationē: ꝛ p ꝯñs magis debēt dici mathematice: q̄ȝ nāles: añs ꝓbat̄. q2 ſcie medie vtunt̄ p̄ncipijs ſcientiarum pure mathematicarum: ergo ꝛc.

Tex.cō.20. In oppoſituȝ vult Ar. i iſto 2° tractatu cap. p° vbi vr̄ dicere ſcias medias eē magis nāles q̄ȝ mathematicas. ¶ In q̄ōne p° ponēde ſunt aliq̄ diſtinctiōes. 2° q̄dā ꝯnes. 3° r̄ndet̄ ad queſituȝ.

Quantum ad p^m ſciēdū eſt vt dicebat̄ in alia q̄ōne. q̄dā termini dı̄r nāles. i. ſcie nālis vt ſunt illi in quoꝝ diffōnib⁹: quid noīa exprimunt̄ termini ꝯnotantes motū: vel aliq̄d in ordine ad motum: ꝛ quidā ſunt termini mathematici h̄ eſt ſcie mathe^ce. ſicut ſunt illi in quoꝝ diffōnib⁹ exprimētib⁹ quid noīs exprimunt̄ termini nō ꝯnotātes motū: nec aliq̄d in ordine ad motū: ſed quātitatē: vel menſurā: vel aliq̄d h̄ȝ: vel aliq̄d in ordine ad hec. ¶ 2^a diſtinctio ꝙ ꝓpoſitionū q̄dā ſunt cōpoſite ex terminis nālib⁹ in q̄b⁹ non ponunt̄ termini mathematici: ꝛ ille ꝓpōnes dı̄r pure nāles: ſicut eſt iſta: cōpoſitū ex mā ꝛ forma: eſt corpus. Quedā vero ꝓpōnes cōpoſite ſunt ex terminis mathematicis: in q̄b⁹ nō ponūtur aliq̄s termin⁹ nālis: ꝛ ille ꝓpōnes dı̄r pure mathe^ce ſicut iſta triangulus h̄ȝ tres angulos equales duob⁹ rectis. Alie ſunt ꝓpōnes: que ſic ſe hn̄t: ꝙ cōponunt̄ ex vno termino nāli ꝛ alio mathematico: ſicut eſt iſta: celū eſt ſpericum: ꝛ tales ꝓpōnes dı̄r medie iter ꝓpōnes pure nāles: ꝛ pure mathematicas ꝛ ſicut diſtinctū eſt de ꝓpōnibus: ita pōt diſtingui de oꝛōnib⁹: que nō ſunt ꝓpōnes: vn̄ quedā eſt oꝛō pure nālis ſicut eſt iſta: cōpoſitū ex mā ꝛ for^a: ꝛ quedā pure mathematica: ſicut eſt iſta triangulus h̄ȝ tres angulos ꝛc. Quedā eſt oꝛō media ſicut eſt iſta linea viſualis: ꝛ iſta nūs ſonorus: vn̄ ille ſcie quarū ſbta adequata dı̄r oꝛōnes medie dicunt̄ ſcientie medie ſicut eſt de perſpectiua: vnde ſubiectū adequatū ſcie perſpectiue dicit̄ linea viſualis. Subiectū aūt adequatū muſice: dicitur nūs ſonorus. Ecce qualiter ſbta illaꝝ sciaꝝ: ſunt compoſita ex vno termino math^co ꝛ alio nāli. ¶ 3^a diſtinctio ꝙ ꝓpōnuȝ quedam dicunt̄ principia quedā ꝯcluſiones. ¶ 4^a diſtinctio ꝙ principioꝝ quedaȝ ſunt innata. ita ꝙ ſtatim intellectus cognoſcens ſignificationes terminoꝝ aſſentit eis: ſicut eſt hoc p̄ncipiū non ꝯtingit idem ſimul eſſe ꝛ nō eſſe: ꝛ ſimilr ſicut ſunt p̄ncipia pure mathematicalia: ſicut eſt hec: ſi ab equalib⁹ equalia demas: que remanent ſunt equalia. ¶ Quedā ſunt p̄ncipia: que non ſunt inata: ſed habent̄ per experientiā: ſicut ſunt p̄ncipia ſcie nālis. ſicut eſt hoc p̄n^m: omnis ignis eſt calefactiu⁹. Et ſicut eſt hoc omne compoſitū ex mā ꝛ forma eſt corruptibile. Et eſt ſciendū ꝙ talia ſunt p̄n^a ſciarum mediaꝝ. verbi grā eſt enim p̄n^m in perſpectiua ꝙ omnis radius multiplicat̄ ſecundū rectū: ꝛ notitia huius non pōt probari niſi experientia: ſimiliter ꝙ diapaſon cōſiſtit in dupla ꝓportione non poteſt haberi: niſi experientia.

Quantum ad ſcd̄ȝ ſit prima ꝯcluſio. ꝯcluſio pure nālis non poteſt demonſtrari niſi per principia pure nālia: pȝ exemplariter: nam ille lapis ſurſum poſitus deſcendit deorſuȝ: nō pōt ꝓbari per aliqua prin^a mathematicalia: ꝛ ſimilr patet cōcluſio inuenti p hiam nālē: qualr eius ꝯnes nō deducunt̄ niſi ex principijs pure nālibus. ¶ 2^a ꝯcluſio: ꝯnes pure mathematice nō p̄nt demōſtrari niſi per p̄n^a pure mathematicalia: pȝ exēplariter de illa ꝯne. Triāgulus h̄ȝ tres angulos ꝛc. Silr pȝ inuenti ſciam pure mathematicaȝ: qualr ꝯnes nō demōſtrant̄: niſi p p̄n^a pure mathematicalia. Et de ta lib⁹ itendit Ar. in p° poſterioꝝ. Cū ſic demōſtrātē ꝯnō cōtingit deſcēdere de gn̄e in gen⁹ h̄ eſt demonſtrantē ꝯneȝ pure nālē nō ꝯtingit eādē demōſtrare p alia p̄n^a q̄ȝ p̄n^a pure nālia ſilr demōſtrantē ꝯnē pure mathematicaleȝ nō ꝯtingit eā demonſtrare p alia p̄n^a q̄ȝ p p̄n^a pure mathematicalia. ¶ 3^a ꝯcluſio: ꝯ media pōt demōſtrari per p̄n^a ſeu p̄miſſas: quaꝝ q̄libet eſt nālis: pȝ hoc: nā iſta celuȝ eſt ſpericū pōt ſic demōſtrari: nobilioꝛ figura debet̄ nobiliori corpori: ſꝫ iter oīa corpora celuȝ eſt nobilius corpus: ꝛ inter oēs figuras: figura ſperica eſt nobilior: ꝗ figura ſperica debet̄ celo: ꝛ p ꝯñs celū eſt ſpericū: q̄libet illaꝝ nō eſt mathe^ca ex eo ꝙ mathematicus nō ꝯſiderat de nobilitate: vel ignobilitate: de bonitate: vel malitia corporis: vl' figuraꝝ: pp h̄ ꝙ mathematicū: nō eſt bonuȝ: nec finis: hoc eſt mathe^cus nō diffinit̄ p terminos ꝯnotātes bonū vel finē. Et ſilr q̄ȝuis iſta ꝓpō: figura ſperica eſt nobilior: cōponat̄ ex vno termino mathematico: q2 tn̄ ille ponitur a parte ſbti: ꝛ nō a pte p̄dicati: illa ꝓpō: dı̄ nālis: ꝛ nō mathematica: ex eo ꝙ nō capit denoīationē q̄ȝrum ad h̄: niſi ad p̄dtū: qđ vocet̄ media: ꝛ h̄ qn̄ termin⁹ ponit̄ a parte ſbti: ꝛ mathematicus a pte p̄dti. ¶ 4^a ꝯcluſio eſt. ꝯcluſio media: pōt demōſtrari p p̄miſſas quaꝝ vna eſt mathe^ca ꝛ alia media ſolū capiēs euidētiā p experientiā: vbi grā: ſ'm celū eſt ſpericū: ꝛ h̄ ſic: oē illud eſt ſpericū: in cui⁹ medio eſt punct⁹ a quo oēs linee ducte ad circūferentiā ſunt equales: ſꝫ celū eſt h̄ȝ: ergo maior eſt pure mathe^ca: ꝛ minor eſt media. ¶ 5^a ꝯcluſio: ꝯnes medie nō p̄nt demōſtrari per p̄n^a pure mathematicalia: iſtud pȝ iductiue iſpiciēti ſcias mathematicas: q̄ ſemp ad ꝓbādū aliquas ſuarū ꝯnū aſſumunt ſibi aliq̄d p̄n^m: cuius euidentia capit̄ per experientiā: vnde ſemp in ꝓbando ſuas ꝯnes aſſumunt maiorē pure mathematicā: ꝛ minorē mediam. Que quidem minor media ſ'm predicta ſolum habet euidentiaȝ per experientiam: ergo ꝛc.

Quantū ad 3^m p° ſuppono ꝙ ſcia dȝ capere denominationē quo ad certitudinē a ſuis p̄ncipijs: pȝ h̄ q2 recipit euidētiā ab eiſdē. ¶ 2ª ſuppō: ꝙ ꝯña illatū ex accñte nō maiorē pt̄ cape euidētiā q̄ȝ ſit euidēs illud añs. ¶ 3ª ſuppō ꝙ copulatiua nō pt̄ eē euidētior q̄ȝ ſit ei⁹ pars h̄ pȝ: naȝ ſi eēt vna copulatiua: q̄ hr̄et mille ptes euidentiſſimas

euidentiſſime: ⁊ vnā dubiā: ipſa eſſet dubia: ⁊ igit̃ ſi hēet plures partes euidentiſſimas: ⁊ vnā minus euidētē ipſa non eſſet euidētior ꝗ̃ ſit illa pars minus euidens. ¶ 4ª ſuppoſitio. ꝙ in aliq̃ ſillogiſmo totale añs eſt copulatiua cōpoſita ex maiori ⁊ minori. ꝯſequens eſt ꝯcluſio. Tunc ſit pma ꝯcluſio ꝙ nulle ꝓpoſitões medie pñt eſſe magis certe ꝗ̃ nāles: pbat̃: nam in demōſtratiõe taliũ ꝯcluſionũ oportet ad minus aſſumere vnā minorē. Cuius euidentia non habet̃ niſi per experientiā: ſm ꝙ dicebat̃ in 2° articulo. Cum ḡ ꝯcluſio capiat euidentiā ex ſuis principijs per vnā ſuppõnē: ⁊ cū ꝯñs nõ poſſit euidētius eē ante per vnā aliā ſuppõnē ſequit̃ copulatiuā: que eſt añs totale ad ꝯnē mediā demōſtrādā nõ eē euidētiorē ꝗ̃ ſit minor pmiſſa ad pdictā ꝯnē: cū illa ſit min⁹ euidēs maiore: pp hoc ꝙ maior eſt innata: minor vo capta p experiētiā. Ex quo ſeqt̃ vlteri⁹ ꝯnē mediā nõ poſſe hēe maiorē euidentiam nec certiorē ꝗ̃ hēat minor: ex qua ſillogiçat̃: ⁊ p ꝯñs ſeqt̃ ipſam ꝯnē nõ poſſe hēe maiorē euidētiā ꝗ̃ põt hēe p experientiā ⁊ tantā poſſe hēe ꝯnes nāles: ergo ꝯnes medie ſunt equales in certitudine ⁊ euidentia. Ex quo ſeqt̃ 4ª ꝯcluſio ⁊ reſaliē: ꝙ ſcie medie debēt dici nāles magis ꝗ̃ mathematice. pꝫ qꝛ ſcie medie nõ ſunt eq̃liter certe cum ſcientijs mathematicis: ⁊ ſm certitudinem maiorē vel minorē ſciētie debēt capere denominationē.

Ad rationes ꝑncipales. ad primā dico ꝙ dicũtur medie ꝓpter certitudinem nõ ꝙ ſcie medie ſint magis cõpoſite ꝗ̃ ſcie nāles. Sꝫ qꝛ earum ꝓpõnes ſunt cõpoſite ex vno termino nāli ⁊ alio mathematico. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ aliq̃ termini ſciaꝝ mediaꝝ ꝯnotant motũ: ⁊ aliq̃ nõ: ſꝫ ꝯnotant magnitudinē: ⁊ menſurā: ⁊ pp hoc nõ dr̃ pure mathematice: nec pure nāles: ſꝫ medie. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ enumerant̃ inter ſcias mathematicas nõ ꝙ ſint magis mathematice ꝗ̃ nāles: ſꝫ qꝛ antiqui ꝯſueuerāt eas addiſcere cũ ſciētijs pure mathematicis ante ſcias nāles. ¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ nõ opꝫ ſcias ſubalternatas eē eiuſdē gñis: nā ſic oēs ſcie mathe^ce eēnt eiuſdē gñis pp hoc ꝙ ſcie mathe^ce quodāmõ ſubalternant̃. ¶ Ad vltimā dico ꝙ bñ verũ eſt ꝙ ſcie medie vtunt̃ ꝑncipijs gñal: b⁹ ſciaꝝ pure mathe^caꝝ: ſꝫ ꝑnª ſpālia mediaꝝ ſunt ſilia i certitudine ꝑncipijs ſcie nālis: pp qð ſcie medie magis dicunt̃ capere denominationē a principijs earū ſpecialibus ꝗ̃ generalibus.

Tex cõmenti. xxviij.

¶ Uno quidē igit̃ mõ cauſa dicit̃: ex quo fit aliquid ⁊c. Queſtio. ix.

Queritur nono cõſequēter vtrũ cuiuſlibet rei nālis ſint quatuor cauſe ⁊ nõ plures neq̃ pauciores. ſ. cã mālis: cã fo̊ alis: efficiēs: ⁊ finalis: ⁊ arguit̃ p° ꝙ ſint plures ꝗ̃ quatuor: nā alicui⁹ effectus nālis pñt eē infinite cãe. Cã. n. quare ſui ſit nat⁹: ſunt pña. celũ pr̃: vir: volũtas pr̃is: ḡ nõ tm̃ q̃tuor cãe ⁊c̃. ¶ 2° mã ⁊ fo̊a ſunt res nāles: nõ. n. ſunt artificiales: ⁊ tñ māe nõ eſt mã: vel for̃ fo̊ ᵉ: ḡ ⁊c̃. ¶ 3° nã celũ eſt ens nāle: ⁊ tñ ei⁹ nõ ſunt q̃tuor cãe: nõ. n. hꝫ formã: ex quo enim cõmuniter eſt fo̊ᵃ: nec hꝫ mãm: qꝛ tũc eēt corruptibile. ¶ 4° accñtia: ſicut ſunt caliditas ⁊ frigiditas ſunt res nāles: ⁊ tñ talia nõ hñt mãm ex qua ſiunt: pp hoc ꝙ accñtia carent mã: ex qua: cũ ſint forme ſimplices ꝗ̃uis bñ hñt mãm in qua. ¶ 5° nã intelligētie videnť eē res nāles: ⁊ tñ intelligentiaꝝ nõ videnť eē quatuor cauſe ꝑdicte: neq̃ .n. hñt mãm: neq̃ formã. ¶ 6° entia mathematicalia nõ hñt oēs cãs ſuas: ſꝫ eadē ſunt entia mathematicalia ⁊ nālia: ḡ nõ oium entiũ nāliũ ſunt quatuor cãe: ꝯña tenet: pª pars añtis eſt Cõmētatoris i iſto 2°. ⁊ alia pars pꝫ. ¶ 7° mã nõ ē cã alicui⁹: ex hoc eni ꝙ aliq̃ res nālis cõponat̃ ex mã: nõ dꝫ dici ꝙ hēat cãm mālē: ꝯña tenet: añs pbat̃: qꝛ mã nihil agit: ergo. ¶ 8° fruſtra ſit p plura: qð põt fieri p pauciora: ergo cũ vna cã ſicut deus ſe ſola poſſit ꝓducere quelibet effect⁹ i ꝓducēdis: ſeqt̃ ꝙ fruſtra ponunť plures cãe. ¶ 9ª ꝯcluſio nulla res eſt cã alteri⁹: ḡ ꝯña tenet: añs pbat̃: nulla res dependet ab alia cui⁹ oppoſitũ tñ oporteret ſi aliqua res eēt cã alterius: pp hoc ꝙ effect⁹ depēdet in eē a ſuis cauſis: añs pbat̃: nã qbuſcũq̃ reb⁹ diſtinctis datis vna põt eē ſine alia: qð nõ eēt ſi depēderet ab alia i eē: a ſuppoſitũ pbat̃: qꝛ poſt ꝗ̃ ñ iplicat ꝯdictionē q̃rũcũq̃ rerũ diſtinctaꝝ vnā eē ſine alia.

In oppoſitũ vult Ar. in iſto 2° cap̃lo pmo. tertij tractatus. ¶ In qõne p° vidēdum eſt de cauſis in hñali: ⁊ poſtea de aliquib⁹ in ſpāli. ¶ Quātum ad pᵐ videndũ eſt quid ſit cã. 2° videndũ eſt de nũo eaꝝ. 3° de ꝯditiõib⁹ ipſaꝝ. 4° rñdendũ ad q̃ſitũ. Tex. cõ. 28.

Quantũ ad pmũ ſciēdũ eſt ꝙ h nomē cã eſt vnũ nomē relatiuũ cui⁹ correlatiuũ ē h nomē effect⁹: ⁊ ſignificat rē ꝯnotādo ad ipſaꝫ ſeq̃ aliud: pp qð cã⁹ deſcriptio eſt iſta. cã ē ad cui⁹ eſſe ſeqt̃ aliqd. ſ. effectus. ¶ Tũc ſit pª ꝯ: ꝙ aliqd eſt cã alteri⁹. pꝫ: qꝛ aliqd eſt ad cui⁹ eē ſeqt̃ aliud: ḡ aliqd ē cã alteri⁹: ꝯña tenet p deſcriptionem cauſe: antecedens cõmuniter conceditur.

Quantũ ad 2ᵐ ſit pª ꝯcluſio: ꝙ quatuor ſunt gña cãrũ: ad iſtũ itellm̃ ꝙ maxim⁹ nũs cãruꝫ nõ coincidētiũ i ſignificādo eſt nũs q̃ternari⁹: q̃ qdē gña ſunt iſta: mālis cã fo̊ alis efficiēs ⁊ finalis: vel iſta ſi volumus ea noiare i cõplexo: mã: ⁊ forma: efficiēs: ⁊ finis. Probat̃ ꝯcluſio: maxim⁹ nũs iterrogationũ i ſignificādo: mediātib⁹ qb⁹ q̃rim⁹ de cãis alicui⁹ eſt nũs: q̃ternari⁹: ergo ꝯcluſio va: ꝯña tꝫ ex eo ꝙ nũs iterrogationuꝫ maxim⁹ dꝫ eē eq̃lis maxio nũo terminoꝝ ſignificantiũ cãs: q̃ qdē termini cõiter pñt rñderi ad iterrogatõēs: q̃ qdē terminī dñr gña cãrũ vel ꝯtenti ſub eis: añs arguit̃: qꝛ nõ plures ſunt iterrogationes ſeu qõnes q̃rentes de cãis alicui⁹: niſi que ſiunt p lr̃ ex q̃ res ē: vel p lr̃ p qd: vl̃ p lr̃ a q̃: vel p lr̃ pp qd eſt: nã ex quo q̃rit de mã. p qd q̃rit de fo̊a a quo q̃rit de efficiēte pp qd q̃rit de fine: ḡ nõ ſunt plures iterrogatiões nec qõnes ꝗ̃ ille q̃tuor: ad que ꝯuenienter poſſit rñderi p nomē ſignificās cãm: vt ē ꝙ nõ ſint plures cãe ꝗ̃ q̃tuor: ſicut nec plures qõnes q̃rētes de cãis ꝗ̃ q̃tuor. ¶ 2° oīs cã vel eſt itrinſeca vel extrinſeca: ſi itrinſeca vel eſt poᵃ: ſic ē mã: vel eſt act⁹: ſic eſt forᵃ: ſi eſt extrinſeca vel ꝓcedit effectũ: ſic eſt efficiēs: vel ſeqt̃: ſic eſt finis. Ex iſta ꝯne ſequit̃ ꝙ ſi eēnt ifinite cauſe alicui⁹ rei q̃libet illaꝝ reduceret̃ ad aliquā iſtaꝝ cãrũ. i. noiaret̃ aliquo iſtoꝝ noium. ſ. mã. forma: efficiēs finis. ex hoc pꝫ ſolutio pmi argumēti.

Quantũ ad 3ᵐ articulũ ſit iſta pª ꝯ: ꝙ aliq̃ cãe ſunt bñ ſibi iuicē cãe: pꝫ: nã mã ē cã forᵉ. ⁊ ecõuerſo: forᵃ cã māe. mã. n. ē cã ſuſceptiua: ⁊ determinatiua ipſi⁹: forᵉ. forᵃ aũt ē cã pfectiua ipſi⁹ māe. ſilr efficiēs ē cã finis: ⁊ ecõuerſo finis ē cã efficiētis: nõ tñ q̃ ad eē. ſꝫ q̃ ad agere: finis. n. ē cã ꝙ agēs agit: nã aliqs ambulat pp ſanitatē: ſanitas. n. ē cã ambulatiõis: ex quo pp eaꝫ ſit ambulatio ⁊ ecõuerſo ambulatio eſt cauſa ſanitatis: ſꝫ diceret aliquis. Si hoc eēt verũ ſeq̃ret̃ ꝙ idē eēt cã ſui ipſi⁹: ſꝫ h eſt falſuꝫ ꝯña pbat̃: qꝛ qcqd eſt cã cãe: eſt cã cãti: ſi ḡ forᵃ eſt cã māe ⁊ ecõuerſo. mã eſt cã forᵉ: ſeqt̃ forᵐ eē cãm ſui ipſi⁹. ¶ 2° ſequeret̃ ꝙ demõſtratio circularis eēt poſſibilis ⁊ adhuc pp qd qð eſt ꝯ pħm p° poſteriorũ: ꝯña pbat̃ qꝛ poſtꝗ̃ cãe ſunt ſibi iuicē cãe: vna põt demõſtrari p aliā: ⁊ vtraq̃ eſt demõſtratio pp qd p cãm: ḡ ⁊c̃. ¶ Rñdet̃ ad pᵐ negādo ꝙ ſeqt̃ idē eēt cã ſui ipſi⁹: ⁊ qñ dicebat̃ qcqd eſt cã cãe eſt cã cãti: dico ꝙ h dꝫ intelligi in eodē gñe cãe. mõ cãe diuerſis poſſint ſibi iuicē eē cãe: tñ h nõ eſt in eodē gñe cauſe. ¶ Ad aliud argumētum dico ꝙ demonſtratio pp quid circularis non eſt ipoſſibilis in diuerſis gñib⁹: q̃uis ſic nõ debeat fieri per idem genus cãe: ⁊ ita intellexit Ar. in

pᵒ poſterioꝝ. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio: alique cāe coincidūt: ⁊ aliq̄ nō pꝫ: nam finis ⁊ agens coincidūt: idē eni eſt finis ſicut forma ſbalis ⁊ efficiens operationū ſequentiū ſiľr cā prima eſt finis ⁊ agēs: agit eniꝫ pp ſe. ¶ 2ᵒ ſimiľr forma ⁊ agens coincidūt: eadē eni eſt forma ⁊ mouens lapidē deorſum. ¶ 3ᵒ ſimiľr forᵃ ⁊ finis coīncidūt reſpectu diuerſoꝝ: idem eniꝫ eſt forma cōpoſiti: ⁊ finis gñatiōis. ſic ergo pꝫ qualr cāe coincidūt que erat pͥma pars ꝯcluſiōis: ſed 2ᵃ pꝫ. vꝫ. ꝙ alique cāe nō coincidūt: declarat: nā capiendo mām ꝓprie nunq̄ꝫ coincidit cū forma: ex quo mā eſt paſſiua: forma vero actiua: verūtamē accipiēdo mām ꝓprie pro ſbto alicuiꝰ accidentis: ſic mā ⁊ forma coincidunt: pꝫ: nā idē puta aīa ſortis eſt forma ſortis: ⁊ mā ſcīe ſortis. ¶ 2ᵒ ſimiľr mā ⁊ efficiens nō coincidūt accipiendo mām ꝓprie: pp hoc ꝙ mā eſt nullius actiuitatis. verūtñ accipiendo mām iꝓprie eo mō: quo obm alicuius virtutis cognitiue dr̄ mā: circa quam verſat ꝯſideratio talis virtutis: mā poteſt dici efficiens pp hoc ꝙ ſic accipiēdo mām agit ſpēm ⁊ ſimilitudinē ſuā in virtutē cognitiuā cuius dr̄ obm. ¶ 3ᵒ ſimiľr mā ⁊ finis nō coincidūt ſemp accipiendo māꝫ ꝓprie: pꝫ: q2 mā prima nō eſt finis alicuiᵒ gñ ⁊c̄.

Quantū ad quartū: dico ꝙ accipiēdo nālē reꝫ proprie pro compoſito ex mā ⁊ forma: dico ꝙ ad cuiuſcūq̄ꝫ rei nālis productionē ꝯcurrūt quattuor cāe ⁊ non plures neq̄ꝫ pauciores. i. ad cuiuſcūq̄ꝫ rei nālis ꝓductionē ꝯcurrūt aliqua de quibꝰ verificaṫ hoc nomen efficiens: reſpectu illius qđ ꝓducit: ⁊ aliqua: vel aliquid de quibꝰ de nouo verificat hoc nomē forma: ⁊ aliquid de quo de nouo verificat hoc nomen finis: ⁊ nihil ꝯcurrit ad ꝓductionē alicuius rei nālis quin de ipſo verificetur aliquod nomen predictoꝝ. Ex hoc pꝫ q̄ꝫuis infinite cauſe vel infinite res ꝯcurrunt ad ꝓductionem alicuius rei. Verū eſt tñ dicere ꝙ ad cuiuſcūq̄ꝫ rei ꝓductionem nō ꝯcurrunt niſi quatuor cauſe. ſ. mā: forma: efficiens: finis: ⁊ nō plures neq̄ꝫ pauciores: ex quo pꝫ ſolutio pͥmi argumenti: ꝯcluſio ꝓbatur: nam quecūq̄ꝫ res nālis ꝓducit: ab aliquo ꝓducit: nihil enim a ſe ipſo ꝓducit: ⁊ hoc eſt efficiens: ſiľr quecūq̄ꝫ res ꝓducit: ex aliquo producit: ⁊ hoc eſt mā: vt patuit primo huius ⁊ cum qđlibet agens nāle agat ꝓpter aliquē finem ſequit ꝙ ad cuiuſlibet rei productioneꝫ ꝯcurrit finis: ⁊ quū agens nāle ꝓducit aliqđ: ponit ipm in aliqua determinata ſpecie entium: ⁊ cum hoc nō poſſit fieri niſi per formā: ſequit ꝙ ibi ꝯcurrit forma: ex his pꝫ ꝙ ad nālem ptinet determinare de omni gñe cauſe. ꝓpter hoc ꝙ ad cuiuſcūq̄ꝫ rei nālis ꝓductionē ꝯcurrit qđlibet genus cauſe: ad intellectū ꝓdictum. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ſi cā efficiēs capit pro efficiēte ꝓducēte nō cuiuſlibet rei nālis eſt cauſa efficiens: patet: quia non quelibet res naturalis ꝓducit: imo multe ſunt quē diu erant ꝓducte: mō poſtq̄ꝫ ſemel ꝓducte ſunt amplius nō ꝓducuntur: ex hoc ſequit ꝙ nō cuiuſlibet rei nālis ſunt quatuor cauſe: quāuis ad cuiuſlibet rei ꝓductionē ꝯcurrant q̄tuor cāe ad intellectū ꝓdictū. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio accipiēdo efficiens pro efficiēte ꝯſeruante cuiuſlibet rei nālis ſiue cuiuſcūq̄ꝫ alterius a pͥma cauſa eſt cauſa efficiēs: patet q2 quelibet res alia a pͥma ꝯſeruatur in ipſa recte: ſicut lumen in medio ꝯſeruatur per pn̄tiaꝫ corporis luminoſi. Unde imaginanduꝫ eſt ꝙ ſicut cum luminoſum deſinit eē preſens alicui medio: qđ erat cauſatuꝫ ab ipſo luminoſo: deſinit eē: ita ſi prima cā retraheret ſuā influentiā: qua ꝯſeruat alia oīa preter ipſam deſinerent eē. ¶ Quarta ꝯcluſio: ſic accipiendo cām efficientē cuiuſq̄ꝫ rei nālis ſunt quatuor cauſe ſicut patet clare ex dictis.

Ad rationes principales. pͥᵃ ſoluta eſt. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ mā ⁊ forma non dicunt ꝓprie res nāles: ſꝫ nature. ¶ Ad 3ᵐ de celo dico ꝙ ſi celū accipit excludendo motorē: tunc celū nō eſt ens nāle: ſed nā. Si aūt capit cuꝫ īcluſione motoris pōt dici ens nāle: tunc eius ſunt quatuor cauſe: ſicut aliaꝝ reꝝ nāliū. ¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ accñtia nō ſunt res nāles: ſꝫ entia ſm nām. ¶ Ad 5ᵐ dico ꝙ itelligētie nō ſunt entia nālia: ſed ſunt nature: q2 forme: accipiendo hoc nomē nā aliqualr extenſe ſeu large. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ Cōmentator ipſe itellexit ꝙ mathematicus nō demonſtrat per oīa gñā cauſarum: cum hoc tñ ſtat ꝙ cuiuſcūq̄ꝫ rei nālis ſint quatuor cauſe eo mō quo dictuꝫ eſt. ¶ Ad 7ᵐ dico ꝙ mā dr̄ cā: ⁊ quū dicit oīs cā cauſat: nego: vnde dico ꝙ cā non dicit a cauſare: nec diffinitio qđ nois cauſe dꝫ ex primi per cauſare: ſꝫ cā dicit ad cuius eē ſequit aliud. ¶ Ad 8ᵐ dico ꝙ Arꝭ. negaret ꝙ quālibet rem: quā prima cā ꝓducit mediante ſecūda: poſſet facere ſe ſola: verūtñ hoc ꝯcedēdo dicitur ꝙ q̄ꝫuis pͥma cā hoc poſſit: nō tñ eo mō quo ꝓducit a cā 2ᵃ: ſepe enim a cā 2ᵃ fit aliqđ male: ⁊ tñ a prima cā nihil pōt fieri male: ſed ſemp bonū ⁊c̄. ¶ Ad vltimā rōneꝫ dico ꝙ nō quecūq̄ꝫ res pōt eſſe ſine alia: nam alique ſunt due res: quarū vnā eſſe ſine alia iplicat ꝯdictionē: implicat enim aliqđ totū eē ſine eiꝰ medietate: vel ſine eius parte ⁊ ad hoc ſequit ꝙ eſſet totū: ⁊ nō eēt totū qđ implicat. Et ſimiliter cōpoſitū ex mā: ⁊ forma nō pōt eē ſine materia ſua: ⁊ ſine forma eius.

Tex. cōmenti. xxix.

¶ Amplius vnde principium mutationis primum ⁊c. **Queſtio. x.**

Utrum omne efficiens ſit cā illius cuius eſt efficiens: ⁊ arguit primo ꝙ nō: cauſa ⁊ effectus ſunt ſimul: ⁊ non ſemp ſunt: ſꝫ ſic nō eſt ſemp de efficiēte: ergo nō ſemp efficiēs eſt cā illius cuius dicit efficiens: ꝯn̄tia tenet: prima pars antecedētis eſt Arꝭ. ⁊ 2ᵃ pars declarat: naꝫ pr̄ eſt efficiēs reſpectu filii: ⁊ filius effectꝰ: ⁊ tñ nō ſemp pr̄ ⁊ filius ſimul ſunt: aliq̄n pr̄ morit anteq̄ꝫ filius gñet. ¶ 2ᵒ ſi efficiēs eſt cā ſui effectus: vel q̄n agit: vel q̄n nō agit: nō pōt dici ꝙ q̄n nō agit: naꝫ tunc nō cauſat: ⁊ per ꝯn̄s tunc nō eſt cā: q̄n enim domificator nō agit: non eſt cā domus. Nec pōt dici ꝙ q̄n agit: nam q̄n agit effectꝰ nō eſt: ſed agit. ⁊ per ꝯn̄s tunc efficiēs nō dicit cā efficiēs: nā ſi ſic tūc relatiue diceret ad ipꝫ: ⁊ ſic ſequeret ꝙ iſta ꝯn̄tia eēt bona efficiēs eſt: ergo effectꝰ eſt: ſed hoc eſt falſum: ꝓpter hoc ꝙ q̄n efficiēs agit nōduꝫ eſt effectus. ¶ 3ᵒ ſi oē efficiēs eſt cā illius: cuius dr̄ efficiēs ſequeret ꝙ oē efficiēs: eēt nobilius ſuo effectu: ſꝫ hoc eſt falſuꝫ: ꝯn̄tia tenet: q2 oīs cā eſt nobilior ſuo cauſato: falſitas ꝯn̄tis pꝫ dupľr pͥmo in gñatione vniuoca vbi ꝓducens ⁊ ꝓductū ſunt eiuſdē ſpēi. Siľr in gñatiōe equiuoca: vbi ꝓducens ⁊ ꝓductū nō ſunt eiuſdē ſpeciei: ſicut in generatione vniꝰ ex aliquo per putrefactionē vbi producēs ſicut calor: vel aliqđ hꝰ eſt viliꝰ: ⁊ ignobiliꝰ q̄ꝫ ꝓductū: eo ꝙ ꝓductū eſt aīatū: ꝓducens vero inanimatū: quare ⁊c̄.

In oppoſitū vult Arꝭ. i iſto 2ᵒ tractatu. In qōne primo videndū eſt de diffone qđ nois efficiētis: ⁊ cū hoc ſi eſt aliqđ efficiēs: quo viſo apparebit rn̄ſio ad queſitū. 2ᵒ videndū eſt de qbuſdā noibus efficientis in alia queſtione. Tex. cō. 28.

Quātū ad pͥᵐ dico ꝙ efficiēs dr̄ a q̄ alteꝝ ē. Unñ Arꝭ. dicit efficiēs ē vñ ē motꝰ. Tūc ſit vna ſuppō ꝙ q̄n q̄ꝫ ē aliqđ de nouo: vñ euidēs ē nobis ſaltē euidētia q̄ ſufficit i ſcīa nāli: ꝙ aliq̄n ſunt gñatiōes: ⁊ corruptiōes: ⁊ aliq̄n aliqđ ē qđ prius nō erat: q̄ꝫuis hͦ forte nō ſit nobis euidēs: euidētia ſūma: nā q̄ꝫuis nobis aliq̄ mō appareat eē de nouo: nō tñ hͦ eēt nobis euidēs euidētia ſūma ꝙ hͦ de nouo ſit: q2 q̄ꝫuis hͦ d̄ nouo nobis appareat: forte prius fuit: q̄ꝫuis nobis appeat tali euidētia q̄ ſufficit i ſcīa nāli. ¶ 2ᵃ ſuppō ꝙ nihil ꝓducit de nouo a ſe ipſo i eē. ¶ Tūc ſit pͥᵃ ꝯcluſio: aliqđ eſt efficiēs alterius: ꝓbat: nā aliqđ eſt de nouo per

de nouo per primã ſuppoſitionẽ:⁊ nihil eſt a ſeipſo per ſecundã.ergo ab altero: ergo ex quid nominis efficiẽtis illud alterũ eſt efficiens eius. Et cum omne efficiẽs ſit cã ſequit illud eſſe cãm illius:⁊ non eſt maior ratio de vno efficiẽte reſpectu ſui effectus:ꝗ̃ de alio.ergo qólibet efficiens eſt cã ſui effectus: ex quo pꝫ rñſio ad queſitũ. ¶2ª. ꝯcluſio de aliquo effectu bene eſt nobis euidẽs euidẽtia nãli ꝙ ei⁹ eſt aliqḋ efficiẽs non tñ eſt nobis euidẽs qḋ ſit illud:patet:qꝛ ſi aliquis inciperet mouere de nouo cui⁹ cãm ignoramus:ſciremus ꝙ illius motus eſſet aliqḋ efficiens:⁊ tñ neſciremus:qḋ illud eſſet verũ hõ vel aſinus. ¶3ª ꝯcluſio de aliquo effectu eſt nobis euidens euidentia nãli.ꝙ eius eſt aliqua cã efficiens.⁊ cũ hoc eſt nobis euidens euidẽtia nãli q̃ ſit illa pꝫ:qꝛ ſi aliquis calefacit ſe ad ignẽ ſcimus ꝙ illius effectus eſt aliqḋ efficiẽs ⁊ non niſi ignis.ergo. ¶Iſtas ꝯcluſiones pono pp̄ hoc ꝙ aliqui dicũt nullius effectus cãm efficientẽ eẽ nobis notã.

Quantum ad ſcḋm:ſciendũ eſt ꝙ dupl̄r dr̄ efficiens producẽs.⁊ nõ ꝯſeruans.vt carpentarius põt dici cã efficiens domus:nõ tñ ꝯſeruans: ſicut eſt corpus luminoſũ reſpcũ luminis pducti in medio ab eo. ¶De efficiẽte ꝯſeruante nota ꝙ capitur trib⁹ modis.quoꝝ duo primi ſunt ĩpropꝛij:tertius vero proprius. vnde primo modo dr̄ aliquod ꝯſeruans: non ꝙ aliquid agat in ꝯſeruatũ:ſed ꝯſeruatũ in eo diutius durat:pp̄ quod ibi exiſtens eſt magis elongatũ a ſuis ꝯ̃rijs corruptibilibus iſto modo:locus dr̄ ꝯſeruans: ⁊ hoc eſt dum eſt locus nãlis locati. Scḋo modo dr̄ ꝯſeruans aliculus:quod ꝓhibet corruptiua illius:⁊ miniſtrat cõuenientia iſtius:⁊ iſto modo gubernator nauis dr̄ conſeruans nauẽ. ¶3° mõ accipiẽdo ꝓprie ꝯſeruãs dr̄ eẽ illud a quo effectus dependet in eẽ:⁊ ꝯtinue ĩfluit ad ei⁹ effectus ꝯſeruationẽ itaꝙ illo ꝯſeruãte ammoto:vel illa influentia attracta effectus ille deſinit eſſe. Iſto mõ luminoſũ videt ꝯſeruãs reſpectu luminis acti in medio ab eo: ita prima cã dr̄ ꝯſeruans reſpectu alioꝝ oium ab ipſo:⁊ ſic accipiẽdo ꝯſeruãs ſit iſta pma ꝯcluſio:ꝙ tale ꝯſeruãs: vel tale efficiẽs nõ mouet:ex eo ꝙ ꝯſeruat:pꝫ hoc:naꝫ ex eo ꝙ corpus luminoſũ ꝯſeruat nõ opꝫ ꝙ moueat. ¶2ª ꝯcluſio:nec opꝫ ꝙ effect⁹ moueat:ex eo ꝙ ꝯſeruat: pꝫ de lumine a corpore luminoſo:ex his pꝫ ꝙ ꝯſeruatio nõ eſt motus:nec ꝯſeruare eſt mouere:nec ꝯſeruari eſt moueri. ¶3ª ꝯcluſio eſt:tale agens propꝛiſſime eſt cã:pꝫ hoc:qꝛ a tali agente nõ ſolũ dependet effectus in fieri:ſꝫ etiã in facto eẽ. ¶2ª ꝯcluſio:nõ eſt poſſibile ꝙ talis effectus pducatur ab vno agẽte ⁊ ab alio cõſeruet:pꝫ hoc de lumine: nõ enim eſt poſſibile ꝙ idẽ lumen pducatur ab vno corpore luminoſo:⁊ ab alio ꝯſeruat:ſꝫ ab illo met. ¶5ª ꝯcluſio tale agens nõ agit ſuũ effectũ per motũ.quantũ eſt de ſe:pꝫ hoc:naꝫ ſi aliqḋ corpus luminoſum:crearet de nouo in aliquo medio:tunc circa ipm̃ eẽt aliqḋ lumen:imo talia agentia ſunt talis nature:ꝙ ad coꝝ productionẽ eſt effect⁹ pñs:ſi ſint agentia per voluntatẽ. ¶Ex hoc ſequit ꝙ illuminatio medij:quantũ eſt ex pte actionis corporis luminoſi:⁊ etiã ex pte luminis:fieret ſubito:niſi aliunde fieret ſeu pueniret ſucceſſio. ¶6ª ꝯcluſio:talis effectus in primo inſtanti in quo cauſat nõ magis dependet ab illo agente:ꝗ̃ ꝯtinue poſt:pꝫ de lumine:naꝫ nõ maiorẽ conatum hꝫ a corpore luminoſo ꝯſeruari in primo inſtanti:ꝗ̃ poſt:ſi ī mundus in pmo inſtanti:in quo cauſabatur:nõ magis dependebat ab eo:ꝗ̃ nunc dependeat. ¶7ª ꝯcluſio:ꝙ poſſibile eſt:imo de facto eſt ꝙ aliqḋ eternũ dependeat ſic ab aliquo agẽte:pꝫ ſic de intelligẽtijs:que ſꝫ pħm ſunt eterne:⁊ ſic dependent a prima cã:pꝫ per vnam auctoritatẽ:que dic̃t eſſe auguſt. Si pes ſteriſſet ab eterno in puluere:ab eterno fuiſſet cã veſtigij:ſic ꝙ illud veſtigium ab eterno dependiſſet a pede:ſi pes ſteriſſet in puluere. ¶De agente vero non conſeruante ⁊ producente ſit prima ꝯcluſio. Non eſt ita ꝓpria cã:ſicut cã ꝯſeruans:pꝫ ex eo ꝙ ab illo ſolũ dependet effect⁹ in fieri:⁊ nõ in facto eſſe. ¶2ª ꝯcluſio rerũ ſucceſſiuaꝝ:ſi alique ſunt tales:idẽ eſt agẽs pducens:⁊ nõ ꝯſeruans pꝫ de motu. ¶Adhuc ergo notandũ eſt de cã agẽte pducẽte:⁊ ꝯſeruante: vnde ſciendũ eſt ꝙ pducens ⁊ nõ ꝯſeruans:⁊ pducens ⁊ ꝯſeruans:ſic differunt ꝙ cauſa pducens nõ ꝯſeruans pducit effectũ ſuũ ſucceſſiue:vt patere põt de quolibet tali:diſponit eniꝫ pmo mãm:⁊ poſtea pducit effectũ:cauſa aũt pducens ꝯſeruans pducit ſuũ effectũ abſqꝫ hṁ ſucceſſione:vnde corpus luminoſum:non agit ſucceſſiue lumen in medio:ſic ꝙ primo diſponat mediũ.⁊ poſtea agat lumen:ſciendũ tñ ꝙ cũ agẽs ꝯſeruãs pducit aliquẽ effectũ cũ agẽte pducente nõ ꝯſeruãte:tũc bñ agit ſucceſſiue:ſicut qñ pma cã cũ domificatore agit domũ. ¶Alia eſt differentia:qꝛ pducẽs:⁊ efficiẽs nõ ꝯſeruãs pcedit ſuũ effectũ in tpe:hoc tñ nõ opꝫ in agẽte ꝯſeruante:ſi eniꝫ aliqḋ corpus luminoſũ de nouo crearet in aliquo medio:tũc ita cito ſicut ipm̃ eẽt ita cito lumẽ eẽt pductũ in medio exiſte pꝑe ipm̃:iſta dñia pꝫ ex prima dñia:qꝛ agens pducẽs nõ ꝯſeruans:agit effectũ ſuũ cũ motu:⁊ ſucceſſiue:agẽs aũt ꝯſeruans nõ. ¶3ª dñia eſt ꝙ agẽs ꝯſeruans põt pducere effectũ eternũ:ſed agens pducẽs nõ ꝯſeruãs:nõ.pꝫ ex 2ª dñia: nam ex quo agens ꝯſeruãs nõ pcedit effectũ tpe:ſeqt ꝙ poſſit eẽ effect⁹ etern⁹:ſi eẽt aliqḋ agẽs ꝯſeruãs eternũ:ſꝫ cã efficiẽs pducẽs nõ ꝯſeruans:pcedit ſuũ effectũ tpe:ſequitur effectũ ei⁹ nõ poſſe eẽ eternũ:pp̄ hoc ꝙ illud qḋ pducitur ab aliq̃ in tpe nõ eſt eternũ. ¶4ª dñia ꝙ ſemꝑ agens pducẽs nõ ꝯſeruans:qñ agit:tũc agit in virtute alterius agẽtis puta cõſeruãtis:ſic aũt nõ eſt de agẽte ꝯſeruãte:qꝛ agens ꝯſeruans põt pducere aliquẽ effectũ:abſqꝫ hoc ꝙ ad talis effectus pductionẽ ꝯcurrat agens in pductione nõ ꝯſeruante. ¶5ª dñia ꝙ effectus põt manere corrupto agẽte pducẽte nõ ꝯſeruãte:ſꝫ nõ põt manere agente ipm̃ ꝯſeruante corrupto:pꝫ:qꝛ fili⁹ põt manere corrupto patre:ſꝫm ꝙ pꝫ: ſed lumen nõ põt manere in medio corrupto corpore luminoſo ⁊c̃.

Ad rationes principales rñdet. Ad pmã quã dicebat cã ⁊ effect⁹ ſũt ſimul:⁊ nõ ſemꝑ ſunt:ħ intelligit de cã efficiẽte ꝯſeruante ⁊ de effectu imediato ipſius efficiẽtis.mõ fili⁹ nõ eſt effect⁹ imediat⁹ ipſius pñs:nec pr̄ eſt efficiẽs ꝯſeruatiuus filij:vñ pr̄ multos facit motus ⁊ actiones mediantib⁹ qb⁹ ſit diſpoſitio ad gñationeꝫ filij. Quoꝝ motuũ pr̄ magis fuit imediata cã ꝗ̃ filij. ¶Ad 2ᵐ dico ꝙ ꝯſeruans ⁊ efficiens eſt cã qñ agit nõ ꝯtinue a cã efficiẽte ſit:ſed efficiẽs pducẽs nõ conſeruans eſt cauſa efficiẽs:⁊ qñ effect⁹ nõ eſt:⁊ qñ illud efficiens adhuc agit:⁊ qñ dicebat ꝙ cã ⁊ effect⁹ dñr adinuicẽ correlatiue:ſeqt ꝙ qñ cã eſt:⁊ effect⁹ eſt:nego:ſꝫ bñ eſt vel erit ⁊ ħ ſufficit ad ħ vt dicant correlatiua adinuicẽ. ¶Ad 3ᵐ quã dicebat ꝙ efficiẽs dꝫ eẽ nobili⁹ effectu:ħ dꝫ intelligi de effectib⁹ pncipalib⁹:ſꝫm ꝙ ſunt celũ ⁊c̃. Q̃ō.xj.

Queritur vtrũ de aliquo ſit euidẽs ꝙ ipm̃ ſit efficiẽs pducẽs: verbi grã:vtrũ de igne ſit euidẽs ꝙ ſit pducens calorẽ:quẽ ſentio quã ſuꝫ circa ipm̃:⁊ arguo pmo ꝙ nõ:nã de alio calore dubiuꝫ eſt mihi an pus erat:ſeu an ſit pducẽs:vel nõ:ꝗ de q̃cũqꝫ eſt mihi dubiũ an ipꝫ ſit efficiẽs illi⁹:ꝯñia nota:añs pbat:nã nõ obſtãte ꝙ ille calor de nouo appareat eẽ:tñ dubiũ eſt an ipſe pus erat:imo an ipſe ab eterno erat:nã nõ:ſeqt ħ pus nõ apparuit eſſe:ꝗ ħ pus nõ erat: multa.n.pñt eẽ abſqꝫ ħ ꝙ appeant eẽ ⁊c̃. Cõſimili mõ pbaret nõ eẽ nobis euidẽs aliqḋ gñari vel corrũpi:diceret tũc aduerſari⁹ quãcũqꝫ reꝫ ab eterno fuiſſe:vel ĩ eternũ durare ꝗ̃uis aliqñ ſit apparẽs:⁊ aliqñ occulta ⁊ abſcõdita. ¶2° naꝫ adhuc ꝯceſſo ꝙ ſit aliqs effect⁹ pduct⁹ de nouo ꝗ̃uis ſit bñ nobis euidẽs ꝙ eſt aliqḋ efficiẽs pducẽs illi⁹

effectus:tñ adhuc quocũq; ente demõſtrato dubiũ eſt
nobis an ipm ſit hoc qḋ eſt efficiens pducens illius effe-
ctus:verbi gratia:q̃uis bene ſciam ꝙ aliquis te gñauit:
tamen de nullo ſcio ꝙ generauit te:ꝛ per ↄ̃ſequens du-
bium eſt mihi ꝛc̃.

In oppoſitum arguit̃ per dicta in queſtio-
ne pcedẽti. Iſta queſtio mo
ta eſt:vt videant̃ adhuc q̃daꝫ modi cauſe efficiẽtis:in pre
cedenti q̃one viſa erat vna diuiſio efficiẽtis.ſ.ꝙ efficiẽs
q̃dam eſt pducens non ↄ̃ſeruans:quoddã pducens ꝛ
ↄ̃ſeruans. Nũc aũt in iſta q̃one reſtant videri alij modi
cauſe efficientis:qui apparent ex quadruplici diuiſione.
Unde eſt vna diuiſio:ꝙ cauſarũ efficientiũ:quedã dicit̃
efficiens principalis:ꝛ quedaꝫ minus principalis ꝛ hoc
cauſaꝝ eſſentialr̃ ordinataruꝫ:ꝛ vocant̃ cauſe efficientes
eſſentialr̃ ordinate:iter quas eſt vna prima:virtute cuius
ille agunt:ꝛ qua ceſſante agere:alie ceſſant agere:ſed non
ecõuerſo.mõ illa que eſt pꝛima iter illas dr̃ cã efficiẽs prin
cipalis ꝛc̃. Alie dicunt̃ cauſe efficiẽtes minus pꝛincipales:
ꝛ poſſet adhuc exemplificari:ſicut ſi eẽnt decẽ rote ſe adin
uicem ↄ̃cludentes:ſic ꝙ mota prima:moueret̃ 2ª.ꝛ mo-
ta 2ª:moueret̃ tertia:ꝛ ſic vltra:ꝛ 2ª nõ mota adhuc poſ-
ſet prima moueri:ꝛ ſic moueri:ꝛ ſic vltra pꝓportionabilr̃
ter:ſicut ſe hñt iſte rote:quantũ ad mouere ꝛ moueri ita
imaginãdũ eſt ſe hr̃e cauſas eẽntialr̃ ordinatas:iter quas
prima dicit̃ principalis:alie vero minus principales:ſilr̃
poſſet exemplificari ſicut ſi aĩa moueret manũ:ꝛ manus
moueret lapidẽ ꝛ lapis moueret aerem. ¶ 2° ſciendũ ꝙ
cauſaꝝ agentiũ:quedã ſic ſe hñt:ꝙ cuiuſlibet earũ virtus
concurrit ꝛ attingit ad effectũ:ꝛ omnes iſte ſolent voca-
ri cauſe agẽtes principales:q̃uis nũ ſm magis ꝛ minus:
ita ꝙ vna earũ vocatur magis principalis:alia vero mi
nus:verbi grã:in deſcẽſu grauis:forma ſb̃alis ipſius gra
uis ꝛ ſupcęleſtia dicunt̃ cauſe principales:ſupcęleſtia di-
cunt̃ cauſe magis principales:forma vero ſb̃alis dr̃ cauſa
minus principalis. Alie ſunt cauſe agentes:quaꝝ virtus
nõ ↄ̃currit:nec attingit ad effectũ:ſicut inſtrũ:iſto mõ di
cimus ꝙ cultellus eſt cã efficiẽs ſilr̃ inſtrũalis:eſt enim in
ſtrumentũ:mediante quo cã : vel agentia principalia fa-
ciunt graue deſcendere. Et ſic duplex eſt inſtrũm.ſ.ſepera-
tum:ſicut cultellus:ꝛ ↄ̃iunctũ ſicut acuties eius:ꝛ ſimili-
ter grauitas ipſius grauis:ita ſilr̃ dicunt̃ cauſe efficiẽtes
inſtrũales.ſ.ↄ̃iuncte ꝛ ſeperate. ¶ 3° ſciendũ ꝙ iter cauſas
eſſentialr̃ ordinatas:omnes cauſe agentes:preter primaꝫ
dicunt̃ quẽadmodũ inſtrũales:dicunt̃ tñ principales reſpe-
ctu agentiũ mere inſtrũaliũ:verbi grã:q̃uis aĩa dicat̃ cau
ſa efficiens inſtrũalis quodãmodo reſpectu cauſe prime:
dr̃ tñ cauſa efficiẽs principalis reſpectu caloris nãlis:qui
eſt cauſa efficiẽs mere inſtrũalis ipſi° digeſtionis. ¶ Tunc
ſit prima ↄ̃cluſio ꝙ in cauſis agẽtibus eẽntialr̃ ordina-
tis:omnes pter primã agunt in virtute pꝛime:pꝫ per Ar.
in 8° hui° ꝛ in 2° meta͛.ꝛ de hoc poſſet imaginari ſicut
dictũ eſt de rotis:ꝛ etiam ſicut dictũ eſt de lucido lumine
primario:ꝛ lumine ſecũdario in virtute corporis lucidi.
¶ 2ª ↄ̃cluſio ꝙ iter oẽs cauſas vniuerſi pꝛima cauſa eſt cã
efficiẽs ↄ̃ſeruationis in fieri ꝛ in facto eſſe:tam cauſaꝝ q̃ꝫ
effectuũ. pbatur:nam aliter:nõ oĩa alia dependerent ab
ea:qḋ eſt ↄ̃tra Cõmentatorẽ pꝛimo celi.ꝛ ſilr̃ cõtra Ar. qui
dicit ꝙ a primo quidẽ ente oĩa deriuata ſunt eẽ ꝛ viuere
his quidẽ clarius:his quidẽ obſcurius ꝛc̃. ¶ 3ª ↄ̃cluſio:
prima cã aliquẽ effectũ põt agere ſine alijs:alie nõ pñt ſi-
ne ea:pꝫ qꝛ agit primũ motũ abſq; hoc ꝙ ad hoc alie cau
ſe ↄ̃currant:alie aũt cauſe nihil agunt:nec agere pñt ſine
prima cã recte:ſicut lux bene poteſt videri ſine colore:co-
lor aũt nõ põt videri ſine lumine:ex eo ꝙ pducit̃ ꝛ ↄ̃ſer-
uatur a lumine. Ex hoc ſequit̃ ꝙ q̃ꝫ cito prima cã ſuſpen
deret actionẽ ſuaꝫ:tam cito oẽs alie cauſe deſinerent age-
re ꝛc̃. Ex predictis ſequit̃ ꝙ iter oẽs cãs eſſentialiter ordi
natas q̃to aliqua eſt pꝓpinquior pꝛime:tãto eſt nobilior:
pꝓpter hoc ꝙ nõ agit in virtute cauſaꝝ ſequentiũ:ſed cau
ſe ſequẽtes agunt in virtute illius. Sequit̃ vlterius ꝙ in
ter oẽs cauſas de iſtis cauſis inferioribus volũtas huma
na eſt cã nobilior:pꝫ qꝛ imediate dependet a prima cã:ꝛ
non eſt ſubiecta corporibus ſupcęleſtibus ſicut ſunt alie
cauſe inferiores. Sequit̃ vlterius ꝙ q̃nq; cauſa principa
lis nõ põt agere ceſſante inſtrũali:pꝓpter hoc tñ nõ depen
det ab ea. Uerbi grã:abſq; inſtrũo aliquis nõ põt:ꝛ tamẽ
pꝓpter hoc nõ depẽdet ab eo:ꝛ eſt ſciendũ:ꝙ nõ opꝫ ſemp
effectũ aſſimilari cauſe principali:ſed vt plurimũ aſſimi
latur cauſe minus principali. Uerbi grã ſicut cuꝫ ignis
pducit ignẽ:effectus nõ aſſimilat̃ pꝛime cauſe.ſed cauſe ſe
cunde ꝛ minus principali puta igni.ſilr̃ effectus aliquã
do aſſimilat̃ cauſe inſtrũali que eſt mere inſtrumẽtalis:ſicut
qñ ignis pducit caliditatẽ:tunc effectus non aſſimilatur
igni.ſꝫ caliditati ignis:que dicit̃ effectus mere inſtrũalis.
¶ Iſto viſo reſtat videre de vna alia diuiſione efficiẽtis:
ꝛ eſt ꝙ cauſe efficiẽtes:quedã vniuerſales:q̃dam particu
lares. Uniuerſales vero nõ dicunt̃ vniuerſales i pdican
do:ſed in cãlitate.nec ad hoc ꝙ aliqua dicat̃ cã vlis ſuffi
cit ꝙ ſit pluriũ effectuũ:nam ignis bñ eſt cã pluriũ effe-
ctuum.ſ.calefactionis ꝛ deſiccationis ꝛ mouẽdi ſurſum.
Et tamẽ nõ dicit̃ cauſa vlis:ſed particularis. Cauſa autẽ
efficiens dicit̃ vlis:qꝛ eſt pductiua pluriũ effectuum in-
differenter:ſed ꝙ pducit vnuꝫ effectũ:ꝛ nõ alium ad hoc
determinat̃ per vnã aliaꝫ cãm. Uerbi grã:ꝙ celeſtia cor-
pora pduxerunt te in eẽ:ad hoc determinabant̃ per pa-
trem tuũ:qui te genuit ꝛc̃. Cauſe aũt efficiẽtes particula
res dicunt̃ per quas ſit hõ determinatio. Ex iſto ſequitur
aliquã eẽ cauſam vniuerſalẽ ꝛ pticulareꝫ reſpectu diuer
ſorum. Uerbi grã:ſicut itelligẽtia aliqua citra pꝛimã dici-
tur cauſa vl̃is reſpectu iſtoꝝ inferioꝝ ꝛ dr̃ pticularis re-
ſpectu mor° ſui orbis. ¶ Tunc r.ſtat alia diuiſio.q̃daꝫ di
cunt̃ cauſe efficientes imediate alicui° effectus.ꝛ quedaꝫ
mediate imediate dicunt̃:inter quas ꝛ effectuꝫ nõ eſt ali
qua cã efficiens media:ſeu que iter oẽs cãs efficientes ali
cuius effectus incipiendo a prima cã:eſt vltima ſicut lux
dicit̃ cauſa efficiens imediata luminis:qꝛ poſt lucem nõ
ſequit̃ alia cã efficiẽs pductiua luminis:ſed cauſe efficiẽ-
tes mediate dicunt̃ tripliciter:vno mõ:qꝛ nõ eſt localiter
ↄ̃iuncta effectui. ¶ 1° qꝛ de ſe eſt indeterminata ad pdu
ctionẽ talis effectus:ſed determinat̃ ad hoc per vnã aliaꝫ
cauſaꝫ. ¶ 3° qꝛ eius actiuitas nõ attingit vſq; ad effectũ:
ſed mouet aliam cãm:ꝛ poſt alia mouet aliam:nec tamẽ
in virtute illius. ¶ Tunc ſit prima ↄ̃cluſio ꝙ celũ ꝛ itelli-
gentie ſunt cauſe efficientes iſtoꝝ inferioꝝ mediate:pꝛimo
ꝛ 2° modo:patet quia nõ ſunt ↄ̃iuncte iſtis inferioribus
per alias cauſas pticulares. ¶ 2ª ↄ̃cluſio accipiẽdo ime-
diate put diſtinguit̃ ↄ̃tra mediate tertio mõ accepte. In-
telligẽtie ꝛ celũ dicunt̃ eẽ cauſe imediate ſuoꝝ inferiorũ:
pꝫ quia virtus:ꝛ actiuitas iſtoꝝ attingit vſq; ad iſta infe
riora:verũtñ nõ debent dici eſſe imediate pro cauſis: iter
quas ꝛ eoꝝ effectus nõ ſunt alie cauſe ſequẽtes ꝛc̃. ¶ 3ª
ↄ̃cluſio alique ſũt cauſe efficiẽtes mediate:accipiẽdo me-
diate tertio mõ:pꝫ:qꝛ talis eſt cã efficiẽs ignẽ applicans
ꝛ ponẽs ligna ad ignẽ:ꝛ talia dñr entia nõ influentia in
effectũ. ¶ Tunc reſtat talis diuiſio cãe efficientis:q̃daꝫ di
citur cauſa totalis:q̃daꝫ ptialis. Unde dico ꝙ qñ plures
cauſe ſubordinate ↄ̃currunt ad pductionẽ alicuius:que
libet illarum cauſaꝝ dicit̃ cauſa totalis illius effectus:pa
tet qꝛ a qualibet illaꝝ cauſaꝝ depẽdet ille effectus ꝛ hoc
a qualibet illaꝝ in ſuo ordine . ꝛ ex hoc ſequit̃ ꝙ ſi ignis
pducat aliũ ignem:tunc ignis pducens dicit̃ totalis cau
ſa ignis pducẽdi q̃uis ad hoc etiã concurrant alie cauſe:
quaruꝫ quelibet dicit̃ cauſa totalis effect°. ¶ 2° dico ꝙ ſi
plures cauſe nõ tñ ſubordinate ↄ̃currunt ad pductionẽ
vnius effectus:ille effect° totus depẽdet a qualibet illaꝝ
cauſarum;

cauſarũ: ſed nõ totaliter: ſed partialiter nõ demõſtando partes effect⁹: ſed ptes cauſe: verbi grã: ſi decem hoĩes trahunt nauez: nõ eſt imaginanduz ꝙ vna pars nauis trahatur ab vno hoĩe: ⁊ alia ab alio: ſed imaginanduz eſt ꝙ quelibet pars nauis trahaẜ a quolibet iſtoꝝ: nõ ꝙ ꝗlibet virtus coꝝ ſit tota virtus trahens nauẽ: ſꝫ quelibet iſtoꝝ eſt pars totalis per quã trahiẜ nauis: ſilr mõ eſſet ſi decez hoĩes leuarent vnũ lapidez quẽ neuter coꝝ ſolus poſſet leuare. ¶ 3° dico ꝙ ſi plures cauſe efficiẽtes ꝯcurrunt ad aliquẽ effectuz nõ ſubordinate: nec tũc vna pars effectus dependet ab alia: verbi grã: ſicut qñ vna medietas ignis pducaẜ ab vno igne: ⁊ ab alio alia. Sic ergo viſuz ſit ſufficienter de aliq̃bus modis cauſe efficiẽtis: quantuz eſt de rõne ad queſituz poteſt dici ſicut dicebaẜ in alia q̃õne: ꝙ ꝗ̃uis hoc nõ ſit nobis euidẽs: euidentia ſũma: tñ hoc eſt nobis euidẽs euidẽtia nãli: ſeu euidentia que ſufficere dꝫ nãli. ¶ Ad auctoritates quid ſit dicenduz patet ex dictis in queſtione.

Queſtio xij.

QUeritur duodecimo vtrũ ꝯſimilis ſit ꝓportio effectuũ adinuicẽ qualis eſt ꝓportio cãrum agentiũ adinuicẽ. Et arguiẜ pmo ꝙ nõ: nam ſi ſic tunc ſi .a. ignis eẽt duplex ad .b. tunc etiã effectus .a. eẽt duplus ad effectuz .b. Sed hoc eſt falſum: qꝛ poſſibile eſt ꝙ .a. agens ſit duplũ ad .b. agens: abſq; hoc ꝙ effect⁹ .a. agẽtis ſit duplus ad effectũ .b. agentis: qđ pbaẜ: qꝛ ꝓportio velocitatũ que qdem velocitates ſunt effect⁹ agentiũ: nõ ſeqtur ꝓportionẽ agentiũ adinuicem: ſꝫ magis ꝓportionez agentiũ ad ſuas reſiſtentias: vt hꝫ videri ſeptimo huius: vnde ſit agens .a. vt ſex. ⁊ .b. agens: vt tria: ⁊ vtriuſq; reſiſtentia ſit vt vnũ: tũc .a. eſt duplũ ad .b. ⁊ tñ velocitas: qua .a. agit in .c. reſiſtẽtiaz nõ eſt dupla ad velocitatẽ: qua agit .b. in ꝯſimilẽ reſiſtentiã: pꝫ hoc ꝙ ꝓportio .a. agẽtis ad .c. reſiſtentiam nõ eſt dupla ad ꝓportionẽ .b. agẽtis ad cõſimilem: ſed minor ꝙ̃ dupla: qđ pꝫ: qꝛ ꝓportio ſex ad vnũ cõponiẜ ex ꝓportiõe ſex ad tria: ⁊ triũ ad vnũ: mõ qꝛ ꝓportio ſex ad tria eſt minor ꝙ̃ ſit ꝓportio triũ ad vnũ: qꝛ prima eſt dupla: 2ª tripla: ergo ꝓportio ſex ad vnũ eſt minor ꝙ̃ dupla: ad ꝓportionẽ triũ ad vnũ: qꝛ qñcũq; aliqđ totũ cõponiẜ ex duab⁹ ptib⁹: quaꝝ vna eſt minor: ⁊ alia maior: tunc illud totũ ad partẽ minorẽ eſt plus ꝙ̃ duplum: ⁊ ad partẽ maiorẽ minus ꝙ̃ duplũ. Ex quo finalr cõcludiẜ ꝓportionẽ ſex ad vnũ nõ eſſe duplã: ad ꝓportionem triũ ad vnũ: ſed minus ꝙ̃ duplã: ⁊ per ꝯñs velocitatem qua ſex agunt in vnũ nõ eẽ duplã ad velocitatẽ: qua tria agunt in vnũ: ⁊ per ꝯñs nõ eẽ ꝯſimilem ꝓportionẽ effectuũ inter ſe: qualis eſt ꝓportio cauſarũ īter ſe ergo ⁊c.

In oppoſitum arguiẜ. ſic ignis duplus ad aliqđ calidũ ſubduple caliditatis aſſimiſlando ſibi effectũ: pducit duplũ effectũ: ad effectũ quẽ pducit calidũ ſubduple caliditatis aſſimilãdo ſibi effectũ: ergo pꝫ eſt tanta ꝓportio effectuũ pductorum: quãta eſt ꝓportio cauſaꝝ agentium. ¶ In queſtione pmo ponam aliquas diſtinctiones. 2° ꝯnes.

Quantum ad pmũ eſt ſciendũ ꝙ agentia pñt adinuicẽ cõparari: vel penes eorum intenſionẽ: vel penes eoꝝ extenſionẽ: vñ pñt hĩc vnã proportionẽ adinuicẽ penes itenſionẽ: ⁊ aliã penes extenſionem: ⁊ ſilr eſt dicẽdũ de effectibus: ⁊ ſm hoc queſtio põt intelligi vno mõ vtrũ ſit ꝯſimilis ꝓportio effectuũ in itẽſione: qualis eſt ꝓportio agẽtium in itenſione. 2° põt intelligi vtrũ ſit ꝯſimilis ꝓportio effectuũ in extẽſione: ſicut eſt ꝓportio agẽtiũ in extẽſione: ⁊ de vtroq; vidẽdũ eſt in q̃õne. ¶ Eſt diſtinctio: ꝙ effect⁹ põt ſumi duplr: vno mõ p actione vel mõ pducẽdi: quo formalr ipm agẽs agit rez aliquã ⁊ ſic velocitas ipſius mot⁹ dĩ effect⁹ illius agẽtis. ¶ 2° mõ põt capi effect⁹ pro re que p illũ effectũ pducaẜ: ⁊ ſic dicim⁹ ꝙ caliditas eſt effect⁹ illius calidi: ⁊ de vtroq; iſtoꝝ ponunẜ ꝯnes. ¶ Eſt 3ª diſtinctio ꝙ tripl'r poſſum⁹ imaginari fieri actionez: vno mõ dĩo ſine reſiſtẽtia: ſicut forte eſt actio celi: qua influit ĩ iſta īferiora: vñ nõ põt dici ꝙ tali influentie reſiſtat denſitas: qꝛ ſi ſic talis influentia nõ multiplicareẜ vſq; ad iteriora terre ita in ꝓfundum: ſicut multiplicaẜ. ¶ 2° mõ põt imaginari actio cũ reſiſtentia: que tñ nõ corrũpiẜ per hanc actionẽ ſicut eſt illuminatio medij: nam denſitas talis medij in iſta actione eſt reſiſtẽtia ⁊ nõ corrũpiẜ per talẽ actionẽ: niſi hoc ſit accñtalr ſeu cõſecutiue: ſic ⁊ forte lumẽ pducat calorẽ cuius eſt rarefacere: vñ ſi aliqđ lumen pduceref in aliquo medio abſq; hoc ꝙ illud lumen carẽt calorẽ: tũc illud me[di]ũ nõ fieret minus denſum: pꝫ hoc ꝙ in ipſo pduceret hoc lumen. ¶ 3° modo põt imaginari fieri actio cum reſiſtẽtia: que corrũpiẜ: vrbĩ grã: ſi aliqđ agẽs calidũ ageret in aliqđ frigidum: tũc in tali actione illa frigiditas reſiſteret: ⁊ p hãc actionẽ illa frigiditas corrũpet: ſic ergo finalr: quedã eſt actio ſine reſiſtẽtia: ⁊ quedã cũ reſiſtẽtia que nõ corrumpitur: ⁊ quedã cum reſiſtentia que corrumpitur: ⁊ ſic patent diſtinctiones.

Quantum ad 2ᵐ pono ꝯnes pmo de itenſione. 2° de extẽſione. Eſt pma cõcluſio: ꝙ in actione agẽtiũ: que dĩo ſit ſine reſiſtẽtia ꝯſimilis eſt ꝓportio effectuũ in itenſione: qualis eſt ꝓportio cauſaruz agẽtiũ in itenſione: hoc pꝫ: qꝛ ſi aliqđ calidũ vt quatuor ageret in aliqđ paſſum ſine reſiſtẽtia nõ ageret plus ꝙ̃ caliditatẽ: vt quatuor eo ꝙ nõ ageret vltra gradũ ꝓpriuz: ⁊ ꝯſilr aliqđ agẽs calidũ ſicut duo ageret ſine reſiſtẽtia in aliquod paſſuz etiã vt duo: nõ ageret niſi gradũ caliditatis: vt duo: qꝛ etiam nõ ageret vltra gradũ ꝓpriũ. Ex quo pꝫ ꝙ eẽt dĩo ꝯſilis ꝓportio effectuũ in itenſione: qualis eſt ꝓportio agentiũ in itenſione. ¶ 2ª concluſio: ꝙ in actione vbi eſt reſiſtẽtia: que tolliẜ ⁊ corrũpiẜ in tali actione nõ eſt eadẽ ꝓportio effectuũ: loquẽdo de effectu pmo mõ dicto qualis eſt ꝓportio cãrum agẽtiũ: hoc pꝫ quia ſi calidũ: vt ſex ageret in frigidum vt vnũ: vt deductũ fuit in argumẽto principali. ¶ 3ª ꝯcluſio eſt ꝙ etiã loquẽdo de effectu pmo mõ dicto: ſicut eſt actio vel velocitas in actione vbi eſt reſiſtẽtia: que non corrũpiẜ ſicut eſt in illuminatione medij nõ ſemp⁹ ꝯſimilis eſt ꝓportio effectuuz: ſicut eſt ꝓportio cauſaꝝ agẽtiuz: hoc pꝫ quia ſemp in tali actione effectus ſunt equales: pꝫ: qꝛ ex quo talis actio ſit ſubito: vna eſt ita velox ſicut alia: ſꝫ nõ ſemp agẽtia ſunt equalia: ſeu equalr ſunt itenſa: vñ quamuis vnũ luminoſum ſit in duplo itenſius reliquo: tñ ita cito luminoſum ſub duplũ pducit ſuũ effectũ: ſicut duplũ: ⁊ ex quo q̃dlibꝫ illoꝝ agit ſuũ effectũ ſubito: vt nunc ſupponiẜ. ¶ 4ª cõcluſio ꝙ ꝯꝛie loquẽdo de effectu 2° mõ in actione cum reſiſtẽtia: ſiue in tali actione reſiſtentia tollaẜ: ſiue nõ: non ſemp eſt ꝯſimilis ꝓportio effectuum in itẽſione: ſicut eſt ꝓportio agẽtiũ in itenſione: hoc pꝫ pmo in actione cũ reſiſtẽtia vbi reſiſtẽtia tolliẜ: qꝛ ſi ſex agerent in vnũ: ⁊ etiaz tria agerent in vnũ nõ eẽt ꝯſimilis ꝓportio effectuũ ſicut cauſarũ: ⁊ hoc pꝫ: qꝛ ſi agerẽt ſine reſiſtẽtia tũc eẽt cõſimilis ꝓportio: ergo ſi agũt cũ reſiſtẽtia vtrobiq; equali tũc nõ eſſet ꝯſimilis ꝓportio effectuũ: ⁊ ꝯſilr hoc idẽ pꝫ in actione que ſit cũ reſiſtẽtia que tñ non tolliẜ. Quia ſint .a. ⁊ .b. corpora luminoſa ⁊ ſit .a. duplũ ad .b. in itenſione: ⁊ agãt in duo media vniformia ⁊ equalia in denſitate: tũc pono ꝙ̃ .a. deſinat agere lumẽ ĩ medio .c. .b. deſinit agere lumẽ in medio .d. ꝓpter hꝰ itenſionem denſitatum illoruz mediorum: modo ſi ꝯtinue per horã talis itenſionis denſitas mediorũ ꝓpter lumen ipſius .a. fuiſſent duplu ad lumen ipſius .b. ſicut agẽtia: tũc ita cito per huiuſmodi intenſiões ⁊ remiſſionẽ luminis .a. deſinet ita cito agere ĩ .b. quod tamen eſt falſum: ꝯñtia tenet: qꝛ ſi ſint duo quãta vnum duplum ad aliud: ⁊ incipiant deſcendere verſus

nõ quãtum in prima parte ꝓportionab ſili alicuius horeꝫ quodlibet ad ſubduplũ ⁊ in ſecũda ſilr: ⁊ ſic vltra ille eque cito icipiunt eẽ nõ quãta: ⁊ nõ vnũ ꝑus ꝗ̃ aliud: vt pꝫ intuenti: ⁊ ſic ſimiliter: ſi lumen ab.a.actũ per horã ↄtinue remiſſionis: lumen duplũ ad lumẽ actuꝫ.a.b.ita cito.a.deſiuiſſet agere ſic.et.b. ¶ Tunc pono aliquas concluſiones de extẽſione: ⁊ prima eſt ꝙ quo ad extẽſionem nõ eſt ↄſimilis ꝓportio effectuũ: vt eſt ꝓportio cauſarum agentiũ: hoc pꝫ: qꝛ ſi aliqua ſuperficies circularis põt videri ab aliqua diſtãtia: oꝑꝫ ꝙ illa que videť a duplo maiori diſtãtia habeat ſub equali angulo in duplo maiorem diametrũ ⁊ ſi ſic ſequiť ꝙ ipſa eẽt quadrupla in extẽſione ad primã: ⁊ per ↄñs nõ eſt eadẽ ꝓportio effectuum in extẽſione ſicut eſt cãrum agẽtiũ: ex quo ꝓportio effectuũ eſt dupla in extẽſione: ⁊ ꝓportio cãrum eſt quadrupla. Quod aũt oporteat talẽ ſuperficiem circularẽ eẽ quadruplam ad aliam: cuiꝰ dyameter eſt in duplo: minor: pꝫ per vnaꝫ ꝓpoſitionem duodecimi geometrie que dicit: ꝙ que vel qualis eſt ꝓportio dyametroꝝ: talis eſt ꝓportio circulorum duplicata. ¶ Et eſt ſciendũ ꝙ quñ dixi effectuꝫ eſſe duplũ in extẽſione ad aliud: intelligo lineã menſurantem extẽſionẽ ipſius effectꝰ: ſicut eſt dyameter totius effectus: accipiẽdo ipropꝛie agẽs. ¶ 2ª ↄcluſio eſt: ꝙ poſſe eſt: ꝙ.a. ⁊.b. ſint duo agẽtia: ⁊.a. ſit duplũ ad.b. in itenſione: ⁊ ꝙ a.agat ad duplã diſtantiã ad quã agit.b. hoc pꝫ: quia ſit a. vnũ corpus luminoſum ſpericum: cuius dyameter ſit bipedalis quãtitatis: ⁊ ſit duplũ in itenſiõe ad.b. corpꝰ luminoſũ: ⁊ nõ curo cuiꝰ quãtitatis ſit.b. tūc pꝫ ꝙ.b. tñ põt diminui in extẽſione: nõ tñ in q̃litate ꝙ.a. agẽs agat in duplo remotiꝰ ꝗ̃ agat.b. poſſet enim tñ diminui ꝙ vix ageret ad tantã diſtantiã quãta eſt diſtãtia vnius grani milij: ⁊ ſi ſic impoſſibile eſt ꝙ poſſet tñ diminui in extẽſione: ⁊ nõ in itenſiõe ſeu in luce a diminuto: nec in extẽſione nec in itenſione ꝙ ipſum agat ad duplam diſtãtiã ꝗ̃ agat.b.a. exiſtente duplo itẽſiue. ¶ 3ª ↄcluſio eſt ꝙ ſi.a. agit ad duplam diſtãtiam: ad quam agit.b. ꝙ tunc effectus.a. eſt octuplus ad effectũ.b. hoc pꝫ: quia tunc.a. agit vnũ effectũ ſpericum: cuius dyameter eſt duplus ad dyametrũ effectus acti ab ipſo.b. ergo effectus.a. eſt octuplus ad effectũ.b. ↄñtia tenet: qꝛ qualis eſt ꝓportio dyametrorũ talis eſt ꝓportio ſperaꝝ illaꝝ dyametroꝝ triplicata: ergo eſt octupla ſicut tripla duple: que cõponiť precise ex tribus duplis: ſequiť ꝓportionẽ taliũ effectuũ eſſe octuplam: poſtꝗ̃ ꝓportio dyametrorũ eſt ꝓportio dupla ⁊c̃. Ex his õnibus ſequiť ꝙ poſſibile eſt ꝙ.a. agens ſit duplum itenſiue ad.b. agens: ⁊ effectꝰ.a. agẽtis ſit octuplus in extẽſione ad effectũ.b. agẽtis: de quo alias erat ſermo. Sed dices tu: bñ ↄcederẽ ſi effectus taliũ agẽtium eſſent ſperici: ſed ſi ſunt orbiculares: tūc nõ ↄcluderes aliquid placet mihi: ſed mõ poſſibile eſt ꝙ effectus taliũ agẽtium ſint ſperici ⁊ nõ ſolum orbiculares: quod declarať ſi capiať vnũ corpus trãſparens ſicut eſt criſtallus: tale nõ ſolum agit orbem imo ſperã: ⁊ pꝫ ex hoc: qꝛ talis corporis inter te ⁊ me ego video pres que ſunt verſus te ſicut partes verſus me. ⁊ tu ſimiliter vides partes propinquiores mihi: ſicut illas que ſunt propinquiores tibi. Ex quo ſequitur partes illius corporis nõ ſolũ multiplicare ſuas ſpecies circa illud corpus: verũetiaꝫ in illo corpore: ⁊ per illud corpus: quare ſi ad imaginationẽ totalis effectus ſicut totalis ſpecies acta ab ipſo corpore ↄſeruareť corpore illo deſtructo: eſſet vna ſpera ⁊ nõ ſolum orbis: quia igitur nõ fuit illud corpus eſſet ſpecies ſicut alibi: ⁊ qua ratione ille effectus eſſet ſpericus: ⁊ non orbicularis illo agente corrupto. Eadem ratione ſic erit illo agẽte exiſtente: ⁊ per ↄſequens aliqua agẽtia ſunt agentia: nõ ſolum effectus orbiculares: verũetiã ſunt aliqua que agunt effectus ſperales: ⁊ vos bene ſcitis vt ſuppono differentiaꝫ inter ſperam ⁊ orbem: rationes vadunt vijs ſuis.

Tex. cõmenti. xxxi.

¶ Omnes autẽ nũc dicte cauſe in quatuor incidunt modos ⁊c̃. Q̃ õ. xiij.

Utrum finis ſit cauſa. arguiť ꝙ non: qꝛ ſi eẽt cã: tunc eſſet cã actionis que ſit ꝓpter finẽ: ſed hoc nõ: qꝛ qñ illa actio eſt: nõdũ ꝫ finis eſt: ⁊ per ↄñs nõ eſt cauſa illius actionis: qñ illa actio nõ eſt: qꝛ qđ nõ eſt: cuius nõ eſt cã. ¶ 2° ſi ſic: vel hoc eẽt finis qui eſt in re extra: vel qui eſt in itentione: nõ ꝑmum: quia finis qui eſt in re extra: nõdum eſt cum ſit actio: nec 2° mõ: qꝛ actio nõ ſit ꝓpter hoc ꝙ eſt in mẽte. ¶ 3° ſic nulla res põt eſſe ſine cã eius ꝑncipali. ſed multe res ſunt ſine ſine carũ. ergo finis nõ eſt cã principalis rei. pꝫ maior: qꝛ nulla res põt eẽ ſine ſua mã: ⁊ ſilr ſine ſua forma: qꝛ tales ſunt cauſe ꝑncipales rei. minor probať: qꝛ multe ſunt res que nõ attingunt ſines ſuos: ſicut multi ſunt homines: qui nõ attingunt felicitatem. ¶ Quarto ſic oĩs cã dꝫ eſſe ꝑmũ: ſed finis nõ eſt ꝑmũ: qꝛ finis eſt vltimũ: vltimuꝫ aũt nõ poteſt eſſe ꝑmũ: ergo finis non eſt cã. ¶ 5° ſic cauſa debet eẽ prior cauſato: ſed finis nõ eſt prior cauſato: imo poſterior: qđ probať: qꝛ ſanitas eſt finis ambulationis: ⁊ propter quod ſit ambulatio: mõ patet ꝙ ambulatio precedit ſanitatem: que per ambulationeꝫ acquiritur. ¶ 6° ſic: cauſa debet eẽ nobilior ſuo effectu: ſed finis ſepe nõ eſt nobilior ſuo effectu: quia aliquando finis eſt accidens ⁊ res cuius ille finis eſt: eſt ſubſtantia: modo accidens non eſt nobilius ſubſtantia.

In oppoſitum arguiť ſic: ſm Ar. qui dicit ſinē eſſe cãm cauſarũ. Et probatur rõne ꝙ ſit cauſa: naꝫ illud eſt cauſa per qđ ↄueniẽter reſpondeť ad interrogationẽ factã ꝓpter quid eſt: ſed finis eſt hꝰ ergo ⁊c̃. maior pꝫ: minor declarať: quia ſi queratur ꝓpter quid ſor. ambulat poſt prandiuꝫ: reſpondeť ↄuenienter ꝓpter ſanitatẽ ↄſeruandã. De q̃õne nõ eſt dubium quin cõmuniter oẽs cõcedunt finem fore cãm: ſed difficultas ſtat in hoc quomodo illud qđ nõ eſt dicať cã alicuius. ¶ Ad ſolutionẽ queſiti eſt primo ſciendum: ꝙ vno mõ aliqđ dicit eẽ cã alterius a quo dependet in eẽ: ⁊ ſine quo illud nõ põt eẽ ⁊ ſic corpus luminoſuꝫ dr̃ cã luminis ⁊ ſbm cã accñtis: ⁊ mã cã forme. ⁊ non ecõuerſo: qꝛ lumen depẽdet a corpore luminoſo: ⁊ nõ põt eſſe ſine eo: ⁊ ſimilr accidens non põt eſſe ſine ſbto: ⁊ forma ſine mã. ¶ 2° modo aliquid dr̃ cã alicuius: nõ qꝛ illud depẽdeat ab illo in eſſe: ſed in eſſe tali aut tanto: vel in aliquo modo ſe habendi: ⁊ ſic forma eſt cã materie: nã ꝙ mã ſit talr informata: vel talr extenſa hoc habet a forma: ⁊ ſimilr albedo eſt cã parietis quo ad eſſe albũ: qꝛ albedo eſt cauſa quare formalr paries eſt albus. ¶ 3° modo aliquid dr̃ eſſe cã alterius non a quo res dependeat in eſſe: nec in tali eſſe: ſed a qua res dependeat in fieri. ⁊ ſic dicimus de domo nõ ſolũ qñ ſit: ſed etiam qñ eſt ꝙ eĩus cã eſt domificator. ¶ 4° modo aliquid dr̃ eſſe cã alteriꝰ. ſi.a. eſt cã.b.c. nõ qꝛ.c. dependet in eſſe: vel in fieri ab.a. ſed qꝛ.c. depẽdebat in fieri ab.a. ⁊ vlterius.b. dependebat in fieri ab.a. ⁊ ſic dicimus patrem eſſe cãm filij nõ qꝛ filius in fieri depẽdeat imediate a patre: qꝛ forte quñ filius gñabať: pater poterat eſſe mortuus: nã poſtꝗ̃ ſtatim ſemen a patre eſt deciſum: potuiſſet eſſe intrinſecus: ſed filius in fieri dependebat a ſemine: ⁊ vlterius ſemen dependebat a pr̃e: ſic ergo pꝫ qualr aliqñ de aliquo termino ſignificatiue ſumpto verificať hoc nomen cã alicuius. qui quidem terminus nullã rem: que eſt ſignificat. ſed bñ rem que fuit. ¶ 1° pono ↄcluſiones ⁊ prima eſt ꝙ ↄcedenduꝫ eſt tanꝗ̃ ꝑmũ ſinem eſſe cãm. ꝓbatur: qꝛ hoc cõiter conceditť ab oĩbus ꝙ nõ eſſet niſi intellectꝰ inclinareť nãliter ad aſſentiendũ ꝙ finis eſt Tex. cõ. 31.

finis eſt cā ⁊ ideo ꝙ ſic cōiter ꝓcedit ex nālī īclinatione in tellectus ꝓcedendū eſt hoc tanꝗ̄ ꝑnm: nec poſſet demonſtratiue ꝓbari: qꝛ hoc oporteret eē per aliqḋ notiꝰ: modo cōiter ꝓcedit ꝙ eo nihil eſt notius. ¶ Eſt ſciendū ⁊ videndū q̄ṁo iſta queſtio hēat veritatē. ꝙ finis ſumit multipliciter vno modo pro termino alicuiꝰ rei ſicut dicimꝰ punctū eē finē linee. ⁊ ſic dicimꝰ aliqua ſepe hēe finez bonum: ⁊ aliqua finem malū: ⁊ ſic nō ſemper finis eſt optimus. ¶ 2° modo ſumit finis pro illo termino ꝓpter quē ſit actio: ⁊ qui mouet ipm agens ad taliter agendum. Et de iſto fine eſt vlterius diſtinguendū: quia aliquādo ſumitur finis pro illo quod producit per actionem: fine qḋ eſt terminus illius actionis que ſit ꝓpter finez. ¶ 2° modo ſumitur finis nō pro illo qḋ eſt terminus illius actionis: ſed pro illo ꝓpter quod finaliter ⁊ vltimate ꝓducit hoc. ſ. finem pmo modo dictū: per talem actionē: verbi gr̄a. Medicus quū agit ſanādo infirmū agit vno modo ꝓpter finem: pmo mō dictū: ⁊ hoc eſt ſanitas que producit in illo qui infirmabat: ſed nō agit iſtā ſanitatē propter ſe ipſam: ſed ꝓpter ſe ipm: ſed ipſam ꝓpter ſe ipm: vel ꝓpter aliqḋ aliud: qḋ ꝑceſſit eius actionē: ⁊ direxit ⁊ mouit ipm ad taliter agendū. Et hec diſtinctio finis ſolet poni ſub his verbis: finis quidā eſt quo: quidaz eſt gr̄a cuius: vt innuit Cōmentator. 2° celi vbi dicit ꝙ quidam eſt finis dictus pmaria itentione: ⁊ quidā ſecūdaria. ⁊ exemplificat ſicut intelligētie mouent corpora celeſtia ꝓpter duplicē finē: quoꝝ vnus eſt finis vltimatus: ⁊ principaliſſimus. ꝓpter quez pmaria itentione mouent. ſ. pmū ꝑnm vt deus. Alter eſt finis ꝓpter quē mouet ſecūdaria intentione. ⁊ hec ſunt iſta iferiora: vñ ſicut domificator agit ꝓpter domū: ſic itelligentie mouent orbes propter iſta inferiora: ⁊ ſicut domificator nō ſolū agit ꝓpter domū: ſed ꝓpter domū vt defendat nos ab imbribus ⁊ corruſcationibꝰ: ſic etiā intelligētie mouent ꝓpter iſta inferiora: dirigendo vltimate actionē eoꝝ in pmum ꝑnm tanꝗ̄ in finem principalr intentum. ¶ 2a ꝯcluſio ꝙ finis dictus: ſecūdaria intentione ꝓprie loquēdo: nō eſt cauſa ipſius agentis: hoc probat: qꝛ ſi ſic ſequit ꝙ iſta inferiora eſſent cauſe itelligentiaꝝ: ſed hoc nō eſt ꝯcedenduz: quia iſta iferiora nō ſunt priora: ſed poſteriora ſuperioribus: mō ſi eſſent cauſe itelligentiaꝝ deberent eē priores eis: qꝛ cauſa debet eē prior illo cuius eſt cā. ¶ 3a concluſio eſt ꝙ quadam denominatione extrinſeca per modū cuiuſdaz attributionis: nos ſolemus dicere ꝙ dici pōt ꝙ finis dictus ſecūdaria itentione eſt cā recte ſicut ſolemus dicere ꝙ vrina eſt ſana: qꝛ eſt aialis hñtis i ſe ſanitatē: ⁊ ſic finis dicꝰ ſecūdaria itentione dī cā qꝛ eſt illud ad qḋ ꝓducēdū finis ſupior ⁊ vltimatus determinat ſibi agēs ad talr vel talr agēdū. ¶ 4a ꝯ eſt ꝙ finis dicꝰ pmaria itentiōe diuz eſt pmaria cā: hoc pꝫ: qꝛ illa qḋlibet agēs dirigit ⁊ ſibi cōcurrit in eiꝰ actiōe: vel ad eius effectꝰ ꝓductionē: ſꝫ qꝛ vulgus nō ꝑcipit talē directionē: vl' talē motionē cuiuſlibet agētis p ipꝫ ꝑm nō dicit ꝑm eē finē diuz: ſꝫ magis illud ad cuiꝰ ꝓductionē dirigit actio ipſiꝰ agētis: finalr credit vulgus: ꝙ illud p qḋ actio ꝓducat fuiſſet ꝑncipaliter mouēs ipm agēs ad agēdū: mō hͦ nō ē verꝫ: ſꝫ ⁊ de iſto fine ꝑncipalr ē verꝫ ꝙ eſt cā cāꝝ ⁊ ꝙ eſt nobilius cāto: ⁊ qḋ ꝑcedit cām ⁊ multas alie ꝯditiones. Et per ꝑdicta patet ad rationes.

Tex. cōmenti. lij.

¶ Manifeſtū itaqꝫ: ꝙ fortuna cauſa ſit ſm accidens ⁊c. Q̄ō. xiiij.

Queritur vtrum diffinitio fortune data ab Ar. ſit bona: ſcilicet. Fortuna eſt cā per accidens extra ſemper ⁊ frequēter ſm propoſitū eoꝝ que propter hoc ſunt. Et arguitur pmo: ꝙ fortuna nō debeat diffiniri. naz illud de quo nō eſt ſciencia: nec poteſt eē: nō debet diffiniri. Sed fortuna eſt huiuſmodi. ergo. maior eſt nota. minor probat. quia fortuna eſt ens per accidens: ⁊ de tali nō eſt ſcientia: per Ar. in 6° methaᶜᵉ. ¶ 2° probat: ꝙ fortuna nō pōt diffiniri: quia illud quod eſt ignotum ⁊ icertum nō debet diffiniri. Sꝫ fortuna eſt huiuſmodi ergo: maior patet minor eſt Ar. in litera. ¶ 3° probat ꝙ predicta diffinitio nō ſit bona: quia nulla oratio nugatoria eſt diffinitio bona: ſꝫ ſic eſt de predicta diffinitione: que ponitur eē diffinitio fortune ergo: maior patet: minor probat: quia in predicta diffinitione ponit ly per accidens: ſed cuꝫ per accidēs ſit: quod ſit extra: ſemp ⁊ frequēter: ideo dicit ꝙ: fruſtra ponit ly extra ſemp: ⁊ frequēter. ¶ 4° ſic nulla oratio implicatiua oppoſitorū eſt bona diffinitio: ſed ſic eſt de predicta oratione que ponit eē diffinitio fortune ergo: maior patet: minor probat: quia in predicta diffinitione dī ꝙ fortuna eſt cauſa per accidens: ⁊ cum hoc dicit ſm propoſitū eoꝝ que ꝓpter hoc ſunt: mō iſta videnṫ repugnare. ſ. ꝙ fortuna ſit cauſa per accidens effectus fortuiti ⁊ ꝙ fortuna ſit cā agens ſm ꝓpoſitū effectus fortuiti: ⁊ ſi fortuna eſt agens effectū fortuitum ſm propoſitū: tunc effectus fortuitus eſt intentus a fortuna agente: ⁊ per conſequēs fortuna nō eſt eius cauſa per accidēs: ſed cauſa per ſe. Et ſimiliter ſi effectꝰ fortuitus eſt de numero eoꝝ que ꝓpter hoc ſunt: videt ꝙ ꝓpter effectuꝫ fortuitum agens agat tanꝗ̄ ꝓpter intentū ab agēte: ⁊ tunc etiā agens fortuitum nō eſt per accidens cauſa effectus fortuiti: ſic ergo videt ꝙ iſta membra repugnent. ſ. cauſa per accidens ex vna parte ⁊ ly ſm ꝓpoſitum eoꝝ que ꝓpter hoc ſunt ex alia parte. ¶ 5° diffinitio competit alijs a fortuna ergo non eſt bona diffinitio fortune: ꝯña tenet: qꝛ diffinitio nō debet cōpetere alijs a diffinitoꝰ: antecedens probatur poſito ꝙ ſit aliquis domificator: qui ſit muſicus ⁊ intendat facere domū ⁊ faciat eam: tunc muſicus eſt cauſa per accidens illius domus extra ſemp' eſt frequenter ſm propoſitum eoꝝ: que ꝓpter hoc ſunt: ⁊ tamen muſicus nō eſt fortuna: nec domus facta a muſico in iſto caſu eſt effectus fortuitus. ¶ 6° ꝓbat ꝙ fortuna nō ſit cauſa per accidens: nam fortuna eſt natura per Ar. in littera: qꝛ eſt itellectus: qui eſt natura: ſed natura eſt cauſa per ſe ſuorum effectuū ergo. ¶ Et confirmat: naz hec eſt per ſe: fortuna eſt cauſa effectꝰ fortuiti: ergo videt ꝙ fortuna ſit cā per ſe ⁊ non per accidens ergo ⁊c.

In oppoſitum vult Ar. in iſto 2°: tractatu quarto. vbi ponit predictā diffinitionē fortune tanꝗ̄ bonam. ⁊ nō opꝫ ammouere niſi ly ſm propoſitū: ⁊ tunc eſt diffinitio caſus ita ꝙ diffinitio fortune ſuper diffinitionez caſus addit ly ſm propoſitum. ¶ In iſta queſtione pmo ponēde ſunt diſtinctiones. 2° concluſiones: ex quibus apparebit diffinitio quid nominis fortune. ⁊ hec eſt rñſio ad queſitum. 3° videndū eſt que res ſit fortuna: ⁊ que caſus. ¶ 4° ad quod genus cauſe reducatur. Tex. cō. 52.

Quantum ad pmū ſit prima diſtinctio: ꝙ effectuū ꝓuenientiū ab agentibus: quidam ſunt intenti: quidaz non intenti: ſed eueniūt preter intentionem agentis. verbi gr̄a: ſi aliquis iret ad forum ⁊ intenderet emere panem: ⁊ qui intenderet emere panē inueniret theſaurum: quā tñ inuentionē nō itendiſſet: tūc illa emptio panis diceret effectus intentus ab agente: ⁊ inuentio theſauri diceret effectus non intentus ab agēte. Et eſt ſciendū: ꝙ ipſum agens reſpectu intenti dī cauſa per ſe. reſpectu vero effectus non intenti dicitur cauſa per accidēs. Conſimili modo exemplū poſſet poni in nālibus: vt ſi natura intēderet producere hominē cū quinqꝫ digitis in vna manu: ⁊ produceret cum ſex: pmus effectus diceret intētus ⁊ reſpectu illius nā diceret cauſa per ſe. ſecūdus effectus diceret nō intentus ⁊ reſpectu illius

T.x.cō.4

nã diceref cauſa per accidens. ¶ 2ª diſtinctio ꝙ effectuū nõ intentoꝝ quidam eueniūt ſemp vel frequenter cum effectibus intentoꝝ. verbi gr̃a. quã aliquis in hieme intenderet ire ad hallas pro emptione carniū nõ intenderet maculare ſotulares ſuos: ⁊ tamē vt plurimū macularet. in tali caſu maculare ſotulares eſt effectus nõ intentus qui ſemp vel frequenter accidit cū effectu intēto: ſed ſi aliquis eundo ad forum inueniret theſaurū preter intentionē: talis effectus diceref nõ intentus eueniēs extra ſemp ⁊ frequenter. ¶ 3ª diſtinctio ꝙ adhuc effectuū non intentoꝝ. quidā ſunt notabilis bonitatis vel malitie: ſicut eſt inuentio theſauri: vel fractio tibie quidā nõ ſunt notabilis bonitatis vel malitie ſicut eſt inuētio vnius piſi: vel caſus vnius pili in fricatione barbe. modo ſciendū eſt ꝙ illi effectus nõ intēti. qui ſunt notabilis bonitatis vel malitie dicuntur de numero horuꝫ: qui propter hoc ſunt: nam tales effectus ſi preſcirenf eēnt digni vt ꝑpter eos fieret actio: puta fuga: aut perſecutio. effectus autem nõ intēti: qui nõ ſunt notabilis bonitatis vel malitie: dicunf de numero eoꝝ: que nõ propter hoc ſunt: qui ſi preſcirenf nõ eſſent digni vt propter eos fieret actio: nunq̃ꝫ enim eſt dignuꝫ vt aliquis vadat ad forum ⁊ inueniat vnū piſum: vel ꝙ aliquis dimittat fricare barbaꝫ pp caſum vnius pili. ¶ 4ª diſtinctio ꝙ agentium: quedā dñr agentia ſm propoſitū: ſicut ſunt agentia per intellectum ⁊ rõnem perfectā: quedā autem dñr agentia non ſm ꝓpoſitum: ſicut ſunt agentia carentia ratione: ⁊ intellectu.

Quantum ad ſcd̃m ſit ꝑma ꝯcluſio ꝙ ab effectibus non intentis qui proueniūt vt in pluribus non dñr fortunati: vel non fortunati: pꝫ ex cõi vſu loquendi: naꝫ pp hoc ꝙ aliquis vadat in hyeme ad forum: cā emendi panem: ⁊ maculat ſotulares preter intentionē: ex hoc nõ ſequif ꝙ ſit fortunatus: vel infortunatus. ¶ 2ª ꝯcluſio ab effectibus nõ intentis: qualitercūqꝫ eueniūt qui nõ ſunt notabilis bonitatis vel malitie: non dicunf fortunati: vl' infortunati: pꝫ ſimil'r ex cõi vſu loquendi: ſicut prius dicebaf de piſo ⁊ fricatione barbe. ¶ 3ª ꝯcluſio ab effectibus non intentis: qui proueniunt nõ in pluribus: ⁊ ſunt notabilis bonitatis: vel malitie: ſiunt ab agente ſm ꝓpoſitum ⁊ habente intellectū ⁊ rõnem pfectam: aliquis dr̃ fortunati: vel infortunati: patet ſimil'r ex cõi vſu loquēdi de inuentiõe theſauri ⁊ de fractione tibie. ¶ 5ª ꝯcluſio effectus agentiū nõ a propoſito nõ dicuntur fortunati vel infortunati niſi valde methaphorice: nã aliter in inanimatis ⁊ carentibus rõne ꝯtingeret ꝙ aliqua agerent a fortuna: modo hoc nõ eſt niſi ex cõi vſu loquēdi: nõ dicamus eni ligna ⁊ lapides eſſe fortunata: niſi valde improprie ⁊ metaphorice. vnde ſi dicimus lapidē poſitū in altari eſſe fortunatū: ⁊ lapidē poſitum in pede eſſe infortunatū hoc eſt valde methaphorice. Similr in aiatis carentib⁹ rõne: ſicut eſt de equo: ⁊ aſino ex cõi modo loquendi: non dicimus aliqđ eis accidere fortuite: ſed bene caſualr: ⁊ ſimilr in infantibus: cum nõ agūt a ꝓpoſito. ¶ Quinta ꝯcluſio diffinitio fortune poſita ab Ar. eſt bona: pbaf qꝛ explicat ꝯuertibiliter cõceptus iſtius termini fortuna per ſuū genus: ⁊ per ſuas drias: ⁊ per reſpectū ad effectū fortuitū reſpectu cuius dr̃ fortuna: pꝫ hoc: naꝫ ibi ponif hoc nomē cā tanq̃ꝫ genus. ⁊ ponif ibi ly per accidens ad oſtendēdū ꝙ nõ dr̃ fortuna reſpectu effectuū per ſe intentoꝝ: ⁊ dr̃ extra ſemper: ⁊ frequenter ad oſtendēduꝫ ꝙ nõ dr̃ fortuna: reſpectu nõ intentoꝝ qui frequenter accidūt cum effectibus intētis: ⁊ qđ dr̃ ſm ꝓpoſitum ad oſtendēduꝫ ꝙ agentib⁹ nõ ſm propoſitū nõ ineſt fortuna: ⁊ dr̃ eoꝝ que pp hoc ſunt ad oſtendendum ꝙ effectus reſpectu quoꝝ dr̃ fortuna vel infortuna debet eſſe notabilis bonitatis vel malitie. Et ſic iſta diffinitio eſt declarata ita dimitēdo ly ſm ꝓpoſituꝫ ꝯſidnū erit diffō caſus: ⁊ declaraf ei⁹ mēbra ſicut fortuna ⁊c̃.

Quantū ad terti-i articulū poſſet queri que res ſit caſus: ⁊ que res fortuna: fortuna ⁊ enīꝫ eſt intellectus ⁊ volūtas: ⁊ caſus eſt natura: que nõ eſt intellectus. vnde vtrūqꝫ eſt nã: ſed fortuna eſt agentis ſm propoſitū. caſus autē eſt natura nõ agentis ſm propoſitū: ⁊ hoc nõ accipiēdo caſuꝫ put diſtinguif cõtra nãm: ⁊ prout eſt genus ad fortunā ⁊ ad caſum in ꝓpria ſua ſignificatiõe acceptū: ſed eſt ſciendū ꝙ q̃uis eadē res ſit intellectus ⁊ fortuna tñ differūt ſm rõnem. i. habent diuerſas rõnes exprimētes quid nois. vnde hoc nomen fortuna ſignificat eandē rem: quā hoc nomē intellectus ſignificat: ſed ſup ſignificationē huius termini intellectus: hoc nomen fortuna cõnotat ꝙ illa res eſt agens ſm ꝓpoſitū alicuius effectus: ⁊ pter eius intentionē ꝓducit vnū alterū notabilis bonitatis vel malitie: qui eſt de numero eoꝝ: qui extra ſemp: ⁊ frequēter ſolent euenire. ꝯformiter põt dici de his nominibus caſus ⁊ fortuna. vt patet per Ar. in littera ⁊ pluribus locis ⁊c̃.

Quantū ad quartuꝫ dico ꝙ caſus ⁊ fortuna ſunt cauſe: pꝫ ꝑmo ex diffinitioib⁹ eoꝝ in quibus ponif hoc nomē cā: pbaf etiā rõne: qꝛ ꝯuenienter rñdef ad interrogationē factā pp qđ. vt quã dicim⁹ pp quid eſt hoc: dicim⁹ a cā ⁊ a fortuna: vt ſi aliqđ querat: pp qđ fregiſti tibi tibiā. rñdef pp caſuꝫ ⁊ infortuniū. ¶ 2º dico ꝙ caſus ⁊ fortuna nõ ſūt cāe mãles ſuoꝝ effectuū: qꝛ nõ inter cõpoſitiões effectuū: opꝫ eni mãm intrare cõpoſitiões illi⁹ caſus eſt mã. ¶ 3º dico ꝙ nec caſus: nec fortuna ſunt cā formalis ſuoꝝ effectuū: pbaf ꝯſili rõne ſicut pri⁹. ¶ Quarto dico ꝙ caſus ⁊ fortuna nõ ſunt cauſe finales ſuoꝝ effectuū: pbaf: nã tūc effectus fortuiti eſſent effectus intenti: intendēs eni finē: intēdit ordinē ad illū: ſed hoc eſt ꝯtra dicta. Et ex alio: nã intellect⁹: vel nã eſt finis effectuū fortuitoꝝ: ſed iſta ſunt caſus ⁊ fortuna. g. ¶ Quinto dico ꝙ caſus ⁊ fortuna ſunt cāe efficiētes ſuoꝝ effectuū: pbaf: naꝫ qꝛ ſunt cāe per ꝑm̃ dictū ⁊ nõ ſunt cāe mãles per ſcd̃ꝫ: nec finales per tertiū: nec formales per quartū: g ſunt cāe efficiētes: ꝯñtia tenet: qꝛ nõ ſunt plura gñā cāꝝum iſtis q̃tuor: ſꝫ dices tu effect⁹ fortuiti ſunt infinite cāe: ſꝫ nulli⁹ effect⁹ ſunt infinita agētia: g. ¶ Dico ꝙ quã Ar. dixit ꝙ effectuū fortuitoꝝ ſunt infinite cāe: nõ intellexit ꝙ effectuū fortuitoꝝ eēnt infinite cāe: quaꝝ q̃libet eēt fortuna. capiēdo fortunā pro aīa vel pro volūtate: ſed capiēdo pro intētiõe ſicut nõ tot gn̄ plurium q̃libet põt eſſe efficiēs fortuiti. i. nõ cū tot gn̄ cū plib⁹ intētis põt accidē effect⁹ fortuit⁹. g ⁊c̃.

Ad rationes pncipales. ad ꝑmā quã dicebaf ꝙ fortuna nõ dꝫ diffiniri: qꝛ fortuna eſt ens per accidēs: dico ꝙ de ente per accidēs nõ eſt ſcīa: nec hoc eſt ꝯtra dicta: q̃uis eni fortuna ꝯtingēter ſiat: tñ de fortuna pñt formari ꝓnes ſcibiles. ¶ Ad ſcd̃am dico ꝙ imo fortuna eſt nobis nota: ſicut pꝫ ex q̃õne: ſed pro intētiõe Ar. dico ꝙ intellexit ꝙ effect⁹ fortuit⁹ nõ pſciatur euenire. ¶ Ad tertiam dico ꝙ nõ fruſtra addif extra ſemp ⁊ frequēter: nã aliq̃ bñ eueniūt per accidēs ab aliq̃ cā: que tñ nõ eueniūt extra ſp ⁊ frequēter: ſicut pꝫ de ſotularib⁹. iõ ly extra ſp ⁊ frequēter eſt ꝯtrū per ly per accidēs. ¶ Ad q̃rtū dico ꝙ nõ iplicat: nã nõ ſcd̃m idē dr̃ cā per accidēs ⁊ agēs ſm ꝓpoſitū: qꝛ dr̃ agēs ſm ꝓpoſitū reſpectu effectus intēti: ſed agēs per accidēs reſpectu nõ intenti: ſimilr effect⁹ fortuit⁹ nõ dr̃ pp hoc fortuitus ꝙ agēs agat pp ipm: ſed dr̃ pp hoc ad intellectū ꝓdictū ꝙ ſi pſciref dignuꝫ eēt vt pp ipm fieret actio. ¶ Ad q̃taꝫ dico ꝙ per accidēs capif dupli'r: vno mõ vt notat nõ intentionē: alio mõ vt notat ꝓpões ꝯtingēter verā: ꝑmo mõ dr̃ ꝙ fortuna eſt cā p accidēs ſui effect⁹ fortuiti ⁊ nõ ſcd̃o mõ: ⁊ muſic⁹ in caſu ꝓdicto nõ dr̃ cā p accidēs: accipiēdo accidēs ꝑ⁰ mõ: ſꝫ bñ dr̃ cā p accidēs: accipiēdo per accidēs 2º mõ: qꝛ hoc eſt p accidēs muſic⁹ eſt cā dom⁹: ſic g pꝫ qualr in ꝓdicto caſu diffō fortūe nõ ꝯuenit aliis q̃ꝫ diffinito: ex eo ꝙ in diffinitione

in diffinitione ly per accidens capitur prout denotat nõ intentionem. ¶ Ad ſextaȝ ↄcedo: ꝙ caſus ⁊ fortuna ſunt cauſe per ſe ⁊ hoc effectuũ itentoꝝ: ſed nõ ſunt cauſe per ſe reſpectu effectuũ caſualiũ: ſed per accidẽs. Ulterius qñ dicebaſ hec eſt per ſe: fortuna eſt cã effectus fortuiti: ↄcedi tur cum hoc tñ ſtat ꝙ ſit cã per accidens: put hoc per accidens notat nõ intentionẽ agẽtis ↄ̃uis nõ ſit cã effectus fortuiti per accñs: put ly per accidens notat ꝓpoſitioneȝ eſſe contingenter veram. Queſtio.xv.

Queritur vtruȝ aliquid fiat a fortuna ⁊ caſu. ⁊ arguiſ primo ꝙ nõ. nihil fit malũ in nã: ſed aliquí effect⁹ caſuales ſunt mali: ergo tales nõ ſunt a natura. maior eſt nota ex eo ꝙ deus ⁊ nã nihil agunt fruſtra ſeu malũ. minor probaſ: qꝛ monſtra que dicunſ eẽ effect⁹ caſuales dñr peccata ⁊ mala in nã. ¶ 2⁹ nã nõ abundat in ſuperfluis: nec deficit in neceſſarijs: vt dicit 3° de aĩa: mõ ſi aliq̃ fierent effect⁹ caſua-

Tex.cõ.45 les: ſicut monſtra: ꝙ hõ gñaret cum trib⁹ pedib⁹: vel cuȝ vno tunc nã abundaret in ſuperfluis: vel deficeret in neceſſarijs. ¶ 3° nihil fit pter itentionẽ: ergo nihil fit a caſu: ↄñia tenet per diffinitionẽ caſus: añs pbaſ: qꝛ omne qđ fit: fit a prima cauſa. que nihil agit pter itentionẽ: ad cuiuſlibet enim effectus ꝓductionẽ ↄcurrit prima cã efficiens. ¶ 4° in celo nihil fit a caſu. ergo nec in iſtis iferioribus: ↄñia tenet ex eo ꝙ iſta iferiora regũſ a celo. añs pbaſ ꝙ ex eo ꝙ motus celeſtes qui fiunt in celo fiunt cõſimiliter nõ extra ſemp ⁊ frequẽter. ¶ 5° ſi aliqđ fieret a caſu vel hoc eẽt ꝑꝑ hoc ꝙ fieret raro vel ꝙ cauſis eius ſufficiẽter applicatis talis effectus ab eis ꝓducit: nõ poteſt dici primuȝ nam tunc alique ↄiunctiones planetarum: ſicut iſte que fiunt raro dicerenſ fieri a caſu ⁊ a fortuna: qđ eſt falſum: nec poteſt dici ſcđm: ex eo ꝙ quotienſcũq; cauſe alicuius effectus ſunt ſufficiẽter applicate ad illum effectũ: neceſſario ſequitur ille effectus. ¶ 6° naȝ ſi aliquid fieret a caſu per diffinitionẽ caſus. hoc eẽt illud quod fieret raro: ⁊ omne tale a caſu fieret raro. Sed hoc nõ: nam hoiem naſci cuȝ ſex digitis i vna manu eſt caſuale: ⁊ tñ nõ fit raro: ex quo ſemp eſt aliq̃s cum ſex digitis in vna manu: ſi nõ hic forte alibi: ſicut patet euidenter.

In oppoſitum eſt Ar. de cuius itentione eſt aliqđ fieri a caſu ⁊ a fortuna. ¶ In iſta q̃one pmo videndũ eſt an aliqđ fiat a caſu. 2° videndũ eſt qualr aliqđ dicaſ fieri caſu. ⁊ ſilr ſuo modo videndum eſt de fortuna.

Quantum ad primũ ſciendum eſt: ꝙ erant due opiniones extreme de iſta mã ⁊ vna media. prima erat ꝙ nihil fieret a caſu: ⁊ illa dixit hoc eẽ ideo: quia oĩa ex neceſſitate eueniũt. ¶ Alia opinio erat que dixit ꝙ omnia fierent a caſu ⁊ mouebantur ab iſto pn⁹: quia oĩa que fiunt pter intentionẽ agẽtis fiunt a caſu. ſed oĩa que fiunt in nã fiunt pter itentionem agẽtis ex eo ꝙ ſi fierent cum itentione agentis oporteret ꝙ natura ꝓducens cognoſceret finem ꝓducendũ: ſed hoc nõ: cum enim lapis deſcẽdit nõ cognoſcit finem: qui acquiriſ per eius deſcenſum: ⁊ ideo dicit iſta opinio ꝙ lapis deſcendat a caſu. Et cõſimilr dicit ↄſimiles effect⁹: qui fiunt a nã fieri a caſu: ⁊ ſilr iſta opinio dicit ꝙ neceſſitas operationum ⁊ diſpoſitionũ rerũ nãliũ nõ ꝓuenit ex parte finis. ſed ex parte materie: vnde dicunt ꝙ nõ pluit ꝓpter herbas: q̃ꝛ pluuia aliqñ nocet herbis ſicut prodeſt: ſed pluit ꝓpter hoc ꝙ primo vapor calefactus eleuaſ ſurſum: ⁊ poſtea ↄuerſus in aquã ꝓpter grauitatẽ deſcendit: ⁊ ſit pluuia. ¶ Cõtra iſtas opiniones ſm opinionẽ mediã ponũtur ↄ̃nes: prima ꝙ aliqua fiunt a caſu ⁊ aliqua nõ: pmũ pz: qꝛ aliqua fiunt pter itentioneȝ agẽtis. vñ artifex ſicut ſi aliqñ itendit ſcribere. a. ſcribit. b. ſcđm pz: naȝ nõ eſt veriſimile ꝙ mot⁹ celeſtes ſiñt caſualr poſtq̃ȝ ita regulariter fiunt: pz hoc p diffõnẽ caſus: illa eniȝ que fiunt a caſu: nõ fiunt ſemp ⁊ frequẽter. ¶ Ad rõnes: ẜ opinionũ ↄ̃riaruȝ rñdeſ ad rõnem prime: ꝙ nõ oĩa de neceſſitate eueniunt: p hoc enim tolleret libertas liberi arbitrij. ¶ Ad rõnẽ ſcđe cum dicebaſ: illa que ꝓducit nã ꝓducit pter itentionẽ: reſpondeſ ꝙ verũ eſt ſi itentio capiſ pro cognitione: lapis enim quñ deſcẽdit nõ cognoſcit finẽ ꝓpter quẽ deſcẽdit: ſi vo itentio caperet pro idinatione nãli: tũc negaſ ꝙ oẽ qđ fit a nã fit pter itentionẽ: vñ quñ lapis deſcẽdit: q̃uis deſcẽdat pter cognitionẽ: tñ nõ deſcẽdit pter idinationeȝ nãlem. mõ cũ dĩ caſualia ſunt: que fiunt pter itentionem agentis: itelligiſ pter idinationeȝ nãlem: ergo quñ lapis deſcẽdit ⁊ frãgit ollam deſcẽſus ille nõ eſt caſualis: qꝛ ad illum idinaſ lapis ex ſui nã: ſꝫ fractio olle dĩ caſualis: qꝛ ad illã nõ idinaſ ex ſui nã. ⁊ vlterius: qñ dicebat iſta opinio ꝙ non plueret ꝑꝑ herbas: negaſ: ⁊ qñ dĩ ꝙ aliqñ nocet herbis: dicaſ ꝙ hoc eſt a caſu. ¶ Iſto viſo pz ꝙ aliqua fiunt a caſu: videnduȝ eſt mõ ꝑꝑ qđ aliqđ dĩ fieri a caſu. Ad qđ rñdeſ: ꝙ iđ fit a caſu: qꝛ fit pter itentionẽ ⁊ inclinationem naturalem ipſius producentis ⁊c̃.

Quantum ad 2ᵐ ſuppono pmo ꝙ in iſtis inferiorib⁹ ad cuiuſcũq; effect⁹ ꝓductioneȝ ↄcurrũt plura agẽtia pticularia: vñ ad cuiuſcũq; effectus ꝓductionẽ pma cã effectiue ↄcurrit. ¶ 2° ſuppono ꝙ q̃libet talia agẽtia plura ſunt vnuȝ ſub alio vel ambo ſub tertio: ita ꝙ inter oĩa iſta eſt dare vnũ primũ: iſta ſuppoſitio pz ex 2° ⁊ 3° meta^{ce}. ⁊ 4° hui⁹. ¶ 3° ſuppõ ꝙ inter illa agentia agẽs primũ agit mediantib⁹ aliis tanq̃ȝ mediantib⁹ inſtris: dirigens ⁊ regulans actiones illoꝝ agentiũ: cognoſcẽs quẽcũq; effectũ ꝓducendũ a ſe cũ illis cauſis ptalib⁹: pꝫ hoc: nam nõ videſ veriſimile ꝙ deus ſeu illud primũ ꝓducat aliquẽ effectũ quẽ nõ cognoſcat ꝓducendũ: ⁊ quẽ ꝓducat pter eius itentionẽ. ¶ Tunc ſit vna diſtinctio ꝙ aliqđ dicim⁹ poſſe fieri a caſu duplr. ſ. ſimplr: ⁊ ſm qđ. Illud dĩ fieri a caſu ſimplr qđ fit pter intentionẽ cuiuſlibet agẽtis ipm ꝓducẽtis ita ꝙ nullũ agẽtiũ ipm ꝓducẽtiũ itendat. Sꝫ illud põt dici fieri a caſu ſm qđ qđ fit a pluribꝰ agentibus: ⁊ fit pter itentionẽ aliquoꝝ. de nũo illoꝝ agẽtiũ: ſꝫ nõ oium: vbi grã: ſi aliquis effectus ꝓduceret ſil' a ſorte ⁊ a platone: ⁊ ꝓduceret a ſorte pter itentionẽ: ⁊ a platone cum itentione. Tunc ille effectus diceret fieri a caſu. ſm qđ: vbi grã. Si ſortes iret ad ſecanã: illa itentione ꝙ vellet trahere nauem ⁊ plato iret eodeȝ illa itentione vt vellet ſe balneare: ⁊ tũc cogeret ad trahendũ nauẽ cuȝ ſorte. tũc illa tractio nauis poſſet dici caſualis ſm qđ: qꝛ in ordine ad platonẽ licet nõ in ordine ad ſortẽ. ¶ Tũc ſit pma ↄcluſio. In nã aliqđ põt fieri a caſu. 2° mõ pbaſ: qꝛ poſ'e eſt ꝙ aliq̃s lapis deſcendat: ⁊ in deſcẽſu frãgat vnã ollam. Silr poſ'e eſt: ꝙ agẽs nãle intẽdat aliquẽ finẽ puta ꝓducere ſibi ſile: ⁊ ꝓducat ſibi diſſimile: puta monſtrũ: ergo ↄcluſio vera: añs pꝫ de ſe ↄñia pbaſ: naȝ hĩ effect⁹: ſicut fractio tibie ⁊ ꝓductio monſtri: ſunt effectus caſuales reſpectu noĩatoꝝ agẽtium poſtq̃ȝ fiunt pter nãle inclinationẽ: ⁊ itentionem ipſoꝝ. ¶ 2° in arte aliqñ aliqua fiunt a caſu: ita etiaȝ in nã: ↄñia tenet ex eo ꝙ ſicut eſt in arte ita ẽt in nã cũ ars ſit imitatiua nature. ¶ 2ª ↄcluſio nihil fit a caſu ſimplr pbaſ: qꝛ oẽ qđ fit: fit a plurib⁹ agentib⁹ ↄcurrentib⁹ per pᵐᵃᵐ ſuppõnẽ: iter que vnũ eſt pᵐ p 2ᵃᵐ ꝙ effectũ ꝓducendũ cognoſcit: ⁊ ꝑꝑ illũ agit: vel ꝓducit p 3ᵃᵐ: ẜ talis effect⁹ nõ fit ſimplr a caſu: tenet ↄñia qꝛ illud dĩ fieri ſimplr a caſu qđ fit pter intentionẽ cuiuſlibet ꝓducẽtis. ¶ 2° arguit ad ideȝ auctẽ linconienſis ⁊ eius exẽplo: ſup iſto 2°: vbi dicit: ꝙ ſi pr familias ſuũ bouẽ ſciret cecidiſſe ad puteũ ⁊ mittat ſorteȝ ⁊ platonẽ filios ſuos ad puteum: auferẽdo aquaȝ: ⁊ mittat eos ſic: ꝙ vnꝰ neſciat de alio qđ ſibi cõmittiſ: ⁊ credat eos ſimul venire ad puteũ: ⁊ quñ vidẽt bouẽ extrahunt cuȝ a puteo: ⁊ talis extractio bouis nõ eſt caſualiter reſpectu

mittentis: ſed bñ reſpectu miſſoꝝ. ita ꝙ ſiſr in cuiuſcꝫ effectus ꝓductiõe ſic ſe hꝫ: ꝙ q̄uis aliquis talis effectus ſit bñ caſualis reſpectu aliquaꝝ cāꝝ ꝑticulariū: nõ tñ reſpectu pme. ſ. dei. ¶ 3° ad idē: hoc omne qḋ fit: fit a pma cā: ſed nihil fit a pma cā ꝑter eius intentionē. ḡ nihil fit caſualr i ordine ad pn̄ᵐ: ⁊ per ꝯñs nihil fit caſualr ſimpl'r: maior eſt nota ex ſuppoſitionib⁹: minor ꝓbaſ: ex eo ꝙ ſi iſta que dicimus fieri caſualr reſpectu cāꝝ ꝑticulariū etiā fierent caſualr reſpcū pme cāe: ſequereſ ꝙ poſtꝗ̄ illa eēnt facta nõ ꝯſeruarenſ a pma cā poſtꝗ̄ fuiſſent facta preter eius intētionē: ſed ꝯñs eſt falſum de mõſtris que ꝓducta ſunt in eē: ⁊ ꝯſeruanſ a pma cā. ¶ Quarto auctoritate boetij dicentis. queccꝫ veniūt ſunt debite ordinata ⁊ bñ facta: ⁊ iõ nihil inordinaſ in nā. ſed ſi aliqḋ dr̄ inordinatū: hoc eſt ſolū ad nr̄am apparētiā nõ deuiādo ab ordine nāe vlis: ſed bñ ꝑticularis. Ex iſta ꝯcluſione ſequiſ pmo: nihil eē caſualr ſimpl'r: vnde nõ ſequiſ hoc fit ꝑter intētionē agētis illi⁹. ḡ fit ꝑter intētionē agētis ab inferiori ad ſupius negatiue: ſic etiā nõ ſequiſ hoc eſt caſuale reſpectu illi⁹ agētis. ḡ eſt caſuale reſpectu agētis: q꞉ hoc nomē caſuale icludit negationē. 2° ſeqſ ꝙ aliqua pñt dicī magis ⁊ mīn⁹ caſualia: nā q̄ fiūt ꝑter pluriū agētiū itentionē iſta magis caſualia dīr ꝗ̄ illa q̄ nõ fiunt ꝑter itētionē tot agētiū ipſa ꝓducētiū. 3° ſeqſ ꝙ ꝓp ħ ꝙ lateat nos cā alicui⁹ effect⁹ ꝓducēs cognitiue vel ꝓductiue nos dicimus aliquos effect⁹ tūc caſuales ſimpl'r ꝗ̄uis nõ ſint re, ſicut in ſilii ſi aliqs q̄ pᵃ facie videat aliqḋ horologiū credit horologiū vel pulſationē horologij eē caſualē: ſed quā videt rotas ſic moueri: que ſunt cāe talis pulſatiõis cognoſcit talē pulſationē eē ab arte. ¶ Ad rõnes dico ꝙ bñ ꝓbant: nihil fieri a caſu ſimpl'r: cū hoc tñ ſtat ꝙ fiant multa a caſu ſm quid.

Queſtio. xvj.

Utrum caſus ⁊ fortuna repianſ i cõtingētib⁹ equalr: ⁊ arguiſ pᵒ ꝙ nõ: ſi ſit aliqḋ agēs ꝯtingēs equalr: nam ſi ſic: tūc ſeqreſ ꝙ diſa quā Ar. in iſto. 2° ponit nõ eēt ſufficiēs. ſ. eoꝝ que ſunt aliq̄ ſunt ꝓp aliq̄: frequēter aliq̄ raro. ſ. ex̄ ſemp ⁊ frequēter: mõ ibi nõ poniſ hoc mēbrū ꝯtingēter equalr: vl' ad vtrūlibet qḋ idē eſt: ergo ſi ꝓdicta diuiſio Ar. eēt ſufficiens: vr̄ ꝙ nõ ſit aliqḋ ꝯtingēs equalr: ſeu ꝯtingens ad vtrūlibet. ¶ 2° reſpectu po⁶ actiue: nõ eſt aliqḋ ꝯtingēs equalr: nec reſpectu po⁶ paſſiue: ergo: ꝯñia tenet nā ſi eēt aliqḋ ꝯtingēs equalr: hoc videreſ eē reſpectu po⁶ actiuē vel paſſiue: pᵃ pars añtis pꝫ per Cõmen. ſup iſto. 2° qui vult ꝙ reſpectu po⁶ actiue: nõ ſit aliqḋ ꝯtingēs equalr: ⁊ hoc ꝓbat: nam ſi ſic ſequereſ ꝙ aliqḋ ꝓduceret oppoſita poſtꝗ̄ eēt indifferēs ⁊ nõ magis determinatū ad ꝓducēdū vnum ꝗ̄ aliud. 2ᵃ pars añtis pꝫ ex quo cuilibet po⁶

Tex. cõ. 2.

actiue corñdet vna paſſiua ſm Ar. nono metha⁶: ꝯſequeret: ſi nõ eēt ꝯtingēs equalr reſpectu po⁶ actiue ſicut iam dicebaſ: ⁊ nõ eēt ꝯtingens: equalr reſpectu po⁶ paſſiue: tunc ēt eēt aliqḋ agens qḋ poſſet illud equalr ꝓducere in po⁶ paſſiua ⁊c. ¶ 3° ꝓbaſ ꝙ caſus ⁊ fortuna reperianſ in ꝯtingentib⁹ equalr: nam forte lucrari ad taxillos vel nõ lucrari eſt ꝯtingēs equalr: ⁊ cū lucreſ hoc dicimus eē cõtingēs equalr. ¶ 4° ſi tripes cadat ꝯtingēs ad vtrūlibet eſt ꝙ cadat ſup pedes: vel non: quod dicimus eſſe a caſu.

In oppoſitū arguiſ pmo ꝙ eſt aliqḋ ꝯtingēs equalr: q꞉ forte ſedere ⁊ forte nõ ſedere eſt ꝯtingēs equalr. ergo. ¶ 2° nam forte ludere ad taxillos eſt ꝯtingēs equalr lucrari: vel nõ lucrari. ¶ 3° nā Ar. in pmo prioꝝ ponit aliqḋ eē ꝯtingens ad vtrūlibet: mõ idē eſt ꝯtingēs equalr: ⁊ ꝯtingēs ad vtrūlibet. Deinde ad ꝓpoſitū q̄nis eſt cõmēta. qui negat caſum ⁊ fortunā reperiri in ꝯtingētib⁹ equalr: vñ forte ſedere: vel ambulare eſt ꝯtingens equalr ⁊ nõ dicimus ꝙ fortem ſedere vel ambulare fiat a caſu: ⁊ a fortuna. ¶ In q̄ne pmo videndū eſt de ſuppoſito q̄nis. vtꝫ ſi ſit aliqḋ ꝯtingēs equalr. 2° videndum eſt de queſito.

Quantum ad primū ſciendū: ꝙ ꝯtingens capiſ aliqñ ꝑ oi eo qḋ poteſt euenire iſto mõ: dicim⁹ ꝙ ſolem oriri eſt ꝯtingēs. Alio mõ accipitur prout diſtinguiſ ꝯtra neceſſariū ⁊ impoſſibile. ſ. pro illo quod põt fieri: ⁊ poteſt nõ fieri: ⁊ ſic accipiēdo cõtingens diſtinguiſ tripliciter: nam quoddā eſt ꝯtingens in pluribus: ⁊ quoddā eſt ꝯtingens: vt in paucioꝝib⁹: ⁊ quoddā diciſ cõtingens equaliter. ſeu ꝯtingens ad vtrūlibet ⁊c. Cõtingens vt in plurib⁹ diciſ qḋ magis aptum natū eſt euenire ꝗ̄ ſuum oppoſitū: vt caneſcere in ſenectute: quia vt in paucioribus ⁊ raro hoīes caneſcunt in iuuentute. ſed frequēter in ſenectute: Cõtingens equaliter eſt quod nõ magis nec minus eſt aptū venire ꝗ̄ ſuum oppoſitū: vt forte ſedere vel nõ ſedere. ¶ Alia diſtinctio eſt ꝙ ꝯtingens aliquod diciſ ꝯtingens equaliter in ordine ad totū tempus: vel in ordine ad ſuas cauſas. ꝯtingēs in ordine ad tempus diciſ quod nõ magis aptum eſt euenire vno tempore: ꝗ̄ alio: ſicut eſt forte currere: vnde indifferēter in vno tempore põt currere ſicut in alio dūtamen requiſitū ad currēdū: cõſimiliter ſe habeat. Cõtingens aūt equaliter in ordine ad ſuas cauſas ad hoc diſtinguitur: nam quoddā eſt contingens in ordine equaliter ad eius cauſam mālem: ⁊ quoddā eſt in ordine ad cauſas agētes. ¶ Adhuc diſtinguiſ: ꝙ quoddā eſt ꝯtingēs in ordine ad cauſas agentes equaliter que nõ ſunt actiue ſm propoſitū: ſicut ſunt agētia mere naturalia: ſeu agētia que agūt ſine deliberatione. Et quoddā diciſ cõtingens equaliter ad cauſas agētes ſm propoſitū: ſicut ſunt agentia voluntaria: que agunt ex propoſito. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio: ꝙ aliquod eſt cõtingens equaliter in ordine ad cauſam materialē hoc patet: nam caliditas cõtingit equaliter ꝙ recipiaſ in materia: vel non recipiaſ in materia: ſimiliter forma ſibi oppoſita. ſ. frigiditas: ⁊ cauſa huius eſt: quia materia de ſe indifferens eſt ad quaſcunqꝫ formas recipiendam: ⁊ notanter dico de ſe: quia aliquando ꝓpter diſpoſitiones ſibi ſuperadditas determinaſ magis ad recipiendū vnam formā ꝗ̄ aliam: ſicut ſimili modo de theſauro abſcondito in terra ꝯtingit equaliter ꝙ inueniaſ: ⁊ ꝙ nõ. de ſe enim eſt indifferens ad hoc: ⁊ etiā notanter dico de ſenaꝫ ſi nõ eſſet abſconditus in terra profunde: ſed bene alte vbi homines ꝯtinue foderent ꝓpter illud ſe haberet nõ equaliter ad inueniendū: vel non ad inueniendū. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio: ꝙ aliquod eſt cõtingēs equaliter in ordine ad potētiam paſſiuam ⁊ actiuam nõ comparando potētiam actiuā ad aliquod determinatū paſſum ⁊ itelligēdo de potētia actiua nõ agente ſm propoſitum: patet hoc quia aggregare vel ſeggregare eſt cõtingens equaliter ⁊ in ordine ad ignem quod eſt agens nõ ſm propoſitū: tamē nõ comparaſ in ordine ad aliquod determinatum paſſum. Similiter producere ranas vel muſcas eſt cõtingens equaliter in ordine ad celum: non quum comparaſ ad determinatam materiā: ſeu paſſum per quod determinetur ad producēdum ranas. ¶ 3ᵃ cõcluſio ꝙ reſpectu potentie actiue nõ agentis ſm propoſitum: quū determinaſ ad aliquod determinatū paſſum nõ eſt ꝯtingens equaliter: patet hoc: quia quū ignis applicaſ alicui paſſo diſpoſito ad agendum ignis nõ eſt indifferens nec equalr ſe hñs ad igniēdum illud vel illud: vel ad igniēdū illud. vñ in poteſtate eius nõ eſt illud paſſum ignire vel nõ ignire. ſiſr cū influentia celeſtis alicui paſſo applicatur ad hoc ꝙ ex eo generenſ muſce nõ eſt in poteſtate iſluentie celeſtis ex eo nõ generare muſcas: ſed per illud paſſum determinata eſt ad agendū ⁊ generandum muſcas: ⁊ alibi per vnū aliud determinaſ ad generandū ranas: ſiſr quū ignis applicaſ homogeneis ſeparatis abinuicē nõ eſt in poteſtate eius nõ ſeggregare ea.

Sic ergo

Sic ergo agentiũ que agũt nõ ſm propoſitũ p paſſa determinata inclinaſ ad determinatos effectus pducẽdos: ad quos pducẽdos bñ tñ erãt indifferẽtia: ꝛ eq̃liter ſe habẽtia quũ nõ erãt cõparata ad determinata paſſa. Et ſic intellexit cõmẽtator ↄtingẽs eq̃liter eẽ reſpectu poꝰ actiue ſalꝫ nõ agẽtis ſm ꝓpoſitũ: applicato paſſo cõmẽtator dixit veꝝ: ꝛ ꝙ vr̃ bñ ſonare rõ ſua facta in 2° artiͦ ꝑncipali ſalꝫ ꝙ nihil pduceret vel oppoſita. ℂ4ª ↄcluſio bene eſt aliq̃d ↄtingẽs equalr̃ reſpectu poꝰ actiue agẽtis ſm ꝓpoſitum: patet hoc: nam ſi non ſequeretur ꝙ voluntas mea non eſſet libera reſpectu ſuorum effectuum: pꝫ hoc ſi nõ eſſet equaliter potẽs pducere actũ: ꝛ nõ pducere. Et vlterius ſi nõ eẽt libera ꝛ indifferẽs reſpectu ſuoꝝ effectuuꝫ: nõ eſſemꝰ laudãdi: nec vituperãdi ex actibꝰ volũtatis: qd̃ eſt ↄ̃ oẽs pħos morales. ↄ̃ña tenet ex eo ꝙ illa que non ſunt in ptãte noſtre volũtatis nec libertate: nec ſumꝰ laudãdi nec vituperãdi. Et ſilr̃ hoc appetimur i nobis ipis vnde ad hoc ſi eſſemꝰ bñ inclinati ad faciẽdũ vnũ magis q̃ȝ aliud adhuc per libertatẽ nr̃e poteſtatis poſſumꝰ facere oppoſituꝫ illiꝰ: ꝛ ad qd̃ ſumus inclinati ꝛ dimittere ꝛ nõ facere illud ad quod ſumus inclinati: ꝛ ſic patet qualiter equaliter eſt cõtingens.

Quantum ad 2ᵐ ſuppono ꝑ̃ ꝙ agẽtia nãlia pluries ꝛ frequẽtiꝰ pducũt effectꝰ inteẽtos q̃ȝ nõ inteẽtos: pꝫ hoc: nã pluries ꝓpuaſ hõ: cũ quinqȝ digitis in vna manu q̃ȝ cũ pluribꝰ vel paucioribꝰ: ſilr̃ pluries pduciſ vitulus cũ vno capite q̃ȝ cũ pluribꝰ. ℂ2ª ſuppoſitio ꝙ agẽtia: que agũt ſꝫ ꝓpoſitũ: pluries pducũt effectus notabiles bonitatis: vel malitie quos intendũt q̃ȝ ꝙ producunt effectus quos nõ intẽdũt: videmus enim illos frequenter ditari qui laborãt: ꝛ itẽdũt pro diuitijs: q̃ȝ illos qui nõ laborãt pro ipſis. verũtñ agentia ſm propoſitũ plus deficiunt ab eoꝝ inteẽto q̃ȝ agẽtia pure nãlia nõ agẽtia ſm ꝓpoſitũ: ꝛ huiꝰ ratio eſt: nã agentia naturalia: agũt ſolũ pp bonũ: agentia autẽ ſm propoſitũ agunt pp bonũ apparens. ℂ3ª ſuppoſitio: ꝙ caſus ꝓprie loquẽdo: tunc accidit quũ pduciſ aliquis effectus nõ inteẽtus: ſeu preter intẽtionẽ: ꝛ inclinationẽ agẽtiũ nãliũ non ſm ꝓpoſitũ. Et notãter dico agẽtia ꝛ nõ agẽtia: qꝛ q̃uis eclypſis lune fit ꝑter intẽtionẽ ipſius motoris: pp hoc ꝙ eclypſis lune eſt defectus lune: mõ motor nõ intẽdit defectuꝫ ſui orbis mobilis. Et q̃uis eclypſis lune fiat raro: nõ tñ diciſ fieri a caſu pp hoc ꝙ nõ fit ꝑter intentionẽ ſuaꝝ cãꝝ agentiũ ſimul ꝛ nõ agẽtiũ. Patet hoc ẽt ex alio ꝙ nõ fiat a caſu: nã eclypſis lune põt ꝑſciri: ſꝫ caſualia ꝛ fortuita nõ poſſunt ꝑſciri. dicit eni Ar. caſum ꝛ fortunã eẽ icertam. ℂ4° ſuppono ꝙ tũc accidit fortuna qñ aliqs effectus notabilis bonitatis vel malitie accidit alicui agenti ſm ꝓpoſitũ preter eius intẽtionẽ: ex iſta ſuppoſitiõe ſequiſ ꝙ illi qui pauciora precogitãt ꝛ intẽdũt plura accidunt eis fortuita: pꝫ hoc qꝛ oẽs effectꝰ boni q eis accidũt dnr̃ effectus fortuiti: qꝛ eueniũt eis fortuite pp hoc ꝙ accidunt eis ꝑter intẽtionẽ eoꝝ: ꝛ pp hoc cõiter dr̃: vbi maximus intellectꝰ ibi minima fortuna: qd̃ nõ intelligitur ꝙ magis ſapiẽtibꝰ minus de bona accidat: ſed intelligiſ ꝙ magis ſapiẽtibꝰ: qui de multis puidẽt pauciores effectꝰ diciũſ fortuiti: ꝛ minꝰ ſapiẽtibꝰ plures effectꝰ dnr̃ fortuiti. Et totũ dr̃ pp hoc ꝙ hic terminꝰ fortũa ↄnotat aliqueꝫ effectũ fieri vel accidere ꝑter eiꝰ intẽtionẽ. ſ. illiꝰ cui accidit.

ℂTunc ſit ꝑ̃ª ↄcluſio ꝙ accipiẽdo caſum ꝓprie ſicut iã dictuꝫ eſt: caſus reperiſ in ↄtingentibꝰ raro: pꝫ hoc: naꝫ per tertiã ſuppoſitionẽ: tunc caſus diciſ accidere: qñ producitur aliqs effectus ꝑter intentionẽ agentiũ nãliũ: ſed hoc eſt raro ꝛ nõ in cõtingentibꝰ equaliter: p primã ſuppoſitionẽ: ğ caſus reperiſ in ↄtingẽtibꝰ raro: ꝛ nõ in ↄtingẽtibus equaliter. ℂ2ª ↄcluſio accipiẽdo fortunã ꝓprie ſicut dictũ eſt nõ reperiſ in ↄtingẽtibꝰ equaliter: ꝓbaſ: nã per quartã ſuppoſitionẽ: tunc accidit fortuna: qñ euenit aliquis effectus notabilis bonitatis vel malitie ꝑter intentionẽ agentis ſm ꝓpoſitũ: ſed hoc eſt raro p ſecundã ſuppoſitionẽ ꝛ nõ equaliter: ğ. ℂ3ª cõcluſio accipiẽdo fortunã improprie aliter q̃ȝ dictũ eſt caſus ꝛ fortuna reperiũtur in cõtingentibus equaliter: imo adhuc ita large accipiunſ caſus ꝛ fortuna: ꝙ aliquẽ effectũ inteẽtũ dicimꝰ eẽ fortunã: vnde aliquẽ ludentẽ ad taxillos: ſi lucratur dicimus hoc eẽ a fortuna: nõ obſtãte ꝙ intẽdebat lucrari. nã cõmẽtator qñ dixit caſum ꝛ fortunã nõ reperiri in ↄtingentibus equaliter intellexit hoc caſum ꝛ fortunã accipiendo proprie: ſicut iam exponebatur.

Ad rõnes principales: ad primã qñ dr̃ ꝙ diuiſio Ar. nõ eſſet ſufficiẽs nego: qꝛ itẽdebat de illis: que fiũt in ordine ſemp ↄſilĩ mõ. ꝛ qdã raro mõ: qꝛ aliq̃ diciũſ fieri eq̃liter: nõ eſt in ordine ad intẽtioneꝫ agẽtis. ℂAlie rõnes adducte hinc inde vadũt vias ſuas.

ℂTex. cõmẽti. lxxxij.

ℂPeccatũ autẽ fit ꝛ in his: que ſunt ſꝫ artem ꝛc. Qõ. xvij.

Queritur an nã itẽdat pducere mõſtrũ: ꝛ arguit ꝑmo ꝙ ſic mõſtrũ intẽdiſ pduci a nã ğ. Cõſequẽtia: vr̃ eẽ bona: añs ꝓbaſ: aliqñ hec erit vera: mõſtrũ intendebaſ pduci a nã: ğ aliqñ hec erit vera mõſtrũ intendiſ pduci a nã: ↄ̃ña nota eſt de ſe: añs ꝓbaſ: nã poſito ꝙ iaꝫ pductꝰ ſit vnꝰ hõ mõſtruoſus: tũc arguiſ ſic: hoc dẽmõſtrãdo iſtũ hominẽ intẽdiſ pduci a nã: ſed hoc eſt mõſtrũ: ğ mõſtrũ intẽdiſ pduci a nã: ↄ̃ña bona: qꝛ ſyllogiſmꝰ expoſitoriꝰ: ꝛ minor eſt vera ſic pꝫ p caſum: ꝙ maior ſit vera pꝫ qꝛ hoc eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ pducẽte: ğ nõ minus intẽdiſ ab ipſo: q̃ȝ ſi non eẽt mõſtrũ. ℂ2° ad cuiuſcũqꝫ monſtri pductionẽ ↄcurrit ꝑma cã: ſed iſta nihil pducit pter eiꝰ intẽtionẽ: ğ ad minꝰ ipſa intẽdit illud. ℂ3° mõſtrũ eſt ens nãle: ſed quodlibet nãle quũ pduciſ intẽdiſ a nã ğ ꝛc. ꝙ mõſtrũ ſit ens nãle pꝫ: qꝛ eſt cõpoſituꝫ ex mã: ꝛ forma: ꝛ tale noiatur nãle: ğ. ℂ4° in pductione monſtri mã diſponiſ p nãm: p gñatione mõſtri: ğ monſtrũ intendiſ a nã: ↄ̃ña tenet: qꝛ niſi ex hoc poſſet ꝓbari intẽdi a nã videlicet: qꝛ nã diſponiſ per nãm ad gñationẽ mõſtri: cõſiĩi mõ nõ poſſumꝰ ꝓbare nãm agere pp finẽ. vnde pp hoc ꝙ nã diſponit mãm diſpoſitionibꝰ ↄuenientibus fini gñando: nos dicimꝰ ſine arguimus ꝙ nã agat pp finẽ. ℂ5° niſi monſtrũ intẽdereſ a nã ſequereſ ꝙ poſtq̃ȝ eẽt pductũ nõ amplꝰ hẽret curaꝫ de eo: ↄ̃ñs falſum: falſitas pꝫ: qꝛ nos videmus poſtq̃ȝ aliqs hõ eſt gñatꝰ cũ ſex digitis in vna manu: nã ita bñ nutrit ꝛ auget ſextũ digitũ ſicut alios qd̃ nõ eẽt: ſi nõ hẽret curã de eo. ℂ6° mõſtra nõ ſũt gratis imo ſiũt aliqñ pp finẽ: ğ vr̃ ꝙ itẽdãſ a nã: ↄ̃ña pꝫ: añs ꝓbaſ: qꝛ mõſtra ſiũt ad denotãdũ euenire aliqd futuꝝ: pꝫ hꝫ p Romanos qñ naſcebanſ eis mõſtra offerebãt hec dijs eoꝝ: vt auferrẽt ab eis illud malũ futuꝝ: cuiꝰ mali illõ mõſtrũ erat ꝑnoſticatio.

In oppoſitũ arguiſ ſic: pcãn̄ ꝛ malã nãe nõ itẽdiſ a nã: ſꝫ mõſtrũ dr̃ pcãn̄ nãe: ğ. ℂ1° mõſtruoſitas eſt diſpoſitio diſcõueniẽs ꝛ inãlis ipaꝝ rerũ mõſtruoſaꝝ: ğ nã nõ itẽdit ea pp hoc ꝙ nã nõ itẽdit diſcõueniẽtia ꝛ innãlia rerũ nãliũ. ℂ3° ꝙ nã pducat monſtrũ: hoc eſt a caſu: qd̃ aũt ſit a caſu ſit ꝑter intentionẽ illiꝰ reſpectu cuiꝰ dr̃ ille caſus ğ cũ mõſtra diciũſ caſualia reſpectu nãe pticularis ſequiſ ꝙ nã nõ intẽdit ipſorũ defectũ. ℂ4° ſicut eſt de monſtris in arte: ita eſt ẽt de mõſtris in nã: ſed ſic eſt: quum artifex facit ea preter intentionẽ faciendi ea: ergo etiã ſic eſt de monſtris naturalibꝰ: maior videtur etiam vera: minor patet: nam quum aliquis intendit ſcribere vnam orationem veram: ꝛ ſcribit vnã falſam: hoc eſt ꝑter eius intẽtionẽ: pꝫ hoc qꝛ poſtq̃ȝ

eſt ſcripta ſtatim videt eē: qꝛ videt eā eē falſam. ¶ In iſta q̄one ꝓ videndū eſt de qd noīs hui⁹ termini ꝑmōſtrum. 2° videndū eſt de cauſis i gnāli gn̄atiōe mōſtri. 3° de queſito.

Quantū ad ꝑmū ſciēdū eſt ꝙ monſtrū dr̄ euenire in nā ꝑter cōem ⁊ ſolitū curſum nature ad aliqḋ futurū deſignādū: vnde antiq̄ ſic deſignabaſ in 6° articulo ꝑ mōſtra genita in tali vel tali regione ꝓnoſticabanſ talia vel talia futura euenire in tali vel tali regiōe: ita ꝙ hic termin⁹ mōſtrū: eſt termin⁹ ꝯnotatiu⁹: qui ſupponēs pro ſb̄to: ꝯnotat ipm̄ eſſe factū ꝑter cōem: ⁊ ſolitū curſum nāe ⁊ ꝯnotat ipm̄ habere quādā diffōrmitatē in ordine ad effect⁹ nāles ꝯſuetos ꝑduci q̄uis nō in ordine ad totū vniuerſum: vnde mōſtrū licet ſit qdā diffōrmitas ad effectus nāles ſeu ad aliquos effectus: nō tn̄ in ordine ad totū vniuerſum: vn̄ q̄uis hō cū duob⁹ capitib⁹ ſit quedā difformitas in ſpecie humana: nō tamē ad totum vniuerſum: ex hoc ꝙ totum vniuerſum decoratur ⁊ ſit pulchrius per mōſtra.

Quantum ad 2m articulū ſciēdū eſt ꝙ gn̄atiōes mōſtroꝝ aliqn̄ ſiūt ex pte māe vt qn̄ eſt nimis multa: vel nimis pauca: vn̄ dicit Albert⁹ ꝙ ſemel gn̄abaſ vna puella cū mamis ꝑdētib⁹: ⁊ h̄ pp abūdātiā ſeminis: ſed qn̄ gn̄anſ hoīes ſine pedib⁹: vel cum vno pede. hoc eſt pp paucitatē māe. Aliqn̄ et mōſtra ſiūt ex pte ꝯtinētis: vn̄ aliqn̄ pp ſtrictitudinē matricis vel pp rupturā: vel idebitā inuolutionē violētā gn̄anſ mōſtra aliter: ⁊ aliter diſpoſita. Aliqn̄ etiā gn̄anſ ex pte agētis: ⁊ hoc ex pte gn̄antis iſtralis ſicut ſūt q̄litates pꝛime: vnde aliqn̄ pp nimiū defectū caloris vel aliqd h̄ꝫ gn̄antur viri maleficiati: qui poſſunt dici mōſtra: qꝛ nō poſſunt h̄re vſum cū mulierib⁹ ſicut cōiter ſolēt viri. Aliqn̄ aūt ex pte agētis ꝑncipalis: verbi grā ſi pro aliquo tpe eēt cōſtellatio ꝯueniēs pro gn̄atiōe porcoꝝ ⁊ plus in vno tpe q̄ȝ in alio: tūc forte per illā ꝯſtellationē gn̄areſ hō habēs vultū magis lōgū q̄ȝ ꝯſuet⁹ eſt eſſe vultus hoīs. qꝛ illa ꝯſtellatio voluit ꝑducere vultū porci: ⁊ gn̄ans vultū hoīs: ille ḡ cauſe ꝯcurrētes refrangētes ſe adinuicē ſimul producunt vultum hominis longum: ⁊ longiorē q̄ȝ cōmuniter ſolent eſſe vultus hominum: ergo ⁊c̄.

Quantū ad 3m articulū ſit ꝑa diſtinctio: ꝙ duplex eſt nā vniuerſalis ⁊ ꝑticularis. ſicut pri⁹ dicebat: per nām vniuerſalē itelligiſ ꝑma cā. ¶ 2a diſtinctio nām aliqd' in ordine itēdere: pōt itelligi dupli͛: vno mō ꝑncipaliter: tanq̄ȝ meli⁹ ⁊ optimū in ordine itētiōis. Alio mō min⁹ ꝑncipaliter: ⁊ quodāmō minus ꝑncipaliter ꝯditionaliter: vbi nō pōt obtinere optimuȝ: vbi grā: vt ſi aliq̄s iret ad curiā Romanā: ⁊ itēderet pcurare ep̄atum: ⁊ in caſu vbi nō obtineret ep̄atū vellet ipetrare vnā dignitatē aliā ſ. ꝑpoſiturā: tūc ꝑncipaliter itēderet ep̄atum: ⁊ min⁹ ꝑncipaliter itēderet ꝑpoſiturā vel aliqḋ tale ſil͛r qn̄ aliq̄s lapis deſcēderet ꝑncipaliter itēderet deſcēdere per lineā rectā: ⁊ min⁹ ꝑncipaliter: ꝑ lineā obliquaȝ: nā ſi caderet ſupra aliquā tabulā trāſuerſibil͛r poſitā anteq̄ȝ deſcēderet: deſcēderet per lineam obliquaȝ ſi poſſet. ¶ 3a diſtinctio ꝙ mōſtrū vno mō capiſ pro ſubiecto alicuius: alio mō pro mōſtruoſitate ſeu diffōrmi diſpoſitione ſubiecti. ¶ Tūc aliqui ponūt iſtas ꝯcluſiones: prima ꝙ nā particularis bn̄ intēdit ꝑducere mōſtruȝ accipiēdo mōſtrū ꝑ ſb̄to: ſeu pro illa re que eſt mōſtruoſa: ꝓbaſ: nā ꝑducto aliquo mōſtro: arguiſ ſic: hoc itēdiſ a nā. ḡ ꝑ conuerſionē ſimplicē itēdit nā hoc. Sed hoc eſt mōſtrū: accipiēdo mōſtrū ꝑ ſb̄to vel abſolute: nō prout iſte termin⁹ mōſtrū notat mōſtruoſitatē. ¶ 2a ꝯcluſio nā particularis nō intēdit mōſtrū intētione ꝑncipali: prout hic termin⁹ monſtrū ſupponit pro tali diſpoſitione: pꝫ: qꝛ in tali intentione intēdit ꝙ melius eſt: mō talis diſpoſitio nō eſt melior. ¶ 3a cōcluſio nā particularis bn̄ intēdit mōſtruȝ accipiendo monſtrū pro tali diſpoſitione intentione minus ꝑncipali: pꝫ: quia poſtq̄ȝ melius eſt ꝑductio ſub diſpoſitione et indebita quā ſi omnino nō produceretur: ſeq̄t ꝙ appetat producere magis q̄ȝ oīno nō ꝑducere: ḡ talis diſpoſitio indebita intēdiſ minus ꝑncipaliter. ¶ Breuiter nō curando de iſtis cōcluſionib⁹ aliter pōt ſaluari qḋ pro qua ſupponendū eſt ꝙ aliqua ſunt verba ſicut ſunt iſta intelligere cognoſcere: ſcire intēdere appetere: que terminos ſequentes ſe reſtringūt ad ſupponēdū pro his ꝑ quibus ſupponūt nō abſolute: ſed cū appellatiōe rōnis ⁊ nā cōceptus ſm̄ quē tales accuſatiui ſignificāt ea que ſignificant cū caſu accuſatiui vel nominatiui ipſoꝝ: ſi precedūt: talia verba: nō reſtringerēt ad ſupponēdū pro his pro qb⁹ ſupponūt cū tali appellatione ⁊ hoc eſt qḋ ſolet dici: predicatū appellare ſuā formā ⁊ nō ſb̄m. Et pp hoc in caſu ſolet iſta ꝯcedi venientē cognoſco: ⁊ nō cognoſco venientē: poſito caſu qui cōiter poniſ: ⁊ iſto mō conceditur ꝙ deū trinū ⁊ vnū cognouit Ar. ⁊ tn̄ Ar. non cognouit deū trinū ⁊ vnū. ¶ Iſto ſuppoſito ſit ꝑma ꝯcluſio nā particularis nō intēdit ꝑducere monſtrū: ꝓbaſ: monſtra dicūtur fieri a caſu in ordine ad nāȝ particularē: ḡ nā particularis ꝑter intētionē ꝑducit monſtra: ⁊ ꝑ ꝯñs nō intēdit ꝑducere mōſtrū. ¶ 2° nā intēdit ꝑducere ſibi ſile ⁊ nō diſſimile: mō quū ꝑducunſ mōſtra ꝑducunſ diſſimilia i diſpoſitionibus ꝑducentib⁹. ¶ 2a ꝯ: mōſtrū intēdiſ a nā: probaſ ꝑ ꝑmā rōnē poſitā in ꝑncipio q̄onis ita ꝙ virt⁹ concluſionū ſtat in hoc ꝙ ꝑducto aliquo mōſtro nā particularis bn̄ intēdebat ꝑducere hoc: ſed nō intēdebat ꝑducere h̄ ſub tali rōne mōſtruoſa. ¶ 3a ꝯ: mōſtrū intēdiſ a nā vniuerſali: ⁊ nā v̄lis intēdit ꝑducere monſtrū: pꝫ: nā ꝙ ſunt monſtra: hoc eſt ad decorē vniuerſi: ſed oē tale intēdit nā v̄lis. Ex alio nā v̄lis bn̄ preſcit ipm̄ fieri talis diſpōnis: ḡ nō ꝑducit ipm̄ tale ꝑter itētionē. ⁊ ſic ꝑus dicebaſ in ordine ad ꝑmā cāȝ nō ſiūt aliq̄ caſualia: ſed oia q̄ ꝑducit: ⁊ q̄litercūq̄ ꝑducit cū intētiōe. ḡ nā v̄lis ita intēdit ꝑducē mōſtra ſic mōſtra itēdūſ ab ea. Et imaginādū ē h̄: qꝛ ſic i arte aliqn̄ magr̄ opis ꝑcipit ſubdito ſuo: vbi grā de arte pigēdi facias ibi talē imaginē turpē: ita ꝙ ille ſbdit⁹ neſciens ad quē finē: vn̄ dolet ꝙ dꝫ facē talē imaginē: recte facit eā ꝯ itētionē: vn̄ poſtq̄ȝ circa illā imaginē facte ſūt alie imagines: tūc pp diuerſitatē taliū imaginū totū aggregatū reddiſ valde pulchrū: ⁊ h̄ bn̄ ſciebat magr̄ opis: q̄uis h̄ nō ꝑſciebat ſubdit⁹. ita recte ē i nā qn̄ ꝑducūſ mōſtra cū v̄lis bn̄ ꝑſcit ꝙ ex h̄ vniuerſuȝ reddiſ valde pulchꝛ: ḡ cā intēdit ꝑrincipaliter monſtrum.

Ad rōnes dico ꝙ oēs rōnes adducte hic: alique bn̄ ꝓbāt ꝙ nā particularis nō itēdit mōſtruȝ: ſꝫ ꝙ mōſtrū itēdiſ ⁊c̄. Et aliq̄ bn̄ ꝓbāt ꝙ nā v̄lis itendit mōſtrū ⁊ c̄ꝯ: ⁊ nō ꝙ iſta ꝓpō mōſtrū itēdiſ a nā particulari: nō ꝯuertiſ in iſtā qḋ itēdiſ a nā eſt mōſtrū: ſꝫ in iſtaȝ qḋ intēdiſ a nā particulari eſt vel erit monſtrum.

¶ Tex. cōmēti. lxxxviij.

¶ Sed tamen nō ſine his quideȝ facta ſunt nō tamē pp hec ⁊c. Q̄. xviij.

Queritur vltimo vtrū i diſpōnib⁹ ⁊ opōnib⁹ nālib⁹ neceſſitas ſit ex fine: vel ex mā: vbi grā ꝙ dētes anteriores ſint acuti: ⁊ poſteriores ſint obtuſi: an ſit ſꝫ exigētiā māe. ſic qdā antiq̄ dixerūt ꝙ eēt pp paucitatē māe vel multitudinē māe dentiū ante ⁊ retro. Uel an hoc ſit pp finē: nam ſi ſeq̄ꝫ q̄uereſ ꝙ agēs nāle qḋ agit h̄ꝫ diſpoſitiones cognoſceret finē: ſed hoc eſt falſum ex eo: ꝙ multa ſunt agentia nālia que nō cognoſcūt finē: probaſ ꝯñtia: qꝛ aliter agentia naturalia nō viderentur agere h̄ꝫ diſpoſitiones nāles niſi a caſu. ¶ 2° ſicut eſt in arte ita videtur eſſe in natura ex eo ꝙ ars eſt imitatrix nature: ſed in arte neceſſitas capiſ ex

materia

mā ⁊ nō ex fine:aſſumptū pbat̄:q: in cōſtitutione dom⁹ pmo ponūtur lapides:qui ſunt grauiores:deinde ligna que ſunt iterū mīn⁹ grauia.mō talis ſitus ⁊ diſpoſitio domus nō fit pp̄ finē ipſius domus:ſed fit pp̄ exigentiā ipſius materie domus.℄ 3° nā qd̄ pluit nō fit pp̄ aliquē finem:ſed ſm̄ exigētiā mãe:ḡ nō cuiuſlibet operationis ⁊ diſpoſitionis nālis neceſſitas puenit ex fine:ſed ex materia.ꝯñia tenet:pma ps antecedētis pz:nā ſi plueret ppter aliquē finē:hoc videret̄ eſſe pp̄ cremētū herbarū ⁊ frumētoꝝ:ſed hoc eſt falſum:q: aliquādo ita nocet ſicut pdeſt: 2ª pars antecedētis pbat̄ q: qd̄ pluit fit ex eo ꝙ vapor calefactus calore extrinſeco puta ſolis eleuat̄ ſurſum vſq: ad mediā regionē aeris:⁊ tunc ibi ex frigiditate medie regionis aeris ꝯdēſatur in nubē ⁊ ꝯuertit̄ in aquā:⁊ nāliter grauis deſcēdit ⁊ tūc pluit:ex iſto ſequit̄ ꝙ pluuia fit ſm̄ exigētiā mãe ⁊ nō finis.℄ 4° ſepe fiunt operationes ⁊ diſpoſitiones nāles quā tñ nō attingit̄ finis:ſicut fit in gn̄atione monſtri:ḡ videt̄ ꝙ taliū opationū ⁊ diſpoſitionū neceſſitas fiat ſm̄ exigentiā mãe.℄ 5° demōſtrationes pp̄ quid neceſſario ſiūt per cāz mālē:igit̄ neceſſitas diſpoſitionū ⁊ operationū nāliū videt̄ eē attribuēda materie: ꝯñia tenet:nā aliter per terminos ſignificātes mām̄ nō vident̄ fieri demōſtrationes neceſſarie:añs pz q: demōſtrationes nāles que fiunt per oēs cāſ:fiunt per materiā: ergo.℄ 6° illud eſt cā neceſſitatis diſpoſitionū ⁊ opationū nāliū ad qd̄ ꝯueniēter rn̄det̄ ad interrogationē factā per qd:ḡ neceſſarie ſunt tales diſpoſitiones ⁊ operatiōes nāles ſed hoc ē mā:ḡ maior eſt nota ⁊ minor:q: qñ querimus pp̄ qd eſt hō corruptibilis rn̄detur q: hȝ materiā.

Tex.cō.87. ⁊.88. In oppoſitū Ar̄.in fine huius ſcd̄i:vbi vult ꝙ neceſſitas diſpoſitionū ⁊ opationū nāliū fit ex fine ⁊ nō ex mā:verbi gratia: vt ꝙ ſerra ē ſic vel ſic diſpoſita:nō eſt pp̄ māꝫ ſed pp̄ finē ſerre:puta ſecare dura.Siīr ꝙ dentes anteriores ſunt acuti:⁊ poſteriores obtuſi nō eſt pp̄ hoc ꝙ in dētib⁹ poſteriorib⁹ ſit plus de mā.Sed pp̄ hoc ꝙ dētes anteriores debēt diuidere cibū:⁊ dētes poſteriores debēt conterere ipm̄.Siīr ꝙ oculus eſt de mā dyaphona puta de aq̄:eſt pp̄ hoc ꝙ poſſit recipere formas ⁊ ſpēs viſibiliū mediātibus qb⁹ pōt fieri viſio.℄ In iſta qōne pmo vidēdū eſt an nā agat pp̄ finem:ſecundo de queſito.

Quantum ad pmū pono iſtā cōcluſionē ꝙ nā agēs aliquā diſpoſitionē agit illam pp̄ finē:probat̄:agens nāle in omni actione ſua intendit finē:ḡ pp̄ illū agit:añs pbatur q: ſi non ſequeret̄ ꝙ in nā nihil fieret a caſu:ſed hoc eſt falſum:⁊ ꝯ͂ ea que dicta ſūt: añs pbat̄:q: nihil fieret pter itētionē agētis nālis:poſtq̄ȝ in actione eius nihil itēderet.ſ.nulliū finē tūc ēt nihil preter eius itētionē accideret:⁊ per ꝯñs nihil fieret a caſu nā ſm̄ pdicta.ad hoc ꝙ aliq͂d dicat̄ a caſu fieri requiritur ꝙ ipm̄ eueniat pter intētionē agētis pticularis ex quo pducat̄.Et itelligo per itētionē agētis pticularis cognitionē: vel idinatione nãe qua icliat̄ ⁊ dirigit̄ ab itelligētia cognoſcēte.℄ 1° ad idē:q: videmus ꝙ effectus ⁊ diſpoſitiones rerū ſemp̄ vel frequēter fiunt conſimili mō:pz vt ꝙ oculus ſituat̄ i capite ante ⁊ nō retro ⁊c̄.qd̄ nō eēt ſi agēs nāle in eius actiōe nō itēderet finē.℄ 3° ad idē ſi agēs in ſua actione nō itēderet aliquē finē ſequeret̄ ꝙ oīa que pduceret:pduceret a caſu:ſed hoc eſt falſum:probatur cōſequētia ex eo ꝙ nihil eorum que produceret: pduceret cum intentione ſed preter intentionem:ergo ⁊c̄.

Quantum ad ſcd̄m articulū pono pmo vnam diſtinctionē.⁊ eſt ꝙ quātū ſufficit in pposito:quoddā dī neceſſariū ſimpl'r:verbi gratia:deuȝ eſſe eſt neceſſariū ſimpliciter.Alio mō dī neceſſarium ex ſuppoſitiōe:verbi gratia:ſi aliq̄s debet diu viuere neceſſe eſt vt habeat alimētū.3° mō capit̄ pro vtili:verbi gratia.Si fortes debet eſſe ⁊ viuere:neceſſe eſt ꝙ habeat veſtes.i.vtile.⁊ ſi fortes debet viuere neceſſe eſt vt ſit oculus taliter diſpoſitus:q̄liter eſt diſpoſitus:⁊ tūc ſm̄ hoc poſſet intelligi qō:vtrū neceſſitas.i.vtilitas diſpoſitionū nāliū ſit ex fine:vel ex mā.℄ Iſto viſo ſm̄ intētionem Ar̄. pōt rn̄deri ad qōnē duab⁹ cōcluſionibus:quaꝝ pma eſt iſta:ad hoc ꝙ diſpoſitiones ⁊ operatiōes naturales ſint neceſſe eſt eē mām̄:probat̄:q: impoſſibile eſſet diſpoſitiones ⁊ opationes fieri:niſi eēt mā ex qua fierēt:ſilr nec eēt: nec poſſet fieri ſerra niſi eē mā:ſilr nec eēnt nec poſſent fieri dentes anteriores acuti:⁊ poſteriores obtuſi niſi eēt materia.℄ 2ª cōcluſio:ꝙ cā neceſſitatis.i.vtilitas diſpoſitionum rerū nāliū eſt finis:pp̄ quē diſpoſitiones taliū rerū ſunt neceſſarie:pbat̄:illud eſt cā diſpoſitionū rerū nāliū: per qd̄ ꝯueniēter rn̄det̄ ad interrogationē factā pp̄ qd:tales diſpoſitiōes rerū nāliū ſunt neceſſarie:ſed hoc ē finis ⁊ nō mā ḡ:maior nota:minor pz:naȝ quā querit̄ pp̄ qd ſerra eſt ex mā taliter diſpoſita. Rn̄det̄ ꝙ pp̄ ſecare dura:ꝯ̄ſequēs ad hoc ꝙ ſit ſerra neceſſariū eſt ꝙ ſit ferrū: ⁊ cuȝ talis neceſſitas ſit opus ⁊ finis ipſius ſerre.℄ 2° ſicut i demonſtratione pmiſſe ſe habēt ad ꝯcluſionē ita in nālib⁹ finis ſe hȝ ad ea que ordinātur ad finē:ſed in demonſtratione neceſſitas pmiſſaꝝ eſt cā neceſſitatis cōcluſionis:ergo in nālib⁹ finis eſt cā neceſſitatis eoꝝ que ſunt in finē: maior eſt nota:q: ſicut in demōſtratione pmiſſe pus cognoſcunt̄ q̄ȝ ꝯcluſio:⁊ ſunt pores in intētione:ita in nālibus finis eſt pus in intētione:q̄uis ſit poſterius in executione:minor pz pp̄ hoc ꝙ ſi pmiſſe ſunt neceſſarie ꝯcluſio eſt neceſſaria.℄ 3° diſpoſitiones reꝝ nāliū fiunt ſ3 exigentiā finis:⁊ nō ſm̄ exigētiā mãe:ḡ cā neceſſitatis reruȝ nāliū videt̄ eſſe finis:ꝯñia tenet:añs probat̄:q: ſi non fieret ſm̄ exigentiā finis:ſed ſm̄ exigētiā mãe:ſequeretur ꝙ in gn̄atione corporū nāliū:⁊ in entib⁹ nālib⁹ ſemper magis grauia deberēt ſituari inferi⁹:⁊ magis leuia ſuperi⁹: ⁊ medio mō ſe habēt in medio:ſed hoc eſt falſuȝ ex eo ꝙ poſtq̄ȝ ſemp̄ diſpoſitiones ⁊ ſitus rerū nāliū fierēt ſ3 exigentiā mãe.falſitas ꝯñtis pz.nam tūc qd̄ eſt inferi⁹ in homine deberet eē os:ex eo ꝙ oſſa ſunt magis grauia ⁊ terreſtria:⁊ totū qd̄ eſt ſupra deberet eē ſpiritus:⁊ ſanguis: ex eo ꝙ iſta ſunt de nā magis leui:⁊ totū qd̄ eſt in medio deberet eſſe caro:de mā medio mō ſe habēt i grauitate ⁊ leuitate inter mām̄ oſſiū ex vna pte:⁊ mām̄ ſanguinis ex alia pte:igit̄ recolligēdo ꝯcluſiones poſitas ad hoc ꝙ diſpoſitiones reꝝ nāliū ⁊ ipſe res nāles ſint:neceſſe ē eē māꝫ rei nālis:⁊ cā talis neceſſitatis ē finis.qd̄ pz:q: ꝙ ſerra ſit: neceſſe ē eē ferrū.⁊ cā talis neceſſitatis ē finis ſerre ſ.diuidere dura ſilr ꝙ oculus ſit neceſſe ē vt mā dyaphona ſit. ⁊ talis cā neceſſitas eſt finis ipſi⁹ oculi.ſ.videre.Et 2ª ꝯ͂ intelligit̄ de diſpoſitiōib⁹ ⁊ opatiōib⁹ ſalutis:nō aūt de nociuis ⁊ corruptiuis: ſicut ſūt mors:⁊ ſenect⁹:vñ talia non ſūt neceſſaria ſimpl'r propter materiam. Tex.cō.52.

Ad rationes pncipales:ad pmā nō qd̄cunq; agēs ⁊c̄.admittat̄ ḡ nō qd̄cūq: itēdit finē negat̄ ꝯñtia:q: itētio finis nō ſemp̄ ſumit̄ p itētiōe.ſ.cognitiōe finis:ſ3 aliqñ p idinatiōe nāli ipi⁹ agētis ad pducēdū talē:vel talē finē.℄ Ad 2ᵐ dico ꝙ talis finis ⁊ diſpoſitio nō ſolū fit ſ3 exigētiā mãe:ſ3 ēt pp̄ finē:naȝ in factiōe dom⁹ ſup ligna ponūt̄ grauiora:ſicut ſūt latera pp̄ cuſtodiā lignoꝝ vt nō deſtruāt̄ a pluuia:⁊ h̄ appet:q: artifex nō ſolū facit talē ſitū ad diſpōnē illaꝝ reꝝ nāliū ſm̄ exigētiā mãe:veꝝ ēt ſ3 exigētiā finis.℄ Ad 3ᵐ de pluuia dico ꝙ imo pp̄ cremētū herbaꝝ:ſ3 ſi aliqñ nocet herbis.h̄ eſt a caſu.℄ Ad 4ᵐ dico ꝙ nō ſemp̄ opȝ ꝙ attigat̄ finis. ſi diſpōnes ⁊ opōnes ſūt pp̄ finē:q: aliqñ agēs nāle bñ ipedit̄ i ei⁹ actiōe nō obſtāte ꝙ itēdebat finē determiatū. ℄ Ad 5ᵐ dico ꝙ ē p iſta ꝯne.℄ Ad vltimā dico ꝙ bñ arguit ꝙ diſpoſitionū:⁊ opationū nāliū corruptibiliuȝ neceſſitas capit̄ ex mā:nec h̄ eſt ꝯ͂ dicta ſupius.

℄ Et ſic ē finis 2ⁱ libri phyſicoꝝ magri Alberti de Saxonia.

¶Queſtiones ſup 3ᵐ librum phyſicorum eiuſdem Magiſtri Alberti incipiunt.

¶Tex.cõmẽti.j.

¶Quoniã autẽ natura eſt pricipiũ motus ⁊ mutationis ⁊c. Qõ.j.

Onſequenter circa textũ tertij libri phyſicoꝝ q̃rif a reuerẽdo magr̃o Alberto An ignorato motu neceſſe ſit ignorare nãm. Et arguit ꝑmo ꝙ nõ:naз valet iſtã cõditionalem:ſi ignoraf motus neceſſe ẽ ꝙ ignoretur nã: que eſt falſa ḡ: ꝯñia tenet de ſe: ſed ꝑma po antecedentis pzñã illa oratio in q̃ ponunf duo ablatiui in deſignatione ꝯñie:hз exponi p vnã ꝯditionalẽ: verbi gratia: ſole oriẽte ſit dies: exponif ſic:ſi ſol orif ſit dies: ⁊ ſᵃ pars antecedẽtis pbaf:nã illa cõditionalis eſt falſa cuius añs põt eſſe veꝝ ꝯñte exiſtẽte falſo: ſed ſic eſt de iſta ſi ignoraf nã neceſſe eſt ignorare motum. nã antecedẽs põt eſſe verũ ꝯñte exiſtẽte falſo:nã põt ignorari motus ⁊ tñ non neceſſario ſed ꝯtingẽter ignoraf nã. ¶2° nãm eſſe eſt p ſe notũ:ḡ cognitio nãe nõ depẽdet ex cognitione motus: ⁊ p ꝯñs nõ opз ignorato motu ignorare nãm:añs eſt Ar̃.ꝯñia nota eſt de ſe. ¶3° nã eſt ſbã: ⁊ motus eſt accñs:ſed mõ cognitio ſbe nõ depẽdet ex cognitione accñtis:ex eo ꝙ ſba eſt prior accñte:tpe ⁊ nã per

Tex.cõ.4. Ar̃ 7° metha^ce. ¶4° cognitio effectus depẽdet ex cognitione cauſe:ſed nã eſt cã motꝰ:ḡ cognitio motꝰ dependet ex cognitiõe nãe ⁊ nõ ecõuerſo:alr̃ eni eẽt circulatio i hꝫ cognitioibꝰ;qõ eſt ꝯ̃ Ar̃.vt vꝫ:nõ opз ḡ:vt ignorato motu ſit neceſſe ignorare nãз ſed magis ecõuerſo. ¶5° nã põt eſſe nõ exiſte motu:ḡ nã põt cognoſci non cognito motu añs clarũ eſt de ſe:poſtq̃з nã ⁊ motꝰ diſtinguunf:ꝯñia tenet ex eo ꝙ ſicut res ſe hз ad eſſe:ita ſe hз ad cognoſci:ergo. ¶6° nã põt cognoſci p gñtẽ:ḡ non opз ꝙ ignorato motu ignoreſ nã:ꝯñia vꝫ ẽe nota:poſtq̃з gñs vꝫ poſſe ſupplere defectũ motꝰ in cognitiõe nãe:añs pз qꝛ nã eſt ꝑnᵐ motꝰ ſicut ipſiꝰ gñtis ⁊ ecõuerſo:⁊ iõ cũ vtrunqз coꝝ ſit effectus nãe:⁊ cũ effectꝰ poſſit ducere in cognitionẽ cãe:vꝫ ꝙ ita p gñtẽ poſſit cognoſci ſicut p motũ. ¶7° ſi motus eẽt ꝑnᵐ cognoſcẽdi nãm:tũc eẽt ꝑnᵐ eſſendi ex eo ꝙ eadẽ ſunt ꝑnᵃ eſſendi ⁊ cognoſcẽdi:ſed ꝯñs eſt falſuз:motꝰ enim non eſt ꝑnᵐ eſſendi nãe:ex eo ꝙ nã ẽ ꝑor motu:ḡ. ¶8° ſi ſic ſequeref ꝙ nõ poſſet cognoſci nã niſi cognoſcereſ motꝰ:ſз hoc eſt falſum:qꝛ tũc itellꝰs ſimul plura intelligeret: qõ videf

Tex.cõ.10. eſſe cõtra Ar̃.in.4.methaphyſice dicentem:qui vnũ nõ intelligit nihil intelligit:ergo ⁊c̃.

Tex.cõ.1. In oppoſitũ eſt Ar̃.in iſto 3° dicẽs ꝙ neceſſe ẽ ignorato motu ignorare nãз:pз hoc:qꝛ in diffone nãe põif motꝰ ſicut pз in 2° vbi diffiniebaf nã p motũ:mõ nulla diffõ põt cognoſci:niſi oia q̃ ponunf in illa diffone cognoſcanf. ⁊ nullũ diffinitũ põt pfecte cognoſci niſi p eiꝰ diffõnẽ:ḡ nõ pt cognoſci nã :niſi cognoſcaf motꝰ. ¶Sed aduertẽdũ eſt ꝙ iſte ppoſitiones multũ differũt ignorato motu neceſſe eſt ignorare nãm: ⁊ neceſſe eſt ignorato motu ignorare nãз:pᵃ eſt diuiſa:2ᵃ cõpoſita ⁊c̃. ¶Adhuc iſte multũ differũt neceſſe eſt ignorato motu ignorare nãз:⁊ neceſſe eſt motu ignorato ignorare nãm:qꝛ in pᵃ iſte terminus motꝰ ſupponit diſtributiue:poſtq̃з ſequif iſtũ terminũ ignorato includentẽз negationẽ:⁊ in 2ᵃ hic terminꝰ motꝰ non ſupponit diſtributiue:poſtq̃з nõ ſequif aliquẽ terminũ ipm̃ diſtribuentẽ. ⁊ adhuc iſte multum differũt:neceſſe eſt ignorato motu ignorare nãm: ⁊ neceſſe eſt ignorato motu nãm ignorare qꝛ in ꝑma iſte terminꝰ nã nõ ſuppõit ꝓ re quã ſignificat abſolute ſed cũ appellatiõe rõnis vel ꝯceptꝰ iſtiꝰ termini nã. In 2ᵃ autẽ ſupponit p illa re quã ſignificat abſolute ſine tali appellatione. ⁊ ad vidẽdũ iſta clarius:ꝑ ſuppono aliquas ſuppoſitiões logycales. 2° ponã ꝯ̃nes de queſito.

Quantum ad pᵐ ſit pᵃ ſuppoſitio:oẽs negatiões: vel oẽs termini icludẽtes negationẽ ꝯfundũt terminũ ſequẽtem ſe mobiliter niſi aliqδ ſincathegorema ipediat:pз iſta ſuppoſitio ex logyca. ¶2ᵃ ſuppoſitio ꝙ hoc ṽbũ ignoro icludit negationẽ:pз qꝛ ignoro eſt idẽ qδ nõ cognoſco ecce clare negationem. ¶3ᵃ ſuppoſitio ꝙ iſta ṽba cognoſco:itelligo ⁊c̃. faciũt terminuз ſequẽtẽ ſe ſupponẽ nõ abſolute p re quã ſignificat ſed cũ appellatiõe rõnis vel ꝯceptꝰ illiꝰ termini pp h̃ dз cõcedi iſta in caſu veniẽtẽ cognoſco:⁊ negari iſta cognoſco veniẽtẽ:qꝛ aliqͦ hñs in mẽte ſua ꝯceptũ entis cõẽз oibꝰ entibꝰ p iſtũ ꝯceptuз quodlibet ens mũdi cogſcit ⁊ p ꝯñs p iſtũ ꝯceptũ veniẽtẽ cognoſcit:⁊ tñ ſi talis nõ cogſcẽt diffonẽ veniẽtis:ille nõ cogſceret veniẽtẽ q̃uis veniẽtẽ cogſceret:vñ iſta cognoſco veniẽtẽ ſignificat ꝙ cognoſcã aliqδ: qδ eſt veniẽs:ſm aliquã rõnẽ:ſm quã dꝛ veniens. ¶4ᵃ ſuppõ ꝙ ly neceſſe aliqñ reddit ſenſuз diuiſuз:aliqñ ſenſum cõpoſitũ ⁊ qñ ſic vel ſic pз ex logyca. ¶5ᵃ ſuppõ propoſitio in q̃ ponunf duo ablatiui in deſignatiõe cãi conſequẽtie põt exponi per vnã cõditionalẽ ſicut iſta. ignorato motu ignoratur natura: ⁊ hoc de primo principali.

Quantũ ad 2ᵐ artᵐ ſit hec pᵃ ꝯ̃ ꝙ hec ẽ falſa ignorato motu neceſſe eſt ignorare nãm:pз h̃ qꝛ valet vnã ꝯditionalẽ cuiꝰ añs põt eẽ verũ ꝯñte exiſtẽte falſo ſicut dicebaf in illo argumẽto. ¶2ᵃ ꝯ̃ ꝙ hec ẽ falſa neceſſe ẽ motu ĩgrato ĩgrare nãз:pз h̃:qꝛ aliquẽ motũ q ſorte ſit rome poſſum ignorare:⁊ tñ cogſcere nãз p vnũ aliũ motuз:ḡ falſum eſt ꝙ neceſſe ſit motu ignorato ignorare nãm. ¶3ᵃ ꝯcluſio:neceſſe eſt ignorato motu ignorare naturã:pз hoc qꝛ hec eſt neceſſaria ſi nõ cognoſcif motꝰ nõ cognoſcaf nã ⁊ ecõuerſo pз:nã ꝙ cognoſcaf nã ẽ per diffinitionẽз nãe:in qua ponif motꝰ. ⁊ illa nõ põt cognoſci niſi cognoſcaf motus:ḡ. Ecce quõ differũt neceſſe eſt motu ignorato ignorare nãm : ⁊ neceſſe eſt ignorato motu: ignorare nãm:in ꝑma ly motu nõ diſtribuif. In 2ᵃ autẽ diſtribuif. patet qꝛ ly ignorato per vnã ſuppoſitionẽз includit negationẽ:⁊ per aliã omnis terminus diſtribuibilis ſequens terminum includentem negationem diſtribuitur:niſi aliud ſincathegorema ĩpediat: modo hic nullum aliud ſincathegorema ponitur precedens. ¶4ᵃ concluſio non eſt neceſſe ignorato motu naturam ignorare : patet hoc quia poſtq̃з cognita eſt natura:per motum poteſt dimitti cognitio motus:⁊ natura vlterius cognoſci ⁊ de ea cõſiderari:⁊ finaliter virtus vltimarũ duarum concluſionum ſtat in hoc: ꝙ ad hoc ꝙ iſta ſit vera cognoſco naturam requiritur ꝙ cognoſcam aliquã eſſe naturam ⁊ in mente mea ſit conceptus nature:hoc ẽ cõceptus cui ſubordinatur iſte terminus natura ad placitum inſtitutus in ſignificando:ſed in iſto conceptu includitur conceptus motus:ergo nõ poſſum habere ꝯceptũ nature perfectum:niſi habeam cõceptum motus:⁊ per ꝯſequẽs nõ poſſum cognoſcere nãm:niſi cognoſcaз motum:nihilominus nãm poſſuз cognoſcere abſqз hoc ꝙ cognoſcã motum:qꝛ ad hoc ꝙ hec ſit vera : nãm cognoſco:nõ requiritur ꝙ in mẽte mea ſit ꝯceptus nature hoc eſt ꝯceptus cui hic terminꝰ nã ſubordinaf in ſignificãdo. nãm eni poſſum cognoſcere nõ conceptu cui hic terminus natura ſubordinatur in ſignificando:ſed per vnum alium conceptum:cui hic terminus ens:vel hic terminꝰ ſba : vel aliquis alius terminus nõ connotans motum

ſubordinaretur

ſubordinaret in ſignificando. Ex hoc infero ꝙ hec ꝯñtia
eſt negãda: ſi nõ cognoſcit̃ motus: nã nõ cognoſcit̃: patet
q2 poſſibile eſt ꝙ nõ cognito motu nã cognoſcatur ꝗuis
m̃ nõ cognoſcat̃ eſſe nã. ¶ 2° infero ꝙ iſta ꝯñtia eſt bona:
ſi nõ cognoſcit̃ motus nõ cognoſcit̃ nã: patet: nã ſʒ dicta
nõ cognito motu nõ cognoſcit̃ aliqd eſſe nã ꝑꝑ hoc ꝙ ly
cognoſcit̃ facit iſtũ terminũ nã ſtare pro re quã ſignificat
nõ abſolute: ſed cũ appellatiõe rõnis ſiu ꝯceptus huius
termini nã: in qua icludit̃ ꝯceptus ipſius mot°: ꝛ igitur
nõ poſſum° ignorare aliqd eẽ nãʒ niſi in ordie ad motuʒ.

Ad rationes ꝑncipales dico ꝙ ꝑma eſt ꝑpꝛia ꝯcluſiõe. ¶ Ad 2ᵐ ꝗuis nãʒ
eẽ ſit per ſe notũ: hoc eſt: nõ eſt difficile ad iueſtigandũ: m̃
ad hoc ꝙ cognoſcat̃ aliqd eſſe nã: opʒ ꝙ cognoſcat̃ mo-
tus: ita ꝙ quãm Ar. dicit nãm eſſe per ſe notũ intelligit
ꝙ nõ eſt difficile iueſtigare nãm eẽ. ¶ Ad 3ᵐ illa bñ pro-
bat ꝙ nã põt cognoſci nõ cognoſcẽdo motũ ꝛc. ¶ Ad q̃r
tũ dico ꝙ ꝗuis effect° ſint notiores ſuis cauſis cognitio-
ne: q2 eſt: m̃ cauſe ſunt notiores cognitione ꝑꝑ qd: ꝛ ita ex
cognitione q2 eſt effectuũ poſſum° deuenire in cognitio-
nem ꝑꝑ quid effectuũ: ꝛ talis circulatio in diuerſis gene-
ribus cognitionũ nõ eſt impoſſibilis ꝛc. ¶ Ad qñtũ di-
co ꝙ bñ ꝓbat ꝙ nã põt cognoſci nõ cognoſcẽdo motum:
ſed m̃ nõ cognoſcit̃ nãm eẽ nãm: quia cognoſcat̃ motus.
¶ Ad ſextã dico: ꝙ hic termin° quies ꝯnotat motum ex
eo ꝙ quies eſt carẽtia motus cũ aptitudine ad motuʒ: ꝛ
nõ põt cognoſci nã per quietẽ niſi cognoſcat̃ ꝑ motũ: ex
eo ꝙ nõ põt cognoſci quies niſi cognoſcat̃ motus: ꝗuis
quies poſſit cognoſci nõ cognoſcẽdo motum. ¶ Ad 7ᵐ
ꝑncipia cognoſcẽdi ſũt principia eẽndi: verũ eſt ꝑncipia
cognoſcẽdi ꝑꝑ qd: mõ motus nõ eſt ꝑnᵐ cognoſcẽdi nãʒ
ꝑꝑ quid: ſed ſolũ q2 eſt: ſed nã bñ eſt ꝑnᵐ cognoſcẽdi mo
tũ ꝑꝑ quid. ꝛ igit̃ nã bñ eſt ꝑnᵐ eſſendi motus: nõ eni exi
ſtẽte nã exiſteret motus. ¶ Ad octauũ qñ dicit̃: qui vnuʒ
nõ itelligit nihil itelligit: itelligit̃ qui ad minus nõ itelli
git vnũ nihil itelligit recte: ſicut qui nõ hʒ vnũ denariuʒ:
nullũ denarium habet: ꝛ ita itelligit Ar. ꝛc.

¶ Tex. cõmẽti. vj.

¶ Diuiſio autem ſm̃ vnũquodqʒ ꝯñs hoc quidem eſſe ꝛc. C. õ. ij.

Queritur 2° vtrũ diffõ mot° ſit bõa ſcilʒ motus eſt act° entis
in po°: ſm̃ ꝙ i po°. Et arguit̃ ꝙ nõ: q2 mo-
tus nõ eſt aliqua diffõ bõa: ꝯñtia tenet: an
tecedẽs ꝓbat̃: q2 motus eſt de gñe accidẽtis:
ſed ꝑ Ar. 7° methaphyſice ſolius ſbe eſt dif
finitio. ¶ 2° ꝯfirmatur hoc: cuius eſt demõſtratio illi° nõ
debet eẽ diffõ: ſed ipſius mot° eſt demõſtratio: eſt eni paſ
ſio ipſius mobilis demõſtrabile de ipſo: ğ ipſius motus
nõ eſt diffõ: maior eſt nota: ex ꝓ poſterioꝝ: ꝛ minor iam
declarata eſt. ¶ 3° illud qð nõ eſt i aliquo vno gñe nõ de
bet diffiniri motus eſt hꝰ: ğ maior nota ẽ ex eo: ꝙ ois dif
finitio bõa debet ꝯſtare ex gñe: ꝛ dĩa: minor pʒ: nã mot°
eſt i trib° gñib°. ſ. i quãtitate q̃litate: ꝛ vbi. Sic ğ ꝓbatuʒ
eſt ꝙ mot° nõ dʒ diffiniri. ¶ 2° ꝓbat̃ ꝙ diffõ ꝑdicta nõ ẽ
bõa: q2 bõa diffõ debet eẽ ꝯuertibilis cũ ſuo diffinito: ſʒ
ꝑdicta diffõ nõ ẽ ꝯuertibilis cũ motu: ğ maior eſt topica
ꝛ cõiter ꝯcedit̃: minor pʒ: q2 ꝑdicta diffõ alijs a motu cõ-
petit: pʒ: nã cõpetit aĩe. aĩa eni eſt act° entis i po°. eſt enim
act° corporis phyſici organi vitã hñtis in po°. ¶ Silr cõ
uenit albedini remiſſe: que tñ nõ eſt mot°: nã albedo re-
miſſa iſti° ſubiecti ẽ act° entis qð qdẽ ens eſt i po° ad albe
dinẽ itẽſam: ſilr ꝯuenit tẽpori: ſilr ꝯuenit doctrinatiõi. ꝛ
aſſenſui ꝑ Ar. in lra: q̃ tñ nõ eſt mot°. ¶ 2° illa diffõ nõ ẽ
bona: in qua ponuntur oppoſita: ſed iſta diffinitio eſt
hꝰ: patet hoc: q2 i ea ponũtur act° ꝛ po°: que ſũt oppoſi-
ta: ſic ğ dupliciter ꝓbatũ eſt: ꝙ iſta diffõ nõ eſt bona: mo-
tus eſt act° entis ꝛc. ¶ Deide 3° ꝓbat̃ ꝙ mot° nõ ſit act°: ꝛ
nã per Ar. in 2° de aĩa actus ꝛ ꝑfectio ſũt idẽ: ſed mot° nõ
eſt ꝑfectio: ğ ẽt nõ eſt actus. aſſumptũ ꝓbat̃ ex eo ꝙ motus
eſt tẽdẽtia ad ꝑfectionẽ. ¶ 2° nã mobile mouet̃ vt fiat in
actu: mõ ſi motus eẽt act° mobilis. nõ oporteret ꝙ mobi
le moueret̃ vt fieret in actu: poſtq̃ʒ iaʒ eẽt in actu ꝑ motũ.
¶ 4° ꝓbat̃ ꝙ mot° nõ ſit actus entis in po°: nã ſi ſic: tunc
ens in po° ſicut eſt mã ꝑma poſſet eſſe ſbm mot°: ſed hoc
eſt falſum: falſitas pʒ ex eo: ꝙ opʒ ꝙ ſbm ſit ens in actu:
per hoc eni mot° differt a trãſmutatiõe nãli i ꝯñtia tenet
poſtq̃ʒ eẽt actus entis in po°. ¶ 2° q2 motus eſt act° entis
in actu: ğ nõ in po°: ꝯñtia videt̃ tenere: poſt q̃ʒ nõ eſt ideʒ
ens in actu: ꝛ ens in po° antecedẽs pʒ q2 ens eſt act° mo-
bilis: ſed mobile eſt ens in actu: cũ ſit cõpoſitum ex mã ꝛ
forma. ¶ 5° ꝓbat̃ ꝙ nõ ſit actus entis in po° ex eo ꝙ ly ſʒ
qð eſt reduplicatiuũ: ꝛ cũ reduplicatio reduplicet de om
ni ſequeretur ꝙ motus eſſet actus entis in omni potẽtia
quod eſt falſum: ergo ꝛc.

In oppoſitũ vult Ar. in iſto 3° vbi dicit ꝑdi cãʒ diffinitionẽ eſſe bonã. ¶ In Tex. cõ. 6.
iſta qõne ꝓ premittã aliq̃s ſuppõnes. 2° rñdebo ad q̃ſitũ.

Quantũ ad ꝑmũ: ſit iſta ꝑma ſuppoſitio ꝙ ad om nẽ motũ requirit̃ mobile: ꝛ cãʒ hoc aliq̃
diſpoſitio ſʒ quã illud mobile ſe habeat aliter ꝛ aliter ſʒ
prius ꝛ poſteri°: hoc pʒ inductiue: ꝛ de mobili alteratio
nis ꝛ diminutionis ꝛ de motu locali. ¶ 2° ſuppoſitio ꝙ
mobile põt ſe hẽre ad illã diſpoſitionem tripliciter: vno
mõ: ꝙ ſimplr̃ careat illa diſpoſitione: ita ꝙ nihil adhuc
habeat de ea. 2° mõ ꝙ habeat illã diſpoſitionẽ complete.
3° mõ dr̃ eſſe in actu ꝑmixto potẽtie per talẽ diſpoſitionẽ
ex eo ꝙ iã hʒ aliqd in actu de illa diſpoſitiõe: ꝛ eſt in po°
ad reſiduũ: verbi gratia: ſicut qñ aq̃ ſimplr̃ frigida nullũ
habẽs gradũ caliditatis dr̃ eſſe in pura po° ad caliditatẽ
qñ vo hʒ totã latitudinẽ caliditatis dr̃ eẽ in actu cõpleto
per caliditatẽ: qñ vo eſt tepida dr̃ eſſe in actu ꝑmixto po-
tentie per illã caliditatẽ quã tunc habet. ¶ 3° ſuppoſitio
ꝙ qñ aliqð mobile eſt in pura potẽtia ad aliquã diſpoſi
tionẽ nõdum dr̃ mot°: ſm̃ illã diſpoſitionẽ: vnde quã-
do aqua eſt in pura potentia ad caliditatẽ nõdũ dicit̃ ca-
lefacta: nec calefieri ſm̃ eã: nec moueri: ſimiliter quando
aliquod mobile eſt in actu cõpleto per aliquã diſpoſitio
nem ẽt nõ dicit̃ moueri ſm̃ illã: verbi gratia: vt quando
aliquod ſubiectũ hʒ caliditatẽ in ſummo non dicit̃ fieri
nec moueri: ſm̃ illaʒ caliditatẽ. ¶ 4° ſuppoſitio: ꝙ quñ
aliquod mobilẽ habet parteʒ de aliqua diſpoſitione: ſʒ
quã poteſt eſſe motus: põt ſe habere dupliciter. vno mõ
ꝙ nõ ſit in cõtinuo acquiri plus ꝛ plus de iſta diſpoſitio
ne: verbi gratia: vt quãdo aliquod ſbm habet gradũ ca-
liditatis ꝛ quieſcit ſub illo: ſic ꝙ nõ eſt in continuo acq-
ri plus ꝛ plus de caliditate tunc iterum illud ſubiectum
nõ dicit̃ moueri ſm̃ illam qualitatem. Alio modo ꝙ illð
ſubiectum habens partem de illa diſpoſitione continue
ſine interruptione: habet plus de iſta diſpoſitione: tunc
illud ſubiectũ dr̃ moueri ſm̃ iſtam diſpoſitionẽ: nã tunc
illud ſubiectũ cõtinue ſe hʒ aliter ꝛ aliter ſm̃ iſtaʒ diſpo-
ſitionem ſm̃ prius: ꝛ poſterius. Et notanduʒ eſt ꝙ ad fi-
nem ꝙ iſte diſpoſitiones poſite extendunt ſe non ſolum
ad motum deperditionis: ſed etiã ad motũ acquiſitiõis
debet capi diſpoſitio: prout extẽdit ſe nõ ſolũ ad diſpoſi
tiones poſitiuas: verum etiam priuatiuas.

Quantum ad ſcðm pono iſtam queſtionem ꝙ ꝑdicta diffinitio motus eſt bona:
probatur: quia per eam explicite oſtenditur totus con-
ceptus: cui ſubordinatur hic terminus motus in ſignifi
cando: patet hoc: nam per hoc ꝙ dicitur motus eſt actus
entis in po° exprimit̃ ꝙ mobile nõ dr̃ moueri i illã diſ-
poſitionẽ ad quã eſt in po° pura: ꝛ ꝑꝑ hoc dr̃ act°: talis enĩʒ

diſpoſito nõ dĩ actus ipſiꝰ mobilis: poſtq̃ȝ mobile eſt adhuc in pura poᵃ ad iſtã diſpõnẽ. ¶ Siľr exprimit ꝙ mobile ſ꜡ illã diſpõnẽ nõ dĩ moueri qñ dĩ eẽ in actu cõpleto: ⁊ hoc notat p ꝉ ꝙ dĩ acꝰ entis in poᵃ: vnde ad hoc ꝙ aliqđ mobile dicatur moueri ſꝫm aliquã diſpoſitionẽ: requiritur ꝙ partim ſit in actu ſꝫm iſtã diſpoſitionẽ ⁊ ad reſiduum in potẽtia: per hoc autẽ qđ dicit̃ ſꝫm ꝙ in potentia exprimit̃: ꝙ ad hoc ꝙ aliquid dicat̃ moueri ſꝫm aliquã diſpoſitionẽ: non ſufficit ꝙ ptim ſit in actu ſꝫm illã diſpoſitionẽ: ⁊ ptim in potentia: ſed cũ hoc requirit̃: ꝙ quãuis h꜡ ptem de illa diſpoſitione ſit in ꝯtinua tendẽtia ⁊ in continuo acquiri plus: ⁊ plus de illa diſpõne: quia ergo p predictã diffinitionẽ motus: ſufficiẽter põt cognoſci qñ aliquid dicat̃ moueri ſꝫm aliquã diſpoſitionẽ: ⁊ qñ non. ergo videt̃ ꝙ predicta diffinitio ſit valde bona. vñ quãuis dĩ motus eſt actus entis in potẽtia: ſꝫm ꝙ in poᵃ valet tãtum dicere qñ aliqđ mouet̃ actu. h꜡ aliquã diſpoſitionẽ: ⁊ caret aliqua eiuſdẽ generis: cũ iſta imediate poſt ꝉ acqrenda: ⁊ h꜡ aliquã: qua imediate ante hoc caruit: vel magis ꝓprie loquẽdo imediate ante hoc caruit aliq̃: quã mõ h꜡: ⁊ imediate poſt hoc habebit aliquã: qua mõ caret. ¶ Notandũ eſt ꝙ ſiqs vellet iſtã diffinitionẽ extẽdere ad generationẽ: ⁊ corruptionem ꝓprie dictã: põt dicere ꝙ generatio eſt actus entis in poᵃ: ſꝫm ꝙ in poᵃ ſꝫm ꝙ illud ens in potentia. ſ. mñ ante hoc immediate caruit iſto actu: puta forma: quã modo h꜡: ⁊ corruptio eſſet acꝰ entis in potentia: ſꝫm ꝙ caret aliquo actu: quem imediate ante hoc habuit. ¶ Credo tñ ꝙ ꝓprie ſꝫm intentionem Ar. extendat̃ ad imitationes tẽporales diuiſibiles ſ꜡ ꝙ ſunt augmẽtatio: diminutio: alteratio: motꝰ localis ⁊c̃.

Ad rationes principales: ad pmã ſoluꝰ ſbe debet eẽe diffinitio: intelligitur de diffõne pure qddicatiua: cũ hoc tñ bene ſtat ꝙ terminoꝝ de gñe accidentis poſſunt eẽ diffõnes exprimentes quid nois: ⁊ talis eſt diffinitio motus. ¶ Ad ſcðaȝ cuius eſt demonſtratio ⁊c̃. dico ꝙ alicuiꝰ dicimꝰ eẽe demõſtrationẽ: vno mõ ſicut concluſionis: ⁊ ſic illiꝰ cuiꝰ eſt demonſtratio nõ debet eẽe diffinitio. Alio mõ tanq̃ȝ termini incõplexi demonſtrabilis de aliquo: ⁊ ſic cuius eſt demonſtratio bñ eſt diffinitio: ſaltẽ exprimẽs qd nois. ¶ Ad aliam dico q̃uis motus ſit in tribꝰ generibꝰ: tñ bene habet vnũ genus ſup analogũ. ſ. actus: vnde in predicta diffõne ponit̃ ly actus loco gñis. ¶ Ad aliam dico ꝙ imo illa diffinitio eſt ꝯuertibilis cũ motu. ⁊ qñ dĩ de anima dico ꝙ q̃uis anima ſit acꝰ entis in potentia non tñ ſꝫm ꝙ in ꝯtinua tendentia ad aliud eiuſdẽ generis cũ anima acqrendũ: ⁊ ſic deficit ſibi hoc mẽbrum: ſꝫm ꝙ in potentia: ſiľr albedo remiſſa ſubiecti qeſcentis ſub ea nõ dicit̃ motus: ⁊ pp defectũ illiꝰ mẽbri ſꝫm ꝙ in potentia. ¶ Ad aliã dico ꝙ cũ actus ⁊ potentia nõ referunt̃ ad idẽ nõ ſunt oppoſita: ⁊ ſic eſt in predicta diffõne motus: vñ mobile mouetur ſꝫm aliquã diffõnẽ: tunc dicit̃ eẽe in actu ſꝫm diſpoſitionẽ quã h꜡: ſed dicit̃ eẽe in potẽtia ſꝫm diſpoſitionem acquirendã eiuſdẽ generis cum diſpoſitione acquiſita. ¶ Ad aliã dico ꝙ motꝰ q̃uis ſit tendentia ad perfectionẽ cõpletam: tñ bene eſt perfectio incõpleta: ⁊ ſic ẽt actus incõpletꝰ. ¶ Ad aliã dico ꝙ mobile bene mouet̃ vt ſit in actu cõpleto. cũ hoc tamẽ ſtat ꝙ cũ mouetur eſt in actu incõpleto. ¶ Ad aliã illa bene probat ꝙ motꝰ nõ eſt acꝰ entis in pura potentia: ſicut eſt mã prima: ſed bene eſt acꝰ entis in potẽtia pmixta modo quo dictũ eſt. ¶ Ad aliaȝ dico ꝙ bene verũ eſt ꝙ motꝰ eſt actus entis in actu ſbali: ſicut ipſiꝰ cõpoſiti: cũ quo bene ſtat ꝙ idẽ ens eſt in potẽtia ad diſpoſitionẽ actualẽ: qua caret. ¶ Ad aliaȝ dico ꝙ illa bene produceret ſi ly ſecundum non teneretur ſpecifice ſpecificat ⁊ denotat motũ ẽẽ actũ entis in potentia ſꝫm ꝙ eſt in vlteriori tendentia ad aliquid acqrendũ eiuſdẽ generis: cũ illo qđ iam h꜡: ⁊ per qđ iam eſt in actu.

¶ Tex. cõmẽti. xv.

¶ Et motus quidem actus videtur eẽ: imperfectus autem ⁊c. Qõ. iij.

Tertio quero vtrũ de nũo eoꝛuȝ que ſunt: alia ſint permanẽtia: alia ſucceſſiua: ⁊ arguit̃ pmo: ꝙ nihil ſit permanens: ſed quodlibet ſit ſucceſſiuũ pter pmã cãm: quia ſicut prius dicebat̃ omnia preter primã cãm dependent in fieri a prima cã ⁊ in cõſeruari: ſicut lumen a corpore luminoſo: ſed modo ſic eſt ꝙ cõtinue ſit aliud ⁊ aliud lumẽ a corpore luminoſo. ⁊ nullũ eſt pmanens: ꝗ quodlibet preter primã cãȝ ſit continue a pma cã: ⁊ ꝙ nullũ ſit permanẽs ideȝ in nũo: ſed bene ſꝫm ſpẽm. ¶ 2° probat̃ ꝙ nullũ ſit ens ſucceſſiuũ nihil eſt cuius ptes nõ ſunt: ſed entis ſucceſſiui ptes non ſunt: ꝗ maior nota eſt ex eo ꝙ ad cuiuſlibet entis eẽe reqrunt̃ partes eius eẽe: ⁊ hoc ſi habeat ptes. ¶ Minor p꜡: qꝛ ſucceſſiui vna pars eſt pterita alia futura: mõ qđ preteritũ eſt nõ eſt: ſiľr qđ futurũ eſt nõ eſt. ¶ 3° nihil qđ ſit ẽ: dicit̃ eẽ: qđ ſit non eſt: ſed que dicunt̃ entia ſucceſſiua continue ſiunt ex eo ꝙ eoꝝ eẽe: eſt eoꝝ fieri: ꝗ nulla entia ſucceſſiua ſunt. ¶ 4° omne qđ eſt in inſtanti pñti eſt: ſed entibus ſucceſſiuis repugnat eẽe in iſtãti pñti propter hoc ꝙ repugnat partibus eius eẽe ſimul: qꝛ vna eſt preterita ⁊ alia futura: mõ preterito ⁊ futuro repugnat ſimul eẽ: ⁊ confirmatur qꝛ entia ſucceſſiua nunq̃ȝ ſunt niſi qñ ſiunt: ergo ſi entia ſucceſſiua poſſunt eẽe in inſtãti: ẽt poſſunt fieri in inſtãti: ⁊ qđ eſt contra illam diffinitionem motus. ſ. motus eſt acquiſitio partis poſt partem in tempore ⁊c̃.

In oppoſitũ eſt Ar. in iſto 3° vbi vult: ꝙ quedã ſunt entia permanentia ſicut lapis ⁊ lignũ: ⁊ quedã ſucceſſiua: ſicut dies ⁊ annus. In iſta qõne pmo pono diſtinctiones. 2° cõcluſiones. ¶ Notandũ tñ: ꝙ notanter formo qõnẽ ſub hac forma. Utrũ de nũo eoꝝ que ſunt alia ſint pmanẽtia: ⁊c̃. non ſub hac. Utrũ de nũo entiũ: quedã ſint permanẽtia ⁊c̃. qꝛ non de omni termino ſignificatiue accepto de quo eſt verificabile eẽe: eſt verificabile ens ſtatim patet hoc de noie exercitus ſignificatiue accepto bene verificat̃ eẽe ſed nõ ens: qꝛ q̃uis hec ſit vera exercitus eſt: tñ hec eſt falſa exercitus eſt ens: ⁊ ita ponentes motũ nõ eẽe aliud a rebꝰ pmanentibus: ſed eẽe ipſas res pmanẽtes taliter ⁊ taliter ſe hr̃e ad inuicẽ nõ cõcedunt: motus eſt ens: q̃uis bene ꝯcederent de nũo eoꝝ que ſunt: ſed nõ de nũo entiũ ⁊ forte talẽ differẽtiã denotãs Ar. ſepe dicit de nũo eoꝝ que ſunt ⁊ nõ de nũo entiũ: quã differẽtiã multi nõ aduertẽtes capiũt indifferẽter vnũ modũ loquendi pro alio: ⁊ ita ſiľr bene cõcederem eẽe qđ eſt ens: eſt ſba vel accidẽs: ⁊ negarẽ iſtã omne qđ eſt: eſt ſba: vel accidẽs: nã ſignificabile complexe eſt: ⁊ tñ nec eſt ſba nec accidẽs: nec hoc eſt ꝯ Ar. ex eo ꝙ nõ ponit iſtam diuiſionẽ: omne qđ eſt: eſt ſba vel accñs: ſ꜡ iſtã: oẽ qđ eſt ens: eſt ſba: vel accidẽs: ⁊ hec bona eſt.

Quantum ad pmũ ſit prima diſtinctio ꝙ aliqđ eẽe permanẽs poſſumus imaginari tripliciter: pmo mõ eẽe pmanẽs ſimpliciter: tam ſꝫm eiꝰ ſbaȝ totaliter q̃ȝ ſꝫm eius diſpoſitionẽ: iſto mõ forte nihil eſt pmanẽs: niſi pma cã. 2° aliqđ põt imaginari eẽe pmanẽs totaliter ſꝫm eius ſbam: ſed nõ ſꝫm eius diſpoſitionem: ſicut celũ: q̃uis totaliter manet idẽ: ſꝫm eius ſbam: tamen qꝛ ꝯtinue mouet̃: dicit̃ nõ manere idẽ: ſ꜡ eius diſpoſitionem. 3° põt imaginari aliqđ eẽe pmanẽs partialiter ſꝫm eius ſbam: ſed nõ totaliter: nec ẽt ſꝫm eius diſpoſitionem vt aĩalia ⁊ plante: que augent̃: ⁊ diminuuntur: ⁊ conſimilia. ¶ 2ᵃ diſtinctio aliquid poteſt imaginari ſimpliciter ſucceſſiuũ: tam ſꝫm ſbam q̃ȝ ſꝫm eius diſpoſitionẽ: verbi gratia: ſicut ſor. a prima cã fieret: ⁊ fieret recte ad modũ

ad quem

ad quē ſecans ꝯtinue fluit.ita ꝙ nihil de preexiſtenti ma‑
neret. Alio modo põt imaginari ſucceſſiuū: ſm qd: vt qḋ
ſm aliquā eius partē maneret ⁊ ſm aliā corrūperet: ⁊ fie‑
ret ſicut in caſu augmentationis: vel diminutionis ani‑
malis vel plante: vel aliquid huiuſmodi.

Quantū ad 2ᵐ: ſit pͥma ꝯcluſio ꝙ nō iplicat ꝯtra‑
dictionē: ꝙ ſb̄a aliqua ſit ſimplr ſucceſſi‑
ua: hoc eſt ꝙ de termino ſb̄ali ſucceſſiue ſignificatiue acce‑
pto verificet̄ ly ens ſimplr ſucceſſiuū: pꝫ qꝛ non implicat
ꝯdictionē: imo forte ita eſt ꝙ ſoꝛ. ꝯtinue fit: vel producit̄
a pͥma cā recte ſicut lumen vel ſpēs coloris: vel viſibilis
ꝯtinue eſt alia ⁊ alia imago: ſeu ſpēs: ſic ꝯtinue ſoꝛ. ē aliꝰ
⁊ alius hō ita ꝙ ſm iſtā ꝗnē: ſicut depēdet in cōſeruari
a pͥma cā: ita dependet in fieri: nihilominꝰ tenendo ſic cōi‑
ter ſolet teneri: ꝙ q̄uis quodlibet ens qḋ eſt a pͥma cau‑
ſa cōſeruet̄ ab ea: tñ nō ꝯtinue fit ab ea: ſed poſtq̄ factuꝫ
eſt ſemel: am plius ꝯſeruat̄ in ſui eſſe. ℂ 2ᵃ ꝯcluſio: ꝙ nul‑
la ſb̄a eſt ſimplr ſucceſſiua: pbat̄: nā omnis ſb̄a vel eſt ꝑ‑
petua vel aliqñ incepit eſſe. ſi dicat̄ primū: tunc nō eſt ſim‑
pliciter ſucceſſiua: ſi ſcḋm: tunc incipit per gn̄ationē: tunc
fuit terminus gn̄ationis: ⁊ per ꝯñs ſi eēt ſimplr ſucceſſi‑
ua: tunc poſt illā gn̄ationē: qꝛ incipit eſſe cōtinue fieret ⁊
gn̄aret̄: ⁊ ſic nō fuiſſet terminꝰ completus gn̄ationis: qḋ ē
falſum. ℂ 3ᵃ ꝯcluſio eodē mō aliqua accidētia nō ſūt ſim‑
pliciter ſucceſſiua: pꝫ hoc: qꝛ aliter nō terminaret motus:
⁊ mutationes qḋ eſt falſum de caliditate: ⁊ frigiditate ⁊
huiuſmodi: nā poſtq̄ agens: puta calidū: aſſimilat ſibi
aliquod paſſum: nō amplꝰ iſta caliditas ꝓducta in paſ‑
ſo ꝓducit̄: ſed pmanet abſq; hoc ꝙ cōtinue adhuc fiat: ⁊
fiat. ℂ 4ᵃ ꝯcluſio: multe ſb̄e ſunt ſucceſſiue ſm qd pꝫ de
aialibꝰ ⁊ plantis: quā augent̄: ⁊ diminuunt̄ ⁊c̄. ℂ 5ᵃ ꝯclu‑
ſio ſilr aliqua accidentia ſunt ſucceſſiua ſm qd: pꝫ: ſi aliq̄
albedo: vel caliditas: ex vna pte fieret ⁊ ex alia pte deſine‑
ret. ℂ 6ᵃ ꝯcluſio: ꝙ aliqua accidentia dicuntur ſimplicia
ſimpliciter ſucceſſiua: pꝫ hoc de ſono: qꝛ ſonus eſt vna q̄
litas ſenſibilis: que cōſequit̄ motū: ⁊ nō gn̄atur niſi me‑
diante motu: ⁊ ſic ſe hꝫ: ꝙ pars pͥmoꝰ gn̄ata: nō manet cū
ſequente recte ſicut pars motus ꝑterita nō manet cū fu‑
tura: ſilr ſic eſt de curuitate quā aliqs baculus incuruat̄
plus ⁊ plus eſt alia ⁊ alia curuitas: nec ꝑexiſtens manet
cū ſequente. ℂ 7ᵃ ꝯcluſio ꝙ in aliqbꝰ pmanētia ſunt eiuſ‑
dem ſpēi cū ſucceſſiuis: qꝛ ſi aliqua curuitas eēt pmanēs
ſicut ſunt multe: illa eſſet eiuſdē ſpēi cū curuitate ſucceſſi‑
ua. ℂ 8ᵃ ꝯcluſio: ꝙ aliq̄ ſunt ſucceſſiua: que nō habēt ali‑
qua eiuſdē ſpēi pmanentia: pꝫ hoc de motu: ſono: ⁊ tem‑
pore: nullus enim motus eſt permanēs: nec tempus: vn‑
de tempus ſic fluit ꝙ impoſſibile eſt areſtare: ergo ⁊c̄.

Ad rōnes principales ad pͥmā pꝫ: qḋ ſit dicen‑
dum ſm ꝯcluſiones poſitas. ℂ Ad ſe‑
cūdā hoc non eſt ⁊c̄. dīa põt ꝙ aliqd nō eſt: cuius partes
nō ſunt: pꝫ hoc de deo: ⁊ intelligentiis: vnde deus eſt: ⁊ tñ
nulla eius pars eſt. verū aliter dꝭ de habēte partes ꝙ ad
hoc ꝙ de entibꝰ pmanētibꝰ verificet̄ eſſe requirit̄ ꝙ ptes
eoꝝ ſint. ſed ad hoc ꝙ entia ſucceſſiua ſint: nō requirit̄ ꝙ
ptes eoꝝ ſint: ſed ꝙ vna ſuccedat aliā ſicut ꝑteritū futuꝝ.
Ex hoc ad argumētū aliter põt dici: ꝙ dato aliquo ſuc‑
ceſſiuo: ſicut vna dies: cuius vna medietas: ſit a. ⁊ alia b. ꝑ
totū diem: cōcederē ꝙ a ⁊ b. ſunt: ⁊ tñ neganda eſt ꝯñia.
ergo per totū diē ꝯcedendū eſt a. eſſe: ⁊ b. eſſe: puta medie‑
tates. ℂ Ad 3ᵃᵐ: qñ dicit̄: qḋ fit nō eſt: Ꝟ intelligit̄ de pma‑
nentibꝰ: vnde quā domus fit nō eſt: nō aūt in ſucceſſiuis
vnde ad hoc ꝙ aliq̄ entia ſucceſſiua ſint requirit̄ ꝙ cōti‑
nue fiant: q̄diu ſunt: vñ eoꝝ eſſe ꝯſiſtit in eoꝝ fieri. ℂ Ad
quartū. oē qḋ eſt in inſtāti preſens eſt: Rñdet̄ ꝙ ly inſtās
preſens: põt denotare aliquod indiuiſibile: vel aliquod
diuiſibile eo modo quo dicimus diē eſſe preſentē: tunc
dico negando dicit̄ qḋ eſt: eſt in inſtāti pn̄ti: accipiēdo in‑
ſtans pͥmo modo. Sed accipiendo preſens 2ᵒ mō: prout
denotat aliquod diuiſibile quātū placet magnū vel par‑
uum ꝯcedendū eſt ꝙ oē qḋ eſt in inſtāti pn̄ti eſt. ⁊ ſic ꝯce‑
dendum eſt ꝙ motus eſt in inſtanti preſenti ⁊c̄.

ℂ Tex. cōmēti. xvj.

**ℂ Mouetur autem ⁊ mouens omne: ſi‑
cut dictum eſt ⁊c. Qō. iiij.**

Queritur cōſequēter 4ᵒ vtrum iſta
ſit ꝯcedenda: motus ē: ar‑
guit̄ pͥmo ꝙ nō. hoc nō eſt cōcedenduꝫ: ad
qḋ ſequit̄ ꝯdictio: ſed ad iſtā motus eſt: ſeq‑
tur ꝯdictio: ꝗ maioꝛ nota: minoꝛ pbat̄: naꝫ
ſequit̄ motus eſt: ꝗ motus factus eſt: vñ de
quocunq; eſt veꝝ dicere ꝙ eſt ⁊ ꝙ nō fuit ab eterno: veꝝ
eſt dicere ꝙ ipſum factū eſt: ⁊ ſequit̄ vltra motus factus
eſt: ergo motus nō eſt: ⁊ ſic ad motū eſſe ſequit̄ ipm eſſe: ⁊
nō eſſe: ⁊ ꝙ iſta ꝯñia teneat: motus factus eſt: ꝗ motꝰ nō
eſt: pꝫ qꝛ de ſucceſſiuis ſicut eſt motꝰ. ⁊ oratio q̄ cito eſt ve‑
rū dicere ꝙ facta ſunt: tā cito nō ſunt. vnde q̄ cito eſt ve‑
rū dicere lectio eſt facta: vel ſermo eſt factus: tā cito nō ē.
ℂ 2ᵒ ſequit̄ motus eſt: ꝗ motꝰ fit: ꝯñia tenet: qꝛ entia ſuc‑
ceſſiua ſicut ſunt motus nō ſunt niſi qñ fiūt: ⁊ vltra: mo‑
tus fit ꝗ motus deſinit eē: ꝯñia tenet ex eo ꝙ qñ entia ſuc‑
ceſſiua tendūt ad eē ſimul tendūt ad nō eſſe: ſicut pꝫ de tē‑
pore: ⁊ vltra motus deſinit eē: ꝗ motꝰ non eſt: ꝯñia tenet
ex eo ꝙ deſinit debet exponi per remotionē de preſenti:
⁊ p poſitionē de ꝑterito: ⁊ ſequit̄ a pͥmo ad vltimū motꝰ
eſt: ꝗ motꝰ nō eſt: ꝯñie intermedie ꝓbate ſunt eſſe bone.
ℂ 3ᵒ nā ſit c. vnus motus cuius vna medietas ſit a. ⁊ alia
b. tūc ſi aliqñ veꝝ eſt dicere: ꝙ c. motꝰ eſt: tunc ēt aliqñ eſt
veꝝ dicere: ꝙ a. ⁊ b. ſunt: ꝯñia tenet ex eo ꝙ a. b. nō ſunt
aliud q̄ c. p caſum: ſed ꝯñs eſt falſum. ex eo ꝙ nunq̄ qñ
erit b. erit a ex eo ꝙ a. ⁊ b. ſibi inuicē ſuccedūt: ꝗ qñ a. pͥ‑
ma medietas eſt adhuc nō eſt b. 2ᵃ ſed adhuc eſt futura. ⁊
ſilr qñ b. eſt: nō eſt a. ſed eſt ꝑterita. ℂ 4ᵒ nullus totꝰ mo‑
tus eſt: ſed ois motꝰ eſt totꝰ motus: ꝗ nullus motus eſt: ⁊
per ꝯñs nō eſt ꝯcedendū tanq̄ veꝝ: ꝙ motꝰ eſt: maioꝛ eſt
nota: ex eo ꝙ nullius totiꝰ motꝰ vna ps eſt cū alia: minoꝛ
pꝫ ex eo ꝙ motꝰ eſt quoddā ꝯtinuū: vnde ois motꝰ ē de
nūo ꝯtinuoꝝ. ℂ 5ᵒ nihil mouet̄: ꝗ nullus motꝰ eſt: ꝯñia
tenet: aūs pbat̄: qꝛ ſi aliqd moueret̄: vel moueret̄ i loco i
quo eēt: vel in loco in quo nō eēt. nō põt dici pͥᵐ: ex eo ꝙ
motꝰ ſaltē localis eſt qñ mobile acqrit ſibi locū: queꝫ non
hꝫ: nec ēt põt dici 2ᵐ: ex eo ꝙ nihil mouet̄ in illo in quo
nō eſt. ℂ 2ᵒ nā dicit Ar. in 4ᵒ phyſicoꝝ tractatu de tpe: ꝙ
de tpe nō habemꝰ niſi nūc. mō qꝛ nō ē poſſibile motū eē
in nunc ſequit̄: ꝙ hec nō eſt ꝯcedenda motus eſt: ergo.

In oppoſitū eſt Ar. in hoc 3ᵒ vbi vult ꝙ motꝰ Tex. c. 16.
eſt actus mobilis mō qḋ eſt acꝰ
mobilis eſt ſimplr: ſiue motꝰ ponat̄ aliud eē a rebꝰ pma‑
nētibꝰ ſiue nō: vꝫ ꝙ ꝯcedendū ſit: ꝙ motꝰ ſit: ſic ꝯcedit̄ ꝙ
res pmanēs eſt: ſilr aūt ſi ponit̄ ꝙ ſit aliud a rebꝰ pmanē‑
tibꝰ puta fluxus: vel aliqd hꝫ: nō minꝰ ꝯcedēdū ē de mo‑
tu q̄ ꝯcedimus de tpe ꝙ ſit: ſed de tpe ꝯcedimꝰ ꝙ ſit: ꝯce‑
dimꝰ eni iſta dies eſt: ſeptimana eſt: mō oiuꝫ iſtaꝝ ꝓpoſi‑
tionū ſubiecta: ſunt noīa tēpoꝝ ꝑterita: nō minꝰ ꝯceden‑
dū eſt: ꝙ motꝰ eſt: poſito adhuc ꝙ motꝰ ſit qdā fluxus di‑
ſtinctꝰ a rebꝰ pmanētibꝰ q̄ ſit ꝯcedendū ꝙ oratio eſt: ſꝫ de
oratiōe ꝯcedimꝰ ꝙ eſt. ꝗ maioꝛ eſt nota: qꝛ iſta oratio eſt
ens ſucceſſiuū. nec ptes eiꝰ ſunt ſil ſcḋꝫ ꝙ: nec ptes motus:
qñ eni ꝓfert̄ ſubiectū nōdū ꝓfert̄ ꝑdicatū: ⁊ econuerſo: mō
ſbm ⁊ pdicatū ſunt ptes orationis: minoꝛ pꝫ: naꝫ cōiter
ꝯcedimꝰ aliquā orationē eſſe falſam: ⁊ aliquā verā: ſed Ꝟ
nō eēt ꝯcedendū: ſi nulla oratio eēt: ⁊ lō ad videndū qua‑
liter de terminis rerū ſucceſſiuarū: ſignificatiue acceptis
verificat̄ hoc vbū eſt 2ᵒ adiacēs: veꝝ eſt ꝙ hoc verbuꝫ eſt
ſignificat inſtās indiuiſibile vel tēpus ꝑſens: vñ aliq po‑

f

fuerīt in tpe eſſe inſtās idiuiſibile:ſm alios:hoc vbū eſt. ꝯſignificat illud inſtās:ſed q2 ponere talia indiuiſibilia eſt fictitiū:vt poſtea videbit' iō ꝯcedendū eſt:ꝙ verū eſt ꝙ hoc vbū eſt ꝯſignificat tp̄s p̄ſens:qḋ ſic ſe h3:ꝙ quū conuertim' nos ſup vnā p̄tē ei':aliā dicim' eē futurā vel preteritā:ſed quū ꝯuertimus nos ſup totū illud tp̄s:dicim' quālibet eius p̄tē eē p̄ntē.verbi gratia.ſit c.dies hodierna:⁊ ſit a.p̄ͣ ei' medietas:⁊ b.2ͣ:tūc ſi nos ꝯuertim' nos ſup a.dicim' b.eſſe futurā.Si v̄o ſup b.dicim' a.eē p̄teritā.Si v̄o ſup totū c.dicim':tam a.q̄3 b.eſſe p̄ns:⁊ ſ3 hoc ꝯcedēdū eſt:ꝙ in eodē tpe ſoꝛ.currit.⁊ ſoꝛ.nō currit:ſ3 ſm diuerſas p̄tes illi' tpis ⁊ tali tpe p̄nti poſſum' vti quātumlibet magno:vel p̄uo ſic p3 ſm oēm modū loquēdi:vt ſicut dicimus in p̄nti die:aliqñ in p̄nti ſeptimana:⁊ ſic de alijs aliqñ dicim' in p̄nti tpe:vel in iſto tpe viget talis:vl' talis opinio:vnde ibi p̄ns tp̄s capit' pro maioꝛi tpe q̄3 ſit annus:vel ſint duo anni.Nota tñ quo ad noſtrā loquelā ſolem' capere tp̄s p̄ns pro iſto tpe:pro quo p̄ferim' aliquē ſermonē vel orationē q̄3uis p maiori q̄3tūlibet poſſet capi.℄ Iſto notato pono iſtā ꝯcluſionē3:ꝙ ſiue mot' ſit fluxus diſtinct' a reb' p̄manētib' ſiue nō ꝯcedendum eſt ꝙ mot' eſt:p3 q2 ſi nō videreſ ex eo' eē:ꝙ p̄tes eius ſibi inuicē ſuccedūt nec vna manet cū alia.ſ.p̄ioꝛ cū poſteriori:ſed nō pp hoc:q2 q̄3uis ē ſic ſit de tpe:tñ ſm cōe3 modū loquēdi bñ ꝯcedim':ꝙ tp̄s eſt:ſicut dictū eſt ℄ 2° nā Ar.ꝯcedit ꝙ motus eſt ſenſibile cōe:mō hoc nō eēt:niſi eſſet ꝯcedendū motū eſſe:nā qḋ nō eſt:nō eſt ſenſibile cōe. ℄ 3° calefactio eſt:ḡ mot' eſt:ꝯñia tenet ab iferiori ad ſuperi' affirmatiue:añs p̄baſ:nā calefactio eſt actio:vel paſſio:na3 genus vere p̄dicat' de ſua ſpecie affirmatiue:ſed actio ⁊ paſſio eſt gen' ad calefactionē:ḡ ꝯcedendū ē ꝙ calefactio eſt actio:vel paſſio:⁊ per ꝯñs ꝯcedēdū eſt ꝙ calefactio eſt:ex eo ꝙ a v̄bo eſt.3° adiacēte ad v̄bū eſt 2° adiacens affirmatiue eſt bona ꝯñia:qñ nō eſt ipedimētum alicui' determinationis diminuētis vel diſtrahētis:ſ3 ſic eſt in p̄poſito:ḡ. ℄ 4° nā in p̄hya nāli ſupponēdū eſt:ꝙ aliqd mouet' ⁊ ꝙ aliqd eſt motū:ſed ad hoc ſequit':ꝙ in p̄hia nāli ſupponit' ꝙ mot' eſt:nā ſicut ſequit' albū eſt:ḡ albedo eſt:ita ſequit' motū3 eſt:ḡ mot' eſt.ḡ ſic ſupponit' vnū:ita reliquū. ℄ 5° ſi nullus mot' eſſet:nihil moueret':ꝯñs falſum:nā cōiter ꝯcedim':ꝙ celū mouet':añs p3 a ſimili:q2 ſi nulla eēt albedo:nihil eēt albu3. ℄ Adhuc iſta qō nō querit verū mot' dicat aliquā entitatē diſtincta3 a reb' p̄manētib' vel nō:vel vtr3 ꝯcedendū ſit ꝙ mot' dicat aliquā entitatē ſucceſſiuā:puta fluxū:vel nō:ſ3 viſu3 eſt ꝙ motus eſt qualitercūq3 ſit ⁊c̄.

Ad rationes p̄ncipales ⁊c̄.ad p̄ma3 nego iſtā3 ꝯñiā:motus eſt:ḡ mot' fact' eſt:ſed bñ ꝯcedo iſtā:mot' eſt ḡ mot' ſit:vnde p hoc ſucceſſiua differūt a p̄manētib':q2 p̄manētia qñ facta ſunt:tūc ſunt:licet nō q̄ncūq3 ſiunt:tūc ſunt:vñ poſtq̄3 hō fact' eſt tunc eſt:ſed ſic non eſt de ſucceſſiuis:quia qua3 cito facta ſunt nō ſunt:ſic dicebat' de oratione:⁊ de ſono:vñ ſonus q̄3 cito fact' eſt:nō eſt:ſed entia ſucceſſiua qñ ſiunt tūc ſunt:vñ eſſe mot' in ꝯtinuo fieri:eſt vnū poſt aliud. ℄ Aliter pōt dici mot' eſt.ḡ mot' fact' eſt:verū eſt ſm p̄tē:ſed nō ſm totū:vnde qñ dicim' mot' eſt:tunc ꝯuertētes nos' ſup vnā p̄tē eius ⁊ nō ſup aliā dicim' illā aliā eſſe p̄teritā vel futurā factā vel fiendā:ſi eni ꝯuertim' nos ſup poſterioꝛē:dicimus p̄ioꝛē eē factā:ſi aūt ꝯuertim' nos ſup p̄ioꝛē:dicimus poſterioꝛē eſſe fiendā:ſi v̄o ſup totalē motū dicim' tam p̄ioꝛē:q̄3 poſterioꝛē eſſe vnā poſt aliā. ℄ Ad ſecūdū mot' eſt.ḡ mot' deſinit eē:nego ꝯñiā:q2 non dicim' motum deſinere eſſe:niſi qñ p̄mo totaliter factus eſt:⁊ quando dicebat' ꝙ ſic mot' tendit ad eſſe:ita tēdit ad nō eē:ꝯcedat':⁊ negat'.ḡ deſinit eē:q2 ita p̄baret' ꝙ anteq̄3 res inciperet eē:deſineret eē:q2 ſicut tendit ad eſſe.ita tēdit ad nō eſſe poſt eē:vnde ſicut antichꝛiſtus tendit ad eſſe:vel ſicut eſt tēdentia antichꝛiſti ad eſſe:ita eſt tēdentia antichꝛiſti ad nō eſſe poſt eē:⁊ tñ nō dicimus iam ꝙ antichꝛiſt' deſinat eſſe. Aliter pōt dici:ꝯcedo motus eſt:ḡ motus deſinit eē:verū eſt ſm p̄tem:ſed nō ſm totū:nec ex hoc ꝯcludit' ꝙ mot' ſit:⁊ nō ſit. ℄ Ad tertiū cōcedo ꝙ a.⁊.b.ſunt p̄ncipaliter ⁊ b.tñ poſt a.Et qñ dicebat' qñ a.eſt:nō eſt b. dico imo q2 iſto totali tpe in quo eſt c.mot':tam a.q̄3.b. ſunt:verūtñ ſi capiam' partē illius tpis in qua eſt a.medietas adequate pro tpe preſenti:tūc bene ꝯcedim' ꝙ a. ⁊ b.nō eſt:⁊ econuerſo de b.⁊ ſuo tpe ſi a.capiat' totale in quo eſt totali c.motus:dico ꝙ cōcedendū eſt ꝙ tam.a.q̄3 b.eſt:licet vnū poſt aliud. ℄ Ad quartū nullus tot' motus eſt:nego:na3 capiat' totale tēpus in quo eſt totalis c. motus:pro tēpoꝛe p̄nti:dico ꝙ in illo tēpoꝛe p̄ncipaliter eſt motus c.Et ſi diceret' eē motus:ſtat in continuo fieri vnū poſt aliud:dico ꝙ ſi ly poſt denotat aliquod tēpus: vltra illud:tēpus in quo eſt c.motus totalis:nego ꝙ tūc c.mot' eſt in cōtinuo fieri vnu3 poſt aliud.Si tñ poſt denotat mihi tempus intrinſecū tēpoꝛis menſurātis c.motum totalem:bene cōcedo:nec eſt cōtra dicta. ℄ Ad q̄ntū nihil mouet':nego:⁊ qñ dicit' vel in loco ⁊c̄.dicit' ꝙ in loco totali in quo eſt per totale tēpus menſurans motu3: verbi gratia:ſi ſoꝛ.cras iret ad curiam Romanā per.10. dies:tunc moueret' in illo totali ſpacio ſm longitudinē: qḋ eſt infra hīc ⁊ curiā romanā:⁊ tunc vlterius diceremus:ꝙ per illud totale tēpus ſoꝛ.occuparet illud totale ſpaciū per partes tñ poſt partē.vlterius diceremus ꝙ ſi cōtinue eēt in motu:cōtinue eēt in loco maioꝛi ſe:⁊ nunq̄3 in loco ſibi equali:aliter eni quieſceret ⁊ nō moueret' nec in ſcḋa:⁊ ſic de alijs:ex hoc p3 ad ſcḋm argumētū de quo plus patebit poſtea. ℄ Ad vltimū q̄liter ſit intelligēdū.ſ. de tpe nō hēmus niſi nunc:videbit' poſtea in 4° huius.

℄ Tex.cōmēti.xxiij.

℄ Quid q̄dē igitur motus ſit:⁊ vniuerſaliter:⁊ ſm p̄tē ⁊c. Qō.v.

Queritur nunc 5° verū motus alterationis ſit res diſtincta a qualitate que acquirit':⁊ a q̄litate que deꝑditur:⁊ ab alterabili cui talis qualitas acqritur:vel deꝑdit'.Et arguit' p̄mo ꝙ ſic. Illa que ſic ſe habēt ꝙ vno corrupto reliquum manet diſtinguunt' abinuicē:ſed ſic eſt de alteratiōe ⁊ p̄dictis:⁊ aliquo eoꝝ:ḡ maioꝛ nota:⁊ minoꝛ p̄baſ:q2 in calefactione aque:calefactio que eſt alteratio corrūpit':quū caliditas acq̄ſita manet:⁊ ſilr ſcḋm cui talis caliditas eſt acq̄ſita. ℄ 2° ens ſucceſſiuū ⁊ ens p̄manēs diſtinguūtur abinuicē:ſed alteratio cum ſit ens ſucceſſiuū:qualitas aūt ad quā eſt alteratio:eſt res p̄manens:⁊ ſilr alterabile: ḡ maioꝛ nota:minoꝛ p̄baſ:q2 in calefactione aque calefactio dicit' ens ſucceſſiuū:caliditas aūt ⁊ aqua dicunt' entia p̄manētia. ℄ 3° calefactio eſt g̃ñatio caliditatis:īmmo g̃ñatio caliditatis nō eſt alterabilis.nec ē caliditas:quia aliter g̃ñationis eſſet g̃ñatio.qḋ eſt cōtra Ar. 4° huius. Tex.cō.10

℄ 4° nam p̄pꝛie dicimus alteratio eſt velox vel tarda: ſed nō p̄pꝛia dicimus qualitatem:ad quam eſt alteratio eſſe velocem vel tardam:nec ēt ſcḋm alterabile eſſe velox vel tardum.ergo. ℄ Quinto niſi alteratio diceret rem diſtinctam a qualitate ⁊ ab alterabili:ſequitur alterationē nō differre a creatione:mō hoc eſt falſum:falſitas patet: ſed conſequentia p̄bat':nam alteratio ⁊ creatio nō differunt p̄enes habere ſubiectū preſuppoſitū:⁊ nō habere ſcḋm preſuppoſitū:nā aliqua creatio h3 bene ſcḋm p̄ſuppoſitū:ſicut aliqua creatio anime intellectiue:illa cui preſupponit' corpus humanum preſuppoſitum:nec etiam differunt p̄enes hoc ꝙ alteratio eſt temporalis:creatio non:ſed ſicut alteratio ſit in tempoꝛe:ita creatio poteſt fieri in tempoꝛe:

ri in tpe: vnde ſi deo placeret ipſe poſſet creare vnā rem ſucceſſiue: ⁊ ſpaliter: creando vnam eius partē poſt aliā. ergo vbi in alteratiõe nõ poneret̃ fluxus ſuperadditus: qui nõ poneret̃ in creatiõe: nõ videret̃ eē diſtinctio inter alterationē: ⁊ creationē. ¶ 6° arguit̃ auctē cõmētatoris. qui diſtiguēs motū: dicit ꝙ motus põt capi dupl'r: vno mõ pro forma: ſeu pfectiõe ad quā eſt mot⁹: ſeu que per motū acquirit̃. Alio mõ pro fluxu vel via ad iſtā formā: vel ad iſtā pfectionē: ⁊ dicit vlteri⁹ ꝙ pͥncipalis acceptio motus eſt verior. ſcḋa eſt famoſior. Et dicit vltra ꝙ mot⁹ in pͣ acceptiõe eſt in trib⁹ pdicamētis. ſ. quãtitate: q̃litate. ⁊ vbi: In 2ͣ aūt acceptiõe eius eſt in pdicamēto paſſiõis. Ex his dictis cõmētatoris videt̃ ꝙ motus alteratiõis ſit qdā fluxus ſupadditus ⁊ diſtinctus a pfectiõe ſeu formā: que per motū alterationis acquirit̃ ſeu abijcit̃: vel a ſbto cui talis alteratio acquiritur vel deperditur.

In oppoſitum arguitur ſic: auctē Ar. ⁊ alia auctē cõmētatoris. ſ. ire ad calorē quodāmõ eſt calor. Ex quo videt̃ calefactionē nõ eē aliā rem a calore qui acquirit̃. ¶ 2° auctē Ar. in iſto tertio mot⁹ nõ eſt aliqd pter res ad quas ē mot⁹. ¶ Rñdeo ad iſtā qõnē ponēdo talē ꝯnem ꝙ ad alterationē nõ requirit̃ aliquis fluxus diſtinctus a q̃litate: que acquirit̃ vel abijcit̃: ⁊ a ſbto cui talis q̃litas acquirit̃: vel abijcit̃. verbi grã ad calefactionē nõ acquirit̃ res diſtincta: que ſit fluxus diſtinct⁹ a caliditate ⁊ ab alterabili. pbat̃ ſic calefactio põt ſaluari abſqȝ omni fluxu ſupaddito. ergo ꝯcluſio vera. ꝯña tenet ex eo ꝙ fruſtra ſaluat̃ per plura qḋ
Tex. cõ. 4. põt ſaluari per pauciora per Ar. pͦ phyſi. añs pꝫ: qꝛ quacūqȝ re circumſcripta a ſbto: ⁊ a caliditate poſito hoc ſolo: ꝙ caliditas acquirat̃ illi ſbto per partē poſt partē: ſaluatur calefactio que eſt hmõi alteratio. ergo non eſt neceſſe ponere talē fluxū ſupadditū q̃litati ⁊ alterabili. ¶ 2° ad idē: nam ſi poneret̃ talis fluxus ſupadditus: hoc maxime videret̃ pp hoc ꝙ ſine tali fluxu: nõ poſſet ſaluari ſucceſſio in motu alterationis: ſed oſtēdo ꝙ põt: ⁊ per ꝯñs fruſtra ponit̃ talis fluxus: ꝙ vñ talis ſucceſſio poteſt ſaluari poſito hoc ſolo ꝙ alterabile imediate añ hoc aliquā q̃litatē habuit quā modo non habet ⁊ imediate poſt hoc habebit aliquā q̃litatē eiuſdē ſpēi: quā mõ nõ habet. modo ad hoc nõ requirit̃ aliquis fluxus ſuperadditus: qꝛ hoc poteſt ſaluari ſolo poſito ꝙ alicui ſubiecto ꝯtinue per partē poſt partē acquirat̃. ¶ 3° ad ſaluandū mutationē ſubitam nõ oportet ponere aliquid tale ſupadditū forme ⁊ materie. ergo nec hoc oportebit ad alterationē: ꝯña tenet: qꝛ non videt̃ maior eſſe ratio hic ⁊ ibi: añs pbatur: nam hoc ſolo poſito: ꝙ mã non habeat aliquā formā: quā imediate ante hoc habuit ſaluat̃ mutatio ſubita ppter hoc: ꝙ hoc ſolo poſito ſaluatur materiā aliter: ⁊ aliter ſe habere: per aliquod ſm ſe totum acquiſitū primo: q̃ȝ imediate ante hoc ſe habuit. ¶ Quarto ſi ad alterationem: ſicut ad calefactionem requireret̃ talis fluxus diſtinctus a caliditate que acquirit̃ ab alterabili: ille de nouo produceretur: ſicut caliditas. ergo ſicut talis fluxus requiritur ad productionē caliditatis: ita ad productionem talis fluxus requiritur vnus alius fluxus. ⁊ ſic in infinitū. ſi autem dicatur ꝙ talis fluxus pducitur abſqȝ alio fluxu ſibi ſupaddito: ita dicam: ꝙ in alteratione ſicut in calefactiõe caliditas: que pducit̃ etiā põt ſine tali fluxu pduci: ⁊ per ꝯñs nõ requirit̃ talis fluxus ſupaddit⁹ ad alterationem. ita ꝙ ſine hoc ꝙ ponamus huiuſmodi fluxum poſſet ſaluari: ꝙ ſubiectum alteratur continue aliter ⁊ aliter ſe habet per formam: que ſibi per partem poſt partem acquiritur: non eſt neceſſariū ponere huiuſmodi fluxum. ſed forte quia aliquo caſu poſito non implicante contradictionem non videtur hoc poſſe ſaluari motu locali talem fluxum ſuperadditum: non autem in motu alterationis: de hoc poſtea videbitur clarius.

Ad rõnes pͥncipales. ad primā qñ dicit̃ mot⁹ alterationis corrūpitur: dico ꝙ iſta debet exponi: ꝙ hec ꝓpoſitio deſinit eē vera: mot⁹ alterationis eſt: qñ tñ hec nõ deſinit eſſe vera: alterabil' eſt nec ſilr hec qualitas eſt. verbi gratia in calefactione aque q̃uis qualitas. ſ. caliditas que partibiliter acquirit̃ ſit illa calefactio. tñ illa qualitas manebit qñ ipſa nõ manebit calefactio: ⁊ ideo nego iſtā de virtute ſermonis calefactio corrūpitur: qñ caliditas manet: qꝛ caliditate manente ipſa bene deſinit eē calefactio: poſtq̃ȝ ante erat calefactio. ⁊ igitur tunc hec deſinit eſſe vera: calefactio eſt q̃uis illud qḋ erat calefactio: nõ deſinat eſſe. ¶ Ad ſecundā cū dicit̃: ꝙ calefactio eſt res ſucceſſiua ⁊c̃. dico ꝙ hoc debet itelligi ꝙ hoc nomen calefactio: ſignificat aliquā rem nõ abſolute: ſed cõnotando vnā eius ptē cõtinue acquiri poſt aliā: ſed qꝛ hic terminus caliditas nõ hꝫ talē ꝯnotationē. nos dicim⁹ ꝙ calefactio eſt ens ſucceſſiuū: ⁊ caliditas ſupponit pro eadē re: ⁊ iõ ſolet dici ꝙ caliditas ⁊ calefactio bñ ſunt idē realiter: non tñ ſm diuerſas diffinitiones exprimētes qd noīs: ⁊ cõſimili mõ gloſant̃ auctēs ſi que ſiant cõtra dicta ſignificātes ens ſucceſſiuū differre a pmanente. ¶ Ad tertiā: calefactio ⁊c̃. cõcedo ꝙ gñationis bñ ē generatio: ⁊ vlterius dico ꝙ Ar. in 5° phyſicoꝝ nõ negauerit talē ꝓpoſitionē tanq̃ȝ falſam: ſed tanq̃ȝ impropriā: ſic negaret̃ iſta: figura eſt res figurata. pp hoc qꝛ eſt predicatio denominatiua: ⁊ tñ predicatū nõ ꝯnotat aliqd aliud q̃ȝ cõnotat ſbm: qḋ tñ requirit̃ ad predicationē denominationis propriā. ¶ Ad quartā dico ꝙ caliditas ſꝫ iſtā rõnē: ſm quā dr̃ caliditas: nõ ꝓprie dicit̃ velox vel tarda ſed bñ ſm iſtā rõnē: ſm quā dr̃ calefactio: nec hoc eſt contra dicta. ¶ Ad quītā dico ꝙ abſqȝ hoc ꝙ ponam⁹ talem fluxū ſupadditū: adhuc alteratio differet a creatiõe: qꝛ alteratio eſt q̃litas q̃ per partē ante ptē ab agēte nãli educit̃ de potētia mãe. creatio autē nõ ſit ab agēte nãli ſꝫ ſupnãli: nec per eductionē alicuius de po^a mãe: ſed per inductionē ⁊c̃. ¶ Ad auctē cõmētatoris ꝙ aliqñ accipit̃ motus pro forma. dico ꝙ ipſe non notauit aliud niſi ꝙ res ad quas dr̃ eē mot⁹: poſſunt ſignificari p noīa nõ ꝯnotātia illas res ꝯtinue per ptē poſt partē acquiri: ⁊ talia nomina quedā ſunt de pdicto q̃litatis: ⁊ quedā quantitatis. Quedā vero vbi. Alio mõ ꝙ ille res poſſunt ſignificari p noīa cõnotantia ꝙ per ptē poſt ptē ꝯtinue ille res acquirunt̃ ⁊ talia noīa ſunt in pdicamēto paſſionis: vel etiam actionis: mõ cū iſta ſignificat nõ ſignificat eſſe talē fluxū rem ſupadditā rebus pmanentib⁹: vbi gratia. illa res ē que eſt caliditas põt ſignificari per hoc nomen caliditas: vel per hoc nomen calefactio: quādo ſignificat̃ per hoc nomen caliditas: tunc nõ denotat̃ ꝙ ſit in cõtinua tendētia ⁊ acquiſitione vni⁹ ptis poſt partē in aliquo ſbiecto: ſed qñ ſignificat̃ per hoc nomen calefactio: tūc denotatur ꝙ ſit in ꝯtinuo fluxu: ⁊ acquiſitione vni⁹ ptis poſt aliā: ſeu ꝙ cõtinue ſucceſſiue: ⁊ nõ ſic vna pars eius cõtinue acquiratur alicui ſubiecto. ⁊ hoc cõmentator notauit per pdictam auctoritatem. ⁊ non plus ⁊c̃. Qõ. vj.

COnſequenter quero: vtrum ſm Ar. ⁊ eius cõmētatorē ad hoc ꝙ aliqd moueatur localiter requirat̃ aliq̃ res: que ſit qdā flux⁹ diſtinctus a mobili ⁊ loco. Et arguit̃ pͥmo ſic ⁊ ſpãliter ꝙ ſit res diſtincta a mobili ſm naȝ
Ar. dicit 3° huius: ꝙ motus eſt in fieri vnū poſt aliud: ſꝫ Tex. cõ. 15.
hoc ita ꝯuenit motui locali ſicut alijs motibus: mõ nec mobile: nec locus eſt in fieri vnū poſt aliud: ergo ſꝫ Ar. nullū iſtoꝝ ē motus localis: ⁊ p ꝯñs: qñ aliqd mouet̃ localiter acqrit aliqd diſtinctū ab ipſo mobili ⁊ loco. ¶ 2° nã per Ar. ⁊ cõmētatorē: motus localis ē ens ſucceſſiuū: ſed nec mobile: nec locus eſt ens ſucceſſiuum: ergo. ¶ 3° motus localis menſurat̃ tēpore per Ar. ⁊ cõmentatorē

quarto huius:ſed locus ⁊ mobile non mēſurantur tem
po ⁊c:ergo q2 partes eoꝝ nõ diuidunt partib⁹ temporis.
¶4° ſm Ar.⁊ cõmētatorē mobile ⁊ loc⁹ ſunt in inſtāti:
ſed mot⁹ nõ eſt in inſtāti ſm eos:⁊ ſm veritatem:ğ.¶5°
mot⁹ localis ſit a mouēte:ſed nec loc⁹:nec mobile ſit a mo
uente:ğ mot⁹ localis:nõ ẽ mobile:nec locus:maior pz:
quādo aliqs ꝓicit aliquē lapidē ſurſum.¶6° nã ſz Ar.
Tex.cõ.6. in iſto 3° motus eſt actus entis in po²:mō hoc eſt veruz
de motu locali:ſicut de alijs motib⁹:ſed mō nec loc⁹:nec
mobile eſt act⁹ entis in po²:ğ.¶7° ſm Ar.2° de anima:
motus localis eſt ſenſibile cõe:modo nec mobile nec loc⁹
eſt ſenſibile cõe:ğ.Ex his videt ꝙ quū aliqd mouet loca
liter:ꝙ ſm intentionē Ar.⁊ cõmentatoris:mobili acqui
rat aliqua res:que nec eſt mobile:nec locus.Deinde ꝓba
tur ſpāliter:ꝙ ſm intentionē Ar.⁊ cõmētatoris mot⁹ lo
calis nõ ſit ipm mobile ꝑmo:q2 ſm eos:motus eſt actus
mobilis nihil aūt eſt actus ſuiipſius:ğ.¶2° q2 ſm cõmē
tatorē:motus eſt de eſſentia termini ad quē:hoc eni dicit
in qnto huius:ſed mobile:nõ eſt de eſſentia termini ad
Tex.cõ.18. tertij phy. quē:ğ.¶3° nam ſm Ar.⁊ cõmētatorē motus localis eſt
in mobili ſubiectiue:mō nihil eſt in ſeipſo ſubiectiue:ğ.
¶4° nõ ponat ꝙ aliqđ graue puta terra ꝓiciat ſurſum:
tunc ꝓbo ꝙ iſte mot⁹ nõ eſt illa terra:nã iſte mot⁹ eſt vio
lentus terre ſm Ar.ſed terra nõ eſt violenta ſibi ipſi ſm
eundem:ğ terra nõ eſt ille motus.plures rõnes pñt fieri:
quaꝝ ſolutiones patebūt ex ſolutionib⁹ argumentoꝝ fa
ctoꝝ.¶Deinde ꝓbat ſm veritatē:ꝙ motus nõ ſit mobi
le:nec locus:nã poſito ꝙ forma quecunqꝫ ſeparet a mã:
⁊ tunc illa mã moueret localiter:tunc ſi ille motus eēt il
la mã:⁊ cū motus ſit actus entis in po² ſequeret:ꝙ mate
ria eſſet actus:ſed hoc eſt falſuz:q2 ponit pura po².nec ēt
pōt dici ꝙ ille motus ſit locus:q2 ille mot⁹ eſſet ſubiecti
ue in illa mã.ſed locus nõ:q2 locus eſt extrinſec⁹ locato.
¶2° nã poſito ꝙ mūdus fieret vnū ꝯtinuū:quo facto de
us volueret illō circulariter:ab oriēte vſqꝫ occidens:vel
moueret ēt totū mundum motu recto:tunc ex quo mū
dus mouet:⁊ nõ alio motu ꝗ̄ motu locali:⁊ adhuc qli
cunqꝫ motu:oporteret ꝙ aliter ſe haberet ꝗ̄ prius ſe ha
buit:ſed nõ aliter ſe haberet ad aliqđ extrinſecū:ſicut pa
tet de ſe:cū nullum tale ſit:ğ oporteret habere ſe aliter ad
aliquod intrinſecum:ita ꝙ nūc hēt aliqđ:qđ prius non
habuit in caſu ꝑdicto:hoc non poſſet ſaluari:niſi pone
remus aliquē fluxū inherentē ei de nouo acquiſitū:per
quē ſe haberet aliter ꝗ̄ prius.ex eo ꝙ nihil pōt ſe hēe ali
ter in ſe ipſo:niſi aliquid ſit deperditum:vel acquiſitū.

In oppoſitū arguit ſic ſi ad hoc ꝙ aliquid mo
ueret localiter ⁊c.ſequeret ꝙ mo
tus eſſet mot⁹ ⁊ alī⁹ ⁊ aliter:⁊ ſic in infinitū:ꝓbat ꝯñtia:
q2 talis fluxus poneret in mobili ſubiectiue:cum motis
nobis mouent oia que in nobis ſunt:talis mot⁹ moue
retur localiter ſicut ipm mobile cū adhoc ꝙ aliquid mo
ueat localr:reqrat talis flux⁹ ſupadditus mobili:tūc talis
mot⁹ moueret mediāte alio motu:⁊ ſic in infinitū:ğ vide
tur:ꝙ nõ ſit ponēdus talis fluxus diſtictus a mobili:nã
ſic nõ implicat ꝯdictionē res quaꝝ vna eſt in alia vnam
cõſeruare:⁊ aliā annihilare:mot⁹ localis pōt ꝯſeruari:tñ
mobili ꝗ̄ loco annihilato:⁊ ſic eēt mot⁹ localis:⁊ tamen
nihil moueret localiter.¶3° deus pōt aliquā rez de no
uo creare:qua creata pōt ipſaz mouere localiter abſqꝫ ꝓ
ductione alicui⁹ rei noue:mō hoc nõ poſſet ſi ſemper ad
hoc ꝙ aliqđ moueat localiter requirat fluxus inherens
mobili.¶4° nã dicit cõmētator ꝙ mot⁹ eſt de eēntia ter
mini ad quē:mō in motu locali:nõ eſt aliqs termin⁹ ad
quē ꝗ̄ locus:ğ videt ꝙ mot⁹ localis nõ ſit res diſtincta a
mobili ⁊ loco.¶5° quies nõ eſt res diſtincta a re qeſcen
te:ğ nec mot⁹ a mobili:añs ꝯcederet Ar.⁊ cõmētator.⁊
ꝯñtia videtur ꝓbabilis:q2 ex quo ita quies eſt ſenſibile cõe
ſicut motus:videt ꝙ ſic nõ eſt res diſtincta a quieſcibili:

nec motus a mobili.¶6° nõ eſt ponēda pluralitas enti
um ſine neceſſitate:per Ar.ꝑ huius peccatū eſt fieri ꝑ plu Tex.cõ.41
ra ⁊c.ſed nos poſſumus ſaluare motuz localē:abſqꝫ hꝫ ꝙ
ponamus hu⁹ fluxū ſupadditū mobili:ğ.¶7° ad hoc ꝙ
aliqđ moueat localiter:nõ reqrit:nec debet poni hu⁹ flu
xus:ğ aſſumptū pz q2 per hoc ꝙ mobili ſucceſſiue eſt in
alio loco:poſſum⁹ ſaluare ꝙ ipm moueat localiter abſqꝫ
ſupadditiõe talis fluxus:ğ ⁊c.de iſta qõne forte aliter pt
dici ſm iſta que eſſent admitēda:ſm Ar.⁊ cõmētatorē.
⁊ ſm iſta que eſſent admittenda ſz veritatē:de ꝑ videbi
mus nūc de ſcđo videndū ē in qõne ſequēti imediate ⁊c.

Quantū ad ꝑ^m opz ante oia ſupponē qđ nois mo
ueri:⁊ qđ nois moueri localiter:vñ mo
ueri eſt ꝯtinue ⁊ ſucceſſiue aliter ſe hēre nūc ꝗ̄ ꝑus ſe hūit
moueri vo localiter eſt ſucceſſiue ⁊ ꝯtinue eē in alio loco
ſuppoſita imobilitate loci:quā ꝯcedit Ar.in 4° huius. Tex.cõ.41
Iſto ſuppoſito ſciendū eſt ꝙ de iſta qõne aliq tenuerunt
ꝙ ſm Ar.⁊ cõmētatorē nõ pōt aliqđ moueri localiter ſi
ne fluxu diſtincto a mobili ⁊ loco.Alij aūt tenēt ꝙ poſſet
ſine hu⁹ fluxu:⁊ de nũo iſtoꝝ qdā dixerūt:ꝙ ad hoc ꝙ ali
qđ dicat moueri localiter:ſufficit ꝙ ꝯtinue ſe habeat ali
ter ⁊ aliter ad vnū aliud corpus.¶Alij aūt dixerūt ꝙ ad
hoc ꝙ aliqđ moueat localiter requirit ⁊ ſufficit ꝙ mo
bile ſiat in alio loco ꝗ̄ ꝑus.ſed ambo iſti modi dicēdi de
ficiūt:ꝑm⁹ eni deficit:q2 ita ſequeret ꝙ ita quieſcens mo
ueret:ſicut illud qđ in rei veritate mouet.ſed hoc ē falſuz
ꝯñtia ꝓbat:q2 ſit a.vnū corpus qeſcēs.⁊ ſit b.vnū corpus
qđ moueat:tūc ita ſe hꝫ aliter a.ad b.ſicut b.ad.a.ğ ſi ex hꝫ
aliqđ corpus diceret moueri.ꝙ aliter ſe hēt ad aliud cor
pus ꝗ̄ ꝑus ſe habuit:ita a.qeſcēs moueret ſicut b. Nec ſe
cūdus modus dicēdi ſufficit:ꝙ aliqđ corpus poſſet eſſe
mō in vno loco:⁊ poſtea in alio loco:abſqꝫ hoc ꝙ moue
ret localiter:ꝗuis bñ mutet localiter:vnde deus poſſet
ponere vnū corpus nūc in vno loco:⁊ poſtea ipꝫ moue
re ⁊ ponere in alio loco abſqꝫ motu locali:dico ğ aliter:
vt mō mihi apparet:ponēdo iſtā ꝯnē:ꝯ illā ꝑmam opi
nionē:que ponit hu⁹ fluxū ſupadditū.¶Et ſit iſta ꝯ.ꝙ ſz
illa que admiſiſſent Ar.⁊ cõmentator ad hꝫ ꝙ admoueat
requiritur ⁊ ſufficit mobile,⁊ loc⁹.⁊ mouēs.non tñ iſta
abſolute:ſed ꝙ mobile cõtinue ⁊ ſucceſſiue ſit in alio.⁊
alio loco ſuppoſita imobilitate loci.quam ſupponerent
Ar.⁊ cõmētator:nec reqrit talis flux⁹ ſupaddit⁹:⁊ arguo
ꝑ rõnem cõſimē:que ꝓbāt:ꝙ i motu alteratiōis poſſu
mus ſaluare ſine tali fluxu mobile ꝯtinue aliter ⁊ aliter
ſe hēe ꝗ̄ ꝑus ſe habuit.ğ in motu alteratiōis nõ ē ponē
dus talis flux⁹ ſupaddit⁹ mobili ⁊ forme que acqrit vel
deꝑdit.ita arguā in ꝓpoſito:cū aliqđ mouet localr poſſu
mus ꝯtinue ſaluare ꝙ ipm aliter ⁊ aliter ſe hēat abſqꝫ ta
li fluxu ſupaddito:ğ nõ opz ponere talē fluxū ſupadditū
añs ꝓbo:⁊ ſuppono ꝙ ad oēm motū localē reqrat mobi
le.2° ꝙ ad cõem motū localē reqrat loc⁹:oēs iſte ſuppoſi
tiones patēt ex qđ nois moueri localiter:iſtis duob⁹ po
ſitis:mobile ꝑ hꝫ ꝙ ꝯtinue eſt in alio ⁊ alio loco:hꝫ ſe ꝯti
nue aliter ⁊ aliter abſqꝫ hꝫ ꝙ ponat talis flux⁹:ğ ⁊c. Sed
dices vltima ſpera mouet localr:⁊ tñ nõ poſſum⁹ ſalua
re:ꝙ ꝯtinue ſe hēat aliter ⁊ aliter:ꝑꝑ hꝫ ꝙ ſit in alio ⁊ alio
loco:ex quo nõ ē i aliquo loco:ğ v: ꝙ ſi hēat alr ꝑ fluxū
talē ⁊c.Et ad hꝫ dico:ꝙ vltima ſpera nõ mouetur localr
ſm ſe totā collectiue ſumptā:pz hꝫ:q2 ꝯtinue manet i eo
dē loco:nihilomin⁹ ſic ſibi cõpetit eē in loco:ita ⁊ ēt ſibi cõ
petit moueri localr rõne ptiū.mō ſic ptes mouent locali
ter ⁊ ꝯtīue ſe hñt alr ⁊ alr nõ ꝑ aliquē fluxū eis ſupaddi
tū:ſz ꝑꝑ hꝫ ꝙ ꝯtī⁹ ſūt i alio ⁊ alio loco:⁊ ſic pz ad rõnē illā.

Ad rõnes ꝑncipales.ad ꝑmā mot⁹ ē in fieri:dico
ꝙ ꝑ hꝫ Ar.nihil aliud voluit dicē niſi
ꝙ quū aliqđ mouet ꝯtinue ſe hꝫ alr ⁊ alr ꝗ̄ ꝑus ſe habu
it:vt ſi aliqđ mouet localr ꝯtinue ē in alio ⁊ alio loco:ita
ꝙ ꝑ iſtā auctē bñ ꝯuincit ꝙ ad poſitionez loci ⁊ mobilis
abſolute

abſolute nõ dicim⁹ aliqd moueri. ſed ad poſitionẽ mobilis ſucceſſione exiſtis in alio ⁊ alio loco dicim⁹ aliqd moueri. ¶ Ad 2ᵐ mot⁹ ẽ ens ſucceſſiuũ ⁊c. dico ꝙ Ar. per h̄ noluit dicere: ꝙ mot⁹ ſit talis flux⁹ ſupadditus: ſꝫ voluit dicere p h̄ tm̄ ꝙ qñ aliqd mouet̃: tũc ipm̄ ſucceſſiue ſe hꝫ aliter: ⁊ alr̄ nũc q̃ꝫ prius. ¶ Ad 3ᵐ: mot⁹ ↄ̱diuidit̃ tp̄e per h̄ voluit ꝙ quñ aliqd mouet̃ in vna pte tp̄is acq̃rit aliqd: ⁊ in alia pte tp̄is aliud. nõ ꝙ ſit talis flux⁹: ſꝫ ꝙ ſit de p̄dito quãtitatis: vel q̃litatis: vel vbi. accipiendo ee in p̄dito de cui⁹ ꝑnoĩe demõſtrãte ipm̄ v̄ificat̃ gn̄aliſſimũ talis p̄dti. ¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ imo ſi ponerent̃ iſtãtia indiuiſibilia: ⁊ hoc ad itellũ ad quẽ ponunt̃: hec ẽ ↄ̱cedẽda mot⁹ ẽ in inſtãti ſm̄ dicta: ſicͭ hec ẽ ↄ̱cedẽda mobile ẽ in iſtãti. ſꝫ tamẽ hec eſt negãda: mot⁹ ẽ mot⁹ in iſtanti: ſicͭ iſta ẽ negãda mobile mouet̃ in iſtanti. ⁊ iſtã itellexit Ar. quñ dixit nõ eſſe motũ in iſtanti. ¶ Ad 5ᵐ dico ꝙ ita mot⁹ ſit a mouẽte ſicͭ mobile ⁊ loc⁹: ſed bñ ↄ̱cedo: ꝙ mot⁹ ſit mot⁹ a mouente: hoc ẽ ꝙ mobile ſit alr̄ ⁊ alr̄ ſe hñs: h̄ eſt a mouẽte. ¶ Ad 6ᵐ mot⁹ ẽ act⁹ ⁊c. dico ꝙ Ar. p h̄ intellexit: ꝙ quũ aliqd mouet̃: tũc actu hꝫ aliqd alicui⁹ gñis ⁊ adhuc ẽ in poᵃ ad aliud: ⁊ imediate poſt h̄ hẽbit illud. ¶ Ad aliã dico ꝙ p hoc Ar. noluit plus dicere: niſi ꝙ a pluribꝰ ſenſibꝰ pot pcipi: ꝙ aliqd mouet̃: tactu eniꝫ poſſum⁹ pcipe ꝙ aliquid mouet̃ ſilr̄ viſu. ¶ Ad rõnes alias que ꝓbãt ꝙ mot⁹ eſſet mobile: ad ꝓmã qñ dicebat̃ ꝙ mot⁹ eſt act⁹ mobilis: dico ꝙ h̄ nõ itelligit̃ ꝙ mot⁹ ſit aliq̃ res diſtĩcta a mobili que ſit act⁹ mobilis: ſed itelligit̃ ꝙ qñ mobile mouet̃ actu: hꝫ aliqd qð ꝑus nõ habuit: vel actu caret aliq̃: quo pri⁹ nõ caruit. ¶ Ad aliã dico ꝙ mot⁹ dꝫ ee de ẽẽntia termini ad quẽ: dico ꝙ mot⁹ nõ accipit̃ p eo qð mouet̃ ſed p illo qð ſucceſſiue mobili acq̃rit̃ vel dep̄dit̃: nec ex hoc ſequit̃ aliqd ↄ̱ dicta. ¶ Ad aliã mot⁹ eſt ſubiectiue in mobili dico ꝙ ibi nõ capit̃ in ee ſicͭ actio in ſubiecto: ſꝫ ibi capit̃ in ee p denoĩatiue p̄dicari: vñ mot⁹ eſt i mobili. i. mot⁹ ẽ p̄dicabilis denoĩatiue de mobili: vbi gr̃a mobile mouet̃. ¶ Ad aliã ꝓiciat̃ vn⁹ lapis ſurſuꝫ: tunc ibi ẽ mot⁹ violẽt⁹: dico ꝙ p motũ violẽtũ terre nõ dꝫ itelligi aliq̃s flux⁹ ĩherẽs: violẽtꝫ dꝫ itelligi ꝙ terra talr̄ mouet̃ h̄ ẽ a motore extriſeco: ita ꝙ h̄ totũ: mot⁹ violẽt⁹: cã breuiloquij ponit̃ loco vni⁹ alteri⁹ longe oratiõis mobile. ſ. ↄ̱tinue alr̄ ⁊ alr̄ ſe hꝫ: ⁊ h̄ eſt a motore extrinſeco. ¶ Deinde ad rõnes: q̃ nõ ſũt nãles: ſed ſꝫ veritatẽ ⁊ fidẽ ꝓbãtes motũ localẽ non ee mobile: nec locũ. ¶ Ad ꝓmã quum arguebat̃ p̄bat̃ ꝙ forma denudet̃ a mã: ⁊ mãeat ſine aliq̃ forma iſtũ caſuꝫ nõ admitteret Ar. nihilomin⁹ ſi admitteret̃: pp̄ h̄ nõ oporteret ↄ̱cedere ꝙ ad h̄ ꝙ aliqd moueret̃ localr̄: poneret̃ flux⁹ talis: ꝙ ſine tali fluxu poſſet ſaluari ꝙ mã ſe hẽret alr̄: ⁊ alr̄ pp̄ h̄ ꝙ ↄ̱tinue eẽt in alio ⁊ alio loco. ¶ Ad aliam dico ꝙ nec Ar. nec cõmẽtator admiſiſſent aliq̃ mõ ꝙ tot⁹ mũdus fieret vnũ ↄ̱tinuũ: ⁊ ſilr̄ ꝙ moueret̃ ab oriẽte ⁊c. nec ſilr̄ admiſiſſet ꝙ de⁹ poſſet mouẽ iſtũ mũdũ motu recto: verũtñ ſi iſti p̄ caſus admitterẽt̃ nõ pp̄ h̄ ↄ̱cedẽdũ eẽt ꝙ mundus moueret̃ localr̄ pp̄ h̄: q: ad h̄ ꝙ moueat̃ localr̄: req̃rit̃ ꝙ mutet locũ: ſeu ꝙ ꝑus fuerit ĩ vno loco: ⁊ poſtea in alio: mõ q: tot⁹ mũdus collectiue ſũpt⁹ nõ ẽ i loco ex eo ꝙ nihil ẽ ex̄ ſeipꝫ: ſeq̄t̃ ꝙ nõ põt moueri localr̄. nihilominus iſtis caſibꝰ ↄ̱ceſſis bñ eẽt ↄ̱cedẽdũ: ꝙ moueret̃: ſꝫ nõ eẽt ↄ̱cedẽdũ ꝙ moueret̃ localr̄. finalr̄ g̃ dico: ꝙ volẽtes loq̄ ⁊ ↄ̱cedẽ ꝙ ↄ̱ceſſiſſet Ar. nõ cogũt̃ ad ponẽdũ: ꝙ ad motũ localẽ ſeu ad h̄ ꝙ qd dicat̃ moueri localr̄: req̄rat̃ talis fluxus ſupadditꝰ. eo ꝙ ſine tali poſſet ſaluari aliter ⁊ aliter ſe haberi. ⁊ in alio ⁊ alio loco.

Qõ. vij.

Utrum admittentes caſus diuinos oporteat ↄ̱cedẽ ꝙ mot⁹ localis ſit alia res a mobili ⁊ loco: ⁊ arguit̃ ꝙ ꝙ nõ p rõnes factas p 1ᵃ pte qõnis precedentis.

In oppoſitũ arguit̃: nã admittẽtes h̄ caſus hñt admittẽ ꝙ de⁹ oĩa alia a ſe poſſet ãnihilare p̄ter vnũ mobile: ⁊ illð mouere ab oriẽte v̄ſus occidẽs: vt vbi gr̃a ſpa lũe: tũc h̄ admiſſo. ſ. q̃cũq̃ꝫ extriſeco ſpere lũe ãnihilato: ⁊ ipſa ſit mota: q: mouet̃ ↄ̱tinue: ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄: q̃ꝫ prius: ſꝫ nõ ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄ ad aliqð extriſecũ: ex eo ꝙ qðlibet extriſecũ ẽ ãnihilatũ p̄ter ſperã: g̃ opꝫ dicere: ꝙ ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄ reᵘ itrinſecũ: ſꝫ h̄ nõ poſſem⁹ ſaluare niſi poerem⁹ motũ ipſi⁹ ee qðdã ſupadditũ: ad qð ↄ̱tĩ⁹ ſe hꝫ alr̄: ſꝫ ꝙ vna vice hꝫ vnã pte illi⁹ mot⁹: ⁊ alia vice aliã: ⁊ q̃ rõne oĩbus annihilatis mouet̃ tali fluxu ſupaddito: eadẽ rõne vꝫ ꝙ ⁊ pri⁹. Sꝫ tũc iſti admittẽtes caſus diuinos cogũt̃ alr̄ tñ dcere: q̃ꝫ nõ volẽtes admittẽ caſus diuinos: ſicͭ eẽnt ſolum volẽtes loq̄ ⁊ admittẽ in ꝑſona Ar. ¶ Nos igit̃ volentes admittẽ caſus diuinos ſuppõim⁹ p̄ᵒ ꝙ moueri ẽ alr̄ ⁊ alr̄ ſe hẽe ſm̄ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ↄ̱tinue. ¶ 2ᵒ ſuppõim⁹ ꝙ de⁹ poſſet facẽ totalẽ mũdũ. ſ. orbes celeſtes ⁊ iſta iferiora vnum ↄ̱tinuũ ⁊ ipm̄ voluere ab oriẽte v̄ſus occidẽs: vel alr̄ ſm̄ velle ſuũ. ¶ Tũc ſit p̄ᵃ ↄ̱ ꝙ mũdus nõ dr̄ moueri pp̄ h̄ ꝙ ↄ̱tinue ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄ reᵘ alicui⁹ extriſeci: pꝫ h̄. ex eo ꝙ nullũ eſt extriſecũ. nã oĩa facta ſũt vnũ ↄ̱tinuũ p caſum. ¶ 2ᵃ ↄ̱ mũdus nõ dr̄ moueri pp̄ h̄ ꝙ ↄ̱tinue ſe hꝫ ad aliqð extrinſecũ ſi eẽt: ꝓbat̃ p deſcriptionẽ moueri. nã ad h̄ ꝙ aliqd actualr̄ ſe hẽat ſm̄ ꝑus ⁊ poſteri⁹ alr̄ ⁊ alr̄ nõ ſufficit ꝙ ↄ̱ditiõalr̄ ſe hẽat alr̄ ⁊ alr̄: ſed dic eo. ꝙ ſolus mũdus i iſto caſu ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄ ↄ̱ditiõalr̄ ⁊ nõ actualr̄: dico tñ ꝙ mũdus mouet̃ ſolũ ↄ̱ditiõalr̄: ⁊ nõ actualr̄ qð ẽ ↄ̱ caſuꝫ. ¶ 3ᵃ ↄ̱ mũdus dr̄ iõ moueri: q: ↄ̱tinue ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄ itriſece: pꝫ h̄: q: ad h̄ ꝙ aliqd moueat̃: req̄rit̃ ꝙ ſe hẽat alr̄ ⁊ alr̄ p ꝓmã ſuppõnẽ: g̃ ſi mũdus mouet̃ p ſcðam ſuppõnẽ ↄ̱tinue ſe hꝫ alr̄ ⁊ alr̄: ſed nõ ſꝫ extriſecũ ſicͭ pꝫ p ꝓmaꝫ ↄ̱nẽ: g̃ ſm̄ aliqð itriſecũ. ¶ 4ᵃ ↄ̱ illud itrinſecũ nõ ẽ illud mobile lꝫ ſit aliqd ſibi iħerẽs: pꝫ h̄: q: mobile ad ſemetipꝫ nõ põt ſe alr̄ hẽ q̃ꝫ ꝑus: ex eo ꝙ ad alr̄ ⁊ alr̄ ſe hẽ req̄rit̃ q̃dã diuerſitas: mõ mobile ſm̄ ſuã ſbãꝫ nõ ẽ diuerſum a ſeipſo accepto ſꝫ eãdẽ ſbãꝫ. ¶ 5ᵃ ↄ̱ illud itriſecũ ſꝫ qð mobile alr̄ ⁊ alr̄ ſe hẽt eſt ipſe mot⁹: ſeu flux⁹: ꝓbat̃ q: ſi mũdus ſic moueret̃: nihil aliud ſibi acq̄rit̃ niſi ſit talis mot⁹ vñ de⁹ põt totalẽ mũdũ mouere abſq̃ꝫ h̄ ꝙ acq̄rat̃ ſibi aliq̃ alia diſtĩcta a motu. ¶ 6ᵃ ↄ̱ mot⁹ talis ẽ res diſtincta a mobili: pꝫ ex 4ᵃ ⁊ 5ᵃ ↄ̱ne. ¶ 7ᵃ ↄ̱ in oĩ mobili qð localiter mouet̃ volẽtes admittẽ caſus diuinos opꝫ põere fluxũ ſeu motũ iħerẽtẽ mobili q ſucceſſiõe illi mobili acq̄rit̃: ꝓbat̃: q: tales hñt admittẽ: ꝙ de⁹ poſſet mouere aliqð mobile quocũq̃ꝫ extriſeco ãnihilato ↄ̱ſili motu in ſpẽ: abſq̃ꝫ ꝓductiõe alicui⁹ rei: que nec ipſa nec ſibi ſilis p̄exiſtebat i illo mobili. ſed h̄ nõ poſſet ſi ab oĩbꝰ annihilatis illð mobile moueret̃ aliq̃ fluxu: ſibi ſupaddito: ⁊ nõ pri⁹ ſicͭ pꝫ intuẽti: g̃ ⁊c. vñ ſi diceremur ꝙ ſi aliq̃s lapis deſcẽdat: ſꝫ nõ fluxu ſibi ſupaddito: ſꝫ ſi oĩa p̄ter ipm̄ eẽnt annihilata ⁊ tũc deſcẽdẽret: h̄ eẽt mediãte fluxu ſupaddito: ſꝫ h̄ nõ vꝫ: q: tũc oportẽt ꝙ oĩbꝰ ãnihilatis p̄ter extriſecũ ſi debẽt moueri ↄ̱ſili motu i ſpẽ. ſicͭ pri⁹ mouebat̃: ꝙ aliq̃ res: ſiue flux⁹ de nouo i ipſo ꝓduceret̃: q̃ res nec ſibi ſilis p̄exiſtebat i ipſo: cui⁹ oppᵐ facẽt de⁹. ¶ Sꝫ aliq̃s dubitaret poſito ꝙ aliq̃s lapis ſic deſcẽdat: ⁊ qñ icipit deſcẽdẽ adhuc nõ qðlibet extriſecũ ei⁹ ſit ãnihilatũ: tũc mãifeſtũ ẽ ꝙ mouet̃ localr̄: ⁊ p̄bat̃ vlteri⁹ ꝙ iterũ ꝙ ſic deſcẽdit: ꝙ oĩa ſibi extriſeca ãnihilẽt̃: puta locus ⁊ ↄ̱ſilia: qbꝰ annihilatis adhuc lapis mouet̃ ꝙ talis mot⁹ lapidis debeat dici localis dico ꝙ nõ q: nõ ẽ ad locũ: nec talis lapis mutat locũ: pp̄ h̄ ꝙ qlibet loc⁹ ẽ ãnihilat⁹ p caſuꝫ. ¶ Ex h̄ ſeq̄t̃: ꝙ ſi loc⁹ eẽt ens ꝑmanẽs h̄ poſſet ↄ̱cedi mot⁹ localis ẽ qñ nõ ẽ localis: pꝫ q: de motu talis lapidis: q p̄ ẽ localis ⁊ poſtea nõ ẽ: ex h̄ vlteri⁹ ſeq̄t̃ ꝙ poſſent ee duo mot⁹ eiuſdẽ ſpẽĩ quoꝝ vn⁹ ẽ localis ⁊ alter nõ: pꝫ de motu lapidis i loco ⁊ de motu eiuſdẽ nõ i loco. ¶ 2ᵒ pꝫ h̄ idẽ de motu vltie ſpe q nõ ẽ localis: pp̄ h̄ ꝙ nõ ẽ i loco: ⁊ tñ ẽ eiuſdẽ ſpẽĩ cũ motu ↄ̱ſili q eẽt i loco: vñ ſi ad imaginationẽ circa vltimã ſperã crea

ret vnꝰ locꝰ: vltra ſpā volueref: motu eodē q̄ mō moueꝛ: ⁊ tñ tūc diceref moueri localr: ſʒ ꝑtes eiꝰ in ꝯuexo: ſm ꝙ nūcnō dr̄ moueri localr. Sʒ diceret: ex iſtis dictis ſeqtur ꝙ nō ois motꝰ ē localis vl' alteratiōis: ⁊ ſic de ſilibꝰ qḋ eſt falſuʒ. ℭ Rñdemur: ꝯcedēdo h̄: ſʒ tñ dic ꝙ nō pp h̄ ſeqꝛ ꝙ plꝛes ſint ſpēs motꝰ q̄ʒ tres cōputādo motū augmētatiōis ⁊ diminutiōis ſilr: qꝛ ois motꝰ mobilis ē eiuſdē ſpēi cū motu locali: vl' alteratiōis: vel diminutiōis: vñ ceʒ totalis mūdus facꝰ vnū ꝯtinuū moueref ab oriēte: v̇ſus occidēs q̄ʒuis motꝰ eiꝰ nō ſit localis. tñ ē eiuſdē ſpēi cū motu locali: vñ ly locale ē q̄dā denoīatio extriſeca ipſiꝰ motꝰ: ſicē albū: vl' nigrū ipiꝰ ſbē: vñ poſito ꝙ ſoꝛ. ñ eēt alicꝫ coloꝛe: colorat ⁊ plato eēt albꝰ adhuc ſoꝛ. ⁊ plato eſſent eiuſdē ſpēi ſpēci ꝑpoſito: motus totalis mūdi ſic facti vnū ꝯtinuū q̄ʒuis ñ ſit localis: ē tñ eiuſdē ſpēi cū motu: quē vocamꝰ localē.

Ad rōnes ad ꝑmā. ſeqreꝛ ꝙ motꝰ eēt motꝰ. ⁊ ſic in īfinitū: negaꝛ ꝯña: ⁊ quum dicebaꝛ: ſi motꝰ eēt talis fluxꝰ tūc eēt i mobili: ꝯcedo: ⁊ quū dicebatur: ḡ moueref: ꝑt dici ꝙ ſic: ſʒ h̄ eēt ꝑ accñs. ſ. pp h̄ ꝙ mobile i q̄ ē mouet: ⁊ pp h̄ nō opʒ motū ſibi ſupadditū eē q̄ moueꝛ. ℭ Ad 2ᵐ dico ꝙ ñ magis ē icōueniēs ꝙ motꝰ localis ꝯſeruet mobili ⁊ loco ānihilato: q̄ʒ ꝙ albedo ꝯſeruet ⁊ nihil ſit albū: nec ex h̄ ſeqꝛ motū localē eē mobili. ⁊ loco ānihilato: ſʒ bñ ſeqꝛ motū eē q̄ priꝰ fuit localis. ⁊ mō nō mobili ⁊ loco ānihilato. ℭ Ad 3ᵐ deꝰ ꝑt creare alicꝫ rē de nouo. ⁊ illā mouere abſq; ꝓductiōe alteriꝰ rei de nouo: nego h̄: qꝛ implicaret ꝯdictionē ꝙ deꝰ moueꝛ alicꝫ rē ꝑ moueri eiuſdē ſpēi cū moueri localr abſq; ꝓductiōe alicuiꝰ rei noue: mō deꝰ ꝑt facē q̄cq̄d fieri nō implicat ꝯdictionē: ſʒ nō ꝑt facē qḋ iplicat ꝯdictionē fieri. ℭ Ad 4ᵐ motꝰ ⁊c. rñdeꝛ h̄ ꝑ diſtīctionē cōmētatoris intelligēdo ipaʒ ſic v̇ba ſonāt: ꝙ motꝰ accipiꝛ dupliciter: vno mō ꝑ fluxu ſoꝛe fluētis. Alioꝰ ꝑ ſoꝛa fluēte: ꝑmō ñ ē de eēntia termini ad quē: ſʒ bñ 2ᵒ mō: vñ i motu locali ſoꝛa fluēs dr̄ locus ſeu ſpaciū: cuiꝰ vna ꝑs acqriꝛ poſt aliā. In motu aūt alterationis ſoꝛa fluens dr̄ q̄litas q̄ ſucceſſiue acqriꝛ alterabili: ⁊ in motu alteratiōis idē ē fluxus ⁊ ſoꝛa fluēs: ſʒ nō i motu locali: vt pʒ ex ꝑcedētibꝰ. ℭ Ad 5ᵐ dico ꝙ nō eſt ſilē de qete ⁊ de motu: q̄es eni ē ꝑuatio. motꝰ aūt quoddā poſitiuum. ℭ Ad vltimā dico: imo neceſſe ē pōere h̄ᵒ ſaltē volētes admittere caſus diuinos: ⁊ quō ſit neceſſe patet ex dictis.

ℭ Tex. cōmēti. xxviij.

ℭ Et dubiū aūt manifeſtū eſt: ꝙ eſt motus in mobili ⁊c. Q̄ō. viij.

Queritur 8ᵒ vtꝝ motꝰ ſit ſubtiue in mobili: vl' i mouēte: ⁊ arguiꝛ ꝑ ꝙ i mouēte: qꝛ i illo ē motꝰ: qḋ mouet: ⁊ mutaꝛ: ſʒ oē mouēs quū mouet: vl' incipit mouē mouet: vl' icipit moueri: ḡ motoꝛ ē ūdē: ⁊ mioꝛ ꝓbaꝛ: qꝛ quū aliqḋ mouēs mouet ꝯtinue ſe h̄ʒ alr ⁊ alr: ex eo ꝙ ꝑ facit ipʒ mobile eē i vno loco: ⁊ poſtea i alio. cōſili mō argꝛ de mouēte alteratiue ſilr quū aliqḋ mouēs icipit mouē: tūc icipit alr ſe h̄ēe ex eo ꝙ tūc nō mouet: ſʒ pꝰ mouebit: ⁊ ḡ moueri ſit ꝯtinue alr ⁊ alr ſe h̄ēe v̄: ꝙ mouet mouēs. ℭ 2ᵒ ſic ſe h̄ʒ qes ad q̄eſcēs: ita ſe h̄ʒ motꝰ ad mouēs: ſʒ ita ē ꝙ q̄es h̄ʒ ſe i q̄eſcēte ſubtiue: ḡ motꝰ i mouēte ſubtiue: ḡ nō i mobili. ℭ 3ᵒ motꝰ ē i illo: qḋ denoīat: ſʒ motꝰ denoīat mouēs: ḡ motꝰ ē i mouēte: ḡ nō i mobili. maioꝛ ē nō a ſili: qꝛ albedo ē i pariete quē denoīat: minoꝛ pʒ: qꝛ dicimꝰ ꝙ mouēs mouet. ℭ 4ᵒ actꝰ ē i eo cuiꝰ ē actꝰ: ſʒ motꝰ ē actꝰ mouētꝛ: ḡ. ℭ 5ᵒ actiō ē i agēte ⁊ nō i paſſo. ḡ motꝰ ē i mouēte ⁊ nō i moto: ꝯña pʒ ex eo ꝙ ꝑ Ar. i iſto 3ᵒ actio ē iſepabilr cū motu: ⁊ ſilr ꝑ auctoꝛē ſex pnᵒꝝ ois actio ē i motu. añs ꝓbaꝛ: qꝛ actio denoīat agēs: ⁊ nō paſſum: ergo eſt in agēte ⁊ nō i paſſo pp hoc ꝙ ſic denoīans eſt in eo qḋ denominat: ergo ⁊c.

Tex. cō. 18. **In oppoſitū** ē Ar. i iſto 3ᵒ q̄ vult ꝙ motꝰ ē ſbie eiꝰ i mobili: ⁊ nō in eo qḋ mouet. Et ſilr dicit 2ᵒ eoꝝ: ꝙ motꝰ ē bñ mouētis: ſʒ nō i eo. Et ꝓbaꝛ rōne: qꝛ motꝰ nō ē i mouēte ſm ꝙ mouēs: qꝛ ſic ſeqreꝛ: ꝙ oē mouēs moueref: ſʒ h̄ ē fīm: qꝛ ē daꝛ mouēs imobile: ꝯña tʒ ex eo ꝙ ly ſʒ reduplicat ſ̄ oi: ex h̄ reliquiꝛ ꝙ mouēs ē imobile: ⁊ nō i mouēte ſʒ ꝙ mouēs. ℭ I qōne ꝑᵒ vidēdū ē ſ̄ q̄ aliq̄lr tāgebaꝛ i ꝑᵒ argᵒ: vtrū i q̄lʒ agēte oporteat ponere diſpōnem ſupadditam. 2ᵒ vidēdū eſt de queſito.

Quantū ad ꝑᵐ ſciēdū: ꝙ qḋdā ē agēs imutabile ⁊ incoꝛporeū: qḋdā vo mutabile ⁊ coꝛporeū. ℭ Alia diſtīctio agētiū mutabiliū ⁊ coꝛporeū qḋdā ē qḋ i agēdo nō repatiꝛ: ſicut ē celū. ſol illumināſ i iſta iferioꝛa: qḋdā vo ē qḋ i agēdo repatiꝛ: ſicē calidū: frigidū: ⁊ h̄mōi. ℭ Tūc ſit ꝑᵃ ꝯ: ad h̄ ꝙ agēs imutabile agat: nō opʒ i ipʒ ponere aliquā diſpōnē ſupadditā ſm quā agat: pʒ h̄ de ꝑᵃ cā: q̄ agit aliq̄d abſq; h̄ ꝙ pōaꝛ aliq̄d ſibi ſupadditum: ex eo ꝙ ē eēntia: oino ſimplex. ℭ 2ᵃ ꝯ: ad h̄ ꝙ agēs mutabile coꝛporeū: qḋ i agēdo nō repatiꝛ agat: ñ opʒ ponē i ipo alicꝫ diſpōnē ſibi ſupadditā pʒ de ſole: q̄ nō agēt i iſta iferioꝛa illuminādo: niſi i ipo pōeref lux q̄ ē q̄dā q̄litas ſibi ſupaddita: ⁊ ſʒ quā diffūdet circa ſe lumē. ℭ 3ᵃ ꝯ: ad h̄ ꝙ tale agēs agat nō opʒ pouē i ipo alicꝫ nouā diſpōnē q̄ʒ priꝰ nō h̄ūit: pʒ h̄: nā ꝙ ſol ſuo lumīe calefaciat iſta iferioꝛa nō opʒ ꝙ alicꝫ h̄ēat diſpōnē nouā: q̄ priꝰ caruit: vñ ad h̄ ſuffic ſol lux ⁊ calefactibilia. ⁊ ꝙ debite ſint appropinꝗta. Sʒ dicēt aliqs ꝯ pōaꝛ ꝙ ſoꝛ. de nouo ſit q̄ſi arꝰ: ⁊ calefiat a ſole: tūc ſol alr ſe h̄ʒ q̄ʒ priꝰ ſe h̄ūit eo ꝙ mō calefacit ſoꝛ. ⁊ ꝑᵒ nō calefecē ipʒ. mō nō ꝑt alr ſe h̄ēe q̄ʒ ꝑᵒ ſe h̄ūit: niſi ſit aliq̄d ſibi ſupadditū: vl' ſibi āmotū: ſʒ clarū ē ꝙ nihil ē amotū a ſole: ḡ. ℭ 2ᵒ nā ſol nō calefac iſta iferioꝛa niſi moueaꝛ localr: ſʒ motꝰ local' ē diſpō ſupaddita: ḡ. ℭ Rñdeꝛ ad ꝑᵐ ꝙ nihil itriſece ſe ꝑt h̄ēe alr ⁊ alr q̄ʒ ꝑᵒ niſi ſit ſibi aliq̄d ſupadditū: vl' aliq̄d ab eo remotū: nihilominꝰ ꝑt ſe h̄ēe alr ⁊ alr q̄ʒ ꝑᵒ denoīatiōe extriſeca nō qꝛ ipʒ ſit mutatū: ſʒ aliq̄d aliō ab ipo: ⁊ tūc nō opʒ ponē aliquā diſpōnē ſupadditā illi. qḋ alr dr̄ ſe h̄ēe extriſece: vñ iſta colūna ē mihi a ſiniſtris ſi vertā me erit mihi a dextris nō pp h̄ opʒ ponē alicꝫ mutationē factā i me: ⁊ ſic ſilr deꝰ aliq̄ñ creat: aliq̄ñ nō: nō tñ pp h̄ opʒ ponē aliquā mutationē i deo factaʒ ſʒ bñ i creatura. ⁊ ſic ſili mō: ſicē arguebaꝛ i ꝑ argumēto: dī eo ꝙ cū talis motoꝛ mouet aliq̄d ⁊ priꝰ nō mouebaꝛ nō pp h̄ opʒ ponē mutationē eē in ipſo mouēte: ſʒ bñ i ipſo mobili: qꝛ q̄ʒuis mouēs alr ſe h̄ēat q̄ʒ priꝰ: h̄ tñ ē ſm denoīationē extriſecā: ⁊ ex h̄ pʒ ad ꝑᵐ. ℭ Ad 2ᵐ iſtātiā dico negādo ꝙ ſol nō poſſet illuminare niſi moueref: vnde ſi ſol q̄eſceret adhuc illuminaret: ⁊ mediāte ſuo lumine calefacēt iſta iferioꝛa. ℭ 4ᵃ ꝯ ſilr ad h̄ ꝙ agēs mutabile coꝛporeū qḋ i agēdo repatiꝛ agat: opʒ ponē in ipſo aliquaʒ diſpōnē ſibi ſupadditā: ſm quā agat: pʒ h̄ qꝛ calidū non ageret niſi in ipſo eēt caliditas. ℭ 5ᵃ ꝯ: in tali agēte quaʒ repatiꝛ: opʒ ponere aliquā diſpōnē nouā: ſed verū eſt ꝙ ſm illā nō dr̄ agere: ſed pati: ſic ḡ pʒ ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄d agat nō opʒ ꝙ in ipſo ſit aliq̄ diſpoſitio noua q̄ nō priꝰ erat in ipſo: niſi tūc poneref ꝙ aliq̄d in mouēdo moueret ſeipʒ localiter. ⁊ ꝙ motꝰ localis eēt fluxꝰ ſupadditꝰ mobili ⁊c.

Quantū ad 2ᵐ. ſit ꝑᵃ diſtīctio: de eē i ſbīo. ſ. ꝙ vno mō eē in ſbīo dr̄ aliq̄d ſm realē inherentiā: eo mō q̄ dicimꝰ ꝙ albedo ineſt parieti. ℭ Alio mō ſʒ ꝑdicationē: iſto mō ſolemꝰ dicē ꝑdicatū ieſſe ſbīo: qꝛ vere ⁊ affirmatiue ꝑdicaꝛ de ipſo. Tūc ſit ꝑᵃ ꝯ. ꝙ ſi motꝰ localis nō poniꝛ res diſtincta a mobili: nō ois motꝰ ē in mobili tanq̄ʒ in ſbīo: ⁊ h̄ ſm realē inherētiā: h̄ pʒ qꝛ nihil qḋ nō eſt diſtinctū ab alio eſt in ipſo: ſm realē inherentiā: ⁊ per ꝯña ſi motꝰ localis nō poniꝛ res diſtīcta a mobili nō ē in ipſo ſm realē iherētiā ⁊c. ℭ 2ᵃ ꝯ ſi motꝰ localis nō poniꝛ res diſtīcta a mobili: tūc dr̄ eē in mobili ſʒ ꝑdicationē: pʒ h̄ qꝛ ly motꝰ localis ē v̇ificabilis affirmatiue: ⁊ denoīatiue ſ̄ mobili. v̇bi grā dicēdo: mobile moueꝛ localr. ℭ 3ᵃ ꝯ motꝰ alteratiōis ē i alteabili: ſʒ realē iherētiā: pʒ h̄ qꝛ motus localis alteratiōis nō ē aliud q̄ʒ forma accñtalis que ipſi alterabili

ipſi alterabili ſucceſſiue acq̄rit: ſ; talis ē ī alterabili ſ; realē īherētiā. ¶ 4ª ꝯ̄ ſi mot⁹ localis ponit̄ res diſticta a mobili: ī mobili ſ; realē īherētiā: p; ħ q: nō eēt ī mouēte ex eo ꝙ aliꝛ nō poſſet aliqđ agēs mouere de nouo niſi de nouo itrinſece ħiet ſe aliꝛ: q̄ꝫ ꝑus: mō ħ eſt ꝯtra ꝑus dicta in ꝑmo Ar. ꝛ q: ꝑmus motoꝛ mouet ꝑᵐ mobile: abſq; hoc ꝙ ponat̄ aliqđ in ipſo de nouo. ¶ 5ª ꝯcluſio: ſiue motus localis ponat̄ res diſtincta a mobili ſiue nō: ois mot⁹ eſt in mobili ſubiectiue: vel ſm realē inherētiā: vel ſ; ꝑdicationē: hoc ſatis p; ex dictis in queſtione ꝛc̄.

Ad rationes

prima ſoluta eſt: ad 2ᵐ quis eſt in geſcēte: dico ꝙ qes eſt geſcens vno mō actiue ſicut tenens aliđ. ꝛ geſcēs ipm: ꝛ ſic accipiendo geſcens ꝯcedo ꝙ ſicut ſe h; qes ad geſcens ſic ſe h; motus ad mouēs: ꝛ ſic vlterius dico ꝙ quies nō eſt in geſcente. Alio mō dī quieſcēs idem qđ quietatū paſſiue: ꝛ ſic accipiēdo bn̄ ꝯcedo ꝙ qes eſt in geſcēte ſaltē ſ; ꝑdicationē: ꝛ denoiationē: ꝛ vl̄ erius ſic accipiēdo: nego ꝙ ſicut ſe h; motus ad mouēs: ſic qes ad geſcēs. S; bn̄ cōcedo ꝙ ſicut ſe h; mot⁹ ad motū ſic ſe h; quies ad geſcēs .i. quietatu;. ¶ Ad 3ᵐ: mot⁹ eſt in eo qđ denoiat: dico ꝙ aliqñ capit̄: eſt in: ſicut effect⁹ ī ſuo efficiēte. aliqñ v̇o ſicut accīs in ſuo ſbto: mō mot⁹ bn̄ ieſt mouēti: ſicut effect⁹ eſt efficiēti nō tn̄ ſicut accīs in ſubiecto. ¶ Ad 4ᵐ ꝛ quintū ſimili modo.

Queſtio. ix.

Queritur

nono vtrum ois actio ſit paſſio: ꝛ arguit̄ ꝑᵒ ꝙ nō: actio ꝛ paſſio ſunt ꝑdicamenta diſtincta: ḡ vnū eoꝝ nō eſt veriſile ꝺ alio affirmatiue: añs p; ex eo ꝙ eēntie ꝑdicamētoꝝ ſunt impermixte: ꝛ ꝯfirmat̄: nā Ar. in ꝑᵒ poſteriorum dicit ꝙ ꝑpōnes negatiue ſunt imediate in qb⁹ vnū gn̄aliſſimū vni⁹ ꝑdicamēti negat̄ de gn̄aliſſimo alterius ꝑdicamenti. ¶ 2ᵒ arguit̄ auc̄te Cōmē. ꝑ meta^{ce}. dicētis ꝙ q̄ddicates ꝑdicamētoꝝ ſunt diuerſe: ꝛ p ꝯñs vnu; ꝑdicamentū nō eſt verificabile affirmatiue de alio. ¶ 3ᵒ effect⁹ nō eſt idē cū illo cui⁹ dī effect⁹. ſed paſſio eſt effect⁹ actiōis ḡ. maioꝛ eſt nota: ꝛ minoꝛ ꝓbat̄ p auctores ſex ꝑn^{or} dicē

Tex. cō. 12. tem paſſio eſt effect⁹ illatioq; actiōis. ¶ 4ᵒ na; dī 5ᵒ metha^{ce}. quecūq; ſunt diuerſa gn̄e: ſunt diuerſa ſpē: ꝛ q̄cūq; ſunt diuerſa ſpē: ſunt diuerſa nūo. ſ; q̄cūq; ſunt diuerſa nūo vnū illoꝝ nō ē aliud: ḡ actio nō eſt paſſio. ¶ 5ᵒ actio eſt paſſio: ḡ agere ē pati ꝛ p ꝯñs agēs ē patiēs: ħ aūt ē falſum: nā multa agunt que nō patiunt̄. ꝛ ꝯñtia t; p locū a ꝯiugatis. ¶ 6ᵒ diſtinctaꝝ po^{ar} act⁹ ꝓprij ſunt diſtincti: ſ; poª actiua ꝛ paſſiua ſunt poᵉ diſtincte ꝛ actio eſt ꝓprius act⁹ poᵉ actiue. ꝛ paſſio poᵉ paſſiue. ḡ actio ꝛ paſſio diſtinguunt̄ abinuice;. maioꝛ eſt nota: ex eo ꝙ diſtinctio po^{ar} capitur penes diſtinctionē ſuoꝝ actuum. ergo.

Tex. cō. 18. **In oppoſitum** videt̄ eſſe Ar. in iſto 3ᵒ. dicēti ꝙ idē ē act⁹ motiui ꝛ mobilis: ſ; act⁹ motiui ē actio: ꝛ act⁹ mobilis eſt paſſio: ḡ idē

Tex. 2. 138. eſt actio ꝛ paſſio. ¶ 2ᵒ nā p Ar. 2ᵒ de aīa: idē eſt act⁹ ſenſibilis ꝛ ſenſitiui: idē. n. eſt viſio qua viſus videt: ꝛ viſibile vr̄: ſ; ħ nō eēt niſi actio eēt paſſio. ¶ 3ᵒ na; dicit Cōmē. 5ᵒ metha^{ce}. ꝙ iter agēs ꝛ patiēs eſt diſtātia itrinſeca: que in ordine ad agēs dī actio: ꝛ in ordine ad patiens dī paſſio. ¶ 4ᵒ vtrūq; coꝝ eſt mot⁹ ꝛ vtrūq; coꝝ ꝓcedit a mouēte: ſ; nō ſunt mot⁹ diſticti: ſ; vn⁹: ḡ actio ē paſſio: ꝛ eꝯ̄ ꝯñtia t;: ꝑª pᵒ añtis p; de ſe: ſ; 2ª pᵒ añtis declarat̄. ſ. ꝙ nō ſunt mot⁹ diſtincti: nā ſi ſic tūc agēs: qñ ageret in paſſu; oporteret ꝓducere ipm duos mot⁹ q̄z vn⁹ eēt actio ꝛ ali⁹ paſſio: ſ; ħ eſt falſu;: ſufficit. n. vn⁹. ¶ In iſta q̄ōne ꝑᵒ diſtinguendū eſt de actione ꝛ paſſione: 2ᵒ ponēde ſunt ꝯ̄nes.

Quantū

ad ꝑᵐ diſtinguēdū ꝑᵒ eſt de ħ noīe actio: vn̄ actio aliqñ ſumit̄ pro oī actu: iſto mō dī 12ᵒ metha^{ce}. ꝙ de⁹ eſt actio pura. ¶ 2ᵒ mō accipit̄ pro eo qđ eſt ſignificabile p modum act⁹ ſcꝫ: iſto mō accipit̄ quū dī ꝙ itellectio ꝛ volitio ſunt act⁹ ipſi⁹ dei. ¶ 3ᵒ mō ħ nomē actio reſtringit̄ ad opationes electiuas que ꝓcedunt ex electione: ꝛ iſto mō diſtinguit̄ actio ꝯ̄ factionē ꝛ ſcie factiue ꝯ̄ actiuas. ¶ 4ᵒ mō actio dī opatio ipſi⁹ agētis: ꝛ ſic nō diſtinguit̄ ꝯ̄ factionē: ꝛ ſic accipiēdo ponitur vnū ꝑdicamētū de decē. ¶ Deīde diſtinguēdū eſt de hoc noīe paſſio: vno mō accipit̄ idifferenter pro quacūq; forª accñtali. iſto mō accipit̄ quū dī turpitudinē: vl̄ pulchritudinē eē paſſiōes corpis ꝛ ſcias ꝛ virtutes eē paſſiōes aīe. ¶ 2ᵒ ħ nomē paſſio reſtrigit̄ ad q̄litates ſenſibiles: iſto mō qualitates de 3ª ſpē dr̄ paſſiōes. ¶ 3ᵒ mō capit̄ p motibus ꝛ actib⁹ appetit⁹ ꝛ marie ſenſitiui: ꝛ iſto mō ħ nomē paſſio accipit̄ pro moralib⁹: vn̄ ſcia moralis dꝫ refrenare h⁹ paſſiones. ¶ 4ᵒ ħ nomen paſſio reſtringit̄ ad motus nociuos ꝛ ad corruptiones: ꝛ iſto mō accipit̄: quū dī ꝙ īfirmus patit̄. ¶ 5ᵒ mō dī paſſio in ordine ad ſb;: vn̄ qñ cūq; ſunt duo termini ſupponētes ꝓ eadē re vnus eoꝝ addit aliquā ꝯnotationē q̄ vocat̄ paſſio: ꝛ reliqu⁹ vocat̄ ſbm: ꝛ iſto mō iſte termin⁹ viſibile vocat̄ paſſio: ꝛ hic termin⁹ hō vocat̄ ſb;: ꝛ ita accipit̄ paſſio in libro poſterioꝝ. ¶ Vltio mō paſſio dī opatio agētis put recipit̄ in paſſo: ꝛ iſto mō ħ nomē ponit̄ vnū ꝑdicamētū ꝛ vltimo mō accipiēdo paſſionē accipitur in titulo q̄ōnis.

Quantū

ad 1ᵐ ſit ꝑª ꝯ̄: poſſe eſt actionē eſſe abſq; ħ ꝙ ſit paſſio: ꝓbat̄: q: poſſe ē ꝙ de⁹ crearet vnā albedinē abſq; ħ ꝙ creet eā ī aliq ſbto: ſ; tūc eēt actio ꝛ ñ paſſio ex eo ꝙ iſta actio nō reciperet in aliq ſbto: ſil̄r ī mō ſi crearet vnā portionē mãe ꝑte añ ꝑtē. ¶ 2ª ꝯ̄: īpoſſe ē eē paſſionem niſi ſit actio: ꝓbat̄: q: īpoſſe eſt ꝙ aliqđ ꝓijciat̄ ſurſu;: ꝛ trāſmutet̄ niſi ab aliq ꝓijciat̄: ſ; ſi ab aliq ꝓijcit̄: tūc aliqđ agit: ꝛ ſi agit vt tūc eſt actio: ḡ ſi aliqđ patit̄ op; eſſe actionē: ꝛ p ꝯñs paſſio nō pōt eē niſi ſit actio. ¶ 3ª ꝯ̄: ois actio nālis ē paſſio: ꝓbat̄: cuiuſlib; agētis nālis actio recipit̄ ī aliq: ḡ cuiuſlibet agētis nālis actio ē paſſio: ꝯñtia t; ex eo ꝙ paſſio dī opatio agētis put recipit̄ ī paſſo: añs p; ex eo ꝙ nullū agēs nāle agit niſi ī aliq ꝑſuppoſito: p ħ. n. differt ab agēte ſupnāli: q: agēs ſupnāle pōt agere nullo ſbto ꝑſuppoſito ī qđ agat. ꝛ ī q ei⁹ actio recipiat̄. ¶ 4ª ꝯ̄: ois mot⁹ ē actio ꝛ paſſio: p; q: ois mot⁹ ē opatio ꝓducta ab agēte: ꝛ recepta ī paſſo. S; ħ nomē actio ꝯnotat illa; opationē eē ab agēte: ꝛ ħ nomē paſſio ꝯnotat eādē re; eē receptā ī paſſo: ḡ ita ē ꝙ iſta duo noīa actio ꝛ paſſio ſupponit̄ ꝓ eodē re. ſ. ꝓ eadē motu: vel ꝓ eodē ꝓ q ſupponit̄ ħ nomē mot⁹: ſ; ħ nomē actio ꝯnotat ħ eē ꝓductū ab agēte: ꝛ ħ nomē paſſio ꝯnotat ħ idē eē receptū in paſſo: ſ; ħ nomē mot⁹ ſignificat ħ idē: nō ꝯnotādo: ꝙ recipiat̄ ī paſſo: nec ꝙ ꝓducat̄ ab agēte. Ex q ſeqt̄ ꝙ actio ꝛ paſſio ſunt paſſiōes mot⁹. q: ſic dicebat̄ iſte termin⁹ dī paſſio re^{ai} alterī⁹: q: ſupponit̄ cū eodē ꝓ eadē: ſ; vltra addit quādā ꝯnotationē extraneā: mō ſic ſe h; iſte termin⁹ actio ad hūc terminū mot⁹: ꝛ ſil̄r hic termin⁹ paſſio ad eūdē: ḡ vtrūq; eoꝝ dī paſſio mot⁹. ꝛ ħ voluit Ar. in iſto 3ᵒ: quū dixit actio ꝛ paſſio nō hñt oīno eādē ſignificationē;: ꝛ quū dixit actio ꝛ paſſio iſunt motui. Vñ q: vnus h; aliā ꝯnotationē q̄; ali⁹ nō dī hr̄e oīno eādē ſignificationē: ꝛ quū dixit actio ꝛ paſſio iſunt motui: q: ſunt paſſiones mot⁹ dr̄ ineē motui nō q̄dē p realē īherētiā: ſ; p ꝑdicationē denoiatiuam.

Ad rōnes

ad pmā actio ꝛ paſſio ſunt diſtincta ꝑdicamēta: ꝯcedo: ꝛ vlteri⁹ dico ꝙ cu; ħ ſtat ꝙ vnū eoꝝ ꝑt de alio affirmatiue ꝑdicare: nec ex ħ eēntie ꝑñtoꝝ ſūt ꝑmixte: vn̄ p illā auc̄tē nō itelligit̄ plus niſi q̄; termin⁹ vni⁹ ꝑñti nō ē v̇ificabilis de termio alteri⁹ ꝑñti ꝑdicatiōe eſſentiali ꝛ q̄dditatiua: nihilomin⁹ bn̄ eſt ꝑdicabilis de eo ꝑdicatiōe denoiatiua vn̄ q̄uis hic terminus albū ſit de ꝑñto q̄litatis: tn̄ ꝑdicabilis ē ī q̄le de ſbacia; ī pſe ſit verificabilis de iſto termino hō: qui eſt in predicamēto ſbe: ſed ħ eſt in ꝑdicatiōe denominatiua: ꝛ nō eſſentiali ꝛ q̄dditatiua. ¶ Ad ꝯfirmationē: quū dī ꝓpoſi

ſtões negatiue in qd' gñaliſſimũ vni' p̄dicamẽti ⁊c̄. dico
q̄ per hoc nõ itelligit: quin poſſint aliquo mõ de ſe inui
cē p̄dicari affirmatiue: ſed per hoc itelligitur q̄ non poſ
ſint de ſe p̄dicari inuicē affirmatiue: ⁊ quidditatiue: ⁊ q̄
nõ h̄eamus mediũ p̄bandi q̄ vnũ gñaliſſimũ poſſit de
alio p̄dicari in qd: ⁊ hoc ſupponit: ſed bñ h̄emus mediũ
p̄bandi q̄ terminus de vno p̄dicamẽto: qui nõ eſt gña
liſſimus nõ põt p̄dicari in qd de termino alteri' p̄dica
mẽti: vnde licet nõ h̄eamus mediũ p̄bandi q̄ hec nõ ſit
qdditatiua p̄dicatio: lĩa eſt quãtitas: tñ bñ h̄em' mediũ
p̄bandi q̄ hec nõ ſit qdditatiua p̄dicatio. hõ ē linea: vel
hõ eſt bicubitus: ⁊ hoc intẽdebat Ar. p̄° poſterioꝝ. ſilr
ad ſcd̃am dicit. ¶ Ad tertiã exponat auctoritas ſm illa
que dicta ſunt i qõne. ¶ Ad q̃rtã dico q̄ q̃uis iſti termi
ni actio ⁊ paſſio ſint diſtincti gñe: cũ hoc tñ ſtat q̄ ſuppo
nãt pro eadẽ re: vñ q̃uis iſti termini hõ ⁊ album bñ ſint
diuerſoꝝ geneꝝ: tñ bñ ſupponũt pro eadem re: vnde idẽ
eſt homo ⁊ albũ. ¶ Ad quintã ſi actio ⁊c̄. Rñdet negan-
do ꝯñtiam: ⁊ quñ p̄batur per locũ a ꝯiugatis: dr̃ q̄ ta
lis locus nõ tenet in p̄dicatiõe denominatiua: ſed bñ qd-
ditatiua: vnde nõ ſequit hõ ē albũ: ḡ hũanitas ē albedo:
ſed bñ ſequit hõ eſt aial. ḡ hũanitas eſt aialitas. ¶ Ad vl
timã dico q̄ bñ diuerſaꝝ po'ꝝ. ſ. actiue ⁊ paſſiue eſt idē
actus: qui in ordine ad actiuã vocat actio: ⁊ in ordine ad
paſſiuã vocat paſſio: ſed diſtinctaꝝ potẽtiaꝝ paſſiuaꝝ: ⁊
diſtinctaꝝ potẽtiaꝝ actiuaꝝ bñ ꝯcedẽdum eſt q̄ poſſunt
idẽ eẽ actus ſaltẽ in nũo: ⁊ taliũ po'ꝝ diſtictio adiuicē. ſ.
paſſiuaꝝ ad paſſiuã: ⁊ actiuaꝝ ad actiuã bene capit ſm
ſuoꝝ actuũ diſtinctiõe: ſ; nõ diſtinctio po' actiue ad po
tẽtiã paſſiuã: ex eo q̄ illaꝝ potẽtiaꝝ ſic dictã eſt: ē idẽ act'.

¶ Tex. cõmẽti. xxiiij.

¶ Quoniam autẽ de natura ſcia eſt cir-
ca magnitudines ⁊c̄. Qõ. x.

Queritur decio' vtrũ ad nãlẽ p̄tine
at determinare de infini-
to: ⁊ arguit p̄° q̄ nõ: q: ad mathematicũ p̄
tinet determinare de infinito. ḡ nõ ad nã-
lem: ꝯñtia tenet ex eo q̄ mathematicus ⁊
nãlis ſunt diuerſi artifices: ſed diuerſoꝝ ar
tificũ debẽt eẽ diuerſa ꝯſiderata. ãñs p̄bat: ad mathe-
maticũ p̄tinet determinare de quãtitatib': ſed q: finitũ
⁊ infinitũ ſunt paſſiones quãtitatis: ⁊ eiuſdẽ artificis eſt
determinare ſbto ⁊ paſſionib' ei'. ¶ 2° ad ſolũ metaphi-
ſicũ p̄tinet ꝯſiderare de infinito. ḡ ꝯñtia tenet: ãñs p̄bat:
q: ad ſolũ metaphyſicũ p̄tinet ꝯſiderare de deo. mõ cũ ſo
lus deus ſit ifinitus. ḡ. ¶ 3° Ar. in p̄° celi determiat de in-
finito. ḡ ad minus Ar. nõ d; determiare de eo in iſto ter-
tio: aliter eñi vna determinationũ eẽt ſupflua. ¶ 4° ad
nãlem nõ p̄tinet determinare niſi de ꝯtento ⁊ de reduci-
bili ad ly ens mobile. mõ infinitũ nõ eſt hmõi. ḡ. maior
eſt nota ex eo q̄ ens mobile ponit ſbm ꝓpriũ ſcie nãlis:
mior p; ex eo q̄ ifinitũ ſi eẽt nõ eẽt mobile. ¶ 5° q̄ nõ ē d̄
illo nõ eſt ſcia: nec de eo p̄tinet determinare ad nãlem: ſ;
infinitũ nõ eſt. ḡ maior eſt nota ex p̄° poſterioꝝ: nõ ens nõ
ꝯtigit ſcire: mior p; per Ar. in iſto tertio: vbi p̄bat q̄ nõ
eſt aliqd̃ corp' actu ifinitũ. ¶ 6° ifinitũ eſt ignotũ. ḡ de ip
ſo nõ p̄tinet determinare ad aliquã ſciam: cũ nõ poſſit
agnoſci: nec per ꝯñs ad nãlem: ãñs p; q: ifinitum ſm q̄
huius eſt ignotum: p̄mo huius. ergo ⁊c̄.

Tex. cõ. 45
Tex. cõ. 24
hui' tertij.

In oppoſitum eſt Ar. in iſto tertio ⁊ in p̄° celi.
¶ In iſta qõne p̄° ponã ali
quas diſtinctiões de ifinito vtiles omnibus ſequentibus
queſtionibus. 2° reſpõdebo de queſito.

Quantum ad p̄m ſciendũ q̄ ly infinitũ: aliqñ ſo-
let capi cathegorematice: aliqñ ſinca
the' quando capit cathegorematice: tunc equaliter huic
oꝛoni non hñs finẽ. vñ quñ dico tale corpus eſt infinitũ:
ſignifico q̄ tale corpus nõ h; finẽ: ⁊ ſic accipiẽdo dr̃ ab in
q̄ eſt nõ: ⁊ finitũ. vũ infinitũ: quaſi nõ finitũ. ¶ Sed qñ
capit ſincathegorematice dicũt aliq̄ q̄ d; ſic expõi. verbi
gr̃a infinitũ corpus eſt: nõ eſt tñ tãtũ corp' qn mai' ita q̄
in ꝯtinuis exponũt ly infinitũ tentũ ſincathegorematice
per iſtã oꝛonem nõ tantũ qn maius: ſ; in diſcretis expo-
nũt per iſtã oꝛonẽ nõ tot qn plures: ſ; illud nõ videt ve-
rũ: nã ſm iſtã expoſitionẽ eẽt ꝯcedẽdũ q̄ ifinita pars eẽt
in ꝯtinuo: qd̃ cõiter nõ ꝯcedit: ꝯñtia p̄bat: quia nõ tãta
pars qn maiorẽ in ꝯtinuo: ex eo q̄ nõ eſt dare maximã
partẽ iſti' ꝯtinui. ¶ 2° ſequeret q̄ hec eẽt ꝯcedẽda ifinitũ
põdus ſortes põt portare qd̃ iterũ nõ ꝯcedit: ꝯñtia p̄ba
tur: ex quo po' ſortis nõ terminat ad mĩũ põdus: qd̃
ſoꝛ. põt portare q̃uis bñ ad minimũ: qd̃ non ſequit: q̄
quocũq; põdere dato qd̃ ſoꝛ. põt portare: adhuc eſt aliud
qd̃ põt portare: ⁊ per ꝯñs: ſi ly ifinitũ eẽt exponendũ per
ly nõ tñ: qn mai': reſtringẽdo ad terminos ꝓpoſitionis
in qua ponit: hec eẽt ꝯcedẽda: ifinitũ põdus ſoꝛ. põt por-
tare. ¶ Alij aũt exponũt ſic ⁊ in diſcretis vbi gr̃a ifiniti
hoies currũt: duo hoies currũt: tres hoies currũt: ⁊ ſic nõ
tot qn plures: ſed in ꝯtinuis ſic ifinitũ corp' eſt: ſic corp'
pedale eſt: corp' bipedale eſt: ⁊ ſic in ifinitũ: ſed iterũ hoc
nõ ſufficit: nã poſito q̄ viginti hoies trahãt vnã nauẽ: ⁊
triginta vnã aliã: ⁊ ſic in ifinitũ: ita q̄ pauciores: q̃; vigi-
ti trahãt vnã nauẽ: hec eẽt ꝯcedẽda: ifiniti hoies trahunt
nauẽ: ⁊ tñ hec eſt falſa: duo hoies trahũt nauẽ: ⁊ hec etiã:
tres hoies trahũt nauẽ ⁊ ſic vltra vſq; ad viginti. Itẽ po
ſito q̄ ifinita eẽnt corpoꝛa: quoꝝ vnũ nõ eẽt pars alteri'
ſter que vnũ min' eẽt. x. pedũ: ⁊ aliud viginti pedũ: ⁊ ali-
ud triginta: ⁊ ſic in ifinitũ aſcẽdẽdo ſ; ꝓpoꝛtionẽ duplã:
hec eẽt ꝯcedẽda ifinitũ corp' eſt: ⁊ tñ ex hoc nõ ſequit pe-
dale corp' eſt bipedale: corp' eſt: ſic p; ex caſu. ¶ Poſſu-
mus ḡ aliter exponere ly ifinitũ tẽtũ ſincathegorematice
. ſ. per iſtã oꝛonẽ aliquãtũ: ⁊ quãtũlibet mai': vbi gr̃a: ifi
nitũ corp' eſt: id eſt aliquãtũ corp' ē: ⁊ q̃tũlibet mai' ⁊ ſ;
hoc: hec eẽt falſa ifinitũ põdus ſoꝛ. põt portare: nã equa-
let iſti oꝛoni: aliquãtũ põdus ſoꝛ. põt portare: ⁊ q̃tũlibet
mai' illo ſoꝛ. põt portare ꝓp hoc ẽt eſt falſa: iſta ifinita p̄s
eſt in iſto corpoꝛe: q: valet iſtã copulatiuã aliquãta pars
eſt in iſto corpoꝛe: ⁊ quãtũlibet maioꝛ eſt in iſto corpoꝛe.
mõ etiã 2ª p̄s iſti' copulatiue eſt falſa: vñ q̃uis q̃cũq; p̄te
data i iſto corpe maior ſit in ipo: nõ tñ q̃ntũlib; maioꝛ: ſ;
bñ ꝯcedẽdũ eſt ifinite p̄tes ſunt in iſto corpe: q: aliquot: ⁊
quãtũlibet plures ſunt in iſto corpe: ita q̄ ifinitũ tẽtũ ſin
cathegorematice: exponit p aliquot: ⁊ quãtũlib; plures
vel plura: ſ; in ꝯtinuis exponat: p aliquãtũ: ⁊ quãtũlib;
mai'. ¶ Sciẽdũ eſt q̄ quñ aliq̄s termin' qui ſolet aliqñ
teneri ſincathe'ce: aliqñ cathe'ce: ſi ponit eẽ ſbm ipſi' ꝓpoſ
tiõis: tũc ſolem' eo vti ſolũ ſincathe'ce: qñ vo ponit a p̄te
p̄dicati. ſolem' eo vti cathe'ce. Et iõ qñ hic termin' ifinitũ
ponit a p̄te ſbti: tũc ꝓpoſitio de cõi vſu d; exponi: expo
nẽdo ly ifinitũ ſincathe'ce: qñ vo ponit a p̄te p̄dicati: tũc
ꝓpoſitio de cõi vſu d; expõi exponẽdo ly ifinitũ cathe'ce:
⁊ ꝓp hoc ſolitũ eſt negare iſtã. ꝯtinuũ eſt diuiſibile in infi
nitũ: ⁊ ꝯcedi iſtã. in infinitũ ꝯtinuũ eſt diuiſibile: nã p̄ª ſi-
gnificat q̄ ꝯtinuũ eſt diuiſibile in aliqd̃ qd̃ nec eſt hñs p̄
tes: nec terminũ. mõ hoc eſt falſũ: q: ꝯtinuũ eſt diuiſibi-
le in p̄tes: quaꝝ q̃libet eſt finita terminata: ſ; ſcd̃a ſignificat
q̄ in aliq̄s p̄tes ꝯtinuũ eſt diuiſibile: ⁊ in quãtũlibet plu
res ꝯtinuũ eſt diuiſibile. mõ hoc eſt verũ. ¶ Alteri' notã-
dũ eſt q̄ ꝓpõnes in quaꝝ vna ly ifinitũ tenet ſincathe'ce:
⁊ alia cathe'ce ſunt ſibi inuicẽ impertinẽtes. vñ nec vna ſeqt
ad aliã: nec repugnat alteri. ⁊ ꝓp hoc nõ ſequit in ifinitũ
ꝯtinuũ eſt diuiſibile. ḡ ꝯtinuũ eſt diuiſibile in ifinitũ: in
p̄ma eñi ly ifinitũ tenet ſincathe'ce: ⁊ in ſcd̃a tenet cathe'ce
⁊ ꝓpter hoc etiã non ſequit infinita ſunt finita. ergo fin
ta: ſunt ifinita: vnde p̄ma eſt vera: ⁊ ſcd̃a falſa: falſitas ſe
cunde

cunde clara eſt: veritas aūt prime pꝫ: nam iſta valet ſtaꝫ: aliqua entia ſunt finita: ⁊ quantūlibet plura ſunt finita. Sic ēt ɔcedendū eſt: ꝙ infinitis finita ſunt plura: naꝫ aliq̄bus entibus finita ſunt plura ⁊ quātūlibet pluribꝰ finita ſunt plura: ſilr ɔcedendū eſt: ꝙ infinitis finita ſunt pauciora: nam aliqbꝰ entibꝰ finita ſunt pauciora: ⁊ quātūlibet pluribꝰ finita ſunt pauciora. Ulterius ſciendū eſt ꝙ a ꝓpōnibus de futuro: ⁊ a ꝓpōnibus de pterito: in qbus ponit̄ ly infinitum ſincathcē tentū: ad ꝓpōnem de pn̄ti in qua ponit̄ infinitū ſincathcē cum ly verū: nō valet ɔn̄a. Unde nō ſequit̄: infinitū corpus fuit: ergo aliqn̄ hec eſt vera infinitū corpus eſt: nec ēt ſequit̄ infinituꝫ corpus erit: ergo aliqn̄ hec erit vera infinitū corpus eſt: pꝫ hoc: nā ſi in p̄ma parte ꝓportionali alicuiꝰ hore deus faceret vnū corpus pedale. ⁊ i 2ª eiuſdē annihilaret hoc ⁊ crearet vnū aliud bipedale: ⁊ in 3ª illud annihilaret: ⁊ faceret vnū quadrupedale: ⁊ ſic vlteriꝰ ꝓcedēdo ſm̄ ꝓportionē duplam: ſm̄ alias ptes ꝓportionales hore: vſqꝫ in finē hore verū eſſet dicere infinitū corpus fuit: qꝛ aliquātū fuit ⁊ quātūlibet maius: ⁊ tn̄ in nulla pte ꝓportionali huiꝰ hore verū erat dicere infinitū corpus eſt: ɔſili mō arguit̄ de futuro. Un̄ notādū eſt ꝙ ēt nō ſeqt̄ infinitū corpus eſt: ġ aliqđ corpus eſt infinitū: pꝫ hꝫ: naꝫ in p̄ª pte ꝓportionali alicuiꝰ hore deꝰ creet vnū corpus pedale: ⁊ in 2ª eiuſdē deꝰ creet vnū corpus bipedale nō tn̄ ɔtinuū p̄º: ⁊ in 3ª vnū quadrupedale: ⁊ iterū nō ɔtinuū ſcdo. ⁊ ſic vltra ꝓcedēdo vſqꝫ ad finē hore: ⁊ ɔſeruaret iſta corpora vnū cū alio hec ēēt ɔcedēda infinitū corpus eſt: qꝛ aliquātū corpus eſt: ⁊ quantūlibet maius illo eſt ⁊ tn̄ iſta ēēt negāda: aliqđ corpus eſt infinitū. ⁊ eo ꝙ eiꝰ ɔ̄dictoria ēēt ɔcedēda. ſ. nullū corpus eſt infinitum: nec. n. pedale eſt infinitū: nec bipedale: nec quadrupedale vſqꝫ in infinitū: ſic ġ dictū eſt de infinito tento ſincathcē. ¶ De infinito v̓o tento cathcē eſt ſciendū ꝙ ipm multiplr pōt imaginari: vno mō in pmanētibꝰ: alio mō in ſucceſſiuis: ſicut ſi aliqs ēēt motꝰ: cuiꝰ velocitas vel tarditas ēēt infinita. ¶ In pmanētibꝰ aūt pōt imaginari: vel in quātitate: vel in q̄litate: vl̓ in duratōe: vel i v̓tute: vel in vtroqꝫ ſil: ſicut eſt deꝰ: vn̄ deꝰ eſt infinitꝰ in virtute ⁊ in duratione ⁊ virtute ſolū ſicut ſi deus crearet vnā caliditatē infinitā: in duratione ſolū: ſicut eſt celuꝫ. In qualitate ſolū: ſicut ſi deus crearet aliquā qualitatē infinitam: tūc illud corpus eſſet infinitū in qualitate: lꝫ ēēt finitū in quātitate. In quātitate ſolū ſicut ſi deus crearet vnū corpus infinitū in quātitate. In vtroqꝫ ſimul ſicut ſi deus crearet vnū corpus infinitū cū qualitate infinita. ¶ Ulterius notādū ꝙ infinituꝫ in quātitate pōt imaginari: vel infinituꝫ ſm̄ extēſionē: vel infinitū ſm̄ multitudinē: ⁊ h̓ eſt qđ ſolet dici: ꝙ quoddā eſt infinitū in magnitudine: ⁊ quoddā ſm̄ multitudinē. Ulterius infinitū in multitudine pōt imaginari: vel infinitum in multitudine partiū actualr̄ ſeparatarꝫ abinuicē: vel infinitū in multitudine partiū ɔiunctarꝫ ⁊ nō ſeparatarꝫ: ſed ſepabiliū abinuicē per diuiſionē: vel ſignationē. ¶ Ulterius infinitū ſm̄ extēſionē pōt imaginari: vel infinitum: ſm̄ aliquā dimēſionē: vel ſm̄ aliquā nō. vt ſi ēēt aliqđ infinitū ſm̄ longitudinē: finitū aūt ſm̄ latitudinē: ⁊ ꝓfunditatē: vel infinitū ſm̄ omnē dimenſionē. ſ. taꝫ ſm̄ longitu: q̄ꝫ ſm̄ latitu: q̄ꝫ etiā ſm̄ ꝓfundū. Ulterius pōt imaginari v̓ſus oēm dr̄iā pōnis: vt imaginat̄ tā infinitū v̓ſus oriēs: q̄ꝫ v̓ſus occidēs tā v̓ſus ſeptētrionalē: q̄ꝫ v̓ſus meridianē: tā v̓ſus polū antarcticū: q̄ꝫ verſus polū antarcticū. ¶ Alio mō pōt imaginari infinitū: nō verſus oēm dr̄iam pōnis: ſꝫ verſus aliquā: ⁊ aliquā nō. verbi grā: vt ſi imaginaret̄ infinitū verſus oriens: finitū tn̄ verſus occiꝺ̄s. Ulterius poſſumus imaginari infinitū ſine aliqua cōcauitate: vel cū ɔcauitate: vt ſi imaginat̄: vnū infinitū totalr̄ totaꝫ res: puta celū: vlterius vlterius ptenſum in infinitum

Quantum ad 2m pono hanc ɔcluſionez ꝙ queſtio eſt vera ⁊ probatur ſicut eaꝫ probat Ar. in iſto tertio.

Ad rationes ad primum dico ꝙ mathecꝰ omnes quantitates quas ipſe ɔſiderat ſunt finite: q̄uis infinitum etiam ſit paſſio quantitatis: ipſe tamē nō conſiderat de quantitate: ſm̄ ꝙ infinita ſed ſm̄ finitū: vnde nō oportet artificē cōſiderare omnes paſſiones ſui ſubiecti. ¶ Ad 2m dico ꝙ bene ad methcam ptinet ɔſiderare de infinito in virtute: ſicut eſt deꝰ cuꝫ quo ſtat ꝙ nāſis pōt determinare de alio infinito. ¶ Ad 3m dico ꝙ differēter Ar. determinat hic de infinito: ⁊ in p̄º celi: qꝛ quū determinauit hic in iſto tertio de infinito: nōdum inueſtigauit ꝙ ēēt ponēdum aliud corpus a corporibus mobilibꝰ motu recto. ⁊ igit̄. in iſto tertio ꝓbauit nulluꝫ infinitū eē mobile motu recto: ſꝫ qꝛ in p̄º celi inueſtigauit vnū eſſe corpus mobile nālr: motu circulari aliud a corporibꝰ mobilibꝰ motu recto: ipſe ꝓbauit ibi vlr ꝙ nullū eſſet corpus infinitum: nec mobile motu recto: nec motu circulari: ſic ġ pꝫ determinatio Ar. de infinito p̄º celi: que ſupaddit aliquā determinationē de infinito in iſto tertio. ¶ Ad 4m dico ꝙ q̄uis infinitū ſi ēēt: nō eſſet mobile localiter: tn̄ reducibile ad ens mobile: ſicut ens finituꝫ ſicut priuatio ad habitū: ⁊ hoc ſufficit. ¶ Ad 5m ꝙ nō eſt ⁊c. dico ꝙ p hoc intelligit̄ ꝙ ꝓpō falſa nō eſt ſcibilis: ita ꝙ nō eſt: capit̄ ibi pro falſo: cū quo tn̄ ſtat: ꝙ q̄uis nō ſit aliqđ corpus infinitū: tn̄ de infinito eſt ſcia. nō p ꝓpōnes affirmatiuas: ſꝫ negatiuas: vn̄ Ar. demonſtrauit iſtā negatiuā: nullū corpus eſt infinitū: ēt de infinito bn̄ eſt ſcia p ꝓpōnes affirmatiuas ɔditiōales: vt ſi infinitū ēēt: nō tn̄ p ꝓpōnes cathegoricas. ¶ De 5º i quo tangit̄ de cognitiōe infiniti dictū eſt in p̄º huiꝰ vbi ex vno artiº. vniꝰ qōnis tractat̄: verū infinitum ſm̄ ꝙ huius ſit cognitum.

¶ Tex. cōmenti. xl.

¶ Rationaliter qdē igit̄ ſpeculantibus ex huiuſmodi ⁊c. Qō. xj.

VTrum aliqđ ſit corpus actu infinitū ſenſibile. ⁊ argr̄. p̄º ꝙ ſi motꝰ ⁊ tp̄s ſunt infinita: ġ eſt aliqđ corpus infinitū: añs ꝓbat̄: p Ar. 8º huiꝰ: vbi oñdit ꝙ motꝰ ⁊ tp̄s nūqꝫ icepꝫrūt eē: ɔn̄a ꝓbat̄ p h̓ ꝙ Ar. in 3º huiꝰ oñdit ꝙ magnitudo: ⁊ tp̄s ⁊ motꝰ ſūt eiuſdē rōnis q̄ ad finitatē: vel infinitatē. Et ɔfirmat̄: nam tp̄s ⁊ motꝰ ſunt paſſiones magnitudini: ġ ſi tpī ⁊ motui ɔuenit infinitas: ⁊ magnitudini. ¶ 2º dato aliquo corpe ſenſibili: ꝓbo ꝙ ipm ſit infinitū ⁊ h̓ ſic: infinite ſunt ptes i ɔtinuo. ſ. corpe. ġ ipm eſt infinitū: añs pꝫ: qꝛ alr̄ nō ēēt in infinitū diuiſibile: ɔn̄a ꝓbat̄: qꝛ oēs ptes aliqualē extēſionē faciūt: ⁊ tres maiorē. ġ vr̄ ꝙ infinite faciāt extēſionē infinitā: ⁊ p ɔn̄s qđlꝫ corpus vr̄ eē infinitū. ¶ 2º ɔfirmat̄: dato aliq̄ corpore bipedali: pro bo ꝙ ipm ſit infinituꝫ i tali corpore ſunt infinita pedalia: ergo tale corpus eſt infinitū: ɔn̄ia derelinquit̄ eē nota de ſe: ſed añs ꝓbat̄. naꝫ diuidatur per ſignationē tale corpus in duas medietates. ſ. a. ⁊. b. ⁊ ꝙ. c. ſit punctus medius. tūc cum inter. a. ⁊. b. ſunt infinita puncta ſeu infinite partes ꝓportionales ad quarūꝫ quālibet: ad quolibet punctū iter. b. ⁊. c. ſpatium eſt pedale. ſequit̄ ꝙ in corpore bipedali dato ſint infinita pedalia. Cōſimili rōne poſſet ꝓbari ꝙ aggregatuꝫ ex vno anno ⁊ vna hora eſſet infinitū anni. ¶ 3º niſi mā p̄ma eſſet infinita ſequeret̄ ꝙ nō perpetue manerent generationes ⁊ corruptiones: ſed hoc eſt falſuꝫ: ⁊ ɔtra Ar. in 1º de generatione: ɔn̄ia probat̄ ex eo: q̄ qđlibet generatuꝫ capit portionem de materia p̄ma: mō cuꝫ omne finitū per ablationē tandē ɔſumetur: ſequit̄ materiā primā tandeꝫ ɔſumi ⁊ ſic ɔſumpta ceſſant gn̄ationes ⁊ corruptiones. ¶ 4º dato aliquo corpore qđ eſſet finitū: arguit̄ ſic. hoc corpus eſt finitū: ergo finitū ad aliud: tūc de illo alio querit̄: vtrū ſit

finitū: vel infinitū ſi infinitū habet ppoſitū: ſi finitū: tunc verū eſt finiri ad vnū aliud. ⁊ ſic in infinituꝫ: ⁊ ſic totum aggregatū ex his eſſet infinitū. ¶ 5° ſi qḋlibet corpus ſenſibile eſſet finitū: tunc finitas eēt vnū de per ſe accñtibus corpoꝝ: ſed hoc eſt falſum: falſitas pꝫ: nam ſic tūc exprimi deberet in diffinitione corporis: ſꝫ hoc eſt falſuꝫ: quia diffinitio corporis eſt hec: ꝙ eſt vndequaqꝫ extenſum. ſ. tam deorſum: ꝙꝫ ſurſum: tam a ſiniſtris ꝙꝫ a dextris taꝫ ante ꝙꝫ retro. modo hic nō exprimit finitas: ſequit ergo ipſum debere eſſe infinitū. ¶ 6° nos poſſumus imaginari corpus iſinitū: ergo corpus iſinituꝫ eſt: añs notū ꝯña pbaf: q: nō poſſumus aliqḋ imaginari: niſi imaginatio nr̃a ab aliquo moueat. Sed ſi imaginatur corpus iſinitum videt ꝙ extra ſit hõ corpus iſinitum: qḋ hꝫ mouere imaginationem ergo ⁊c̃.

Tex. 40 huius tertij **In oppoſitum** eſt Ar. in iſto tertio ⁊ in primo celi. hic eniꝫ pbat ꝙ nullū corpus ſenſibile ſit iſinitū. In primo celi pbat vl'r nulluꝫ eſſe iſinitū. ¶ Nota ſicut tangebat i alia q̃one: ꝙ Ar. intendit pbare ꝙ nō ſit corpus aliqḋ ſenſibile actu iſinituꝫ itelligit ſenſibile ſenſu tactus: ſeu ꝙ nullū corpus eſt infinitū de illis que ſunt mobilia motu recto: verūtñ in iſto tertio nō pbat: ꝙ nō ſit aliqḋ corpus iſinitū ſenſibile alio ſenſu a ſenſu tactꝰ nec pbat hic ꝙ nō ſit corpus infinitū mobile circulariter: ſꝫ hͦ pbat pͦ celi. Ex quo pꝫ qño determinat hic de infinito ⁊ qño in pͦ celi ⁊c̃. ¶ Rñdeo mõ ad q̃onem: ſit pma ꝯcluſio iſta: nullū corpus ſenſibile. i. tāgibile ſimplex eſt iſinitū: ⁊ itelligit hic de iſinito: in extēſione: pbaf: nā talia corpora ſenſibilia ſunt quatuor ⁊ nō plura. ſ. terra aqua aer ignis: mõ pbo ꝙ nullū iſtorum eſt iſinitū: nā ſic ſequeret ꝙ illud alia corrūperet: ex quo illud aliis ꝯriat: ⁊ ſic nō hꝫem' niſi vnū corpus ſimplex. Cuius tñ oppoſitū videmꝰ: ꝯña pbaf: q: ex quo in maiori corpe eſt maior virtꝰ: tūc in illo corpe ſimplici: quod eēt iſinitū: eſſet iſinita virtꝰ ⁊ p ꝯñs ſua virtute alia deſtrueret. Sꝫ diceret aliqs: negādo ꝙ in maiori corpore ſit maior virtus: nā in paruo igne eēt ita magna virtꝰ ſicut in multo aere: ꝗꝫ poſſet poni aer iſinitꝰ: abſqꝫ hͦ ꝙ alia elemēta corrūperet. Breuiter hͦ nō valet: naꝫ ꝗuis in paruo igne bñ ſit tanta virtꝰ ſicut in multo aere: tñ poſſet capi tantū de aere ꝙ in iſto aere eēt maior virtus ꝙꝫ in iſto igne: ſit ꝗ in duplo maior aer: in ipſo dupla erit virtꝰ: ſi igit capiat in duplo: dupla virtꝰ erit in ipſo. ꝗ ſi capiatur aer iſinitꝰ: erit in eo virtꝰ iſinita: ⁊ ſic ſtaret argumentū ſicut prius: ꝙ ſi aliqḋ corpoꝝ ſimpliciū eē infinitū in ipſo. eſſet virtus iſinita. Verūtñ de iſta ꝯña eſt dubiū: ſi in ipſo eſſet virtus iſinita: tunc alia deſtrueret. hoc nō videt ſequi: ꝓpter hoc ꝙ illud corpus iſinitū nō ſm quālibet partē ageret in alia ſimplicia: q: nō ageret ſm ptes diſtantes a corporibꝰ ſimplicibꝰ: vñ agēs quādo agit in aliqḋ paſſum nō videt agere ſm ſe ⁊ qḋlibet ſui. nam ſi ſic tūc ſeq̃ret ꝙ quā aliqs poneret manū ſuā ad mare itenſius manꝰ ſua deberet frigeſieri ꝙꝫ ſi poneret eā i vno vaſe pleno aque: mõ hoc eſt falſuꝫ: ꝯña tꝫ: ex eo ꝙ mare hꝫ maiores ptes ageret in manū ꝙꝫ aqua frigida in manu: ⁊ iõ rõ pdicta ꝗuis ſit Ar. tñ nō videt oio demõſtratiua. ¶ 2° ꝙ ſi eēt aliqḋ corpus ſimplex iſinitū: tūc ſibi cõpeteret diffinitio aggregata ex diffōne corporis: ⁊ diffōne iſiniti: vñ diffō corporis eſt: corpus eſt qḋ eſt vndiqꝫ extēſum. Diffō aūt iſiniti eſt carēs termino: mõ diffō aggregata ex his ē corpus vndiqꝫ extēſum: ſine termino ⁊ mõ. Iſta diffō nō cõuenit alicui corpori ſimplici: nā ſi ſic tūc nō eēt niſi vnum corpus ſimplex. mõ hoc eſt falſum: ⁊ ꝯña tꝫ: q: corpus vndiqꝫ extēſum ſine termino nō cõpatit ſecuꝫ aliud corpus. Nota ꝙ iſta ratio bñ pbat ꝙ in mūdo nō ſit aliqḋ corpus ſimplex iſinitū: nō tñ ꝙ nō ſit extra mundū: nam extra mūdū pōt eē vnū corpus iſinitū: puta aer vel aliqḋ hõ nō obſtāte ꝙ eēnt in mūdo quatuor elemēta quoꝝ qḋlibet eēt finitū: nec rõ pbat oppoſitū. ¶ 3° ſi eēt aliqḋ corpus tangibile ſimplex iſinitū: tūc ⁊ eiꝰ locus eēt infinitꝰ ꝯñs falſum: ꝯña tꝫ ex eo: ꝙ locus dꝫ eſſe equalis locato. Sed falſitas ꝯñtis pꝫ: q: ſi eſſet locus iſinitus in tali loco nec eſſet ſurſum nec deorſum. modo hoc eſt falſum: cum ſurſum ⁊ deorſuꝫ ſint differentie loci. Et confirmatur: nā talis locus poſtꝙꝫ eſſet locus corporis ſimplici eſſet vniformis in omnibus ſuis partibꝰ. ⁊ per ꝯñs ſi poneret aliqḋ corpus in illo loco hic vel vbiqꝫ queſceret ⁊ nō moueretur: pꝫ hoc ex eo ꝙ nō eēt maior rõ quare queſceret in vna parte ꝙꝫ in alia: nec eēt ratio quare plus moueret in vna pte loci ꝙꝫ in alia: poſtꝙꝫ oēs ptes illꝰ loci eēnt eiuſdē rõnis: ꝗ vel ſp moueret: vel ſp queſceret i hõ loco illō corpus. ¶ 4° ſi aliqḋ eēt corpus ſimplex tāgibile iſinitū: vl' hͦ eēt ſꝫ ſe totū graue: vl' ſꝫ ſe totū leue: vl' prim graue ⁊ prim leue: nō pōt dici pͫ ex eo ꝙ ſic nulla eēnt leuia: nec pōt dici 2ͫ q: ſic nulla eſſent grauia: nec 3ͫ: q: grauia ⁊ leuia hñt ordinē adinuicē: mõ ſi poneret illud corpus partim graue ⁊ partiꝫ leue: vel ergo vtraqꝫ partiū poneret finita: vel vtraqꝫ iſinita: vel vna finita: ⁊ vna iſinita: non poteſt dici primū: q: ſic nō componeret ex eis vnū iſinitum: quia ex duobus finitis nō reſultat vnū iſinitū: nec pōt dici ſcdm ex eo ꝙ duo infinita nō hñt ordinē ⁊ pportionē adinuiceꝫ: vnū enim infinitū nō eſt maius alio: nec minus: nec equale ei ſicut poſtea videbit: nec pōt dici tertiuꝫ ex eo ꝙ finiti ad iſinitū nullus eſt ordo vel pportio. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio nō eſt aliqḋ corpus ſenſibile iſinitum nec cõpoſitum nec mixtū ex diuerſis corporibꝰ ſimplicibꝰ: nam ſi ſic vel hoc eſſet cõpoſitū ex corporibꝰ ſimplicibꝰ iſinitis ſm multitudinem quorum quodlibet eſſet finitum ſm magnitudinem: ⁊ hoc nō: q: tunc iſinita eēnt pñ' rerū nālium: cuius oppoſitū oſtēſum eſt in primo huius: vel eſſet cõpoſituꝫ ex finitis ſm multitudinē quoꝝ qḋlibet eſſet finituꝫ ſm magnitudinē: ⁊ hoc nō q: ex talibus nunꝙꝫ reſultaret infinitū: vel eēt compoſitū ex finitis ſm multitudinē: quoꝝ quodlibet eſſet infinitū ſm magnitudinē: ⁊ hoc nō: quia plura infinita ſm magnitudinem non poſſunt ſe cõpati: ex eo ꝙ vnū iſinitū totū occupat: vel eēt cõpoſituꝫ ex finitis ſm multitudinē: quoꝝ vnū eſſet iſinitū ſm magnitudinem: reliqua vͦo finita ſm magnitudinem ⁊ hoc nō iterū: q: tunc iſinitū ſm magnitudinē ſtatim alia corrūperet. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio nullū eſt corpus ſenſibile actu iſinitū: pbaf: nā oē corpus ſenſibile: vel eſt ſimplex: vel mixtū ex ſimplicibꝰ: mõ nullū iſtoꝝ eſt iſinitū ſicut pbatuꝫ eſt per ꝯnes poſitas: ergo. ¶ 2° nullū corpus figuratū eſt iſinitū. pꝫ ex eo ꝙ figuratuꝫ eſt qḋ terminis claudit: mõ omne corpus eſt figuratum ergo ⁊c̃.

Ad rōnes pncipales. Ad pmā ꝯcedo ꝙ ſicut motus ⁊ tps ſunt iſinita ſꝫ durationē: ita ꝯcedendū eſt ꝙ aliqḋ corpus eſt iſinitū ſm durationē: ſꝫ nō ſm extenſionē: ⁊ eodē mõ ad ꝯfirmationē. ¶ Ad 2ͫ infinite ſunt partes ⁊c̃. admitto: ergo tale corpus eſt infinituꝫ: negat ꝯña: ⁊ quā arguebat due ptes faciunt aliqualē extenſionē ꝯcedo: ⁊ tres faciunt maiorē: verū eſt ſi qlibet eaꝝ eſt equalitas vni rei: vel illis duabꝰ: vel maior. ſi tñ minor ꝗuis ſint tres: tñ faciunt minorē extēſionē: vñ due fabe faciunt maioreꝫ extenſionem ꝙꝫ facerent quatuor grana milij. ¶ Ad ꝯfirmationē bñ ꝯcedo ꝙ in corpore bipedali ſunt iſinita pedalia: ſꝫ iſta ſunt cõicantia. ſ. ꝙ nō qḋlibet eoꝝ eſt ſm ſe totuꝫ extra aliud. hͦ tñ oporteret ſi ex eis deberet ꝯſtitui corpus iſinitū: ſꝫ bñ ex iſinitis pedalibus nō cõicantibꝰ. ¶ Ad 3ͫ dicit ꝙ ꝗuis mā pma nō ſit infinita in extenſione: nihilominus poſſunt perpetuo manere gñationes ⁊ corruptiões: q: ꝗuis gñatum capiat aliquā portionē mãe tñ iſta prius erat mā vniꝰ alterius: ⁊ poſtea erit mā vnius alteriꝰ: nec eſt imaginādū ꝙ ipſa corrūpat ad corruptionē cõpoſiti. Et ſic pꝫ ꝙ per hoc ꝙ eadē portio mãe eſt ſucceſſiue ſub diuerſis formis: poteſt ſaluari

pōt ſaluari ꝙ ppetue manebit gñatio ꝛ corruptio abſqꝫ hoc ꝙ tota maſſa mãe pimeſit infinita extenſiue. ℭ Ad 4ᵐ dico ꝙ tandē deuenit ad aliqḋ corpus ſicut ad vltimaꝫ ſperā qḋ finit ꝛ terminat nō ad aliud corpus: ſed ſeipſo. ℭ Ad 5ᵐ dico ꝙ q̄uis in diffinitione corporis nō exprimat finitas: nec cã finitatis: tñ illa bñ exprimit in diffinitiõe corporis ſenſibilis. mō in pposito nō eſt abſolute ſermo de corpore: ſed de corpore ſenſibili mobili motu recto: ſeu de corpore tãgibili ſicut ſunt mixta ꝛ elementa. ℭ Ad 6ᵐ nos poſſum⁹ ꝛc̄. nego ꝯñam: naꝫ poſſumus imaginare montē aureuꝫ: abſqꝫ hoc ꝙ mons aure⁹ ſit: ꝛ hoc iſto mō ꝙ hẽo p prius ſpēm montis deinde ſpēm auri: deinde per cõpoſitionē iſtoꝝ ꝯceptuū hẽnt ꝯreſpondētiã in re imaginor montē aureū: ſed talis ꝯcept⁹ cõplexus coꝛrñdentiã nō hꝫ in re q̄uis partes eius bñ hẽant ſimilr: qz ꝯplo corpus: ꝛ ꝯplo terminū: deinde facio diuiſionē hui⁹ ab illo ꝛ ꝯplo corp⁹ ſine termino: ꝛ talis ꝯceptus cõplexus nō hꝫ coꝛrñdentiam in re q̄uis ptes eius hẽant: ꝛ talis ꝯceptus eſt ꝯceptus infiniti: imaginãdo ergo corpus infinitū nō mouet ab aliquo extra qḋ ſit infinitū: ſed mouet ab alijs rebus per quarū ſpēs diuidēdo eas abinuicē imaginat infinitū: ita ꝙ intellectus hñs tales ſpēs in ſeipſo pōt formare tales ꝯceptus cõplexos nō hñtes coꝛrñdentiaꝫ in re: ſicut eſt conceptus vacui in infiniti: chimere ꝛ huiuſmodi alia.

ℭ Tex. cõmēti. lvj.

ℭ Quod quidem igitur actu corpus nõ ſit infinitum. Cõ. xij.

Utrum aliq̄ dimenſio ſit infinita. Et arguit p̄° ꝙ ſic: aliq̄ linea eſt infinita. ḡ aliqua dimēſio eſt infinita: ꝯña tenet ex eo ꝙ oīs linea ē dimēſio: añs pbat: naꝫ infinie ſunt linee giratiue in iſta colūna: quaꝝ qḋlibet eſt maior aliqua certa data. ḡ linea cõpoſita ex oibus eſt infinita: ꝯña tenet: nam qḋlibet tale eſt infinitū: qḋ eſt cõpoſitū ex infinitis nō cõmunicantib⁹ quoꝝ qḋlibet eſt tantū ſicut aliqḋ certū datum: añs pbat: naꝫ ſit iſta colūna in ſpiſſitudine vni⁹ pedis ꝛ imaginemur ꝙ a ſupiori pte iſti⁹ colūne deſcendat vna circuitio girās medietatē iſtius colūne: tūc clarū eſt ꝙ iſta gira eſt maior q̄ꝫ circūferētia cingēs iſtã colūnã: deinde deſcendat vlterius circuiēs ſcḋam ptem pportionalez iſtius colūne: deinde vlterius deſcēdat girādo per tertiã deinde per q̄rtã ꝛ in infinitū: ꝛ de q̄libet gira arguat ſicut arguebat de p̄ª. ꝛ cū infinite ſint ptes hui⁹ colūne ſequitur infinitas eē giras: ſꝫ qꝛ ſicut oſtēſuꝫ eſt q̄libet iſtarū girarū eſt maior aliq̄ certa data: ſequit totalē lineaꝫ giratiuaꝫ corporis colūnaris ex oibus his cõpoſitã eē infinitã. ꝯſimili mō poſſet pbari ꝙ ſupficies giratiua .ſ. ſupficies intercepta inter duas lineas giratiuas corporis colūnaris eſſet infinita. Et ſic ſimilr poſſet pbari ꝙ corpus giratiuū interceptū iter q̄ttuor lineas giratiuas corporis colūnaris ſit infinitū. ℭ 2° aliqua ſupficies eſt infinita. ḡ ꝯña tenet: añs pbat: qꝛ angulus rectus planus eſt quedã ſuperficies: ſed pbo ꝙ talis ſit infinita iſte angulus eſt infinitus qui eſt cõpoſit⁹ ex infinitis angulis nō cõicātib⁹: quoꝝ q̄libet eſt maior vno certo dato: ſꝫ ſic eſt de angulo recto: eſt eni cõpoſit⁹ ex infinitis angulis acutis: nō cõicantib⁹: quoꝝ q̄libet eſt maior angulo ꝯtingētie: qui eſt angulus datus: pꝫ h̄ ex tertio geometrie Euclidis: vbi dr ꝙ angulus ꝯtingentie eſt oiuꝫ anguloꝝ recti lineoꝝ acutoꝝ acutiſſimus. ℭ 3° aliqḋ corpus eſt eq̄le corpori cõpoſito ſi eēt ex infinitis corporibus nō cõicantib⁹ quoꝝ qḋlibet eſt tantum ſicut aliqḋ certum datū: ſed tale eēt infinitū. ḡ de facto eſt aliqḋ corp⁹ infinitū: añs pbat: nã ſi eēnt infinita corpora quoꝝ q̄libꝫ eēt ſicut vnū quādrāt pbo ꝙ ex oib⁹ his ſine rarefactiõe ꝛ ſine ꝯdenſatiõe pōt fieri vnū corpus infinituꝫ: nã ſint talia corpora flexibilia: ꝛ ſic ſit ad imaginationeꝫ ꝙ in p̄ª pte pportiõali alicui⁹ hore, vnū coꝝ ſiat latū: ꝛ circūflectat ſup vnū de illis: tūc claruꝫ eſt ꝙ illud circūflexuꝫ eſt finite ſpiſſuꝫ: capiat in 2ª pte pportionali eiuſdē hore vnū aliḋ: ꝛ circūflectat toti aggregato ex p̄mis duobus: tūc corpus 2° circūflexū eſt minus ſpiſſuꝫ q̄ꝫ corpus pri⁹ erat circūflexū: pp hoc ꝙ circūflectit maiori. Deīde in tertia pte pportionali eiuſdē hore capiat iterū vnū de illis corporib⁹: ꝛ circūflectat aggregato ex illis corporib⁹: tūc iterū corp⁹ tertio circūflexū eſt minus ſpiſſuꝫ: q̄ꝫ corpus 2° circūflexū: ꝛ hoc ꝯtinuet vlteri⁹ per ſingulas ptes pportionales illi⁹ hore: infinite hore ſunt infinita corpora ſic circūflexa: q̄ ſic ſe hñt: ꝙ p̄ᵐ ſpiſſius. 2° ꝛ ſcḋm ſpiſſius. 3° ꝛ ſic vltra. ḡ videt ꝙ totalis ſpiſſitudo ex his aggregata ſit infinita recte ſicut aliqḋ corpus eſt infinitū: cuius p̄ma pars eſt maior ſcḋa: ꝛ 2ª maior tertia: ꝛ ſic vltra. Et etiam ex alio: ꝙ ſi ſunt infinita hñtia ſe in ꝯtinua pportiõe ſicut inter que p̄ᵐ eſt maximū totū aggregatū ex his eſt infinituꝫ: ſicut pꝫ de ptib⁹ pportionalib⁹ cõtinui: inter que p̄ᵐ eſt maximū. ſic ḡ videt ꝙ oē quātū ex infinitis corporib⁹ eq̄lib⁹ nō cõicātib⁹ ſine rarefactiõe ſine ꝯdēſatiõe factū ſit vnū corpus infinituꝫ. ℭ 4° ex duob⁹ corporib⁹ pedalib⁹ pōt fieri per ſolū motū localē corpus infinitū vniformiter latū: vniformiter pfunduꝫ. ḡ videt de facto eſſe aliqḋ corpus infinitū: ꝯña tenet ex eo ꝙ per ſolū motū localē nō acquirit aliq̄ res noua: añs pbat: nã capiat p̄° vnuꝫ corp⁹ pedale ꝛ diuidat vna medietas ꝛ ponat ante illud ſm longū: deinde diuidat reſiduū medietatis. iterū vna illaꝝ partiū ponat ante totū aggregatū ſic vlteri⁹ ꝑ ptes pportionales alicui⁹ hore in fine hore factū eſt vnuꝫ corpus infinitū ſm lõgitudinē diffoꝛmiter latū. deinde ſiat cõſimili mō de alio corpore pedali: quo facto iſta corpora ponant ſic ꝙ vbi ſunt ptes latiores vni⁹: ponant ptes ſtrictiores alteri⁹: q̄ facto ex illis duob⁹ vr reſultare vnū corp⁹ infinitū: ſm lõgū vniformiter latū: vniformiter pfundū: ſꝫ ex tali ꝑ ꝙ poſtea dicet. iterū vlteri⁹ p ſolū motum localem poſſet fieri infinituꝫ ſimpliciter: ideo poteſt declarari in figura ꝛ habetur propoſitum.

In oppoſitū eſt Ar. in iſto 3° ꝛ i p̄mo celi. In iſta q̄one p̄° videndū ē an iſta ꝯña valeat: infinita dimēſio ē. ḡ aliqua dimēſio infinita. 2° videndū eſt: an hec ſit ꝯcedēda: infinita dimēſio eſt. 3° videndū eſt an aliqua dimenſio ſit infinita. Tex. cõ. 56.

Quantū ad p̄ᵐ ſit hec p̄ª ꝯcluſio: iſta ꝯña nō valet reſpcū vbi ḋ pterito. ſ. ꝙ nō ſequit infinita dimēſio fuit. ḡ aliq̄ dimēſio fuit infinita: nã ſi deus in aliq̄ parte pportionali alicui⁹ hore faceret vnã quãtitatē pedalē: ꝛ in ſcḋa deſtrueret illam: ꝛ faceret vnã bipedalē: ꝛ iſtã in 3ª deſtrueret: ꝛ faceret vnã q̄drupedalē: ꝛ ſic vltra aſcēdēdo ſm pportionē duplã in fine hore verū eēt dicere infinita dimēſio fuit: qꝛ aliquãta dimēſio: ꝛ quãtūlibet ea maior fuit ꝛ tñ falſuꝫ eſt ꝙ aliq̄ dimēſio fuit infinita ex eo: ꝙ nec iſta que fuit in p̄ª parte pportiõali: nec illa que fuit in 2ª. ꝛ ſic in infinitū. ℭ 2ª ꝯcluſio nec valet reſpcū vbi de futuro: pꝫ hoc vt in pdicto caſu ante p̄n illius hore verū erat dicere infinita dimēſio erit: ꝛ tñ falſuꝫ erat ꝙ aliqua dimēſio erit infinita. ℭ 3ª ꝯcluſio. nec valet reſpcū verbi de pñti: nã poſito ꝙ deus circa mūdū creet vnū illud corp⁹ ꝛ circa illḋ iterū vnū aliud: ꝛ ſic i infinitū: ſic tñ ꝙ iſta corpora nō eēnt ꝯtinua adinuicē hec eēt vera infinita dimēſio eſt: vel infinitū corpus eſt: ꝛ tñ hec eēt falſa aliqḋ corp⁹ eſt infinitū: ex eo ꝙ nullū de illis corporib⁹ ē infinitū. ℭ 4ª ꝯcluſio. adhuc ſuppoſito ꝙ ꝯtinuant adinuicē adhuc eēt hec ꝯcedēda: infinituꝫ corp⁹ eſt: vt pꝫ de ſe: ꝛ hec eēt negãda aliqḋ corp⁹ eſt infinitū pꝫ ex eo: ꝙ q̄cūqꝫ corpore dato vel demonſtrato ipſum eſt infinituꝫ. Unde Ar. in iſto tertio dicitqꝫ infinitum non eſt: ſicut hoc aliquid vnum ꝛc̄. Tex. cõ. 58.

Quantum ad ſcḋm ſit iſta prima ꝯcluſio ꝙ omnis dimēſio capiēda eſt ſm lineaʒ rectā: pꝫ hoc nā .10. meta^{ce} dicit ꝙ mēſura rei capiēda eſt ſm lineam breuiſſimaʒ: mō iſta eſt linea recta: ⁊ 2° ꝑmo celi dicit ꝙ dimēſiones ſunt tres linee recte. Ex hoc ſequit ꝙ linea curua nō ꝓprie dꝫ dici longitudo cuꝫ per eam nō eſt mēſurabilis lōgitudo vel latitudo nec ꝓfunditas. vnde ꝓprie loquēdo ſolā linea recta dꝫ dici lōgitudo. ſꝫ dices. hoc nō videt verū: qꝛ cōiter dicim^{9} arcū eē lōgiorē corda: ⁊ tñ arcus eſt linea curua. Rñdet ꝙ hoc eſt verū cōditionalr: vt ſi arcus rectificaret eēt longior ꝗ̄ ſua corda. ¶ 2ª ꝯcluſio nō eſt ꝯcedendū ꝙ infinita magnitudo recta ſit: pꝫ hoc qꝛ diameter mūdi eſt maxima magnitudo recta. ¶ 3ª ꝯcluſio bñ ꝯcedendū eſt ꝙ infinita magnitudo curua eſt: pꝫ hoc tā de linea giratiua: ꝗ̄ꝫ de ſupficie giratiua ⁊ de corpore giratiuo corporis colūnaris: naʒ aliquāta linea giratiua eſt ⁊ quātālibet maior linea giratiua eſt. vnde gira cōpoſita ex gira prima ⁊ gira 2ª partis ꝓportionalis illius columne dupla eſt ad giraʒ prime partis proportionalis: ⁊ gira compoſita ex prima 2^{a} 3ª gira tripla eſt ad eandem: ⁊ ſic vltra cōſimili nō de ſuperficie ⁊ corpore giratiuo eſt arguendū conſequenter ⁊c.

Quantum ad 3^{m} pono primo iſtā ꝯnē ꝙ ꝗ̄uis infinita magnitudo curua ſit: tñ nulla magnitudo ſiue ſit recta: ſiue ſit curua eſt īfinita: pbaſ qꝛ hoc maxime videret de linea giratiua: vel de ſupficie: vel corpore girante: ſed hoc nō: qꝛ ſi aliqua linea giratiua eſſet infinita: vel illa giraret omnes partes ꝓportionales corporis colūnaris: vel terminaret citra terminuʒ colūne: nō pōt dici ꝑmū ex eo ꝙ nulle ptes ſunt oēs partes ꝓportionales colūne; ⁊ per ꝯñs nulla gira girans oēs ptes eſt īfinita: nec pōt dici ſm ex eo ꝙ ꝗ̄libet talis eſt finita: ergo nulla talis eſt infinita: ergo concluſio vera.

Ad rationes principales: ad primaʒ pꝫ ex dictis vnde ꝗ̄uis infinita ſit linea giratiua: nulla tñ linea giratiua eſt īfinita: nec eſt aliqua linea cōpoſita ex omnib^{9} giris. ¶ Ad 2^{m} dico ꝙ ratio bene ꝯcluderet ⁊ aliter nō: ſi angulus rectus eſſet cōpoſitus ex in finitis angulis nō cōmunicantib^{9}: quoꝝ quilibet eſſet maior aliqua quantitate certa data: que tñ eſſent eiuſdem ſpeciei. mō ſic nō eſt de angulo acuto: ⁊ angulo cōtingentie ſunt enim anguli diuerſaꝝ ſpecieꝝ. ¶ Pro ſolutione tertie rōnis dico ꝙ nō eſt poſſibile ꝙ ex infinitis corporibus equalib^{9} nō cōicantib^{9}: fiat aliqḋ corpus īfinitū deducta rarefactione ⁊ ꝯdēſatione: ⁊ quū dicebatur ꝙ infinite ſunt ibi ſpiſſitudines circūſtere: inter quas maxima eſt finita admitto: ⁊ quū dicebaſ ſpiſſitudo ex illis aggregata eſt infinita bene ꝯcederem. Sed aliter nō ſi ille ſpiſſitudines haberent ſe adinuicē in cōtinua ꝓportione: mō nō eſt ſic non eo mō habet ſe ꝑma ad 2^{am} ſicut 2^{a} ad 3^{am}: ⁊ hec eſt diſſimilitudo inter illas ſpiſſitudines: ⁊ partes ꝓportionales alicuius ꝯtinui. nam partes proportionales ꝯtinui ſe habēt in ꝯtinua ꝓportione: ita ꝙ qualis eſt ꝓportio prime partis ad 2^{am} talis eſt ꝓportio ſecūde partis ad 3^{am}: ⁊ ſic vltra: ſic aūt nō eſt de illis ſpiſſitudinibus. ¶ Ad 4^{m} dico ꝙ in ſituatione taliuʒ corporum nō reſultat ex eis vnum corpus īfinitū vniformiter latum: ſed inter illa corpora intercipiſ infinitū vacuum: vel aer infinitus: ſi hoc foret in aere infinito ſignato ad locum ſm ꝯcauitates illoꝝ duoꝝ corpoꝝ: ſicut pōt patere volenti inſpicere.

Qō. xiij.

Utrum ſit poſſibile eē aliquā magnitudinē actu īfinitā: ⁊ etiā an poſſibile ſit eē aliqḋ ſpatiū actu īfinituʒ. Et arguiſ primo ꝙ ſic nam poſſibile eſt ꝙ in prima parte proportionali alicuius temporis deus creet vnum lapidem pedalem: ⁊ poſſibile eſt ꝙ in 2^{a} creet vnum alium ad primum: ⁊ ſic vltra de alijs partib^{9} ꝓportionalib^{9} illius hore: ponaſ ergo ꝙ in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore deus creet vnum lapidē pedalem in fine hore aggregatū ex oībus illis lapidibus eſt infinitū: ergo poſſe eſt ꝙ ſit aliqua magnitudo actu infinita. ¶ 2° magnitudo eſt in īfinituʒ augmētabilis: ergo videſ ꝙ ſit poſſibile eē magnitudinē actu infinitaʒ: quū enim eſt aucta in īfinitum: videſ ꝙ ſit actu īfinita: antecedens ꝓbaſ: qꝛ ſint. a. b. due magnitudines, ⁊ illud qḋ diuidiſ ab. b. addaſ ad. a. tūc ſic. b. eſt diuiſibile in īfinitū: ergo. a. eſt augmentabile in īfinitū: ꝯñtia videſ tenere ex eo ꝙ per ideʒ per cuius partis ablationē b. diminuiſ. a. augetur: ſꝫ qꝛ per eius diuiſionem diminuitur ad ſubduplū ad ſubquadruplum: ⁊ ſic in infinitum: videſ ꝙ. a. augeſ ad duplū: ad quadrupluʒ ⁊ ſic in infinitū. ¶ Deinde ꝓbaſ ꝙ ſit ſpatiū de facto īfinitū: ⁊ hoc extra celū: nam nō minus eſt ibi ſpatiū finitū ꝗ̄ꝫ infinitū: ſed ibi eſt ſpatium finitū: qḋ pbo ſic. deus poſſet creare extra mundū vnā fabam: qua creata poſſet ipſaʒ ſm lineā rectam elongare a celo ꝙ plus diſtaret ꝗ̄ꝫ prius diſtabat: ſed hec nō eſſent poſſibilia niſi ibi eēt vacuū vel diſtātia ergo. ¶ 2° deus extra iſtū mundū poſſet creare tres alios ita ꝙ eēnt quatuor mundi: qui ſe tangerent ſm puncta: tunc latera intercepta inter illa. ſ. puncta. nō ſe tangerent: ſed diſtarent: ⁊ per ꝯñs eēt iter illa diſtantia: ⁊ ſpatiū mō nō minus ponereſ ibi ſpatiū finitū: ꝗ̄ꝫ īfinituʒ. ergo. ¶ 3° arguiſ ſic nō minus iam poniſ extra mundū ſpatiuʒ: ꝗ̄ꝫ ponereſ inter latera celi: ſi oīa eſſent annihilata que ſunt infra ꝯcauum orbis lune: ſed ſi ſic eſſet adhuc iter latera celi eſſet ſpatiū: ⁊ diſtantia. ergo. aſſumptū: qꝛ nō pp hoc latera celi ſe tangerent ſicut latera burſe vacue: ſi ergo latera celi adhuc diſtarent: tunc iterū inter ipſa eēt diſtantia: ⁊ per ꝯñs ſpatiū. Et confirmaſ hoc: qꝛ oībus infra celum annihilatis deus poſſet creare de nouo vnū lapidē tangentē latus celi: ⁊ illum mouere ab iſto latere: ⁊ mouere ipſuʒ ad aliud latus: tunc in tali motu ꝯtinue plus ⁊ plus diſtaret ab vno latere celi: plus ⁊ plus alteri appropinquaret: ſꝫ hoc nō poſſet ſaluari: ſi nō poneremus ibi ſpatium ⁊ diſtantiam.

In oppoſitum eſt Ar. qui dicit ꝙ nec eſt nec eſt poſſibile eē aliquaʒ magnitudinē infinitā: ⁊ vlterius dicit ꝙ nec extra celuʒ eſt aliqḋ ſpatiū: vnde dicit ꝙ ꝓpter diffinitionem loci ⁊ ſpatij quis nō poſſet extendere manū vltra vltimā ſperam poſito ꝙ quis eſſet prope vltimā ſperā. ¶ Reſpondeo ad qōnem ponēdo iſtam qōnem ꝙ nō eſt poſſibile aliquā magnitudinē circularē eſſe infinitā: imo hoc implicat ꝯtradictioneʒ: ꝙ aliqua magnitudo circularis ſit infinita: ꝓbaſ: naʒ data aliqua magnitudine circulari infinita ipſa eēt figurata: quia circularis: ⁊ vltra: ipſa eēt figurata: ergo termino: vel terminis clauſa. pꝫ hoc ex eo ꝙ figura termino vel terminis claudiſ. ⁊ vltra ipſa eſt termino vel terminis clauſa: ergo terminata ⁊ finita: ⁊ per ꝯñs nō īfinita. ¶ 2° ad idem dato oppoſito ꝯnis: verbi gratia: ꝙ ſit aliquis circulus infinitus in cuius circūferentia ſignent duo pucta diſtantia abinuicem per lineaʒ pedaleʒ: ⁊ ſint illa puncta. a. ⁊. b. a quibus trahantur due linee. ſ. ab. a. ad. c. ⁊. ab. b. ad. c ꝯcurrētes ⁊ faciētes angulū in centro eius circuli: tunc ſi iſta ſunt poſſibilia: tūc ſequeretur ꝙ poſſibile ſit angulū rectilineū eē acutiſſimū: ſꝫ hoc eſt falſum: ⁊ ꝯñtia ꝓbaſ: qꝛ ſi ab. a. ⁊. b. punctis trahanſ due linee: que ꝯcurrant nō remote a punctis. a. ⁊. b. ille linee cauſarent angulū aliqualr acutū: ⁊ ſi ꝯcurrerent remoti^{9} cārent angulū acutiorē: ergo ſi remotiſſime cārent angulum acutiſſimū: ſed quū ꝯcurrunt in puncto. c. cōcurrūt remotiſſime a punctis. a. ⁊. b. ex quo intercipitur ſpatiuʒ infinitū inter. c. a. ⁊. b. ⁊ per ꝯñs angulus. c. eēt acutiſſimus: ⁊ cuʒ ſit rectilineus: ꝓbata eſt ꝯñtia: ſed falſitas cōſequētis ꝓbatur: qꝛ vel latera illius anguli diſtarent: vel nō diſtarent

nõ diſtarēt ſi diſtarent ꝛ nõ diſtãtia indiuiſibili ſequeref ꝙ illa latera poſſent eſſe ꝓpinquiora: ſꝫ tūc cirent angulum acutioꝛē: ergo angulus ꝓpoſ⁹ nõ eſt acutiſſim⁹: ſi aūt latera nõ diſtarent. tūc vnū iaceret ſup alio: ꝛ tūc nõ facerent angulū acutiſſimū. ¶ 3° nam ſi eſt poſſe aliquā magnitudinē circularē eſſe infinitā ſequeref duas lineas nõ eque diſtãtes trahi verſus eandē partē per ſpatiū infinitum anteq̃ ꝯcurrerent: ſꝫ hↄ eſt falſum: ꝛ ꝯtra deſcriptionem linearū nõ eque diſtãtiū: ꝓbaf ꝯñtia q: ſi traherētur a. ꝛ b. punctis ſignatis in circūferentia circuli ifiniti due linee recte que ꝑmo ꝯcurrunt in centro. c. illi⁹ circuli: ille linee nõ eſſent eque diſtantes ꝛ trahentes per aliquantū ſpatiū anteq̃ ꝯcurrerent ꝛ ꝑ ſpatiū quadruplū ad illud anteq̃ ꝯcurrerent ꝛ per quãtūlibet ſpatiū: ergo traherētur per ſpatiū infinitū anteq̃ ꝯcurrerent: ꝯñtia tenet: antecedēs ꝓbaf ex eo ꝙ inter. c. ꝛ puncta. a. b. intercipif ſpatium infinitū. ¶ 4° ad idem: ſi eſſet aliquis circulus infinitus: ſequeref ꝙ eiuſdē circuli plura eſſent centra ꝙ eſt ꝯtra tertiam geometrie euclidis: ꝯñtia ꝓbaf: nam in tali circulo plura poſſent aſſignari pũcta a qbus linee ducte ad circūferentiā nõ eſſent inequales: oēs enim eēnt infinite: ſꝫ vnū ifinitū nõ eſt inequale alteri: mō ille punct⁹ eſt centrū circuli a quo oēs linee ducte ad circūferentiam nõ ſunt inequales: ꝛ talis circulus ifinitus ſi eēt ſic ſe hēret ꝙ vbiq̃ eſſet eius centrū circūferētia eius nuſq̃. ¶ 5° ad idem ſic: naꝫ ſit aliquis circulus ifinit⁹ per aduerſariū: ꝛ ſignent in eius circūferētia duo puncta ſicut prius. ſ. a. ꝛ. b. ꝛ ꝯtrahaf vna linea recta ab. a. ad. b. per modū corde: tunc querif: vtrū corda diſtet ab arcu: vel nõ: ſi dicaf ꝙ nõ: hoc eſt falſum ex eo ꝙ tunc corda ꝛ arcus eſſent vna linea. Si aūt dicaf ꝙ diſtant ꝛ nõ diſtãtia idiuiſibili cū nulla talis ſit: ergo diſtãtia diuiſibili: ꝛ cū poſſet dari circulus equalis finitus in quo inter tm̃ arcū ꝛ tantā cordam cadit equalis diſtãtia: ſequif circulū finitū equalē eſſe circulo ifinito: qd̓ eſt falſum. ¶ 6° ſi poſſe eēt aliquē circulum eſſe infinitū ſequeref ꝙ eius dyameter eēt infinitus: ꝯñs falſum: ꝯñtia nota eſt de ſe: ſed falſitas ꝯñtis ꝓbaf: naꝫ ſit ille dyameter inter. a. ꝛ. b. puncta ſibi oppoſita in circūferētia illius circuli: ꝛ icipiat Sor. moueri ab. a. puncto verſus. b. ſic ꝙ in ꝑma parte ꝓportionali alicui⁹ hore ptranſeat pedale: ꝛ in 2ª tm̃: ꝛ ſic de ſingulis: ꝛ plato icipiat moueri. a. b. verſus a. ſup eandē dyametrū equali velocitate ſicut Sor. mouebaf: tunc clarū eſt ꝙ Sor. ꝛ plato ſibi obuiabunt ſup illa dyametro: ꝛ nõ in iſtanti terminante excluſiue illā horā: naꝫ tūc qlibet eoꝝ eſt ſup vno termino illi⁹ dyametri puta Sor. ſup. b. ꝛ plato ſup. a. ḡ obuiabunt ſibi in aliq̇ iſtãti intrinſeco illi⁹ hore: ſꝫ i qlibet iſtãti intrinſeco iſti⁹ hore a qlibet eoꝝ eſt ꝑtrãſitū ſolū finitū: ꝛ cū duo finita nõ ꝯſtituant vnū iſinitū: ſeqꝛ ꝙ iſta duo ſpatia. ab eis ptrãſita nõ ꝯſtituant dyametrū infinitū: ꝛ cū illa duo ſpatia ſint duo ſemidyametri illius circuli iſiniti: ſequif totalē dyametrū illius circuli eē finitū: qd̓ fuit ꝓbandū. ¶ Per iſtā rõnē vr̓ pōt ꝓbari: ꝙ nõ eſt poſſe aliquā eſſe magnitudinē rectā iſinitā inter duos terminos clauſam. ¶ 2ª ꝯcluſio: nõ eſt poſſe eē aliquā magnitudinē quadratam iſinitā ꝓbaf ꝑ ꝑᵐᵃ ꝛ vltimā rõnē ꝑme ꝯnis eē. ¶ 3ª ꝯcluſio vr̓ nõ eſt poſſe aliqd̓ corpus figuratū eē iſinitum: ꝓbaf pro rõnem ꝑme ꝯnis. ¶ 4ª ꝯcluſio nõ eſt poſſe aliquā eē magnitudinē infinitam. ¶ Pro iſta ꝯne ꝑ° pono aliquas rõnes que mihi nõ faciūt magnā fidē: deīde pono vnā rõnem que mihi vr̓ demonſtrare ꝯnem: ꝛ iſta ſolum facit mihi fidē. Prima ratio eſt iſta: dato oppoſito ꝯnis ſequeref ꝙ eēt poſſe ꝙ aliqd̓ corpus opacū obijceretur alicui corpori luminoſo: ꝛ tñ nõ faceret vmbram: ꝯñs falſum: ꝯñtia ꝓbaf: nam per aduerſariū ſit vnū corpus luminoſum iſinitū: ꝛ obijciaf ſibi corpus quadratū pedale: ꝓbo ꝙ nõ facit vmbrā: pro quo ſuppono ꝙ quilibet punctus medij illuminaf qui eſt retro corpus opacum: ad quem attingit aliqs radius rectus ab aliquo puncto corporis luminoſi. Deinde ſuppono ꝙ illud corpus luminoſum ſic ſe habeat ꝙ ꝓportionalr̓ ſm̃ ꝙ puncta eius plus diſtant a corpore opaco ꝓportionalr̓ habeant plus de lumine: in tm̃ ꝙ qlibet punctus illius corporis luminoſi poſſit radiare vſq̃ ad corpus opacū. Tūc arguo ſic: qlibet punct⁹ medij retro corpus opacū illuminaf: ergo illud corpus opacū nõ facit vmbrā: ꝯñtia tenet: añs ꝓbatur: naꝫ quocūq̃ puncto medij dato retro corpus opacū: ille diſtat a corpore opaco: ergo ad quēlibet talē punctū pōt ꝑuenire radius rect⁹ ab aliquo puncto corporis luminoſi: abſq̃ hoc ꝙ ipſe impediaf per corpus opacū: ergo per vnā ſuppõnē: quilibet punctus medij retro corpus opacū illuminaf: qd̓ erat ꝓbandū. ¶ 2° arguif ſic. ſi poſſe eſſet aliquā magnitudinē infinitā eſſe tūc poſſe eſſet ꝙ. a. per vnā totā horā eſſet finitū: ꝛ in iſtanti terminãte excluſiue illam horā eēt infinitum: ꝛ tñ in iſto iſtanti nihil ſibi adderef qd̓ videf eē incõueniēs: ꝓbaf ꝯñtia: naꝫ ſit a vnū pedale: qd̓ in prima parte ꝓportionali creſcat ad duplū ꝛ in dupla ad quadruplū: ꝛ ſic vltra: tunc in qlibet parte ꝓportionali illius hore eſt finitū: ſꝫ in iſtanti terminãte excluſiue illā horā eſt iſinitū: ex quo tunc eſt cõpoſitum ex infinitis quãtis nõ cõmunicantib⁹: quorū qd̓libet eſt tm̃ ſicut aliqd̓ certū datum: ꝛ tñ pro iſto inſtanti nihil ſibi additur: ꝓpter hoc ꝙ poſitū eſt ꝙ augeaf vſq̃ ad illud inſtans excluſiue: ſic ſili modo ſequif ꝙ eēt poſſe ꝙ aliqd̓ ꝑ vnam totā horā eſſet iſinitū: ꝛ tñ in iſtanti terminante excluſiue illā horā eēt pedale: ꝛ tñ in iſto iſtanti nihil ab eo remoueretur qd̓ iterū videf incõueniens: pꝫ ꝯñtia: naꝫ ſi a. quod factū eſt infinitū ecõuerſo diminuaf per partes ꝓportionales alicuius hore: ſicut augebaf vſq̃ ad iſtans terminans excluſiue illam horā ſequif cõcluſio ꝓpoſita. ¶ 3° ad idē: dato oppoſito ꝯnis: ſequif ꝙ eſſet poſſe ꝙ. a. ꝛ. b. per vnā totā horā eſſent equalia: ꝛ in iſtanti terminãte excluſiue illam horā nõ eēnt equalia: ꝛ tñ in illo iſtanti a nullo illoꝝ remoueref aliquid: nec alicui illoꝝ adderef aliquid: hoc iterū videf incõueniens: ꝛ ꝓbaf ꝯñtia: nam ſint. a. ꝛ. b. duo quãta pedalia: ꝛ augeanf i aliqua hora ſic ꝙ in prima parte ꝓportionali hore qd̓libet illoꝝ augeaf ad duplū ꝛ in ſcd̓a ad quadruplū: ſic ſemꝑ vſq̃ ad finē hore: tunc per totā horā. a. b. manent equalia: ex quo per totam horam ſunt finita ꝛ in ꝑn° erant equalia: ꝛ equaliter augenf: ꝛ tñ in inſtãti terminãte excluſiue illā horā nõ erunt equalia ex quo in fine hore qd̓libet illoꝝ eſt infinitū: ſed inter infinita nõ eſt equalitas nec inequalitas ꝑ Cõmē. 3° phiſ⁹. ¶ 4° ad idem ſequif ꝙ per totam horā a. eēt maius. b. ꝛ i fine hore nõ: ꝛ tñ i fine hore nec. a. nec. b. aliqd̓ adderef: nec aliqd̓ ab eis remoueref. hoc iterū videtur eē incõueniēs: ꝓbaf ꝯñtia: nam poſito ꝙ. a. ſit duplū ad. b. ꝛ augeaf in hora: ſic ꝙ. a. ꝯtinue maneat duplū ad b. ꝛ ꝙ in prima pte ꝓportionali. b. augeaf ad duplū: ꝛ in 2ª ad quadruplū: ꝛ ſic vltra: in fine hore nihil additur. a. nec remouef ab. a. ꝛ ſic eſt d̓. b. ꝛ tñ in fine hore. a nõ ē maius. b. poſtq̃ tam. a. q̃. b. eſt infinitū: mō vnū infinitū nõ eſt maius alio. ¶ 5° ſequeref ꝙ Sor. plato mouerenf ꝑ horam: ſic ꝙ in qualibet parte proportionali illius hore Sor. ptranſiret duplū ad illud qd̓ pertranſiret plato. ꝛ tñ in fine hore ptranſitū a Sorte nõ eſt maius ptranſito a platone: ꝓbaf ꝯñtia poſito ꝙ Sor. in ꝑª pte ꝓportiõali alicuius hore ptrãſeat bipedale: ꝛ plato pedale: ꝛ in 2ª q̇drupedale: ꝛ plato bipedale: ꝛ ſic vltra eundo: ſꝫ proportionē duplam: tunc clarū eſt ꝙ in qualibet parte ꝓportionali huius hore Sor. ptranſiuit duplū ad illud quod pertrãſiuit plato: ꝛ tñ in fine hore ab vtroq̃ eſt ptranſitū infinitum: mō vnū iſinitū non eſt mai⁹ alio nec minus alio. ¶ Iſte rõnes nõ faciūt mihi magnā fidem pro ꝯcluſione: imo ſi quis vellet ꝯcedere ꝙ poſſibile eſſe magnitudinē infinitam eſſe: ꝯcederet omnes iſtas rõnes: ſed nūc volo face

re vnā rōnem que mihi facit fidem: pro quo ſuppono ꝙ nō ſit poſſibile eſſe vltimā ptem ꝓportionalē alicuius cōtinui: tunc arguit ſic: nō eſt poſſibile ꝙ in qualibet parte ꝓportiōali alicuius hore deus faciat vnū lapidē: ⁊ ipm ꝯſeruet cum factis ⁊ fiendis. ergo nō eſt poſſibile eſſe infinitum: ꝯña tenet ex eo ꝙ ex quo iam de facto nō eſt aliquod infinitum ſicut dictū eſt ꝓus. ſi poſſibile eēt aliqđ eſſe: hoc fieret per iſtum modū ꝙ in qualibet parte ꝓportionali deus faceret vnū pedale quod ꝯſeruaret cū factis ⁊ fiendis: ⁊ ꝙ tunc in fine illius hore ex oībus illis reſultaret magnitudo infinita: añs demonſtrat ſic: nam dato oppoſito añtis: faciat deus vnū lapidē pedalē tangentē a. pūctū manentē fixum: deinde in ſecūda parte ꝓportionali eiuſdē hore remoueat illū lapidem ab a. puncto per ſpaciū pedale: faciatqꝫ inter ipm ⁊ a. pūctū ſecundum lapidem pedalem: deinde in tertia pte ꝓportiōali eiuſdez hore remoueat illud aggregatū ex illis duob⁹ pedalib⁹. itqꝫ ab a. puncto manenti fixo per ſpaciū pedale: ⁊ creet tertiū lapidē inter illud aggregatū a. punctum: ⁊ ſic continue per alias partes ꝓportionales illius hore vſqꝫ ad finem eiuſdem hore ſi eſt poſſibile. tunc clarum eſt ꝙ in fine hore aliquis lapis pedalis tangit a. punctum fixum. ergo ille lapis erit vltimus in creatiōe infinitoꝝ lapidū creatoꝝ ſm infinitas partes ꝓportionales hore: ſed cum per caſum cuilibet lapidi correſpondet vna pars ꝓportionalis hore: ſequit ꝙ lapidi vltimo tangenti a. punctū in fine hore correſpōdet vltima pars ꝓportionalis hore que eſt vltima inter omnes ſicut ille lapis eſt vltimus inter omnes lapides creatos. Et cū tempus ſit de nūo cōtinuoꝝ: ſequit eſſe vltimā ptem ꝓportionabilē alicuius ꝯtinui quod eſt ꝯtra ſuppoſitionē. ¶ Contra iſtā rōnem pono aliquas ꝯcluſiones: ꝓma eſt ꝙ illis non ſit poſſibile: ſicut iā ꝓbatū eſt. ꝙ in qualibet pte ꝓportionali alicuius hore deus facit vnū lapidem pedalē: tn̄ bene poſſibile eſt ꝙ in qualibet parte ꝓportiōali: deus faciat vnū lapidē. ꝓbatur nam poſſibile eſt ꝙ deus in vna hora cōtinue ⁊ ſucceſſiue faciat vnū lapidem ita ꝙ in fine hore lapis factus a deo ſit pedalis: tūc cū quelibet pars lapidis ſit lapis: ſequit ꝙ in q̄libet parte ꝓportiōali illius hore deus faciat vnū lapidē: q2 facit ptem lapidis. ¶ 2ª cōcluſio quāuis nō ſit poſſibile ꝙ in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore deus faciat vnū lapidē pedalē: tn̄ in qualibet parte alicui⁹ hore deus pōt facere vnū lapidez pedalē. pꝫ hoc: q2 in prima pte ꝓportionali deus pōt facere vnū lapidē pedalē: ⁊ in ſcđa deus pōt facere vnū lapidē pedalē: ⁊ nō eſt dare inſtantiā in aliquo. ergo in qualibet pte deus pōt facere vnū lapidez pedalē: ⁊ ſi arguit in qualꝫ pte ꝓportiōali deus pōt facere vnū lapidē pedalē. ergo poſſibile eſt ꝙ faciat ⁊c̄. negāda eſt ꝯña ex eo ꝙ arguitur a ſenſu diuiſo ad ſenſum cōpoſitū falſum. vñ nō ſequitur quālibet ptem iſtius pōderis ſoꝝ. pōt portare. ergo poſſibile eſt ꝙ quālibet ptem portet. vñ ſit vnū pōdus vt 8. in grauitate qđ ſit a. ⁊ ſit potētia ſoꝝ. etiā vt 8. tūc clarū eſt ꝙ quamlibet partem a. ponderis ſoꝝ. poteſt portare ⁊ tamē impoſſibile eſt eum portare quamlibet partem: quia tunc a. pondus eſſet portare: ſed hoc eſt falſum: quia aliter fieret actio a proportione equalitatis: ⁊ hoc eſt quod alias dixi: deus in qualibet parte proportionali poteſt condenſare a. ad ſubduplum: ⁊ non poteſt hoc in qualibet parte proportionali quod videtur aliquibus mirabile. ¶ 3ª concluſio etiam iuxta rationem factam: ⁊ cōcluſiones poſitas eſt iſta: ꝙ aliqua eſt vniuerſalis īpoſſibilis. cuius quelibet ſingularis eſt poſſibilis ⁊ quelibet cuilibet earū cōpoſſibilis: ꝓ pꝫ: nā hec eſt īpoſſibilis: in q̄libet pte ꝓportiōali de⁹ creat vnū pedale: ⁊ tn̄ q̄libet ei⁹ ſingularis eſt poſſibilis ⁊ q̄libet alteri cōpoſſibilis: q2 nō eſt reperire aliquam: que non ſit poſſibilis: nec aliqs que nō ſint cōpoſſibiles. ¶ Sed dices ex quo oium ſingulariū alicuius vniuerſalis poſſibilitas nō ſufficit ad poſſibilitatem vniuerſalis nec earū cōpoſſibilitas: quid ergo ſufficit ad poſſibilitatem vlis dico ꝙ requiritur ⁊ ſufficit ꝙ oēs eius ſingulares ſimul eē veras ſit poſſe. i. ꝙ hec ſit poſſibilis: oēs eius ſingulares ſunt vere. ⁊ ꝯformiter dicam de poſſibilitate copulatiue. Sꝫ dices ꝯtra. ꝓbo ꝙ hec ſit poſſibilis: in qualibet parte ꝓportionali deus facit vnū lapidem pedalē. ꝓbat: nam primā eius ſingularē eſſe veram eſt poſſibile. ⁊ ſcđm eius ſingularē eſſe verā eſt poſſibile. ⁊ nō eſt aliqua ſingularis: quin ipſaꝫ eſſe verā ſit poſſibile: ergo oēs eius ſingulares eſſe veras eſt poſſibile. ⁊ ſi ſic ipſa eſt poſſibilis ſm dicta. ¶ Rñdet ꝯcedendo totū añs: ſed negat ꝯña: vnde ꝯñs eſt dō impertinens antecedēti: vñ ſi ꝯña valeret: ex quo videt arguere iductiue ꝯñs deberet eſſe vna ꝓpoſitio vlis: ſed hoc nō: ex quo eſt vna ꝓpō cōpoſita de poſſibili. vñ oēs iſtas ſingulares eē veras eſt poſſibile. ita modicum eſt vlis: ſicut iſta omnez hominē eſſe aial eſt poſſibile: mō talis nō eſt vlis: ſed eſt indefinita: ſicut pꝫ ex logica. ¶ Pro ſolutione aliquarū rationū. pono iſtam ꝯnem: ꝙ ſi deus annihilaret totum qđ eſt infra latera celi tunc hec eſſet falſa. ſpatiū eſt īfra latera celi: patet hoc: q2 hec eēt affirmatiua cuius ſbm pro nullo ſupponit: mō quelibet talis affirmatiua eſt falſa ſicut oſtenſum eſt alibi. dices tu: imo adhuc iſte terminus ſpatiū. ſupponit pro aliquo: q2 pro ſpatio: tunc arguitur ſic: vel illud eſt aliqđ: vel nihil: ſi nihil hētur ꝓpoſitū: ſi aliquid tunc deus nō totum annihilauit qđ eſt inter latera celi. quod eſt ꝯtra caſum poſitū: ⁊ iſta ꝯcluſio dꝫ intelligi de ſpatio recto: ⁊ hoc notanter addo quod eſt inter latera celi: q̄uis iter partes celi nō ſit ſpatiū rectū: tn̄ adhuc bene inter eas eſt ſpatiū circulare: pꝫ hoc: nam adhuc iter a. ⁊ b. puncta ſignata in ꝯcauitate celi eſſet ſpatiū circulare. Ex iſta ꝯne ſequit: ꝙ ſi totū quod eſt iter latera celi eēt annihilatū ꝙ partes celi non diſtarent diſtātia recta: ſed bene diſtantia curua: pꝫ hoc: q2 ſicut album nō eſt ſine albedine: ita nō eſt poſſibile aliq̄ diſtare ſine diſtantia: modo quia tunc inter latera partis celi nō eſſet diſtantia recta ſequitur ipſa nō diſtare ſm diſtantiā rectam. ¶ Sed ꝯtra ſi nō diſtarent diſtantia recta: nec inter ea eēt ſpatiū rectum: ſequeret ꝙ latera celi ſe tangerēt: ſicut latera vni⁹ burſe vacue. ¶ Reſpondet negādo ꝯñtiā: dico ꝙ nec diſtant: nec ſe tangunt q̄uis Ar. hic nō ꝯcederet iſtū caſuꝫ eē poſſibilē quē opꝫ nos cōcedere ſm fidem. ¶ Ulterius dico ꝙ ſi totū qđ eſt inter latera celi annihilaret excepto vno lapide: qui primo tangeret vnū latus celi: dico ꝙ ſi deus moueret ipſum in tantū ꝙ tangeret aliud latus celi: nō ꝓpter hoc in tali motu elongaret a primo ⁊ approximaretur ſecūdo: q2 elongatio: ⁊ approximatio nō pñt fieri ſine diſtantia: ſꝫ modo poſitum eſt ꝙ nulla ſit ibi diſtantia neqꝫ ſpatium. ergo.

Ad rationes principales. ſ. ad primaꝫ nego ꝙ poſſibile ſit ꝙ deus ⁊ c̄. ⁊ in hoc ſtat vis argumēti. ¶ Ad 2ᵐ magnitudo pōt diminui in infinitū per diuiſionē: ergo per oppoſitionē iſtaꝝ partiū ad aliā illa eſt augmentabilis in infinitū: nego ꝯñtiam: q2 cum aliqua magnitudo per ablationē ſue medietatis diminuat ad dupliū: tunc aliqua equalis ſibi per additionem illius ſoluꝫ augeret ad ſexquialterū: ⁊ ſic nō tn̄ augeret vna magnitudo alicuius qđ reſecatur ab vna alia: quantū illa diminuit a quo reſecat. ¶ Ad 3ᵐ dico: ꝙ extra celum nō eſt aliqđ ſpatiū: ⁊ ſi deus crearet ibi vnā fabaꝫ: tunc etiā crearet ſpatiū extra celū tm̄ quanta eſt ipſa faba. ⁊ illud ſpatiuꝫ eſt ipſamet faba. ¶ Ulterius dico ꝙ ſi deus moueret illam fabam a celo: nō ꝓpter hoc illa diſtaret a celo recte ſicut dicebat de lapide moto ab vno latere celi ad aliud: omni annihilato qđ eſt īfra latera celi. ¶ Ad aliam dico ꝙ ſi deus crearet extra iſtū mundum tres mundos ad iſtum: tunc inter ꝯuexa iſtoꝝ mundoꝝ non eſſet

nō eſſet diſtantia recta:ſed bene curua. ¶ Ad aliam patet ex dictis in queſtione

¶ Tex. cōmēti. lvij.

¶ Relinquitur igitur potentia eſſe infinitum ꝛc. Qō. xiiij.

Queritur quartodecimo vtrū īfinite partes ſint in ꝯtinuo: ꝛ arguiť ꝙ nō: naȝ ſic ſeqreť ꝙ nō eſſent plures partes in toto ꝙ̄ in eius medietate: nec plures partes in celo ꝙ̄ in grano milij: ſed hoc eſt falſum: falſitas pȝ: naȝ quecūqȝ partes ſunt in parte ſunt in toto. ꝛ cū hoc alique ſunt in toto que nō ſunt in parte: ergo videť ꝙ quacūqȝ parte alicuius totius data pauciores ſunt in ea ꝙ̄ in toto: ꝯña ꝓbatur: nā poſtꝙ̄ alicuius totius ꝯtinui pars eſt ꝯtinua ſicut illud totū ſequiť īfinitas partes eſſe in ea. ſicut in toto: ꝛ vna multitudo infinita nō eſt maior alia: ſequiť tātam eſſe multitudinē partiuȝ in parte ſicut in toto: ꝛ per ꝯñs nō pauciores eſſent partes in parte ꝙ̄ in toto. ſilr argueret de grano milij ꝛ de celo. ¶ 2° ſequereť ꝙ tale continuū eēt īfinitū: ſȝ hoc eſt cōtra dicta: ꝛ ꝯña ꝓbať ex eo ꝙ due partes faciunt aliqualē extēſionē ꝛ tres maiorē: ꝛ quatuor maiorē: ꝛ ſic in īfinitū: ģ ſi īfinite eēnt in ꝯtinuo illud ꝯtinuū eſſet īfinitū extēſiuȝ ex eo ꝙ īfinite ptes vidētur facere infinitā extenſionē. ¶ 3° ſi in iſto ꝯtinuo eſſent infinite partes: cum illud ꝯtinuū in tpe finito ꝯtingat eē ptranſitū ſequereť ꝙ infinita ꝯtingeret eſſe ptranſita: mō hoc eſt falſum ꝛ ꝓbať ꝯña: q2 illud ꝯtinuū nō ꝯtingeret eſſe ptranſitū: niſi partes eius eēnt ptranſite: ſi ergo infinite ptes eēnt in ꝯtinuo tunc ipm nō ꝯtingeret eſſe ptranſitū: niſi īfinita eēnt ptranſita qđ erat ꝓbandū. ¶ 4° ſequereť ꝙ īfinita eſſet multitudo rerū ſeparatarū ꝛ diſtātium abinuicē: mō hoc reputať impoīe: ꝓbať ꝯña: q2 ſi infinite eſſent partes in iſto ꝯtinuo: ꝛ cum tertia pars diſtet a pma: ſcđa itermediat: ꝛ ſilr quarta diſtat a ſcđa q2 tertia intermediat ꝛ ſic vltra infinita eſſent in iſto cōtinuo ſepata: ꝛ diſtātia abinuicē. ¶ Quinto eſt dare vltimam partē ꝓportionalē iſtius ꝯtinui: ꝛ cū etiaȝ ſit dare pmā ſequiť ꝙ nō īfinite partes ſunt in iſto ꝯtinuo: ꝯña tenet ex eo ꝙ vbi datur pmū ꝛ vltimū: ibi nō datur

Tex. cō. 6. infinituȝ: añs ꝓbatur: nam in primo huius: ꝛ 2° metaᶜᵉ dicit Ar. vbi eſt dare pmū: ibi etiā eſt dare vltimū: ergo ſi eſt dare pmā partē proportionalē ſicut eſt in veritate ſequiť ꝙ etiā ſit dare vltimā. ¶ 6° ſi infinite eſſent partes in ꝯtinuo vel in eo eēnt in actu: vel in potētia nō pōt dici ꝙ in actu: q2 tunc eſſet dare multitudinē actu infinitā: quod negat Ar. nec etiā in potentia ex eo ꝙ continuū eſt ens in actu. ergo quelibet pars eius eſt in actu. ergo ſi infinite ſunt partes in ꝯtinuo: ſequiť quālibet earū eſſe in actu: ꝛ nō ſoluȝ in potētia. ¶ 7° ois nūs eſt finitus: ergo numerus partiū ꝓportionalium eſt finitus: nō ergo infinitus: nō ergo ſunt infinite partes in ꝯtinuo: añs pȝ: q2 ois nūs eſt nūabilis: ꝛ qđlibet tale eſt finitū: q2 nūs binarius eſt finitus. ꝛ nō cōtingit reperire aliquā inſtantiam de aliquo numero. ergo. ¶ 8° ſi infinite eſſent partes in ꝯtinuo: vel hoc eſſet verū de partibus eiuſdē quātitatis: vel de partibus eiuſdē proportionis. Si primū tunc tale ꝯtinuū eſſet infinitū: ex eo ꝙ ex infinitis partibus eiuſdem quantitatis reſultat infinitū: ſi dicatur ſcđm adhuc erit infinitū: ex eo ꝙ partes eiuſdem proportionis: ſicut eiuſdeȝ quantitatis: vnde ſi diuido vnū ꝯtinuū in duas medietates: deinde quālibet earuȝ in duas: ſicut ſunt ibi ptes eiuſdē ꝓportiōis ita ſunt ibi ptes eiuſdē quātitatis: naȝ due pᵉ medietates ſunt eiuſdē quātitatis: ꝛ ſic vltra.

In oppoſitum arguitur ſicut ſi īfinite eēnt partes in cōtinuo: ſequereť ꝙ in diuiſione ꝯtinui cōtingeret ſtare. Sȝ hoc eſt falſuȝ: ꝛ ꝯtra pħum in iſto 3° ꝛ in 6° huius: vbi vult ꝙ in diuiſione continui ꝯtingit ſemꝑ vltra accipere: ꝯña tenet poſtꝙ̄ ſolum in nūo finito eſſent partes ꝯtinui. ¶ 2° in iſto cōtinuo ſunt due medietates ꝛ tres tertie: ꝛ quatuor quarte ꝛ ſic ſemꝑ: ergo īfinite ſunt partes in iſto ꝯtinuo: tota ratio pȝ. ¶ 3° in iſto cōtinuo ſunt aliquot partes ꝛ quantālibet plures. ergo. ¶ In iſta qōne pmo videndū eſt de queſito: ꝛ de aliquibus tangentibꝰ queſitū. 2° videbiť vtruȝ plures ſint partes in toto ꝙ̄ eius medietate:

Quantum ad primū ſciendū eſt quid intelligať per partes ꝓportionales. vnde ſciendum ꝙ dicunť partes ꝓportionales a ꝯtinua ꝓportionalitate: ꝛ igiť deberet dici partes ꝯtinue ꝓportionales: ſed ly ꝯtinuū breuitatis cā dimittiť. ¶ Deinde eſt ſciēdū ꝙ ꝓportionalitas diciť ſimilitudo ꝓportionū: ſicut patet ex quinto euclydis: ꝛ eſt ꝓportionabilitas ꝯtinua qñ eſt equalis ꝓportio primi ad ſecundū: ſicut ſecūdi ad tertiū: ꝛ ideo inter iſta quatuor duo: vnū eſt proportionalitas ꝯtinua: q2 qualis eſt proportio quatuor ad duo: talis eſt ꝓportio ſecundoꝝ ad vnū. Et q2 ꝓportionabilitas eſt ſimilitudo ad minus ad ꝓportionalitatē ꝯtinuam requirunť tres termini. ſicut etiā pȝ ex quinto iaȝ allegato. Ex quo ſequiť ꝙ improprie diciť due partes proportionales: vel vna pars ꝓportionalis: niſi intelligendo ꝙ ſunt due vel vna de partibus ꝓportionalibus. ¶ 2° ſciendū eſt ꝙ ſi ſunt continue ꝓportionales ſm ꝓportioneȝ equalitatis: tūc dicunť partes eiuſdē rōnis quātitatis: qñ vo ſunt ꝯtinue ꝓportionales ſm ꝓportionē inequalitatis: tunc dicunť partes eiuſdē quantitatis ꝓportionis. ¶ 3° ſciendū ꝙ partes eiuſdē rōnis quātitatis ſunt duplices: quedā ſunt que dicunť cōmunicātes: ꝛ quedā nō cōmunicantes. Nō cōmunicantes dicunť quarū vna eſt totaliter extra aliam: nec hñt aliquaȝ partē ſibi cōem ſicut due medietates alicuius ꝯtinui. Partes vo cōmunicātes dicunť que hñt aliquā parteȝ cōmunē q eſt pars vtriuſqȝ: verbi grā: ſicut ſi vnū pedale eēt: cuiꝰ vnū extremū eēt. a. ꝛ reliquū. b. ꝛ punctꝰ medius eſſet. c. punctus inter. b. ꝛ. c. eſſet. d. ꝛ punctꝰ medius inter. c. ꝛ. d. eſſet. e. tunc. b. e. d. c. eſſent partes quātitatis cōmunicantes q2. e. d. eſſet pars vtriuſqȝ. ſilr. a. ꝛ. c. ꝛ. c. ꝛ. d. eſſent partes eiuſdē quātitatis cōicantes: cōicant enim in parte. e. c. que eſt vtriuſqȝ cōis. Sed. a. ꝛ. c. ꝛ. c. ꝛ. b. eſſent ptes nō cōicantes: eo ꝙ nihil qđ eſt pars vnius eſſet pars alterius. ¶ Tunc ſit prima ꝯcluſio ꝙ partes ꝓportionales ſolent accipi ſm ꝓportioneȝ duplam: ratio huius eſt: q2 ꝓportio dupla eſt magis nota. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio ꝙ etiā pñt capi ſm alias ꝓportiones: pȝ hoc: naȝ ptes ꝓportionales alicuiꝰ ꝯtinui: pñt ſic capi ꝙ totū pter eius tertiaȝ partē ſit pma pars ꝓportionalis: ꝛ qđ totū reſiduū pter eius tertiā ſit 2ᵃ pars ꝓportionalis: verbi grā: ſi eēt aliqđ ꝯtinuuȝ tripedale poſſemus capere pro pma parte ꝓportionali duos pedes: ꝛ pro 2ᵃ parte ꝓportionali duas tertias vnius pedis. ꝛ ſic vltra. ſilr poſſemus capere partes ꝓportionales alicuiꝰ ꝯtinui: ſic ꝙ prima eius pars ꝓportionalis eēt totū pter eius quartam: ꝛ 2ᵃ pars ꝓportionalis eēt totū reſiduū quarte: pter eius quartā: ꝛ ſic vltra ꝛ ſic ſimili modo ſm ꝓportiones denominatiuas ab alijs numeris poſſent capi ptes proportiōales ꝯtinui. ¶ 3ᵃ ꝯ. poſito ꝙ eēnt due magnitudines. a. ꝛ. b. ꝛ ptes ipſiꝰ. a. capenť ſm ꝓportionē duplaȝ: ꝛ ptes ipſiꝰ. b. capereť ſic ꝙ pᵃ pꝰ ꝓportioālis ipſiꝰ. b. eēt totū pter eius tertiā pteȝ: vel milleſimā ſicut placet ꝛ capereťur partes ꝓportionales tpis ſm diuiſionem cōem. ſ. ſm ꝓportionē duplā: ꝛ ſint. c. ꝛ. d. duo mobilia. ꝛ moueať. c. ſuper. a. ꝛ. d. ſuper. b. ſic ꝙ in pma pte ꝓportionali tēporis. c. ptranſeat pmā ptem ꝓportionalē ipſius. a. ſ. medietatem ꝛ. d. pmā ptem ꝓportionalē ipſius. b. ſ. totū pter eius tertiā ptem: ꝛ moueanť ſic ꝯtinue: ꝙ corriderēt iſta

mobilia:in ptibus pportionalib⁹ tépoꝛis ptranſeāt ptes ſuaꝝ magnitudinū:eque cito ille magnitudines ēēnt ptranſite ab iſtis duobus mobilib⁹:pꝫ hoc qꝛ eque cito in finite ptes ſunt pertranſite ab vno ſicut ab alio:in quas diuiſe ſunt ſufficienter hꝫ magnitudines. ¶ Sed dices ꝯtra ꝯtinue.d.eſt ante.c.ꝗ citius ptranſibit ſuam magnitudinem ꝙ̄.c.ſuam:aſſumpeū pbaꝛ:naꝫ poſito ꝙ quelibet iſtaꝝ magnitudinū ſit triuꝫ pedū:tūc qñ.c.ptranſiuit vnū pedē cū dimidio:tūc.b.ptranſiuit duos pedes:ex eo ꝙ aſſignando ptes pportionales ſm pportionē duplā: vnū cum dimidio eſt pma pars pportionalis triuꝫ:aſſignando autē ptes pportionales:ſic ꝙ pma pars pportionalis ſit totū preter tertiū.tūc prima pars pportionalis eſt duo.cum ꝗ poſitū ſit ꝙ in pma parte pportionali tépoꝛis:qōlibet eoꝝ mobiliū ptranſeat pmā ptem pportionalē ſue magnitudinis opꝫ ꝙ in fine pme ptis pportionalis:vnū ex eoꝝ vadat ante:⁊ ita in ſcd̄a ⁊ in tertia ⁊ ſic de alijs. ¶ Rn̄det ꝙ nō eſt incōueniēs duo mobilia ſimul icipere moueri ſup duas magnitudines equales: ⁊ iſtas magnitudines ēē eque cito ptranſitas ab eis:non obſtante ꝙ vnū mobilium iſtoꝝ eſt ante aliud:⁊ ꝯtinue plus eſt ptranſitū ab vno ꝙ̄ ab alio.verum eſt tñ ꝙ hoc nō pōt eē:ſi eque velociter mouerenſ.veruntñ hoc pōt eſſe qñ vnuꝫ recupat in velocitate in alia pte tépoꝛis qḋ nō habuit in pma.⁊ relinquū.perdit in velocitate.vnde illud pꝫ de duob⁹ quātis in vna equilibra ⁊ alia ꝯodiaci de quibus dicit auctoꝛ ſpere ꝙ eque cito incipiūt oriri ⁊ eque cito ſunt poꝛte nō obſtante ꝙ continue plus eri: poꝛtuꝫ de vna ꝙ̄ ḋ alia. ¶ 4ª ꝯcluſio infinite ſunt ptes in ꝯtinuo pportionales:pꝫ hoc:qꝛ aliter in infinitū ꝯtinuū nō eſſet diuiſibile. ¶ 5ª ꝯcluſio nulle ptes continui ſunt omnes partes pportionales:pꝫ qꝛ quibuſcūqꝫ datis adhuc ſunt plures.ꝗ nulle ſunt oēs:vñ nec due ſunt oēs:nec tres ⁊ ſic de alijs. Sed ꝯtra due medietas alicui⁹ ꝯtinui ſunt īfinite partes ꝯtinui.ergo alique partes ꝯtinui ſunt infinite:ꝯñia tenet:añs pbaꝛ:qꝛ due medietates continui ſunt tres tertie:quatuoꝛ quarte:⁊ ſic vltra.ꝗ due medietates ſunt infinite ptes. ¶ 2° due medietates ſunt omnes ptes ꝯtinui.ꝗ alique ptes ꝯtinui ſunt oēs eius partes:ꝯñia nō eſt de ſe.⁊ añs pꝫ:qꝛ nō ſunt plures partes in ꝯtinuo ꝙ̄ due medietates. ¶ Ad iſta reſpondetur ad pmaꝫ negando iſtam ꝯñiam:due medietates ſunt tres tertie ⁊ eedē medietates ſunt ꝗtuoꝛ ꝗrte ⁊ ſic de alijs.ꝗ due medietates ſunt ptes īfinite:ſꝫ bñ ſequiſ.ꝗ infinite ptes ſunt due medietates ⁊c.ſicut nō ſequiſ ꝯtinuū eſt diuiſibile in duas ptes:⁊ idē ꝯtinuū eſt diuiſ⁹ in tres ptes:⁊ ſic vltra.ꝗ ꝯtinuū eſt diuiſibile in īfinitū:pp hꝫ ꝙ ly īfinitū a pte pdicari teneſ carhe⁹:ſꝫ bñ ſequiſ.ꝗ in infinitū ꝯtinuū eſt diuiſibile:⁊ hꝫ eſt ēt illud qḋ ſolet dici:nō ḋbere fieri iductiōeꝫ a pte pdicati:ſꝫ a pte ſbī. ¶ Ad aliaꝫ quā dicebaꝛ:due medietates ſunt oēs ptes alicui⁹ ꝯtinui: hoc nego:qꝛ ſint ille due medietates.a.b.vel ꝗ ly due capiſ diſiūctiue:vel collectiue:ſi diſiūctiue:tūc ſequiſ due medietates ſunt oēs ptes illi⁹ ꝯtinui.ꝗ.a.eſt oēs ptes illi⁹ ꝯtinui ⁊.b.medietas:eſt oēs ptes illi⁹ continui:mō ꝗlibet iſtaꝝ eſt falſa.ꝗ.ſi aūt ly due teneſ collectiue:tūc hec eſt falſa:due medietates ſunt oēs ptes illius ꝯtinui:vñ ſic accipiendo due medietates non ſunt ptes illi⁹ ꝯtinui:ſꝫ ſunt idē qḋ ipm totū. ¶ 7ª ꝯcluſio.īfinite ſunt ptes eq̄les quātitatis ꝯicātes in iſto ꝯtinuo:pꝫ hꝫ:qꝛ īfinite ſunt ptes in iſto ꝯtinuo eq̄lis ꝗtitatis:quaꝝ vna eſt ps alteri⁹.ꝗ ꝯcluſio vera:ꝯñia tꝫ per qḋ nōis ꝯicātis:añs pꝫ:naꝫ capio aliquo continuo bipedali cuius vnum extremum ſit.a.⁊ aliud.b.⁊ mediū.c.⁊ punctus medius inter.a.⁊.c. ſit.d.punctus ⁊ medius inter.a.⁊.d.ſit.e.deinde punctus medius iter.c.⁊.d.ſit.f.⁊ pūctus medius iter.b.⁊ c.ſit.g.⁊ ſic vltra. ¶ 8ª ꝯcluſio in nullo ꝯtinuo ſunt īfinite ptes eq̄les ſm oēm dimēſionē nō ꝯicātes:pꝫ hꝫ:naꝫ tūc tale ēēt infinitū:ſicut pꝫ ex pcedētib⁹. ¶ 9ª ꝯcluſio in īfinitas ptes pōt diuidi ꝯtinuuꝫ:pbaꝛ:qꝛ in duas ptes poteſt diuidi:⁊ in tres:⁊ ꝗtuoꝛ ⁊ ſic vltra. ¶ 10ª ꝯcluſio in īfinitas ptes pōt eē ꝯtinuū actu diuiſuꝫ:pꝫ:qꝛ in duas ptes pōt eē ꝯtinuū actu diuiſuꝫ ⁊ in tres:⁊ nō in tot qn in plures.ꝗ in īfinitas ptes pōt ꝯtinuū eē actu diuiſuꝫ. ¶ 11ª ꝯcluſio nō eſt poſſibile:ꝙ in īfinitas ptes ꝯtinuū ſit actu diuiſuꝫ:pbaꝛ nā hec nō eſt poſſibilis in īfinitas ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſuꝫ:qꝛ aliꝰ eēt dare multitudinē actu ſeparatoꝝ ⁊ diuerſoꝝ nō exſiſtēs pars alicui⁹ īfinitū:qḋ eſt ipoſſibile. ¶ Sꝫ dices ſi hec ē vera in īfinitas ptes ꝯtinuū pōt eē diuiſuꝫ: tūc ſibi corrñdet vna de ieſſe poſſibilis:ſed hec nō eſt niſi iſta in īfinitas ptes ꝯtinuū eſt diuiſuꝫ:mō iſtā dicis eſſe ipoſſibilē per vltimā ꝯnē. ¶ Rn̄deſ ꝙ imo hec eſt vera in īfinitas ꝯtinuū pōt eē actu diuiſum:⁊ quū dicebaꝛ.ꝗ dꝫ ſibi ⁊c.dico ꝙ nō ſolū vna:ſꝫ īfinite de ieſſe ſibi corrñdent.ſ.iſta:in duas ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſuꝫ:⁊ in tres ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſum:⁊ ſic vltra:⁊ ꝗlibet iſtaꝝ eſt poſſibilis ⁊c. Et ſimile ſicut de iſta oē aſtrū poſſuꝫ videre: que eſt vera ꝗuis hec non ſit poſſibilis:oē aſtrū ego video:nec hoc reqriſ ad veritatē iſti⁹ nihilominꝰ ꝗlibet iſtarum eſt poſſibilis:hoc aſtrū video:⁊ iſtud aſtrū video:⁊ ſic vltra.vñ ppoſitioni de poſſibili vniuerſali non corrñdet ſolū vna de ieſſe poſſibilis:ſꝫ plures.quaꝝ ꝗlibet eſt poſſibilis:ſed adhuc dices:ſi ꝗlibet iſtaꝝ eſt poſſibilis:in duas ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſum:⁊ in tres ꝯtinuū eſſe actu diuiſuꝫ:⁊ ſic ſemp ſequereſ hāc eē poſſibilē in īfinitas ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſuꝫ qḋ eſt ꝯtra vltimā ꝯnēꝫ: pbaꝛ ꝯñia ſic:qꝛ illa vniuerſalis eſt poſſibilis cui⁹ ꝗlibet ſingularis eſt poſſibilis:⁊ cū hoc ꝗlibet eaꝝ cuilibꝫ ꝯpoſſibilis:ſed ſic eſt de ſingularib⁹ iſti⁹ vlis:que ſunt iſte:in duas medietates ꝯtinuū eſt diuiſuꝫ:⁊ in tres ptes ꝯtinuum eſt diuiſum ⁊c.vñ ꝗlibet iſtaꝝ eſt poſſibilis:⁊ cū hoc ꝗlibet cuilibet ꝯpoſſibilis. ¶ Rn̄deſ ꝯcedēdo aliquam vlēm eē ipoſſibilē:cui⁹ tñ ꝗlibet ſingularis eſt poſſibilis: ⁊ cuꝫ hoc ꝗlibet cuilibet ꝯpoſſibilis ſicut eſt iſta:in īfinitas ptes ꝯtinuū eſt actu diuiſum.vñ ad hoc ꝙ pdicta ſit poſſibilis:nō ſufficerēt pdicta:ſed cuꝫ hoc requiriſ ꝙ hec ſit poſſibilis:oēs ſingulares ſunt ſimul vere.mō iſta nō eſt poſſibilis:ex eo ꝙ nulle ſunt oēs ſingulares illius.

Quantū ad ſcd̄m:ſit hec pma ꝯcluſio:nō ſunt plures ptes in toto ꝙ̄ in eius medietate:nec in celo ꝙ̄ in grano milij:pbaꝛ:nā capiam⁹ circulū eqnoctialē:⁊ capiam⁹ circuluꝫ circa polū.ſ.paruū:ſicut eſt granuꝫ milij tūc pbo ꝙ in iſto circulo magno:nō ſunt plures ptes:ꝙ̄ in iſto circulo paruuo.pro quo ſuppono:ꝙ ambo iſti circuli circūuoluanſ in vna die nāli:⁊ ꝗlibꝫ circūuoluaſ ſine interruptione per ꝗtēm:⁊ tūc arguiſ ſic nō ſunt plures ptes in iſto circulo magno ꝙ̄ ſint partes diei naturalis nec ſunt plures partes diei naturalis ꝙ̄ ſint partes in iſto circulo paruuo.ergo nō ſunt plures partes in iſto circulo magno:ꝙ̄ in iſto circulo puuo:ꝯſequētia tenet:añs ꝗ ad pmā eius ptem:pꝫ ex eo:ꝙ cuilibet pti illius circuli magni corrñdet vna pars diei nālis:⁊ ſimiliter 2ª pars pꝫ:ex eo ꝙ cuilibet parti diei nālis corrñdet vna ps illi⁹ circuli pui.nihilominꝰ ꝗuis nō ſint plures ptes in toto ꝙ̄ in ei⁹ medietate:tñ ſunt plures ptes eq̄les vni quātitati certe date in toto ꝙ̄ in ei⁹ medietate:iſta ſit ſcd̄a ꝯcluſio:pꝫ ipa:nā aliter totū nō eēt mai⁹ ſua pte. Ad primā ꝯnem vadit dictū cōmētatoꝛis.d.ꝙ īfinituꝫ infinito nō eſt mai⁹:nec eq̄le:nec minus.cū ꝗ infinite ſint ptes in medietate ſicut in toto:ſequiſ nō plures eſſe ptes in toto ꝙ̄ in ei⁹ medietate.ſed dices:ſi vnū īfinituꝫ nō eſt maius alio:ſequiſ ꝙ nō plures pceſſerunt dies ꝙ̄ anni ſuppoſita eternitate mūdi:mō hoc videſ falſuꝫ:ꝯñia tenet ex eo ꝙ īfiniti pceſſerūt anni:ſicut ⁊ dies. ¶ Rn̄deſ ꝙ ſuppoſita eternitate mūdi ⁊ nō plures pceſſerūt dies:ꝙ̄ anni:nihilominus ꝗcūqꝫ tépoꝛe finito in iſto ſunt plures dies ꝙ̄ anni

q̃ʒ anni ⁊ tñ in totali tempore infinito a parte ante non.

Ad rationes pᵃ ſoluta eſt. ¶ Ad 2ᵐ ↄcedo q̄ due partes faciunt aliqualē extē ſionē ⁊ q̄ ſi tres fuerint equales illis duabꝰ: bñ faciūt maiorē: ſi vero ille tres fuerint minores illis duabꝰ: h̓ nō opꝫ: vñ due medietates faciūt tantā extēſionē ſicut tres tertie: pp̄ h̓ q̄ q̄libet illaꝝ tertiaꝝ: ⁊ ſilr q̄libet illaꝝ quartaꝝ eſt minor illa medietate. ¶ Ad 3ᵐ dico q̄ iſinita bñ pñt pertrāſiri in tp̄e finito: que tñ faciūt vnū ↄtinuū: ⁊ ſunt ptes vniꝰ ſicut eſt de ptibꝰ ↄtinui: q̄ʒuis nō ſit poſſe finita ptrā ſiri ſeparata abinuicē ⁊ nō exiſtia ptes vniꝰ. ¶ Ad 4ᵐ dico q̄ nō eſt ipoſſe q̄ iſinita ſint ſeparata abinuicē diſtātia ↄtinuata tñ alicui itermedio: ⁊ exiſtia ptes vniꝰ: q̄lr eſt de ptibꝰ vniꝰ ↄtinui de q̄bꝰ arguit̄: ex h̓ pꝫ ad argumentuꝫ. ¶ Ad 5ᵐ dico q̄ vbi ē dare pᵐ ſimplr̄: q̄ ibi ē dare vltᵐ: mō dico q̄ in ↄtinuo nō eſt dare pᵐ partē ſimplr̄: ſʒ bñ primā ſm ſignationē pcedēdo ſʒ certā ꝓportionē. ¶ Ad 6ᵐ dico q̄ iſinite ſunt ptes in ↄtinuo in actu: ſed qñ Ar. negat iſinitū in actu i multitudine itelligit negare iſinitū in actu ſeparatoꝝ abinuicē: nō ↄſtituentiū aliq̄d vnū: et dico q̄ iſinite ptes i ↄtinuo in poᵃ ad iſtū ſenſuꝫ q̄ quot quot acceptis poſſe eſt plures accipe. ¶ Ad 7ᵐ ↄcedo q̄ omnis nūs eſt finitꝰ: ⁊ vlteriꝰ ↄcedo: q̄ nūs ptiū ꝓportionaliū ↄtinui eſt nūs finitꝰ: nā nūs trinarius eſt nūs triū partiū ꝓportionaliū ↄtinui: ⁊ nūs quaternarius quatuor ⁊ ſic vltra. ¶ Ad 8ᵐ dico q̄ iſinite ſunt ptes in ↄtinuo eiuſdē ꝓportionis q̄ʒuis iter illas iſinite ſint eiuſdē quātitatis: nō tñ iſinite ſunt eiuſdeʒ quātitatis vni certe date ⁊ ſignate: vñ ſi ſic tūc tale ↄtinuū eēt iſinitū: dūm ille partes nō eēnt cōmunicantes: cum hoc tñ ſtat q̄ infinite ſint partes in continuo ⁊c̄.

¶ Tex. cōmenti. lxix.

¶ In magnitudinibus autem contrarium eſt ⁊c. Qō. xv.

Queritur vltimo vtrū oī magnitudine data cōtingat dare maioreꝫ: ⁊ omni nūo dato contingat dare maiorē. Ad primū arguit̄: auctē mathᶜᵒꝝ: qui h̓ ſupponūt: vñ dicūt q̄ oī magnitudine data ↄtingit dare maiorem. ¶ 2ᵒ ſi deo placeret poſſet creare vnā nouā ſperā circa mūdū: ⁊ iterū vnā aliaꝫ: ⁊ ſic ſemp vltra. ergo. ↄñtia tenet ex eo q̄ magnitudo cōpoſita ex toto mundo ⁊ ex ſpera de nouo creata eſt maior iſto mūdo. ¶ Deide arguit ad 2ᵐ auctē Ar. vnde dicit: q̄ quocūq; nūo dato ↄtingit dare maiorem ex eo q̄ nūs cauſat̄ ex diuiſione continui: cū ergo in infinitū ↄtinuū ſit diuiſibile: ſequit̄ q̄ in iſinitum numerus eſt augmentabilis.

Tex. cō. 69. **In oppoſitum** arguit̄ pmo de magnitudine auctē Ar. in iſto 3ᵒ dicentis: quātūcūq; ↄtingit eē magnitudinē in poᵃ: tantā ↄtingit eē in actu: ſʒ nō ↄtingit magnitudinē eē infinitam in actu; ergo nō ↄtingit magnitudinē eē iſinitā in poᵃ: ⁊ tñ ſi omni magnitudine data ↄtingeret dare maiorē: tunc cōtingeret eē infinitā in poᵃ: ⁊ q̄ʒuis oppoſito mō ſit de motu ⁊ de magnitudine: quātū ad hoc m̄ pōt argui de nūo ſic quātūcūq; nūꝫ ↄtingit eē in poᵃ: tm̄ ↄtingit eē in actu: ſed nō ↄtingit ipm̄ eē infinitū in actu. ḡ nō cōtingit ipm̄ eē iſinitū in poᵃ: minorē cōcedit Ar. ⁊ tūc vltra cū ipm̄ cōtingeret eē iſinitū in actu ↄtingeret ipm̄ eē iſinitū in poᵃ: ſi quocūq; nūo dato cōtingeret dare maiorē: ſequeretur oppoſitū. ¶ In iſta queſtione videndū eſt de magnitudine. ſecūdo de numero.

Quantum ad primū ſciēdū eſt q̄ aliq̄d pōt fieri maius: vel per additionē alicuiꝰ ad ipſum: vel p ſolā rarefactionē: ſilr aliq̄d pōt fieri minus: vel per remotionē alicuius ab ipſo: vel per ſolā ↄdenſationeꝫ. ¶ Tunc ſit prima ↄcluſio: q̄ nō oī magnitudine data eſt dabilis maior: ⁊ hoc per poᵐ nāle: ⁊ hoc p additionem alicuiꝰ ad ipm̄: pbat̄: nam capiat̄ tota maſſa: ſeu tota magnitudo aggregata ex oībꝰ ſperis celeſtibꝰ ⁊ iſtis iſerioribꝰ: tūc arguit̄ ſic: iſta magnitudine nō eſt dabilis maior p additionē alicuiꝰ ad ipm̄: p poᵐ nāle ergo: ↄñtia tenet: añs pbat̄: q: ex quo iaꝫ tota maſſa m̄āe eſt occupata: ſi huic mundo deberet fieri additio oporteret q̄ aliq̄d corpus de nouo fieret: ⁊ nō poſſet dici q̄ hoc fieret ex m̄ā: ex quo iam tota m̄ā eſt occupata ſicut dictū eſt. ergo oporteret q̄ fieret ex nihilo: q̄d eſt ↄtra oēs phos: iſto mō pbat Ar. pᵒ celi: nō poſſe eē plures mūdos: nec poſſe fieri nouū mūdū ab iſto diſtinctū. ¶ 2ᵃ ↄcluſio q̄ nō oī magnitudine data eſt dabilis maior p rarefactioneꝫ p poᵐ nāle: pbat̄ de mūdo: qui nō eſt rarefactibilis ſm ſe totū: ex eo q̄ celū nō eſt rarefactibile: q: rarefactio cōſequitur actionē qualitatū primaꝝ abinuiceꝫ: que ſunt caliditas frigiditas ⁊c̄. hꝫ qualitates nō ſunt in celo nec ēt totalis maſſa ifra ↄcauū orbis lune eſt rarefactibilis ſm ſe totā: pꝫ h̓ q: nō poſſet ſm ſe totaꝫ rarefieri: niſi occuparet maiorē locū: ſʒ nō pōt occupare maiorem locum: niſi latera celi recederēt abinuicē: ſʒ hoc eſt icōueniens. ḡ ⁊c̄. nihilominus maſſa que eſt ifra cōcauū orbis lune: bñ pōt rarefieri ſm ptes: ſʒ tūc opꝫ q̄ cōdenſet̄ ſm aliā partē: ḡ ſi aliq̄d rarefieret: neceſſe eſt aliq̄d condenſari: pp̄ h̓ q̄ totalis maſſa ifra ↄcauū orbis lune nō pōt eē in maiori loco: pp̄ h̓ q̄ latera celi nō pñt venire ꝓpinquius: ⁊ ēt q: nō eſt poſſe eſſe vacuū: ideo ſi aliq̄d cōdenſat̄: neceē eſt ēt q̄ aliq̄d rarefiat: vt ſemp maſſa predicta maneat in eq̄li loco. ¶ 3ᵃ ↄ̈ q̄ nō ois magnitudo pōt diminui nec p remotionē alicuiꝰ ab ipſa: nec p cōdenſationē: ſicut nec ois magnitudo pōt augeri. pbat̄ de magnitudine: que ē mūdus: iſta nō pōt diminui p remotionē alicuiꝰ ab ipa: q: ſicut m̄ā eſt ingn̄abilis: ita ēt eſt icorruptibilis: ⁊ p ↄñs nō minorabilis p ablationē: ⁊ corruptionē alicuiꝰ ptis ab ipſa: ⁊ p ↄñs nec mūdus: quo ipſa eſt apphēſa: nec ipſa eſt cōdenſabilis p cōdenſationē: q: celū nō eſt cōdēſabile pp̄ h̓: q̄ nō hꝫ qualitates primas que ſunt caliditas frigiditas ⁊c̄. ad quarū actiones ſeq̄t̄ denſitas: nec ēt totalis maſſa ifra cōcauum orbis lune ↄtenta eſt ↄdēſabilis: ſm ſe totā: ſʒ bñ ſʒ pteꝫ: ſicut pꝫ ex dictis. ¶ 4ᵃ ↄ̈ quantā ↄtingit eē magnitudinē in poᵃ tantā cōtingit eē in actu: pꝫ h̓ ex eo q̄ actu eſt tāta magnitudo quantā poſſe eſt eē. pꝫ: q: iaꝫ mūdus eſt: q eſt tāta magnitudo: quāta pōt eē: ⁊ h̓ ſemp itelligit̄ ſʒ poᵐ nāle. ¶ 5ᵃ ↄ̈ his nō obſtātibꝰ ſm poᵐ ſupnāleꝫ: quacūq; magnitudine data poſſe eſt dare maioreꝫ: ſicut arguebat 2ᵃ rō in pn̄ᵒ q̄ōnis. ¶ 6ᵃ ↄ̈: q̄ʒuis ſit dare maximā magnitudinē: puta mūdū nō m̄ eſt dare minimā magnitudinē inexiſtentē toti: pꝫ h̓: q: quacūq; magnitudine data: eius medietas eſt minor: ⁊ ſic in iſinitū. Ex h̓ ſeq̄t̄ q̄ in iſinituꝫ parua magnitudo eſt: ⁊ h̓ itelligēdo de magnitudine inexiſtēte toti: pꝫ h̓: q: aliquāta magnitudo eſt ⁊ in duplo minor: ⁊ in quadruplo ⁊ ſic in iſinitū. ¶ 7ᵃ ↄcluſio q̄cūq; magnitudine data neceē eſt eē minorē: q: q̄cūq; magnitudine data neceē eſt ipſaꝫ hr̄e ptē: q̄libet eſt minor q̄ʒ ſit magnitudo data. ¶ 8ᵃ ↄ̈ hec eſt falſa: quacūq; magnitudine data cōtingit dare minorē: accipiēdo ↄtingit: pro contingit ad vtrūlibet: pbat̄: nā p pcedentē ↄ̈nē q̄cūq; magnitudine data neceē eſt dare minorē: ſʒ q̄d eſt neceē nō eſt cōtingens ad vtrūlibet ex eo q̄ ↄtingēs ad vtrūlibet eſt q̄d nec eſt neceīū: nec ipoſſe. ¶ 9ᵃ ↄ̈ q̄cūq; magnitudine data pōt dari minor ſeorſuꝫ exiſtēs: pꝫ h̓: q: ipſa pōt diuidi: ⁊ tūc p diuiſionē eiꝰ eſt minor: ſic ſeorſum exñs ⁊c̄. ¶ 10ᵃ ↄcluſio falſum eſt q̄ q̄cūq; magnitudine data de facto ſit minor ſeorſum: pꝫ h̓ de facto eſt minimuꝫ ens nāle: ēt ſic tūc actu eēnt iſinita ſeorſum exiſtia: q̄d eſt falſum: ⁊ ↄ̈ Ar. ex his ſeq̄t̄ q̄ q̄ʒuis in iſinituꝫ parua magnitudo inexiſtēs

toti poſſet eē:tñ ipoſſe eſt ꝙ in īfinituꝫ parua magnitudo p ſe ſeorſum exiſtēs ſit.finaliter ergo ex his habeṫ ꝙ nō oī magnitudine data ſit dare maiorem ꝛc̄.

Quantum ad 2^{m} ꝑmo eſt ſciēdū ꝙ nūs capitur dupl̄r:vno mō p diſtinctiōe actual̄r ſeparatoꝝ abinuicē nō ſaciētiū vnū ꝯtinuū ſicut eſt nūs decē hoīuꝫ:vel decē equoꝝ.Alio mō p diſtīctiōe nō actu ſeparatoꝝ:ſ꜒ bñ ſepandoꝝ abiuicē ſaciēntiū vnū cōtinuū: ſicut eſt nūs ptiū in ꝯtinuo:p mō dicaṫ nūs pprie:2° mō vo īpropꝛie.¶Tūc ſit ꝑꝰ ꝯ.ꝙ loquēdo īpropꝛie de nūo nullo nūo cōtinuoꝝ dato pōt dari maior q̄ꝫ ipe erat añ. pꝫ hoc:qꝛ qlibet talis eſt īfinitꝰ:capiēdo īfinitū ſincathe^{ce} vn̄ īfinitꝰ nūs eſt hoc lignuꝫ:qꝛ nūs binarius ſicut ſunt medietates iſtiꝰ ligni ſunt hoc lignū:ꝛ nūs ternarius:ſicut ſunt tres tertie ꝛ ſic in īfinitū:ſic ḡ accipiēdo nūm concedendū eſt ꝙ vnitas eſt nūs:imo īfinitꝰ nūs eſt vnitas: qꝛ ſicut iaꝫ dictū eſt īfinitꝰ nūs eſt:hoc lignū.q̄cq̄d eſt hoc lignū q̄dā vnitas.¶2° cōcluſio ſic accipiendo nūm ipꝛopꝛie per diuiſionē cōtinui nō ſit maior nūs q̄ꝫ ante:pꝫ ꝉ qꝛ ſi p diuiſionē huiꝰ ligni ī centū ptes ſit nūs centenarius:tñ nō ſit maior nūs q̄ꝫ erat ante accipiēdo nūm ipꝛopꝛie ꝛc̄.ſil̄r ſi p diuiſionē huiꝰ ligni in mille ptes:qꝛ iſte erāt ante mille ptes:ſicut mō:q̄uis mō ſint ſepate ꝛ pꝛius continue ꝛ ꝛ mō facientes nūm pꝓꝛia dictū.¶3° cōcluſio loquēdo de nūo pꝓꝛie dicto actu eſt maximꝰ nūs:pꝫ hoc:qꝛ actu eſt maxima multitudo ſeparatoꝝ abinuicē hoc pꝫ ex eo ꝙ ſm Ar.nō eſt dare multitudinē actu īfinitā ſeparatoꝝ abinuicem nō faciētiū vnū ꝯtinuū.¶4° ꝯcluſio ſil̄r eſt actu minimus nūs:pꝫ qꝛ nō eſt minor nūs q̄ꝫ ſit nūs binarius.¶5° ꝯcluſio quocūq; nūo dato pōt dari maior:pꝫ ꝉ qꝛ quacūq; magnitudine data pōt dari minor p diuiſionē magnitudinis:ſicut pꝫ ex pꝛimo articulo.ꝛ qꝛ nūs cauſatur ex diuiſione ꝯtinui:ſeqṫ ex quo in īfinitū vadit diuiſio:ꝙ in īfinitū pōt ire nūs.ſiue augmētatio nūi:ꝛ igiṫ ſicut quacūq; magnitudine cōtingit dare minorē:ita quocūq; nūo dato ꝯtingit dare maiorē.¶6° ꝯcluſio nō quocūq; nūo dato pōt dari minor:ſemp loquēdo de nūo pꝓꝛie dicto a tertia ꝯne huc uſq;.pꝫ hoc qꝛ iter oēs nūos nūs binarius eſt minimus:et ſi vnitates binarij diuidant per fractionē.ſ.vna vnitas in tres tertias:vel in quatuor quartas iſta diuiſio nō eſt nūi diminutio:ſed magis nūi augmētatio.Ex oībus his colligiṫ ꝙ oppoſito mō ſe hꝫ magnitudo ꝛ nūs:vn̄ nō q̄cūq; magnitudie data ē dabilis maior p poꝛ^{am} nālē:ſ꜒ quocūq; nūo dato loquēdo de nūo pꝓꝛie dicto eſt dabilis maior per potentiaꝫ nālem.

Ad rōnes principales.ad pꝛimā dico ꝙ nō repugnat imaginationi quacūq; magnitudine data dare maiorē:ꝛ hoc ſufficit mathematico:ſed tñ hoc repugnat ꝛ ipertinēs eſt nāe.¶2ª rō eſt pro quinta ꝯne ꝑmi articuli.quā añe dī ad oppoſitū ꝙ nō quacūq; magnitudine data eſſet dare maiorē illa cōcediṫ:ſ꜒ quiuꝫ arguiṫ de nūo iſta rō ſaluaṫ pro eius ſolutione dico cum Ar.ꝙ quātācūq; magnitudinē cōtingit eē in poꝛ:tantā cōtingat eē in actu:pp hoc ꝙ actu eſt maxima magnitudo:qꝛ nō pōt eē maior:nāl̄r tñ nō quātūcūq; nūm cōtingit eē in poꝛ:tm̄ cōtingit eſſe in actu:qꝛ lꝫ actu ſit maximꝰ nūs accipiēdo nūm pꝓꝛie:tamē iſto nūo:pōt eē maior:ꝛ ſicut quacūq; magnitudine data vel dabili eſt dare minor.ita nō quocūq; nūo dato eſt dabilis minor:ꝛ ſicut diuiſio magnitudinis vadit in īfinitū:accipiendo infinitū ſincathegorematice.ita augmētatio nūi vadit in īfinitū,

¶Finis tertij phyſicoꝝ magiſtri alberti de Saxonia.

¶Queſtiones magiſtri Alberti de Saxonia In quartum librum phyſicorum Ariſtotelis.

¶Tex.cōmēti.xlij.

¶Et propter hoc mediuꝫ celi ꝛ vltimū ad nos ꝛc, Cō.j.

Poſtq̄ꝫ tractatū eſt ſup tres libros phyſicoꝝ:nūc ſeqṫ ꝯſiter ē vidēdū:circa quartū librū ꝛ qꝛ pꝛincipal̄r in iſto libro tractaṫ de loco:ſit pꝛima qō talis.Utrum locus ſit ſupficies. Ad partē negatiuā arguiṫ ꝑmo auctoritate phī in pꝛedicamentis:vbi locuꝫ ꝛ ſupficiem ponit diſtinctas ſpecies quantitatis. ¶2° naꝫ ibidē dicit Ar.ꝙ particule loci copulanṫ ad vnuꝫ terminū eūdē ad quē copulanṫ pticule corpis:ſ꜒ ſic nō ē de ptibꝰ ſupficiei.ḡ locꝰ nō ē ſupficies.¶3° ſupficies ē quātitas:ſ꜒ locꝰ nō eſt quātitas ḡ:ꝑª pō añtis pꝫ p Ar.in pꝛītis:2ª pars pbaṫ:qꝛ ſi locꝰ eēt quātitas:nō eēt ꝯſeruatiuꝰ locati qḋ eſt ꝯ vnā pꝓpꝛietatē loci:ꝛ ꝯ Ar.in 4° huiꝰ.¶Sil̄r locꝰ nō eſſet ꝑn^{m} ḡnatiōis cuiꝰ opp^{m} dicit Porphiriꝰ:ꝯña pbaṫ:p ꝉ qḋ diē Cōmē. ſup iſto 4°:quātitas nō ē de virtutibꝰ actiuis ꝛ paſſiuis: ꝛ p ꝯñs:ſi locꝰ eēt quātitas:tūc nō eēt de v̄tutibꝰ actiuis ꝛ paſſiuis:ꝛ p ꝯñs nō eēt ꝯſeruatiuꝰ locati:nec ꝑn^{m} ḡnationis:cū ꝉ ptineat ad v̄tutē actiuā.¶4° locꝰ dꝫ eē eq̄lis locato ſic dīc Ar.ī iſto 4°:ſ꜒ nulla ſupficies ē eq̄lis locato: ex eo ꝙ q̄dlꝫ locatū ē corpꝰ.ḡ locꝰ nō ē ſupficies.¶5° vnꝰ locꝰ ē ꝯriꝰ alteri.ſicut locꝰ ſurſū:ꝛ locꝰ deorſū:ſ꜒ ſupficies nō ē ꝯria ſupficiei:ex eo ꝙ oīs ſupficies ē quātitas:quātitati aūt nihil ē ꝯriū p Ar.ī pꝛītis:ḡ vr̄ ꝙ op; ponē locū nō eē ſupficiē.¶6° locꝰ ē de pꝛīto vbi:ſ꜒ ſupficies eſt de pꝛīto quātitatis:ḡ locꝰ nō ē ſupficies:ꝯña tꝫ ex eo ꝙ ter^{mi} de diuerſis pꝛītis ſp ſūt de ſe iuicē v̄ificabiles negatiue:ex eo ꝙ vnū ḡnaliſſimū d̄ alio ꝑdicari negatiue:ē imediate ꝑª poſitio pꝫ:qꝛ eedē ſūt differētie loci ꝛ vbi.ſ.ſurſū ꝛ deorſū ꝉ aūt nō eēt:ſi locꝰ eēt alteriꝰ pꝛīti q̄ꝫ ad vbi.ex eo ꝙ p Ar.ī pꝛītis diuerſoꝝ ḡnuꝫ.ꝛc̄.¶7° locꝰ nō ē corpꝰ:ſ꜒ Ar.4° huiꝰ:ſupficies aūt ē corpꝰ:nō.n.ē ponēdū ꝙ ſit aliq̄ res diuiſibilis ſ꜒ lōgitudinē ꝛ latitudinē ꝛ diuiſibilis ſ꜒ pfunditatē alia a corpe:ḡ locꝰ nō ē ſupficies:qꝛ alr̄ locꝰ eēt corpꝰ ſicut ſupficies.¶8° ſi locꝰ eēt ſupficies:ſeq̄reṫ ꝙ locꝰ eēt mo^{le}.ſ꜒ ꝉ ē ꝯ Ar.ī iſto 4°:vbi ī deſcriptōe loci expmiṫ ꝙ ſit mo^{le} ꝙ ſi locꝰ eēt mo^{le} ſeq̄reṫ:ꝙ aliq̄d ꝯtinue eēt ī alio ꝛ alio loco:abſq; ꝉ ꝙ moueret localr̄:pꝫ ꝯña de iſta domo quā dicimꝰ ñ moueri localr̄:ꝛ tñ ſi locꝰ eiꝰ eēt mo^{le}.tūc ad motū illiꝰ loci ꝯtinue eēt ī alio ꝛ alio loco:nō obſtāte ꝙ ñ moueret localr̄.Et ex alio ſi locꝰ eēt mobilis tūc aliq̄d poſſet moueri localr̄:ꝛ tñ ꝯtinue maneret ī eodē loco:ꝯñs ē fl̄ſꝫ ex eo ꝙ morꝰ localis:ē mutatio de vno loco ad aliū:ꝯña tꝫ:ſi pluuia moueret ad motū aeris locātis ipaꝫ finalr̄.ḡ. de rōne loci vr̄ eē imobilitas.ꝯña pbaṫ:p ꝙ ſi locꝰ eēt ſupficies:opoꝛtēt ꝙ eēt ſupficies alicuiꝰ corpis ꝛ p ꝯñs ad motū iſtiꝰ corpis opoꝛtēt illā ſupficiē moueri:ꝛ ex eo ꝙ motis nob:mouenṫ oīa q̄ ī nob ſūt:ꝛ cum oē corpꝰ ſit mo^{le}:oīs locꝰ ſi eēt ſupficies alicuiꝰ corpis:eēt mo^{le}.¶9° ſi locꝰ eēt ſupficies:tūc locꝰ eēt forª:ꝯñs ē ꝯ Ar.ī lr̄a:ꝯña pbaṫ:ex eo ꝙ oīs ſupficies ſiue locātis:ſiue locati ē q̄dā forma ꝛ figura ꝛ diſpō extrīſeca:ꝛ ceteriꝰ apparēs.¶10°.ſi locꝰ eēt ſupficies:tūc mūdꝰ nō eēt ī loco:ꝯñs ē fl̄ſꝫ:cū oē corpꝰ ſit ī loco ꝯña tꝫ:qꝛ ex̄ mūdū:nō eſt aliq̄ ſupficies ambiēs mūdū. ¶Ult° cētrū mūdi ē locꝰ tre ꝛ tñ ñ ē ſupficies:ḡ qō falſiſª.

In oppoſitum vult Ar.in iſto.4°.In iſta qōne ꝑ ponēde ſunt aliq̄ pꝓpꝛietates Tex.cō.42

pꝛietates ipſius loci. 2° reprobāde ſunt tres opiniones de loco. 3° ponēde ſunt ɔ̃nes ſm̄ opinionem Ari.

Quantum ad p̄mū eſt iſta prima ꝓprietas loci: ꝙ locus ɔ̄tinet locatū. vñ cōiter dicimus locatū eſſe in loco: ⁊ ɔ̄tineri ab ipſo. ¶ 2ª ꝓprietas ꝙ locus nō ſit aliquid corporis locati vñ locus nō eſt pars ipſius locati: nec accīs ſibi inherens: pꝫ hoc: q: locatū ſꝫ ſe totū pōt moueri ab vno loco: ⁊ intrare aliū locū: loco p̄ous manēte: ſed hoc nō poſſet eē ſi locus eēt pars locati: vel accidēs ſibi iherens. ¶ 3ª ꝓprietas loci eſt ꝙ locus ꝓprius ſit equalis locato: de hoc videbať in ſequēti q̄one. ¶ 4ª ꝓprietas: nullū corpus eſt ſine loco: pꝫ ex eo ꝙ omne corpus eſt mobile localiť: nō tñ omne corpus eſt in loco ipſū ambiente: pꝫ hoc de totali mundo: de hoc ēt poſtea videbit. ¶ 5ª ꝓprietas eſt ꝙ differentie loci ſunt ſurſuꝫ: deorſum: dextrorſum ſiniſtrorſum: ante ⁊ retro. ¶ 6ª ꝓprietas ꝙ corpora grauia nāliter ſunt mobilia ad locū deorſum: ⁊ corpora leuia ad locū ſurſum. ¶ 7ª ꝓprietas eſt ꝙ ſurſum: ⁊ deorſum ſunt dr̄ie potentie nālis: pꝫ hoc: q: aliter nō poſſet eſſe ratio quare graue magis moueret deorſum ⁊ leue ſurſum: q̄ ecōtra. ¶ 8ª ꝓprietas eſt in eodem loco bñ ſuccedūt ſibi diuerſa corpora: pꝫ hoc: q: in eodē loco: in quo mō eſt aer: poſtea erit aqua aere recedēte. ¶ 9ª ꝓprietas maius corpus occupat maiorē locū: pꝫ ex eo ꝙ opꝫ locū eē eq̄lem locato. ¶ 10ª ꝓprietas qđ mouet localiť opꝫ ꝙ mutet locū: pꝫ hoc ex eo ꝙ moueri localiter eſt mutare locū. ¶ 11ª ꝓprietas eſt ꝙ q̄ſcens a motu locali nō mutat locū: pꝫ hoc: nā nō dicimus turriꝫ noſtre dn̄e eē in alio loco nūc q̄ ante. ¶ 12ª ꝓprietas nō eſt poſſibile plura corpora eē in eodē loco: ⁊ hoc corpora quoꝝ q̄dlibet eſt per ſe ſeorſum exiſtens: ⁊ hoc in eodē loco proprio. patet: quia aliter dimenſiones penetrarent ſe: quod eſt contra Ariſtotilem in iſto quarto.

Quantum ad ſcđm eſt ſciēdum: ꝙ de loco erant q̄tuor opiniones vna erat. ꝙ locus erat mā. ¶ 2ª erat ꝙ locus erat forma ipſi⁹ locati: nō forꝫ ſbalis. ſed figura extrinſeca locato. ¶ 3ª opinio erat. ꝙ locus erat ſpaciū ⁊ dimenſio ſeparata inter latera corporis circūdans locatū. vñ imaginanť: ꝙ ſi ego iam extraor de iſto loco in quo mō ſum: abſq; hoc ꝙ latera aeris circundātia ɔcurrerēt: ꝙ tunc adhuc maneret ibi q̄dā ſpaciū: qđ dixerūt eſſe dimēſionē ſeparatā: ⁊ hoc idē dixerūt eſſe locū mediū oīno equaleꝫ mihi. ¶ 4ª opinio erat Ari. ꝙ locus eēt ſupficies corporis continētis imediata locato. ¶ Cōtra tres opiniōes pono q̄tuor ɔ̃nes: quaꝝ p̄ma eſt iſta: ꝙ locus nō eſt mā locati: pbať per 2ᵃᵐ ꝓprietatē loci: qua dicebať ꝙ locus nō eſt aliq̄d locati. vñ non eſt pars ei⁹: nec accidēs ſibi iherēs: ſed mā eſt aliq̄d locati. q: pars eēntialis. ḡ locus nō eſt mā: pbať ēt per q̄rtaꝫ ꝓprietatē: qua dicebať ꝙ ſurſum ⁊ deorſum ſunt ꝓprietates loci: mō iſta nō ſunt dr̄ie materie: ex eo ꝙ mā q̄tum eſt de ſe quo ad oēs ptes eſt eiuſdeꝫ rōis: pbať ēt per 6ᵃᵐ ꝓprietatē: q: grauia mouenť deorſuꝫ: ⁊ leuia ſurſuꝫ tāq̄ ad ſua loca nālia: ⁊ tñ nō mouenť ad ſuas māe: ex eo ꝙ iaꝫ hñt illas. ḡ locus nō eſt mā: nec valet motiuū illi⁹ opiniōis. qđ erat tale. mā manēte eadē ſuccedūt ſibi diuerſe forme: ſic loco manēte eodē in eodē ſuccedūt ſibi inuicē diuerſa corpora: ⁊ ēt ꝙ vtrūq; eoꝝ eſt receptiuū: vñ eſt dicēdū ꝙ nō pp̄ hoc locus eſt mā: q: mā eſt ſolū receptiua formaꝝ ſbaliū: ⁊ nō corpoꝝ per ſe ſubſiſtētiū. oppoſito aūt mō eſt de loco: q: loc⁹ eſt bñ receptiu⁹ corpoꝝ per ſe ſubſiſtentiū: nō aūt formaꝝ ſbaliū eo mō: quo mā: ⁊ dicit hoc Ari. apparere ex diuerſo mō loq̄ndi: q: quā ſit mutatio in mā: nos dicim⁹ illud qđ pri⁹ erat aqua: nunc eſt aer: ſed cū ſit mutatio de loco nos dicimus ꝙ vbi p̄us erat aqua: nūc eſt aer. Nota tñ ꝙ hec de virtute ſermonis eſt falſa: illud qđ p̄us erat aqua: nūc eſt aer: ſed dꝫ intelligi mā ſtat ſub forma aeris: q̄ p̄us ſtabat ſub forma aque vel ſic ex aere aqua facta eſt. ¶ 2ª ɔ̄cluſio: locus nō eſt forma ſeu ꝓpria ſupperficies locati: pbať per hoc ꝙ locatū pōt moueri loco manēte: mō hoc nō poſſet eē: ſi locatū eēt ꝓpria ſupficies locati: nā tūc opꝫ ad motū locati moueri locū: pbatur ēt p 2ᵃᵐ ꝓprietatē: q̄ dicit locū nō eē aliq̄d locati. Et cōfirmať: ſi locus eēt ſupficies ꝓpria locati: tūc i motu locali mo¹ᶜ nō mutaret locū qđ ē ɔ̄tra p̄dicta: ɔ̄ña tꝫ ex eo: ꝙ ſupficies ꝓprij locati moueť vł q̄ſcat cū locato. ¶ 3ª ɔ̄cluſio locus nō eſt tale ſpatiū ſepatū ſicut imaginanť antiq̄: pbať per ſextā: ⁊ ſeptimā ꝓprietatē: q: tale ſpaciū: ſꝫ oēs ei⁹ ptes eiuſdē eēt rōnis: ⁊ ſic i ipſo ſurſuꝫ: ⁊ deorſū nō eēnt po͡ᵉnāles diuerſe: ⁊ ſic nō eēt rō q̄re in tali ſpatio corpora plus mouerenť ad vnā ptē: q̄ ad aliā. ⁊ ſic vbiq; q̄ſceret. ¶ 2° ſi loc⁹ eēt tale ſpatiū: ⁊ magnitudo ſepata lōga lata: ⁊ pfunda: ſeq̄reť: ꝙ dimēſiōnes ſe penetrarēt. ɔ̄ñs ē fłm: ⁊ ipoſſibile: ɔ̄ſequētia patet: quia dimēſiones locati: ⁊ iſte dimenſiones que eſſent talis locus mutuo ſe penetrarēt. ¶ 3° ſi corpus naturale indigeret tali ſpacio ſeparato: vel hoc eēt rōne ſue māe: vel rōne for͡ᵉ: vel rōne ſuoꝝ accidētiū: vel rōne ſuaꝝ dimēſionū: nec p̄ᵐ: nec 2ᵐ: nec 3ᵐ: q: illis ſufficiūt eaꝝ ꝓprie dimēſiōes. Si aūt dicať q̄rtuꝫ. ḡ ille dimēſiōes que dicunť eē tale ſpatiū ſepatū: idigēt vno alio ſpatio ſepato: ⁊ illud iterū vno alio: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ ēt tūc nō eēt maior rō: q̄re ille dimēſiōes dicerenť loc⁹ dimēſionū locati: q̄ ecōuerſo. pp̄ h̄ ꝙ ita bñ ille dimēſiōes ſeparate indigerēt dimēſioib⁹ locati: ſicut ecōuerſo. ḡ ⁊c̄.

Quantum ad tertiū pono iſtā ɔ̃neꝫ: q̄ locus eſt ſupficies corpis ɔ̄tinentis contigua locato: pbať: nā nō videť locū eē aliud q̄ mā: vel forma: ſeu ſupficies extrinſeca: vel ſpatiuꝫ imaginatū īter latera corpis ɔ̄tinētis: vel ſupficies corpis ɔ̄tinētis imediata locato: ſed nō eſt mā vel for͡ᵉ: nec ſpatiū. vt dicebať in p̄° articulo. relinquiť ḡ ꝙ ſit ſupficies corpis ɔ̄tinētis imediata locato. ¶ 2°: nā hoc videť eē locus cui ɔuenīūt ꝓprietates loci p̄dicte: ſed ſupficiei corpis ɔ̄tinētis imediate locato ɔueniūt p̄dicte ꝓprietates ſic poſſet induci iductiue. ¶ Iſta ɔ̄cluſio ſm̄ ponētes ſupficiē vnā rem indiuiſibilē ſupadditā corpi dꝫ itelligi ſicut vba iacēt: ſed ſꝫ iſtos qui negāt ſupficiē eē rem idiuiſibilē ſm̄ pfunditatē additaꝫ corpi: dicit ꝙ p̄dicta ɔ̄cluſio exponiť: ⁊ hoc ſic: loc⁹ eſt ſupficies corpis ɔ̄tinētis .i. corp⁹ ambiēs: ⁊ ɔ̄tinēs locatū: dr̄ eē loc⁹ corporis locati: nō q: mēſurať locato: ⁊ tāgit locatuꝫ ſm̄ pfunditatē: ſed q: ɔ̄mēſuranť locato: ⁊ tāgit ipm ſm̄ lōgitudinē: ⁊ latitudinē ptiū imediataꝝ locato. nō tñ imediatarum ſincathe͡ᶜᵉ ſm̄ ſe totas: ſꝫ cathegorematice: quia hoc nomen ſuperficies cōnotat latitudineꝫ: nos dicimus locum eſſe ſuperficiem: ⁊ nō dicimus locum eſſe corpus: non ꝙ hec ſit falſa locus eſt corpus: ſed ꝙ hec eſt minus propria locutio: locus eſt corpus q̄ iſta: locus eſt ſuperficies. vnde ſciendum ꝙ in veritate locus eſt corp⁹ pp̄ h̄: ꝙ loc⁹: ⁊ ſupficies: ⁊ corp⁹ ſunt vna res: ſꝫ tñ: q: corpus ambiēs nō dr̄ eē loc⁹ ſꝫ rationē corpis ſed bene ſm̄ rationem ſuperficiei. inde eſt ꝙ nos dicimus locum eſſe ſuperficiem: ⁊ non dicimus locum eſſe corpus ⁊c̄.

Ad rationes p̄ncipales. ad p̄mā quā dicebať locū: ⁊ ſupficiē ⁊c̄. dico ꝙ cuꝫ hoc adhuc ſtat ꝙ termini ſupponūt pro eadē re. vñ ad hoc ꝙ ſint termini ſupficie diſtincti ſufficit: ꝙ p̄dicti t̄mini ſi ſint vocales. vł ſcripti ɔ̄ceptib⁹ ſpecifice diſticte ſubordinenť in ſignificādo: qui q̄dē ɔ̄cept⁹ diſtincti p̄ñt eē cāti ab eadeꝫ re extra mouēte lꝫ alio: ⁊ alio mō ſe hñte. ¶ Ad aliā dico ꝙ quā Ari. in p̄dicamentis loquebatur de loco: locutus eſt ſm̄ famoſitatem. .ſ. ſm̄ ꝙ tunc famoſum erat expectādo determinationem veritatis de loco vſq; ad libros naturales: ⁊ quia tunc temporis cōmuniter tenebatur ꝙ locus eēt ſpatiū ſepatū. Ari. in p̄dicamētis ſic accepit locū: ſꝫ deinde in iſto quarto de loco determinauit veritateꝫ ꝙ nō eſſet tale ſpatiū ſepatū: ſed ꝙ eſſet ſupficies ɔ̄tinentis

coꝛpoꝛis.¶Ad 3ᵐ dico ꝙ locus ꝯſeruat:hoc nõ ẽ rõne ſui:ſed rõne qualitatũ ſupcelestiũ inſtuxarũ a celo ĩ ipm loci:ꝛc.¶Ad 4ᵐ locus eſt eq̃lis locato:de h̃ videbit̃ in ſequẽti q̃õne.¶Ad 5ᵐ dico ꝙ vnus locꝰ ꝯtrariat̃ alteri:hoc accidit ſibi ratione qualitatũ inſtuxaruꝫ a celo:ꝛ hoc nõ ineſt ſibi rõne:qua ſupficies.¶Ad 6ᵐ dico ꝙ nõ obſtante adhuc locus ꝛ ſupficies bene ſupponunt pro eodẽ:ſed qñ dicit̃ ꝓpoſitio:in qua terminꝰ vnius p̃dicamenti p̃dicat̃ de terminis alterꝰ p̃dicamẽti eſt falſa negat̃:vnde dicendo ſoꝛ.eſt albus ꝓpoſitio eſt vera:nõ obſtãte ꝙ ſubiectũ eſt de vno p̃dicamẽto:ꝛ predicatũ de alio. Sed qñ dicit Ar.p̃ poſterioꝝ:ꝙ gñaliſſimũ vnius p̃dicamẽti ꝛc.dico ꝙ per hoc noluit ꝙ gñaliſſimũ vnius predicamẽti eſt predicabile quidditatiue de gñaliſſimo alterius predicamẽti:ſed bene denominatiue.¶Ad aliã ſupficies eſt coꝛpus cõcedo.ꝛ locus nõ eſt coꝛpus dico ꝙ per hoc Ar.nõ voluit negare locũ eſſe coꝛpus:ſed bñ voluit hãc eẽ vnius propriã locꝰ eſt coꝛpus:q̃ʒ iſtã locus eſt ſuperficies.¶Ad octauã que eſt de imobilitate loci de hoc videbit̃ in alia q̃õne.¶Ad nonã dico ꝙ Ar.nõ voluit negare quin locus bñ eſſet foꝛma:ſeu ſupficies coꝛpoꝛis ꝯtinẽtis:ſed voluit negare:ꝙ locus eẽt foꝛma ſeu ſupficies ꝓpria coꝛpis locati.¶Ad decimã dico:q̃ tãgit̃ vtrũ mũdus ſit in loco videbit̃ poſtea ꝛ ſilr̃ de vltimo argumẽto videbitur.

¶Tex.cõmẽti.xxx.

¶Hec igitur ſũt oppoſita.quid aũt foꝛte ſit locus ꝛc. Q̃õ.v.

Queritur 2ᵒ vtrũ locus ſit eq̃lis locato.Et arguit̃ pꝛimo ꝙ nõ ꝯtinens debet eẽ maius cõtento:eo ꝙ ꝯtinẽs circũdat cõtentũ:ſed locus eſt cõtinens locatũ:ergo locus debet eẽ maioꝛ locato:ꝛ per ꝯñs nõ equalis.¶2ᵒ nã locatũ eſt coꝛpus:ſupficies aũt eſt accidẽs:locus aũt eſt ſupficies mõ ſupficies nõ dr̃ equalis coꝛpoꝛi:eo ꝙ coꝛpus eſt diuiſibile ſm tres dimẽſiones:ſupficies ſolũ ſm duas.¶3ᵒ ſequeret̃ ꝙ omnia elemẽta eẽnt ſibi inuicẽ equalia:ꝯñs eſt falſum:ꝛ pbat̃ ꝯñtia:qꝛ cũ aqua ſit locꝰ terre:ſequit̃ aquã eſſe equalẽ terre.ꝛ cũ vlterius aer ſit locus aque:ſequit̃ vlterius aerem eſſe equalẽ aque:ꝛ per ꝯñs equalis terre:tꝫ ꝯñtia ex eo ꝙ quecũq̃ʒ vni ꝛ eidẽ ſunt equalia inter ſe ſũt equalia:ꝛ ſic argueret̃ de igne.¶4ᵒ ſequeret̃ oꝛbem lune eſſe equalẽ igni:ꝯñtia tꝫ ex eo ꝙ oꝛbis lune eſt locꝰ ignis:mõ ſi dicat̃ ꝙ oꝛbis lune ſit eq̃lis igni cũ ignis poſſit augeri vel diminui oꝛbe lune non aucto nec diminuto adhuc ipſo manẽte tanq̃ʒ locus ipſius:ſequit̃ tunc locum nõ eſſe equalẽ locato.¶5ᵒ per Ar.idẽ eſt nãlis locus totius ꝛ ptis:mõ ſi locus ſemp eſſet eq̃lis locato:idẽ locꝰ eẽt equalis toti ꝛ parti:ꝛ per ꝯñs totũ ꝛ pars eſſent equalia qđ eſt ꝯ cõem animi cõceptionẽ.¶6ᵒ:ſicut ſi locatuꝫ eſſet ſpaciũ ſequeret̃ ꝙ cõtingeret in eadẽ ſupficie eẽ duos circulos eq̃les habẽtes idẽ centrũ:qđ eſt ꝯ vnã ꝓpoſitioneꝫ tertie geometrie:ꝯñtia pꝫ quia illi duo circuli eẽnt vniꝰ cuius circunferẽtia eſſet ſupficies ꝯcaua locantis.¶7ᵒ centrũ mundi dr̃ locus terre mõ illud nõ eſt eq̃le toti terre.

Tex.cõ.30. In oppoſitũ eſt Ar.in iſto 4ᵒ:vnde hec etiã poſitũ eſt pro vna ꝓprietate loci.ſ.locũ eẽ eq̃lẽ locato.¶In q̃õne p̃mo diſtiguã de loco.2ᵒ ponam concluſiones ꝛc.

Quantum ad p̃m ſ̃ ſciendũ eſt ꝙ duplex dr̃ eſſe locꝰ:quidã cõis ꝛ quidã ꝓprius:locus cõis dr̃ qui cõtinet pluſq̃ʒ illud cuiꝰ dr̃ eſſe locꝰ. Iſto mõ dicimꝰ oẽs ſumus in celo tanq̃ʒ in loco cõi:qꝛ celum nõ ſolũ cõtinet nos:verũ ẽt animalia.locꝰ võ ꝓprius dicit̃ qui eſt immediatus locato:ꝛ cõtinet ipꝫ:ꝛ non plus:iſto mõ dico ꝙ ſuperficies aeris immediatus eſt locꝰ meꝰ propꝛius:continet enim me ꝛ non plus:ergo ꝛc.

Quantum ad 2ᵐ:ſit p̃ma ꝯ ꝙ nõ oẽ coꝛpus ẽ in loco ſibi ꝓprio:pꝫ hoc qꝛ vltima ſpera eſt coꝛpus:ꝛ nõ eſt in loco ſibi ꝓprio:pꝫ hoc qꝛ non eſt in loco:ſic̃ poſtea videbit̃.¶2ᵒ pars integraliſ toti ſicut eſt medietas vel aliqđ huiꝰ eſt coꝛpus ꝛ nõ eſt in loco ſibi proprio:pꝫ hoc:qꝛ nõ eſt in loco niſi rõne totius:mõ locꝰ totius nõ eſt ſibi ꝓprius:aſſumptũ pꝫ ex eo ꝙ locus dꝫ eẽ diuiſus a locato:quuꝫ ergo in toto vna medietas ſit alteri cõtinua:ꝛ nõ ab ea diuiſa:nec ſibi cõtigua:vna earũ non locat aliã:ꝛ per ꝯñs nulla coꝛ eſt in loco p̃mo ꝛ ꝓprio:ꝛ ſicut argutũ eſt de medietatibꝰ ita argueret̃ de alijs ptibꝰ in toto.¶3ᵒ nã ignis in ſpera ſua eſt quoddã totũ coꝛpꝰ ꝛ nõ eſt in loco ſibi ꝓprio:pꝫ:nã cõcauũ oꝛbis lune dicit̃ eẽ locus eius:mõ ille nõ eſt eius locus ꝓprius:qꝛ nõ ſolum continet ignem:verũ ẽt totum aggregatũ ex oĩbꝰ elementis:niſi tunc vellemꝰ dicere ꝙ concauũ oꝛbis lune ꝛ cõuexuꝫ ipſius aeris eſſet propꝛius locus ipſius in ſpera ſua.¶2ᵃ cõcluſio idẽ ſimul ꝛ ſemel eſt locus propꝛius ꝛ cõis reſpectu diuerſoꝝ coꝛpoꝝ:pꝫ hoc nã cõcauum oꝛbis lune eſt locus ꝓprius totius aggregati ex omnibus que ſunt infra ipm:ſed eſt locus cõmunis cuiuſlibet ſeoꝛſuꝫ accepti:vnde ſicut prius dicebat̃ quilibet noſtrũ eſt in celo ſicut in loco cõi.¶3ᵃ cõcluſio nõ opꝫ locũ propꝛiuꝫ eſſe equalẽ locato equalitate ſimplr̃ dicta: vnde ſciẽdũ eſt ꝙ eqnalitas ſimplr̃ dicta eſt attribuenda nõ ſolũ penes duas dimenſiones:ſed penes oẽs:ꝛ pbat̃ ꝯñtia:naꝫ dolium plenũ vino dicit̃ ꝓprius locus vini:ꝛ m̃ illud doliũ non eſt eq̃le vino eq̃litate ſimplr̃ dicta:que eſt ſm oẽs dimenſiones.vnde illud doliũ nõ eſt eq̃le vino ſm pfunditateꝫ qꝛ illud doliũ eſt valde tenue ꝛ vinũ nõ:vnde de vno valde paruo coꝛpoꝛe poſſet fieri locus ꝓprius vnius maximi alterius coꝛpoꝛis:vnde capiat̃ vna poꝛtio terre ꝛ ſit a cuius dyameter ſit bipedalis:ꝛ capiatur vna alia poꝛtio terre bñ parua:ſicut eſt vnũ granũ milij:ꝛ fiat de illa ſupficies vna:ita lata ꝙ poſſit circũflecti a terra:quo facto de paruo coꝛpoꝛe factus eſt locus ꝓprius maioꝛis coꝛpoꝛis pp qđ nõ opꝫ locum propꝛiuꝫ eẽ equalẽ locato ſm oẽs dimenſiones.¶4ᵃ cõcluſio neceſſe eſt locũ propꝛiũ ꝛ locatũ eẽ equalia ſm cõtinentiã.i.ꝙ quantũ locꝰ cõtinet:tantũ eſt locatũ:pꝫ hoc ex quid nois loci ꝓprie dicti:ẽt quia dyameter locati attingit vndiq̃ʒ ad latera ipſiꝰ loci immediata locato:nã ſi nõ:tunc intercipereẗ vacuũ inter cõuexum locati ꝛ cõcauũ oꝛbis:vel ille locꝰ nõ eẽt ꝓpriꝰ locati qđ eſt ꝯ hipotheſim.¶5ᵃ ꝯ neceſſe eſt locũ ꝓpriũ ꝛ ſuum locatũ eẽ eq̃lia per ſuas ſupficies ſm q̃s ſe tangũt:ꝛ hoc ẽ ipſa eſſe eq̃lia nõ eq̃litate ſimplr̃ dicta:que eſt ſm trinaꝫ dimenſionẽ:ſed eq̃litate ſm duas dimẽſiones.ſ.lõgitudinẽ ꝛ latitudinẽ:pꝫ hoc:qꝛ ſꝫ iſta:aliq̃ dicũt eq̃lia eẽ:ſꝫ q̃ ſibi inuicẽ ſuppoſita:vnũ nõ excedit aliũ:nec exceditur ab alio:ſed ſic ẽ de loco ꝓprio ꝛ eiꝰ locato:quo ad ſupficies ſꝫ q̃s ſe tangunt:ſicut faciliter pꝫ ex qđ nois loci ꝓprij.¶6ᵃ ꝯ infinita ſunt loca ꝓpria vniꝰ locati:pbat̃:nã oꝛbis lune eſt vnꝰ locus ꝓpriꝰ aggregati ex iſtis iferioꝛibꝰ:mõ clarũ eſt ꝙ oꝛbis lune ſit ſpiſſitudinis alicuiꝰ:tũc qꝛ ſic ẽ imaginat̃ diuidi in duas medietates ſm circulationẽ:quaꝝ vna ſit imediata igni ꝛ alia nõ:tũc iſta medietas imediata eſt locꝰ ꝓpriꝰ totius aggregati ex iſtis iſerioꝛibꝰ:qꝛ cõtinet illud aggregatũ ꝛ nõ plus:ſilr̃ ꝛ cõpoſitũ ex iſta medietate ꝛ medietate reſidue medietatis ẽ ẽt locꝰ ꝓpriꝰ totius aggregati ex iſtis iſerioꝛibꝰ:ꝛ ſic vltra eundo ſꝫ partes ꝓpoꝛtionales alteriꝰ medietatis:ꝛ ſic arguitũ ẽ de oꝛbe lunari ita põt argui de loco ꝓprio cuiuſcũq̃ʒ locati.ex iſta ꝯne ſequit̃ ꝙ illud locatũ ſilr̃ ꝛ ſemel ẽ in pluribꝰ locis ꝓprijs.Sꝫ diceret tu h̃ eſt ꝯ Ar.dico ꝙ nõ:qꝛ Ar.quuꝫ dicit nõ eẽ poſſibile ꝛc.intellexit de locis proprijs quoꝝ vnꝰ non eſt pars alicuius:ſed concluſio poſita vadit de locis proprijs:quorum vnus eſt pars alterius:ſicut pꝫ in eius.

probatione

probatione:ita ergo diceretur accipiendo locum eo mō quo accipit Ar.in iſto quarto. Accipiendo autem locū pro ſpacio imaginato inter latera corporis circūdātis locatū.ſtatim clarū eēt ſi eēt tale ſpaciū ꝙ loc⁹ eēt eq̄lis locato ſimplr:tā ſm longitudinē latitudinē ⁊ profunditatē: ſed accipiendo locū ſicut accipit Ar.dicendū eſt de equalitate loci ſm concluſiones poſitas ⁊c̄.

Ad rōnes ꝓncipales.ad ꝑmā nego ꝙ oporteret ꝯtinēs eē mai⁹ cōtēto.imo ſicut declaratū eſt pōt eē min⁹.¶Ad 2ᵐ locatū eſt corp⁹ ꝯcedo:loc⁹ ē ſuꝑficies ꝯcedo:⁊ ſuꝑficies ē aliud a corpe :nego:vñ dico ꝙ ſuꝑficies nō ē aliud a corpe:ģ ſi corp⁹ pōt eē eq̄le corpi: tūc ēt ſuꝑficies pōt eē eq̄lis corpi:ſed q̄re Ar.dicit locū eē ſuꝑficiē ⁊ nō locū eē corp⁹:cū tñ ſuꝑficies ſit corp⁹:cā hui⁹ iā dicta ē in q̄ōne ꝑcedēti.¶Ad 3ᵐ ſeq̄ret ꝙ elemēta ⁊c̄. dico ꝙ h̄ verū eſt ſz ſuꝑficies:ſm q̄s ſe tāgūt ſm ꝙ vnum corp⁹ dr̄ eē loc⁹ ⁊ aliud locatū.¶Ad 4ᵐ ignis pōt augeri:ꝯcedo orbe lune nō aucto ⁊ ſic nec orbis lune ē loc⁹ ꝓprius ipſi⁹ ignis ſicut dictū ē in q̄ōne:ſz ſi loc⁹ ꝓpri⁹ ipſi⁹ ignis dicat eē ꝯcauū orbis lune:⁊ ꝯuexū ipſi⁹ aeris:tūc opꝫ aerē diminui:⁊ ēt ei⁹ ꝯuexum ꝑꝑ h̄ ꝙ ad augmētationem ignis in ſpera ſua ſeq̄t diminutio cocauitatis ipſi⁹ ⁊ per ꝯñs opꝫ diminui ꝯuexū ipſi⁹ aeris ꝑꝑ h̄ ꝙ ſm cōcauum ignis:⁊ ſm cōuexū aeris ignis ⁊ aer ſe tāgūt.¶Ad 5ᵐ dico ꝙ bñ eſt idē loc⁹ nālis toti⁹ ⁊ ptis:ſed nō idē loc⁹ ꝓpri⁹: q̄ ptes inexiſtes toti nō hñt locū ꝓpriū:vñ ſi vna magna portio terre ſit ſurſū:deſcēderet:⁊ ita ēt fieret de vna parua portiōe terre:⁊ h̄ eſt ſignū ꝙ idē eſt loc⁹ nālis vtriuſq̄. ¶Ad 6ᵐ dico ꝙ ſz ꝯſiderationē geometricā ſuꝑficies locātis ⁊ ſuꝑficies locati nō dicerent ꝯtigue ſz ꝯtinue:vnde ſm ꝯſiderationē geometricā oīa q̄ ſunt imediata dicunt ꝯtinua:ſed ſz ꝯſiderationē nālē talia ſi ſūt diuerſarū rōnū nō dicunt cōtinua:ſz ꝯtigua ſz q̄ geometer nō ꝯſiderat de entib⁹ nālib⁹ an ſint diuerſaꝝ rōnū vel nō:ipe non diceret ſuꝑficiē locātis ⁊ ſuꝑficiē locati eē cōtigua:ſed cōtinua:⁊ ſz h̄ negaret ꝙ ille ſuꝑficies eēnt due ſuꝑficies que eēnt due circūferētie duoꝝ circuloꝝ eq̄liū in eadē ſuꝑficie hñtiū idē cētrū:ſz magis diceret ꝙ eēt vna ſuꝑficies q̄ eēt vna circūferētia vni⁹ circuli.¶Ad vltimā dico ꝙ quū dr̄ centrum mundi:⁊ hoc intelligit:ꝙ cū mediū grauitatis terre eſt centrū mundi tunc eſt in loco ſibi naturali.

¶Tex.cōmēti.xlj.

¶Eſt autem ſicut vas locus tranmutabilis ⁊c. Q̄ō.iij.

Queritur 3° vtꝝ loc⁹ ſit imobilis:⁊ argr̄ ꝙ nō:q̄ loc⁹ vl̄ ē ſbā vel accñs:ſi ſbā:⁊ nō ē icorporea:ģ corporea oīs aūt ſbā corporea ē mobilis:ſi aūt dicat ꝙ loc⁹ ſit accñs adhuc loc⁹ ē mobilis ad motū ſbe corporee in q̄ ē.¶1° oē corp⁹ ē mobile:ſed loc⁹ ē corp⁹:ģ loc⁹ eſt mobilis:maior ē nota:⁊ minor ꝓbat:q̄ loc⁹ ē ſuꝑficies corpis cōtinētis:illa aūt nō ē aliud q̄ȝ corp⁹ cōtinēs:⁊ adhuc ſi diceret ſuꝑficiē eē accñs corporis cōtinētis.¶3° ad idē celū ē loc⁹ toti⁹ aggregati ex iſtis īferiorib⁹:celū aūt ē mobile:ģ.¶4° illud q̄d ē augmētabile ⁊ diminuibile illud ē mobile.vñ augmētatio ⁊ diminutio ſūt ſpēs mot⁹ ſz loc⁹ ē h̄⁹:pꝫ:q̄ ex quo opꝫ locū eſſe eq̄lē locato:ģ ad augmētationē locati:opꝫ locū augeri ⁊ diminui.¶5° illud q̄d ē alterabile illud ē mobile poſtq̄ȝ alteratio ē ſpēs mot⁹:ſz loc⁹ ē alterabilis.ſ.a celo īfluēte in ipm virtutē ꝯſeruatiuā locati.¶Et confirmat q̄ loc⁹ hꝫ virtutē ⁊ potētiā cōſeruatiuā locati:q̄ cōſeruat locatū:⁊ ꝑ ꝯñs agit in locatū:ex eo ꝙ ꝯſeruare ē agere:ſz cum oē agēs nāle i agēdo repatiat oīb⁹ īpedimentis remotis ſicut viſuꝫ ē ſuꝑ ꝑ de gñatiōe:ģ v:ꝙ loc⁹ i agēdo i locatū repatiat:⁊ ꝑ ꝯñs ē alterabilis.¶6° loc⁹ ē corruptibilis:ģ alterabilis:ꝯñtia ꝫ ex eo ꝙ oēȝ corruptionē ꝑcedit alteratio.

añs pꝫ ex eo ꝙ nihil i iſtis īferiorib⁹ ē eternū ꝑter māꝫ primā.¶Vltio nihil ē imobile niſi ſolus de⁹ ⁊c.n.ducitur ad ꝑᵐ imo ꝑˡᶜ.ſ.deuꝫ:q ſic mouet ꝙ ñ mouet.loc⁹ aūt ñ ē de⁹:ģ.

In oppoſitū eſt Ar.i iſto 4° vbi dicit locū eē i mobilē:⁊ ꝑ h̄ locū differre a vaſe q̄ lꝫ de rōne vtriuſq̄ ſit ꝙ ꝯtineat:tñ differūt ſic ab inuicē:q̄ vas mouet ad motū illi⁹ q̄d cōtinet:ſicut videmus:ꝙ ducat cū vino q̄d cōtinet.mō nō ſic ē de loco:q̄ lꝫ ꝯtineat locatū tñ locatū pōt exire locū abſq̄ h̄ ꝙ ille loc⁹ ꝯtinue moueat cū ipſo:nā ſi ſic:tūc cōtinue maneret i eodē loco: ⁊ tñ moueret localr.¶2° ſi loc⁹ eēt mobilis tūc loc⁹ reciperet in vnū aliū locū:⁊ ſic loci eēt loc⁹:⁊ ſic i īfinitū.¶3° arguit cōmētator ſic:ſi loc⁹ eēt mobilis:tūc fruſtra corpa mouerent ad loca ſua nālia:ſz h̄ ē falſuꝫ:⁊ ꝯñtia ꝫ:q̄ loca nālia poſſent moueri ad corpa nālia:ſicut mō corpa mouent ad ipſa:⁊ ita ꝯſeruare ea ſicut mō cōſeruāt ea:⁊ ēt ſi cōtinue loc⁹ moueret cū locato:tūc poſito ꝙ vnū corp⁹ nāle ſit in loco ſibi violēto:tūc ſi iſte loc⁹ violēt⁹ cōtinue moueret cū illo corpe:fruſtra illd corp⁹ nāle moueret ad locū ſibi nālē:poſtq̄ȝ nō poſſet ſepari ab ip̄o loco violēto:ꝑꝑ h̄ ꝙ ille loc⁹ violēt⁹ moueret cū iſto corpe:iſte rōnes nō ꝓbāt imobilitatē loci:ſz bñ ꝓbāt nō eē neceſſe locū moueri:cū corpe locato.¶Breuiter de dicta q̄ōne nō ē dubiū ſi poneret ꝙ loc⁹ eēt dimēſio ſepata.tūc.n.loc⁹ eēt ſimplr imobilis:ſz accipiēdo locū ꝓ vltīa ſuꝑfic e ⁊c̄.eo mō quo accipit Ar.locū i iſto 4°:tūc q̄ō hꝫ dubitationē ⁊c̄.¶1ᵐ Ad eā ꝑ eſt rñdendū ſm ꝙ rñdet cōmētator.¶2° rñdēdū eſt ad ꝑpoꝫ ⁊ magis ſufficiēter q̄ȝ ipſe rñdet ⁊c̄.⁊ hoc ſeq̄t ſic.

Quantū ad ꝑᵐ cōmētator pōit ad iſtā q̄ōnē duas ꝯnes:quaꝝ ꝑ ͣ eſt loc⁹ nō ē mobilis per ſe. ¶2ᵃ ꝯ.ꝙ loc⁹ ē mobilis ꝑ accñs:ꝑᵃ ꝯ ꝓbat:q̄ loc⁹ ē ſuꝑficies corpis cōtinētis locatū:ģ loc⁹ nō ē mobilis p̄ ſe:ꝯñtia ꝓbat:q̄ ſiue ſuꝑficies ponat eē accñs corpis ꝯtinētis:ſiue ponat eē ps ei⁹:nō ē mobilis ꝑ ſe q̄ȝdiu manet ſuꝑficies corpis ꝯtinētis.oē eni q̄d eſt in alio tanq̄ȝ accñs vl tanq̄ȝ ps ei⁹.nō eſt ꝑ ſe.mobilis:⁊ h̄ q̄ȝdiu manet i ipſo:⁊ hoc ꝓut ly mobile icludit potētiā ꝓpinquā.¶2ᵃ ꝯ ꝓbat:naꝫ q̄cq̄d eſt in alio q̄d ē mobile ꝑ ſe:illud eſt mobile ſaltē per accñs:ſed cū loc⁹ ponat eē ſuꝑficies corporis cotinētis eſt in alio puta in corpore ꝯtinēte vel tanq̄ȝ accñs ei⁹:vel tanq̄ȝ ps ei⁹:q̄d eſt mobile ꝑ ſe:ģ loc⁹ ad min⁹ eſt mobilis per accñs.Et vlteri⁹ dicit cōmētator ꝙ alr eſt loc⁹ mobilis ꝑ accñs:⁊ alr māa:⁊ forma:nā locus dr̄ mobilis ꝑ accñs:q̄ eſt mobilis ad motū ꝯtinētis.māa autē ⁊ forma dicunt eē mobilia ꝑ accñs ad motū locati.Quāuis iſte ꝯnes cōmētatoris ſint vere:tñ ꝑ eas nō ſatiſfit q̄buſdā difficultatib⁹ circa iſtā māꝫ:vñ nō ſatiſfit iſti difficultati ꝑ predictas ꝯnes:eq̄ alr ꝯtinue aliq̄d moueret localr ⁊ tñ ꝯtinue maneret in eodē loco:⁊ adhuc moueret motu recto:⁊ tūc eēt difficultas penes q̄d attēderet:vl̄ deberet cognoſci aliq̄d localr moueri.aſſumptū ſic oſtēdit:nā poſſibile eſt ꝙ ſit aliq̄s aer:qui ſit loc⁹ vni⁹ guttule deſcēdētis.⁊ ꝙ iſte aer deſcēdat cū illa guttula:tunc illa guttula moueret localr motu recto:⁊ tñ maneret in eodē loco.Alr aliq̄d cōtinue quieſcit:⁊ tñ ē in alio ⁊ alio loco ꝓprio ꝯtinue.mō h̄ v:icōuenies.nec ꝑ ꝯnes cōmētatoris ſatiſfit iſti dubio:⁊ aſſumptū oſtēdit:nā clarū eſt ꝙ turris nr̄e dñe q̄eſcat ⁊ q̄euit a lōgis tēporib⁹:⁊ tñ ꝯtinue ē in alio ⁊ alio loco proprio poſtq̄ȝ ē ali⁹ ⁊ ali⁹ aer circūdās ꝑꝑ vētū.Iſtis difficultatib⁹ nō ſatiſfit ſi loc⁹ pōit mobilis ſicut cōmētator:opꝫ ergo iā ponere alias ꝯnes rñdentes ad queſitum ⁊c̄.

Quantum ad ſecundum.primo ſciendū eſt ꝙ in loco cōſiderāda ſunt duo.ſ.māle ⁊ formale.materialis locus dr̄ vltima ſuꝑficies corporis cōtinētis.formalis aūt locus dr̄ diſtantia locati ad orbeꝫ vel ad res mundi quieſcentes:ita ꝙ hic terminus locus ſupponit pro ſuꝑficie ⁊ appellat diſtantiā ad orbē vel ad corpora quieſcentia:ita ꝙ ſm equalētiā diſtantie idē ē locus:⁊ ſm inequalētiā ali⁹:⁊ idē nō in nūo:ſed ſz equi-

ualentiā. ¶ Tunc ſit pͥma ꝯcluſio oīs loc⁹ eſt mobilis: ꝓbať: qꝛ ſiue accipiať pro ei⁹ mālī: ſiue pro ei⁹ formali: ē mobilis. ſi eni ꝑ mālī clarū eſt ꝙ eſt mobilis ad motū corporis ꝯtinentis. ſi autē accipiať pro eius formali pro diſtantia ad orbē: ſiue ad res quieſcētes verū clarū eſt ꝙ eſt mobilis: qꝛ talis diſtātia e corpora inter media inter orbez ⁊ inter res q̄ſcētes: ⁊ ſpm locū ⁊ locatū: ſed iſta corpa ſūt mobilia: ğ ⁊c. ¶ 2ª ꝯ: nō eſt neceſſariū moueri locum ad motū locati: qꝛ poſſibile eſt locatuȝ moueri circulariter in ſuo loco ipſo q̄ſcēte: ⁊ vinū in pinta pōt moueri pinta q̄ſcēte: ſed forte nō eſt poſſibile ꝙ locatū moueať motu recto niſi ēt locus ei⁹ aliq̄liter moueať. vñ ſi lapis moueret ex locū in quo eſt: latera loci cōiungerenť ſicꝫ accidit de lapide moto in aere vel aq̄. ¶ 3ª ꝯ corpus nō dr̄ q̄ſcere ex eo ꝙ māet in eodez loco ꝓprio: pꝫ hoc de guttula deſcendēte in aere ipſam locātē: illa eni manet in eodē loco ⁊ tn̄ nō quieſcit: hoc pꝫ de turri noſtre dñe: quā continue dicim⁹ q̄ſcere nō obſtāte ꝙ ꝯtinue eſt in alio ⁊ i alio loco: accipiēdo locū ꝑ eius mālī: ita ēt dꝫ accipi in 2ª ꝯcluſione ꝯtinue eni circa turrim noſtre dñe alius ⁊ ali⁹ ē locus. ſ. ali⁹ ⁊ alius aer accipiendo locū pro ei⁹ mālī ſolum. ¶ 4ª ꝯ corpus nō dicit moueri ex eo ꝙ ꝯtinue eſt in alio ⁊ alio loco accipiēdo locū pro eius mālī ſoluꝫ: hoc pꝫ qꝛ turris nr̄e dñe cōtinue moueret: eo ꝙ circa ipſam ē alius ⁊ ali⁹ aer. ¶ 5ª ꝯ corpus nō dr̄ q̄ſcere: ex eo ꝙ ꝯtinue manet eadē diſtātia ad orbē ita ꝙ manere eandē diſtātiā ad orbē ab ipſo corpore locato nō eſt ꝑaſecū q̄re aliqđ quieſcit: pꝫ: qꝛ turris noſtre dñe q̄uit a longis tēporib⁹: ⁊ tn̄ nō māſit eadē diſtātia ab ipſa ad orbē: pꝫ qꝛ nō māſerūt eadē corpora inter media ꝓp hoc ꝙ aer ⁊ ignis inter media ſemꝑ mouenť: mō diſtātia nō eſt aliud q̄ꝫ corpora intermedia: iter que iſta diſtāt. ¶ 6ª ꝯ. corpus dr̄ q̄ſcere ex eo ꝙ ꝯtinue manet eq̄lis diſtātia cōſiſtēs inter corp⁹ quieſcens ⁊ orbē: vel inter corp⁹ q̄ſcēs ⁊ vnū aliud: ꝓbo: naꝫ turris noſtre domine dr̄ q̄uiſſe lōgo tpē ⁊ nō ꝓp hoc cōtinue māſit eadē diſtātia inter ipſam ⁊ orbē ſicꝫ dixerūt cōcluſiones ꝑcedētes: relinquiť ğ ꝙ ꝓp hoc ꝙ cōtinue māſit eq̄lis diſtātia inter ipam ⁊ orbē. ¶ 7ª ꝯ res dicunť q̄ſcere ex eo ꝙ ꝯtinue manent in eodē loco: accipiēdo locū pro ei⁹ formali: ⁊ nō in eodē ſimpl̄r: ſed in eodē ſm equa lentiā pꝫ ex ꝯne imediate ꝑcedente: ⁊ ad iſtū ſenſum ego dico me ēē in eodē loco in quo erā in ꝑn⁹ lectionis: qꝛ eſt eq̄lis diſtātia inter me ⁊ orbē mō: q̄lis tūc erat: ſil̄r eſt eq̄lis inter me ⁊ te q̄lis tūc erat. ¶ 8ª cōcluſio ꝙ ꝓportionaliter de moueri: aliqđ dr̄ moueri localiter: ex eo ꝙ ꝯtinue eſt in eq̄li diſtātia ab ipſo ad orbē: vel ad aliquā aliā reȝ quieſcētē: ⁊ hoc intelligiť de motu recto: pꝫ hoc qꝛ ſor. recedens dr̄ moueri localiter: qꝛ cōtinue me quieſcente ſor. ineq̄liter diſtat a me: ſm iſtas cōcluſiones pꝫ ꝑ qđ debeamus cognoſcere qñ aliqđ quieſcit localiter vel mouetur localr̄ motu recto: ſꝫ de motu circulari debem⁹ aliter cognoſcere ꝙ tunc aliqđ dr̄ moueri circulariter: qñ data aliqua ei⁹ pte ⁊ pte corporis quieſcētis circa qđ ſit ille mot⁹ circularis cū nō manet equalis diſtātia inter illas ptes datas: tūc iudicam⁹ motū ēē circularē. ¶ Ultima ꝯcluſio eſt accipiendo locū pro eius formali: loc⁹ eſt imobilis ⁊ h̄ nō loquendo de eodē ſimpl̄r ſed ſm equiualētiā eo modo quo eādem diſtantiam dicimus eēe inter turriȝ noſtre domine ⁊ orbez que erat eq̄lis ante āno ꝑterito: ſed non eadem numero. Si autem equalitas diſtantie capitur ꝓ identitate diſtantie ⁊ econuerſo. nos nō dicimus eēe motam illam diſtantiam nec eēe mobilem licet iſta locutio ſit impropria. ¶ Ex his patet ad queſtionē ⁊ ad rationes poſitas ſm concluſiones omnes ſunt ſolute.

¶ Tex. cōmēti. xlj.

¶ Eſt autem ſicut vas locus tranſmutabilis ⁊c. Qõ. liij.

Ueritur 4° vtꝝ diffō loci ſit bona in qua dr̄ locus eſt terminus corporis ꝯtinētis imobile p̄m: ⁊ arguitur ꝑ ꝙ nō: nā bone diffōnis ꝑm⁹ termin⁹ debet ēē gen⁹ diffiniti: ſed ſic nō eſt de predicta diffōne: ğ maior eſt nota ex 4° thopicorū: ⁊ minor tenet: qꝛ prim⁹ termin⁹ illi⁹ diffōnis eſt terminus: vñ ille nō eſt gen⁹ loci ex eo ꝙ ly termin⁹ eſt de predicamento ad aliqđ: ſed loc⁹ eſt de p̄ñto quātitatis vel vbi. mō termin⁹ vnius p̄ñti nō eſt gen⁹ ad terminū alteri⁹ ꝑdicamēti: ex eo ꝙ diuerſoꝝ generū: ⁊ diuerſe ſūt ſpecies. ¶ 2° ꝑdicta diffō ꝯuenit alteri a diffinito: ğ nō ē bōa ꝯña tenet ex eo ꝙ bona diffō debet ēē ꝯuertibilis cuꝫ ſuo diffinito: añs ꝓbať: qꝛ ꝯuēit ſupficiei ꝯnexe ⁊ vltime ſpere: iſta eni ſunt termin⁹ corporis ꝯtinētis imobile ꝑmū. ⁊ tn̄ illa ſupficies nō eſt loc⁹ alicui⁹: nā ſi ſic hoc maxie ēēt vltime ſpere: ſed hoc nō: ex eo ꝙ loc⁹ eſt diuiſus a locato mō iſta ſupficies nō eſt diuiſa ab vltima ſpera. ¶ 3° ſi ꝑdicta diffinitio eēet bona: ſequereť ꝙ ps ēēt ꝑ ſe in locoꝛ ꝯñs falſum: ⁊ ꝯ Ar. ꝓbať ꝯñtia qꝛ poſſet dici ꝙ vna ps ēēt loc⁹ alteri⁹ ex eo ꝙ in ꝑdicta diffōne loci nō exprimiť iſta pticula diuiſum. ¶ 4° ſequereť ꝙ ſupficies corporis ſortis ēēt loc⁹ mãe ſortis: ſed hoc eſt falſum: nā tūc mā ēēt in toto ſicꝫ i loco: ꝑ⁹ ꝯñtia ꝓbať ex quo ſupficies corporis ſor. eſt termin⁹ ꝯtinētis. ſ. materiam imobilis primuȝ.

In oppoſitū ē Ar. i iſto 4° q̄ pōit ꝑdictā diffōnē tāq̄ꝫ bonā. In iſta q̄ōne ꝑ pono aliq̄s ſuppōnes. 2° ponam diffōnē loci cōpletaȝ ſm iſtas ſuppōnes: ⁊ cū h̄ declarationē illi⁹ diffōnis. 3° ponā vnicā concluſionē ad queſitum. Tex. co. 41

Quantū ad p̄m ſic p̄ ſuppō ꝙ loc⁹ ꝓpri⁹ dꝫ ēē imediat⁹ locato diuiſus ab ipſo ⁊ extriſec⁹ ei dē ex iſto ſeqť vnā medietatē i toto nō ēē locū alteri⁹: naꝫ q̄uis vna iſtaꝝ ſit ex aliā ⁊ ſit alti imediata: tn̄ qꝛ nō ē ab ea diuiſa ſꝫ ei ꝯtinua: ide ē ꝙ nō dr̄ loc⁹ ei⁹. ex h̄ ſeqť peꝛ (?) lexiītē nō ēē ꝑ ſe i loco niſi rōne toti⁹: nihilomin⁹ tn̄ ſeparata a toto ſcā ē vnū ens ꝑ ſe ſeorſuȝ exñs: ⁊ ñ exis ps alicui⁹ alteri⁹: qđ ſit ꝑ ſe vnū: tūc bñ ē i loco ꝑ ſe: nā tūc circa ipm pōt ēē aliqđ corp⁹ imediatū ei nō exñs ſibi ꝯtinuū ſꝫ cōtiguū ⁊ ab eo diuiſuȝ. ¶ 2ª ſuppō ꝙ tale corp⁹ cōtinēs: qđ dr̄ loc⁹ nō pōt ēē imediatū locato niſi ſꝫ duas dyametros ſ. lōgitudinē ⁊ latitudinē ⁊ nō ſꝫ pſūditatē: ex eo ꝙ q̄ꝫ cito duo corpa ēēnt ſibi inuicē imediata ſꝫ pſūditatē: ita cito penetrarēt ſe: mō penetratio corpoꝝ nō ē poſſibilis: reliquiť ğ ꝙ corp⁹ extriſecū alteri nō poſſit ei ēē imediatū niſi ſcđꝫ duas dyametros: ⁊ h̄ ē iſta corpora ēē imediata ſm eoꝝ ſupficies: ex eo ꝙ h̄ nomē ſupficies: q̄uis ꝯnotet ſeu ſupponat ꝑ corpe lōgo lato ⁊ pſūdo: tn̄ nō ꝯnotat ipſꝫ ēē extriſecū: niſi ſꝫ duas dyametros. ¶ Ex h̄ ſeqť ꝙ corpori ꝯuēit ⁊ attribuiť ēē loc⁹ rōne q̄ dr̄ ſupficies: pꝫ h̄: nā corpe nō ꝯuēit ēē loc⁹: niſi ſꝫ ꝙ ꝯuēit ſibi ēē imediatū locato: ſꝫ hoc nō ꝑt ſibi cōpetē: niſi ſꝫ lōgitudinē: ⁊ latitudinē: ſeu niſi ea rōne q̄ dr̄ ſupficies: ex quo ſeqť ꝙ ꝓpri⁹ dr̄ loc⁹ ēē ſupficies q̄ꝫ loc⁹ ēē corp⁹: qꝛ ſupficies dr̄ termin⁹ corporis cōtinētis iō dictū ē in diffōne loci loc⁹ eſt ⁊c̄. ¶ 3ª ſuppō: ꝙ iſta duo noia loc⁹ ⁊ ſupficies ſe h̄ñt ſicꝫ paſſio ⁊ ſbm: vnde ſciendū ꝙ qñ ſunt termini ꝓ eadē re ſupponētes quoꝝ vn⁹ eſt magis ꝯnotatiu⁹ q̄ꝫ ali⁹: tūc ille q eſt min⁹ ꝯnotatiuus: dr̄ ſbm reſpectu alteri⁹ ⁊ alter dr̄ paſſio: mō ſic eſt de iſtis terminis loc⁹: ⁊ ſupficies. ꝙ vterq̄ꝫ ſupponit pro corpore ꝯtinēte locatū: ⁊ hic termin⁹ loc⁹ vltra ꝯnotationes hui⁹ termini ſupficies ꝯnotat ꝯtinētiā ⁊ ꝯnotat imobilitatē de qua imobilitate dictū eſt pri⁹: q̄re hic termin⁹ locus hꝫ ſe ſicꝫ paſſio ad iſtū terminū ſupficies. ⁊ iſte termin⁹ ſupficies ſe hꝫ e ꝯ ad iſtū: ſicꝫ ſbm ad paſſionez. ¶ Ex quo ſeqť h̄ūc ter⁹ locū debere dſcribi ꝑ h̄ūc ter⁹ ſupficies. pꝫ qꝛ vt h̄etur 7° metaphyſice paſſionē opꝫ diffiniri per ſbm. Tex. co. 17.

Quantū ad ſcđm infero diffinitionē loci cōpletaȝ que eſt iſta. locus eſt vltima ſupficies corporis continētis

poris cõtinentis diuiſum imobilis imediata locato. verũ eſt ꝙ ponẽdo diffinitionẽ Ar. dimiſit. hoc mẽbrũ diuiſum. Sed ſtatim poſt in littera ſequẽti hoc expſſit ſm ꝙ viſum eſt circa litterã: ⁊ loco iſtius termini imediata Ariſto. poſuit ly pͥmũ tenetur ibi aduerbialiter ita ꝙ ſit ſenſus locus eſt ſupficies ⁊c. pͥmũ .i. imediate ſe hñs ad locatum. In iſta diffinitione loci cõpleta dr̃ pͥmo locus ẽ ſuperficies .i. ꝙ ly ſupficies denotat ꝙ licet corpus ꝯtinẽs ſit locus: nõ tñ ſm oẽs dimẽſiones: qꝛ tũ ſm pfunditatem vt dictũ eſt in pͥmo articulo. Per hoc autẽ ꝙ dicit diuiſũ denotat partẽ inexiſtẽtẽ toti nõ eſſe actualiter in loco: vñ licet bene circa ipſam ſit aliqđ corpus ꝯtinẽs ipſam: hoc tñ nõ eſt ꝯtiguũ nec ab ea diuiſum: ſed cõtinuũ eſt pp̃ h̃ nõ dicit locus eius: ex eo ꝙ locus dr̃ eẽ diuiſus a locato. Deinde per hoc totũ qđ dr̃ ſuperficies corporis ꝯtinẽtis diuiſum locus differt a forma ⁊ a mã locati ⁊ ab alijs ĩherẽtib⁹ locato: ſed p hoc ꝙ dicit imediata denotat ꝙ corpori ꝯtinẽti nõ attribuit eẽ locus ſm ei⁹ ſupficiẽ exteriorem nõ imediatã locato: ſed ſolũ ſm iſtã ſuperficiẽ que eſt verſus locatũ ⁊ eſt ei imediata. vnde orbis lune nõ dr̃ locus ignis ſm ei⁹ ſuperficiẽ cõnexã. ſed ſm ei⁹ ſuperficiẽ concauã: ⁊ p hoc ꝙ dicit imobilis locus differt a vaſe: vnde lꝫ aliqñ ſit idẽ locus ⁊ vas ſicut pĩnta eſt ẽt locus: tñ alia ẽ ratio vaſis: ⁊ alia rõ loci: vnde de rõne vaſis ẽ ꝙ ſi' moueatur ⁊ deportet cũ ꝯtento: de rõne autẽ loci eſt ꝙ nõ ẽ neceſſe ipm moueri ad motũ corporis qđ ꝯtinet: vnde corpore exeunte locũ aliud corpus põt ingredi in eũdem: ita ꝙ hoc nomẽ vas ꝯnotat mobilitatẽ eius: p quo ſupponit cum eo qđ continet: ſed hoc nomen locus ꝯnotat immobilitatem eius pro quo ſupponit cum locato.

Quantum ad tertiũ articulũ ſit iſta concluſio ꝙ diffinitio loci quã ponit Ar. ſ. q poſtea eſt in pͥn° qõnis eſt incõpleta: ſed que poſita ẽ in 2° articulo eſt cõpleta: pͥm̃ patet ex dictis in qõne: ſcđm pꝫ quia iſta diffõ cõplete exprimit totũ cõceptũ diffiniti ſicut pꝫ.

Ad rõnes ad pͥmã dico ꝙ veruꝫ eſt de diffõne pure quidditatiua ꝙ termin⁹ pͥmus debet eẽ genus diffiniti: mõ diffinitio loci non eſt pure qdditatiua: vnde locus ẽ termin⁹ accidẽtalis: terminorũ autẽ accidentaliũ nõ poſſunt eẽ diffõnes pure quidditatiue: vt patet 7° metaphyſice. ¶ Ad alias dico ꝙ ſolute ſunt per expoſitionẽ iſtius termini, imediata ⁊ iſti⁹ pticule diuiſum: vñ ſuperficies exterior ꝯtinẽtis nõ dr̃ loc⁹ cõtinẽtis: qꝛ nõ eſt diuiſa a ꝯtinẽte: vnde ſuperficies ꝯnexa vltime ſpere nõ dr̃ locus vltime ſpere: pp̃ hoc ꝙ nõ eſt diuiſa ab vltima ſpera: ⁊ pp̃ hoc idem vna pars toti⁹ non dicitur locus alterius partis.

¶ Tex. cõmẽti. xlvj.

¶ Et propter hoc omnia in celo ſunt. celum enim ⁊c. Qõ. v.

Queritur quinto vtrũ terra ſit in aqua ſiue in ſupficie concaua ipſius aque: tanq̃ in loco ſibi nãli ⁊ pprio. Et arguit pͥmo ꝙ nõ ſit ibi tanq̃ in loco ſibi nãli: qꝛ mediũ mũdi eſt loc⁹ nãlis ipſius terre: ſꝫ nõ ꝯcaua ſupficies aque: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ ꝯcaua ſupficies aque nõ eſt medium mũdi. añs pbat: qꝛ quñ querit vbi eſt locus nãlis terre rñdemus in medio mũdi. ¶ 2° ad idẽ ſic: ſicut loc⁹ ſimpliciter leuis eſt ſimplr ſurſuꝫ ſicut locus ignis. ita loc⁹ nãlis ſimplr grauis eſt ſimplr deorſum: ſꝫ nõ ſupficies cõcaua aque. ¶ 3° illud eſt locus nãlis terre ad qđ nãliter terra ẽ mobilis: ſed hoc eſt mediũ mũdi: ſꝫ ꝯñtia tenet ex qd nominis loci nãlis. añs pꝫ qꝛ ſi aliqua terra eẽt extra medium mũdi ipſa ſi nõ eẽt pͥhibita moueret tã diu ꝙ ipa fieret mediũ mũdi. ¶ 4° ſi aq̃ eſſet locus nãlis terre: ſequeret ꝙ q̃ cito eſſet aliq̃ portio terre totalr in aq̃ ꝙ ipſa quieſceret: ꝯñs eſt falſuꝫ: ꝯñtia tꝫ ex eo ꝙ entia nãlia quñ ſũt ĩ locis ſuis nãlib⁹ quieſcũt nãliter. falſitas ꝯñtis pbat: qꝛ ſi vna portio terre dimittat cadere in ſecanaꝫ nõ queſcit niſi quñ tãgit terrã in fundo ſecane ⁊ tñ pͥus dꝫ queſcere ſi loc⁹ nãlis ei⁹ eẽt aq̃: ſic ſꝫ pbatũ ẽ ꝙ cõcaua ſupficies aq̃: nõ eſt loc⁹ nãlis terre. ¶ Deinde pbat ꝙ nihil ẽ ei⁹ loc⁹ ppͥ⁹: qꝛ locus alicui⁹ locati dr̃ qđ ꝯtinet illud locatũ ⁊ nõ plus: ſꝫ ꝯcaua ſupficies aq̃ ꝯtinet plus q̃ꝫ terrã qꝛ ꝯtinet lapides ⁊ metalla ⁊ radices plantaꝝ q̃ ſũt in terra: ſꝫ ꝯcaua ſupficies aque nõ eſt loc⁹ ppͥ⁹ terre. ¶ 2° nõ tota terra circundat ſupficie ꝯcaua aq̃: ſꝫ ꝯcaua ſupficies aq̃ nõ eſt loc⁹ proprͥ⁹ terre. ꝯñtia tꝫ: qꝛ ſic nec loc⁹ ppͥ⁹ dꝫ ꝯtinẽ plus q̃ꝫ ſuum locatũ: ita nec locatũ dꝫ ꝯtineri ab alio q̃ꝫ a loco ſuo pprio. añs pꝫ: qꝛ terra ex illa pte q̃ eſt diſcoopta aq̃s non circũdat nec ꝯtinet ſupficie aq̃. ¶ Deinde pbat ꝙ magis ſit eꝫ. ſ. ꝙ tra ſit loc⁹ aq̃: q̃ꝫ ꝙ aq̃ ſit loc⁹ terre: pꝫ h̃: nã quñ pluit tũc aq̃ deſcẽdit ĩ terrã ac ſi terra eẽt loc⁹ nãlis aque.

In oppoſitũ eſt Ar. i iſto 4° vbi dĩc ꝙ ignis ẽ loc⁹ aeris: ⁊ aer loc⁹ aq̃ ⁊ aq̃ terre: ⁊ h̃ ẽ bñ rõnabile: nã ſm h̃ elemẽta ſũt ſituata ⁊ poſita ſꝫ exigẽtiã ſuaꝝ leuitatũ ⁊ grauitatũ: qꝛ ignis q ẽ ſimplr leuis eſt ſurſum: ⁊ aq̃ ⁊ aer que ſũt grauia ⁊ leuia ſunt ſurſum ⁊ deorſum ſꝫ qd aq̃ q̃ eſt grauior aere ẽ magis deorſum: ⁊ aer qui eſt leuior eſt magis ſurſuꝫ. ¶ De iſta qõne ponã aliquas ꝯcluſiones: pͥ nec ſupficies aeris: nec ſupficies aque: ẽ locus nãlis terre: pꝫ hoc qꝛ neutra iſtaꝝ ſupficieꝝ ꝯtinet totã terrã: ex eo ꝙ terra ex vna pte eſt coopta aq̃s ⁊ ex alia pte diſcoopta. ¶ 2ª ꝯ adhuc ſi' nec ſuperficies aque ⁊ aeris ſunt loc⁹ ppͥ⁹ terre: pꝫ hoc qꝛ cõtinet multa alia q̃ꝫ terrã qꝛ ꝯtinet lapides ⁊ metalla que ſunt in terra: ⁊ p ꝯñs nõ ſunt loc⁹ ppͥ⁹ terre: ex eo ꝙ locus pprius dꝫ ꝯtinere locatũ pͥciſe ⁊ nõ plus. ¶ 3ª ꝯ totalis terra nullũ hꝫ locũ ppͥũ pꝫ: qꝛ nihil põt ſignari circũdans terrã qđ cõtinet pͥciſe ipſam: ex eo ꝙ multa ſũt de terra q̃ nõ ſunt terra ſicut lapides ⁊ metalla. ¶ 4ª ꝯ accipiendo terrã pro totali aggregato ex terra ⁊ alijs exiſtẽtib⁹ in terra: tunc ſupficies aeris cõcaua ex vna pte vbi eſt terra diſcoopta aq̃s ⁊ ſupficies ꝯcaua aque ex alia pte ſi' ſumpte ſunt locus ppͥ⁹ ipſi⁹ terre: pꝫ hoc qꝛ ille due ſupficies cõtinẽt illud totale aggregatũ: ⁊ qꝛ in iſto totali aggregato eſt plus de terra q̃ꝫ de aliq̃ alia mã: nos dicim⁹ illas duas ſupficies eſſe locũ ppͥũ ipſius terre. ¶ 5ª ꝯ ille due ſupficies ẽt ſunt loc⁹ nãlis terre: ⁊ terra inter eas eſt nãliter ſituata cũ mediũ grauitatis terre eſt mediũ mũdi: pꝫ: qꝛ ſi terra eẽt ext̃ hꝯ ſupficies ⁊ deſcẽderet ⁊ moueret ita diu ꝙ mediũ ipſi⁹ grauitatis toti⁹ aggregati ex ipa ⁊ alijs grauitatib⁹ fieret mediũ mũdi niſi pͥhiberet. ¶ 6ª ꝯ qñ ille due ſupficies nõ ꝯtinẽt totalẽ terrã ſic ꝙ mediũ ſuũ ſit mediũ mũdi: tũc terra nõ ẽ locata nãliter: pꝫ h̃: qꝛ ſi dr̃ locata nãlit: niſi quñ mediũ ſue grauitatis ſit mediũ mũdi. ¶ Iuxta iſta dico aliq̃ p qñ tota maſſa terre põeret ext̃ locũ ſuũ puta ad ꝯcauũ orbis lũe: ⁊ ibi detineret violẽt ⁊ ex alia parte dimitteret cadẽ vnũ graue: tũc illđ nõ moueret ad totalẽ maſſaꝫ terre: ſꝫ directe moueret v̓ſus mediũ mũdi: rõ huius ẽ qꝛ tũc eũ eẽt i medio mũdi eẽt nãlr locata ſaltẽ ſi mediũ grauitatis ſue eẽt mediũ mũdi: mõ qđlibet ens nõ ipeditũ nãlr appetit eẽ in loco ſuo nãli pp̃ h̃ ꝙ ibi diuti⁹ ꝯſeruat: ⁊ magis a ſuis nociuis ẽ elõgatũ. iuxta h̃ ſequit ꝙ grauia nõ mouet ad terrã rõne terre: ſꝫ ea rõe: ꝙ quñ veniũt ad terrã ſũt ppinquora medio mũdi q̃ꝫ ante erant. ¶ 2° dico poſito adhuc ꝙ i medio mũdi eẽt ignis adhuc grauia moueret ad mediũ mũdi: pꝫ h̃ ex eo ꝙ grauia quñ ſũt i medio mũdi: ſũt i locis eoꝝ: vt pꝫ ex dictis: mõ qđlibet ens appetit eẽ in loco ſibi nãli. ¶ 3° dico ꝙ poſſibile eſt ꝙ aliqñ totalis maſſa terre nõ ſit in loco ſibi nãli: nec naturaliter locata: patet hoc: nam aliquãdo ab vna parte grauitatis terre augm̃ ẽtat: ⁊ ab alia parte diminuitur

Tex. cõ. 46

in tãtũ ꝙ illa pars:que facta eſt magis grauis:nõ poſſit pellere aliã magis ſurſuꝫ:ꝓp reſiſtẽtiã aeris vel aq̃:ꝛ tũc cẽtrũ grauitatis terre nõ eſt cẽtrũ mũdi:ꝛ per ↄ̃ñs tũc terra nõ ẽ nãliter locata. vñ imaginãdũ ẽ ꝙ cẽtrũ grauitatis terre diuidit ptes ſre abĩuicẽ hñtes ſe ↄ̃ſili mõ adinuicẽ: ſicut duo põdera equalia in equilibra:quoꝝ q̃dlibet põderaret ſicut duo ꝛ aer inferi⁹ reſiſteret ſicut tr ia:tũc ſi vnĩ illoꝝ pondeꝝ adderet vnũ:nõ ꝓpter hoc eleuaret aliud: q2 ſic tunc deberet eſſe tante potẽtie ꝙ poſſet diuidere medium ſub ſe:ſicut tria. modo hoc nõ põt ex eo ꝙ tũc motus fieret a ꝓportione equalitatis:ex quo ipſuꝫ pondus ponderat:ſicut tria ꝛ mediũ etiam reſiſtit ſicut tria. Et adhuc poſito ꝙ mediũ ſubtus reſiſteret:ſicut vnum adhuc nõ poſſet deſcendere ex eo ꝙ adhuc motus fieret a ꝓportione equalitatis;ex quo mediũ ſubtus reſiſtit ſicut vnũ: ꝛ põdus in alio brachio equilibre reſiſtit ſicut duo:ſimili modo imaginandũ eſt de duab⁹ partib⁹ terre eque grauibus:ſit vna.a.ꝛ alia.b.ſi.b.ſit grauior:nõ ſtatĩ pellit.a ſurſum ex eo ꝙ nõ ſoluꝫ.a.reſiſtit.b.ſed etiã aer vel aqua circũdans a.quã opꝫ diuidi ſi.b.pelleret ſurſum.a. ¶4° dico ꝙ poſſibile ẽ totalẽ terrã eẽ violenter locatã:poſtq̃ erat locata nãliter:abſq3 hoc ꝙ moueat localr:pꝫ hoc q2 per alterationeꝫ terra ex vna parte põt fieri grauior ꝛ ex alia leuior abſq3 hoc ꝙ moueat localr:ſicut pꝫ ex imaginatione:ꝛ tũc mediũ grauitatis eius nõ eſt mediũ mundi:ꝛ ↄ̃ſequẽs eſt ſic locata:eſt violẽter locata ꝛc̃. ¶5° dico ꝙ ecõuerſo põt fieri ꝙ vnũ ſit in loco ſibi violento ꝛ poſtea in loco ſibi nãli abſq3 hoc ꝙ moueat localr:pꝫ hoc:quia econuerſo per alterationeꝫ partes pñt fieri eque graues. ¶6° dico ꝙ ↄ̃formiter intelligendũ eſt de toto aggregato ex terra ꝛ aqua:que ſorte faciunt vnã totalem grauitatem.cuius mediũ grauitatis eſt mediũ mũdi. ¶7° dico ſuppoſito nãli ordine elementoꝝ terra eſt ſub aqua:ꝛ aqua ſub aere:ꝛ aer ſub igne:patet hoc:q2 nãlis ordo ꝛ ſitus grauiũ ꝛ leuiũ eſt grauis in eſſe ſub leuibus:ꝛ ideo q2 terra inter omnia elemẽta eſt grauiſſima ipſa debet eẽ infima:ꝛ deinde aqua que inter alia tria eſt grauiſſima ꝛ deinde aer.ꝛ deĩde ignis.vñ iſte eſt ordo ꝛ ſitus vniuerſi:ꝛ eſt ita nãlis ꝙ ſi eſſet vnum vas plenũ aqua in concauo orbis lune ad quod poneret vnũ lignum graue:illud lignũ ibi ſupernataret ſicut hic ꝓpter hoc eſt ꝙ quũ ſit aliqđ foramen in terra in quo eſt aer:tunc bene deſcendit aqua ad illud foramen:ꝛ hoc ideo vt aereꝫ:qui eſt leuior aq̃.qui eſt in illo foramine expellat:ꝛ faciat illuꝫ aerem eſſe ſupra aquaꝫ. ¶8° dico ꝙ aliqua pars terre eſt diſcooperta aquis:patet hoc q2 terra nõ eſt vniuerſalr grauis:ꝛ igitur mediũ magnitudinis terre eſt multũ ſuper medium grauitatis eiuſdem:ꝛ mediuꝫ grauitatis terre eſt multo ad vnam ſuperficiẽ ↄ̃uexam terre q̃ ad aliam: ꝛ ideo q2 aqua ex quo eſt eque grauis tendẽs ad mediũ mundi quantũ poteſt fluit ad illam ſuperficiem ↄ̃uexaꝫ terre.que eſt ꝓpinquior centro grauitatis terre ꝛ ſic alia pars.ſ.alia ſuꝑficies ↄ̃uexa terre.ſ.que a centro grauitatis eſt remotior derelinquitur diſcooperta aquis.ꝛ cauſa finalis huius diſcoopertionis eſt ſalus ꝛ habitatio. aialium. ¶9° dico terra tamen cõiter dicitur eſſe in ſuperficie aque:tamẽ in loco ſibi nãli:ꝛ huius ratio eſt:q2 ſi terra eẽt vniformis in grauitate ſicut alia elemẽta ſunt in ſuis q̃litatib⁹ motiuis:que ſunt grauitas ꝛ leuitas.ideꝫ eſſet cẽtrũ grauitatis terre ꝛ magnitudis eiuſdẽ:ꝛ tũc terra vndiq3 clauderet aquis:ꝛ eẽt vndiq3 aqua coopta:ꝛ ex alio q2 terra hꝫ minus de ↄ̃uictate cũ aqua:q̃ hẽat cũ aere:hꝫ eni ſimbolũ cũ aqua in frigiditate ꝛ nõ hꝫ ſimbolũ cũ aere in aliq̃ q̃litate:ꝛ per ↄ̃ñs aer eſt magis corruptiu⁹ terre q̃ ſit aq̃.ꝛ q2 loci eſt ↄ̃ſeruare:ꝛ nõ corrũpere locatum: nõ obſtãte ꝙ illa ſuꝑficies aeris locat terrã ſicut ſuꝑficies aque:tñ magis dicim⁹ ſuꝑficiẽ aq̃ eẽ locũ nãlẽ tre q̃ ſuꝑficiẽ aeris:ꝓp hoc:q2 aq̃ maiorẽ hꝫ ↄ̃uenientiã cũ tra q̃ aer.

Ad rõnes

principales.ad pmũ dico ꝙ centrum mundi nõ eſt locus nãlis terre:ſed qñ dicit ſi terra deſcenderet nõ ꝓhibita deſcenderet tam diu ꝙ mediũ eius fieret mediũ mũdi.ↄ̃cedo:nec ex hoc ↄ̃cludit:ꝙ mediũ mũdi ſit locus nãlis terre:ſed bñ ↄ̃cluditur ꝙ quñ mediuꝫ grauitatis terre ẽ mediũ mũdi:ꝙ tũc terra ẽ locata nãliter nõ a medio mũdi ſed a ſuꝑficie ↄ̃caua aque:ꝛ ↄ̃caua aeris ꝛc̃. ¶Ad ↄ̃firmationẽ locus terre debet eẽ ſimplr deorſuꝫ:ↄ̃cedo:ꝛ dico ꝙ ſuꝑficies concaua aeris:ꝛ ſuꝑficies ↄ̃caua aque:ſunt locus ſimplr deorſuꝫ q2 locant qđ eſt ſimplr deorſum.ſ.terrã. ¶Ad tertiũ illđ eſt locus nãlis terre ad qđ terra nãliter mouet ↄ̃cedo:vt ab illo circundet:mõ hoc nõ eſt mediũ:q2 hoc nõ circundat terrã:ſed hoc eſt aggregatũ ex ſuꝑficie ↄ̃caua aeris ꝛ ſuꝑficie ↄ̃caua aque:ꝛ per ↄ̃ñs illud aggregatũ eſt locus terre. ¶Ad quartũ dico ꝙ aqua nõ locat terrã niſi quñ mediũ ſue grauitatis fuerit mediũ mũdi vt pri⁹ dicebat: vnde nõ opꝫ ꝙ ita cito ꝙ aliqua ps terre eſt circundata aquis quieſcat ꝛ ſit in loco ſibi nãli:ꝓp hoc ꝙ mediũ ſue grauitatis adhuc nõ eſt mediũ mundi:nec mediũ totius aggregati ex ipſa:ꝛ terra adhuc nõ eſt mediũ mũdi:ꝛ ita vlterius deſcẽdit tam diu ꝙ totius aggregati ex illa portione terre:ꝛ totali terra reſidua medium grauitatis ſit mediũ mũdi. ¶Ad quintũ ꝛ ad ſequentẽ ipſam pꝫ qđ ſit dicendũ ex ↄ̃nib⁹. ¶Ad ſextaꝫ dico ꝙ quñ pluit aq̃ deſcendit in terrã:ꝛ hoc nõ eſt ꝙ terra ſit locus nãlis aque: ſed ideo quia in terra ſũt quidã pori repleti aere ꝑ actionẽ ſolis in terrã:ꝛ q2 ſitus ꝛ ordo nãlis grauiũ ꝛ leuium eſt grauiora eẽ ſub leuib⁹:ꝛ q2 aqua eſt grauior ab aqua deſcendit in terrã ꝑ tales poros expellẽdo aerẽ ad iſtuꝫ finem:vt maneat ordo ꝛ ſitus naturalis grauium ꝛ leuium.ſ.grauiora eſſe ſub leuioribus.

Q̃ō.vj.

Queritur ſexto vtrũ cõcauuꝫ orbis lune ſit locus nãlis ipſius ignis:ꝛ arguit ꝙ nõ q2 tunc imediate ſub ↄ̃cauo orbis lune eſſet ignis:mõ hoc ẽ falſum:ↄ̃ña tenet poſtq̃ ibi eſſet locus nãlis ignis:falſitas ↄ̃ñtis ꝓbat q2 ille impediret ne videremus aſtra celi:modo hoc nõ experimur immo oppoſitũ:vnde ꝙ videm⁹ aſtra celi videt eſſe ſignũ ꝙ inter nos ꝛ ignẽ nõ ſit ſpera ignis ſicut cõiter ſolet imaginari. ¶2° locus alicui⁹ locati debet eẽ imobilis:mõ concaua ſuꝑficies inferior nõ eſt imobilis:mouet tñ circulariter cũ celo:ğ. ¶3° ſi ibi eſſet locus nãlis ignis ſequeret ꝙ ignis quũ ibi eẽt deberet q̃eſcere nãliter:ſed hoc eſt falſuꝫ ꝓbat ↄ̃ñtia q2 vnũquodq3 entiũ nãliũ ſi eſt extra locũ ſuum nãle mouet ad ipm:ſi nõ ſit ꝓhibitũ:falſitas ↄ̃ñtis pꝫ per Ar.ꝑ metaphyſicoꝝ: vbi dicit ignẽ moueri circulariter ad motũ ipſi⁹ celi:ſilr ꝛ aereꝫ qui eſt vltra ſummitates altiſſimoꝝ montiũ. ¶4° ſi ſic tũc orbis lune ambiret ſperã ignis:ꝛ vlteri⁹ ſpera ignis ambiret alia elemẽta:mõ hoc nõ videt eẽ verũ ex eo ꝙ tũc cũ ignis ſit maxime actiuitatis inter alia elemẽta corrũperet ꝛ ↄ̃uerteret ea in ſui nãm.ꝛ ſic ſatis cito fieret ignis:imo diu fuiſſet factuꝫ qđ eſt inter latera celi. ¶5° ſi ibi eſſet ignis ille ſtatĩ deberet extingui:ꝓbat ↄ̃ñtia:q2 videmus hmõi infinitas de igne ꝙ quñ nõ põt habere euentationẽ ꝛ dilatationẽ cito extinguitur:mõ ignis ſub concauo orbis lune imediate ſi ibi eſſet nõ poſſet habere euentationẽ:ꝛ per cõſequẽs cito extingueret. ¶6° ignis ſub orbe lune non hꝫ ſymbolum in aliqua pimaꝝ qualitatũ que ſunt caliditas ꝛ frigiditas ꝛc̃.ergo ignis nõ eſt imediate ſub cõcauo orbis lune:tamẽ in loco ſibi nãli:ↄ̃ñtia tenet ex eo:nam ꝑ Ar. in iſto 4° locus ꝛ locatũ debent eſſe homogenea:vt patet de terra ꝛ aqua que habẽt ſymbolum in frigiditate ꝛ aqua ꝛ aer que habent ſymbolum in humiditate:ꝛ de aere ꝛ igne:que habẽt ſymbolũ in caliditate:antecedens patet q2 celum eſt abſolutum a qualitatibus pimis:ꝛ ꝑ

conſequens

ꝯñs nõ hʒ ſymbolũ cũʒ aliqua pmaꝝ qualitatũ. ¶ 7° nã ſub polis celi eſt maxima frigiditas: pp elongationeʒ a ſole: qui eſt cauſatiuus caloris in iſtis inferiorib⁹: quare nõ videt̃ ꝙ ſub polis locet̃ ignis nãliter: ⁊ per ꝯñs nõ vndiqʒ ſub cõcauo orbis lune eſt ignis. ꝗ. ¶ 8° quilʒ locus nãlis debet habere in ſe virtuteʒ ꝯſeruatiuã locati: ſed hoc nõ eſt de orbe lunari reſpectu ignis: pʒ qꝛ ex quo luna eſt augmẽtatiua aquarũ: vꝫ ꝙ ſit corruptiua ignis: qꝛ ignis eſt ꝯ̃rius aque. ⁊ per ꝯñs orbis lune nõ eſt ꝯſeruatiuus ignis. ⁊ per ꝯñs nõ eſt eius locus nãlis. ¶ 9° ſi queſtio eẽt vera: tunc ignis non eẽt extra ꝯcauũ orbis lune nãliter deberet moueri ad ipſuʒ: ſi nõ eẽt prohibitus: ſed hoc eſt falſum: ⁊ falſitas ꝓbat̃: qꝛ ſi eẽt aliqs ignis in centro terre nõ ꝓhibit⁹ non eẽt ratio quare magis moueret̃ ad vnã partẽ cõcaui orbis lune: qꝫ ad aliã: ex quo eq̃liter diſtat ab oĩbus: vel ꝗ moueret̃ ad oẽs: vel ad nullã: ſi dicat̃ ꝙ ptes ipſius ignis diuiderent̃ abinuicem ⁊ vna moueret̃ verſus vnã ptẽ: ⁊ alia verſus aliã. hoc nõ valet: nã tunc eiuſdẽ ſimplicis ſm̃ diuerſas ptes eẽnt motus ꝯ̃rij: qḋ eſt ꝯ̃ Ar. ꝑmo celi. ꝓbat̃ ꝯñtia: qꝛ ſm̃ diuerſas eius

Tex. co. 9, ptes moueret̃ ad terminos oppoſitos: qꝛ ſʒ vnã ad oriẽtem: ⁊ ſm̃ aliã ad occidentẽ. ¶ 10° ſi qḋ eſſet vᷓ: ⁊ ibi eẽt ignis ille nunqꝫ corrũperet̃ pp hoc ꝙ eſſet maxime elongatus a ꝯ̃rijs potentib⁹ corrumpere ipſuʒ: ergo ⁊c̃.

Tex. co. 46 **In oppoſitũ** eſt Ar. in iſto 4° ⁊ in primo methaurorum. ¶ In iſta q̃one ꝑmo videndũ eſt ſi ſit ignis ſb̃ ꝯcauo orbis lune: ſicut ꝯiuctuʒ eſt imaginari. 2° videndum eſt qualis ille ſit. 3° de queſito principali.

Quantum ad primũ ſciẽdũ eſt ꝙ vna ẽ opinio que negat ſub cõcauo orbis lune imediate eẽ ignẽ: ſed dicit ꝙ totũ inter mediũ a ſuperficie cõuexa terre diſcooperta aquis vſqʒ ad celũ eſt aer ⁊ ſilr̃ totũ inter mediũ a ſupficie ꝯuexa aque vſqʒ ad celum. ⁊ iſta opinio hʒ pro ſe aliqua motiua. credit eñ ꝙ nulluʒ ſit elemẽtũ puruʒ: ⁊ per ꝯñs ꝙ nõ ſit alius ignis qꝫ ignis flãma: ignis carbo: mõ ſub cõcauo orbis lune: nec ẽ ignis flãma nec ignis carbo: qꝛ tunc impediremur p interpoſitionẽ ignis talis ꝙ non videremus aſtra. ¶ 2° dicit iſta opinio ꝙ nihil eẽt vtilis ille ignis: ⁊ ad nihil deſeruiret ⁊ per ꝯñs nõ eſt ponẽdus: pp hoc ꝙ nihil ponẽdum eſt fruſtra in nã. ¶ 3° nã tunc ſequeret̃ ꝙ in tali regione deberent habitare aĩalia: mõ hoc non videt̃ veriſĩle pp magnã actiuitatẽ ipſius ignis: ꝓbat̃ ꝯñtia: qꝛ in alijs tribus regionib⁹ elemẽtoꝝ habitant animalia: quia circa terraʒ greſſibilia ſicut hoĩes ⁊ boues ⁊ hm̃oı̃ ⁊ in aqua natatilia ſicut piſces: ⁊ in aere volatilia ſicut aues: mõ ſi eẽt dare quartã regionẽ elementareʒ. ſ. ign. ꝗ ipſa deberet eẽ ornata. ſicut alie tres regiones elemẽtares. ¶ Sed ꝯ̃ iſtã opinionem: pono iſtã ꝯcluſionẽ: ꝙ imo eſt dare ſperã ignis ſup ſperã aeris imediataʒ orbi lunari: ⁊ magis ꝓprie diceret̃ orbis ignis qꝫ ſpera ignis: pp hoc ꝙ ſpera ꝓprie eſt vnum corpus ſolidũ nõ interius ꝯcauũ. Orbis aũt eſt vnũ corpus ſpericũ interius cõcauũ: vel interius alio corpore repletuʒ. Probat̃ ꝯ̃primo ex gñatione comete: nam dicit Ar. primo methauroruʒ ꝙ aliqñ eleuat̃ aliqua exalatio magna inter mediã regionẽ aeris: tunc intẽdit̃ ⁊ gñatur cometa ex tali impulſione: mõ qꝛ ſup mediã regioneʒ aeris nõ eſt tãta caliditas ꝙ ſufficiat ingñare exalatioẽʒ modo hoc videt̃ eẽ ſignũ ꝙ ſuprẽme regioni aeris eſt contiguus ignis. aer eñ ex ſe nõ eſt ita calidus. ¶ 2° idẽ põt probari ex cõbinatione quatuor qualitatũ primarũ que ſunt caliditas frigiditas ⁊c̃. nã hꝫ quatuor qualitatũ ſũt quatuor poſſibiles cõditiones ⁊ ſm̃ hoc ſunt q̃tuor elementa: ſicut pʒ p. Ar. 2° de gñatione. cũ ergo ſit ꝯdare locum nãlẽ ipſius terre in quo de facto eſt terra: ⁊ ſilr̃ locũ nãleʒ aque: in quo de facto eſt aqua: ⁊ ſilr̃ locũ nãlẽ ipſi⁹ aeris in quo de facto eſt aer: videt̃ ẽ ꝙ de facto ſit dare locum nãlem ipſius ignis: in quo de facto ſit ignis: cũ ergo loc⁹ nãlis ignis ſit cõcauũ orbis lune ſicut ſtatim videbit̃: ſed tur ꝙ ignis ſit de facto ibidẽ. ¶ 3° videmus ꝙ ignis flãma ⁊ alia leuia ⁊ ignita aſcẽdũt ꝙ videt̃ eẽ ſignuʒ ꝙ hoc ſit pp hoc ꝙ ibi melius ꝯſeruat̃ pp multitudinẽ ignis ibi: ſicut de magnete qui mouet̃ verſus polũ: pp h ꝙ ibi eſt multitudo taliũ lapidũ ſicut dr̃. ¶ 4° inter nos ⁊ aſtra eſt tanta diſtãtia ꝙ nõ poſſemus videre aſtra niſi ſupra eẽt vnũ corpus rarius qꝫ ſit aer: mõ nõ videt̃ aliqḋ eẽ tale ſub orbe lunari niſi ſit ignis. Ex his pʒ ꝙ ſub orbe lunari eſt ignis. ¶ 5° arguit̃ auctẽ multoꝝ ꝓboꝝ qui ꝯcordant in hoc ⁊ ꝯueniebãt in hoc ꝙ ſub orbe lune eſſet orbis ignis ⁊ deinde aer: ⁊ deinde aq̃: ⁊ deĩde terra. ¶ Poſſumus ꝗ rñdere ad motiua opinionis ꝯ̃rie ad primum negat̃ ꝙ nullũ ſit elemẽtũ purũ: ⁊ adhuc nõ obſtante ſicut aſſignant̃ loca nãlia alijs in trib⁹ noĩatis noĩb⁹ elemẽtoꝝ. ſ. terre. aque: aeri: ⁊ ita noĩato noĩe ignis dꝫ aſſignari locus nãlis ⁊ ſicut ẽ dare tria impura de facto nãliter locata: ita ẽt eſt dare q̃rtũ impurũ de facto nãliter locatũ: ⁊ hoc nõ eſt nãliter locatũ niſi ſub ꝯcauo orbis lune. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ nõ eſt inutilis: imo ad aliqd deſeruit. ſ. ad replendũ qḋ eſt inter ꝯuexũ aeris. ⁊ ꝯcauũ orbis lune: ⁊ ẽt ad pulchritudinẽ vniuerſi. naʒ ex hoc vniuerſum reddit̃ pulchrius: qꝫ ſi totũ a terra ⁊ ab aq̃ eẽt aer. ¶ Ad 3ᵐ dicit̃ ꝙ nõ opꝫ ibi animalia eẽ: nec in cẽtro terre ſũt aĩalia verũtñ aliqui dicunt ꝙ regio ignis eſt ornata ſpẽ vnius aĩalis qḋ vocatur ſalamandra. ¶ Alij aũt dicũt ꝙ ſicut ſunt celi ornati ſtellis ita regio ignis eſt ornata ſpiritib⁹ ⁊ diabolis: ⁊ alie regiones: ſicut dictum eſt.

Quantum ad ſcḋm ſit ꝑma cõcluſio ꝙ ignis in ſpera ſua nõ eſt viſibilis: licet optime per euʒ fiat viſio: patet hoc qꝛ tũc terminaret viſum: ⁊ per ꝯñs impediret ne videremus aſtra ⁊ celũ: ⁊ huius rõ eſt qꝛ eſt inuiſibilis ⁊ maxie rarus ⁊ diaphon⁹. ¶ 2ª cõcluſio: nec ignis in ſpera ſua lucet: ⁊ hoc pp magnã eius raritatẽ: pʒ hoc nã ſi luceret tunc eẽt viſibilis qḋ eſt ꝯ̃ concluſionẽ precedẽtẽ. ¶ 3ª ꝯcluſio ꝙ ignis multo ſubtilior ⁊ rarior ⁊ leuior eſt aere: pʒ hoc: nã ſicut ſe vꝫ hẽt ad aereʒ ſic aer ſe hʒ ad aquã: mõ aer eſt multo rarior ⁊ multo ſubtilior ⁊ leuior qꝫ ſit aqua: ꝗ ſic eſt de igne reſpectu aeris: ꝗ. ¶ Ex hoc ſequit̃ ꝙ poſſet diffuſius oſtẽdi ex ſcĩa de ponderib⁹: ꝙ aer ſupra vbi eſt ꝯtiguus igni eſt nauigabilis ſicut aq̃ vbi eſt ꝯtigua aeri: vnde ſi nauis eẽt ſupra aereʒ interim ꝙ nõ repleret̃ aere ſed igne nõ ſubmergeret̃ in aere ſed in igne: ſed qꝫ cito eẽt repleta aere ⁊ nõ aq̃ nataret ⁊ nõ ſubmergeret̃: ſed qñ eſt repleta aq̃ tũc ſubmergitur. ¶ 2° ſequit̃ ꝙ ſtelle que nõ ſũt in celis vident̃ p refractionẽ radioꝝ: pʒ hoc pp hoc ꝙ aer eſt denſior igne: mõ dicũt ꝑſpectiui ꝙ qñ radi⁹ ꝓcedẽs ab aliquo viſibili icidit ſup aliquã ſupficiẽ nõ ꝑpendiculariter media diuerſaruʒ rõnũ in raritate ⁊ denſitate ꝯiungẽtiũ: tunc frangimur: ⁊ ſi intrat mediũ denſius tunc frangit̃ ad ꝑpẽdicularitatẽ: ſi vo mediũ rari⁹ tũc frangit̃ a perpendiculari quare ⁊c̃.

Quantũ ad tertiũ articulũ ſit iſta cõcluſio ꝙ ignis nãliter locat̃ ſub cõcauo orbis lune: ⁊ in medietate: probat̃: qꝛ ſicut grauiſſimuʒ nãliter locat̃ ſimpliciter deorſum: ita leuiſſimũ locatur ſimplr̃ ſurſum cũ ergo inter omnia elemẽta ignis ſit corpus leuiſſimũ ſeqtur ꝙ nãliter debet locari i medietate ſub concauo orbis lune pp hoc ꝙ ibi eſt ſimplr̃ ſurſum in ſpera actiuoruʒ ⁊ paſſiuoꝝ. ¶ Ex iſta concluſione ſequitur ꝙ ſi eſſet aliqs ignis vltra vltimã ſperã deſcenderet tam diu: ſi nõ eſſet prohibens qḋ veniret in concauũ orbis lune: patet hoc ex eo ꝙ omne ens naturale quũ eſt extra locum ſuũ nãlem: mouet̃ ad ipm̃: ſi nõ ſit aliqḋ impedimẽtũ ꝓhibens.

Ad rões principales. ad primã dico ꝙ ſi ibi eẽt ignis ꝙ nõ ipediret: qꝛ ibi viderem⁹ per ipſum ſtellas: ⁊ hoc propter magnam eius raritatẽ

⁊ puritatem. ¶ Ad ſcd̄am locus eſt mobilis: ad ħ dicauꝫ eſt prius: ⁊ adhuc pōt dici ꝙ locus bñ eſt imobilis illo motu: quo mobile nālr̄ eſt mobile ad ipſuꝫ: mō ignis eſt mobilis ad cōcauū orbis lune motu recto ⁊ tali motu eſt imobile cōcauū orbis lune licet bñ moueaꝛ motu circulari. ¶ Ad 3ᵐ quolibet ens nāle dꝫ quieſcere ꝯcedo illo motu quo eſt nālr̄ mobile ad ſuū locuꝫ nāle: ⁊ qꝛ ignis nō eſt mobilis ad ſuū locū nālēꝫ motu circulari ſed motu recto: inde eſt ꝙ ignis in loco ſuo bene pōt moueri ⁊ de facto moueꝛ motu circulari cū celo: non tñ moueꝛ motu recto. ¶ Sed dices quō ignis moueꝛ circulariter cū celo: dicunt aliq̄ ꝙ hoc ſit motu raptus: ita ꝙ imaginanꝛ ꝙ celū motū circulariter rapiat ſecū ignem: ſed ħ nō valet ꝓpter hoc ꝙ ſuperficies ꝯuexa ignis ⁊ ſuperficies cōcaua celi ſunt leuiſſima: intm̄ ꝙ vna nō pōt ſe tantuꝫ tenere ad aliā ꝙ vna earū rapiat ſecū aliam: ꝗuis bene ſe raperēt ſi eſſent aſpere. dicendū eſt ergo aliter ꝙ igni influiꝛ a celo quedā influētia que mouet ⁊ inclinat ipſꝫ ad hoc ꝙ moueꝛ circulariter vna cū celo: ⁊ iſta influētia etiā influiꝛ aeri: ⁊ ꝓpter hoc aer qui eſt vltra altiſſimos montes ēt moueꝛ circulariter: ſed qui eſt inter mōtes in vallibus nō ꝓpter hoc ꝙ talis ꝓhibeꝛ a montibus a motu circulari. ¶ Ad q̄rtū cōcedo ꝙ ignis ambit alia elemēta ⁊ qñ dicebaꝛ quare nō corrūpit ea: dicendū eſt ꝙ hoc eſt ꝓpter hoc ꝙ impoſſibile eſt totā maſſam mūe ſtare ſub tanta raritate quāta eſt raritas ignis vñ vel oporteret dimēſiones ſe penetrare vel latera celi magis recedere ab inuicē: quoruꝫ quodlibet eſt ipoſſibile. ¶ Ad q̄ntū ille ignis deberet extingui nego: qꝛ ignis nō indiget euētatione neqꝫ dilatatione niſi quū eſt in mā mixta ſicut in ligno vel in fumo: mō in tali mā nō eſt ignis quuꝫ eſt in ſpera ſua: ꝗ. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝗuis ignis in ſpera ſua nō habeat ſymbolū cū celo: tñ hꝫ ſymbolū cū aere qui locat ipſum ex alia pte. cōuenit eni ſecū in caliditate. ¶ Ad ſeptimū dico ꝙ qꝛ ſub polis eſt maior frigiditas ꝓpter hoc orbis ignis bñ eſt magis terſus ꝗꝫ ſub equinoctiali: ſi nō ꝯtinue ignis ggñatur ꝯtinue ſub eqnoctiali flueret verſus polos. vñ imaginandū eſt ꝙ ſic aq̄ cōtinue fluit ad locū decliuiorē vt centrū grauitatis toti⁹ ſit centrū mūdi: ita ēt ꝯtinue ignis fluit de eqnoctiali verſus polos vt cētrū eius leuitatis ſit cētrū mūdi: ⁊ imaginādū eſt ꝙ ſub polis ꝯtinue aer corrūpit ignē: ⁊ ſub equinoctiali ignis corrūpit aerē: ⁊ ꝯtinue ignis de eqnoctiali fluit verſus polos ad iſtū finē vt ſemper cētrū totius leuitatis ſit centrū mūdi ſicut cētrū toti⁹ grauitatis. ¶ Ad octauū dico ꝙ imo grauiū orbis lune eſt cōſeruatiuū ipſius ignis: ⁊ qñ dr̄ luna ex quo eſt augmentatiua aquarū ⁊ corruptiua ignis: nego qꝛ nō ē augmētatiua aq̄rū ꝓpter hoc ꝙ influat frigiditatē: ſꝫ ꝓpter ħ ꝙ influat caliditatē que ſufficit ad ħ ꝙ faciat aquā tumeſcē: ⁊ ꝓpter ħ dicim⁹ ꝙ luna ē dñā aq̄rū: nō ꝙ ſit frigida: ſed magis calida quo ad influētiā caliditatis ſufficit tumeſcere ⁊ nō corrūpe. ¶ Ad 9ᵐ dico ꝙ ſi eēt aliqs ignis in cētro terre nō ꝓhibit⁹ ptes ſepate ab inuicē mouerenꝛ ad pūcta ſibi oppoſita: nec ꝓpter hoc ibi motus eēnt ꝯꝑij: qꝛ vterqꝫ coꝝ eſt ſurſum: ⁊ vterqꝫ coꝝ eſt verſus circunferētiam celi. ¶ Ad decimam patet ex ſolutione octaue rationis.

¶ Tex. cōmēti. xlvij.

¶ Manifeſtū aūt ex his: qm̄ dubitationes omnes ſoluuntur ⁊c. Qō. vij.

Queritur cōſequenter 7° vtrū omne ens ſit in loco ⁊ arguitur ꝑmo ꝙ ſic: qꝛ qd̄ nunꝗꝫ eſt: nō eſt: ergo qd̄ nuſꝗꝫ eſt nō eſt: ⁊ per ꝯñs omne qd̄ eſt alicubi eſt: ⁊ per ꝯñs omne qd̄ eſt in loco eſt: ⁊ per ꝯñs omne ens eſt in loco. ¶ 2° oē qd̄ eſt: vel eſt corporeū vel incorporeū: ſi eſt corporeū tunc eſt in loco: eo ꝙ omne corpus eſt in loco: ſi incorporeum ſicut deus ⁊ intelligentie: adhuc eſt in loco. ſ. in celo. ¶ 3° deus de quo tñ minus videꝛ eſt in loco ⁊ ꝑ ꝯñs oīa alia ab ipſo ſunt in loco: añs pꝫ: nā cōmētator in 2° celi ꝓbat ꝙ celū eſt eternū: qꝛ locus dei: qui eſt eternus. ¶ 4° omne ens vel eſt mobile vel mouēs: ſi eſt mobile: tūc eſt in loco ſi mouēs adhuc videꝛ eē in loco ex eo ꝙ mouēs ⁊ motū debent eē ſil' ex quo: qꝛ oē mobile eſt in loco v: ēt ꝙ oē mouens. ¶ 5° ſi nō oē ens eſſet in loco: hoc videreꝛ eē ꝓpter vltimā sperā: que eſt ens: ⁊ tñ nō eſt in loco vt videꝛ. probaꝛ eni ꝙ ſit in loco qꝛ dicit Ariſ. in iſto quārto aiam ⁊ celū eē in loco per accidēs: ſed nō capit celū ibi pro alijs ſperis ꝗꝫ pro vltima ex eo ꝙ alie ſpere ꝑter vltimā ſunt i loco ꝑ ſe. ¶ Confirmaꝛ: qꝛ celū moueꝛ: ⁊ nō niſi motu locali: ꝗ vltima ſpera eſt in loco: añs ꝑſupponiꝛ: ſed ꝯñia ꝓbaꝛ ex eo ꝙ moueri localiter eſt eē in alio ⁊ alio loco ⁊c.

In oppoſitū dicit Ariſ. in iſto 4° loquēs ꝯ antiquos dicētes oē ens eē in loco: ⁊ ꝓbaꝛ rōne quodlibet locatū eſt equale ſuo loco: ꝗ qdeꝫ locus eſt quātitas: mō oīa incorporea nō poſſunt eſſe in equali loco que nō ſunt quāta: inter quātū aūt ⁊ ſicut eſt locus ⁊ nō quātū nulla eſt quātitas: ꝗ. ¶ 2° nā dr̄ Ariſ. ꝙ circa illud qd̄ debet eē in loco debet eē aliqd̄ corpus ex ꝯtinēs eſſe: ꝙ aūt nō eſt aliquod corpus eſt ꝯtinēs non ē in loco: ſed circa vltimā sperā nō eſt aliud corpus ex cōtinens ſicut ſupponiꝛ: ꝗ vltima ſpera nō eſt in loco ⁊ ꝑ cōſequēs non oē ens eſt in loco. ¶ Cōfirmaꝛ per Ariſ. i iſto 4° dicentē ꝙ terra eſt in aq̄: ⁊ aqua in aere ⁊ aer in igne ⁊ ignis in celo. celū aūt nō ampli⁹ eſt in loco alio. ⁊ capit ibi celū pro aggregato ex oībus ſperis celeſtib⁹: ex quib⁹ dictis videꝛ nō oē ens eē in loco ⁊c. ¶ In iſta qōne primo ponā diſtinctiones. 2° dimiſſa rōne opinionū diuerſaꝝ de eſſe in loco vel nō eē in loco vltime ſpere dicenduꝫ eſt quō diuerſa diuerſimode ſunt in loco: ideo.

Quantum ad primū ſit prima diſtīctio aliquid eſſe in loco intelligiꝛ dupl'r vno mō diffinitiue: alio modo circūſcriptiue: diffinitiue aliqd̄ dicitur eſſe in loco in quo operatur: vel apparent operationes illius: licet nō ſit circundatū aliqua ſuperficie ipſꝫ tangente. iſto modo ſolemus dicere intelligētiam eē in ſuo orbe: nō quia aliqua ſuperficies circūdās intelligentiā tangat ipſam: ex eo ꝙ tactus debet eſſe corporeū: intelligentia autē nō eſt corpus: ſed ideo qꝛ in tali orbe apparēt operationes talis intelligētie. Circūſcriptiue v̄o eē in loco ſoluꝫ debeꝛ corpori. ¶ 2ᵃ diſtinctio eē in loco adhuc capiꝛ dupliciter. vno mō aliquid dicitꝛ eē in loco circūſcriptiue in potētia ꝙ ſic eſt in loco ꝙ ſupficies locās ipſum nō eſt ſibi imediata: ſed illi cuius eſt pars: nihilominus ꝑ ſeparationē eius a toto pōt fieri ꝙ circūdeꝛ aliq̄ ſupficie locāte ipſm immediate tangentē. ¶ Alia diſtinctio: ſubſtantiaꝝ alie dicunꝛ corporee alie incorporee. ¶ Alia diſtīctio ſubſtātiaꝝ corporeaꝝ quedā ſunt per ſe ſeorſuꝫ exiſtētes: ⁊ nō exiſtētes partes aliaꝝ ſubſtātiaꝝ: que ſunt per ſe vnū. Alie aūt ſunt corporee inexiſtētes alijs ſicut ſunt ptes integrales ſbaꝝ per ſe exiſtentiū. Exemplū de ꝑmo ſicut homo lapis. exemplum ſecundi ſicut manus: pes.

Quantū ad ſcd̄m ſit iſta prima cōcluſio ꝙ totalis mundus nō eſt in loco: nec eſt alicubi: ꝓbatur prima pars cōcluſionis: qꝛ extra totalē mundum nō eſt aliqd̄ corpus circundās ipſum: hoc tñ oporteret ſi eſſet in loco: ſcd̄a pars cōcluſionis probaꝛ: qꝛ ad hoc ꝙ totalis mundus eſſe alicubi oporteret ꝙ eſſet ſupra aliqd̄ ⁊ infra aliquid vel in aliq̄: vel circa aliquid: ⁊ ſic de alijs que reſpondenꝛ ad interrogationeꝫ factam per vbi. ſed ſic non eſt de totali mundi: patet hoc: nō enim de ipo eſt verum dicere ꝙ ſit in aliquo: niſi tunc diceremus ipſum eſſe in ſpacio imaginato: ⁊ hoc eſt ipſuꝫ in nullo loco eē: propter hoc ꝙ nō eſt aliud tale ſpacium ſeparatum: nec etiam eſt

iſra aliquid: quia nihil eſt infra ſe ipſum: quod tamen oporteret ſi aliqd eſſet infra: nec etiam aliquid eſt ſupra ex eo ꝙ nihil eſt ſupra ſeipſum: nec etiā eſt circa aliquid ex eo ꝙ nihil eſt circa ſeipſum. ¶ Sed ꝯ totalis mūdus eſt vnū corpus: ḡ circa alicubi: ꝯñia tenet ex eo ꝙ de oī corpore eſt verū dicere ꝙ ſit alicubi. ¶ 1° totalis mundus totū occupat: ḡ videt̄ ꝙ ſit alicubi ⁊c̄. ¶ 3° quelibet pars mundi eſt in loco vel ſaltem eſt alicubi: ḡ totalis mūdus eſt alicubi: ꝯñia videt̄ eſſe nota: añs pꝫ inductiue. ¶ 4° modo implicat ꝙ totalis mundus moueat̄ circulariter: ⁊ ſi ſic tunc mundus moueſ localiter: ex eo ꝙ motus circularis eſt motus localis: ⁊ cū motuꝫ localiter ſit in loco vel ſaltem alicubi ſequit̄ totalē mundū eē in loco: vel eſſe alicubi: ⁊ qua rōne tunc eadē rōne nunc ex quo de⁹ poſſet mouere totaleꝫ mundum circulariter: vel motu recto abſqꝫ productione alicuius loci noui: ergo ⁊c̄. ¶ Reſpōdeo: ad primā nego ꝙ oē corpus ſit alicubi. bñ tñ hoc cōcedo de quolibet corpore alio a totali mundo. ¶ Ad ſecundā totalis mundus totuꝫ occupat: nego: imo totalis mundus nihil occupat niſi tunc diceret̄. totalem mūduꝫ occupare ſpaciū ſeparatuꝫ: ſed hoc nihil eſt occupare: pp̄ hoc ꝙ nō eſt aliquod tale ſpaciū ſeparatū: vt probatum eſt per Ar. in litera: ḡ. ¶ Ad tertiā quelibet ps eſt ⁊c̄. concedo de qualibet pte que dicit̄ vnū ens per ſe ſubſiſtēs diuiſum ab alio: ⁊ nego ꝯñtiā ꝙ ergo totalis mundus eſt in loco. ¶ Unde ſciendū ꝙ ſicut eſt aliqđ totū cui conuenit in loco eē actu: vel eē in loco per ſe partib⁹ ei⁹ cōuenit eē in loco in potētia: ⁊ nō per ſe ſicut ecōuerſo ē aliquid corpus cui⁹ ptib⁹ ꝯuenit eē in actu: ⁊ per ſe toti aūt cōuenit eē in loco per accñs: put aliqđ dr̄ ꝯuenire alicui p accidēs qđ cōuenit ei rōne ſuaꝝ partiū. ¶ Ad quartam admittat̄ ꝙ pma cā pōt mouere totalē mundū circulariter imo ⁊ motu recto: licet Ar. ⁊ ei⁹ cōmētator hoc nō admitterent: ⁊ quū dicebat̄ ꝙ tunc totalis mūdus moueretur motu locali: nego hoc pp̄ hoc ꝙ nō mutaret locū ex quo nō eſt in loco. ¶ Sꝫ diceres q̄li ḡ motu moueret̄? dico ꝙ moueret̄ vno motu eiuſdē ſpēi cum motu quē vocam⁹ localē: nihilominus nō eſt localis: vnde ſor. albus bñ eſt eiuſdē ſpēi cū ſorte nigro lꝫ ſor. albus nō ſit ſor. niger: vñ ſicut albū vel nigrū eſt denominatio extrinſeca ⁊ accidētalis ipſius motus. ¶ 1ª cōcluſio vltima ſpera nō ē in loco pbatur: qui nō eſt in ꝯtinēte aliquo circundāte ipſuꝫ pꝫ ex eo ꝙ vltra vltimā ſperā nihil eſt. ¶ 1° ſicut pmum mouēs eſt nō motū: ita pmū locans debet eē nō locatū: ſed vltima ſpera eſt pmū locans cēdo verſus mediū mūdi: ergo vltima ſpera dꝫ eē nō locata: ⁊ per ꝯñs nō dꝫ eſſe in loco. ¶ 3° ſicut vltimū locatū nihil locat: qꝛ nō ꝯtinet aliqđ corpus: ita primū locans a nullo locat̄: qꝛ a nullo alio corpore ꝯtinet̄: pp̄ hoc ꝙ extra ipm nihil eſt: ſed vltima ſpera ē pmū locās: ḡ. ¶ 3ª cōcluſio vltima ſpera lꝫ nō ſit in loco: eſt tñ alicubi: pꝫ hoc de quocūqꝫ eſt verū dicere ꝙ ipſum eſt ſupra vel infra: vel circa aliqđ de ipſo ē verū dicere ꝙ eſt alicubi: ſed ſic eſt de vltima ſpera: naꝫ de ipſa verū eſt dicere ꝙ eſt circa cētrū mundi: vel circa alias ſperas: ē: de ipſa verū eſt dicere ꝙ ſit ſupra alias ſperas: etiā de ipſa verū eſt dicere ꝙ eſt extra aliqđ: qui eſt extra centrū mundi. ¶ Ex his oib⁹ ꝯcludit̄ vltimā ſperaꝫ eē alicubi: ⁊ ſic bñ conceditur vltimā ſperā eē in loco: ſi eē in loco volumus vocare illud: in cuius habitudine cognoſcim⁹ aliquid moueri: vnde ſic terra diceret̄ locus vltime ſpere qꝛ in habitudine ad ipſam cognoſcim⁹ celuꝫ moueri. Sed iſte modus loquendi eſt improprius vnde ſic Commentator dicit terram eſſe locum vltime ſpere. ¶ 4ª concluſio: pars integralis in exiſtens toti dicitur eē in loco i potentia ⁊ non in actu: pꝫ qꝛ non actu circundat̄ ſuperficie diuiſa ab ip ſa. ⁊ tangens ipſam: licet ſic poſſit circūdari p ſeparationem eius a toto. ¶ 5ª cōcluſio pars eſſentialis ſicut mā vl̄ forma dī eē in loco per accidens: pꝫ qꝛ per aliū

ſcꝫ rōne totius cuius dī eſſe pars. ¶ 6ª cōcluſio intelligētie dicunt̄ eē in locis diffinitiue: pꝫ qꝛ in aliqb⁹ locis apparent eaꝝ operationes: ⁊ igit̄ nos arguim⁹ intelligētias eē ibi ſicut anima intellectiua dicit̄ eē in corpore diffinitiue: ⁊ nō circumſcriptiue. ¶ 7ª cōcluſio cōſimili modo de⁹ dicitur eē in omni loco diffinitiue quia cuilibet loco eſt indiſtans: ⁊ in quolibet loco apparēt ſue operationes: ⁊ p conſequens ſic arguimus deum eſſe vbiqꝫ.

Ad rōnes pncipales. ad primā ꝯcedo qđ nunqꝫ eſt: nō eſt: ⁊ nego ꝯñtiā ergo qđ nuſqꝫ eſt: nō eſt: ⁊ ratio eſt qꝛ eſſe in tēpore plurib⁹ ꝯuenit qꝫ eē in loco: ⁊ per ꝯñs ab aliquib⁹ pōt remoueri eſſe in loco a quib⁹ tñ nō remoueſ eſſe in tēpore nec eē. ¶ Ad ſcđam oē ens ⁊c̄. dico per hoc bñ pbat̄ omne ens eē alicubi circūſcriptiue vl̄ diffinitiue. ¶ Silr̄ mō ad tertiā. ¶ Ad 4ᵐ quū dicit̄ mouens ⁊ motū debēt eſſe ſimul hoc intelligat̄ de mouente per cōtactū: mō nō omne eſt mouēs per cōtactū. ¶ Ad qntū ſi nō oē ens ⁊c̄. bñ ꝯcedo vltimā ſperaꝫ nō eē in loco ſicut dictū eſt in qōne: ſꝫ tamen dicebat̄ per Ar. aiam ⁊ celū eſſe in loco per accidēs: dico ꝙ ipſe accipit celū pro totali mūdo: qꝛ eſt in loco rōne ſuaꝝ partiuꝫ quib⁹ ineſt per ſe. ¶ Ad cōfirmationē vltima ſpera ⁊c̄. cōcedo: ſed ille motus eſt motus localis: nego: vt pꝫ i qōne: niſi vellemus vocare motū localē vltime ſpere in habitudine ad terram: prout aliqua pars vltime ſpere reſpicit aliquam partem terre.

¶ Tex. cōmēti. lx.

¶ Quoniā aūt de loco terminatum eſt ⁊ vacuum ⁊c. Qō. viij.

Queritur octauo vtrū vacuū eē ſit poſſibile: ⁊ arguit̄ ꝙ ſic qđlibet corpus nō eē hic eſt poſſibile: ḡ nullum corpus eſſe hic eſt poſſibile ergo vacuum eē hic eſt poſſibile. ſcđa ꝯñtia clara eſt de ſe: ſed pma ꝯñtia pꝫ: per equipollētias: antecedēs pbat̄: quia quocunqꝫ corpore demōſtrato ipꝫ nō eē hic eſt poſſibile. ¶ 2° aliquid moueri localiter motu recto eſt poſſibile: ḡ vacuū eſſe eſt poſſibile. añs ſupponitur: ꝯñtia pbat̄ qꝛ quū aliquid moueſ motu recto recipit in aliū locū. qꝫ in quo prius erat: vel ḡ in plenū vel in vacuū: ſi in vacuū habet̄ ppoſitū: ſi i plenū alio corpore: vel ḡ illud manet cū ipſo qđ moueſ in eodē loco: ⁊ h nō: qꝛ tunc dimēſiones ſe penetrarent vel cedit ei cōſili rōne vnuꝫ aliud cedit illi ⁊ ſic vno corpore moto motu recto: opꝫ vt videt̄ oīa que ſunt ſub ꝯcauo orbis lune moueri: qđ eſt incōueniēs. ¶ 3° nutritionē eē eſt poſſibile: ergo ⁊ vacuū eſſe. añs ſupponitur: ꝯñtia pbatur: qꝛ ſi debet fieri nutritio opꝫ ꝙ nutrimentū recipiat̄ in ptes corporis nutriēdas: vel ergo vacuas: vel plenas: ſi vacuas habet̄ propoſitū: ſi plenas tunc dimēſiones ſe penetrabūt: qđ eſt incōueniēs. ¶ 4° aerē poſſibile eſt cōdenſare ḡ. añs ſupponit̄: ꝯñtia pbatur: qꝛ per cōdenſationē aeris partes ſunt ſibi ppinquiores: qꝫ erant ante: vel ḡ. hoc ſit intrādo partes intermedias abſqꝫ hoc ꝙ ſint ibi vacuitates: vel ſit h vacuitatib⁹ ibi exiſtētibus: ſi pᵐ ſequit̄ penetratio dimēſionū: ſi ſcđꝫ habet̄ propoſitū: nec ēt pōt dici ꝙ hoc ſit ibi qbuſdā vacuitatib⁹ repletis ſubtiliori corpore qꝫ ſit aer. qđ quidē corpus cedit: qꝛ hoc vꝫ: ſi non valeret dicere vel igne puro tunc ſtaret ratio. ¶ 5° nam dicit̄ ꝙ vnum vas plenū cinerib⁹ recipit tm̄ recipit de aqua: ſicut faceret ſi nō eſſent in eo cineres. mō hoc nō vr̄ poſſe ſtare: niſi vel fiat penetratio corporū: vel ibi ſint vacuitates in quibus recipit̄ aqua. ¶ 6° nā ſint hic duo lapides plani: ⁊ ita plani ꝙ vnus ſupponat̄ alteri. nullus poſſet ibi manere aer inter medius. tunc directe in medio grauitatis lapidis ſuperioris infigat̄ vna corda cui applicet̄ vna po⁹ trabēs

lapidem ſuperiorem a lapide inferiori: tunc ex quo ille lapis ſupior ſm oēs ptes equaliter recedit a partibus lapidis inferioris: tunc nō ita cito aer qui erat ad latera pōt moueri per totum aliud ſpatiū quātū intercipit inter iſtos duos lapides: ſequit per tps ibi manere vacuū. ¶ 7° pinta eſt vacua vino ꝗ eſt uacua: aña eſt po^{ls}: ꝛ tenet ꝯña p locū a parte: immo ad ſuū totū. ¶ 8° uacuuꝫ eſt locus nō repletus corpe: ꝗ vacuū eſt: aña eſt Ar. ꝯña tenet a tertio adiacente ad ſm adiacens. ¶ 9° de vacuo eſt ſcīa ꝗ: ꝯña tenet ex eo ꝙ de nō ente nō eſt ſcīa. pño poſterioꝝ. aña patet per Ar. in iſto 4°. ¶ 10°. plenū eſt ꝗ vacuū eſt. ꝯña tenet ex eo ꝙ ſi vnū oppoſitoꝝ ē in natura ꝛ reliquum dicatur eſſe in natura.

In oppoſitū eſt Ar. in iſto 4° tractatu 2°. In iſta queſtione ſūt aliqua premittenda. 1° ponende ſunt cōcluſiōes.

Quantum ad primuꝫ ſciendum ꝙ hoc nomen vacuum eſt quidam terminus priuatiuus: ꝛ valet in ſignificādo tantū quantū hec oīo: locus non repletus corpore: ꝛ igit qñ dicit vacuū eſt locus nō repletus corpore: ſed lꝫ eſt ponit p ſignificat: ꝛ iō non ſequit vacuū eſt locus nō repletus corpore ꝗ vacuuꝫ ē: ꝛ p hoc ſoluit octaua rō. ¶ Ulterius ſciendū eſt ꝙ quāuis hic terminus vacuū ſignificet locū ꝛ corpus: nō tñ p eis ſupponit: vñ terminus nō pro omni eo ſupponit quod ſignificat: vñ albū licet ſignificet albedinē: non tñ ſupponit pro albedine: ſed pro ſubiecto albedinis. Ex hoc tunc pꝫ ꝙ quāuis hic terminus vacuū ſignificet locum ꝛ corpus: tñ nō ſequit locus ꝛ corpus ſunt: ꝗ vacuū eſt: qꝛ licet vacuū iſta ſignificet: non tñ pro eis ſupponit qđ oporteret ſi pdicta ꝯña deberet valere. ¶ 2° ſciendū ꝙ ſicut dupliciter imaginādū eſt de loco: ita dupliciter imaginādū eſt de vacuo. vñ qdā imaginant locum eſſe equalē locato ſm oēs dimenſiōes: qdā aūt ſicut Ar. ꝛ ſui ſequaces imaginant locū nō eſſe tale ſpatiū. Sed corpus extrinſecum corpori locato: equale ei ſm duas dimenſiones. ſ. latitudinē ꝛ longitudinē. Et ſm hoc etiā duplr imaginādū eſt de vacuo: vno mō ꝙ ſit ſpaciū ſeparatum cui nō eſt cōiunctū aliud corpus. 2° mō ꝙ vacuū ſit vnū corpus iter cuius latera nō tñ prima abinuicē ſit nihil: ſm primū modū dicendi de vacuo. Si deus oia corpora localia infra cōcauū orbis lune annihilaret: eſſet cōcedēdū infra concauū orbis lune eſſe vacuū: nō tñ eſſet cōcedendū celum vel cōcauū orbis lune eſſe vacuū: ſed ſm 2^{m} modum dicendi de vacuo in caſu pdicto eſſet cōcedenduꝫ ꝙ celum eſſet uacuū: ꝛ ꝙ tunc vacuū eſſet bona res: ꝛ nō eſſet cōcedendū ꝙ inter latera celi eſſet vacuū pꝑter hoc ꝙ iter latera celi nihil eſſet. ꝛ igitur ꝛc̄.

Quantū ad ſcđm ſit prima cōcluſio: ꝙ ipoſſibile eſt eſſe vacuū: loquēdo de vacuo primo mō. probat qꝛ vacuū primo mō eſſet dimenſio ſeperata: mō talis nō eſt ponenda ex eo ꝙ accidens nō eſt ponendū ſeperatū exiſtere ſine ſubiecto. ¶ 1° ſi eſt ponendū tale ſpatium ſeperatū: tūc cū ipſum ſit corpus qꝛ longum latū ꝛ pfundū: ſequit ꝙ cū ipſum reciperet locatū: ꝙ corpora ſe penetrarēt: quod eſt ipoſſibile. ¶ 3° nā ſi tale vacuū eſſet poſſibile: ſequeret ꝙ ſi eſſet vacuū: non eſſet vacuū: quod iplicat. probat ꝯña qꝛ oibus localibus annihilatis que ſunt infra cōcauū celi: adhuc maneret ibi tale ſpatiū ſepatū ſm ponentes locū eſſe tale ſpatium: ꝛ ſm coſdē tunc ibi eſſet vacuū. ſed pbo ꝙ non: quia eſſet ibi aliqđ. ſ. tale ſpatiū ſepatū. ¶ 2ª cōcluſio p nullā potentiā nālē poſſibile eſt eſſe vacuū loquēdo de vacuo 2° mō: pbat quibuſdā experientijs: primo ſi oia foramina alicuius follis obſtruerent: nulla potentia poſſet eleuare vnū aſſerē ab alio niſi fieret alicui ruptura per quā ſubintraret aer: quo facto faciliter vnus iſtoꝝ aſſerorū leuaret ab alio: nā tunc eſſet aliquid: quod poſſet recipi inter latera ipſius follis: hoc videtur eſſe ſignum nām abhorrere vacuū. 1° poteſt probari lꝫ idē. ¶ 3ª cōcluſio tamē p potentiā ſupnālē poſſibile eſt eſſe vacuuꝫ. 1° mō patet hoc qꝛ de^{9} pōt annihilare totū quod eſt infra latera celi: quo facto celū eſſet vacuum: ꝛ in iſto caſu tūc vacuū eſſet vna bona res circulariter mobilis ꝛ quo facto nō eſſet ꝯcedendū celum eſſe illud vacuū. Sed ꝯ͠ dubitat: nam predicto caſu poſito: vel latera celi diſtarent vel nō diſtarēt. Si nō diſtarent tūc eſſent cōiuncta ſicut duo folia libri vel vnius burſe vacue: ſed ſi ſic eſſet: tunc eſſet ꝯcedendū ꝙ celū eſſet vacuū: ex eo ꝙ latera celi i caſu pdicto eſſent imediata: ſi aūt dicatur ꝙ latera celi i pdicto caſu adhuc diſtarent: adhuc inter ea eſſet aliqua dimenſio per quaꝫ diſtarent: ꝛ ſic adhuc nō eſſet vacuū. Reſpondet ꝙ latera celi nō diſtarent ſaltē diſtantia recta: licet bene diſtantia curua: ꝛ qñ dicebatur: ꝗ tunc latera celi eſſent coniuncta nego: imo adhuc celū maneret ſpericum ſicut mō: nec latera eius fierent imediata: nō obſtāte ꝙ non maneret diſtantia: vnde ſicut idē corpus ſupnāliter pōt eē in diuerſis locis ſimul ꝛ ſemel: ſicut credimus de corpore chriſti: ita ſupnāliter poſſibile ē aliqua eē nō diſtātia abſqꝫ hoc ꝙ ſint prima ꝛ immediata. ¶ 4ª cōcluſio pdicto caſu poſito vnus polus mūdi nō eſſet proximus alꝫ ꝛ tñ nō diſtaret ab eo diſtātia recta: pꝫ hoc ex eo ꝙ diſtātia non eſt niſi per dimenſionē intermediā: mō qꝛ pdicto caſu poſito inter polos mūdi nō eſſet dimēſio recta iter media pꝑ qđ ſequit ipos nō diſtare diſtātia recta: ꝗ. ¶ 5ª ꝯcluſio bene tñ diſtarent diſtantia curua: pꝫ hoc quia inter eos mediaret dimēſio curua ſcilicet medietas circūferētie maxime circuli imaginati in celo: ergo ꝛc̄.

Ad rōnes principales ad primam: nego antecedens: quia hoc vel ſibi conſimilis valet iſtam hec eſt poſſibilis quodlibet corpus non eſt hic modo eſt hec falſa: ꝛ quum arguebatur: hoc corpus nō eſſe hic eſt poſſibilis ꝛ nō eſt aliquod ꝛc̄. negatur ꝯſequētia: nam ſi valet hoc eſſet virtute inductionis: nam tunc nā tunc iſta deberet eſſe vniuerſalis quodlibet corp^{9} nō eſſe hic eſt poſſibile. mō hoc eſt falſum ex eo ꝙ eſt vna de ſenſu cōpoſito ꝛ indefinita. ¶ Ad ſcđaꝫ negatur ꝯñtia: ꝛ quū ſilr arguebat: ſequit ꝙ vno corpore ꝛc̄. concedit^{r} niſi prius fieret cōdenſatio: mō quia in tali motu ſit aliquorū corpoꝝ ꝯdenſatio: nō opꝫ ꝙ vno corpe moto: oia moueant vſqꝫ ad celū. ¶ Ad 3^{m} negat ꝯñtia: qꝛ quuꝫ nutrimentū recipit in ptes corporis nutriēdi. recipit in quoſdā poros repletos corpore ſubtiliori qui ſic nutrimento ꝛ nutrimēto adueniēte illa corpora cedunt ꝛ ꝯdenſātur ſic ſaluat nutritio abſqꝫ hoc ꝙ ſiat vacuū: vel penetratio corporū. ¶ Ad 4^{m} videbit poſtea. ¶ Ad qntā de cineribus dicendū qꝛ cineres ſunt recētes aliquas ptes aque corrumpunt: ꝛ ēt inter illos cineres eſt multū incluſum de aere qui recedit aqua adueniēte: pp hoc apparet ꝙ illud vas recipiat tantū de aqua ſicut ſine cineribꝫ: lꝫ hoc non ſit verū pp hoc ꝙ multe ptes aque recedūt que credūtur recipi in vaſe: ꝛ nō recipiunt: bene tñ reciperent ꝛ manerent ſub equali extēſione ſi illud vas nō eēt repletū cineribus. ¶ Ad ſextaꝫ de duob^{9} corporib^{9} dico ꝙ ſi illa eſſent ſimplr plana ꝛ eſſent cōiūcta abſqꝫ hoc ꝙ inter ea mediaret aer: nulla potentia nālis poſſet vnū leuare ab alio eqͥliter ſm oēs eius ptes: ſed nihilominus inequaliter poſſet: ꝛ tunc aer poſſet ſucceſſiue ingredi. ¶ Ad aliā de pinta: negat ꝯñtia ꝛ rō eſt: nā hic terminus vacuū eſt icludēs negationem: modo non valet arguere a parte in mō includente negationem ad ſuū totuꝫ. ¶ 8ª ſoluta eſt. ¶ Ad nonā de vacuo eſt ſciētia reſpondet ꝙ non: ſed bñ ē ſciētia de loco ꝛ corpore ſm propoſitiones negatiuas. vnde ſciendo iſtam. nullum vacuum eſt: ſcitur iſta nullus locus eſt ſine corpore: vna enim valet aliā: ꝛ ſic ſciētia que creditur eſſe de vacuo eſt de loco ꝛ corpore. ¶ Ad decimā dico bene

dico bene ↄcedit vbi nullū eoꝝ abhorreret nā: mō ſic eſt in propoſito: ꝙ nā abhorret vacuū: ideo non valet ꝛc̄.

¶ Tex. cōmenti. lxxj.

¶ Amplius aūt ꝛ ex his manifeſtū eſt quod dicitur ꝛc. Q̄ō. ix.

Conſequenter Queriť vtrū graue ſimplex habeať reſiſtentiā intrinſecā quantum ad motū eius deorſum: ꝛ conſimili modo leue ad motum eius ſurſum: ꝛ arguiť p̄mo ꝙ ſic: qꝛ ſi nō: ſequiť ꝙ graue ſimplex poſitum extra locū ſuū nālem amota reſiſtētia extrinſeca moueretť ſubito: modo hoc eſt falſum: ↄñña tꝫ ex eo ꝙ tūc nullā haberet reſiſtētiā. poſtq̄ꝫ nō haberet reſiſtētiā itrinſecā: ꝛ quelibet reſiſtētia intrinſeca eſt amota per caſum: falſitas ↄñtis pbať: p̄mo: nā ſi moueretť ſubito moueretť velocitate infinita: ſed hoc nō: poſtq̄ꝫ eſt determinate virtutis ꝛ finite ad aliquā velocitatē maximā qua pōt mouere: vel maximā qua nō: vel minimā que ſic: vel minima que nō. ¶ 2° a cā finita nō pōt procedere effectus infinitus: ſed quodlibet graue ſimplex eſt cā finita: velocitas autē infinita eſt effect⁹ infinit⁹: ergo graue ſimplex nō poſſet mouere ſe velocitate infinita adhuc quacūq̄ꝫ velocitate reſiſtentia extrinſeca amota pp qd̄ videť ꝙ habeat in ſe reſiſtētiā intrinſecā. ¶ 3° ſi poſſet mouere velocitate infinita: quacūq̄ꝫ reſiſtētia extriſeca ſubducta ſequeretť ꝙ nō poſſet moueri tāta velocitate quin maiori: ꝛ per conſequēs videť eē virtutis ifinite. ¶ 4° ſic ſequeretť ꝙ poſſet aliqs motus velocior motu celi: ↄñs eſt falſuꝫ: ↄñtia tenet ex eo ꝙ per diminutionē reſiſtētie extrinſece mot⁹ grauis ſimplex poſſet itēdi vltra gradus velocitatis motus celi: poſt q̄ꝫ reſiſtētia extrinſeca eſt in ifinitū diuiſibilis. ¶ 5° cū motus localis pp eius velocitatē cauſet calorē ꝛ velocior intēſiorē: ſequiť ꝙ per intēſioreꝫ velocitatis motus grauis ſimplicis pp decreſcētiā reſiſtētie extrinſece poteſt cauſari calor infinit⁹: qd̄ nō videť eſſe poſſibile: niſi tūc graue ſimplex eſſet po⁹ infinite. ¶ 6° cū celū ſit corpus magis ſimplex q̄ꝫ elemēta. ꝛ cū motus celi fiat abſq̄ꝫ reſiſtētia extrinſeca: ſequiť ꝙ motus celi eēt velocitatis infinite: ſicut eſſet motus grauiū ꝛ leuium ſimplicium ſubducta reſiſtētia intrinſeca: ſed ↄſequēs eſt falſum: nā motus celi eſt finite velocitatis: ↄñtia tenet ex eo ꝙ nō videť ratio diuerſitatis hic ꝛ ibi. ¶ 7° graue ſimplex hꝫ reſiſtentiā intrinſecā quātū ad motū alterationis: ſicut pꝫ de terra pura: ergo ēt vt videť quātū ad motum localem. ¶ 8° quodlibet graue ſimplex eſt po⁹ finite ꝛ per ↄñs limitate ad aliquē certū gradum velocitatis: quē nō trāſiret quātacūq̄ꝫ reſiſtētia extrinſeca circūſcripta: ḡ videť ꝙ talis finitas potētie ꝛ limitatio teneat locū reſiſtētie itrīſece: ḡ.

In oppoſitum videť eſſe Ar. dicit enīꝫ Ar. ꝙ graue ſimplex poſituꝫ in vacuo ſi eſſet moueretť in ipſo ſubito hoc nō eſſet ſi haberet reſiſtētiam intrinſecā: cū enim po⁹ motiua grauis ſit finita quātācūq̄ꝫ haberet in ſe reſiſtentiā quacūq̄ꝫ reſiſtētia extrinſeca circūſcripta: illa po⁹ motiua manente moueret illud graue ſucceſſiue. ¶ In iſta q̄ōne p̄mo ponendi ſūt diuerſi modi imaginādi de reſiſtētia in motu grauium ꝛ leuium. 2° probatur vnus modus imaginandi de reſiſtentia intrinſeca ſimpliciuꝫ: deinde in ſequēti q̄ōne improbabo quoſdam modos de reſiſtētia intrinſeca ſimplicium quantū ad motum localem eorum ꝛ reſpōdetur tunc ad queſitum.

Quantum ad primū ſciendum eſt ꝙ reſiſtentia dicitur inclinatio ad nō moueri vel ad motū oppoſitū vel ad quietē: verbi gratia ſi eēt aliqd̄ corpus: qd̄ haberet quatuor gradus grauitatis: ꝛ duos gradus leuitatis: tunc quāꝫ ipm̄ deſcēderet illi duo gradus leuitatis reſiſterent illis quatuor gradibus grauitatis: pp hoc ꝙ inclinaretť ad motum oppoſitum. ſ. ſurſuꝫ. ¶ 2° ſciendū ꝙ differentia eſt inter graue ſimplex: ꝛ graue ſimpliciter: naꝫ poſito ꝙ aliqua terra ſit paſſa ab igne ita ꝙ aliqui gradus leuitatis ſint inducti ab ipo igne in terrā: tūc illa terra adhuc ſīpliciter eſt mixta ꝛ grauis: ꝛ dicitur graue ſimplex: ſed non dř graue ſimplex pp hoc ꝙ habet aliquos gradus leuitatis: cū gradibus grauitatis: modo qd̄ debet intelligi de graui ſimplici qd̄ eſt ſimplex ſimpliciter. ¶ 3° nō reſiſtentia in motu grauiū ꝛ leuium pōt imaginari extrinſeca aut itrinſeca: extrinſeca poteſt imaginari multipliciter p̄mo ſicut in equalibus: vñ poſito ꝙ .a. terra pura moueretť ad vnum brachium equelibre ꝛ .b. terra ad aliud: tunc nullū eoꝝ deſcenderet pp hoc ꝙ vnū alteri reſiſteret: ꝛ hoc extrinſece. ¶ 2° pōt imaginari de reſiſtentia extrinſeca ſicut ſi vni graui alligaretť vnū leue: tunc in deſcenſu illius grauis illud leue reſiſteret illi graui extrinſece. ¶ 3° illud alligatū q̄nq̄ꝫ reſiſtit ratione ſue figure vt ſi alicui alligaret vnū foliū papiri extenſum tunc illud graue tardius deſcēderet: q̄ꝫ ſi illud nō eſſet alligatū. ¶ 4° aliquādo trahens ad oppoſitū reſiſtit extrinſece: verbi gratia ſicut ſi teneretť magnes ſurſum: ꝛ ſub eo eſſet poſitū vnum ferrū ita magnū ꝙ ille magnes nō ſufficeret illud ferrū detinere: tunc illud ferrum deſcenderet tardius q̄ꝫ ſi ſupra nō eēt magnes poſitus pp hoc ꝙ ille magnes aliqualiter trahit ferrū: ꝛ p talē tractionē impediť velocitas ferri deſcēdentis: ḡ ille magnes in tali caſu poteſt dici reſiſtētia extrinſeca. ¶ 5° reſiſtētia extriſeca poteſt dici mediū: p qd̄ ſit motus: hoc eni pp eius groſſitieꝫ reſiſtit mobili. ꝛ pp hoc idem mobile tardius mouetť per aquā q̄ꝫ p aerem. ¶ 6° mouens pōt tenere locū reſiſtētie extrinſece ſicut ſi mouens nō velit velocitas mouere: nec ita velociter ſicut poſſet. ¶ 7° incompoſſibilitas terminorum. ſ. termini a quo ꝛ termini ad quem poteſt dici reſiſtentia extrinſeca. quare ꝛc̄.

Quantū ad ſcd̄m de reſiſtentia intrinſeca quidaꝫ dixerunt ꝙ quodlibet agens nāle eſt potentie finite. i. ꝙ ipſum eſt limitatum ad aliquē certū gradum velocitatis quem non tranſiret quātācūq̄ꝫ reſiſtētia extrinſeca amoueretť ita ꝙ illi talē limitationē ponūt pro reſiſtentia intrinſeca: vn̄ de tales dixerūt: ꝙ ſi terra pura poneretť in vacuo deſcenderet finita velocitate puta illo gradu velocitatis: ad quē ipſa eſſet limitata: vlteri⁹ illi dicerent ꝙ grauiora eſſent limitata ad intenſionē gradū velocitatis q̄ꝫ minus grauia. vlterius dicerent ꝙ graue ſimplex poſituꝫ in vacuo ſi eſſet non moueretur in ipſo ſubito: ſed ſucceſſiue pp limitationē ꝛ finitatē potētie mouentis ipm̄. Sed iſta imaginatio eſt contra Ar. pp quod pono vnā ↄcluſionē ſibi ↄñiaꝫ: que eſt limitatio ꝛ finitas potentie agentis: nō eſt cā ſucceſſiua motus grauis ſimplicis: nec ſufficit loco reſiſtētie: pbatur: qꝛ ſic quodlibet agens nāle ageret ſucceſſiue: pp hoc ꝙ eſſet finite potētie ſequeretť ꝙ corpus luminoſum ageret lumen ſuū ſucceſſiue in mediū: mō hoc eſt falſum: qꝛ illuminatio mediȷ ſit ſubito ſicut alibi hꝫ videri. ↄñtia tenet ex eo ꝙ ipm̄ eſt finite potentie. ¶ 2° probať p idē viſibile deberet agere ſpeciē ſuam in viſum ſucceſſiue: ꝛ ſic viſibile ppinquius viſu citius deberet agere ſpēm ſuā in viſu q̄ꝫ viſibile magis remotū a viſu ꝛ ſic ēt deberet citius videri: mō hoc ē falſum: qꝛ ſi ſor. diſtat a me p quatuor pedes ꝛ plato per 8. ego aperiens oculos ita cito video Platonē ſicut ſortē qd̄ nō eſſet ſi viſibile ageret ſpeciē ſuā in viſuꝫ ſucceſſiue. ¶ 3° ſi predicta imaginatio eēt vera: tunc maior virt⁹ eēt minus limitata ꝛ minor virtus eēt magis limitata: modo hoc eſt falſum. nam tunc ſtelle non ita cito agerent lumen ſuum ptotum mediū ſicut luna: qd̄ tamē eſt falſuꝫ: poſtq̄ꝫ predictorum quodlibet ageť lumen ſuum p totū

medium ſubito:ꝯñia tenet ex eo:ꝙ cũ luna ſit maioris
virtutis:eſſet minus limitata ⁊ ſic citius produceret ſuũ
effectum:⁊ cum ſtelle ſint minoris virtutis eſſent magis
limitate:⁊ tardius agerent ſuũ effectũ.¶ 4° ſequit̃ vni-
uerſaliter nullã mutationem ſubitã nãliter eſſe poſſibi-
lem:cuius oppoſitũ poſtea videbit̃:ꝯñia tenet ex eo:ꝙ
quodlibet ens nãle eſſet limitatũ ad certum gradũ velo-
citatis ad producendũ ſuum effectuʒ.¶ 5° ſequeretur ꝙ
deducto omne impedimẽto extriſeco graue ſimplex nõ
poſſet moueri ad ſuum locũ nãlem:quouſq; eiꝰ mediuʒ
eſſet mediũ mundi.ꝯſequens eſt falſuʒ:probat̃ ꝯñia:nã
ſit agens ſimplex vniforme.Cuiꝰ totalis grauitas ſit.6.
⁊ limitatio eius ſit ſicut.3.⁊ deſcendit tñ diu ꝙ 3ᵃ eiꝰ pᵒ
ſit ab alia pte centri:⁊ ſit illa.c.⁊ reſiduum ſit adhuc ab
alia pte centri ⁊ ſit d.ita ꝙ centrũ ſit mediũ inter.c.d.tũc
clarum eſt ꝙ adhuc mediũ ipſius a.nõ eſt mediũ mũdi.
Sed probo ꝙ nõ vlterius deſcendit naʒ.c.qḋ eſt ab alia
pte centri reſiſtit ipſi.d.vna cũ totali limitatione ipſiꝰ:⁊
cum totalis limitatio ſit ſicut tria:⁊ ipſum c.ſit ſicut duos
⁊ cũ iſta ſimul ſint quinq;:⁊ cũ potentia motiua ipſius
ſit ſolum ſicut quatuor ſequit̃ ꝙ plus eſt ibi de reſiſten-
tia q̃ʒ de potentia motiua ⁊ per conſequens a.quieſcit ⁊
nõ vlterius mouetur:q̃uis tamen adhuc centrum gra-
uitatis non ſit centrum mundi:ergo ⁊c̃.⁊ per conſe-
quens concluſio vera.

Ad rõnes ad primam concedo ꝙ mouet̃ veloci-
tate infinita quacunq; reſiſtentia ſeclu-
ſa.⁊ quando dicebat̃ ẽ potentie finite:cõcedo.⁊ quum
dicebat̃:g̃ terminat̃ certa velocitate:veꝝ eſt cum reſiſtẽtia
ſine reſiſtentia non opʒ.¶ Ad ſecundã a cauſa finita ⁊c̃.
veꝝ eſt quum agit cũ reſiſtentia:quãdo aũt ſine reſiſtẽtia
nõ opʒ.¶ Ad tertiã nego ꝙ ergo ſit potentie infinite q̃-
uis hoc bene ſequeret̃ ſi poſſet mouere velocitate infini-
ta cum reſiſtentia.¶ Ad quartã dico ꝙ nãli nõ poteſt eẽ
aliquis motus velocior motu celi:ꝓpter hoc ꝙ nã mediorũ
non patit̃ tantã raritatem ⁊ ſubtilitatẽ ꝙ motus grauiũ
⁊ leuium p ipſa ſit velocior motu celi:nihilominus bene
fieret ſi media per que ſit motus poſſet quãtũcunq; ſub-
tiliari.¶ Ad q̃ntã dico ꝙ ſi aliquid mobile moueret̃ in
vacuo nullũ cauſaret calorẽ nam ex motu nõ cauſat̃ ca-
lor niſi per confricationem mobilis ad mediũ:mõ in va
cuo nulla fieret talis cõfricatio.¶ Ad 6ᵘᵐ dico ꝙ in loco
motu celi volũtas intelligẽtie tenet locũ reſiſtẽtie.¶ Ad
ſeptimã nego ꝙ ſi hʒ reſiſtentiã in motu locali extrinſecã
vnde cõmentator ſup 2° huius dicit ſimplex nõ habere
in ſe ꝑncipiũ actiuũ ſue alterationis:ſed bene actiuũ mo
tus localis:⁊ igit̃ nõ mirũ ſi habet reſiſtentiã intrinſecaʒ
in motu alterationis:⁊ non intrinſecam in motu locali.
¶ Ad octauam pʒ ex dictis in queſtione. Cõ.x

VTrum in omni motu grauiuʒ ⁊ le-
uiũ requirat̃ mediũ reſiſtẽs:
⁊ arguit̃ ꝙ nõ:illud qḋ impedit motũ nõ
requirit̃ ad ipſum:ſed ita eſt de medio reſi-
ſtente g̃:maior eſt nõ.⁊ minor pʒ q2 mediũ
reſiſtens retardat motũ:imo poſſet tantuʒ
reſiſtere ꝙ omnino tolleret motum.¶ 2° quãto mediuʒ
minus reſiſtit tãto motus ſit velocior ipſo:⁊ mediꝰ ſit mo-
tus in ipſo:g̃ ſi nihil reſiſteret videt̃ ꝙ optime fieret mo-
tus in ipſo:g̃ videt̃ ꝙ ad motũ fiendũ non requirat̃ reſi-
ſtentia medij.¶ 3° nullũ violentũ requirit̃ ad hoc vt mo-
tus ſit ſimplr̃ naturalis:ſed ſi requireret̃ mediũ reſiſtẽs
ad motum naturalẽ grauium ⁊ leuiuʒ illi motus nãles
nõ poſſent fieri ſine violẽta diuiſione medij:ſi g̃ nullum
violentũ requirit̃ ad motũ ſimpliciter naturaleʒ:ſequit̃
ꝙ diuiſio medij nõ requirit̃ ad motũ grauium ⁊ leuiuʒ:
⁊ per cõſequens nec mediũ reſiſtens.¶ 4° nullũ mediũ
requirit̃ ad motum grauiuʒ ⁊ leuium:ergo ꝯñia nota:
anteceds pʒ:quia nec hoc mediũ requirit̃ ad motũ na-
turalem grauium ⁊ leuiũ:nec illud quocunq; dato aliõ
ſufficeret.¶ 5° ſi queſtio eſſet vera:tũc mediũ reſiſteret in
deſcenſu grauiũ:⁊ in aſcenſu leuium:ſed hoc eſt falſum:
cõſequentia tenet:ſed falſitas antecedẽtis probat̃:quia ſi
mediũ reſiſteret ſequeretur ꝙ penſis duobus grauibus
equalibus equelibra ꝙ vnũ iſtoꝝ poſſet fieri additio ali-
cuius grauis abſq; hoc ꝙ aliqḋ adderet̃ alteri:⁊ tñ nõ fa-
ceret motum:probat̃ ꝯñia:ſint duo pondera.a.b.penſi
in equelibra ⁊ quodlibet illoꝝ habeat preciſe duos gra-
dus grauitatis:tunc ſi mediũ inferius reſiſtit:reſiſtat g̃ ſi-
cut vnũ:tunc apponat̃ ad.a.vnũ graue qḋ habeat vnuʒ
gradũ g̃uitatis:probo ꝙ nõ deſcendat:nã q̃uis totalis
grauitas in brachio:in quo eſt.a.ſit ſicut 3ᵃ ꝓp hoc ꝙ me-
dium quod eſt ſubtus reſiſtit ſicut vnum:⁊ b.ex alia pte
reſiſtit ſicut duo:mõ duo ⁊ vnũ ſunt tria:imo quod plus
eſt reſiſtentia eſt ſicut quatuor ꝓp hoc ꝙ in deſcenſu ipſiꝰ
a.non oportet ſolum diuidere medium ſub a.ſed etiam
ſupra b.in aſcenſu ipſius b.quare ⁊c̃.

In oppoſitũ videt̃ eſſe Ar.vnde dicit ſi nõ eẽt
medium reſiſtens:graue ſimplex
deſcenderet ſubito:modo contra naturã motus eſt motꝰ
fieri ſubito:ergo ſi nõ eſſet mediũ reſiſtens tolleret̃ natu-
ra motus grauiũ:⁊ leuium ſimpliciũ:⁊ nota ꝙ q̃ſtio in-
telligit̃ de grauibus nullum habentibus gradum leui-
tatis ⁊ ſimiliter de leuibus nullũ habentibus gradũ gra-
uitatis.Et quia in alia queſtione iꝓbata erat vna opi-
nio ſcilicet de limitatione potentie agentis grauium ⁊ le-
uium ſimplicium que volebat ſaluare motum grauiuʒ
⁊ leuium ſimplicium abſq; reſiſtentia extrinſeca:⁊ per cõ-
ſequens abſq; reſiſtentia medij.¶ Nũc improbande ſũt
alie imaginatiões quibus prima facie videtur poſſe ſal-
uari motum grauium ⁊ leuium ſimplicium abſq; reſi-
ſtentia medij:quibus improbatis reſpondendum eſt ad
queſtionem heſternam ⁊ hodiernam.

Quantum ad primum eſt vna imaginatio ꝙ ſi
nulla eſſet reſiſtẽtia medij:ſed p ima-
ginationẽ eſſet vacuuʒ adhuc graue ſimplex deſcenderet
ſucceſſiue:⁊ velocitate finita:propter hoc ꝙ impoſſibile
eſſet ipſum ſimul eẽ in termino a quo ⁊ termino ad quẽ
⁊ quia hoc eſt impoſſibile neceſſe eſt ipſum moueri ſuc-
ceſſiue de termino a quo ad terminum ad quem:ita ꝙ
incompoſſibilitas eſſendi ſimul in diuerſis locis eſt cau-
ſa finite velocitatis motus grauium ⁊ leuium ſimplici-
um circunſcripta inſiſtentia medij:⁊ iſti de iſta opinio-
ne dicant illam eſſe cauſam velocitatis finite motus celi
qui ſit abſq; aliqua reſiſtentia predicta.¶ Contra iſtam
opinionem arguitur nam ſm hoc nulla poſſet aſſigna-
ri ratio quare magis graue ſimplex circunſtantia reſi-
ſtẽtia medij moueretur tali gradu velocitatis:vnde ſi mo-
ueretur aliquo intenſiori adhuc non oporteret ipſum eſſe
in diuerſis locis:vnde quocunq; gradu velocitatis da-
to quo graue ſimplex moueretur amota reſiſtentia me-
dij propter hoc ꝙ non eſſet ſimul in diuerſis locis eſt da-
re in duplo intenſioreʒ:quo adhuc poſſet moueri quod
non eſſet ſimul in diuerſis locis.¶ Secundo ſequitur ꝙ
graue ſimplex moueretur in infinitum velociter circun-
ſcripta reſiſtentia medij:⁊ ſic adhuc ſequeret̃ illud:quod
predicta imaginatio pretendit fugere vnde probatur:q2
cum duplo gradu velocitatis ad gradum datum tollere-
tur mobile ſimul eſſe in diuerſis locis:⁊ cum quadru-
plo ⁊ cum octuplo:⁊ ſic in infinitum:ſed quocunq; gra-
du velocitatis dato ad quem nõ ſequitur mobile ſimul
eſſe in diuerſis locis moueri poteſt circunſcripta reſiſten-
tia medij:g̃ graue ſimplex i infinitũ velociter mouet̃ circũ-
ſcripta reſiſtẽtia medij.¶ 3° ſeq̃ret̃:ꝙ ablata reſiſtẽtia me-
dij g̃ue ſimplex maiꝰ debẽt tardiꝰ moueri q̃ʒ g̃ue ſimplex
minus:hoc eſt falſuʒ:ꝯñia tenet:ꝓpter hoc ꝙ maius in-
cõueniẽs eſt corpus magnũ ſimul eẽ in diuerſis locis q̃ʒ
corpus

corpus p armū. ¶ 4° quia potētie mouētis grauis ſimplicis ad talem compoſitionē terminoꝝ nulla eſt ꝓportio: ergo talis īcōpoſſibilitas terminoꝝ: ſeu eē̄ndi ſimul in diuerſis locis nō tenet locū reſiſtētie in motu grauiū ꝛ leuiū ſimpliciū: antecedēs pꝫ ex eo ꝙ talis incōpoſſibilitas terminorum nihil eſt: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ cuiuſcūqꝫ motus velocitas attēdit penes proportionē potētie mouentis ad ſuam reſiſtētiam: vel penes acceſſum: vel aliqd huiuſmodi. ¶ 5° ꝯſili rōne diſtātia formalis terminorū in alteratione deberet eē ſufficiens cauſa ſucceſſionis in motu alterationis: quacūqꝫ reſiſtētia alia preſcripta: modo hoc eſt falſum: conſequētia tenet in ſimili. ¶ 8° conſimiliter talis incompoſſibilitas deberet etiā facere ſucceſſionem in illuminatio͂e medij: modo hoc eſt falſuꝫ: naꝫ per Ar̄z in 2° de anima illuminatio medij fit ſubito ꝛ nō ſucceſſiue ſicut ſenſatio. ¶ Alia maginatio poteſt eē ꝙ amota reſiſtētia medij adhuc itelligētie regularent motū grauium ꝛ leuium ſimpliciū: ꝛ faciāt ipſum eē velocitatis finite ꝛ tante: quāta velocitate mouent ſuos orbes: ſed hoc nō videt ſtare pp hoc ꝙ intelligētie ſunt agentia vniuerſalia in productione effectuū cōtingentiū in iſtis inferioribꝰ: ꝛ non producunt talem vel talem effectum niſi limitarentur ab agentibus particularibus: mō circūſcripta reſiſtentia medij forma ſb̄alis grauis: nō plus eſſet limitata ad vnū gradū velocitatis ꝗ̄ ad aliū ſicut ꝑꝫ patere ex prius dictis: ergo nō pōt limitare intelligētiā ad mouendū plus tali gradu velocitatis ꝗ̄ alio. ¶ 2° cō ſimili ratione illuminatio deberet fieri ſucceſſiue pp talem regulationem intelligentiarū. hoc tamen eſt falſum. ¶ 3ª imaginatio poſſet eē talis ꝙ ſicut magnes ſuperiꝰ detentus aliqualiter retardat motuꝫ ferri magni ꝙ nō ſufficit retinere propter eius magnitudinē: ita in deſcenſu grauis celum aliqualiter trahit ad ſe ipſuꝫ graue ꝛ ꝓpter hoc deſcenderet ſucceſſiue adhuc omniū reſiſtentia medij circumſcripta: ſed hoc ſtare non poteſt: nā ſm̄ hoc nō poſſet ſaluari ſucceſſio in motu ignis ſurſuꝫ: ꝛ quanto celum plus traheret ipſum tāto velocius moueretur ad ipſum: ꝛ cum hoc ex inclinatiōe naturali appetit moueri ad ipſum. ꝛ ſimiliter non aſſignatur ibi aliqua cauſa faciens ſucceſſionem in motu ignis ſurſum reſiſtentia medij circumſcripta. ¶ 1° nam tunc graue poſſet fieri ita paruum ꝙ totaliter detineret a celo ꝛ non deſcenderet totali reſiſtētia medij preſcripta: quod videt falſuꝫ. ¶ 3° ſequeretur ꝙ celum violentaret ipſum graue: pꝫ hoc: qꝛ traheret ipſum ꝗ̄ naturalē ſuaꝫ inclinationē. ¶ 4ª imaginatio poteſt eē ꝙ ptes grauis impediant ſe inuiceꝫ ita ꝙ quilibet inclinat deſcendere ꝑ lineam breuiſſimaꝫ: ꝛ cum ſolum ꝑ talem deſcendat pars media ipedit ptes laterales: ꝛ ꝑ tale impedimentū partium adinuiceꝫ ſimplicia mouent ſucceſſiue reſiſtentia medij circumſcripta ſed hoc ſtare non poteſt primo qꝛ dicit ꝙ quelibet pars ipſius grauis tendit deſcēdere per lineam breuiſſimam hoc non valet ex eo: ꝙ non quelibet hoc appetit vt cētrū eius fit centrū mundi: quia hoc eſt impoſſibile. ¶ 2° naꝫ totum aſcendit vt mediū eius fiat medium mundi. ꝛ ad hoc omnes ptes tendunt vt mediū totius. ꝛ hoc mediuꝫ grauitatis cuiꝰ ſunt ille ptes fiat mediū mundi pp hoc ꝙ vna non impedit aliā. ¶ 3° vna non mouet ꝯ̄ aliam: ergo nō impedit aliam: aſſumptū pꝫ de aqua cuiꝰ ptes ſuperiores nō cōprimunt nec deprimūt inferiores. ¶ 4° ſequeret ꝙ corpus maius tardius deſcēderet ꝗ̄ corpꝰ minus: ſed hoc eſt falſuꝫ ceteris paribꝰ: ꝓbat ꝯñtia ex eo ꝙ in corpore magno plures ptes ſunt ſibi inuicē reſiſtētes ꝗ̄ in corpore puo. ¶ 5° ſequit ꝙ .x. lapides ꝯiūcti tardiꝰ deſcenderent ꝗ̄ vnus eoꝝ ſed hoc eſt falſum: ꝛ ꝯ̄ experientiā: ꝛ ꝯñtia patet qꝛ mutuo ſe ipedirēt. ¶ 5ª imaginatio poſſet eē imaginādo graue vel leue ſimplex diuidi ſm̄ latitudinē ita ꝙ inferius eē vna ps multū tenuis ꝛ ſupra ptes ſpiſſiores: ꝛ qꝛ ille ptes magis tenues nō appetūt deſcendere tanta velocitate quāta ptes ſuperiores ipe reſiſtunt ptibus ſuꝑioribus ꝛ per talē reſiſtentiā illud totale graue ſimplex mouet ſucceſſiue circūſcripta reſiſtētia medij. ¶ Iſta imaginatio iꝓbat vt precedens. ¶ 6ª imaginatio ꝙ figura eſſet cā ſucceſſionis ꝛ velocitatis ꝛ tarditatis maioris vel minoris: hoc bene verꝫ eſt in medio reſiſtente: ſꝫ tamē circumſcripta reſiſtentia medij figura nihil ad tale factum deſeruiret vt patet: ergo ꝛc̄.

Quantum ad ſecundū fit prima ꝯcluſio qꝛ grauia ꝛ leuia ſimplicia nō habēt reſiſtētiā intrinſecā quo ad eoꝝ motū: pꝫ nā ſi ſic hoc eēt aliquo iſtoꝝ modoꝝ ꝑdictoꝝ. ſed h̄ non: ergo. ¶ 2ª ꝯ̄ ad motū grauiū ꝛ leuiū requirit reſiſtētia extrinſeca ſicͤ ē reſiſtētia medij vel hꝰ: ꝓbat ex eo ꝙ oīs motus ſequit ꝓportionē poꝰ mouētis ad reſiſtētiā ꝛ ꝑ ꝯñs ad oēm motū reqrit reſiſtētia. Cū ḡ grauia ꝛ leuia nō hēant reſiſtētiā intrinſecā ſeqt ꝙ ad eoꝝ motū requirit reſiſtētia extrinſeca: ergo ꝛc̄.

Ad rōnes ad ꝑmā dico ꝙ reſiſtētia extrinſeca: ꝛ qñcūqꝫ nō ipedit motū: ſed bñ facit motū nō eē ita velocē ſicͭ reſiſtꝰ minor: vñ ad h̄ ꝙ fiat motꝰ reſiſtētia nō dꝫ eē mīma: nā tūc eēt qes ꝛ nō fieret motꝰ ꝛ dꝫ eē aliquāta qꝛ ſi eēt mīma ita tolleret motꝰ pp minimā velocitatē vñ oīs motꝰ dꝫ eē finite velocitatis ex h̄ pꝫ ad 2ᵘᵐ. ¶ Ad 3ᵘᵐ dico ꝙ ad motū nālē nō reqrit aliqd violentū mobili. ſꝫ bñ aliq̄ violētia: puta medij diuiſio. ¶ Ad q̄rtū dico ꝙ ꝗuis nullū mediū reqrat: tñ reqrit mediū: vñ ly reqrit ꝯfundit terminū cōem ſequenteꝫ ſe: puta ly mediū ꝯfuſe tantū. ¶ Ad qntā ꝯcedit illud qḋ ꝓbat ipſa.

¶ Tex. cōmēti. lxv.

¶ Amplius ſi vacuum eſt aliquid vt locus ꝛc. Q̄ō. xj.

Queritur nunc vndecimo vtrum ſi vacuū eēt graue moueretur in ipſo: ꝛ arguit ꝙ ſic: qꝛ ſi vacuū eēt: ꝛ in ipſo eēt poſitū graue mixtū: vtiqꝫ illud deſcēderet ſucceſſiue pp reſiſtētiā intrinſecaꝫ quā hēt. ¶ 2° omne corpus dum eſt extra locū ſuū nālem mouet vel incipit moueri ad illū: ergo ſi eēt aliqḋ graue extra locū ſuum nālē poſitum in vacuo moueret ad illum: ꝛ per cōſequēs graue moueret in vacuo ſi eſſet. ſ. ad locum ſibi nālem ſi nō eēt impedimētuꝫ. ¶ 3° omne appetens aliquem finem conſequit illum cū nō fuerit impedimētum: ſed graue quū eſt extra locum naturaleꝫ appetit eē in illo tanꝗ̄ in fine: igit mouet ad ipſum ſi nō eſſet impedimētuꝫ: ꝓpter hoc ꝙ nō poteſt ſequi illum finē niſi per motuꝫ. ¶ 4° graue velocius mouetur per aereꝫ: ꝗ̄ per aquā pp hoc ꝙ aer eſt ſubtilior ꝛ minus reſiſtit ꝗ̄ aqua: ꝛ cuꝫ in vacuo nulla penitus eēt reſiſtētia videt ꝙ graue optime deberet moueri i vacuo. ¶ 5° ſi vacuo exiſtēte graue non moueret in ipſo ſequit ꝙ hoc ſolum eēt ꝓpter defectū reſiſtētie: ſed hoc nō: quia aliqḋ corpus luminoſum bñ illuminat aliqḋ ſpatiū ſucceſſiue: pꝫ de corpore luminoſo moto localr̄. ꝛ tamē nihil plus ſibi reſiſtit: ergo videt etiā ꝙ graue ſimplex vel leue poſſet moueri i vacuo abſqꝫ hoc ꝙ aliqḋ ſibi reſiſtat: ſilr̄ celuꝫ mouetur ſucceſſiue ꝛ tñ mouēti celū. ſ. itelligētie nihil reſiſtit: vnde dicit ꝙ ad ſucceſſionem nō requirit reſiſtentia: quare ꝛc̄.

In oppoſitū videt eē Ar̄z. qui vult ꝙ ſi vacuū eēt graue ſimplex non moueret pp hoc ꝙ nō eēt rō quare plus moueret ad vnaꝫ differētiā ꝗ̄ ad aliā: ꝛ ſi vacuū eēt graue poſitū in ipſo moueret in inſtāti. mō h̄ iplicat ꝯ̄dictionē ꝙ motꝰ fiat in inſtāti. ¶ Ad iſtā q̄ōnē ꝑmo rñdendū eſt ſicut v̄ba ſonāt: 2° aliter formando q̄ōnē rñdendum eſt ad intētionē querētium

ipſum: vt prius declaratur.

Quantum ad primū ſit prima ɔcluſio hec eſt falſa: ſi vacuū eēt graue moueret i ipſo: pbať: q2 eſt vna ɔditionalis cuius añs pōt eſſe verū ɔñte exiſtēte falſo: ʒ per ɔñs eſt falſa añs pʒ: ſi per poᵃᵐ dei totum qḋ eſt inter latera celi annihilareť: ʒ ꝙ nullū eēt graue: tunc hec eſt vera vacuū eſt: ʒ mi hec eſt falſa graue mouetur in ipſo. ¶ 2ᵃ ɔcluſio ſilr hec eſt falſa. Si vacuū eēt graue nō moueret in ipſo pʒ: nam ēt hec eſt vna ɔditionalis: cui⁹ argumētū pōt eē verū ɔñte exiſtente falſo qḋ pʒ: nam per poᵃᵐ dei pōt eſſe vacuū mō pdicto: ʒ poſſet cauſare de nouo vnū mixtū: qḋ tangeret ɔcauum orbis lune: qḋ moueť per illud vacuū: tunc hec eēt vera: vacuū nō moueť in eo. ¶ Cōtra iſte ſunt due ɔdictorie. Si vacuū eſſet graue ſimplex moueret in ipſo: ſi vacuū eēt graue ſimplex nō moueret i ipſo. ʒ ſic nō videť ꝙ ambe ſint falſe cui⁹ oppoſitū dicunt ɔnes. ¶ Rñdeť ꝙ nō ɔtradicunt. Sed ɔtradictoria iſtius: ſi vacuū eēt graue ſimplex moueret in ipſo: ē iſta: nō ſi vacuū eſt graue ſimplex moueret in ipſo: ʒ iſta eſt vera: nam ſignificat nō eē ſicut ſignificať per iſtā: ſi vacuū eſt graue ſimplex moueť in ipſo ʒ hoc eſt verum ſicut patet ſatis ʒc̄.

Quantum ad 2ᵐ queſtio poſſet formari verū ſi vacuuʒ eſſet graue poſſet moueri in ipſo. Et tunc adhuc diſtinguendū de vacuo dupliciter: primo mō pro corpore qḋ prius erat plenū: modo vacuū verbi grā: ſi per potentiaʒ dei terra ʒ aqua annihilarenť aere ʒ igne ʒ celo manentib⁹ diceremus aerē eē vacuū: ʒ ſilr totum aggregatū ex aere: ʒ igne ʒ celo. ¶ Alio mō capiť vacuū pro ſpatio imaginato īter latera vacui: pmo mō dicit recte ſicut locus qñq; capiť pro ɔtinente ʒ circūdante locatū: qñq; vero p dimenſione ſeparata ita ꝓportionabiliter dicať de vacuo. ¶ Tūc ſit prima ɔcluſio accipiendo vacuū primo modo adhuc graue ſimplex poſſet moueri in ipſo: pʒ hoc nam terra ʒ aqua deſtructa: ſicut poſitū eſt in caſu pdicto: ſi aliqḋ graue poneret ad ſperaʒ ignis deſcēderet ſucceſſiue per aerē vſq; ad ɔcauū aeris: pp̄ h̄ ꝙ hēt ſufficientē reſiſtētiā in aere vacuo. ¶ 2ᵃ ɔcluſio: accipiēdo vacuū 2° mō ſicut ſolet cōiter accipi in iſto ꝓpoſito graue mixtuʒ bñ moueret in ipſo ſucceſſiue: pʒ hoc naʒ ſit vnū graue mixtū cuius grauitas ſit ſicut duo: ʒ leuitas ſicut vnū: ʒ attingat cōcauum aeris ipm deſcēdet ſucceſſiue: donec i iſto vacuo mediū grauitatis ei⁹ ſit mediū mūdi: pp̄ hoc ꝙ hʒ reſiſtentiā intrinſecā: hʒ enim vnū gradū leuitatis inclinantē ſurſum: ʒ duos grauitatis inclinātes deorſum. ¶ 3ᵃ ɔcluſio in aliquo caſu graue mixtū velocius moueť in pleno ꝙ̄ in vacuo: probať: nam ſit vnū mixtuʒ ex terra ſicut tertia: ʒ aere ſicut duo: ʒ ſit totum annihilatū quod eſt infra ſperaʒ ignis: tunc ponať illud graue ad ſperaʒ ignis: que reſiſtat illi graui ſicut vnum: tūc quia tam ex parte terre ꝙ̄ ex parte aeris eſt extra locum ſibi naturaleʒ: ʒ tam ex parte terre ꝙ̄ ex parte aeris appetunt deſcēdere per ignē: ʒ ſic tota potentia motiua eſt ſicut quinq;: quia terre tria ʒ duo aeris: ʒ ſolū reſiſtētia medij eſt ſicut vnū ſicut poſituʒ eſt in caſu: ergo hoc moueť per ignē ſeu per plenū a ꝓportione dupla: deinde quū venit vbi eſt locus nālis aeris ſi nō eēt vacuū ille aer: vt duo incipit reſiſtere terre: vt tria: ꝓpter hoc ꝙ aer appeteret ibi manere: ſed quia in illo mixto dominať terra illud mixtū vlterius deſcēdet ita ꝙ tunc ſolū terra mouet ʒ aer reſiſtit ibi vbi prius in medio pleno ambo mouebant: ʒ ſic illud mixtum vlterius deſcēdet in vacuo a ꝓportione triū ad duo: que eſt multo minor ꝙ̄ ꝓportio dupla. ʒ per ɔñs motus qui illam ꝓportionem cōſequiť: ʒ ſic in vacuo eſt multo tardior motus eiuſdē mixti ꝙ̄ erat in pleno. ſ. per ignē: vt ſi ꝓprie volumus loqui ꝙ̄ erat in medio reſiſtēte: iuxta hoc ſequiť ꝙ motus nālis alicuius grauis pōt eſſe velocior in pn° ꝙ̄ in fine: verbi grā: nam ſit vnū mixtuʒ ex quatuor elemētis quod habeat vnum gradum de igne: vnum de aere: vnum de aqua: ʒ quatuor de terra ʒ totū in preter illud mixtum ſit annihilatū quod eſt inter latera celi: ʒ ponať illud mixtū vbi erat ignis: tunc illud mixtū deſcendet a ꝓportione ſextupla: pʒ hoc naʒ rōne vnius gradus ignis appeteret ibi manere. Sʒ rōne quatuor graduū terre: ʒ rōne vnius gradus aque: ʒ vnius aeris appetit deſcēdere: deſcēdat igiť a ꝓportione. 6. ad vnū: que eſt ſextupla: qñ aūt peruenit vbi erat aer: tunc etiā rōne aeris appetit ibi manere: ʒ ſic tam vn⁹ gradus ignis ꝙ̄ vnus gradus aeris reſiſtunt alijs quinq; gradibus. ſ. quatuor gradib⁹ terre vni gradui aque: ʒ ſic ſolū mouent duo ʒ reſiſtunt duo vbi prius mouebant ſex: ʒ reſiſtebat ſolū vnus: ergo nunc motus eſt tardior ꝙ̄ in principio: quia proportio minor. ¶ Deinde quū illud mixtuʒ veniet vbi erat aqua incipiunt reſiſtere tres gradus: quatuor gradibus: tunc enim tam aqua ꝙ̄ aer ʒ ignis reſiſtunt terre: ita ꝙ ſoluʒ quatuor gradus terre manēt: ʒ alij tres gradus reſiſtunt. Et cum huius deſcenſus grauis ſit motus nālis: ſequiť motū nālem fuiſſe tardioreʒ in fine ꝙ̄ in principio. Sed dices: quid igiť diceť de cōmuni dicto. ſ. ꝙ motus nālis eſt velocior in fine ꝙ̄ in principio: poteſt dici ꝙ hoc naturaliter eſt verū de motu grauiū ʒ leuiū ſimplicīū: non tñ de motu grauiū ʒ leuiū mixtoꝝ. ¶ 4ᵃ ɔcluſio ſi vacuū eēt graue ſimplex poſſet moueri i ipo ſucceſſiue: vbi grā: poſito ꝙ totū quod eſt infra concauū orbis lune eſſet annihilatuʒ excepto vno paruo graui: vniť graui: vbi grā: pedale cuius vna quarta eſſet ab vna parte mediū mundi: ʒ reſiduū eſſet ab alia: tūc illud graue moueret taʒ diu ꝙ mediū eius fieret mediū mūdi: ʒ p totū mouet minor pars illius que eſſet ab vna parte medij mundi reſiſteret reſiduo: ꝓpter hoc ꝙ violenter pelleret a medio mundi oīa iſta intelliguntť ſuppoſito ꝙ a grauib⁹ circūſcribať appetitus quo appeterent replere vacuū ſi eēt ʒ ꝙ obtineant appetitū eius nālem. ſ. appetitū eſſendi in locis ſuis ꝓprijs. ¶ Et ſit 2ᵃ ɔcluſio hec ſuppoſito qḋ iam dictum eſt: ʒ hoc totū qḋ eſt ifra latera celi eēt annihilatū excepto vno graui qḋ tangeret ɔcauū celi illud infinitū velociter deſcēderet: pbať: q2 pluſꝙ̄ in duplo velocius aliquo deſcēderet certa velocitate ʒ pluſꝙ̄ in quadruplo velocius ꝙ̄ illud idem: ʒ pluſꝙ̄ in octuplo: ʒ ſic in infinitū pp̄ hoc ꝙ deſcēderet ſine reſiſtētia taʒ intrinſeca ꝙ̄ extrinſeca. ¶ 2ᵃ ſi deſcēderet aliqua certa velocitate: tūc deſcēderet ab aliqua certa ꝓportione potētie mouentis ad reſiſtentiā: ſed hoc eſt falſum: falſitas patet ex eo ꝙ nihil ſibi reſiſteret: ʒ tenet ɔñtia ex eo ꝙ oīs certa velocitas ſequiť aliquam proportionē mouentis ad reſiſtentiā ſaltem in mouentibus nō voluntarijs. Sed dices: ſi graue ſimplex deſcēderet in vacuo infinite velociter tunc graue ſimplex nō moueret in vacuo: ʒ ſi moueret: cum omnis motus ſit in tempore tūc moueret in vacuo in tempore ʒ p ɔſequens nō in inſtanti cuius oppoſitum dicit Ar. Reſpondeť ꝙ ſi deſcenderet in infinitū velociter in vacuo ʒc̄. concedo ɔſequētiā: ſed nego antecedens nō enim dixi in queſtione ꝙ deſcēderet in infinitū velociter: ſed dixi ꝙ in infinitum velociter deſcenderet: modo prima eſt falſa: ʒ 2ᵃ vera: nec prima ſequiť ad ſecūdaʒ ex eo ꝙ in prima ly deſcēderet teneť determinate: ſed in ſecūda confuſe tñ: ꝓpter hoc ꝙ hoc ſincathegorema infinitū in ſecūda precedit: in prima vero ſubſequiť. ¶ Adhuc diceres ꝙ ſi graue ſimplex in infinitū moueret in vacuo ſequereť ꝙ reſiſtentia quantūcūq; eſſet parua eſſet potētie infinite: hoc autem eſt falſuʒ: probať ɔſequētia: q2 poſſet demere ab alio ſimplici aliquātō gradu velocitatis ʒ duplū ad illū ʒ quadrum ad ſecūdum ʒ ſic in infinitū: ʒ ſic poſſet demere a gradu ſimplici infinitam velocitatem: qua ipſum moueretur in vacuo: ſed hoc facere eſt potentie infinite: quia

demere

demere ab aliquo aliquem gradum velocitatis eſt ali-
cuius potentie: et demere ab ipſo duplũ: eſt maioris po*:
et ſic vltra: ergo demere ab ipſo infinitã velocitatẽ eſt po-
tentie infinite. ¶ Pro ſolutiõe illi⁹ argumẽti dico ꝙ ſi alı̃
qđ infinitẽ velociter moueṫ cũ reſiſtẽtia: tunc bene ꝯcedo
ꝙ illud quod faceret ipſum finite velociter moueri eſſet
potẽtie infinite. ſi vero aliqđ in infinitũ velociter moueret
ſine reſiſtẽtia: tunc dico ꝙ illud qđ faceret ipm̃ finite velo
citer moueri nõ oportet ꝙ illud ſit potentie infinite: et ex
hoc ad argumentum.

Ad rationes principales. ad primã iſta bñ pro
bat de graui mixto ꝙ illud mo-
ueretur in vacuo ſucceſſiue: et finita velocitate: et hoc dixit
vna ꝯcluſio. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo antecedens: vñ bñ ꝯcedo ꝙ
graue ſimplex in vacuo incipit moueri ad ſuũ locũ nãlẽ:
et in infinitũ velociter moueṫ ad ipſuz: ſed nõ ſequiṫ: ergo
mouetur ad ipm̃ in infinitũ velociter ex eo ꝙ arguiṫ a ter-
mino ſtãte ꝯfuſe tm̃: ad eundẽ ſtantẽ determinate. ¶ Ad
3ᵐ dico ꝙ cum illa rõne bñ ſtat vltima concluſio ꝙ alie
ꝯnes ſibi repugnãt. ¶ Ad 4ᵐ ſolua eſt in p̃cedẽti qõne.
¶ Ad 5ᵐ hoc eẽt ꝑpter defectũ reſiſtẽtie etc̃. Unde ꝯcedo
ꝙ ſic: et quum dicebaṫ de corpore luminoſo: dico ꝙ ſi ali
quod corpus luminoſum illuminat aliqđ ſpatiũ ſucceſ-
ſiue quo ad partes quantitatiuas illius ſpatij: hoc non eſt
ꝑpter reſiſtentiã: ſed ꝑpter motum localem corporis lu-
minoſi: vel illius quod ſucceſſiue illuminatur: et quum
dicebatur de celo dico ꝙ ibi voluntas intelligentie mo-
uentis tanto gradu velocitatis tenet locum reſiſtentie.

Queſtio. xij.

V Trum ſi vacuũ eſſet aliquid poſſet
moueri in ipſo velocitate fi-
nita ſeu motu alterationis: et arguiṫ primo
ꝙ nõ motu locali: naz ſi ſic hoc maxime vi
dereṫ de motu locali mixtoꝝ: ſed hoc nõ: qꝛ
mixta nõ mouenṫ niſi ad motuz elementi
ꝑdicentis in ipſo: ſꝫ nullũ elementũ moueṫ in vacuo:
velocitate finita: ſicut dictuz eſt in alia qõne et hoc ꝑpter
defectuz tam reſiſtẽtie intrinſece q̃ꝫ extrinſece: ergo etiam
videtur ꝙ nec mixtũ. Et ꝯfirmatur: nam capiaṫ vna por-
tio terre pure et capiaṫ vnum plumbũ quod ſit grauius
iſta terra: tunc illa nõ deſcẽdit in vacuo velocitate finita:
ſed infinitã velocitate deſcendit: ergo nec illud plumbũ:
ex quo grauius eſt deſcẽdet velocitate finita. ¶ 2° ſi ſit h̃
maxime videretur motu alterationis. ex quo ad illũ nõ
requiriṫ reſiſtẽtia extrinſeca. ſed hoc nõ: qꝛ motus localis
qui eſt p̃mus motuũ: nõ poſſet fieri in vacuo: ergo videṫ
ꝙ nec motus alterationis ergo etc̃.

In oppoſitũ argr̃: nã ſi eẽt vacuũ adhuc homi
nes poſſent ambulare ſup terrã:
q̃ꝫuis aues nõ poſſent volare: verꝫ ẽ ꝙ hões nõ diu poſ
ſent ambulare ꝑꝑ h̃ ꝙ nõ diu poſſent viuere ꝑꝑ defectũ
reſpirationis: ſimilr̃ ſi aliqua aqua calefacta poneret in
vacuo ipſa alteraret ſe ad frigiditatẽ ꝑ̃orẽ: ergo vı̃ ꝙ taz
mot⁹ localis q̃ꝫ motus alterationis poſſet fieri in vacuo
ſi eſſet ex alio: nam ſicut dictũ eſt in alia qõne mixta poſ-
ſent moueri ĩ vacuo: qꝛ hñt reſiſtẽtiã intrinſecã. breuiter di
co ꝙ nunq̃ꝫ experti ſum⁹ vacuũ eẽ: ĩõ nõ bñ ſcim⁹ qđ fo-
ret ſi vacuũ eẽt: nihilominus videndũ eſt qđ tunc fieret vñ
videmus ꝙ entia nãlia mirabilr̃ patiunṫ violẽtiã ne fiat
vacuũ: videmus. n. ꝙ ſi aliqua fiſtula poniṫ ad aquã. Et
ſi extrahiṫ aer de fiſtula ꝙ aqua inſequiṫ aſcẽdẽdo appe-
tens manere ꝯtigua aeri ne fiat vacuũ. ¶ Ideo ſit p̃ª ꝯclu
ſio ꝙ ſi de⁹ totũ qđ eſt īfra duos iſtos pietes annihilaret
in infinitũ velociter: iſti duo parietes ꝯcurrerẽt ad euitãdũ
vacuũ: ꝓbaṫ: nã dictũ ẽ entia nãlia appetere euitare va-
cuũ: et īclinaṫ ad h̃ ex eoꝝ nã: vel ĝ appetũt: vł īclinanṫ ad
hoc finite vel infinite: ſi infinite velociter latera iſtoꝝ ꝯcurre
rent et ſic hẽtur intentũ: ſi aũt ſolũ finite ſeqṫ ꝙ virtus fini-
ta po* et appetit⁹ iſtoꝝ parietũ poſſet tenere iſtos pariẽs
ne cõcurrerent: et ſic virt⁹ finita poſſet ꝯſeruare vacuum:
imo augeṫ: vt ſi talis virt⁹ maior ꝯſeruaret iſtos parietes:
mõ hoc eſt falſum ex eo ꝙ ſolũ de⁹ poſſet ꝯſeruare auge-
re et facere vacuũ. ¶ Sꝫ dices nullus eſt appetit⁹ infinitus
in iſtis īferiorib⁹: ꝗ nõ opꝫ ꝙ ſi fieret vacuũ ꝙ entia nãlia
mouẽtia infinite appetãt illud euitare. ¶ Rñdeṫ ꝯcedẽdo
ꝙ de facto nullus eſt appetit⁹ infinit⁹ in iſtis īferiorib⁹: tñ
ſi de⁹ faceret vacuũ: tũc entia nãlia infinite appeterẽt iſtud
euitare: ſi dimitterenṫ ſue nature: et h̃ eſt qđ cõiter dr̃ nã i-
finitum abhorret vacuũ: imo anteq̃ꝫ maneret vacuũ ce-
lum deſcẽderet et repleret. ¶ 2ª ꝯcluſio ſi eẽt vacuũ iter ce-
luꝫ et terrã: et eẽt aliq̃ ſupficies plana: que eq̃ diſtãs a cen-
tro ſup quã eẽnt due ſpere graues: vna. a. et alia. b. et. a. eẽt
grauior q̃ꝫ. b. tũc q̃cũqꝫ virt⁹ pua quãtũcũqꝫ poſſet infini-
tum facilr̃ mouere quãlibet iſtaruz ſperaꝝ: ꝓbaṫ ſup iſta
ſupficie: ꝓbaṫ. nã q̃libet iſtaꝝ ſperaꝝ tãgeret illã ſupficieꝫ
in pũcto: et ſic q̃libet medietas ponderaret ꝯ aliã equalr̃
ſicut duo pondera in eq̃libra et cũ q̃libet exceſſus ſufficiat
ad motũ: ſeqṫ quãlibet virtutẽ quãlibet iſtaꝝ ſperarũ in
infinitũ facilr̃ poſſe mouere. Uerꝫ ẽ tñ ꝙ h̃ nõ eẽt in pleno:
qꝛ tũc pellenti nõ ſoluꝫ reſiſteret vna ſperaꝝ: ſꝫ ẽt aer: et ſic
in aere nõ quãtũcũqꝫ pua virt⁹ poſſet pellere et mouere
iſtas ſperas. ¶ 3ª ꝯcluſio: q̃ꝫuis quãtũcũqꝫ pua virt⁹ poſ
ſet iſtas ſperas mouere in vacuo: nulla tñ virt⁹ finita eq̃-
li velocitate moueret magnã ſicut paruã: hoc declaratur
in nũis: naꝫ ſit ſic ꝙ in ſpera. ſ. in. a. vna medietas trahat
ꝯtra aliã ſicut duo ꝯ duo et iſup pua puta. b. vna medie-
tas trahat ꝯ aliã ſicut vnũ ꝯ vnum: et ſit po* ſicut vnũ in
maiori ꝓportiõe mouet puã q̃ꝫ magnã et p ꝯñs veloci⁹: et
vñ mouet puã a ꝓportione dupla: et magnã a ꝓportione
ſexqaltera: naꝫ cũ illa virt⁹ incipit mouere puã: vna illaꝝ
medietatũ ꝯcurrit ſecũ in mouẽdo aliã: et cũ q̃libet illarũ
medietatũ ſit ſicut vnũ tota po* pue motiua erit ſicut duo
et reſiſtẽtia ſicut vnũ. mõ duoꝝ ad vnũ eſt ꝓportio dupla:
in motu aũt ſpere magne po* totalis po* motiue eſt ſicut
tria reſiſtẽtia ſicut duo. mõ ꝓportio triũ ad duo eſt ꝓpor
tio ſexqaltera. ¶ 4ª ꝯcluſio ſilr̃ ſi eẽt aliqua equelibra ſu
ſpenſa in vacuo pondus mai⁹ nõ obſtãte ꝙ graue ſim-
plex deſcẽderet ſucceſſiue: ꝓꝫ h̃: qꝛ q̃ꝫuis nõ hẽet reſiſtẽtiã
intrinſecã nec reſiſtentiã extrinſecã: quãtũ eẽt ex pte mediȷ
tñ hẽet reſiſtẽtiã extrinſecã: quãtũ eſſet ex pte ponderis ꝯ
penſi. ¶ 5ª ꝯcluſio ſuſpẽſa aliqua eq̃libra in vacuo et ap-
penſis duob⁹ ponderib⁹ eq̃ grauibus graue quãtũcũqꝫ
fuerit appoſitũ vni facit ipm̃ deſcẽdere hui⁹ rõ eſt: qꝛ q̃li
bet exceſſus ſufficit ad motũ: verũm ſic nõ eẽt in pleno vt
dictũ eſt p̃us: vñ ſi q̃libet iſtoꝝ duoꝝ ponderꝝ eẽt graue
ſicut duo et mediũ reſiſteret ſicut vnũ: et vni iſtoꝝ ponde-
rum addereṫ ſicut vnũ: nõ ꝑpter hoc deſcẽderet: aliter. n.
a ꝓportione maioris equalitatis fieret motus ſicut p̃us
declaratũ eſt. ¶ 6ª ꝯcluſio: ſi eẽt aliqua tabula trãſuerſalr̃
poſita in vacuo ſupra quã poneret vnuꝫ graue ſimplex
ſphericũ deſcẽderet ſup ipaꝫ ſucceſſiue velocitate finita: ꝓꝫ
hoc: ex quo nõ poſſet deſcẽdere per lineã rectã deſcẽderet
natãdo: et vna pars eleuaret aliã: et tũc illa pars que ele-
uareṫ violenter teneret locũ reſiſtẽtie. ¶ 7ª ꝯcluſio q̃ꝫuis
maſſa plũbea ponderaret plus in eq̃libra q̃ꝫ aliqua aq̃
ſimplex. tñ ſi ambo ponerenṫ in vacuo aqua ĩ infinitũ ve-
lociter moueret vel deſcẽderet: plũbũ aũt deſcẽderet ſuc-
ceſſiue: ꝓꝫ hoc: qꝛ plũbũ q̃ꝫuis nullã hẽet reſiſtẽtiã extrin
ſecam: tñ qꝛ eſſet mixtuꝫ hẽet reſiſtentiã extrinſecã: aqua
aũt nõ hẽet reſiſtentiã: nec itrinſecã: nec extrinſecam. ¶ 8ª
ꝯcluſio mixta cõſimilis cõpoſitionis equalr̃ mouenṫ in
vacuo: ſꝫ nõ equalr̃ in pleno: p̃mũ ꝑꝫ: ex quo eſſent ꝯſilis
mixtionis: ꝯſimilis eſſet propoꝛtio motiue potentie ſup
totam reſiſtentiam in vno ſicut in alio: ex quo nõ hẽnt
reſiſtentiã niſi intrinſecã: ſed ſi deſcẽderent ex ꝯſimilibus
propoꝛtionibus: et tunc etiã deſcenderent ex conſimilibus

velocitatib⁹:2ᵐ pꝫ:nã ſit vnũ mixtũ:cuiꝰ grauitas ſit ſicᵗ q̃tuoꝛ: ⁊ ſit illud a.deinde ſit aliud mixtũ.b.cuiꝰ grauitas ſit ſicut quatuoꝛ:⁊ leuitas ſit ſicut duo:tũc.a.⁊.b.ſunt ꝯſil'is mixtionis.ponaẽ ergo ad mediũ reſiſtẽs ſicut vnũ: pbo ꝙ.a.deſcendit velocius q̃ꝫ.b.pꝫ:q2 ex maioꝛi ꝓpoꝛtione poᵗ mouẽtis ad reſiſtẽtiã:cõputãdo.n.reſiſtẽtiã intrinſecã ⁊ extrinſecaꝫ ſimul tota reſiſtẽtia.a.eſt ſicut duo ⁊ potentia motiua ſicut.8.in.b.vo tota reſiſtẽtia eſt ſicut tria:⁊ poᵗ motiua ſicut quatuoꝛ:mõ maioꝛ eſt pꝛopoꝛtio 8.ad duo q̃ꝫ ſit pꝛopoꝛtio quatuoꝛ ad tria. ❡9ᵃ concluſio in vacuo poſſibilis eſſet alteratio ſi vacuũ eẽt:pꝫ hoc: naꝫ ſi eẽt vacuũ ⁊ poneret ad ipſuꝫ aqua calefacta:illa ab intrinſeco alteraret ſe ad frigiditatẽ pꝛioꝛẽ.❡10ᵃ ꝯcluſio ſi vacuũ eẽt nõ eſſet poſſis in ipſo alteratio ab extrinſeco niſi tunc agens ⁊ paſſuꝫ eẽnt immediata: vnũ eoꝝ nõ attingeret in reliquũ:⁊ hoc eẽt ꝓpter defectũ deferẽtis ⁊ recipientis itermedij actionẽ alicuiꝰ iſtoꝝ:⁊ ideo ſi vacuũ eẽt inter nos ⁊ celũ nõ viderem⁹ aſtra:nec aſtra nec celũ:⁊ hoc eſſet ꝓpter defectuꝫ medij per qḋ deberent multiplicari ſpẽs viſibiles ⁊ ſil'r ſi iter te ⁊ me eẽt vacuũ quãtũcũqꝫ ego clamarẽ tu nõ audires nec videres me:hoc totũ eſſet pꝛopter defectum medij ⁊c̃.

Ad rõnes pꝛincipales.ad pꝛimam dico ꝙ q̃uis mixta moueant ad motũ elemẽti ꝑdominãtis in eo:nõ tñ tanta velocitate ſicut moueret illud elemẽtũ ſi eẽt ſeparatũ ab ipſis. ❡Ad ꝯfirmationẽ pꝫ ex q̃one.❡Ad 2ᵐ dico ꝙ imo aliquis motꝰ localis fieret in vacuo ſi eẽt:vel ſaltẽ poſſet fieri:⁊ ſic negãdũ eſt illud qḋ aſſumebaẽ in illa rõne:⁊ eẽ ꝙ nõ qlibet motꝰ localis eſt cã ⁊ ꝑmus motus alioꝝ motuũ:ſed ſolũ motus circularis celi:non opoꝛtet ſi motus alterationis poſſet fieri in vacuo:ergo quilibet alter motꝰ localis poſſet fieri in vacuo.ſequitur ⁊c̃.

❡Tex.cõmẽti.lxiij.

❡Contingit autem ⁊ denſari nõ in vacuum ⁊c. Q̃õ.xiij.

Utrum condenſatio ⁊ rarefactio ſint poſſes:⁊ arguiẽ pꝛimo de cõdenſatione ꝙ nõ:nã ſi eẽt poſſis:⁊ ſic vacuuꝫ eẽt poſſe:vel penetratio coꝛpoꝝ:q̃ꝛ ãbobꝫ iſtoꝛũ eſt incõueniẽs: vt pꝫ ex ꝑdictis.ꝯña pꝛobatur:nam ſit vnũ coꝛpus pedale ⁊ cõdenſeẽ ad ſubduplũ ita ꝙ i fine hoꝛe occuparet ꝑdiſe tñ locũ:ſic ꝑus occupauit ſolũ vna eiꝰ medietas:tũc vna illaꝝ medietatũ igreſſa eſt aliã:vel ĝ p vacuũ vel nõ:ſi p vacuũ hẽtur vnũ ꝓpoſitũ:ſi nõ facta ẽ penetratio:nec pt dici ſaltẽ vl'r ꝙ h̄ ſit factũ per poꝛos repletos coꝛpoꝛib⁹ ſubtilib⁹ cedẽtib⁹ in ꝯdẽſatiõe:nã elemẽta nõ hñt tales poꝛos:⁊ tñ pñt ꝯdẽſari ĝ nõ vl'r p põnẽ taliũ poꝛoꝝ põt euitari vnũ ꝓpoſitoꝝ:ſꝫ vel opꝫ ponẽ vacuũ:vel penetrationẽ coꝛpoꝝ. ❡2ᵒ p ꝯdẽſatione ptes ſiunt ꝓpingoꝛes iacẽtes q̃ꝫ ꝑus:ſi ĝ ꝯdẽſatio alicuiꝰ ꝯtinui ſit poſſis:vt ptes eiꝰ ꝓpinquꝰ iacere q̃ꝫ ꝑus vel q̃ꝫ nũc iaceant ſit poſſe:ſꝫ h̄ eſt falſuꝫ ex eo ꝙ cuiuſlibet ꝯtinui ptes ſunt immediate:⁊ p ꝯñs nõ pñt ꝓpingꝰ iacere.❡3ᵒ ſi aliq̃ poꝛtio mãe poſſet ꝯdẽſari qḋ opoꝛteret ſi ꝯdẽſatio eẽt poſſis:pari rõe q̃lꝫ poſſet ꝯdẽſari:ſꝫ h̄ nõ:q2 ſi q̃libet poſſet ꝯdẽſari ponaẽ in eẽ ꝙ q̃libet cõdẽſeẽ:⁊ cũ iã ꝯcauũ oꝛbis lũe ſit repletũ totali maſſe mãe ꝑᵗ:ſeqꝛ ſi q̃libet eiꝰ poꝛtio ꝯdẽſaret ꝙ derelinq̃ret vacuũ iter latera celi:⁊ latera mãe ꝑᵗ:poſtq̃ꝫ in receſſu mãe ꝑᵗ a celo:celũ nõ poſſet ſeq pp h̄ ꝙ celũ nõ ẽ mobile niſi motu circulari.❡Sil'r quarto argueret ſic de rarefactiõe:nã ſi rarefactio eẽt poſſibilis tunc aliqḋ rarefactibile poſſet rareſieri:⁊ qua ratione vnuꝫ eadem ratione quodlibet: ponatur ergo in eſſe ꝙ quodlibet rarefactibile rareſiat. quo poſito vel coꝛpoꝛa opꝫ ſe penetrare:vel latera elongare abinuicem poſtq̃ꝫ iam concauũ oꝛbis lune eſt totaliter repletũ:ĝ ſi quodlibet infra cõcauuꝫ oꝛbis lune rareſieret:tunc aggregatũ ex oĩbus his que ſũt ifra cõcauũ oꝛbis lune opoꝛteret minoꝛẽ locũ occupare. Sed hoc nõ poſſet niſi celũ extẽderet:vel fieret penetratio coꝛpoꝛum. ❡5ᵒ nã vel denſius dẽ cuiꝰ ptes ꝓpinquiꝰ iacẽt vel quod plus hꝫ de mã ſub eq̃li extenſione:vel minoꝛi q̃ꝫ minus denſum:ſi dicaẽ ꝑmũ ſequiẽ ꝙ vnus pugillus aeris ẽ ita denſus:ſicut vnus pugillus aque vel terre.hoc aũt eſt incõueniẽs:pꝛobaẽ:nã due medietates vniꝰ pugilli aeris ita ꝓpinque iacent ſicut due medietates vniꝰ pugilli aq̃ vel terre:⁊ ſil'r due quarte:vel due tertie:vel vniꝰ pugilli aeris ita ꝓpinque iacent:ſic due quarte:vel due tertie vniꝰ pugilli aque:ĝ nõ videẽ ꝙ aliqḋ dicaẽ denſius pp h̄:vel equaliter denſuꝫ:alio ꝙ ptes eius ꝓpinquꝰ iacẽt q̃ꝫ ptes alteriꝰ:ſi aũt dicaẽ ſecũdũ:hoc nõ videẽ poſſe ſtare ſine penetratione materieꝝ:⁊ per ꝯñs videẽ cõdenſationem nõ eſſe poſſibilẽ:niſi per coꝛpoꝛũ penetrationem:ergo ⁊c̃.

In oppoſitũ eſt Ar.in iſta q̃one ꝑmo videndũ eſt per aliquas ꝯcluſiones.2ᵒ videndũ eſt de modo per quẽ ſit ꝯdenſatio ⁊ rarefactio.

Quantum ad ꝑmũ ſit iſta ꝑma ꝯcluſio. Cõdẽſatio ⁊ rarefactio ſunt poſſibiles p ſolũ motũ localẽ illius qḋ rareſit vel ꝯdẽſaẽ:pꝫ hoc:nã quum aliqs vadit:aerẽ ante ſe ꝯdenſat:ita ꝙ ptes aeris ante ſe mouent ad inuicẽ ⁊ ſiũt ꝓpingoꝛes q̃ꝫ ꝑus erãt abſqꝫ aliq̃ alteratione a calido:vel frigido:⁊ aer retro vadẽs rareſit ⁊ inſequiẽ illũ ita ꝙ ptes illiꝰ aeris mouent ad inuiceꝫ:⁊ ſiunt ꝓpingoꝛes q̃ꝫ pꝛius erãt abſqꝫ aliq̃ alteratione a calido vel frigido:⁊ aer retro vadẽs rareſit ⁊ inſequiẽ illuꝫ ita ꝙ ptes illiꝰ aeris mouent localr abinuicẽ:abſqꝫ aliq̃ alteratione facta p calidũ:vel frigidũ.❡2ᵒ nã ſi aliqs cõburit ſtramina:vel ligna ex quibus ĝñaẽ multus ignis opꝫ aliqua coꝛpoꝛa cõpꝛimi ⁊ cõdenſari abſqꝫ hoc tñ ꝙ ſiat per alteratiõnẽ a calido vel frigido factaꝫ in ipſis ꝙ opoꝛteat ea ſic cõpꝛimi:pꝫ ex eo nam aliter opoꝛteret coꝛpoꝛa ſe penetrare.vel coꝛpoꝛa latera celi extendi.❡3ᵒ hoc ideꝫ pꝫ de veſica repleta aere vndiqꝫ obſtructa:q̃ꝫ ſi compꝛimaẽ aer in ipſo cõdenſaẽ:⁊ nõ niſi per motũ localem. ❡2ᵃ cõcluſio cõdenſatio ⁊ rarefactio ſunt poſſibiles p alteratiõnẽ a calido vl' frigido factã:pꝫ hoc:nã ſicut aliqua olla ſemiplena aqua frigida:⁊ ponaẽ ſuper ignẽ per calefactionẽ ipſius aque:aqua tñ rareſit ꝙ tũc olla ſit plena. Similiter ſi aliqua olla iã eſſet plena aqua:⁊ illa aqua i tantũ frigeſieret ꝙ cõgelareẽ:facta eẽt cõdenſatio p actionem frigidi in tantũ ꝙ taliꝰ cõgelatione facta olla nõ maneret plena. Idem pꝫ ſi vna veſica plena repleta aere vndiqꝫ obſtructa ponaẽ pꝛope ignem ſit tantũ dura ꝙ niſi ex rarefactione aeris in ea exiſtẽtis per actionem ipſius ignis. Deinde ſi veſica ponaẽ ad locũ frigidũ:multũ põt cõpꝛimi:⁊ hoc nõ videtur ex alio:niſi quia aer inexiſtẽs ei eſt ꝯdenſatus a frigido:per quã cõdenſatiõnẽ factam non põt occupare tantum locum ſicut pꝛius.❡3ᵒ nam ſi ponatur vna olla ſuper ignẽ:ſic ꝙ culus olle vertatur ſurſum:⁊ os olle ſuper ignẽ ſic ꝙ aer exiſtẽs in olla calefiat:⁊ deinde illa olla ſtatim ponaẽ ſuper aquã frigidã:⁊ tunc pp frigefactionẽ illius aeris:ille aer tantum condẽſatur ꝙ vix ſufficit replere medietateꝫ olle:⁊ huius ſignũ eſt:ꝙ illa olla ſic poſita ſuper aquam inuenitur per medietatem repleta aqua:que aſcendebat cõtinue ſicut aer in olla condenſatur:⁊ ſic aſcendebat : ne fieret vacuum. ❡Tertia concluſio ꝙ rarefactio ⁊ condenſatio aliquando non ſiunt per alterationem ſine generatione:ſed cuꝫ generatione:patet hoc nam quãdo ex aqua ſit aer tunc ſit rarefactio:⁊ non ſolũ p alterationẽ veꝝ ẽt per ĝñationẽ:⁊ ſic cõdenſatio quũ ex aere ſit aqua:ſed nõ ad tantuꝫ gradũ raritatis:vel denſitatis põt fieri ꝯdẽſatio vl' rarefactio p motũ localẽ:ſicut p alterationẽ:⁊ nec tanta p alteratione

rationē ſicut per gńationē: vnde p ſolā alterationē: aqua nō poſſet rareſieri ad gradū raritatis aeris: niſi cum hoc eſſet gńatio aeris ex aqua. ¶ 4ª ꝯcluſio qͦlibet ꝯdenſabile pōt cōdenſari: pꝫ ex quid nominis ꝯdenſabilis: naꝫ cōdenſabile dicit̄ qđ poteſt cōdenſari. ex quo eſt: qͦlibet cōdenſabile eſt cōdenſabile. qͦlibet ꝯdenſabile poteſt cōdēſari ergo. ¶ Quinta ꝯcluſio qͦlibet rareſactibile pōt rareſieri: iſta cōcluſio pꝫ conſimili mō ſicut p̄cedens. ¶ 6ª cōcluſio impoſſibile eſt qͦlibet ꝯdenſabile cōdenſari: pꝫ ex eo ꝙ hec eſt impoſſibilis quodlibet cōdēſabile cōdenſatur opꝫ remanere vacuū inter cōcauum celi ꝛ cōuexuꝫ totius aggregati ex omnibus que ſunt infra concauum orbis lune: vel opꝫ latera celi appropinquari adinuiceꝫ: quoꝝ quodlibet eſt impoſſibile. ¶ 7ª cōcluſio impoſſibile eſt quodlibet rareſactibile rareſieri: pꝫ vt precedens. Ex his ſequit̄ ꝙ ſi aliquid cōdenſat̄: neceſſe eſt aliquid rareſieri: ſiſr ſi aliquid rareſit neceſſe eſt aliquid cōdenſari: pꝫ hoc: naꝫ ſi aliquid rareſieret nullo alio cōdenſato aggregatum ex omnibus exiſtētibus infra ſperaꝫ orbis lune: tunc fieret maius ꝙ̄ modo eſt: ꝛ per ꝯ̄ns oporteret ꝙ penetrarent ſe corpora: vel ꝙ latera celi plus extēderentur. Similiter ſi aliquid cōdenſat̄ ꝛ nihil rareſieret aggregatum ex omnibus que ſunt infra orbem lune fieret minꝰ ꝙ̄ modo eſt. ꝛ tunc vel derelinqueret̄ vacuum: vel oporteret latera celi inſequi: quodlibet iſtoꝝ eſt incōueniens ꝛ ꝓpter hoc quum aliquid rareſit neceſſe eſt aliqđ cōdenſari: ꝛ quum aliquid cōdenſat̄ neceſſe eſt aliquid rareſieri ad iſtum finem vt aggregatum ex omnibus que ſunt infra orbem lune cōtinue maneat equalr̄ extēſum ꝛc̄.

Quantum ad ſecūdum eſt ſciendum ꝙ denſius alio dicit̄ quod ſub equali extenſione, vel minori hꝫ plus vel equaliter de mā ꝙ̄ illud reſpectu cuius dicit̄ denſius. Illud autē dr̄ rarius alio qđ ſub equali vel maiori extēſione hꝫ minus vel equalr̄ de mā ꝙ̄ illud reſpectu cuius dicit̄ rarius: verbi gr̄a de p̄mo: vnus pugillus terre dr̄ denſior ꝙ̄ vnus pugillus aque: quia ſub equali extēſione hꝫ plus de mā: ſiſr vnꝰ pugillus terre dicit̄ denſior ꝙ̄ aggregatuꝫ ex. x. pugillis aque. eo ꝙ ſub minori extēſione hꝫ equalr̄ de mā: tantū enim eſt de ſb̄a materie in vno pugillo terre: ſicut in deceꝫ pugillis aque. Exemplū ſecūdi: vnus pugillus aque dicit̄ rarior vno pugillo terre: ex eo ꝙ ſub equali extenſione hꝫ minus de mā: ſiſr aggregatum ex. x. pugillis aque dr̄ eſſe rarius vno pugillo terre: ꝓpter hoc ꝙ ſub maiori extenſione hꝫ equalr̄ de mā. ¶ 2° ſciēdum ꝙ aliquid dicit̄ denſius modo ꝙ̄ prius: ꝓpter hoc ꝙ ptes eius ꝓpinquius iacebant. Sed dicit̄ rarius mō ꝙ̄ prius ꝓpter hoc ꝙ partes eius remotius iacent ꝙ̄ prius iacebant: ꝛ hoc dꝫ itelligi deducta ſubtractione: vel addicione materie: ſic ergo viſum eſt quare aliquid dicit̄ denſius alio: ꝛ ſimiliter: viſum eſt quare aliqđ dicit̄ rariꝰ alio: vel rarius mō ꝙ̄ prius erat. ¶ 3° ſciendū eſt ꝙ rareſactibiliū ꝛ cōdenſabiliū: quedā ſunt mixta: ꝛ quedaꝫ ſunt ſimplicia: mixta ſolent poni poroſa hn̄tia poros repletos quibuſdā corporibꝰ ſubtilibus de facili ceſſibilibꝰ ꝛ cedentibus in cōdenſatione ꝛ approximatione partiū adinuicē taliū corpoꝝ: ꝛ in rareſactione talium quedam corpora ſubtilia ſicut aer intrat tales poros ꝓpter huiuſmodi poros nō eſt difficile ſaluare rareſactionē ꝛ cōdenſationē corporum mixtoꝝ: ſed difficilius eſt ſaluare iſta de corporibus ſimplicibus nō poroſis propter hoc ꝙ aliquibus difficile vr̄: quō talia cōdenſantur: ꝛ fiant minora ꝙ̄ prius erāt ſine penetratione corpoꝝ: ꝛ ſub ingreſſu vnius in reliquū. ¶ Iſtis notatis ſit prima concluſio cōdenſatio corporum poroſorum nō fit abſq; receſſu aliquoꝝ corporū ab ipſis: patet hoc: quia talia corpora ſunt poroſa habentia poros in quibus ſunt corpora ſubtilia ceſſibilia: ergo talia cedunt in approximatione partium illius corporis adinuiceꝫ vel ad minus mixtorum cōdenſantur. Et ideo magis verificando concluſionem cōdenſatio corporum non ſimplicium nō fit abſq; receſſu aliquoruꝫ corporuꝫ ſubtiliū ab eis: vel ꝯdenſatione taliuꝫ corpoꝝ ſubtilium proportionaliter ſuo modo de rareſactione corporum mixtoꝝ poroſoꝝ. ¶ 2ª ꝯcluſio cōdenſatio corporū ſimpliciū nō poroſorum fit ſine receſſu talium corpoꝝ ſubtiliū ab ipſis: ꝛ ſine ꝯdenſatione talium: patet hoc ex eo ꝙ in corporibꝰ ſimplicibus nō poroſis nō ſunt talia corpora ſubtilia alterius rationis ab illis corporibus ſimplicibus cōdenſabilibus ꝓportionaliter dicat̄ ſuo modo de rareſactione corpoꝝ ſimpliciū videlicet: ꝙ talia corpora ſimplicia rareſiunt abſq; aduentu ꝛ ſubingreſſu corporū ſubtilium in poros ipſoꝝ: patet hoc ex eo ꝙ nō habent poros. ¶ 3ª ꝯcluſio ꝯdenſatio fit per motum partiuꝫ ꝯdenſabilium adinuicem: pꝫ hoc quia ſicut dictū eſt: aliquid dicit̄ denſius modo ꝙ̄ prius: quia partes eius ꝓpinquius iacent ꝙ̄ prius iacebant. ſed hoc nō poteſt fieri ſine motu predicto. ergo oportet ſi aliquid eſt ꝯdenſatum: ꝙ partes eius prius moueant̄ adinuicē: ꝛ per ꝯ̄ns cōdenſari nō eſt niſi partes ꝯdenſando moueri verſus inuicem: ꝛ hoc itelligēdum eſt de partibus medietatis: partes enim que ſunt in medietate nō poſſunt eſſe ꝓpinquiores ꝛ per ꝯ̄ns nō poſſunt moueri adinuiceꝫ: ſed partibus medietatis: quibuſcūq; datis ille poſſunt moueri adinuicem: ꝛ fieri propinquiores: ꝛ igitur ꝯdenſatione facta partes que erant imediate nō ſunt propinquiores modo ꝙ̄ prius: ſꝫ partes mediate bene: quia mediū qđ erat inter eas factū eſt minus: ꝛ vna earū eſt mota verſus aliā: ꝛ per talē motū partiū mediataꝝ adinuicem per minorationē medij intercepti inter eas: ꝓpter hoc ꝙ materie non repugnat ſtare ſub minori vel maiori extenſione abſq; poſitione vacui: ꝛ abſq; ſubingreſſu ꝛ penetratione corpoꝝ ꝓportionaliter dicatur ſuo mō de rareſactione. ¶ Circa dicta dubitatur verū in omni rareſactione rareſactibili acquirat̄ vna res noua: ꝛ in oī ꝯdenſatione ꝯdenſabili deperdat̄ vna res antiqua. verbi gr̄a: vt quū aqua pedalis rareſacta eſt ꝙ facta eſt bipedalis opꝫ ponere in aqua illa aliquam rem quā prius nō habuit: ꝛ ſiſr quū aqua pedalis ꝯdenſata eſt ꝙ facta eſt ſemipedalis oporteat ponere ꝙ aqua prius aliqđ habuit qđ mō nō hꝫ. ¶ Ad iſtā dubitationē iſti cōponunt oēm quātitatē eē diſtinctā: ꝛ diceret ꝙ ſicut quū aqua pedalis quātitatis per rareſactionē facta eſt bipedalis dicerent ipſaꝫ hic aliquā reꝫ: quā prius nō habuit. ſ. extēſionē bipedalē: quā ponūt eē reꝫ diſtinctā ꝛ ſupadditam ſubſtāne extenſe: ſuo mō dicerent de ꝯdenſatione ꝛ ad Ar. dicerent quū dicit in iſto quarto rareſactionem poſſe fieri nulla re noua adueniēte: ꝛ condenſatio nulla re antiqua recedente ꝙ per hoc Ar. itendit ponere differētiā iter rareſactionē: ꝛ augmētationē ꝓprie dictam: ꝛ ꝯdenſationē ꝛ diminutionē ꝓprie dictā: ita ꝙ ſicut ipſi dicunt Ar. intelligit hoc ſic ꝙ rareſactio fit nulla re adueniēte noua: verū eſt ab extrinſeco ſicut oporteret in augmētatiōe ibi eniꝫ oportet aduenire cibū ab extrinſeco nihilominus rareſactio fit aliqua re noua adueniēte per educationē illiꝰ rei de potētia materie. ſ. noue quātitatis ꝓportionalr̄ ſuo mō dicunt de ꝯdenſatione: ꝛ diminutione ꝓprie dicta. ſed breuiter iſta reſponſio nō valet ex eo ꝙ ſupponit extēſionē: ꝛ quātitatē eſſe reꝫ diſtinctam a re extēſa ꝛ quāta ꝛ hoc ſup primo huius improbatum taliter qualiter. ¶ Dicendū eſt ergo aliter ꝛ cum Ar. ꝛ ſine gloſa ꝙ rareſactio pōt fieri ſine aliqua re noua acquiſita: ꝛ ꝯdenſatio ſine aliqua re antiqua deperdita: naꝫ rareſactio pōt fieri per ſolā elongationē partiū adinuicem: ꝛ cōdenſatio per ſolam approximationē partiū adinuicē: mō iſta pn̄t fieri ſine acquiſitione vel deperditione alicuiꝰ rei ſupaddite rareſactio vel ꝯdenſatio. Sꝫ dices ꝙ quū aqua p rareſactionē facta eſt bipedalis ē pciſe eadeꝫ

que prius:nec modo aliquod habet quin prius habue-rit quũ erat pedalis.concedo:ſed tunc arguitur ſic:quicquid eſt hoc mõ prius erat:ſed bipedale hoc eſt modo.ḡ bipedale hoc prius erat:concedo:nego tamen ꝙ hoc prius erat bipedale:nec hoc concludit argumentum.

Ad rõnes ꝑncipales.ad ꝑmã pꝫ per expoſitionẽ ⁊ ſimiliter ad ſecundã:nam q̃uis partes ↄtinui imediate non poſſint propinquius iacere:q̃ꝫ prius iacebãt:tñ partes mediate bene poſſunt ⁊c̃. ¶Ad tertiam ſi ⁊c̃.concedo:⁊ per ↄñs quelibet cõcedo:ꝙ quelibet poteſt ↄdenſari:nego tamẽ ꝙ poſſibile ſit quamlibet ↄdenſari.Et quũ dicebat:ſi quelibet poteſt ↄdenſari ponat in eſſe placet mihi:ſed dico ꝙ non debet poni in eſſe per iſtam quelibet condenſat:ſed debet poni per plures ſingulares vt per iſtas:hec portio ↄdenſat:⁊ illa portio ↄdenſatur:⁊ illa:⁊ ſic de alijs:modo quelibet iſtarũ ſingulariũ eſt poſſibilis. ¶Ad quartam dico ↄcedendo quodlibet poſſe rarefieri.nego tamẽ ꝙ poſſibile ſit q̃libet ⁊c̃.recte ſicut dicebatur ad precedentẽ. ¶Ad quintaꝫ dico:ꝙ idem bene dicitur denſius q̃ꝫ prius erat:q꞉ partes eius ꝓpinquius iacent q̃ꝫ prius.ſed quũ aliquid dicimus denſius in comparatiõe ad aliud:tũc dĩ denſius quod ſub equali vel minori extenſiõe habet plus vel eq̃liter de mã:q̃ꝫ illud:nec oportet ꝓpter hoc ponere penetrationẽ mãe:⁊ extẽſionẽ pluriũ mãerũ.vt pꝫ ex dictis.

¶Tex.cõmẽti.xciij.

¶De his igitur que inſunt ipſi:tot oppoſita ſunt ⁊c. Q̃o.xiiij.

Circa capitulũ de tempore queritur:vtrum tempus ſit motus celi:⁊ arguit ꝙ nõ:tempus non eſt.ergo non eſt motus celi:ↄñia tenet ex eo:ꝙ ex oppoſito ↄñtis infert oppoſituꝫ añtis:antecedẽs ꝓbatur:naꝫ illud non eſt cuius partes nõ ſunt:ſed partes tẽporis non ſunt.ergo.maior eſt nota ex eo:ꝙ ad eſſe totius requirit eſſe ſuaꝝ partiuꝫ:minor probatur:nam partes temporis ſunt ꝑteritum ⁊ futuꝝ:ſed nullum iſtoꝝ eſt:nam pteritũ non eſt ſed fuit:ſimilr̃ futurum non eſt:ſed erit. ¶2° tempus nõ eſt motus.ergo tempus non eſt motus celi.ↄñia tenet ſicut prius:antecedens ꝓbat multipliciter. Primo q꞉ motus non inuenitur niſi apud mota.tempus auteꝫ inuenit apud mota ⁊ apud quieſcẽtia. Scdo que ſic ſe habẽt ꝙ vnuꝫ multiplicatur ad multiplicationẽ motoꝝ:⁊ reliquũ nõ:vnũ nõ eſt aliud.ſed motus multiplicatur ad multiplicationem motoꝝ:tempus aũt non.ergo tempus non eſt motus:maior eſt nota:minor probatur:q꞉ quot ſunt mota:tot ſunt motus:ſed non tot ſunt tempora ex eo:ꝙ oĩum eſt idem tempus:ſed q꞉ non oĩum eſt idem motus ḡ ⁊c̃. Tertio nã motus eſt ſubiectiue in mobili:tẽpus aũt nõ:ſed ↄ̃uerſo mobile eſt in tempore.ergo tempus nõ eſt motꝰ. Quarto oĩs motꝰ eſt velox:vel tardus.tẽpus aũt nec eſt velox:nec tardum.ergo maior eſt nota ex cõi modo loquẽdi:minor ꝓbatur:q꞉ tempus non diffinit tempore:ſed velox ⁊ tarduꝫ diffiniunt tẽpore.ergo tẽpus nõ eſt velox nec tardũ:maior ẽ nota ex diffinitiõe tẽporis in qua nõ ponit tẽpus:ſed velox vel tardũ:minor pꝫ ex diffinitiõe velocitatis:⁊ ſimilr̃ ex diffinitiõe tardi:in quibꝰ ponit tẽpus.vnde velox diffinit ſic:velox eſt qđ in pauco tẽpore multũ ꝑtranſit de ſpacio:tardũ eſt qđ paruꝫ pertranſit de ſpatio in multo tẽpore. Quinto motꝰ eſt qđdã ↄtinuũ:tẽpus aũt eſt quoddã diſcretũ:nullũ aũt diſcretũ eſt ↄtinuũ.ḡ tẽpus nõ eſt motus:⁊ ꝙ motus ſit quodaꝫ ↄtinuũ:pꝫ per Ar. 3° huius:ꝙ aũt tẽpus ſit quoddaꝫ diſcretũ:hoc pꝫ per Ar.in 4° huius:tẽpus eſt nũs:oĩs aũt nũs eſt q̃ntitas diſcreta. ¶3° ad ꝑncipalem ſi tẽpus eẽt motus celi ſequeret ꝙ tempus eſſet menſura motus alterationis:ſed hoc eſt falſum ex eo ꝙ cuiuſlibet motus tempus eſt menſura:ↄñia ꝓbat:quia menſura ⁊ menſuratum debent eſſe vnigenia ⁊ eiuſdem rõnis:modo ſi tempus eſſet motus celi:tunc tempus eſſet motus localis:ſed motus localis nõ eſt vnigenius cuꝫ motu alteratiõis ⁊ per ↄñs nõ põt eẽ eius menſura:cũ motu alterationis quod intendebat. ¶Quarto ſequeret ꝙ tempus eſſet circulatio,ſed hoc eſt falſum:ↄñia tenet ex eo ꝙ motus celi eſt circularis ſeu circulatio falſitas:cõſequẽtis probat:q꞉ ſi tempus eſſet circulatio non quelibet pars tẽpis eſſet tempus:ſed hoc eſt falſum:cõſequẽtia tenet:q꞉ nõ q̃libet pars circuitionis eſt circuitio. ¶Quinto ſi ſic ſequeretur ꝙ ceſſante motu celi ceſſaret tempus ⁊ retardato vel velocitato motu celi velocitaret vel retardaret tempus:cõſequens eſt falſuꝫ:q꞉ tempori nõ ↄtingit velocitari.nec tardari nec auferri:ↄñia tenet de ſe. ¶Sexto a multis percipitur tẽps a q̃bus non ꝑcipit motus celi.ergo ⁊c̃.ↄñia eſt nota de ſe.antecedẽs ꝓbat:q꞉ ab incarceratis nõ ꝑcipientibus diem neq꞉ noctẽ ꝑcipit tẽps:⁊ tñ ab illis nõ percipitur motus celi. ¶Septimo Ar.dicit ꝙ tempus eſt in celo ⁊ in mari ⁊ in terra.ſed nõ in oĩbus his eſt motus celi:q꞉ nõ in mari nec in terra:⁊ per ↄñs motus celi non eſt tẽps. ¶Octauo nõ eſt idẽ motꝰ celi vbiq꞉:⁊ tñ eſt ideꝫ tẽps vbiq꞉:ergo ⁊c̃.ↄñia tenet:2ª pars antecedẽtis ẽ Ar. in iſto quarto. Sed prima pars declarat:quia qñ hic eſt ortus ſolis tunc alibi eſt occaſus:modo ortus ⁊ occaſus ſunt motus celi:ergo nõ eſt idem motus celi vbiq꞉:quod fuit probandum ⁊c.

In oppoſitum eſt Ar.ĩ iſto quarto. In iſta q̃one ꝑmo vidẽdũ eſt an hec ſit ↄcedenda:tempus eſt:2° vidẽdũ eſt an tempus ſit motus:3° videndum eſt quis motus ſit tempus:an motus celi ſit tempus.

Quantum ad primũ ſit prima ↄcluſio:ꝙ hec eſt cõcedenda tẽps eſt:ꝓbat:omne ꝑñs eſt:aliqđ tẽps eſt preſens:ergo tẽps eſt aliqđ:⁊ per ↄñs tẽps eſt:maior eſt nota ex quid nois ꝑñtis:minor pꝫ ex eo ꝙ temporꝫ aliud ꝑteritum aliud futurũ:aliud pñs:cõfirmatur:nam cõmuniter tales cõcedunt dies lune eſt:ſimiliter annus eſt:dicimus enim hoc eſſe in anno pñti:modo dies annus menſis ſunt tempora. Ex hoc ſequit hãc eſſe concedendam.a.⁊.b.ſunt:⁊ tamen nec.a.eſt:nec.b.eſt probatur:nam ſit.c.tempus preſens:⁊ ſit.a.vna eius medietas ⁊.b.alia:tunc.c.tempus preſens eſt per ↄcluſionẽ:⁊ per ↄñs.a.⁊.b.ſunt ex eo ꝙ.c.eſt.a.⁊.b.⁊ tñ nec.a.eſt:nec b.eſt q꞉.a.non eſt:ſed fuit:ſimiliter.b.nõ eſt ſed erit:⁊ hoc requirit ad eſſe ſucceſſiuoꝝ.ſ.incõpoſſibilitas partium ſuarum:nihilominus nõ eſt de ꝑmanentibus:vnde ſi.c.eẽt ꝑmanẽs optime ſequeret.c.eſt.ergo a eſt.ſilr.c.eſt.ḡ.b.eſt. Et nota ꝙ pro tẽpe pñti poſſumus vti paruo vel magno tẽpe ſm ꝙ nobis placet:vnde aliqñ pro tẽpe pñti vtimur vna hora:aliqñ die:aliqñ mẽſe:aliqñ anno:ſed tñ cõmuniter ꝓ tempore pñti ſolemus vti tanto tẽpe in quãto proferimus noſtras propoſitiones:verbi grã dicendo homo eſt aĩal in quãto tempore ꝓfero iſtam ꝓpoſitionẽ in tãto tempore vtor tempore pñti:⁊ hec de articulo primo:⁊ ſequitur.

Quantum ad ſecundũ ſit prima cõcluſio ꝙ tempus eſt motus:probat:mẽſura ⁊ mẽſuratum debent eſſe vnigenia per Ar.in iſto quarto ita ꝙ pondus menſurat pondere:⁊ magnitudo magnitudine:⁊ motus motu:⁊ ſic de alijs vt dicit ibideꝫ:ſed motus mẽſurat tempore.ergo tẽpus eſt motus. ¶1° prius ⁊ poſterius in tempore ſunt motus per Ar.in lr̃a:ſed prius ⁊ poſterius in motu ſunt motus:ſunt enim partes motus:ergo tẽps eſt motꝰ. ¶3° cuicũq꞉ cõpetit diffinitio alicuius ⁊ diffinitũ:ſed tempori cõpetit diffinitio motꝰ

ergo tempus

ergo tempus eſt mot⁹: maior eſt nota: minor pꝫ ex eo: ꝙ tempus eſt actus in quadā ſucceſſione exiſtēs ꝛ per ꝯñs eſt actus entis in potentia ad vlteriorem ſucceſſum ꝛ cuꝫ tendētia ꝯtinua ad illā: ꝛ per ꝯñs eſt actus entis in potētia: ſm ꝙ in potētia. ¶ 2ª ꝯcluſio: nō obſtāte ꝙ omne tēpus eſt motus: tñ iſte terminus tempus ꝛ motus hñt ſe ſicut ſbꝫ ꝛ ꝓpria paſſio: vñ Ar. dicit tēpus eſſe ꝓpriā paſſionē motus: ꝓbaẜ cōcluſio: qñcūqꝫ ſunt aliqui duo termini ſupponētes pro eadē re: quoꝝ vnus eſt magis connotatiu⁹ ꝗꝫ ali⁹ hñt ſe adinuicē ſicut ſbm ꝛ ꝓpria paſſio: ꝛ ſi ſunt verificabiles de ſe inuicem ꝯuertibiliter ſe hñt ſicut ſbm ꝛ ꝓpria paſſio: pꝫ de homine ꝛ de riſibili: ſꝫ nūc eſt ita ꝙ iſti duo termini tempus ꝛ motus ſupponunt pro eadē re per ꝯnem ꝓcedentē: ꝛ hic terminus tēpus eſt magis ꝯnotatiu⁹: ꝗꝫ hic terminus mot⁹: pꝫ hoc: q꞉ vltra ꝯnotationē huius termini: mot⁹ addit eſſe nūm vel mēſura ipſius motus. quare ꝛc̃.

Quantum ad tertiū dꝛ ꝑmo: ꝙ tēpus eſt menſura mot⁹. ¶ Primo ꝑmitto aliquas ꝯditiones: que requirunẜ ad hoc ꝙ aliqd ſit mēſura: deinde ponā ꝯnes: vñ ad hoc ꝙ aliqd ſit menſura: plura requirunẜ. ¶ Primo ꝙ ſit vnigeniū mēſurato ſꝫ ꝙ eſt po¹ᶜ. ¶ 2° reqriẜ: ꝙ ipm ſit notū: ꝛ notius mēſurato: vñ ſi diceret mihi ille pānus eſt decēꝫ vlnaꝝ: ꝛ ego neſcirē: que mēſura eſſet vlna: nec vidiſſem que menſura eſſet vlna: tūc nō notificareẜ mihi quātitas illius panni. ¶ 3° requiriẜ ꝙ ſit cōe ꝛ famoſuꝫ: q꞉ aliṙ vnus per hoc nō poſſet notificare quātitatē menſurati. ¶ 4° requiriẜ ꝙ ſit inuariabilr certū ꝛ ꝓcīſū ſm ꝙ pōt: vñ ſi cōiter pedes hoīꝝ eſſent multū inequales nō eſſet bona quātitas pedalis. ¶ 5° requiriẜ: ꝙ ſit minimū non ſimpl'r: ſed ſm ſenſum: ſicut eſt granū: vel ſm vſuꝫ ſicut eſt ſcopa pinta quarta: ꝛ hoc diuerſimode: ſm diuerſitatē reꝝ menſurataꝝ: vñ quāto aliquid eſt minus: tāto per ipm plura poſſumus mēſurare per replicatiōes eius: vñ poſſumus mēſurare pintā per ſcopā: q꞉ due ſcope faciūt pintā: ſed p pintā nō poſſum⁹ mēſurare ſcopā: ꝛ ſic de alijs: ꝛ ideo ad hoc vt aliquid ſit mēſura reqriẜ ꝙ ſit minimū vel ſm ſenſum: vel ſm vſuꝫ. ꝛ ſi ſint plures ꝯditiōes nō requirunẜ de neceſſitate oēs niſi ad menſuram optimā: ꝛ quanto plures ꝛ ꝑncipalio res tanto mēſuratio eſt melior ꝛ certior. ¶ Tūc ſit ꝑma cōcluſio quilibet motus a nobis cognoſcibilis pōt eſſe tēpus: ꝓbaẜ: q꞉ per quemlibet motum a nobis cognoſcibilem poſſumus vnū aliuꝫ motū menſurare. ergo ꝯcluſio vera: ꝯña tenet ex eo: ꝙ eſſe mēſura motus eſt eſſe tēpus: añs pꝫ per operarios: qui tempore occultatiōis ſolis per ſuos motus ꝛ opatiōes factas cognoſcunt an ſit hora ſexta: an meridies. ꝛ ſic motib⁹ ſuis menſurāt motū celi: vel vnū aliū motum: ſimilr de nocte per motus horologioꝝ mēſuranẜ alij motus. ¶ 2ª ꝯcluſio ignorātib⁹ motum celi: motus celi nō eſt tēpus: ꝓbaẜ: naꝫ ad hoc ꝙ aliquid ſit tēs requiriẜ ipſum eſſe mēſurā alicui⁹: puta motus: ſed ad hoc ꝙ aliqd ſit mēſura: requiriẜ ꝙ ſit cognitū ꝛ certū. ¶ 3ª ꝯcluſio oīs mot⁹ celi pōt eē tēs: ꝛ tēs ꝑncipaliſſime dictū: ꝓbaẜ: naꝫ ſicut dictū eſt mēſura: eſt de rōne tēis: ꝛ quia mot⁹ celi eſt vnigenius oī durationi ſucceſſiue: ꝛ q꞉ vnigenitas reqriẜ ad mēſurā: ſequiẜ: ꝙ mot⁹ celi cūctiſ ſibꝫ durariōis ſucceſſiue ꝑt eē mēſura: ꝛ p ꝯñs tēs. Scḋo pꝫ hoc ex eo: ꝙ mot⁹ celi ē notiſſim⁹ ꝛ famoſiſſim⁹ ꝛ cōiſſim⁹ appērēs oīb⁹: vel ſaltē ꝑt apparere oīb⁹ vl' ſaltē plurib⁹. 3° ex alio: quia eſt regularis. 4° quia primus. 5° q꞉ min[illegible] velocī⁹: mō hec oīa reqrunẜ ad eē menſurā: que eſt de rōne tēis: ſequiẜ ex his nullū aliū motū eē ita ꝑncipaliter tempus ſicut eſt motus celi: quia nulli alteri motui ꝯueniunt ita principales cōditiones menſure ſicut motui celi. ¶ 4ª ꝯcluſio: apud vulgares maxime motus ſolis dicẜ tempus: q꞉ ille eſt eis notiſſimus. ¶ 5ª cōcluſio aliquib⁹ motus lune dicẜ tēs: patet hoc: naꝫ alij qui diſtinguunt tempus per annos lunares: ꝛ illis motu s lune eſt tēs. ¶ 6ª concluſio mot⁹ propinquus octaue ſpere nō eſt tēs: ꝛ hoc ille mot⁹ qui eſt in centū quinquaginta annis ꝑtranſiẜ ſolū vnus gradus: pꝫ hoc ex eo quia ille eſt ignotus: ꝛ per ꝯſequens ei nō cōuenit ratio mēſure: ꝛ per ꝯñs nec ratio tēporis. Et ſi dicaẜ tamē tēs dicẜ eſſe prim⁹ mot⁹: modo mot⁹ octaue ſpere dicẜ primus: dico concedēdo ꝙ tēs eſt mot⁹ celi: ꝛ hoc ſi per primuꝫ motū intelligim⁹ motum diurnū: vnde ille motus eſt tempus: ſm motū illius partis celi: qui eſt nobis magis notus: ſicut eſt motus ſolis. Ex his omnib⁹ poteſt cōcludi ꝙ tempus principaliſſime dictū eſt ſoluꝫ de motu locali diurno ſicut dictū eſt. tempus vero minus principaliter dictū bene dicẜ de quocūqꝫ alio motu: per queꝫ vnū aliū motū menſuram⁹: ſicut motū horologij.

Ad rōnes ꝑncipales ꝛc̃. ꝑª ſoluta eſt in 1° arti°. ¶ Ad 2ᵐ tēs nō ē mot⁹ negaẜ: ꝛ quū ꝓbaẜ primo tēs inueniẜ idem apud oīa tēporalia ſimul exiſtentia: ꝯcedo tanqꝫ menſura extrinſeca. Et quū dicebatur nullus motus inueniẜ idem apud omnia mobilia: nego: imo motus celi inueniẜ idem apud omnia nō ꝙ omnibus inhereat ſubiectiue: ſed inueniẜ apud omnia tanqꝫ menſura cōmunis apud mēſurata. ¶ Ad 3ᵐ quūꝫ dicẜ illa que ſic ſe habent ꝙ vno multiplicato ꝛc̃. poteſt ſolui iſtud ſicut precedens: vnde ꝗuis diſtinctus motus ſit in diſtincto mobili ſubiectiue: tñ vnus illoꝝ poteſt eſſe omnium illoꝝ menſura cōmunis. ¶ Ad 4ᵐ omnis motus ꝛc̃. ſed tempus nec eſt velox nec tardum: nego: verum eſt tamē ꝙ iſta nomina velox ꝛ tardū non conueniunt tempori ea ratione qua eſt tempus: ſed ea ratione: qua eſt motus: ꝛ ideo ꝗuis iſta tempus eſt velox vel tardū ſit ita vera ſicut iſta motus eſt velox vel tardus: tamē prima eſt impropria: ꝛ ſecūda eſt propria. Sed quū probaẜ: tempus nō eſt velox nec tardū: quia velox ꝛ tarduꝫ diffiniẜ tempore: ꝛ tempus nō diffiniẜ tempore: ergo tempus non eſt velox: neqꝫ tardum: dico ꝙ forma argumēti nō valet: ſicut nec iſta ſimū ꝛ aquilinū diffiniẜ naſo. naſus aūt nō diffiniẜ naſo: ergo naſus nō eſt ſimus neqꝫ aquilinus: ecce conſimilē formā arguendi vbi premiſſe ſunt vere: ꝛ ꝯcluſio falſa niſi tunc termini concluſionis capianẜ ſm ſuppoſitionem ſimplicē vel materialē: ꝛ ſm talem ſuppoſitionē: etiā bene concedo tempus. i. iſtū terminū tēpus nō etiā iſtū terminū velox nec tardū. ꝛ quū Ar. in iſtō quarto poſuit iſtam rationē loquebaẜ diſputatiue ꝛ non determinatiue. ¶ Ad 5ᵐ tempus eſt quoddā diſcretū ꝛc̃. concedo totū: ꝛ negaẜ: ꝙ igitur tempus nō ſit motus: propter hoc ꝙ res que de ſe ꝛ ſm ſuaꝫ naturā eſt ꝯtinuā per animā ſignantē vnā eius partem extra aliā ꝛ facientē diſcretionē inter illas dicẜ diſcreta. ¶ Ad 3ᵐ principale ſi tempus ꝛc̃. negaẜ conſequentia: ꝛ quū dicebaẜ menſura ꝛ menſuratū debent eſſe vnigenia dico ꝙ mot⁹ celi ꝛ mot⁹ alterationis bñ ſunt vnigenia tanta vnigenitate quāta requiriẜ inter menſurā ꝛ menſuratū: vnde cuiuſlibet illorum. eſt vnigenius alteri: quantum ad ſucceſſionem: ꝛ quantū ad illā ſunt cōparabiles adinuicē. ¶ Ad 4ᵐ ſequereẜ ꝛc̃. cōcedo: ꝛ quū arguebatur ꝙ nō: quia quelibet pars tēporis eſt tēs: ſed nō quelibet pars circuitus eſt ꝛc̃. dico ꝙ forma nōn valet: patet hoc: nam nō ſequiẜ quelibet pars ſubſtātie eſt ſubſtātia: ſed nō quelibet pars hominis eſt hō: ergo nulla ſubſtātia eſt homo: patet ꝯñē eſſe falſam premiſſis exiſtentib⁹ veris: ſimiliter in alio ꝗlibet pars tēis eſt tēs: nō ꝗlibet pars anni eſt annus: ergo nullū tēs qḋ eſt pars anni eſt annus: iteruꝫ concluſio eſt falſa ꝛ ꝑmiſſe vere: quare ꝛc̃. ¶ Ad 5ᵐ dico ꝯcedendo ſi celū quieſceret: ꝛ nullus alius eſſet motus: ꝛ pro tunc etiā nullū eēt tēs ꝛ ergo ſm fidē nr̃aꝫ ante creationē celi nō erat tēpus: ꝛ ideo ꝗuis ponentemus creationē mundi: tñ poſſemus iſtaꝫ concedere ab

eterno fuit mundus.i.omni tēpoꝛe fuit mundus:nunq̄ꝫ enim fuit aliquod tēpus:quin in illo eſſet mundus: ex quo ante creationē mundi nō erat tēpus propter hoc ꝙ tunc nō erat motus celi qui eſt tēpus:vlterius concederē ꝙ ſi motus celi retardaretur:vel velocitaretur:ꝙ tunc etiā tēpus velocitaretur:vel retardaretur. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ illi qui ſunt in tenebris:ſicut ſunt incarcerati ⁊ ſicut ſunt ceci:q̄uis nō ꝑcipiant tēpus principaliter dictū ſicut motū celi: ꝑcipiunt tñ tēpus minus principalr dictū ſicut aliquos motus inferioꝛes:per quos alios mot⁹ menſurant:⁊ illi vtuntur alijs motib⁹ a motu celi pro tēpoꝛe. ¶ Ad 7ᵐ dico ꝙ imo motus celi eſt vbiq̄ꝫ:ſed hoc impꝛopꝛie ad iſtū intellectū:ꝙ vbiq̄ꝫ vbi ſunt tēpoꝛalia:ſiue ſint i mari ſiue in terra ſunt menſurabilia motu celi.quo ad coꝛuꝫ durationē ſucceſſiuaꝫ: ita ꝙ vbiq̄ꝫ motu celi poſſumus vti tanq̄ꝫ menſura. ¶ Ad vltimū nō vbiq̄ꝫ eſt idē motus celi q: non vbiq̄ꝫ eſt idem oꝛtus ⁊ occaſus ſolis: dico ꝙ imo ideꝫ mot⁹ celi qui eſt oꝛtus ſolis in vno oꝛiçonte eſt occaſus eiuſdē in alio ita ꝙ ille mot⁹ abſolutus eſt idem:ſed quo ad diuerſos oꝛiçōtes habet diuerſa nomina:in vno enim oꝛiçonte oꝛtus:in alio vero occaſus:ſicut ſi idē homo in flandria vocaretur ſoꝛ.⁊ in italia plato:ſꝫ dices quō tu ꝯcedis iſtā tps eſt motus celi:cum tñ Ar.in iſto quarto negat iſtā tempus eſt motus:dico ꝙ Ar.negat illam nō tanq̄ꝫ falſam:ſed negat eam eſſe quidditatiuaꝫ: vnde ſicut iſta riſibile eſt homo nō eſt quidditatiua:ita nec iſta tempus eſt motus ⁊ quū Ar.dixit iſtā tps nō eſt motus nō intendebat aliud q̄ꝫ iſte terminus motus nō eſt quidditatiue predicabilis de iſto termino tempus.

¶ Tex.cōmenti.cj.

¶ Quando quidem igitur tanq̄ꝫ vnum ipſum nunc ⁊c. Q.ō.xv.

Queritur vtrū diffinitio tpis ſit bona qua dicitur tps eſt nūerus motus ſm prius ⁊ poſterius:⁊ arguitur ꝙ nō:tps nō eſt nūerus.ergo.ꝯña tenet:antecedens probatur:q: ois nūerus eſt quoddaꝫ diſcretū:nullū tps eſt diſcretum:ergo maioꝛ eſt nota:minoꝛ pbatur nullū ꝯtinuū eſt diſcretuꝫ oē tēpus continuū.ergo nulluꝫ tēpus eſt diſcretū. ¶ 2° illa diffinitio nō eſt bona:que non cōpetit omni ꝯtento ſub diffinito:hec eſt hmōi.ergo maioꝛ eſt nota:minoꝛ pbatur: q: pdicta diffinitio nō ꝯuenit tēpoꝛi infinito.i.eterno ꝓpter:hoc ꝙ tēpus infinitū nō eſt nūerus: pp hoc ꝙ ois nūerus eſt finitus ex eo:ꝙ ois numerus eſt numeratus:vel nūabilis:tale aūt nō eſt infinitū vt dictuꝫ eſt.3° huius. ¶ 3° ſi tēpus eēt numerus:aut eēt nūerus quo numeram⁹:aut numerus nūatus:nō pmū:q: tūc tēpus eſſet actio aie:actione enīꝫ aie nūamus:ꝯñs eſt falſum:nā dictū eſt ꝙ tēpus eſt motus celi:motus aūt celi nō eſt actio aie: nec pōt dici ſcdꝫ:nam ſic quilibet motus ⁊ etiā quies eſſet tēpus ex eo ꝙ qͦlibet iſtoꝝ pōt eſſe nūerus nūatus. ¶ 4° ſi tempus eſſet nūerus ſequeretur ꝙ drie numeri eſſent differentie tēpoꝛis:ꝯñs eſt falſuꝫ:falſitas patet:q: drie numeri ſunt par impar mō par ⁊ impar nō ſunt differentie tempoꝛis:ex eo ꝙ differentie tempoꝛis ſunt preteritum ⁊ futurum. ¶ 5° ſi tempus eſſet numerus ſequeretur ꝙ aia numerante nō exiſtente nō eſſet tps.hoc aūt eſt falſum:probatur ꝯñia quia cum aia nūans nō eſt:nūerus nō eſt:ex eo ꝙ tūc diſtinctio nō eſt:modo ſi tps eſſet nūerus ſequeretur quod dictum eſt. ¶ 6° cum ois nūerus ſit menſura:ſequitur ꝙ ſi tempus eſt nūerus ꝙ tps eſt menſura. Sed probo ꝙ nō: quia ſi tēpus eſſet menſura hoc maxime eēt motus:⁊ nō maioꝛi ratione vnius q̄ꝫ alterius:ex eo ꝙ ois motus eſt menſurabilis tempoꝛe:ſequeretur ꝙ tempus eſſet menſura cuiuſlibet motus:conſequens eſt falſum:quia ſicut dictū eſt tēpus ponitur eſſe motus celi:ſed motus celi nō eſt menſurabilis cuiuſlibet mot⁹:ex eo ꝙ nō eſt menſura ſuiipſius cum menſura debeat eſſe notioꝛ menſurato:⁊ idem nō eſt notius ſe ipſo:etiaꝫ nec eſt menſura alioꝝ motuū a ſe quia multi alij motus ſunt nobis notioꝛes:⁊ cum menſuratum debeat nobis eſſe minus notuꝫ q̄ꝫ menſura: ſequitur motum celi qui ponitur eſſe tempus:nō eē menſuram alioꝛum motuūꝫ magis notoꝛum nobis q̄ꝫ ſit motus celi ⁊c.

In oppoſitum eſt Ar.in iſto quarto qui ponit predictam diffinitionem tpis tanq̄ꝫ. ¶ In iſta qōne pmo aliqua premittā. Scdo reſpondebo ad queſitum.

Quantum ad primū pmittēde ſunt alique ꝓprietates ipſius tempoꝛis:ex quibus poteſt inferri diffinitio tempoꝛis:vnde vna ꝓprietas ꝙ tempus eſt ſucceſſiuū. Unde Ar.dicit ꝙ nō eſt poſſibile plures partes tēpoꝛis ſimul eē:quarum vna nō includit aliā. ¶ 2ª ꝓprietas eſt ꝙ in omni tēpoꝛe eſt prius ⁊ poſterius. ¶ 3ª proprietas ꝙ tēpus eſt cōtinuū ⁊ ꝓpter hoc eſt diuiſibile in ſemp diuiſibilia. ¶ 4ª ꝓprietas ꝙ durationes motuū ⁊ quietū menſurantur tempoꝛe. vnde quando volumus explicare durationē alicuius rei nos dicimus illam rem duraſſe per menſem:vel per annū:vel per alia huiuſmodi nomina:que ſunt noia tēpoꝛalia:⁊ quia huiuſmodi nomina que ſunt hoꝛa dies ſeptimana menſis annus ſumuntur ſm motū ſolis:ſequitur ꝙ cōiter motu ſolis vtimur tanq̄ꝫ tpe. Ulteri⁹ ſciēdū ꝙ totalis mot⁹ ſolis ſm Ar.eſt ꝑpetuū ⁊ adhuc q̄uis ſm fidē nrām ponitur terminari.tñ adhuc ſm fidē nrām ponitur eſſe ita longus ꝙ eius totalem quantitatē non cognoſcimus:⁊ q: illud per quod debemus menſurare debet nobis eſſe notum imo notius menſurato: ſequitur ꝙ per motū ita longum non poſſumus menſurare noſtros mot⁹ ⁊ operationes breues:ideo per aiam noſtram diſtinguimus inter partes iſtius lōgi motus:ita ꝙ accipimus aliquas paruas partes ipſius motus:quas adequamus noſtris motib⁹ ⁊ operationibus ⁊ quietibus:quarū durationes volumus mēſurare:⁊ tales partes vocamus tēpus:⁊ alique earū ſunt longioꝛes ⁊ alique breuioꝛes:⁊ ideo quaſdam earū vocamus hoꝛā:quaſdā dies. ¶ Ex his patet ꝙ lꝫ ſit idem tēpus ⁊ motus:tamē in diffinitiōe quid nominis tēpoꝛis includitur menſura:ſed non in quid nois motus: propter hoc ꝙ hic terminus tēpus eſt magis ꝯnotatiu⁹ q̄ꝫ hic terminus motus:eſt enim cōnotatiuus menſure: ſed non hic terminus motus:⁊ ideo q: mēſura eſt de ratione tempoꝛis non ſolū in continuitate: ſed accepti ſm diſcretionem ſuarū partium. Ar.volens hoc exprimere dicit tempus eſſe numerū. Ulterius cum tempus ſit ſucceſſiuūꝫ:⁊ non eſt menſura niſi entium quo ad eoꝝ durationes ſucceſſiuas. Ar.volēs hoc exprimere dicit tempus eſſe numerū motus. Et q: motus poteſt dupliciter diuidi:vno modo ad diuiſionem ſubiecti vel mobilis ⁊ quantiꝫ ad talem diuiſionem vna pars tēpoꝛis non eſt prioꝛ alia:ſed eſt ſimul cuꝫ ea. Alio mō pōt diuidi in partes quarū vna precedit: ⁊ alia ſequitur. Ar.volens motum in numero non eſſe menſurabileꝫ tempoꝛe:quo ad eius pmam diuiſionem: ſed quo ad ſcdam tempus eſſe numerum motus ſm prius ⁊ poſterius:⁊ hoc eſt ꝙ quidam antiqui dixerunt ſub his verbis motum accipi dupliciter vno modo ſm extenſionem. Alio modo ſm ꝓtenſionem: tūc dixerunt motum acceptum ſm extenſionem non eſſe menſurabilem tēpoꝛe:ſed bene ſm ꝓtenſionem. Ulterius eſt notandum ꝙ ꝓpter hoc quod dicitur tempus eſt numerus denotatur tempus eſſe mēſuram: ⁊ differre tempus a non menſuris:ꝓpter hoc autem qd dicitur motus denotatur tempus differre a menſuris rerū permanētiū ſicut ſunt vlna vncia pinta buccale:vñ tempus non

pus non eſt aliqua talium menſurarū: propter hoc autem quod dicit prius ꝛ poſterius differre tempore a menſura motus menſurante motum quo ad eius extenſionē: ſeu acceptum ſm diuiſionem ſubiecti in quo eſt.

Quantum ad ſcdm pono iſtam ſolam ꝯcluſionem ꝙ diffinitio pdicta ipſius temporis eſt bona: ꝓpter hoc ꝙ explicat pfectum ꝯceptū tēporis: vt ſufficienter pꝫ ex dictis in pmo articulo.

Ad rationes pncipales. ad primam quū dicebatur nullū continuū eſſe diſcretum: poteſt dici ꝙ diſcretum vno modo capit pro illis: que poſſunt per ſe numerari: ꝛ quodlibet iſtoꝝ eſt indiuiſibile ꝛ non eſt in aliquo illoꝝ: iſto modo incluſiue dicuntur diſcrete ad inuicem: ꝛ ſic accipiendo diſcretū nullum continuū eſt diſcretuꝫ. Alio modo dicuntur diſcreta: que ſunt diuiſibilia ꝛ actualr in re: ꝛ cuꝫ hoc ſeparata abinuiceꝫ: ꝛ iſto modo dicimus plures lapides vel plura ligna eſſe diſcreta. Et ſic adhuc continuū nō eſt diſcretum 3° modo dicitur diſcreta: que ſunt diuiſibilia ꝛ nō actualiter ſeparata abinuicem: ſed ſolū per ſignationem aie vnum ſignatur extra aliud: ꝛ ſic accipiendo diſcretuꝫ bene concedo continuū eſſe diſcretum: vñ non obſtante ꝙ iſtud lignum eſt continuuꝫ: tamen per ſignationē aie diſcerno ꝛ diſtinguo vnā partem eſſe extra aliam ꝛ poſſem apprehendere vnā illarum partium non apprehēdendo aliam ꝛc̄. Tunc ad ꝓpoſitum dico ꝙuis tempus ſm ſe ſit continuuꝫ: tamen eſt diſcretum per aiam diſtinguentem vnā partem temporis extra aliā: ꝛ ideo dictuꝫ eſt in diffinitione tēporis tēpus eſſe numerū motus: vnde motus celi continuus nō diceretur tempus: niſi partes eius eius eſſent numerate vel inumerabiles per animaꝫ: vnde per hoc nomen tēpus hoc connotat: ꝛ in eius ratione formali includit ex hoc ad ſecundū. ¶ Ad ſecundaꝫ nego ꝙ aliquod tēpus ſit infinitū. vnde quocūq tēpore dato ꝛ apprehenſo ipm eſt finitū: ſed tñ bene concederetur iſta: infinitū tēpus eſt quando aliquantuꝫ tēpus eſt vt hora ꝛ duplū tēpus eſt: ꝛ quadruplū ꝛ ſic vlterius: vt ſi ſoꝛ. pro tempore pñti viueret vna hora: ꝛ Plato duabus: ꝛ Cicero quatuoꝛ ꝛ ſic vltra ꝛ eſſent infiniti hoies: hec eēt ꝯcedenda infinitū tēpus ē: tñ hec eſſet neganda aliqđ tēpus eſt infinitū: ꝛ eſt ſimile ſicut prius dicebatur de linea giratiua: bene ꝯcedit infinita linea giratiua eſt: ꝛ tamen negatur ꝙ linea giratiua ſit infinita. ¶ Ad tertiā dico ꝙ eſt numerus numeratus non vltimatus: ſed vlterius numerans: ſeu quo vlterius numeramus tanꝗ mediante inſtrumento alios motus recte ſicut pmo numeramus fabas: ꝛ per illas vlterius numeramus alias res hoies ꝛ capras. ¶ Ad quartam tūc differentie ꝛc̄. poteſt dici ꝙ non differentias ſuperiores eſſe differentias inferiores ſicut differentias animalis eſſe differentias hominis: modo numerus eſt ſuperius ad tēpus: nihillominus poteſt concedi ꝙ aliquod tēpus eſt par. vnde aliqua hora eſt per aliquos dies pares vel impares. ¶ Ad quintaꝫ videbitur in queſtione ſequenti. ¶ Ad ſextaꝫ ſequitur ꝙ tēpus ꝛc̄. concedo: ꝛ quuꝫ dicebatur ꝙ hoc maxime eſſet reſpectu ipſius motus ꝛc̄. ꝯcedo: ꝛ quū dicitur non maioꝛ ratione vnius ꝗꝫ alterius concedo: ꝛ quum dicebatur. ergo eſſet menſura ꝛc̄. ꝯcedo. vnde per partes motus celi menſuramus ꝛ numeramus motuꝫ celi cuius eſt pars recte ſicut per vnitateꝫ replicando menſuramus numeruꝫ: ꝛ ideo motus celi eſt menſura extrinſeca alioꝝ motuū: ſed eſt menſura intrinſeca ſuimet: ſm aliā tamen partē menſura: ꝛ ſm aliā menſuratū: ꝛ ſic non ꝯcluditur idem eſſe notius ſeipſo: quia non idē eſt mēſura ꝛ menſuratuꝫ reſpectu eiuſdem: vnde hora menſurat diem ꝛ dies ſeptimanam. vnde hora eſt motus ſolis a tali puncto ad talē punctū: dies autē eſt vna integra reuolutio celi: ꝛ hec eſt dies naturalis. Queſtio .16.

Queritur vtrū tempus ſit ab aia: ꝛ arguit primo ꝙ nō: nã ſic ſequeret ꝙ ꝯſiderare de tēpore nō ptineret ad pħm: ſed ad logicū ꝯñs eſt falſum: ꝯñtia probat: qꝛ ſi tēpus eēt ab aia: tūc eēt operatum a nobis: ꝛ eſſet ens rationis de quo conſiderare pertinet ad logicū. ſilr ſequeret ꝙ ſciētia de tēpore nō eēt ſpeculatiua: ſed pratica: quia de operatis a nobis ſunt ſcientie pratice nō ſpeculatiue: modo ſi tempus eēt ab aia eēt operatū a nobis: ꝛ per ꝯñs de ipſo eēt ſcientia pratica ꝛ nō ſpeculatiua. ¶ 2° tēpus eſt paſſio motus: ſed motus eſt pꝛeter aiaꝫ ſequitur etiā eius paſſionē puta tēpus eſſe pꝛeter animaꝫ. ¶ 3° ſicut prius dictū eſt tēpus eſt motus celi: modo ſi nulla aia eēt ſaltē de iſtis inferioꝛib⁹ adhuc eēt mot⁹ celi: ꝛ per ꝯñs adhuc eſſet tēpus. ¶ 4° nulla quantitas continua eſt ab aia: ſꝫ tempus eſt quantitas continua: ergo tempus nō eſt ab anima totū: clarū eſt. ¶ 5° ſi omnes doꝛmirent ꝛ nullus eēt actus anime de iſtis animabus inferioꝛibus adhuc tranſiret tēpus: ergo nō videt ꝙ tēpus ſit ab anima. ¶ 6° poſito ꝙ nullus eēt actus anime de animabus inferioruꝫ adhuc motus poſſent eſſe veloces ꝛ tardi: ſed nō poſſent eſſe veloces vel tardi ſine tēpoꝛe: ergo adhuc eēt tempus: maioꝛ eſt nota: ꝛ minoꝛ probatur ex eo ꝙ in omnibus formalibus includit tēpus. ¶ 7° ſic tunc tēpus eēt in aia: ꝛ cū tēpus ſit in infinitū diuiſibile: ſequit diuiſibile eſſe in aia: ꝛ cuꝫ aia ſit indiuiſibilis: ſequitur diuiſibile eſſe in indiuiſibili ꝛc̄.

In oppoſitum arguitur quia tēpus eſt numerus. ſed per Comentatorem ſi numerans nō eſt: numerus nō eſt: cuꝫ ergo anima ſit numerans ſequitur ipſa nō exiſtente nō eē numeruꝫ: ꝛ per ꝯſequens ipſa nō exiſtente nō eſt tēpus: ꝛ per ꝯſequens videt eſſe ab aia: ergo. ¶ 2° nā dicit Cōmentatoꝛ tempus eſt pꝛeter aiaꝫ in potētia nō in actu ac ſi vellet dicere ꝙ ſine aia nō eſt tēpus actualiter licet bene potentialiter. ¶ 3° nam ſic album licet ſupponat pro ſubiecto tñ appellat albedinē propter quod deſinente albedine licet ſubiectū maneat hec deſinit eſſe vera: albū eſt: ita licet hoc nomen tempus: ſupponat pro motu celi: tamen appellat diſcretionē ꝛ diſtinctionē partiū: mot⁹ celi dependet ab anima ꝓpter quod tali diſcretione ꝛ diſtinctione deſinente licet motus celi maneat: hec deſinit eſſe vera: tempus eſt: ꝛ quia aia deſinēte: hec deſineret eſſe vera motus celi eſt tēpus: videt ꝙ aia deſinente hec deſineret eſſe vera tēpus eſt. ¶ In iſta queſtione primo videnduꝫ eſt de tēpore qnantū ad eius eē quomodo ſe habeat ad animā. ¶ 2° videndū eſt de tempoꝛe quantū ad eius cognoſci: ꝛ conſequenter ad rationes eſt reſpondendum.

Quantum ad primū ſciendū eſt ꝙ ꝗuis multitudo: ꝛ hic terminus numerus ſupponant pro eadē re: vel pro eiſdeꝫ rebus: tñ cum hoc iſte terminus numerus cōnotat menſurationē menſurabilem: vel numerationē: vel numerabilitatē: quā non connotat hic terminus multitudo. Et ideo ſciendū eſt ꝙ aliqui dicunt iſtū terminū numerus nō connotare numerationē: ſed numerabilitateꝫ. i. ad hoc ꝙ aliqua ſint numerus non requirit ipſa eſſe in actu numerata: ſed ſufficit ꝙ ſint numerabilia: vnde poſito ꝙ hic eſſent centum homines: ꝛ nullus actu numeraret eos adhuc iſti hoies eēnt nūs: eo ꝙ poſſent nūari: ꝛ hic dicētes ꝯcederent iſtā: nūs eſt: licet nullū actu nūans eēt: dūm nūans poſſet eē. ¶ Alij aūt dicūt ꝙ nūs nō ſolū ꝯnotat numerabilitatē ſed actualē nūationē: ita ꝙ ſi aliqua actualr nō nūant nō eſt nūs ꝛ iſti ꝯcedunt: ꝙ ſi nō eēt nūans actu ꝙ non eēt nūs: ꝛ ideo iſti ꝯcedunt: poſito ꝙ hic eēnt centū hoies ꝛ nullus eoꝝ de facto nūaret ꝙ nō eſſent nūi: ſed in po⁹ ſolū. Sed diceres: qui iſtoꝝ verius dicunt: dico ꝙ hoc nō

poteſt demonſtratione oſtendi ꝓpter hoc ꝙ ſolū diuerſi
ficant quātū ad ſignificationes nominū que ſunt ad pla
citū: qꝛ iſti dicunt ꝙ hoc nomē nūs ꝯnotat nūabilitatē:
illi vo ꝙ actualē nūanōez: nihilominꝰ credo ꝙ dicētes h̄
nomē nūs ꝯnotare nūabilitatē dicunt magis cōformi-
ter: mō loquēdo cōi: vñ ꝗuis nullus actu nūaret lapides
exiſtētes in mari adhuc ꝯcederemꝰ: ꝙ aliq lapides in ma
ri ſunt centū vel mille: ⁊ cū centū ⁊ mille ſint termini infe
riores ad iſtū terminū nūm ſeqꝉ etiā ꝙ habemꝰ cōcedere
ꝙ aliq lapides in mari ſunt nūs ꝗuis actu nullus nūa-
ret eos. ergo itendo viterius loqui ſm pmā opinionē.
℄ 2° ſciendū ꝙ ꝯſilr hoc nomē tps: ⁊ hoc nomē motus
ꝗuis ſupponāt ꝑ eadē re: tñ hoc nomē tps ꝯnotat vltra
hoc nomen morꝰ nūabilitatē menſurabilitatē: vñ ꝗuis
idem ſit morꝰ ⁊ tps: nō tñ dicaꝉ morꝰ: ex eo ꝙ eſt in cōti-
nuo fieri vnū poſt aliud: ſeu acquiri vnuz poſt aliud: ſed
ideo dicꝉ tps ex eo ꝙ ꝯtinue per illud vnū acquirit poſt
aliud: nūamus: vel poſſumꝰ nūare: vel poſſumꝰ menſu-
rare durationes ſucceſſiuas rerum tpaliū: ita ꝙ eadē res
habet diuerſa noīa: ſicut hoc nomen morꝰ: ⁊ hoc nomē
tēpus ſicut idem homo hoc nomen ſcriptor ⁊ hoc nomē
citharista ꝗuis iſta noīa ſint diuerſimode ꝯnotātia ⁊c̄.

Quantum ad 2m ſit iſta pma ꝯcluſio ꝙ ſi nulla
aīa inferior actu cognoſceret adhuc
eſſet tps: pbaꝉ: qꝛ adhuc eſſet motus per quē: ꝗuis non
actu nūaremus tñ per ipſum poſſemus nūare duratio-
nes rerū tēporaliū ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ dicaꝉ nūs: ⁊ ꝑ
ꝯñs ꝙ dicaꝉ tps ſicut dictū eſt: verūtñ ſm illos qui dicūt
nūm ꝯnotare actualē nūationē: eſſet dicēdū ꝙ cuz nulla
aīa inferior nūaret motus celi nō eſſet tps: neqꝫ nūs: ⁊ illi
bñ ꝯcedunt ꝙ tps erit qñ nō erit tps: qꝛ morꝰ celi erit qñ
nō erit tps: qꝛ nullus actualiter per ipſum nūaret dura-
tiones ſucceſſiuas rerū temporaliū: quare ⁊c̄. ℄ 2a ꝯclu-
ſio ſi nō eſſet aīa actu nūans nec poſſet eē: hec eēt negāda:
motus celi eſt nūs: pꝫ hoc quia ad minꝰ ꝙ aliqd ſit nūs
requirit nūatio potētialis licet nō actua lis ſicut dictum:
modo ſi aīa nūans nō eſſet: nec poſſet eſſe tolleret nō ſolū
nūatio actualis: ſed eē potentialis ex eo ꝙ oīs nūatio ſit
per aīam: ergo tunc nullus eſſet nūs: nec nūata: nec nūa
bilia: ⁊ per ꝯñs iſta eſſet negāda morꝰ celi eſt tps eo ꝙ de
ratione formali tpis eſt nūs cū tps ſit nūs morꝰ ſm prius
⁊ poſteriꝰ ſicut dictū eſt. Ex his pꝫ qualiter tēpus depen
det ab aīa: nam tps quo ad eius ſignificatū nō dependet
ab aīa: ſemp loquēdo de aīa inferioꝝ: ſed quo ad eius cō-
notatū bene: ⁊ hoc eſt qd̄ antiquius dicebaꝉ ſub his ver-
bis ꝙ in tempore ſunt duo ſ. mãle: ⁊ formale: que ad ma
teriale nō dependet ab aīa: ſed bñ quo ad formale: vnde
per mãle itelligit ſignificatū: pro quo ſupponit hic termi
nus tps: ſeu aptus natꝰ eſt ſupponere. Pro formali autē
intelligit connotatū: ⁊ ita pōt itelligi hoc qd̄ antiquus di
cebaꝉ: tps eſt cōpoſitū ex ꝯtinuo ⁊ diſcreto: nam ſignifica
tum pncipale huiꝰ noīs tps eſt res ꝯtinua puta morꝰ:
⁊ ſignificatū nō pncipale eſt diſcretū. ℄ Sequunt mo-
do alie ꝯnes: pma ꝙ nunꝗ̄ percipitur tps ſine motus
imaginatione: probaꝉ: quia nō percipit niſi percipiendo
aliquid prius: ⁊ aliquid poſterius: ⁊ hoc nō niſi: qꝛ ima-
ginatio imaginaꝉ pmo vnuz ⁊ poſtea aliud: ex quo ſe-
quit: ꝙ tempus nō percipit niſi cum auxilio virtutis di
ſtinctiue ſicut ⁊ motus: ⁊ eſt ſimile ſicut hic eſſent centum
hoīes: ⁊ nullus pciperet eos eſſe centū: niſi actualiter eos
numeraret: ita ꝗuis tempus eſſet nullo numerāte: tamē
nō perciperet eſſe tempus: niſi actu aliquis numeraret ⁊
cognoſceret. ℄ 2° pꝫ ꝯcluſio pꝫ qd̄ narrat Ar. de dormi
entibus per annū annos in ſardis. i. in illa inſula: vnde
ꝗuis cōtinue tempus tranſierit tamē ipſi dormientes
nō percipiunt tempus: propter quod dum ſurrexerunt
⁊ copulauerunt inſtans vigilationis inſtanti inceptio-
nis dormitionis credentes nullū trāſiuiſſe tempus. ℄ 3a
ꝯcluſio nullū percipit tps ſine virtute reſeruatiua: ergo
ſicut nec motus: pꝫ hoc qꝛ nō percipit tps: niſi percipiaꝉ
aliquid fuiſſe prius: ſed hoc nō percipit ſine virtute reſer
uatiua ergo. Ex quo ſequit ꝙ ſi eſſent aliqua alia iperfe
cta ꝙ nō retineret aliud de preterito talia nō perciperēt
tps. ℄ 3a ꝯcluſio delectatio ⁊ vniformitas actuū imagi-
nationis facit tēpus apparere breue: pꝫ hoc ad experien-
tiam: naz quū ſumus in magna delectatione: ⁊ etiā quū
imaginatio noſtra nō vertiꝉ de vno ad aliud: tūc tēpus
apparet nobis breue. ℄ 4a concluſio triſtitia ⁊ variatio
actuū imaginationis facit tps apparere longius: pꝫ per
experientiā: ex quo ſequit ꝙ per augmentationē triſtitie
vna hora poſſet apparere tps infinitū: vt ſi in pma par
te proportionali hore triſtitia eſſet aliquanta ⁊ intende
retur in tantū ꝙ ſecūda pars proportionalis hore appa
reret tanta quanta pma ⁊ viterius in tantū ꝙ tertia ſi-
militer appareret tanta quāta pma: ⁊ ſic in infinitū: tunc
talis hora appareret infinita. ℄ 5a ꝯcluſio. quātitas tem-
poris percipit in cōparatione motuū adinuicez: patet qꝛ
quātitas tanta vel tanta: nō percipit niſi in cōparatione
vnius ad aliud: ⁊ ideo quantūcūqꝫ motus celeſtes velo
citarent: dūtamen obtinerent conſimiles proportiones
adinuicem: ſicut modo nō perciperet tps breuius ꝗ̄ mo
do: ſequit ſimiliter ꝙ ſi oīa entia mundi diminuerētur
proportionaliter ita ꝙ obtinerent cōſimiles proportio-
nes adinuicem nihil appareret mutatū. Et ideo ſi deus
totū mundū diminueret ad quantitatē vnius pomi. ⁊
proportionaliter oīa entia diminuerent ſic ꝙ obtinerēt
conſimiles proportiones: quas prius: adhuc appareret
mihi ita magnꝰ quantus mō: nec appareret aliqd imu-
tatū. ℄ Rationes adducte in pncipio queſtionis vadūt
pro factis ſuis.

℄ Tex. cōmēti. cxiiij.

℄ Quoniam autem tempus eſt metruz motus ⁊c. Cō. xvij.

Queritur vtrū oīs motus menſu-
reꝉ tpe: ſiue vtrū oīs mo
tus ſit mēſurabilis tpe: ⁊ arguit pmo ꝙ
nō: motus celi nō eſt menſurabilis tēpore
ergo ⁊c̄. ꝯñtia nota de ſe: antecedens pba
tur: qꝛ motus celi eſt met tempus vt dictū
eſt: tps aūt nō eſt menſurabile tpe: aliter idez eſſet menſu
rabile ſe ipſo. ℄ 2° omne mēſurabile dꝫ eſſe finitū: morꝰ
celi non eſt finitꝰ: qꝛ perpetuꝰ. ergo. minor eſt nota: ⁊ ma
ior probaꝉ: qꝛ oē menſurabile eſt cognoſcibile ⁊ notifica
bile: ſed nullū infinitū eſt cognoſcibile: ergo nullū infini-
tuz eſt menſurabile. ℄ 3° menſura dꝫ eſſe notior menſu-
rato: ſed tps nō eſt notius morꝰ: ergo tēpus nō eſt mēſu-
ra morꝰ: maior eſt nota: ex eo ꝙ quātitas ignota menſu-
rabilis ſit nobis nota per quantitatē menſure nobis no
tam: minor patet: qꝛ tps diffinit per motū. dicꝉ enim tē-
pus eſt nūs morꝰ ſm prius ⁊ poſterius: modo diffinitū
nō dꝫ eſſe notiꝰ ꝗ̄ ſit pars diffinitionis. ℄ 4° menſura
dꝫ eē minor menſurato: per pintā enim nō menſuramꝰ
ſcopam: ſed bñ ecōuerſo: ſed ita eſt ꝙ tps qd̄ eſt morꝰ celi
quolibet motu iſtoꝝ inferiorū eſt maius: ergo morꝰ celi
nō pōt eſſe menſura iſtoꝝ inferioꝝ: ⁊ per ꝯñs falſum eſt
tps eē menſurā cuiuſlibet morꝰ: vñ vna reuolutio diur-
na eſt maior multo: tā quo ad velocitatē ꝗ̄ quo ad ſpa-
tium pertranſitū ꝗ̄ ſit ambulatio ſortis: ergo videꝉ ꝙ am
bulatio ſortis: nullo mō poſſit mēſurari reuolutiōe diur
na ⁊ ita argueret de alijs. ℄ 5° morꝰ celi: qui ponit eē tps
nō eſt vnigenꝰ cuilibet motui iſtoꝝ īferioꝝ: ꝗ nō eſt mē-
ſura cuiuſlibet morꝰ. ꝯñs tꝫ ex eo ꝙ mēſura ⁊ mēſuratuz
debent eē vnigenia. antecedēs pbaꝉ: qꝛ nō eſt vnigenius
motui alterationis: nec augmētationis nec diminutionis ꝗ.
℄ 6° menſura

¶6° mēſura dʒ eē prior mēſurato ꝑ Ar. 10° meth^{ce}. ſed ſic nō eſt de tēpore: reſpectu motus celi: ğ tempus non eſt mēſura motus celi: ⁊ per ꝯñs queſtio falſa: aſſūptū pʒ ex eo ꝙ tempus ⁊ motus celi ſimul inceperunt: ⁊ ambo eternaliter fuerunt. ergo ⁊c̄.

In oppoſitū Arguit per Ar. oīs motus eſt in tēpore: ſed eē in tēpore eſt mēſurari tēpore: nā eē in tēpore vel eſt eē: qñ tempus eſt: vel eē in tēpore eſt mēſurari tēpore. Si dicat̄ 2^m habet̄ ppoſitū: ſed nō pōt dici ꝓmū: nā ſi eē in tēpore eēt eē qñ tēpus eſt. pari rōne lignū eēt in lapide: ⁊ q̄dlibet eēt in quolibet: pʒ ex eo ꝙ lignū eſt qñ lapis eſt: ⁊ q̄dlibʒ eſt qñ aliud eſt. ¶In iſta q̄one ꝓ ponā diſtinctionē. 2° ꝯñes.

Quantum ad ꝓmū eſt ſciendū ꝙ menſurari aliqua menſura eſt ſcire quantitatē prius ignotā illius qđ mēſurat̄ per quantitatē nobis notā .ſ. per quātitatē mēſure. ¶2° ſciendū eſt ꝙ tres ſunt modi menſurādi. ꝓmus eſt per partē intrinſecā menſurabilis. verbi grā: ſicut ſignata iā aliqua portione vnius integri pāni. cuius portiōis quātitas eſt mihi nota: ſit verbi grā ꝙ eēt vna vlna: tunc per iſtā portionē pāni totalem pannū poſſem menſurare ⁊ ſcire quot eēnt vlne in illo totali pāno: ſed talis menſuratio fieret per ptē poſt partē intriſecā mēſurabili. ¶2° contingit mēſurare per adequationē mēſure ⁊ mēſurabilis. verbi grā ſicut in ſtatera: quū pōdus notū ponit̄ contra ignotū: ſimilr̄ quū aliquis aliqđ corp⁹ note lōgitudinis ſicut vna vlna ſupponit̄ vni parti pāni: ⁊ ſic inuenim⁹ quātitatē pāni prius nobis ignotā. ¶3° mō fit menſuatio per remotionē partiū menſure ⁊ mēſurabilis .ſ. ꝓportionādo mēſurā ⁊ mēſuratū: ſm̄ diuiſionē partiū earū ſibi inuicē correſpondētium: verbi grā: nā ſic per multitudinē graduū celi inuenimus ambitū toti⁹ terre nobis ignotū ſicut pʒ in de ſpera: vnde ſcito numero graduū celi. vlteri⁹ ſcito ꝙ leuce in ambitu terre corrn̄dent vni gradui celi: poteſt ſciri quot leuce ſunt in circuitu ipſius terre. ſic ergo pʒ ꝙ per quantitatē circunferentie celi menſuram⁹ quantitatē circunferentie terre .ſ. per correſpondentiā: q̄uis quantitas circūferentie celi ſit multo maior ꝗ̄ quātitas circunferētie terre: ⁊ ex hoc de diſtinctione ſufficit.

Quantum ad ſcđm ſit ꝓ^a ꝯcluſio tēp⁹ eſt mēſura motus celi ſm̄ ꝓmū mediū mēſurationis: probat̄: q: aliquis motus celi magnus per vnā partē eius menſurat̄ ſicut motus celi annualis per motum celi diurnū. vnde annū menſuramus per dies: modo dies eſt pars intrinſeca anni. ğ in ꝓmo mō menſurationis eſt mēſuratio qua mēſuram⁹ annū per diē pluries replicatū. ¶2^a ꝯcluſio tēpus nō eſt menſura iſtoꝝ īferiorum ꝓmo mō nec ſcđo mō mēſuratiōis: ꝓbat̄: q: tēpus: puta motus celi nō eſt pars intrinſeca alicui⁹ motus inferioris. ergo nō eſt eius mēſura ꝓmo modo: nec etiā 2° mō: ꝓpter hoc ꝙ tēpus: puta motus celi nō adequat̄ alicui motui inferiori: tam quo ad velocitatem: ꝗ̄ quo ad augmentationē ⁊ ad magnitudinē. ¶3^a concluſio oīum motuū iſtoꝝ inferioꝝ tempus eſt menſura: tertio modo probatur: q: quolibet motu inferiori ſignato per correſpondentiā partiū ſuarum ad partes tēporis nobis cognitū: ille motus poteſt fieri a nobis cognitus: tā quo ad durationē ꝗ̄ quo ad velocitatē: ꝗ̄ quo ad magnitudinem pertranſitā: verbi grā: vt ſi aliquis ſciret quot eēnt hore in die artificiali: verbi grā: ꝙ. 12. ⁊ talis in qualibet hora pertranſeat vnā leucam: in fine diei ſciretur quantitas totius ſpacij pertranſiti ſcilicet ſpacium duodecim leucarum: ex eo ꝙ duodecima pars leucarum correſpondet duodecime parti diei .ſ. hore. ſimiliter per huiuſmodi correſpondentiā poſſumus per motum horologij menſurare motum celi: verbi gratia: vt ſi vna rota in horologio mota regulariter faceret vnā reuolutionē in vna die nāli: qui hʒ viginti quattuor horas: ⁊ ſignent̄ 24. puncta equaliter diſtantia in circūferentia ipſius rote: tunc qñ vnus iſtorū punctoꝝ ꝑtranſiuiſſet tantū ſpacium quantum eſt inter duo puncta de illis: tranſiuiſſet vna hora diei: ita ꝙ per huiuſmodi correſpōdentiā mēſure ⁊ menſurabilis poſſumus menſurari non ſolū eq̄le per equale: ſed etiā minus per maius: ⁊ maius per minus: ⁊ in tali modo menſuratiōis temp⁹ eſt menſura oīum motuū inferioꝝ. Ex his pʒ ꝙ loquēdo in tertio modo menſurationis facilius menſurant̄ motus ſi ſunt regulares ꝗ̄ ſi eēnt irregulares: vnde quū ſunt irregulares opʒ inſpicere ad partes earum ſeorſum vel reducere eas ad regulationē: quod non opʒ quando ſunt regulares.

Ad rōes ad ꝓmā dico ꝙ non idem menſurat̄ ſe ipſo: q: aliquis motus celi totalis non menſurat̄ per ſeipſum totalem: ſed per eius ptes intrinſecam: ſicut dictū eſt. ¶Ad ſcđām dico quolibet motu celi dato ipſe eſt finitus ⁊ menſurabilis per aliquam eius ptē: cū quo tamen ſtat ꝙ perpetue durabit motus celi: ⁊ durauit. ¶Ad tertiam dico ꝙ q̄uis motus ſit notior tēpore: tamen aliquādo accidit ꝙ tempus eſt noti⁹ motu. ⁊ tunc per illū motum notiorem aliqñ menſuramus ⁊ motus menſurās vocabit̄ tempus motus menſurati. ¶Ad quartā dico ꝙ in menſuratiōe que fit ꝓmo vel ſecundo modo non debet menſura eē maior menſurato: nihilominus in menſura tertio modo dicta mēſura pōt eē maior ⁊ minor vel equalis menſurato. ¶Ad quintam dico ꝙ imo motus celi alijs motibus eſt vniformius quo ad correſpondentiā ⁊ diuiſionē ꝓportionaliū partium: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ ſit vel poſſit eē menſura ipſorum ⁊c̄. ¶Ad ſextam dico ⁊ ꝯcedo ꝙ mēſura debet eē prior menſurato: non in eēndo: ſed in cognoſcēdo: vnde per aliquem motū poſteri⁹ factū poſſumus menſurare aliquem motū ꝓorem: dūtamen motus poſterior ſiat nobis ꝓus not⁹ ꝗ̄ prior: ſicut pʒ de motu horologij motum nouū motū celi antiquū poſſumus menſurare.

¶Tex. cōmēti. cxviij.

¶Quā autē tēpus mēſuratio mot⁹ eſt: erit ⁊ quietis ⁊c. Qō. xviij.

Vltimo queritur vtrum quies mēſuretur tēpore: ⁊ arguitur ꝙ non. Quies eſt idem cum re permanente quieſcente: ſed res permanens non menſuratur tēpore: probatur: quia habet omnes ſuas partes ſimul ergo nec quies. ¶2° nihil menſuratur tempore niſi quod proportionaliter eſt diuiſibile tempori: ſed ſic non eſt de quiete: ex eo ꝙ quies non eſt aliud a re permanente: res autem permanēs nō eſt proportionaliter diuiſibilis tempori: ex eo ꝙ permanens eſt tota in qualibet parte temporis. ¶3° tēpus cum ſit ſucceſſiuū: ſequitur ꝙ non ſit menſura niſi entiū ſucceſſiuoꝝ: ſed quies non eſt res ſucceſſiua ſed permanens ex eo ꝙ quies non eſt aliud a re quieſcente: ⁊ per ꝯñs nō eſt menſurabilis tempore. ¶4° ſi quies menſuraret̄ tēpore: ſequeret̄ ꝙ ita deberet poni in diffinitione temporis in qua dicit̄ tempus eſt numerus motus ſm̄ prius ⁊c̄. in qua ponit̄ hoc nomē mot⁹ ⁊ nō hoc nomē quies: ꝯñā videt̄ tenere ex eo ꝙ ques ita mēſurat̄ tpe ſic ⁊ mot⁹.

In oppoſitum videtur eē Ar. in iſto quarto qui videtur dicere tēpus eē menſurā motus non ſolū motus: ſed etiam quietis. ¶De iſta queſtione ſit prima concluſio: ꝙ nulla res permanēs: cū ſit tota ſimul mēſurat̄ tpe: ꝓbat̄: illud qđ mēſurat̄ tpe debet eē diuiſibile tpi: ita ꝙ pars menſurati correſpondeat parti tpis. ⁊ maior maiori: ⁊ minor minori: ſed ſic nō eſt de re ꝑmanēte: ex eo ꝙ hʒ eē totū ſimul ⁊ nō

habet maioꝛẽ partẽ ſui in die q̃ȝ in hora. ℂ 2ᵃ ꝯcluſio eẽ rei pmanẽtis menſurat̃ tpe: iſta ꝯcluſio ponit̃ ab Ar. ſed ſciendũ ꝙ ꝓprie loquẽdo nõ eſt vera ꝓpter hoc ꝙ eẽ nõ differt ab eẽntia: ſi ergo eẽntia rei pmanẽtis nõ mẽſurat̃ tpe: ſicut habet̃ per primã ꝯnem: ſequit̃ ꝙ nec eſſe: nihilo minus iſta ꝯcluſio eſt vera ad iſtũ itellectũ ꝙ tp̃s ꝯnotatum per hoc verbũ eẽ vel fore vel fuiſſe coexiſtens rei permanẽti menſurat̃ tpe: nõ q̃dẽ extrinſece: ſȝ itrinſece tanq̃ȝ totũ ſua pte vel ptib⁹: ⁊ iſto mõ dicim⁹ aliquẽ fuiſſe decẽ annis: ⁊ ei⁹ eſſe menſurari decẽ annis .ſ. tp̃s qd̃ exiſtebat ei eſt decẽ annoꝝ: qd̃ quidẽ tp̃s eſt menſurabile ipſi itrinſece .ſ. dieb⁹ vel ſeptimanis: vel horis: ita ꝙ dicere eẽ ſoꝛtis menſurat̃ tpe .ſ. tp̃s coexiſtens ſorti menſurat̃ tpe: qd̃ quidẽ tp̃s eſt eius pars itrinſeca ⁊c̃. Sed dices imo vr̃ ꝙ ꝓprie loquẽdo predicta ꝯcluſio nõ ſit falſa: ꝓpter hoc ꝙ eſſe nõ differt ab eẽntia: imo videt̃ ꝙ ſic: ꝙ eſſe ſortis differat a ſorte: probat̃ in caſu. ſoꝛ. erit cras: ⁊ tñ eſſe ſoꝛ. nõ erit cras. ergo videt̃ ꝙ eſſe ſoꝛ. nõ ſit ſoꝛ. neq̃ȝ eſſentia ſoꝛ. añs ꝓbat̃ ⁊ arguit̃ ſic: naȝ poſito: ꝙ aĩa itellectiua ſortis cras ſit ſeparata a mã ſortis cui modo eſt ꝯiuncta: tunc clarũ eſt ꝙ eſſe ſortis nõ erit cras: ꝓpter hoc ꝙ eſſe ſortis conſiſtit in eẽ ꝯiuncto aĩe ſortis cũ ſua mã: ſed ꝙ ſoꝛ. erit cras: probat̃. demonſtratis mã ſortis. ⁊ forma: iſta erunt cras: iſta ſunt ſortes: ergo ſortes erit cras. ℂ Rñdet̃ negãdo ꝙ ſortes erat cras: ⁊ quũ arguebat̃: iſta erunt cras placet mihi: iſta ſunt ſortes etiaȝ ꝯcedo: ſed debent inferri: ꝙ que ſunt ſortes erũt cras. ℂ 3ᵃ ꝯcluſio: quies nõ menſurat̃ tpe probat̃: q: quies nõ eſt aliud a quieſcente vt nũc ſuppono: ſed quieſcens nõ menſurat̃ tpe cum ſit res pmanens. ergo. ℂ 4ᵃ ꝯcluſio quieſcere bñ menſurat̃ tpe .i. tp̃s connotatur per ly quieſcere coexiſtens quieſcẽti bñ mẽſuratur tpe: ⁊ hoc itrinſece ſicut totũ ſua parte: vel ſuis partibus. probat̃: nam quũ dicimus ſortes geuit per tres horas iſtud tp̃s puta tres hore eſt itrinſece menſurabile tpe vñ omne tp̃s eſt itrinſece menſurabile tpe ex eo ꝙ omne tp̃s eſt quoddã totũ cõpoſitũ tanq̃ȝ ex ſuis partibus: ſed omne totũ eſt menſurabile ſuis partibus. ℂ Circa dicta dubitatur. poſito ꝙ ante creationẽ mundi quum adhuc nihil erat niſi deus: deus creaſſet tres angulos eiuſdem pfectionis .ſ. a.b.c. ⁊ ꝑmo. a. ⁊ poſtea .b. ⁊ .c. ſimul ⁊ poſtea illos tres angulos ſimul annihilaſſet querit̃ vtrũ .a. fuerit maioris durationis: q̃ȝ fuerint .b.c. anguli: ⁊ .b.c. fuerint equalis duratiõis: ⁊ videt̃ q̃ȝ ſic: q: .a. plus durauit q̃ȝ .b.c. ⁊ .b.c. equaliter durauerũt. ℂ Oppoſitũ arguit̃: q: nulla eſt quãtitas maioꝛ ipſius .a. q̃ȝ ipſius .b.c. nec intrinſeca: nec extrinſeca ⁊ per ꝯſequens non eſt maioꝛ duratio ipſius .a. q̃ȝ ipſi⁹ .b.c. ⁊ ſic nec extrinſeca: ex eo ꝙ nulla eſt quãtitas extrinſeca nec fuit ante creationem mundi ⁊c̃. ℂ Põt dici ꝙ ſm extrinſecã denominationẽ ⁊ cõdiuiſibilem põt concludi ꝙ .a. fuerit maioris durationis q̃ȝ .b.c. imo in certa ꝓpoꝛtiõe ⁊ ꝙ .c. fuerit equalis cũ .b. ⁊ hoc ad iſtum ſenſum ꝙ cuiuſlibet anguli duratio denominetur tãta quãta fuiſſet tp̃s coexiſtẽs ei ſi ſibi coextitiſſet: ſicut ſibi nõ coextitit. ⁊ tunc forte tp̃s coexiſtens .a. fuiſſet duplũ ad tp̃s qd̃ coexiſtebat .b.c. ⁊ tp̃s qd̃ coexiſtebat .b. fuiſſet equali tpe qd̃ coextitiſſet .c. ad iſtum ſenſum poſſemus dicere .a. fuiſſe maioris duratiõis. q̃ȝ .b.c. ⁊ .b.c. fuiſſe equalis. Rationes vadunt vijs ſuis ſm ꝯnes poſitas.

ℂ Et ſic eſt finis quarti libri.

ℂ Queſtiones magiſtri Alberti de Saxonia ſuper quintũ librum phyſicorum.

ℂ Tex. cõmenti. viij.

ℂ Si igitur quod nõ eſt: dicitur multipliciter ⁊c. Cõ. j.

Queritur conſequenter circa textuȝ quinti libri phyſicoꝝ a magiſtro Alberto de Saxonia: vtrũ oĩs trãſmutatio ad ſubſtãtiaȝ ſit ſucceſſiua: ⁊ arguitur ꝑmo ꝙ nõ: q: ſi ſic tunc ſequeret̃ ꝙ ad ſubiectũ eſſet motus: ꝯñs falſum: ꝯña videt̃ eſſe nota: falſitas ꝯñtis patet p Ar. in iſto quinto: vbi directe dicit: ꝙ ſolum in tribus ꝑdicamẽtis eſt motus. Tex. cõ. 9. ⁊ 18. ℂ 2ᵒ terminus mutationis ſucceſſiue: nõ eſt trãſmutatio ſucceſſiua: ſȝ trãſmutatio ad ſbam eſt huiꝰ ergo. maioꝛ eſt nota: ⁊ minoꝛ ꝓbat̃: q: gñationes ⁊ corruptiões ſunt termini alterationũ que ſunt mutatiões ſucceſſiue. ℂ 3ᵒ trãſmutatiões ad ſbaȝ ſunt idiuiſibiles: ḡ nõ ſunt ſucceſſiue: ꝯña tȝ: ⁊ añs pȝ p Cõmẽ. ſup iſto 5ᵒ dicẽtẽ mutatiões idiuiſibiles eẽ terminos mutationũ diuiſibiliũ per mutatiões idiuiſibiles itellexit trãſmutatiões ſbales. ℂ 4ᵒ oĩs trãſmutatio que eſt iter ꝯdictoria ẽ idiuiſibilis: ⁊ p ꝯñs nõ ſucceſſiua: ſȝ trãſmutatiões ſbales ſunt iter ꝯdictoria ḡ. maioꝛ ẽ nota: q: iter ꝯdictoria nullũ ẽ mediuȝ ⁊ p ꝯñs mutatiões iter illa ſunt idiuiſibiles: minoꝛ pȝ: q: trãſmutatio ad hoieȝ ẽ de nõ hoie ad hoieȝ: mõ hõ ⁊ nõ hõ ſunt ꝯdictoria. ℂ 5ᵒ ẽ dare ꝑᵐ iſtans in quo eſt aſinus ⁊ añ ꝙ nũq̃ȝ erat. Sȝ in 2ᵒ iſtãti eſt gñatio aſini: ḡ gñatio aſini eſt ſubita ⁊ nõ ſucceſſiua: ſȝ talis gñatio eſt trãſmutatio ad ſbaȝ ḡ. ℂ 6ᵒ ſbe nihil eſt ꝯriũ nec ſuſcipit magis ⁊ min⁹. ḡ tranſmutatio ad ſubſtantiam non eſt ſucceſſiua: ſed ſubita: ꝯña tenet ex eo ꝙ cauſa ſucceſſionis eſt ꝯtrarietas ⁊ ſuſceptio magis ⁊ min⁹: ⁊ añs eſt Ar. in predicamentis: vbi dicit ꝙ ſbe nihil eſt ꝯriũ: ⁊ ꝙ nõ ſuſcipit magis ⁊ minus. quare ⁊c̃.

In oppoſitũ pȝ ad ſenſum: nã videm⁹ ꝙ ex ligno gñat̃ ignis ſucceſſiue. ℂ In iſta q̃ne ꝑᵒ ponã vnã diſtinctionẽ. 2ᵒ ꝯnes. Diſtinctio eſt iſta: ꝙ in acq̃ſitiõe nãli alicui⁹ põt imaginari ſucceſſio tripl̃r: vno mõ ꝓut ſucceſſio attẽdit̃ penes ptes graduales illi⁹ qd̃ acq̃rit̃. 2ᵒ mõ ꝓut attẽdit̃ penes ptes quãtitatiuas. 3ᵒ mõ ꝓut attẽdit̃ taȝ penes ptes graduales q̃ȝ penes ptes quãtitatiuas. Exẽplũ ꝑmi: ſicut acq̃ſitio alicui⁹ foꝛe itẽſibilis: ⁊ remiſſibilis eſt ſucceſſiua: ſicut albedinis vel caliditatis: vbi gra: naȝ ptib⁹ gradualib⁹ talis foꝛe repugnat acq̃ri ſil: oꝑȝ .n. ꝙ ꝑus acq̃rat̃ grad⁹ remiſſioꝛ deinde itẽſioꝛ ⁊c̃. Exẽplũ ſcḋi ſicut pȝ i gñatiõe ipſi⁹ ignis: q gñat̃ ſucceſſiue ſm ptes quãtitatiuas: ſȝ nõ ſm ptes graduales: ſic eſt ſba: non .n. hȝ ptes graduales pp̃ h̃ ꝙ nulla ſba eſt itẽſibilis ⁊ remiſſibilis. Exẽplũ tertij: ſic ſi aliq̃ caliditas acq̃reret̃ in aliquo ſbto: ⁊ ꝑmo in vna parte illius ſbti: ⁊ deinde in alia: ⁊ cũ hoc intenderet̃: tunc in acquiſitiones talis q̃litatis eẽt ſucceſſio: tam ex parte partiũ gradualium illius forme q̃ȝ etiam ex parte partium quantitatiuarum eiuſdem.

Quantũ ad 2ᵐ ſit ꝑᵃ ꝯ ꝙ nulla ſba acq̃rit̃ ſucceſſiue: ꝓut ſucceſſio attendit̃ penes ptes graduales: ꝓbat̃: nulla ſba eſt itẽſibilis: ⁊ remiſſibilis. ḡ ꝯcluſio vera: ꝯña tȝ ex eo ꝙ q̃cq̃d acq̃rit̃ ſucceſſiue ſȝ ptes graduales: eſt

dualeſ ēītēſibile ⁊ remiſſibile: añs pbat: qꝛ ſi aliq̄ ſbā eēt
itēſibilis ⁊ remiſſibilis ſeq̄ret ꝙ nō eēt ꝓpriū oī ſbe: ſuſci
pere magis ⁊ min⁹ quod eſt ꝯtra. Ar. in pdicamētis. Sȝ
ꝯtra diceret aliquis: tñ Cōme. 3° celi dicit ꝙ forme eleme
toꝝ ſunt intenſibiles ⁊ remiſſibiles: forme aūt ſbales ele
mētoꝝ ſunt ſbe. ¶ 2° niſi forme elemētoꝝ eſſent intenſibi
les ⁊ remiſſibiles: ſequeret ꝙ remiſſi caliditate ignis non
dū remitteret forma ſbalis eiuſdē: ⁊ per ꝯñs poſſet dep-
di vnus gradus caliditatis ignis abſqȝ aliqua deperdi-
tione forme ſbalis ignis: ⁊ qua rōne vnus: eadē ratione
duoꝝ: ⁊ ſic de oibus cū oēs ſint eiuſdē rōnis: ⁊ p ꝯñs to-
talis caliditas ignis poſſet eē deperdita adhuc manēte
forma ſbali ignis: ⁊ per ꝯñs poſſet eē ignis ſine calidita
te: quod eſt incōueniēs. ¶ 3° naȝ elemēta manent in mix
to: ſed hoc eē nō pōt formis ſbalib⁹ eoꝝ manētib⁹ ſub
eē intenſo: ⁊ per ꝯñs ſub eē remiſſo. ergo ſunt intenſi-
biles ⁊ remiſſibiles. ¶ 4° niſi eēnt remiſſibiles ſequeret
ꝙ elemētū ſimplex poſſet moueri ſucceſſiue in vacuo: qd
eſt ꝯtra dicta: ꝯñtia pbat: nā apponat vna tra pura vni
igni ſic ꝙ illa tra pura aliqualr leuefiat ab illo igne: tunc
ꝯquis ei⁹ grauitas ſit remiſſa: nō tñ eius forma ſbalis. er-
go adhuc eius forma ſbalis manet integra: ⁊ per ꝯñs ad
huc illa terra manet elementū ſimplex ſbaliter ponatur.
ergo talis terra ad vacuū: pbo ꝙ deſcendit ſucceſſiue: qꝛ
hȝ ſufficienter reſiſtentiā intrinſecā. ¶ Ad iſta: ad primū
dicit ꝙ Cōmen. fuit illius opinionis: ⁊ igit pōt quo ad
hoc negari. ¶ Ad 2m dico ꝙ ꝯquis oēs gradus ſint eiuſ-
dem ſpeciei: tñ quia forma ignis determinat ſibi certā la
titudinē caliditatis. ſequit ꝙ non omnes pñt depdi for-
ma ſbali ignis nō depdita: vñ tandē deueniet ad gradus
caliditatis ita remiſſos ꝙ ſub illis nō pōt remanere for-
ma ſbalis ignis: ⁊ tūc ipa corrūpit. ¶ Ad tertiū dico ꝙ
elemēta nō manēt in mixto ſm formas ſbales eoꝝ: neqȝ
ſub eē intenſo: neqȝ ſub eē remiſſo: vnde dꝛ ſup primo
de gñatiōe ꝙ in mixtiōe: quū elemēta approximant ad
inuicē: ſm paruas eaꝝ particulas: mutuo ſe corrūpūt.
quibus corruptis materie illarū particulaꝝ elementoꝝ:
que prius erant ꝯtigue: fiūt ꝯtinue per eductionē forme
mixti de totali mā aggregata ex illis mābus: que erant
materie particularū elementoꝝ iuxta ſe inuicem poſito-
rum. ¶ Ad quartū dico ꝙ non eſt incōueniēs ꝙ elemen
tum mixtum ſbaliter accipiendo ⁊ qualitatiue moueat
in vacuo ſucceſſiue: ſicut arguit: non tamen eſt poſſibile
de elemento ſimplici: tam ſbaliter ꝙȝ qualitatiue. ¶ 2ª cō
cluſio nulla forma ſbalis acquiritur tota ſimul: quantū
ad eius partes quantitatiuas: probatur: taliter acquirit
qualiter corrumpit. generatio enim vnius eſt corruptio
Tex. cō. 17 alterius primo de generatione: ſed omnis forma ſbalis
corrumpitur ſucceſſiue: quo ad ad partes quātitatiuas:
ergo etiā ois forma acquirit ſucceſſiue quo ad eius ptes
quantitatiuas: ꝯñtia tenet: ſicut dictum eſt: añs probat:
nam cuiuſcunqȝ forma ſblis corrumpitur: vel corrumpi
tur ab intrinſeco: vel ab extrinſeco. ſi ab intrinſeco: ⁊ cū
nihil corrupatur ab intrinſeco primo modo ſicut dictū
eſt 2° huius: ſequitur ꝙ quicquid corrumpitur ab intri
ſeco: vna eius pars corrumpit aliam. ſed hoc oportet eē
ſucceſſiue: ſi vero corrumpitur ab extrinſeco adhuc cor-
rumpitur ſucceſſiue: ppter hoc ꝙ agens extrinſecum eſt
propinquius vni parti corrumpēde ꝙȝ alteri: ⁊ per ꝯñs
prius corrumpit vnam partē ꝙȝ aliam: ⁊ per ꝯñs ibi eſt
ſucceſſio: ſic ergo patet quamlibet formam ſbalem ſaltē
extenſam corrumpi ſucceſſiue: prout ſucceſſio attenditur
penes partes quantitatiuas: ⁊ per ꝯſequens patet quā
libet formā extenſam ſic ſucceſſiue acquiri ⁊ corrūpi ⁊c̄.
¶ Conſimiliter ad eandem queſtionem poſſent adduci
experientie: nam in animalibus cor eſt primū viuens:
⁊ vltimum moriens: ſimiliter videmus in plātis: ⁊ in
alijs ꝙ generantur ſucceſſiue ſm partes earū quātitatiuas.

¶ Ex his formaliter reſpondet ad queſitū. ſ. ꝙ ois mu-
tatio ad ſubſtantiā eſt ſucceſſiua: prout ſucceſſio attendi-
tur penes partes quantitatiuas: ſed dices cōtra de aīa in
tellectiua: que nō hȝ ptes quātitatiuas: cum ſit indiuiſi-
bilis: ⁊ tamen eſt ſbā. ¶ Reſpondetur ꝙ nec aīa intel-
lectiua generatur: ſed creatur: ſed in propoſito intelligit
de formis extenſis: ⁊ de formis naturalibus generabili-
bus ⁊ corruptibilibus ⁊c̄.

Ad rōnes principales. ad primā patebit inferi⁹. ¶ Ad 2am termini, trāſmutationū ⁊c̄.
bene cōcedo ꝙ tranſmutationes ſbales que ſunt termi-
ni alterationū: quaꝝ ſucceſſio attenditur penes ptes gra
duales ſunt indiuiſibiles per priuationē talis ſucceſſio
nis: nihilominus bene ſunt ſucceſſiue ⁊ diuiſibiles ſm
ptes ꝗ̄titatiuas. ¶ Ad 3am cōſimiliter. ¶ Ad alias eodē
modo: vnde ꝙ trāſmutatio ad ſbam eſt inter cōtradicto
ria: bene arguit ꝙ nō eſt ſucceſſiua ſm ptes graduales: ni
hilominus bñ ſm ptes quātitatiuas. ¶ Ad qntā dico ꝙ
eſt bñ dare pmū inſtās: in quo forma aſini ⁊ ſub tāta ex
tenſione: nihilomin⁹ in illo inſtāti nō pmo eſt ipa ⁊ que
libet eius pꝛimo ante ipſa acquirebat ſucceſſiue vna po
quātitatiua poſt aliā. ¶ Ad ſextā ſbā nō ſuſcipit magis
⁊ minus ⁊c̄. dico ꝙ hoc bñ probat ꝙ tranſmutatio ad
ſbam nō eſt ſucceſſiua ſm partes graduales: nō tñ ꝯclu-
dit quin ſit ſucceſſiua ſm ptes quantitatiuas.

¶ Tex. cōmēti. ix.

**¶ Quoniam autem omnis motus mu-
tatio quedam eſt ⁊c.** Qō. ij.

Queritur 2° vtꝝ gñatio ſit motus: ⁊ arguit pmo ꝙ ſic: ois
acqſitio tpalis eſt mot⁹: gñatio ē hꝫ: ḡ. ma
ioꝛ eſt nota: minoꝛ pbat: nā gñatio eſt trāſ
mutatio ad ſbam: ſed talis ē ſucceſſiua p
pcedentē qōnē: ḡ. ¶ 2° gñationi ꝯuenit diſ
finitio mot⁹: ḡ gñatio ē mot⁹: ꝯñtia tȝ ex eo ꝙ vnicuiqȝ cō
uenit diffinitio ⁊ diffinitū: añs pbat: nā gñatio eſt actus
gñabilis: ſm ꝙ gñabile. gñabile aūt eſt ens in po²: ḡ gñā
tio eſt actus entis in po²: ſm ꝙ in po²: ſed iſta diffō ē mo
tus: ḡ gñationi ꝯuenit diffinitio mot⁹. ¶ 3° naȝ dicit cō-
mētatoꝛ 2° hui⁹ ꝙ motus eſt gñatio ptis poſt ptē illi⁹ pfe
ctionis ad quā vadit: ergo ḡ motus ſit gñatio: ſeqt p ꝯuer-
ſionē ſimplicē gñationē eē motū. ¶ 4° arguit auctorita
te Ar. in pñtis dicētis ſex eē ſpēs mot⁹: inter q̄s enume-
rat gñationē: ⁊ cū genus ſit verificabile de ſua ſpē: ſequit
hanc eē verā gñatio ē mot⁹. ¶ 5° ois trāſmutatio ad ſbaȝ
eſt mot⁹: gñatio ē trāſmutatio ad ſbaȝ: ḡ eſt mot⁹: minoꝛ
nota eſt de ſe: ſed maioꝛ pbat: qꝛ illud qd hȝ ꝯriū ad illud
eſt verus mot⁹: maioꝛ nota: ſȝ minoꝛ pbat: nā i vnoquo-
qȝ gñe dȝ eē vna ꝯrietas: ad quā alie ꝯrietates illi⁹ gñis
reducunt: ḡ in pñto ſbe eſt vna talis ꝯrietas: ⁊ p ꝯñs ſbe
eſt aliqd ꝯriū. ¶ 2° pncipalr ſbe ſunt ꝯrie ſicut forma ⁊ pri-
uatio: ſed pncipalr ſbe ſunt ſbe: ḡ vr ſbe eē aliqd ꝯrariū.
¶ 3° ſbā eſt corruptibilis: ḡ ſibi aliqd ē ꝯriū. añs claꝝ: ꝯñ-
tia tȝ: qꝛ qcqd corrūpit: corrūpit a ſuo ꝯrio. ¶ 4° ignis ē
ſbā: ſed igni aliqd eſt cōtrariū puta aqua: ḡ ſubſtātie ⁊c̄.

In oppoſitum eſt Ar. in iſto 5°: vbi diſtin-
guit generationem ⁊ corru- Tex. cō. 10. ⁊ 8.
ptionem contra motum. ¶ In iſta qōne primo ponen-
de ſunt alique diſtinctiones: 2° concluſiones.

Quantum ad pm̄ ſit iſta pª diſtō: ꝙ q̄dā dꝛ gñā-
tio ſimplex: q̄daȝ ſm qd: gñatio ſim-
plex dꝛ qñ de aliq̄ verificat h̄ nomen ens: ſine additamēto:
⁊ immediate añ hō nō verificabat de eo: vbi grā: vt quū ſoꝛ. eſt
gñat⁹: veꝝ eſt dicere ſoꝛ. ē ens ⁊ ante nō: ⁊ iſta generatio
attribuit ſubſtātijs. generatio vo ſm quid dꝛ: qñ de ali-
quo de nouo verificat hoc nomē ens cū additamēto cuȝ

quo prius non verificabaf de eo: verbi gratia: vt quum ſoꝛ. caleſit: nos dicim⁹ mō ſoꝛtem eē ens calidū ꝛ ante non erat ens calidū: ſed bñ ante erat ens: ſilr quū ſoꝛ. augmētaf. bene dicim⁹ ꝙ ſoꝛ. mō eſt ens tripedale: ꝛ ante nō erat ens tripedale: lȝ bñ ante erat ens. ſilr quū ſoꝛ. mouef localiter bene dicim⁹ ꝙ ſoꝛ. mō eſt ens in. a. loco: ꝛ ante non erat ens in a. loco: lȝ bene ante erat ens: ſic ḡ in gñatione ſm qd hoc nomen ens verificaf de aliquo cū aliquo additamēto: ſed in gñatione ſimpliciter verificaf ſimplr. i. ſine additamento. ¶ De gñatione ſimplr intelligit ppoſitū: qꝛ de gñatione ſm qd nō eſt dubiū qn ſit mot⁹. ſed diceres ſic de gñatione ſimpliciter ſequeref ꝙ quū aliqua albedo: vel caliditas per alteratione acqrif in aliquo ſubiecto ꝙ opoꝛteret eſſe gñationē ſimplr: pȝ hoc qꝛ de albedine veꝝ eſt dicere. a. albedo eſt ens: ꝛ ante nō erat ens: ita ꝙ hoc nomē ens ſine additamēto verificaf de albedine.

¶ Reſpondef negādo iſtam albedo eſt ens: vnde dico ꝙ hoc nomen ens ſine addito nō eſt verificabile de accidētib⁹: lȝ bene cū addito: ꝛ igit Ar. negaret tales: albedo eſt ens: caliditas eſt ens: ſed bñ cōcederet iſtas: albedo ē ens alteri inherēs: vnde diceret Ar. ꝙ hoc nomē ens ſine addito nō eſt verificabile niſi de ſubſtātijs. i. de nominib⁹ ſignificatiue acceptis ſupponentib⁹ pro ſubſtātijs. ex quo vna cū his que dicta ſunt de gñatione ſimplr ſeqtur ſolius ſubſtātie eſſe gñationē ſimplicē. ¶ 2⁹ diſtictio ꝙ motus dicif dupliciter. ſ. cōiter ꝛ ꝓprie: mot⁹ cōiter dict⁹ extēdit ſe ad oēm mutationē ſucceſſiuā ꝛ temporalē: ſiue ſit ſucceſſiua ratione partiū gradualiū forme: ſiue ratione partiū quantitatiuarū: ſiue ei⁹ ſubiectū ſit ens in potētia ſiue ens in actu qd eſt hoc aliqd demonſtratū: vel demōſtrabile. ¶ Mot⁹ autē ꝓprie dict⁹ nō extendit ſe ad mutationē cui⁹ ſbm eſt ens in potētia: ꝛ ad ipſum aliq̄ reqruntur. primo eni ad motū ꝓprie dictum reqrif ꝙ ens ſbm ſit ſba per ſe exiſtēs manens eadem ſub vtroqȝ termino illi⁹ mot⁹: niſi cum illo motus ꝯcurrat: vel generatio ſimplex vel corruptio ſimplex. qd ſit corruptio ſm qd: ꝛ corruptio ſimplex pȝ ex oppoſito mō dicēdi: ſicut dictum eſt de generatione ſimplr ꝛ de generatione ſm qd. ¶ 2° ad motum ꝓprie dictū reqritur ꝙ ſit de affirmato i affirmatū: ideſt de poſitiuo in poſitiuū: ita ꝙ vterqȝ termin⁹ illi⁹ mot⁹ ſit ens poſitiuū. ſ. tam termin⁹ a quo q̄ȝ termin⁹ ad quē: terminus a quo qui abijcif: termin⁹ ad quē qui acqrif: ꝛ qꝛ in motu ꝓprie dicto: iſto mō eſt corruptio ſm quid terminus a quo ꝛ generatio ſm quid termini ad quē: ſeqtur illam totalem motum eſſe aggregatū ex vna corruptione ſm quid. ſ. termini a quo ꝛ vna generatione ſm qd. ſ. termini ad quē. verūtamē eſt ſciendum ꝙ aliquando accipitur motus pro generatione ſm qd termini ad quem: vt caleſactionem pro caliditate que acqritur: ꝛ in tali acceptione motus eſt ſolū gñatio ſm qd: ꝛ nō aggregatū ex corruptione ſm qd. ꝛ gñatione ſm qd.

Quantum ad ſecundū ſit prima concluſio accipiendo motum cōmuniter: generatio ſimpliciter bene eſt mot⁹: probatur: nam ſicut dictū eſt in precedēti qōne: tranſmutatio ad ſubſtantiā eſt ſucceſſiua: ꝛ hoc ratione partiū quantitatiuarū: lȝ nō ratione partium gradualium forme. ſed talis tranſmutatio eſt generatio ſimpliciter: modo ſicut iam dicebaf in primo argumento motus cōmuniter acceptus bene ſe extendit ad talem tranſmutationē ſucceſſiuā: ꝛ ita Ar. in poſtpredicamentis accipit motum quū dicit generationem: ꝛ corruptionē eſſe ſpecies motus. ¶ 2ª cōcluſio accipiendo motū ꝓprie: gñatio ſimpliciter nō eſt motus. ꝛ ita Ar. in iſto 5° accipit motū: quū dicit gñationē nō eē motū: probaf ꝙ cuiuſlibet motus ꝓprie dicti ſbm eſt ens in actu. i. ſba per ſe ſubſiſtens. ſed generationis ſimpliciter ſbm non eſt ens in actu: ſed ens in pura potētia: ergo generatio ſimpliciter non eſt motus: ꝛ tota ratio patet ex dictis in ꝑmo articulo. ¶ 2° omne qd mouef eſt: ſed omne qd generaf non eſt: ergo generatio nō eſt mot⁹ intelligendo de generatiōe ſimpliciter: ꝛ de motu ꝓprie accepto. iſta ratio eſt Ar. in lra ꝛc. Pro cuius intellectiōe eſt ſciendū ꝙ moueri ſm cōem locutionē attribuimus illi qd ſubijcif motui: vnde quū paries albeſit nō dicim⁹ albedinē alterari: nec parietē album alterari. ſed bene dicimus parietem alterari. In generatione vo ſimpliciter alterari nō attribuimus ſm cōmunem locutionē ſubſtantie. ſ. materie: ſed attribuimus forme: que mōe acquiritur: vel totali compoſito ex mā ꝛ forma: vnde ſm communem locutionē non dicimus mām generari ſed formam vel cōpoſitum. ſ. ſoꝛtem vel platonem: ꝛ ideo nos dicimus ꝙ omne qd mouef eſt: ꝛ quod generaf non eſt: ꝛ cā huius quare moueri attribuimus ſbto motus: ꝛ generari: vel corrumpi nō attribuimus ſbto generationis vel corruptionis eſt: quia ſbm motus eſt nobis notū: cū ſit ſba per ſe ſubſiſtens: ſubiectum autem generationis vel corruptionis non eſt nobis ita notum: cū hoc ſit materia que de difficili cognoſcitur: cū nō ſit a nobis cognoſcibilis: niſi ꝑ analogiā ad formā: vt primo huius ꝛc. Tex. cō. 69.

Ad rōnes principales: prime quatuoꝛ ſolute ſūt ſm dicta. ¶ Ad quintam quum dicebatur: ſubſtantie aliquid eſt contrarium: negatur accipiendo cōtrarietatem ꝓprie dictam: vnde ſciendum: ꝙ ad contrarietatem ꝓprie dictam tria requirunf. Primo ꝙ vtrunqȝ cōtrarioꝝ ſit ens poſitiuum: ꝛ ideo lumen ꝛ tenebra non dicunf ꝯtraria propter hoc ꝙ tenebra nō eſt qualitas poſitiua. Secūdo requiritur ꝙ vtrūqȝ inhereat alicui ſubiecto: ꝛ propter hoc ignis ꝛ aqua non ſūt contraria licet qualitates eorum ſint contrarie. Tertio requiritur ꝙ inter illa inter que eſt contrarietas ſit diſtantia formalis: vel localis: diſtantia quidem formalis ſic: quando non poteſt fieri tranſitus de vno extremorū in aliud: niſi pertranſeatur per formas intermedias: verbi gratia. Aliquod ſbm calidum non poteſt fieri frigidum niſi prius fiat tepidum: opoꝛtet igitur tranſire per tepiditatem: ergo inter caliditatem ꝛ frigiditatem dicif eē diſtantia formalis: ꝛ ideo forma ſbalis aque non eſt cōtraria forma ſbali ignis: ex quo immediate ex aqua poteſt generari ignis: tandem materia que modo ſtat ſub forma ſbali aque: poſtea ſtabit ſub forma ſbali ignis: abſqȝ hoc ꝙ prius ſtet ſub aliqua forma ſbali intermedia: de diſtantia locali bene intelligitur ſicut eſt diſtantia inter ſurſū ꝛ deoꝛſum. ¶ Et poteſt apponi quarta conditio ꝙ ſint actiua ꝛ paſſiua adinuicem: ꝛ propter hoc forma equi ꝛ forma aſini non dicuntur contrarie adinuicē: ſed diſperate. ¶ Tunc ad primam in vnoquoqȝ genere hoc intelligitur de contrarietate ꝓprie dicta: ſed de oppoſitione priuatiua non. Conſimiliter ad ſecundam dico ꝙ forma ꝛ priuatio non dicuntur ꝓprie contraria: ſȝ priuatiua. ¶ Ad tertiam dico ꝙ ſba non corrumpitur a ſibi contrario: ſed bene corrūpitur a contrario ſuarū diſpoſitionū ꝛ qualitatum. ¶ Ad quartam dico ꝙ elemēta. ſ. ignis non ſunt cōtraria: nec ēt forme ſbales eorum ſunt contrarie: ſed bene qualitates earū primo ita intelligit quod dicit Ar. in 2° de generatione.

¶ Tex. cōmēti. xix.

¶ Que aūt eſt in eadē ſpecie mutatio in magis ꝛc. Q̄ō. iij.

Queritur nunc tertio vtrum omnis motus ſit de contrario in contrarium: ꝛ arguitur primo ꝙ non. aliquis motus eſt de minus albo in magis albū: ſȝ min⁹ albū: ꝛ magis albū nō ſūt ꝯtraria ꝙ ē maioꝛ ē nō ꝯ ſe: ſȝ minoꝛ ꝓbaf: nam contraria

nam contraria dicunt que maxime diſtant. mõ magis albũ ⁊ minus albũ non maxime diſtant: confirmat magis albũ ⁊ minus albũ ſunt eiuſdẽ ſpeciei ex eo ꝙ magis ⁊ min⁹ nõ diuerſificãt ſpẽcie: ſed nulla ꝯ̃ria ſunt eiuſdem ſpẽi. Confirmat iterũ: qꝛ ſi magis albuꝫ ⁊ minus album eſſent ꝯ̃ria: ſequeret ꝙ vni plura eſſent ꝯ̃ria. qḋ eſt contra

Tex.cõ.10. Ar. ꝑmo celi. probat ꝯ̃ńcia: qꝛ nigrũ ⁊ magis albũ ſunt ꝯ̃ria: mõ ſi ẽt magis albo min⁹ albũ eſſet ꝯ̃riũ: tũc magis albo plura eſſent ꝯ̃ria: ſalꝫ nigrũ: ⁊ minus albũ. ¶ 2° ad principale mot⁹. ſ. augmẽtationis de minori quantitate ad maiorẽ quãtitatẽ eſt: ſed iſte motus nõ eſt inter cõtraria: ex eo ꝙ quantitati nihil eſt ꝯ̃riũ: igit non omnis motus ⁊c̃. ¶ 3° alteratio medij de tenebra in lumen videt eẽ quidã motus. ſed tamen nõ eſt inter ꝯ̃ria: ſed inter priuatiue oppoſita. ſ. tenebra ⁊ lumen: ſed priuatiue oppoſita nõ ſunt ꝯ̃ria: ex eo ꝙ quodlibet ꝯ̃rioꝝ debet eſſe ens poſitiuum vt prius dicebat: mõ tenebra nõ eſt aliqḋ tale ſaltem ſuppoſitũ ſbto tenebroſo: qḋ tñ oporteret ſi eſſet alterã pars ꝯ̃rietatis. ¶ 4° motus circularis celi eſt motus: ⁊ tñ nõ eſt de ꝯ̃rio in ꝯ̃riuꝫ ex eo ꝙ tunc motus: qui fieret

Tex.cõ.24 a ꝯ̃rio eſſet ei ꝯ̃ri⁹: ſed hoc eſt falſum: nã per Ar. primo celi motui circulari non eſt aliqs motus ꝯ̃rius. ¶ 5° mot⁹ aïalis progreſſiuus nõ eſt de ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ: pꝫ hoc: qꝛ ẽ de vno loco in aliũ: que quidẽ loca ſunt bñ cõſil'is virtutis cõſeruatiue: ⁊ nõ ꝯ̃rie: ⁊ per ꝯ̃ñs nec talis motus eſt de ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ. ſilr poſſet argui de motu locali recto: de ſurſũ ⁊ deorſum. ꝙ nõ ſit de ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ: nã ſi ſic ſequeretur ꝙ ſurſum ⁊ deorſum poſſent ſe inuicẽ in eſſe eiuſdẽ ſucceſſiue: ⁊ mutuo ſe expellere: mõ hoc eſt falſum: ex eo ꝙ non ſunt actiua ⁊ paſſiua abinuicem: ergo ⁊c̃.

Tex.cõ.19. **In oppoſitũ** eſt Ar. in iſto 5°. In iſta q̃õne videndũ eſt de q̃ſito. 2° videndum eſt qualiter diuerſimode de ꝯ̃rietas reperit in diuerſis ad que eſt motus. 3° addent concluſiones.

Quantum ad primũ ſciendũ eſt ꝙ ꝯ̃ria vno mõ dicunt forme incõpoſſibiles in eodẽ ſbto: quaꝝ vna eſt excluſiua alterius: ⁊ iſto mõ dicimus caliditatẽ ſummã ⁊ frigiditatẽ ſummaꝫ eſſe ꝯ̃ria. ¶ Alio modo ꝯ̃ria dicunt diſpoſitiones ⁊ qualitates nõ quidẽ incõpoſſibiles: ſed ſignificabiles per terminos qui non poſſunt ſimul denominare idẽ: lꝫ bene ſucceſſiue īter q̃s quidẽ diſpõnes: eſt diſtãtia formalis vel localis ſic albedo remiſſa vel intẽſa: verbi gratia remiſſa duoꝝ graduũ ⁊ intenſa ſex graduũ: iſte due albedines dicunt ꝯ̃rie non qꝛ ſunt īncõpoſſibiles: qꝛ albedo duoꝝ graduum poteſt ſimul ſtare cũ albedine ſex graduuꝫ: ſed dicunt ꝯ̃rie: qꝛ remiſſe albũ: ⁊ intenſe album: nõ poſſunt verificari de eodẽ ſimul lꝫ bene ſucceſſiue: vnde nõ ſimul eſt intẽſe album ⁊ remiſſe albũ: ⁊ inter duas qualitates eſt diſtantia formalis: nõ eni poteſt iri de albedine duoꝝ graduuꝫ in albedinẽ. 6. graduũ niſi tranſeat per albedinẽ triũ graduum ⁊ quatuor: ⁊ quinqꝫ: ſilr eſſe minus ſurſuꝫ: ⁊ magis ſurſum ſunt diſpoſitiones ſignificabiles per terminos: qui nõ poſſunt ſimul idẽ denominare: lꝫ bene ſucceſſiue ⁊ inter hꝭ diſpoſitiones eſt diſtantia localis: ⁊ iõ magis ſurſum: ⁊ min⁹ ſurſum dicunt ꝯ̃ria: ſilr quãtitas maior: ⁊ quantitas minor ſunt diſpoſitiones ſignificabiles per terminos: qui nõ poſſunt ſil' denominare idẽ: lꝫ bñ ſucceſſiue: inter quas quidẽ diſpoſitiones eſt diſtantia: que põt reduci ad localẽ: ꝓp hoc ꝙ inter quãtitatem maiorẽ: ⁊ minorẽ eſt ſpaciũ mediũ. ſ. exceſſus quo quantitas maior excedit minorẽ. ¶ 3° mõ adhuc dicunt ꝯ̃ria illa: q̃ ſũt priuatiue oppoſita: ⁊ illa acceptio ꝯ̃rioꝝ eſt impropria. ¶ Iſta diſtinctione poſita ſit prima cõcluſio: accipiendo ꝯ̃traria pro priuatiue oppoſita: ꝯ̃rietas nõ ſufficit ad motũ: pbat nã ex eo ꝙ omnis mot⁹ eſt ſucceſſiu⁹: oporteret ꝙ inter queciqꝫ eſt mot⁹: ꝙ inter illa ſit aliqḋ mediũ: mõ inter priuatiue oppoſita: nullũ eſt medium: ⁊ per ꝯ̃ñs inter priuatiue oppoſita nõ põt eſſe mot⁹: vnde inter videns ⁊ cecum nullũ eſt mediũ: ⁊ per ꝯ̃ñs nõ eſt trãſit⁹ ſucceſſiu⁹ de viſione in cecitatẽ: ad hoc eni ꝙ eẽt talis tranſit⁹ debeo eſſe mediũ: inter viſionẽ ⁊ cecitatẽ ꝙ ſucceſſiue ꝑ tranſiretur. ¶ 2ᵃ cõcluſio: accipiẽdo ꝯ̃ria ꝑmo mõ nõ ad oẽm motũ reqrit talis ꝯ̃trarietas: probat nã talis ꝯ̃rietas non requirit ad motũ localẽ nec augmentationis nec diminutionis: ex eo ꝙ nullus illoꝝ eſt inter diſpõnes incõpoſſibiles: quaꝝ vna ſit expulſiua alteri⁹: qlibet eni iſtoꝝ motuũ eſt inter diſpõnes: que nõ ſunt actiue ⁊ paſſiue adinuicẽ ⁊ per ꝯ̃ñs vna nõ eſt expulſiua alteri⁹. ſilr mot⁹: qui eſt de albedine remiſſa ad albedinẽ intenſaꝫ: nõ ẽ iter hꝭ ꝯ̃ria. ¶ 3ᵃ cõcluſio ad oẽm motũ ſufficit ad min⁹ ⁊ reqrit ꝯ̃rietas inter ꝯ̃ria ſcḋo mõ dicta: probat: qꝛ oẽm motuꝫ opꝫ eſſe ſucceſſiuũ ⁊ ſilr opꝫ eẽ de vno in aliud: vel ḡ inter illa eſt diſtantia vel nõ: ſi dicit ꝙ nõ inter illa nõ põt eẽ mot⁹ ſi dꝛ ꝙ ſic ipſa eſt ꝯ̃ria 2° mõ dicta: ita in ꝓpoſito capiat ꝯ̃rietas pro diſtantia formali vel locali īter terminũ a quo ⁊ terminũ ad quẽ: ⁊ taliter accipiẽdo ꝯ̃rietateꝫ inter locũ in quo tu ſedes: ⁊ inter locum meũ eſt ꝯ̃rietas: qꝛ diſtantia ſitualis: quare ⁊c̃.

Quantũ ad ſecundũ eſt ſciendũ ꝙ quedã eſt ꝯ̃rietas in loco ⁊ quedã in q̃ntitate: ⁊ quedaꝫ in q̃litate. nõ eni pluribꝰ modis põt imaginari diſtantia ⁊ per ꝯ̃ñs nec mot⁹ ⁊c̃. ¶ 2° ſciendũ ꝙ ꝯ̃rietas in loco q̃dã eſt ſm lineam rectã longiſſimã: ſicut eſt de ſurſum ad deorſum. Alia ꝯ̃rietas ſm ptes huius linee: qꝛ ſumpta verbi gratia vna pte linee ſm puncta ei⁹ diſtãt. Alia eſt ꝯ̃rietas in loco: ſm alias differẽtias poſitionis: verbi gr̃a ſic ẽ inter ſiniſtrũ ⁊ dextrũ: inter ante: ⁊ retro: ⁊ ſm hanc ꝯ̃rietatẽ fit mot⁹ localis ad lat⁹ inter has differẽtias poſitionis. ſ. ſiniſtrũ dextrũ: ante ⁊ retro. licet bene ſit ꝯ̃rietas ſufficiens ad motũ: ſicut ẽt eſt inter ſurſum ⁊ deorſum: tñ inter ſurſum ⁊ deorſum eſt cũ hoc alia ꝯ̃rietas. ſ. virtutũ ꝯ̃riaꝝ cõſeruatiuaꝝ localiũ nãliũ ſurſum deorſum. ¶ Adhuc in loco eſt alia ꝯ̃rietas que nõ accipit in hoc mundo ſm ſemidiametrũ: ⁊ ſm cordã arcus: que eſt diſtantia arcus inter orientẽ ⁊ occidentẽ: vel meridiẽ ⁊ ſeptẽtrioneꝫ ⁊ talis ꝯ̃rietas ſufficit ad motũ circularẽ. ¶ Deinde notanduꝫ eſt ſm quantitatẽ: vnde dico ꝙ illa accipit ſm magis ⁊ minus ⁊ illi ꝯ̃rietati nõ cõuenit deſcriptio ꝯ̃rietatis: que eſt inter ꝯ̃ria maxime diſtantia: qꝛ inter magis ⁊ minus nõ eſt diſtantia maxima: propter diminutionem in infinitum. ¶ Scḋo notandũ eſt de diſtantia formali: ⁊ contrarietate que eſt inter qualitates alteratiuas: ſicut eſt caliditas: frigiditas ⁊c̃. quedam eſt īter qualitates motiuas localiter: ſicut ſunt grauitas: ⁊ leuitas: ⁊ quedã eſt īter q̃litates: nec actiuas: nec motiuas adinuicẽ localiter: ſed inter qualitates cõſequentes actionem q̃litatum primarũ adinuiceꝫ: cuiuſmodi ſunt ſapores odores ⁊c̃. ex quo patet ꝙ mutuo expellere ſolum cõuenit ꝯ̃rijs actiuis ⁊ paſſiuis adinuicem: vnde albedo non expellit nigredinem agendo ⁊ corrũpendo ipaꝫ ſicut bñ facit caliditas frigiditatẽ: ſed albedo expellit nigredinẽ: h̃ eſt ꝯ̃ſeqt nigredinẽ in eodẽ ſbto: ⁊ hoc eſt ꝓp q̃litates actiuas mutuo agẽtes adinuicẽ quaꝝ iſtas ſequat albedo: iſtas vero nigredo ⁊c̃.

Quantum ad 3ᵐ ſit ꝑma ꝯ̃: ꝙ nõ opꝫ ꝙ ꝯ̃rietas reqſita ad motũ ſit inter ꝯ̃ria actiua ⁊ paſſiua adinuicẽ: pꝫ hoc qꝛ ꝯ̃rietas iter ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ nõ eſt iter actiua ⁊ paſſiua adinuicẽ. ¶ 2ᵃ ꝯ̃ ad ꝯ̃rietatem ſufficientẽ ad motũ non reqritur ꝙ ſit inter aliq̃: quorũ vnũ reſiſtat alteri: pꝫ hec ꝯ̃ de cõtrarietate que ẽ iter quãtitatẽ maiorẽ ⁊ minorẽ: vnde vna illaꝝ q̃ntitatũ non reſiſtit alteri 3°: qꝛ reſiſtere eſt reagere: modo ad contrarietatem ſufficientem ad motum nõ reqritur ꝙ ſit inter aliq̃ que ſunt actiua: ⁊ paſſiua adinuicẽ: per precedentẽ ꝯ̃cluſionẽ: ḡ nec ad ꝯ̃rietatẽ ſufficientẽ ad motũ reqrit ꝙ ſit inter aliq̃: quorum vnũ reſiſtit alteri. ¶ 3ᵃ cõcluſio nõ tollit

verum motum ſm eſſe ſucceſſiuũ ex cõſequẽti ad aliuʒ motum: probaṫ: q2 motus põt eſſe inter ꝯ̃ria: quoꝝ vnũ nõ reſiſtit alteri: ſic dicit cõcluſio precedens: ꝑ̃ quãdo ẽ de cõe illoꝝ inter ipſa eẽt mutatio ſubita: ſed hoc nõ: q2 iter ea eſt ſucceſſio: ꝑ̃ talis ſucceſſio eſt ꝓꝑ aliud: qḋ pꝫ in motu locali grauiũ: q2 niſi eẽt reſiſtentia in motu diuiſionis ipſius medij: graue ſimpler ſimpliciter deſcenderet ſubito. Aliter eſt de alteratione inter albedinẽ ⁊ nigredinem: q2 inter albedinẽ ⁊ nigredinẽ ẽ mutatio ſucceſſiua: hoc nõ eſt ꝓꝑ reſiſtentiã: vel actionẽ ipſaꝝ adinuicẽ. ſ. albedis ⁊ nigredinis: ſed hoc eſt ꝓꝑ actionẽ ⁊ reſiſtentiã q̃litatuʒ ꝓ̃maꝝ adinuicẽ quaꝝ proportionẽ aliã ⁊ aliaʒ albedo ⁊ nigredo ꝯ̃ſequunṫ. ¶ 4ª cõcluſio ad ꝯ̃rietatẽ ſufficientẽ ad motũ: nõ requiriṫ ꝙ ſit de extremo in extremũ: ſeu ꝙ ſit inter illa que maxime diſtant: ſed ſufficit ꝙ ſit iter illa que aliquo mõ diſtant: q2 põt eſſe mot᷑ de minus calido ad maiꝰ calidũ ſeu de caliditate remiſſa ad caliditatẽ inteſam: vel intenſiorẽ: mõ inter iſta nõ eſt diſtantia maxima ſed aliquãta: ꝑ̃ finaliter ad motũ ſufficit ꝯ̃rietas que ẽ diſtantia inter terminũ a quo: ⁊ terminũ ad quẽ: ⁊ iõ q2 inter ꝯ̃dictoria: ⁊ inter ꝓ̃uatiue oppoſita nullũ eſt mediuʒ: ſeu talis diſtãtia: ſequiṫ iter ipſa nõ eẽ motũ: ſʒ mutatiõeʒ.

Ad rõnes ad primã dico ꝙ ꝯ̃rietas ſufficiẽs ad motũ: bene põt eſſe inter illa que ſunt eiuſdẽ ſpeciei: ⁊ ſilr ad talẽ ꝯ̃rietateʒ nõ requiriṫ ꝙ extrema eius maxime diſtẽt: ⁊ ſilr nõ eſt incõueniens vni plura eſſe ꝯ̃ria ꝯ̃rietatibꝰ: quaꝝ vna eſt ſufficiẽs ad motuʒ: ⁊ ſic ſoluiṫ ꝓ̃ma rõ ⁊ eiꝰ ꝯ̃firmatio. ¶ Ad ſcḋaʒ dico ꝙ licet ꝯ̃rietas minor nõ ſit ꝯ̃ria quãtitati maiori ꝯ̃rietate ꝓ̃mo mõ dicta tñ bene eſt ſibi ꝯ̃ria ꝯ̃rietate ſufficiente ad motũ. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ mutatio medij de tenebris in lumen nõ eſt motus: q2 nõ eſt ſucceſſiua: ſed ſubita: ꝑ̃ quia inter ꝓ̃uatiue oppoſita. ⁊ ideo illa ratio nihil facit ad propoſitũ. ¶ Ad quartã ⁊ ad qntã ⁊ ſextã dicaṫ ꝙ tam hic ꝙ̃ ſibi eſt contrarietas ſufficiens ad motum: licet non contrarietas primo modo dicta.

¶ Tex. cõmẽti. xviij.

¶ Qm̃ aũt neqʒ ſb̃e: neqʒ ad aliqd: neqʒ ipſius facere ⁊c. Qõ. iiij.

Queritur 4º vtꝝ ſm tria ꝓ̃dicamẽta ſit motus ꝑ ſe. ſ. ſʒ quãtitatẽ: qualitatem: ⁊ vbi: ⁊ arguiṫ primo ꝙ nõ in aliquibꝰ alijs predicamẽtis ab iſtis eſt ꝯ̃rietas: ꝑ̃ ſm illa eſt motus per ſe in quibus eſt ꝯ̃rietas: añs pꝫ de actione ⁊ paſſione ⁊ de ad aliqd. ¶ 2º in aliqbus alijs predicamẽtis repitur magis ⁊ minus. ꝑ̃ ſm illa eſt motus per ſe nõ ꝑ̃ ſolũ ſm predicamẽta nominata: ꝯ̃ña pꝫ: añs notum de agere ⁊ pati. ¶ 3º probaṫ ſpẽaliter de ad aliqd: ꝙ ſʒ ad aliqd eſt motus: ſicut ſm quantitatẽ vel qualitatẽ: vel vbi: naʒ ponaṫ ꝙ ſortes fiat ſimilis platoni per ſucceſſiuã acquiſitionẽ albedinis: tunc talis aſſimilatio ſortis ad platonẽ eſt quedã mutatio: ergo ipſa eſt generatio: vel corruptio vel motus: ex eo ꝙ omnis mutatio eſt aliqd iſtoꝝ: ſʒ nõ eſt gñatio nec corruptio ex eo ꝙ per talẽ aſſimilationem nõ mutaṫ reſponſio ad iterrogationẽ factaʒ per quid de ſb̃a. relinquiṫ ergo ꝙ ſit motus: ⁊ cũ aſſimilatio ſit de ꝓ̃dicamẽto ad aliqd ſequiṫ propoſitũ. ¶ 4º ad vbi ẽ motus per ſe: ergo ſm ad aliqd: ꝯ̃ña tʒ ex eo ꝙ vbi eſt qdaʒ reſpectus: qui quidẽ reſpectus eſt de p̃ito ad aliquid: ꝑ̃. ¶ 5º: nã ſint due aque ſilr calide: quaꝝ caliditates intendunṫ vniformiter: tunc ſimilitudo huius aque ad illam eſt caliditas: ⁊ illa caliditas eſt ſilitudo huius aque ad illam: ſed tunc expoſitorie arguaṫ ad ꝓpoſitũ: ſm caliditatẽ eſt per ſe motũ: ⁊ illa caliditas eſt ſilitudo: ergo ſm ſilitudinem eſt per ſe motus. ¶ 6º quelibet res eſt ad aliqd: ergo ſm ad aliqd eſt per ſe motus: quia ſm aliquam res eſt per ſe motus: ꝯ̃ña tʒ: antecedens probaṫ q2 quelibet res eſt cã vel cauſatum: quelibet res eſt prioꝛ vel poſterioꝛ: ꝑ̃ quelibet res eſt ad aliqd: añs notuʒ eſt de ſe: ꝯ̃ña tʒ ex eo ꝙ iſti termini cã ⁊ cauſatũ priꝰ ⁊ poſteriꝰ ſũt in p̃ito ad aliquid. ¶ 7º probaṫ ꝙ ad quantitatẽ non ſit ꝑ ſe motus: nã illud ad qḋ debet eẽ motus ꝑ ſe dʒ hẽe ꝯ̃riũ quãtitas nõ hʒ ꝯ̃riũ ex predicamentis. ¶ 8º probaṫ ꝙ ad qualitatẽ non ſit per ſe motus: q2 ad quartã ſpeciẽ qualitatis nõ eſt per ſe motus: cũ nihil ſibi ſit ꝯ̃riũ: ⁊ ꝑ ꝯ̃ñs nõ eſt motus: ⁊ per ꝯ̃ñs nec motus per ſe: ⁊ cũ quarta ſpẽs qualitatis ſit qualitas: ⁊ ad eã nõ ſit motus: ſequitur ꝙ ad qualitatẽ non ſit per ſe motus quare ⁊c̃.

In oppoſitum eſt Arꝭ in iſto 5º. In iſta qõne ꝓ̃mo videndũ eſt quid ſit dicere ſm aliquod predicamentũ eſſe motum. 2º videndũ eſt qd ſit dicere: ſʒ aliquod p̃ñtũ eſſe motũ per ſe: vel ꝑ accidens. 3º videbitur de queſito.

Quantum ad ꝓ̃ᵐ ſciẽdũ eſt ꝙ ſʒ p̃ñtũ quantitatis nõ dr̃ eſſe motꝰ ſic eſt augmẽtatio vel diminutio: ex eo ꝙ ꝑ illũ acquiraṫ quãtitas: nã tũc oĩs motus diceret eſſe ſʒ quãtitatẽ: ⁊ diceret augmẽtatio vel diminutio: mõ ꝯ̃ñs eſt falſuʒ: probaṫ ꝯ̃ña: ex eo ꝙ q̃cũqʒ res que acquiriṫ per motũ eſt quãtitas: ex eo ꝙ q̃cũqʒ res acqriṫ ꝑ motũ eſt diuiſibilis: ⁊ ꝑ ꝯ̃ñs quãta ⁊ cũ q̃titas nõ ſit aliud a re quãta: vt dicebaṫ ꝓ̃ huius: pꝫ ꝑ̃ rem que acqriṫ ꝑ motũ eſſe quãtitatẽ: ſilr ſciendũ de qualitate ⁊ vbi: videlicet ꝙ motus nõ dr̃ eſſe ſʒ qualitateʒ: ex eo ꝙ ꝑ ipſuʒ acqriṫ q̃litas: nec ad vbi ex eo ꝙ ꝑ ipʒ acquiriṫ vbi. Sed motus dr̃ eſſe ſʒ p̃ñtũ quãtitatis ex eo ꝙ ꝓpter ipſuʒ factũ neceſſe eſt mutare r̃ſionẽ ad qõnẽ factaʒ per quãtũ de ſb̃a: abſqʒ hoc ꝙ ꝓꝑ ipſuʒ motũ factũ oporteat mutare r̃ſionẽ factã de ſb̃a ad qõnẽ factã per aliqḋ iterrogatiuũ alterius p̃ñti a quãtitate. ¶ Motus dr̃ etiã ſʒ ꝓ̃dicamentũ q̃litatis ex eo ꝙ ꝓꝑ ipſuʒ factũ opʒ mutare reſponſionẽ ad qõnẽ factã per q̃le de ſb̃a abſqʒ hoc ꝙ oporteat mutare r̃ſionẽ ad aliqḋ interrogatiuuʒ alteriꝰ predicamẽti ꝓportionaliter dicaṫ de motu: ſʒ vbi. verbi gratia de ꝓ̃mo. ſi aliqḋ eſt nõ pedale: ⁊ augeaṫ ꝙ fiat bipedale: ſi ꝓ̃mo quereret quantũ eſt hoc? r̃ndeṫ pedale: ſi poſtea queriṫ quantũ eſt hoc? reſpondeṫ bipedale: exẽplũ de q̃litate: vt ſi aliqs mõ eſt albus ⁊ altereṫ ꝙ fiat niger: ſi ꝓ̃mo querebaṫ: qualis eſt iſte r̃ndebaṫ albus: ⁊ ſi poſtea queriṫ qualis eſt iſte r̃ndetur niger. ⁊ proportionaliter dicẽduʒ eſt de vbi ⁊ de alijs conſimilibus queſtionibus ⁊c̃.

Quantum ad ſcḋʒ articulũ ſciendũ eſt ꝙ ſecũdũ aliquod predicamentũ dr̃ eſſe motus per ſe ⁊ ſʒ aliquod predicamẽtũ dr̃ eſſe motus per accñs ſʒ illud p̃ñtũ dicit eſſe motus per ſe: qḋ ſic ſe hʒ: ꝙ neceſſe eſt ꝓꝑ aliquẽ motũ factuʒ mutari r̃ſionẽ ſʒ terminos illius p̃ñti de illo qḋ moueṫ: ſicut ſunt quãtitas qualitas ⁊ vbi. impoſſibile eni eſt ꝙ fiat aliqs motus: quin oporteat fieri mutationẽ dominationis de illo quod moueṫ ſm terminos alicuius predicamenti: de iſtis tribus quãtitate: qualitate: ⁊ vbi. ¶ Sed ſm iſta predicamenta dicitur eſſe motus per accidens: qui ſic ſe habet ꝙ non eſt neceſſe: ſed contingit propter aliquẽ motũ factũ mutari denominationes: de illo quod mouetur ſm terminos illoꝝ predicamẽtoꝝ: verbi gratia de predicamẽto ad aliqd. poſito eni ꝙ ſortes ⁊ plato ſint ſimiles ſm albedinẽ: ⁊ ꝙ albedo ſortis intendaṫ: tunc licet fiat ſʒ talẽ motũ mutatio denoĩationis ſm iſtos terminos: ſimile: ⁊ diſſimile: qui ſunt de p̃ñto ad aliquid: tñ hoc eſt contingens ⁊ non neceſſariũ: q2 ſi proportionaliter albedo platonis fuiſſet intenſa fuiſſet facta ſola variatio denominationis: ſʒ terminos de predicamento qualitatis: abſqʒ variatione denominationis facta per terminos de p̃ñto ad aliquid: ⁊ propter hoc ſʒ ad aliquid dici ẽ eſſe motus per accidẽs.

Quantū ad 3m articulū ſit pma cōcluſio ꝙ ſ; alia predicamēta ꝗ; ſm qualitatē.quātitatē; ⁊ vbi.bene eſt motus:pꝛobaſ q2 pp aliquē motum factū aliquādo bene mutanſ denominationes de illo qḋ mouetꝛ per terminos alioꝝ pꝛ̄itoꝝ a qualitate:quantitate ⁊ vbi.ſicut iam eſt declaratū de pꝛ̄ito ad aliquid:ꝗ ꝯcluſio vera:ꝯn̄tia tenet per deſcriptionē illius qḋ eſt ſm aliqḋ pdicamentū eſſe motū.¶2a cōcluſio:ſm alia pꝛ̄ita a qualitate quātitate ⁊ vbi nō eſt motus per ſe l; bn̄ per accn̄s: pbaſ:q2 nō eſt neceſſariū variare denoīationes de illo qḋ mouetꝛ:ſm terminos alioꝝ predicamētoꝝ a quātitate.qualitate:⁊ vbi.igiſ ſ; ea non eſt motus p ſe:aſſ p; inductiue de ſingulis:cōſequentia tenet ex deſcriptiōe illi9 qḋ eſt ſm aliquod predicamentū:eſſe motū per ſe.¶3a ꝯ ꝙ ſm tria predicamēta:que ſūt quātitas qualitas ⁊ vbi eſt motus per ſe:pbaſ pꝛo quo ſuppōiſ ſolū eē tria genera motuū.ſ.augmentationē:alterationē:⁊ lationē:tūc ſic nō eſt aliquis motus de iſtis:quin pp ipm neceſſe ſit fieri mutationē reſponſionis ad interrogationē de ſba:vel per quale:vel per vbi:vel p quantū:ꝗ ſ; tria predicamēta denominata eſt motus per ſe:ꝯn̄tia t; p deſcriptionē; illius qḋ eſt ſm aliquod predicamētū eſſe motū p ſe:aſſ p; de ſenſu ſi eſt motus augmētationis:vel diminutiōis neceſſe eſt mutare reſponſionē factā ad interrogationem per quantū:ſi vo eſt motus localis neceſſe eſt mutare reſponſionē ad interrogationē factam p vbi.¶4a cōcluſio ſolū ſm tria predicamenta:eſt motus p ſe:p; p precedentē ꝯcluſionem:⁊ ſm nulla alia predicamenta ab iſtis eſt motus per ſe:patet per ſecundam concluſionē:ꝗ ⁊c̄.ꝯſequentia tenet ab exponentibus ad expoſitum.

Ad rōnes principales:prima ſecūda tertia bn̄ pbant:ꝙ ſm alia predicamēta ab iſtis tribus ſit motus p accidēs:ſed nō pbat ꝙ ſit motus p ſe. ¶Ad quartā dico ꝙ vbi ſm illā rōnē ſm quā dicit quidā reſpectiue:vel eſt de pꝛ̄ito ad aliquid:nō dicim9 ꝙ ſm ipſu; ſit motus p ſe ſm illam rationē:ſ; quā poniſ vnū diſtinctū predicamentū:bene dicimus ſm ipſu; eſſe motū p ſe.¶5a ⁊ ſexta iterū bn̄ probant ꝙ ſm alia pꝛ̄ita:puta ſm ad aliquid bene eſt motus p accidēs:nō tamē per ſe.¶Ad ſeptimā dico ꝗuis in quantitate nō reperiatur ꝯrietas pꝛopꝛie dicta:que bene reperiſ in qualitate:tn̄ bene reperiſ ꝯrietas que ſufficit ad motū.ſ.accipiendo contrarietatē pro diſtantia inter terminū a quo:⁊ terminu; ad quē.¶8a bene pbat iſtā indefinitā:cū hoc tn̄ ſtat ꝙ ſ; qualitatem eſt motus:due enim ſubcōtrarie poſſunt ſimul eſſe vere:licet non poſſunt ſimul eſſe ſalſe.

¶Tex.cōmēti.xxxj.

¶Unus autē; motus dicitur multipliciter ⁊c̄. Cō.v.

QUeritur quinto vtꝝ aliqs motus ſit vnus:⁊ arguiſ ꝙ nō: nullū preteritū ⁊ futurū ſunt vnū:omnis motus eſt preteritus ⁊ futurus:ꝗ ⁊c̄:maioꝛ debet eſſe nota ex eo ꝙ qn̄ preteritū fuit:futuꝝ nō eſt:ſed erit:ſimiliter:qn̄ futuꝝ erit preteritū nō erit:ſed fuit:ꝗ ex quo preteritū non pōt ſimul eſſe:videſ ꝙ nō poſſint eſſe vnū:minoꝛ p; ex eo ꝙ cuiuſlibet motus:vna ps eſt preterita:⁊ alia futura.¶2o
Tex.cō.3. vnū ⁊ ens conuertunſ ex 4o metaphyſice:ſed nullus motus eſt ens:ꝗ nullus motus eſt vnus:aſſumptū pꝛobaſ: q2 hoc nō eſt:cuius ptes non ſunt:ſed ptes motus nō ſūt ergo.¶3o nono metaphyſice idem ſunt vnū ⁊ pfectum:
Tex.cō.15. ſed motus nō eſt quid perfectū:p; hoc:quia dictu; eſt 3o huius ꝙ motus eſt actus impfectus:ꝗ motus non ē qd vnū.¶4o vel eſſet motus accipiendo motu; pro fluxu: vel accipiendo motū pro forma fluente:nō pro fluxu:q2 ptibus illius repugnat ſimul:nec ēt pro forma fluēte:nā quādiu forma fluens vocaſ motus:ta; diu eſt in fieri cōtinue vnā ptem:poſt aliā:⁊ ſic etiam nō habet ptes ſuas ſimul:⁊ per ꝯn̄s non debet dici quid vnum ⁊c̄.

In oppoſitū eſt Ar. i iſto 5o tractatu 2o.In iſta qōne pmo videndū eſt que repiunſ in motu.2o vidēdū ē pp quoꝝ vnitates motus diciſ vnus.⁊ quorum non.3o ponentur dubia contra dicta.⁊ ⁊ ſolventur cum rōnibus pꝛincipalibus ⁊c̄. Tx.cō.31.

Quantum ad pm ſciendū eſt ꝙ qḋ d; intelligi de vnitate ꝯtinuitatis ſucceſſiue:ſeu de vnitate nūali motus:⁊ nō de vnitate ſpecifica vel gn̄ali.
¶2o ſciēdū ꝙ ad motū ſm Ar. reqriſ motoꝛ ⁊ mobile ⁊ Tex.cō.2. tps ⁊ termin9 a quo:⁊ termin9 ad quem:⁊ diſpoſitio ſm quā ē mot9:que in motu locali vocaſ ſpatiū.¶3o nota ꝙ ſm cōmētatorē:qdā iſtoꝝ dicunſ ēē itrinſeca motui:⁊ qdā extrinſeca:vt̄ mobile:⁊ termin9:⁊ diſpō:ſ; quā ē motus dicunſ eē itrinſeca motui.alia aūt ſc̄ tps ⁊ motoꝛ dicunſ eē extrinſeca:q2 l; ad motū reqraſ ta; tps ꝗ; motoꝛ tn̄ q2 iſtoꝝ cōceptus nō icludiſ in ꝯceptu eēntiali motus: ſic̄ ꝯceptus alioꝝ predictoꝝ.iſta dicunſ motui extrinſeca illa vo itrinſeca.¶4o ſciendū ē ꝙ adhuc in motu reperiunſ alia:vt̄ adhuc ibi repiſ reſiſtētia:ſed q2 nō repiſ i oī motu nō eni repiſ in motu celi:non enumeraſ ab Ar. ⁊ cōmētatoꝛe inter illa:que reperiunſ in motu:⁊ ēt ex alio q2 reſiſtētia reducaſ ad mobile:vel ad terminū a quo:vt̄ aliqn̄ reſiſtētia eſt termin9 a quo:ſic̄ p; de alteratione ꝗ calidū ſit frigidū:vt̄ in tali alteratiōe caliditas eſt termin9 a quo:⁊ ēt reſiſtētia.Adhuc in motu ꝯſiderāda eſt regularitas ⁊ irregularitas quātū ad ptes tpis:⁊ vniformitas ⁊ diſſoꝛmitas quātū ad ptes ſubiecti ⁊c̄.plura alia q̄ nō ſunt preſentis ſpeculationis ⁊c̄.

Quantū ad 2m ſit pa ꝯ:ad vnitatē nūalē mot9 reqriſ vnitas nūalis mobilis:ita ꝙ ſuppono aliquē motū eē vnū:vt̄ qḋ ſinaliter mota eſt vt videſ que reqranſ ⁊ ſufficiāt ad vnitatē motus nūalē:qḋ eni; in ſe nō h; difficultatē.Cōcluſio pbaſ ſic:motus eſt actus mobilis:per Ar. 3o huius:ꝗ mot9 vnus ē actus vni9 mobilis:⁊ per ꝯn̄s:ad hoc ꝙ ſit vnum requiriſ ꝙ mobile ſit Tex.cō.16. vnū.¶2o nā ſicut dictū eſt mobile eſt intrinſecū motui:ꝗ ad vnitatē motus reqriſ vnitas mobilis:nō tn̄ intelligēdū eſt mobile eſſe intrinſecū motui:ſic ꝙ motus cōponatur ex mobili:ſed ꝙ in cōceptu eēntiali motus includiſ cōceptus mobilis:ſicut in cōceptu accidentis includitur cōceptus ſui ſubiecti ⁊c̄.¶3o mot9 eſt accidēs mobilis:ꝗ ad vnitatē mot9 reqriſ vnitas mobilis:ꝯn̄tia t; ex eo ꝙ ad vnitatē accidētis requiriſ vnitas ſubiecti ſui.¶2a cōcluſio ad vnitatē motus nō ſufficit vnitas mobilis:pꝛobaſ:nā ſic ſequereſ:ꝙ ſi ſoꝛ in prima pte proportionabili alicuius hore curreret:⁊ in 2a quieſceret:⁊ in tertia itez curreret:⁊ in 4a quieſceret:⁊ ſic de ſingulis ꝙ totalis curſus ſortis eēt vnus:mō hoc eſt falſu;:ꝯn̄tia t; ex eo ꝙ mobile eſt vnū:ſi ꝗ vnitas mobilis ſufficit ſequiſ qḋ dictu; eſt:falſitas ꝯn̄tis p;:q2 ad hoc ꝙ aliquis mot9 ſit vnus:requiriſ ꝙ ſit ꝯtinuus:mō iſti duo curſus ſortis:nō ſūt cōtinui pp hoc ꝙ intercipiſ quies media:ꝗ nō ꝯſtituūt motū vnū.¶2o ſi vnitas mobilis ſufficeret ſequereſ ꝙ calefactio ⁊ motus localis eēt vn9 motus:ꝯn̄s falſum:ꝯn̄tia tenet poſito ꝙ ide; mobile ſimul calefiat:⁊ moueaſ localiter qḋ eſt poſſibile.ibi eſt idē mobile:qḋ ſubijcitur vtriq; motui:ſi ꝗ vnitas eius ſufficit ad vnitate; motus ſequiſ qḋ dictū eſt.¶3a ꝯ ēt ad vnitatē mot9 reqriſ vnitas tpis: p; hoc:q2 aliter curſus ſortis fact9 in pma hora ⁊ curſus ſortis fact9 in 2a:inter quos cadit qes media bn̄ diceretur vnus mot9:ſi nō obſtaret defect9 vnitatis tpis:quo menſuraſ iſte curſus.¶2o vnitas mot9 ē ꝯtinuitas mot9:ſed motus nō ē continuus niſi ſiat cōtinue in vno tēpoꝛe: ergo relinquiſ ꝙ ad vnitate; mot9 requiriſ vnitas tpis.

¶ 4ª concluſio ad vnitatē motus nō ſufficit vnitas mobilis: ⁊ vnitas tpis: licet ad eum requirant ſicut dictum eſt: pꝫ hoc: nam ſi illa duo ſufficerent: ſequeret ꝙ motus localis: ⁊ motus alterationis ſortis: eſſet vnus motꝰ: ꝯñs eſt falſum ꝯñia tenet: ſi ſortes in eodē tpe alteraret ⁊ moueretur localr: tūc ibi eēt vnitas mobilis: ⁊ vnitas tpis. ¶ 5ª ꝯcluſio ad vnitatē motus etiā requirit vnitas termini ad quē: pꝫ hoc: nā aliter motus localis ſortis: ⁊ motus alterationis eiuſdē facti in eodeꝫ tpe bene eſſent vnus: ſi nō obſtaret defectꝰ vnitatis termini ad quē: vnde terminus ad quē motus localis eſt locus: terminꝰ vero ad quē alterationis eſt qualitas. ¶ 2° ſi nō requirit vnitas termini ad quē ad vnitatē motꝰ: ſequeretur ꝙ motus compoſitus ex motu deorſum ⁊ motu ſurſum eſſet vnus: cōſequens eſt falſum: falſitas pꝫ: qꝛ nullus motus: qui cōponit ex motibꝰ cōtrarijs eſt vnꝰ: ꝯñia pbat: ex eo ꝙ in tali motu bñ eēt vnitas mobilis: vnitas temporis: licet deficeret vnitas termini ad quem: verbi grā: vt ſi aliqua terra pedalis deſcendat vſqꝫ ad centrū: tunc cū dto pars eius inferior tangit centrū ſine quiete media icipit aſcēdere: ex eo ꝙ ex alia parte mouebit a centro: propter hoc ꝙ totalis terra nō ſtatim quieſcit: qm̄ ſm eius extremuꝫ tangit centrū: ſed mouet tam diu ꝙ mediuꝫ eius ſit centrum. modo defectus vnitatis termini ad quem: facit ꝙ motꝰ compoſitus ex motu quo inferior medietas illius terre deſcēdit ⁊ aſcendit: facit ꝙ ille motꝰ non eſt vnus: qꝛ vnus illorum eſt ad centrū tanqꝫ ad terminū ad queꝫ: ⁊ alius eſt ab eodē ad vnū alium terminū ad quē. ¶ 3° ad ideꝫ ſi vnitas mobilis: ⁊ vnitas temporis: ſufficerent ad vnitatē motus: ſequeret ꝙ ambulatio: ⁊ ſanatio eēt vnꝰ motus: ꝯñs eſt falſuꝫ: ꝯñia probat: poſito ꝙ aliquis ambulet ita ꝙ imedate poſt ambulationem ſit ſanatio ſine quiete media. tunc ibi eſt vnitas tpis: ⁊ ſimiliter vnitas mobilis: que ſi ſufficerent ad vnitatē motus: abſqꝫ vnitate termini ad quem. ambulatio ⁊ ſanatio eſſent vnus motus: falſitas pꝫ per Ari. quinto huius volentem ꝙ tales motus bñ dicunt habiti: ⁊ Cōmē. vocat hos ſopher. ⁊ dicit ꝙ nō poteſt eſſe vnus propter hoc ꝙ ſunt diſtinctarum ſpecierū: ⁊ etiā ꝙ nō ſunt ad eundem terminū: ⁊ ꝓpter hoc etiā ſunt motus reflexi licet inter ea nō intercipiatur quies media nō dicunt vnus motꝰ: nō eniꝫ ſunt ad eundem terminū ad quem. ¶ 6ª concluſio ad vnitatem motꝰ etiaꝫ requirit unitas termini a quo: pꝫ hoc qꝛ idē mobile nō poteſt moueri ad eundē terminū ad quē: niſi ab vno termino a quo: ⁊ igitur: qꝛ ad vnitatē motus reqrit vnitas mobilis: ⁊ vnitas termini ad quē ſicut dictum eſt: ſequitur ꝙ ad vnitatē motꝰ etiā requirit vnitas termini a quo. ¶ 7ª ꝯcluſio ad vnitatē motꝰ etiā requiritur vnitas diſpoſitionis ſm quam eſt motꝰ: pꝫ hoc: nam diſpoſitio ſm quā eſt motꝰ reducit ad terminos motus: quoꝝ vnitas requirit ad vnitatē motus: ſicut dictū eſt: ergo ⁊c. ¶ 8ª concluſio ad vnitatem motꝰ nō requirit vnitas motoris: probat: qꝛ motor ſicut dictū eſt: eſt extrinſecus motui: ergo eius vnitas nō requirit ad vnitateꝫ motus. ¶ 2° nam poſſibile eſt motū eſſe vnū motoribꝰ exiſtentibꝰ pluribꝰ ergo. concluſio vera: ꝯñia tenet: antecedens probat: poſito ꝙ duo homines traherent vnā nauem ⁊ primo loco vnius poneret alius ab ipſo motor: deinde loco alterius vnus alius motor: motus cōtinue eſt vnus: ⁊ tamen poſtea totaliter ſunt alij mouētes nauem a prioribꝰ: quare ſequit propoſitū. ¶ 9ª cōcluſio: ad vnitatem motꝰ nō requirit vnitas reſiſtentie: pꝫ de terra vno motu continue poteſt deſcēdere de concauo orbis lune per igneꝫ: per aquā per aerem: modo clarū eſt ꝙ ibi ſunt diuerſe reſiſtentie ⁊ tamen motus eſt vnus. ¶ 2° pꝫ hoc idem de reſiſtentia intrinſeca: nam poſito ꝙ ſit vnū miſtum in quo terra dominetur in cōcauo orbis lune: modo quum moueſ per ignem per aerem: ſolum ignis reſiſtit: deinde quum mouebit per aerem ad aquā tam ignis cū aer reſiſtit: ergo reſiſtere nō eſt eadeꝫ ⁊ tñ motus eſt idē. lꝫ non regularis. ¶ 10ª concluſio ad vnitateꝫ motus non requirit regularitas nec vniformitas: pꝫ: qꝛ iſte ſunt differentie ſm velocius: ⁊ tardius ſm magis ⁊ minus que ſunt drie accidentales nō diuerſificantes ſpēm: ergo ſi eſſet vnus motus velox: ⁊ eēt vnus motus minꝰ velox iſti poſſunt eē eiuſdē ſpēi: ⁊ per ꝯñs ſi eſſent imediati puta ſine interruptione quietis medie. facerēt vnū motum ꝯtinuū. ¶ Circa iſta eſt ſciendū: ꝙ inter illa quorum quodlibet dicit vnū: quādoqꝫ aliquid dicit magis vnū: ſicut illud qd̄ eſt magis perfectū. ⁊ magis vnigeniū: ⁊ ſꝫ hoc motus regularis magis dicit vnus: ſꝫ Ari. in iſto 5° cū motus irregularis: licet vterqꝫ poſſit dici vnus: ⁊ ſm hoc etiam qui haberet vnitatem in motore ⁊ in reſiſtētia vna cum alijs requiſitis ad vnitatem motus: magis diceretur vnus cū vbi deficeret vnitas motoris: ⁊ vnitas reſiſtentie: quare ⁊c.

Quantum ad tertiū articulū dubitat contra primam concluſionē: videt enim ꝙ ad vnitatem motus: nō requirat vnitas mobilis. nā poſito ꝙ aliquis homo caderet de turre noſtre domine: ⁊ in medio deſcenſus moreret: tunc talis motus vſqꝫ ad terraꝫ eſſet vnus: ⁊ tñ non per totum mobile eēt vnū ꝙ añ medium deſcenſus: mobile eſſet homo. ⁊ poſtea mobile eēt cadauer. ¶ 2° nam ſit vnum lignū: cuius vna medietas ſit arida: ⁊ alia viua: ⁊ deſcendat: deſcēſus iſtius ligni vꝫ vnus: ⁊ tñ mobile nō eſt vnū: ex eo ꝙ vna eius medietas eſt mortua ⁊ alia viua. ¶ Tertio ad vnitatē accidētis nō requirit vnitas ſubiecti: ergo nec ad vnitatem motus requirit vnitas mobilis: antecedens patet de qualitate ſymbola: vnde quum ex aqua generat aer: nō oportet ꝙ corrūpit humiditas: ſicut oſtenſum eſt primo de generatione: ſic ergo illa humiditas manet eadem: ⁊ quā prius erat in aqua: ⁊ poſtea in aere: videt ꝙ ad vnitatē accidentis nō reqrit vnitas ſubiecti. ¶ 4° poſito ꝙ aliqd̄ mobile deſcēdat: ⁊ ex vna eiꝰ parte fiat ablatio ⁊ ex alia parte additio nō ablati: ſed alterius motus: cōtinue manet vnus ⁊ tñ mobile continue eſt aliud ⁊ aliud. ¶ 5° nam poſſibile eſt ꝙ ſit vna nauis plena hominibus: capris: ⁊ lapidibꝰ: ⁊ tñ ꝙ moueatur vno motu ⁊ tūc ibi eſt vnitas motus abſqꝫ vnitate mobilis: mobile enim non ē vnū ſed multa: vt claruꝫ eſt de ſe. ¶ Deinde arguit ꝯ hoc qd̄ dicebat: ꝙ ad vnitateꝫ motus requirit vnitas tēporis. ⁊ ſufficeret cum vnitate mobilis. ⁊ cū vnitate alioꝝ que requirunt ad vnitatē motus: poſito ꝙ ſor. moueat in pma pte alicuius hore: ⁊ in ſcda quieſcat: ⁊ in 3ª iterū moueat tēpus eſt vnum. ⁊ cū hoc mobile: ⁊ alia reqſita: ⁊ tñ motus nō eſt vnus quis tēpus ſit vnū: pꝫ quia continuuꝫ. ¶ Deinde arguit ꝯ hoc qd̄ dicebat: ꝙ ad vnitatē motus requirit vnitas termini ad quē: poſito ꝙ aliquod graue deſcendat de cōcauo orbis lune: tunc hoc deſcēdit vnico motu: ⁊ termini ad quē ſunt diſtincti: imo diſtincti ſpecie: quum eſt in igne moueſ ad aerē tanqꝫ ad terminum ad quē: ⁊ ſic vltra. ¶ Deinde pbat ꝙ nec vnitas ſpacij requirit ad vnitatē motus: poſito ꝙ aliqs moueat ſuper lineam cōpoſitā ex linea recta: ⁊ linea curua: illud poſſet moueri vno motu: ⁊ tñ nec ſpaciū nec medium procedendi eſſet vnū. ¶ Deinde probatur: ꝙ nec vnitas termini ad quē requirit: nā poſito ꝙ aliquis deſcendat de concauo orbis lune vſqꝫ ad mediū mundi: ⁊ in primo inſtāti nō eſſe motus nō ſit: hoc moueſ vno motu: ⁊ tñ nō ad eūdē terminū ad quē: pbat: qꝛ nec ante definitionē motꝰ: nec poſt: vt pꝫ ex caſu. ¶ Ad iſta: ad primam poſito ꝙ aliqs homo ⁊c. poteſt dici vno mō ꝙ non eſt vnus motus in nño: ſed duo: ſed illi ſunt cōtigui ⁊ ſopher. Aliter poteſt dici ꝙ eſt vnus motus: qꝛ lꝫ non maneat idē mobile: qd̄ ſit hoc aliquid in actu: manet tñ idem mobile: qd̄ eſt ens

in potentia

in potentia:ſicut materia prima a principio motus vſq; in finē. ℭ Ad ſecūdā põt dici ꝓportionaliter ſicut dicit ſecūda ſolutio. Credo tñ ꝙ prima ſolutio primi argumēti ſit melior. Aliter ꝗ põt dici ad ſecundū argumentū ꝙ loquēdo de vnitate numerali ꝓpriſſime dicta:nõ oportet ꝙ ad vnitatē motus requiraꝭ vnitas nūalis mobilis.i.hec vnitas mobilis ꝓpriſſime dicta:ſꝫ ſufficit vnitas nūalis mobilis:q̄ eſt per cõtinuationē ⁊ tenentiam partiū mobilis adinuicē:mõ talis vnitas bñ eſt ligni cuius vna medietas eſt ⁊c̄.⁊ per ꝯñs deſcenſus talis ligni eſt vnus ⁊c̄. ℭ Ad tertiā ad vnitatē nūalē accidentis ⁊c̄. dico ꝙ imo requiriꝭ vnitas nūalis ſubiecti:⁊ qñ dicebatur de qualitate ſimbola:manet eadeꝫ in aere qui fuit in igne:vel econtra:dico ꝙ ſubiectū ſue inherentie eſt mã prime:⁊ illa manet eadē in aere:q̄ erat in aqua:ſed ſubiectū denoīationis eſt totū cõpoſitū:mõ licet ſit īpoſſibile idē accidēs nūo:ſucceſſiue inherere diuerſis ſubiectis tñ nõ eſt īpoſſibile idem accidēs nūo nominare diuerſa ſubiecta in nūo. ℭ Ad quartam dico ꝙ in tali motu manet cõtinue idem mobile in nūo:loquēdo de identitate nūali:que eſt ꝑ quādā ſucceſſionē:⁊ cõtinuationē partiū:mõ quo dicimus:ꝙ ſecana eſt idem in nūo:que erat an tecentū annos:⁊ talis identitas nūalis mobilis ſufficit ad idētitatē nūalē motus. ℭ Ad quintū dico ꝙ nauis in qua ſunt hoīes:capre:⁊c̄.habet vnū ſubiectū in nūo vnitate aggregationis pluriū que oīa mouenꭍ ad motum vnius.i.nauis ⁊ ſimiliter talis identitas nūalis mobilis ſufficit ad idētitatē nūalē motus. ℭ Deinde quñ arguiꭍ de tpe dico ꝙ quñ mobile mouetꭍ in vna pte alicuius hore:⁊ in 2ª quieſcit:⁊ in 3ª mouetꭍ:licet tps cõpoſitū ex illis tribus ptibus ſit vnū:tñ nõ ſequiꭍ illud eſſe vnā menſuram illius motus:propter hoc ꝙ non ſm quālibet eius parteꝫ menſurat illū motuꝫ:ſed ſit interruptio: ⁊ ideo quia menſura non eſt continua:nec vna menſura:nec motus eſt vnus motus ſed plures. ℭ Deinde quñ arguiꭍ de termino ad quē dico ꝙ quñ aliquod graue puta terra deſcendit de cõcauo orbis lune deſcēdat ad aerem:⁊ ad aquā ⁊c̄.⁊ tñ per talē motum intendiꭍ finaliter vnus terminus ad quē vltimatus.ſ.mediū mundi: ⁊ ab illo talis motus capit vnitatē:⁊ denominationem: ⁊ nõ ab alijs intermedijs:deinde quñ arguiꭍ de ſpacio: dico ꝙ ſi aliquod mobile moueretꭍ ſup aliqua linea cõpoſita ex recta ⁊ curua talis motus nõ eēt vnus:pp hoc ꝙ eſſet cõpoſitus ex motu aſcenſus:aliquādo enim in tali motu:mobile aſcenderet:⁊ aliqñ deſcenderet:ſicut patet intueti. ℭ Deinde quñ arguiꭍ adhuc de termino ad quē:dico ꝙ ſi aliquod mobile deſcenderet verſus mediū mundi ⁊ in ꝓmo inſtāti nõ eſſet totalis deſcēſus illō mobile nõ eſſet:dico ꝙ illud mobile nunꝗ̄ fuit in termino ad quē:niſi ſolū in potentia.i.ſi manſiſſet:fuiſſet ibi.⁊ ſic eſſe in aliquo termino ad quem ſufficit talem motū dici vnum in numero ex parte identitatis numeralis illius termini ad quem:ergo ⁊c̄.

Ad rões principales.ad primā ⁊ ſecundā quid ſit dicendū pꝫ ex eo qđ dictū eſt 3° huius. ℭ Ad 3ᵐ omne vnū eſt per ſectū:verum eſt capiendo vnū ꝓprie pro integro:⁊ cõpleto:nihilominus capiēdo vnū pro illo:cuius ptes ꝯtinuanꭍ adinuicē:nõ oportet omne vnū eſſe per ſectū modo 2° bene dicitur vnus. ℭ Ad quartā dico ꝙ vtroq; mõ motus diciꭍ vnus:quia diciꭍ vnum pp continuā ſucceſſionē ſine īterruptiōe ſuarum partiū adinuiceꝫ:licet nõ quodlibet eoꝝ dicaꭍ vnū prout vnum diciꭍ:quod habet ſuas partes ſimul.

ℭ Tex.cõmēti.xxxiiij.

ℭ Aut determinatū eſt id in quo eſt:ſi altcrum eſt ſpecie ⁊c. Qõ.vj.

Queritur conſequēter ſexto vtruꝫ aliq̄ motus differāt ſpē: ⁊ arguiꭍ ꝙ nõ:omnes motus ſunt cõparabiles adinuicē:ergo nulli motus differunt ſpecie:ꝯñtia ꝫ ex eo ꝙ omnia cõparabilia adinuicē ſunt eiuſdē ſpēi:ſicut videbit in 7° huiꝰ:antecedēs probaꭍ:q2 omnes motus ſunt Tex.cõ. 31. mēſurabiles tēpore:pꝫ hoc ex 4° huius:ꝗ ⁊ oēs motus Tex.cõ.112 ſunt cõparabiles adinuicē:ꝯñtia probaꭍ quia ſi ſunt mēſurabiles tēpore:ſunt cõparabiles tēpori poſtq̄ꝫ menſura ⁊ menſuratū ſunt adinuicē comparabilia:mõ queciiq; ſunt cõparabilia vni 3°:ſunt comparabilia iter ſe:⁊ ergo omnes motus ſunt comparabiles vni tempori:qđ eſt menſura ipſorum ſequitur omnes motus eſſe cõparabiles inter ſe:quare ⁊c̄.

Oppoſitum determinat Ar.in lr̃a:q vult ꝙ aliq̄ motꝰ differant ſpecie. ℭ In iſta q̄one primo ponēde ſunt alique ꝯcluſiões negatiue: ⁊ dubia ꝯ aliq̄s. ℭ 2° cõcluſiones affirmatiue. ℭ 3° correlaria ex illis. ℭ 4° dubia contra illa.

Quantum ad primū ſupponendū eſt illos motus eē eiuſdē ſpeciei:quoꝝ eſt idē cõceptꝰ ſpecificꝰ:ſicut ſunt motus:qbus mobilia ꝯſimiliter mouenꭍ:⁊ per oppoſitū dicendū eſt de motibꝰ differentibus ſpecie. ℭ 2° ſupponēdū eſt ꝙ aliqui motus differant ſpecie licet hoc queraꭍ:tñ hoc factū eſt ad finē:vt videaꭍ que requiruntꭍ ad vnitatē ſpecificam motus. ℭ Tūc ſit ꝓma cõcluſio ad vnitatē motus ſpecificā:nõ requiriꭍ vnitas mobilis ſpecifica:ꝓbaꭍ:q2 mobilia diuerſaꝝ ſpecieꝝ poſſunt moueri cõſimiliter ſeu motibꝰ eiuſdeꝫ ſpēi:pꝫ hoc nā canis:⁊ equus:lapis ⁊ terra:nõ ſunt eiuſdem ſpēi:⁊ tñ poſſunt moueri motibus ꝯſilibꝰ:vt ſi quodlibet illoꝝ deſcenderet. ℭ 2ª ꝯcluſio:nec ad vnitatē motus ſpecificā requiriꭍ vnitas ſpecifica motoris:pꝫ hoc q2 motores diſtincti ſpē poſſunt mouere ſua mobilia ꝯſilibus motibꝰ:verbi gratia:forma ſbalis ignis mouet ignē ſurſum:⁊ ſilr hõ põt ꝓijcere lapideꝫ ſurſum:ecce q̄ño ex diuerſis motoribꝰ põt ꝓuenire vnus motꝰ in ſpē. ℭ 2° oīa motus idē nūo ⁊ idē in ſpecie:ſed ad identitatē nūalē nõ requiriꭍ identitas motoris ſpecifica:ꝗ nec ad identitateꝫ motus ſpecificā:ꝯñtia nota eſt de ſe:⁊ ſilr ꝓma ps antecedētis.2ª ps ãñtis pꝫ ex eo ꝙ a diuerſis mobilibꝰ in ſpē:ſicut ab hoīe ⁊ equo:põt ꝓuenire vnus motꝰ nūo.ſ.motus nauis:vel alicuiꝰ alterius. ℭ 3ª cõcluſio:nec vnitas ſpecifica reſiſtentiaꝝ requiriꭍ ad vnitatē ſpecificā motꝰ:pꝫ hoc nā motus bipedis deſcēdētis ꝑ ignē:⁊ motus deſcēdētis ꝑ aerē ſunt eiuſdē ſpeciei:nõ obſtante ꝙ reſiſtētie ſint diſtincte ſpecie ſicut pꝫ de ſe. ℭ 4ª ꝯcluſio:nec ad vnitatē motus ſpecificā:requiriꭍ vnitas ſpecifica medij ſeu ſpacij:pꝫ ſilr ſicut 3ª. ℭ 5ª ꝯcluſio nec ad vnitatē motus ſpecificā:reqriꭍ vnitas ſpecifica ꝓportionū a qbꝰ ꝓueniūt illi motꝰ:pꝫ hꝫ: q2 ꝓportio dupla eſt alterius ſpēi a ꝓportione tripla:nihilominꝰ ſi terra pura deſcēderet ꝑ aerē a ꝓportione tripla:⁊ aqua a ꝓportione dupla illi deſcēſus eſſent eiuſdē ſpēi. ℭ Cõtra ꝓmaꝫ cõcluſionē dubitaꭍ:nā ſicut ad vnitatē motus nūalē requiriꭍ vnitas nūalis mobilis ſic dicebaꭍ prius ita ad vnitatē ſpecificā motꝰ reqriꭍ vnitas ſpecifica mobilis:ꝗ vt prius ꝯcluſio iſta eſt falſa que dicit ꝙ ad vnitatē ſpecificā motus nõ reqriꭍ vnitas ſpecifica mobilis. ℭ 2° videꭍ ꝙ diuerſa miſta ſpē:nõ pñt moueri nāliter eodē motu in ſpē,ꝓbaꭍ:q2 ſicut vnius ſimplicis in ſpecie eſt diſtinctꝰ motus in ſpē:ita videꭍ ꝙ miſti:⁊ ꝑ ꝯñs diuerſoꝝ miſtoꝝ videnꭍ eē diuerſi motus in ſpē. ℭ Ad iſta ad primā nego ſimilitudinē:⁊ rõ huius eſt q2 vnū accidēs in nūo nõ põt eſſe in pluribꝰ ſubiectis in nūo:⁊ pp hoc vnius motꝰ in nūo:nõ põt eſſe pluriū mobiliū in nūo: ſed q2 vnuꝫ accidens in ſpē põt eē in pluribꝰ ſubiectis in ſpē ſicut albedo que eſt in hoīe eſt eiuſdē ſpēi cū albedi-

ne que eſt in aſino ideo vnus motꝰ in ſpē pōt eſſe pluriū mobiliū in ſpē. ¶ Ad ſcd'aꝫ dico ꝙ mixta mouent̄ ſꝫ motū elementoꝝ dominantiū in eis: ſm q̄litates motiuas: vnde pluriū mixtoꝝ in ſpē bene eſt idē motus in ſpecie: ⁊ pp hoc nō opꝫ ꝙ ſi diſtinctorum ſimpliciū in ſpē ſunt motus diſtincti in ſpē ꝙ igit̄ ⁊ mixtoꝝ. ¶ Contra ſecundā ꝯcluſionē dubitat̄: nā motores diuerſi in ſpē intēdūt diuerſos fines in ſpē: ⁊ per ꝯñs diuerſos terminos i ſpē ipſoꝝ motuū: ⁊ cū ad diſtinctionē ſpecificā terminoꝝ ad quē capiat̄ diſtinctio ſpecifica motuū: ſequit̄ ꝙ a diuerſis motorib' in ſpecie proueniūt diuerſi motꝰ in ſpē. ¶ Reſpondet̄ ꝙ imo motores diſtincti ſpē nō poſſunt tendere ad vnū terminū ad quē in ſpē: ſicut pꝫ de forma ignis mouētis ignē ſurſum: ⁊ de hoīe proijciēte lapidē ſurſuꝫ: lꝫ vnus illoꝝ motoꝝ moueat ſuū mobile motu naturali: ⁊ reliquus moueat ſuū mobile motu violento ⁊c̄.

Quantū ad 2m ſit pma cōcluſio: ad vnitatē ſpecificam motus requirit̄ vnitas ſpecifica termini ad quē. pbat̄: q2 per Ar. motus eſt de eſſentia termini ad quē ⁊ capit denominationē ſpecificā ab ipſo: ſicut pꝫ ex cōi mō loquendi: nā motū qui eſt ad albedineꝫ vocamus albefactionē: ⁊ motū qui eſt ad nigredineꝫ vocamꝰ nigrefactionē: ⁊ iō motus qui ſunt ad terminos diſtinctos ſpecie ſunt diſtincti ſpē. ¶ 2a cōcluſio ad vnitatē ſpecificaꝫ motus: ēt requirit̄ vnitas ſpecifica termini a quo: pꝫ hoc nā ſi ſufficeret vnitas termini ad quē abſq3 vnitate termini a quo: ſequeret̄ ꝙ dealbatio ⁊ denigratio eſſent eiuſdē ſpēi. ꝯñs falſum: probat̄ ꝯña. nā poſito ꝙ a. ſit nigrū: ⁊ b. ſit albū: ⁊ ꝙ a. debeat albefieri ⁊ debeat fieri tranſitꝰ per fuſcū: ⁊ ſilr b. debeat nigrefieri: ⁊ ēt fiat tranſitus per fuſcū: tunc qñ puenit ad fuſcū terminus ad queꝫ vtriuſq3 eſt idē in ſpē: licet termini a quo differāt ſpē: mō ſi vnitas ſpecifica termini ad quē ſufficeret ad vnitatem ſpecificā motus: predicti motꝰ eēnt eiuſdē ſpēi: ſed video ꝙ nō ſunt eiuſdē ſpēi hoc eſt ex pte terminoꝝ a quo qui ſpecie differunt. ¶ 2o ſi ſufficeret vnitas ſpecifica termini ad quē: ſequeret̄ ꝙ augmētatio: ⁊ diminutio eſſent motꝰ eiuſdē ſpēi: pꝫ hoc ſi tripedale per diminutionē fiat pedale: ⁊ ſemipedale per augmētationē fiat pedale. ¶ 3a ꝯcluſio etiaꝫ requirit̄ vnitas ſpecifica vie modi pcedēdi: patet hoc q2 aliter motus p lineā rectā: ⁊ per circularē nō differrent ſpecie: patet quia poſſunt eē ab eodē termino a quo ad eundem terminuꝫ ad quem: verbi gratia ſicut ſi vnū moueretur per cordam ⁊ aliud per arcum ⁊c̄.

Quantum ad articulū tertiū ſit pmū correlariū ꝙ motus nālis ⁊ motꝰ violentꝰ poſſunt eſſe eiuſdē ſpēi: pꝫ hoc q2 poſſunt conuenire in illis que requirunt̄ ad vnitatē motꝰ ſpecificā: dictuꝫ eſt enim ꝙ ad vnitatē motus ſpecificā requirunt̄ tria. ſ. vnitas ſpecifica termini a quo: ⁊ termini ad queꝫ: ⁊ vnitas vie ⁊c̄. mō in iſtis poſſunt cōuenire motus nālis: ⁊ violentꝰ: pꝫ hoc: q2 ſi vna terra proijceret̄ ſurſum ſm lineā rectam: ⁊ vnus ignis aſcēderet ſm lineā rectā: tunc vnus iſtoꝝ motuū eſſet violentus: ⁊ aliꝰ nālis: ⁊ eſſent ambo eiuſdē ſpēi ad terminos eiuſdē ſpēi. ¶ 2m correlariū ꝙ violentuꝫ: ⁊ nāle ſunt dñe accidētales motus: pꝫ hoc ex eo ꝙ nō mutant ſpēm motus: nec ſm ea attendūt dñia ſpecifica motus. ¶ 3m correlariū ꝙ nō omnis motꝰ ſurſum eſt eiuſdē ſpēi cū omni motu ſurſum: pꝫ hoc q2 ſi ignis moueretur ſurſum: ⁊ aer ſilr: lꝫ vterq3 iſtoꝝ motuū ſit ſurſuꝫ: tñ quia ſunt a terminis diuerſaꝝ ſpērū: ipſi nō ſunt eiuſdeꝫ ſpēi.

Quantū ad 4m dubitat̄ primo ꝯ pmā ꝯcluſionē vnde ſi ad vnitatē ſpecificā motus requiret̄ vnitas ſpecifica termini ad quē: ſequeret̄ ꝙ terra pura nō poſſet deſcēdere de ſpera ignis ad terrā niſi motibꝰ diſtinctis ſpē: ꝯñs falſuꝫ: ꝯña probat̄ nā non poſſet deſcendere predicto mō: niſi attingeret terminos ad quem diuerſaꝝ ſpērū ſicut aerē ⁊ aquā ⁊ terrā que differūt ſpē. ¶ 2o ſequeret̄ ꝙ ſi due terre pure deſcenderent de ſpera ignis: ⁊ vna eaꝝ detineret̄ in ſpera aeris: ⁊ alia vlterius moueret̄ vſq3 ad terrā tunc motꝰ illaꝝ terraꝝ nō poſſent eſſe eiuſdē ſpēi: ꝯñs eſt falſum: pbat̄ ꝯña: q2 nō ſunt ad diuerſos terminos in ſpē. ¶ Ad iſta ſciendū eſt ꝙ quuꝫ dicebat̄ ꝙ ad vnitatē ſpecificā motus: reqrit̄ vnitas ſpecifica termini ad quē: hoc dꝫ intelligi de termino ad quē vltimato vbi mobile nāliter quieſceret: vel nō vlterius moueret̄ nāliter adhuc ſi non īpediret̄ qñ ſi pueniret ibi: ſeu de termino ad quē: motu exiſtēte cōpleto ⁊ pfecto. ¶ Tūc ad pm ꝙ quū deſcendit de ſpera ignis ad terraꝫ. Dico ꝙ q̄uis ibi ſint plures termini intermedij: tñ illi non ſunt vltimati: ſed vltimatꝰ ē mediū mūdi: vñ iſte terminꝰ vltimate intendit̄ per illū motū: ⁊ ſm iſtū terminū debet capi vnitas motus. ¶ Ad 2m quū dicebat̄ deſcendāt ⁊c̄. dico ꝙ motus iſtoꝝ ſunt eiuſdē ſpēi: ⁊ lꝫ vna illaꝝ detineatur in aere: tñ aer nō eſt terminꝰ ad quē. finalr intendebat illa terra p ſuū motū: vnde quelibet illaꝝ itēdebat ad mediū mundi: tanq3 ad terminū ad quē. ¶ Dubitat̄ ꝯ ſecūdā cōcluſionē qua dicebat̄ ꝙ ēt requireret̄ vnitas ſpecifica termini a quo ad vnitatē ſpecificā motus. nā ſint duo aeres: vnꝰ ſup ſperā aeris: ⁊ aliꝰ infra: ⁊ vterq3 moueatur ad ſperā aeris: ⁊ videt̄ ꝙ illi motꝰ ſint eiuſdē ſpēi: q2 eiuſdē ſm ſpēꝫ eſt vnus motꝰ nālis ſm ſpēꝫ: vt pꝫ p Ar. pmo Tex. cō. 9.
celi: ⁊ tñ illi motus ſunt a terminis a quo ſpē diſtinctis. ¶ 2o ſuppoſito ꝙ vna glebula terre ſit in ſpa ignis ⁊ vna alia ſit in ſpera aeris: ⁊ vtraq3 eaꝝ deſcendat vſq3 ad terrā: illi motꝰ ſūt eiuſdē ſpēi q2 eiuſdē ſm ſpēꝫ eſt vnꝰ motꝰ nālis ſm ſpēꝫ: ⁊ tñ termini a quo illoꝝ differūt ſpē. terminus eni a quo vniꝰ eſt ignis: ⁊ terminꝰ a quo alterius eſt aer. ¶ Ad iſta: ad pm dico ꝙ motꝰ a. ⁊ b. differūt ſpē in caſu poſito: ab Ar. p celi dico ꝙ intelligit ꝙ vniꝰ ſimplicis ſm ſpēꝫ eſt vnꝰ motus nālis ſm ſpēꝫ. ⁊ hoc ſi nō incipiat moueri a terminis a quo diſtinctis ſm ſpēm: vnde q2 aer infra ſperā aeris eſt leuis: ⁊ ſupra ſperā aeris eſt grauis. nō mirū ſi hic ⁊ ibi ꝯueniūt ſibi motꝰ diſtincti ſpē. ¶ Ad ſcd'ꝫ pōt dici ꝙ motꝰ terre qui incipit in igne ⁊ motꝰ terre alteriꝰ: qui incipit in aere: ſunt diſtincti ſpē: ſed aliter ⁊ credo melius eē dicendū ꝙ terra vtrobiq3 eſt grauis: tam in igne q3 in aere: ⁊ iō duo motꝰ ſunt eiuſdē ſpēi: ⁊ qñ dicebat̄ tñ termini a quo differūt ſpē: dico ꝙ ad vnitatē motus ſpecificā nō reqrit̄ omnimoda vnitas ſpecifica termini a quo: ſed ſufficit ꝙ ſit ab eadē pte in ſpē: mō ſic ē in pposito de terminis a quo pdictoꝝ motuū: vtroq3 eniꝫ eſt ſurſuꝫ: reſpectu termini ad quē vltimati illoꝝ duoꝝ motuū. ¶ Cōtra 3m ꝯnē dubitat̄ nā ſi ad vnitatē ſpecificā requereret̄ ꝙ nō oīs dealbatio cuꝫ dealbatiōe eſſet eiuſdem ſpēi: ꝯña pbat̄: q2 vna pōt eē p croceū: alia p viridē: alia p rubeū. Rñdet̄ ꝙ iſte vie ſeu colores medie ponunt̄ diuerſaꝝ ſpērū. bñ ꝯcedēdū eſt ꝙ nō oīs dealbatio cū qualibet dealbatione eſt eiuſdē ſpēi ¶ Ad rōnem in oppoᵐ que erat de cōparabilitate motuū videbit̄ in 7o huius.

¶ Tex. cōmēti. xlvj.

¶ Ampliꝰ aūt determinādū ē q̄lis motus eſt cōtrariꝰ motui. Qō. vij.

Queritur 7o vtꝝ motꝰ ſit ꝯtrarius motui: ⁊ arguit̄ p ꝙ nō: q2 ꝯria pñt ſil eidē ineſſe ſꝫ coꝝ eē remiſſum: ſꝫ ſic nō eſt de motibꝰ qui dñr ꝯrij: vñ motus ſurſuꝫ ⁊ motꝰ deorſuꝫ nō pñt eidē ineē: ſꝫ eē intēſuꝫ: nec ſm eē remiſſuꝫ: ⁊ ſilr ē de motibꝰ alterationis: ſicut de calefieri ⁊ frigefieri: ⁊ ſilr de motibꝰ ſm quātitatē: nō eni idē pōt augeri ⁊ diminui. ¶ 2o ꝯria ſūt que agūt in ſe iuicē ⁊ mutuo ſe expellūt: ſꝫ nō ē h vez de motibꝰ. vñ motꝰ nō agūt i ſe iuicē: ſꝫ bñ motiua. ¶ 3o ſi motꝰ eēt ꝯriꝰ motui: ſilr mutatio eēt ꝯria mutatiōi: ꝯñs eſt falſum

eſt falſuȝ: nā tūc gñatio eēt ꝯ̃ria corruptiōi: ſed h̓ nō ex eo ꝙ gñatio hui⁹ eēt corruptio alteri⁹. ¶ 4° ſi ſic tūc in motib⁹ ſm̄ quātitatē: augmētatio eēt ꝯ̃ria diminutioni: ſed hoc nō: ex eo ꝙ in quātitate nō repit̃ ꝯ̃rietas: qḋ tñ̄ oporteret ſi augmētatio ꝯ̃riaret̃ diminutioni. ¶ 5° ſi aliq̄s motus eēt ꝯ̃ri⁹ motui: iſta ꝯ̃rietas attēderet̃ penes ꝯ̃rietatem

Tex.cō.49 terminoꝝ: ſic̄ vult Ar. i iſto 5°. ſed ꝓbo ꝙ nō: q̄ aliq̄ motus ſunt bñ̄ ꝯ̃rij q̄ tñ̄ nō ſunt a terminis ꝯ̃rijs: ꝑꝫ hoc: naȝ calefactio ꝛ frigefactio ſunt mot⁹ ꝯ̃rij: ꝛ tñ̄ pñt eē a termino nō ꝯ̃rijs: q̄libet enī eoꝝ pōt eē a tepiditate: mō tepiditas tepiditati nō eſt ꝯ̃ria: hoc enī idē oſtendit̃ de termino ad quē: nā frigefactio ꝛ calefactio pñt eē ad eundē terminū ad quē: videlꝫ vtraq̄ ad tepiditatē: ſilr̄ eſt de albedine ꝛ nigredine: q̄libet enī pōt eē a fuſco in fuſcū a rubeo i rubeū. hoc idē oſtēdit̃ in motu locali: ꝛ aſcēſus: ꝛ deſcēſus: q̄ differūt ſpē: pñt eſſe ad eūdē terminū ad quē in ſpē: ꝑꝫ hoc de aere: q̄ ſi eēt īfra ſperā aeris aſcēderet ad ſperā aeris ꝛ ſi eēt ſupra ſperā aeris deſcēderet ad eādē: ꝑꝫ hoc etiā de deo ꝙ ſi eſt īfra aquā aſcēdit vſq̄ in ſupficie aque: ꝛ ſi eſt ſupra aquā deſcendit vſq̄ ad eādē: ḡ videt̃ ꝙ mot⁹ ꝯ̃rij ſicut ſunt aſcenſus ꝛ deſcenſus poſſunt eē ad eundē terminuȝ ad quē ꝛ per ꝯ̃ñs ꝯ̃rietas motuū non attēdit̃ penes ꝯ̃rietatē terminoꝝ: quare queſtio videt̃ eſſe falſa ꝛ ſuppoſitū.

Tex.cō.49 **In oppoſitū** eſt Ar. in iſto 5° ꝛ in 3° in quo determinat de ꝯ̃rietate motuuȝ volens motū motui eē ꝯ̃riū. ¶ In iſta q̄ōne ſic ꝓcedā: ꝑ ponā diuiſiones. 2° ꝯ̃nes. 3° dubia.

Quantū ad pᵐ eſt ſciēdū ꝙ ꝯ̃rietas pōt diſtigui q̄tuor modis: vno mō accipit̃ ꝯ̃rietas: put attribuit̃ ꝓpoſitiōib⁹ q̄ño dicim⁹ ꝓpōnē vlem affirmatiuā eē ꝯ̃ria vli negatiue. ¶ 2° mō accipit̃ ꝯ̃rietas put attribuit̃ terminis. ꝛ h̓ vno mō terminis q̄ nō pñt ſil' vificari de eodē. ſed ſucceſſiue: q̄ño dicim⁹ albū ꝛ nigrū ſunt ꝯ̃ria iſti enī duo termini nō pñt ſil' ſed bñ̄ ſucceſſiue de eodeȝ verificari: nō enī ſil' eſt veꝝ dicere h̓ eſt albū: ꝛ idē ē nigrū: ſed bñ̄ de eadē de quo pꝰ erat veꝝ dicere ꝙ eēt albū: mō veꝝ eſt dicere ꝙ ē nigrū. Et q̄uis iſti duo termini hō: ꝛ aſin⁹ nō poſſint ſil' de eodē verificari: nō tñ̄ ꝓp h̓ dicunt̃ ꝯ̃rij: q̄ ēt nō ſūt de eodē vificabiles ſucceſſiue: qḋ tñ̄ reqrit̃ ad hoc ꝙ dicerent̃ ꝯ̃rij: vñ idē ſucceſſiue nō ē hō ꝛ aſinus. ¶ Alio mō dr̄ termini ꝯ̃rij q̄ ſignificāt formas ꝯ̃rias: ꝛ ſupponūt ꝓ illis: que nō pñt eidē ineē ſm̄ realē iherētiā: ſꝫ bñ̄ ſucceſſiue: iſto mō dicim⁹ iſtos terminos abſtractos caliditas: frigiditas: eē ꝯ̃ria. ¶ Alio mō accipit̃ ꝯ̃rietas ꝓut attribuit̃ reb⁹: que nec ſūt ꝓpōnes nec termini: ſꝫ ſunt forme ꝛ diſpōnes ſibi inuicē repugnātes: que nō poſſūt eidē ſbo ineſſe ſil': ſaltē ſm̄ eē intenſuȝ: ſed bñ̄ ſucceſſiue: iſto mō: res ꝓ q̄b⁹ ſupponūt iſti termini caliditas: frigiditas dn̄r ꝯ̃ria. ¶ Ad ꝓpoſitū ꝯ̃rietas accipit̃ hic put attribuit̃ termin⁹: qui nō pñt ſil': ſed ſucceſſiue de eadē verificari. iſto mō dicim⁹ ꝙ iſti termini ſignificātes mot⁹ calefieri: ꝛ frigefieri ſūt ꝯ̃rij aſcēdere deſcēdere ꝛ ita dꝫ capi ꝯ̃rietas: quā dicimus motum motui eſſe ꝯ̃rium ꝛc̄.

Quantum ad 2ᵐ ſit pª ꝯ̃ ꝙ mot⁹ dn̄r ꝯ̃rij: ex eo ꝙ ſunt īter terminos ꝯ̃rios: mō ꝯ̃trario. verbi gratia. ſint duo termini ꝯ̃rij. a. ꝛ. b. ꝛ ſit vn⁹ motus ab. a. ad b. ꝛ fiat ali⁹ ab b. ad. a. tunc iſti mot⁹ dn̄r ꝯ̃rij: q̄ termini ſignificātes mobilia ſic moueri ſūt ꝯ̃rij: ꝓbat̃ penes illud dꝫ attendi ꝯ̃rietas motuū penes qḋ attendit̃ identitas vel diuerſitas ſpecifica terminoꝝ: ſed h̓ ſunt termini ꝯ̃rij ad quē ꝛ termini a quo: vt dictū eſt in alia q̄ōne. ¶ 2ª ꝯ̃ ꝯ̃rietas motuū attēdit̃ ꝛ iudicat̃ ex ꝯ̃rietate terminoꝝ a quo ꝛ ad quē qḋ itelligit̃ ſi illi mot⁹ eſſent pfecti de extremo in extremū: vñ lꝫ calefactio ꝛ frigefactio bene poſſint eſſe ad eundē terminū ad quē. ſ. ad tepiditatē: tñ̄ iuit motus impfecti tñ̄ ex hoc nō tollit̃ q̄n ſint mot⁹ ꝯ̃rij ꝓp hoc ꝙ ſi pficerent̃ eēnt ad extrema ꝯ̃ria: ꝛ ab extremis ꝯ̃rijs: ꝛ calefactio eēt a frigiditate ſumma ad caliditatem ſūmā: ꝛ frigefactio ecōuerſo a caliditate ſūma ad frigiditatē ſūmā: dꝫ ḡ itelligi ꝯ̃cluſio ꝙ mot⁹ ſi eēnt pfecti: ꝛ eēnt inter terminos ꝯ̃rios ꝙ eſſent ꝯ̃rij poſito ꝙ ſint iperfecti tales ſi pficerent̃ debēt dici ꝯ̃rij: ꝛ ex hoc ſequit̃ ꝙ ſi aliq̄s ignis aſcēderet a centro terre vſq̄ ad aerē: ꝛ ibi detineret̃ violēter ꝛ deſcēderet vna terra de ꝯ̃cauo orbis lune vſq̄ ad aerē: iſti mot⁹ eēnt ꝯ̃rij. lꝫ eēnt ad eundē tminū ad quē. ſ. ad aerē ꝛ ſūt ꝯ̃rij ꝓp h̓ ꝙ ſi pficiunt̃ ꝛ ſiūt cōpleti eēnt ad terminos ꝯ̃rios: q̄ ignis ſurſuȝ: ꝛ terra deorſum: ſi vero vterq̄ motuū eſſet pfect⁹ licet eēnt a terminis ꝯ̃rijs ad eūdeȝ tñ̄ terminū nō dicerent̃ ꝯ̃rij: vbi gr̄a: vt ſi aer aſcēderet a medio mūdi ſeu a terra vſq̄ ad locū nālē aeris: ꝛ vnus ali⁹ aer deſcēderet de igne vſq̄ ad locū aeris: illi mot⁹ nō eēnt ꝯ̃rij ꝓp hoc ꝙ ipſis exñtib⁹ pfectis nō ſunt ad terminos ꝯ̃rios: ꝛ volo eos pfectos: q̄ vtroq̄ finito mobilia eoꝝ q̄eſcūt nāliter. ¶ Ex hoc ſequit̃ nō oēm motū ſurſuȝ eſſe oī motui deorſuȝ ꝯ̃riū: ꝑꝫ ſtatiȝ de motu ſurſum ipi⁹ aeris a terra ad ſperā aeris: ꝛ de motu deorſum ab igne vſq̄ ad ſperā aeris. ¶ Sequit̃ vlteri⁹ ꝙ non ſequit̃ tales mot⁹ differūt ſpecie. ḡ ſunt ꝯ̃rij: ꝑꝫ de iſtis duob⁹ motib⁹ iſtoꝝ duoꝝ motuū: qui ex ꝓcedēti q̄ōne ponunt̃ diſtingui ſpē: ꝛ tñ̄ nō ſunt ꝯ̃rij ſicut iaȝ dictū eſt. ¶ 3ª ꝯ̃cluſio ad h̓ ꝙ aliq̄ mot⁹ dicant̃ ꝯ̃rij non ſolū ſufficit h̓ ꝙ ſit īter terminos ꝯ̃rios: ſed cum hoc requirit̃ ꝙ vterq̄ eoꝝ fiat per viā breuiſſimā īter illos: per quātū poſſibile eſt fieri: ꝓbat̃: q̄ motuū ꝯ̃rioꝝ vn⁹ ipedit: vel ſaltē aptus natus eſt ipedire aliū: mō hoc nō eēt ſi non fieret per vias breuiſſimas: ꝓp hoc ꝙ mobilia non ipedita iclinata ſunt nāliter moueri per viā ſeu lineā breuiorē ſicut eſt linea recta ad eoꝝ terminos nāles: ſeu loca nālia: ſeu diſpoſitiōeȝ. Et iō ſi duo mobilia apta nata moueri ad diſpōnes ꝯ̃rias nō mouent̃ ꝑ vias ꝑ q̄s nāliter apta nata ſunt moueri: nō ita ipedirēt ſe in ſuis motib⁹ mutuo ſicut facerēt ſi mouerent̃ per vias per quas iclinant̃ moueri. Sꝫ dices tu dico ꝙ ꝯ̃rij mutuo ſe ipediūt: ꝯ̃tra: ſi vn⁹ globus tre deſcēderet ꝑ vnā ſemidyameꝝ mūdi: ꝛ vna portio ignis aſcēderet ꝑ aliā ſemidyameꝝ: illi mot⁹ eēnt ꝯ̃rij: ꝛ tñ̄ vn⁹ nō ipediret aliū. ¶ Rñdet̃ lꝫ forte nō ipediret ſe tñ̄ q̄libet illoꝝ bñ̄ ipediret motū eiuſdē ſpēi cū alio: ſi aliq̄s faceret ꝯ̃tra ipſum. ¶ Et ſufficit iuxta iſtaȝ imaginationē deſcēſus globule terre per vnum dyametruȝ: ꝛ aſcenſu ignis per aliū ſequit̃ idem coꝛ̄ᵐ ꝙ poſſibile eſt ꝙ. a. ꝛ. b. mouean̄t motibus cōtrarijs: ꝛ tñ̄ cōtinue equaliter diſtant ab inuicem: verbi gr̄a poſito ꝙ vna glebula terre ſit in concauo orbis lune: ꝛ vna portio ignis in medio mūdi: tūc iſta duo diſtant per ſemidiametrū mundi: deinde poſſibile eſt ꝙ terra tanta velocitate deſcendat precise: quāta ignis aſcendit: quo poſito ꝯ̃tinue diſtant interim ꝙ moueant̃ per tantam diſtantiam: quanta eſt ſemydiameter mundi: ꝛ iterū in fine motus: cum ignis ſit in loco ſuo nāli: ꝛ terra ſimiliter eſt in ſuo: ipſa diſtant per ſemydiametrū mundi: ſicut in ꝓncipio motus diſtabant. Ex cōcluſione ſequit̃ illud coꝛ̄ᵐ ꝙ ſi terra deſcēderet per lineā rectā: puta per cordam arcus ꝛ ignis aſcenderet per lineam curuā puta per arcum illius corde: illi non eſſent cōtrarij licet eſſent inter terminos contrarios ꝓpter hoc ꝙ non vterq̄ eoꝝ eſt per conſimilē lineam. Ex quo verum ſequit̃ non omnē deſcenſum cum aſcenſu eſſe ꝯ̃trarium: vlterius ſequit̃ non omnes motus diſtinctos ſpē eſſe cōtrarios. Sed imaginandū eſt in alteratiōe: vnde ſi dealbatio fieret inter fuſcum ꝛ denigrationē per rubeuȝ: ita ꝙ non fierent per cōſimiles vias: talis dealbatio tali denigrationi non eſſet cōtraria. Ex quo ſequit̃ non omnē denigrationē dealbationem omni denigrationi eſſe cōtrariaȝ: ſed bene illas que ſunt per vias cōſimiles. ¶ 4ª concluſio in mutationibus inter ꝯ̃traria ꝯ̃trarietas nō accipit̃ ex terminis: ſed ex ꝯ̃trarijs modis ꝓcedēdi reſpctū eiuſdem termini ſicut gñatio eiuſdem forme: que eſt ad

eſt:que ē acq̄ſitio ꝯria corruptiōi eiuſdē forme q̄ ē ad non eē q̄ eſt deꝑditio: ⁊ receſſus ab eē vel corruptiōi ſibi ſilis i ſpē:ſicut gn̄atio ſortis ⁊ corruptio platonis ſunt ꝯrie.

Quantū ad 3ᵐ articulū dubitaſ ſi cuilibet motui locali ſit aliq̄s mot⁹ ꝯri⁹, dico ꝙ nō:quia

Tex.cō.14 motui circulari nō eſt aliq̄s mot⁹ ꝯri⁹:ſic oſtēdeſ in ꝑ celi. ℭ 2° dubitaſ an īter oēs mot⁹ ꝯrios ſit dare mediū:vꝫ ꝙ ſic:q̄ꝛ īter ꝯria ſolēt dari media. ℭ 3° q̄ꝛ eſt dare aliq̄s mot⁹ mixtos ſic̄ eſt deſcēſus terre ꝑ lineā curuā. ℭ Rn̄deſ ꝙ nō eſt dare motū mediū īter mot⁹ ꝯrios: ⁊ h̄ ꝑ ꝑticipatione vtriuſq̧ extremi. ℭ 2° dico ꝙ bn̄ ꝑ abnegationem vtriuſq̧ ꝑᵐ pꝫ: q̄ꝛ ſic poſſibile eēt aliq̄d ꝑtī ꝫ aſcēdē ⁊ partim deſcēdē:ꝯn̄ia ꝫ poſtq̄ꝫ aliq̄s mot⁹ cōpoſit⁹ ex aſcenſu ⁊ deſcēſu:ſed ꝯn̄s eſt falſum. 2ᵐ pꝫ q̄ꝛ bene ꝯtingit aliq̄d aſcendē ꝑ lineā curuā: ⁊ talis mot⁹ eſt mediū ꝑ abnegationē vtriuſq̧ extremi in ſūmo:lꝫ tn̄ ꝑ participationē vni⁹ eoꝝ.eſt enī cōpoſitus talis mot⁹ nō ex motu deſcenſiuo ⁊ aſcenſiuo:ſed ex motu deſcenſiuo ⁊ motu circulari: ⁊ intelligo ꝑ abnegationē vtriuſq̧ in ſummo iſto mō ꝙ mobile deſcendēs ꝑ lineā curuā mouet̄ motu qui nō eſt pure deſcenſiuo:ſed motus cōpoſit⁹ ex deſcenſu ⁊ circulari. ℭ Ad iſtas rōnes:inter ꝯria eſt mediū:ꝯcedit̄ ꝑ participationē vtriuſq̧:vel ꝑ abnegationē vtriuſq̧:ſic̄ eēt motus circularis inter motū ſurſum ⁊ motū deorſuꝫ: vel ꝑ abnegationē vtriuſq̧ in ſummo ſicut expoſituꝫ eſt:vel ꝑ abnegationē vnius eoꝝ ſolū:ſicut eſt motus mixt⁹ ex recto ⁊ circulari. ℭ 3° dubitaſ an motus ꝯrij valde veloces plus ꝯrient̄ q̄ꝫ valde tardi:dico ꝙ nō:q̄ꝛ ita īpoſſibile eſt idē moueri ſil:motibus ꝯrijs tardis:ſicut motibus ꝯrijs velocib⁹. ſed dices:motus ꝯrij veloces magis ſe impediunt q̄ꝫ tardi:ergo magis contrariantur. ℭ Reſpōdetur ꝙ non magis ſe impediunt:ſed bene fortius ⁊c̄.

Ad rōnes principales ꝑ̄me due ꝓcedunt de cōtrarietate formaꝝ repugnātium:que nec ſunt ꝓpōnes:nec termini: ⁊ ideo nno faciunt ad propoſitū. ℭ 3ª rō ſoluta eſt ꝑ ꝯnē q̄rtā. ℭ Ad q̄rtam dico ꝙ in quātitate eſt ꝯrietas:que ſufficit ad motū:vt pꝫ ex dictis. ℭ Ad quintā pꝫ ex cōcluſione ſcd̄a quare ⁊c̄.

ℭ Tex.cōmēti.liij.

ℭ Qm̄ aūt motui nō ſolū videt̄ eē mot⁹ cōtrarius.ſed ⁊ quies ⁊c. Qō.viij.

Queritur 8° vtrum q̄es ſit ꝯria motui: ⁊ arguit̄ ꝙ nō:mot⁹ ꝯriaſ motui:ḡ.añs pꝫ ex ꝓcedentib⁹:ꝯn̄ia

Tex.cō.14 tenet ex eo ꝙ tantū vnū vni eſt ꝯriūm per Ar.10° metaphyſice: mō ſi mot⁹ ꝯriaſ q̄eti: ⁊ quū ꝯriaſ motui:ſequit̄ ꝙ vni plura eſſent ꝯria. ℭ 2° ꝯria debent eſſe maxime diſtātia:ſed motus ⁊ quies ſunt maxime diſtātia:ḡ nō ſunt ꝯria:maior eſt nota ꝑ diffinitionē ꝯrietatis:minor pꝫ ex eo ꝙ quies eſt imediata motui:q̄ꝫ cito eni deſinit eſſe mot⁹ eſt quies: ⁊ ecōuerſo. ℭ 3° quies eſt ꝑuatio motus mō inter priuationē: ⁊ habitū nō eſt ꝯrietas:ex eo ꝙ vtrūq̧ extremū cōtrarietatis dꝫ eſſe ens poſitiuū. ℭ 4° ſi quies ꝯriaſ motui aut hoc eēt quies in termino a quo aut quies in termino ad quē:ſꝫ nullū iſtoꝝ:ḡ nō pōt dici:ꝙ quies in termino ad quē:nā illud qd̄ eſt perfectio alteri⁹ nō eſt ꝯriū illi: ſed quies in termino ad quē eſt ꝑfectio motus:ḡ nec etiā q̄es in termino a quo:namper Ar. ⁊ cōmētatoreꝫ quies in termino a quo ſtat cum motu ſaltē partialiter quare non eſt contraria motui:ergo ⁊c̄.

Tex.cō.54 **In oppoſitum** determinat Ar.in iſto 5°. In iſta q̄ōne ꝑmo ponā vnā diſtinctionem.ſecundo concluſiones.

Quantū ad ꝑmū notandū eſt ꝙ iſta q̄ō pōt intelligi dupliciter:nā pōt intelligi de terminis ſicut ſunt iſti termini mot⁹ ⁊ quies. Alio mō pōt intelligi de rebus:pro quibus illi termini ſupponunt.

Quantum ad 2ᵐ ſit ꝑma ꝯcluſio ꝙ iſti termini motus ⁊ quies nō ꝓprie ꝯriant̄:ſicut iſti termini albū ⁊ nigrū:albedo ⁊ nigredo:ꝓbaſ: q̄ꝛ terminoꝝ ꝯrioꝝ vterq̧ debet habere ſignificationē poſitiuā:ſed ſic nō eſt de iſtis terminus q̄es ⁊ mot⁹ ḡ:maior ē nota ⁊ minor ꝓbaſ:nā hic terminus quies nō hꝫ ſignificationē poſitiuā:ſed negatiuā:ex eo ꝙ quies eſt carētia motus in eo qd̄ aptū natū eſt moueri:vnde q̄es dꝛ quieſcens qd̄ aptū natū eſt moueri. ℭ 1ª cōcluſio ꝙ iſti termini quies mot⁹ bn̄ ꝯriant̄ ꝯrietate large ſumpta: put ꝯrietas ſe extēdit ad oppoſitionē priuatiuā:pꝫ hoc:nā iſti termini quies motus:ſunt termini priuatiue oppoſiti:pꝫ ex eo ꝙ quies eſt carētia motus: ⁊ ſicut in genere iſti termini quies motus dicunt̄ priuati:ue oppoſiti ita in ſpecie iſti termini motus localis: ⁊ q̄es a motu locali dicuntur priuatiue oppoſiti: ⁊ ſilr̄ iſti termini mot⁹ alterationis ⁊ quies a motu alterationis:ſilr̄ iſti termini motus augmentationis ⁊ quies a motu augmētationis: ⁊ ſic de alijs. ℭ 3ª ꝯcluſio:ſi loq̄mur de reb⁹ pro q̄b⁹ illi termini ſupponunt:mot⁹: ⁊ q̄es nō opponunt̄:pꝫ hoc q̄ꝛ mot⁹ ſupponit pro diſpōne:que a mobili ſucceſſiue acq̄rit̄ vel a mobili ſucceſſiue abijcit̄:quies aūt ſupponit pro mobili:qd̄ aptū natū eſt moueri: ⁊ nō mouet̄ tali motu imo q̄eſcit: cōiter eni tenet̄ ꝙ termin⁹ priuatiuus ſupponit pro ſbto aliq̄ diſpōne carēte reſpectu cui⁹ dicit̄ illa ꝑuatio. ⁊ iō dicim⁹ priuationē eſſe mām quietē eſſe mobile q̄eſcens.mō mobile ⁊ diſpoſitio que ab eo ſucceſſiue acq̄rit̄: vel ſucceſſiue abijcit̄:nō ꝯriant̄:nec aliquo mō opponunt̄. ℭ 4ª ꝯ ſi quies accipit̄ ꝑ diſpōne ſub qua mobile eſt qn̄ quieſcit tunc q̄es in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quem ꝯriant̄ ſaltē ꝯrietate ſufficiente ad motū:pꝫ: q̄ꝛ inter illas diſpōnes ſub quaꝝ vna mobile q̄eſcit in termino a quo ⁊ ſub alio in termino ad quē pōt ēē motus: ⁊ ꝑ ꝯn̄s iter illas diſpōnes eſt diſtātia que ſucceſſiue ꝑ trāſit̄ illo motu: ⁊ eſt ꝯrietas que ſufficiat ad motū:vt p⁹ dictuꝫ eſt:verūtamē iter illas diſpōnes eſt ꝓprie ꝯrietas:vbi grā:vt qn̄ aliq̄d alterabile q̄eſcit ſub frigiditate: ⁊ poſtea ſit motus de illa ad caliditatē ſub qua iterū quieſcit ⁊c̄. ℭ 5ª cōcluſio mot⁹ aliqualiter ꝯriaſ:tā q̄eti in termino a quo q̄ꝫ quieti in termino ad quē:pꝫ hoc:q̄ꝛ motus eſt diſpoſitio media iter terminū a quo ⁊ terminū ad quē ꝑticipās de vtroq̧: ⁊ inquātū ꝑticipat aliq̄d de termino a quo ꝯriaſ quodā mō terminū ad quē ⁊ ecōuerſo: ⁊ dico quodam mō q̄ꝛ nō eſt ibi ꝯrietas ꝑfecta ꝓprie dicta:cū nō ſit extremi ad extremū.ſed ꝯrietas diminuta ⁊ iꝓprie dicta:q̄ eſt medij ad vtrūq̧ extremoꝝ. vnde ſic ſumēdo q̄etē eſſet dicendū ꝙ q̄es in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quē magis ꝯriant̄ q̄ꝫ aliq̄ eaꝝ ꝯrietur motui:q̄ꝛ extrema magis ꝯriant̄ adinuicē q̄ꝫ media:mō ſic ſumēdo quietē: quies in termino a quo: ⁊ quies in termino ad quē ſūt extrema: ⁊ mot⁹ iter ea eſt diſpoſitio media. ℭ 6ª ꝯcluſio aliq̄n motus ꝯriaſ termino ad quē pꝫ q̄ꝛ in ꝑn° motus: verbi gratia:vt ſi aq̄ icipiat calefieri:iſte mot⁹ multo plus participat de termino a quo:q̄ꝫ de termino ad quē:hoc eſt de diſpōne ſeu forma a qua eſt motus q̄ꝫ de diſpōne ad quā eſt mot⁹. ℭ Sed tūc dubitaſ q̄ō debeat ſaluari dictum Ar. ⁊ cōmentatoris.ſ.ꝙ quies in termino a quo ꝯriaſ motui. ⁊ nō q̄es in termino ad quē. ℭ Rn̄deſ ꝙ h̄ debet intelligi ad talē ſenſuꝫ ꝙ quies in termino a quo: ſeu diſpoſitio illa ſub qua mobile quieſcit:dūꝫ eſt in termino a quo cōtrariatur illi diſpoſitioni quā motor intēdit per ſuum motum:hoc patet: ſi ignis approximatur aque:diſpoſitio illa ſicut frigiditas ſub qua eſt aqua dū incipit calefieri ab igne cōtrariaſ diſpoſitioni:quā ignis intendit introducere in aquaꝫ per ſuam actionem.ſicut eſt caliditas ⁊c̄.conſimiliter dicendū de alijs ⁊c̄.

Ad rationes

Ad rōnes principales. ad pmā ſcōam ⁊ tertiā dī ꝙ bene ꝓbant ꝙ quies ⁊ mot⁹ nō ſūe ꝯria ꝯrietate proprie dicta: nō tñ probant ꝙ nō ſunt ꝯria ꝯrietate large dicta: prout ꝯrietas ſe extēdit ad priuatiue oppoſita ⁊ ad ꝯrietatē ſufficientē ad motū. ¶ Ad vltimā pꝫ ſm ꝯnes poſitas ⁊ hec de ꝯrietate motuū. Qō. ix.

Ueritur nono vtrū qualitates ꝯrie ſm aliquos gradus ipſaꝝ poſſint ſe cōpati in eodeꝫ ſbto. verbi gratia: vtrū aliquis gradus caliditatis cuꝫ aliquibus gradibus frigiditatis poſſint ſimul ſtare in eodem ſbto. ⁊ arguit pmo ꝙ nō: nam caliditas nō poteſt ſtare in aliquo ſbto cum aliquo gradu frigiditatis: ergo. ꝯñia tenet ex eo ꝙ quilibet gradus frigiditatis eſt ꝯrius: añs pꝫ ex eo ꝙ ꝯrietas ⁊ oppoſitio nō attendit vniuerſaliter niſi penes incōpoſſibilitatē. ¶ 2° ſi aliquis gradus frigiditatis cū aliqb⁹ gradibus frigiditatis ⁊c. ſequeret ꝙ idē ſimul eſſet calidū ⁊ frigidū: ꝯñs ſalſum: probat ꝯñia ex eo ꝙ quodlibet ſbꝫ debet denoiari a qualitate que eſt in ipſo: mō ſi aliqs gradus caliditatis ſtaret cū aliquo gradu frigiditatis illud ſbm deberet denomiari tam a caliditatē ꝗꝫ a frigiditate. ¶ 3° plus diſtant diſtātia formali albedo: ⁊ nigredo ꝗꝫ viriditas ⁊ rubedo: mō ſic eſt ꝙ viriditas ⁊ rubedo nullo mō cōpatiunt ſe in eodē ſbto: ergo nec albedo ⁊ nigredo: ⁊ per ꝯñs nō cōpatiunt ſe ſm aliquos gradus ipſorū. ¶ 4° eſt dare aliquā caliditatē remiſſam cū qua non ſtat aliqs gradus frigiditatis: ergo qō falſa. ꝯñia tenet ex eo ꝙ ponentes formas ꝯrias ſe compati ſm aliquos gradus ipſaꝝ ponunt hoc ꝑꝑ remiſſionē ipſaꝝ adinuicē: vnde volūt ꝙ in remiſſione q̃litatū ꝯriaꝝ quātū abijcit ab vna tantū introducit de alia: ꝫ cū qualibet caliditate remiſſa ponūt aliquā frigiditatē. ſi ꝫ ꝓbat aliquā caliditatē remiſſam poſſe ſtare ſine frigiditate: poſitio iſta nō valebit: añs probat eſt dare frigiditatē remiſſiſſimaꝫ: ꝫ eſt dare caliditatē remiſſam ſine frigiditate: ſeu cū qua non ſtat frigiditas: añs ꝓbat ex eo ꝙ in nālib⁹ eſt dare minimū: vt videt velle Ar. pmo ⁊ octauo huius: ꝓbat ꝯñia: nā ſit aliquod ſumme calidū qō debeat alterari ad frigiditatē: tunc in iſtanti in quo incipit talis alteratio nōdū eſt in illo alterabili frigiditas remiſſa: qꝛ nōdum eſt in eo aliq̄ frigiditas ⁊ p ꝯñs nō frigiditas remiſſiſſima poſtq̄ꝫ in illo inſtāti nōdū eſt factus aliqs mot⁹: nec ēt in inſtanti imediato illi poſtq̄ꝫ inſtātia nō ſunt imediata: ergo in aliquo inſtāti medio iter qō ⁊ inſtās inceptionis alterationis cadit tēpus mediū: ⁊ qꝛ pro illo tpe medio alterabile alterat caliditas ei⁹ remittet: ⁊ per ꝯñs in illo tpe medio ſtabit remiſſa caliditas ſine frigiditate. ¶ 5° ſi qualitates ꝯrie poſſent ſe cōpati ſm aliquos gradus ipſoꝝ ſil' in eodē ſbto: ſequeret ēt ꝙ motus ꝯrij poſſent ſe cōpati i eodem ſbto: añs eſt falſum: falſitas pꝫ ex eo ꝙ ipoſſibile eſt idē calefieri ⁊ frigefieri: ſilr ipoſſibile eſt idem ſil' moueri ſurſum ⁊ deorſum: ꝯñia probat ex eo ꝙ mot⁹ nō magis ſunt ꝯrij ꝗꝫ eorū termini: ex quo ꝯrietas motui attendit penes ꝯrietatē terminoꝝ: ſi ergo qualitates ꝯrie que ſūt termini motuū pñt ſe cōpati videt ēt ꝙ motus ꝯrij. ¶ 6° ſi ſic ſequeret ꝙ idē paſſum ſil' calefieret ⁊ frigefieret: hoc eſt incōueniēs: probat ꝯñia: nā ſi eſſet aliqō ſbm in quo eſſent qnqꝫ gradus caliditatis: ⁊ qnqꝫ frigiditatis ſi illi approximarent alicui tepido quod indifferēter eēt receptiuum caliditatis ⁊ frigiditatis: illud ſil' calefieret ⁊ frigefieret: qꝛ illud ſbm haberet qnqꝫ gradus caliditatis: calefaceret ⁊ frigefaceret: qꝛ illud ſbm haberet qnqꝫ gradus frigiditatis. ¶ 7° ſequeretur ꝙ idē calefaceret ⁊ frigefaceret ſe: ſed hoc eſt icōueniens: ꝯñia probat poſito ꝙ eēt aliqō ſbm in quo eēnt gradus qnqꝫ frigiditatis ⁊ qnqꝫ caliditatis qō eſſet poſſibile ſi queſtio eſſet vera: tunc illi qnqꝫ caliditatis agerent in illos qnqꝫ frigiditatis: ipſos remittendo: ſic illud calefaceret: ⁊ ecōuerſo illi qnqꝫ gradus frigiditatis agerēt in illos qnqꝫ caliditatis ipſos remittendo: ⁊ ſic frigefaceret ſe: ergo idem calefaceret ⁊ frigefaceret ſe. ¶ 8° nā videmus ꝙ bene remiſſa caliditas agit in magnā frigiditatē ⁊ corrumpit aliquē gradū ipſius: qō non eēt niſi illa caliditas eſſet ꝯria illi magne frigiditati ⁊ gradui eius quē corrūpit: cum ergo ois frigiditas: ⁊ ois gradus frigiditatis oi frigiditati: ⁊ omni gradui frigiditatis ſit eiuſdē ſpēi: ſequit ꝙ omni frigiditati: ⁊ omni gradui frigiditatis ois caliditas eſt ꝯria: ⁊ p ꝯñs frigiditati quā tu dicis ſimul ſtare cū caliditate in eodeꝫ ſbto: ⁊ per ꝯñs agit in illā cōtinue nō permittēs illā ſtare ſecū donec corrumpat tota. ¶ Immo ponētes talē cōpoſſibilitatē qualitatū cōtrariaꝝ ſm aliquos gradus ipſarū poſuerunt ꝙ remiſſio caliditatis: nō fieret niſi per admixtionē qualitatis ꝯrie: ſed probo ꝙ nō: qꝛ lumē remittit: ⁊ tñ nō habet ꝯtrariū: ꝫ nō ois remiſſio ſit per admixtionē ſui cōtrarij. ¶ 1° eſt dare min⁹ verū ⁊ magis veꝝ. 2° metaphyſice ⁊ tñ min⁹ veꝝ nō hꝫ in ſe aliquē gradū cōtrarietatis. ¶ 3° nā ſi remiſſio fieret ſic ſic in colore medio ſic in palledine: eēt ſimul albedo ⁊ nigredo: ꝯñs ſalſum: ꝯñia tenet: quia eſt albedo remiſſa: ſed falſitas pꝫ ex eo ꝙ ſenſus ibi nō percipit albedinē nec nigredinē: ſed colorem mediuꝫ ¶ 4° ſequit ꝙ calefactio eēt duplex mot⁹: ſed hoc eſt falſuꝫ: cōſequētia videt tenere pro tanto qꝛ in calefactione vna forma acqrit ſicut caliditas: ⁊ alia deperdit ſicut frigiditas. ¶ 5° elemēta ſimplicia debent habere q̃litates ſimplices: cū ergo aer ſit elemētū ſimplex: ſequit ꝙ tā eius humiditas ꝗꝫ ei⁹ caliditas eſt qualitas ſimplex: ſed caliditas eius eſt qualitas remiſſa ſine ꝑmixtione qualitatis contrarie. ¶ 6° ſequeret ꝙ eſſet dare caliditatē infinitā: probat cōſequētia: qꝛ ex quo ad remiſſionē frigiditatis caliditas intendit: videt ꝙ ad remiſſionē frigiditatis ad ſuū ſubduplū caliditas intendit ad duplū: ⁊ ad remiſſionē frigiditatis ad ſubtriplū caliditas intēdat ad triplū ⁊ ſic vltra: ⁊ cū in corruptiōe frigiditatis frigiditas remittat ad ſuum ſubduplū ⁊ ad ſubtriplū: ⁊ ſic in infinituꝫ: ſic ſequit ꝙ in fine talis corruptionis frigiditatis totalis intenſio caliditatis ſit infinita. ¶ 7° ſequit ꝙ nō pōt fieri tranſit⁹ de albo in rubeū: niſi pri⁹ oporteret fieri tranſitū de albo in nigruꝫ qō eſt falſum: ꝯñia videt tenere ex eo ꝙ in tali tranſitu remittit albedo ⁊ cum talis remiſſio nō poſſit eē ſine permixtione ſui contrarij nigredinis: videtur ſequi quod dictum eſt: ergo ⁊c.

In oppoſitū arguit ſic cōtraria poſſunt ſil' ſtare in eodem: ꝫ qō vera: tenet ꝯſequētia: ⁊ añs probat: nā due ꝓpōnes ꝯtrarie poſſunt ſimul eſſe in aīa. ¶ 1° corruptibile ⁊ icorruptibile ſunt cōtraria: ſꝫ iſta pñt ſimul ſtare: ꝫ. pꝫ hoc qꝛ mā ⁊ forma ſtāt ſil': que ſe habent ſic corruptibile ⁊ incorruptibile. ¶ 3° ſi opinio cōmētatoris tertio de aīa eſt vera. ſ. ꝙ vn⁹ itellect⁹ nūo eſt in oib⁹ hoib⁹ ſequit cōtraria ſtare ſimul in eodeꝫ ſbto: pꝫ hoc ex eo ꝙ opiniones cōtrarie ſunt ꝯria: ſed ille ſtant ſimul in eodē intellectu. ¶ 4° grauitas ⁊ leuitas ſūt ꝯria ⁊ ſunt in eodē ſbto puta i aere. ꝫ qō vera: aſſumptū ꝓbat ex eo ꝙ aer īfra ſperā ſuā aſcendit: qō nō eēt niſi in eo eēt leuitas: ⁊ qñ eſt in ſpera ignis deſcēdit qō non eēt niſi in eo eēt grauitas. ¶ Ad idē auctrib⁹: nā 4° thopicorū dī: albius eſt: qō eſt nigro impmixtius: ⁊ in 6° hui⁹ dī: ꝙ illud qō moueat: eſt partim in termino a quo: ⁊ ptim in termino ad quē: ex his duabus auctib⁹ habet ꝙ illud qō eſt calidū ⁊ nō perfecte hꝫ aliqd frigiditatis: quiꝫ eni aliquod frigidū incipit calefieri ⁊ moueri ad caliditatē: tunc itcrū quod caleſit hꝫ aliqd de frigiditate: ⁊ aliqd de caliditate: aliter enim nō eēt partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. ¶ Ad idem eſt alia auctoritas in iſto qnto: que dicit ꝙ mediuꝫ eſt quodāmodo cōtrariū vtriqꝫ extremoꝝ: ſicut tepidū eſt cōtrariū calidita-

Margin notes: pmo hui⁹ Tex. cō. 38. — Tex. cō. 4. — Tex. cō. 5. — Tex. cō. 32. — Tex. cō. 6.

ti ⁊ frigiditati: ſed nō pōt dici ꝙ ſit cōtrariū caliditati ratiōe caliditatis: opꝫ ergo ꝙ ſit ſibi ꝯtrariū rōne frigiditatis: ⁊ frigiditati rōne caliditatis. ¶ In iſta queſtiōe p̄mo videndū eſt de cōtrarietate terminoꝝ ⁊ ꝓpoſitionū: vtꝫ ꝙ quātū eſt ex p̄te talis ꝯtrietatis: repugnat ꝯtria ſimul eſſe. ¶ 2° videndū eſt quātū ad hoc de ꝯtrietate reꝝ: de quo ē duplex opinio: quaꝝ quelibet eſt ſatis probabilis.

Quantum ad primū primo ſupponendū eſt ꝙ qdā ꝯtrietas eſt ꝓpoſitionū: ⁊ quedā terminoꝝ: ⁊ qdā reꝝ: ⁊ qꝛ ꝯtrietas eſt repugnātia: ſciendū eſt ꝙ ꝯtrietas terminoꝝ eſt repugnantia in p̄dicādo vere ſimul de eodē ⁊ pro eidē. terminis ꝯtrijs ꝯtrietas eſt repugnātia in eſſendo eas ſimul veras. ¶ 2° nota ꝙ ꝯtria debent eſſe maxime diſtātia: q̄do termini ꝯtrarij diſtent: ⁊ propoſitiones cōtrarie: ⁊ res ꝯtrie: que nec ſunt termini ſignificatiui: nec ꝓpoſitiones: vñ cōtrarietas terminorum debet eſſe circa idē quātū ad ſucceſſiue verificari: ⁊ illi termini dicunt maxime diſtare ad iſtū intellectū: qꝛ ſignarent formas ꝯtrarias extremas. Cōtrarietas v̇o ꝓpoſitionū etiā debet eſſe circa idem ad iſtū ſenſum ꝙ propoſitiones ꝯtrie ſint de eodem ſubiecto: ⁊ eodē predicato: ⁊ maxime diſtent ad iſtum itellectū ꝙ ambe ſint vniuerſales: ⁊ vna diſtet ab alia quātū ad omnia ſuppoſita ſui ſubiecti: quo ad affirmationē: ⁊ negationē. Cōtrarietas v̇o rerum que nec ſunt termini ſignificatiui nec ꝓpoſitiões eſt circa idem: quantum ad ſucceſſiue in eſſe illas formas contrarias vnam poſt aliaꝫ: vel dicuntur maxime diſtare quia ſunt contraria extrema. ¶ Sed dubitatur que nigredo albedini huius parietis ſit cōtraria: vel illa que eſt: vel illa que non eſt: nam quod non eſt nulli eſt cōtrarium: nec illa que eſt: quia illa non poteſt ſucceſſiue ineſſe eidem ſubiecto: quod tamen oporteret ſi eſſet contraria poſtꝙ̄ contraria debent ineſſe eidem ſucceſſiue: antecedens patet ex eo ꝙ accidentia non poſſunt trāſire de ſubiecto in ſubiectum. ¶ Reſpondetur ꝙ huic albedini cōtrariatur nigredo que eſt: ⁊ quando dicitur illa non poteſt ſucceſſiue eidem ineſſe: dicitur quāuis non poſſit: cōſimilis tamen in ſpecie poteſt ineſſe eidem: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ albedo ⁊ nigredo que ſunt dicantur cōtraria. ¶ Tunc ſit vna ꝯcluſio coīs vtriuſqꝫ opinionū recitādarum in articulo ſecūdo: ꝙ illa que ſunt ꝯtria per iſtum modum per quē termini ⁊ ꝓpōnes ꝯtrantur bene ſunt in ſb̄to: ꝓbat: qꝛ iſtoꝝ ꝯtrietas nō attenditur penes nō poſſe eſſe ſimul: ſed bñ nō poſſe eē ſil' veras: vel penes nō poſſe eſſe ſimul falſas non affirmatiue de eodem verificari.

Quantum ad ſecundū reſtat videre de contrarietate reꝝ ſignificataꝝ per terminos ꝯtrios. ſ. vtꝝ res ſeu forme cōtrarie poſſint ſe cōpati in eodem ſb̄to: ⁊ hoc ſm eandē p̄tē eiuſdē ſb̄iecti. Et de h̄ vna opinio ponit p̄mo iſtā concluſionē ꝙ impoſſibile eſt formas ꝯtrarias eſſe ſimul in eodē ſubiecto ſm eandē p̄tē ſb̄iecti: probat: nā forme dicunt cōtrarie ꝓp repugnātiā in eſſendo ſimul in eodē ſb̄iecto: ergo eſt cōtra rōnē formalem cōtrariaꝝ eſſe ſimul. ⁊ per ꝯñs ipſas eē ſimul iplicat cū ad hoc ſequat ipſas nō eſſe cōtrarias: ⁊ poſitū ē ꝙ ſint cōtrarie. ¶ 2ª ꝯcluſio aliqui gradus cōtrarietatis p̄nt ſtare ſimul in eodē ſb̄iecto ad iſtū intellectum: ꝙ aliqui gradus qui erunt vel fuerunt p̄tes cōtrarioꝝ poſſunt ſtare ſimul: nō tñ qui de facto ſunt p̄tes contrariorū: vbi gratia aliqui gradus caliditatis poſſunt ſtare cū aliquibus gradibus frigiditatis: qui tamen gradus nō ſunt p̄tes cōtrarioꝝ: ſed bene erunt: vel fuerunt partes cōtrariorū ſed de facto ſunt p̄tes vnius forme medie puta tepiditatis: ⁊ hoc eſt qđ antiquitus dicebat ſub his verbis poſſibile eſt cōtraria ſimul eſſe ſub eſſe remiſſo: ſed nō ſub eſſe intenſo: vñ in tepido ſunt aliq gradus frigiditatis ⁊ aliqui caliditatis: qui de facto nō ſunt p̄tes cōtrarioꝝ: ſed illius forme medie que eſt tepiditas: ſed bñ erūt p̄tes ꝯtrarioꝝ ſm ꝙ vlterius ſit ꝓceſſus ad calidiſſimū: vel frigidiſſimū: vel fuerunt p̄tes ꝯtrioꝝ ſm ꝙ fuit ꝓceſſus a calidiſſimo vel frigidiſſimo. ꝯcluſio ſic itellecta ꝓbat: nā niſi i tepido eēt aliq frigiditas cū aliq̄ caliditate ꝑmixta: ſeq̄retur ꝙ in illo nō eēt aliq̄ reſiſtētia calefaciēdi: vel frigefaciēdi. ꝯñs eſt falſuꝫ: ꝯñtia ꝓbat: qꝛ ſi in tepido eſt ſolū caliditas remiſſa: ſine ꝑmixtione frigiditatis: nūc cū minor caliditas nō reſiſtat maiori: ita nec maior caliditas minori: ⁊ per ꝯñs ſi aliqđ calefaciens intenſiue ſibi approximaret ſubito ipm aſſimilaret: qđ eſt ꝯtra experiētiā: ꝓportionaliter argueret: ſi diceret ꝙ in tepido nō eēt niſi frigiditas remiſſa: abſqꝫ aliqua caliditate ſibi ꝑmixta. falſitas ꝯñtis pꝫ ex eo ꝙ videm⁹ ꝙ ſi magis calidū approximat tepido ſucceſſiue ipſum ſibi aſſimilat. mō talis nō eēt ibi ſucceſſio: niſi in tepido eēt reſiſtētia calefaciēdi. ¶ 2° niſi ꝯcluſio ſic itellecta eēt vera ſequeret ꝙ min⁹ calidū nō remitteret magis calidū: imo magis itenderet: poſtꝙ̄ nihil frigiditatis eſſet i ipſo recte ſicut min⁹ lumē nō diminuit magis lumen: mō quā experimur ꝙ minus calidū remittit magis calidū ⁊ nō itēdit. ergo ex hoc tanꝙ̄ a ſigno pōt argui ꝙ caliditati remiſſe aliquis frigiditas eſt ꝑmixta. ¶ 2ᵐ iſtam opinionē eēt ponēdū itenſionē: ⁊ remiſſionem fieri per admixtionē maiorē vel minorē ſui ꝯtrij qđ intendit vel remittit exponēdo ſui ꝯtrij ſicut iam exponebat. ſm iſtam opinionē imaginādū eſt ꝙ ꝯtrietas iter formas nō attendit ex rōnib⁹ ſimplicib⁹ eoꝝ formaꝝ: ſed ex quantitate graduū: ſm ꝙ h̄nt maioritatē: ⁊ maximā diſtantiā: vbi gr̄a: vt ſi quātitas graduū caliditatis itenſiue ſit decē graduū: tūc ſūma caliditas: diſtat a ſūma frigiditate per decem gradus caliditatis: ⁊ opꝫ illos remoueri anteꝙ̄ ꝑueniat ad ſummā frigiditatē: ſꝫ ſūma caliditas nō diſtat a frigiditate qnqꝫ graduū: niſi per qnqꝫ gradus ergo illos quinqꝫ oporteret remoueri. ⁊ tunc manerent quinqꝫ caliditatis: ⁊ quinqꝫ frigiditatis qui nō diſtāt: ⁊ per ꝯñs illi p̄nt ſtare ſimul: ⁊ cōponere vnā formam mediā iter caliditatē: ⁊ frigiditatē que eſt decē graduū: quoꝝ quinqꝫ ſunt caliditatis ⁊ qnqꝫ frigiditatis. Et ſciēdū ꝙ illi gradus qui p̄nt ſimul ſtare: nō ſunt ꝯtrij nec repugnāt ſibi inuicē. aliter enim nō compaterent ſimul ad conſtituendū vnā formā a quolibet illoꝝ diſtinctā: ſed dicunt cōtrarij improprie ad iſtū ſenſum ꝙ ad augmentationē vnius ſequit diminutio alterius: vel ſm ꝙ ſit vlteri⁹ ꝓceſſus ad caliditatem ſūmam: vel ad frigiditatē ſummaꝫ erunt partes formarū ꝯtrariarum nō potentiū ſe compati in eodeꝫ ſubiecto. ¶ Pro maiori intellectione iſtius imaginant ꝙ ſicut iſta domus eſt finite capacitatis: propter quod nō ſequit ſi. 20. homines cuꝫ aliis hominib⁹ poſſunt eſſe in iſta domo: ergo centū poſſunt eſſe in iſta domo. ¶ Ad ꝓpoſitū imaginandum eſt de ſubiecto receptiuo contrarioꝝ quod poteſt imaginari finite capacitatis: ergo ſi maxima capacitas talis ſubiecti eſt preciſe tot graduū vni⁹ ꝯtrietatis quot graduū eſt vnū extremoꝝ illius ꝯtrietatis: ꝙ tūc in illo ſb̄to nō p̄nt recipi plures gradus illoꝝ ꝯtriorum ꝙ̄ ſit maximus nūs graduuꝫ vnius extremorum illius ꝯtrarietatis: ſed bene tot vel pauciores: verbi gratia: ſi maximus numerus graduū caliditatis ſumme eſt decē graduū: tūc dico ꝙ cuꝫ illis decē gradibus nō poteſt ſtare aliquis gradus frigiditatis in illo ſubiecto: ⁊ ꝓpter hoc quilibet gradus frigiditatis decēꝫ gradibus caliditatis. ſ. ſūme eſt cōtrarius: nihilominus cum noueꝫ gradibus caliditatis bene poteſt ſtare vnus gradus frigiditatis ⁊ cuꝫ. 8. caliditatis duo frigiditatis. ⁊ cū vij. caliditatis. 3. frigiditatis. ⁊ cū. 6. 4. ⁊ cū quinqꝫ. 5. ⁊ cum quatuor. 4. ⁊ cū trib⁹. 3. ⁊ cum duob⁹. 2. ⁊ cum vno vnus: nec illi qui poſſunt ſtare ſimul ſunt contrarij niſi improprie ad ſenſum predictum. Sed cum nouem caliditatis non poſſent ſtare duo frigiditatis: quia tunc excederet nūs graduū caliditatis ſūme cōformiter imaginandum

nandū eſt vlterius. Ex hoc pōt ſolui vnū argumētū: qđ ſolet fieri: ꝙ caliditas remiſſa pōt ſtare cum frigiditate remiſſa tunc caliditas intenſa poteſt ſtare cum frigiditate intenſa: propter hoc ꝙ videtur caliditatem remiſſam tā tum repugnare frigiditati remiſſe: quantū caliditas intenſa repugnat frigiditati intenſe. Ex dictis faciliter ſoluitur ꝙ ſicut non ſequitur. 20. homines cum. 20. hominibus pñt ſtare in iſta domo. ergo centum cum centum. ſimilr nec ſequit̃ caliditas remiſſa pōt ſtare cum frigiditate remiſſa. ḡ intenſa cuꝫ intenſa ꝛc. qꝛ remiſſa nō repugnat remiſſe: ꝛ cum nūs graduū earum ſimul nō excedit nūm graduū caliditatis vel frigiditatis ſumme: intenſa aūt ſumme intenſe repugnat. Sed nōne ois caliditas oi frigiditati eſt ꝯtraria dico ꝙ nō: ſed cuꝫ hoc requirit̃ debita quātitas graduū: vnde licet omnis caliditas ſit eiuſdem rōnis ſpecifice cum caliditate non tñ eiuſdē magnitudinis intenſiue penes quaꝫ attendit̃ ꝯrietas ꝛ diſtantia ad frigiditatem. ¶ Alia opinio vult quēlibet graduꝫ frigiditatis gradui caliditatis eſſe ꝯriuꝫ: nec aliquis gradus caliditatis poſſit ſtare cū aliquo gradu frigiditatis. Iſta opinio ponit intenſionē ꝛ remiſſionem nō fieri per admixtionē alicuius forme: verbi grā non ponit remiſſiſſimam caliditateꝫ fieri per admixtionē alicuius gradus frigiditatis: ſed ponit intēſionē formaꝝ fieri penes receſſum eaꝝ a non gradu illaꝝ formaꝝ: ꝛ remiſſionē a gradibus ſummis eiuſdē: vnde iſta opinio imaginat̃: ꝙ ſicut illud quod eſt in loco medio inter ſurſum ꝛ deorſuꝫ nō opꝫ ꝙ ſit in locis ꝯrijs: ita nec tepiditas: que ē qualitas inter caliditatē ꝛ frigiditatem hꝫ aliquos gradus frigiditatis ꝛ aliquos caliditatis: ꝛ ſic ꝙ mouet̃ ſurſuꝫ ꝯtinue ſit altius per receſſum a medio mūdi: ꝛ acceſſum ad concauū orbis lune: ita aliqua tepiditas per receſſuꝫ eius a non gradu caliditatis ꝛ acceſſuꝫ eius ad gradū ſummū ꝯtinue ſit intenſior in calefaciēdo: ſicut ḡ iſta opinio imaginat̃ de itenſiōe ꝓportionalr de itenſiōe: ꝛ adducit vnū ſimile: nam ſicut curuitas aliqñ eſt maior: aliqñ minor ſine ꝑmixtione alicuius rectitudinis: ſic etiā caliditas aliquando eſt intenſior: ꝛ aliquando remiſſior ſine permixtione frigiditatis. iſtaꝫ ſecundam opinionem credo eſſe veriorem primam vero cōmuniorem: ideo tenendo primam reſpondeo ad

Ad rōnes ꝑncipales. ad ꝑmaꝫ dico ꝙ ſi aliq gradus caliditatis ſunt cuꝫ aliquib⁹ gradib⁹ frigiditatis in eodē ſbto: nō ꝓpter hoc ꝯria ſtant ſimul: nā ſicut dictū eſt nō quilibet gradus caliditatis cuilibet gradui frigiditatis eſt ꝯrius. ¶ Ad 1ᵐ idēꝫ denominaret ꝛc. dico bene ꝙ idē in ordine ad albū denominat̃ nigrum: ꝛ in ordine ad nigrū denominat̃ album: ſed denominatione ſimplr dicta: nec denominat̃ albuꝫ: nec nigrum: licet in ipſo ſint aliqui gradus albedinis: ꝛ aliqui nigredinis: ſed denominat̃ a forma cōpoſita ex his puta fuſcū vel rubeū: ꝛ ꝓportionalr de tepido ſimili mō eſt dicendū. ¶ Ad 3ᵐ plus diſtāt albedo ꝛc. cōcedo albedo ꝛ nigredo que ꝯriant̃: nec iſte poſſunt ſimul eē in eodem ſbto: ſed qꝛ albedo alicui nigredini nō ꝯriat̃: ſeqtur nō oēm albedinē ab omni nigredine diſtare: ꝛ per ꝯñs nō plus diſtāt ꝙ̄ viriditas ꝛ rubedo. ¶ Ad 4ᵐ illa ſupponit vnū falſum. ſupponit enim ꝙ ſit dare frigiditateꝫ remiſſiſſimam: modo hoc eſt falſum: nā quacūq; data: eſt dare remiſſiorem: ꝛ qualr debeat intelligi dictuꝫ Ari. ꝙ in nālibus eſt dare minimū: dictū eſt ꝑmo huius. ¶ Ad 5ᵐ ſequit̃ ꝙ motus ꝛc. negat̃ ꝯñtia: vnde dico ꝙ ꝯria nō poſſunt ſtare ſimul: ſed bene aliqui gradus qui poſſunt eſſe partes ꝯriorum lꝫ de facto non ſint: ſed bene partes vnius forme ſtant ſimul. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ ſi aliquod tepiduꝫ ꝛ ſi approximaret̃ alicui ſibi diſſimili ſuper quod habet dominiū bene ſibi aſſimilat ipſum: ex hoc tamen non ſequit̃ ꝙ ſimul calefaciebat ſeipſum ꝛc. nihilomin⁹ ſi aliquod tepidum approximat̃ vni quod haberet caliditatem remiſſiorem ipſo: hoc bñ intenderet in caliditate: ꝛ ſi approximatur alicui quod haberet minus de frigiditate illud bene intenderet in frigiditate: ita ꝙ remiſſius calidum calefacit ꝛ remiſſius frigidum frigefacit intendendo caliditatem in vno ꝛ frigiditateꝫ in alio. ¶ 7ᵃ ꝛ octaua ſoluant̃ per hoc ꝙ caliditas ſtans cum frigiditate in eodem ſubiecto non corrumpit: nec agit in ipam: ꝛ ex hoc ꝙ non omnis caliditas omni frigiditati cōtrariatur. ¶ Ad 9ᵐ dico: ꝙ verum eſt ꝙ ſm illam opinionem intenſio ꝛ remiſſio ſiunt per admixtionem maiorē vel minorem alterius forme: ſed hoc intelligenduꝫ eſt de intenſione: ꝛ remiſſione formarum habentium cōtrarium ſicut ſunt caliditas: frigiditas ꝛc. ꝛ ex hoc ſoluitur illud quod dicebat̃ de lumine ꝛ de vero. ¶ Ad 3ᵐ in palledine ꝛc. verum eſt: ſed viſus: quia non percipit diſtincte vnum ab alio propter mixtioneꝫ adinuicem indicat ibi colorem medium. ſ. pallidum. ¶ 4ᵃ bene probat ꝙ ad calefactionem requiritur duplex forma: vna que abijcitur: ꝛ alia que acquiritur. ¶ Ad 5ᵐ dico ꝙ non oportet elementa habere qualitates ſimplices propter hoc ꝙ qualitates elementorum poſſunt intendi ꝛ remitti: ſubſtantia elementoruꝫ remanente. ¶ Ad 6ᵐ ſequeretur ꝙ poſſit eſſe calidiores infinita. nego conſequentiaꝫ: quia in remiſſione frigiditatis non oportet ꝙ ſi frigiditas remittitur ad ſubduplum ꝙ caliditas intendatur ad dupluꝫ: ſed bene ſi deperditur vnus gradus frigiditatis ꝙ acquiratur vnus gradus caliditatis. ¶ Ad vltimam bene cōcedo ꝙ non poſſet fieri tranſitus de albo in rubeum niſi prius fiat tranſitus in nigrum: nihilominus prius ſit tranſitus in rubedinem perfectam ꝙ̄ in nigredineꝫ perfectam: ꝛ igitur talis tranſitus in nigredinem non percipit: niſi prius percipiat̃ tranſitus in rubedinem: q̄re ꝛc.

Queſtio. 10.

Queritur nunc decimo vtrū in intenſiōe qualitatis: qualitas que acquirit̃: acquirat̃ tota ſil̄: vel acq̄rat̃ pars poſt partē ꝛ intelligo q̄ōnem non ſm partes quantitatiuas ſbti: ſed de parte graduali: ſm quaꝫ idem ſubiectum ſm eandē partē ſui ſit modo minus albū ꝛ modo minus calidum: ꝛ poſtea magis calidum. Et arguit̃ ꝙ talis qualitas acquirat̃ tota ſimul circūſcripta quantitate: ſm ptes quantitatiuas ſbti: ꝛ hoc ſic ipſa eſt forma ſimplex: ꝛ indiuiſibilis. ḡ acquirit̃ tota ſimul: ꝯñtia tenet: añs pꝫ per auctorē ſex ꝑncipioꝝ: qui dicit ꝙ forma eſt cōpoſitioi contingens ſimpli ꝛ inuariabili eſſentia ꝯſiſtēs: modo cum talis qualitas ſit quedā forma accidētalis: ꝛ cum auctor nō deſcribit ibi ſolum formā ſbalem: verūetiā accidentalem. ḡ ꝛc. ¶ 2° ſi nō acquirit̃ tota ſimul: ſed pars poſt partem: vel ḡ pars ꝑmo acquiſita maneret cum ſcda: vel corrūperet̃ adueniēte ſcda: nullūꝫ illorū. ḡ maior eſt nota ex ſufficienti diuiſiōe: minor ꝓbat̃: nō eniꝫ pōt dici ꝙ ꝑma maneat cum ſcda: nā ſicut eſt in motu locali ita videt̃ eſſe in motu alterationis: ſed in motu locali ita eſt ꝙ mobile quū eſt in vno loco: non mouet̃ in loco priori. ḡ ſimilr in alteratione alterabile quū eſt ſub vna diſpoſitione nō dꝫ manere ſub alia. ḡ aliquo gradu intēſiori acquiſito cū eo nō debet manere gradus remiſſior ꝑus acquiſit⁹: nec pōt dici ſm videlicet ꝙ gradus ꝑus acquiſitus corrūpatur ſcdo adueniēte: nam ſicut eſt in augmētatione: ita videt̃ eſſe in alteratione: ſed in augmentatione quantitas minor manet cum poſteriori. ergo in alteratione gradus precedens manet cum ſequenti. ergo ꝛc.

In oppoſitum arg̃ ſic: nā ſi in intēſione q̄litas que acquirit̃ acquireret tota ſimul: ſequeret̃ ꝙ ſm q̄litates remiſſibiles ꝛ intēſibiles nō eēt mot⁹: ꝯñs eſt falſuꝫ: ꝛ ꝯ Ari. in iſto q̄nto: nā tale Tex. cō. 19.

motum vocat alteratione: ꝯñia patet ex eo ꝙ motus eſt gñatio partis per partē illius pfectionis ad quā tendit: ſicut pȝ per Ar. 3° huius. ℭ In iſta q̄one pmo recitabo duas opiniones: quaꝝ vtraqȝ concedit diuiſibilitatē forme intenſibilis ꝛ remiſſibilis in partes graduales. opponunt tñ quo ad q̄onem pſentem quo ad vnaȝ ꝯnem. 2° recitabo illas opiniones per vnam diſtinctionē.

Quantū ad pmū. pmo ponit iſta diſtinctio: ꝙ qualitas itenſibilis ꝛ remiſſibilis pōt imaginari diuidi dupliciter: vno mō ſȝ quantitatē ſbti: verbi grā caliditas: que eſt extēſa per totū vnuȝ pedale: que ſic ſe hȝ ꝙ vna eius medietas eſt in vna medietate illi⁹ pedalis: ꝛ alia in alia. Alio mō pōt imaginari diuidi in diuerſos gradus exiſtētes ſimul in eodē ſbto: ꝛ in eadē parte quātitatiua ſbti ſȝ aliquos gradus plures aut paucìores aliqd dr̄ magis: vl' minus calidū: pmā diuiſionē oēs cōiter admittūt. Sed de ſcḋa ſunt opiniones: quaꝝ vna ponit qualitatē intēſibilē ꝛ remiſſibilē hēre gradus: ꝛ ipſam eſſe intenſionē per accumulationē partiū: ꝛ remiſſio per accumulationē paucoꝝ graduū. ℭ Alia autē opinio ponit hmōi formas non eſſe diuiſibiles niſi ſolū ſm diuiſionē quātitatiuā ſbti. Iſta opinio ponit ꝙ in intēſiōe ꝯtinue eſt alia: ꝛ alia qualitas ſimplex: ꝛ idiuiſibilis: excepta diuiſiōe: que eſt ſm partes quātitatiuas ſbti. De pma opinione videbitur in pñti q̄one. de ſcḋa in ſcḋa. ℭ Tunc ſit pma ꝯcluſio cōis vtriqȝ illaꝝ opinionū ꝙ ſm diuiſionē pmo mō dictā. ſ. ſm quātitatiuas partes ſbti nō acquiritur tota ſimul: pȝ: quia ex quo alterabile eſt diuiſibile: ꝛ agens alterās ſimilr nō pñt ſic adinuicē applicari: quin ſm aliquas partes coꝝ ſint ꝓpinquioꝛa: ꝛ ſm aliquas remotiora: ꝛ quū agēs pu⁹ agit eſt ꝓpinquū q̄ȝ in remotum. ſequit ꝙ pus agat in vnā parte quātitatiuā illi⁹ q̄ȝ in aliā: ꝛ per ꝯñs illa qualitas pducit ſucceſſiue quantū ad partes ſuas quātitatiuas: ꝛ nō tota ſimul. ℭ De diuiſione aūt ei⁹ in partes graduales illa opinio que ꝯcedit hmōi diuiſionē eſt bipartita: quaꝝ vna ponit duas concluſiōes ad que ſitū. ℭ Prima ꝯcluſio ꝙ q̄litas ſȝ quā eſt alteratio acquirit tota ſimul eēntialr. ℭ 2ᵃ ꝯcluſio: ꝙ nō acquirit tota ſimul gradualr. pma ꝯcluſio pbat: illa forma acquirit tota ſimul eēntialr: que nō hȝ partes eēntiales: ſed ſic eſt de forma: ſm quā eſt alteratio ſicut eſt caliditas vl' frigiditas: albedo ꝛ nigredo. g̃ ꝛc. maior nota: minor pbat: nā ptes eēntiales dicunt ptes diuerſaꝝ rōnum: mō his oibus caret qualitas ſm quā eſt alteratio. ℭ 2° naȝ poſito ꝙ adhuc in eodē ſbto eēnt diuerſe partes eſſentiales eiuſdē forme adhuc nulla eaꝝ gñaret: nec corrūperet ante aliā: ſed tota ſimul. g̃ adhuc quo ad illas qualitates: ſm quā eſt alteratio acqreret tota ſimul: añs pȝ ex quo ille partes ſunt eiuſdeȝ rōnis ſpecifice: nō eēt maior ratio: quare vna corrūperet pus: vel gñaret ꝛ alia poſteri⁹ q̄ȝ econuerſo. ℭ 3° ſicut manet eadē forma per totum motū ita acqrit tota ſimul: ſȝ per totū motuȝ forma manet eadē eēntialr. g̃ etiā acqrit tota ſimul eēntialr: maior eſt nota: qꝛ ſi acquireret pars poſt ptem nō maneret idē: qꝛ acquireret ante ꝛ poſt: minor declarat: qꝛ talis forma: ſeu qualitas manet eadē per totū: vel ergo gradualr vel eēntialr: nō gradualr ſic pbabit quū pbat ſcḋa ꝯcluſio. g̃ eēntialr. Et ꝯfirmat ꝙ manet eadē eſſentialr p totū motuȝ: qꝛ nomina eſſentialia taliū qualitatū nō variantur per totuȝ motum: vnde in medio acqſitionis ita bñ eſt albedo vel caliditas: ſicut in pn° vel in fine. ꝛ ꝙ oporteret talē qualitatē manere eandē aliquo mō per totum: pȝ ex eo ꝙ ad vnitatē mot⁹ reqrit: ꝙ ſit ſm eandē diſpoſitionē: ſicut pȝ quin° o huius. ℭ 2ᵃ ꝯcluſio pbat: naȝ in acquiſitiōe alicuius talis qualitatis nomina gradualia variant: ſed hoc nō eēt ſi illa tota forma ſimul acquireret gradualiter: aſſumptū pȝ ex eo ꝙ in fine calefactiōis: vel de albationis ſbm dr̄ magis calidū: vel magis albū q̄ȝ in medio: ꝛ in medio magis q̄ȝ in pncipio. ℭ 2° nam in alteratione aliquid prius acquirit: ſȝ non aliqd aliud eēntialr: ergo aliqd aliud accidētalr: ergo aliqd aliud gradualr: maior eſt nota ꝛ minor erat 2ᵃ ꝯcluſio. ℭ Alia eſt opinio que eēt ponit qualitatē ſm quā eſt alteratio: eē diuiſibilē in ptes graduales: q̄ ēt ponit duas ꝯnes ad q̄ſitū: quaꝝ vna ꝯcordat cū opinione pori. ꝛ alia diſcrepat: ponit enim ꝙ qualitas ſm quā eſt alteratio nō acqrit tota ſimul gradualr: ſcḋo dicit ꝙ nec acqrit tota ſimul eēntialiter: pbat hoc: qꝛ ptes eēntiales talis q̄litatis vocat ptes graduales eiuſdē ex eo ꝙ eēntiā talis q̄litatis ꝯſtituūt ꝛc.

Quantum ad 2ᵐ ſit iſta pᵃ diſtinctio ꝙ per ptes eēntiales poſſum⁹ itelligere ptes diuerſarū rōnū. ℭ Alio mō per ptes eēntiales poſſum⁹ itelligere ptes que eēntiā alicui⁹ ꝯſtituūt. Primo mō dicte diſtinguunt ꝯ ptes quātitatiuas: partes vō eēntiales 2° mō dicte nō ſm iſtaȝ diſtinctione facilr dicte opiniones ꝯcordant: nā pᵃ itelligit de ptib⁹ eēntialib⁹ p° mō dictis quū dicit qualitatē ſm quā eſt alteratio nō acqrit ſucceſſiue eēntialr: ſȝ tota ſimul: 2ᵃ vō capit partes eēntiales 2° mō dictas: ꝛ ſic vna eaꝝ nō opponit alteri ex eo ꝙ nō accipiunt vl'r eſſentiam vel partes eſſentiales.

Ad rationes principales: ad primaȝ dr̄ ꝙ per dictū auctoris ꝯtuncit: ꝙ q̄libet forma ſm quā eſt alteratio eſt idiuiſibilis per ꝑuationē in ptes eēntiales primo mō dictas. ſ. ptes diuerſaꝝ rōnū: nihilomin⁹ quelibet eaꝝ eſt diuiſibilis in ptes quātitatiuas: vel i partes graduales: vel ad diuiſionē ſbti in quo eſt: de 2ᵃ rōne videbitur poſtea. Q̄o. xj.

Queritur vltimo vtrū in itenſione alicui⁹ qualitas que primo acqrit maneat cum q̄litate que poſtea acqrit: ꝛ arguit ꝙ nō: qꝛ i motu locali mobile nō manet in loco queȝ prius acqſiuit quū eſt in loco quē poſtea acqſiuit: g̃ nec alterabile manet ſub qualitate que ſibi pus acqſita eſt: quū eſt ſub qualitate que poſterius ſibi acquirit: añs pȝ de ſe poſtq̄ȝ nō eſt poſſe idē corpus ſimul eē i diuerſis locis. ꝯſequentia tenet a ſimili.

In oppoſitū arguit ſic in augmētatione quātitatis pcedēs manet cuȝ ſequenti. ergo in intēſione. ꝯñtia tenet a ſili. añs pȝ de ſe: ſi enim aliqd corpus iam eſt pedale: ꝛ augeat ꝙ ſiat bipedale quātitas pedalis pcedens adhuc manet. ℭ In iſta q̄one ſunt due opiniones quaꝝ vna tenet: ꝙ quelibet qualitas eſt forma ſimplex: ꝛ indiuiſibilis diuiſione in ptes graduales: ſȝ bñ ſic diuiſibilis ſm ptes quantitatiuas ſbti: ꝛ iſto mō opinio ponit: ꝙ qualitas pcedēs nō manet cū ſequēti in intenſione ꝛ hoc opȝ iſtam opinionē ponere poſtq̄ȝ ponit talem qualitatem indiuiſibilem: vnde ſi precedēs maneret cum ſequēte ſtatim compoſitum ex his duabus eſſet qualitas diuiſibilis gradualiter. ℭ Iſta opinio habet aliqua motiua pro ſe: primū eſt: nam ſi in intenſione qualitatis qualitas pcedens maneret cuȝ ſequēte: ſequeretur ꝙ remanerent qualitates diſtincte in eadem parte ſbti: ꝯñs eſt falſuȝ. ꝛ ꝯñtia probat: qꝛ talia remanerent diſtincta quoꝝ vno corrupto nō eſt neceſſarium reliquum corrumpi: ꝛ quoꝝ vno generato: alteruȝ nō generaretur. ſed generatuȝ eſt: ſed ſic eēt de qualitate precedente: ꝛ ſequente: ergo ſi remanerent: remanerēt diſtincte: maior eſt nota: minor pbatur: nam ſequens poteſt corrumpi precedente manente ſicut ſit in remiſſione illius qualitatis: ſimiliter quādo qualitas ſequens generat: qualitas precedens iaȝ generata eſt. falſitas ꝯñtis probat quadrupliciter: primo ſi qualitas pcedens: ꝛ qualitas ſequens manerent diſtincte in eadeȝ parte ſbti. ſequeret ꝙ qualitas eēt diuiſibilis nō ſolū per accidēs: ſed ēt per ſe: ſȝ hoc eſt ꝯtra Ar. in iſto 5°: qui dicit qualitatē eē diuiſibilem per

accidens: ꝛ

accidens:⁊ nõ per ſe:ꝓbaṫ ꝯñia:qꝛ qualitas cõpoſita ex ꝓcedente:⁊ ſequẽte eẽt diuiſibilis ꝑ ſe in illas poſtꝗ̃ manent diſtincte in eadẽ pte ſbi. ¶ 2° nã per Comentatorẽ
Com̃.15. primo hui⁹ oĩs multitudo eſt rerũ differentiũ ſm quantitatez vel ſm ſpẽm:ergo ſi qualitas ꝓcedens:⁊ qualitas ſequẽs:eẽnt diſtincte in eodẽ ſbto ⁊ in eadẽ pte ſbti adequate:tũc vel eẽnt diſtincti ſm quãtitatẽ:⁊ hoc nõ ex eo ꝙ ſunt in eadẽ pte quãtitatiua ſbti:nec etiã diſtinguunṫ ſm ſpẽz:qꝛ in itenſione:vbi grã:caliditatis caliditas pce
Tex.cõ.12. dens eſt eiuſdẽ ſpẽi cum caliditate ſequẽte. ¶ 3° nam 5° metaphyſice dr̃ vnũ nũo ſunt quoꝝ mã eſt vna:ergo cũ in itenſione qualitatis ꝓcedẽtis ⁊ ſequẽtis ſit eadẽ mã.ſ. ſdẽ ſbm ſeqṫ qualitatẽ ꝓcedentẽ ⁊ ſequentẽ nõ diſtingui. ¶ 4° ſi qualitas ꝓcedẽs ⁊ ſequẽs exiſterent in eadẽ parte ſbti oporteret ꝙ diſtinguerenṫ ſm ſpẽz:mõ hoc eſt falſum:ꝓbaṫ ꝯñia per Ar.5° metaphyſice ſpẽ differũt que cũqꝫ in eodẽ ſbto differẽtiã habent. ¶ 2ᵐ motiuũ pro iſta opinione eſt ſi qualitas ꝓcedẽs maneret cũ ſequẽte ſequeretur ꝙ aliqđ corpus luminoſum finite po͛ poſſet ꝓducere lumẽ infinitũ itenſiue:ꝯñs eſt falſum: falſitas pꝫ ex eo ꝙ nullũ agẽs po͛ finite põt ꝓducere effectũ infinitũ ꝓbaṫ ꝯñia:nam ſit.a.vnũ corpus luminoſum in virtute infinitũ qđ illuminat.b.punctum mediũ diſtantez ab eo quãtitatẽ bipedalẽ aliquo certo gradu luminis:deide illud corpus luminoſum moueaṫ verſus.b.punctũ vſqꝫ ad mediũ diſtantie bipedalis in tpe c.cum ergo in tpe.c. ſint iſinita iſtantia in quolibet.a.corpus luminoſuz producit in.b.punctũ gradũ luminis itenſiorẽ ꝗ̃ prius habebat:ſequiṫ ſi lumẽ ꝓcedens manet cum ſequẽte ꝙ in fine tpis in.b.puncto ſunt iſinita lumina quoꝝ qđlibet eſt intenſius aliquo lumine certo dato.ſ.lumine qđ erat in ꝓn°:ſed ex oĩbus talib⁹ ꝯſtituiṫ lumen iſinitũ intenſiue: quare ſi qualitas ꝓcedens maneat cũ ſequẽte tũc luminoſum po͛ finite poſſet ꝓducere lumẽ infinitũ:qđ erat probandũ. ¶ 3° ſi qualitas ꝓcedens maneret cum ſequẽte ⁊ eẽt ſic diuiſibilis diuiſione graduali ſequereṫ ꝙ albedo eſſet ꝑfectionis iſinite:hoc eſt falſum:ꝓbaṫ ꝯñia:qꝛ ſit aliqua albedo.a.⁊ aliqua nigredo.b.⁊ b.nigredo eſt alicuius ꝑfectionis ſed.a.albedo eſt ꝑfectior pluſꝗ̃ in duplo.⁊ pluſꝗ̃ in triplo.⁊ ſic in iſinitũ:ergo.a.albedo eſt perfectionis iſinite:ꝯñia videṫ eẽ nota de ſe:qꝛ aliter nõ poſſumus ꝓbare aliqđ eſſe ꝑfectionis iſinite:antecedens probaṫ pro quo ſupponiṫ ꝙ impoĩe eſt duo indiuidua diuerſarum ſpecierũ eẽ eiuſdẽ ꝑfectionis eſſentialr̃:cũ ergo albedo ⁊ nigredo ſint diuerſarũ ſpecieꝝ opꝫ vnũ eoꝝ eẽ ꝑfectius alio:ſit ergo ꝙ albedo:ſi ergo albedo eſt diuiſibilis diuiſione graduali:tunc infiniti ſunt gradus albedinis ordinati ſm ꝓpoſitionẽ duplã:quoꝝ qlibet eſt perfectior.b.nigredine.cũ ergo.a.albedo ſit ꝑfectior ſua medietate in duplo:que qdẽ medietas eſt ꝑfectior.b.nigredine: ſequiṫ.a.albedinẽ eẽ ꝑfectiorem in duplo.b.nigredine:⁊ cũ.a.albedo ſit ꝑfectior in quadruplo ſua quarta ſequiṫ a.albedinẽ eſſe ꝑfectiorẽ in quadruplo:vel plus.b.nigredine ⁊ ſic in infinitũ:ſm ptes ꝓportionales albedinis.a. ¶ 4° ſi qualitas ꝓcedens maneret cũ ſequẽte ſequereṫ ꝙ aliqđ finite calidũ in tpe finito poſſet ꝓducere calorez infinitum:itenſiue:hoc eſt icõueniẽs:ꝓbaṫ ꝯñia:nam ſit a.aliqđ calidũ finitũ qđ in prima medietate alicuius tpis corrũpat medietatẽ frigiditatis ſũme.⁊ iducat aliam medietatem caliditatis ſumme:cũ ergo in ſecũda parte proportionali illius tpis reſiſtẽtia ipſi⁹.a.ſit in duplo minor: ſequiṫ ꝙ in duplo velocius aget:⁊ ꝑ ꝯñs ſi ſecũda pars ꝓportionalis tpis duraret quãtuz ꝓma:tũc.a.agẽs deberet itroducere duplam caliditatẽ ad illã quam iduxit in ꝓma medietate tpis:cum ergo duret in duplo minus ſequiṫ ꝙ agẽs in 2ª pte ꝓportionali illius tpis dꝫ itroducere preciſe tantaz quantã induxit in prima:⁊ cum in 2ª parte ꝓportionali eiuſdẽ tpis reſiſtẽtia in duplo ⁊ in quadruplo minor ꝗ̃ erat prius:ſequiṫ ꝙ in tertia parte itez tantũ debeat itroducere:⁊ cũ tales partes temporis ſint iſinite quarũ quelibet induxit tm̃ ſicut in alia:⁊ cum precedẽs maneat cum ſequẽte:ſequiṫ ꝙ in fine temporis.a. agẽs itroduxit caliditatẽ iſinitaz.qđ fuit probãduz. ¶ 5° ſic tunc itenſio fieret ex additione gradus poſterioris ad gradũ priorẽ:ſed hoc nõ:nam ſi ſic tũc quero que illaruz qualitatũ itendaṫ:vtruz qualitas ꝓcedens:vel qualitas ſequẽs:vel qualitas aggregata ex his:nõ põt dici ꝙ qualitas ꝓcedens ꝓpter hoc ꝙ ex additione prioris ad ipſaz ipſa nõ ſit itenſior:licet bñ ex ipſa ⁊ qualitate addita reſultet qualitas itenſior:nec põt dici ꝙ qualitas ſequẽs itendaṫ licet aggregatuz ex precedẽte ⁊ ſequẽte:ꝓpter hoc ꝙ qualitas ſequẽs nõ prius erat remiſſior poſtꝗ̃ prius nõ erat:⁊ ſimiliter nec qualitas aggregata ex precedente ⁊ ſequente poſtꝗ̃ etiã nõ prius erat remiſſior.ex eo ꝙ prius nõ erat. ¶ 6° ſic ſequereṫ ꝙ in iſinitũ remiſſa caliditas ſtaret ſimul in eadez parte ſbti cũ caliditate ſũma:hoc videṫ eſſe incõueniẽs:probaṫ ꝯñia:poſito ꝙ aliquid incipiat calefieri ad nõ gradu vſqꝫ ad gradũ ſummũ iduſiue:tũc anteꝗ̃ hoc habeat gradũ ſũmũ hꝫ gradũ in duplo remiſſiorẽ ⁊ in quadruplo remiſſiorẽ:⁊ ſic in iſinitũ:poſtꝗ̃ icipit calefieri a nõ gradu. Si ergo ꝓcedẽs manet cuz ſequẽte ſequiṫ ꝙ in iſinitũ remiſſus manet cuz ſũmo:qꝛ in duplo remiſſior ſũmo manet cuz ſũmo ⁊ in quadruplo remiſſior:⁊ ſic in iſinituz. ¶ Alia opinio eſt que poniṫ ꝙ in intẽſione qualitatis ꝓcedẽs manet cũ ſequẽte:⁊ ꝙ qlibet qualitas eſt diuiſibilis graduali:⁊ ꝙ itenſio ſit per additionẽ gradus poſterioris ad primũ:⁊ remiſſio ꝑ ablationẽ gradus a gradu recto.ſicut itenſio ꝑ additionẽ gradus ad gradũ. ¶ Iſta opinio hꝫ aliquas rõnes arguit de lumine experimẽtaliter:vñ ſi i aliqua domo eſt aliq̃ candela itenſa:tũc in illa domo eſt aliquale lumẽ.⁊ ſi 2ª candela accẽdereṫ fieret lumẽ itenſius abſqꝫ corruptiõe ꝓmi.ex quo vꝫ ꝙ in itenſione ꝓcedẽs:maneat cũ ſequẽte:⁊ ꝙ iſta duo lumina in iſta domo ambo maneant:⁊ maneãt diſtincta.hoc pꝫ ex eo ꝙ ſi aliqđ corpus opacuz ſicut baculus vel aliqđ hͦ obijciatur illis candelis:cãbit duas vmbras:qđ nõ eſſet niſi lumina illaꝝ duaꝝ candelaꝝ in aere illius dom⁹ exiſtẽtia eẽnt diſtincta ⁊c. ¶ 2° ad idem facit
auctoritas Ar.in 2° de gñatione dicẽtis ꝙ manet eadẽ qualitas ſymbola in gñato que fuit i corrupto:vbi grã: cũ ex aere gñatur ignis:eadẽ caliditas que prius erat in aere poſtea manet in igne:mõ ſi in itenſione cõtinue eſſet totalr̃ alia ⁊ alia qualitas ſicut dicit prima opinio:tunc quñ ex aere gñareṫ ignis caliditas ꝯtinue itendereṫ:ſeqṫ ꝙ cõtinue eẽt alia ⁊ alia caliditas ⁊ ſic nõ maneret eadez qualitas ſymbola in gñato:que erat in corrupto. ¶ 3° ſi in itenſione ⁊ remiſſione ꝯtinue eẽt totalr̃ alia ⁊ alia qualitas:ſeqreṫ ꝙ ſũma caliditas corrũpereṫ ſubito.hͦ videṫ incõueniens:ꝓbaṫ ꝯñia qꝛ ſi aliqđ frigidũ approximeṫ ſũme calido tũc illud remitteret caliditatẽ ſũme calidi:⁊ tñ ita cito ꝙ illud deſinit eẽ ſũme calidũ: caliditas ſũma eſt totaliter corrupta:⁊ eſt totalr̃ alia caliditas gñata:⁊ cũ illud ſubito deſinit eẽ ſũme calidũ:ſeqṫ ꝙ caliditas ſumma ſubito corrũpaṫ:⁊ ſic caliditas ſũma nõ eſt maioris reſiſtẽtie ꝗ̃ remiſſa. ¶ 4° ſi ꝯtinue eſſet alia ⁊ alia qualitas totalr̃ ſeqreṫ ꝙ oĩs qualitas poſt aliquã alterationẽ eẽt ſubito acqſita:ꝯñs eſt falſum:nã tũc ad nullã qualitatem eẽt mot⁹ poſtꝗ̃ oĩs inſtãtanee gñareṫ.ꝓbaṫ ꝯñia ex eo ꝙ poſt aliquã alterationẽ aliqua qualitas eſt ⁊ continue ante erat totalr̃ alia ⁊ alia q̃litas ⁊ nihil illi⁹ q̃litatis q̃ eſt poſt alterationẽ ꝓus acqrebaṫ ſeqṫ illã q̃litatẽ iſtãtanee eẽ acqſitã. ¶ 5° ſequereṫ ꝙ frigidiſſimũ poſſet gñare oẽm caliditatẽ citra ſũmã:hͦ vꝫ icõueniẽs:ꝓbaṫ ꝯñia:qꝛ frigidũ põt remittere caliditatẽ ſũmã:⁊ ſi illa remiſſa ẽ totalr̃ alia ⁊ alia q̃litas ab illa gñata ẽ a frigidiſſimo remittẽte ⁊ a nullo alio. ¶ 6° ſeqreṫ ꝙ caliditas remiſſa poſſet Tex.cõ.25.

generare caliditatē in duplo intenſiorē ipſa: vt ſi caliditas ſicut duo remitteret caliditatē: ſicut q̄nq̄: que remiſſa gn̄aret caliditatē ſicut quatuor: totaliter aliā a p̄cedēte. ſ3 illā opinionē. ¶ Reſpondet ad p̄mā rōnē in p̄n° q̄ōnis poſitam ⁊ cū hoc ad rōnes adductas pro alia opinione: vn̄ cū arguebat ſicut eſt in motu locali ita ī motu alterationis: negat hoc: ⁊ rō negatiōis eſt. q2 idē mobile ſimul eſſe in pluribꝰ locis nō eſt poſſe. ⁊ ideo in alteratiōe qualitas p̄° acq̄ſita pōt manere in eodē ſbto cum qualitate 2° acq̄ſita: ſ3 mobile motū localiter nō poſſit manere in loco p̄us acq̄ſito quā eſt in loco 2° acq̄ſito. ¶ Tunc ad rōnes prime opinionis: ad primā ſi in itenſione ⁊c̄. ſequeretur ꝙ remanerent qualitates diſtincte in eadē pte ſbti. ꝯcedo: ⁊ q̄n arguebat: tunc qualitas eēt diuiſibilis nō ſolū per accn̄s: ſ3 etiā p ſe. dico ꝙ verū eſt ⁊ q̄n Ar. dicit 5° huiꝰ ipſam ſolū eē diuiſibilē p accn̄s: hoc itellexit de diuiſione que debet ei: ſm diuiſionē quātitatiuā ſbti: cū hoc ſtat ꝙ ſit per ſe diuiſibilis in ptes graduales. ¶ Ad 2m̄ ꝯfirmationē oīs multitudo reꝝ differentiū ſm quātitatem vel ſm ſpēm eſt: dico ꝙ ibi Cōmen. accipit hoc vocabulū quātitas extēſe. put extēdit ſe nō ſolū ad extēſionē verū etiā ad itenſionē vel put nō ſolū extēdit ſe ad quātitatē ꝯtinuā verū etiā ad quātitatē diſcretā: ⁊ ideo qualitas p̄cedens: ⁊ qualitas ſequens exiſtētes in eadē pte ſbti dicunt differre ſm quātitatē. i. itenſionē: vel ſm quātitatem. i. ſm maiorē: vel minorē multitudinē graduū: vnde qualitas ſequens eſt itenſior q̄ꝫ p̄cedens: ⁊ eſt pluriū graduū q̄ꝫ p̄cedens. ¶ Ad 3m̄ ꝯfirmationē q̄nti metaphyſice dr̄ vnū nūo ſunt quoꝝ mā eſt vna: dico ꝙ ſi ibi accipit mā pro ſbto forme ſbalis: vel accn̄talis clarū eſt ꝙ ꝓpoſitio eſt falſa: nam albedo ⁊ dulcedo ſunt in eadē mā puta in lacte: ⁊ tn̄ nō pp hoc ſunt vnū nūo. op3 ergo ꝙ auctas Ar. itelligat. ſ. ꝙ per mām̄ itelligat illud pro quo ſupponit terminus ita ꝙ de illis terminis ſignificatiue acceptis verificat vnū nūo qui ſupponūt pro eadē re: iſto mō dicimus ꝙ Marcus. ⁊ Tullius ſunt vnū nūo puta mā. i. ſignificatū pro quo iſti duo termini ſupponunt. ſ. Marcus Tullius eſt vnum: ⁊ ita itellexit Ar. 5° metaphyſice. ¶ Ad 4m̄ ſi qualitas p̄cedens ⁊c̄. oporteret ꝙ diſtinguerent ſm ſpēm: negat ꝯn̄tia: ⁊ cum dicebat: auctē Ar. 5° metaphyſice ſpē differūt quecūq3 in eodē ſbto differētiā hn̄t: hoc d3 itelligi ſic ꝙ illi termini differūt ſpē licet ſupponant pro eadē re nō tn̄ idē appellant: nec ꝯſignificant: verbi grā: iſti termini linea ſupficies licet ſupponāt pro eadē re: tn̄ differūt ſpecifice pp hoc ꝙ ꝯnotationes ⁊ ꝯſignificationes hoꝝ terminoꝝ nō ſunt eadē: ⁊ ſic p3 q alle p̄dicte auctēs Ar. nō ſunt ad ꝓpoſitum. ¶ Ad rōnē 2m̄ rn̄det ꝙ ipſa ſupponit vnū falſum. ſupponit enim eſſe inſtātia idiuiſibilia in tpe. mō h̄ eſt falſum: vt videbit 6° huiꝰ. ¶ A 3m̄ ſeq̄ret ꝙ albedo eēt pfectionis īfinite: negatur ꝯn̄tia: ⁊ quū ꝓbat: albedo ē pluſq̄ꝫ in duplo pfectior nigredine: ⁊ pluſq̄ꝫ ī triplo: ⁊ ſic in īfinitū: ⁊ cū hec nigredo ſit alicuius pfectionis certe: ergo albedo eſt pfectionis infinite: negatur ꝯn̄tia: ſ3 ſi deberet valere oporteret addere ꝙ albedo: ⁊ nigredo eſſent cōparabiles adinuicē. mō hoc eſt falſum ex eo ꝙ albedo: ⁊ nigredo ſunt diuerſarū ſpecierū: vt p3 7° huius: talia nō ſunt cōparabilia adinuicē. vn̄ ſi p̄dicta rō valeret ꝓbaret ꝙ angulus rectilineus eſſet infinitus: q2 eſt pluſq̄ꝫ in duplo maior angulo ꝯtinue ⁊ pluſq̄ꝫ in triplo ⁊ ſic in īfinitū: vn̄ illa rō deficit ſicut iſta p̄cedens pp nō idētitatē ſpecificā anguli rectilinei cū angulo ꝯtinue. ¶ Ad 4m̄ ſequit ꝙ aliq̄d finite calidū poſſet ꝓducere caliditatē īfinitā itenſiue: negatur ꝯn̄tia ⁊ quū arguebat: ſic. a. vnū finite calidū: placet mihi ꝙ in p̄a medietate corrūpat medietatē frigiditatis ſūme: ⁊ inducat medietatē caliditatis ſūme admittat: ⁊ quum vlterius dicebat: cū in 2a parte ꝓportionali tpis reſiſtētia ſit ī duplo minor vt ꝙ in 2a pte ꝓportionali tpis debeat

Tex. cō. 31.

introducere tantā caliditatē quātā in p̄ma: negat hoc rō huiꝰ eſt: q2 a. calidū agit rōne ꝯtrietatis: cū ergo in 2a parte ꝓportionali tpis nō ſit tāta ꝯtrietas. a. calidi ad paſſū quāta erat in p̄ma ſequit ꝙ in 2a parte ꝓportionali tpis a. calidū nō introducat tantā caliditatē: quātā itroduxit in p̄ma ſ3 reſiſtētia in duplo ſit minor q̄ꝫ erat p̄us. ¶ Ad 5m̄ ſic ſequeret. etiā ꝯcedit: ⁊ quū dicebat que qualitas intendit vel p̄cedens ⁊c̄. Rn̄det ꝙ ꝓprie loquēdo qualitas nō intendit: ſ3 ſbm ſit itenſius calidū vel frigidū ex additione gradus poſterioris ad priorē: verūtn̄ pōt cōcedi qualitatē intendi ad iſtū itellm̄ ꝙ in itenſione totalis qualitas ex p̄cedente ⁊ ſequēte eſt intenſior q̄ꝫ prius erat. ¶ Ad 6m̄ ſequit ꝙ in īfinitū ⁊c̄. hoc concedit ꝙ ſi diceretur: ergo ſūme calidū eſt in īfinitū remiſſe calidū: negatur ꝯn̄tia. q2 licet in aliquo quāto bipedali ſit īfinita parua magnitudo: tn̄ hoc nō denominat in īfinitū paruū: ſed denominat bipedale a maxima eius quātitate: ita etiā ſūme calidū ſ3 in eo ſit in īfinitū remiſſus gradus caliditatis: tn̄ nō denominat a gradu remiſſiori: ſed intenſiori. Sic ergo ſm opinionē que ponit itenſionem qualitatis ſm oppoſitionē graduū fieri ſolute ſunt rōnes cōtra eā quas opinio oppoſita h3 pro ſe. ⁊ ſm aliā opinionē que ponit itenſionē fieri per receſſum a nō gradu ⁊ acceſſum ad ſūmū: ⁊ que ponit etiā in itenſione ⁊ remiſſione continue eſſe aliā qualitatē totalē: ſoluēde ſunt rōnes adducte pro illa opinione. ¶ Ad p̄mā quū arguebat de duobus corporibꝰ luminoſis iſta ratio ſupponit ꝙ ſi aliq̄d corpus luminoſū ꝓducit aliq̄d lumen manet per tpꝰ: mō hoc eſt falſū: q2 ꝯtinue emanat aliud ⁊ aliud lumē. q2 dicit ſi aliqua candela ſit icenſa in aliqua domo tunc ſi adueniat ſm lumen actu a prima cū lumine ſecūde: fact lumen itenſius: ſ3 q2 hoc nō euadit difficultatē rōnis: q2 poſito ꝙ due candele incenſe ſimul portent ad aliquā domū aer in illa domo itenſius illuminat q̄ꝫ ſi vna illaꝝ ſola portaret: hoc nō eēt niſi itenſio fieret per additionē luminis ad lumē. ideo dicendū eſt ꝙ in tali caſu gn̄atur vnū lumen diſtinctū totaliter a quolibet luminū illarū duarū candelarū abſq3 hoc ꝙ lumina illaꝝ duaꝝ candelarum coextendant. q̄d tn̄ oporteret ſi itenſio luminis fieret ſic per appōnē luminū ſicut opinio oppoſita imaginat: ⁊ q̄n arguebat: imo videt ꝙ illa duo lumia maneāt diſtincta ⁊ coextēſa: nā ſi ponat ibi aliq̄d corpus opacū faciat duas vmbras: dico ꝙ hoc nō eſt ꝓpter diſtinctionem luminū: ſ3 pp diſtinctionē corpoꝝ lucidoꝝ: verū eſt tn̄ ꝙ illud cōtra Joā. de piſano qui ī pſpectiua ſua dicit lumina diuerſoꝝ lucidoꝝ trāſire idē mediū impmixte. ¶ Ad 2m̄ iſta opinio ꝯcederet ꝙ nō maneret eadē q̄litas ſymbola in gn̄ato que fuit in corrupto. ¶ Ad 3m̄ ſequeret ꝙ caliditas ſūma corrūperet ſubito: hoc ꝯcederet iſta opinio ad iſtū intellm̄ ꝙ nūc eſt ⁊ mediate poſt hoc nō erit: nec hoc repugnat nec eſt incōueniens ꝙ aliquid ſubito deſinat eſſe albiſſimū vel ꝯſimile ad intellectū p̄dictū. ¶ Ad 4m̄ quelibet qualitas eſſet ſubito acq̄ſita. h̄ ꝯcederet iſta opinio: ſ3 quū dicit ad qualitatē eē motū: hoc intelligit ꝙ ad motū qui dicit eſſe ad qualitatē continue q̄d acquirit eſt qualitas ſ3 alia a precedente rōne ſicut in motu locali eſt de loco. ¶ Ad 5m̄ ipſa cōcederet ꝙ frigidiſſimū poteſt gn̄are caliditatē per corruptionē caliditatis itenſioris: licet hoc eſſet falſum per corruptionē caliditatis remiſſioris: ⁊ ſic finis eſt ⁊c̄.

¶ Explicit liber quintus magiſtri Alberti de Saxonia.

¶ Queſtiones in ſextum librũ phyſicorum magiſtri Alberti de Saxonia.

¶ Tex. cōmẽti. j.

¶ Si autem eſt continuum ꝛ quod tangitur ꝛc. Qō. j.

Sextus liber in ordine de indiuiſibilibus ꝛ eorũ motibus tractans: hanc ꝓponit difficultatẽ: vtrũ continuũ ſit cōpoſitũ ex indiuiſibilibus: verbi grã: ſicut linea ex pũctis. tpe ex inſtantib⁹. motus ex mutatis eẽ. Et arguit ꝑ ꝙ ſicſicut ſe hñt vnitates in nũo: ita ſe habẽt pũcta in linea. Sed vnitates que ponunt indiuiſibiles cōponunt numeꝝ ex eo ꝙ nũs eſt multitudo ex vnitatib⁹ aggregata: ergo etiã puncta cōponunt lineã: ꝛ inſtantia tps: ꝛ mutata motũ. ¶ 2° celum eſt quoddã continuũ ꝛ capit celũ pro vno orbe ꝛ eſt cōpoſitũ ex indiuiſibilib⁹. ergo. ↄ̃ñtia tenet: ꝛ antecedens probat. ex eo ꝙ quelibet pars celi eſt indiuiſibilis ꝛ cum nulla ab alia ſit diuiſibilis: ꝛ ſeparabilis. ¶ 3° auctoritate Ar. primo poſteriorũ ſba linee eſt ex his. ſ. ex punctis: ꝛ ꝑ ↄ̃ñs linea eſt cōpoſita ex punctis. ¶ 4° primo de gñatione dĩ vbiqꝫ in linea eſt punctus: ſed hoc nõ eẽt niſi puncta eẽnt in linea ꝛ ſic linea cōponit ex illis. ¶ 5° capiat aliqua caro in hoīe ↄ̃tinua illa cōponitur ex indiuiſibilib⁹: probat: qꝛ cōponit ex mã: ꝛ aĩa intellectiua: quoꝝ qδlibet eſt indiuiſibile de aĩa itellectiua pꝫ de ſe poſtq̃ꝫ tota in toto ꝛ tota i qualibet parte hoīs qδ nõ poſſet ſibi competere niſi eẽt indiuiſibilis. De aũt mã ſit indiuiſibilis ꝓbat: qꝛ nec eſt quãtuꝫ nec quale per Ar. 7° metaphyſice. quare ꝛc̃.

Tex. cō. 8.
Tex. cō. 1.

In oppoſitũ determinat Ar. in iſto 6° vbi ꝓbat ꝙ ↄ̃tinuũ nõ cōponit ex indiuiſibilib⁹. ¶ In iſta qōne ꝑ ponã vnã diſtinctionẽ de indiuiſibili. ¶ 2° ponã vnicã ↄ̃nẽ reſponſalẽ ad queſitum.

Quantum ad ꝑ^m ſit iſta diſtictio: ꝙ vno mō aliqd dĩ idiuiſibile qꝛ licet ſit extẽſum: tñ ptes ei⁹ nõ ſunt ſepabiles abinuicẽ p realẽ diuiſionẽ lꝫ bñ p aĩe ſignationẽ. iſto mō celũ pōt dici idiuiſibile. eſt enĩ ifrangibile: ꝛ iſto mō idiuiſibile nõ capit in ꝓpoſito. ¶ Alio mō capit idiuiſibile qδ licet hẽat partẽ vel ptes. tñ pp ei⁹ puitatẽ nõ ſunt abinuicẽ ſepabiles: ꝛ talia idiuiſibilia poſuit Democrit⁹ q̃ vocauit. corpora athomalia ꝛ ex ipſis cōponi gñabilia ꝛ corruptibilia ↄ̃ que idiuiſibilia Ar. arguit ꝑ° de gñatiõe: nec ita capit idiuiſibile in ꝓpoſito. ¶ 3° dĩ idiuiſibile ſimplr: qδ nec hꝫ partes nec aliquã extẽſionẽ: ꝛ tale pōt adhuc imaginari: vel qδ nõ ſit in ↄ̃tinuo: ꝛ ſi ſit in ↄ̃tinuo: tũc eſt totũ in toto: ꝛ totuꝫ in qualibet pte illi⁹ ↄ̃tinui: qũo dicim⁹ aĩam itellectiuã eẽ idiuiſibilẽ. ¶ Alio mō qδ ẽ idiuiſibile ſimplr nõ hñs partẽ nec aliquã extẽſionẽ: exiſtens tñ in ↄ̃tinuo abſqꝫ lꝫ ꝙ ſit totũ in toto ꝛ totũ in qualibet pte illi⁹ ↄ̃tinui: ꝛ tale pōt imaginari in linea: ſicut punct⁹: vel in tpe ſicut iſtãs: vel in motu: ſicut mutatuꝫ: ꝛ taliter eſt capiendũ idiuiſibile in ꝓpoſito. ¶ Alia diſtinctio ꝙ qδ pōt itelligi vtrũ continuũ ſit cōpoſitũ ex talibus indiuiſibilibus finitis: vel ex talibus infinitis.

Quantum ad 2^m ſit iſta ↄ̃cluſio: nullũ ↄ̃tinuuꝫ cōponit ex idiuiſibilib⁹ finitis i nũo: iſtã ↄ̃cluſionẽ. ꝑmo volo probare rõnibus tangentibus mãm indiuiſibiliũ in ↄ̃tinuo: ſi ↄ̃tinuũ cōponat ex ipſis. ¶ 2° arguã ad eã quantũ eſt ex pte mot⁹. ¶ 3° quantũ tãgit ſitũ ipſoꝝ. ¶ 4° quantũ tangit eſſe vel nõ eſſe ipſoꝝ. ¶ Quantũ ad ꝑmũ arguã ſic ſi ↄ̃tinuũ eſſet cōpoſituꝫ ex indiuiſibilibus finitis ſequeret ꝙ q̃libet linea cuilibet linee eſſet cōmẽſurabilis: ↄ̃ñs eſt falſuꝫ. nã dyameter quadrati nõ eſt cōmẽſurabilis coſte eiuſdẽ cuius eſt illa dyameter: vnde ſicut demõſtratũ eſt in geometria: dyameter alicuius quadrati ſe hꝫ in ꝓportione irratiõali ad ſuam coſtã: ꝛ per ↄ̃ñs cōmẽſurabilis: ꝓbat ↄ̃ñtia pro quo ſupponit ex arithmetrica oẽm numeꝝ omni nũo eſſe cōmẽſurabilẽ: mõ ſi linea cōponeret ex pũctis finitis in nũo: ꝛ ſimilr coſta: ꝛ cum eadeꝫ eſſet ꝓportio lineaꝝ: qualis eſt ꝓportio nũoꝝ idiuiſibiliũ ex quib⁹ ille linee cōponunt: ſequit quãlibet lineã cuilibet linee eſſe cōmẽſurabilem: ꝓbat: qꝛ eſſet eadẽ proportio vnius linee ad aliã: qualis eſſet ꝓportio alicuius numeri ad nũm. ¶ 2° dato oppoſito ↄ̃onis: ſequeretur vel ꝙ nõ quelibet linea eſſet diuiſibilis in duo equalia: vel ꝙ idiuiſibile eſſet diuiſibile: qδlibet iſtoꝝ eſt falſum. ꝑmũ eſt cõtra geometras: eſt enim vna ꝓpoſitio in geometria: datã lineã per equale ſecare. ſcdm implicat ↄ̃tradictionẽ: ꝓbat ↄ̃ñtia: nã ſit vna linea cōpoſita ex tribus pũctis: tũc ſi diuidat ſic ꝙ ex vna parte relinquant duo puncta: ꝛ ex alia vnicũ: tunc illa linea eſt diuiſa in inequalia: ſi aũt ex vna parte relinquit vnus cum dimidio: ꝛ ex alia parte ſimilr: tunc ſequeret ꝙ pũctus medius eſt diuiſibilis ꝛ ſic indiuiſibile eſt diuiſibile qδ implicat. ¶ 3° ſequeret ꝙ tot eſſent indiuiſibilia in linea parua quot eſſent in linea magna: ꝓbat ↄ̃ñtia: nam deſcribat vnus triangulus cuius baſis cōponat ex ſex indiuiſibilibus. deinde ſcribat vna linea breuior baſi eque diſtans a baſi: que quidẽ breuior ſit verſus conũ ꝛ iterceptа iter latera illi⁹ triãguli: tũc ꝓbo ꝙ in illa linea parua ſunt tot indiuiſibilia: quot in baſi: nã a quolibet ſex indiuiſibiliũ exiſtium in baſi pōt trahi linea ad conũ illi⁹ triangali ſecans illã lineã breuioꝛẽ: que nõ cõcurrit in aliq̃ illarum linearũ ↄ̃tractarũ a quolibet illoꝝ ſex indiuiſibiliũ: niſi ꝑmo in cono illius trianguli: quod nõ eſſet niſi in illa linea breuiori eque diſtãti baſi: que ſecat illis ſex lineis ſic ↄ̃tractis eẽnt ſex indiuiſibilia ſicut in baſi: pꝫ in figura. ¶ Quarto dato oppoſito cõcluſionis ſequeret ꝙ in circũferentia circuli parui eſſent tot indiuiſibilia ſicut in circũferentia magni circuli ꝛ ſic vna eaꝝ eſſet tãta quãta alia: ↄ̃ñs eſt falſuꝫ: ꝓbat ↄ̃ñtia: naꝫ ſit aliquis circulus magnus cuius circũferentia ſit cōpoſita ex decẽ indiuiſibilib⁹: deinde illi circulo inſcribat circulus paru⁹: tunc ex quo oẽs linee ↄ̃tracte ab illis: decẽ indiuiſibilib⁹: que ſunt in circũferentia maioris circuli verſus cẽtrũ eiuſdẽ circuli nõ ↄ̃currunt niſi in centro eiuſdẽ circuli: ꝛ cum ille linee ſecant circunferentiã minoris circuli: ꝛ nõ ↄ̃currunt in ea ſequit tot eſſe indiuiſibilia puta decẽ: ꝛ in alia circũferẽtia parua: que ſunt in circũferẽtia magna. ¶ 5° dato oppoſito ↄ̃cluſionis ſequeret ꝙ eſſet dare minimũ circulũ: ↄ̃ñs eſt falſum: nam quocũqꝫ circulo dato eſt dare minorẽ: ↄ̃ñtia ꝓbat: nã poſito ꝙ eſſet aliquis circulus cuius circũferẽtia eſſet cōpoſita ex trib⁹ indiuiſibilib⁹: tũc ille circulus eẽt minim⁹ circulus: ꝓbat: qꝛ ſi eſſet dare minorẽ: eẽt ſolũ ex duob⁹ indiuiſibilib⁹: ↄ̃ñs eſt falſum: qꝛ duo idiuiſibilia q̃litercũqꝫ ſituent non faciũt curuitateꝫ. ¶ 6° dato oppoſito ↄ̃nis ſeq̃ret ꝙ dyamet alicui⁹ q̃drati eẽt eq̃lis coſte: ↄ̃ñs eſt fſm: ↄ̃ñtia ꝓbat: nã ſit vnũ q̃dratũ cui⁹ coſta ſit cōpoſita ex q̃tuor idiuiſibilib⁹ ꝑ dicẽ p aduerſariũ tũc ↄ̃trahant ab idiuiſibilib⁹ vni⁹ coſte ad idiuiſibilia alteri⁹ coſte q̃tuor linee eq̃ diſtãtes trã ſeũtes p dyametꝝ: tũc q̃rit vtrũ ille linee tãtũ diſtẽt i dyametro: quãtũ in coſta: ꝑ dicẽ vl plus vl min⁹. Si plus vl min⁹: tũc ille linee nõ erũt eq̃ diſtãtes: quod eſt contra ſuppoſitũ ſi

preciſe tamen ſequeretur ꝙ preciſe eſſent tot indiuiſibilia in dyametro quot in coſta: ⁊ per ꝯñs ſequeret dyametrū eſſe equalem coſte. ¶ Deinde arguit ad ꝯcluſionē quantum eſt ex parte motus: ⁊ ſupponitur primo ꝙ cōtinue dum ſol mouetur: vel aliqđ aliud corpus luminoſum: tunc vmbra mouetur. ſed tardius: que quidē cauſat ex opaco obiecto illuminoſo: tunc ſic ex quo ita continue mouet vmbra licet tardius multo: ſicut corpus luminoſum. ponat ergo ꝙ corpus luminoſum moueat ſolum per indiuiſibile: tunc vel vmbra eſt mota per tantū: vel per minus vel per maius: nō per maius: nam tunc vmbra velocius moueret: q̄ȝ corpus luminoſum: qđ eſt contra experientiā: nec per equale: nam tunc moueret ita velociter ſicut corpus luminoſuȝ: quod iterū eſt ꝯtra experientiā: ſi per minus: ſequit ꝙ eſt dare minus indiuiſibili: ⁊ ſic eſt dare minus minimo. ¶ 2° ſequeret ꝙ eſſet aliquis motus: quo nō poſſet dari in duplo tardior: ꝯñs falſum: probat ꝯñtia: nam poſito ꝙ aliqđ mobile in aliquo tpe pertrāſeat preciſe tria indiuiſibilia: tunc ſi aliqđ mobile poſſet moueri i duplo tardius illo: oporteret ꝙ in eodē tempore ptranſiret ſub duplū preciſe: modo hoc eſt impoſſibile: nam tunc oporteret ꝙ ptranſiret vnum indiuiſibile cuȝ medio: ⁊ ſic indiuiſibile eēt diuiſibile qđ implicat. ¶ 3° ſequeret ꝙ oēs motus eēnt eque veloces ꝯñs falſum: ꝯñtia probat: q2 oēs mot⁹ qui fiunt in eodē tempore cum cuilibet inſtanti correſpondeat vnū mutatuȝ eſſe: ſequit ꝙ in vno ſunt tot mutata eē: quot in alio: ⁊ cuȝ cuilibet mutato eſſe correſpondeat vnū indiuiſibile pertranſitū in ſpatio ſequit ꝙ vno illoꝝ motuū: ſiue ſit velox ſiue tardus: ptranſeant tot indiuiſibila quot pertranſeunt motu alio: qui fit ſecū in eodē tpe. ⁊ per ꝯñs tantū ſpatium pertranſit ab vno quantum ab alio: ⁊ per ꝯñs ſunt eque veloces quod erat probandū. ¶ 4° ſequit ꝙ nullum corpus poſſet rareſieri vel ꝯdenſari: niſi poneret vacuū. ꝯſequens eſt falſuȝ: ⁊ probat ꝯſequētia: naȝ ſi aliquod corpus compoſitū ex. 10. indiuiſibilib⁹ ⁊ condenſetur illud. tūc īdiuiſibilia adhuc ſunt ita magna ſicut prius: ⁊ per ꝯñs ex quo prius occupauerunt ſpatiū maius q̄ȝ occupant mō ꝯdenſatione facta: ſequit ꝙ prius inter ea intercipiebat vacuū. ¶ Deinde arguit ad ꝯ̄neȝ quantum tangit ſitum indiuiſibiliū in ꝯtinuo: ſi cōtinuū eſſet compoſitū ex ipſis nam ſi linea eſſet cōpoſita ex punctis indiuiſibilib⁹ vel illa haberent ſe in linea ꝯtinue: vel cōtigue vel ꝯſequenter mō pōt dici ꝙ ꝯtinuerēt eo ꝙ per diffinitionē continuoꝝ: ꝯtinua dicunt quoꝝ vltima ſunt vnū mō indiuiſibia nō hñt vltima: tunc etiā indiuiſibilia haberent prima: ⁊ ſic indiuiſibile eſſet diuiſibile in primuȝ ⁊ vltimuȝ: quod implicat: nec etiam habent ſe contigue: naȝ tunc contigua dicunt: quoꝝ vltima ſunt ſimul: mō quia indiuiſibilia nō habent vltima ſicut iam probatuȝ eſt. ſequit ꝙ nō poſſunt eſſe ꝯtigua: nec etiā habent ſe cōſequenter. naȝ datis duobus punctis. ſ. a. b. que ſunt de numero punctoꝝ cōponentiū aliquā lineā cōtinuā per aduerſariū ſitāc ſi. a. b. pūcta: hñt ſe ꝯ̄ñter: ⁊ cōponūt lineā cōtinuā vna cum alijs. oporteret ꝙ inter. a. b. puncta intercipiat linea media: ⁊ cum per aduerſariū etiaȝ cōponat ex punctis: ſequit ꝙ inter. a. b. puncta cadant media eiuſdem rōnis cuȝ ipſis: ſequit. a. b. puncta non ſe hře ꝯ̄ñter: ex eo ꝙ ꝯ̄ñter ſe hře dicunt ea: inter que nō cadit mediū eiuſdem rōnis: ⁊ ſm ꝙ arguitū eſt de. a. b. punctis ita cōformiter pōt argui de quibuſcunq; duob⁹ punctis alijs. ¶ 2° ex diuiſibilib⁹ ſibi inuicē appoſitis nō reſultat maius. ḡ ꝯtinuū non eſt cōpoſitū ex indiuiſibilib⁹: ꝯñtia eſt nota de ſe: ⁊ añs probat: nam quū indiuiſibile apponit indiuiſibili ad ꝯſtitutionē ꝯtinui: vel tangūt ſe mutuo ſm ſe tota: vel ſolū ſm eoꝝ partes nō pōt dici ſcōm: ex eo ꝙ ſunt oīno ſine prtibus: ſi aūt dicat ꝓmū: tunc opȝ ea eē oīno in eodem ſitu: ⁊ ſi ſic tunc vnū cum vno nō occupat maiorē locum q̄ȝ vnū ſolū: nec vnū cum duob⁹: nec vnū cum tribus: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ per ꝯñs nō tot quin plura poſſunt apponi abſq; hoc ꝙ faciāt aliquaȝ extenſionē ⁊ magnitudinē: vnde recte eſſet de punctis ſi tangerēt ſe ſȝ ſe tota: ſicut eſſe de duobus corporib⁹ tangentib⁹ ſe ſm ſe tota: vnde ſi eſſent duo corpora tangētia ſe ſm ſe tota: nō ambo occuparēt locum maiorē: q̄ȝ faceret vnū ſolū: ſicut pȝ de mā ⁊ forma ſbāli equi: vel aſini. ¶ Deinde arguit ad ꝯcluſionē quantū tangit eſſe vel non eſſe indiuiſibilium: ⁊ hoc ſic que nō ſunt in reꝝ nā ex illis nō componit aliquid: ſed indiuiſibilia ſicut pūcta inſtātia momētia nō ſunt in reꝝ nāꝗ. ⁊c. maior eſt nota: minor ꝓbat de punctis: nam ſi i ꝯtinuo eēt aliqua talis res idiuiſibilis ſicut eſt punctus: vel ergo illa res eſſet ſba vel accidens: nullū iſtoꝝ pōt dici. ḡ non ſba: q2 vel mā vel forma vel cōpoſitum ex his non: pōt dici ꝙ ſit mā: quia tūc mā eſſet corruptibilis quod eſſet ꝯtra phiam: probat ꝯñtia: nam in diuiſione cōtinui puta linee ſuper aliquo puncto puta. b. vel. b. diuidit: vel vadit ad vnā partē illius ꝯtinui diuiſi: vel corrumpit: nō ꝓmum poſtq̄ȝ ponit indiuiſibile: nec ſm: q2 tunc ſup ipſo nō fieret diuiſio: ſed ſuper vno alio: nec etiā eſſe ratio quare magis iret ad vnā parteȝ q̄ȝ ad aliā. Si vō dicat tertiū: tunc ſi ponit indiuiſibilis ponit mā: tunc mā corrumpit quod erat ꝓbanduȝ: nec pōt dici ꝙ punctus ſit forma ſbalis inherens mā: naȝ tūc opȝ aſſignare ſibi pro ſbto vnam mām indiuiſibilē: ⁊ tūc etiā de illa argueret ꝙ eſſet corruptibilis ſicut arguitū eſt: nec pōt dici ꝙ ſit ſba cōpoſita: nam tunc talis ſbe cōpoſite tā mā q̄ȝ forma ſbalis eſſet indiuiſibilis: tunc iteȝ ſequeret mām eſſe corruptibileȝ quod eſt falſum. ¶ Si aūt dicat ꝙ ſit accidens: cum accidens ſit in ſbto ſibi adequato opȝ illi pūcto aſſignare vnuȝ ſbm indiuiſibile quod eſſet mā ꝓma: vel ſba compoſita: ſed nulluȝ iſtoꝝ eſt indiuiſibile. ¶ Scdō: nā ſi ponerent talia indiuiſibilia in continuo ſicut puncta: tunc in ſpera ſolida ⁊ oīno ꝯtinua in medio eius poneret tale indiuiſibile: quod ſolet vocari centrū: ſed ꝓbat ꝙ non: naȝ ponamus ꝙ aliqua ſpera ſolida ⁊ oīno ꝯtinua moueat circularit: tūc querit vtrū illud idiuiſibile in medio: quod vocās punctū moueat vel non. Si dicis ꝙ mouet: ꝯtra continue manet in eodē ſitu: nec mutat illum ſitū ſm ſe totū: nec ſm eius ptes. ḡ non mouet: ſi aūt dicis ꝙ ille punctus quieſcat: tūc ſi ponit accidens: tūc oporteret ſbm eius quieſcere: ⁊ cū eius ſbm ponat pars ſpere mote ſequit ſperā motū nō eſſe ꝯtinuuȝ: quod eſt ꝯtra caſum: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ cuiuſlibet cōtinui ſolidi vna pars nō mouet niſi alia pars moueat ⁊c. Diceres tu ex quo tu negas talia idiuiſibilia: quomō ergo intelligende ſunt tales ꝓpoſitiones: ſpericū tāgit planum in puncto: linea eſt longitudo cuius extrema ſunt duo pūcta. Circulus eſt in cui⁹ medio eſt pūctus a quo oēs linee ⁊c. ¶ Pro quo eſt notandū ꝙ hoc nomē punctus eſt nomē ꝓuatiuū ſignificās carentiā diuiſibilitatis nō ſimplr: ſed cum diſtributiōe facta per hoc nomen totum quod diſtribuit partes quātitatiuas: ⁊ ſm hoc hoc nomen pūctus equiualet huic orōni magnitudo: ⁊ nō tota magnitudo prout ly totū diſtributiue tenet: ⁊ ideo q̄ñq; ꝓdicatū eſt verificabile de iſta orōne magnitudo: ⁊ nō tota magnitudo: ⁊ eſt verificabile hoc nomē pūctus: ⁊ ideo ex quo magnitudo eſt terminus alicuius magnitudinis: ⁊ tamen nulla tota hoc eſt nulla ſȝ quālibet eius partē: ita dicimus punctū eſſe terminū magnitudinis: ⁊ ſic vnū tempus eſſe terminū alterius tēporis: ⁊ nullū totum: ita etiaȝ dicimus inſtās eſſe terminū tēporis: ⁊ ſimilr dicimus de momēto reſpectu mot⁹: ⁊ ſicut eſt dictuȝ de pūcto ita ꝓportionalr dicat de linea ⁊ de ſupficie. Et ſm hoc ꝓdicte ꝓpoſitiones ſunt intelligēde: ꝓma quū dicit ſpericū tangit planū in puncto. i. ſm aliquā magnitudinē: ſed ſm nullā totā tangit: quacūq; enī magnitudine

data ſm quā

data ſm quam tangit:eſt dare aliquā partē eius ſm quā nō tangit:ꝛ ideo quia tangit ſm aliquā eius partē:ꝛ ſʒ aliquā eius nō.ꝛ ſic in infinitū:ꝛ nō eſt dare ita modicaʒ quin minorē:nos dicimus ſpericū tāgere planū in puncto.¶Ad 2m linea eſt longitudo cuiꝰ extremitates ſunt duo puncta.i.due magnitudines:quaꝝ nulla ſm ſe totā terminat lineā.¶De tertia quā dr circulus eſt ꝛc̄.i.in cuius medio eſt aliq̄ magnitudo a cuius cōuexo oēs linee ducte ꝛc̄.ꝛ nō eſt dare in circulo ita paruā quin ſit dare adhuc minorē a cuiꝰ ꝯuexo oēs linee ducte ad circūferentiaʒ ſunt equales ꝓportionalr.exponant oēs alie ꝓpoſitiones conſimiles ꝛ hoc debiliter ꝛc̄.

Ad rōnes principales.ad primaʒ: nūs cōponit ex vnitatibꝰ que ſunt indiuiſibiles:ſʒ ꝛ linea cōponit ex punctis:negat ꝯñia qꝛ ad ꝯſtitutionē nūi nō opʒ fieri extenſionem:ſicut ad ꝯſtitutionē ꝯtinui. vnde intelligētie ſimplr īdiuiſibiles poſſunt nūari.¶Ad 2m de diuiſione celi dicētū eſt in poſitione qđ licet non ſit diuiſibile per ſeparationeʒ ptis a pte:tñ eſt diuiſibile per ſignatione ptis a pte:nec etiā ſibi repugnat diuiſio rōne qua ꝯtinuū:licet bñ ſibi repugnet rōne qua tale ꝯtinuū. ¶Ad 3m dico ꝙ Ar.eſt ibi locutꝰ exēplariter.¶Ad 4m vbiq3 in linea eſt punctꝰ:exponatur ſic.i.non ita modica pars qn minor vbiq3 i linea ꝛc̄.i.vbiq3 ptes linee ꝛc̄.protenſe ſunt adinuicē vna vſq3 ad aliā ſine medio īterecepto. ¶Ad 5m pōt dici ꝙ q̄ſtio intelligit de partibꝰ integralibus ꝛ nō eſſentialibꝰ.etiā falſum eſt ꝙ mā ſit īdiuiſibilis: ꝛ q̄ñ dicebat nō eſt quāta:nego imo eſt quāta ꝛ extēſa. ꝛ cum dicebat per Ar.nec eſt quid:nec quale:nec quātū: ꝛ hoc intelligit quantum eſt ex parte ſui:nō determinat ſibi aliquā certā:ꝛ determinatā formā.ſeu quantitatem: ſed eſt indifferens:vt per formā quā recipit ad talē vel ad talem quātitatē:determinaret ꝛc̄. Queſtio.ij.

Queritur 2° vtrū continuū ſit diuiſibile in ſemp diuiſibilia: ꝛ arguit ꝙ nō:naʒ ꝯtinuū eſt diuiſibile in duas medietas:ſʒ due medietates nō ſunt ſemp diuiſibiles:naʒ due medietates ſunt corruptibiles:ſed qñ ſunt corrupte nō amplius ſunt diuiſibiles.ergo due medietates nō ſemp ſunt diuiſibiles.¶2° ſi ſic:tūc īfinite eēnt ptes in quolibet ꝯtinuo:ſed ꝯñs eſt falſum:nā tūc nullū ꝯtinuū ꝯtingeret eē pertranſitū niſi īfinita eſſent ptranſita:qđ eſt ipoſſe: ex eo ꝙ nō ꝯtingit īfinita ptrāſiri.¶3° ſic ſeq̄ret ꝙ mobile velox nō poſſet attingere mobile tardū:ſʒ ſemp h̄ret ante:nam poſito ꝙ mobile tardū ſit ſup.b.ꝛ mobile velox ſup.a.tūc qñ mobile velox venit ad mobile tardū venit ad.c.ꝛ qñ mobile velox venit ad.c.mobile tardū venit ad.d.ꝛ ſic vltra ſemp.¶4° ſi ꝯtinuū eēt diuiſibile ī ſemp diuiſibilia: ponit ergo ꝙ ꝯtinuū ſit diuiſum in oīa:que pōt diuidi tunc:vel eius partes ſunt diuiſibiles vel indiuiſibiles:ſi diuiſibiles ſequit ꝙ ꝯtinuū nō eſt diuiſuʒ in oīa in quę pōt diuidi:qđ eſt ꝯtra caſum:ſi indiuiſibiles ſequit continuuʒ nō fuiſſe diuiſibile in ſemp diuiſibilia.¶5° capiatur aliqđ vas vitreū vniforme p totū:plenū aqua ꝛ clau datur ꝙ non poſſit ſubingredi aer.ꝛ exponat frigori ita ꝙ aqua in ipſo cōgelet:ꝛ ꝯdenſet:qua ꝯgelatione facta: illa aqua occupat minorē locuʒ q̄ʒ prius occupauerat:ꝛ cum nō poſſit aer ſubingredi ad replenduʒ:ſequit ꝙ vel ibi ſit vacuū vel vitrū frangeret.nō relinquit ibi vacuuʒ ꝓpter hoc ꝙ nā mirabiliter abhorret vacuū:ergo illud vas franget ꝛ cum poſitū ſit eſſe per totū vniforme ſequitur ꝙ nō magis franget ſup vna parte q̄ʒ ſup alia:ergo ſi frangeret:frangeret ſuper quālibet partem qua fractione facta:queritur vtrū relinquant partes diuiſibiles vel indiuiſibiles:ſi dicat ꝙ indiuiſibiles:tunc tale ꝯtinuum nō erat diuiſibile in ſemp diuiſibilia.Si autem diuiſibiles:tunc tale vitrū nō eſt fractum ſm quālibet eius partē.

¶6° nam capiatur aliqua portio vitrea circularis ꝛ ſupponat alicui multuʒ graui.ſicut turri:ꝛ ponat ſup aliqđ planū bene durum:tunc cum quelibet pars illius portionis ſit circularis:ꝛ ſi nō quelibet illaꝝ partiū diuidetur:ſequit ꝙ aliqua illaꝝ tenebit illā turrim ſurſuʒ:ꝛ nō tanget planū iſerius:quod videt incōueniens.¶7° naʒ ſit aliqua portio ignis vbi eſt centrū terre:tūc certū eſt ꝙ illa nō quieſcet ibi cum ſit extra locum nālē:ergo mouebitur ſurſum:ꝛ cū3 nō ſit maior ratio quare mouebitur verſus vnū punctū q̄ʒ verſus aliuʒ:ſequit ꝙ partes eius diuidunt adinuicē ꝛ vna mouebitur verſus vnuʒ punctum celi.ꝛ alia verſus aliū ꝛ cū3 infinita ſint puncta concaui orbis celi:ſequit ꝙ hoc diuidetur in īfinitas partes: ꝛ nō amplius videt poſſe diuidi:ꝛ ſic nō eſſet diuiſibile in ſemp diuiſibilia.¶8° capiat aliqua terra pura poſt q̄ʒ partes illius terre nullā habent tenacitatē tenentē adinuicem:ꝓpter hoc ꝙ tenacitas ꝛ tenētia partiū adinuicē cauſat ex humiditate:qua caret terra pura:ſequit quālibet partem terre cadere ꝛ ſeparari ab alia:qua ſeparatione facta:querit vtrū aliqua illaruʒ partiū:ſit diuiſibilis: vel indiuiſibilis:ſi idiuiſibilis:ꝯtinuū nō erat diuiſibile in ſemp diuiſibilia:ſi diuiſibile nō quelibet pars cecidit: nec diuiſa ab alia:quod eſt contra caſum. Tex.cō.1.

In oppoſitum vult Ar.in iſto ſexto.¶In iſta qōne primo videdū eſt de queſito.2° videndū eſt an ꝯtinuū ſit cōpoſitū ex idiuiſibilibus infinitis poſt q̄ʒ viſum eſt ꝙ nō ex finitis.

Quantum ad primū ſciendum eſt ꝙ in ꝓpoſito nō intelligimus de diuiſione que ſit per talem ſeparationē partiū abinuiceʒ.ſed de diuiſione que ſit per ſignationē anime partiū extra inuicem. Tunc ſit prima concluſio.Quodlibet continuū eſt diuiſibile in partes quarum quelibet eſt vlterius diuiſibilis:probat: vnuʒ quodq3 eſt diuiſibile in ea ex quibus cōponit:ſed quodlibet continuū cōponit ex partibus diuiſibilibus: ergo.maior eſt nota:minor patet ex eo ꝙ continuū non componit ex indiuiſibilibus ſaltē finitis in numero: vt oſtenſum eſt in alia qōne:ꝛ ideo opʒ quālibet partē aliquotam ꝯtinui eſſe diuiſibilem.¶Et confirmat minor: pro quo ſupponit ꝙ cuiuſlibet totius ad ſuam partem eſt proportio finita.¶2° ꝙ diuiſibilis ad idiuiſibile nulla eſt proportio finita.ĩ)is duobꝰ ſuppoſitis cum quodlibet concauū ſit quoddā totum diuiſibile ſequit ꝙ ipſius ad quālibet ſui partem integralē eſt ꝓportio finita:ꝛ per ꝯñs eius quelibet pars itegralis:ex qua cōponit:eſt diuiſibilis poſt q̄ʒ diuiſibilis ad idiuiſibile nulla eſt proportio ꝛc̄.¶2° concluſio poſito per imaginationeʒ ꝙ in infinitas partes continuum eſſet diuiſum adhuc infinite remanerent partes indiuiſe:ꝛ adhuc diuiſibiles:patet hoc ſi per imaginationem in prima parte proportionali alicuius hore aliqđ ꝯtinuū diuidat in duas medietates ſ.a.ꝛ b.ꝛ in ſecūda parte proportionali eiuſdē hore.a.nō diuidat.ſed.b.in duas medietates.ſ.c.ꝛ.d.ꝛ in tertia parte ꝓportionali.c.non diuidat:ſed.d.ꝛ ſic in īfinitū: in fine hore continuū eſſet diuiſum in īfinitas partes.ꝛ adhuc eſſent infinite nō diuiſe:ſed diuiſibiles.ſ.a.c.e.ꝛc̄.¶3° cōcluſio nō eſt poſſibile ꝯtinuum eſſe diuiſuʒ tantū quantum pōt diuidi:probat ex quo eſt cōpoſitum ex ſemper diuiſibilibus nunq̄ʒ per aliquam diuiſionem deueniet ad aliquas partes:quin vlterius ſint diuiſibiles.¶2° ſi eſſet poſſibile continuū eē diuiſum:tantū quantū poteſt diuidi:tunc querit tali diuiſione facta vel remanerēt diuiſibilia:vel idiuiſibilia:ſi remanerent diuiſibilia ſequitur nō eſſe continuum tantuʒ diuiſum quantum poteſt diuidi.Si remaneret idiuiſibilia ſequitur ꝙ ex illis illud ꝯtinuū diuiſuʒ erat cōpoſitū:qđ ē ꝯ dicta ī pcedēti qōne.

Quantum ad ſecundū ſciendū eſt ꝙ rationes Ar.ꝛ rationes que facte ſunt preter

illam qua probatur non eſſe talia indiuiſibilia nõ ſufficienter probantur continuum non eſſe compoſitũ ex indiuiſibilibus infinitis: vnde ſi quis vellet ponere continuum eſſe compoſitũ ex indiuiſibilibus infinitis bene cõcederet ꝙ indiuiſibile additum indiuiſibili nõ faceret maius: ⁊ ſimiliter quotquot indiuiſibilia ponunt̃ finita nõ facerent extenſionẽ: ſimiliter qui ſic vellet ponere diceret ꝙ indiuiſibilia: vt puncta in linea nec ſe haberent cõſequenter: nec ꝯtigue: nec continue: ſed inter quecũqȝ eſſent infinita media: ⁊ quãuis continuũ componeret̃ ex punctis tamẽ nõ oportet eſſe proportionẽ finitã totius ad ſuam partem .ſ. punctũ: quia nõ oportet eſſe proportionem finitã totius ad ſuã partẽ nõ aliquotã: ſed bene ad ſuam partem aliquotam. modo cum continuũ cõponeretur ex indiuiſibilibus infinitis: nullum indiuiſibile eſſet pars aliquota ꝯtinui. Et poſſet imaginari in ſimili: nam tempus infinitum componit̃ ex diebus ĩfinitis ad quarum tamen nullã habet proportionẽ finitã: ſed ad quãlibet earum ſe habet recte: ſicut diuiſibile ad indiuiſibile: ſed in hoc eſt differentia in iſto: ⁊ in noſtro propoſito ꝙ illi dies ſe habent continue vel contigue vel conſequenter in tempore infinito: ſed ſic non eſſet de indiuiſibilibus in continuo ⁊c̃.

Ad rationes principales. ad primam dico ꝙ non intelligendum eſt ꝙ continuum ſit diuiſibile in ſemper diuiſibilia: ſed in ſemper .i. que non tantum poſſunt diuidi quin partes earum ſint diuiſibiles. ℂ Secunda ⁊ tertia que ſunt rationes zenonis ſolute ſunt circa literam. ℂ Ad quartam ſi continuum eſt diuiſibile in ſemper diuiſibilia ponatur ꝙ ſit diuiſũ in omnia in que poſſet diuidi: dico ꝙ impoſitio non debet admitti: ex quo eſt impoſſibilis: vt dicit concluſio. ℂ Ad quintam dico ꝙ ſi iam eſſet aliquod tale vas vt vitreum vniforme per totum: non eſſet poſſibile propter motum celi ⁊ actiones diuerſas eius in iſtis inferioribus illud vas manere ſic vniforme per tempus: ⁊ ſm̃ hoc ſoluitur ratio: nam ſtatim quum illud vas eſt difforme ratio eſt quare magis frangitur ſm̃ vnam partes q̃ȝ ſm̃ aliam. Sed ſi illud vas maneret vniforme tunc poteſt dici ꝙ aqua interius non congelaretur: nec illud vas frangeretur: quãuis aqua in alio vaſe ⁊ multo fortiori difformi bene cõgelaretur: ⁊ illud vas frangeretur. ℂ Ad ſextam dico ꝙ quũ aliqua portio vitrea circularis erigeretur ſup aliquo plano ſub turri noſtre domine: ſic ꝙ illud planũ eſſet corda illius portionis circularis: tunc illud vitrum frangeretur: ſed non ſm̃ quamlibet eius partem: ⁊ vlterius cõcedo nõ eſſe incõueniens ibi manere multas paruas portiones circulares non fractas ſuſtinentes illud graue ne ſiat imediatum illi plano ſuppoſito illis portionib⁹ vitreis circularib⁹. ℂ Ad ſeptimã dico ꝙ ſi in centro terre eſſet aliqua portio ignis dũmodo medium eius eſſet medium mundi quieſceret in medio mundi naturaliter: quia quare flamma aſcendit ⁊ mouetur ad ſperam ſuam eſt: vt ſiat pars alicuius: cuius medium eſt mediũ mundi: vnde debetis ſcire ꝙ ſi celum eſſet graue nõ propter hoc deſcenderet poſtq̃ȝ medium eius eſt medium mundi. Similiter ſi totalis terra nõ eſſet ſolida: ſed eſſet inferius cõcaua. Sic tñ ꝙ mediũ eius eſſet mediũ mundi eque naturaliter quieſceret ſicut modo: ⁊ ideo ſi eſſet aliquis ignis in medio mũdi: cuius mediũ eẽt mediũ mundi nõ aſcẽderet: ſȝ bene ibi quieſceret: ſed ſi eẽt ex vna parte centri tũc moueret̃ ad partẽ celi propinquiorẽ ſibi. ℂ Ad vltimũ põt dici ꝙ nullũ eſt de facto ꝯtinuũ qꝺ ſit oĩo ſine humiditate ⁊ tenacitate prĩũ adinuicẽ: vel aliter põt dici ꝙ ſi eẽt aliqꝺ tale: tũc tale nõ eſſet continuũ ꝯtinuitate in quantũ ꝯtinuitas eſt idẽ qꝺ tenacitas: nihilominus hoc bene eſt ꝯtinuũ que eſt idẽ quod imediatio partium: quare ⁊c̃.

ℂ Tex. cõmẽti. xxxij.

ℂ Amplius autem quieſcere quidẽ dicimus ⁊c. Qõ. iij.

Queritur ꝯſiter tertio vtrũ indiuiſibile poſſit moueri: ⁊ arguit̃ ꝙ ſic: intellectus: vt videtur eſt indiuiſibilis: ⁊ tñ põt moueri motu alterationis quia aliqñ mouet̃ de vitijs ad virtutes: de vna opinione ad aliam: ⁊ ab obiecto extra mouente ipſũ cauſante in ipſo ſpẽm intelligibilẽ. ℂ 2° probat̃ ꝙ indiuiſibile poſſit moueri localiter: nam motis nobis mouent̃ oĩa que in nobis ſunt: ergo motis localiter nobis intellectus videt̃ qui in nobis eſt mouetur localiter: ſimiliter ſi puncta eẽnt in ꝯtinuo ipſo moto localiter illa puncta mouerent̃ localiter. ℂ 3° idiuiſibile poteſt quieſcere: ergo idiuiſibile põt moueri: ꝯñia tenet ex eo ꝙ quies ⁊ motus ſunt ꝑuatiue oppoſita que habent fieri circa idem ſucceſſiue: antecedens pȝ quia indiuiſibile poteſt ſe habere ſimiliter ſm̃ prius ⁊ poſterius: ergo indiuiſibile poteſt quieſcere: ꝯñia tenet per deſcriptionem quietis: antecedens patet de intellectu noſtro. ℂ 4° indiuiſibile eſt in loco: ḡ põt moueri localiter: ꝯñia tenet de ſe: antecedens ꝓbatur: quia indiuiſibile eſt in loco ſaltem diffinitiue: ergo ⁊c̃.

In oppoſitum eſt Ariſtoteles i iſto ſexto dicens: oẽ mobile per ſe eſt diuiſibile. ℂ In iſta queſtione primo diſtinguendum ẽ de idiuiſibili. Deinde reſpondendum eſt ad queſtionẽ. Tex. co. 32.

Quantum ad primum ſciendum ꝙ indiuiſibile capitur dupliciter vno mõ habẽs poſitionem in continuo: ⁊ non exiſtens totum in toto: ⁊ totum in qualibet parte cõtinui ſicut ſolet imaginari de punctis ⁊ lineis. ℂ Scḋo ſolet imaginari ſiue capi indiuiſibile nõ habens poſitionem in continuo ſed ꝙ ſit totum in toto: ⁊ totum in qualibet parte ſicut intellect⁹ humanus. ℂ Deinde ſupponendum eſt hic qd ſit moueri per ſe ⁊ quid moueri per accidens: vnde illud dicit̃ moueri per ſe: quod non mouet̃ ad motum alterius in quo eſt: ⁊ tamen mouetur. Moueri per accidens eſt quando aliquid mouetur ad motũ vlterius in quo eſt ⁊c̃.

Quantũ ad ſecundũ ſit iſta prima cõcluſio ſm̃ Ar. indiuiſibile nõ poteſt per ſe moueri localiter: probatur: nam omne qꝺ per ſe mouet̃ localiter partim eſt in termino a quo: ⁊ partim in termino ad quem ſed indiuiſibile non poteſt eſſe partim in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ: ergo indiuiſibile nõ poteſt moueri per ſe localiter: minor eſt nota de ſe: ex eo ꝙ indiuiſibile nõ habet ptes: ſed maior probat̃: nã illud qꝺ mouet̃: vel perfecte eſt in termino a quo: vel in termino ad quem. vel imperfecte eſt in vtroqȝ eoꝝ ſic ꝙ partim ſit in vno ⁊ partim in alio. Si vltimũ habet̃ propoſitũ: nõ poteſt dici primũ: nam quãdo pfecte ẽ in termino a quo nõ mouet̃ licet bene incipiat moueri: ſimiliter quum perfecte eſt in termino ad quem non mouet̃ ſed deſinit moueri. Relinquit̃ ergo ꝙ omne qꝺ mouet̃: partiȝ eſt i termino a quo. ⁊ ptim in termino ad quẽ. ſcḋo omne qꝺ mouetur localiter prius pertranſit minus ſpaciũ q̃ȝ ſibi equale: patet hoc: nã omne qꝺ ptranſit ſpaciũ ſibi equale pertranſit illud in tempore: ergo in pte illius temporis pertranſit minus: ſequit̃ ꝙ omne qꝺ mouet̃ prius pertrãſit ſpacium min⁹ q̃ȝ ſpaciũ ſibi equale. ſi ergo idiuiſibile mouetur localiter ꝑus ptranſit ſpaciũ minus q̃ȝ equale: cũ aũt ſpaciũ equale ſit indiuiſibile: ſequit̃ ꝙ prius ptranſit ſpaciũ minus q̃ȝ indiuiſibile: ⁊ ſic eſſet dare minus indiuiſibili. ℂ Tertia concluſio indiuiſibile non poteſt moueri motu recto. ſ. ſurſũ vel deorſum: ⁊ hoc per ſe ꝓbat̃: nã poſito

nam poſito ꝙ eſſet aliquod indiuiſibile ſurſum qḋ eſſet graue illud non caperet ſub ſe mediū alicuius latitudinis: ⁊ per conſequens nihil ſibi reſiſteret: ⁊ ſic ſubito trāſiret illud medium: ⁊ per conſequens non moueretur ex eo ꝙ nullus motus ſit ſubito: hoc quantum ad motum localem: quantū ad motum alterationis primo ſciendū eſt ꝙ duplices ſunt qualitates: quedaꝫ ſunt qualitates ſpūales ⁊ inextenſe ſicut ſunt ſpēs intelligibiles in intellectu. quedam autem ſunt qualitates corporee extenſe ſicut ſunt albedo ⁊ nigredo. Tunc ſit prima concluſio qḋ indiuiſibile non poteſt moueri motu alterationis quantuꝫ ad qualitates corporeas: ⁊ extenſas: pꝫ hoc de indiuiſibili non hñte poſitionē in ꝯtinuo: tale. n. non pōt albefieri: nec calefieri: ſimilr probatur de indiuiſibili hñte poſitionē in ꝯtinuo: ꝗd de punctis pmo: nam talia nō ſunt in reꝝ nā: nec poſſunt eē: ⁊ etiā ſi eſſent non poſſent alterari: probaꝰ: qꝛ non hērent reſiſtentiā: probaꝰ: nā ipſis exiſtentibus ſi hērent reſiſtentiā: ſequereꝰ ꝙ in linea eſſet reſiſtentia infinita: ⁊ in quolibet ꝯtinuo. probaꝰ ꝯñia ex eo ꝙ infinita ſunt pūcta in linea: quoꝝ quodlibet haberet reſiſtentiā. ¶ 2ª ꝯcluſio indiuiſibile quod dr̄ non habere poſitionē in continuo bene pōt alterari quantū ad qualitates ſpūales ⁊ inextenſas: ⁊ hoc probauit pma ratio: ⁊ hoc de motu alterationis. Deinde quantū ad motum augmētatiōis ſit iſta ꝯcluſio ꝙ indiuiſibilia nō poſſunt augmētari: nec diminui ſemp intelligendo per ſe: pꝫ: nā omne tale quod eſt per ſe augmētabile: vel diminuibile eſt diuiſibile. Deinde quantū ad motū per accidēs ſit prima ꝯcluſio: indiuiſibile quod imaginaꝰ habere poſitionem in ꝯtinuo non eſt mobile per accidens: pꝫ qꝛ nō eſt nec pōt eē ſicut pobabaꝰ pmo: nihilominus ſi eſſet bene moueretꝰ per accidens. ¶ 2ª ꝯcluſio. Indiuiſibile qḋ imaginaꝰ non habere poſitionē ꝯtinuo modo quo dictum eſt bene pōt moueri per accidēs: quia pōt moueri ad motū corporis in quo eſt modo quo dictum eſt: bene pōt moueri per accidens: qꝛ pōt moueri ad motum corporis in quo eſt: quale indiuiſibile poniꝰ intellectus noſter. ¶ Sed quantū ad augmētationē ſciendū ē ꝙ aliqd dr̄ augeri per accidens: quia aliquod in quo eſt factum: eſt maius lꝫ ipſum non ſic factum maius licꝫ bene informet corpus maius: ⁊ iſto modo intellectus noſter dr̄ augeri per accidens ſm augmētationē corporis in quo eſt. ¶ Alio modo dr̄ augeri per accidens: non qꝛ ſolū in qōne ſit auctum: ſed ipmmet. lꝫ ꝯcomitatiue ad augmentationeꝫ illius in quo eſt ſicut albedo in ſorte dr̄ aucta per accidens ſorte augmentato: quare ⁊c̄.

Ad rōnes pncipales. prima eſt pro vna ꝯcluſiōe: ſcḋa pbat ꝙ indiuiſibile pōt moueri per accidens. ¶ Ad tertiā nego ꝙ indiuiſibile per ſe pōt quieſcere: dico ꝙ ad hoc ꝙ aliquid per ſe quieſcat: nō ſufficit ꝙ ſimilr ſe habeat ſꝫ prius ⁊ poſterius: ſed etiam requiriꝰ ꝙ ſit aptum natū per ſe diſſimilr ſe habere ſm prius ⁊ poſterius: modo hoc non pōt verificari de indiuiſibili. ¶ Ad quartā dico ꝙ ad hoc ꝙ aliquid moueaꝰ per ſe localr non ſufficit ꝙ ſit in loco diffinitiue: ſed requiritur ꝙ ſit in loco circūſcriptiue ꝗuis ſic dicat Ar. ſicut dictū eſt: tñ ſm fidē ⁊ veritatē tenendū eſt ꝙ indiuiſibile ſicut angelus poteſt per ſe moueri localiter.

¶ Tex. cōmēti. ij.

¶ Quoniam aūt oīs magnitudo in magnitudinē diuiſibilis ⁊c. Cō. iiij.

Queritur quarto vtꝝ velocitas in motu locali attendaꝰ penes tantum ſpacium ptranſitum: ⁊ videꝰ primo ꝙ non: nam ſi ſic ſequereꝰ ꝙ ſi duo mobilia in eadem hora mouerenꝰ quoꝝ vnuꝫ ptranſiret maius ſpacium ꝗꝫ aliud: ꝙ illud quod ptranſiret maius ſpacium: velocius moueretꝰ: ꝯñs eſt falſum: ꝯñia tenet de ſe: falſitas ꝯñtis declaraꝰ: nam poſito ꝙ ſor. ⁊ Plato in eodem inſtanti incipiāt moueri a pariſius verſus Romā ⁊ moueanꝰ vniformiter in eodem tpe veniant Romam: tunc claꝝ eſt ꝙ ſortes ⁊ Plato ſunt eque velociter moti: ⁊ tamē ſuppoſito ꝙ ſor. ſit in duplo ſpiſſior Platone: ipſe maius ſpacium ptranſit. ergo vr̄ ꝙ ex ptranſitiōe maioris ſpacij in eodē tēpore nō debeat argui aliquod velocius moueri. ¶ Scḋo arguitur rōne Zenonis: naꝫ poſito ꝙ. a. b. mobilia moueanꝰ ſup. c. d. magnitudinibus. a. ſuper. c. b ſuper. d. ⁊ ſit taliter ꝙ magnitudo. c. ſit dupla ad magnitudinem. d. Ulterius cum hoc ponatur ꝙ magnitudo. c. ꝯ moueaꝰ tanta velocitate quāta moueꝰ. a. magnitudo autem. d. quieſcit: ⁊ ſint. a. b. potētie equales ⁊ moueanꝰ. a. ⁊ b. potentie equales ⁊ reſiſtentie earū ſint equales ⁊ moueanꝰ ſm totalem conatū eoꝝ in tali reſiſtentia: tunc. a. ⁊ b. mouenꝰ eque velociter ⁊ ex eiſdem proportionibꝰ potētie mouentis ad ſuam reſiſtentiam ⁊ tamen. a. duplum ſpaciū ptranſit ad ſpaciū pertranſitum ab. b. pp̄ hꝰ ꝙ magnitudo. c. dupla eſt ad magnitudinem. d. ⁊ contra mouetur tanta velocitate quāta mouetur. a. ¶ Itēꝫ ſit vnū lignum longum inter duos parietes ⁊ vnum lignū breue quoꝝ quodlibet ſm vnuꝫ eius extremū tangit vnuꝫ de ipis parietibus ⁊ incipiant moueri: ⁊ moueanꝰ taliter ꝙ eque cito ſm aliā extrema eoꝝ tāgant aliū parietē: tūc iſta duo ligna trāſeunt equale ſpaciū: qꝛ ſpaciū īterceptū īter duos parietes: ⁊ tñ clarū eſt ꝙ lignū breue velocius moueꝰ. ¶ 4° poſito ꝙ ſint duo grauia i ꝯcauo orbis lune: que grauia debeāt deſcēdere ⁊ deſcēdant vnū p arcuꝫ ⁊ aliud per cordā. ⁊ ambo eque cito veniāt ad medium mūdi: tūc claꝝ eſt ꝙ iſta ptrāſeunt ſpacia ineq̄lia in eodē tpe: ⁊ tñ eque velociter mouenꝰ: qḋ pbaꝰ ſic eque velociter deſcēdūt: ꝗ eque velociter mouenꝰ: ꝯñia videꝰ tenere: ⁊ antecedens probaꝰ: eque cito veniūt deſurſuꝫ ad deorſum: quia in pn° motus erant eque ſurſuꝫ: ⁊ in fine motus ſunt eque deorſum ⁊c̄.

In oppoſitum vult Ar. in iſto 6° vbi deſcribit motū velocē: dicit. n. velocius moueri qḋ in minori vel equali tpe plus ptrāſit de ſpatio: ꝗ vr̄ ꝙ velocitas ſit capienda penes tantū ſpatiuꝫ in tāto vel tanto tpe ptranſitū. ¶ In iſta qōne p° aliqua ſunt notanda: 2° ponende ſunt ꝯnes. Tex. cō. 2.

Quantum ad primū notandū eſt ꝙ velocitateꝫ attendi penes aliqḋ: nō eſt aliud ꝗꝫ velocitatē mēſurari ⁊ cognoſci per illud recte ſicut p vlnā mēſuramus pannū: ⁊ cognoſcimꝰ quātitatē eiꝰ. ¶ 2° ſciendū eſt ꝙ mēſura dꝫ eē inuariabilis: vñ ſi vlna mō eſſet longior ⁊ cras breuior: ⁊ poſt cras iterū longior: tūc non poſſemꝰ bñ p eā menſurare ita opꝫ eē ſilr de illo p qḋ dꝫ menſurari velocitas. ¶ 3° notādū eſt ꝙ velocitas pōt attendi vel cognoſci penes aliquid tanꝗꝫ penes cām: vel tanꝗꝫ penes effectū: penes cām ſicut penes proportioneꝫ poᵉ mouētis ad ſuā reſiſtētiā: vñ illā velocitatē dicimꝰ eē maiorē que ꝓuenit ex maiori ꝓportione poᵉ mouentis ad ſuā reſiſtētiā ⁊ illā dicimꝰ eē duplā ad aliā que ꝓuenit ex dupla ꝓportione ad ꝓportionē aliaꝫ: ex qua ꝓuenit alia. Modo aūt volo dicere penes qḋ attēdaꝰ tanꝗꝫ penes cām: ſed de hoc diceꝰ in. 7°. ſed mō volo dicere penes quid attenditur tanꝗꝫ penes effectum: ⁊ primo quo ad motū localē: quoꝝ vnus eſt rectus ⁊ alius circularis.

Quantum ad 2m. ſ. de motu locali recto ſit iſta ꝯ gñalis: motui recto ⁊ motui circulari ꝙ velocitas motꝰ localis attendiꝰ penes ſpatium ptranſitū: nō abſolute: ſꝫ in ordine ad tpꝰ: pbaꝰ per diffinitionē velocitatis motꝰ: poſitā ab Ar. in iſto 6°. ¶ 2ª ꝯcluſio velocitas in motu locali recto nō attendiꝰ penes ſpatiū corporale pertranſitū in tāto: vel tanto tpe: ꝓbaꝰ

per primã rõnẽ ante oppoſitũ. ¶ Et cõfirmat: nam ſic ſequeret ꝙ in deſcẽſu alicuius grauis illud graue moueretur in duplo velocius ſua medietate: ꝯñs eſt falſum: falſitas pꝫ ex eo ꝙ in tali motu ſemꝑ pars mouet ita velociter ſicut totũ: ꝯñia ꝓbat: nam totũ ꝑtranſit dupluꝫ ſpacium corporale ad ſpaciũ ꝑtranſitũ a ſua medietate: ergo ſi velocitas attendit penes ſpaciũ corporale ꝑtranſitum ſequit qḋ dictuꝫ eſt. ¶ 3ª ꝯcluſio: velocitas in motu recto nõ attendit penes ſpaciũ ſupficiale ꝑtranſitũ in tanto vel in tanto tpe ꝓbat ſicut ꝓcedens. ¶ 4ª cõcluſio velocitas in motu recto attẽdit penes ſpacium lineale in tanto: vel in tanto tempore ꝑtranſitũ: probat: nam attendit penes ſpacium per primã ꝯnem: ⁊ nõ penes ſpacium corporale per ſecundã ꝯnem: nec penes ſpacium ſupficialeꝫ: per tertiã. ergo relinquit ꝙ penes ſpaciũ lineale: ꝯñia tenet ex eo ꝙ oẽ ſpaciuꝫ eſt corporale vel ſupficiale: vel lineale. ¶ 5ª concluſio velocitas in motu locali recto nõ attendit penes ſpacium lineale deſcriptũ a puncto corporis moti velociſſime moto: probat: nam poſito ꝙ ſor. ⁊ plato currerent eque cito de vno termino ad alium terminum: ⁊ ante finem ſor. extenderet brachiũ tunc nõ ꝓpter hoc ſor. moueretur velocius platone lꝫ aliquis punct⁹ ſortis ſit velocior motus aliquo puncto platonis. ¶ 6ª concluſio velocitas in motu locali recto nõ attendit penes ſpaciuꝫ lineale totale inter terminũ a quo: ⁊ terminũ ad quẽ interceptum: ꝓbat per rõnem ante oppoſitũ de ligno longo ⁊ breui. ¶ 7ª ꝯcluſio velocitas in motu locali recto attenditur penes ſpaciuꝫ lineale maximũ deſcriptũ a puncto medio ſeu centrali vel ſibi equiualenti corporis moti ꝓbatur. nam attendat penes ſpacium lineale per quartaꝫ ꝯnem: ſed nõ attendit penes ſpaciũ lineale deſcriptum a puncto velociſſime moto per quintam ꝯnem: nec penes lineale interceptũ inter terminũ a quo ⁊ terminũ ad quẽ per ſextã ꝯnẽ: ergo attendit penes ſpaciũ maximũ lineale ⁊c. ꝯñia tenet a ſufficienti diuiſione: igitur ⁊c.

Ad rõnes principales. prima vadit pro quinta ꝯne. ſ. ꝙ nõ attendit penes ſpacium corporale. ¶ Ad 2m de ſpacio ꝯ moto dico ꝙ velocitas attendit penes ſpacium lineale deſcriptũ a mobili deducto motu alicuius alterius: ex hoc pꝫ qualiter ratio Zenonis nõ ꝓcedit in oppoſitũ: ⁊ ſi ſpaciũ ꝯtra mouet: tũc velocitas mobilis dꝫ capi penes ſpaciũ imaginatuꝫ: qḋ mobile deſcriberet: ſi ſpaciũ nõ ꝯtra moueret. ¶ Ad 3m illa vadit pro ſexta ꝯne. ¶ Ad 4m dico ꝙ talia duo grauia in eque velociter mouent: quoꝝ vnũ in eodẽ tpe pertranſit arcũ: ⁊ aliud cordã eius: nihilominus bñ eque velociter deſcẽdunt: vnde penes aliud capit velocitas motus abſolute: penes aliud velocitas deſcenſus: vñ velocitas mot⁹ abſolute capit penes ſpaciũ abſolute: ſiue ſit rectum ſiue curuũ. Velocitas aũt deſcẽſus capit ſolũ penes ſpaciũ rectũ inter terminũ a quo: ⁊ terminũ ad quẽ a puncto medio mobilis deſcriptũ vel ſibi equiualenti: ⁊ ideo negãda eſt hec ꝯñia iſta eque velociter deſcendunt: ergo eque velociter mouent. vñ pñt eque velociter deſcẽdere ⁊ ineque velociter moueri: ſicut aliquis circulariter mota pñt ineque velociter moueri: ⁊ tñ eque velociter circuire ſicut videbitur poſt.

Queſtio. v.

Queritur quinto penes quid attẽdat velocitas circularis: ⁊ arguit primo ꝙ nõ attẽdit penes ſpaciũ ꝑtranſitũ in tanto vel in tanto tpe: naꝫ mobile motũ circulariter nullũ ſpaciũ ꝑtranſit ꝯñia tenet: antecedens ꝓbat: ex eo ꝙ mobile motuꝫ circulariter ꝯtinue manet in eodẽ loco. ¶ 2° naꝫ ſi attendit penes aliqḋ ſpaciũ: vel ergo penes ſpaciũ corporale vel ſupficiale vel lineale: nullũ iſtorum poteſt: pimũ ergo non penes ſpaciuꝫ corporale: nec ſupficiale: põt ꝓbari ſicut probatum eſt de motu locali recto: nec penes ſpacium lineale: nã tũc motus circularis eſſet cõparabilis motui recto: ſed ꝯñs eſt falſum: ⁊ falſitas pꝫ per Ar. 7° huius: ⁊ ꝓbat per hoc ꝙ motus rectus ⁊ motus circularis ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ: que aũt ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ nõ ſunt cõparabilia: ꝯñia tenet ex eo ꝙ omne ſpaciũ lineale oĩ ſpacio lineali eſt cõparabile. ¶ 3° ſi penes ſpaciũ hoc maxime videret penes ſpaciũ lineale deſcriptũ a puncto velociſſime moto ipſius mobilis: ſed ꝯñs eſt falſuꝫ: ⁊ ꝯñia tenet: videt ꝙ ſicut motus velociſſimus eſt menſura alioꝝ motuũ ꝙ ita penes ſpaciũ deſcriptũ a pũcto velociſſime moto ipi⁹ mobilis totalis velocitas ipſius mobilis debeat attẽdi poſtq̃ꝫ motus talis pũcti eſt nobis notior: falſitas ꝯñtis ꝓbat: nam ſm hoc ſequeret ꝙ ſi alicui rote in ꝯuexo vnus radius in longuꝫ addat ꝙ ex hoc illa rota debeat in duplo vel in quadruplo velocius moueri ſm ꝙ ille radius eſſet longior ꝓpter hoc qḋ ſm hoc ſpaciuꝫ deſcriptum a puncto illius ꝯuexi eſſet maius ⁊ maius: ⁊ ꝓbat falſitas ex alio: nã ſm hoc ſequeret: ꝙ ſi vnus homo longus: ⁊ vnus homo breuis ꝑtranſiuiſſet equale ſpaciũ ſuper terraꝫ: ꝙ adhuc eſſent inequaliter moti: ꝓbat ꝯñtia: qꝛ hõ longus ſuo capite deſcribit portionẽ circũferentie maioris circuli in aere q̃ꝫ deſcribit caput hominis breuis: ⁊ iſta ratio ſupponit ſpericitatẽ terre. ¶ Quarto ſequit ꝙ ex hoc ꝙ aliqḋ corpus ſpericum ꝯdenſaret: ⁊ fieret minus ꝯtinue fieret tardius: ⁊ tardius lꝫ ꝙ ꝯtinue fieret minus ⁊ minus ꝓpter hoc ꝙ pũctus eius velociſſime motus: qui eſt motus in circunferentia eius ꝯuexa ꝯtinue minus: ⁊ minus ſpaciũ deſcriberet: ⁊ ſic cõſimilr ex rarefactiõe. velocius ⁊ velocius moueret.

In oppoſitũ arguit per deſcriptionẽ velocitatis: nam velocius dr̃ moueri qḋ in equali vel in minori tempore plus ꝑtranſit de ſpacio ẽnu. ꝯ vnus motus circularis ſit velocior alio: hoc videt eſſe ex eo ꝙ in equali vel minori tempore plus ꝑtrãſit de ſpacio: ⁊ ſic velocitatem motus circularis arguim⁹ ex ſpacio ꝑtranſito in tãto: vel in tanto tempore ac ſi per cognitionẽ ſpacij ꝑtranſiti in tanto vel in tanto tempore duceremur in velocitatem motus. ¶ In iſta qõne precedenti videbat de motu locali recto penes quod attendit eius velocitas tanq̃ꝫ penes effectum: nũc videndũ eſt de hꝫ quãtũ ad motũ circularẽ: in quo duo ſunt cõſiderãda .ſ. motus ⁊ circuitus: que lꝫ ſint eadeꝫ res: tamen differũt ſm ꝯnotationem ⁊ rationem. circuitio eniꝫ addit ſuper cõnotationem motus deſcribere angulum circa centruꝫ vel axẽ ſm quem ſit motus: ⁊ ideo bene poſſibile eſt aliqua duo eque velociter circuire inequa: velociter tñ moueri: ⁊ econuerſo. vnde ſignatis duob⁹ punctis. ſ. a. in equinoctiali: ⁊ b. prope polũ: ⁊ a. ⁊ b. eque velociter circuiunt axeꝫ mundi: non tamen eque velociter mouentur: puncta enim circa equinoctialem multo velocius mouent q̃ꝫ puncta circa polum: ⁊ ideo poſſet concedi aliquẽ motum eſſe velociorem alio: ⁊ eundem motum non eſſe velociorem circuitionẽ alio. ¶ Primo ergo videndum eſt penes quid attẽditur velocitas motus ſimpliciter dicta in motu circulari. ¶ Secundo penes quid attẽditur velocitas circuitionis.

Quantum ad primum ſit iſta prima concluſio ꝙ velocitas motus in motu circulari attenditur penes ſpaciuꝫ pertranſitum in tanto vel in tanto tempore ſicut patet per deſcriptionem velocitatis poſitaꝫ ab Ariſtotele 6° huius. ¶ Secunda concluſio ꝙ non attenditur penes ſpacium corporale. ¶ Tertia concluſio ꝙ non attenditur penes ſpacium ſuperficiale: ſic due ꝯcluſiones probantur ſicut probabãtur de motu locali recto. ¶ Quarta concluſio ꝙ attenditur penes ſpacium lineale: probatur: quia attenditur penes ſpaciuꝫ per primam concluſionem ⁊ non penes corporale per ſecundam: nec penes ſuperficiale per tertiam. ergo ⁊c. ꝯñia te

nera ſufficienti diuiſionem:nam omne ſpaciū vel eſt corporale: vel ſupficiale: vel lineale. ¶ Sed tunc eſt dubium ex quo velocitas attendiṫ penes ſpaciuꝫ lineale vtrū penes ſpacium lineale deſcriptum a puncto exiſtente in ↄuexo .i. in circūferentia maximi circuli corporis ſperici vel orbicularis circulariter moti vel in medio: vel vbi. ¶ Circa quod ſunt opiniones. vna opinio imaginaṫ ꝙ ſicut motus vniformiter difformis correſpondet ſuo gradui medio ſic eſt: ꝙ velocitas mot⁹ alterationis vniformiter difformis attendiṫ penes qualitatē vniformē correſpondentē medio gradui qualitatis vniformiter difformis acquiſite per alterationē vniformiter difformē: ꝙ ſic ēt in motu locali vniformiter difformi velocitas mēſuraṫ penes lineā deſcriptā iter puncta vniformiter difformiter mota. vꝫ. quoꝝ vnū mouetur velocius altero: ita ꝙ puncta in ſemidiametro corporis circulariter moti mouenṫ vniformiter difformiter: puncta enim mouenṫ prope centrū tardius: ⁊ remotiora velocius: mō vult iſta opinio ꝙ velocitas motus circularis debeat attendi penes ſpacium lineale deſcriptum a puncto medio ſemidiametri: ita ꝙ ſm hoc hec opinio vult ꝙ ſi eēnt duo corpora ſperica circulariter mota a quib⁹ punctis mediorum ſemidiametrorum in equali tempore equalia ſpacia linealia deſcriberenṫ: ꝙ illa corpora eſſent eque velociter mota. ⁊ iſta opinio eſt ſatis rationalis: verūtñ ſm eaꝫ nō poſſet bene capi velocitas corporis orbicularis propter hoc ꝙ punctus medius ſui diametri eſt extra illud corpus orbicularem: mō nō videṫ ꝙ velocitas motus alicuius corporis debeat menſurari penes aliqd qđ nō eſt in ipſo. Et ideo alij dicunt ꝙ velocitas corporis orbicularis debeat attēdi penes ſpaciū lineale deſcriptuꝫ a puncto medio inter ſupficiem cōcauam ⁊ ſupficiem ↄuexam: ſed ↄtra arguitur: nam ſic ſequereṫ ꝙ ſi fieret ↄdenſatio corporis orbicularis verſus ↄuexum. conuexo non recedente ab eius centro ꝙ ex hoc illud corpus orbiculare moueaṫ velocius: hoc videṫ eſſe incōueniens: pbaṫ ↄñia: nam per talē condenſationē punctus medius inter ↄuexum ⁊ ↄcauū fieret magis diſtans a centro: ⁊ per ↄñs maior circūferentia ſcriberet: ergo ſi penes ſpaciuꝫ lineale ſcriptum a tali puncto medio attendiṫ velocitas ſequiṫ quod dictuꝫ eſt. ¶ Alia opinio cōmunior ⁊ famoſior ponit illam ↄnem ꝙ velocitas mot⁹ circularis vel orbicularis circulariter moti attendiṫ penes ſpaciū lineale deſcriptū a puncto velociſſime moto talis corporis: ⁊ talis punctus eſt in circūferentia vnius maximi circuli illius corporis circularis: vel orbicularis: verbi grã: in celo eſt in equinoctiali: probatur ex eo: ꝙ aliqđ totum moueṫ ita velociter ſicut aliqua eius pars: ideo tanta velocitate moueṫ corpus ſpericum: quanta velocitate mouetur aliqua eius pars. ⁊ ideo penes idem debet attendi velocitas totius ⁊ partis velociſſime mote. ¶ 2° qꝛ mot⁹ puncti velociſſime moti eſt notior: ⁊ ideo bene rōnale eſt ꝙ penes ſpacium deſcriptum tali motu motū ⁊ velocitatem talis corporis menſuramus. ¶ Et confirmaṫ ex quo nō attendiṫ penes ſpaciuꝫ deſcriptū a puncto medio ſemidiametri: nec a puncto medio inter ↄcauum ⁊ conuexum videtur ꝙ penes ſpaciū a puncto exiſtente deſcriptū in ↄuexo: quare ⁊c.

Quantum ad ſecundū dico ꝙ velocitas circuitionis attendiṫ penes angulū deſcriptum circa centruꝫ vel axem corporis moti: circa qđ vel quem fit circuitio: ita ꝙ ſi duo mobilia circuirent aliqđ centrū vel axem: ⁊ in equalibus partibus tēporis equales angulos deſcriberent circa illud centrū vel axem: tūc illa mobilia eque velociter circuirent: ſi aūt deſcriberent inequales angulos circa pdicta in partibus equalibus temporis tunc ineque velociter circuirent: pꝫ cōcluſio. qꝛ aliter. b. punctus ſignatus prope polum nō eque velociter circuiret axem mūdi ſicut punctus. a. ſignatus in equinoctiali. ¶ Ex his ſequitur ꝙ circuitio nullo modo eſt comparabilis motui locali recto: ex eo ꝙ angulus nullo modo eſt comparabilis ſpacio lineali: modo velocitas circuitionis attenditur penes angulum: velocitas autē motus localis recti attenditur penes ſpaciuꝫ lineale: nec velocitas circuitionis eſt comparabilis motui circulari ex eo ꝙ nullo modo angulus eſt comparabilis linee circulari. ergo.

Ad rōnes principales. ad pmā: naꝫ corpus ſpericum puta celum non pertranſit aliquod ſpaciuꝫ dico ꝙ licet punctus eius velociſſime motus nō deſcribat aliquod ſpaciuꝫ verūtamen bene imaginatum: ⁊ hoc ſufficit: ⁊ ideo patet ꝙ velocitas motus circularis attenditur penes ſpacium lineale: verum vel imaginatū deſcriptū a puncto velociſſime moto corporis circulariter moti. ¶ Ad ſecūdā que tangit de compariſione motus videbitur in ſeptimo. ¶ Ad tertiaꝫ nego cōſequentiā ⁊ tamen dicebatur ↄſequens eſſe falſuꝫ: n. go: ⁊ ad probationem: naꝫ ſi alicui rote affigatur vnus radius ⁊c. illa que dicta ſunt: itelligenda ſunt de puncto velociſſime moto corporis perfecte ſperici: vel orbicularis: vel circularis: ⁊ ex hoc patet ad rationem. ¶ Ad quartā concedo ꝙ caput longioris hominis velocius mouetur ꝙ̃ caput hominis breuis: in caſu pdicto: imo caput longioris hominis velocius moueṫ ſuis pedibus ⁊ hoc poſito ꝙ totalis linea compoſita ex lineis quas deſcribunt pedes inclinando nō eſſet longior: nec equalis linee circulari deſcripte in aere a capite. ¶ Ad vltimā ↄcedo conſequens ⁊ conſequentiam.

Queſtio. vj.

Queritur ſexto penes quid attēdatur velocitas i motu augmētationis tanꝙ̃ penes effectū: ⁊ arguiṫ pmo ꝙ penes quantitatē acquiſitaꝫ: ſicut eſt in motu locali: ita videṫ eſſe ſuo modo in motu augmentationis: ſed in motu locali ſic eſt ꝙ velocitas attendiṫ penes ſpaciū pertranſitū: ergo videtur ꝙ in augmentatione debeat attēdi penes quantitatem. ¶ 2° ſimile videṫ eſſe de qualitate acquiſita in motu alterationis ⁊ quantitate: in motu augmentationis: ſed ſic eſt ꝙ velocitas in motu alterationis attenditur penes qualitatē abſolute: ergo videṫ ꝙ etiaꝫ ſic debeat eſſe in motu augmentationis: quare queſtio eſt ⁊c.

In oppoſitum arguitur: naꝫ ſi penes quātitatem acquiſitā abſolute ſequeretur ꝙ illa que equales quantitates in equalibus partibus temporis acquirerent: eque velociter augerentur: ↄſequens eſt falſum: falſitas probaṫ: naꝫ poſito ꝙ in eodē tempore vni herbe parue acquiratur preciſe quantitas bipedalis: ⁊ vni magne arbori ſimiliter: tūc licet illis duabus augmentationibus equales quātitates ſunt acquiſite: non tamen eque veloces: ꝓpter hoc ꝙ vna eſt ſenſibilis. ſ. augmētatio vnius parue herbe: ⁊ alia forte inſenſibilis: ſcilicet augmentatio magne arboris: ⁊ etiaꝫ ex cōmuni modo loquendi in caſu predicto illa parua herba dicitur velocius moueri ꝙ̃ illa magna arbor. ¶ In iſta queſtione videndum eſt pmo de velocitate motus augmentationis penes quid attenditur. ¶ 2° de velocitate alterationis de quo tangebatur in argumento.

Quantum ad pmū ſciendum ꝙ in motu augmentationis: verbi gratia: in rarefactione conſideranda ſunt duo: ſcilicet motus localis ⁊ maioratio: vnde rarefactio nō poteſt fieri ſine motu locali: ⁊ igitur in rarefactione ⁊ augmentatione proprie dicta plus conſideratur ꝙ̃ motus localis: inde eſt ꝙ nō penes ideꝫ attēditur velocitas mot⁹ localis ⁊ motus aug-

mentationis. ¶ Et tunc ſit prima cõcluſio velocitas motus augmentationis nõ attenditur penes quantitatem acquiſitam abſolute: probatur: primo per rationem factam ante oppoſitum. ¶ 2° ſi oppoſitũ concluſionis eſſet verum ſequeretur ꝙ quodlibet totum augeretur velocius q̃ aliqua eius pars: probatur conſequentia: quia quñ aliquid augetur maior quãtitas acquiritur toti q̃ alicui eius parti: ſi ergo velocitas attenditur penes quãtitatez acquiſitaz abſolute ſequitur quod dictũ eſt. ¶ 3° ſequeretur ꝙ non poſſet eſſe aliqua augmentatio vniformis quo ad partes ſubiecti: hoc videt inconueniens: probatur ꝯſequentia: nam ex quo velocitas augmẽtationis attenderet penes per quãtitatẽ acquiſitam abſolute: ⁊ cũ in omni augmẽtatione plus acquirit toti q̃ alicui eius parti: ſequitur ꝙ in augmentatione velocius mouet totum q̃ aliqua eius pars: ⁊ ſic omnis augmentatio eſſet difformis quo ad partes ſubiecti ⁊c̃. ¶ Secũda cõcluſio ꝯtra heſbri ⁊ ſuos ſequaces: velocitas augmentationis nõ attendit penes proportionẽ quantitatis acquiſite ad quantitatez preexiſtentẽ: nam ſic ſequeretur ꝙ eſſent due augmẽtationes quarũ vna nec eſſet velocior nec tardior alia: nec eque velox: probatur ꝯſequentia: nam poſito ꝙ a. corpus pedale augeat in hora: ſic ꝙ ſiat in fine hore bipedale ita ꝙ acquiſituz ſit equale preexiſtenti ⁊ b. corpus ſit ſimiliter pedale ⁊ augeatur in eadez hora: ſic ꝙ in fine hore ſit tripedale: tunc in augmẽtatione ipſius. a. eſt proportio equalis qãtitatis acquiſite ad quantitatem preexiſtentem: ſed in augmentatione ipſius. b. eſt proportio maioris inequalitatis: ſcilicet dupla quantitatis acquiſite ad preexiſtentez: modo ſi velocitates augmentationũ ſic ſe habent adinuicem ſicut propportiones acquiſitorũ ad preexiſtentia: ⁊ cum in augmentatione ipſius. a. proportionis acquiſiti ad preexiſtens nulla ſit proportio ad proportionem acquiſiti ad preexiſtens in augmentatione ipſius. b. cum proportionum equalitatis ad proportionem inequalitatis nulla ſit proportio: ſequitur velocitatuz predictarũ augmentationũ nullaz eſſe proportionem adinuicez: quod erat probandũ. ¶ Tertia concluſio velocitas in motu augmentationis attendit penes proportionem compoſiti ex preexiſtenti ⁊ acquiſito ad preexiſtens ſolum: verbi gratia: ſi. a. pedali acquireretur pedale in hora. ⁊ b. pedali duo pedalia: tunc in augmẽtatione ipſius. a. proportio compoſita ex preexiſtenti ⁊ acquiſito ad preexiſtens ſolũ eſſet dupla: ſed in augmentatione ipſius. b proportio compoſita ex preexiſtenti ⁊ acquiſito ad preexiſtens ſoluz eſſet tripla: modo in qua proportione tripla excedit duplam in eadem proportione augmentatio ipſius. b. eſſet velocior augmentatione ipſius. a. cum ergo proportio tripla excedat proportionem duplam vna ſexquialtera. b. eſſet in ſexquialtera velocius augmentatum q̃ ipſum. a. probatur conſequentia: naz velocitas augmentationis vel attenditur penes quãtitatem acquiſitam abſolute: vel penes proportionez acquiſiti ad preexiſtens: vel penes proportionem compoſiti ex preexiſtenti: ⁊ acquiſiti ad preexiſtens ſolum: non primum per primam concluſionem: nec ſm per ſecundam: ergo tertium per tertiaz. ¶ Ex iſta concluſione ſequitur: ꝙ ſi aliqua augmentatio debet eſſe vniformis oportet motum localem punctoruz ſine quo non poteſt fieri: eſſe difformez ita ꝙ ſi rarefactio alicuius corporis debet eſſe vniformis oportet quodlibet punctum illius corporis intendere motũ ſuũ localem: patet hoc ſi. a. pedale debet rareſieri vniformiter in hora: ⁊ ſi ḡ in pͣ medietate illius hore acquirat ſibi pedale: oportet punctuz eius extremũ motu locali pertranſire ſpacium pedale: poſtq̃ ergo factum eſt bipedale: ſi in ſecunda medietate illius hore debet eſſe rarefactio ita velox ſicut in prima medietate hore: oportet ꝙ in illa medietate tantum acquirat ꝙ cõpoſiti ex acquiſito ⁊ preexiſtenti ſcilicet duobus pedalibꝰ ſit talis proportio ad preexiſtens qualis erat in pͥma ꝓpter quod oportet ꝙ in ſecunda medietate hore acquirantur duo pedalia ad duo preexiſtentia: ⁊ hoc non poteſt fieri niſi punctus extremus rarefactibilis pertranſiuerit pedale quin in ſecunda medietate pertraſeat bipedale. Si ergo rarefactio eſt vniformis regularis oportet motum localem punctoruz rarefactibiliũ eſſe difformẽ.

Quantum ad ſecundum eſt ſciendum ꝙ in alteratione poteſt imaginari duplex ſucceſſio ſcilicet ſm extenſionẽ: ⁊ ſm intenſionem: verbi gratia ſm extenſionẽ ſicut ſi vnum lignum calefieret. Primo ſm vnam partem. Secundo ſm aliã: ſm intenſiõez: vt ſi primo calefieret remiſſe: poſtea intenſiue: ⁊ inteñſius. ¶ Tunc ſit prima concluſio ꝙ intenſio magis eſt eſſentialis alterationi q̃ intenſio: probatur: quia alteratio poteſt bene eſſe ſine ſucceſſione aliqua extenſionis: vel ſaltẽ imaginari non autem ſine ſucceſſione intenſionis: patet hoc ſi aliquod ab extenſo inciperet alterari ſcilicet calefieri: vl' frigefieri equaliter ſm omnes eius partes: ibi eſſet ſucceſſio intenſionis imo autẽ extenſionis: patet ex alio ſi aſſenſus in anima que eſt indiuiſibilis intẽderetur ibi eſſet alteratio ⁊ ſucceſſio intenſionis non autem extenſiõis: nulla autem alteratio eſt ſucceſſiua ſine ſucceſſione intenſionis. ¶ Secunda concluſio velocitas alterationis non attenditur penes qualitatem in ordine ad ſubiectum: ſic videlicet ꝙ illa alteratio ſit velocior: qua acquiritur equalis qualitas maiori ſubiecto: patet hoc: nam ſm precedẽtem concluſionem hoc eſt accidentale alterationi: vnde ſi hoc eſſet: intenſiones duorum aſſenſuum in duobus intellectibus indiuiſibilibus non eſſent adinuicem comparabiles in velocitate ⁊ tarditate quod eſt incõueniens ¶ Secundo ſi equus magnus alteraret in hora ad gradum ſũmum albedinis a non gradu ⁊ vna faba ſimiliter in eadem: tunc nullus diceret quin ille albefactiones eſſent eque veloces: licet vna illarum albedinum ſit acqſita in vno ſubiecto ſcilicet in maiori: ⁊ alia in minori in eodem tempore. ¶ Tertia concluſio velocitas alterationis non attenditur penes proportionem qualitatis acqſite ad preexiſtentem: nec penes proportionem compoſiti ex qualitate preexiſtenti ⁊ acquiſita ad preexiſtentem: probatur: quia ſi caliditati ſicut vnum acquiritur caliditas ſicut duo: ⁊ caliditati ſicut quatuor: acquiratur caliditas ſicut quatuor in eadem hora: tunc licet vtrobiqꝫ ſit eadem proporio acquiſiti ad preexiſtens: non tamen ille intenſiones ſunt eque veloces propter hoc ꝙ per vnã magis acceditur ad ſummũ gradũ q̃ per aliaz. ¶ Quarta concluſio velocitas in motu alterationis attẽditur penes qualitatem acquiſitam abſolute in tanto: vel in tanto tempore: verbi gratia ſi duobus ſubiectis ſiue equalibus: ſiue inequalibus in eadem hora acquirerentur qualitates equales: illa eẽnt eque velociter alterata: ſi inequales: tũc illa eſſent inequaliter velociter alterata: probatur cõcluſio: quia velocitas alterationis vel attendit penes qualitatem in ordine ad ſubiectum ⁊ hoc non per ſecundaz concluſionem: vel penes proportionez qualitatis acquiſite ⁊c̃. ⁊ hoc non per tertiam concluſionem relinquitur. ergo ꝙ penes qualitatem abſolute in tanto vel in tanto tempore: ⁊ hoc eſt intentum.

Ad rationes pͥncipales. ad ambas dicitur ꝙ non eſt ſimile de motu augmentationis ad motum localem ⁊ ad motum alterationis: eo modo quo aſſumitur in rationibus.

¶ Tex. cõmẽti. xv.

¶ Qm̃ autem omnis motus in tempore eſt

re eſt ꝛc. Q̄ō.vij.

Septimo queritur vtrū motus poſſit velocitari in infinitū: ꝛ arguitur ꝙ nō entia nālia determinata ſunt ad maximum: ſed motus eſt ens naturale: quia de eo ē cōſideratio naturalis: ergo videtur ꝙ ſit determinatus ad maximam velocitatē: ꝛ ſic non velocitatur in infinitū. ¶ Secundo motus celi non poteſt velocitari in infinitū vel aliquis motus: eo ꝙ tunc aliquis motus eſſet velocior motu celi: ergo nullus motus: nec celi nec alicui⁹ alterius poteſt velocitari in infinitum. ¶ Tertio ſi aliquis motus poſſet velocitari in infinitum: tunc poſſet eſſe aliqua virtus infinita: quod eſt incōueniens: nam tunc talis moueri in inſtanti modo implicat motum fieri in inſtāti: conſequentia videt̄ tenere ex eo ꝙ ad velocitatē motus requiritur maior: ꝛ maior potentia. ¶ Quarto nam ſi motus eſſet velocitabilis in infinitū: videretur ꝙ eſſet dare magnitudinem infinitam que tali motu tranſiretur: quod eſt inconueniens: probatur conſequentia. nam ex eo qḋ velocitate finita ꝑtranſitur magnitudo finita ita ꝛ velocitate infinita debet pertranſiri magnitudo infinita.

Tex.cō. 15. In oppoſitum patet per Ariſtotelem 6° huius: vbi ad probandū continuum non eſſe compoſitum ex indiuiſibilibus ſupponit: ꝙ omni motu dato cōtingit dare maiorē vel tardiorem in infinitū. ¶ In iſta queſtione primo videndū eſt de velocitate. ſecūdo de tarditate.

Quantū ad primū ſit prima concluſio accipiendo ly infinitū cathegorematice impoſſibile eſt ꝙ aliqua velocitas ſit infinita: probatur: nā illa velocitate: vel pertranſitur ſpaciū finitum vel infinitum: nō infinitum: q: tale non eſt: nec finitum: q: vel hoc pertranſiretur tali velocitate in tempore: vel in non tempore. ſi in tēpore tunc talis velocitas non eſſet infinita: probat̄: nā velocitas qua hoc pertrāſiretur in minori tempore eēt maior: ꝛ per conſequens prior velocitas: non erat infinita. ſi autem dicatur ꝙ velocitate infinita pertranſitur ſpaciū finitum in non tempore: tunc ſequitur ꝙ velocitas infinita non eſt velocitas propter hoc ꝙ in diffinitione velocitatis ponitur tempus: ergo. ¶ Iuxta hoc infertur ꝙ mutatio ſubita: nec ē velox: nec tarda: propter hoc ꝙ nō ſit in aliquo tempore toto. ¶ Scḋa concluſio accipiendo ly infinitum ſincathegorematice impoſſibile eſt motum localē augmentari in infinitū: pro quo ꝑmitto iſtas ſuppoſitiones: ꝓma eſt ꝙ motus celi nō pōt velocitari. ¶ 2ª ꝙ omnis alter motus ſit cū reſiſtentia. ¶ 3ª ꝙ motus nō pōt velocitari niſi per augmentationē potentie vel diminutionē reſiſtentie: vel vtroq; modo ſimul. ¶ 4ª ſuppoſitio ꝙ reſiſtentia in motu locali ſicut eſt mediū vel aliqḋ huiuſmodi non pōt diminui niſi ad certū gradū nec potentia naturalis augeri niſi ad certū graduꝫ. ex his ꝓbat̄ cōcluſio: ſi motus localis poſſet velocitari in infinitū: vel hoc eſſet motus celi vel aliqs alter: nō poteſt dici primū: per primā ſuppoſitionem: nec ſecundū ex eo ꝙ omnis alter motus ſit cū reſiſtentia ꝑ ſecundā ſuppoſitionem: mō ſi deberet velocitari in infinitū: tunc ꝑ tertiaꝫ ſuppōnem oporteret ꝙ potētia motiua augeret̄ in infinitū: vel reſiſtētia diminueret̄ in infinitū: vel ꝙ facerēt hoc ambo ſimul mō hoc eſt ipoſſibile per q̄rtā ſuppōnē ergo ipoſſibile eſt aliquē motū velocitari in infinitū ad intellectū ꝑdictū. ſ. ꝙ quocūq; motu dato vel dabili finito: poſſet dari i duplo velocior: ſed ꝯ diceres Ar. 4° hui⁹ dicit ꝙ ꝑ ſubtiliatione medij in infinitū mot⁹ creſceret i infinitū. Dico ꝙ hoc Ar. intellexit ypothetice ꝛ nō cathegorice ad iſtū ſenſuꝫ: ꝙ ſi mediū ſubtiliaret̄ in infinitū mot⁹ creſceret in infinitū. ¶ 3ª ꝯ de motu alteratiōis ꝙ accipiēdo ly infinitū cathe͂ nulla velocitas alterationis eſt infinita ꝓbari pōt ſil: ꝓbant̄ alie ꝯnes. ¶ 4ª ꝯ accipiēdo ly infinitū ſincathe͂ velocitas alterationis pōt velocitari in infinitū ad iſtū intellectū: ꝙ q̄cunq; velocitate alteratiōis data vel dabili finita: ē dabilis velocitas dupla: tripla: q̄drupla: ꝛ ſic in infinitū: ꝓbat̄ ſuppoſito ꝙ in motu alteratiōis nō ſit reſiſtentia niſi ab vno ꝯriorū: verbi gr̄a: vt ſi aliqḋ calidū calefaciat aliqḋ frigidū qḋ nō ſit reſiſtētia aliunde ꝑterq̄ ſolum a frigiditate: probat̄ ꝯcluſio: nā ſtante predicta ſuppōne in motu alteratione ſtāte po͂ motiua reſiſtētia ē diminuibilis in infinitū: g͂ velocitas eſt intēſibilis in infinitum: ꝯſequētia tenet ex eo ꝙ ſtante potentia ꝛ decreſcente ꝛ reſiſtentia in infinitum velocitas augeretur in infinitum: antecedens probatur: naꝫ quum aliquod calidum alterat aliquod ſubiectum vſq; ad graduꝫ ſummū caliditatis totalis reſiſtentia decreuit vſq; ad non gradum ꝛ per conſequens ad ſubduplum: ad ſubtriplum ad ſubquadruplum: ꝛ ſic in infinitum: adhuc ſtante potentia motiua. Sed dices: ſi quocunq; motu alterationis dato eſſet dare motū duplo velociorē ſequitur ꝙ motu celi poteſt ly dari aliquis velocior. ¶ Reſpondetur negando conſequentiā: ꝛ ratio eſt quia motus alterationis ꝛ motus celi nō ſunt adinuicē comparabiles propter hoc quantūcunq; motus alterationis velocitatur: non propter hoc eſt velocior motu celi: nec motus celi eſt velocior motu alteratiōis quantūcunq; tardetur ꝛc.

Quantum ad ſecundum ſit prima concluſio ꝙ de facto eſt aliqua infinita tarditas: probatur: nam de facto alique partes celi mouentur aliquantum tarde ꝛ alique magis propinque polo in duplo tardius: ꝛ alique iterum magis propinque in quadruplo tardius ꝛ ſic in infinitum: ergo. ¶ Secunda concluſio omne quod mouetur ꝛ aliquando incepit moueri infinita tarditate mouebatur: probatur: nam quūꝫ incepit moueri potentia motiua incepit excedere reſiſtentiam: vel incepit applicari reſiſtentie. ſi dicatur primū tunc tale infinita tarditate mouebatur: eo ꝙ exceſſus quo motor modo excedit mobile acquirebatur ſucceſſiue: ꝛ quādo erat minor tarditas erat maior: ꝛ cum talis exceſſus incipit acquiri a non gradu: ſequitur ꝙ hoc mobile non tāta tarditate mouebatur: quin maiori. ꝛ per conſequens infinita tarditate mouebatur. Si vero motor applicaretur mobili de nouo: licet antea exceſſerit ipſum: ꝛ cum talis applicatio fiat ſucceſſiue ꝛ continue fiat melius ꝛ melius: ꝛ ante erat peius ꝛ peius adhuc tale mobile infinita tarditate mouebatur propter hoc ꝙ quacunq; applicatione agentis ad paſſum data illam dabatur applicatio peior: ꝛ adhuc ante illam peior ꝛ ſic in infinitum: ꝛ cū propter applicationem meliorem: vel peiorem motus ſit tardior vel velocior ſequitur quod dictum eſt. ¶ Secundo ſicut nullus gradus qualitatis acquiritur ſubito: ſed pars ante partem: ita etiam nullus gradus velocitatis. ꝛ per conſequens quocunq; gradu velocitatis dato ante illum erat remiſſior: ꝛ ſi ſic: tunc omne illud quod mouetur infinita tarditate mouebatur: ꝛ hoc ſi aliquando incepit: ꝛ hoc dico propter motum celi: qui nunquam incepit ſm̄ phyloſophum: ſed dices tamen videtur ꝙ motus violentus quum eſt in medio motus non eſt veruꝫ dicere ꝙ infinita tarditate mouebatur poſtq̄ꝫ motus ei⁹ in principio erat velocior. ¶ Scḋo poſito ꝙ vna parua faba proiciat̄ ſurſuꝫ: ꝛ in medio obuiet ſibi vn⁹ magn⁹ lapis molaris: tūc tāta velocitate quāta mouet̄ lapis molaris quum obuiat illi fabe mouet ſecum illam fabam deorſum tanta velocitate: quanta ipſemet deſcendit: ꝛ quum ipſe deſcendit certa velocitate ſequitur ꝙ illa faba incepit deſcendere certa velocitate: quare cum deſcendit non eſt verum dicere ꝙ infinita tarditate prius deſcendebat. ¶ Ad iſta: ad primum dico ꝙ motus violen-

Tex.cō.70

tus eſt velocior hoc eſt prope principium: non tamē ſimpliciter ꝗꝫ ſit poſtea cum hoc tamen ſtat ꝙ magis prope principiū erat tardior: ⁊ adhuc magis prope tardior: ⁊ ſic in infinitum. ℭ Ad ſecundam poteſt dici ꝙ cōcluſio intelligebatur de motus per ſe: ꝙ nō mouebatur ad motum alterius. ſed ſic non eſt in propoſito de ſaba: vel aliter poteſt dici ꝙ antequā lapis molaris tangat illam ſabam prius aer motus: ⁊ pulſus ante illum lapidem molarem mouebat illam ſabam: ⁊ fecit eam deſcendere ⁊ quocunqꝫ inſtanti intrinſeco dato illius deſcenſus: verum eſt dicere ꝙ ante illud inſtans illa ſaba deſcēdebat tardius ⁊ tardius: ⁊ ſic in infinitum. ℭ Tertia concluſio omne quod mouetur: ⁊ aliquando deſinet moueri infinita tarditate mouebitur: probatur ex eo ꝙ motus tollitur ex eo ꝙ potentia motiua diminuitur vſqꝫ ad equalitatem reſiſtentie: vel ꝙ reſiſtētia augeretur vſqꝫ ad equalitatem potentie: ⁊ quocunqꝫ iſtorum dato: quodcunqꝫ deſinet moueri non ita tarde quin tardius: ⁊ per conſequens infinita tarditate: ⁊ hoc eſt quod ſolet dici motuꝫ terminari ad non gradum quo ad iſtam tertiam concluſionem: ⁊ motum incipere a non gradu: quo ad precedētem concluſionem ſequeretur ꝙ nullus motus poteſt eſſe regularis ſm ſe totum niſi ſit perpetuus. veruntamen poteſt eſſe regularis: quantum ad eius partem ſcilicet quantum ad eius medium.

Ad rationes principales. ad primam nego ꝙ motus ſit ens naturale ſed bene cōcedo ꝙ eſt paſſio entis naturalis: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ de eo ſit conſideratio naturalis. ℭ Ad ſcdam dico ꝙ verum eſt ꝙ ſi aliquis motus localis velocitaretur in infinitum: ꝙ tunc ibi aliquis motus eſſet velocior motu celi. ſed aliter non: quia ſicut dictum eſt ad velocitatē motus alterationis in infinitum non ſequitur aliqueꝫ motum eſſe velociorem motu celi propter hoc ꝙ motus celi ⁊ motus alterationis non ſunt adinuicem comparabiles. ℭ Ad tertiam negatur conſequentia: nam motus non velocitatur ſolum ad augmentationeꝫ virtutis motiue ſed etiam ad diminutionem reſiſtentie: ⁊ igitur ſtāte virtute finita non augmentata nec diminuta: adhuc per diminutionem reſiſtentie in infinitum motus poſſet intendi in velocitate. ℭ Ad quartam negatur conſequentia: quia non omni motu pertranſitur: nec acquiritur magnitudo ſeu ſpacium: ſed ſolum motu locali nec illa ratio ſufficienter probat ꝙ motus localis non ſit velocitabilis in īfinitum: quia licet ſit velocitabilis in īfinitum: vel de facto eſſet infinitus: non tamen oporteret ꝙ eo pertrāſiretur magnitudo infinita: patet hoc quaſi ex circularis poteſt eſſe ſuper magnitudine ſatis parua.

ℭ Tex. cōmēti. lij.

ℭ Oſtenſo autem hoc: manifeſtum ē ꝙ omne quod mouetur: neceſſe eſt motum eſſe prius ⁊c. Q. ō. viij.

Queritur octauo vtrum omne qđ mouetur prius mouebatur: ⁊ arguitur ꝙ non: quemlibet motum preceſſit motus qui eſſet vel fuiſſet eius pars: ergo ⁊c. conſequentia tenet de ſe: antecedens probatur: nullum motum preceſſit motus qui eſſet vel fuiſſet eius pars: ergo antecedens verum: conſequentia tenet: antecedens probatur: qꝛ nullum totum preceditur a ſua parte propter hoc ꝙ equaliter incipiunt: vnde hora prima alicuius diei puta a. diei non preceſſit a. diem: nec eſt ante diem: cuius eſt pars ex eo ꝙ hora prima a. diei ⁊ a. dies ſimul incipiunt eſſe. hoc idem declaratur aliter: nam ſi hora prima eſſet ante diem cuius eſt pars: tunc ſi aliquis ſurgeret in hora prima talis ſurgeret ante diem: quod eſt falſum. ℭ Secūdo naꝫ ponatur ꝙ aliquod mobile moueatur preciſe per horā etiam illud mobile mouetur in illa hora: nec ante illam horam mouebatur. ℭ Tertio nam ponatur in. b. inſtanti preſenti ꝙ aliquod agens ſit ſufficienter approximatū paſſo. habens dominium ſuper ipſum: tunc in. b. inſtanti. a. agens mouet illud paſſum: ⁊ non ante mouebat: ergo pro illo inſtanti illud paſſum mouet: ⁊ non ante mouebatur ꝙ tunc illud agens mouebat illud paſſum patet: quia ſi non: ſequeretur ꝙ aliquod agens eſſet ſufficiēter approximatum paſſo: ⁊ non ageret in ipſum: ꝙ autē in. b. inſtanti nō agebatur patet ex eo ꝙ primo ponitur eſſe approximatum ſufficienter. ℭ Quarto nō omne qđ quieſcit prius quieſcebat: ergo non omnem motum ⁊c. conſequentia tenet a ſimili: antecedens probatur: nā poſito ꝙ aliquid per vnam horam moueatur: ⁊ per horā ſequentem immediate quieſcat: tunc in inſtāti medio illud vel mouetur: vel quieſcit: ſi mouetur tunc aliqđ mouetur quod non ante mouebatur. quod eſt inconueniens. ſi quieſcit cum ante non quieſcebat ſed mouebatur ſequitur propoſitū. ℭ Quinto ſequeretur ꝙ omnis motus eſſet eternus: conſequens eſt falſum: ⁊ probatur conſequentia: nam omne quod mouetur mouebatur: ergo omnis motus eſt infinitus a parte ante: ⁊ a parte poſt. cum nec habeat finem a parte ante: nec a parte poſt. cuꝫ ante quemlibet motum fuit motus: ⁊ poſt quelibet motum erit motus: ⁊ per conſequens cum omnis motus nec habeat finem a parte ante: nec a parte poſt: ſequit ipꝫ eſſe infinitum. ℭ Sexto non omne quod mouet prius mouebat: ergo ⁊c. conſequentia tenet ex eo ꝙ omne qđ mouet mouetur ab aliquo antecedens probatur: nā poſito ꝙ ſortes moueat aliquam nauem ⁊ pro preſenti inſtanti plato ponatur loco ſor. tunc cum pro preſenti inſtāti illa nauis moueatur ⁊ non a ſorte. ſequitur qꝫ a platone: ſed plato ante inſtans preſens non mouebat ⁊ quia nūc mouet ſequitur quod aliquid mouet: quod prius non mouebat. ℭ Septimo ponatur ꝙ aliquid mobile moueatur vniformiter per aliquam horam aliquo gradu velocitatis: ⁊ per horam immediate ſequentē gradu duplo: tunc in inſtanti medio inter illas horas illud mobile mouetur gradu duplo: vel ſubduplo. ſi ſubduplo ſequitur ꝙ aliquid mouet aliquo gradu velocitatis quo nō poſt mouebitur: ſi duplo tunc aliquid mouetur aliquo gradu velocitatis: quo nō prius mouebatur: ⁊ qualitercunqꝫ dicatur videtur ꝙ non omne quod mouetur prius mouebatur. ℭ Octauo nam ponatur aliqđ graue ſurſum ⁊ ſit remotum omne prohibens: tunc in illo inſtanti in quo illud mouetur deſcendendo nō añ mouebat: ergo queſtio falſa: conſequentia tenet de ſe: antecedēs probatur: nam in illo inſtanti vel quieſcit vel mouet. ſi mouetur habetur propoſitum. ſi quieſcit ſequitur ꝙ aliqđ graue non impeditum quieſcit ſurſum quod eſt incōueniens. ℭ Nono cadat aliquis canis deorſuꝫ de turri noſtre domine: ⁊ moriatur in medio vie tunc ſit. a. primuꝫ inſtans in quo non eſt canis: ſed cadauer: tunc in illo inſtanti aliquid mouetur ⁊ non canis: ergo cadauer: ſꝫ cadauer ante hoc nō mouebatur ex eo ꝙ ante hoc nō erat: ergo aliquid mouetur: quod ante non mouebat. ℭ Decimo ſic ſit ꝙ in prima parte proportionali alicuius hore: prima pars proportionalis alicuius virge flexibilis moueatur. ⁊ in ſecunda ſecunda. ⁊ in tertia. tertia. cuꝫ ſecunda ⁊ cum prima ⁊ ſic in infinitum: tunc in inſtāti terminante excluſiue horam: tota illa virga mouetur: ⁊ nō ante illa tota virga mouebatur: ergo queſtio falſa: conſequentia tenet: antecedens patet ex caſu nam in inſtanti quelibet pars illius virge mouetur: non tamen quelibet pars illius virge mouebatur. ℭ Undecimo ponatur ꝙ alicui mobili cōtinue ex vna pte fiat additio

⁊ ex alia

⁊ ex alia parte ſiat ablatio: ⁊ moueat̃ in hora: tūc in quolibet inſtāti illius hore aliqd mouet̃: quod ante nō mouebat̃: ergo ⁊c̃. ↄ̃ſequētia tenet: antecedēs ꝓbat̃ ex eo ꝙ in quolibet inſtāti eſt aliquod ⁊ ante illud inſtās erat aliud propter illaꝫ additionem ⁊ ablationem: quare ⁊c̃.

Tex. cō. 52. **In oppoſitum** eſt Ariſtoteles i iſto 6°. ℭ In iſta queſtione primo ponaꝫ vnā diſtinctionem. ſcḋo aliquas ↄ̃cluſiones.

Quantum ad primum ſciēdum eſt ꝙ .a. eſſe ante .b. poteſt itelligi dupliciter. p̄ mō quātū ad iceptionē. 2° mō quātū ad definitionē: primo mō dicimus ꝙ pater eſt ante filiū ⁊ iſto mō hora pͣ non eſt ante diē nec p̄ma pars motus ante motuꝫ cui⁹ eſt ps propter hoc ꝙ ſimul incipiunt. ℭ Scḋo modo illud qḋ citius finitur dicimus eē ante aliud: licet ſimul incipiāt: ⁊ iſto mō dicimus horā primaꝫ eſſe ante diem: cuius eſt pars: quia citius finitur ꝙ̄ dies ⁊ ſimiliter ſic primā partem motus dicimus eſſe ante motum cuius eſt pars propter hoc ꝙ citius finitur: quare ⁊c̃.

Quantū ad ſecundū ſit p̄ma ↄ̃cluſio nō ante quēlibet motū fuit motus qui eēt vel fuiſſet alicuius pars: loquēdo de ante primo mō: probatur: qꝛ quocunqꝫ motu dato ipſe ⁊ p̄ma eius medietas ſil' incipiunt: ⁊ ſilr ipſe ⁊ p̄ma eius quarta: ⁊ ſilr ipſe ⁊ p̄ma ei⁹ octaua: ⁊ ſic in infinitū. ℭ 2ª ↄ̃cluſio: nō eſt aliqͥs mot⁹ qn ante ipſuꝫ fuerit motus qui ſit eius pars loquēdo de ante ſcḋo mō: probat̃ pro quo ſupponit̃ ꝙ motus eſt in infinitū diuiſibilis: ſm̄ diuiſionē temporis tūc ſic: quocunqꝫ motu dato p̄ma eius medietas ante finit̃ ꝙ̄ ipſe: ⁊ p̄ma eius q̄rta prius ꝙ̄ eius medietas: ⁊ p̄ma eius octaua pri⁹ ꝙ̄ p̄ma eius q̄rta: ⁊ ſic in infinitū. ꝑ quocunqꝫ motu dato ante illū erat alius: ex hoc ſequit̃ ↄ̃cluſio riſalis ad ↄ̃ōnē ꝙ oē qḋ mouet̃ prius mouebat̃: ⁊ ſilr omne qḋ quieſcit prius quieſcebat: nā ex quo quies eſt p̄uatio mot⁹: ⁊ ſicut motus nō pōt eſſe niſi in tpe: ita ⁊ quies nō pōt eſſe niſi in tēpore: ⁊ ꝓꝑ hoc quacūqꝫ quiete data p̄mo finitur medietas tēporis in quo eſt ꝙ̄ illud tpe: ⁊ per ↄ̃ñs omne quieſcens in aliquo tpe prius quieſcebat in medietate illius tēporis: et ↄ̃cluſio riſalis. ſ. ꝙ omne qḋ mouet̃ prius mouebat̃: pōt ꝓbari non ſolū ex pte tēpor's ſed et magnitudinis: ſuper quā ſit motus: nā omne qḋ mouetur ſup aliq̄ magnitudine prius ptranſit medietatem ꝙ̄ totā: ⁊ prius medietatē medietatis: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ hoc non eēt niſi tale quā mouet̃ prius mouebat̃: ⁊ pōt et probari dicta ↄ̃cluſio ex pte potentie mouentis ad hoc ꝙ aliquod mouēs moueat aliquod mobile reqrit̃ ꝙ excedat ipſum exceſſu diuiſibili: ꝑ talis exceſſus fuit acquiſit⁹ ſucceſſiue: eſt tale mouens prius exceſſiſſet ſuū mobile ꝑ medietatē ſui exceſſus: ⁊ prius ꝑ medietatē medietatis ⁊ ſic in infinitū: ergo quādocunqꝫ eēt verū dicere de tali medietate ꝙ moueret ſuū mobile verū eſſet dicere ꝙ prius mouiſſet. ℭ 4ª ↄ̃cluſio nō eſt aliquod mutatū eē qn ante ipm fuerit mutari: pꝫ per qd nominis mutari eē: quia nō eſt aliquod mutatū eē niſi ꝑ mutationē quā qui dē illud mutatū eſſe ponit̃ terminare. ℭ Quinta ↄ̃cluſio ante cuiuſlibet mutari finitionē eſt mutatū eſſe: patet qꝛ de quelibet mutatione veꝝ eſt dicere ꝙ anteꝙ̄ finiat̃ ꝙ ei⁹ medietas finitur ⁊ nō finitur niſi ad mutatuꝫ eſſe: ꝑ ante finitionē illius mutationis erat mutatū eſſe ſm̄ primaꝫ medietatē illius mutationis. Correlariū ex his ſequitur ꝙ nō eſt dare p̄mū mutatū eſſe in motu: ⁊ ſilr dicit Ariſ. ꝙ nō eſt dare inſtans in quo ſit aliqd p̄mo ꝑmutatum: ſed bn̄ in quo ꝑfecte mutatū eſt: ⁊ hoc intelligendū eſt ↄ̃ditionaliter ſi ponerent̃ inſtātia indiuiſibilia in tēpore: ⁊ ꝓꝑ hoc nō ponendo inſtātia pono iſtā ↄ̃cluſionē: ꝙ omnis motus incipit in tpe ſed in nullo toto: put ly toto capit̃ diſtributiue verbi gratia. nā poſito ꝙ aliqͥs motus duraret per horā preciſe: tunc dico ꝙ talis mot⁹ incipit in .a. hora ſed nō incipit in .a. hora tota qꝛ nō icipit in medietate .a. hore poſteriori licet incipiat in p̄ma medietate: ⁊ iterū nō icipit in p̄ma medietate tota: qꝛ p̄ma medietas eſt diuiſibilis in duas ptes quaꝝ vna eſt poſterior: in qua nō incipit ille motus: ſed iterū nō in tota illa ꝓpter hoc ꝙ illa iterū eſt diuiſibilis: ⁊ ſic in infinitum proportionaliter de deſinit: ⁊ ita intelligitur quum dicitur aliquid incipere in inſtanti hoc eſt incipere in aliquo tēpore ⁊ in nullo toto.

Ad rōnes principales. ad primaꝫ illa ſoluitur ſꝫ diſtinctionē poſitaꝫ in p̄mo articulo. ℭ Ad ſecundā ponat̃ ꝙ aliquod mobile ⁊c̃. dico ꝙ cuꝫ tale mobile mouet̃ in illa hora bene verū eſt ꝙ non mouebat̃ ante illā horā: nihilominus in quacūqꝫ parte tēporis illius hore in qua illud mobile mouet̃ verū eſt dicere ꝙ ante mouebat̃ qꝛ prius mouebat̃ imedietate illi⁹ tpis ꝙ̄ in illa pte cōpletiue. ℭ Ad tertiā quū ponitur ꝙ aliquod agēs ⁊c̃. dico ꝙ pro illo inſtāti pro quo eſt p̄mo applicatū ſufficiēter: nō mouet ſed imediate poſt illḋ inſtans mouebit. ⁊ ſic ex hoc nō ↄ̃cludit̃ quin quādocūqꝫ aliquod mouēs mouet quin prius mouebat ⁊c̃. ℭ Ad quartā: nō oē quod quieſcit prius quieſcebat: ⁊ quū ꝓbat̃ ponat̃ ꝙ aliquod mobile moueat̃ ꝑ vnā horaꝫ: ⁊ in hora imediate ſequēti quieſcat tūc in iſtāti medio vel queſcit vel mouet̃ ponēdo inſtātia indiuiſibilia: dico ꝙ in illo iſtāti medio nec quieſcit: nec mouet̃ ſed deſinit moueri: ⁊ incipit quieſcere exponēdo deſinit̃ per remotionem de p̄nti: ⁊ poſitionē de preterito: ⁊ exponendo incipit ꝑ remotionē de p̄nti ⁊ poſitionē de futuro: ſed nō ponendo inſtantia indiuiſibilia dicendū eſt ꝙ inter illas duas horas nō eſt inſtās medium: ſed vna eſt protenſa vſqꝫ ad aliā excluſiue: ⁊ ideo queſtio nulla eſt: quā querit̃ vtrum in inſtāti medio vel quieſcat vel mouet̃. ℭ Ad q̄ntaꝫ ſequeret̃ ꝙ omnis motus eſſet eternus: nego: quia lꝫ motus non terminet̃ intrinſece ⁊ incluſiue: ſic ꝙ ſit dare aliquam eius partē ſimpliciter vltimā: tamē bene terminatur excluſiue: ſicut etiā eſt imaginādū de iſto ligno: lꝫ nō habeat ſimplr vltimū incluſiue: nec ſimpliciter primuꝫ: tamen terminat̃ in quolibet eius extremoꝝ excluſiue ad circunſtātias ad aerem vel ad aliquod hꝫ. ℭ Ad ſextā dico ꝙ pro illo inſtāti p̄ſito non mouet ſed immediate poſt hoc mouebit. ex hoc patet ad argumentum: ℭ Ad ſeptimā dicit̃ ꝙ ſi aliquod mobile mouet̃ in aliqua hora gradu velocitatis ſubduplo: ⁊ in hora imediate ſequēti gradu duplo: nulla eſt queſtio quo gradu velocitatis moueat̃ in inſtāti medio propter hoc ꝙ nullū eſt ponēdum inſtās mediū: ſed ſi ponatur dicenduꝫ eſt ꝙ in illo inſtāti nō gradu velocitatis mouet̃: ſed imediate ante illud inſtās illud mobile mouebat̃ gradu velocitatis ſub duplo. ⁊ imediate poſt illud inſtās illud mobile mouebitur gradu velocitatis duplo. ℭ Ad octauam dico ꝙ ſi ponunt̃ inſtātia idiuiſibilia in iſtāti in quo aliqḋ graue p̄mo eſt ſurſum ⁊ nō impeditū: tūc illud graue pro illo inſtāti nō mouet̃: ſed immediate poſt illud inſtās mouebitur: ita ꝙ illud inſtās eſt vltimū inſtās nō eſſe illius motus. ℭ Ad 9ᵐ de cane deſcēdente dico ꝙ ſi ponunt̃ inſtātia idiuiſibilia tūc in inſtāti in quo primo eſt cadauer nō deſcēdit cadauer: ſed immediate poſt hoc ⁊ imediate ante hoc deſcēdebat canis: Si autem nō ponimus talia inſtātia tunc per totam vnam horaꝫ deſcēdebat: ⁊ per illaꝫ aliam determinatam ad illaꝫ excluſiue deſcēdebat cadauer: ⁊ tūc queſtio de inſtāti medio nō habet locuꝫ. ℭ Ad decimā ponatur ꝙ in prima parte ⁊c̃. dico ꝙ per illud argumētum non cōuincitur oppoſitum illius ꝙ omne quod mouetur prius mouebatur: quia illud argumentum nō probat plus. niſi ꝙ aliquando eſt verum dicere quelibet pars proportionabilis illius virge mouetur ⁊ non quelibet pars proportiōabilis iſti⁹ virge añ moue-

bat ⁊ cum hoc bene ſtat ꝙ omne quod mouetur prius mouebatur. ¶ Ad vltimā dico ꝙ tale non mouetur per ſe ſed per accidens: ꝓp hoc non manet idem mobile ſub vtroqȝ termino: vel aliter poteſt dici ꝙ licet non maneat ibi idem ſimpliciter: tamen ibi manet idē: prout idētitas attendit̄ penes ꝯtinuā ⁊ ſucceſſiuam additionē partium ſimilium figurarū cum precedentibus: quomodo dicimus ſecanam eſſe eundem fluuiū modo: quo erat ſūt decem anni: ⁊ tunc de tali eodem modo quum moueṫ continue verū eſt dicere ꝙ ante mouebatur: ſic pȝ ad argᵐ.

¶ Tex. cōmēti. lx.

¶ Quū aūt omne qȯ mouetur: in tēpore mouetur ⁊c. Q. ō. ix.

Queritur nono vtrū in tempore finito poſſit ꝑtrāſiri magnitudo infinita: ⁊ in tempore infinito ꝑtranſiri magnitudo finita. Et arguit̄ primo ad primā partē queſtionis: pro quo ſupponit̄ ꝙ motus ſm̄ eius rationes cōmunem nō repugnat velocitati in infinitū: vnde deus poſſet mouere aliquod mobile aliq̄ velocitate: ⁊ dupla ad illam: ⁊ tripla ad illam: ⁊ ſic in infinitum. hoc ſuppoſito ponat̄ ꝙ aliquod mobile moueat̄ tāta velocitate ꝙ in prima parte proportionali alicuius hore pertranſeat vnū pedale ⁊ in ſcd̄a parte tantū: ⁊ in tertia tantum: ⁊ ſic in infinitū ſm̄ partes proportionales: ergo in fine hore pertranſiuit ſpacium infinitū: quod probat̄ ſic: illud mobile pertranſiuit infinita pedalia non cōmunicantia: ergo pertranſiuit ſpacium infinitū. conſequētia tenet ex eo ꝙ infinita pedalia ſpaciū ſeu magnitudinē infinitā conſtituunt: antecedens probat̄: nam infinite ſunt partes ꝓportionales nō cōicantes hore aſſignate in quaꝝ q̄libet partiū illud mobile ꝑtranſiuit ſpaciū pedale, relinquitur ergo in tempore finito eſſe pertranſitū ſpaciū infinitum. ¶ 2ᵒ arguit̄ pro ſecūda parte concluſionis: videlicet ꝙ in tēpore infinito ꝑtranſitur magnitudo finita: ꝓ quo ſupponit̄ ꝙ rōni cōmuni motus nō repugnat retardari quantūlibet. vnde deus poſſet mouere aliquod mobile aliqua tarditate ⁊ in duplo tardiꝰ: ⁊ in quadruplo tardius: ⁊ ſic vltra hoc ſuppoſito ſit aliquod ſpaciū pedale in longitudine ſup quo incipiat moueri aliqȯ mobile taliter ꝙ in vna die ꝑtrāſeat primā partem ꝓportionalē illius ſpacij: deinde motus illius mobilis tantū retardetur: ꝙ etiam ad pertranſeundam ſecundā partē proportionalem illius ſpacij apponat vnam diem. deinde adhuc tantum retardetur ꝙ ad pertranſeundam tertiam partem illius ſpacij etiam apponat vnam diē: ⁊ ſic vltra: ⁊ cū infinite ſint partes proportionales illius ſpacij: ad quarum quālibet pertranſeundam illud mobile apponat vnam diem: ſequitur ꝙ infiniti dies tranſibunt antequam illud ſpaciū pedale ab illo mobili ſit pertranſitum: ⁊ cum infiniti dies conſtituant tempus infinitum ſequitur ꝙ illud mobile apponet tempus infinitum ad pertranſeundum illum ſpaciū pedale: ex quo ſequitur ꝙ in tempore infinito poteſt pertranſiri ſpacium finitum adhuc ſine reiteratione ſed continue ante ſe

Tex. cō. 60. Oppoſitū vult Ariſtoteles in iſto ſexto. ¶ In iſta queſtione primo ponēda eſt vna diſtinctio. ſecūdo ponende ſunt concluſiones.

Quantum ad primum ſit iſta diſtinctio: ꝙ motuum quidā dicitur regularis: quidam irregularis: motus regularis dicit̄ qui ſic ſe hēt ꝙ in equalibus partibꝰ tpis peranſeuntur ſpacia equalia: ſeu qui in vna pte tēporis non eſt velocior q̄ȝdiu in alia: verbi grā vt ſi aliqȯ mobile moueṫ ſup aliquo ſpacio diuiſo in. x. pedalia ⁊ tātū tp̄s apponeret ad pertranſeūdū vnū illaꝝ ptium: quantū ad ꝑtranſeūdū aliā ille motꝰ diceret̄ regularis. Motus aūt irregularis dr̄ quo in ptibꝰ tēporis equalibus ꝑtranſeunt̄ ſpacia inequalia: ſeu qui in vna pte tēpori eſt velocior: ⁊ in alia tardior: verbi grā vt ſi aliquod mobile moueret̄ ſup aliquo ſpacio diuiſo in duo pedalia: ⁊ illud mobile i ꝑtranſeūdo vnā illarū ptium plus apponeret de tempore vel minus q̄ȝ ad pertranſeundam aliam ⁊c̄.

Quantū ad ſcd̄m ſit iſta p̄ima ꝯcluſio nō eſt poſſibile in tempore finito motu regulari pertranſiri magnitudinē infinitā: probat̄: nam da ꝙ nō diuidat̄. ergo illud tempus finitū in. c. ptes equales: in quo quidem tēpore per aduerſarium ꝑtranſit̄ motu regulari magnitudo infinita: tunc in vna illaꝝ centum ptiū ꝑtrāſitur ſpaciū finitū. ſit ḡ vna leuca: ⁊ cū talis motus ſit regularis ſequit̄ per diffinitionem motus regularis: ꝙ in qualibet ptium tēporis de illis. c. nō ꝑtranſit niſi vnam leucā: ⁊ per ꝯñs in fine nō pertrāſiuit niſi centū leucas: ⁊ cum nulla finita finitas ſumpta ꝯſtituant infinitū: ſequtur in fine hore motu regulari nō eſſe ꝑtranſitū: niſi ſpaciū finitū. ¶ Scd̄a ꝯcluſio nō eſt poſſibile motu regulari tēpore infinito moueri ſup ſpatio finito: ſine reiteratiōe: probat̄: nā ſit aliquod ſpaciū finitū pedale: diuiſum in centum ptes ⁊ incipiat ſup ipſo moueri aliquod mobile motu regulari: tunc ad ꝑtranſeundū vnā de illis ptibus nō apponit̄ niſi tempus finitū. Sit ḡ vnus annus: verbi grā: ⁊ cum motus debeat eſſe regularis: ſequit̄ per diffinitionē motus regularis ꝙ ad quālibetꝰ aliaꝝ ptiū illius ſpacij de centū non apponit̄ niſi vnus annus ad ꝑtranſeundū. ḡ ad totale ſpaciū nō apponunt̄ niſi centū anni: ⁊ cum nulla finita finities ſumpta reddāt infinitū: ſequit̄ ꝙ tēpora: quibꝰ ꝑtranſeunt̄ ille ptes ſpacij nō reddant niſi tēpus finitū: ⁊ igit̄ ad ꝑtranſeundū ſpacium finitum motu regulari non apponit̄ niſi tempus finitū. ¶ Iſtas duas ꝯcluſiones ponit Ar. in littera: ⁊ probat eas ſicut iam probate ſunt. ¶ Rōnes in oppoſitū vadūt vijs ſuis: qꝛ arguūt de motu irregulari: ⁊ non de motu regulari de quo intelligit Ar. quomodo aūt in qualibȝ pte proportionali deus poteſt intendere aliquem motū ad dupluȝ: ⁊ tamē non eſt poſſibile: ꝙ hoc faciat: ⁊ de hoc aliqualr̄ viſum fuit in 3ᵒ huiꝰ de infinito.

Queſtio. 10.

Queritur vltimo vtꝝ eſſe mobile cōtinue duȝ moueṫ ſit in loco maiori ſe: ⁊ arguit̄ p̄ᵒ ꝙ nō: mobile cōtinue dum moueṫ eſt in loco ſibi equali p̄ciſe. ḡ qȯ falſa: ꝯña tenet de ſe: añs ꝓbat̄ p̄mo: nam poſito ꝙ aliqȯ mobile exñs in aliquo loco ſibi eq̄li moueat̄ in illo circulariter: tūc illud mobile ꝯtinue duȝ moueṫ manet in illo loco. ḡ ⁊c̄. ¶ 2ᵒ nam poſito ꝙ aliquod mobile moueat̄ ⁊ locus in quo eſt moueat̄ vna cum ipſo: tunc illud mobile mouetur: ⁊ tamen continue eſt in loco ſibi equali poſtq̄ȝ eſt locus ſibi equalis continue manet cum ipſo: ⁊ continue mouetur cum eo. ¶ 3ᵒ mobile dum mouetur continue habet locum tangentem ipſum vndequaqȝ exterius: ſed ille eſt ſibi equalis. ergo ⁊c. ¶ 4ᵒ mobile continue dum mouetur occupat aliquem locum: ſed non poteſt dici ꝙ maiorem: naȝ aliter ſimul eſſet in diuerſis locis. ¶ 5ᵒ ſigneṫ aliquis locus equalis mobili p̄ciſe in medio: vel in ſpacio pertranſeūdo a mobili ⁊ ſit ille locus. a. b. ⁊ ſit ille locus medius inter p̄nᵐ illius ſpacij ⁊ finem pertrāſeundi: tūc illud mobile vel aliquando erit in ſpacio. a b. p̄ciſe vl̄ nunq̄ȝ. Si nunq̄ȝ ſequitur ꝙ ſiet tranſitus de extremo ad extremum ſine ſaltu abſqȝ hoc ꝙ ꝑtranſireṫ ſpacium mediū. Si aūt dicat̄ ꝙ illud mobile erit aliq̄n in ſpacio. a. b. p̄ciſe: tūc ſequit̄ ꝙ nō oē mobile dum moueṫ ſit in loco maiori ſe: imo aliquādo eſt in loco ſibi equali preciſe.

¶ Sexto

¶Sexto omne corpus per ſe mobile eſt in loco ſibi proprio qui non eſt maior nec minor ſed equalis ſibi ꝑ Ariſtotelem quarto huius. ſed mobile continue dum mouetur eſt corpus per ſe mobile: ergo eſt in loco ſibi ꝓprio ⁊ per conſequens equali: ergo non maiori ſe.
Tex.co.28.

In oppoſitum arguitur nam mobile continue dum mouetur non eſt in loco minori ſe nec equali: ergo in loco maiori ſe: conſequentia tenet antecedens quo ad primaꝫ partem patet: ſed quo ad ſecundam probatur: nam ſi continue dū mouetur eſſet in loco ſibi equali preciſe: hoc non eſſet niſi ꝑ ſolum inſtans indiuiſibile: ex quo ponitur cōtinue moueri ſine interruptione quietis: modo talia inſtantia indiuiſibilia non ſunt ponenda: ergo. ¶Secūdo affirmat auctoritate Ariſtotelis in octauo huius dicentis: ſi aliqđ mobile mouetur de.a.in.c.per.b.⁊ non quieuit in.b.tūc nūq̄ fuit in.b.in iſto motu niſi ſolum in potētia: ex quo cōcludit ꝙ quotquot locis ſignatis alicui mobili inter principium ⁊ finem alicuius ſpacij pertranſeūdi ab illo mobili: illud mobile interim ꝙ mouetur nō erit in aliquo illorum locorum in actu ſed ſolum in potentia: ⁊ per cōſequens non erit in actu in aliquo loco ſibi equali dum mouetur: ſequitur ꝙ in actu erit in aliquo loco maiori ſe poſtq̄ nō poteſt dici ꝙ erit in loco minori ſe: ⁊ poſtq̄ eſt in aliquo loco in actu dum mouetur. licet non in aliquo loco ſibi equali. ¶Iſta queſtio intelligēda ē de mobili moto localiter nō circulariter: ſed motu recto ⁊ ſpacio: vel loco ſuper quo vel in quo ſit motus quieſcente: per hoc ſoluitur primum ⁊ ſecundū argumentuꝫ. ¶Et de iſta concluſione poſſent poni alique cōcluſiones quarum prima eſt iſta: impoſſibile eſt aliquid dum mouetur motu recto ſuper ſpacio quieſcente eſſe preciſe in ſpacio ſibi equali: probatur: nam ponatur ꝙ ſor. per vnam horā moueatur motu continuo ſuper ſpacio.c.pedꝫ: probo ꝙ nunq̄ per illud tēpus per quod mouetur eſt in ſpacio ſibi equali preciſe: quia ſi ſic vel hoc eſſet in inſtāti vel in tempore non in inſtanti poſtq̄ non ponuntur inſtātia: nec in tempore: poſtq̄ mouetur cōtinue non eſt aliqua pars hore in qua mouetur: quin in illa mouebatur: ⁊ per conſequens in nulla eſt in ſpacio ſibi equali preciſe: nec enim in prima: nec in ſecunda. Ex iſta cōcluſione ſequitur ꝙ ſi in tali ſpacio ſignaretur vnus locus.a.b. preciſe equalis ſorti ꝙ ſortes pertranſiret illud totale ſpaciū abſq̄ hoc ꝙ aliquando eſſet in loco.a.b. preciſe: niſi ſolū in potentia: vlterius ſequitur ꝙ mobile dum mouetur continue vadit de extremo in extremum abſq̄ hoc ꝙ aliquando ſit in actu in medio ſibi equali. ¶Secunda concluſio: poſito ꝙ ſor. ſit pedalis ⁊ augeatur continue ꝑ horam: ſic ꝙ in fine illius hore ſit tripedalis: ⁊ augeatur ſic ꝙ in prima medietate illius hore acquiratur ſibi vnum pedale: ⁊ in alia medietate acquiratur ſibi aliud pedale: tunc in iſto caſu ſor. erit tripedalis: qui modo eſt pedalis abſq̄ hoc ꝙ aliquando ſit bipedalis preciſe: probatur: naꝫ ſi aliquādo eſt bipedalis preciſe: vel hoc eſt in prima medietate temporis: vel in ſecūda. non poteſt dici ꝙ in prima propter hoc ꝙ continue in prima eſt minor q̄ bipedalis: nec poteſt dici ꝙ in ſecūda: quia in ſecunda continue ē maior q̄ bipedalis: ergo in iſto caſu ſor. nunq̄ eſt bipedalis preciſe: ⁊ tamen exiſtens pedalis ſit tripedalis. ¶Ex iſta concluſione ſequitur ꝙ ſor. exiſtens nō minor platone: poteſt fieri maior abſq̄ hoc ꝙ aliquando ſit equalis ſibi ⁊ hoc in actu: nihilominus bene eſt ſibi equalis in potentia ſicut ſi in prima medietate hore tranſacta ceſſaret ab augmentatione: ⁊ non vlterius augeretur. ¶Tertia concluſio: mobile localiter motum ſpacio recto quieſcente continue eſt in loco maiori ſe dum mouetur: probatur: nam ex quo continue eſt in aliquo loco: ⁊ non in minori: vt notum eſt de ſe: nec in loco ſibi equali: vt dicit prima concluſio relinquitur ꝙ in loco maiori. ¶Secūdo in prima medietate hore: in qua mouetur eſt in loco maiori ſe: ⁊ in ſecunda ſimiliter: ergo: antecedens probatur: nam in qualibet parte prime medietatis eſt in loco maiori ſe: ⁊ ſimiliter ī qualibet parte ſcđe medietatis. ¶Tertio nam ſi moueatur continue in aliq̄ hora: tūc in prima parte proportionali eſt in loco maiori ſe: ⁊ ſimiliter in ſecunda: ⁊ ſic vlterius: poſtq̄ in qualibet illarum mouetur: ⁊ pertranſit ſpacium maius ſe. ergo continue dum mouetur eſt in loco maiori ſe: cōſequentia tenet ex eo: ꝙ ly continue: vel ly ſemper ſolum diſtribuunt pro partibus temporis: ⁊ non pro inſtantibus. ¶Iuxta hoc dico ꝙ ſi ſor. moueretur de pariſius per vnum annuꝫ vſq̄ romam: tunc in prima medietate illius anni occuparet medietatem totius ſpacij de hinc vſq̄ romaꝫ: ⁊ in quarta parte illius anni quartam partem illius ſpacij: ⁊ ſic vltra. Dico ſecūdo non eſſe inconueniens vnum paruuꝫ lapidem tantum quanta eſt vna faba occupare ſpacium vnius leuce: omni rarefactione ⁊ condenſatione deducta patet hoc ſi lapis deſcenderet in hora pertranſeundo in illa hora ſpacium duarum leucarum: ⁊ moueretur vniformiter: ⁊ regulariter: tunc in prima medietate temporis occuparet primam leucam illius ſpacij: ⁊ in ſecunda ſecundam: ⁊ ſic nec eſſet inconueniens eundem occupare ſpatium centum leucarum. ¶Notandum tamen ꝙ hoc non eſt ſimul ſed per partem poſt partem: ita ꝙ in prima parte illius temporis occuparet vnam partem illius ſpatii: ⁊ in alia aliam: ergo dico non eſſe inconueniens vnum lapidem paruum occupare ſpatium vnius leuce: per partem poſt partem vt dictum eſt: licet hoc eēt inconueniens ſimul. ¶Iuxta dicta dubitatur: nam poſito ꝙ aliquod mobile pedale quieſcat iaꝫ ſuper aliquo ſpacio ſibi equali: puta pedali: ⁊ incipiat moueri: ⁊ ita cito ſicut illud mobile incipit moueri: ita cito illud ſpaciū incipiat rareſieri ⁊ retro condenſari taliter ꝙ cōtinue maneat pedale preciſe: iſto caſu poſito videtur ꝙ illud mobile: quod eſt ſuper ipſo: continue mouetur: ⁊ tamen cōtinue eſt in ſpacio ſibi equali. Iſta obiectio non procedit contra dicta: nam dictum eſt queſtioneꝫ debere intelligi ſpacio quieſcente: modo ſic non eſt in propoſito: vñ queſtio debet intelligi ac ſi ſpacium ⁊ locus eſſent quodam modo immobilia ⁊c̄.

Ad rōnes ꝑncipales: ꝑme due ſunt ſolute. ¶Ad tertiam dico quod licet mobile continue dum mouetur habeat aliquem locum tangentem ipſum: non tamen preciſe: ⁊ igitur non cōtinue eſt in loco ſibi equali. ¶Ad quartaꝫ dico ꝙ immo occupat maiorem locum ſe: nec hoc eſt inconueniens ſucceſſiue ꝑ partem poſt partem: licet hoc eſſet inconueniens ꝙ totuꝫ ſimul: nec ex hoc ſequitur ꝙ aliquod corpꝰ ſimul ſit in diuerſis locis. ¶Ad quintam dico ꝙ non eſt in illo loco ſignato ſibi equali: niſi ſolum in potentia ſicut dictum eſt prius. ¶Ad ſextam dico ꝙ omne corpus dum quieſcit eſſe in loco ſibi proprio ⁊ equali in actu: hoc tamen non oportet dum mouetur: nam tunc non opꝫ ipſum eē in loco ſibi equali in actu: licet bene in potentia.

¶Explicīunt queſtiones ſexti libri phyſicorum magiſtri Alberti de Saxonia.

¶ Queſtiones magiſtri Alberti de Saxonia in ſeptimum librum phyſicoꝝ. Incipiunt.

¶ Tex.cōmēti.j.

¶ Omne qḋ mouetur: neceſſe eſt ab aliquo moueri ꝛc. Qō.j.

Circa textū ſeptimi libri phyſicoꝝ queriť talis queſtio: ꝛ eſt circa ṗnᵐ: verū idē poſſit agere in ſeipſū: ꝛ arguiť ꝙ ſic: naꝫ aīa mouendo corpus mouet ſeipſam ꝛ mouet a ſeipſa: ğ queſtio va. ¶ 2° grauitas vel foīa ſbalis grauis mouendo graue deorſum mouet ſeipſaꝫ deorſum ğ. ¶ 3° intellect⁹ in ſeipm̄ agit actū intelligēdi ꝛ ꝓpoſitiōes: ꝛ ħ3: ergo queſtio vera: conſequentia tenet: ꝛ antecedens probatur: q2 ſi intellectus nō ageret in ſeipſum intellectionē obiectū extra eſſet nobilius intellectu: ſed ꝯńs eſt falſuꝫ: ꝯńia tenet pro tanto: q2 obiectū haberet ſe tanq̄ agens reſpectu itellectionis: itellectus aūt tanq̄ paſſum: mō nobilius eſt agēs q̄ paſſum. ¶ 4° intelligere ꝛ velle: dicuntur actiones manentes: mō hoc nō eſſet plus veꝝ de intellectione ꝛ volitione ꝙ eēnt actiones manētes niſi manerent in ſuis agētib⁹ q̄ de ſecatione: ꝛ edificatione: ꝛ ſic vltra: ſi intelligere ꝛ velle manēt in ſuis agentib⁹: ſequitur ꝙ eoꝝ agētia agūt in ſeipſa. ¶ 5° nā quū aqua eſt calefacta: ſeipſam refrigerat: ꝛ per ꝯńs idem agit in ſeipȝ. ¶ 6° ſi vnus angelus vel anima intellectiua moueret ſeipſaꝫ localiter qḋ eſt poſſibile ſicut credimus idem moueret ſe nec poſſet ibi dicī ꝙ vna pars moueret aliam ꝛ econuerſo: quia angelus ꝛ anima intellectiua non habent partes quare illud non valeret: igitur ꝛc̄.

Tex.cō.1. In oppoſitū eſt Ar. in ṗncipio ſeptimi dicens omne qḋ moueť ab aliquo moueť qḋ exponiť ab aliquo. i. ab alio: nā ad illā intentionē videť ire Ar. quā ſtatim ad hoc ſubiungit. ¶ 2° naꝫ dicit

Tex.cō.2. in nono Ar. nono: ꝛ 5° metaphyſice ꝙ po⁸ actiua eſt principium tranſmutādi alteꝝ in quantū alteꝝ: po⁸ vero paſſiua eſt ṗnᵐ tranſmutandi ab altero in quātū ħ3. ex his videť ꝙ ſm̄ Ar. po⁸ actiua agat in aliud ꝛ non in ſe: ꝛ po⁸ paſſiua

Tex.cō.2. patiať ab aliquo: ꝛ nō a ſe. 3° nā dicit cōmētatoꝛ 9° metaphyſice manifeſtum eſt ꝙ nihil patiť a ſe. ¶ 4° ad idē auctoritate Ar. in 8° huius motus quidem aliud mouet ꝛ aliud moueť. ¶ 5° nā dicit Ar. ṗmo de gñatione ſile non patiť a ſibi ſili: qḋ ꝓbat: q2 aliť idē poſſet pati a ſe qḋ Ar. reputat incōueniēs. ¶ De iſta qōne ſit ṗma ꝯcluſio: poſſibile eſt idē moueri per ſe: vel p ſe: vel p accidens vel mediate vel imediate p3 hec ꝯ̊ primo de nauta qui mouēdo nauē: mouet ſe. p3 2° de aīa que mouendo corp⁹ mouet ſe: p3 3° de grauitate que mouendo graue mouet ſe. p3 4° de intellu qui agit in ſeipm̄ faciendo ꝓpoſitiones: ꝛ actus intelligēdi. p3 etiā de volitione: que ſeipſam determinat ad talē vel ad talē aſſenſum. p3 6° de aqua calefacta que refriget ſe. ¶ Contra iſtam vltimā rōnē incidētaliter dubitať: que ſit cauſa ꝙ ſi aq̄ ṗmo eſt frigida ꝛ calefiat: qua calefacta refrigidat ſe: ꝙ poſtea frigefacta eſt frigidioꝛ q̄ ante calefactionem: poteſt dici ꝙ q2 calefactionis eſt ſegregare heterogenea: ꝛ q2 aq̄ poſt calefactionem eſt purioꝛ q̄ ante erat: ꝛ pp hoc reddiť frigidioꝛ q̄ aň erat: quāto enim elemētū aque eſt purius tanto eſt frigidi⁹ cuꝫ frigiditas ſit vna q̄litas que primo ineſt aque: ꝙ autem poſt calefactionē reddať purioꝛ p3 hoc: naꝫ videmus ꝙ poſt bullationē aque in olla inferius ſunt quedam particule terreſtres ſegregate ab aq̄ rōne caliditatis: que quidem particule ṗus erāt ei admixte. ¶ Contra concluſionē dubitať ſi poſſibile eſt idē moueri a ſe: ſequiť ꝙ actus ꝛ po⁸ que ſunt differentie valde oppoſite ſimul eēnt in eodem reſpectu eiuſdē: ſed hoc eſt falſum: probať ꝯńia ex eo ꝙ omne agens: eſt in actu ꝛ patiens in po⁸. ¶ Reſpōdeť ꝙ lȝ idem poſſet pati a ſe: tamen ex hoc non ſequitur ꝙ idem ſit in actu ꝛ in po⁸ ſm̄ idem: ꝛ reſpectu eiuſdem lȝ bene ſequiť ꝙ idem ſit in actu ꝛ in po⁸ hoc tamen non eſt ſm̄ idem ꝛ eandem diſpoſitionē: pp hoc ꝙ ſm̄ vnaꝫ diſpoſitionem eſt in actu ſcilȝ ſm̄ quā eſt agens ꝛ ſꝫ aliā eſt in po⁸. ſ. ſm̄ quā eſt patiens: verbi gratia forma grauis lȝ ſit in actu ſurſum tamen eſt in po⁸ deorſum: ꝛ igiť ſm̄ talē diſpoſitionē poteſt agere in ſe. Siľr quum intellectus eſt in po⁸ per ſpeciem intelligibilem poteſt formare in ſe actū intelligendi reſpectu cuius prius erat in po⁸ ſiľr cuꝫ eſt in actu per ꝯceptus ſimplices poteſt agere in ſe ꝯceptus cōplexos ſicut propoſitiones ꝛ diſcurſus reſpectu quoꝝ prius erat in po⁸: ſic ergo licet idem agat in ſe ꝛ patiať a ſe: hoc tamen non eſt ſm̄ eandem diſpoſitioneꝫ. ¶ 2ᵃ cōcluſio poſſibile eſt idem mouere ſe per ſe ꝛ immediate: ſic ꝙ non mediante alio motoꝛe vel moto imediatioꝛi: probať: naꝫ forma grauis mouet ſe ſed nō mediante alio motoꝛe magis imediato ſicut eſt notum de ſe: nec mediante alio motu magis immediato. quod probatur nā ſi in deſcenſu grauis eſſet motū magis imediatum q̄ forma grauis: hoc eſſet materia: ſed probať ꝙ hoc non ꝛ hoc ſic: illi po⁸ que p ſe ꝛ magis determinate appetit deorſum debet per ſe attribui operatio: ſm̄ quā ipſuꝫ ſit deorſum multo magis q̄ illi que hoc nō appetit determinate. ſed ſic eſt ꝙ forma grauis appetit determinate eſſe deorſum: ꝛ non materia ꝛ cū per moueri potius ſit deorſum per q̄ per mouere: quod p3: naꝫ quandocunq̄ forma grauis moueret ſi non moueretur: non pp hoc fieret deorſum ideo moueri potius ꝛ immediatius attribuendum eſt forme q̄ materie. Et cōfirmať: nam ſi per imaginationem forma grauis eſſet ſine materia: adhuc deſcenderet: ſi autem materia eſſet ſine forma grauis ipſa non deſcenderet: ergo deſcendere ſeu moueri deorſum eſt potius attribuendum forme: q̄ materie. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio poſſibile eſt ꝙ idem agat in ſe ꝛ patiať a ſe tanq̄ principale actiuum: ꝛ principale paſſiuū. ꝛ hic intelligiť principale preter primum. ſ. deinde: p3 de voluntate: p3 de intellectu: ſicut deduci poteſt ex prioꝛibus: p3 etiam de forma grauis: que eſt principale mouens in deſcendēdo: vt cōmuniter conceditť ꝛ principale motum: nam ſicut iā probatum eſt principalius ſibi attribuitur q̄ materie. ¶ 4ᵃ concluſio eſt pro concordando dicta Ar. ꝛ veritatem impoſſibile eſt idē agere in ſeipſum: ꝛ pati a ſeip'o tali modo ꝙ ad talem actionem non concurrat aliud actiuum vel paſſiuum aut principale: aut diſpoſitum: p3 hoc: naꝫ omne agens: vel eſt primū vel aliqḋ aliud a primo: ſi eſt aliud a primo tunc ad eius actionem concurrit primū. ſi autem eſt primum illud eſt impoſſibile. ꝛ ſolum agēs. eſt enim mouens immobile. ideo concluditur ꝙ impoſſibile eſt agere ꝛ pati: quin ad eius actioneꝫ concurrat aliquid aliud actiuum ſcilicet primum: ꝛ etiā aliud paſſiuum: patet de actione que ſit circa ſubſtantiam materialem: vnde ad cuiuſlibet ſubſtantie materialis actionem ꝛ paſſionem concurrit materia prima que nullius eſt actiuitatis. Rationes vadunt pro factis ſuis.

¶ Tex.cōmēti.x.

¶ Cū autem tres ſunt motus: ꝛ ſꝫ qualitatem ꝛc. Qō.ij.

Queritur

Queritur ſecundo vtrum in omni motu mouens ⁊ motuȝ debeant eſſe ſimul: ⁊ arguit ꝙ non: nam ſi ſic ſequeretur ꝙ ſenſibile diſtans a ſenſu non ageret in ſenſum: conſequens eſt falſuȝ: ꝯña nota eſt: ſed falſitas ꝯñtis pȝ: naȝ experimur ꝙ viſibile diſtans a ſenſu agit in viſuȝ. viſus enim videt viſibile diſtans ab eo. ¶ 2° impoſſibile ē mouens ⁊ motū eē ſimul cū ſint duo corpora: ergo queſtio falſa: conſequētia tenet: antecedēs probat: q2 impoſſibile eſt eē penetrationē corporū: modo corpus nō pōt eē ſimul cū corpore: niſi mutuo ſe penetrent. ¶ 3° nec mouēs cū ſit indiuiſibile poteſt eſſe ſimul cum moto: ergo ⁊c. cōſequētia tenet: antecedens pbat ex eo ꝙ indiuiſibile non eſt in loco. ꝙ debet eē ſimul cū diuiſibili opȝ ꝙ ſit ſecuȝ in eodem loco. ¶ 4° ignis diſtans a pariete calefacit parietem: ſed in tali actione mouens non eſt ſimul cuȝ moto: q2 ignis nō eſt ſimul cū pariete in eodeȝ loco: ex eo ꝙ diſtat ab eo: ergo ſilr magnes attrahit ferrū diſtās ab eo. ⁊ ibi iterū mouens ⁊ motū non ſunt ſimul. ¶ 5° nam dicit Ar. ꝙ trahens mouet velocius tracto: ergo ſi in pncipio motus trahens: ⁊ tractum eſſent ſimul: ſtatim poſtea ſunt ſeparata: ergo nō ſemp mouens eſt ſimul cum moto. ¶ 6° nam ſol agit in iſta inferiora ⁊ ꝗ valde diſtat ab eis: ⁊ nō eſt ſimul cū eis: ſilr baſiliſcus valde remote agit a ſe interficiendo hominē bene multū diſtantem ab eo ſimiliter per agaçelem in ſua philoſophia: ſepe multi per incantationes eorum inficiunt homines multum diſtātes ab eis: quare ⁊c.

Tex. cō. 10. In oppoſitū vult Ar. in iſto 7° pbās ꝙ in omni motu: mouens ⁊ motum ſunt ſimul: hoc enim probat: ſicut viſum fuit circa litterā: tam in motu qui fit ab extrinſeco ꝙ̄ ē intrinſeco. ¶ In iſta qōne primo ponā aliquas diſtinctiones. ¶ 2° cōcluſiones.

Quantum ad primuȝ ſit iſta pma diſtinctio: ꝙ mouentiū quedā ſūt corporea: quedam incorporea: quedam mediata: quedaȝ immediata. ¶ Alia diſtinctio mouens poteſt dici immediatum moto: vno modo: q2 eius actiuitas aut virtus attingit paſſum: ſicut eſt de proijciēte ⁊ tale non opȝ eē cum moto: nec loco: nec tempore: vnde ſi ſor. proijceret vnū lapideȝ: ⁊ ſtatim poſt ſeparationeȝ illius lapidis a manu ſortis eſſet mortuus: tunc ſortes: non eſſet ſimul: nec loco: nec tēpore cum lapide. ¶ Secundo modo mouens poteſt dici imediatum moto: quia licet inter mouens ⁊ motū ſit multa diſtantia: vel licet mouens non ſit in eodem loco cum moto: tamen virtus mouentis attingit vſqȝ ad motum: licet actio mouentis determinetur per aliud agēs: ⁊ iſto modo ſol vel alia intelligentia dicatur agens imediatum reſpectu iſtorum inferiorum. ¶ Alia diſtinctio ꝙ aliqua poſſunt imaginari eē ſimul per penetrationem ſicut de albedine ⁊ dulcedine ſimul in lacte: ⁊ de tali ſimultate non eſt ſermo ad preſens. ¶ De ſimultate ꝗ ad preſens ſit talis diſtinctio: ꝙ aliqua poſſunt imaginari eē ſimul: que ſunt in eodem loco: licet vnum illorum ſit in illo loco per ſe: ⁊ aliud per accidens ſicut eſt de anima ⁊ corpore quod informat. ¶ Secundo modo aliqua poſſunt eē ſimul: quia vnum eorum eſt in loco per ſe: aliud vero in loco ratione alterius ⁊ non per ſe licet per ſeparationem eius ad ipſo fieret per ſe in loco: ⁊ iſto modo totum ⁊ eius pars integralis dicuntur eē ſimul: q2 pars integralis non eſt in loco: niſi ratione totius. ¶ 3° modo aliqua dicuntur eē ſimul que ſunt propinqua: non tamen continua ſed contīnua ſic ꝙ inter ea nullum eſt medium iſto modo manus mea ⁊ aer dicuntur eē ſimul: quare ⁊c.

Quantum ad ſecundum ſit prima concluſio in omni motu qui fit ab intrinſeco mouens ⁊ motum ſunt ſimul primo modo vel ſecūdo modo: probatur per inductionem in motibus qui fiunt ab intrinſeco: primo de motu progreſſiuo puta hominis. in tali enim motu mouens eſt ipſa anima: ⁊ motuȝ eſt corpus: modo anima eſt ſimul cum corpore: quia in eodeȝ loco in quo eſt corpus per ſe: anima eſt per accidens: patet hoc etiam de motu celi: accipiendo celum pro incluſione motoris: ſi autem aliquod moueretur ab intrinſeco puta ꝙ aliqua pars integralis moueret totum integrale: in tali motu mouens ⁊ motum eſſent ſimul ſecundo modo ſimiliter eſt de deſcenſu grauis: mouens ⁊ motum ſunt ſimul primo ſcilicet grauitas: ⁊ illud quod mouetur. ¶ Secunda concluſio. omne mouens corporeuȝ eſt ſimul cum moto tertio modo accipiēdo eē ſimul: pbatur: nam ſit. a. aliquod mouens: vel tunc eſt ſimul cuȝ aliquo moto vel non: ſi ſic habetur propoſitum: ſi non ſequitur ꝙ tale mouens in aliquod diſtans agit abſqȝ hoc ꝙ agat in intermedium: quod eſt inconueniēs: vnde qua ratione ageret in aliquam diſtantiam abſqȝ hoc ꝙ non ageret in intermediū: vnde ex quo cuiuſlibet agētis corporei aliquid contingit. non agit in ſe niſi agat in illud: ⁊ per conſequens cuiuſlibet agentis aliquod paſſum eſt proximum: quod eſt ſimul cum eo loquendo de ſimul tertio modo: ⁊ ſimiliter hoc patet per Linconieñ. in tractatu ſuo de radijs: nam vult ꝙ omne agens agat prope ſe orbiculariter ⁊ hoc non eſſet ſi non ageret in medium ſibi contiguum. ¶ Tertia concluſio nō omne mouens corporeum cum quolibet moto eſt ſimul in quod agit loquendo de ſimul tertio modo patet per argumenta facta ante oppoſituȝ. ¶ Solutio ergo queſtionis ſtat in hoc ꝙ omne mouens corporeum eſt ſimul cū aliquo in quod agit: ſed non cum quolibet: ſemper intelligēdo de ſimul tertio modo. ¶ Iuxta probationem ſecūde cōcluſionis dubitatur: videtur ꝙ agens agat in aliquod diſtans abſqȝ hoc ꝙ agat in intermedium: nam ſol agit in iſta inferiora calorem: ⁊ tamen non agit calorem in orbes celeſtes intermedios. ¶ Secundo naȝ ignis aliquādo agit in lignum diſtans ab eo intenſiorem graduȝ caliditatis ꝙ̄ agat in aerem intermediuȝ: ſimiliter magnes agit in ferrum aliquam qualitatem motiuam ferri ad magnetem abſqȝ hoc ꝙ agat talem in aerem: trahit eniȝ ferrum: ⁊ non aerem. ¶ Ad iſta ad primuȝ pro quo imaginandū eſt ꝙ nunꝙ̄ agens agit in aliquod ſibi diſtās: niſi agat in intermedium quod agat in extremuȝ: vnde ſol agens in iſta inferiora agit lumen ⁊ influentiam per totum intermedium: tam in orbes: ꝙ̄ in alia: ſed lȝ agat calorem in iſta inferiora non tamen in totum intermedium: propter hoc ꝙ lumen: ⁊ influentia que a ſole aguntur: producunt in iſtis inferioribus caloreȝ: propter hoc ꝙ iſta inferiora ſunt apta nata recipere caloreȝ: ſed quia orbes celeſtes non ſunt apti nati ad recipiendum calorē inde eſt ꝙ lumen ⁊ influētia multiplicata a ſole nō agūt calorem in orbes celeſtes. ex hoc patet ad primam dubitationem. ¶ Ad ſecundam dico ꝙ aer non eſt tante denſitatis: ſicut eſt paries vel lignum. inde eſt ꝙ ignis intenſiorem gradum caloris producit in illa ꝙ̄ in aereȝ intermedium cum hoc tamen ſtat ꝙ non agat in extremum niſi agat per medium licet nō omne quod agit in extremum agit in intermedium. ¶ Ad aliaȝ dico ꝙ magnes prope ſe multiplicat vnam virtuteȝ: ſed illa propter ſpecialem diſpoſitionem ⁊ complexionem ferri eſt motiua ferri ad magnetem ⁊ non aeris: cum hoc tamen ſtat ꝙ virtutem talem non multiplicat vſqȝ ad ferruȝ niſi multiplicet eam per totum intermedium: vnde vniformiter imaginandum eſt ſicut imaginatur ꝙ quelibet res radiat ⁊ multiplicat prope ſe qualitatem quandaȝ ſpecialeȝ inſenſibilem mediante qua ⁊ in alio ⁊ in alio: ſed ſm ꝙ aliter ⁊ aliter eſt diſpoſituȝ: agit aliam ⁊ aliam qualita-

rem: ⁊ ex hoc poteſt reddi ratio quare aliq̄ue vetule multuꝫ diſtantes generant in aliquibus amorem.

Ad rōnes principales dicitur ꝙ oēs ſolute ſunt excepta quinta: dico ꝙ trahēs velocius poteſt moueri tracto ⁊ tamē manere ſimul cum ipſo quia trahens poſſet moueri per lineaꝫ curuā ⁊ tractum per lineā rectā: ⁊ tunc trahens mouetur velocius: q2 velocitas eius attēditur penes lineaꝫ curuā: que eſt longior ſi rectificaretur ꝗ̄ꝫ linea recta: penes quā attenditur velocitas ipſius tracti.

¶ Tex. cōmēti. xiiij.

¶ Quoniam autem que alterātur ⁊ omnia alteranter a ſenſibilibus ⁊c.

Queſtio. iij.

Queritur tertio vtruꝫ ſolū ſꝫ qualitates de tertia ſpecie ſit per ſe alteratio: ⁊ arguitur primo ꝙ non quia ad aliquas qualitates de tertia ſpecie nō eſt per ſe alteratio: ergo qō falſa: antecedēs probaꝛ naꝫ colores ⁊ ſapores ſūt qualitates de tertia ſpecie: ſunt enī qualitates ſenſibiles: ſed ad illas nō eſt per ſe alteratio: propter hoc ꝙ colores ⁊ ſapores: cuꝫ ſint qualitates ſecūde non imediate acquiruntur ad ipſo alterāte: ſed ex conſequenti ⁊ per mediuꝫ ſequele vꝫ ad acquiſitionem qualitatuꝫ primaruꝫ quas conſequuntur ſm̄ qualitateꝫ de prima ſpecie: ergo non ſoluꝫ ſꝫ qualitates de tertia ſpecie: cōſequētia tenet: ⁊ antecedens probatur nam ſecunduꝫ caliditatem: ⁊ frigiditateꝫ eſt per ſe alteratio: ⁊ tamen illas qualitates Ariſtoteles enumerat inter qualitates de prima ſpecie. ¶ Confirmatur hoc: naꝫ virtus ⁊ vitiuꝫ ſunt qualitates de ſecunda ſpecie: ⁊ tamē ſꝫ eas eſt per ſe alteratio: ex eo ꝙ nō acquiruntur niſi ſucceſſiue. ¶ Confirmatur idem tertio: quia ſi ſm̄ qualitates de prima ſpecie non eſſet per ſe alteratio: hoc eſſet: quia eſſet ad aliquid: iſto enīꝫ modo videtur Ariſtoteles in iſto ſeptimo arguere vbi vult ꝙ ſꝫ
Tex. cō. 17. qualitates de prima ſpecie nō poteſt eſſe per ſe alteratio: ſed conſequens eſt falſuꝫ: ſed probatur auctoritate Ariſtotelis in predicamentis: fuit in ante predicamētis vbi dicit diuerſoruꝫ generum: ⁊ non ſubalternatim poſitoruꝫ diuerſe ſunt ſpecies: ⁊ differētie: ex hoc ſequitur ꝙ quuꝫ aliq̄ue qualitates ſunt de prima ſpecie: non ſunt ad aliquid: eo ꝙ idem non videtur poſſe eſſe in diuerſis
Tex. cō. 18. predicamentis. ¶ Quarto: naꝫ dicit Ariſtoteles quinto huius: ꝙ in qualitate: quantitate ⁊ vbi: eſt per ſe motus: propter hoc ꝙ in eis inuenitur contrarietas: modo non ſoluꝫ in qualitatibus de tertia ſpecie inuenitur contrarietas: veruꝫ etiaꝫ in qualitatibus aliaruꝫ ſpecieꝝ.

Tex. cō. 14 Ad oppoſitū dicit Ariſtoteles in iſto ſeptimo. ¶ In iſta qōne primo ponaꝫ cōcluſiones de ꝑma ſpē q̄litatis. ¶ 2° de alijs ſpēb9 q̄litatis.

Quantum ad primū ſciendūꝫ eſt ꝙ prima ſpecies qualitatis vocatur habitus: ⁊ diſpoſitio ſignificantes bene eandem rem: ſed non eodeꝫ modo: quia hoc nomen habitus ſignificat illam rē prout eſt de difficili mobilis a ſubiecto. ⁊ habet eſſe fixuꝫ in eo. ſed hoc nomen diſpoſitio ſignificat bene eandem: ſed hoc eſt prout illa res de facili eſt mobilis a ſubiecto. ⁊ nō habet eſſe fixum in eo. verbi gratia, eadem ſanitas prout eſt radicata in ſubiecto: dicitur habitus: prout autē nō eſt radicata in ſubiecto dicitur diſpoſitio. ⁊ non habet eē fixū in eo ⁊ ē de facili mobilis a ſbīo. ¶ Deinde notādū ē ꝙ qualitatū de prima ſpecie quedam dicunt qualitates corporis: quedaꝫ vero anime: corporis ſicut ſunt ſanitas ⁊ egritudo; anime ſicut ſcientia. q̄litatū: corpoꝝ. Quedā conſiſtunt in proportiōe qualitatū primaꝝ ſicut ſanitas: ⁊ egritudo. Quedā autē in proportione qualitatū ſecūdarū: ſicut colores pulchritudo ⁊ turpitudo. Quedā autem in proportione ſonorū ſicut melodia ⁊ conſonantia. Qualitatū autē aīe: quedam ſunt in appetitu ſicut ſunt virtutes morales ⁊ vitia. Quedam aūt in intellectu: ſicut ſcientia vel habitus ſibi oppoſitus ſicut error. ¶ Tunc ſit ꝑma concluſio ad qualitates corporales de prima ſpecie non eſt per ſe alteratio: nec motus: probatur nā dictū eſt quinto huius ꝙ mot9 non eſt per ſe in ad aliquid: mo Tex. cō. 10.
do ſicut iam dicebaꝛ qualitates corporales de ꝑma ſpecie conſiſtunt in proportione qualitatū primaꝝ: proportio aūt eſt relatio ⁊ de ad aliquid. ergo ad qualitates corporales non eſt per ſe motus. ¶ Secundo ad ideꝫ ſanitas: que eſt vna de talibus qualitatibus non eſt niſi proportio debita qualitatū ꝑmarū: modo talis proportio non eſt acquiſibilis ſucceſſiue per partē poſt partem. ergo ad eam non eſt per ſe motus: nec alteratio: conſequentia tenet: ſed prima pars antecedētis patet ex dictis: ſed ſecunda pars probatur ex eo: ꝙ qualitas poteſt ꝯſequi ſoluꝫ motū ſm̄ vnā qualitatē talis proportionis: que eſt ſanitas. Si enī iam qualitates prime eſſent taliter proportionate ꝙ non eſſet ſanitas propter nimiā remiſſionem caliditatis: tunc ad ſolam īmenſioneꝫ caliditatis ſequiꝛ talis proportio: que eſt ſanitas. ¶ Tertio ad illud non eſt per ſe motus: quod dicitur in reſpectu ⁊ in alteratione ad ſubiectuꝫ: ⁊ ad tempus: ſed ſic eſt de qualitatibus corporalibus prime ſpeciei. ergo ⁊c. maior eſt nota: minor patet de ſanitate: nā eadē diſpoſitio vel ꝯſimilis: que eſſet ſanitas in homine eſſet infirmitas in piſce. Si diceret aliquis ſi ſanitas ſic diceretur in relatione ad ſubiectum ⁊ ad tempus ſequeretur ꝙ ſanitas eſſet in predicamento relationis: modo hoc eſt falſum cum ſit in predicamento qualitatis. ¶ Reſpondetur ꝙ licet hec nomina ꝯnotēt tales proportiones ⁊ relationes in qualitatibus: tamen quia ꝑdicantur in quale ſm̄ earum concreta de ſubiectis dicuntur eſſe in predicamento qualitatis. Et eſt ſciēdū ꝙ non omnes termini qui includunt reſpectus in eorum diffinitionibus ſunt in predicamento relationis: ſed ſoluꝫ illi qui predicantur de ſubiecto cum habitudine ad aliquod tertiū predicamentū: modo ſic non eſt de ſanitate ⁊ egritudine: nam pfecta eſt predicatio ſoꝛ. eſt ſanus: vel ſoꝛ. eſt eger: ſed non eſt pfecta predicatio ſoꝛ. eſt pr̄ niſi intelligatur aliquod tertiū. ſ. filius. ¶ Quarto poteſt argui ad ꝯnem aliq̄ſi remittitur ſanitas: ⁊ tñ ille res: q̄ ſunt ſanitas intendūtur: ⁊ hoc nō eſſet niſi ad ſanitatē: que eſt q̄litas corporalis de ꝑma ſpecie nō eēt per ſe alteratio: aſſumptū pꝫ ſimili: naꝫ aliquando remittitur ſimilitudo: ⁊ tamē ille res que ſunt ſimilitudo intendunt: verbi gr̄a poſito ꝙ ſoꝛ. ⁊ Plato eſſent ſimiles in albedine: ⁊ vtriuſqꝫ albedo eſſet ſicut duo: tūc remittitur ſimilitudo: ſi albedo vnius intendiꝛ ꝙ ſiat ſicut tria: ⁊ alterius ꝙ ſiat ſicut quinqꝫ. ¶ Secūda concluſio ad qualitates aīe de ꝑma ſpecie non eſt per ſe alteratio: nec motus: ꝓbatur ex eo ꝙ ſunt ad aliquid: modo ad talia ex quīto huius nō eſt per ſe motus ſicut ibidē declaratū eſt: ⁊ aſſumptū pꝫ ex eo ꝙ illa ⁊ cōſimilis qualitas: que eſt virtus in vno eſt vitiū in alio: ⁊ que eēt virtus in vno tēpore: eſſet vitiuꝫ in alio tēpore: ⁊ ideo q2 virtus ⁊ vitiū dicunt in reſpectu ad tēpus ⁊ ad pſonam ⁊ alias circūſtantias: ſm̄ dictamē rōnis ſequit ad hm̄ōi non eſſe per ſe motū nec alterationē. ¶ Secundo: nā virtus cōſiſtit in indiuiſibili ſicut rectitudo ⁊ circulus. ergo ad ipſam nō eſt per ſe motus: ꝯñtia tenet: ⁊ antecedens eſt; Ar. in littera. ¶ Tertio eadē qualitas abſqꝫ hoc ꝙ intendatur: vel remittatur ꝓpter alias circunſtantias modo eſt virtus: ⁊ poſtea vitiū. ergo ad virtutes: ⁊ vitiū nō eſt per ſe alteratio: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ iſta nomina virtus ⁊ vitium poſſunt ſucceſſiue de aliquo, verificari abſqꝫ mutatiōe facta in illo: licet ſit facta mutatio in alio: aña patet: nam circūſtantie

nam circunſtantie alie ⁊ alie bene faciūt actus omnino ſimiles: vnum eſſe vitioſum: aliū eſſe virtuoſu𝔷: vt ſi ego darem panē pp deū: ⁊ tu pp vanā gloriam: tu ⁊ ego faceremus actus oino ſimiles. ſ. dare panē: ⁊ tñ meus eēt bonus: ⁊ tuus eſſet malus ⁊ meus fieret bene ⁊ tuus male: ita alie ⁊ alie circunſtātie poſſunt facere ꝙ eadē vel conſimilis qualitas: modo eſſet virtus poſtea vitiū ⁊ in vno virtus: ⁊ in alio vitiū. ¶ Deinde arguit̄ de ſciētia ꝙ ad eā nō eſt per ſe alteratio: probat̄ illud qđ pt verificari de aliquo: ⁊ incipe falſificari de eodē abſq𝔷 mutatione facta in illo ⁊ in iſto ſm rationē iſtius ad aliquid nō d𝔷 per ſe motus: ſed ſic eſt de ſciētia: ergo maior eſt nota: minor pbat̄: nā poſito ꝙ in mēte mea ſit aſſenſus ad illa𝔷 ꝯcluſionē. omnis aſinus eſt aial. tunc de illo aſſenſu iā ve𝔯 eſt dicere ꝙ eſt ſciētia: deinde oēs aſini corrumpant̄ adhuc eodē aſſenſu remanēte in aīa mea tunc ampli⁹ de illo aſſenſu falſum eſt dicere ꝙ ſit ſcia. ſit ergo idē aſſenſus mō eſt ſcia poſtea non eſt ſcia abſq𝔷 hoc ꝙ ſit facta aliqua mutatio in ipſo l𝔷 bñ ſit facta mutatio in alia. ſ. in re vel in rebus extra. ¶ Ad idē ſcia acquirit̄ in quiete ⁊ nō in motu ⁊ hoc nō eſſet ſi ad eā eſſet motus p ſe: aſſumptu𝔷 p𝔷 ex eo ꝙ motus ⁊ perturbatio ſpirituū impedit acquiſitione𝔷 ſcientie. ſm ꝙ p𝔷 in ſenibus ⁊ in iuuenibus: ⁊ pp hoc d𝔷 ꝙ anima ſeta quieſcendo fit prudens ⁊ ſapiens ⁊c̄.

Quantū ad ſcđm de qualitatib⁹ de ſcđa ſpecie ſit iſta ꝯcluſio ꝙ ad eas nō eſt per ſe mot⁹: probat̄ nā ſcđa ſpēs qualitatis eſt nālis potentia vel ipotentia: aliquid de facili vel de difficili faciendi vel patiēdi: mō facile dicit̄ ad aliquid: facile enī vni alteri bene eſt difficile: ſed ad iſta que dicunt̄ ad aliquid: nō eſt p ſe mo-

Tex.cō.30. tus ſicut eſt oſtenſum in qnto huius. ¶ De qualitatibus de q̄rta ſpē ſit iſta cōcluſio ꝙ ad eas nō eſt per ſe mot⁹: pbat̄ q: in talib⁹ deficit ꝯtrietas que requiritur ad motu𝔷. ¶ 2° q: ꝯſiſtunt in indiuiſibili ita ꝙ ita cito deſinit eē talis figura per additionē: ⁊ diminutionem ⁊c̄. ¶ Ultima cōcluſio ad qualitates de 3ª ſpecie eſt per ſe motus: pbat̄. nā ad aliquā qualitatē eſt per ſe motus ſicut dictum eſt qnto huius ſed nō ad qualitates de pma ſpē: nec ad qualitates de ſecūda: nec ad qualitates de 4ª: relinquit̄ ergo ꝙ ad qualitates de 3ª ſpecie cum non ſint plures ſpecies qualitatis q̄𝔷 quatuor ⁊c̄.

Ad rationes pricipales: ad primā qñ dicitur ad colores ⁊ ſapores non eſt p ſe alteratio dicitur ꝙ immo: ⁊ quādo dicebatur non immediate acquiruntur ab ipſo alterante: ſed per modum ſequele: ergo ad ipſa eſt motus per accidens: dico ꝙ accidētalitas in motu poteſt attendi vel ex pte terminorum ſignificatiuorū vel ex parte rei: ſi attenditur ex pte rei: tunc ad huiuſmodi qualitates: que non ſunt qualitates prime ſed ſecunde bene eſt motus per accidens: ex quo acqrunt̄ per modum ſequele ad acquiſitionem qualitatum prima𝔯. ſi vo accñtalitas in motu attēditur ex pte terminorum ſignificato𝔯 tunc ad qualitates ſecundas de tertia ſpecie bene eſt per ſe motus: pp hoc ꝙ factis aliqbus motibus neceſſe ē fieri mutationē denominationis per nomina de tertia ſpecie qualitatis ſignificātia qualitates ſecundas. ¶ Ad qualitates de prima ſpē bene ē per ſe alteratio hic dico ꝙ hoc bene verū eſt: ſed hoc non eſt ſ𝔷 rationem ſm quā dicunt̄ eſſe de prima ſpecie: ſed ſm rōnē ſm quā dicunt̄ eſſe de tertia ſpecie. Deinde qua𝔷 dicebat̄ virtus ⁊ viciū acquirunt̄ ſucceſſiue concedat̄: ⁊ ſic ex hoc non ſequit̄: ꝙ ad ipſa ſit motus per ſe: nam licet ſimilitudo acquirat̄ ſucceſſiue: non tamen ex hoc ſequitur ꝙ ad ipſam ſit motus per ſe: ſicut dictum eſt quinto huius. ¶ Ad tertiā hoc eſſet: quia eſſet aliquid: iſta ratio ſoluta eſt in ſoluendo vnam dubitationem in poſitione. ¶ Ad quartam: in illis in quibus inuenit̄ contrarietas ⁊c̄. iſta ratio bene pbat ꝙ in qualitatibus de pma ſpē ſit per ſe motus: ſed hoc nō eſt ſm rōnem: ſecundū quā ſunt de pma ſpē: ſed ſm quam dicūtur de tertia ſpecie ⁊c̄.

¶ Tex. cōmēti. xxxi.

¶ Quare conſiderandū eſt: que ſit differentia motus ⁊c. Q. ō. iiij.

Queritur quarto vtrum ad hoc ꝙ aliqua ſint cōparabilia: requirat̄ ꝙ ſint eiuſdē ſpeciei ſpāliſſime ⁊ arguit̄ ꝙ nō: nā homo ⁊ aſinus ſunt adinuicē cōparabiles: ⁊ tñ nō ſunt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime. ḡ queſtio falſa: ꝯñtia tenet de ſe añs pbat̄ quo ad pma𝔷 ptem: nā homo dicit̄ pfectior aſino: ſimilr̄ homo d𝔷 albior vel nigrior aſino: ecce cōparationē hominis ad aſinū. ¶ Tertio p𝔷 hoc de deo ⁊ diabolo: dicimus enim deū eſſe meliorē diabolo: ⁊ diabolum eſſe peiorē deo abſq𝔷 hoc ꝙ deus ⁊ diabolus ſint eiuſdē ſpēi: vel ꝙ in vtroq𝔷 bonitas vel malitia ſit eiuſde𝔷 ſpēi. ¶ Tertio ſubā ⁊ accidēs ſunt diuerſa𝔯 ſpēru𝔷: ⁊ tñ ſunt adinuicē cōparabilia: dicimus enī ꝙ ſubā eſt nobilior accidente: ⁊ ſimilr̄ prior. ¶ Quarto nō ſemp cā ⁊ cātū ſunt eiuſdē ſpēi: ⁊ tñ cā ⁊ cātū ſunt adinuicē opabilia: p𝔷 hoc nā dicim⁹ cām eē porē cāto. ¶ Quinto nō oēs mot⁹ ſunt eiuſdem ſpeciei: ſicut clarum eſt: ⁊ tñ omnes motus ſunt adinuice𝔷 comparabiles: quod pbat̄: q: quecunq𝔷 ſunt eadē mēſura mēſurabilia ſunt adinuicē cōparabilia: ſed oēs motus eadē mēſura ſunt mēſurabiles. puta tēpore. ergo ⁊c̄. ¶ Sexto clarū eſt ꝙ motus ſurſu𝔷 ⁊ motus deorſum ſunt diuerſa𝔯 ſpēru𝔷: ⁊ tñ hoc nō obſtāte ſunt ad inuicē cōparabiles: dicimus enī vnū eo𝔯 bñ eſſe velociorem alio. puta illu𝔷 quo inequali tēpore plus de ſpacio pertrāſit. ¶ Septio clarū eſt ꝙ triangulus ⁊ quadratū ſunt diuerſa𝔯 ſpērū: tñ ſunt adinuicē cōparabilia: p𝔷: nā ꝯtingit inuenire triangulū equalē quadrato: ſicut ꝯtingit in demōſtratione euclidis penultime dato triangulo equali quadrato. ¶ Octauo ſoꝛ. ⁊ Plato ſunt eiuſdem ſpēi: ⁊ hūanitas vni⁹ eſt eiuſdē ſpēi cu𝔷 hūanitate alteri⁹ ⁊ tñ ſoꝛ. ⁊ Plato nō ſūt adiuicē cōparabiles i hūanitate: nō. n. dicimus vnū eo𝔯 magis eſſe hoiem q̄𝔷 aliū q̄re ⁊c̄.

In oppoſitum eſt Ar. in iſto tractatu de cōparatione motuū. ¶ In iſta qōne. pmo aliqua ſunt notada. ¶ Secūdo rñdendū ad q̄ſitū. ¶ Notādū eſt pmo quid ſit cōparatio. vnde cōparatio eſt dua𝔯 re𝔯: vel ſaltē vnius ad alterā habitudo in aliquo ſ𝔷 equale vel inequale: caplēdo equale vel iequale large: put extēdit ſe ad equale vel inequale in quātitate ve in qualitate ſbali vel accidentali. ¶ Secūdo ad hoc ꝙ aliqua cōparent̄ adiuicē requirunt̄ tria. ſ. illud quod comparat̄ ⁊ illud cui comparat̄: ⁊ illud de quo ſit cōparatio: verbi grā: quū dicimus ſortem eſſe albiorē Platone: albedo eſt illud de quo ſit cōparatio. ſoꝛ. eſt illud qđ comparat̄. Plato eſt illud cui comparat̄: vel ad quod ſit comparatio. ¶ Tertio notandū eſt: ꝙ quandoq𝔷 ſit comparatio in vno imediato: quādoq𝔷 vero ſit comparatio imediate in duob⁹ mediate in vno: exemplū pmi ſoꝛ. eſt albior Platone imediate ſit comparatio in albedine. exēplū ſcđi quū dicimus ſoꝛ. eſt ita albus ſicut Plato niger hic ſit cōparatio imediate in duob⁹. ſ. in albedie ⁊ nigredine. ſed mediate ſit hic cōparatio in vno. ſ. in intēſione: q: quū d𝔷 ſortes. eſt ita albus ſicut Plato eſt niger: idē eſt dicere: ꝙ albedo ſortis ⁊ nigredo Platonis equaliter ſunt intēſe. ¶ Quarto notādū eſt: ꝙ illud de quo d𝔷 fieri cōparatio d𝔷 ſuſcipe magis ⁊ minus: ſeu d𝔷 eē ſignificabile per terminū ſuſcipiētē cōparationē: ⁊ iō q: humanitas nō ſuſcipit cōparationē magis ⁊ minus nō ſit cōparatio hoium in humanitate: nō enī dicimus vnū hominē eē magis vel minus hoiem alio. ¶ Quinto notan

Tex.cō.31.

dum: ꝙ illud de quo debet fieri cōparatio debet fieri in vtroqꝫ cōparabiliū: ⁊ ideo qꝛ bonitas nō reperit̄ in diabolo nō eſt bona cōparatio deus eſt melior diabolo: ⁊ qꝛ nullū malū reperit̄ in deo nō eſt bona cōparatio: diabolus eſt peior deo: ꝓpter hoc ſolent tales ꝓpoſitiones negari: deus eſt melior diabolo: qꝛ ſequeret̄ ꝙ diabolus eēt bonus: qđ eſt falſum: ⁊ ꝯñtia ꝓbat̄ ex eo ꝙ nō eſt bona nec vera cōparatio aliquoꝝ in aliquo: niſi tale reperiatur in vtroqꝫ cōparabiliū: ⁊ ſolent ꝯcedi tales: nihil eſt melius diabolo: ⁊ nihil eſt peius deo: ⁊ nō ſequit̄: ergo diabolus eſt optimus: ſed bene ſequeret̄: nihil eſt melius diabolo: ⁊ diabolus eſt bonus: ergo diabolus eſt optimus: ſed tunc ſcđa pars antecedētis eſt falſa. ¶ 6° notandū ꝙ duplex ē cōparatio. ſ. cōparatio cōīter dicta: ⁊ cōparatio ꝓprie dicta: cōparatio cōīter dicta reperit̄ in omnibus in quib⁹ ſolemus dicere hoc eſſe magis iſto: vel hoc eē magis tale: ⁊ vniuerſaliter vbicunqꝫ aliquod vnū ſuſcipiens cōparationē ē verificabile de vtroqꝫ cōparabiliū: ⁊ huiuſmodi comparatione bene cōparamus deū ⁊ hominē adinuicē: dicentes deū eſſe meliorē hoīe: ecce ꝙ hoc nomen bonus ē verificabile tā de hoīe: qꝫ de deo: ſed ad cōparationē ꝓprie dictā vltra hoc requirit̄ ꝙ fit ſꝫ determinatā proportionē: aliter nō eſſet cōparatio proprie dicta: ⁊ ideo qꝛ deus ſm nullā proportionē eſt melior hoīe: non dicimus deū ⁊ hominē eſſe cōparabilia adinuicē cōparatione ꝓprie dicta: ſed bene cōparatione cōīter dicta: ſed tripedale ⁊ bipedale bene ſunt cōparabilia adinuicē cōparatione proprie dicta qꝛ nō ſolum dicimus tripedale eē maius bipedali: ſed ēt cū hoc in quadā proportione: ſed qꝛ ſic nō eſt de angulo recto cōſtituto ex diametro alicuius circuli ⁊ ex linea cōtingente illū circulū proportionis illius anguli. nō ſunt adinuicē cōparabiles cōparatione ꝓprie dicta: vnde lꝫ ille angulus ſit maior iſto angulo portionis tñ ſm nullā proportionē eſt maior: quare ⁊c̄.

Quantum ad ſcđm ſit prima cōcluſio ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ſint adinuicē cōparabilia: nō opꝫ ea eſſe eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime: pꝫ: nā hō ⁊ aſinus ſūt adinuicē cōparabilia in albedine ⁊ nigredine: ⁊ tñ ſunt diuerſarū ſpecierū. ¶ 2ª cōcluſio ad hoc ꝙ ſm aliquas diſpōnes fiat cōparatio requirit̄ illas eſſe eiuſdem ſpēi ſpecialiſſime: ⁊ hoc intēdebat Ar. in iſto 7° quū dicit cōparabilia debere eſſe vniuoca: hoc eſt diſpoſitiones ſꝫ quas fit cōparatio eſſe eiuſdē ſpēi ſpecialiſſime: hoc intelligit̄ de cōparatione proprie dicta: pꝫ: nā ꝓpter hoc vocē eē acutiorē: vel minus acutā ſtilo non dicimus. Silr ꝓpter hoc nō dicimus mel eſſe dulcius voce: lꝫ vtrūqꝫ iſtorum dicat̄ dulce: dicimus eni vocē eſſe dulcē: ⁊ ſilr mel dicim⁹ eſſe dulce: nō tñ dulce dicit̄ vniuoce de voce ⁊ melle: vnde finaliter ſm ꝙ exprimimus cōparationē aliquoꝝ adinuicē: debet dici vniuoce de vtroqꝫ cōparabiliū. Et ꝓpter hoc ſequit̄ 3ª cōcluſio ꝙ ſm genus nō ſit ita proprie comparatio ſicut ſm ſpēm ſpālīſſimā: pꝫ hoc qꝛ in genere nō eſt tanta vniuocatio ſicut in ſpecie ſpālīſſima: vnde Ar.

Tex.cō.31. in iſto 7° dixit circa gña latere equiuocatiōes: ⁊ ꝓpter hoc licet dicamus vnum corpus eſſe magis albū alio: non tñ dicimus vnum corpus eſſe magis coloratum alio.

Ad rōnes principales ad primā ſcđaꝫ tertiam: ⁊ quartā pꝫ ex his que in in poſitiōe dicta ſunt. ¶ Ad quītā non oēs motus ſunt eiuſdē ſpēi ꝯcedo: ⁊ qñ dicebat̄ cum omnes motus ſunt adinuicē cōparabiles nego: ⁊ qñ dicebat̄ quecūqꝫ ſunt eadē mēſura mēſurabilia: ſunt adinuicē cōparabilia: dico ꝙ veruꝫ ē ſi ſūt eadē menſura menſurabilia mēſuratione que eſt ſꝫ adequationē menſure ad mēſuratum. Si aūt ſunt eadē mēſura menſurabilia: ⁊ hoc mēſuratione que eſt ſm ꝓportionalē diuiſionem menſure ⁊ menſurati. hoc non oportet ⁊ ſic eſt in propoſito: nā tali menſuratione tēpus menſurat motū ꝓpter hoc lꝫ omniū motuū ſit talis eadem menſura: nō tñ ꝓpter hoc opꝫ ꝙ omnes ſint adinuicem comparabiles. ¶ Ad ſextā dico ꝙ lꝫ mot⁹ ſurſum: ⁊ mot⁹ deorſum ſint diuerſarū ſpēruꝫ: tamen qꝛ velocitas dicitur de vtroqꝫ eoꝝ vniuoce: bene ſunt cōparabiles adinuicē cōparatione ꝓprie dicta in velocitate. ¶ Ad ſeptimaꝫ dico ꝙ qꝛ triangulus: ⁊ quadratū ſunt diuerſaꝝ ſpecierū inquantū figure: ⁊ nō tñ inquātū ſupficies: ⁊ ideo non ſm ꝙ ſunt figure: ſed ſm ꝙ ſunt ſupficies cōparant̄ adinuicem. ¶ Ad vltimū pꝫ ex vno qđ dicebatur vꝫ ꝙ illud in quo fit cōparatio ſit ſuſceptiuuꝫ magis: ⁊ minus. ſed qꝛ humanitas nō ſuſcipit nec magis: nec minus: lꝫ ſit eiuſdē ſpeciei in ſorte ⁊ in platone: non tamē ꝓpter hoc dicim⁹ ſortem eſſe magis hominē platone: deficit enim ibi illa ꝯditio. ſ. ſuſceptio magis ⁊ minus illius quod exiſtens eiuſdem ſpeciei reperitur in vtroqꝫ.

Qō. v.

Ueritur quãto vtrū res vnius ſpeciei ſit cōparabilis rei alterius ſpēi in perfectione: verbi gratia: vtrū homo aſino ſit cōparabilis. ſ. ꝙ hō ſit perfectior aſino: ⁊ arguit̄ ꝙ nō: nā cōparatio fit ſm magis ⁊ minus: ſed ꝑfectiones rerum non ſuſcipiunt magis ⁊ minus: quod ꝓbat̄ qꝛ perfectio ipſius rei nō eſt aliud qꝫ ipſa ſbā: modo ſbā non ſuſcipit magis ⁊ minus. ¶ 2° ſi qđ eſſet vera. ſ. ꝙ hō eēt perfectior aſino: ſequeret̄ ꝙ ꝑfectio hoīs eſſet diuiſibilis in duas ꝑfectiones: quaꝝ vna eſſet equalis ꝑfectioni aſini ⁊ alia exceſſus quo ꝑfectio hoīs excederet ꝑfectionē aſini. ꝯñs eſt falſum: ⁊ falſitas ꝯñtis pꝫ: ex eo ꝙ ꝑfectio hominis ſtat in indiuiſibili ſicut ſpēs nūoꝝ: ꝯñtia ꝓbat̄ ex eo ꝙ omne excedēs aliud eſt diuiſibile in equali exceſſo: ⁊ alio quo excedit. ¶ 3° ſi hō eſſet ꝑfectior aſino vel res vnius ſpeciei excederet rē alterius ſpēi in ꝑfectiōe: vel ergo hoc eēt finite: vel infinite: ſed nullū iſtoꝝ pōt dici: ergo nō poteſt dici ꝙ finite: nā tūc ſequeret̄ ꝙ aſinus poſſet augeri in ſua ꝑfectione ꝙ attingeret ꝑfectionē hominis: qđ eſt falſuꝫ: nā quantūcunqꝫ ſupficies augeret̄ nunqꝫ fieret corp⁹ ita quantūcunqꝫ augeretur aſinus: nunqꝫ perfectionē hoīs attingeret: nec etiam poteſt dici ſecundū. ſ. ꝙ excedat infinite: nā tunc ſequeretur ꝙ homo eſſet perfectionis infinite: qđ eſt inconueniens: cōſequētia videtur tenere pro tāto: qꝛ aſinus eſt alicuius certe perfectionis. illud ergo qđ excederet eius ꝑfectionē infinite: videt̄ eē ꝑfectiōis īfinite.

In oppoſitum arguitur ſic: nā mā ⁊ forma ſunt diuerſarū ſpērū: ⁊ tamē forma dicit̄ eſſe perfectior materia: ſicut patet quinto huius. ¶ In iſta queſtione primo videndum eſt penes qđ attendat̄ perfectio rei. Secūdo reſpōdendū eſt ad qſituꝫ.

Quantum ad primum ſciendum eſt: ꝙ rem eſſe perfectam nō eſt aliud: qꝫ ipſam reꝫ eſſe in tali ordine entium. de quibus dicitur 12° meta^{ce} Tex.cō.vi. ꝙ entia nolūt male diſponi: ⁊ qꝛ mala eſt pluralitas ꝑncipū. vnus ergo eſt ꝑnceps. ¶ 2° ſciendū eſt de hoc. ſ. penes quid attendat̄ perfectio alicuius ſpeciei: circa quod ſunt multe imaginationes: vnde de hoc aliqui imaginātur ꝙ latitudo perfectionis entiū eſt ſicut vnus circulus: cuius centrū eſt materia prima: ⁊ circūferentia eſt deus: ⁊ tunc ſicut in circunferentia alicuius circuli poſſunt fieri infinite circunferentie infinitoꝝ circuloꝝ: quorū vnus eſt maior alio: ita inter deum ⁊ materiaꝫ primā poſſunt imaginari infinite ſpecies: quaꝝ vna eſt ꝑfectior alia: ⁊ ſicut iſte circulus eſt minor: cuius circūferentia minus diſtat a centro ita perfectio illius ſpeciei eſt minor que minus diſtat a materia prima ita ꝙ ſm illā imaginationē tota latitudo perfectionalis perfectionis entiuꝫ generabilium ⁊ corruptibilium imaginatur terminari duob⁹ extremis excluſiue: vno quidem tanqꝫ gradu ſummo ſicut deo: alio vero ſicut non gradu: ſicut mā ꝑma. ¶ Alia eſt imaginatio ꝙ perfectio rei ſpecifica attenditur penes acceſſum

receſſum ad primũ vt ad decum. Sed breuiter iſta imaginatio nõ valet: nam ſm hoc tunc omnes res cetera ſummum eẽnt eiuſdẽ perfectionis: ſed hoc eſt falſuʒ: pbatur cõſequentia: quia cuiuſlibet rei perfectio circa primum infinite diſtat a pfectione primi. ⁊ cũ vnum infinitũ non ſit maius alio: nec minus ſequit̃ ꝙ diſtantia perfectiõis hominis a perfectione primi: nõ eſt minor: nec maior: ꝙ̃ʒ diſtãtia perfectionis aſini a perfectione primi: ſi ergo pfectio rei attẽditur penes diſtantiã vel propinquitateʒ ad primũ ſequeret̃ ꝙ hõ nõ eſſet perfectior aſino: ⁊ vniuerſaliter ita eẽt de omnibus alijs rebus citra primũ que ſũt diuerſarum ſpecierum. ¶ 2°: nam conſimiliter ſm illaʒ imaginationem intenſio alicuius qualitatis haberet attendi penes propinquitatem vel diſtãtiã a ſummo gradu: modo hoc eſt falſum: nã poſito ꝙ gradus ſummus caliditatis ſit ſicut decẽ. non pp hoc illa caliditas ẽ in duplo intẽſior illi caliditati que eſt in duplo propinquior: pʒ hoc nam caliditas ſicut nouẽ eſt in duplo propingor illi caliditati ſumme ꝙ̃ʒ caliditas ſicut .8. non tñ pp hoc eſt in duplo intenſior. ¶ Alia eſt imaginatio ꝙ perfectio ſpecifica alicuius rei non attendit̃ penes propinquitatẽ vel diſtantiã a primo: ſed penes receſſum eius a nõ gradu perfectionis: ⁊ non eſt imaginandus talis receſſus p eandem lineam ſed per aliã ⁊ aliam: ſm ꝙ eſt alia ⁊ alia ſpecies. quare hoc de primo.

Quantum ad ſecundũ articulum ſciendum ꝙ ſicut dicebatur in alia queſtione duplex eſt cõparatio. ſ. ppria ⁊ impropria: ppria eſt que eſt ſm aliquã certam proportionẽ. impropria que nõ eſt ſʒ aliquam certã proportionem ſicut dictum erat de angulo recto ⁊ angulo portionis ꝙ angulus rectus erat maior angulo portionis: ſed nõ per aliquã ꝓportioneʒ: nec in duplo: nec in triplo: ⁊ ſic vltra. ¶ 2° ſciendũ eſt ꝙ comparatio impropria adhuc ſubdiuiditur: nã quedam eſt vbi excedens excedit exceſſum vltra omnẽ ꝓportionem ſicut eſt comparatio pfectionis hominis ad perfectionẽ aſini: vnde homo eſt pfectior aſino pluſꝙ̃ʒ in duplo: pluſꝙ̃ʒ in triplo ⁊ ſic vltra. ¶ Alia eſt cõparatio ppria: vbi excedens excedit exceſſum citra omnẽ ꝓportionem: ⁊ talis eſt comparatio anguli recti ad anguluʒ portionis: vnde angulus rectus eſt maior angulo portionis plus: ſʒ minus ꝙ̃ʒ in triplo: minus ꝙ̃ʒ in quadruplo: ⁊ ſic vltra: pp hoc ꝙ angulus rectus excedit angulũ portionis nõ niſi in angulo ꝯtingentie: qui eſt omniũ angulorum rectilineorum minimus. ¶ Tunc ſit prima cõcluſio poſſibile ẽ ꝙ vna res vnius ſpeciei excedat vnã rem alterius ſpeciei in infinitũ i. vltra omnẽ ꝓportionem hoc poteſt declarari de angulo rectilineo ⁊ de angulo cõtingentie: vnde angulus rectus excedit angulũ contingentie pluſꝙ̃ʒ in duplo: ⁊ pluſꝙ̃ʒ in quadruplo: ⁊ ſic in infinitũ: ⁊ ſic ſimili modo imaginandũ eſt de perfectione hominis ad perfectionẽ aſini. ¶ 3ª cõcluſio poſſibile eſt ꝙ vna res excedat aliã citra omnẽ ꝓportionem ſeu in infinitum modicuʒ: patet de angulo recto: ⁊ de angulo portionis: qui quidem angulus rectus excedit angulum portionis in angulo contingentie ex his duabus cõcluſionibus patet ꝙ res vnius ſpeciei eſt bene cõparabilis rei alterius ⁊ ſpeciei in pfectione comparatione ĩpropria ⁊ vna alteri: vltra oẽm proportionem ⁊ alia alteri citra omnem ꝓportionem ſicut iam dicebatur. ¶ Sed dices tu. Tu dicis ꝙ homo in infinitum eſt pfectior aſino. ſed contra: naʒ tunc ſequeret̃ ꝙ homo eſſet infinitus in pfectione: neganda eſt conſequentia. vnde licet bene ſequatur: homo eſt pfectior aſino: ergo homo eſt perfectus: non tamen ſequitur: cum hoc ſincathegorematice infinitum: homo eſt infinite perfectior: ergo eſt infinite pfectus quia non pp hoc homo dicitur in infinitum pfectior aſino ꝙ pfectio hominis ſit infinita: ſed ideo eſt quia pfectio hominis non excedit p fectionem aſini ſm aliquam certam proportionem: ſed vltra omnem. ¶ Adhuc pro pmo argumẽto vel excederet finite: vel infinite: notandum ꝙ perfectio alicuius rei magis perfecte puta hominiſ poteſt diminui vſqʒ ad non gradum abſqʒ hoc ꝙ attingat perfectionem rei minus perfecte. ſ. aſini vel alicuius alterius. ⁊ hoc poteſt declarari in ſimili. nam imaginabile eſt ꝙ aliquod corpus diminuatur continue vſqʒ ad non quantum abſqʒ hoc ꝙ fiat punctus: linea: vel ſuperficies anteꝙ̃ʒ non quantũ ⁊ ſimiliter angulus portionis poteſt omnino deꝑdi abſqʒ hoc ꝙ fiat prius rectus anteꝙ̃ʒ ſit deperditus omnino: vnde in diminutione imaginandum eſt ꝙ perfectio alicuius rei poteſt diminui vſqʒ ad non gradum abſqʒ hoc ꝙ prius diminuatur ad ſui ſubdupluʒ: vel ad ſubquadruplum: ⁊ ſic in infinitum: patet hoc de angulo portionis: vnde ſi imaginamur aliquam lineam cooperienteʒ diametrum alicuius circuli cauſantem anguluʒ portionis cum medietate circunferentie ⁊ imaginemur iſtam lineam moueri verſus lineaʒ contingentem illum circulum: donec illam lineam contingentem cooperiat cum primo illaʒ cooperiat angulus portionis: primo eſt omnino deperditus ⁊ tamen nunquam deperdebat ſubduplum: nec ſubquadrupluʒ: ⁊ ſic vltra propter hoc ꝙ iſta linea ſic mota continue relinquit poſt ſe angulum rectilineum cauſatum ex ipſa ⁊ diametro: modo angulus rectilineus: nec eſt quadruplus: nec ſubduplus: ⁊ ſic vltra ad angulum portionis: vnde nõ ſunt comparabiles ad inuicem ſm aliquam proportionem. Iuxta iſtud dico ꝙ aliquid in infinitum eſt diuiſibile: ⁊ tamen impoſſibile eſt ꝙ diuidatur in duas medietates: patet de angulo portionis: qui per rectam lineam in infinitum eſt diuiſibilis: ⁊ tamen non in duas medietates propter hoc ꝙ illa linea recta diuidens iſtum angulum portans cauſat ex vna parte cum diametro angulum rectilineum: ⁊ ex alia parte cum circunferentia angulum ex vna recta ⁊ alia curua: qui nullo modo ſunt equales: quod tamen oporteret: ſi eſſent due medietates eiuſdem rationis: ⁊ ex alio quia medietas alicuius totius ẽ ſubdupla ad illud totum: ſed nullus angulus rectilineus eſt ſubduplus ad angulum portionis.

Ad rationes principales. ad primam dico ꝙ bene probat ꝙ ſubſtantie non ſunt adinuicem comparabiles ſʒ nomina abſoluta: ſed bene ſm nomina connotatiua: ſicut hoc nomẽ perfectio ita ꝙ licet homo non ſit magis ſubſtantia ꝙ̃ʒ aſinus: tamen homo bene eſt perfectior ſubſtantia ꝙ̃ʒ aſinus: ecce hoc nomen perfectio: quod eſt nomen connotatiuum. ¶ Ad ſecundam negatur conſequẽtia: licet valeret ſi homo excederet aſinum in perfectione in aliqua certa ꝓportione. ¶ Ad tertiaʒ: vel hoc eẽt finite vel ĩfinite: de hoc dictum fuit in poſitione.

¶ Tex. cõmẽti. xxj.

¶ Dubitabit autem aliquis: vtrum eſt motus omnis omni comparatiuꝰ aut non ⁊c. Qõ. vj.

Queritur ſexto vtruʒ quilibet motus: cuilibet motui ſit cõparabilis: ⁊ arguitur primo ꝙ ſic: nã omnis motus eſt aliqualiter velox: ergo quilibet motus eſt alteri comparabilis in velocitate. conſequẽtia videtur tenere: ex eo ꝙ velocitas reperitur hic ⁊ ibi: tunc videtur ꝙ tales motus ſunt adinuicem comparabiles: aſſumptum patet ex eo: ꝙ nullus motus eſt infinite tardus. ¶ Secundo quilibet motus ſequitur proportionem potentie mouentis ad reſiſtentiam: cũ ergo quelibet proportio cuilibet pro-

poꝛtioni ſit comparabilis:ſic vȝ ꝙ talis eſt ꝓpoꝛtio motuum qualis eſt ꝓpoꝛtio ꝓpoꝛtionum quas illi motꝰ ſequuntur.¶3º.nam tertio celi dicitur generans tantum dat de loco quantū de foꝛma:ergo videtur ꝙ ita velociter moueatur localiter:ſicut alteratur in dando foꝛmam mediante qua ſit ille motus localis:ergo videt̄ ꝙ ille motus localis ſit comparabilis motui alterationis.¶Quarto nam ſit aliquod ferrum ignitum quod moueatur ſuper aliquo combuſtibili ſicut ſuper ligno:tunc ita velociter ſicut mouetur illud ferruȝ localiter illud combuſtibile comburitur ⁊ alteratur:ex quo videtur ꝙ motus localis:⁊ talis alteratio puta calefactio:⁊ combuſtio ſūt ad inuicem comparabiles.¶Quinto omnes motus ſunt eadem menſura adinuicem menſurabiles:ergo omnes motus ſunt adinuicem comparabiles:aſſumptuȝ patet quia omnes ſunt menſurabiles tempoꝛe.⁊ conſequentia probatur.nam que ſunt eadem menſura menſurabilia ſunt equalia:vel inequalia:⁊ per conſequens comparabilia:ſic ergo videtur eſſe probatuȝ de motibus diuerſoꝛum generum ꝙ ſint adinuicem comparabiles.Deinde probatur de motibus eiuſdem generis ꝙ ſunt adinuicem comparabiles ſicut de motu circulari ⁊ de motu recto:probatur:illi motus ſunt adinuicem comparabiles:quoꝛum tranſitus attenditur penes eoꝛum velocitates que ſunt adinuicem comparabiles:ſed ſic eſt de motu circulari ⁊ de motu recto:patet hoc quia motu recto pertranſitur coꝛda.motu auteȝ circulari arcus:modo arcus ⁊ coꝛda ſunt adinuicem comparabiles:omnis enim arcus eſt longioꝛ ſua coꝛda.¶Secundo naȝ motus ſurſum ⁊ motus deoꝛſum ſunt eiuſdem generis licet ſint diuerſarum ſpecierum:⁊ ſunt adinuicem comparabiles:patet hoc quia ſi aliquod graue in hoꝛa deſcenderet de concauo oꝛbis lune ad centrum terre ⁊ vnum aliud aſcēderet de centro terre ad concauum oꝛbis lune diceremus ꝙ talis aſcenſus eſſet eque velox cū tali deſcenſu. q̄re ⁊c.

Tex.cō.21. **In oppoſitum** eſt Ariſtoteles qui vult non omnem motuȝ cuilibet motui eſſe comparabilem.¶In iſta queſtione pꝛimo preſupponenda eſt diffinitio velocitatis in iſto ſexto data

Tex.cō.11. ſcilicet ꝙ velocius eſt quod in equali vel minoꝛi tempoꝛe plus pertranſit de ſpacio.¶Ulterius eſt ſciendum.ꝙ commentatoꝛ dicit ibi:iſta diffinitio velocitatis non dicitur vniuoce ſed equiuoce de omnibus:de quibus dicitur:vnde non omnis velocitas cuilibet velocitati ē eiuſdem rationis.¶Tertio ſciendum eſt ꝙ motus poſſunt comparari adinuicem dupliciter ſcilicet pꝛopꝛie ꝙ vnꝰ eſt eque velox cum alio:vel velocioꝛ ſm̄ aliquam pꝛopoꝛtionem.Impꝛopꝛie dupliciter vel coꝛreſpondenter vel pꝛopoꝛtionaliter:tunc per oꝛdinem diſcernendi ſunt ⁊c.

Quantum ad pꝛimum modum ſit pꝛima cōcluſio:omnes motus ſunt comparabiles adinuicem penes que attenditur eoꝛum velocitas tā quā penes effectum:pꝛobatur:quia poſtquaȝ velocitates attenduntur penes illa ſequitur eandem eſſe pꝛopoꝛtionem hic ⁊ ibi.¶Ex iſta concluſione ſequitur ſecunda concluſio ꝙ omnes motus ſunt adinuicem comparabiles:quoꝛum velocitates attenduntur penes lineam ſeu ſpacium lineale:pꝛobatur ex eo ꝙ omnis linea linee eſt comparabilis:pꝛobatur:quia ſi non hoc maxime videretur de linea recta:⁊ de linea curua:ſed ꝙ hoc nō:pꝛobatur de arcu ⁊ coꝛda:que habēt ſe ſicut linea recta ⁊ linea curua:⁊ ſunt adinuiceȝ comparabiles ex eo ꝙ arcus eſt longioꝛ coꝛda:patet hoc etiam ex alio:nā ſi vna rota volueretur ſuper aliqua ſuperficie plana quando feciſſet vnam reuolutionem deſcripſiſſet vnam lineam rectam omnino equalem circumferentie iſtius rote quare linea recta ⁊ linea curua ſuntꝰ comparabiles:patet hoc ex alio:nam ſicut dicunt geometre circumferentia alicuius circuli habet ſe in pꝛopoꝛtione tripla ſexquialtera ad diametrum illius circuli:ſed hoc non eſſet niſi linea recta ⁊ curua eſſent adinuicem comparabiles:patet hoc ex alio:quia aliter non poteſt demonſtrari aliquam ſuperficieȝ quadratam eſſe equaleȝ alicui ſuperficiei circulari.cuius oppoſitum fecit Archimedes qui credidit hoc demonſtraſſe.¶Ex iſta concluſione ſequitur ꝙ motus rectus ⁊ motus circularis ſunt adinuicem comparabiles:patet hoc ex eo ꝙ velocitas illoꝛum motuum attenditur penes lineam ſcilicet vnius penes lineam rectam:⁊ alterius penes lineam curuam.¶Tertia concluſio illi motus non ſunt adinuicem comparabiles:quoꝛum velocitas vnius attenditur penes angulum:velocitas aūt alterius attenditur penes lineam:pꝛobatur:ex eo ꝙ angulus ⁊ linea non ſunt adinuicem comparabilia.¶Ex iſta cōcluſione ſequitur ꝙ circuitio non eſt comparabilis motui circulari:vel motui recto:patet ex eo quod pꝛius dictuȝ eſt in ſexto ſcilicet ꝙ velocitas circuitionis attenditur penes angulum tantum:vel tantum:in tanto:vel in tanto tempoꝛe deſcriptum.velocitas autem motus circularis ⁊ motus rectus attenduntur penes lineam.¶Tunc de motu alterationis ſit pꝛima concluſio:omnes ſunt adinuicem comparabiles:que ſunt in eadem contrarietate:pꝛobatur:velocitas attenditur penes ſpacium pertranſitum:ſeu penes diſtantiam localem:ſeu foꝛmalem:cum ergo ſit eadem diſtantia ab vno contrarioꝛum ad aliud ⁊ econuerſo.ſicut eſt eadem via ab athenis ad thebas ⁊ econuerſo ſequitur ꝙ alteratio que eſt ab vno cōtrarioꝛum in aliud ſcilicet a caliditate in frigiditatem eſt comparabilis alterationi que eſt de frigiditate in caliditateȝ. Et ꝯfirmatur:nam ſicut motus ſurſum ⁊ motus deoꝛſum qui ſunt inter eoſdem terminos licet modo oppoſito ſunt adinuicem comparabiles:ita ſimiliter eſt de alteratione ſcilicet ꝙ iſte alterationes ſunt adinuiceȝ comparabiles:que ſunt inter eadem extrema contraria licet modo oppoſito.¶Secunda concluſio omnes alie alterationes non ſunt adinuicem comparabiles:patet hoc quia penes que menſurantur eoꝛum velocitates non ſunt adinuicem comparabilia.vnde calefactio non eſt comparabilis albedini:nec nigredini:nec nigrefactio eſt comparabilis frigefactioni.¶Deinde de augmentatione ſit iſta pꝛima concluſio:ꝙ quelibet augmentatio cuilibet augmentationi eſt comparabilis:⁊ hoc intelligitur de augmentatione:que eſt ſecundum coꝛpus:⁊ augmentatio ſecundum lineam augmentationi ſecundum lineam:⁊ augmentatio ſecundum ſuperficiem augmentationi ſecundum ſuperficiem:verumtamen augmentatio ſecundum coꝛpus non eſt comparabilis augmentationi ſecundum lineam ex eo ꝙ coꝛpus ⁊ linea non ſunt adinuiceȝ comparabilia nec coꝛpus ⁊ ſuperficies:nec linea ⁊ ſuperficies:ſed ꝙ augmentatio ſecundum coꝛpus ſit comparabilis augmentationi ſecundum coꝛpus:hoc patet ex eo ꝙ in talibus illa ſunt adinuicem comparabilia:penes que attenditur velocitas talium augmentationum:hoc dictuȝ ſit de comparatione pꝛopꝛie dicta:quare ſufficiat:⁊ hoc de pꝛimo articulo.

Quantum ad ſecundum modum comparationis quo aliqui motus comparantur adinuicem coꝛreſpondenter iſta ſit cōcluſio ꝙ motus adinuicem diuerſoꝛum generum tali comparatione ſunt adinuicem comparabiles:pꝛobatur:nam aliqua eſt intenſio que eſt ſignificabilis per aliquam lineam:⁊ non maioꝛem:⁊ nec minoꝛem:ergo talis poteſt dici equalis coꝛreſpondenter illi linee:per quam eſt ſignificabilis:⁊ per conſequens motus alterationis:quo acquiritur talis intenſio in hoꝛa eſſet equalis:⁊ coꝛreſpondens motui locali quo pertranſiretur talis linea in eadē hoꝛa.aſſumptum pꝛobatur:naȝ ſit vna linea ſuper quā

deſcribatur

deſcribatur ſemicirculus:⁊ quilibet punct⁹ in illa linea ſignatus ſit ita albus in comparatione ad alterum: ſicut ſe habet linea protracta ab iſto puncto ad circūferentiaꝫ: tunc iſta difformitas albedinis eſt cōſimilis ſemicirculo: cuius linea illa cauſat ſemidiametrum per quam ſignificabilis eſt intenſio albedinis puncti medij in linea: circa quam deſcriptus eſt ſemicirculus.

Quantum ad tertium modum ſit iſta concluſio: omnes motus ſunt adinuiceꝫ cōparabiles proportionabiliter:⁊ hoc non eſt aliud dicere niſi ꝙ in qua proportione vnus motus localis eſt velocior alio: quod in ſimili proportione contingit reperire vnū motū alterationis eē velociorē alio ⁊ ita de alijs motibus concluſio clara eſt.

Ad rationes principales dicendū eſt ꝙ bene probant ꝙ omnes motus ſunt adinuicem comparabiles proportionabiliter vel correſpondenter:nō tñ pbant ꝙ oēs motus ſint adinuicem comparabiles comparatione proprie dicta.

Tex.cōmenti.xxxv.

¶ Quoniam auteꝫ mouens mouet ſemper aliquid ⁊ in aliquo ⁊c. Qō.vij.

Queritur nunc ſeptimo vtruꝫ proportio velocitatū in motibus ſequatur proportionem proportionum potentiarum mouentiuꝫ ad ſuas reſiſtentias. Et arguit̃ primo ꝙ non: proportio velocitatum ſequit̃ proportionem potentiarum motiuarum inter ſe: ergo non proportionem proportionum potentiarum mouentiuꝫ ad ſuas reſiſtentias: antecedens patet per Ariſtotelē quarto huius: vbi dicit ꝙ proportio velocitatum in deſcendendo: eſt ſicut proportio grauitatum. ¶ 2° proportio velocitatū ſequitur proportioneꝫ reſiſtentie: ergo non proportionū proportionum potentiarum mouentiū ad ſuas reſiſtentias. conſequentia tenet ſicut precedens: antecedens patet per Ar. quarto huius: vbi dicit ꝙ ꝓportionaliter augetur velocitas: ſicut diminuit̃ reſiſtentia: modo hoc non eſſet niſi proportionem reſiſtentiarum ſequeretur proportio velocitatum. quare ⁊c.

Tex.cō.71.

Tex.cō.70

In oppoſitum vult Ariſtoteles ⁊ eius Commentator in iſto ſeptimo. ¶ In iſta queſtione primo videndum eſt de diuiſione proportionis in ſuas ſpecies. ¶ Secundo videndum eſt de queſito.

Quantum ad primum ſciendum eſt ꝙ proportio primo diuiditur in proportionem rationalem: ⁊ irrationaleꝫ: proportio rationalis dicitur: que immediate denominatur ab aliquo numero: ſicut dupla vel tripla. Irrationalis autem que non nominatur imediate aliquo numero. ſed imediate denominatur ab aliqua proportione ſicut proportio que vocatur medietas duple proportionis: qualis eſt proportio diametri alicuius quadrati ad coſtam eiuſdem ⁊c. ¶ Et differunt proportio rationalis ⁊ irrationalis. naꝫ ꝓportio rationalis reperit̃ taꝫ in numeris q̄ꝫ in magnitudinibus. ꝓportio aūt irrationalis nō eſt in numeris: ſed ſolū in magnitudinibus reperit̃ ꝓpter quod proportio rationalis eſt de conſideratione tam Arithmetrice q̄ꝫ geometrie. proportio autem irrationalis ſoluꝫ eſt de cōſideratione geometrie. Proportio autem rationalis ſic diuiditur. Alia eſt multiplex. alia ſuperparticularis alia ſuperpartiens: alia multiplex ſuppartcularis. alia multiplex ſuppartiens. Ita ꝙ ꝓportionis rationalis quinqꝫ ſunt ſpecies: quarum prime tres ſunt ſimplices: alie due compoſite. ¶ Proportio multiplex dicit̃ quando maius cōtinet minus pluries ꝓciſe ita ꝙ nil ſuperfluit: ſi maius continet minus preciſe bis vocatur ꝓportio dupla: qualis eſt proportio duoruꝫ ad vnum vel. 6. ad tria. ſi autem preciſe ter vocatur ꝓportio tripla: ſicut tria ad vnū: vel ſex ad duo. Si autem preciſe quater vocatur proportio quadrupla. ⁊ ſic in infinitum: ⁊ ſic patet qualiter proportionis multiplicis infinite ſunt ſpecies. ¶ Proportio autem ſuperparticularis dicit̃ quando maius continet minus nō pluries ſed ſemel: ⁊ cum hoc aliquaꝫ partem aliquotaꝫ numeri minoris. verbi gratia: ſicut eſt proportio trium ad vnum: tria enim continent duo ſemel. ⁊ cum hoc vnitatem: que eſt pars aliquota duoruꝫ. ⁊ iſtius etiam proportionis infinite ſunt ſpecies: nam ſi maius continet minus ſemel ⁊ cum hoc partem aliquotaꝫ minoris: que eſt altera pars numeri minoris: puta medietas: vocatur proportio ſexquialtera: qualis eſt proportio trium ad duo: ⁊ ſex ad quatuor. ⁊ nouem ad ſex. ⁊ dicitur ſexquialtera a ſex quod eſt totuꝫ ⁊ altera. quod eſt continens totum. ⁊ alteram eius partem: ſcilicet medietatem. Si autem maius continet minus ſemel: ⁊ cuꝫ hoc tertiam eius partem vocatur ſexquitertia: ſicut eſt proportio quatuor ad tria ⁊ proportio octo ad ſex. ⁊ ſedecim ad duodecim ⁊ ſic vltra. Si vero maius continet minus ſemel: ⁊ cum hoc quartam eius partem vocatur ſexquiquarta qualis eſt proportio quinqꝫ ad quatuor ⁊ decem ad octo: ⁊ ſic in infinitum proportionaliter multiplicentur ſpecies proportionis ſuperparticularis. ¶ Sed pro iſta ſpecie: ⁊ ſequente ſciendum eſt quid ſit pars aliquota: ⁊ non aliquota. Unde pars aliquota dicitur que aliquotiens ſumpta poteſt reddere totum preciſe nihil plus nec minus: ⁊ ſic vnitas ſe habet reſpectu cuiuſlibet numeri: ſi enim vnitas ſumatur bis preciſe dualitatem conſtituit: ſi ter trinitatem: ⁊ ſic vltra. ſimiliter ſic ſe habet dualitas reſpectu quatuor: ⁊ reſpectu ſex ⁊c. ¶ Pars non aliquota eſt que aliquotiens ſumpta non reddit ſuum totum preciſe: ſed aliquid plus vel minus: ⁊ ſic ſe habent duo reſpectu quinqꝫ. ſi enim duo ſumantur bis reddunt minus quā quinque. Si vero ter reddunt maius: ⁊ propter hoc duo dicuntur pars non aliquota reſpectu quinqꝫ. ¶ Tertia ſpecies proportionis rationalis que vocatur proportio ſuperpartiens: ⁊ dicitur ſuperpartiens quando maius continet minus ſemel ⁊ non pluries ⁊ cum hoc partem non aliquotam minoris qualis eſt proportio quinqꝫ ad tria: ⁊ ſimiliter proportio ſeptem ad quinqꝫ. Deinde ſi iſta pars non aliquota eſt compoſita ex duabus partibus aliquotis minoris: tunc talis proportio vocatur ſuperbipartiens. Si vero eſt cōpoſita ex tribus aliquotis minoris: vocatur ſupertripartiens: ſi vero ex quatuor vocatur ſupquadripartiēs: ⁊ ſic in īfinitū. ¶ Ulterius eſt notandū pro habendo perfectam denominationem: qualiter ſe habent iſte partes aliquote reſpectu minoris an ſunt tertie an quarte an quinte. ſi tertie vocant̃ ſupbipartiēs tertias. Si vō ſunt quarte vocatur ſuperpartiens quartas ⁊c. Unde ſi maius continet minus ſemel: ⁊ cum hoc partem non aliquotam minoris que quidem pars non aliquota eſt compoſita ex duabus partibus aliquotis minoris: quarum quelibet eſt tertia pars minoris: vocatur proportio ſuperbipartiens tertias: qualis eſt proportio quinqꝫ ad tria: quinqꝫ enim cōtinet tria ſemel ⁊ cum hoc duo. que eſt pars non aliquota trium nihilominus illa dualitas compoſita eſt ex duabus vnitatibus minoris numeri: quarum quelibet eſt tertia pars trium. Si vero maius continet minus ſemel: ⁊ cum hoc partem non aliquotam: que eſt cōpoſita ex duabus partibus aliquotis minoris numeri quarum quelibet eſt quinta pars minoris vocatur proportio ſuperbipartiens quintas: vt ſeptem ad quinqꝫ. Si vero maius continet minus ſe-

melr ꝛ cum hoc partem non aliquotam minoris continentē in ſe quatuor aliquotas minoris: quaꝝ quelibet eſt quīta minoris: vocat̃ ſupquadripartiēs quītas: qlis eſt proportio nouem ad quinqꝫ: vel ſuppartiens 4 quītas: ꝛ ſic in infinitum. vlterius multiplicari poſſunt ſpecies proportiōis rationalis ſimplicis. ¶ Quarta ſpecies vocatur multiplex ſuperparticularis: ꝛ eſt quando maius continet minus pluries: ꝛ cum hoc aliquam eius partem aliquotā numeri minoris: ſicut eſt proportio ſeptē ad tria: ſeptem enim ꝯtinent tria bis: ꝛ cum hoc vnitatē: que eſt pars aliquota trium. Et ſi maius ꝯtinet minus bis ꝛ non pluries: ꝛ cum hoc partem alterā numeri minoris: vocatur proportio dupla ſexquialtera: qualis eſt proportio quinqꝫ ad duo: quinqꝫ enī continēt duo bis: ꝛ cum hoc vnitatem: que eſt altera pars duorum. Si vero maius ꝯtinet minus bis: ꝛ cum hoc tertiam partem eius: vocatur proportio dupla ſexquitertia: ſicut eſt ꝓportio ſeptēꝫ ad tria: ꝛ ſic vlterius proportionaliter in infinitum multiplicari poſſunt ſpecies huius ꝓportiōis. ¶ Quinta ſpecies ꝓportionis: que vocatur multiplex ſuppartiens dicitur quādo maius ꝯtinet minus pluries: ꝛ cum hoc ꝯtinet parteꝫ non aliquotā minoris: qualis eſt ꝓportio octo ad tria: octo enim cōtinet tria bis: ꝛ cum hoc duo: modo duo non eſt pars aliquota triū: ꝛ ſi maius ꝯtinet minus bis ꝛ cum hoc partem nō aliquotam cōtinentem in ſe duas aliquotas numeri minoris: quaruꝫ quelibet eſt tertia minoris: vocatur ꝓportio dupla ſuperbipartiens tertias: ſicut eſt ꝓportio octo ad tria: ꝛ ſic ꝓportionaliter vlterius in infinitum poſſunt multiplicari ſpecies quinte ꝓportionis: hec omnia in tractatu proportionum patebunt.

Quantum ad ſecundum ſit prima concluſio proportio velocitatum: non eſt ſicut ꝓportio potentiarū mouentium inter ſe. ꝓbatur: pro quo ſupponatur: q̄ a proportione minoris inequalitatis: ꝛ ſimiliter a proportione equalitatis nō prouenit motus: ſiue actio. Proportio minoris inequalitatis dicit̃ quando cōparatur minus ad maius: ꝓportio equalitatis eſt quando comparatur equale. Exemplum primi ſicut proportio duorum ad tria. Exempluꝫ ſecundi ſicut proportio duorum ad duo: hoc ſuppoſito probatur cōcluſio: q2 ſi proportio velocitatum eſt ſicut proportio potentiaruꝫ mouentium inter ſe: ſequitur q̄ datis duobus potētijs: puta. a. b. quarum vna eſſet dupla ad aliā mouerēt duo mobila equalia: ſic q̄ potentia dupla moueret ſuuꝫ mobile in duplo velocius: ꝛ q̄ potentia ſubdupla ſuū mobile in duplo tardius: ꝯſequens eſt falſum: conſequētia tenet: ſi oppoſitum concluſionis eſſet verum: falſitas conſequentis probatur: naꝫ ſic ſequeretur q̄ a proportione minoris inequalitatis fieret actio: quod eſt contra ſecundam ſuppoſitionem: ꝛ ꝓbatur conſequentia: nam ſignetur potētia dupla: ſicut ſex: ꝛ potētia ſubdupla ſicut tria: ꝛ duo mobilia vtrobiqꝫ ſicut quatuor: tūc tria mouerēt quatuor in duplo tardius q̄ꝫ ſex: tunc tria mouerēt quatuor: ſed proportio triuꝫ ad quatuor eſt proportio minoris inequalitatis. ergo. ¶ Secunda concluſio proportio velocitatum non eſt ſicut proportio reſiſtentiarum: probatur: nam ſic ſequeret̃ q̄ aliqua potentia data: que moueret aliquod mobile ſibi reſiſtens aliqua velocitate: q̄ illa potentia moueret mobile dupluꝫ ſubdupla velocitate: ſed hoc eſt falſum: conſequentia tenet poſtq̄ꝫ proportio velocitatum eſt ſicut proportio reſiſtentiarum: ꝛ falſitas patet: nam ſignata aliqua potētia ſicut ſex ꝛ reſiſtentia ſicut quatuor: tunc ſi illa potentia moueret duplaꝫ reſiſtentiam ſubdupla velocitate: ſequeretur q̄ ſex mouerent octo: poſtq̄ꝫ octo eſt duplum ad quatuor: velocitate in duplo minori q̄ꝫ moueant quatuor: ꝛ ſic iteruꝫ a proportione minoris inequalitatis ꝓueniret actio: quod eſt contra ſuppoſitionem. ¶ Tertia concluſio proportio velocitatū non eſt ſicut proportio exceſſuum: nam ſic ſequeretur q̄ illa regula non eſſet vera: que tamen eſt vera: ꝛ eſt Ariſtotelis. Si aliquis motor mouet aliquod mobile: verbi gratia quatuor duo medietas motoris mouebit medietatem mobilis equali velocitate duo vnuꝫ: probatur ꝯſequentia quia maior eſt exceſſus quatuor ſuper duo: q̄ꝫ duorum ſuper vnum. Exceſſus enim quatuor ſuper duo eſt duo. Exceſſus autem duorum ſuper vnuꝫ eſt vnitas: modo ſi proportio velocitatis eſſet ſicut ꝓportio exceſſus: tunc vbi eſſet maior exceſſus: ibi eſſet maior velocitas. ꝛ ſic quatuor velocius mouerent duo: q̄ꝫ duo vnum: quod eſt contra regulā. ¶ Secūdo: nam videmus q̄ ſi viginti homines trahunt vnam nauem aliqua velocitate q̄ ſi vnus adueniat modicuꝫ velocitas intenditur in cōparatione ad velocitatem prioreꝫ. Si vero vnus homo trahit nauem: ꝛ vnus ſibi adueniat: velocitas plus intenditur in cōparatione ad velocitatē priorem: modo hoc nō eſſet taliter: ꝛ ibi: ſi proportio velocitatū eſſet ſicut proportio exceſſuuꝫ. ¶ Quarta concluſio porportio velocitatum in motibus eſt ſicut proportio proportionuꝫ potentiarū mouentiū ad ſuas reſiſtentias ita q̄ ex equalibus proportionibus potentiarum mouentiū ad ſuas reſiſtentias prouenit equalis proportio velocitatis: ꝛ ex inequalibus inequalis ita q̄ ad duplam: dupla velocitas: ꝛ ad ſubduplam ſubdupla velocitas: ita q̄ ſi proportio a. potentie ad. b. reſiſtentiam eſſet quadrupla. ꝛ proportio. c. potentie ad. d. reſiſtentiam eſſet dupla: cuꝫ ergo proportio quadrupla ſit dupla duple. a. potentia moueret. b. reſiſtentiam in duplo velocius q̄ꝫ. c. d. probatur cōcluſio a ſufficienti diuiſione: nam proportio velocitatuꝫ in motibus: vel eſt ſicut proportio potentiarum mouentium inter ſe: ꝛ hoc nō: per primam concluſionem vel ſicut proportio reſiſtentiaruꝫ inter ſe ꝛ hoc non per ſecundam: vel ſicut proportio exceſſuum. ꝛ hoc non per tertiā: vel ſicut proportio proportionum potentiarum ꝛc̃. ꝛ ſic habetur intentū pluribus modis: nō videtur poſſe imaginari penes quid proportio velocitatum in motibus debeat attendi tanq̄ꝫ penes cauſam. ¶ Contra illaꝫ vltimam concluſionem dubitatur: nam ſi eſſet vera ſequeret̃ q̄ ſi ſor. proijceret aliquem lapidem ad aliquam diſtantiam ſuper quam habet aliquam proportionē maioris inequalitatis q̄ lapidem ſuper queꝫ haberet proportionem in duplo maioreꝫ: deberet proijcere in duplo remotius: ꝛ lapidem ſuper queꝫ haberet proportionē in quadruplo maiorem deberet proijcere in quadruplo remotius: ꝛ ſic vltra in infinitū: ſicut patet ad experientiā. hoc eſt falſuꝫ: ꝯñtia tenet ſi concluſio eſt vera: vt videt̃. ¶ Reſpondet̃ negando conſequentiā: quia in proiectione tali non ſolum lapis reſiſtit: ſed etiaꝫ aer. ꝛ ideo licet ſor. bene habeat talem: vel talem proportionem ſuper lapideꝫ minorem vel maiorem: non tamen ſuper totam reſiſtentiā. modo velocitas non ſequit̃ proportionem potentie mouentis ſolum ſup̄ partem: ſed ſuper reſiſtentiam totaleꝫ. ¶ 2° dubitatur: nam ſit aliquod calidum ſicut ſex. ꝛ aliquod frigidum ſicut quatuor: tunc illud calidum: habet eandem proportionē ſuper illud frigiduꝫ quando eſt remotum: ſicut quando eſt propinquū. ꝛ tamen quando eſt propinquū velocius agit in ipſuꝫ: ergo videtur q̄ cōcluſio ſit falſa. ¶ Reſpōdetur q̄ ratio bene probat q̄ velocitas nō ſequitur proportioneꝫ potentie ad reſiſtentiā abſolute: ꝛ hoc bene conceditur: ſed hoc cum aliquibus attinentijs puta tali: vel tali applicatione agētis ad paſſum. modo licet calidum ſicut octo: habeat eandem proportionem ad frigidum quum eſt remotum: ſicut quuꝫ eſt propinquum: non tamen eſt ei equaliter applicatuꝫ: ꝛ propter hoc velocitas non eſt equalis: quia ad proportionem oportet attendi applicationem. ¶ 2° dubitatur nam aliquis

nam agens in agendo repatiť:ergo paſſum aliqua velocitate reagit in ipſum agens:⁊ cum nõ habeat niſi ꝓportionẽ minoris iequalitatis:ſequiť ꝙ velocitas qua agit ſequiť proportionem minoris inequalitatis ⁊ cum vns alia ⁊ cõſimilis velocitas poſſit peruenire a ꝓportione maioris inequalitatis nulla ſit proportio:ſequiť ꝙ non eſt ſimilis proportio velocitatũ ſicut proportio potentiarum mouentiũ ad ſuas reſiſtentias. ❡ Reſpondeť ꝙ velocitas qua paſſum agit in agens nõ ſequiť proportionẽ paſſi ad agens:ſed ſequiť proportionẽ poſſe reagere ipſius paſſi:ad poſſe reſiſtere ipſi⁹ agẽtis.ſicut dictũ eſt ꝓdiffuſius ſuper libro de gñatione.modo proportio poſſe agere ipſius paſſi ad poſſe reſiſtere ipſius agentis:põt eẽ proportio maioris inequalitatis:licet ꝓportio paſſi ad agẽs ſit minoris inequalitatis: verbi gratia: poſito ꝙ ignis agat in aquam:⁊ cum tam ignis ꝗ̃ aqua ſit magne actiuitatis:⁊ modice reſiſtentie:poſſibile eſt ꝙ vtriuſqꝫ actiuitas ſit maior ꝗ̃ ſit alterius reſiſtentia:⁊ ſic vtrũqꝫ ipſoꝝ poteſt agere in reliquũ a proportione maioris inequalitatis. ❡ 4° dubitať:nam ſit aliquod graue quod deſcẽdat in aliquo medio in vniformi:tunc clarum eſt ꝙ hoc nõ obſtante ꝙ medium eſt vniforme illud graue ꝯtinue velocius ⁊ velocius mouetur:⁊ tamen continue manet eadẽ ꝓportio potentie mouentis ad reſiſtentiã:ergo videtur ꝙ ꝯcluſio ſit falſa. ❡ Reſpõdeť ꝙ in deſcẽſu talis grauis in tali medio vniformi nõ manet ꝯtinue eadeꝫ proportio potentie mouẽtis ad ſuã reſiſtentiã:qꝛ in deſcẽſu talis grauis illi graui acquiriť quedã grauitas accidẽtalis:ſeu ipetus:qui vna cũ grauitate ꝑſiſtente mouet velocius:⁊ velocius.

Ad rõnes dico negando iſtas auctoritates.quia alibi ſunt auctoritates ad oppoſitũ:⁊ poteſt dici ꝙ hoc eſt ex vitio tranſlatoris ꝙ tales auctoritates ſunt poſite quarto huius.

❡ Tex.cõmẽti.xxxv.

❡ Quũ autem mouens mouet ſemper aliquid ⁊c. Qõ.viij.

Queritur vltimo vtrũ regule quas ponit Ar.ad cõparatione mobiliũ ⁊ mouentium in ſeptimo ſint vere. Et arguitur ꝙ ſic auctoritate Ar.⁊ Cõmen.in loco preallegato.auctoritas eſt Ar.⁊ Cõmentatoris:ergo.

In oppoſitum arguiť:nam velocitas mot⁹ ſequiť proportionẽ potẽtie mouentis ad ſuaꝫ reſiſtentiã.modo cum iſto veritas aliquatum iſtarum regularum ſtare nõ poteſt:patet hoc: nam ſi aliqua potentia habet aliquã proportionẽ ad aliquod mobile:nõ oportet ꝙ dupla potẽtia habeat in duplo maiorẽ proportionẽ ad illud mobile.⁊ per ꝯñs non oportet ꝙ ſi aliqua potentia mouet aliqḋ mobile ꝙ dupla potentia moueat idem mobile in duplo velocius:ſi enim quatuor mouent vnũ nõ oportet ꝙ octo moueant vnũ in duplo velocius:ꝓpter hoc ꝙ proportio octo ad vnũ nõ eſt dupli ad proportionem quatuor ad vnum: nam proportio octo ad vnuꝫ eſt octupla:modo octupla nõ eſt dupla quadruple.qualis eſt ꝓportio quatuor ad vnũ:ſed proportio 16^la qualis eſt ꝓportio ſexdecim ad vnum.bene eſt dupla quadruple: propter hoc ꝙ componiť ex duab⁹ quadruplis:tanꝗ̃ ex duabus ſuis medietatibus:componiť enim ex proportione ſexdecim ad quatuor.que eſt quadrupla.⁊ ex proportione quatuor ad vnum que ſimiliter eſt quadrupla. ❡ In iſta queſtione primo notande ſunt aliq̃ ſuppoſitiones. ❡ 2° ponende ſunt alique ꝯnes. ❡ 3° alique regule de comparatione mouentium ⁊ mobilium.

Quantum ad ꝑmũ ſit iſta ꝑma ſuppoſitio:ꝙ velocitas motus ſequiť ꝓportionẽ potentie mouẽtis ad ſuã reſiſtentiã:ita ꝙ ꝓportio velocitatuꝫ eſt ſicut ꝓportio ꝓportionũ potentiaꝝ mouentiũ ad ſuas reſiſtentias:iſta ſuppoſitio pꝫ per qõnem ꝑcedentẽ. ❡ Tertia ſuppoſitio eſt datis duob⁹ extremis:quorũ vnius ad alteꝝ eſt aliqua ꝓportio aliquo vel aliquib⁹ interpoſitis:cuius vel quoꝝ ad vtrũqꝫ extremoꝝ eſt aliqua ꝓportio:erit ꝓportio primi ad vltimũ cõpoſita ex ꝓportione ꝑmi ad ſcꝺm:⁊ ſcꝺi ad tertium:⁊ ſi plura intermedia ſunt poſita:⁊ ex ꝓportione tertij ad quartũ: verbi grã ꝓportio triũ ad vnũ eſt compoſita ex ꝓportione trium ad duo:⁊ ex ꝓportione duoꝝ ad vnũ: ita ꝙ ꝓportio tripla eſt compoſita ex vna ſexquialtera:⁊ ex vna dupla ſimiliter ꝓportio quatuor ad vnuꝫ eſt compoſita ex ꝓportione q̃tuor ad tria:⁊ ex ꝓportione triuꝫ ad duo:⁊ duoꝝ ad vnũ:ita ꝙ ꝓportio quadrupla eſt compoſita ex vna ſexquitertia:⁊ vna ſexquialtera:⁊ vna dupla:que tres proportiones valẽt duas duplas ꝑciſe:ex eo ꝙ vna ſexquialtera:⁊ vna ſexquitertia valent vnã duplã:iſta ſuppoſitio pꝫ ex quinto Euclidis. ❡ Tertia ſuppoſitio eſt ꝓportio compoſita ex ꝓportiõe maiori ⁊ minori ad ꝓportionem minorẽ eſt magis ꝗ̃ dupla:⁊ ad ꝓportionẽ maioreꝫ eſt minor ꝗ̃ dupla:pꝫ hoc ꝑmo rõne:nam totũ compoſitum ex duab⁹ partibus ex vna minori:⁊ alia maiori ad partẽ minorẽ eſt plusꝗ̃ duplũ: ad partẽ vero maiorem minus ꝗ̃ duplũ ſicut pꝫ de ligno tripedali ꝙ ad pedalẽ partem eius minorem eſt plusꝗ̃ duplũ:⁊ ad bipedaleꝫ partem eius eſt minus ꝗ̃ dupluꝫ. ❡ Patet ſecũdo exẽplo: nam proportio octo ad vnum componitur ex proportione quatuor ad vnum:⁊ ex proportione octo ad quatuor:quia ergo proportio quatuor ad vnum eſt maior ꝗ̃ ꝓportio octo ad q̃tuor:ꝓportio q̃drupla eſt maior ꝗ̃ dupla:ſequiť ꝙ ꝓportio octo ad vnũ eſt minor ꝗ̃ dupla ad ꝓportionẽ q̃tuor ad vnũ:⁊ eſt maior ꝗ̃ dupla ad ꝓportioneꝫ octo ad q̃tuor:iſta ſuppõ pꝫ qnto Euclidis.

Quantum ad ſecunduꝫ ſit prima concluſio ſi.a. mouet.b.non oportet ꝙ.a.moueat medietatem.b.in duplo velocius preciſe:patet hoc:nam ſit.a.ſicut octo:⁊ ſuũ mobile ſicut duo:⁊ medietas illi⁹ mobilis ſicut vnũ:⁊ ſit medietas mobilis.c.dico ꝙ.a.nõ mouet.c.in duplo veloci⁹ ꝗ̃ moueat.b.ſꝫ min⁹ ꝗ̃ in duplo: qḋ ꝓbať:qꝛ ꝓportio.a.ad.c.nõ eſt dupla ad ꝓportionẽ.a.ad b.ergo velocitas qua.a.mouet.c.nõ eſt dupla ad velocitatẽ: qua.a.mouet.b.ꝯñtia tenet per ꝑmã ſuppoſitionẽ: añs ꝓbať:nam ꝓportio.a.ad.c.cõponiť ex ꝓportione.a.ad.b.⁊ ex ꝓportione.b.ad.c.per ſcꝺam ſuppoſitionẽ: ſed ꝓportio.a ad.b.eſt maior ꝗ̃ ꝓportio.b.ad.c.qꝛ quadrupla ꝓportio.ſed.b.ad.c.eſt dupla.ergo ⁊c.per tertiã ſuppoſitionẽ ꝓportio.a.ad.c.eſt minor ꝗ̃ dupla ad ꝓportionem.a.ad.b.quod erat ꝓbandꝫ. ❡ Scꝺa cõcluſio eſt ꝙ bene aliq̃n aliqua potentia mouens aliquod mobile eadẽ potẽtia mouet medietatẽ illius mobilis in duplo velocius ꝑciſe:⁊ hoc tenet quãdo potẽtia hꝫ ſe ad ſuuꝫ mobile in ꝓportione dupla:verbi grã: ſi quatuor mouerẽt duo:dico ꝙ quatuor mouerẽt medietatẽ duoꝝ.ſ.vnũ ꝑciſe in duplo velocius:ꝗ̃ mouebãt duo:ꝓbať:qꝛ ꝓportio quatuor ad vnũ ꝑciſe eſt dupla ad ꝓportionẽ quatuor ad duo.ergo velocitas erit preciſe dupla: ꝯñtia tenet per ꝑmaꝫ ſuppoſitionẽ:⁊ añs pꝫ:nam ꝓportio quatuor ad vnũ cõponiť ex ꝓportione quatuor ad duo:⁊ duorũ ad vnũ:per ſcꝺam ſuppoſitionẽ: que quidẽ ꝓportiones ſunt īter ſe equales:qꝛ quelibet eaꝝ eſt dupla.ergo ꝓportio.puta quatuor ad vnũ eſt ꝑciſe dupla ad quãlibet illarum: ꝯñtia tenet per illã cõmunẽ animi conceptionem ſi aliqḋ totũ cõponiť ex aliquib⁹ partib⁹ equalib⁹:tunc illud totũ ad quãlibet illaꝝ partiũ eſt ꝑciſe duplũ:⁊ forte ad iſtũ intellectũ Ar.poſuit ſuam regulã.ſ.ꝙ ſi aliq̃ potẽtia

mouet aliqđ mobile:que qđē po^a ſe hꝫ ad illud mobile in ꝓportione dupla:eadē po^a mouebit medietatē illius mobilis in duplo velocius.❡3ª concluſio ꝙ aliqñ po^a mouente aliqđ mobile non hñte ſe in dupla ꝓportione ad illud mobile eadē po^a mouebit medietatē illi^9 pluſq̄ȝ in duplo velocius. vbi gr̄a poſito ꝙ.a.po^a ſit ſicut tria.ꝛ b,mobile ſic duo.dico ꝙ.a mouet medietatē.b.ſ.c.pluſq̄ȝ in duplo velocius q̄ȝ mouebat.b.ꝓbaṫ:q꞉ ꝓportio.a.ad c.eſt pluſq̄ȝ dupla ad ꝓportioneȝ.a.ad.b.ergo velocitas qua.a.mouet.c.eſt pluſq̄ȝ dupla ad velocitatem qua.a.mouet.b.ꝯña tenet per primā ſuppoſitionē.Antecedēs ꝓbaṫ:naȝ ꝓportio.a.ad.c.cōponiṫ ex ꝓportione.a.ad.b.ꝛ.b.ad.c.per ſecūdā ſuppoſitionē:ſꝫ ꝓportio.b.ad.c.que eſt dupla.ē maioꝛ q̄ȝ ſit ꝓportio.a.ad.b.que ē ſexquialtera:ergo per tertiā ſuppoſitionē ꝓportio.a.ad.c.eſt pluſq̄ȝ dupla ad ꝓportionē.a.ad.b.qđ erat ꝓbandū.❡Iſte tres ꝯnes ſunt poſite circa primā regulā Ar꞉.que erat ꝙ ſi aliqua po^a mouet aliqđ mobile tūc eadē po^a mouebit medietatē iſtius mobilis ꝑciſe in duplo velocius ꝛ q̄ño iſta regula hꝫ veritatē ꝛ q̄ño nō pꝫ per ꝯnes poſitas.❡Deinde eſt vna alia regula Ar꞉.ꝙ ſi aliqua po^a mouet aliqđ mobile:dupla po^a mouebit idē mobile in duplo velocius.❡Circa quā ſit ꝑma ꝯcluſio:ꝙ nō opꝫ ſi.a.mouet.b.ꝙ dupluȝ ad a.moueat.b.in duplo velocius:vbi gr̄a ſit a.ſicut quatuoꝛ ꝛ.b.ſic vnū ꝛ ſit dupluȝ ad.a.c.ſicut octo:dico ꝙ.c.nō mouet.b.in duplo velocius q̄ȝ.a.mouet.b.ſed minus.probaṫ q꞉ ꝓportio.c.ad.b.nō eſt dupla ad ꝓportionē.a.ad.b.ergo nec velocitas ad velocitateȝ:ꝯña tenet per primā ſuppoſitionē:añs ꝓbaṫ:nam ꝓportio.c.ad.b.cōponiṫ ex ꝓportione.c.ad.a.ꝛ.a.ad.b.per ſecundā ſuppoſitionē.Sꝫ ꝓportio.a.ad.b.que eſt quadrupla:eſt maioꝛ q̄ȝ ꝓportio.c.ad.a.que eſt dupla.ergo p tertiā ſuppoſitionē ꝓportio.c.ad.b.nō eſt dupla:ſꝫ minoꝛ ad proportionē.a.ad.b.qđ erat ꝓbandū.❡2ª ꝯcluſio eſt ꝙ aliqñ aliqua po^a mouente aliqđ mobile dupla po^a mouebit illud mobile pluſq̄ȝ in duplo velocius:ꝓbaṫ:nam ſit a.po^a ſicut tria:ꝛ.b.mobile ſicut duo ꝛ dupluȝ ad.a.ſicut ſex:ꝛ ſit.c.dico ꝙ.c.mouet.b.pluſq̄ȝ in duplo velocius q̄ȝ a.mouet.b.ꝓbaṫ:q꞉ ꝓportio.c.ad.b.eſt pluſq̄ȝ dupla ad ꝓportionē.a.ad.b.ergo velocitas eſt pluſq̄ȝ dupla ad velocitatē:ꝯña tenet per primā ſuppoſitionē:añs ꝓbaṫ:q꞉ proportio c.ad.b.cōponiṫ ex ꝓportione.c.ad.a.ꝛ.a.ad b.que eſt ſexquialtera:ꝛ eſt minoꝛ ꝓportio q̄ȝ.c.ad.a.que eſt dupla per tertiā ſuppoſitionē:ergo ꝓportio.c.ad.b.eſt pluſq̄ȝ dupla ad ꝓportionē.a.ad.b.qđ erat ꝓbandū.❡3^a ꝯ ꝙ aliqñ aliq̄ po^a mouēte aliqđ mobile dupla po^a mouebit idē mobile ꝑciſe i duplo velocí^9 ꝛ h̄ eſt verū:qñ illa ſe po^a hꝫ i dupla ꝓportiōe ad illđ mobile:ꝛ ita forte itellexit Ar꞉.ꝓbaṫ:nā ſit.a.po^a ſicut duo:ꝛ,b.mobile ſicut vnuȝ ꝛ.c.duplū ad.a.ſicut quatuor:dico ꝙ.c.mouet.b ꝑciſe in duplo velocius q̄ȝ.a.mouet.b ꝓbaṫ ex eo ꝙ ꝓportio.c.ad.b.eſt ꝑciſe dupla ad ꝓportionē.a.ad.b.ſicut prius dicebaṫ.❡Deinde eſt vna alia regula Ar꞉.ꝙ ſi aliqua po^a mouet aliqđ mobile medietas illius po^e mouebit medietatē illius mobilis equali velocitate:ꝛ illa regula eſt vera:q꞉ ſicut eſt ꝓportio toti^9 ad totū ita eſt medietatis ad medietatē:ergo etiā equalis eſt velocitas:qua totū mouet totū:ꝛ medietas medietatē:ꝯña tenet per primā ſuppoſitionē.añs ꝓbaṫ:nam ſit.a.vnū totū ꝛ eius medietas.b.ꝛ aliud totū.c.ꝛ eius medietas.d.tūc arguiṫ ſic:qualis eſt ꝓportio.a.ad.b.talis eſt ꝓportio.c.ad.d.ergo ꝑmutatim qualis eſt ꝓportio.a.ad.c.talis eſt ꝓportio.b.ad.a.❡Deinde eſt vna alia regula Ar꞉.ſi due potētie diuiſe mouent duo mobilia diuiſa:eedeȝ po^e aggregate mouebunt illa mobilia aggregata equali velocitate.❡Cōtra iſtaȝ regulam ſit prima ꝯcluſio ſi.a.po^a mouet.b.mobile aliqua velocitate:ꝛ.c.potentia mouet.d.mobile aliqua velocitate aggregatum ex.a.ꝛ.c.potentijs non mouebit aggregatum ex.b.ꝛ.d.mobilibus equali velocitate qua.a.mouebat.b.ꝛ equali velocitate qua.c.mouebat.d.ſꝫ hñ velocitate media.Verbi gr̄a ſit.a.ſicut quatuor:ꝛ.b.ſuū mobile ſicut vnū;ꝛ ex alia parte ſit.c.ēt ſicut q̄tuoꝛ ꝛ.d.ſuū mobile ſicut duo:tunc dico ꝙ aggregatuȝ ex.a.ꝛ.c.mouebit aggregatū ex.b.ꝛ.d.ꝑdicto mō ꝓbaṫ q꞉ ꝓportio aggregati ad aggregatū eſt ſicut octo ad tria que eſt dupla ſuppartiens duas tertias:ꝛ iſta ꝓportio nō eſt equalis ꝓportioni quatuoꝛ ad duo:nec etiā ea maioꝛ eſt ergo media inter eas erit ergo ſilr de motibus:ꝯña tenet per primā ſuppoſitionē:q꞉ eadeȝ eſt velocitas qualis ꝓportio ꝓportionum:ꝛ añs declaratū eſt.❡2ª ꝯcluſio ſi.a.mouebit.b.aliqua velocitate ꝛ.c.mouet.d.equali velocitate:aggregatū ex a.ꝛ.c.motorib^9 mouebit aggregatū ex.b.d.mobilib^9 equali velocitate:ꝓbaṫ:equalis eſt tūc ꝓportio aggregata ex motorib^9 ad aggregatū ex mobilib^9 qualis erat motorum diuiſim ad mobilia diuiſim quare ꝛc̄.

Quantum ad tertiā ſit prima regula ſi potentia motoris ad potentiā ſui moti fuerit proportio dupla potentia motiua duplicata mouet idē mobile in duplo velocius:verbi gr̄a ſit potētia motiua a.ſicut duo ad ſuum mobile.b.ſicut vnū ꝛ dupluȝ ad.a.ſit.c.ſicut quatuor:dico ꝙ.c.mouebit.b.preciſe in duplo velocius q̄ȝ a.mouebit.b.demonſtratio huius patet ex precedentibus.❡2^a regula ſi potentia mouentis ad potentiā ſui moti fuit proportio dupla eadē potentia mouebit medietateȝ iſtius moti in duplo velocius preciſe:verbi gratia:ſit.a.potētia motiua ſicut quatuor:ꝛ.b.motuȝ ſicut duo:ꝛ.c.medietas moti ſicut vnū:dico ꝙ.a.mouet.c.preciſe in duplo velocius q̄ȝ mouebat.b.iteruȝ demonſtratio iſtius clara eſt ex precedentibus.❡3^a regula eſt.Si potētie mouentis ad potentiā ſui moti fuerit proportio maioꝛ q̄ȝ dupla:potentia duplicata nō mouebit idem mobile in duplo velocius:ſed min^9: verbi gratia:ſit.a.potentia ſicut quatuor:ꝛ.b.mobile ſicut vnuȝ:ꝛ dupluȝ ad.a.potentiā ſit.c.ꝛ ſicut octo:dico ꝙ non mouebit b.in duplo velocius q̄ȝ mouebat.a.patet hoc ex eo ꝙ proportio.c.ad.b.nō eſt dupla ad proportioneȝ.a.ad.b.ſicut prius dicebaṫ.❡4^a regula ſi fuerit potētia mouentis ad potentiā ſui moti proportio maioꝛ q̄ȝ dupla:eadem potentia nō mouebit medietateȝ ſui moti preciſe in duplo velocius:ſed minus:verbi gratia:ſit.a.potētia ſicut octo:ꝛ ſit.b.ſuum mobile ſicut duo:ꝛ ſit medietas mobilis.c.ſicut vnū:dico ꝙ.a.nō mouebit.c.in duplo velocius q̄ȝ mouebit.b.ſed minus;patet hoc ex eo ꝙ proportio.a.ad c.nō eſt dupla ad proportionē.a.ad.b ſicut poteſt apparere ex precedentibus.❡5^a regula ſi potentie mouentis ad potentiā ſui moti proportio fuerit minoꝛ q̄ȝ dupla eadē potentia duplicata mouebit idem mobile pluſq̄ȝ in duplo velocius:verbi gratia;ſit.a.potētia ſicut tria ꝛ.b.ſuū mobile ſicut duo:ꝛ duplū ad.a.ſit.c.ſicut ſex:dico ꝙ.c.nō mouebit.b.pluſq̄ȝ in duplo velocius q̄ȝ.a.mouebit.b.patet hoc ex eo ꝙ ꝓportio.c.ad.b.eſt pluſq̄ȝ dupla ad proportionem a.ad.b.ſicut patet ex precedentibus.

Ad rōnes dico ꝙ forte ex vicio tranſlatoris poſite ſunt falſe tales regule que credantur eē poſite de mente Ar꞉.licet nō ita ſit.ꝛ ita poteſt dici pro excuſatione Ariſtotelis.

❡Et ſic eſt finis ſeptimi libri phyſicorum.

¶ Queſtiones magiſtri Alberti de Saxonia ſuper octauū librum phyſicorum Ar.

Tex.cōmenti.j.

¶ Utrū autem factus ſit aliquando motus: cum non eſſet prius ⁊c. Cō.j.

Ltimo querī tur circa textum octaui libri phyſicoꝝ ⁊ eſt prima queſtio. vtrū ſemper fuerit motus: ⁊ ſemp erit motus. ⁊ arguit ꝙ nō: naꝫ ſic ſequeretur ꝙ mundus eſſet eternus: ꝯñs falſum ꝯſequētia tenet ex eo ꝙ q̄ꝫdiu fuit motus mūdi ⁊ q̄ꝫdiu erit taꝫ diu fuit mūdus ⁊ erit ſed falſitas ꝯñtis probatur: nam ſi mūdus eſſet vel fuiſſet eternus: ſequeret ꝙ iam eſſet magnitudo infinita aliquoꝝ ſeparatoꝝ nō facientiū tertiū ex his cōpoſitū: ſed hoc eſt incōueniens: pbaꝫ ꝯñtia: nam ſi mundus fuiſſet eternus infiniti hoīes fuiſſent mortui. ⁊ cum ſm Ar. anima humana ſit ꝑpetua: ſequeret ꝙ eſſent iaꝫ infinite aīe hoīuꝫ mortuoꝝ. ⁊ cū tales nō ꝯſtituant vnū tertiū ex eis compoſitū ſequiꝫ quod dictū eſt. ¶ 2° ſequeretur ꝙ vna multitudo īfinita eēt maior alia: ꝯñs eſt falſum: probaꝫ ꝯñtia: nam ſi mundus eſt eternus: tūc multitudo annoꝝ preteritoꝝ eſſet īfinita: ⁊ ſimiliter multitudo dierum. Sed ex quo plures ꝓceſſerunt dies q̄ꝫ anni ſequiꝫ multitudinē dierum eſſe maiorē multitudīne infinita annoꝝ. ¶ 3° nam tunc ſequeret ꝙ tp̄s eſſet eternū: ſed hoc eſt incōueniens: ꝯñtia tenet ex eo ꝙ motꝰ nō eſt ſine tp̄e. falſitas ꝯñtis probaꝫ: naꝫ ſi tp̄s eſſet eternū ſequeretur ꝙ aliqđ eſſet infinitū: puta tp̄s qđ nō cōtineret niſi p̄ciſe duo infinita: ſed hoc eſt incōueniens ex eo ꝙ ſi eēt aliqđ infinitum hoc ꝯtineret īfinities infinita: ⁊ ꝓbatur ꝯñtia: q: non ꝯtinet niſi totale tp̄s a parte ante ⁊ a parte poſt ¶ 4° nō repugnat motui aliqñ incepiſſe: ergo oppoſitū q̄onis nō eſt incōueniēs: ꝯñtia nota eſt de ſe: añs pꝫ de motu aīalis qui poſt eius quietē pōt icipere de nouo ⁊c. hoc idem pꝫ de motu lapidis qui pōt incipere de nouo ergo ⁊c. etiā ſic videt de motu celi ꝙ poterat aliqñ incipere moueri poſt quietem vel poſtq̄ꝫ quieuit.

Tex.cō.13. In oppoſitum eſt Ar. ⁊ eiꝰ Cōmētator ī iſto octauo. ¶ Ad iſtam q̄onem ꝑmo rñdendū eſt ſm ꝙ rñderet Ar. ⁊ cōmē. ¶ 2° rñdendum eſt ad eam ſm veritatem.

Quantum ad primū ſciendū eſt: ꝙ quū querit an ſemp fuerit motꝰ: ⁊ ſemp erit motus: capiꝫ ſemp pro ꝯtinue ⁊ nō interciſe: vñ aliqñ illum qui oī die legali ſolet legere dicimus ſemp legere lꝫ interciſe aliqñ legat: ⁊ aliqñ nō: ſed ſic nō capiꝫ ſemp in ꝓpoſito. ¶ 2° ſciendū ꝙ ſlr nō accipiꝫ ſemp pro omni tempore: nam ſic ſ.n fidē noſtrā bñ eſſet ꝯcedendū ꝙ ſemp fuit motus. ſ. omni tp̄e. Sed capiꝫ hic ſemp ꝑpetualr vel eternaliter: ita ꝙ ſit ſenſus vtruꝫ ſemp fuit motꝰ ⁊ ſemp erit motus. i. an eternaliter fuerit motꝰ: ſic ꝙ ante quemlibet motū fuit motus: ⁊ poſt quēlibet motū erit motus. ¶ 3° ſciendū eſt ꝙ ſi nō ſemp fuiſſet motus: ſed aliqñ icepiſſet anteq̄ꝫ nullus fuiſſet: hoc pōt imaginari quadrupliciter vno mō ſicut primus motor ⁊ primū mobile ſimul incepiſſent: ⁊ cuꝫ incepiſſent incepiſſet motus. ¶ 2° modo ſic ꝙ primū mobile eternaliter fuiſſet: ſed ꝙ primus motor incepiſſet de nouo ⁊ ꝙ tūc icepiſſet motus: ⁊ etiā ꝑmus motus. ¶ 3° mō pōt imaginari ꝙ primus motor eternaliter fuiſſet: ſed ꝙ primū mobile de nouo incepiſſet ⁊ ꝙ tunc incepiſſet motus ⁊c. ¶ 4° modo pōt imaginari ꝙ tam primus motor: q̄ꝫ primū mobile eternaliter fuiſſent: ſed ꝙ primus motor nō ab eterno mouiſſet: ſed aliqñ incepiſſet mouere poſt quieteꝫ infinitā primi mobilis. Ex his principaliter notatis ꝯcluſio Ar. ⁊ Cōmentatoris ē iſta: ꝙ ſemp fuit motus ⁊ ꝙ poſt quēlibet motū erit motus. ⁊ ꝙ nunq̄ꝫ de nouo incepit motꝰ: nec nunq̄ꝫ deſinet motus. pro iſta concluſione Ar. probat vel ſalteꝫ ex ſuis principijs probari poſſunt quatuor concluſiones quibꝰ probatis inferꝫ principalis concluſio Ar. prima eſt iſta: non ſimul primus motor ⁊ primū mobile inceperūt. probatur: quia primus motor ⁊ primū mobile nunq̄ꝫ inceperunt ergo nō ſimul. ꝯñtia tenet: antecedens probatur: nam aliquod illoꝝ incepiſſet: vel ex aliquo vel ex nihilo nō pōt dici ſm: nam Ar. ⁊ Cōmē. ſupponunt pro principio ex nihilo nō poſſe fieri aliquid: nec poteſt dici primum: nam ſi primū mobile incepiſſet ex aliquo tunc ad ipſuꝫ mobile fuiſſet aliud mobile puta illud de quo fiebat. ⁊ ſic primū mobile nō fuiſſet primū quod implicat. ¶ 2° ſi incepiſſet ex aliquo hoc fuiſſet per generationē: ⁊ cum omnē generationē precedat alteratio ſequiꝫ ꝙ ante primū motuꝫ fuiſſet alteratio: ⁊ per ꝯñs illius motus: ⁊ ſic primus motus nō fuiſſet primus: quod iteruꝫ implicat. ſimiliter arguiꝫ de primo motore: ſi incepiſſet de nouo hoc nō potuiſſet fuiſſe a ſe ipſo: cum nihil ſe ipſuꝫ efficiat: ergo hoc oportuiſſet fuiſſe ab alio efficiente ſeu motore: ⁊ per ꝯñs primus motor nō fuiſſet primus qđ implicat. ¶ 2° concluſio: nō eſt verū primū mobile eternaliter fuiſſe ⁊ primuꝫ motorē incepiſſe. pbaꝫ: quia primus motor eternaliter fuit per oēs ⁊ nō incepit ſicut iam probatur: ergo concluſio vera. ¶ 3° concluſio nō eſt verū primum motorē eternaliter fuiſſe: ⁊ primū mobile de nouo incepiſſe: ⁊ ad eius inceptionē incepiſſe motū: probaꝫ q: primū mobile nō incepit: ergo cōcluſio vera: ꝯñtia tꝫ: añs probaꝫ: quia ſi icepiſſet: vel ex aliquo: vel ex nihilo. ergo. ¶ 4° concluſio non eſt verū primū motorē ⁊ primū mo mobile eternaliter ſimul fuiſſe: ⁊ primū mobile incepiſſe moueri poſt quietem infinitam primi mobilis: probaꝫ: nam ante inceptionē motus primi mobilis: vel primuꝫ mobile quieuiſſet naturaliter: vel violenter: nō pōt dici ꝙ naturaliter nam tunc oporteret ꝙ nunc moueret violenter: ⁊ etiā tūc prius fuiſſet motū: propter hoc ꝙ quies naturalis eſt terminus motus: ⁊ ſic ante inceptioneꝫ primi mobilis fuiſſet motus ⁊ per ꝯñs quē tu dicis eſſe primū nō fuiſſet primus: nec pōt dici ꝙ ante quieuit violenter: quia nullū violentū ita diu duraſſet: ⁊ etiā oēꝫ quietē violentā preceſſit aliquis motus: ⁊ per ꝯñs iterum ante primū motū fuiſſet alius. ¶ 2° ſi primus motor ⁊ primū mobile eternaliter ſimul fuerunt: licet primus nō eternaliter mouebat: ſed aliquādo incepit oportet ꝙ dimiſiſſet mouere ꝓpter aliquod impedimentū: quod oportebat prius amouere q̄ꝫ mouebat: vel indiguit alio ad mouēdum: quod oportuit prius aduenire q̄ꝫ mouebat: quod cūq̄ꝫ iſtorum dicatur concluditur ꝙ ante illuꝫ motum: quem tu dicis eſſe primum fuit motus: ⁊ per cōſequens primus motus nō erat primus. ¶ Iſtis quatuor cōcluſionibus poſitis arguitur ad concluſioneꝫ principalem. Si nō ſemp fuiſſet motꝰ vel icepiſſet aliqñ: vel ergo hoc fuiſſet ꝙ ꝑmus motor ⁊ primū mobile ſimul icepiſſent: cum quibus incepiſſet motus: vel hoc fuiſſet ꝙ primum mobile eternaliter fuiſſet: ⁊ primus motor de nouo incepiſſet ad cuius inceptioneꝫ incepiſſet motus: vel hoc fuiſſet ꝙ primus motor eternaliter fuiſſet ⁊ primuꝫ mobile de nouo incepiſſet: ad cuius inceptionem motus incepiſſet: vel hoc fuiſſet ꝙ tam primus motor: q̄ꝫ primū mo

bile eternaliter ſimul fuiſſet: ⁊ ꝙ motoꝛ primum mobile de nouo incepiſſet mouere poſt quietem infinitam nullum iſtorum poteſt dici. ergo ⁊c. maioꝛ eſt nota ex ſufficienti diuiſione: minoꝛ patet: nam non poteſt dici primuꝫ per primam concluſionem: nec ſecundum per ſecũdam: nec tertium per tertiam: nec quartum per quartam. Sic ergo reſponderent Ar. ⁊ cõmentatoꝛ. ¶ Et tunc reſponderent ad rationes in oppoſitum: ad primam quum dicebatur: ſequeretur ꝙ mundus eſſet eternus: ꝯcederent ꝯñtiam ⁊ ꝯſequens: ⁊ quum dicebatur actu eſſet multitudo infinita animarum negarent ꝯñtiam: nam dicerẽt ꝙ non eſſet niſi vna anima intellectiua omnium hominum: ⁊ dicerent ꝙ eſſet vnus certus numerus animaꝝ: ⁊ ꝙ eadẽ anima infinities fuiſſet humanata: ſeu fuiſſet in infinitis coꝛpoꝛibus humanis. ¶ Ad ſecundã negarent ꝯñtiam: ⁊ dicerent ꝙ multitudo dierum: que preceſſerũt non eſt maioꝛ multitudine annoꝛum qui preceſſerunt: ita ꝙ tot preceſſerunt dies quot anni: ⁊ non plures: quia quot anni in numero fuerũt finito dato qui preceſſerũt iſtis plures preceſſerunt dies. ¶ Ad tertiam ſequeretur ꝙ eſſet aliquod infinitum reſponderent ꝙ non eſſet inconueniens eſſe aliquod infinitum. quod contineat preciſe duo infinita ſibi inuicẽ continua: nihilominus illud continet infinities infinita equiualenter: ita ꝙ tempus infinitum continet preciſe duo infinita ſibi continua. ſ. totale tempus futuroꝝ: ⁊ totale tempus preteritoꝝ: nihilominus continet plura infinita equiualenter: naꝫ prima dies alicuius anni cum vltima eiuſdem ⁊ precedens primaꝫ cum ſequente vltimã: ⁊ ſic in infinitũ eundo ex vna parte a retro: ⁊ ex alia parte ad ante conſtituunt tempus infinitũ. ¶ Ad quartã dico ꝙ nullus eſt motus qui incipiat de nouo quin ipſum preceſſerit alius motus: ⁊ illum alius: ⁊ ſic vltra: nec eſt ſimile de animali ⁊ celo: naꝫ licet animali nõ repugnet incipere de nouo moueri: tamen repugnat celo ꝙ incipiat de nouo moueri: ſicut argutum eſt.

Quantum ad ſecundum. dico ꝙ ſm̃ fidẽ noſtrã ⁊ rei veritatẽ: aliquando incipit motus: quẽ non preceſſit aliquis motus: ⁊ hoc per iſtuꝫ medium ꝙ eternaliter fuit primus motus licet non eternaliter fuerit primuꝫ mobile: ſed aliquando inceperit: ⁊ tũc incipit motus. ¶ Ad rationes Ar. contra hoc reſpondetur: quando arguebatur. ſi aliquãdo incepiſſet vel ex aliquo vel ex nihilo: dico ꝙ ex nihilo ⁊ non incipit per generationẽ: ſed per creationẽ: ⁊ ideo negaret Ar. illud pncipiũ ex nihilo nihil fit. Sed adhuc foꝛtius argueret Ar. contra iſtam veritatẽ ſupponendo quod etiã credit fides noſtra ꝙ primus motoꝛ eſt imutabilis: ⁊ hoc ſuppoſito arguitur ſic: vel primus motoꝛ ſemper potuit facere primum mobile: vel non ſemper potuit facere primũ mobile. Si dicatur ſecundũ: hoc eſt contra fideꝫ noſtrã: ⁊ ſimiliter ſi non ſemper potuit: tunc ſequitur ꝙ primus motoꝛ eſt imutabilis. ſ. de non poſſe ad poſſe: quod eſt ꝯtra ſuppoſitionẽ: ⁊ ſic fuiſſet mutatus: ⁊ mutationẽ quã dicimus eſſe primã: non fuiſſet prima. Si auteꝫ dicatur ꝙ ſemper potuit facere: tunc arguitur ſic: vel cũ hoc ꝙ ſemper potuit ſemper voluit: vel non ſemper voluit. ſi dicatur ꝙ ſemper voluit: ſequitur ꝙ primus motoꝛ ſemper fecit primũ mobile: quod eſt contra te. Si autem dicatur ꝙ non ſemper voluit: tunc aliquãdo produxit ⁊ aliquãdo voluit: ſequitur ꝙ tunc mutabatur de non vele producere ad velle ꝓducere: ⁊ per cõſequens eſt mutabilis: quod eſt contra ſuppoſitionẽ. ¶ Reſpondetur ꝙ pmus motoꝛ ſemper potuit producere primũ mobile: ⁊ ſimiliter ſemper voluit producere: prout ly ſemp determinat hoc verbũ voluit: ſed non prout determinat hoc verbũ producere: nec ex hoc ſequitur ꝙ ſemper produxit recte in ſimili ſicut tu potes ex nunc velle cras ire ad foꝛum ⁊ ſi cõtinuetur tibi iſta voluntas ⁊ nõ muteturcras de nouo ibis ad foꝛum. ita primus motoꝛ ſemp voluit producere primũ mobile de nouo: que voluntas cõtinuabatur vſqꝫ quo produxit ipſuꝫ de nouo: abſqꝫ hoc ꝙ ex hoc fuiſſet aliqua mutatio facta in primo motoꝛe.

¶ Tex. cõmẽti. xiij.

¶ Et coꝛruptibile, igitur indigebit coꝛrumpi: vt coꝛrũpatur ⁊c. Q. õ. ij.

Queritur conſequẽter ſecũdo vtrũ aliquis mot⁹ ſit eternus: ⁊ arguit primo ꝙ nõ. omnis motus eſt inter cõtraria: ergo nullus motus eſt eternus antecedẽs pꝫ p Ar. quinto huius: ꝯſequẽtia probatur: quia inter quelibet ꝯtraria eſt diſtantia finita: ergo quocũqꝫ motu dato. quũ pertingit alterum contrarioꝛuꝫ ad quod finitur ⁊ terminat. ⁊ per conſequens non eſt eternus. Sed diceret aliquis ad iſtaꝫ rationem licet inter quecũqꝫ contraria ſit diſtantia finita tamen quũ mobile mouetur de vno contrarioꝝ attingens alterũ: per reflexioneꝫ: e conuerſo poteſt moueri ad illud a quo incipit: ⁊ iterũ reflecti ⁊ ſic perpetue ergo. licet inter huius quecũqꝫ contraria ſit diſtantia finita: tamen videt ꝙ per reflexionẽ poſſit iter ea perpetuare. ¶ Breuiter iſta reſponſio nõ valet propter hoc ꝙ motus quoꝝ vnus eſt ante reflexionẽ ⁊ alius poſt ſunt contrarij: ſimiliter neceſſe eſt inter eos intercipi quietẽ mediã: ſicut poſtea videbitur: propter quod ex eis non poteſt conſtitui vnus motus. ⁊ propter hoc adhuc nullus motus poteſt eſſe perpetuus ⁊ continuus qui eſt inter contraria: ſaltẽ cõtinuus ex motu: qui eſt ante reflexionẽ: ⁊ motu: qui eſt poſt. ¶ 2° ſi aliquis motus eſſet eternus: hic maxime eēt motus celi: ꝯſequens eſt falſum: falſitas pꝫ: quia nullus motus celi eſt perpetuus: ergo falſuꝫ eſt ꝙ motus celi ſit perpetuus: ꝯñtia tenet: antecedẽs probat: quia nec reuolutio hodierna eſt perpetua: nec reuolutio craſtina. ſimiliter quibuſcũqꝫ reuolutionibus datis: ex eis nõ conſtituitur motus infinitus: nec perpetuus: ſed finitus. ¶ 3° ſi aliquis motus eſſet infinitus in duratione videt ꝙ ille eſſet fruſtra: ſed hoc eſt falſum: cum deus ⁊ natura nihil agant fruſtra: ⁊ probat ꝯſequentia: nam omnis motus tendit ad aliqueꝫ terminũ quo habito ceſſat ille motus: ſi ergo aliquis motus eſſet perpetuus hoc videtur eē pro tãto ꝙ nunqꝫ attingit ad terminũ ad quẽ tendit: ⁊ ſic videtur talẽ motũ eſſe fruſtra. ¶ 4° ſi aliquis motus eſſet eternus: vel ille eſſet naturalis vel violentus: non poteſt dici ꝙ ſit violentus ꝓpter hoc ꝙ nullũ violentũ perpetuũ: nec põt dici ꝙ naturalis ꝓpter hoc ꝙ ſicut pꝫ primo celi: oĩs motus naturalis eſt in fine velocioꝛ qꝫ in principio. ſic tunc omnis motus naturalis haberet fineꝫ: ⁊ per conſequens nullus mot⁹ naturalis eēt perpetuus. ¶ 5° nulla quies eſt perpetua: ergo nullus motus. ꝯſequẽtia tenet a ſimili: naꝫ videtur ſic eſſe de motu: ſicut de quiete: ⁊ ꝯñs pꝫ ex eo ꝙ omne quieſcens eſt mobile: omne autẽ mobile aliquãdo mouetur: aliter eniꝫ eius potentia ad motuꝫ fruſtraret: ⁊ ſic tunc aliqñ deſineret quieſcere: ⁊ per ꝯñs nõ poteſt eius quies eſſe perpetua. ¶ 6° impoſſibile eſt fieri: quod impoſſibile eſt factũ eſſe: per Ar. in ſexto huius ⁊ primo celi: ſed impoſſibile eſt factũ eſſe aliquem motũ perpetuũ. ergo impoſſibile eſt fieri aliquẽ motum perpetuũ. ꝯñtia pꝫ ex eo: ꝙ quocũqꝫ motu facto ille eſt finitus ⁊ terminatus ⁊ per ꝯñs nõ eternus. ¶ 7° nullum coꝛruptibile eſt eternũ: omnis mot⁹ eſt coꝛruptibilis. ergo nullus motus eſt eternus: maioꝛ eſt nota ex eo ꝙ omne coꝛruptibile aliqñ coꝛrumpetur: vt pꝫ primo celi: minoꝛ patet ex eo ꝙ omnis motus ſtat in continua generatione ⁊ coꝛruptione.

Tex. cõ. 6.

Tex. cõ. 24

In oppoſitum

Tex.cõ.13. In oppoſitum eſt Ariſ. qui videtur cõcedere aliquem motu; eſſe eternũ: ſcilicet motum primi mobilis. ¶ Ad iſtam queſtionem reſpondendum eſt primo ſm Ariſ. ¶ 2° reſpondendũ eſt ad eam ſm veritatem.

Quantum ad primu; ſit prima concluſio ꝙ hec eſt falſa: aliquis motus eſt eternus: ꝓbata eſt per ſecundam: ſextam: ⁊ ſeptimam rõne;. ¶ 2ª ꝯcluſio eſt: ꝑpetue ⁊ eternaliter eſt aliqᷓs motus ad iſtum ſenſu; ꝙ aliquid ꝑpetue mouebatᷓ: ⁊ ꝑpetue mouebatᷓ: ſicut eſt ipſum celum. Et iſtam ꝯne; intendit Ariſ. qui dicit motum eſſe eternũ: ⁊ nititur eam ꝓbare: tam ex parte mobilis q̄ ex parte motoris: ſicut aliqualiter viſum eſt in ꝓcedenti queſtione: ⁊ vltra hoc qḋ viſu; eſt ibi: adhuc Ariſ. nititur ꝓbare eandem cõcluſionem: ſic non eſt dare aliquam mutationem primã: ergo quelibet mutationẽ ꝓceſſit alia mutatio a parte ante ꝑpetua: ꝯſequentia tenet: antecedens ꝓbatur: nã; dicat aduerſarius ꝙ aliquã do de nouo primus motor incepit mouere primu; mobile: ⁊ ꝙ illa mutatio: ſeu motus fuit ꝓma: quia cõtinue ante nõ mouebatᷓ: ſed ꝓbatur ꝙ iſta mutatio nõ fuit prima: ex quo tunc primus motor mouebat: ⁊ ante nõ. ſequitur ꝙ tunc primus motor aliter ſe habuit ad primũ mobile q̄ ante ſe habebat: ſed hoc non poterat eſſe ſine mutatione: quare videtur ꝙ ante mutationem quam aduerſarius dat fuerit mutatio prior. ¶ Breuiter tenendo veritatẽ ꝙ nõ eternaliter fuit mundus: iſta ratio ſolueretur. cõcedendo eſſe primã mutatione;: ⁊ quando arguitur ꝙ quando ꝓmus motor mouet illa mutatione. tunc aliter ſe habet ⁊c̄. Sed vlterius dicitur ꝙ hoc non eſt per aliam mutationem a mutatione prima. vnde prima mutatio eſt illamet mutatio qua primus motor aliter ſe habet ad primũ mobile q̄ prius ſe habuit. ¶ Secundo adhuc Ariſ. nititur probare iſtam concluſionem: ex parte temporis: ⁊ hoc ſic: tempus eſt etern: ergo ⁊ motus. antecedens ꝓſupponit eſſe verum: ⁊ ꝯñ a probatur ex eo ꝙ tẽpus eſt ꝓpria paſſio motus: mõ ſi ꝓpria paſſio alicuius eſt eterna ipſum eſt eternũ. ¶ Breuiter iterum tenendo veritatẽ ſoluit ratio. negando ꝙ tempus ſit eternum. vnde dicendum eſt ꝙ tempus incepit quando primus motor incepit mouere primũ mobile ex eo ꝙ tempus nõ eſt aliud q̄ motus primi mobilis. ¶ Adhuc tertio predicta concluſio poteſt ꝓbari ab effectu: nam in perpetuum erit generatio ⁊ corruptio in iſtis inferioribus: ⁊ fuit: igitur perpetue celum mouebatᷓ ⁊ mouebitᷓ: ꝯñia tenet ex eo ꝙ mot9 celi eſt cã gñationis ⁊ corruptiõis in iſtis iferioribus ſicut videmus: ꝙ ſm acceſſum: ⁊ receſſu; ad nos ſolis in obliquo circulo ſunt alie ⁊ alie gñatiões:

Tex.cõ.17. ⁊ corruptiones: añs pꝫ: ⁊ ponit Ariſ. in 2° de gñatiõe. Dicendum eſt ad iſtud ſm veritatẽ negando aſſumptũ. ſ. ꝙ ꝑpetua ſit gñatio in iſtis inferiorib9. ¶ 4° adhuc ꝓdicta ꝯcluſio poſſet perſuaderi: na; deus eſt ens optimũ ⁊ nobiliſſimũ: ergo bñ poſſe eſt ipm ſemꝑ fuiſſe: ⁊ ſemꝑ fore: in ſtatu nobiliſſimo: ⁊ excellentiſſimo: ⁊ cu; ipm dominari multis ſit in ſtatu ꝑfectiori q̄ ipm dominari paucis vel nullis: videtur ꝙ ſemꝑ dominabatᷓ: ⁊ denominatᷓ multis. ſicut iam dominatᷓ: ⁊ ſic videtᷓ ꝙ fuit mundus ⁊ erit: ⁊ per ꝯñs motus. ¶ Ad iſtam perſuaſionẽ reſpondetur ꝙ ita ante dominabatᷓ multis ſicut modo: quia omnia erant in ſua poteſtate: ſm ꝙ modo ¶ Adhuc quinto poteſt eadẽ ꝯcluſio ꝑſuaderi: qꝛ cu; deus ſit optimus: videtᷓ ꝙ ſemper debebat nobis ꝑficere cum hoc põt ſine labore ⁊ pena eius: ſed ſi ſemꝑ fuiſſet mundus. ſemꝑ entibus alijs a ſe ꝑfeciſſet: ⁊ hoc ſine labore eius: ergo hoc ſemper debebat feciſſe. ¶ Rñdetᷓ ꝙ verꝫ eſt ꝙ ſemꝑ debeat hoc feciſſe ſi fuiſſet ad hoc obligatus: ſed quia non fuit non fecit niſi ſicut voluit: ⁊ ſibi placuit: nec ex hoc iniuſte egit. ¶ Adhuc ſexto poſſet perſuaderi predicta concluſio: nam illud quod melius eſt ponendu; in natura: ſed melius eſt nos ſimul ⁊ deum eſſe q̄ deum eſſe ſolum: ergo videtur ꝙ ſemper ita fuit. ¶ Reſpondetur ꝙ lꝫ deum eſſe ⁊ mundum eſſe ſit melius q̄ deum eſſe ſolum: non tamen melius ſimpliciter: vnde ex hoc ꝙ deus eſt cum mundo nõ eſt mũdus melior: nec hoc eſt meli9 deo q̄ ſi ſolus ſit.

Quantum ad ſecundum dicendum eſt ſm veritate; ꝙ aliquando incepit motus ⁊ nunq̄ ante fuit motus: ⁊ iſte motus incepit in mũdi creatione: breuiter iſtud non poteſt ex ſenſibilibus ⁊ naturalibus rationibus deduci: ſed ſolum fide conceditur ⁊ tenetur Ariſ. ⁊ cõmentator tenentes aliam viam ſoluerent rationes ante oppoſitum. ¶ Ad ꝓmam dicerent concedendo omnem motum eſſe inter contraria: que quidem contrarietas ſufficit ad motum: negant tñ omnem motu; inter contraria: que quidem contrarietas impediret ꝯtinuationem: ⁊ perpetuationem motus: vnde dicerent motum circularem non eſſe inter talia contraria: ſed omnẽ aliũ motũ cõcedrent hoc. ¶ Scḋa ratio fuit pro ꝓma concluſione. ¶ Ad tertiã reſponderent q̄ motor mouẽs motu perpetuo non mouet propter aliquid quo caret: ſed mouet ꝑpter aliquid quod habet. ſ. ꝑpter ſui ꝑfectionem manutenendam: ⁊ ideo non attendit ad aliquẽ terminum: quantũ eſt ex parte temporis vel loci: ⁊ per ꝯñs perpetuo durabit abſq; hoc ꝙ fiat fruſtra. ¶ Ad quartũ vel eſſet naturalis: vel violentus: reſpondetur ꝙ eſt nãlis: ⁊ quã dicitᷓ omnis naturalis eſt velocior in fine q̄ in ꝓncipio hoc intelligitur de motu naturali locali recto: ſicut eſt motus grauium ⁊ leuium: nõ aũt intelligitur de motu circulari. ¶ Ad quintam dico ꝙ non eſt ſimile de motu ⁊ quiete: quies enim habet rationẽ; priuationis: ⁊ motus rationem habitus. ¶ Sexta ⁊ ſeptima vadunt pro concluſione prima.

¶ Tex.cõmẽti.ij.

¶ Si igitur impoſſibile eſſe ⁊ intelligere tempus ⁊c. Qõ.iij.

Queritur tertio vtrũ perpetuo fuerit tempus: ⁊ arguitur ꝙ non: nam ſic ſequeretur ꝙ infinita eſſent ꝑtranſita: ſed hoc eſt falſum: nam hoc eſt cõtra rationẽ infiniti ex eo ꝙ infinitum dicitur illud quod non hꝫ fine;: ⁊ aliquid nõ dicitᷓ pertranſitũ niſi perueniatur ad eius finẽ: ꝯñtia tenet: qꝛ ſi ꝑpetuo fuiſſet tp̃s. ĩfiniti dies ⁊ ãni fuiſſent ꝑtranſiti.

In oppoſitum eſt Ariſ. ⁊ eius cõmentator in iſto 8° Breuiter ſicut dictu; eſt de motu: ita dicendũ eſt de tẽpore: nec iſta queſtio mota eſt ꝑpter aliud niſi ad videndum quaſdã rones Ariſ. ⁊ cõmentatoris ſumptas ex parte temporis ad ꝓbandum perpetuitatẽ motus. Et ideo ſicut ſm veritatẽ ⁊ fidẽ dicẽdum eſt de motu ꝙ aliquãdo incepit: ita dicẽdum eſt de tp̃e: ꝑpter hoc ꝙ tp̃s eſt idẽ cum motu ꝓmi mobilis. Sꝫ Ariſ. ⁊ cõmẽtator opinãtes ꝯriũ ꝯ hoc arguũt ſic: nã ſi nõ ꝑpetuo fuiſſet: ſed aliqñ incepiſſet: tũc icepiſſet in aliquo nũc: ſed cũ de rõne nunc ſit. ꝙ ſit initiũ alicui9 tp̃is ſalꝫ ſiniti ⁊ finis alterius. ſ. preteriti: ſeqret ꝙ ſi tp̃s icepiſſet i aliquo nũc ꝙ ante illud fuiſſet aliud tp̃s: cuius quidẽ alterius tp̃is illud nũc fuiſſet finis. ¶ Breuiter ad iſtã rõne; tenẽdo veritatẽ: dicẽdum eſt tp̃s aliqñ incepit anteq̄ nõ fuit aliud tp̃s: poſſet tñ ridere diſtiguẽdo de nũc: ſicut diſtinguitᷓ de pũcto: qḋdã eſt nũc initians: qḋdã vero nũc ꝯtinuãs recte ſicut aliquis pũctus initiãs linea;: ⁊ aliqᷓs pũctus ꝯtinuãs ptes linee: ⁊ tunc qñ dicebatᷓ ꝙ de rõne nũc eſt ꝙ ſit initiũ ⁊c̄. hoc eſt verꝫ de nũc ꝯtinuãte: ⁊ non de alio nũc. ¶ Sed breuiter contra hoc inſtat Cõmentator dicens non eſſe ſimile de pũcto ⁊ de nũc ꝑpter hoc ꝙ

Tex.cõ.11.

punctus tenet ſe ad ꝑmanentia: nunc vero ad ſucceſſiua: ſucceſſiua vero dicunt̄: q̄ alijs ſuccedunt. Si vero aliq̄d nūc eſt initiatiuū alicuius temporis: tunc illud tempus eſt ſucceſſiuū: ⁊ cum de ratione ſucceſſiui ſit alteri ſuccedere. ſequit̄ ꝙ alteri ſuccedat: ⁊ per ꝯſequēs nūc initians nō ſolū initiat: ſed etiā terminat ſupple illud tempus cui aliud tempus ſuccedit. cui⁹ illud nūc eſt initiū. ¶ Aliter poteſt reſponderi ad p̄dictā rationem negando nunc: ⁊ puncta indiuiſibilia in tempore: ⁊ in linea. Sed quum arguebat̄: ſi tempus incepiſſet in aliquo nūc incepiſſet: cōcedo in aliquo nūc. i. in aliqua parte temporis puta prima. ⁊ ſi arguit̄ ſit illa prima pars. a. admittat̄: tūc. a. eſt ens ſucceſſiuū: ergo alteri ſuccedit: ſic ergo ante. a. fuit aliud tempus ⁊ per ꝯñs. a. nō fuit ꝑma pars temporis. ¶ Reſpondet̄ quū dicit̄ ꝙ. a. eſt ens ſucceſſiuū: admitit̄ ⁊ quū dicebat̄: ergo alteri ſuccedit: dico ꝙ non ſemper. propter hoc dicit̄ ſucceſſiuū ꝙ alicui ſuccedat: ſed ideo: quia eius vna pars ſuccedit alteri: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ dicat̄ ens ſucceſſiuū. ¶ 2° adhuc aliter argueret̄ ꝙ perpetuo fuerit tempus: ⁊ nō aliquando incepit: nam ſi aliquando incepiſſet aliq̄n verū eſſet dicere tempus nunc eſt ⁊ ante hoc nō erat. Sed cū ante ſit differentia tēporis: ſequit̄ ꝙ ante tempus erat ⁊ ſic in infinitū. ¶ Ad illud poſſet reſponderi ꝙ nō ſequit̄ ante t̄ps nō erat tempus: ſicut non ſequit̄. extra mundū nō eſt locus: ergo extra eſt aliq̄d: licet extra ſit differētia loci. Sed ſi argueret̄ ante tēpus nō erat t̄ps: vel ante mundi perfectionē non erat tempus: ergo ante ꝑfectionem mundi erat ante: ⁊ cū ante ſit differentia t̄pis ſequit̄ ꝙ ante mūdi perfectionem erat tempus. Reſpondetur ꝙ nō ſequit̄ t̄ps ante mūdi ꝑfectionem nō erat t̄ps ergo ante ꝑfectionē mūdi erat ante: eſt enim añs vna negatiua: que ad nō ſui verificationē non requirit aliquid poſitiuū in eſſe: ſiue in re ſignificata. Unde poſito ꝙ nullus eēt equus vel aſinus adhuc iſta eſſet vera equus nō eſt aſinus. Ita etiaꝫ q̄n nullū erat ante iſta erat vera: ante factionē mūdi nō eſt ante: ſimiliter iſta ante mūdi factionem nō eſt tempus: vel nō erat tēpus ⁊c̄. ¶ Quāuis iſta ſolutio bene ſatiſfaceret p̄dicto argumēto ī quo aſſumebatur ꝓpoſitio negatiua: tñ difficilius argueret̄: nō arguendo negatiue: ſed affirmatiue: naꝫ ſi aliq̄n t̄ps icepiſſet: ⁊ ſimiliter mundus: tunc verum eſſet dicere ꝙ deus erat ante mundi factionem. cuꝫ ante ſit differentia temporis ſequitur ꝙ ante mundi factionem erat tempus. ¶ Aliqui reſponderent ꝙ deus non fuit ante factionem mundi ſm tempus. ſed fuit ante ſm naturam. Sed iſta ſolutio non ſufficit: nam poſito ꝙ perpetuo fuiſſet mundus ante: adhuc deus fuiſſet ſm naturam: ſed ſi ponimus ꝙ mundus incepit aliter oportet ꝙ deus fuerit ante mundum q̄ꝫ ſi mundus ſit perpetuus: ſi ergo tunc fuiſſet ante ſecundum naturam: videtur ꝙ modo non ſm naturaꝫ: ſed aliter: ⁊ per conſequens videtur ꝙ ante ſm tempus. ¶ 2° nam deus prius q̄ꝫ fecit mundum potuiſſet feciſſe vnam fabam: tūc ſi hoc feciſſet illa faba fuiſſet ante mundum: ſed non ante ſm naturam: ergo ante ſm tempus: ergo videtur ꝙ ante factionem mundi fuerit tempus: ꝙ autem iſta faba non fuiſſet ante ſm naturam. patet hoc quia nihil dicitur eſſe ante aliud ſm naturaꝫ niſi habeat quandam cauſalitatem ſupra ipſum: modo talis faba non habet cauſalitatem ſupra mundum: ergo non fuit ante mundum ſm naturam. ſed ſm alium modum anterioritatis: vel prioritatis qui modus non videtur eſſe niſi prioritas ſm tempus: ergo videtur ante fuiſſe tempus. ¶ Alij ergo reſponderent ꝙ deus fuiſſet ante mundi factionem: non ſolum ſm naturam: nec etiaꝫ ſm tempus: ſed ſm eternitatem: ſed hoc non valet propter hoc ꝙ eternitas eſt tota ſimul: ⁊ idiuiſibilis. ⁊ ideo in ipſo nō eſt recipere prius ⁊ poſterius. ſic iſta ſolutio non valet ad argumentū factum de faba: nam illa faba de qua dictum eſt non fuiſſet ante mundum: ſm eternitatem: quia vel hoc intelligitur ꝙ illa faba fuiſſet ante ab eterno: vel intelligitur ꝙ illa faba fuiſſet in priori parte eternitatis q̄ꝫ mundus: nō pōt dici ꝑmuꝫ ꝓpter hoc ꝙ non fuit ab eterno: nec poteſt dici ſecūdū ꝑꝑ hoc ꝙ eternitas eſt tota ſimul ⁊ indiuiſibilis: in qua non eſt accipe prius ⁊ poſterius. ¶ Dicendum eſt ergo aliter ꝙ deus fuit ante mundi factionem: ⁊ ſimiliter illa faba ſi fuiſſet creata ad iſtum intellectum. ꝙ deus fuit mundo non exiſtente: ita ꝙ deus fuit ante factionem mundi: non ſolū ſm naturam: nec ſm eternitatem: nec proprie ſm tempus: niſi improprie ad iſtum ſenſum ꝙ deus fuit ante mundi factionem ſm tempus. i. in tanto deus fuit ante factionem mūdi quantum fuiſſet tempus: in quo deus fuiſſet mūdo non exiſtente: ſed de facto non fuit ibi tantū: nec quātum. ¶ Similiter ſi deus creaſſet vnam fabam ante mūdi factionem: in tanto fuiſſet ante mūdi factionem quantum fuiſſet tempus in quo iſta faba fuiſſet: mundo non exiſtente: ita ꝙ proprie non fuit ante: ſed ad intellectum predictum. ¶ Itaq꞉ imaginandum eſt: ꝙ ſi deus creaſſet homines eo ordine fuiſſent abſq꞉ hoc ꝙ creaſſet tempus: hoc enim potuiſſet feciſſe cum tempus ſit extrinſecum tēporalibus ꝙ ſi feciſſet adhuc fuiſſet adam ante filium ſuum: ⁊ ſic vltra ad iſtum ſenſum ꝙ adam tanto tempore fuiſſet ante filium ſuum: quantū fuiſſet tempus in quo adā fuiſſet filio ſuo nō exiſtente. Similiter proportionaliter eſt dicendum: ſi ante mundi factionem creaſſet quatuor angelos. a. b. c. d. vnum conſequenter poſt aliuꝫ: ita ꝙ. a. fuiſſet ante. b. in tanto quantum fuiſſet tempus per quod fuiſſet. a. non exiſtente. b. licet de facto nullū fuiſſet tempus: ⁊ ſimiliter licet de facto nullum fuiſſet tantum: vel quantum. Breuiter iſta excedunt noſtram imaginationem: propter hoc ꝙ imaginatio noſtra ſolū extendit ſe ad extenſa: ⁊ quanta: nihilominus intellectus: qui eſt inextenſus debet ⁊ poteſt iſta intelligere.

Ad rationem factam in oppoſitum reſponderet Ariſtote. non eſſe inconueniens infinitum a parte ante. licet non a parte poſt ꝑtranſitum: mō totale tempus preteritum: licet ſit infinitum a parte ante: tamen non eſt infinitum a parte poſt: quare ⁊c̄. ⁊ ſic patet ad queſtionem.

¶ Tex. cōmēti. xxj.

¶ Principiū aūt conſiderationis quod quidem eſt ⁊c. Q. ō. iiij.

QUeritur cōſequenter quarto verū omne corpus moueat̄: ⁊ arguit̄ ꝑmo ꝙ ſic de motu locali: nā ſi eſſet aliquod corpus quod non moueretur: ſꝫ quieſceret: hoc eſſet propter hoc: ꝙ illud corp⁹ eēt in loco ſuo naturali: ſꝫ hoc nō poteſt dici propter hoc ꝙ celum continue mouetur: nō obſtante ꝙ continue eſt in loco ſuo naturali. ſimiliter ignis ⁊ aer: qui eſt vltra ſummitates altiſſimorum montium iſta continue mouentur: ſm ꝙ patet per Ar. primo methaurorum: ⁊ tamen iſta ſunt in locis ſuis naturalibus. ¶ Secundo poſt q̄ꝫ ignis ⁊ aer: qui q̄dē eſt vltra ſūmitates altiſſimorum mōtium continue mouent̄: ⁊ ſimiliter aer: qui eſt infra continue per ventum mouetur: ⁊ ſimiliter aqua per fluxum in refluxum: videt̄ etiam ꝙ terra cōtinue moueatur ex quo alia tria elementa ꝯtinue ſic mouentur: ⁊ per conſequens mixta: que ſunt ſuper eam: ⁊ cum etiam celum continue moueatur localiter: ⁊ cū omne corpus ſit elementum vel mixtum vel celum: videtur ꝙ omne corpus moueatur localiter. ¶ Adhuc poſſet cōfirmari ꝙ terra continue mouetur: nam propter motuꝫ ſolis circa terram continue terra vna vſq꞉ caleſit: ⁊ leueſit: ⁊ alia

fit: ⁊ alia vice frigeſit: ⁊ graueſit: ⁊ ex alia parte ecõuerſo: ⁊ cũ centrum grauitatis debet eſſe centrum mundi: ⁊ cum continue propter talem alterationem terre a ſole fiat aliud ⁊ aliud centrum grauitatis terre: videtur ꝙ etiã terra debet moueri ad finem: vt ſemper centrum ſue grauitatis ſit medium mundi. ¶ Deinde tertio arguitur de alteratione: ſcilicet ꝙ quodlibet corpus moueri poteſt motu alterationis: primo patet de celo: nam continue alteratur alio ⁊ alio lumine: ſecũdo probatur idem de omnibus que ſunt infra celũ: nam continue celuꝫ agit in ea deꝫ calefaciendo per acceſſuꝫ ſolis ad ea. ⁊ frigefaciendo per receſſuꝫ ſolis ab eis. ¶ 3° probatur hoc ſpecialiter de mixtis. naꝫ mixta habent in ſe contrarietatẽ ꝑpter quaꝫ continue alterantur.

Tex.cõ.21. ⁊.50. **In oppoſitum** vult Ari. in iſto octauo: vult enim ꝙ aliq̃ ſemp mouent ⁊ aliqua ſemp quieſcunt. ¶ 2° nam apparet ad ſenſuꝫ aliqua ſemper quieſcere: etiam apparet ſenſui hoc de terra: ergo non eſt dicendum omnia moueri. propter hoc ꝙ ſenſui apparet aliqua quieſcere.

Tex.cõ.3. ¶ 3° nam 2° huius natura eſt principiũ motus ſicut ⁊ quietis: ergo aliqua quieſcunt ſicut aliqua mouentur. ¶ 4° non omne motiuum mouet: ergo nõ omne mobile mouetur: ꝯſequentia tenet ex eo ꝙ motiuum ⁊ mobile ſe habent ſicut potentia actiua ⁊ potentia paſſiua: que ſibi mutuo correſpondent: ⁊ antecedens probatur: nam aliquod motiuũ eſt potentia fatigabilis ⁊ per conſequens aliquando ceſſat a motu. ¶ 5° aliquis motus poſtq̃ non eſt infinitus pertingit terminum ad quem mobile tendit mediante illo motu: ſed illo termino habito ille motus ceſſat: ⁊ per conſequens illud mobile non continue mouetur: ſed aliquando quieſcit. ¶ 6° alique mutationes fiunt propter quietem: modo ſi nulla quieſcerent nec poſſent quieſcere ille mutationes eſſent fruſtra. ¶ 7° aliquando mobile mouetur ad aliquem terminum quo acquiſito ecõuerſo motu reflexionis mouetur ab illo. ſed quia neceſſe eſt mobile in termino reflexionis quieſcere: videtur ꝙ illud mobile aliquando quieſcit ⁊ per conſequens non continue mouetur. ¶ 8° non omne mobile mouetur: ergo nõ omne corpus mouetur: ꝯſequentia tenet ex eo ꝙ omne corpus eſt mobile: ⁊ omne mobile eſt corpus: antecedẽs probatur: nam antichriſtus eſt vnũ mobile. ⁊ tamen antichriſtus non mouetur: quia nõ eſt. ſed ꝙ ſit vnũ mobile patet: nam poteſt moueri: ergo eſt vnum mobile: conſequentia tenet ex eo ꝙ ly mobile ideꝫ eſt ꝙ illud quod poteſt moueri: ſed antichriſtus eſt mobilis: quia poteſt moueri: quia aliquando mouebitur. ¶ In iſta q̃ſtione primo ponã concluſiones quantũ tangit motũ localem. ¶ 2° quantum tangit motuꝫ alterationis: ⁊ ſic ſequitur primus articulus.

Quantum ad primuꝫ ſit prima concluſio poſſibile eſt quodlibet corpus moueri localiter. iſta concluſio primo patet de celo; nam celum de facto mouetur: ſimiliter patet de igne. ⁊ ſimiliter de aere. nam aer qui eſt vltra ſũmitates altiſſimorum montium mouetur ⁊ etiam aer qui eſt infra: ⁊ etiam de aqua ſicut arguebatur in vno argumento. Et ſimiliter pꝫ hoc de terra. nã poſſibile eſt ꝙ ꝯtinue exceſſus vni⁹ grauitatis terre puta medietatis ſup aliã ſit tant⁹ ꝙ totalis grauitas vnius medietatis hꝫ proportionẽ minoris inequalitatis ſuper grauitatem alterius medietatis terre vna cum reſiſtentia aeris: qui eſt ſuper aliam medietatem: ⁊ quando ſic eſſet terra moueretur: ⁊ ſimiliter mixta ſuper eaꝫ: ⁊ igitur poſſibile eſt: licet de facto non ſit: ꝙ quodlibet corpus moueatur localiter. ¶ Secunda concluſio non eſt ita de facto: nec eſt neceſſariuꝫ: ꝙ continue terra moueat: quia forte q̃uis aliquãdo vna medietas terre ſit grauior alia: tamen non propter hoc ſtatim pellit aliam ſurſuꝫ: ⁊ hoc propter reſiſtentiam aeris: qui quidem aer circundans medietatem minus grauem vna cum ea reſiſtit medietati grauiori. Ex his duabus concluſionibus colligitur ꝙ quodlibet corpus cõtinue moueri localiter ſit poſſibile: tamẽ hoc nõ eſt neceſſariũ: nec forte ſic eſt de facto. Quid ergo quo ad iſtud ſit dicendum de motu augmentatiõis ⁊ diminutionis: ⁊ ſimiliter de generatione ⁊ corruptione notum eſt de ſe.

Quantum ad ſecundũ. ſ. de alteratiõe: due ſunt opiniones: quaruꝫ prima eſt iſta: ꝙ nõ quodlibet corpus continue alteratur: adhuc loquendo de corporibus: que ſunt infra celũ: probatur hoc: nõ cuilibet corpori eſt continue applicatum ſuum contrarium. ergo non quodlibet corpus continue alteratur: conſequentia tenet ex eo ꝙ alteratio eſt a contrario in cõtrarium: ⁊ antecedens probatur de partibus terre centralibus: ſimiliter de partib⁹ ignis in ſpera ſua. Et iſti de iſta opinione vna cum tenentibus concluſiones poſitas in primo articulo habent reſpondere ad factas in q̃ſtionis principio ante oppoſitum. Et ad primam ſi non omne corpus mouetur localiter hoc eſſet: quia eſſet in loco ſuo naturali. dico ꝙ non eſt ſolũ ꝑpter hoc: ſed etiam propter hoc ꝙ aliquando deficit mouens. ¶ Ad aliaꝫ dico: ꝙ non eſt ſimile de terra: ⁊ de alijs elementis: ꝑpter hoc ꝙ terra non eſt ita fluuida nec mobilis ſicut alia elementa: ſed magis conſtans ⁊ ſolida: ergo non obſtante: ꝙ iſta tria elementa moueantur localiter: ipſa poteſt quieſcere. Ad confirmationem ꝙ terra continue moueatur; nam continue ex vna parte leueſcit: quid ſit dicendum ad iſtaꝫ rationem patet ex probatione ſecũde cõcluſionis. ¶ Deinde quã arguitur de alteratione: dico de celo: ꝙ ſit continue alteratio ꝛ hoc eſt non eſt de alteratiõe corruptiua: ſeu diſponente ad corruptionem modo illo: quo dictuꝫ eſt prius non quodlibet corpus continue alterari intelligunt de alteratione a contrario: que non poteſt eſſe niſi cum alicuius corruptione. ¶ Deinde ad aliam: qua probatur vniuerſaliter quodlibet corpus infra concauum continue alterari; nam celum continue agit in iſta inferiora: diceretur ꝙ hoc verum eſt ipſa alterando: vel ipſa conſeruando in ſtatu eorum: modo ex hoc non ſequitur ipſa continue alterari: alteratione corruptiua: vnde celũ conſeruat ea aliquando in eorum ſtatu: ſed tunc aliquãdo venit vna conſtelatio alterans ea: ⁊ diſponens ea ad corruptionem. ¶ Ad aliam quã arguebatur de mixtis iſti bene concederent de mixtis hetrogeneis: ꝙ continue eſſent in alterari: negarẽt m̃ hoc de homogeneis. ¶ Alia opinio eſt de alteratione: que ponit primo iſtam concluſionem ꝙ quodlibet corpus infra celuꝫ continue alteratur: probatur hoc ex eo ꝙ celum continue agit in iſta inferiora vno tempore calefaciendo ⁊ alio tempore frigefaciendo: vno tempore humectando: alio tempore deſiccãdo: licet nõ ſemper talis alteratio appareat ſenſui. ¶ Et ſit ſecunda concluſio: ꝙ non oportet: ꝙ ſi talis alteratio non appareat ſenſui: ꝙ igitur talis alteratio non ſit: patet in ſimili: nam vna parua vmbra vnius parue ſtelle non apparet ſenſui moueri: ⁊ tamẽ in rei veritate mouetur: ⁊ ſimiliter in horologio in vna pua hora aliqua rota non apparet moueri: licet in veritate moueatur ſic in propoſito de alteratione: licet quodlibet corpus infra celum continue alteretur: non tamen de quolibet corpore hoc percipit: ⁊ hoc propter tarditatẽ ipſius motus alterationis: vnde imaginanduꝫ eſt ꝙ materia prima continue alteratur ſicut celum continue mouetur localiter. ¶ Tenendo iſtam opinionem: quam credo veriorem reſpondendum eſt ad rationes in oppoſitum factas ⁊ primo ad autoritatem Ariſtotelis dicentis aliqua aliquando moueri: ⁊ aliqua aliquando quieſcere. hoc ipſe intellexit de motu locali; vnde ſicut patet per ſecundam

concluſionem primi articuli non eſt neceſſarium: nec de facto eſt ita ꝙ quodlibet corpus moueatur localiter. ¶Ad ſecundam natura eſt principium ⁊c. hoc iterum bene ꝓbat de motu locali: ⁊ etiā quiete cū hoc tñ nō ſtat ꝙ licet quieſcat a motu locali poteſt moueri motu alterationis. ¶Ad aliam q̄ñ dicebatur ꝙ aliqua apparent ſenſui quieſcere verum eſt de motu locali: ⁊ ideo bene concedo ꝙ apparent quieſcere a motu alterationis: ſed ex hoc non ſequitur ꝙ quieſcant ſicut dicit ſecunda concluſio ſecunde opinionis ſecundi articuli. ¶Ad quartā non omne motiuum continue mouet: ergo non quodlibet mobile continue mouetur: verum eſt de motu: quo aptum natum eſt illud motiuum mouere: nihilominus cum aliud motiuum ceſſat mouere adhuc illud mobile poteſt moueri alio motu: ſcilicet motu vnius alterius motiui. ¶Ad quintam ⁊ ad ſextam ille bene probant ꝙ non eodem motu ſemper mouetur: licet aliquando ceſſat ab vno: ⁊ ſemper poſtea mouetur ab alio. ⁊ ſic continue mouetur: vnde ſi aliquando ceſſat calefieri poſtea frigefit: vel rarefit vel condenſatur. ¶Ad aliam de motu reflexionis dico ꝙ ſi aliquod eſt motiuum ad caliditatem: ⁊ econuerſo mouebitur ad frigiditatē: ꝙ ſi pro tempore intermedio quieſcat a calefactione vel frigefactione interim poteſt condenſari vel rarefieri vel aliquo huiuſmodi motu moueri ⁊c. ¶Ad vltimam non omne mobile mouetur cōcedo: ergo non omne corpus mouetur: nego conſequentiam: ⁊ quando dicebatur omne mobile eſt corpus negatur: ſicut nec omne riſibile eſt homo: vnde nō omne quod poteſt moueri eſt corpus: ſicut nec omne quod poteſt ridere eſt homo. Antichriſtus enim poteſt ridere ⁊ poteſt moueri: quia aliquando mouebitur: ⁊ aliquando ridebit: ⁊ tamen Antichriſtus: nec eſt homo: nec corpus. nihilominus bene conceditur ꝙ omne quod eſt. ⁊ quod eſt mobile hoc eſt corpus: ⁊ ſimiliter: omne quod eſt ⁊ eſt riſibile eſt homo. quare ⁊c.

¶Tex. cōmēti. xxvij.

¶Reliquū vero cōſiderandū eſt vtrū omnia huiuſmodi ⁊c. Q̄ō. v.

Queritur quinto vtrum animal moueat ex ſe. ⁊ arguitur primo ꝙ non. ſecundum Commentatorem ⁊ ſecundum veritatem animal mouetur a ſua anima. modo anima non eſt animal: ergo animal non mouetur ex ſe. ſed ab alio: ſcilicet ab anima. ¶Secundo: nam dictum eſt
Tex. cō. 1. in ſeptimo huius ꝙ omne quod mouetur ab alio mouetur: ⁊ ſic nihil mouetur a ſe: ergo nec animal. ¶Ter-
Tex. cō. 43 tio: nam per Ariſtotelem in iſto octauo omne motum eſt diuiſibile in partem per ſe mouentē: ⁊ in partem per ſe motam: modo ſic non eſt de animali: ergo animal non mouetur ex ſe: antecedens probatur: animal eſt diuiſibile in corpus ⁊ animam: modo corpus circunſcripta anima non eſt per ſe motum: propter hoc ꝙ illud quod debet eſſe per ſe motum debet eſſe ens in actu per aliquam formam: modo circunſcripta anima non mouetur: quia non videtur ꝙ ſit corpus in actu per aliquam formam: ⁊ ſi dicatur ꝙ licet non ſit in actu per aliquam formam ſubſtantialem circunſcripta anima adhuc tamen eſt in actu per aliquam formā accidentalē: ⁊ hoc ſufficit. ¶Sed contra ſi hoc ſufficeret: tunc graue inanimatum diceretur: vel poſſet dici moueri ex ſe qđ Ariſtoteles negat in iſto octauo: probatur conſequentia ex eo ꝙ graue inanimatum eſt diuiſibile in partem per ſe mouentem: ſcilicet eius formam: ⁊ aliam partem motam: que adhuc eſt in actu per aliquam formam accidentalem circunſcripta eius forma per ſe mouente. ¶Quarto graue inanimatum non dicitur moueri ex ſe propter hoc ꝙ indiget motore extrinſeco: vt moueat: ſimiliter eſt de animali: ergo nec animal dicitur moueri ex ſe: ſimiliter de animali patet: nam ad ad hoc ꝙ animal moueatur oportet ꝙ eius ſenſus ⁊ appetitus moueatur a ſenſibili ⁊ appetibili exteriori: ⁊ per ꝯñs ad hoc ꝙ moueat indiget motore extrinſeco extra ſe. quare ⁊c.

In oppoſitum vult Ariſtoteles in iſto octauo. iſta queſtio non eſt mota Tex. cō. 2 propter aliud: niſi vt videatur quomodo debeat intelligi dictum Ariſtotelis ſcilicet ꝙ animal mouetur ex ſe ⁊ graue inanimatum non: cum tamen vtrūq; eorū moueatur per ſuam formam ſibi inherentem ⁊ intrinſecā. ¶Sit ergo prima concluſio: nec graue inanimatū nec animal mouetur ex ſe: ſic ꝙ ſecundum ſe totū moueatur: ſiue quelibet pars moueatur: probatur: quia vtriuſq; materia eſt pars: ſed iſta non mouet: cum nullius ſit actiuitatis: ergo nullum eorum ſecundum ſe totum eſt mouens. ¶Secunda concluſio: vtrūq; eorum ſic mouetur ex ſe ꝙ mouetur ex aliquo ſibi intrinſeco: patet hoc quia vtrūq; mouetur per ſuam formam ſibi intrinſecam. ¶Tertia concluſio neutrum eorum mouetur ſic ex ſe quin indigeat habere vel habuiſſe motorem extrinſecum: patet hoc primo de graui. quia graue nō mouetur naturaliter de nouo: niſi de nouo factum ſit graue: ſeu niſi de nouo remotum ſit prohibens ipſum: ſi ante erat graue. Si autem moueatur de nouo primo modo adhuc indiget generāte ipſum quod ſibi eſt extrinſecum. Si autem mouetur de nouo: ſecundo modo adhuc indiget remouente prohibens quod iterū eſt ſibi extrinſecum: animal vero non mouet ſe niſi per ſenſum vel per intellectum: modo quia ad ſentiendum vel intelligendum indiget habere vel habuiſſe motorem extrinſecū: puta obiectū: ſequitur finaliter nec graue inanimatum nec animal moueri. ſic ex ſe quin indigeat habere vel habuiſſe motorem extrinſecum. ¶Sed circa dicta dubitatur. quare ergo Ariſtoteles dicit animal moueri ex ſe: ⁊ graue inanimatum non. Et reſpondetur ꝙ hec eſt ratio quia animal ponit de nouo moueri poſt quietem: abſq; hoc ꝙ tunc habeat motorem extrinſecum ipſum mouentem: licet bene ante habuit ſicut patet dum animal dormit poteſt expergefieri abſq; motore extrinſeco: ⁊ ipſo expergefacto eius ſenſus: ⁊ eius appetitus poteſt moueri per ſpecies reſeruans in eius memoria ad proſequendum aliquid vel fugiendum: ⁊ hoc totum poteſt fieri de nouo abſq; hoc ꝙ pro tunc habeat motorem extrinſecum licet ante habuerit. ⁊ propter hoc animal dicit moueri ex ſe: ad hoc autem ꝙ graue inanimatū de nouo moueatur non ſufficit habuiſſe motorem extrinſecum: ſed requiritur de preſenti habere motorem extrinſecum: patet hoc nam graue quā incipit de nouo moueri: vel ergo quum incipit de nouo moueri īcipit de nouo eſſe: vel ante erat. Si primum clarum eſt ꝙ tunc indiget motore extrinſeco: ſcilicet generante. Si dicatur ſecundum: vel ergo de nouo mouet naturaliter: vel violenter. Si violenter clarum eſt ꝙ indiget motore extrinſeco: ſi naturaliter: vel ergo ad deorſum: vel ad ſurſum vel a ſurſum ad deorſum: ſi dicatur primum hoc eſſe non poteſt niſi factum ſit leue. ⁊ hoc verū non poteſt eſſe abſq; a generāte aliquo extrinſeco. Si autem dicatur ſecundum: tunc prius erat prohibitum: ⁊ illud prohibens eſt modo amotum: ⁊ ad hoc de preſenti indiget amouere illud prohibens: quia igitur graue inanimatū non poteſt de nouo moueri: niſi habeat motorē extrinſecū: ipſum nō dicit moueri ex ſe: ſed q2 aīal pōt de nouo moueri abſq; hoc ꝙ habeat motorem extrinſecum licet ante habuerit ipſum dicatur moueri ex ſe. ⁊ illud ſufficit.

Ad rationes principales: ad primam patet ſecundum concluſiones poſitas: nam animal

nam animal dicitur moueri ex ſe propter hoc ꝙ ſi ſe totum moueat: ⁊ ſecundum ſe totuꝫ moueatur: ſicut dicit prima concluſio: ſed ideo quia mouetur ab aliqua eius parte intrinſeca: ⁊ cuꝫ hoc ꝙ non indiget ſemper habere maiorem extrinſecuꝫ licet indigeat habere: vel habuiſſe. ¶ Ad ſecundam conſimiliter. ¶ Ad tertiam concedo ꝙ animal eſt diuiſibile in parteꝫ per ſe mouenteꝫ ⁊ in partem per ſe motam. ⁊ ſic nego minoreꝫ: ⁊ quuꝫ arguebatur circumſcripta anima reſiduuꝫ non eſt per ſe motum propter hoc ꝙ non eſt ens in actu nego: imo ſufficit ꝙ ſit ens i actu pp quē actū reſiſtit mouēti: ⁊ ita eſt de corpore aialis circūſcpto. quia adhuc corpus eſt in actu per grauitatem per quaꝫ quidem grauitateꝫ reſiſtit anime mouenti: ſed ſic non eſt de graui inanimato: ſed forma eius ſubſtantialis circūſcripta adhuc reſiduū manet in actu per grauitateꝫ: tamen per illam non reſiſtit mouenti: ſcꝫ licet forme ſubſtantiali grauis: ⁊ ideo graue non dicitur moueri ex ſe: ſed animal bene. ¶ Et quartaꝫ bene concedo ꝙ ad hoc ꝙ animal moueatur indiget habere: vel habuiſſe motoreꝫ extrinſecuꝫ: ſed ad hoc ꝙ graue inanimatuꝫ moueatur ſufficit habuiſſe: ſed requirit habere: ⁊ ex hoc ad argumentum.

¶ Tex. cōmēti. xxviiij.

¶ A quo autem manifeſtum non eſt: ſicut cū moueaꝭ extra naturā ⁊c. Q. ō. vj.

Queritur vtrum grauia ⁊ leuia inanimata moueātur ex ſeipſis: ⁊ arguiꝭ primo ꝙ ſic: quia mouentur naturaliter quā mouentur a principio eorū intrinſecis ⁊ non ab extrinſecis: cuꝫ tunc mouerentur violenter: ergo a ſe ipſis: conſequentia tenet ex eo: ꝙ moueri a principio intrinſeco eſt vnus modus mouendi a ſe ipſo. Q̄ß autē moueatur a principio intrinſeco: patet per Cōmentatoreꝫ tertio celi dicentē graue non moueri a motore extrinſeco: ſed a forma eius: hoc idēꝫ patet per eundē quarto celi dicenteꝫ: in graui minus diſtinguitur motor ⁊ motuꝫ ꝗ̄ in animali: ex quo elicitur ꝙ graue habet motoreꝫ intrinſecuꝫ: ⁊ motum intrinſecuꝫ. ¶ Secundo illud mouetur quod diuiditur in partē per ſe mouentē: ⁊ in partem per ſe motā: ⁊ ſic eſt de graui. ⁊ ſimiliter de leui: diuiditur enim in formā per ſe mouenteꝫ ⁊ in reſiduum per ſe motuꝫ. ¶ Tertio ſi graue ⁊ leue non mouerentur ex ſe hoc eſſet ex eo ꝙ ad inceptionem ſui motus indigeret motore extrinſeco: ⁊ tamen Ariſtoteles dicit animal moueri ex ſe. ergo.

Tex. cō. 19. **In oppoſitum** determinat Ariſtoteles in in iſto octauo. dicens grauia ⁊ leuia inanimata moueri ex ſe ipſis eſt impoſſibile. ¶ In iſta queſtione primo videndū eſt de queſito. ¶ 2° videndū eſt a quo moueāꝭ grauia ⁊ leuia: quādo aſcendunt ⁊ deſcendunt.

Quantum ad primum ſit iſta prima diſtinctio ꝙ aliquid moueri ex ſe poteſt intelligi quattuor modis. ¶ Primo modo ꝙ totū moueat totum ita ꝙ ſecundum ſe totuꝫ moueat: ⁊ ſecundum ſe totum moueatur. ¶ Secundo aliquid dicitur moueri ex ſe quod nunꝗ̄ ad ſuum motum indiget motore extrinſeco nec motu extrinſeco. ⁊ iſto mō celuꝫ pōt dici moueri ex ſe accipiendo celū pro aggregato ex orbe ⁊ intelligētia: ad hoc enim ꝙ ipſuꝫ moueaꝭ nō indiget alio motore ꝗ̄ ſuo: ⁊ ſimiliter nec alio motu. ¶ Tertio aliqd dr̄ moueri ex ſe quod poſt eius quietem poteſt incipere aliquem motū: ⁊ perficere illum abſqꝫ hoc ꝙ pro tunc exigat aliquem motorem extrinſecum: ſicut dictum eſt in precedēti queſtione de animali quū expergeſcit poſt ſomnum incipit moueri ad aliquid proſequendum propter ſpecies reſeruatas in eius memoria ⁊ iſto modo animal dicitur moueri ex ſe. ¶ Quarto modo aliquid dicitur moueri ex ſe quod mouetur a principio intrinſeco: licet quo ad hoc non indigeat motore extrinſeco. ſ. ꝙ incipiat illum motum. ¶ Et eſt ſciendum ꝙ in propoſito: deus ſiue prima cauſa nō dꝫ reputari pro motore extrinſeco. ¶ Tūc ſit prima concluſio accipiendo moueri ex ſe ꝑmo modo: nec celum: nec graue inanimatum: nec animal mouetur ex ſe: probatur primo de graui animato: ⁊ de graui inanimato in quolibet iſtorum eſt materia: que nō mouet: cum nullius ſit actiuitatis: ⁊ per conſequens in neutro iſtorum duorum: quelibet pars mouet: quod tamen requiritur ad hoc ꝙ moueretur ex ſe primo modo. Deinde probatur hoc idem de celo: qꝛ in celo eſt motor ⁊ motum. ſ. orbis. Modo licet motor moueat orbem; tamen orbis nō mouet motorem: propter hoc ꝙ motor eſt imobilis. ¶ Secunda concluſio accipiendo moueri ſecundo modo graue inanimatum non mouetur ex ſe: probaꝭ: nam ad hoc ꝙ moueatur indiget alio ⁊ a ſuo motore intrinſeco: ⁊ ſimiliter a ſuo motu intrinſeco: ad hoc enim ꝙ incipiat moueri indiget extrinſeco motore: ſicut dicebaꝭ in queſtione precedenti: ⁊ adhuc dicitur. ¶ Tertia concluſio graue inanimatum non mouetur ex ſe tertio modo: probatur: quia non poteſt incipere motum ſuū abſqꝫ hoc ꝙ non oportet concurrere motorem extrinſecuꝫ probatur: nam graue quando incipit de nouo moueri: vel hoc eſt violēter: vel naturaliter: ſi violenter oportet extrinſecum concurrere: ſi naturaliter: tunc vel incipit eſſe graue: vel prius fuit graue: licet prius non mouebatur: ſi primum tunc indiget extrinſeco. ſ. generante ipſum: ſi ſecundum: tunc indiget remouente prohibens: ⁊ ſic iteꝝ ab extrinſeco. ¶ Quarta concluſio accipiendo moueri ex ſe quarto modo: graue inanimatum mouetur ex ſe: probatur: quia ab aliquo intrinſeco ſibi concurrente ad ſuū motum in genere cauſe efficientis.

Quantum ad ſecundū ſit prima concluſio: graue inanimatum: non per totum ſuum motum quando deſcendit mouetur a ſuo generante: probatur: nam poſito ꝙ quum illud graue eſt in medio ſui motus; ꝙ generans quod generauit: ipſum multum diſtet ab eo: ⁊ cum mouens: ⁊ motum debeant eſſe ſimul: ſequitur ꝙ tunc non mouetur ab ipſo. Et cōfirmatur: nam poſſibile eſt ꝙ generans ſit corruptum ⁊ annihilatum: ſed corruptuꝫ ⁊ annihilatuꝫ nihil mouet. ¶ Secūda concluſio: graue inanimatum: non per totuꝫ ſuum motum mouetur a remouente: prohibens quando mouetur naturaliter: probatur: nam ſicut iaꝫ probabaꝭ de generante poſſibile eſt de remouēte prohibens ꝙ multum diſtet a graui inanimato quuꝫ eſt in medio ſui motus: ⁊ eſt poſſibile ꝙ illud remouens prohibens ſit iam corruptum. ¶ Auctoritates autem Ariſtotelis. ⁊ cōmentatoris ſi alique ſint in oppoſitum: ſunt gloſande ad iſtum ſenſum ꝙ bene generans: ⁊ remouens: prohibēs cōcurrunt ad hoc: ⁊ requiruntur ad hoc ꝙ graue icipiat moueri. licet nō oportet ea eſſe continue: ad hoc ꝙ ipſuꝫ graue motum ſuum motum compleat. ¶ Tertia concluſio graue deſcendendo nō mouetur naturaliter a ſuo loco naturali: probatur: nam ſi locus eius naturalis moueret ipſum deorſum: vel hoc eſſet trahendo: vel hoc eēt aliquam virtutem ſibi imprimendo: mediante qua deſcenderet: non poteſt dici primum: nam tunc graue non deſcenderet naturaliter: ſed violenter propter hoc motꝰ tractus eſt motus violentus: nam tunc oportet ꝙ locus

nālis eius attingeret ipm graue pp hoc ꝙ in motu tract⁹ oportet trahens attingere tractum. Sed clarū eſt ꝙ quā graue ſit multum ſurſum: ꝛ deſcendit non attingitur a ſuo loco naturali. Nec poteſt dici ſecundum: ſcilicet ꝙ locus naturalis imprimat aliquam virtutem ꝛ qualitatē ipſi graui: mediante qua deſcendit ſicut magnes imprimit quandam virtutē ferro mediante qua mouetur ad ipſum: naꝫ ſic tunc ſequeretur ꝙ quanto graue eſſet propinquius ſuo loco naturali: ꝙ tanto velocius deberet moueri: propter hoc ꝙ haberet illam virtutē intenſiorē: ſed hoc eſt falſum: quod oſtendo: nam ſi aliquis bene prope terram in .a. inſtanti dimittat cadere vnuꝫ lapideꝫ ꝛ ſit vnus lapis equalis grauitatis: qui diu ante deſcendit vſqꝫ ad .a. inſtans ad illum terminum a quo incipit deſcendere ille lapis qui erat prope terram: tunc clarum eſt ad ſenſuꝫ: ꝙ ille lapis: qui ante deſcendebat velocius deſcendit non obſtante ꝙ eſt eque propinquius: vel minus ſuo loco naturali. ¶ Sed aliquis dubitaret: naꝫ videmus ꝙ graue mouetur velocius: circa fineꝫ ſui motus ꝙꝫ circa principium. ſed circa fineꝫ eſt propinquius loco ſuo naturali. videtur ꝙ locus eius naturalis imprimit ſibi aliquaꝫ virtutē: quā tunc mouetur velocius. ¶ Reſpondetur ꝙ cauſa huius non eſt: ꝙ locus eius naturalis imprimat ſibi aliquam virtutem: ſed hoc eſt propter quendam impetum: ſeu propter quandam qualitatem accidentalē que ſibi acquiritur in deſcendendo que vna cū grauitate eēntiali i fine mouet veloci⁹ ꝙꝫ grauitas eēntialis in principio ſola mouebat. ¶ Quarta ꝯcluſio graue deſcendendo non mouetur a medio: probatur ex eo ꝙ medium magis impedit ꝛ reſiſtit ſibi. ¶ Quinta concluſio: ſecundum ꝙ communiter tenetur graue mouetur naturaliter a ſua forma ſubſtātiali principaliter: ꝛ a ſua grauitate inſtrumentaliter: poteſt probari ex concluſionibus precedentibus a ſufficienti diuiſione: nam vel mouetur a generante vel a remouente prohibens: vel a ſuo loco naturali: vel a medio: vel a ſua forma ſubſtantiali vna cum grauitate: non poteſt dici primū per primaꝫ concluſionem: nec ſecundum per ſecundam: nec tertium per tertiam: nec quartū per quartā. relinquitur ergo ꝙ quintū ꝛ hec eſt concluſio probanda. ¶ Rationes vadant ad viceꝫ varū ad ſanctū Jacobū. conſimili modo dicat̄ de leui ſuo modo. ſicut dictum eſt de graui.

Tex. cōmenti .xxxij.

¶ Qm̄ auteꝫ potentia eſſe multipliciter dicitur ꝛc. Q. ō. vij.

Queritur ſeptimo vtrū graue poſt remotionem prohibentis moueatur per ſe: ꝛ arguitur primo ꝙ non: naꝫ dicit Commentator tertio celi ꝙ ipſum mouetur ad motum medij. ꝛ ideo videtur moueri per accidēs receſſicut homo exiſtens in naui qui mouetur ad motū nauis: ꝛ mouetur per accidens. ¶ Secundo ſi per ſe tunc moueri ineſſet ſibi ratione alicuius ſue partis eſſentialis: ſed hoc non: quia non conuenit ſibi ille motus ratione materie: nec ratione forme: non ratione materie: quia materia non mouet: cum ſit ens in pura potentia: ꝛ motus non conuenit niſi enti in actu. nec conuenit etiam ſibi ratione forme: nam ratione forme mouet: ergo videtur ꝙ non moueatur: aliter enim idem eſſet mouens ꝛ motuꝫ. ꝛ moueret ſeipſum: ꝛ moueretur a ſeipſo. ¶ Tertio qd̄ non habet per ſe reſiſtentiā non mouetur per ſe: ſed non omne graue poſt remotionē prohibentis habet per ſe reſiſtentiam: ſicut graue motum in vacuo ſi eſſet. ¶ Quarto quod eſt per ſe ꝓſupponit de omni modo graue mouetur deorſum poſt remotionē prohibentis: ſicut pateꝫ de terra iam exiſtente in loco ſuo naturali: que non mouetur: ꝛ tamen eſt poſt remotionem prohibentis quum erat ſurſum: ſuppoſito ꝙ ante vnū annū fuit detenta ſurſum: ꝛ ante dimidium illud prohibens fuiſſet remotuꝫ. ¶ Quinto ſi per ſe: vel per ſe primo modo. vel per ſe ſecundo modo. ſed nullum iſtarū: ergo ꝛc. non enim primo modo: ex eo ꝙ primus modus dicēdi per ſe eſt quādo predicatum eſt quidditatiuum ex naturali ſubiecto: modo ſic non eſt hic. dicendo graue mouetur deorſum: ex eo ꝙ moueri deorſum contingenter ineſt graui nec predicabile de graui in quid. nec poteſt dici ꝙ in ſecundo modo dicendi per ſe: nam ſecundus modus dicendi per ſe eſt quando ſubiectum ponitur in diffinitione predicati: modo ſic non eſt in ꝓpoſito. in diffinitione motus non ponitur iſte terminus graue. ¶ Sexto auctoritate Cōmentatoris quarto celi dicētis ꝙ ſi graue ſit ſuperius propter impedimentum detentuꝫ forma eius poſt remotioneꝫ impedimenti mouet ipſum per accidens: ꝛ per conſequens nō per ſe. quare ꝛc.

In oppoſitum arguit̄ q: graue poſt remotionē ꝓhibentis mouet̄ nāliter deorſuꝫ: ergo ꝑ ſuā nām ꝛ per ſuā eſſentiā: ꝛ per ꝯñs per ſe. ¶ 2° oē per accidens reducendū eſt ad aliqd̄ per ſe: ſicut eſt hō exiſtēs in naui mera mouet̄ ꝑ accñs ꝛ reducitur ad aliqd̄ ꝑ ſe: qd̄ mouet̄ ad motū ipſius nauis: qui eſt mot⁹ per ſe. mō in motu grauis deorſuꝫ eēt aliqd̄ per ſe. ad qd̄ reduceret̄ ſi ipm moueret̄ per accñs. ¶ 3° auctē Cōmen. 3° celi dicentis motū grauis deorſuꝫ eē primo ꝛ eſſentialiter a forma moti: ſed qd̄ primus: ꝛ eſſentiale ſit per ſe: ſequitur iſtū motū eſſe per ſe. ¶ Ad iſtā concluſionem reſpondendum eſt naturaliter loquendo. ¶ 2° reſpondendum eſt logice.

Quantum ad primū ſciēdū: ꝙ loquēdo nāliter illud dr̄ alicui ꝯuenire per ſe: qd̄ cōuenit ſibi per ſuā nām: que quidē nā. eſt mā vel forma: ꝛ illud dr̄ magis ꝯuenire per ſe qd̄ ꝯuenit ſibi per formaꝫ: ꝙꝫ quod conuenit ſibi per mteriā: ꝓpter hoc ꝙ forma eſt principalior ꝙꝫ mā. ſm ꝙ viluꝫ eſt prius. ¶ Tunc ſit prima cōcluſio: graue poſt remotionē ꝓhibentis mouetur per ſe deorſum: probatur ex eo. ꝙ talis motus conuenit ſibi per ſuam naturam. ſ. formā: ergo ꝛc. ¶ 2ᵃ concluſio: ſi accipitur per ſe: idest ſolitarie graue poſt remotionem prohibentis non mouetur per ſe: probatur ex eo ꝙ graue non pōt moueri niſi diuidat medium. ergo vna cum hoc graue mouetur: mediū mouet̄. ergo non poteſt moueri ſine indigētia alicuius moti: ideo non dicit̄ moueri per ſe: idest ſolitarie.

Quantum ad ſecundū ſit prima ꝯcluſio: hec nō eſt ꝑ ſe graue mouet̄ deorſuꝫ: ꝓbat̄ q: nō eſt neceſſaria: ſꝫ ꝯtingēs ſicut ꝯtingens eſt ꝙ aliqd̄ graue ſit ſurſum. ¶ 2ᵃ ꝯcluſio hec eſt per ſe graue eſt mobile deorſum: pꝫ q: eſt neceſſaria. ¶ 3ᵃ ꝯcluſio hec eſt per ſe graue ſi eſt ſurſum nō impeditū mouet̄ deorſuꝫ: pꝫ per idem medium: quia neceſſaria.

Ad rationes ergo principales dico ad primā ꝙ non eſt ſimile de graui moto ad motum medij: ꝛ de homine moto ad motum nauis propter hoc ꝙ homo cum naui mouetur: ſed graue nō mouetur cum medio: ſed mouetur per medium. ꝛ cum graue mouetur per medium: medium diuiditur ꝛ etiā mouetur. ¶ Ad ſecundam poteſt concedi ꝙ forma moueret ꝛ moueretur: nec eſt impoſſibile: ꝛ idem moueri ꝛ mouere quando concurrit ad motuꝫ vel mobile. ¶ Ad tertiam illa bene probat ꝙ non mouet̄ per ſe. i. ſolitarie ſine indigentia

fine indigentia alterius motis: ⁊ hoc conceditur. erat eniꝫ vna concluſio. ¶ Ad quartam illa bene probat illam non eſſe per ſe graue mouetur deorſum: bene cõceditur hoc erat enim vna concluſio nihilominus hec eſt bene per ſe graue eſt mobile deorſum ⁊ quum arguebatur in primo: vel ſecundo modo dicendi per ſe dico ꝙ in ſecũdo modo: ⁊ quum dicebatur tunc ſubiectum debet poni in diffinitione predicati: verum eſt ipſum vel aliquid eius poſitum in diffinitione eius: ⁊ ideo quia corpus in diffinitione grauis ⁊c. dico ꝙ ly graue vel ly corpus ponitur in diffinitione ly moueri deorſum. ¶ Ad quintaꝫ per ſe preſupponit de omni iſta: iterum probat predictã propoſitionem non eſſe per ſe graue mouetur deorſum: ⁊ hoc conceditur. ¶ Ad auctoritatem commentatoris dico ꝙ per illam auctoritatem bene habetur hanc propoſitionem eſſe per accidens graue mouetur deorſum ⁊ hoc conceditur vt dictum eſt.

Queſtio. viij.

Queritur octauo vtrum prim⁹ motor ſit imobilis: ⁊ arguitur ꝙ non: nam ſicut eſt in minori mũdo ita videtur eſſe in maiori: ſed in minori mundo puta in homine primus motor non eſt omnino immobilis: eſt enim mobilis per accidens qui quidem primus motor in homine eſt anima mouens: ergo etiam ſic erit in maiori mundo. ¶ Secundo naꝫ primus motor eſt intrinſecus ꝓ mobili: vel extrinſecus: ſi dicatur ꝙ intrinſecus ꝫunc nõ oino immobilis: nam tunc eſt mobilis ad motum eius in quo eſt. ſi auteꝫ dicatur ꝙ extrinſecus hoc non valet propter hoc ꝙ tunc motus primi mobilis non eſſet naturalis: ſed violentus: conſequentia tenet ex eo ꝙ motus naturalis eſt qui eſt a motore intrinſeco: violentus autẽ qui eſt ab extrinſeco. ¶ Tertio primus motor poteſt mouere ſe: ergo non omnino immobilis: conſequẽtia tenet: antecedens probatur: naꝫ primus motor eſt omnipotẽs: ergo omnia poteſt ergo ⁊ mouere ſe. ¶ Quarto primus motor mouet per intellectuꝫ ⁊ voluntateꝫ: ſicut patet per Ar. in ſecundo metaphyſice. ſed intellectus ⁊ voluntas
Tex.cõ.36. mouetur ab intelligibili ⁊ appetibili: ergo.

In oppoſitum vult Ariſtoteles in iſto octauo vbi probat primum mo-
Tex.2.44 uens eſſe immobile: Breuiter ad iſtaꝫ queſtioneꝫ pono vnicaꝫ concluſionem: que eſt ꝙ primus motor eſt omnino immobilis: probatur: primo quia nõ eſt neceſſe omne mouẽs moueri: ergo primuꝫ mouens non mouetur: conſequentia tenet ex eo ꝙ in quolibet genere debet eſſe ſimpliciſſimuꝫ: ⁊ maxime abſolutuꝫ ab omni quod non eſt de neceſſitate illius generis. ſi eniꝫ moueri nõ eſt neceſſariũ mouenti ad hoc ꝙ moueat: ſequitur ꝙ moueri debet remoueri a primo motore: antecedens patet naꝫ non eſt ei neceſſariuꝫ ad hoc ꝙ aqua frigefaciat ꝙ ipſa frigeſcat nec eſt neceſſariũ ad hoc ꝙ medicus ſanet: ꝙ ipſe ſanetur: ⁊ ſic de multis alijs modibus. ¶ Secundo ſi primus motor mouetur vel ergo a ſe vel ab alio: ſi diceretur ꝙ ab alio tunc non eſſet primus motor: nec poteſt dici ꝙ a ſe: naꝫ hoc eſſet iſto modo ꝙ ſecunduꝫ ideꝫ moueret: ⁊ ſecunduꝫ idem moueretur: vel ſꝫ vnaꝫ partem moueret: ⁊ ſecunduꝫ aliam moueretur. non poteſt dici primuꝫ ex eo ꝙ tunc ideꝫ eſſet in actu ⁊ in potentia: nec poteſt dici ſecundum propter hoc ꝙ primus motor eſt indiuiſibilis ſicut probatur in vltimo capitulo huius octaui ⁊ ex alio etiaꝫ quia tunc iſta pars que moueret aliaꝫ magis deberet dici primus motor ex eo ꝙ ipſa non moueretur ſed moueret. ¶ Tertio ad idem: naꝫ reperitur motum non mouens: ergo etiaꝫ debet reperiri mouens non motuꝫ ſed ſicta ſic maxime debet eſſe primus motor: antecedens patet de materia prima: que mouetur ⁊ non mouet cuꝫ nullius ſit actiuitatis: ⁊ maxime paſſiuitatis: ⁊ conſequentia probatur per iſtam regulaꝫ: quandocunqꝫ duo reperiuntur coniuncta ſi vnuꝫ eorum eſt reperibile ſine alio: ⁊ aliud ſine eo: ſicut Commentator declarat de intellectu: ſed alicubi ſimul reperiuntur mouens ⁊ motum: nam aliqua ſunt que mouentur ⁊ mouent: ſi ergo reperitur motum ⁊ non mouens: etiaꝫ debet reperiri mouens non motum: ſed de iſta regula dubitatur: naꝫ ſubſtantia ⁊ accidens reperiuntur ſimul: ⁊ ſubſtantia reperitur ſine accidente: ⁊ tamen accidens nõ reperitur ſine ſubſtãtia. ¶ Ad hoc reſpondetur ꝙ regula debet intelligi quãdo aliqua duo reperiuntur coniuncta: ⁊ vnuꝫ illorum reperiatur ſine alio ſupple. de quo tamen minus videtur: tunc reliquũ eſt reperibile ſine alio: modo minus videtur motum non mouens reperiri ſine mouente non moto: cum ipſum ſit poſterius: ⁊ mouens non motum prius: ⁊ tamen reperitur ſine eo: ergo concluditur ꝙ mouens non motum etiaꝫ reperiunt. ſed tunc quando dicebatur de ſubſtantia ⁊ accidente: dico ꝙ de accidente minus videtur ꝙ poſſit reperiri ſine ſubſtantia: ergo bene concluditur ꝙ ſi poſſit reperiri ſine ea ꝙ ſubſtantia poſſit reperiri ſine accidente: ſed per ſubſtantiam reperiri ſine accidente non debet concludi accidẽs reperiri ſine ſubſtantia propter hoc ꝙ hoc non minus ſed magis videtur de ſubſtantia. ¶ Quarto mouens primuꝫ debet mouere perpetue ⁊ vniformiter: ergo debet eſſe mouens nõ motum: antecedens patet ex eo ꝙ motus diurnus qui prouenit a primo motore apparet perpetuus ⁊ vniformis: conſequentia tenet ex eo ꝙ ſi primus mouens moueretur ꝙ continue haberet ſe aliter ⁊ aliter ſic non poteſt moueri vniformiter ſed vno modo ſic ⁊ poſtea aliter ſicut videmus de celo propter hoc ꝙ continue mouetur ⁊ continue ſe habet aliter ⁊ aliter ad iſta inferiora que cõtinue producuntur mediate alij ⁊ alij effectus in iſtis inferioribus: ſed dubitatur hic de hoc quod dicitur ꝙ motus diurnus ſit vniformis quo mouetur mobile. Contra: iſte motus non eſt vniformis cuius alique partes mouent velocius ⁊ alique tardius. Sed ita eſt de motu diurno. nã motu diurno mouet primũ mobile: ⁊ alij orbes cũ eo: ſed partes eius que ſunt circa polos mouentur tardius: ⁊ que ſunt circa equinocialẽ mouent velocius. ¶ Rñdet diſtinguendo de vniformitate motus ꝙ motus põt dici vniformis quantuꝫ ad ptes ſubiecti vel quãtũ ad ptes tpis: ille dr vniformis quãtũ ad ptes ſubiecti: qui ſic ſe hꝫ ꝙ oẽs partes ſui mobilis eq̃li velocitate mouent. ille autẽ dicit vniformis quo ad ptes tpis qui ſic ſe hꝫ ꝙ quacũqꝫ parte data ſui mobilis in eq̃lib⁹ partibus tpis equale ſpaciũ deſcribit. ⁊ ſic ad ꝓpoſituꝫ dico ꝙ motus diurnus bñ eſt informis quo ad ptes tpis: lꝫ ſit difformis quo ad partes ſubiecti. ¶ Quinto prim⁹ motor eſt indiuiſibilis: ergo primus motor eſt oino imutabilis: antecedens pꝫ in iſto octauo. ꝯña patet ex eo ꝙ indiuiſibile nõ põt moueri ſaltẽ ex eo: naꝫ oporteret vnam eius ptẽ eſſe mouentẽ: ⁊ aliã motaꝫ. ſed ſi primus motor eẽt mobilis oporteret ꝙ moueret a ſe. aliter eni non eſſet primus. ¶ 6° illud qd̃ mouet aliq̃ pfectione caret ad quã tendit per ſuũ motũ: ſed prim⁹ motor nulla pfectione caret cũ ſit pfectiſſimus: ergo. ¶ 7° oẽ qd̃ mouet permiſcet aliqua potentia cũ motus ſit actus entis in potentia. 3°
huius. ſed primo motori nulla permiſcetur potentia: cũ Tex.cõ.6.
ſit actus purus 12° metaphyſice: ergo.

Ad rationes ad primam dico: ꝙ non eſt ſimile de ꝓmo motore ⁊ minori mũdo ⁊ de primo motore ⁊ maiori mundo: naꝫ ꝓmus mo-

toꝛ in minoꝛi mundo non eſt ſimpliciter primus. In maioꝛi autem eſt ſimpliciter primus: ⁊ igitur non eſt mirū: ſi primus motoꝛ in minoꝛi mūdo non eſt ſimpliciter primus. In maioꝛi autem eſt ſimpliciter primus: ⁊ igiẜ nō eſt mirum: ſi primus motoꝛ in minoꝛi mundo eſt equaliter mobilis: ⁊ primus motoꝛ in maioꝛi mūdo nullo modo. ¶ Ad ſecundam dico: ꝙ primus motoꝛ eſt intrinſecus ſuo mobili: ⁊ non per intrinſecam: ſed per indiſtantiam ⁊ preſentiam ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ eius motus ſit naturalis. ¶ Ad tertiam primus motoꝛ poteſt mouere ſe: nego: nam hoc eſt impoſſibile: ⁊ quando dicebatur ꝓmus motoꝛ eſt omnipotens: id eſt omnia poſſibilia potens cum hoc tamen ſtat: ꝙ non poſſit impoſſibile abſqꝫ hoc ꝙ tollatur eius impotentia. ¶ Ad vltimam intelligitur hoc de intellectu ⁊ voluntate: que intelligit intellectione ſibi ſuperaddita: qualiter nō eſt de ꝓmo motore,

¶ Tex. cōmēti. lv.

¶ Tribus autem exiſtentibꝰ motibꝰ ⁊c.

Queſtio. ix.

Queritur nono vtruz motus localis ſit primus motuum: ⁊ arguitur ꝙ non: naz ambulatio eſt motus localis: ⁊ tamen non eſt primus motuum: videmus enim ꝙ opoꝛtet animal prius generari ⁊: prius nutriri ꝙ̄ ipſum ambulet: ex quo videtur ꝙ alij motus ſunt prioꝛes ſicut augmentatio ⁊ nutritio. ¶ Secūdo arguitur de motibꝰ ipſius grauis ꝙ motus eius localis non eſt primus: naz vel hoc eſſet motus eius localis naturalis vel violentus nullum iſtorum. ergo non violentus: quia opoꝛtet graue prius generari ꝙ̄ ipſum moueri violenter: ⁊ ſimiliter argueretur de motu eius naturali. ¶ Tertio ſicut ſe habet terminus vnius motus ad terminum alterius motus: ita ſe habet talis motus ad talem motum. Sed modo ita eſt: ꝙ terminus generationis eſt prioꝛ ꝙ̄ terminꝰ motus localis. ergo generatio precedit motum localem: maioꝛ eſt nota: minoꝛ probatur: nam terminus generationis eſt ſubſtantia. ſ. foꝛma ſubſtantialis. Terminꝰ autem motus localis eſt accidens: modo ſubſtantia eſt prioꝛ accidēte. ¶ Quarto qualitates actiue ſunt ꝓoꝛes qualitatibus motiuis: ergo videtur motuz alterationis precedere motum localem: antecedens patet: naz alteratiue ſunt actiue ſicut caliditas ⁊ frigiditas: qualitates autem motiue ſunt: grauitas ⁊ leuitas: ſed ille qualitates caliditas ⁊ frigiditas: ex quo ſunt prime qualitates ſunt prioꝛes iſtis: q̄ ſunt grauitas ⁊ leuitas. ¶ Quinto illa mutatio eſt prioꝛ: que eſt perfectioꝛ: ſed ita eſt de generatione: propter hoc ꝙ eſt ad foꝛmam ſubſtantialem. ergo ⁊c̄.

Tex. co. 55. In oppoſitum eſt Ariſtoteles. i. iſto octauo: vbi dicit ⁊ probat motuz localem eſſe primum. ¶ In iſta queſtione primo ponenda eſt vna diſtinctio deinde concluſiones. Diſtinctio eſt iſta: ꝙ aliquid dicitur eſſe prius alio tripliciter: tempore natura: ⁊ perfectione. ¶ Tunc ſit prima cōcluſio motus localis eſt primus omnibus alijs motibus ſm̄ tempus: hoc patet de motu celi: qui eſt motꝰ localis ⁊ eſt ꝑpetuus ſicut vult ⁊ nititur probare Ariſtoteles in iſto octauo: ⁊ alij motus inceperunt: ⁊ per ꝯſequens omnes alios motus preceſſit motus localis celi cum iſta concluſione: que eſt indefinita: ſtat ꝙ motus localis nō eſt prioꝛ omnibꝰ alijs motibus: patet de motu locali animalis: ſicut eſt ꝓgreſſio: natatio: volatio. ¶ Secunda concluſio: ꝙ motus localis eſt prioꝛ alijs motibus ſm̄ naturaz: probatur ex eo ꝙ motus localis poteſt reperiri ⁊ reperitur de facto ſine alijs motibus: ſicut patet de motu locali celi qui reperitur in celo: vbi non reperitur augmentatio nec generatio nec alteratio: alij autez motus non poſſunt reperiri ſine motu locali. Alteratio eniz nō poteſt reperiri ſine motu locali: quia nec poteſt fieri niſi alterans applicetur alterabili ⁊ ad hoc requiritur motus localis: ⁊ ſimiliter de generatione que etiaz non poteſt fieri niſi generans applicetur illi ex quo debet fieri generatio: ⁊ ſimiliter etiaz augmentatio non ſit ſine motu locali. modo illud eē prius dicitur alio ſecunduz naturam ꝙ poteſt eſſe ſine eo ⁊ non econtra. ¶ Tertia concluſio motus localis eſt prioꝛ alijs motibus ſecunduz perfectionez ⁊ hoc denominatione extrinſeca: iſta concluſio patet tam ex parte tempoꝛis: ꝙ̄ ex parte mouentis. ex parte tempoꝛis: quia eſt diuturnioꝛ alijs motibus poſtquā eſt perpetuus ⁊ alia nō. hoc patet etiaz ex parte motoꝛis quia motus celi prouenit ex parte motoꝛis perfectiſſimi ſcilicet ab ipſo deo ſeu a prima cauſa: patet etiaz ex parte mobilis: naz primuz mobile in quo reperitur motus localis: alijs mobilibus eſt perfectiſſimuz. ¶ Quarta concluſio in iſtis in quibus reperiuntur alij motus a motu locali: adhuc motus localis eſt perfectioꝛ: quia poſterius generatione: eſt prius perfectione: ſed in illis motus localis eſt poſterioꝛ generatione: patet hoc in animali quod prius opoꝛtet generari deinde nutriri ⁊ augeri eūdo de minus perfecto ad maius perfectum: ⁊ non poteſt moueri localiter eundo huc illuc. ¶ Sꝫ dubitatur de hoc quod dicebaẜ ꝙ ē poſterius generatione: eſt prius perfectione: Contra naz diminutio eſt poſterioꝛ augmentatione ⁊ ſimiliter ſenectꝰ ꝙ̄ iuuentus: ⁊ tamen huiuſmodi non ſunt prioꝛa in perfectione. Breuiter dicitẜ ꝙ predicta maioꝛ debet intelligi in eundo ad ſtatum perfectuz: ſed non in eundo ad ſtatuz imperfectuz ſicut eundo ab augmentatione ad diminutionem: ſeu a iuuentute ad ſenectutem. ¶ Adhuc dubitatur de predicta maioꝛi: nam anima prius eſt generatione ꝙ̄ ſcientia ⁊ non propter hoc ſcientia eſt prioꝛ in ꝑfectione. dicendum ꝙ predicta maioꝛ nō intelligitur cōparando foꝛmaz ad foꝛmam: ſed totum aggregatum ad totum aggregatum: ita ꝙ aggregatum ex prioꝛi ſecundum generationem ⁊ poſterioꝛi ſecunduz generationez eſt prius ſecunduz perfectionem ꝙ̄ ſit ſoluz illud quod eſt prius ſecunduz generationem. ⁊ ideo licet ſcientia nō ſit prius ſecundum perfectionez: tamen aggregatuz totale ex anima ⁊ ſcientia eſt prius ſecunduz perfectionem ꝙ̄ ſit anima ſolum. ¶ Secundo ille motus eſt perfectioꝛ qui reperitur in animalibus perfectis: ⁊ nō in imperfectis: ſed ita eſt de motu locali: ꝙ non reperitur in omnibus animalibus: ſed ſoluz in perfectis. Animalia enim que non ſunt localiter mobilia: ſicut ſunt animalia petris: ſunt alijs valde imperfecta. ¶ Tertio ille motus eſt perfectioꝛ alijs: qui nihil abijcit de ſubſtantia rei. Alij autem aliquid abijciunt. ſed ſic eſt de motu locali reſpectu aliorū motuum. vnde alijs motibus aliquid abijcitur: motu autem locali nihil. ſicut patet de celo: qḋ mouetur localiter continue abſqꝫ hoc ꝙ aliquid remoueatur de ſubſtantia eius.

Ad rationes principales: ad primam dico: ꝙ iſta probat ꝙ in animalibus motus localis non eſt prioꝛ ſecunduz tempus: licet ſit bene prioꝛ ſecundum perfectionem. ¶ Ad ſecundam dico: ꝙ bene probat ꝙ motus localis grauium ⁊ leuium non eſt primus motuuz. cum quo tamen ſtat: ꝙ motus localis ſcilicet celi ſit primus motuum. ¶ Ad tertiaz ſicut ſe hꝫ ⁊c̄. dico ꝙ generatio denominatione intrinſeca: quaz habet a termino eius: eſt prioꝛ perfectione. cum quo tamen ſtat: ꝙ motus localis denominatiōe extrinſeca: quā habet a

habet a motore ⁊ tempore: eſt prior ſecūdū perfectionē. ¶ Et conſimili modo ad quītā ¶ Ad quartū dico ꝙ ꝑ illam rationem non conuincitur quin adhuc motus localis ſit bene prior propter hoc ꝙ non omnis motus localis prouenit ab iſtis qͥlitatibus motiuis localiter: que ſunt grauitas leuitas: vnde motus localis celi non prouenit ex illis: quia celum non eſt graue: nec leue: ſicut patet per omnes de tuſcia.

¶ Tex. cōmēti. lxxviij.

¶ Quod autem neceſſe eſt impartibile eſſe ⁊c. Q̄ō. x.

VTrum poſſibile ſit mouens finitū mouere per tempus infinitum: ⁊ arguitur primo ꝙ ſic nam corpora celeſtia ſunt virtutis finite: ⁊ tamen ſecundum Ariſtotelem per tempus infinitū mouent iſta inferiora: ergo. ¶ Secundo motor lune eſt finitus: ⁊ tamen mouet ſuum orbem per tēpus infinitum. ¶ Tertio virtus motiua ſor. localiter eſt finita: ⁊ tamen poſito ꝙ ꝑpetuo moueret nec aucta nec diminuta poſſet mouere per tempus infinitū.

In oppoſitum vult Ariſtoteles in iſto octauo: qui nititur probare ⁊ demonſtrare illam quod concluſionem mouens finitum non poteſt mouere per tempus infinitum: ⁊ ſupponit primo pro ſua demonſtratione ꝙ a. ſit mouens finitum: ⁊ b. ſit mobile: ꝙ etiam oportet eſſe finitum poſtꝙ̄ mouetur ab a. motore finito. aliter enī non excederetur ab eo: ⁊ p. r. conſequens non moueretur ab eo. ¶ Scḋo ſupponit ꝙ medietas. a. motoris mouet medietatem. b. mobilis per minus tempus. licet equali velocitate ꝙ totum. a. moueat totum b. nam medietas ipſius. a. excedit medietatem ipſius. b. minori exceſſu ꝙ̄ totum. a. excedit totum. b. ⁊ per conſequens medietas ipſius. a. citius fatigatur in mouendo ꝙ̄ totale. a. ⁊ per conſequens medietas ipſius. a. citius fatigatur: ꝙ̄ totum. a. ergo mouet per minus tempus. ¶ Tertio ſupponit ꝙ tempus per qḋ. a. mouet. b ſit. c. ⁊ per tempus per quod medietas. a. mouet medietatem b. ſit. d. Iſtis ſuppoſitis arguitur ſic medietas. a. mouet medietatē. b. in tempore. d. ⁊ totū. a. mouet totum. b. in tempore. c. per tertiam ſuppoſitionē: ſed tempus. d. per quod medietas mouet medietatē eſt minus ꝙ̄ tempus. c. per quod totum. a. mouet totū. b. per tertiam ſuppoſitionem: ergo. d. tempus eſt finitum propter hoc ꝙ ſiue. c. ſit finitum ſiue infinitū: ſi. d. eſt minus ſequitur ꝙ eſt finitum. nam omne minus finito eſt finitum: ſimiliter omne minus infinito eſt finitum: ex eo ꝙ vnum infinitū non eſt maius alio: tūc vltra tempus. d. per quod vna medietas. a. mouet vnam medietatē: eſt finitum: ergo etiam tempus per quod alia medietas ipſius. a. mouet aliā medietatem ipſius. b. eſt finitū: ⁊ ſic tūc ex duobus temporibus finitis: non cōponitur tempus infinitum: ſequitur ergo ꝙ totū tempus per quod totum. a. mouet totū. b. ſit finitū: poſtquā componit precise ex duobus finitis in quibus due medietates ipſius a. mouet duas medietates ipſius. b. ¶ Ad intelligendū melius concluſionem quā Ariſtoteles monſtrat pono vnam diſtinctionē. ſecundo concluſionem.

Quantum ad primū ſit iſta diſtinctio ꝙ aliqua dicitur finita vel infinita tripliciter vno modo duratione vt generabilia ⁊ corruptibilia dicuntur finita duratione. Secundo aliquid dicitur infinitum in virtute ⁊ hoc dupliciter ſcilicet intenſiue: ⁊ extenſiue ⁊ per oppoſitum aliquid dicitur finitum in virtute. Tertio modo aliquid dicitur eſſe infinitū improprie quod habet virtutem que nec eſt finita proprie intēſiue nec infinita: nec etiā extenſiue nec ſignificabilis per numeros: nec comparabilis per proportionem.

Quantum ad ſecundū ſit prima concluſio: nullo modo mouens finitū in duratione poteſt mouere per tempus infinitum: probatur: nam quādiu aliquid debet mouere: tam diu oportet ipſū eē: ⁊ per conſequens cū non ſit per tempus infinitum non poteſt mouere per tempus infinitum. ¶ Secunda concluſio nullus motor celi eſt finitus vel infinitus intēſiue modo predicto: probatur quia nullus motor celi mouet cum reſiſtentia: ergo nullus eorum indiget conatu aut virtute ſignificabili per numeros ⁊ comparabili reſiſtentie. nec eſt infinitus intenſiue propter hoc ꝙ mouet velocitate finita: ita ꝙ ſequitur quia motores celeſtes nō mouent cum reſiſtentia: ergo non oportet ea eſſe tātę vel tātę virtutis ſignatę: quia adhuc ſi daretur minor mot⁹ ſufficienter moueret mobile non reſiſtens: vnde minor virtus: ꝙ̄ ſit virtus vnius muſce ſi applicaretur mobili nō reſiſtenti moueret ipſum: ergo. ¶ Secundo omnis motor celeſtis eſt indiuiſibilis ſicut octauo huius probatū eſt: ergo nullus eorū eſt finitus: vel infinitus intenſiue: conſequentia tenet ex eo ꝙ indiuiſibile proprie nec ē finitum nec infinitū. ¶ Tertia concluſio: niſi ita eſſet motor celeſtis non poſſet mouere in virtute propria non excludendo primū motorem tempore infinito: probatur: nam omnis virtus motiua localiter cum reſiſtentia fatigatur in mouendo: ſed per tales fatigationē tandē motus retardaretur vſqꝫ ad non gradū ⁊ ſic tunc non moueret. ¶ Quarta cōcluſio oportet ꝙ motores celeſtes ſint infiniti in duratione: patet hoc quia mouent per tēpus infinitū. ſed tales oportet eſſe infinitos in duratiōe. ſimiliter ꝙ omnis motor celeſtis dicitur ſic infinitus ꝙ ē intranſmutabilis applicatur ſuo mobili: ⁊ ꝑpter hoc per ſuam virtutem quā ſimul habet: poteſt habere per tēpus infinitū. Pro intellectu ergo concluſionis quā demonſtrat Ariſtoteles dico ꝙ ſua concluſio intelligitur ꝙ nullum mouens finitum cuius potentia ⁊ virtus eſt ſignificabilis per numeros ⁊ comparabilis ſm aliquam proportionem reſiſtentie ſui mobilis: poteſt mouere illud mobile per tempus infinitū: ⁊ hoc totū eſt propter hoc ꝙ tale mouens eſt fatigabile: nihilominus ſi eſt aliquod mouens infinitum in duratione: licet non ſit infinitū in vigore mouens aliquod mobile ſibi non reſiſtēs vel applicatum intranſmutabiliter alicui mobili ꝙ quidā eſt mouens: ⁊ eſt intranſmutabile in ſua virtute. hoc autē poteſt mouere per tempus infinitum iqualiter ſe habent motores celeſtes. ⁊ ſimiliter ſe haberet virt⁹ motiua ſortis: ſi perpetuo maneret non aucta nec diminuta ⁊ ſm hoc rationes ſunt ſolute.

¶ Tex. cōmēti. lxxix.

¶ Quod autē infinita omnino magnitudine non contingit infinitam eē potentiam ⁊c. Q̄ō. xj.

NUnc queritur vtrum virtus infinita poſſit eſſe in magnitudine finita: ⁊ arguit primo ꝙ ſic naꝫ celum eſt magnitudo finita: ⁊ tamen in ipſo eſt virtus īfinita: ergo prima pars antecedentis patet ſed ſecūda ꝓbatur: naꝫ in illo quod diutius durat eſt maior virtus: ergo in illo quod infinite durat eſt infinita virtus. ſed celum infinite durat: quia per tempus infinitū: ergo videtur ꝙ in ipſo ſit virtus infinita. ¶ Scḋo in aliquo graui puta. a. non eſt minor virtus ꝙ̄ ſi diſtaret a cētro mundi

per ſpacium infinitum:ſed tunc in eo eſſet virtus infinita:probatur quia tunc in deſcendẽdo velocitaret motuꝫ ſuum in infinitum ex alio:nam per auctoritatẽ de ponderibus graue quanto plus diſtat a centro eſt grauius ſm ſitum.¶ Tertio tota maſſa materie prime eſt magnitudo finita ⁊ tamen in ea eſt metus infinita.eſt enim infinite paſſiuitatis:ſicut dictuꝫ eſt.¶ Quarto probatur ꝙ ſaltem non implicat contradictionẽ ꝙ in aliqua magnitudine finita ſit virtus infinita:nam ſi in aliqua pte proportionabili alicuius ligni eſſet aliqua virtus ⁊ in ſecũda parte proportionabili dupla ⁊ in tertia tripla ⁊ ſic vltra in illo ligno eſſet virtus infinita ſcilicet virtus aggregata ex oibus iſtis virtutibus in numero infinita quarum quelibet eſt tanta vel maior aliqua certa data:ergo tale eſt infinitum in virtute ⁊c̄.

Tex.cõ.80 79. **In oppoſitum** vult Ariſtoteles in iſto 8°: qui nititur pbare iſtas duas concluſiones.prima eſt ꝙ in magnitudine finita nõ poteſt eſſe virtus infinita.ſecunda concluſio ꝙ in magnitudine infinita non poteſt eſſe virtus finita.¶ Ad pbandum primam preſupponit ꝙ omnis motus ſit in tẽpore.¶ Secundo ſupponit ꝙ maior virtus mouet idẽ mobile minori tempore q̄ minor virtus:his ſuppoſitis arguit ſic ſi in magnitudine finita poſſet eſſe virtus infinita ſequeretur ꝙ virtus finita poſſet idẽ mobile equali tempore mouere:⁊ in equali velocitate ſicut virtus infinita moueret idem mobile.hoc eſt contra ſecundam ſuppoſitionem:probatur conſequentia:nam ſit per aduerſariũ virtus infinita exiſtens in magnitudine finita.a.⁊ ſit virtus finita.b.⁊ ſit ſuum mobile.c.tunc.a. mouet.c.in minori tempore q̄.b.ſit ergo ꝙ in duplo minori tempore tunc augeatur.b.ad duplum vel ad quadruplum:ſic ꝙ moueat in duplo minori tẽpore q̄ prius mouebat:tũc tali augmentatione facta adhuc eſt finitum:ſed tunc mouet idem mobile in equali tempore:in quo mouet virtꝰ infinita:ergo ⁊c̄.¶ Pro ſecũda concluſione ſupponit ꝙ data magnitudine in maiori eius parte eſt maior virtꝰ:iſto ſuppoſito arguit ſic.ſi in magnitudine īfinita eēt virtus finita:ſequeretur ꝙ virtꝰ finita poſſet mouere in nõ tempore:ſed hoc eſt falſum:propter hoc ꝙ omnis motꝰ ſit in tempore ⁊ probatur conſequentia:nam illa virtus poteſt mouere in non tempore:que poteſt mouere idēꝫ mobile pluſquã aliqua virtus data vel dabilis:ſꝫ ſic eēt de virtute ſi eſſet in magnitudine īfinita:probatur hoc:nam quacunqꝫ virtute data alicuius magnitudinis finite cum in maiori parte ſit maior virtus:in magnitudine infinita poteſt capi aliqua eius pars in qua ē maior virtus virtute data:⁊ cum virtus totalis magnitudinis infinite ſit maior q̄ ſit virtus alicuius ſui partis:ſequitur ꝙ totalis virtus magnitudinis infinite eſt maior virtus q̄ ſit aliqua virtus finita data vel dabilis:⁊ per conſequens poſſet mouere idem mobile velocius q̄ aliqua virtus data vel dabilis:⁊ per conſequens poſſet mouere in non tempore:⁊ per conſequens eſſet infinita:⁊ per conſequens virtus finita eſſet infinita:quod implicat.¶ Circa predictas demonſtrationes Ar.dubitatur contra hoc quod dicebatur:ꝙ potentia infinita poteſt mouere idem mobile in equali tempore:equali velocitate.hoc negando dicerem enim primum motorem eſſe potẽtie infinite:⁊ illum poſſe mouere primum mobile:quod tamen nulla potentia finita poteſt mouere.¶ Secundo dubitatur contra hoc quod ſupponebatur ꝙ quacunqꝫ potentia finita data poteſt dari maior:aduerſarius hoc negaret:nam diceret primuꝫ motorem:vel vnum aliuꝫ motorẽ circa primum eſſe potentię finitę ⁊ tamen ſecũdũ non poſſe augeri:ergo non eſt poſſibilis ſuppoſitio iſta.¶ Tertio dubitatur contra hoc quod dicebatur ſi eēt virtus infinita in magnitudine finita tunc motus fieret in non tempore.diceret aduerſarius illud quod conuenit alicui per ſe nõ aufertur ab eo propter aliud:ſed motui conuenit per ſe ꝙ in tempore fiat:ergo hoc non aufertur ab eo pp põnẽ potentie infinite in magnitudine finita:⁊ per cõſequens propter hanc poſitionem non ſequiſ motum fieri in non tempore.¶ Ad iſta ad primam dubitationem reſpondet:ꝙ q̄uis potentia infinita poſſet mouere aliquod mobile quod nõ poſſet mouere potẽtia finita:tamen illud mobile quod poſſet mouere potentia finita:poſſet mouere potentia infinita ſi eſſet.

Tex.cõmenti.lxv.

¶ Maxime autem manifeſtum eſt:ꝙ impoſſibile eſt eſſe ⁊c. Cõ.xij.

Utrum inter quoſcunqꝫ motus reflexos oporteat eſſe quietẽ mediam:⁊ arguitur primo ꝙ non:nã mouetur vna faba ſurſum:⁊ obuiet ſibi vnus lapis molaris deſcẽdens:tunc illa faba attingit lapideꝫ molarem:vel cuꝫ eo deſcendit abſqꝫ hoc ꝙ prius quieſcat:vel oportet eam prius quieſcere:ſi dicatur primuꝫ ſequitur ꝙ non inter quoſcunqꝫ motus reflexos eſt quies media.ſ.inter aſcenſum fabe ⁊ deſcenſum eius:ſi autem dicatur ꝙ oportet eaꝫ prius qeſcere:ſequitur ꝙ ipſa detinebit ſecum illuꝫ lapideꝫ molarem ſurſum interim ꝙ ipſa quieſcit.modo hoc videtur inconueniens:ergo.¶ Secundo quando vnus lapis pĳcitur ſurſum tunc vel prius quieſcat ſurſum:q̄ deſcẽdat:vel econuerſo ſic deſcendit abſqꝫ hoc ꝙ prius ne quieuit.ſi dicatur ſecundum tunc inter motus reflexos non eſt quies media:nec poteſt dici primum vt videtur ex eo ꝙ non videtur eſſe aliquod detinens illum lapideꝫ ſurſuꝫ ne deſcendat.¶ Tertio nam videmus ꝙ vna pila proĳcitur ſuper terram:tunc econuerſo mouetur ſurſum:ergo prius quieuit ſuper terram vel non.ſi ſecundum habetur propoſitum.ſi primuꝫ hoc non valet vt videtur:naꝫ ſi prius quieſceret apud terram antequaꝫ aſcenderet nõ videtur vnde poſtea mouetur ſurſum cũ ſit nãliter grauis.

In oppoſitũ vult Ar. in iſto 8° vbi hoc pbat ꝙ ſuper lineaꝫ rectã p reflexionẽ non poteſt fieri vnus motus perpetuus poſtquam inter motus reflexos cadit quies media:non põt fieri vnus motus ex motu qui eſt ante reflexionem ⁊ poſt:⁊ probatur hoc ratione naꝫ ſi inter motus reflexos:non eſſet qes media ſequeretur ꝙ motus contrarĳ eſſent adinuiceꝫ cõtinui:nam vnus poſſet ſequi alium immediate ſcilicet motus ſurſum:⁊ motus deorſum:eiuſdem mobilis:ſed verum eſt ꝙ iſta ratio faciliter ſolueretur:nam diceretur ꝙ illi motus non eſſent continui:ſed vnus motus immediate ſequitur alium ſicut contigui.¶ 2° nam proĳciatur vna faba humectata ad parietem tūc reflectitur a pariete:⁊ paries inuenitur humectatus:vnde videtur illaꝫ fabaꝫ quieuiſſe per tempus.¶ Circa iſtam queſtionem ſit prima concluſio ꝙ non neceſſario inter quoſcũqꝫ motus reflexos eſt quies temporalis:pro iſta concluſione facit ratio adducta in pncipio de faba cui obuiet lapis molaris deſcendens.¶ 2° nam ſit vna muſca que aſcendat ſuper aliquam lanceam quieſcentem:tunc in quocunqꝫ inſtanti illa poteſt incipere quieſcere:in eodem poteſt illa lancea incipere deſcendere.ponamus ergo .a.inſtans in quo illa muſca incipit quieſcere.in eodem inſtanti illa lancea incipiat deſcendere.tunc muſca continue ante aſcendebat ⁊ ſine medio poſt.a.deſcendebat:ergo inter aſcendere ipſius muſce in iſto caſu:⁊ inter deſcendere non intercipiſ qes media tpalis:ſed illi duo motus

ſunt motus

ſunt motus reflexi:ergo inter aliquos tales motus non eſt quies media. ¶ Tertio ponatur ꝙ aliqua muſca aſcẽdat ſuper aliquam lineã velocius ꝙ̃ illa lancea deſcẽdat ⁊ remittatur velocitas aſcẽſus illius muſce donec fiat minor ꝙ̃ velocitas deſcenſus illius lancee tunc in inſtanti in quo velocitas muſce ⁊ velocitas lancee ſunt equales verum eſt dicere ꝙ immediate ante hoc muſca aſcendebat: ⁊ veruz eſt dicere ꝙ immediate poſt hoc deſcendet: quia immediate poſt hoc deſcenſus lancee erit velocior ex quo iterum ſequitur ꝙ inter aſcendere: ⁊ deſcendere ipſius muſce non ſit quies media: conſimili modo poſſet argui de homine exiſtẽte: in naui quieſcente: qui quidem homo mouetur ab oriente in occidens tunc in quolibet inſtãti in quo iſte homo poteſt incipere quieſcere: in eodem inſtanti poteſt iſta nauis icipere moueri ab occidente in oriens. ponatur ergo ꝙ ſic fiat in .a. inſtans ⁊ veniat idem de motu reflexo animalis: ſicut arguebatur de motu muſce. Similiter poſito ꝙ homo in naui moueatur ab oriente in occidens ⁊ nauis econuerſo ⁊ remittatur velocitas motus hominis tam diu recte in caſu de muſca: ⁊ eſt ſimile argumentum in forma.

¶ Quarto poteſt argui de motu alterationis: nam ponat ꝙ aliquis alteretur ab aliquo frigido vſq; ad iſtans imaginatum: poſſibile eſt ꝙ pro illo inſtanti pmo ſit illi alterabili applicatũ vnũ calefaciens obtinens ſuper reſiſtentiam illius alterabilis: ⁊ ſup illud frigefaciens: ⁊ tũc ſit illud alterabile ſine medio ante hoc frigeſiebat: ⁊ ſine medio poſt hoc calefiet. ergo iteruz inter motus reflexos nõ ẽ quies media. ¶ Quinto poſſet argui de augumẽtatione: vt ſi aliquid augeret vſq; ad aliquod inſtãs imaginatum pro quo ſibi pmo eſſet applicatũ diminuens: obtinens ſuper illud augmentãs ⁊ reſiſtentiaz diminuibilis: tunc ſequit idẽ: quod de alterabili. ¶ Secunda ꝯcluſio inter motus reflexos non eſt quies inſtãtanea: ꝓbat: nam ſicut nihil mouet in inſtanti ſic nihil quieſcit in inſtãti: quies enĩ ⁊ motus opponunt priuatiue: ⁊ per ꝯñs pro menſura pro qua non eſt aptus natus fieri motus: nec etiam eſt quies. ¶ Ex iſtis duabus ꝯõnib' et ſequit: ꝙ nec inter motus reflexos ſuper lineã factam ad angulum: non opz eſſe quietẽ mediaz: verbi gr̃a ſic: ſi aliquid moueret circa triangulũ: ⁊ vel quadrangulũ. non opz illud quieſcere cuz eſſet ſuper illo angulo ad quez eſſet tractio illaz linearum. Sed aliquis dubitaret hic ponat ergo ꝙ aliquod mobile moueat ab .a. ad .b. ⁊ ecõuerſo moueatur ab .b. ad .a. tũc ſi non neceſſario illud mobile quieſceret in termino reflexionis: queratur vtrũ illud mobile aliq̃ñ fuerit in .b. vel nunq̃: ſi nunq̃ ſequit illud mobile non moueri ab .a. ad .b. poſtq̃ nunq̃ fuit in .b. ſi dicatur ꝙ aliq̃ñ fuit in .b. vel ergo per tempus vel per ſolũ inſtans. non põt dici ſcd̃m ex eo ꝙ iſtans nihil eſt: nec aliqua menſura vera: ſed ſolũ imaginaria. Si dicat ꝙ fuit in .b. per tempus ſequitur ꝙ quieuit in .b. ⁊ per ꝯñs inter illos motus reflexos. ſ. ab .a. ad .b. ⁊ econuerſo erat quies media. ¶ Breuiter volens ꝯcedere inſtantia faciliter ſoluit illa: ſed non cõcedendo inſtantia. dicendum eſt ꝙ in caſu ꝓdicto illud nunq̃ fuit in .b. in actu: ſed ſolum fuit in .b. in potentia: quod ſic intelligit ꝙ motu ab .a. ad .b. finito ⁊ cõpleto: ſi illud mobile non iterũ fuiſſet motum. fuiſſet tũc in .b. ſed q: hoc eſt poſſibile dicimus illud mobile fuiſſe in .b. in potẽtia. ¶ Tertia ꝯcluſio. illi mot' quorum vnus eſt ante reflexionem ⁊ alius poſt ſunt contrarij. probatur: quia ſi vnus eorum eſt ſurſum: ⁊ alter eoz eſt deorſum: ⁊ ſi vnus eſt ad dextruz: alter eſt ad ſiniſtrũ: modo tales ſunt contrarij. ¶ Secundo illi motus ſunt contrarij: quorum vnus eſt impeditiuus alterius: ſed ſic eſt de motibus: quorum vnus eſt ante reflexionem: ⁊ alter poſt. ergo maior eſt nota: minor probatur: nam ſi aliquod mobile moueatur ab .a. ad .b. ⁊ vnũ aliud .a .b. ad .a. tunc cum illa duo mobilia ſibi obuiarent vtrinq; illorum impediret reliquũ in ſuo motu: modo iſti duo motus ſunt omnino ſimiliter ſicut motus: qui eſt ante reflexionem: ⁊ alter poſt. ¶ Quarta ꝯcluſio ex motibus quorum vnus eſt ante reflexionem ⁊ alter poſt non poteſt cõſtitui vnus motus: probatur: nam ad vnitatez motus requiritur continuitas: modo motus: quorum vnus eſt ante reflexionem: ⁊ alter poſt: non poſſunt eſſe continui: q: ſunt contrarij: licet poſſint eſſe ſophei. i. contigui. ſicut patet ex dictis iuxta pmam ꝯcluſionẽ. Q3 autez motus contrarij non poſſunt eſſe contigui adinuicem: probat: quia motus contrarij dicuntur ſpecie. ſed differentia ſpecie non poſſunt eſſe adinuicem continua: propter hoc ꝙ continuorum vltima debent eſſe vnum. Sed modo differentia ſpecie vltima non ſunt vnuz. ¶ Secũdo ſi ſic ſequeretur ꝙ idem moueretur motib' contrarijs. ſ. ſimul albeſieret: ⁊ nigreſieret: hoc eſt inconueniens: ⁊ probatur conſequentia: nam ſi motus de albo ad nigrum: ⁊ econuerſo a nigro ad album per reflexionem eſſent vnus motus. tunc mobile moueretur illo motu ad nigrum ⁊ ad album ſimul ⁊ ſemel: ⁊ ſic ſimul albeſieret ⁊ nigreſieret: vnde q̃z cito illud mobile moueretur verſus album: poſtea verſus nigruz ⁊ econuerſo eſſent vnus motus. ¶ 5ª concluſio ſuper lineam rectaz non poteſt eſſe motus perpetuus: probatur. non poſſet eſſe aliquis motus ſuper lineam perpetuus per reflexionem: quia talis motus nõ eſt continuus: ſed ſi deberet eſſe perpetuus oporteret ꝙ eſſet vnus. quare ⁊c̃. ¶ Sexta concluſio ꝙ ſolus motus ſuper lineam circularem poteſt eſſe perpetuus: probat: nam aliquis motus localis poteſt eſſe perpetuus: ⁊ de facto eſt: ergo vel motus localis rectus: vel circularis: vel mixtus ex recto ⁊ circulari: non poteſt dici ꝙ rectus per precedentem concluſionem: nec etiam poteſt dici ꝙ mixtus ex recto ⁊ circulari propter hoc ꝙ illud mixtum non eſt poſſibile cuius alterum mixtibilium non eſt poſſibile: ſed ſic eſt de motu mixto ex recto ⁊ circulari: nã ex quo non eſt poſſibile motum rectum eſſe perpetuum per precedentem concluſionem: ſequitur motum mixtum ex recto ⁊ circulari eſſe perpetuuz non eſſe poſſibile. relinquitur ergo motum circularem eſſe perpetuum ⁊ hoc eſt cõcluſio. ¶ Septima cõcluſio impoſſibile eſt motus reflexos naturales eiuſdem ſpeciei fieri ſine quiete media: ꝓbatur: nam motus naturalis alicuius mobilis ad aliquem terminum eſt cum inclinatione naturali ipſi' ad illum: cum ergo illa inclinatio naturalis non poſſit ſubito deperdi: ſequitur ꝙ oportet mobile quieſcere in termino ſui motus anteq̃ recedat ab eo. ¶ Octaua concluſio inter motum naturalem: ⁊ motum violentum alicuius non eſt ſemper quies media. ⁊ pro probatione iſtius concluſionis ſufficit ſupponere quod ante dictum eſt: ⁊ per hoc ſoluitur ratio prima in oppoſitum. ¶ Unde lapides vel ſagitte proiecte ſurſum oportet eſſe quietẽ mediam: niſi per obuiationem alicuius obſtaculi impediatur talis quies. ſicut arguebatur de obuiatione lapidis molaris deſcendentis ⁊ fabe proiecte ſurſum. Cum enĩ modo eſt talis obuiatio: eſt quies media inter aſcenſum violentum ⁊ deſcenſum naturalem: probatur: nam cuz aliquod graue proijcitur violenter ſurſum: tunc anteq̃ illud graue deſinat aſcendere: oportet ꝙ motus quo mouetur ſurſum: deſinat excedere reſiſtentiam medij: ⁊ grauitatis proiecti ⁊ non ſtatim illud proiectum econuerſo deſcendit. Nam adhuc oportet: ꝙ illa virtus impulſiua tã diu remittatur: ꝙ grauitas ipſius proiecti non ſolum excedit illam virtutem: ſed aggregatum ex illa virtute ⁊ reſiſtentia medij. ⁊ ad hoc requiritur tempus: pro quo nec aſcendit: nec deſcendit: ſed quieſcit: ⁊ ſm̃ iſtas concluſiones vadunt rationes vijs ſuis: ⁊ etiam auctoritates adducte.

¶ Tex. cōmēti. lxxxij.

¶ De his autē que feruntur: bene ſe habet dubitare ⁊c. Q̄ō. xiij.

Ultimo Queritur a quo moueatur proiectum ſurſum poſt ſeparationē illius a quo ꝓijcitur. Iſtam dubitationem tangit Ar. circa finem hui⁹ octaui. Circa qḋ ſunt diuerſe opiniones. quarum ꝑma eſt ꝙ mouetur a ꝓijciēte. ⁊ hoc iſta opinio vult ſic oſtendere: nā ab illo mouetur ꝓiectū cui imponitur ꝓiectio: ſed ſic eſt ꝙ iponitur ꝓijciēti iſta ꝓiectio. ergo: naz ſi aliquis ꝓijceret aliquē lapidē: ⁊ ille cadat in aliquē locum ⁊ occidat aliquod aial: tunc ſi queritur quis ꝓiecit talez lapidem ⁊ occidit tale aial: rñdetur ꝙ ſor. vel plato: qui ꝓiecit. ſed iſta opinio nō valet ꝓp hoc: nā ſtatim poſt exitū a manu ꝓijciētis ipm ꝓijciens pōt corrūpi: ⁊ tamen adhuc ꝓiectū pōt moueri: ſed tunc nō eſſet dicendū ꝙ mouetur a ꝓijciēte ꝓp hoc ꝙ talis nō eſt: ergo opꝫ dicere ꝙ mouetur ab aliquo alio: cū omne qḋ mouetur ab aliquo mouetur. ⁊ de illo queritur tunc quid ſit illud qḋ mouet hoc. ¶ Ad rōnē opinionis rñdetur ꝙ ꝓijcienti bene imponitur ꝙ fuit occaſio talis ꝓiectiōis vel occaſionis: nō tamē ſibi imponitur ꝙ ꝑ totū tempus ꝓiectiōis fuerit cauſa immediata talis ꝓiectiōis. ¶ Alia eſt opinio ⁊ ponit ꝙ ꝓiectum poſt exitum eius a manu ꝓijcientis mouetur ab aere per antipheraſim: qḋ intelligitur ſic: ꝙ ꝓiectū quū ſeparatur a manu exit velocius q̄ꝫ a ſuo loco: ⁊ tūc q: nā abhorret vacuū: aer exiſtens retro ad implendū vacuū inſequitur ipm ꝓiectū. ⁊ quū inſequitur velociter quū attingit ipſuz mouet vltra. Sed breuiter Ar. iſtā opinionē improbat: nā ad iſtā opinionem ſequitur ꝙ in motu ꝓiecti oporteret omnia retro moueri vſqꝫ ad celū: q: opꝫ ꝙ aerem pꝛimo inſequentē alius aer inſequeretur: ⁊ illū iterū alius: ⁊ ſic in infinitū vſqꝫ ad celum. ſed ad iſtā rōnez aliqui cadent ꝙ nō opꝫ omnia retro ꝓiectū moueri: nam ex quo aer ē cōdenſabilis ⁊ rarefactibilis: tunc aer qui eſt retro ꝓiectuꝫ pōt rarefieri, ⁊ ſic inſequeretur ꝓiectū: ⁊ replet locuꝫ in quo erat ꝓiectū ⁊ aer ante cōdenſatur. ſed iſta rñſio nō valet: naz cū talis rarefactio eſſet violēta: nō ſufficeret aer ſic rarefactus tāto impetu nec tā lōge mouere aliqḋ ꝓiectum graue. 2° nam ſm iſtaꝫ rñſionē oporteret aerem ante ꝓiectionem cōdenſari: ⁊ tunc talis cōdēſatio aeris tātū impediret motū ꝓiectū: quātū iuuaret rarefactio aeris exiſtēdo retro. 3° nam tunc ꝓiectio deberet fieri eque bene ꝑ aereꝫ rarū: ſicut ꝑ aerem denſum ꝓp hoc: q: nō tanta violentia aer denſus rarefit: ſicut aer rarus cū nō ad quēcunqꝫ gradū raritatis aer inclinatur. ¶ Silr iſta opinio nō habet locū: in motu mole fabri: ſilr in motu troci: videmus enim ꝙ trocus poſt exitū eius a manu ꝓijciētis diu mouetur circulariter abſqꝫ hoc ꝙ aliqs aer ipꝫ inſequatur. mouet eni ſup eodē puncto ſpacij ſub quo mouetur. ſilr eſt alia experientia: nā aliqs ſedens ſup plauſtrū feni nō ſentit retro ſe aereꝫ inſequētē: bene autē ante ſe aerē reſiſtentē: tunc illud plauſtrū feni adhuc mouetur trahētib⁹ illud plauſtruꝫ deſinētibus trahere: ⁊ hoc nō eſſet ſi tunc moueretur ab aere inſequēte. ſilr eſt alia experientia ſi aliquis ꝓijcit aliquem globum feni vel ſtupe tunc videmus ꝙ retro alique particule trahunt ſe verſus ꝓijcientē: qḋ nō eſſet ſi illud ꝓiectum moueretur ab aere inſequēte: immo tunc ille particule deberent ſe trahere ad aliam ptē: ſimiliter ē talis experientia: nam videmus vnā paruā ſagittaꝫ valde velociter moueri quum ſeparatur a proijciēte: ⁊ tñ ſic non deberet eſſe ſi moueretur ab aere inſequēte ꝓp hoc ꝙ aer inſequēs eſt paruus ⁊ modicus. ¶ 3ª opinio eſt iſta ꝙ ꝓijciens mouet proiectū ⁊ etiā aerem circumſtanteꝫ: ⁊ quia iſte aer eſt innatus moueri velociter mouet ſecum illud proiectū: ⁊ ſic diceretur ꝙ ꝓiectum poſt ſeparationē a manu ꝓijcientis mouetur ab aere deſſerente ipſum. ¶ Sꝫ iſta opinio nō valet q: queritur de illo aere: ſicut de illo ꝓiecto vnde mouetur quū receſſit a proijciente: aliquis diceret ꝙ a ſua leuitate. ſed cōtra: nā leuitas ſolum eſt innata moueri ſurſum: proiectio aūt non ſolū eſt ſurſum vez etiaz ad latus: ergo. ¶ Aliter cōtra iſtā opinionez ſunt alique experientie: nā ſi aer circundans ꝓiectuꝫ ⁊ molam fabri vndiqꝫ obſtrueretur nō minus: vt videtur moueretur poſt ceſſationem a motu pꝛimi motoris: ergo videtur, ꝙ proiectū non ſic moueatur ab aere circunſtante deferente ꝓiectū. ſilr ſi ita eſſet ſequeretur ꝙ poſſemus remotius proijcere plumā q̄ꝫ lapidem: ſed hoc eſt falſum. ſicut patet: ⁊ ꝯſequentia tenet ex eo. ꝙ minus reſiſtit pluma aeri deferenti q̄ꝫ lapis grauis. ¶ Similiter ſi pꝛedicta opinio eſſet vera ſequeretur ꝙ ſi ego repellerem cōtra te aerem ācſi proijcereꝫ ꝙ ille aer deberet facere magnū impetū cōtra te. qḋ tamē non experimur. ¶ Alia eſt opinio: quam pro nūc reputo veriorē: ꝙ proijciens imprimit proiecto quandā virtutem motiuā: que eſt quedam qualitas que innata eſt mouere: niſi fiat impedimentum aliunde ad eandē differentiā poſitionis: ad quā proijciens proijcit. Et ſꝫ iſtā opinionē poſſet reddi ratio quarundā experientiarum: q: pꝛima eſt: q: lapis habet plus de mā. ⁊ eſt magis denſus: q̄ꝫ pluma plus recipit de illa virtute motiua: ⁊ diutius eaꝫ retinet q̄ꝫ pluma: ⁊ ſic diutius mouetur poſt ſeparationē q̄ꝫ pluma: ⁊ ēt fortius ꝑcutit: ꝓp hoc ꝙ hēt plus de illa virtute motiua ſibi impreſſa: ⁊ q: ex nā ſua illud proiectū tendit ad motū oppoſitum: tandē illa virt⁹ impreſſa corrumpitur: ⁊ tunc illud mobile deſinit moueri tali motu. ¶ Alia experientia quare lancea longa proiecta fortius ꝑcutit q̄ꝫ lancea breuis: iterum cā eſt q: plus hꝫ de illa virtute ipreſſa. Et ſilr poteſt reddi rō quare motus nālis velocitatur in fine: ad qḋ eſt dicendum ꝙ mobile qḋ mouetur nāliter: acquirit ſibi quandā habitudinem ad talē motuꝫ que quidem habilitas ſibi acquiſita: vna cū grauitate eius mouet ipſuz velοci⁹. ¶ Iuxta iſtā opinionē poteſt dici ꝙ non eſſet neceſſe ponere tot intelligentias quot ſunt orbes: vnde diceretur ꝙ pꝛima cā creauit orbes celeſtes: ⁊ cuilibet eoꝝ impreſſit vnā talē qualitatem motiuā: que illū orbē taliter mouet: nec illa virtus ibi corrumpitur ꝓp hoc ꝙ talis orbis ibi nō eſt inclinatus ad motū oppoſitū ⁊c. Que res ſit illa virtus: nō ſpectat ad nālem: ſed ad metaphyſicū. ſ. an ſit ſubſtātia: an accidens: ⁊ ſi accidens: quale ſit: vtrū qualitas: vel quantitas: ⁊ ſi qualitas vtrū de pꝛima ſpecie vel ſecunda: vel de alia. hec omnia cōſiderare eſt altioris negocij. ſ. metaphyſici: quare ⁊c.

¶ Finis octaui ⁊ vltimi libri phyſicorum.

¶ Reuerendiſſimo in chriſto patri ⁊ domino. d. Dominico Grimano miſeratione diuina ſacroſancte Romane eccleſie Cardinali: ac Aquilegienſi patriarche digniſſimo: Nicoletus Uerinas Theatinus ciuis Uincentinus plurimam cōmendationem.

T Enuit cōſuetudo ⁊ antiq̄s ⁊ noſtris tēporibus. Quā omnes mirifice cōprobauerunt: vt viri excellenti ingenio: doctrinaq̃ prediti: nō tantūmō hoibus memorie ſue quoad viuerēt adiumēto nō mediocri eēnt: ſed ⁊ monumētis q̄buſdā ⁊ p̄clariſſimis ſcriptis poſteritati ꝯſulerēt: hos ego imitatus ꝑ virib⁹: Quāuis cū illis de laude ingenij minime ꝯtēdere velim: tētaui ſi aliqd effingere atq̃ excudere poſſem: quo vixiſſe teſtarer: ⁊ poſteris aliq̄ ex ꝑte ꝯſulerē. Nā cū tertius ⁊ triceſim⁹ annus agat ex quo ꝑmū gradū ꝓfitendi eā phie ꝑtē que a grecis phyſice dr̄ in gymnaſio Patauino ꝯſecut⁹ ſum: turpe putaui: ſi nō in lucē ꝓferrē ea que tot ānos: vt auditorib⁹ meis ꝓdeſſem: tū ex grecis tū ex latinis ſcriptoribus diligēter excerpſi. Itaq̃ cōmētationes q̄s in oēs Ar. libros ſummis vigilijs elucubrat⁹ ſum: vt editionē mereantur: in dies retractare ⁊ expolire nō deſino. Sȝ ꝑus opuſculū qđ de imortalitate aīe inſcribit. ⁊ ꝙ plures aīe ſint ⁊ nō vna pro fide catholica emittere nolui: vt ſit ꝙ alioꝝ operū velut agmen ducat. In hoc Auerroym maleſice opinionis ꝑfiduȝ ⁊ vanuȝ auctorē certiſſimis argumētis refutaui. Nec mihi nunq̃ ꝑſuadē potui: eē quenq̃ tā ſatui tanq̃ ſtolidi ingenij: vt eius mentētā veſana ſnīa ⁊ ad ferarū: vt aīūt: ſenſuȝ pot⁹ accedēs a vo deflecteret: hoc eſt a fide chriſtiana cui: ſiqs vel in minimis refragari audeat: ex hominū cętu ad feras relegādus eſt: vt aūt ab h̄ eruditiōes meas auſpicarer: nō mediocris cōſilij res fuit: ꝑrimis rumori falſo q ab inuidis quibuſdā ⁊ maliuolis circūferebat: occurrere volui. Nā cū in gymnaſio: vt crebro fieri ꝯſueuit: diſputādi ac acuēdi igenij grā falſam illā ⁊ ab oi vitate alienā opinionē Auerroys de vnico itellu nō nunq̃ argumētis ꝯfirmare tētauerim: aliq plebei ac minuti phici: hebeti ⁊ rudi ingenio ꝯīā opinionē: que veriſſima eſt aſſerere nō poſſent: in angulis de me venenato quodam ſuſurro ꝙ Auerroys ſnīam ſequerer obloq ceperūt. Ut in poſtrē more ſenū decrepitoꝝ dentib⁹ ⁊ morſu liuido carebūt: nā qđ de fide: hoc eſt de veritate ipſa ſemꝑ ſenſerim liq̄do agnoſcēt: ſiꝑ ⁊ ſuā iniuſtā maledictionē ⁊ nō tollerādā ignorantiā accuſabūt: cū Auerroys falſaȝ de vnico intellu ſnīam ab Ariſtotelico ſenſu: quo initit longe abhorrere ꝑſpexerint. Preter hanc cām adhortationes crebre Auguſtini Barbadici Uenetiaꝝ ſereniſſimi ducis acceſſerunt: qui vt diuino ꝑpe ꝯſilio ⁊ ſumma integritate. R. P. Uenetā gubernat ⁊ bello paceq̃ plurimū tutat ⁊ auget: ſic ad tuēdas fidei Catholice ꝑtes nō gladio ſed ſcuto: vt aiunt vtit: cuius feliciſſimo ductu ⁊ auſpicijs nō tm̄mō iperiū ſed ⁊ artiuȝ honeſtiſſimaꝝ ſtudia florent vigentq̃. Quid de Petro Barotio Patauine vrbis ep̄o religioſiſſimo dicaꝝ: qui ⁊ ſanctitate vite ⁊ doctrina ceteris xp̄iane religionis p̄ſidibus lōge p̄ſtat: huius volūtati honeſtiſſime ſi nō obtēperarem: flagitiuȝ nō mediocre putaui. Nā iā pridē vt hoc opuſculū in aptū ꝓferrē plurib⁹ verbis me monere ⁊ hortari nō deſtitit: his oib⁹ ad editionē cōpulſus. diu multūq̃ mecū cogitaui cui nā potiſſimū hoc opuſculū dicare: vnus ex oib⁹ Dominice Grimane cardinalis p̄cellētiſſime mihi occurriſt: qui ceteris hoc muniſculo longe dignior viſus es. tuȝ ob meā in te ſingularē obſeruantiā. tuȝ ob tuā in oi gn̄e virtutū diſciplinarūq̃ p̄ſtantiā. Nā vt in ſacroſancta Romana eccleſia tanq̃ ſplendidiſſimū ſidus effulges: ſic in phie ſacre q̃ Theologie ⁊ aliaꝝ ſciētiaꝝ ſtudijs eminentiſſim⁹ es. Hec in te expertus nō alioꝝ teſtimonio niſus ꝓferro. Probe memini dū hic in academia patauina liberalibus artib⁹ operaȝ dares quā breui ad ſummū eaꝝ faſtigiū perueneris: vt ſepenūo in diſputationib⁹: tū publicis: tū priuatis mira diſſerēdi ſubtilitate nō auditores tantū: ſed ꝓfeſſores ipſos in admirationē veneris. Si ceteras animi tui virtutes eximias ſingulareſq̃ dotes percenſere vellē: epiſtola vel ſtilo nō ſuccedente in volumen nō paruum excreſceret: merito te oēs ſummis p̄conijs ac laudib⁹ digniſſimū eſſe ſentiūt. Cui p̄clariſſimi viri ſcripta ⁊ ingenij ſui monumēta ſi ex his immortalitatē optent: dicare debeāt: cū multa: vt inqt ille: ideo p̄cioſa videant q: tēplis dicata ⁊ cōſecrata ſunt. Uerum p̄ter ſupradictas cauſas ad hanc inſcriptionē peculiaris cauſa me cōpellit ne ingrat⁹ erga tuā excellentiſſimā dominationē ab oib⁹ eſſe dicar. nā fidē quā mihi de ſacerdotio Aquilegiēſi dediſti: loco ſūmi muneris habeo: ⁊ rē iā pactā abſq̃ vlla dubitatione: qm̄ ꝓmiſſa tua regia ſunt: puta meminiſſe potes quēadmoduȝ olim anteq̃ hinc diſcederes cōiectura quadā tuaꝝ virtutū te ad hanc ſummā dignitatē ꝑuentuꝝ tibi vaticinatus ſim. Aderat Antonius Pigamanus phie ⁊ ſacre theologie ſummus auctor ac protonotari⁹ digniſſim⁹ feltrenſiſq̃ antiſtes: qui tua veſtigia in oibus imitari nitit: tunc hilari letoq̃ vultu vt ſoles te ꝯiectationis noſtre memorē fore reſpōdiſti ⁊ ſi res extra non fallacē ſortiret verba noſtra nō irrita: ſacerdotio aliquo quo me cohoneſtares cōprobatuꝝ. Superiorib⁹ quoq̃ diebus cū hic eſſes voti cōpos datā fidē te ꝑpe diē repſentatuꝝ multis verbis pollicitus es. Aderat maior pars populi patauini ⁊ reuerēdus in xp̄o pater ⁊ dn̄s. D. Jacob⁹ Peſaro paphenſis ep̄s ⁊ fidei noſtre p̄cipuū lumen: qui ꝓmiſſum hoc multis verbis extulit: tuaq̃ dominatione digniſſ..iā eſſe cenſuit. Aderat reuerēdiſſ.me. D. tue frater nobilis Patritius Uincētius Grimanus vrbis Uenete decus ⁊ ornamentū ſingulare. Quare interim quo ad Cōmētationes meas in Ar. libros retractauero ⁊ expoliuero: munuſculū hoc leta frōte excipies: qđ ſi tibi placuiſſe ſenſero maiora illa opa nō ſub p̄hi titulo: ſȝ: vt ſpo cāonicū: ſublimitati tue dicabo: cui iā p̄dē ⁊ me ⁊ oia mea: vt ſcis: addixi.

Maxima ſiderei ſpes ⁊ pia gloria cultus
  Grimanco latijs vnica fama locis.
Q; tibi Romane ſedes: Rubeiq̃ Galeri
  Debent: hos decoras q̄ decorere magis.
Per te pulſa lues vitij: genus omne malorum
  Romulidum: per te męnia priſca nitent.
Cum ſis tam ſuperis gratus: Judeaq̃ membra
  Feciſti vt ſacris leeua lauentur aquis:
Quanta tibi maior veniet laus ipſe rogantī

  Si Nicoleto iugera ſacra dabis
Fac modo Ariſtoteli qui tempora noſtra dicaui.
  Nunc valeam ſuperum religione frui.
Nil Sophie monumenta valet ſine turribus altis
  E quibus: vt fidei p̄co: metalla ſonent:
Sic tu mentiri facies: qui me male dicunt
  Chriſticulos mores: ac pia iura ſequi.
Si vetus: ⁊ ſophie cultor: fideiq̃ ſacerdos
  Fiam: quid ſuperi maius habere valent?

Reuerendiſſimo in chriſto patri ⁊ domino. D. Petro Barotio Patauino preſuli: domino ſuo obſeruandiſſimo: Nicoletus vernias Theatinus: ciuis Uincentinus: ordinarie philoſophiam ſine concurrentia in almo Patauino gimnaſio legens: plurimam cōmendationem.

Parue liber ſophię referens monumenta diſertę.
  Cur cito ſollicitus limina noſtra fugis?
Tu modo Romani plauſum ſentire Theatri?
  Tu ne cupis placido publicus ore legi?
Te tamen in primis moneo ꝙ fronte ſerena
  Moenia diuini preſidis alta petas.
Barotij ſtudio: mira munitus ⁊ arte.
  Grimanam poteris tutior ire domum.

Petrus Barotius: Dei ⁊ apoſtolice ſedis gratia epūs Paduanus: ⁊ comes Saccenſis: Nicoleto verniati theatino bonarum artiū ⁊ medicine doctori: ſalutē.

SCribit in actib⁹ apoſtolorum ſanctus Lucas euangeliſta de beato Paulo apoſtolo: qui ⁊ ſaulus doctor gentium: Cū eū de perſecutore pdicator factus fuiſſet: ſtupebant omnes qui eū audiebant: ⁊ dicebant: Nonne hic eſt qui expugnabat in hieruſalem eos qui inuocabant nomen iſtud? Et huc ad hoc venit: vt vinctos illos duceret ad principes ſacerdotū. Cū ipſum etiā beatus Paulus cōfitetur: cū ad galatas ſcribens dicit. audiuiſtis cōuerſationē meā aliquando in iudaiſmo? qm̄ ſupra modum proſequebar eccleſiam dei ⁊ expugnabā illam: ⁊ proficiebam in iudaiſmo? ſupra multos coetaneos meos in genere meo: abundantius emulator exiſtens: paternarum mearum traditionum: ⁊ paulopoſt eram inquid ignotus facie eccleſijs iudeę: quę erant in chriſto: tantum auditum habebant. Quoniam qui perſequebatur nos aliquādo: nunc euangelizat fidem: quam aliqñ expugnabat: ⁊ in me clarificabāt deū. Hęc tibi qui ⁊ ſtatura ⁊ noīe Paulus es: hoc eſt paruus: optime accōmodari poſſe exiſtimo: qui cū prius ⁊ diſputando ⁊ docendo: vnū eſſe in omnibus intellectū: ſic explanaueris vt totam pene italiā errare feceris: vt aiunt maliuoli tui ⁊ minuti phi: vt in epiſtola tua ais. Et ſi iſtud nō ſenſeris: fuiſti forte cā vt alij hoc ſentirent. Nunc opuſculū cōpoſuiſti quo ſentire te cōtrarium nō ſolum dicis: verū etiā probas. Quod cū diligentia vidimus ⁊ approbamus: quodq; tāto iis qui bonis artibus ſtudent vſui erit: vt dicere audeā ēt in te perfectū fuiſſe: id ꝙ apoſtolus ad Romanos ſcribens ait. vt vbi abūdauit delictū: ſuperabundet ⁊ gratia. Multo quippe pluris fieri cōſueuit in ſententiarū redargutionibus illius hominis auctoritas: qui eas aliquando acerrime tutatus eſt: ꝙ̄ cuiuſquā alterius. Quo circa: ſeu ita ſenſeris ſiue non opuſculum iſtud componere operepretium fuit: vt error ille peſſimus illius maledicti Auerroys extirparet. qui quāto alijs in hac ſnīa deterior fuit: tanto ⁊ in omni vita ſceleſtior. vnde vt tandem illud in lucē prodire ſinas: ſuadeo: ⁊ velut antidotū animę quoddā: quo ſanare ſe: qui ęgroti fuerunt queant. (Nā hoc medicū etiam decet) oſtendas. Nihil hac mihi re gratius: nihil iis qui te audiuerunt vtilius: nihil tibi: qui apud multos ob eam rem infamiam non mediocrem excitaueras honorificentius. Nihil phō: ⁊ eo pſertim phō qui tot continenter annos cū ſumma gloria philoſophiā docueris: dignius. Nihil poſtremo deo: cuius te ſpiritus ad illud componendum induxit: acceptius facere potes. Uale. Padue. xij. kalendas ſextiles. 1499.

¶ Queſtiones de pluralitate intellectus contra falſaʒ ⁊ ab omni veritate remotam opinionem Auerroys ⁊ de anime felicitate Nicoleti verniatis Theatini ciuis Uicentini: in almo Gimnaſio Patauino ordinarie ſine concurrentia philoſophiam legentis feliciter Incipiunt.

Queſtio eſt an intellectiua anima ſit forma ſubſtātialis humani corporis: vtrūue ſit in eo felicitabilis. Utraqʒ q̄ſtio grauiſſima eſt inter omnes queſtiones que ſunt de anima. Et Ariſtoteles promiſit determinare eaʒ in tertio de anima: nunq̄ʒ tamen in libris de anima eaʒ abſoluit: neqʒ i alijs libris vt ſancto Thome placuit: licet Albert⁹ dicat auctoritate Alpharabij eam abſoluiſſe in decimo ethicoruʒ. Diffidit quaſi Auerroes poſſe in totū primā queſtioneʒ abſoluere. Et hoc eſt ꝙ dicit tertio de anima cōmento quinto. Cū omnia ita ſint: ideo viſum eſt mihi ſcribere quod mihi videtur in hoc: ⁊ ſi hoc quod mihi apparet non fuerit completum: erit tamen principiuʒ complemēti: ⁊ tunc rogo fratres ſcribere ſuas dubitationes: ⁊ tunc forte inueniet verum in hoc ſi non inueni. Declarat etiam difficultatē queſiti diſcordia ſapientuʒ in eo. in quo inter peripatheticos eſt diſcordia nō parua. vt ex dicēdis patebit. De ſecunda iterum loquens Auerroes in tertio de anima in commento. 36. inquit: ⁊ iſta perſcrutatio: quā intēdit: eſt valde difficilis: ⁊ ambigua: ⁊ oportet nos perſcrutari ſʒ noſtrum poſſe de hoc. Et infra eodem commento. Cauſa autem iſtius difficultatis: ⁊ laboris eſt: quia nullum ſermonem inuenimus ab Ariſtotele in hac intentione: ſed tamen Ariſtoteles permiſit declarare hoc. Iſta queſtio non receſſit a cogitatione Auempache per temp⁹ nutus vnius oculi. Alpharabius ambiguus multum fuit in ea de quo Auerroes. Hoc queſitum eſt valde difficile: ⁊ cuʒ talis fuerit diſpoſitio Alpharabij in hac queſtione: quanto magis aliorum hominum. ¶ Pro tantaruʒ igitur queſtionuʒ explanatione: tria duntaxat facere inſtitui. Primo enim opiniones philoſophorum ab Ariſtotele deuiantium cum ſuis rationibus adducā. ¶ Secundo quid Ariſtoteles cum ſuis famoſioribus expoſitoribus ſenſerit explanabo. ¶ Tertio chriſtiane fidei ſincera veritas dilucidabitur ſoluendo cunctas philoſophorum rationes: que huic veritati obuiare videntur.

Articulus primus.

Quantum ad primum inuenio inter antiquiores philoſophos Permenideʒ voluiſſe: neqʒ mundum neqʒ aliquid ſimpliciter generari. videns tamen entia extimabilia plura eſſe reſpectu eorum poſuit diuinum amorem eſſe agentem cauſaʒ: qui amor lumen eſt cauſe prime non diſtinctum in ſingulis. neqʒ ſm eſſe neqʒ ſm eſſentiam: ⁊ propterea dixit omnia eſſe vnum finitum: ⁊ immobile: quia omnia vnum dixit eſſe ſecundum formā. ¶ Meliſſus non poſuit illud vnum eſſe infinitum: quia omnia dixit eſſe vnum ſecundum materiam: que quantum ex ſe eſt: infinita eſt ⁊ indeterminata. ¶ Xenophanes vero preceptor Permenidis hoc nō diſtinguens: ſed ad totum celum reſpiciēs dixit omnia eſſe deuʒ: ⁊ hoc ē ꝙ de Permenide primo metaphyſice dicit philoſophus. pmenides eni tentans mōſtrare vniuerſi generationē: primum quidem ait diuinū amorem fore prouidentē omnibus. ¶ Aliquoruʒ tamē opinio eſt ꝙ Exiodus prius hoc dixerit. Et hoc eſt ꝙ dixit philoſophus in eodem primo metaphyſice. Suſpicabitur vtiqʒ aliquis Exiodum prius queſiuiſſe huiuſmodi. Exiodus vō dixit omnium prius chaos fuiſſe: deinde terram latam ⁊ amorem qui conderet immortalia. ¶ Iſtis Anaxagoras Calçomenus conſentit. Coact⁹ eni Anaxagoras ponere cauſam agentem: dixit intellectum diuinum ſeparatum ⁊ immixtum eſſe cauſam toti⁹ vniuerſi: vt ponit Ar. de eo pmo metaphyſice. qs tamē hoc prius dixerit Ar. ſub dubio relinqt. ¶ Omnibus his etate prior thales Mileſius vnus ex ſeptē grecie ſapiētib⁹: qui huius ſpeculatiue phie princeps fuit. vt dicit philoſophus eodem primo metaphyſice primus dixit omnia eſſe dijs plena. Ante tamen eum antiquiſſima inuenitur opinio Orphei ⁊ Muſei: quos theologizātes philoſophus in primo metaphyſice appellat: eo ꝙ de theologicis in ſuis carminibus ſcriberēt. qui concordes cū thalete dixerunt totius aquā principium: ⁊ ꝙ omnia dijs replerentur. vnde dixerunt aerem plenuʒ animabus eſſe: quas inmortales ⁊ deos quoſdam eſſe dixerunt. De antiquitate huius opinionis loquens philoſophus pmo metaphyſice dicit. Si quidem igitur iſta antiquior ⁊ ſenior fuit de natura opinio: forſan vtiqʒ incertū erit ypon athoon. non vtiqʒ aliquis dignificabit: poſuiſſe cum eis propter ſui intellectus paruitatem. ¶ Omnes ergo pre nominati philoſophi in hoc conueniunt ꝙ ponunt intellectiuam animam ⁊ deum idem eſſe. Cum ergo deus eternus ⁊ vnicus ſit. ergo vnicus erit intellectus in omnib⁹ apud iſtos. Et ex iſtis opinionib⁹ pullulauit error Auerroys: ⁊ aliorum peripateticorum dicentium vnum eē intellectum in omnibus. ¶ Mouentur autē iſti ad hoc pbandum vna ratione efficaci multum: que referente Alber. primo metaphyſice fuit Alexādri peripathetici: que talis eſt: illa ſunt eadem: quorum principia eadem ſunt: ſed omnium principia eadem ſunt ergo ⁊c̄. Probat minor. Nam omnium principia ſunt materia pma ⁊ deus que nō differunt: nam illa ſub eadem natura entis cōtinentur: ⁊ ſupra ens nihil addunt: neqʒ differentias: neqʒ modos. Nam ſi aliqua talia ſuperadderent: eſſent compoſita: quod falſiſſimum eſt. Ex quo igitur in entis natura conueniunt: ⁊ in nullo alio differunt: ⁊ idē (vt Porphyrius inquit) eſt a quo aliquid non differt differentia: ſequitur deum idem eſſe materie. ⁊ ecōtra. Hoc ꝙ de Orpheo dictū eſt: colligitur primo de anima textu commenti. 84. vbi ipſe animā reſpiratum aereʒ aſſeruit. De Thalete tex. commēti. 32. vbi dixit omnia eſſe dijs plena. De Anaxagora textu commēti. 31. vbi poſuit intellectuʒ diuinum omnia mouere: ⁊ eſſe idem cum anima noſtra de quo commentator. Et ſermo iſtius eſt magis propinquus veritati ⁊ ſententie Ariſtotelis ⁊ ideo laudauit eū poſt Ariſtoteles in tertio de anima in tex. commenti. 24. Clarius ponitur ꝙ animus ⁊ intellectus idem ſunt: quia in commento ſuperiori dicit ꝙ idem ſunt ſcilicet genus ſibi abſolute. Et hoc ē qd̄ poeta in buccolicis dicit Ab ioue principium muſe iouis omnia plena. Et Lucan⁹ Eſt ne dei ſedes niſi tellus pōtus ⁊ aer Iuppiter eſt quodcūqʒ vides: quodcunqʒ mouetur. ¶ Poſt hos inuenio Democritum: ⁊ ei⁹ collegā Leucippū (vt dicit Ariſtoteles de eis primo metaphyſice de quo primo de generatiōe dicit philoſophus ipſum melius philoſophatū fuiſſe platone. Hi eniʒ cum ponerent indiuiduales atomos eē rerum principia quales in ſphera ſolis videntur. cum quibus poſuit vacuum: ex quo dimenſiones corporum fierent. talia enim indiuiſibilia non poſſunt eſſe cauſa diuiſibilium. ideo cum eis ponunt vacuuʒ. Ita vt ex atomis

Permenidis placitū meliſſi placitum.

Xenophanis ſnia

Exiodi placitum. capite ſcdo pheniij.

Anaxagoras.

Thales mileſius. Orpheus Muſeus.

Unde ſum pſerit ſn̄ peripatheticoꝝ erratum.

Nō pbant omneʒ eſſe vnum.

Tex. cō. 23.

Uirgilius

Lucanus.

democrit⁹

ſierent rerum ſubſtantie. Ex vacuo ꝙ eſt prima dimēſio apud eos dimenſiones corporum. Ex atomis igitur ponit eſſe animam compoſitam: quam cū poneret eē ignee nature propter ſui maximam mobilitatē. dixit eā ex atomis igneis ⁊ rotundis conſtare. figura enim rotunda ꝓpter carentiam angulorum maxime apta eſt ad motum mouentem primó ſe: deinde alijs dantem motū. Colligitur hec deſcriptio primo de anima tex. commēti. 20. Imaginabatur enim Democritus: ꝙ ſicut argentū viuum: quod erat in ſtatua minerue: quā dedalus compoſuit: mouebat primo ſe. deinde ſtatuā: ex qua ſtatua vulgus decipiebatur: credens illud diuino fieri miraculo. ita de anima d. ꝙ primo ſe mouet deinde corpus. Colligit̄ hoc vltimum primo de anima textu commēti. 44. Poſuit vlterius intellectum ⁊ ſenſum omnino idem eſſe: Non enī cognouerunt niſi ſenſibilia ⁊ materialia. Et propter hoc laudat homerum dicentē ꝙ hector aliqū ſapiens iacebat. cum enim in eo erat mutatio apud ſenſū: erat etiam mutatio apud intellectum. fertur enim de eo ꝙ aliquando ad amentiam ducebatur (vt dicit de eo Ariſtoteles in problematibus) hoc idem pōit de Homero primo de anima textu commenti. 23. ⁊ ſecūdo de anima textu commēti. 104. vbi inquit Homeri auctoritate: ꝙ talis eſt hominis intellectus: qualem pater hominū atqꝫ deorum ducit in die. ¶ Hoc idē ſentit empedocles agrigentinus ſiculus (vt ibidē patet) ⁊ quarto metaphyſice

Tex. cō. 23.

Empedocles.

textu commenti. 20. primo de anima. d. animam eſſe. 6. res. Ratio autē ſui dicti fuit. Nam omnes antiqui q per ſentire ⁊ cognoſcere venati ſunt naturā anime. dixerunt animam conſtare ex principijs: que quidem principia alij dicebant eſſe vnum: alij plura: ⁊ illi quidē: qui vnū faciebant principium illud vnum eſſe animam dicunt. qui vero plura: ex illis eam componi dicūt. ¶ Unde cū empedocles. 4. elementa poſuerit rerum principia: cum lite ⁊ amicitia dixit animā eſſe. 6. res. ¶ Fundabant enī antiqui ſuam opinionem in tribus propoſitionib⁹ prima omnis res per ſuum ſimile cognoſcitur. ſecunda ꝙ res non cognoſcitur niſi per ſua principia. tertia ꝙ anima cognoſcit omnia. Ex iſtis arguo ſic anima omnia cognoſcit ex tertia propoſitione. ergo cognoſcit per principia omnium ex ſecunda propoſitione. ⁊ cū cognitio ſiat per ſimile: ex prima propoſitione ⁊ cum ſimilitudo ſit relatio realis fundata ſuper vno: quinto metaphyſice. vnū ergo ⁊ idem erit anima cum principijs omnium: ⁊ ſic anima habebit in ſe principia omnium ſecundum eſſe reale. Colligitur hec ab Auerro. primo de anima textu commenti trigeſimitertij. Diffinitio autem empedoclis de anima ponitur in textu commenti. 25. Aliquando tamen ſecutus eſt empedo. Pythagoram (vt in eius opinione videbitur.) ¶ Diogenes ponens aerem rerū principium: dixit animam eſſe aerem. Heraclitus dixit eā eſſe vaporem. Hipon Atheon magis rudum: aquā eā dixit. Cretias ſanguinem. omnes ergo hi philoſophi in hoc conueniunt quia ponunt animas omnes generabiles ⁊ corruptibiles ⁊ cōſequenter habent ponere eas eſſe veras formas dantes ſpecificum eſſe ⁊c̄. De Diogene ⁊ alijs nominatis loquitur philoſophus ꝑmo de anima textu commenti. 31. Omnia igitur elementa iudicē habuerunt preter terram propter ſui vilitatē (vt. P. ingt) Nullus enim antiquorum ponit ſolam terram principium eſſe excepto heſiodo qui (vt inquit commentator primo metaphyſice textu commenti trigeſimi) non fuit philoſophus ſed legiſta. ¶ Pythagoras vero ſummus philoſophus ſapientiſſimus. Iſte enim fuit primus qui recte cognouit agentem cauſam. Alij enim quaſi balbutientes loquebant̄ de ea ⁊ obſcure. vnde (vt dicit Ariſtoteles primo metaphyſice: ꝙ ante italicos. i. Pythagoricos vt omnes exponunt: Pythagoras vt inquit ſanctus Thomas compatriota noſter) dictus eſt ſamius a ciuitate calabrie: ⁊ ita merito a philoſopho italicus appellatur. ſed credo ꝙ dicatur italicus quia in calabria docuit apud crotonem ciuitatem calabrie. Ante iſtū dico ꝙ loquebantur de cauſa agente qualiter ī bello ineruditi faciunt: ⁊ enim illi circunducti ſepe bonas plagas faciunt. ab iſto plato pro magna parte ſuam accepit philoſophiam. ⁊ hoc eſt quod ponit Ariſtoteles primo metaphyſice poſt dictas vero philoſophias platonis ſuperuenit negocium: in multis quidem hos ſequens: alia vero ⁊ propria preter italicorum philoſophiam habēs. De iſto loquens Tullius in libello de deorum natura. d. nō aliter probari a quocūqꝫ ſua dicta refertur niſi quia ipſe dicit. Cum ergo melius alijs ante eum cauſam agentē cognouiſſet. dixit ab vno primo ſimplici ꝙ eſt vniuerſi cauſa nulli innitens numero. omni tamen rei numerū dante: cuncta procedere. Reſpectu vero ſenſibilium poſuit mathematicos numeros principia in his ſenſibilibus exiſtentia ⁊ nullo modo ſeparata (vt voluit plato). Et hoc eſt ꝙ ſeuerinus ille boetius in pro° ſue arithmetice ſententiam pythagore transferens: ait. omnia quecunqꝫ a principio rerum natura contracta ſunt numerorum videntur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar. hinc enim quatuor elementorum multitudo mutuata eſt: hinc temporum vices celiqꝫ conuerſio. De anima vero loquens dixit in mortalem eſſe. aliter ipſe non poneret ipſā de corpore in corpus transformari: omneſqꝫ eſſe eiuſdem rationis. Cum opera conſimilia artis ab eis ⁊ a brutis ⁊ hominib⁹ perueniant: vt patet in animalibus nidificantibus ex quo poſuit in ſuis legibus ꝙ ſacrilegium eſſet carnes cōmedere: quem errorem manichei vſqꝫ in hodiernum diem imitantur. vnde Ouidius compatriota noſter o quātū ſcelus eſt in viſcere viſcera condi. pythagoras enim vt faceret duces colere iuſticiam poſuit etiam in ſuis legibus ꝙ quelibet anima quodlibet corpus ingredi poteſt. Ita ꝙ volebat ꝙ anima illa: que iuſticiā non coleret ingrederetur corpus deterius mulierum primo deinde brutorū. ⁊ hoc ē ꝙ dicit. P. de eo in primo de anima in textu cōmenti. 53. in noua tranſlatione. ſecundū autē pythagoricas fabulas quelibet anima quodlibet corpus ingredi poteſt. in tranſlatione commentatoris videt̄ eſſe poſſibile apud eos vt quelibet anima exiſtat in quolibet corpore: ⁊ transfferatur de corpore in corpus ſicut dicit pythagoras in apologo quem poſuit ad corrigendū animam ciuiū. ⁊ Calcidio in thymeo referēte pythagoras in ſuis aureis verſibus ſic dicit.

Tex. cō. 20

Diogenis opinio.

Pythagoras.

Empedoclis ratio ꝙ aīa componat ex 6 rebus.

Corpore depoſito cū liber ad ethera perges:
    Euades hominem factus deus etheris almi

¶ Huic Almeon cōſentit: qui pythagora ſene exiſtēte philoſophari cepit: vt dicit. P. ꝑmo metaphyſice. hic cū pythagora concordans poſuit animā immortalē eſſe ⁊ de natura celi: vt primo de anima textu commenti trigeſimiſecundi colligitur. huic etiam aliquando empe. conſenſit vt patet ex quibuſdam carminib⁹: que ipſe compoſuit: vt Macrobius refert: que ſunt infraſcripta.

Namqꝫ ego iamdudū vixi puer: ⁊ ſolida arbos.
    Et tali ſexu inde aīal. cum lactea virgo.
Natus itē vt pecudes cedit matrēqꝫ patremqꝫ.
    Nec ſentit charos mandens ſub dentibus artus.

¶ Et Horatius de eo inquit.
    Seruari nolit dicam ſiculiqꝫ poete
    Narrabo interitum: deus immortalis haberi.
    Dum cupit empedocles: ardentē frigidus ethnā
                                        Inſiluit:

Inſiluit: ſic ius liceatq; perire poetis.
Cor iubet hoc ⁊ enim poſtq̄ deſeruit eſſe.
Meonides quintus pauone ex pythagoreo.
Troiani tempore belli pantholides. Euphorbiū eram.

Platonis ſententia

¶ Poſt hos inuenio diuum Platonem voluiſſe mundū ipſum atq; animas noſtras intellectiuas ab ipſo deo ab eterno fuiſſe ꝑductas. De animabus infra probabit᷑ plane. Et patet ex thimeo expreſſe (vt infra tanget᷑) vbi vult incorruptibilia omnia ab ipſo deo imediate ꝑduci. De mundo patet ab Ariſtotele textu commenti. 102. primi de celo: vbi dicit. Genitum quidem igitur omnes eſſe dicunt. Hi quidem ſempiternum. Ecce ꝙ hi. ſ. platonici (vt omnes exponunt) dicunt celum genitū: ſed ab eterno. hoc etiam patet ex expoſitione Xenocratis diſcipuli platonis: qui platoni auxilium afferens dixit celum ſecundum platonem ab eterno productum fuiſſe: vt patet eodem primo celi textu commenti. 125. vbi commētator. Defendentes autem platonem dicunt ꝙ aſſimilatio generationis mundi ex ſuis elementis generationi finitarum ex lineis: ⁊ ſuperficiebus a platone ſignificat ꝙ mūdus ſemper fuit apud platonem. Et quod ipſe non intēdebat per hunc ſermonem: niſi ꝙ partes eius ſunt priores natura toto: non quod ipſe fuit generatus vere. Et ſi hoc intendebat nihil differt ab Ariſtotele. Hec commentator. hoc idē arguitur a Simplicio viro doctiſſimo primo celi textu commenti. 22. contra Joannem grāmaticum.

Simplici⁹ c. Joannē grāmaticū

Nam plato voluit ſimul tempus ⁊ celum factum eſſe: vt patet ab Ariſtotele octauo phyſicorum textu commenti. 10. tempus autem impoſſibile eſt eſſe factum. plato autem ipſum generat ſolus. ſimul enim cum celo factum eſſe: celum autem factū dicit. vult ergo tempus factum: ſed impoſſibile eſt ipſum eſſe factum: vt prius non fuerit. Nam factum de nouo: ante non habebat eſſe: erat ergo ante: que eſt differentia. Sed intellexit plato ipſum factum ab eterno. vnde voluit plato ſm ſimplicium: ꝙ conditor cum bonus ſit: bona facit: ⁊ cum non ſit impeditus ſemper bona facit. Cum ergo alia habent eē a deo: ſunt (inquit plato) ex ſe ipſis diſſolubilia. Quod intelligendum eſt ſm rationem. i. (vt inquit ſimplicius) cum cauſa natura precedat cauſatum: poteſt intelligi non intellecto ipſo: ⁊ ſic habere non eſſe.

Conſenſus Platonis ⁊ Ariſtote. de mundi eternitate.

Nulla ergo eſt differētia inter platonem ⁊ Ariſtotelem in re ſecundum ſimplicium. Unde plato in politico negocio ſeparat⁹ deū a mūdo: que ſeparatio eſt rationis tantum. Et hoc eſt ꝙ plato in Thimeo ait. Dij deorum: quorum opifex ego ⁊ pater ſum: hec attendite que a me facta ſunt: me volente indiſſolubilia ſunt: omne ſiquidem quod vinctum eſt: ſolui poteſt: ſed mali eſt (quod pulchre compoſitū eſt ſeq; habet bene) velle diſſoluere: quapropter quia generati eſtis immortales quidē: ⁊ indiſſolubiles non eſtis. Nec tamen vnq̄ diſſoluemini: nec mortis fatū ſubibitis. Nā voluntas mea maius preſtantiuſq; vobis eſt vinculum ad vite cuſtodiam: q̄ neruus illi: quibus eſtis tunc cum gignebamini colligati. Sed nunc quid iam iubeam cognoſcite tria adhuc genera mortalium nobis generanda reſtant abſq; horum generatione: celum imperfectū erit: omnia enim animantium genera ambitu ſuo non continebit: contineat autem opꝫ. Si eſt mundus perfectus omnino futurus. Hec vero ſi a me fiant ſolo: vitaq; donentur: dijs adequabuntur: quapropter accedite vos ſecundum naturam ad animalium generationē. Et quibuſdam interpoſitis. Ego vobis ſementem tradam vos cetera exequi par eſt: vt immortali nature mortalem attexentes faciatis generetiſq; animalia ſubminiſtranteſq; alimenta augeatis: ⁊ conſumpta rurſum recipiatis. ¶ Uoluit igitur plato intellectiuas animas ab eterno creatas fuiſſe a deo deorum in comparibus ſtellis poſitas: apud ſe omnium intelligibilium formas habētes: eaſq; corporibus infundi: in quibus ob lactis vndā ⁊ nutrimenti ad ſuperiora non valent ſuas exercere operationes: ita vt earum obliuiſcantur: habitus tamen nō perdunt: aſſimilate enim eas ebrijs: aut epilenticis: aut in ſomnio exiſtentibus in quibus perdunt opera: non autem habitus. Et ideo purgato corpore a ſuperfluitatibus per ſtudium non adiſcere de nouo animā: ſed per ipſum ⁊ ſenſibilia non diſponi (vt dixit Auicen.) ſed tantum expergefieri ⁊ excitari animam ad intuendū ea que prius didicerat: itaq; noſtrum adiſcere eſt apud eum reminiſci. Et hoc eſt ꝙ Boetius in ſuo de conſolatione inquit. Si platonis muſa perſonat verum: quod quiſq; didicit immemor recordatur.

Cōpleta ſ. animalium Platonis ſententia.

Colligitur iſta ſentētia primo poſteriorum primo metaphyſice. ⁊ ſeptimo phiſicorum textu commenti. 20. Tex. c³. 4.

¶ Uoluit etiam plato ꝙ ſi anime bene beateq; vixerint in corporibus: facta earū a corpore ſeceſſione: ad cōpares ſtellas redire. Et hoc eſt quod Macrobius de eius intentione in de ſomno Scipionis ait. Juſtitiam ⁊ pietatem colens non perit pereunte corpore: ſed ad ſedes transfertur ſydereas: cum dijs immortalibus in ſecula regnatura. Et ſic felicitatem ponit poſt ſeparationem: ſicut nos chriſtiani. ſi vero male vitioſeq; vixerint: oportere prius eas purgari. ⁊ puras fieri: que purgatio per penitudinem fit anteq̄ ad ſtelle contubernium redire poſſint. Ad aliud igitur corpus humanum tranſmittitur: eas autem ad beſtias tranſire non conceſſit. Et hoc eſt ꝙ Macrobius ſuper thimeo inquit. Sed plato non putat rationalē animam vultum atq; os ratione carentis induere: ſicut Pythagoras. Accepit autē ſuam opinionem ab antiquiſſimis Caldeis ⁊ egiptijs aſtrologis maximis: quos aſtrologi vſq; hodie imitati volentes iudicare de natiuitate alicuius ponunt ſtellā. Alex ⁊ aliam Alcohoden quod latine ſonat vita ⁊ intellectus: eo ꝙ nato vitam ⁊ intellectum conferre dicitur. Et hoc eſt quod poete dicunt. ꝙ paris dicatur veneris filius ⁊ hector martis. Et ſuper hac poſitione ſunt multe fabule poetarum fundate.

Unū multarū fabularū origo.
Socratis placitum.

¶ Huius opinionis fuit Socrates: qui primus vniuerſale dixit diffiniēdū eſſe ⁊ non ſingulare. de quo eſt ſcientia. cum ergo anima recipiat vniuerſale: quod immutabile eſt: oportet ipſam immutabilem ⁊ ex eternā eſſe. Et hoc eſt ꝙ de eo dicit. P. ꝑmo metaphyſice Socrate vero moralia negociante: ⁊ de tota natura nihil. In his tamen vniuerſale querente. vnde Cleobratus quidam ex ambracia incidens in ſermonem platonis. ⁊ putans ipſum dicere de morte naturali oportere philoſophum conſiderare abiens ex alto muro dimiſit ſeipſum ferri in terram per aerem: ⁊ cadens mortuus eſt: de quo feruntur verſus quatuor Callimachi. ¶ Cleobrotus ex ambracia ſa'ijt ex alto muro ad infernum: Nullum dignum malum morte patiens. Sed platonis in libro de anima librum legens. Hec Amonius ſuper Porphyr.

Gregorius nicen⁹ conſendit platoni.

¶ Huic opinioni Gregorius Nicenus maximus Theologus intra grecos conſentit. De quo Damaſcenus. Ego cum Gregorio theologo conſentio: habuit autem rationem vnam ad hoc probantem animam nullo modo eſſe formaꝫ incipientem cū corpore que talis eſt.

Rō ꝓbans aiaꝫ nō i.ſ pere eē de nouo.

¶ Omnis forma que temporalem originem habet cum corpore: temporalis eſt ⁊ corruptibilis: quod patet: quia omne ꝙ temporale eſt: ſub tempore eſt ⁊ ſeneſcens ſub eo (vt patet quarto phyſicorum textu cōmenti. 117. Si ergo intellectiua anima inciperet eſſe cū corpore ipſa tēporalis ⁊ corruptibilis eſſet quod eſt ridiculoſum dicere. ¶ Probat etiam hoc dicto Moyſi. Septima autem die requieuit deus ab omni ope ſuo. huic

in ſuperficie videtur conſentire Auguſtin⁹ ſuper geneſiʒ non tamen conſentit. Huic etiam in parte cōſentit Origenes: qui (vt inquit ſanctus Thomas contra genti.) Primus fuit qui dixit inter chriſtiane religionis profeſſores: ꝙ anime ante corpora de nouo ⁊ non ab eterno fuerunt create: ⁊ in hoc platoni contradixit: ⁊ in corporibus tanquam in carceribus incluſe propter penam originalis peccati. Hec opinio innumeros philoſophos ad heremiticam vitam tranſire fecit vt dicit didimus in quadā
Auicē. ſnia de anima. epiſtola ad Alexandrum Macedonum regeʒ. ¶ Poſt hos venit Auicen. cuius ſermo (vt inquit commētator) ſemper fuit medius inter peripatheticos ⁊ loquentes textu commenti vigeſimiſecundi ſecundi phyſicoꝝ: qui voluit intellectiuam animam eſſe veram formam ſubſtantialem noſtri corporis incipientem cum eo: ⁊ multiplicatione eius multiplicatam non tamen deſinentem cum eo. ſed ſeparari: ⁊ intelligentie agenti coniungi. que ſi in corpore bene beateq; vixerit ſpeculatiuaſq; ſcientias in eo conſecuta fuerit cum tunc a curis mundanis liberata ſit tota ad intelligentiam conuertetur: que cum larga ſit in dando formas illius luminibus replebitur: ⁊ tunc ipſam perfecte intelliget: ⁊ per ipſam alias intelligentias vſq; ad deum. Et hec erit illi felicitas: ⁊ vita ſempiterna. Si vero male ⁊ vitioſe: priuabitur lumine intelligentie: ⁊ percipiens ſe ſic priuari: in eternum triſtari non deſinet: voluitq; vir iſte intelligibiles ſpecies non cauſari in nobis a phantaſmatibus virtute agentis intellectus nobis coniuncti: ſed iſta tantum diſponere animam: voluit enim ꝙ ex eo ꝙ intellectus noſter intueretur ſingularia in phantaſmatibus: diſponeretur vt conuertatur ad intelligentiam agentem ⁊ in omni tali conuerſione recipit ſpeciem vniuerſalem: quam non ponit remanere in intellectu: quia in ipſo ſecundum eum nō eſt memoria ſed in parte ſenſitiua tantum. Sed per illam acquiritur anime aptitudo vt ad intelligētiam agētem conuertatur: vnde adiſcere ſecundum eum nihil aliud eſt quam aptitudinem acquirere intellectui vt ad intelligentiam agentem conuertatur; que cum completa fuerit tunc intelligit ipſam perfecte: ⁊ per eam alias intelligentias. Et ſic felicitabitur anima in vita iſta licet imperfecte quia perfecta eſt in ſeparatione (vt dixi). ¶ Poſt
Peripateticorum diſcordia. Alexāder. Aphrodiſeus. hos inuenio inter peripatheticos clariores magnaʒ diſcordiam in opinione Ariſtotelis que fuerit. ¶ Alexāder vero Aphrodiſeus cum ponat intellectum tum agenteʒ tum poſſibilem ſempiterna quedam entia: intellectiuaʒ animam non poteſt negare eternam eſſe. Qꝫ intellectum agentem eternū ponat: patet ab Auerroi tertio de anima commento. 20. ꝙ intellectus poſſibilis ſit eternus apud eum: audies verba in ſuo de intellectu que ſunt infraſcripta. intellectus vero neq; intercedente corpore ea que ſunt ſuſcipit neq; poteſtas aut virtus corporis eſt: neq; proſus aliquid eorum que actu ſunt: neq; eſt aliquid quod poteſtatem vllaʒ habeat: ſed eiuſmodi endelechie atq; anime poteſtas: quedam eſt que ſpecies ⁊ intellectiones eſt nata ſuſcipere. ¶ Et diſtinguit ipm a ſenſu ꝙ virtus
Qđ Alexāder fuerit opinatur aīaʒ intellectiuam eſſe eternam. corporis ſit. vnde opinat Alexāder ꝙ in vna ſimplici ſba aīe ſūt due potētie ſempiterne: audias vba ei⁹. Intellect⁹ actiu⁹ qdē eſt non ſolū eni cōditor reꝝ plurimaruʒ ſed eaꝝ fabricator in iiſdē intelligēdis efficit. niſi forte qſpiaʒ intellectū ob id paſſiuū ↄcedat ꝙ ſuſcipiendaꝝ ſpecieꝝ vim retinet. ſuſcipe eni idē videt eſſe ꝙ pati. ⁊ hoc intellectui ⁊ ſenſui cōe eſt: veꝝ qꝛ vnaqueq; res: nō ab eo ꝙ cōe eſt ceteris: ſed ꝙ peculiare ⁊ ꝓpriū eſt: deffinitionē capit. ꝓpriū aūt intellectui ē vt actiu⁹ ſit ſpēꝝ: quas recipit ab actione poti⁹ deffiniēdus eſt ⁊ eſt: ſod⁹ noſtri itell'is in ope qui ab extra eſt intellus. vult ḡ idē actiuū ⁊ paſſiuuʒ eſſe ꝙ nō niſi de intellectiua aīa intelligi poteſt. ⁊ cū ideʒ ſecundum idem non poſſit eſſe actiuum ⁊ paſſiuum vt omnes peripathetici cōfitent oportet in ea eſſe dictas potentias. De intellectu agente quod ſempiternus ſit audias que ipſe ponit. Intellectus agēs cuʒ ab extra eiuſmodi ſpecies actu ſit intellectus immortalis ⁊ ſempiternus iure ab Ariſtotele nuncupatur. Qꝫ autem attribuitur Alexandro de intellectu poſſibili ꝙ corruptibilis ſit ab Auerroi non eſt mirum quia expoſitio eius in libro de anima ad manus Auer. non peruenit. Et hoc Auer. inquit commento. 20. tertij huius. Unde per poſſibileʒ intellectum intellexit vel poſſibilem vt paſſibilem eſt vt inquit Simp. tertio hui⁹. ⁊ ſimiliter omnis anima endelechia ⁊ perfectio eſt cum referatur ad perfectuʒ ⁊ relatiua ſimul oriuntur ⁊ occidunt vt textu commenti ſecundi ſecundi huius patet. ⁊ hoc ponit Joānes grāmaticus textu commenti dicti dicens Alexandrum aphrodiſeum a veritate coactum ſic intelligere: vel per poſſibileʒ intellexit cogitatiuam animam: ſicut Auerroys ⁊ omnes quaſi greci expoſitores Ariſtotelis ut Theofraſtus ⁊ Themiſtius in expoſitione textu commenti vigeſimi. Intellectus paſſiuus corruptibilis eſt. Jmmo ipſe Auerro. de ipſo intellectu pro cogitatiua loquendo intellectus poſſibilis corruptibilis eſt: vide. 12. metaphyſice textu commenti. 17. Auerroys etiam ꝙ Alexander intellectum agentem ponat imortalē expreſſe confitetur textu commēti. 19. cuius audias verba infraſcripta. ⁊ mirum eſt quo modo omnes concedunt hanc demonſtrationem eſſe veram de intellectu agente: ⁊ non conueniunt in demonſtratione de intellectu materiali: licet ſint valde ↄſimiles ⁊ oportet concedentem alteram etiam concedere aliam. ¶ Hāc opinionem ſequitur Alpharabius de quo commentator tertio huius textu commenti. 14. Credimus ⁊ vere ꝙ vnus ex bonis expoſitoribus Ariſtotelis Alpharabius cum hec ꝙ maximus fuit in iſtis: ſequitur Alexādrū in iſta opinione ⁊ ſic omnes nominati philoſophi concedunt ꝙ ſit ponenda vna alia forma in homine vltra intellectiuam animā que cogitatiua eſt appellata. ¶ Albubacher vero magnus īter arabes: ⁊ Auempache hiſpanus de quo quarto phyſicoꝝ tractatu de vacuo textu commenti. 71. nullus potuit peruenire ad has queſtiones ideo profundus fuit ipſe ſuper alios ⁊ tertio de anima commento trigeſimoſexto. verbum Auempache in hoc eſt firmius aliorum vt commentator refert tertio de anima commento quinto. ¶ Et Albertus Magnus eodem tertio. Cum omnem poſſibilem intellectum ab anima rationali remoueret: cuius rationem aſſignabat quia ſi intellectiones in anima rationali reciperent non diſtinguerentur: cum illa ſit vnica in omnibus hominibus ſecundum eos ⁊ accidens numeretur numeratione ſubiecti. quinto metaphyſice dixit intellectiones multiplicari penes phantaſmata: ⁊ phantaſias diuerſiſ: quo cum agat intellectus agens faciendo ea actu intellecta poſſunt dici intellectus quoquomodo. ⁊ ſic phantaſticā animam: vel imaginatiuam poſſibilem intellectum nominarunt. Ponunt vlterius ꝙ intelligere non ſit ꝑ paſſionem. ſed imaginantur ꝙ ex quo ſpecies ille abſtracte ſunt vniuerſales: ꝙ vbiq; eſt ⁊ ſemper. ideo in ſubiecto non ſunt quia ſi in ſubiecto eſſent: ab illo determinarentur. ¶ Similem modum huic ponit Alber. ad mentem thomiſti. ⁊ ſimpli. ſeptimo phyſicorū ad mentem platonis ⁊ Ariſtotelis ꝙ preſentia intellectus agentis ad phātaſma ſit intellectio. naʒ ex illa preſentia excitatur anima ad cognitionem eius quod prius habuit. vnde ſi platonis muſa perſonat veruʒ ꝙ quiſq; diſcit immemor recordatur: vt boetius īquit in ſuo de ↄſolatiōe vt ſupra dixi.

Alphara bius. Albuba cher. Auēpache
Tex. cō. 15.

¶ Sed

Queſtio i dicio alexādri.

¶ Sed incidit dubium cum dicat Alexander intelle-
ctum noſtrum inſeparabilem a corpoꝛe in paraphra-
ſi de anima: quomodo nunc concedit ipſum ſepara-
ri. Unde Simplici. ait. 6° phyſico. textu cōmenti trige
ſimiſecūdi quod Alexander omnia ad ſuam opinio-
nem referens ait ipſum non ſeparari. Si enim ſepara
retur moueretur conſequens impoſſibile cuꝫ impar
tibilis ſit: ergo ⁊ antecedens. Sed diceret Simplicius
ꝙ talis ſeparatio non eſt niſi defitio illuſtrationis ſu-
pra humanum corpus vbi ſupra. ſed de hoc infra. Ad
aliud patebit ex dicendis. ¶ Deinde miroꝛ multum
de Auerroi: ꝙ imponat Alexandro ꝙ Ariſtoteles in-
tellexit illa verba ꝙ impaſſibilis: de preparatione ⁊
non de ſubſtantia. Nam fas eſt imponere tanto viro
qui vt Cōmentatoꝛ inquit duodecimo metaphiſice
textu cōmenti. 6. Alxander famoſus in metaphiſica.
⁊ quarto celi textu cōmenti trigeſiminoni: ⁊ miruꝫ eſt
de iſtis pꝛofundis viris Alexandro. ſ. ⁊ Themiſtio ꝙ
Alexander poſuerit accidens alicuius ſubſtātie incoꝛ
ruptibile ⁊ ſubiectū coꝛruptibile. Sed Alexāder dixit
⁊ bene ꝙ intellectus magis aſſimilatur raſure tabule
ꝙ ipſi tabule aptitudo exiſtens ſicut ⁊ raſure id eſt pri
uatio inſcriptionis ⁊ ꝙ hoc ſit ita audias verba eius
in capitulo de ſpeculatiuo intellectu ⁊ pratico. Soluꝫ
igitur materialis intellectus facultas pꝛomptitudo
quedam eſt ad foꝛmas recipiendas tabelle nundum
ſcripte: per ſimilis quininmo ipſius tabelle agraphio
hoc eſt inſcriptionis carentie ꝙ tabelle ſimilioꝛ ⁊ pau
cis interpoſitis. Sicut ergo tabella patitur. aptitudo
vero nihil: ſic intellectus: quaſi dicat ꝙ ipſe nō eſt pꝛin-
cipale patiēs ⁊ pꝛopꝛie quia illud ſubiecto competit.
¶ Unde ipſe in ſuo de fato conſiliatiuum hominem
⁊ libertatem habere arbitrij dicit. Sed vt Seuerinus
ait nos liberum arbitrium non dicimus facere ꝙ quiſ-
qꝫ voluerit ſed ꝙ quiſqꝫ iudicio ⁊ examinatione col-
legerit: alioquin in rationabilia animalia habebūt li
berum arbitrium. videmus enim alia quedam ſpon
te refugere: quibuſdam ſponte adherere ꝙ ſi ad velle
vel nolle hoc recte liberi arbitrij vocabulo teneretur:
non ſolum hoc hominuꝫ: ſed ceteroꝛum animalium
eſſet. Si moꝛtalis eſſet intellectus quomodo diſcurſus
iſte fieret in quo reciperetur. ¶ Huic opinioni adhe-
rebant hi qui (vt inquit Alexāder) in tractatu ſuo de
intellectu ſolebant in poꝛticibus diſputare ſtoici ſcili-
cet qui. d. intelligere non eſſe noſtrum opus ſed diui
ne pꝛouidentie. Cum enim ipſe ſit cauſa omniuꝫ con-
ſequentium eſſe: ⁊ hic eſt agens intellectus apud Ale-
xandrum qui deus eſt glorioſus: ⁊ hoc patet expꝛeſſe
ab eo in capitulo de agente intellectu ponens ipſum
vbiqꝫ eſſe ⁊ pꝛimam cauſam omnium equiuocans de
agente intellectu. Nam ſupra dictū eſſe anime intelle-
ctiue poteſtatem ⁊ loquens de materiali inquit ꝙ hic
cuꝫ anima cuius eſt poteſtas coꝛpoꝛalis ſimul interijt.
expone vt ſupra vel per poſſibilē cogitatiuā intellexit:
In ſuo de intellectu de agente loquens ait. Non eniꝫ
cum vllo in loco ſit tranſitum facit ſed cuꝫ vbiqꝫ ſit ma
net in coꝛpoꝛe ꝙ a temperamento diſſoluitur. coꝛru-
pta oꝛganica poꝛtione. ¶ Et Themiſtius 3° de anima
cōmento. 31. impugnat iſtā opinioneꝫ. Item ipſe Ale
xander in naturalibus queſtionibus inquit medici-
na ⁊ ſi ſcientia eſt tamen in opere ſuo ars apparet quē
admoduꝫ anima ⁊ ſi imoꝛtalis tamen in coꝛpus moꝛ-
tale demerſa videtur eſſe moꝛtalis. Item ait noluiſſe
mundi opificem diuinos celeſteſqꝫ hominū animos
coꝛpoꝛibus terrenis abſqꝫ congruo quodam medio
colligare. Medium eſt anima cogitatiua. A quo pa-
ter quoſdam quos non eſt operepꝛecium nominare:
qui de nouo philoſophari incipiūt ⁊ eius pꝛincipia
ignoꝛantes audent: ⁊ Joannem gandenſem ⁊ quoſ-
dam tempoꝛis huius repꝛehendere: quoꝛum nō ſunt
digni ſoluere calciamenta: plurimū errare dicentes ⁊
Alexandrum intelligere per pꝛeparationem pꝛiuatio
nem foꝛmaliter ſumptam pꝛo ipſa negatione de qua
exponit dictum Ariſtotelis quod eſt eterna: quia non
eſt coꝛruptibilis: quia non eſt ens poſitiuum in mun
do: ſed pꝛiuatio entis. O gloſam mirabilem dignam
Alexandro de quo Simplicius pꝛimo phyſicoꝛū om-
nium maxime legitimo Ariſto. interpꝛete Alexandro
aphꝛodiſeo. Nam Ariſtoteles intendit oſtendere dif-
ferentiam virtutis intellectiue ad ſenſitiuam: vt patet
in textu cōmenti ſeptimi dicit. ꝙ non eſt eadem paſſi-
bilitas ſenſui ⁊ intellectui: cuius oppoſitum ſequere-
tur. nam pꝛiuatio in ſenſu eſſet etiam eterna eadē cau
ſa. Nonne Alexander expꝛeſſe ponit ipſum intellectū
eſſe facultatem ⁊c. inſuper derident alios. quia narrāt
opiniones ⁊ ad illoꝛuꝫ intellectū nō attingūt. O ſoler
tiam magnaꝫ taliū in opinionib⁹ declarādis. Audias
pꝛeterea ſummaꝫ dialecticam coꝛū. d. Auerroim viſuꝫ
eſſe loco a maioꝛi. Si intellectus eſt res facta a cōple-
xione ⁊ intellecta cum intellectus ſit dignioꝛ ⁊c. nō in
telligentes illud Ariſto. in pꝛimo thopicoꝛuꝫ ꝙ locus
a maioꝛi tractatur negatiue ſuperius dicta ad menteꝫ
Alexādri aphꝛodiſei pꝛo maioꝛi parte accepi ex para-
phꝛaſi eiuſdē ſuper libꝛo de anima ⁊ ex tractatu quo-
dam eius de intellectu que oīa accuratiſſime ⁊ elegan
tiſſime trāſtulit Magnificus patritius Uenetus viri- Hieronym⁹ donatus cōpater
uſqꝫ lingue doctiſſimus: integerimus pꝛetoꝛ: iuris viri
uſqꝫ doctoꝛ Hieronymus donatus compater meus
dilectiſſimus. Auerroys vero poſuit vnicaꝫ intellecti
uam animam rationatiuam vniuerſaliter in oībus
hominibus habentem in ſe poteſtates duas: ageteꝫ
ſcilicet ⁊ poſſibileꝫ intellectum ⁊ non partes eius. ſub
de ſicut dicit Joan. gan. 2° de aīa queſt. 5ª: qua querit
vtrum anima ſit actus in fine. ⁊ illud eſt dictuꝫ Alber.
qui in paucis (vt ipſe dicit) diſcrepat ab Auerroi. Po
nunt enim potentias iſtas virtutes vniuerſales ⁊ indi-
uiduari vero q̄ ſunt huius ⁊ illius anime indiuidua
te per potentias ſenſitiuas: que ſunt in ea: ⁊ ſic habet
potentia eſſe magis abſtractum ꝙ ſubſtantia anime.
Et non eſt hoc miruꝫ inquit ſanctus Thomas in ſuo
contra Auer^{ro}. Nam foꝛma magnetis eſt materialis
⁊ ab elemētis genita: tamen habet virtutem datam a
celo qua ferrum trahit abſtractioꝛem. Sed hoc eſt du
bium. Nam quero a quo habet illud eſſe abſtractum
a potentia non a ſubiecto: nec ab agēte cū ſit idē apud
Albertuꝫ videlicet deus glorioſus. Et ſi Albertus po-
nit indiuiduari animā penes potentiā quare nō ſm
ſubſtantiā cogitatiue v̄tutis exiſtentis multiplicate in
ſingulo hoie. Iſta opinio pꝛeterea nō vꝫ ſaluare veram
hoīs coꝛruptionē ſicut Auerroys facit: ⁊ bene dixi nō
videt: qꝛ in rei veritate meli⁹ pōt ſaluare ipſo Auerroi
Neqꝫ ratio ſancti doctoꝛis in ſuo de eſſe ⁊ eēntia videt
valere ꝙ ideo dicit vniuerſale quia plura repꝛeſentat.
dat ipſe exempluꝫ ſtatue ceſaris que ſi plura repꝛeſen-
taret eſſet vlis in repꝛeſentādo cuꝫ de ſe ſit ſingularis.
Cōtra hꝫ eſt expꝛeſſe ſnīa Alberti i ſuo d ſtatu ⁊ oꝛigine
aīe qui dicit ꝙ mētiunt oīno qui dicūt ꝙ foꝛma que
eſt in aīa habet dupliceꝫ comparationem. vnam qui-
dem ad reꝫ cuius eſt foꝛma ⁊ ſic dicunt ipſaꝫ eſſe vni-
uerſalem ad intellectum ⁊ ſic dicunt ipſaꝫ eſſe indiui-
duam. ¶ Foꝛma enim in comparatione ad rem nun-
quaꝫ eſt vniuerſalis: ⁊ in cōparatione ad intellectum

Culpandus Auerrois

in quo eſt dicitur vniuerſalis. Immo (vt Albertus in
quit conſenſu omnium peripateticorum cum vniuerſa
le vt diſtinguitur contra ſingulare abſtrahat ab hic ⁊
nunc que includit ſingulare: ⁊ a materia ⁊ appendi-
tiis eius non poteſt fieri aliud ⁊ aliud: in alio ⁊ in alio
niſi per aliquod contrahens ipſum ad hic ⁊ nūc quod
eſt conditio ſingularis ⁊ ſic non remanet vniuerſale:
Cum ergo hoc non habeat a re extra cum nulla talis
ſit actu vniuerſalis habet hoc ab intellectu. Eſt ergo
intellectus vniuerſalis. Iſta ratio infra ſoluetur ad
mentem ſancti doctoris compatriote noſtri: qui meli-
us (vt puto) ⁊ fidei chriſtiane conformius loquutus eſt
omnibus modernis vt patet in ſuo libello contra Auer-
roiſtas. Et hoc eſt ꝙ dicit Porphyrius ꝙ vniuerſale
eſt in ſolis nudiſque intellectibus. Similiter dicitur de
vniuerſalitate repreſentationis: que non eſt ab extra
cum nulla talis repreſentet vniuerſaliter. albedo enim
que eſt in pariete iſta repreſentat illam ꝙ non aliam.
Ex quibus correlarie infero ad mentem Auerroys: quod
ſpecies lapidis vna eſt ſpecie ⁊ numero. in omnibus
hominibus vt habet eſſe in intellectu. neque poſſunt eē
in eo plures ſpecies intelligibiles numero diſtincte. Tum
quia (vt dicit Auerrois) eſſet proceſſus in infinitum:
quia a quibuſcunque duobus ſolo numero differenti-
bus conuenit abſtrahere conceptum cōmunem. Tum
etiam: quia diſcipulus nō poſſet adiſcere a magiſtro.
Et hoc eſt ꝙ lucidus doctor Themiſtius capitulo. 32.
huius inquit probando vnicum eſſe intellectum in om
nibus. non tamen illud ex animo tenet quia ſoluit ad
rationes. ¶ Sic dicens vnde enim cōmunes ille ani-
mi conceptiones omnibus haberentur: vnde ingeni
ta illa impreſſa omnium mentibus primorum notitia
cōſtitiſſet: natura duce: nulla ratione: nulla doctrina:
vnde poſtremo intelligere mutuo: ⁊ intelligi viciſſim
poſſemus niſi vnus ſingularisque intellectus fuiſſet: quē
cōmunem omnes homines haberemus. Quo circa
illud apud Platonem legitur. Niſi inquit hominibus
cōmunia eſſent multa: ſed proprium quid: aut preci-
puum ⁊ impromiſcuū contineretur in ſingulis: non
eſſet facile oſtendere ⁊ ſignificare alteri voluntatem ſu-
am: huic ſententie argumento ⁊ illud eſt: ꝙ niſi ita dicatur:
diſcipline tranſfundi in diſcipulum non poſſent. Cum
enim eadem ſint que tradendis his ⁊ qui docet ⁊ qui
adiſcit conſiderat: quia neque hic docere neque ille adiſce
re vnquā poſſent niſi ab vtroque eadem cōmentatio tra-
ctaretur. perſpicuum eſt eundem eſſe intellectum pre-
ceptoris ⁊ diſcipuli oportere quandoquidem eſſentia
intellectus idem eſſe: ꝙ actus ipſe deſcribitur. Atque hec
fortaſſe cauſa eſt quamobrem ad ſolos homines perti
neat docere ⁊ diſcere viciſſim: alloquium ⁊ ſermonum
intellectum habere. Hoc genus animalibus non po-
teſt contingere: quia in his conſtitutio animarum ⁊
preparatio contumax ineptaque eſt vt intellectum po-
tentie poſſint recipere qui ab intellectu agēte perficiat.
hec ipſe formaliter. Hoc idem confirmatur auctorita
te Plotini libro nono eneados i queſtione: qua que-
rit vtrum omnes anime ſint vna anima. Et arguit quod
ſic quia totius vniuerſi vna eſt aīa: cum ſit vnum ani-
mal: neque obſtat ꝙ vno ſentiente: alius non ſentiat:
quia in partibus vnius animalis hoc accidit: vt vna
parte ſentiente alia non ſentiat vna exiſtente anima in
ipſo vt in ceteris eſt videre. Confirmatur hoc ex hoc ꝙ
vno intuitu ⁊ amor ⁊ miſericordia nobis accidit ⁊ pa
tet etiam ex operibus magicorum qui orationibus
quibuſdam agunt in corpora. Longo interuallo di-
ſtantis. Cōfirmatur vltimo ex ſcientia que vera in ſin-

probatio the-
miſtij ꝙ vnus
ſit intellectus
in omnibus.

gulis eſt. Et hoc eſt ꝙ clamat Cōmentator cōmento. 20.
tertij de anima. ꝙ intellectum equi apud te idem, eſt
cum intellectu eiuſdem apud me: vide ⁊c. Hoc idem
patet. Quia ſententia eiuſdem eodem cōmento ponētis an
tiquos expoſitores cum Themiſtio ⁊ Platone con-
cordare ꝙ intellecta vniuerſalia ſunt eterna: ⁊ ꝙ no-
ſtrum adiſcere eſt reminiſci: ⁊ ipſe etiam cum eis con-
cordat quantum ad hoc: ſed differt in modo dicendi
quare. ſ. aliquando intelligamus ⁊ aliquando nō. ad
hoc dicit Plato: quia ſubiectū idest anima noſtra in
principio non eſt diſpoſita. Themiſtius vero: quia agēs
non continuatur nobiſcum a principio: ſed tantū in ſi-
ne complete ſcilicet. Auerroys vero quia intellecta ſpe
culatiua ſunt genita ⁊ corrupta. Cuius oppoſitum di-
xit Themiſtius. Sed puto inter hos doctiſſimos ho-
mines non eſſe differentiam niſi in verbis. Nam cum
intellectus agēs ⁊ poſſibilis ⁊ ſpeculatiuus ſint idem ſub
iecto (vt plane ponit hic Cōmentator de mente The-
miſtij quod ipſe etiam negare non poteſt. vt dixi) per
intellectum ſpeculatiuum intellexit intellectum factū ſin-
gula. Et hoc etiā expreſſe ponit Cōmentator 3° de ani
ma cōmento 5° dicens intellectum ſpeculatiuum eē eter
num ⁊ quantum ad actum intelligendi: quia ſemper eſt
in actu: reſpectu alicuius indiuidui cuiuſcunque ſpeciei
licet nō ſit eternus reſpectu huius actus. Beatitudo
enim in actu conſiſtit. 12° metaphyſice textu cōmenti
39. ⁊ 51. Philoſophia enim ſemper eſt perfecta ⁊ ſi nō
in iſta quarta ſeptētrionali in qua ſumus: erit in par-
te meridionali habitabili: vt inquit Cōmentator 2° ce
li cōmento. 16. ⁊ etiā ſub equinoctiali eſt habitatio: vt
inquit hic: ⁊ ꝙ in quarta meridionali ſunt antipodes
⁊ in nobiliori ⁊ perfectiori parte mundi: quia in ſupe
riori ⁊ hoc eſt ꝙ dicit Cōmentator. Et hoc erit ſi non
fuerit poſitum ꝙ diſpoſitio in poſtrema perfectione in
homine eſt ſicut diſpoſitio in intellectis cōmunibus
ſcilicet quod eſſe mundi non diuidatur a tali indiui-
duo eſſe: ⁊ hoc eſt ꝙ inquit Cōmentator infra in eadē
digreſſione cōmento quinto. ꝙ niſi idem eſſet ſcitum: ⁊
tunc eſſet proceſſus in infinitum ⁊ ꝙ diſcipulus non poſ
ſet adiſcere a magiſtro ⁊ ſubdit determinando ꝙ hoc
ꝙ ſcitum eſt idem in diſcipulo ⁊ magiſtro fecit Plato-
nem credere ꝙ diſciplina eſſet rememoratio. Unde Io
annes ganda. in queſtio. 10. huius tertij ponit hoc ad
mentem aliquorum ⁊ ratio eſt pro eis talis quam non
ſoluit. Nam due ſpecies eiuſdem obiecti differunt for-
maliter ⁊ intrinſece ⁊ non per aliquod extrinſecum per
ſe: ergo ſpecifice ⁊c. ⁊ hoc eſt ꝙ diuus Albertus capi-
tulo 7° tractatus ſecundi tertij de anima inquit. Auer
rois autem propter inductas rationes ſicut omnes fe-
re alij concedunt vnicum eſſe poſſibilem intellectum
in omnibus hominibus. ⁊ ꝙ ad hoc ſequitur vniuer-
ſalia eſſe eadem apud omnes ex quibus eſt ſcientia om-
nium eorum que ſciuntur. Ecce ꝙ iſti negant ſpecies
intelligibiles generabiles ⁊ corruptibiles. Et ſic ruunt
multe queſtiones Ioan. gan. de ſpeciebus intelligibi
libus. Et cum dixit Cōmentator illa generari ⁊ cor-
rumpi intelligit reſpectu noſtri ⁊c. Et corruptis phan
taſmatibus ⁊ actibus cogitatiue qua homo differt ab
alijs animalibus vt dicit Cōmentator hic. Et per quam
homines diuerſificantur in quatuor virtutibus. i. qua-
tuor gradibus tactis in thopicis in diffinitione probabilis.
Nam quinque ſunt probabilia: quedā groſſiſſima recepta
vulgo: vt ꝙ celum tegat noctem ⁊ iſte eſt infimus gradus
hominū de quo propter eius vilitatem Cōmentator hic in
iſto 3° cōmento. 20 tacuit. Quedā vero nō ita groſſa:
⁊ iſta recipiuntur ab hominibus practicis ⁊ legiſtis.

Quedam

Quedam vero adhuc ſubtilioꝛa ⁊ iſta a mathematicis. Quedam ſubtilioꝛa ⁊ iſta a phyſicis. Quedam ſubtiliſſima ⁊ iſta a mathematicis. Prima ergo ſunt que omnibus vniuntur. Secunda que pluribus. Tertia que omnibus ſapientibus. Quarta que pluribus Quinta que notiſſimis. Et ſi alij vt Theophraſtus Alexander ⁊ Themiſtius ⁊ Auerroys videntur aliquando dicere intellectum poſſibilem de nouo recipere ſpecies: vt patet a Themiſtio capitulo. 38. huius tertij. de mente Theophraſti ponentis hec verba. Intellectus potentialis non intelligendus eſt potentia eſſe: vt nihil ſit: ſed intelligendum vt in animo talis quodam ſui generis potentia ſit pro ſubiecto foꝛmarum ac gremio ⁊c. Hoc intelligendum eſt vt infra tangetur. ¶ Pro Auerroi autem Albubacher ⁊ Auempache: qui ponunt vnitatem intellectus ⁊ non alij arguitur. Unde cum de ipſo intellectu quantum ad eius ſubſtantiam conſenſus ſit multoꝛum peripateticoꝛum ꝙ eternus ſit ⁊ quia in eternis non differt eſſe a poſſe: quicquid ergo poteſt ibi eſſe: eſt. cum ergo nature indiuiduali infinitas non repugnet. infinita ergo multitudo intellectuũ eẽ poſſet: quod eſt impoſſibile apud nos: ⁊ ideo dicit doctoꝛ ſubtilis 2° ſententiarum: ꝙ in abſtractis a materia non ponit Ariſtoteles multitudinem ſub eadem ſpecie. Non ergo erunt apud Ariſtotelem plures intellectus. ¶ Q2 etiam confirmatur. quia non eſt multitudo ſub eadem ſpecie niſi propter imperfectionẽ indiuidui generabilis ⁊ corruptibilis ꝙ nõ põt eterno tñ tẽpoꝛe conſeruari: ⁊ ideo natura diuina ei miſerta: dedit ei potentiam qua poſſit ſibi ſimile generare: ⁊ per hoc eſſe diuinum ⁊ ſempiternum aſſequatur quantum poteſt: quia in ſpecie ⁊ non in indiuiduo. nam illud appetunt: ⁊ illius grã agunt que cunqꝫ agunt ſm naturam. patet hoc ab Ariſtotele ⁊ Cõmentatoꝛe 2° huius textu cõmenti trigeſimiquarti. vbi ergo indiuiduum eſt eternũ. talem multitudinem non requirit. ¶ Item non eſt multitudo indiuiduoꝛum ſub eadem ſpecie niſi propter materiã diuiſam ⁊ diuerſam ab alia in quã agit agens: vt 7° metaphyſice cõmento. 28. ab Auerroi plane colligitur: concurrit ergo materia ⁊ quãtitas ſaltem diſpoſitiue. Et hoc nullus poteſt negare ad mentem Ariſtotelis. In carentibus ergo materia non eſt multitudo: ⁊ hoc eſt ꝙ dicit pᷓimo celi textu cõmenti. 93. ꝙ non poſſunt eſſe plures mundi: quia iſte conſtat ex materia ſua tota ⁊ duodecimo metaphyſice textu cõmẽti quadrageſiminoni. ꝙ ſi eſſent plures celi eſſent plures motoꝛes pᷓimi. ⁊ ſi eſſent plures motoꝛes pᷓimi illi eſſent materiales. Et hoc eſt ꝙ clamat Themiſtius capitulo. 32. huius tertij. Cum vnus ſol ſingulis lucens in vniuerſo ſufficiat: quare ⁊ non etiã vnus intellectus. Et ſub dit. Nam ſingula que ſub eadem ſpecie habentur inter diſtinctionẽ materie diſcernuntur. nõ tamẽ hoc ex animo ponit. ¶ Item arguitur ꝙ non poſſit multiplicari per creationem vt fideles ponunt. Pᷓimo ſic anima intellectiua eſt ingenita ⁊ incoꝛruptibilis: ergo ſempiterna: conſequẽtia iſta eſt Ariſtotelis pᷓimo celi textu cõmenti. 125. tamen probatur ex dicendis. ergo non creata: maioꝛ probatur. capiendo pᷓimo vnam propoſitionem Ariſtotelis pᷓimo celi textus cõmenti 127. ꝙ negationes contrarioꝛum inſunt nature cuidam medie inter contraria: que non eſt aliquod contrarioꝛum. verbi gratia. Non ſemper ens: non ſemper non ens: generabili ⁊ coꝛruptibili. nã ipſum vt generabile cum ſit non ſemper non ens erit aliquando nõ ens ⁊ poſtea ens. Similiter ipſum coꝛruptibile cũ ſit non ſemper ens: erit aliquando ens: ⁊ aliquando nõ ens. Modo aliquando non ens ⁊ poſt ens. ⁊ aliquando ens ⁊ poſt nõ ens. eſt medium intra ſemper ẽns ⁊ ſemper non ens. vnum ergo ⁊ idem eſt generabile ⁊ coꝛruptibile: vel iſta ſe conſequuntur. Et ex iſta ſequitur ingenitum ⁊ incoꝛruptibile conuerti. Nam ſi ingenitũ ergo icoꝛruptibile. Nã ſi coꝛruptibile. ergo ⁊ genitũ: vt probatum eſt: ⁊ ſic idem eſſet genitum ⁊ ingenitum. Similiter econuerſo ſequitur. Et vlterius capio vnã regulam Ariſtotelis. 2°. prioꝛum cuius meminit Cõmentatoꝛ pᷓimo celi textu cõmenti. 126. Qꝫ ſi aliqua duo conuertantur ⁊ iterum alia duo. capio vno ex vna combinatione ⁊ alio ex alia. Si iſta ſic ſe habent ꝙ neceſſario cuilibet alterũ inſit ⁊ reſidua ſic ſe habebunt. Tunc ſi generabile ⁊ coꝛruptibile ꝯuertunť ⁊ ſimiliť ingẽitabile ⁊ icoꝛruptibile. Sed coꝛruptibile vel icoꝛruptibile neceſſario cuilibet inſunt: ergo ⁊ anime: ergo ſimiliter ⁊ genitum vel ingenitum. anima ergo genita vel ingenita: ſed non genita qꝛ eſſet coꝛruptibilis: ergo ingenita. Et ſimiliter pbať ꝙ ſit incoꝛruptibilis ingenita ergo ⁊ incoꝛruptibilis qđ erat probandum. Et conſequentia pᷓima probatur. Nam ſi non ſemper ens nec ſemper non ens ſimiliter criterit ergo media inter ſemper ens: ⁊ ſemper non ens hoc autem eſt generabile ⁊ coꝛruptibile: vt pbatũ eſt quare ⁊c. ¶ Item arguitur ꝙ creatio non ſit poſſibilis ad mentem philoſophi: quia fit ex aliquo preſuppoſito vt exẽpli cauſa anima intellectiua ex materia preſuppoſita: qꝛ deus. Secundũ beatũ Auguſtinum: creando infundit ⁊ infundẽdo creat. ¶ Reſpõdet Antonius Andree ſeptimo metaphyſice ꝙ illa foꝛma educitur de potẽtia materie: ad quã materia concurrit eã ſubſtentando pro quocunqꝫ ſigno nature. anima autem intellectiua prius habet eſſe qꝫ infundetur. Sed contra quia foꝛma educta prius habet eſſe ad ſe qꝫ ad aliud. cum abſolutum ſit prius reſpectiuo. ¶ Item arguitur ratione Cõmentatoꝛis pᷓimo phyſicoꝛum textu cõmenti. 71. Nã cum productio ſit media inter terminum a quo ⁊ terminum ad quem productum: precedit ergo tunc natura in illo pᷓioꝛi non habet ſubiectum. niſi non ens: niſi dicatur ꝙ materia tunc concurrit: ⁊ ſic habeo intentum. Et hoc eſt quod dicit Commentatoꝛ textu cõmenti allegati. Qui igitur dicit ꝙ generatum eſt ex non ente contingit ei concedere alterũ duoꝛum: aut ꝙ hic eſt tranſitum ſine tranſitione: aut ꝙ tranſitio eſt in priuatione: ⁊ totum hoc eſt impoſſibile. Sed moderni recipiunt tale impoſſibile propter hoc qđ ſunt aſſueti a pueritia audire illud. Conſuetudo enim eſt altera natura. O maledicte ſathana nõ fuiſti dignus recipere ꝙ apoſtoli receperunt diuinam. ſcilꝫ gratiam. qua illuſtrati illud poſuerũt. ¶ Item omne ens prius eſt poſſibile fieri qꝫ fiat illa potentia: non eſt purũ nihil: quia ipſum nihil non poteſt eſſe terminus neqꝫ a quo neqꝫ ad quem alicuius productionis: quia illa productio cuius terminꝰ nihil eſt: nihil eſt. Si eſt aliquid cum ſit potentia paſſiua erit in materia tanquã in ſubiecto. Nam vt Cõmentatoꝛ dicit quinto phyſicoꝛum textu cõmenti ſeptimi: non eſſe ſimpliciter nõ ſuſcipit tranſitionem. Sed eſt potẽtia ſubiecti. Et hoc eſt ꝙ dicit pᷓimo phyſicoꝛum textu cõmenti. 60. ꝙ ſi generatio eſſet ex non ente auferretur natura poſſibilitatis. Hoc idem ponit octauo phyſicoꝛũ textu cõmenti quarti. Hoc idem patet ab eo quarto phyſicoꝛum textu commenti ſexti. Si ergo aliquid eſt illa potentia in aliquo fundatur non niſi in materia. ¶ Item ab Ariſtotele ponitur pᷓimo phyſicoꝛũ tex-

Rõnes pbantes itellectum eſſe vnũ pro auerroẽ

Confirmatio.

Secũda ratio

Tertia ratio.

Rõ ipugnãs creationem.

Alia rõ' q̃ videt remouere creationem.

tu cōmenti trigeſimitertij ⁊ trigeſimiquarti. vbi ait ꝙ omnes qui de natura locuti ſunt conueniunt in hoc ꝙ ex nihilo nihil fit. Itē primo perigeneſeos dicit maxime timere p̄bantes ex nullo ḡni perſiſtere. tex. cō. 12. Famoſiores vero peripatetici Theophraſt⁹ de quo Boetius in perhermenias cuꝫ illi prius thirthamus nomē eſſet: Ariſtoteles propter diuinam ſuam eloquentiaꝫ Theophraſtuꝫ vocitauit: Alexander Aphrodiſeus ſequens ipſum lucidus doctor Themiſtius (vt idem Boetius refert.) Simplicius in omni genere doctrinarum doctiſſimus voluerunt tum ad mentem Ariſtotelis: tum Platonis inter quos vt Simplicius refert nō eſt diſcordia niſi verbalis ⁊ hoc in primo ⁊ tertio de anima. ꝙ intellectiua anima ſit forma ſubſtantialis dans eſſe formaliter corpori humano: multiplicata in ſingulis hominibus: ab eterno creata a deo ⁊ corporibus infuſa: vt illa perficiat temporaliter: a quibus demum abſoluta (vt ſupra diximus) redit ſi bene, beateqꝫ vixerit ad contubernium ſtelle: ⁊ vltra iſti poſuerunt vnam cogitatiuam in ſingulis multiplicatam ⁊ in hoc ſunt concordes multi peripatetici: vt dixi: ex quo patet omnes grecos diſcedere ab Auerroi. precipuos arabes Alph^{um} Auicen. Algazelem. vnde ſolum Abubacer ⁊ Auempbace eſt cū eo.

Qui grecoꝝ ⁊ arabū ſint ab auerroi i mā de itellectu diſſidentes

¶ Sed queſtio eſt nunquid ſcientia fiat in nobis per alterationē anime perfectiuam per acquiſitionem ſcilicet ſpecierum intelligibilium ⁊ habituū: ꝙ ſic videtur primo auctoritate philoſophi tertio huius textu cōmenti tertij. d. Impaſſibilem ergo oportet eſſe ſuſceptiuuꝫ ſpeciei: ⁊ potentia huiuſmodi. Sed nō hec: ⁊ ſimilr ſe habere ſicut ſenſitiuum ad ſenſibilia. ſic intellectum ad intelligibilia. Item textu cōmenti decimiquarti. Quoniam potentia quodāmodo eſt intelligibilia intellectus. Sed actu nihil anteqꝫ intelligat. Oportet autem: ſicut in tabula, nihil eſt actu ſcriptum ꝙ quidem accidit in intellectu. Ex his ſanctus Thomas mouet ad dicendū ꝙ illud ꝙ ponit Ariſtoteles in 7° phyſicorum eſt ad mētem Platonis ⁊ non ſuam. Hoc idem patet in prioribus analeticis dicēs. Si nō Menonis ambiguitas cōtingit: aut ꝙ nihil diſcet aut que nouit: vbi Themiſtius Plato huic cauillo videtur man⁹ dediſſe. Nos vero differre iſta plurimū dicimus: nā poſſunt addiſci que prorſus ignotes cognoſcuntur: que ante cognouerit. Ecce ꝙ dānat Platonem Ariſto. ſm Themiſtium. Item Cōmētator primo prioruꝫ capl'o. 20. dānat Platonem in hoc ꝙ ponit ꝙ noſtrum adiſcere eſt reminiſci. Item in primo de ſenſu videtur redarguere Platonem in hoc.

Queſtio an ſint dādē ſpēs intelligibiles ſm Ar.

¶ In oppoſitum eſt opinio quaſi omnium expoſitorū grecorum: vt dicit Cōmentator tertio de anima textu cōmenti. 20. (licet ego cum eis minime ſentiam vt infra pꝫ) vbi ſic inquit. Et debes ſcire ꝙ nulla differentia eſt ſm expoſitionem Themiſtij ⁊ antiquorum expoſitorum: ⁊ opinio Platonis in hoc ꝙ intellecta exiſtentia in nobis ſunt eterna: ⁊ ꝙ noſtrū adiſcere ſit reminiſci. Hec Cōmentator. hoc idē ſentit ibi Cōmētator ⁊ omnes arabes potiores exponētes Ariſt. Abubacher ſcilicet ⁊ Alpharabius ⁊ auēpache (vt ſupra notaui in iſta queſtione.) Hoc ideꝫ patet 7° phyſicorum textu cōmēti. 20. vbi Simplicius ⁊ Albertus cognomento magnus inter latinos ⁊ omnes alij expoſitores greci dicunt ꝙ anima ſit de nouo ſciens nulla nouitate facta in ipſa quantum ſcilicet ad actum primum: ſed per ſolam vnionem ad phantaſmata bene ordinata: vnde facta tali vnione ſtatim expergeſit ⁊ in actu ſit intellectus reſpectu ſingularis ꝙ lucet tunc in vniuerſali: ⁊ dicimur nos ſcire vniuerſale: ⁊ per illud ſingulare nulla penitus mutatione facta in intellectu quantum ad actum primum: vt diximus.

Ariſtotelē nō diſſētire a platone in hoc ꝙ adiſcere nīꝫ ſit reminiſci.

Nam vt dicit Alexander Aphrodiſeus 7° phyſicorū textu cōmenti. 20. voluit tum Ariſto. tum Plato ꝙ volentes adiſcere primo cognoſcimus ſingulare per ſenſuꝫ: ex ſenſu fit memoria: ⁊ ex pluribus memorijs fit cognitio experimētalis in ipſa phantaſia: ⁊ ſtatim ꝙ phantaſia eſt in actu circa particulare ex naturali ordine ipſius ad intellectum. intellectus fit in actu circa vniuerſale quieſcens in eo nulla penitus mutatione facta in ipſo vt ſupra. ꝙ eſt principium artis ⁊ ſcientie. Neqꝫ fit talis cognitio inductiue ꝑpriē: nā tūc ſingulare prius eſſet notuꝫ apud intellectum. Sed eſt bene inductioni ſimile. Nā cognitiones iſte fiunt per diuerſas virtutes quia ſingulare eſt in phantaſia. vniuerſale in intellectu. Sed habita ab intellectu vniuerſali cognitione per vniuerſale quieſcens in ipſo ſingulare cognouit ꝙ lucet in ipſo. a quo patet error Ioānis gan. ⁊ quaſi omnium ſorticulorum credentiū ꝙ ad cognoſcendam principia oportet prius intellectuꝫ cognoſcere ſingulare. Nam ipſum ab eo non niſi per accidens eſt ⁊ ſecundario cognoſcitur. Moti nebula illa: ſicut ſe habet ſingulare complexum ad vniuerſale complexum. ita in incomplexum ad incomplexum. Sed ſingulare complexum prius eſt notum: ergo ſecundū. Nā minor eſt falſa: vt dixi. ⁊ eſt expreſſa littera Ariſto. 2° poſteriorum circa finem: ⁊ deo optimo ⁊ eiꝰ genitrici intacte marie ſint gratie infinite. Et ꝙ iſta ſit intentio philoſophi patet. Nam. vult ad ſcientiam eē motum tantum per accidens alterationis ſcilicet per ſolam alterationeꝫ factam in alio: quia in ſenſu. Sed ſi intellectus reciperet huiuſmodi ſpecies eēt alteratio facta in ipſo ⁊ eque bene ſicut in ſenſu: perfectiua tamen: ⁊ non ſoluꝫ alteraretur. quia ſenſus alteraretur. vnde arguitur ſic. Talem alterationem negat ab intellectu qualem concedit in ſenſu: ſed quam concedit in ſenſu eſt pfectiſſima. talē ergo negat ab intellectu.

Rō ex verbis ariſt. ꝙ nō ſint ſpēs itelligibiles 7° phyſic. cōm ē. 20.

Et hoc eſt ꝙ ibi Commentator dicit. ꝙ ſicut columna fit dextra nulla penitus mutatione facta in eaꝫ: ⁊ anima ſciens nulla mutatione facta in ea. vnde anima in reſidendo a paſſionibus fit prudens ⁊ ſciens: ſicut muſtum fit clarum reſidentibus partibus groſſis ⁊ deſcendentibus. Et ſicut flamma in viridi ligno eſt fumoſa ⁊ obſcura: ⁊ per ſolam aquoſi humoris rarefactionem fit clara ⁊ lucens: ita ⁊ anime intellectus lucet in proceſſu hominibus ⁊c. Unde bene dixit Plato ꝙ puer a principio non poteſt adiſcere propter nimium ⁊ inordinatum motum ⁊ fluxum humorum ⁊ ſpirituum in ipſo qui motus etate vel virtutibus temperantur: vt caſtitate. Nam incontinens ⁊ luxurioſus: non poteſt adiſcere furibundus exiſtens. vnde pdit anima actus a pueritia ſicut ebrius actus perdit ſed non habitus. Et ſicut leo in fouea actus perdit ⁊ non habitus ⁊ virtutem ſuam. In ſumma vult Plato ⁊ Ariſtoteles noſtram animam eſſe nature medie inter intelligentias ⁊ corporales formas. Eſt enim in potentia ad cognoſcendum ſingularia: ⁊ ipſa de nouo cognoſcit nulla nouitate exiſtente in ipſa vt dixi: ⁊ cum de nouo ſingulare aliquod cognoſcit: nos illi ⁊ noſtro intellectui cōiungimur per phantaſma illius ⁊ capimus ipſum ſm partem: quia ſm vniuerſale illius ſingularis ⁊ ſic aſſimilat formis materialib⁹ pro quāto fantaſmatib⁹ miſcet. Et in hoc ꝙ miſcet fantaſmatibus differt ab intelligētijs ⁊ aīa mundi: vt pꝫ primo d anima tex. cōmēti. 46. quo iſtis inferiorib⁹ nō miſcet: ⁊ ideo inquit ꝙ q̄lis ipſa ſemꝑ talis noſter intellect⁹ aliquando.

aliquādo. Sed bene Thales ponit cām ad iferioꝛa deſcē dere: vt pꝫ eodē pmo textu cōmēti. 86. Qui dixit oia diis repleri: iuxta illud poete: A ioue pncipiū muſe iouis oia plena. Itez in 6°. Principio celū ⁊ terras cāpoſqꝫ liquētes ſpiritus intus alit ⁊c. ⁊ Lucanus eſt. ne dei ſedes ⁊c. Cōplete autem a nobis capto: ⁊ continuato intellectu: q extrinſecus erat: quia nobis continuato: ipſe tunc ſe ipſꝫ ⁊ ſuperioꝛa contemplat: ⁊ nos p ipm illa: ⁊ tunc eſt ſicut intelligentia. ⁊ illi ſilis: ⁊ hoc eſt ꝙ dicitur in libro de aiabus ꝙ de foꝛis venit iuſſu creatoꝛis ⁊c. vnde non ꝯcederet Plato ꝙ nō adiſcit omnino. ⁊ ſcit omnino ſic ſciebat: ſed ꝙ adiſcit actu: que nouit habitualr ⁊ nō i actu: oblitus ipſoꝝ prius ſm actum ⁊ hoc fit reminiſcentia: quia actum perdiderat. Et hoc eſt ꝙ diuus boetius in in ſuo de conſolatione inquit: vt ſupra. Si platonis muſa perſonat veruꝫ. Quod quiſqꝫ didicit imemoꝛ recoꝛdatur. Et verius loquendo. quia iſta cognitio eſt circa vniuerſalia: vti debemus hoc vocabulo cognoſcimus: que prius cognouimus actu. ſ. que prius habitu: ⁊ etiaꝫ actu quem perdidimus: ⁊ per reminiſcentiaꝫ acquiſiuimus: ſed non habituꝫ: naꝫ ille inuariabilis. vnde in ſcientifico non fit alteratio: exiſtente autē eſſentiali dependentia intellectus quantuꝫ ad actum intelligere a phantaſmate erit in aliquo genere cauſe efficientis. ſ. q2 aliquis actus ⁊ operatio ibi cauſatur: vt inquit Ariſto. 7° phyſicoꝝ textu cōmē. 20. dicens ꝙ operationes itellectus fiunt nō generatione vel alteratione. ſed ſubito: ⁊ ad motum ſenſitiue partis. In ſingularib⁹ vero: que nouiter occurrunt ⁊ que nunqꝫ fuerunt nota in illis vti debemus adiſcere. Adiſcimus enim que nunqꝫ cognouimus in ſe. ſ. ſed bene in ſimili: quia licet anima noſtra non habuerit cognitionem huius ſingularis exēpli cauſa triāguli tamē habuit notitiam ſibi ſimilis: cum ab eterno fuit: ⁊ multa coꝛpoꝛa intrauerit ante iſtud in quibus habuit experiētiam rerum omnium: adiſcit ergo de nouo: ſed per reminiſcentiaꝫ recoꝛdata ſimilis ꝙ perceperat. vnde nō plus voluit Themiſtius dicere: niſi ꝙ Plato non diſtinxit nomina: ſed ſola reminiſcentia eſt viſus. Sed Ariſtoteles diſtinctius ⁊ aperte ſoluit. Scimus actu ꝙ prius ſciuimus potentia: ⁊ i pꝛopꝛia foꝛma ꝙ vniuerſaliter erat notuꝫ. Et hoc ſimiliter voluit Cōmētatoꝛ. Unde redargutio eſt verbalis: vt Simplici⁹ dicit. in re autem minime diſcrepant. Ad illud autem de tabula raſa: non ad ſimpliciter eſſe intellectus referenda eſt. ſed ad coꝛpoꝛariam operationem ad quam intellectus perinde ſe habet ac tabula in qua nihil eſt ſcriptum. nihil enim cognitionis phantaſmatarie poſſidet. ſed in potentia eſt duntaxat ad cognoſcenduꝫ per phantaſmata ipſa. Aut certe ꝙ acromaticoteron: ideſt magis auditu dignum: ⁊ ex peritioꝛi ratione diſcipline pythagorice eſt ad ſcie pmā acqſitionē p quietem ⁊ conſtantiam intellectus. Illa talis ratio referri debet: quam etiā recoꝛdationis: ⁊ reminiſcentie nomine Plato ſignificare voluit. Nam reſpectu ſpeciei ipſius refertus ſemper ſcientia eſt intellectus: neqꝫ aliter Ariſtoteles qꝫ Plato de hac re ſentit ꝙ etiam Auerroys confitetur cōmento. 5. ⁊. 20. tertij de aia. ¶ Pro ſolutione aliarum rationum ſciendum ꝙ cum de foꝛis etiam apud Ariſtotelem animus veniat: eſt ergo anteqꝫ vniatur cuꝫ de foꝛis aduenire nihil fit niſi per ſe eſſe: ⁊ prius preexiſtere. cum ergo ante coꝛpoꝛa ſit ab eterno: quis negabit eſſe ſcientia plenum ⁊ rerum omnium intelligibilium. ſpecies in ſe habere. obliuiſci autem earum vt dixi: cum coꝛpori vnitur ob nimium nature fluxum. Ruſumqꝫ doctrina ⁊ ſtudio: atqꝫ exercitatione reminiſci: nec niſi prouecta etate fluxu iam ceſſante. imaginatur ergo tum Ariſtoteles tum Plato duplicem intelligendi modum ipſi⁹ anime: vnum a pꝛioꝛi ⁊ a poſterioꝛi ſcōm: pꝛimo ergo vl' in pꝛimo iſtanti nāc: vt ſcotizantib⁹ placet: ſe intelligit: ⁊ melioꝛa demum ⁊ in ſecundo ſigno a ſe quodammodo diſcedens ſpecies intelligit. In tertio totaliter fluit ad extra: ⁊ tunc intelligit accidentia ⁊ ſingularia in proceſſu. ſ. prouecta etate: ⁊ in toto iſto tempoꝛe ante prouectam etatem dicitur poſſibilis intellectus. Secūdū ergo modū intelligēdi a poſterioꝛi hinc incipit habere: ⁊ ſic pꝛimo ſenſibilia cognoſcit per phantaſmata ab illis excitat⁹. Itez ad ſpecies regreditur: oblitus illarum ſm actum: ⁊ ſicut homo habituatus poteſt exire in actum quando vult ⁊ non ante habitum. Ita iſte intellectus factus tunc perfecte ſciens: quia ex cauſis cauſata cognoſcens poteſt ſubſtantias omnes materiales cognoſcere: ⁊ iſte dicitur intellectus in habitu vel ſpeculatiuus: qui dicit fact⁹ ſingula: de quo Ariſtoteles 3° huius in tex. cōmen. octaui loquitur. d. Cum autem ſic ſingula fiat: de pꝛimo a pꝛincipio vſqꝫ ad iſtum textum ⁊ ille dicit ſuſceptiuus ſpecierum non ꝙ aliquas ſpecies de nouo ſuſcipiat: ſed per reditum ad ſpecies in iſto ſecūdo ſigno. 3° redit ad ſe: ⁊ tūc dicitur agens: qui ſe ⁊ melioꝛa cōtemplatur: de quo Ariſtoteles in tex. comenti. 17. vſqꝫ ad vigeſimum hui⁹ tertij dicit ꝙ quandoqꝫ intelligit: quandoqꝫ vero non. Separatus autem eſt ſolum hoc quod vere eſt ⁊ hoc ſolum immoꝛtale. Et hic dicitur intellectus ſanctus: ⁊ adeptus aliquando a peripateticis. Et dicitur poſſibilis intellectus quodāmodo ſimilis ſenſui: non quia ſuſcipiat ſpecies ſicut ipſe de nouo: ſed quia fit de nouo intelligens. ſicut ⁊ ſenſus de nouo ſentiens: ⁊ ſic non recipit de nouo ſpecies: ſed eſt ſimilis recipienti: ⁊ ſic gloſa auctoꝛitates Themiſtij. ⁊ Auerroys. ⁊ ꝙ a pꝛincipio velet intellectuale non eſt mirum: quia egritudine paſſionis: ⁊ ſomno velatur: vt dicit Ariſtoteles in textu commenti vltimi ſecūdi de anima ⁊ ſeptimo phyſicoꝝ textu commenti. 20. Iſtum etiam triplicem modum operandi anime habes a pꝛoculo: pꝛopoſitiōe tertia de cauſis: ⁊ decima quinta. In tertia omnis anima nobilis triplices habet operationes: animalem: intellectiuam ⁊ diuinam. In decima quinta omnis ſciens qui ſcit eſſentiam ſuam: eſt rediens ad eam reditione completa. omnes etiaꝫ arabes potioꝛes (vt dixi) Abutacher Alpharabi⁹: Auēpache: Auerroys, confitentur: ſpecies eternas in intellectu: vt patet in tertio de anima textu commenti. 20. vbi inquit intellectum equi non eſt aliud apud te ⁊ apud me. Immo vt ſanctus Thomas inquit: iſti de vnitate ſpeciei pbant vnitatem intellectus: immo commentatoꝛ non valens aliter ſaluare textum commenti. 20. tertij de anima. exponit illum de iſtis ſpeciebus: que ab eterno ſunt in intellectu: quia ſi remanent huiuſmodi ſpecies ⁊ intellectiuus ſpeculatiuus. quare ergo non intelligimus poſt moꝛtem. Item niſi ponantur huiuſmodi ſpecies eterne tunc reſpectu eiuſdem intellectus ⁊ eiuſdem indiuidui: erunt plures ſpecies intelligibiles eiuſdē intellecti. conſequēs falſum: quia vna ſufficit ⁊ patet conſequentia: quia ex alio phantaſmate eiuſdem indiuidui: poteſt alia ſpecies cauſari. ¶ Quod autē ipſa anima intellectiua det eē coꝛpori humano: cuius oppoſitū ſinxit Auerroys. Arguo pꝛimo ſic. quia ipſa non eſſet mobilis per accidens: conſequens falſum. ⁊ contra Ariſtote. thopicoꝝ ſecundo capitulo. d. ꝙ motis nobis mouentur omnia que in nobis ⁊ pꝫ ꝯñtia: naꝫ. 8. phyſicoꝝ nō pp aliaꝫ cāꝫ ponūt: intelligētie oēs ſimplr imobiles. ⁊ oino per ſe ⁊ p accñs niſi quia non dant eſſe celo. ¶ Item Ar. 4° phyſicoꝝ textu cōmenti. 45. dicit aiam per accidēs eſſe in loco ⁊ ex ꝯñti per accñs erit mobilis: co. n. mō quo tribuit alicui motus ⁊ loc⁹. ¶ Itē nō pōt Auerroys negare motū localē ab ea. Nā in pꝛimo inſtanti eſſe pueri eſt in toto coꝛpoꝛe eius: ⁊ immediate ante illud non fuit: ⁊ hoc nō poteſt eē niſi per motū vel ſubitam mutationem: que ſine motu eē nō pōt: vt patet 6° phyſicoꝝ textu commenti. 32.

Quis itelle ctus in habi tu ⁊ ſpecu latiu⁹ dicat

Qd aïa det eſſe coꝛpoꝛi arguitur

Tex. 2. 46.

¶ Item q intellectus eſſet virtutis infinite: quia illud
ꝙ quantū eſt ex ſe ꝙ põt mouere infinita corpora ſi eēnt:
eſt virtutis infinite intellectus. eſt huiuſmodi ḡ ⁊c. Ne-
que dici poteſt ꝙ talis motus localis de quo eſt ſermo
fiat a cogitatiua ſolū: quia aliquando ipſa repugnāte fit:
vt 3° hui⁹ tex. cōmēn. 48. colligit. ¶ Itez diogenes ponit
diām inter vniuerſale ⁊ ſingulare: ⁊ omne ꝙ agit: agit
ſm ꝙ eſt in actu ex 3° phyſicoꝝ tex. cōmenti. 18. non eſt
autem aliquid in actu niſi per formam dantem eſſe: eſt er-
go aliqua talis: illa non poteſt eſſe niſi intellectus: qua-
re ⁊c. ¶ Reſpōdet ad hoc Joānes cōmuni illa diſtictiōe:
ꝙ forma duplex eſt: quedam dans eſſe: quedam opera-
ri. Sed contra: quia tunc aggregatum ex corporali hoīe
⁊ intellectu intelligeret: ⁊ corporalis homo non intelli-
geret: ⁊ tunc homo ſm ꝙ homo nō intelligeret: neq; eēt
itellectiuus: ⁊ eēnt duo homines differētes ſpecie: q: ho-
rum forme differunt ſpē ꝙ eſt ridiculoſum. Item argui-
tur: tu credis firmiter ꝙ deus agit ad extra: ⁊ Plato nō
iſti⁹ aſſenſus ſunt contrarij ex 2° perihermenias: ⁊ ſunt
in eodem numero. ergo ⁊c. ¶ Neq; reſponſio Joannis
valet: quia illi pendent ab agentibus diuerſis: quia a ſi-
mili caliditas ⁊ frigiditas nō eſſent ꝯria in eodē. ¶ Nec
reſponſio mea quā dedi alias valet ꝙ nō incōueniat cō-
traria eidez ſpecie ineſſe: vt pz de homine moto per acci-
dens: ⁊ quieſcente ad motum alterius. Sz contra: q: cō-
traria non poſſunt per ſe ineſſe eidem: modo iſti aſſen-
ſus per ſe inſunt eidē intellectui: qui in diuiduo: ⁊ qui-
ditatiue nihil differūt: ⁊ accidentia per accidens primo
inſunt indiuiduo: per accidens vō ſpēi. Item periret iu-
ſticia: q: multis bonis digna premia non darent: ⁊ ma-
lis ſupplicia. ¶ Qz autē poſſibilis intellec⁹ ⁊ agens nō
ſint due ſubſtāie anime diſtincte. vt Joānes gan. ponit
ad mentem Cōmētatoris ponentis: vt dicit agentem in-
tellectum: ſubſtantiā actualē ⁊ poſſibilē actū: vel potētiā
purā ſbalez. Naz agens intellec⁹ tex. cōmē. 19. hui⁹ tertij
eſt ſubſtantia actu ens: ⁊ 20. ſolus imortalis ⁊ ſeparatus
eſt id ꝙ eſt ⁊c. ¶ Qz poſſibilis intellec⁹ non ſit actus qui
dam arguitur: q: omne ens actu anteq̄ʒ a phantaſma-
tib⁹ moueat̄ hʒ aliquā operationē ſibi propriā: que non
poteſt eſſe niſi intellectio eius per ſuam ſbam. ergo intel-
ligeret ſe per ſuaz ſbam: ꝙ falſum eſt etiam apud Joan.
gan. naz tūc ſuperflueret intellec⁹ agens: neq; poteſt po-
ni ens pure potētiale. Quia quanto aliquid eſt imperfecti
us: tanto eſt potentialius. pma mā longe imperfectior eſt
poſſibili intellectu. ergo potentialior: nō eſt ergo intelle-
ctus pure poſſibilis: q: tale eſt ſūme potētiale. ¶ Melio
res ergo inſequendo pypateticos ⁊ probatiores dico ꝙ
intellectiua anima eſt forma dans eſſe humano corpori
ſm Ar. ⁊ multiplicata ad multiplicitatem eorum ſicut ſi
deles ponūt. ¶ Neq; obſtāt rōnes Joānis: quaruz po-
tiſſima eſt qꝺ ſi daret eſſe ⁊c. ꝙ eſſet extenſa: vnde inquit
in 3° huius. q. 7. circa finem ca. Qz. n. aliq̄ forma det eſſe
materie precipue ſine alia forma ſbali: que nō ſit extenſa
extēſione corporis: hoc non video ſine miraculo diuino
cōtingere poſſe. Et in primo. q. 5ª inquit ꝙ vegetatiua ⁊
ſenſitiua ſunt extenſe vt omnes ꝯfitētur. O inſania. Nā
Albertus. in fine primi ꝺ aīa vult expreſſe ꝙ omnis aīa
īdiuiſibilis exiſtat: aliter augumētū ſaluari nō poſſet. Itē
omnes leges ciuiles deſtruerent̄: ⁊ contractus humani.
Neq; maneret idez homo numero: mane ⁊ veſpere. Qz
etiam a pħo pbat̄ primo de anima tex. cōmenti. 92. nam
cum anima contineat corpus: ⁊ continens debet eſſe in-
diuiſibile. Item in tex. cōmēti. 93. potentia forme extenſe
debet eſſe minor in parte minori: cuius oppoſitū pz de
viribus anime: que in ſingulis partibus ſunt tote. vt pz
de planta diuiſa ⁊c. Sed dices ꝙ Ar. dicit in tex. cōmē-
ti. 94. ꝙ anima eſt diuiſibilis. ¶ Reſpōdeo ſm Alexan
drum. Aphro. ⁊ Albertuz ꝙ aliqđ eē diuiſibile per accñs

Rñſio gā-
dauēſis ad
obiecta q̄ i
pugnatur.

Intellectū
agentem ⁊
poſſibilem
non eſſe du
as anime
ſbales ptes
ꝯ ioannez.

Cōtra ioā-
nem gāda-
uenſem.

Diuiſibile
per accidēs
dupliciter.

eſt dupliciter: vno modo q: extendit̄ extenſione quantita
tis ſicut albedo diuiſibilis ē: ⁊ alio modo q: ex ipſo exi
ſtēte indiuiſibili actu facta diuiſione corporis. ⁊ ſuit duo
vt patet de puncto in linea. ⁊ ſic ē de aīa anuloſorum ⁊c.
nam anima iſta corrūpit̄: q: totum corrumpitur: ⁊ gene
rantur due anime: ſed multum imperfecte non per diui
ſionem ſolā: q: illa terminat̄ ad vbi. ſed per alterationez
factam a diuinitate. ¶ Neq; bona eſt rñſio Gaietani ꝙ
quia ibi preeſt eſſentia poſſunt due fieri: nā ſemp in om-
ni generatione ſm Ar. preeſt eſſentia forme: vt declaraui
in qōne de vniuerſalib⁹. ¶ Neq; Joānes bene dicit ꝙ
preerant illa animalia ſed in potentia probo ꝙ actu: q:
quicquid iam eſt ſubſtantialiter fruſtra prius fuit ſed
eſt actu ſubſtantia ergo ⁊ prius. Sed cōtra hoc eſt Achil
les ſorticuloꝝ. Nam Cōmentator in tractatu de ſubſtan
tia orbis reprehēdit Auicē. q: opinat⁹ fuit formā corpo-
reitatis precedere quantitatem intermiatā: quia tūc for-
ma non eēt extenſa extēſione materie. ¶ Ecce qꝺ vult for
maz omnem genitam eſſe extenſam: et ſic ideo ꝙ nō negauit
cōmentator formaz diuidi diuiſione materie: ⁊ eſſe diui
ſibilem per accidens. Sed nō primo modo: ſed bene ſecū
do ſaltem hoc eſt verum de anima neq; negauit cōmen-
tator formā corporeitatis precedere natura intermiatam
quantitatē: ſed tempore: vt poſuit Auicē. vide de hoc in
q. mea de vniuerſalibus. vnde ſm cōmentatorez ꝑexigi-
tur quantitas forme inducēde vt agēs agere poſſit: quia
primo de generatione actio ſit contactu corporis alicui⁹:
textu cōmenti. 77. ⁊ 78. ⁊ vt alia ⁊ alia forma: in alia ⁊
in alia parte materie inducat̄. Et hoc dicit commentator
7° metaphyſice textu cōmenti. 28. Multitudo idiuiduo
rum ab eodē agente eſt propter diuerſitatez materie par-
tium in quas agit agens ita ꝙ materia concurrit ad in-
diuiduationez quanta. ſ. ſaltem diſpoſitiue. ⁊ iſte forme
aliquando extenduntur ꝙ declaratur ex eo: quia poten
tia partis minor eſt potentia totius: aliquādo vero licet
non extendantur illam requirūt vt poſſint recipi in ma-
teria: ⁊ alia ⁊ alia: in alia ⁊ in alia parte materie. ꝙ de for
ma celi non contingit quare ⁊c. Et deo optimo ⁊ beate
marie intacte ſint gratie infinite qui hoc dederunt intel-
ligere a puaciſſimis intellectū. vnde forma dicitur diui
ſibilis per accidens. vno modo ratiōe. ſ. ſubiecti: alio mo
do vt exponit Alexander textum primi de anima com-
menti. 94. tanquā indiuiſibili exiſtente anima ſi non
ꝑcederet intermiata quantitas. neq; ſic eſſent diuiſibi-
les forme: neq; alio modo vt in animatorum quorū for
me extenſe habent potentiam partis minorem potentia
totius ⁊c. ¶ Quod autem ab eterno producta ſit anima
a platone in phedrone ſic probatur. Omne ꝙ ab imo-
bili primo habet eſſe immutabilem ⁊ ſempiternā ſnā ha
bere eſſentiam neceſſe eſt: quia agens immutabile neceſſa
rium neceſſario: ⁊ ſemper eodez modo ſe habet ad quod
cunq; immediate ſe habet vt ab Ariſtote. colligitur octa
uo phyſicorum textu commenti. 52. anima itellectiua hu
iuſmodi eſt ſecundum eum. ergo ⁊c. Sic. n. apud eū crea
tor loquitur: que a me ipſo facta ſunt deorum vitā poſ-
ſunt adequare. Contra vero ꝙ a cauſa mobili eſt id mu-
tabile eſſe: neceſſe eſt ꝙ enim immobile eſt: non per mo-
tuz: ſed ſuo eſſe id agit atq; ita ꝙ producit ſibi familiari
us habet: ⁊ naturam alteraz quaſi communem conſtitu
it: vnde ſit vt ſemper illud producat: cum ſemper ſit ipſz:
⁊ ꝙ producitur ſemper ſit: cum ſemper ſit ꝙ producit.
¶ Item cum plato in decimo libro de legibus probaue
rit animam eſſe que ſe ipſam mouet ex ſimili proceſſu ꝓ-
ceſſui Ariſtoteli octaui phyſici auditus. Quod in mouē
tibus motis cum non ſit proceſſus in infinitum eſt de-
uenire ad vnum ex ſe motum: ⁊ cuz illud non ſit corpus
quia vt plato dicebat ipſum ab anima mouetur: ergo
erit anima: verū ꝙ vtimur nomine ſpeciei pro nomine
generis

Ratio pla
tonis qua
pbatur aīe
eternitas.

generis. Nam energia communior exiſtens ꝗ̃ motus ⁊ corporeis ⁊ incorporeis competit. Omnis enim motus energia ⁊ nõ conuertitur. Quã etiã Ariſto. aliquando fecit dicens 3° huius tex. cõmen. 2. intelligere cõſiſtere in quodam moueri ⁊ pati: ⁊ ꝙ ſic intelligat Plato audias verba eius in loco dicto. Cerit quidem animus celum terram: mare: mundũ ſuis motibus: quoꝝ nomina ſunt velle: intelligere: curare: conſultare ⁊c̃. ¶ Ex his in phedrone arguit animus ſeipſuꝫ mouet. Quod aũt ſeipſuꝫ mouet id ſemp mouetur. Cum enim ſemp in ſe ſit: ⁊ nunꝗ̃ ſe deſerat: ſemp ſui ſimile eſt. ergo ſemp ſe mouet: imortale ergo eſt. Quo enim pacto ſemp moueri poſſet: ꝙ mortale eſt. nam ſimulac interierit fiet imotum. Et rurſus ſi animus ſeipſum mouet ꝓnm omnis motus ac fontem eſſe neceſſe eſt. Quicquid enim mouetur ab eo ꝙ ex ſe ipſo mouet motus cauſam ſumit ꝙ cum principiũ motus ſit: etiam ingenitũ eſſe oportet: Quod enim genitum eſt principiũ eſſe nõ poteſt. Cum aũt ingenitum ſit: incorruptibile etiam eſſe neceſſe eſt. nam ſm ſententiã Ariſtotelis ingenitũ incorruptibile eſſe oportet: ⁊ ecõuerſo vt patet primo celi tex. cõmenti. 125. Item in phedrone: ꝙ omnis vite principiuꝫ eſt ⁊ fons: ſui contrarij impatiens eſt: mortis ergo impatiens eſt. Iteꝫ. 10. de legibus omne ꝙ corrumpit a ſuo malo corrumpit. Sed anima ſuo malo nõ corrumpitur cum illud ſit vitium a quo nõ corrũpit. Neqꝫ corporis malo cum videamus emendari hominũ mores morbis ⁊ cruciatibus corporis. ¶ Quod etiã hec ſentiat Ar. ſm grecos. ſ. expoſitores patet ex rationibus adductis: quia cum imortalem ipſam ponit: ingenitam dicit ⁊ ſempiternam. eterna autem anima a deo producĩ productione eternali eſt conſentaneum: tum Ariſtotelis tum Platonis: qui mundũ dicit productum ab eterno. Unde Cõmentator primo celi tex. cõmenti. 105. cõcordat Ariſtoteles cum Platone in hoc. Naꝫ ſi produci. b. ab. a. eſt a natura precedere. b. vt ſupra dixi. Quod aũt imortalem ponat animam Ariſtoteles patet primo de aia tex. cõmenti. 13. 65. ⁊. 66. Item 2° tex. cõmenti. 11. ⁊. 12. Iteꝫ 3° tex. cõmẽti. 3. 4. 6. 7. 20. Item. 12. metaphyſice tex. cõmẽti 17. ⁊ in pluribus alijs locis quos ſuperfluũ puto adducere. ¶ Itẽ rõ Gregorij niceni ꝓ iſta opinione fecit: vide ſupra ⁊c̃. Hoc idem videt Ar. ſentire primo de aia tex. cõmenti. 82. dicens. anima aũt aliquid eſſe melius aut antiquius eſt impoſſibile. A quo patet doctorem ſubtilem Ioãnem ſcotum cum dictis peripateticis: grecis dico nõ concordare dicentem Ariſt. dubium fuiſſe an imortalis ſit intellectus. vnde 4° ſententiaꝝ di. 43. q. 2a. ad mẽtem Ariſtotelis animã intellectiuã nõ creari: ſed per accidẽs generari ad generationem cõpoſiti dicit: ⁊ cũ omne generabile ſit corruptibile: erit ergo per accidẽs corruptibilis ꝙ ipſe ꝯcedit poſſe teneri ad mentẽ eius: qui vt dicit fuit in hoc queſito dubius. verũ ꝙ in. 12. videt tenere oppoſitum: vt iſte doctor dicit vbi tex. cõmẽti. 17. querit vtrum aliqua forma remaneat poſt cõpoſitum corruptum. ita reſpõdet ꝙ ſi aliq̃ aia remaneat: nõ omnis: ſed aie intellectiue ⁊ hoc affirmãdo ponit. Sed de hoc nõ habet rationem inquit doctor. Et ponit ꝙ eſto ꝙ anima intellectiua eſſet generabilis: non tamẽ eſſet organica. ¶ Tria ponit iſte doc. ad mentem Ar. primuꝫ ꝙ intellectiua anima generatur ⁊ corrumpitur per accidens. Secũdũ ꝙ non ꝓpter hoc erit organica. Tertiũ ꝙ remaneat poſt mortẽ: de hoc nullaꝫ habuit rõnẽ Ar. ¶ Contra illa tria arguo primo cõtra ꝓm auctoritate phi 3° huius tex. cõmẽ. 20. vbi expreſſe ponit intellectuꝫ imortalem ⁊ ꝙ remaneat poſt mortem ⁊ nõ reminiſcitur. ⁊ hoc ad mentẽ omnium expoſitorum meliorum Themiſtij Simplicij ⁊ aliorum. ¶ Deinde arguo contra 2m. quia ſi ſit corruptibilis ꝙ organica. Naꝫ ipſa eẽt virtus addita complexioni organi vt patet ex textu commenti ſexti huius tertij a commentatore. Item omnis vitalis virtus que ab obiecto ſuo excellentiori ſic patitur ꝙ debilitatur: ⁊ tandeꝫ corrumpit eſt organica: patet iſta propterea patitur: qꝛ tale obiectuꝫ corrumpit armoniam ſui organi quã virtus illa requirit: ⁊ hoc diſgregãdo vel congregãdo vt patet in lumine ſolis. intellectus autẽ ſi generabilis eſſet eẽt huiuſmodi: quare ⁊c̃. ¶ Contra tertiũ ſunt multe rationes: vna põt eſſe ſumens fundamẽtũ ex dictis: qꝛ omnis illa virt9: que indebilitabilis eſt ab extrĩtia ſui obiecti eſt imortalis. Intellectus eſt huiuſmodi. Nam perficit intellectus ex intellectiõe obiecti excellẽtioris: vnde intellectus qui ſingula eſt factus perfectiori modo intelligit ꝗ̃ materialis: qꝛ ex cauſis intelligit. ¶ Itẽ nulla forma materialis põt vniuerſaliter repſentare. Albedo eni que ẽ in pariete ita vnã repreſentat: ꝙ nõ aliud. Sed in propoſitione vniuerſali terminus cõis infinita ſignificat ⁊ ꝯiter repreſentat in ꝓpoſitione dico mentali. ergo intellectus nõ põt eẽ mãlis qꝛ tunc vniuerſaliter recipere nõ poſſet. Et hoc ẽ ꝙ dicit cõmẽtator tertio hui9 tex. cõmẽti. 19. Et poſſum9 ſcire ꝙ intellectus mãlis dꝫ eſſe non mixt9 ex iudicio ⁊ cõprehẽſione eius: qꝛ iudicamus per ipm res infinitas in numero in propoſitione vniuerſali. ¶ Itẽ ois appetit9 mãlis dncit delectabili: vt patet in brutis: appetitus noſter nõ ducit delectabili: qꝛ ſumus domini actuũ noſtroꝝ a ꝓncipio ꝯſilij vſqꝫ in finem ⁊c̃. ¶ Rõnes tamẽ ꝯ ſubtiliſſimum doctorem Scotũ facile ſolui poſſunt dicẽdo ꝙ loquit doctor de rõne demonſtratiua ſimpliciter ꝓpter qd ⁊ a priori nõ aũt de demonſtratione: qꝛ ⁊ a poſteriori ⁊ rõne ꝓbabili vt ipſe in ſimili habet. 42. di. primi ⁊. 7. q̃one q̃libeti. ⁊ in theorematib9 in tractatu propoſitionũ credibiliũ: vnde cũ ipſe vendicauerit nomen ſubtilis Doctoris inter peripatheticos ⁊ ſacros theologos non eſt credendum a peripatheticis in hoc diſſentire. ¶ Item rõnibus Auicen. hoc probat quas 6° ſuoꝝ naturaliũ tangit. Omnis virtus materialis debilitat debilitatione ſui organi: intellectiue non debilitatur debilitatione ſui organi ſed perficit: vt patet in ſenibus ergo ⁊c̃. cõſequentia tenet in quarto ſecũde. maior patet inductiue. Uel ſic nulla virt9 corpoꝛa poſt forte obiectum appꝛhẽdit dbile. Sꝫ intellectus poſt forte obiectum apprehendit debile ꝗ ⁊c̃. ¶ Item nulla virtus mãlis percipit qualitates ſimiles qualitatibus repertis in ſuo organo: vt pꝫ in tactu. Similiter enim calida aut frigida non ſentimus ſecũdo huius textu cõmenti. 118. Sicut etiã ethicus ſuuꝫ calorem non ſentit. Sed intellectus oẽs qualitates percipit: ergo patet conſequẽtia: qꝛ eſt in tertio ſecũde: ⁊ maior eſt nota: ꝗ ⁊c̃. ¶ Item ois virtus corporea nobis ⁊ alijs eſt communis. Intellectus non eſt alijs communis: ergo ⁊c̃. conſequentia nota in quarto ſecunde. ⁊ aſſũptũ notũ ꝑ quaſlibet parte. ¶ Iteꝫ vniuerſale ꝙ eſt vbiqꝫ ⁊ ſemper ⁊ actu dicitur de multis eſt in intellectu. tale enim non eſt in re cum nulla res exiſtens extra animã actu dicat de multis, cum ergo ipſum ſit eternũ intellectus debet eſſe eternus. ¶ Item. 16. de animalibus. Si operatio principiorũ eſt corporalis ⁊ ipſa principia: ergo per locũ a cauſa immediata. ſi operatio non eſt corporalis nec ipſa principia. Sed intelligere non eſt corporalis aut organicũ vt patet tertio huius tex. cõmenti ſexti quare ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi corrũperet aut per ſe aut per accidens non primo modo: quia talis ſit a per ſe cõtrario ⁊ ſic eſſet calidus aut frigidus ⁊c̃. conſequẽs contra Ariſtote. 3° huius textu cõmẽti ſexti vt ſupra. ſi per accidens ad corruptionem corporis dependeret ergo a corpore. ¶ Sed contra qꝛ vel ſimul eſſet cuꝫ eo: ⁊ hoc non: nã talis ſimultas que eſt eis eſſentialis ⁊ ſic

Ar. credidit animi immortalitatem.

Joannes Scotus ab Ar. diſcedit.

Contra dicta quedaꝫ Scoti in quibus pbat aie imortalitas.

Dilutio ratiõnũ ꝯ ſcotũ

Rationes Auicẽne quibus pbat aie eternitas.

eſſent correlatiua anima ⁊ corpus: ex relatiuis autẽ in eo ꝙ talia nihil fit per ſe: ergo ex eis nihil fieret per ſe ꝙ eſt impoſſibile: ſi accidentalis ergo ſeparabilis: ergo non dependet a tali ſimultate: aut depẽdet ab eo tanq̃ a priori ſm naturã ⁊ cauſa: ⁊ cũ non ſit alia preter mãlem vt notum eſt: eſſet ergo mãlis ⁊ organicus ꝙ ſupra eſt iprobatum neq; tanq̃ a poſteriori: qꝛ poſteriori corrupto non neceſſario prius corrũpitur: poſſet ergo ſtare ſine corpore. ¶ Itẽ non eſt tranſitus ab extremo ad extremũ niſi p medium vt tangit in de aialibus ab Ar. ⁊ q̇nto phyſicorum textu cõmenti. 22. vñ de dicit Ar. in de animalibus ꝙ non eſt trãſitus ab acri ad maturũ ſine medio. Cũ ergo ſit aliqua forma ſimpliciter abſtracta a mã ⁊ alia ſimpliciter mãlis: erit ergo vna media que dat eſſe materie ⁊ in hoc cõuenit cũ beſtiali anima: ⁊ eſt icorruptibilis. ⁊ in hoc cõuenit cũ celeſti. ⁊ hoc pꝫ ab Auerroi primo celi textu cõmenti. 22. ponentis hominẽ mediũ ⁊ ligamentum celeſtiũ ⁊ corruptibiliũ quare ⁊c. ¶ Hoc idẽ voluit Algaçel. d. Cũ ſeparata fuerit anima a corpore durabit eius coherentia cũ intelligentia agentis ⁊ pficiet eius diſpoſitio ⁊ delectabitur delectatione cuius eſſe nõ põt ſermone explicari. Idem loquẽs de animalibus maloꝝ dicit ſic poſt mortẽ ammiſſo inſtrumẽto deſiderate rei: manet deſideriũ eius ⁊ amor in anima ⁊ hoc eſt cruciatus eius ineffabilis. ¶ Item iſaac in lib. de diffinitionibus. Animarũ ſunt ordines. 3. anima rõnalis: beſtialis: vegetabilis. Omnibus aũt excellẽtior eſt rationalis eo ꝙ ipſa creata eſt ab intelligentia ⁊ ei ſimilis ⁊ de natura eius. Idem iſaac dicit ꝙ anime maloꝝ deprimunt ſub triſti orbe ⁊ cremabunt in igne magno. ¶ Itẽ Alpetragius i principio aſtrologie ſue dicit de quodã philoſopho mortuo: Q loc̄us eius eſt iter ſanctos. ſimilr Tholomeus in almage. dicit Q ſcientie ſtellarum in actionibus ⁊ honeſtatibus morum laudabilium nõ eſt neceſſitas parua cũ his coniugat nostra aia ſuo creatori. Q eciã ſit imortalis vide dicta primoꝝ philoſophorum a principio queſtionis. Item dicta a platone ⁊ Ar. in illa parte. Q autem ab eterno ſit producta a platone ſupra eſt pbatũ ⁊c. Et ſi multa bona iſte homo tetigerit. non tamen de anime ſeparatione quoniã ad eius felicitatẽ recte eſt locutꝰ. ¶ Contra quem. ſ. Auicennam arguit Albertus 3° huiꝰ quatuor rationibus: quarum prima eſt: quia adhuc querendum eſt vt prius qualiter intellectus poſſibilis p intellecta non remanẽtia in ipſo acquirat aptitudinẽ coniungendi ſe agenti. ¶ Secunda eſt qꝛ ſm hec immediate agens cõtinuatur poſſibili poſt ſcientiam ⁊ cũ ſit in corporeus ⁊ ſeparatus videt ꝙ eadem ratione cõtinuatur ei ante ſcientiam. ¶ Tertia autẽ eſt ſi ſolus agens largit formas intellectiuas: cum ipſe differunt ſpecie ⁊ genere debet aſſignare Auicen. que eſt cauſa differẽtie. ¶ Quarta eſt quia cum conuertitur poſſibilis ad agentem tunc fluunt forme intellecte ad ipſum poſſibilem. cũ ḡ agens hꝫ ſe vno mõ forẽ fluentes ab ipſo recepte in mãli erunt vno mõ. ⁊ hoc ẽ falſuꝫ: qꝛ mõ fluũt forẽ q̇dã: alias alie ⁊c. ¶ Sed Albertus cognomẽto magnus de ſtatu ⁊ felicitate anime noſtre poſt mortem loquens ſm peripateticos in ſuo de ſtatu ⁊ origine anime inquit. Q cũ ſit triplex intelligibile cũ tpe. ſ. cum continuo ⁊ abſtractum aia noſtra cum his repletur trãſiens a primo in 2m a 2° in 3m ⁊ in 3° felicitatur: debet ergo ſm eam primo anima repleri phyſicis ſcientijs. 2° mathematicis. 3° diuinis ⁊ in his eſt felicitas: preſertim cum adſint virtutes morales oẽs. Separata ergo hos habitus conſeruans illuſtraẽ a deo ⁊ ibi felicitatur ⁊ perficitur in contẽplatiua felicitate verus ⁊ purus animus. ¶ Hanc felicitatem pre omnibus alijs Solon athenienſis cõmendauit dicens aiam poſt

Algazelis ſnia de immortalitate anime

Iſaac.

Alpetragius
Tholomeus

Rõnes alberti cõtra Auicenne placitum de aie felicitate

Alberti ſententia d̕ felicitate aie poſt mortẽ loquendo peripatetice

mortẽ in his felicitari propter ꝙ cum vltimo ſpiritu eẽt conſtitutus ⁊ Metrodorus ⁊ quidam alij conferrent coram eo de diuino intelligibili ſupra vires collecto ſpũ caput erexit: ⁊ cum a Metrodoro cõpatienti ſibi rogaret: vt caput in ceruical inclinaret: dixit ſinite vt hoc intelligibile de quo conferẽtis apprehendam anteq̃ moriar vt intellectus felicitet ampliori lumine eleuatus. ¶ Cõtrariũ ꝯuenit aiabus que talem perfectionẽ neglexerunt: nam cum vmbroſus remaneat earum intellectus indiſpoſite erunt: neq; erit adeo irradiabilis eorũ intellectus poſt mortem. quoniã intellectus poſſibilis nõ eſt ſuſceptibilis luminis illius ꝙ eſt vere lumẽ niſi cõfortatus luminibus his que a ſenſu vel cum cõſenſu vel ab imaginatiõe vel cum imaginatiõe ſumunt: ad ſenſum aũt ⁊ imaginẽ impoſſibilis eſt regreſſus poſt mortem: ⁊ ideo ipoſſibile eſt talem intellectũ poſt mortẽ illuſtrari. Sed remanet in perpetuis penis que ſunt lucis intellectualis priuatio ⁊ deſtitutio: pp̄ter ꝙ dicit Ar. in libro de natura deoꝝ ꝙ Socrates cuius inter mortales maxima cũ dijs immortalibus fuit cõiunctio: factus eſt diuinus. ¶ Inter Platonem aũt ⁊ Ariſtotelem ponit differentiã: qꝛ Plato propter hoc ꝙ intus clauſam dixit eſſe virtutẽ in aia: dixit animas tam diu de corpore in corpus tranſire donec in alio corpore enitescat. Secundũ vero peripateticos dicit eſſe dicendum: aiam imperfectioni ⁊ turpitudini deditã perpetuo manere obſcuram ⁊ triſtem ⁊ deſtitutam. Et ſubdit idem Albertus. Quid aũt his penis addatur ſm leges diuinas quaꝝ iudiciũ. oportet aiam ſuſtinere poſt mortem nõ põt determinari per aliquã philoſophiã. ⁊ ideo hoc alteri ſciẽtie ⁊ alij inueſtigationi eſt reſeruãdũ: laus deo pientiſſimo eiuſq; genitrici intacte marie ⁊c. ¶ Sed cõtra dicta iſtius doctiſſimi viri poſſet adduci primo hoc argumẽtũ. Nam cũ ſpecies acquiſite ⁊ habitus pendeant in fieri ⁊ cõſeruari a fantaſmatibꝰ: iuxta illud Auerroys 3° huius tex. cõmẽti. 33. intellecta ſpeculatiua ſunt colligata cũ fantaſmatibꝰ: ⁊ corrupta ad corruptionem eoꝝ. Quomodo ergo remanent poſt mortẽ? ¶ Itẽ anime infantiũ ſeparate eſſent perpetuo priuate diuino lumine que nunq̃ peccauerunt ſm phos. Ideo Simplicius. 6° phyſicoꝝ vt ſupra dixi. vult felicitari aiam ſeparatam ex eo ꝙ ad ſe reuertit: ⁊ tunc ſe ⁊ meliora contẽplatur. Separationẽ vero nõ ponit per motum ipſius: ſed ex eo ꝙ deſinit illuſtrari humanũ corpus ⁊ ipſum informare. Et deo pientiſſimo ſint laudes infinite eiuſq; genitrici intacte marie ⁊c. ¶ Quod ſi multiplicata ⁊ ꝙ preter intellectiuã ſit cogitatiua etiã multiplicata arguo auctoritate lucidi doctoris Themiſtij caplo. 27. huiꝰ tertij quã adducit ſanctꝰ doctor ꝯtra auerroiſtas. Cũ aliud ego ſim: aliud eſſentia mea. eſſentia mea ab aia prouenit mea: nõ ſenſibili que velut materia intellectui ſubſternitur: ſed ab agente intellectu ⁊c. Hoc idẽ in caplo. 32. vbi ſoluẽdo. q. an plures ſint agentes intellectus: inquit: an intellectum illuſtrantem vnum oportet eſſe: illuſtratos vero plures ſicut vnus ſol: ⁊ tamen lumen diuidit. vnde Ariſto. aſſimilauit ipſũ lumini ⁊ non ſoli: vt plato. Hoc idem reſpõdet. 28. capitulo. Nam dum querit philoſophus quare non reminiſcamur poſt mortẽ: non de communi eſt ſermo: nam ſi ille ſit nihil ad nos: ſed de noſtro intellectu ⁊ proprio eſt queſtio. cũ ille remaneat cur non reminiſcimur. Hoc idem ſimplicius vult in iſta parte. Item in illo textu: eſt autẽ ſicut dictio ⁊c. vult intellectiuã noſtram animam mediam eſſe inter ſeparatas omnino ⁊ materiales mediã: dico nõ participatione formali extremoꝝ: ſed virtute vnde ſicut inquit ipſe: eſt flauus color omnino ſimplex virtute ꝯtinẽs extremos ita in anima. Cum ergo ſit medie nõe: non incõuenit imo neceſſariũ eſt ipſum

Platonis ⁊ Ariſtote. diſcordia

Contra dicta alberti.

Quod aia itellectiua ſit multiplicata

eſt ipſam multiplicari incorruptibilē exiſtētem. Hoc idē videtur Theophraſtus dicere: vt inquit Themiſtius capitulo. 38. huius tertij. Porro ꝙ dicit mentē extrinſecus accidere: nō ita ſtatuendum eſt vt quaſi appoſitus inuectuſq; habeatur. Sed vt qui ſtatim ab ortu quaſi cōprehendere nos complectiq; ſoleat. Si itaq; nos cōprehendit ⁊ nobis eſſe dat: nō ergo vnus: vt male dixit Auerrois qꝛ tunc nō daret eſſe: ſed vel vt clauis appoſitus videret: ⁊ in hoc bene mentitus fuit vt puto Auerroys. Sed in eo ꝙ in nobis poſuit vnam formā preter intellectum: vt patet 3° huius tex. cōmēti. 33. ⁊ cōmēto 50. pōt ad mētem Ar. poni: vt plures grecoꝝ dicunt. Sed tuti⁹ eſt ⁊ melius pro fide ⁊ vītate etiā ab Ar. nō diſcedendo ponere vnā ſolam animam in vno animato vt religionis chriſtiane tria lumina ponunt: Albertus: ⁊ diuus Thomas aquinates: ⁊ ſubtilis doctoꝛ. Et licet illa ponat a predictis famoſis viris: nō tamen tanꝗ̄ dans vltimatū eſſe: vt Auerroys voluit. nam etiā in hoc fuit mentitus: ſed ꝑter illā eſt intellectiua dans eſſe vltimatū vnicuiq; homini qua quilibet homo eſt ꝙ eſt vltimate: hanc etiam tū Ariſtoteles: tum Plato in Thimeo poſuerūt vt Themiſtius refert caplo. 37. tertij de aia. d. porro intellectum cōmunē mortalem. d. per quē homo eſt qui ex aia ⁊ corpore conſiſtit in quo iracūdie ⁊ libidines ſedent: quas etiā Plato mortales fecit qd̄ ex verbis illis conſtat que in Thimeo leguntur. Dij inquit: quum aiam imortali initio preditam accepiſſent circūligauere obduxereq; ei corpus fluidum ⁊ mortale adiecto genere quodā mortalis anime. Nam vinculum id quo imortalis natura cōglutinabat mortali ipſum quoq; haberi mortale opoꝛtuit: proinde copulata mortali nature ſimul quoq; vinculum eius interdīt. Hoc idem Themiſtius vnde caplo. 39. huius tertij inquit. Ex his oībus, manifeſtū puto eſſe non preter rationem ſentire qui dicant Ariſtotelē ⁊ Theophraſtum exiſtimaſſe aliud eſſe intellectū paſſibilem ⁊ corruptibilē quem illi rationē vocant ⁊ corpore non abiunctū aliud totum illud qd̄ ex intellectu agentis: ⁊ intellectu patientis componit: ꝙ ⁊ ſeparatū a corpore ⁊ incorruptibilem ⁊ ingenitum ſtatuunt. vnde in tex. cōmē. 20. cum dixit intellectum paſſiuum eſſe corruptibilē hanc aiam intēdit: vt ⁊ Theophraſtus ⁊ Themiſtius volunt. Qd̄ aūt ad cōtubernium ſtelle redeat ſi bene beateq; vixerit: ⁊ in aplanes pr'mos orbe ⁊ in via lactea in qua eterno fruitur euo. Patet hoc a Macrobio in de ſomnio Scipionis accipiendis a Platone in libro de republica a quo etiā Cicero accipit. Oibus qui patriam ꝯſeruauerint: adiuuerint auxerint certum eſſe in celo diffinitū locum: vbi beati ſempiterno euo fruantur. Unde cū exiſtēs in corpore: vt ipſe refert. Sit in eo tanꝗ̄ in carcere fetido ⁊ tenebroſo. Hoc enim aie ſepulchrū: hoc inferos reuocarunt. Et omnia que illic eſſe credit inquit macedonis: fabuloſa ꝑſuaſio in nobis metipſis: ⁊ in ipſis humanis corporib⁹ aſſignare conati ſunt. De acheronte: de cocito: de ſtige: ⁊ alijs hic anime felicitas eſſe non pōt. Et hoc etiam Ariſt. dicere tenetur: vt patet 3° huius tex. cōmēti. 20. cum querat quare nō reminiſcit poſt mortē. Ecce ꝙ vult ipſū ſeparari. Ex quo ſic arguo: aut voluntarie fit illa ſeparatio ab ea: aut inuoluntarie. Si primomodo nō habebat ergo felicitatem qꝛ nemo voluntarie dimittit ſummū bonū. Si nolens triſtaret ergo: ⁊ ſic nō eſſet felix. Hec eſt ratio diui Auguſtini. 12. de trinitate caplo. 8°. Si aūt male vixerint tranſire ad alia corpora humana: ⁊ ibi detineri quoad purgent (vt ſupra dixi) ⁊ hic eſt infernus earum. vnde quātūcunq; ad ſe redierit nō pōt eſſe quin ad phāſmata conuertat: ⁊ ſic aliquando infictat. Bene tamen ponerent dicti phi ꝙ nos noſtram felicitatem in iſta vita conſequamur. Si felicitas dici debet ſaltem tanta eſt: quantā humana miſeria habere poteſt: ⁊ in veritate debet miſeria appellari. Et hoc eſt ꝙ dicit Ariſtoteles. 12° metaphyſice tex. cōmenti. 39. Qꝫ dijs ſemp nobis aliquādo. ⁊ idem in primo de aia tex. cōmenti. 46. de aia mūdi loquens. ꝙ enim illa ſemper: intellectus noſter aliquando. Unde cum ſit duplex genus virtutū: aliud ocioſum aliud negocioſum. Primū phis: aliud rerum pu. rectoribus cōuenit. Si quis ab omni doctr a alienus habeatur: in rep. tamen ⁊ prudēs ⁊ fortis: ⁊ iuſtus ſit: nihilominus celum ſibi cedat in premium. Si quis vero ad agendum aptus nō ſit: ſed ſectatoꝛ celeſtium deuios caducoꝝ ſua ſpeculatione his quoq; ad celi verticem ocioſis virtutibus ſubuehet. Sepe tamen euenit vt idē pectus ⁊ agēdi ⁊ diſputandi perfectione ſublime ſit: ⁊ celum vtroq; adipiſcet exercitio virtutum. Romulus nobis in primo genere ponat. cuius vita virtutes nunꝗ̄ deſeruit. In 2° Pythagoras qui agendi neſcius fuit artifex diſſerendi. Sit in 3° mixto apud grecos Lycurgus ⁊ Solon. Inter romanos Nūma Catones ambo: multiq; alij qui ⁊ philoſophiam auxerunt altius ⁊ firmamentū reip. preſtauerunt. Soli enim ſapientie ocio deditos vt abunde grecia tulit: ita Roma non neſciuit. ⁊c̄.

Quod etiam imoꝛtalis ſit ania vide auctoritates Ciceronis infraſcriptas. vnde Cicero in libro primo tuſculanarū queſtionum: aias imoꝛtales eē his verbis atteſtat. Neq; enim aſſentioꝛ his qui hec nuper diſſerere ceperunt cum corporibus ſimul aias interire atq; oia morte deleri. Plus apud me antiquoꝝ auctoritas valet vel noſtroꝝ maioꝝ qui mortuis tam religioſa iura tribuerunt qd̄ nō feciſſent profecto. ſi nihil ad eas pertinere arbitrarentur: vel eoꝝ qui in hac terra fuerūt: magnāq; greciam: que nūc quidē deleta eſt dum florebat: inſtitutis ⁊ preceptis ſuis erudierūt: vel ei⁹ qui apollinis oraculo ſapientiſſimus eſt iudicatus: qui nō tum hoc tū illud vt in pleriſq;: ſed idē dicebat ſemper aios hoium eſſe diuinos viſq; cum e corpore exceſſiſſent: reditū ad celū patere optimo cuiq; ⁊ iuſtiſſimo expeditiſſimū. ¶ Idem in libro de ſenectute hoc affirmat eius verba hec ſunt. Apud Xenophontē aūt moriēs Cyrus maioꝛ hec dicit. Nolite arbitrari o mihi cariſſimi filij me cū a vobis diſceſſero nunꝗ̄ aut nullū foꝛe: neq; enim dum eram vobiſcū animū meū videbatis. Sed cū eſſem in hoc corpore ex his reb⁹ quas gerebam intelligebatis: eundē ergo eſſe credite etc etiā ſi nullū videbitis. ¶ Idem in prima tuſcu. q. de Socrate hec verba ꝓfert. Itaq; diſſeruit duas eſſe vias duplices curſus e corpore excedentium. Nam qui humanis vitijs ſe ꝯtaminaſſent: ⁊ ſe totos libidinibus dediſſent: quib⁹ cecati velut domeſticis vitijs atq; flagitijs ſe inquinaſſent vel in repu. violanda fraudes inexpiabiles ꝯcepiſſent. his demū qd̄dam iter omne ſecluſum a ꝯſilio deoꝝ. Qui aūt ſe integros caſtoſq; ſeruauiſſent: quibuſq; fuiſſet minima cū corporibus contagio: ſeſeq; ſemp ab his ſe vocauiſſent: eſſentq; in corporibus humanis vitam imitati deoꝝ: his ad illos a quibus eſſent ꝓfecti reditum facilē patere. ¶ Idem in codē libro inquit. Et nimirū hanc hꝫ vim preceptum apollinis quo monet vt ſe quiſq; noſcat. nō enim credo id precipit vt mēbra noſtra figuram ſtaturāq; noſcamus. neq; enī nos corpora ſumus neq; ego tibi. dicēs corpori tuo dico: cū ergo noſce te dicit: hoc dicit: noſce animū tuū: nā corpus quidē quaſi vas eſt aut aut aliqd̄ receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur id agit a te: hūc igit noſce: niſi diuinū eſſet nō eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi preceptū ſic vt tributū deo ſit: hoc eſt ſeipſum cognoſcere. Sed ſi q̄lis ſit animus ipe animus neſciat: dic que

Animaꝫ imortalē eē probat auctoritatib⁹

ſoꝛne quidem ſe eſſe ſciet:ne moueri quidem ſenex quo il
li ró nata eſt Platóis:q̃ a Soc.eſt i phedrone explicata.
¶ Idem in eodē. Nec me pudet vt iſtos fateri neſcire qḋ
neſciam. Illud ſi vlla alia de re obſcura affirmare poſſē
ſiue aīa ſiue ignis ſit anim⁹ eū iurantem eſſe diuinum.
¶ Idem de ſenectute. Nā dum ſumus in his incluſi cō-
pagibus corporis munere quodā neceſſitatis ⁊ graui
opere pfungimur. Eſt enim animus celeſtis ex altiſſimo
domicilio depreſſus ⁊ quaſi demerſus in terram: locum
diuine nature eternitatiq; ꝯtrarium. Sed credo deos i-
mortales ſparſiſſe animos in corpora humana: vt eſſent
qui terras tuerentur: quiq; celeſtium ordinem contēplā
tes imitarentur eum: vite modo atq; conſtātia. Nec me
ſolum ratio atq; diſputatio impulit: vt ita crederem: ſed
nobilitas etiam ſummoꝝ phoꝝ ⁊ auctoritas audiebam
Pythagoram pythagoricoſq; incolas pene noſtros qui
eſſent italici phi quondam nominati: nunq̃ dubitaſſe:
quin ex vniuerſa mente diuina delibatos animos habe
remus. Demonſtrabatur mihi preterea quid Soc. ſup-
premo vite die de imortalitate animoꝝ diſſeruiſſet: is q
eſſet ſapientiſſimus oraculo apollinis iudicatus. Quid
multa: ſic mihi perſuaſi: ſic ſentio. cum tanta celeritas ani
morum ſit tanta memoria preteritoꝝ: futuroꝝ prudētia:
tot artes: tante ſcientie: tot inuenta: nō poſſe eam naturā:
que res eas contineat eſſe mortalē. Cūq; animus ſemper
agitetur: nec principiū motus habeat quia ipſe ſe moueat
nec finem quidē habiturū eſſe motus: qui nunq̃ ſe ipſe
ſit relicturus. Et cum ſimplex animi natura eſſet neq; ha
beret in ſe quicquā admixtum diſpar ſui atq; diſſimile
nō poſſe eū diuidi. A quo patet ꝙ miſeria potius quā
felicitas illa arabū ⁊ maxime Auerroys dicī debet: quā
aut nullus hominum vnq̃ habuit: aut ſi habuit puſil-
lo tēporis permāſit. Et ſi iſte due opiniones vltime Pla
tonis ⁊ Ar. ⁊ Auic. ſint veritati ꝓpinquiores: tamē que-
libet illaꝝ multa ponit que etiā ſunt contra veritatem.
Unde credo ꝙ phyſice etiā loquēdo ponendū ſit: quod
ponit fides de ipſa intellectiua anima: ꝓpterea ꝙ ſm ip-
ſam apparentia ſaluant: ſm alios vero nō vniuerſaliter
vt videbit: ſi deo placuerit in argumentis que tangam
cōtra eas. Sed qꝛ iſte opiniones in aliqb⁹ cōmunicāt no
biſcum: ideo ſimul arguā cōtra eas: ⁊ ꝯtra fidē ſoluēdo
quedā ꝯtra eas: ⁊ quedā nō: qꝛ ſolui nō poſſunt: contra
eas dico opi. Platonis ⁊ Ar. ſm ꝙ Ariſtoteli iponitur
a grecis famoſiorib⁹. Que vero adducent cōtra fidē
ſoluemus clare: cū illa ſint friuola: ⁊ nullius valoris. His
ergo opinionibus relictis: tanq̃ a veritate deuiantib⁹:
Dico ſm ſacroſanctā eccleſiam romanam ⁊ veritatem.
Quod intellectiua aīa eſt forma ſbalis corporis humani
dans ei eſſe formaliter: ⁊ intrinſece a ſublimi deo crea-
ta: ⁊ in humano corpore iſu a multiplicataq; in ipſis ſm
multitudinē coꝝ: ⁊ in ipſis induiduata nō quidē habi-
tudine ad corpora. Sed vt Auicē. inquit: ex quibuſdā ꝓ
prietatibus quas cū neſciamus ꝓprijs nominib⁹ noīa-
re: vocemus affectiones: quas Scotus hecceitates no-
minauit. Creata dico a deo: nō quidē ab eterno. Sed de
nouo ⁊ infuſa in corpore humano phyſico ⁊ organico ⁊
ꝙ in vno animato nō eſt niſi vna aīa ⁊ in hoc conueniūt
tria lumina religionis chriſtiane. Albertus cum cogno-
mēto magnus: diuus Thomas aquinates adducēs tex
tum de eccleſiaſticis dogmatib⁹. Q, in vno hoie nō pōt
poni niſi vna anima: vt patet ab eo i prima parte. q. 76.
articulo 3°. ⁊ ſubtiliſſimus doctor Ioānes ſcotus. Et nō
tamen credo hec oīa dicta ex fide: ſed phyſice dico omnia
poſſunt probari: ⁊ etiā cum Ar. pōt ſic dicī nō dicendo
aliqḋ ꝯtra eius principia vt multi fideles ⁊ ſancti viri te
nent. ¶ Quod hec ſit intentio fidei patet ab Auguſtino
ſuper geneſi. Deus inquit infundēdo creat ipſam intel-
lectiuam animā: ⁊ creando infundit: ⁊ quantum hoc ⁊
multiplicationē earum: ⁊ ꝙ ſit forma ſubſtātialis dans
eſſe: omnes ſacri doctores ſunt cōcordes. Unde in clemē-
tina dicit. Quod ſi quis pertinaciter tenere preſumpſe-
rit: ꝙ anima intellectiua nō ſit forma ſuſtantialis corpo-
ris humani tanq̃ hereticus cenſeatur. hoc idem Ioan-
nes gan. ad mentem aliquoꝝ dicit in 3° de anima qōne
qua queritur. Utrū anima ſit forma corporis dans eſſe.
Sed videtur ꝙ in hoie ſunt plures anime. Nam cū ho
mo generetur vere ⁊ ꝓprie: cum vere corrumpatur: quia
naturale deſideriū ineſt homini ad gnandū ꝙ non pōt
ex toto fruſtari. generabit ergo hō hoiem nāliter iuxta il
lud ſecūdi phyſicoꝝ ſol ⁊ hō generāt hoiē tex. cōmē. 26.
vnde ſomniauit Marſilius primo de gnatione ponens
hois generationē eſſe miraculoſam ⁊ ſimilr nutricatio-
nem. Nam vt Auguſtin⁹ inquit: miraculum eſt aliquid
inſolitum: ꝙ preter ſpem ⁊ facultatem admirāti s appa
ret: que diffinitio nutritioni nō competit. Non eniꝫ illa
eſt inſolita cū q̄diu viuimus: tam diu nutriamur. Si
ergo generat homo: ⁊ corrūpit aliq̄ ſubſtātia: ibi gnatur
⁊ corrumpit: aut igit ſm eſſentiā: aut ſm eſſe: nō ſm eſſē-
tiam. ergo ſm eſſe: eſſe ergo eius generat: ⁊ corrumpitur:
tunc per expoſitionē ſic hoc corrumpit. hoc eſt eſſe anime
ergo eſſe aīe corrumpit. ¶ Item cū cuiuſlibet nālis tranſ
mutationis tria ſunt principia. materia forma ⁊ priua-
tio ergo ⁊ iſtius. Sed terminus formalis gnationis ca-
pit eſſe p generationē ergo aīa generaret ibi itellectiua. ſ.
nō ponendo talē formā qḋ eſt impoſſibile. ¶ Itē quo-
modo eſt poſſibile ꝙ duaꝝ ꝓductionum ſpē diſtinctaꝝ
idē ſit formalis terminus cum productiones oēs ex ter-
minis diſtent phyſicoꝝ. 5°. tex. cōmēti. 31. Apud recte phi
loſophātes cum terminus formalis generet terminati-
ue generabit. ergo aīa. Sed ponentes iſtam formā dicūt
ꝙ illa generat: ⁊ corrumpit nō terminatiue ſed complecti
ue terti: entitas. ¶ Item in omni animato generabili ⁊
corruptibili oportet eſſe aliquā animā generabilē ⁊ cor-
ruptibilē homo eſt huiuſmodi: vt patet 2° phyſicoꝝ tex.
cōmenti. 26. ergo ⁊c. maior patet qꝛ in omni tali oportet
eſſe animatū generabile ⁊ corruptibile. Sed generatio ⁊
corruptio terminantur ad eſſe 5° phyſicoꝝ tex. cōmenti.
7. Non poteſt aūt tale eſſe generari vel corrūpi. nō genita
vel corrupta forma que neceſſario eſt terminus formalis
tranſmutationis: o bene. ¶ Quod autem creatio tēpora
lis ſit poſſibilis cōſentaneaq; dictis Ariſtotelis rationi- Probatur poſſibilitas creationis de nouo
bus euidētibus declaro ⁊ primo ſic. Nā ex ſententia phi-
loſophi 2° metaphyſice tex. cōmenti 5. Habetur ꝙ eſt de
uenire ad vnam cauſam efficientē omniū alioꝝ a ſe que
eſt deus glorioſus. hoc idem patet ab eo. 12. metaphyſice
tex. cōmenti. 38. a deo qui prima cauſa eſt dependet celū
⁊ tota natura. Hoc idem patet primo celi vt ſupra eſt ad-
ductum. ꝙ ipſe ꝓduxit celum ⁊ vniuerſum totū. Tūc ſic
tale agens cum ſit independenter agens aliter nō eſſet pri-
mum agens ſimpliciter: aget ergo nullo preſuppoſito er
go creabit. ¶ Sed ꝙ de nouo ꝓbatur. Nam cum ꝓdu-
xerit celum in quo maxima eſt diuerſitas partium: non
igit aget ſm ſuam eſſentiam ⁊ neceſſario: ſed ſm electio-
nem ⁊ idealem rōnem libere ⁊ contingēter. potuit ergo
nō creaſſe ab eterno: ſed de nouo incipere creare. Q, aūt
nō neceſſario agat ad extra ſubtiliter ꝓbatur a doctore
ſubtili primo ſententiaꝝ diſtin. 8° vide ibi. Sed cū hoc
ſupletur: qꝛ ſi ſm ſuam eſſentiā ageret ⁊ neceſſario. tātū
vnum ageret: quia idem inquantū idem nō facit niſi idē
vt 2° perigeneſeos patet tex. cōmenti. 55. Et ſic talis diuer
ſitas celi non fieret ab eo. ¶ Item arguit hoc auctoritate
Ariſtotelis primo de anima tex. cōmenti. 65. dicentis in-
tellectum

tellectum innaſci ſubſtantiam quandaȝ exiſtentem ⁊ nõ corrumpi. Hoc idem patet inde proprietatibus ele mentorum vt inquit. Relinquit ergo intellectum ſolum de foris euenire iuſſu creatoris dei. Hoc idem patet 3° de anima ab Auerroi textu cõmenti. 5. dicẽte intellectum ⁊ alias virtutes anime eſſe res factas a motore extrinſeco: vt eſt famoſum ex opinione Ariſtote. ⁊ omniũ peripateticoꝝ ⁊ hoc eſt ꝙ Ariſtoteles dicit. 16. de animalib⁹. relinquit igitur ſolam mentem extrinſecus euenire. Qꝫ nõ ita intelligendũ eſt. Qꝫ diuinus intellectus cauſet eam extra corpus. Sed ꝙ educit eam de luce ſua ⁊ nõ de aliquo materialiũ pꝛincipioꝝ. Itẽ 12. metaphyſice textu cõmenti. 16. ponens Ar. differẽtiam inter cauſas mouentes ⁊ formales. dicit ꝙ mouẽtes cauſe precedunt effectuȝ: formales vero ſimul ſunt cum eo: inquit enim ſic. Mouẽtes quidem igit cauſe velut prius facte exiſtẽtes. Que autem vt ratio ſimul. Quando enim ſanatur homo tunc etiam ſanitas eſt: ⁊ figura ence ſphere. ſimul ⁊ erea phera. Itẽ ſi non incideret cum corpore eſſet ꝓpterea: qꝛ omne corruptibile ingenitũ ⁊ ecõuerſo. vt ſupra latiſſime diximus. Sed probo hoc eẽ falſum. naȝ potẽtia reſpectiua precedẽs formam generatã eſt eterna a parte ante. ⁊ non a parte poſt. Item vt 8° de phiſico auditu colligit: motor nõ eſt ante mobili: ergo icipiẽte mobili eẽ ⁊ motor ſicut eſt anima ⁊c. ¶ Sed contra poſitionem Platonis ⁊ Ariſtotelis vt dixi ad mentem aliquoꝝ arguit Albertus cognomẽto magnus aliquib⁹ rationibus primo ſic. Abſurdum videt ꝙ aĩa vna de corpore in corpus transferat. qꝛ vna forma non põt habere niſi vnum: ⁊ ꝓpꝛium ſuſceptiuũ. Ad hoc reſpondeo eſſe Platoni ſic neceſſariũ dicere. Nam vt dixi: anima corpori vnita. ſi bene beateqꝫ vixerit ſeparata redire ad cõtubernium ſtelle. Si vero male tranſmitti ad aliud corpus quoad purget. ꝙ etiam incõueniens eſſet: cuȝ partes materiales fluant ⁊ refluant totam materiã nũc informatã ab vna forma deſtui: ⁊ aliam informare. ¶ Itẽȝ 2° arguit ipſe ſic: qꝛ ſm iſtam poſitionẽ numerus animarum ſemp eſſet equalis numero corporum. ⁊ tunc nõ poſſet vnus homo generari quin alius corrumperetur. ¶ Ad hoc reſpõdeo deuȝ vt dixi: ab eterno produxiſſe numerum animarũ maiorem numero corporum humanoꝝ. ita ꝙ numerus animaꝝ ſemper excedit numeruȝ corpoꝝ. Si quis autẽ teneret ad mentem tum Ar. tum Platonis ſm expoſitores ꝑdictos. Nõ ꝙ aſſeram hoc ego ad mentem eius. ſ. Ar. vt dixi determinando. q. ſm ſanctam romanã eccleſiam ⁊ veritatẽ eſſe infinitũ numerum animaꝝ actu tenendo mundi eternitatem ſicut ipſi tenent nullũ reputareȝ inconueniens apud ipſos: ſicut inquit Algazel in metaphyſica ſua nõ inconuenire in talibus nõ habẽtibus eſſentialẽ ordinẽ proceſſuȝ in infinitũ. ¶ Sed cõtra omne habens multitudinem ⁊ numerũ poteſt eſſe actu numeratum. Infinitum nõ poteſt eſſe actu numeratũ. ergo infinitũ nõ habet multitudinem neqꝫ numeruȝ: tenet cõſequẽtia cum Ar. 3° phyſicorum: qꝛ maior ⁊ minor tractatu de infinito tex. cõmẽ. 41. ¶ Reſpondeo ꝙ maior debet intelligi de habentibus multitudineȝ quantorum per ſe: ⁊ ſeorſum exiſtentiũ. Sed de multiplicitate indiuidualiũ inexiſtentium vt ſunt pũcta nõ oportet: neqꝫ ſeparatoꝝ vt de animabus cõtingit intellectiuis i die paſſionis domini ieſu chriſti cuius gratia ⁊ intacte genitricis eius virginis marie: hec ſolutio mihi eſt data. ¶ Et ſi arguas ꝙ in ſpẽb⁹ numerorum erit poſſus in infinitũ ⁊ eẽntialiter ordinatis. ¶ Reſpõdeo ꝙ nõ inquit in ſpẽbus nõ facientib⁹ ad perfectioneȝ vniuerſi qualis eſt nr̃a: neqꝫ ille ſpecies ſunt eſſentialiter ordinate qꝛ maior numerus. a. non dependet formaliter quantũ ad eius vnitatem: que in ſpecie reponitur lȝ quantũ ad vnitatem materialẽ dependeat. ¶ Tertio arguit contra iſtam opinionẽ. Naȝ ſi ingrederet anima corpus ⁊ iterũ egrederet. tunc anima eẽt per ſe mobilis. Ad hoc inuenio: vt Simplici⁹ refert 6° phyſicoꝝ tex. cõmenti. 32. quoſdaȝ Platonicos ad motus animaꝝ vti vehiculis quibuſdã corporeis ethereis: ⁊ eternis: cõtra quos arguit. Nam cum anima ſit tota in toto: ⁊ tota in qualibet parte vehiculum illud etiã ſic ſe haberet ꝙ ſine corpoꝝ penetratione fieri nequit: ideo inquit ipſe: ꝙ ſeparari animam a corpore nihil aliud eſt: qꝫ deſinere ipſum illuſtrare ꝓpter ſui. ſ. corporis indiſpoſitioneȝ. ¶ Veruntamen qꝛ vt Macrobius refert. Plato voluit a celo mitti aĩas in terrena corpora. ⁊ iteruȝ ab eis ad celeſtia migrare ideo aliter reſpondeo dicendo ſicut doctor ſubtilis di. 2° ſententiaꝝ: ꝙ anima poteſt per ſe moueri: ⁊ ſucceſſiue: que ſucceſſio attendit ſolum ex ſpacij diuiſibilitate: ⁊ nõ mobilis. Aliter põt dici ꝙ aliter cõſideraẽ ſucceſſio: ⁊ velocitas i motu naturali: ⁊ aliter in motu animali. Nam in nãli attenditur penes ꝓportionem geometricam potẽtie mouentis ad ſuam reſiſtentiaȝ: in motu vero animali penes aptitudinẽ ſeu inclinationem ſm eius appetitum ad tñ: vel tm̃ moueri: vnde in ꝓpoſito intellectiua anima de celo in terraȝ mouetur motu ſucceſſiuo: ⁊ ſic veloci: qꝛ ſic appetit moueri. ¶ Item ſi dij incorporant animas vt dixit Plato. Sequit maliuolos ⁊ inſipientes eſſe deos celeſtes deos in talia corpora mittẽtes ſimiles ſibi intellectuales animas: in quibus ꝓpter maximos labores vix poſſunt nunqꝫ attingere conuitũ pulchritudinis equã habẽt in ſeipſis. ¶ Ad hoc reſpondeo: ⁊ ſilr ad rõnes: quas videt innuere Ar. contra preceptorẽ primo de anima tex. cõmen. 38. vſqꝫ ad quadrageſimum 2m. Et dico ꝙ non maliuoli imo benefici ⁊ liberaliſſimi ſunt dij cõmunicantes humanis corporibus animas pro cõſeruatione nobiliſſime ſpeciei generabilium ⁊ corruptibilium humane. ſ. vnde vnio anime ad corpus eſt naturalis ſm quid ꝓpter finem iaȝ dictũ. Separatio vero eius eſt ei ſimpliciter nãlis: qꝛ illa ſummũ eius bonum attingit. ⁊ ſic patet ꝙ licet ſit difficile: vt Ar. ingt diſcernere inter naturales motus aie: ⁊ violentos: nõ tñ impoſſibile: vt viſum eſt: ⁊ hoc dico ad mentẽ Platonis: quid autẽ ſit dicendum ſm fideȝ infra dicetur. ¶ Ad illud etiaȝ ꝙ Ar. adducit ꝙ videtur poſſibilis reſurrectio mortuoꝝ: dico ꝙ Ar. arguit ſic: ꝙ videtur apparenter. ſ. ⁊ aliquibus ex hac poſitione mortuos reſurgere. Tamen ſm Platonem hoc nõ videtur qꝛ ⁊ ſi redeat anima intellectiua: ⁊ ſenſitiua tamen cogitatiua dicta minime redire põt ſm ipſum. ¶ Ad illud etiam ꝙ adducit. ꝙ ſi moueretur aliqua ſpecie mot⁹ ⁊c. Reſpondeo: vt Simplicius refert. 6° phyſicorum auctoritate Theophraſti ⁊ diſcipuli Theophraſti q inter optimos peripateticos eſt annumeratus. Strato Lampſacenus hoc idem dicit: ꝙ Ar. vtitur ratione ad nomen contra Platonem. Nam reprehendit nomen motus corporalis qd̾ primo ſignificat per motũ de quo Plato nõ intellexit: ſed cepit motum pro anime operatione ⁊ ſic cum Plato dixit: cum ſuo diſcipulo Xenocrate ꝙ anima eſt numerus ſeipſum mouẽs. accepit motum iſto modo ꝙ etiã Ar. aliquãdo facit. vt patet 2° huius tex. cõmẽti. 100. phãtaſia eſt motus factus a ſenſu ⁊ in 3° textu cõmẽti. 2. intelligere conſiſtit in quodã moueri ⁊ pati. Et ſic patet ꝙ in re nõ diſcordant prece

Cõtra platonis placitum

De motu localĩ aĩe ſeparatur a corpe

Cõcordia ariſtotelis ⁊ platonis

Diluutio rōnū ꝓbantiū aīas nō multiplicari.

ptor ⁊ diſcipulus ſm ꝙ multis videt̃:ſed in nomine
tantum. ¶ Sed diceret iunior:male ergo reprehendit
Ar. Platonem. Reſpōdeo negando conſequentiam.
Nā illud fecit Ar. ne homines decipiantur credentes
cum audiunt nome abſolute platum illud ſupponere pro ſuo famoſo:i ſignificato ¶ Ad rōnes vero qui
bus improbatur multitudo animarū reſpondetur:
Ad primā. Sconcam nature indiuiduali non repu
gnat infinitas:dico ꝙ verum eſt de generabili ⁊ corruptibili:ſed non de incorruptibili qualis eſt in propoſito. ¶ Ad aliā cū dicit̃ ꝙ non eſt multitudo niſi p
imperfectionem:dico ꝙ falſum eſt. Nā vt dixi eſt talis
multiplicatio animarum:propter multiplicationem
hominum ⁊ conſeruationem eorum:⁊ humane nature vt dixi. ¶ Ad alia dico ꝙ per materiā Ariſtote.
intellexit hecceitatē quare non procedunt. vel dica
tur multitudinē eſſe per materiā antecedentem ⁊ diſ
poſitiue iuxta illud cōmentatoris ſeptimo metaphyſice cōmento. 28. ¶ Ad dictum vero Themiſtij plotini
⁊ aliorum dico ꝙ ipſe Themiſtius argumētando illud ponit:ſed poſtea determinando:vt dixi aſſimilat
ipſum intellectū lumini ſm Ariſtote. ¶ Ad alia vo vn
de faſcinatiōes ⁊ alia:⁊ dico hoc prouenire:qꝛ ille anime de conſimilibus experientiā habuerūt ⁊ ab eterno cōſimilibus habitibus predite ſm platonē: dico.
¶ Ad obiecta vo Auerroys ꝙ eſſet tranſmutatū ſine
tranſmutatione:aut tranſmutatio in priuatione dico
ipſum non habuiſſe intellectū creationis. Nam creatio non eſt mutatio:ſed abſtrahit a mutatione:cū mu
tatio requirat ſubiectū:ſed bene eſt productio que cōmunior eſt mutatione. ¶ Ad aliud eiuſdem cū querit de potentia illa creature anteꝗ̄ fiat:dico ꝙ illa eſt
ſm rationem tantū. ¶ Ad aliud autem acceptum ex
communi cōfeſſione philoſophorum ꝙ ex nihilo nihil fit:dico ꝙ verum eſt ſm mutationem:aut phiſicā
tranſmutationem ſed bene per creationem. ¶ Ad id
vero ꝙ primo adducebatur:ab Ariſtote. ꝙ ipſa eſt in
genita ⁊ icorruptibilis ergo ſempiterna. ¶ Rñdeo ꝙ
cōſequens:⁊ conſequentiam concederet tum plato. tū
Ariſtote. Sed ſm chriſtianam fidem ⁊ etiam ſm Ariſtote. apud multos reſpondetur ꝙ bene ſciebat Ariſtote argumentum non demōſtrare:ſed oportet ſic ar
guere:eſt ens ingenitū ⁊ icorruptibile ⁊ iproductū ergo ſempiternū. Sed tunc conſequentia bene erit bo
na:ſed antecedens eſt falſum apud fideles. Illud etiā
argumentū platonis non procedit:ꝙ probat ab eter
no productas fuiſſe animas. Nam vt ſupradictū eſt
deus agit ad extra contingenter:⁊ libere. ¶ Neq̄ enī
dicta Auerroys:vt multi credunt:obſtant dictis platonis ⁊ Ariſtote. tenentium productionem eternalē
animarum:cum dicit contra Auicen. 12. metaphyſice textu cōmenti. 44. ꝙ illic non eſt prouentus:neq̄
conſecutio. Nam iſte ſunt diſpoſitiones agentium ſu
perficie tenus non vere. ¶ Rñdeo ꝙ benedicit cōmē
tator ꝙ ibi non eſt tranſmutatio proprie. Nā vt ipſe
in eodem inquit:agens verum apud Ariſtote. eſt ꝙ
educit illud ꝙ eſt in potentia in actum:ſed ꝙ nulla ſit
ibi productio hoc nō negat:vt patet primo celi textu
cōmenti. 105. ¶ Multa alia argumenta conſimilia poſſent adduci:que omnia conſimilē habent ſolutionē.
A quo patet error Gregorij Nicenī credentis omne
de nouo productū corruptibile eſſe:ſed tantū illud ha
bet veritatem de his que phyſica generatione producuntur. ¶ Dimiſſis communibus rationibus Joan
nis gan. quarum ſolutiones claras ⁊ bonas habes a
preceptore noſtro Gaietano Thienenſi vincētie oriūdo. vnam tangam non tactam ab eo:quā indiſſolubi
lem Joānes Gan. putat. que talis eſt. Omnis forma
que recipitur in aliquo recepto in corpore recipit̃ in
corpore per ſe aut per accidens:quā ſic deducit. Ego
neſcio inquit Joannes:videre ꝙ color recipiatur in
ſuperficie recepta in corpore. ⁊ tamen ipſe nō recipiat̃
in corpore. ⁊ ſic de alijs:ſed ipſum intelligere recipitur
in intellectiua anima recepta in corpore. ergo ipſū re
cipere in corpore per ſe aut per accidens ⁊ ita intellige
re eſſet ſicut ſentire ꝙ eſt grauiſſimum incōueniens:⁊.
contra omnem philoſophiā. ¶ Ad hoc ſm platonē
facilis eſſet reſponſio. Nam ipſe non ponit receptionem ſpecierum de nouo fieri:ſed ipſas ponit cōcreatas ipſi anime. ſecundum vero fidem ⁊ vitatem dicit̃
ꝙ maior habet veritatem ſi illud in quo recipit̃ ſit for
ma materialis ⁊ educta de potentia materie:ſi aūt ſit
imaterialis a ſublimi deo imediate creata: illa poteſt
recipere vniuerſaliter:⁊ abſtracte. Quāuis enim ſpecies ipſa recepta ſit ſingularis in eſſendo:tamē eſt vniuerſalis in repreſentando:⁊ ſi queratur:vt querit Albertus a quo habet tale eſſe vniuerſale: dico ꝙ hꝫ ab
intellectu agente effectiue qui virtualiter eſt vniuerſalis:⁊ a poſſibili intellectu:⁊ ſubſtantia anime ſuble
ctiue:que tale eſſe poteſt conferre ꝓpter ipſam eſſe ſub
ſtantiam penitus a materia denudatam mediā inter
celeſtes formas:⁊ materiales:vt plato dixit. tale eī vnī
uerſale eſt eſſe ſeparatum a materia ⁊ appendicijs eiꝰ:
vnde ſpecies intelligibilis talem habet ſeparationem
exiſtens quo intelligitur vniuerſale ſic ſeparatum: O
bene. ¶ Vel dicamus vt Albertus cognomento magnus in ſuo de intellectu ⁊ intelligibili dicit capitulo 9ᵒ
tractatus primi ꝙ cum Ariſtoteles tertio huius aſſimilet intellectū luci ſicut ergo lux ſolis vt eſt in ſole eſt
vna numero:vt autem emanat ab ipſo eſt vniuerſali
ter illuminatiua omniū diaphanorum tam peruiorum que facit lucida ꝗ̄ non peruiorū que facit colora
ta:⁊ hoc modo conſiderata multa agit ⁊ facit:ſic intelle
ctus ꝓut eſt aliquid nō anime eſt indiuiduus:ꝓut au
tem emittit actiones intelligendi eſt in virtute vniuer
ſali:⁊ ſic recipit vniuerſalia:que nō ſunt in eo ſicut ac
cidens in ſubiecto neq̄ ſicut forma in materia:⁊ ideo
per ipſum non indiuiduantur:eſt ergo virtute vniuer
ſalis:virtus anime que imago dei eſt creata in orizōte eternitatis ⁊ temporis:⁊ in vmbra intelligentie vt
dixit yſaac. non mirum ergo ꝙ tale eſſe vniuerſale cō
ferat ꝙ alie forme materiales cōferre non valēt. ¶ Et
ſi queratur a quo habet potentia illud eſſe abſtractū
non receptum in materia. Reſpondeo a deo glorioſo
cuius eſt imago:⁊ quando dicitur idē eſt producens
animā intellectiuam ⁊ ſuas potentias. Reſpōdeo ꝙ
bene eſt idē re. multiplex autē virtute. Cui ſint gratie
infinite ⁊ eius genitrici in tacte marie de tā ſubtili ratione. Ex his clare patet ꝙ quāuis diuus plato ꝓpin
quus fuit videre, verum:tamen in rei veritate nō vidit veritatem in hoc complete:ſed ſolū fideles chriſtiani lumine fidei illuminati veritatē attigere complete. ⁊ ſoli cōplete ſatiſfaciunt omnibus queſitis in
his difficultatibus. ¶ Vnde contra platonem arguo
primo ſic:aut numerus animarū eſt equalis numero
corporū humanorum aut minor:aut maior a ſufficiente diuiſione:non minor quia tunc eſſent humana
corpora ſine anima ⁊ ſic fruſtra:non equalis:quia tūc
eſſet neceſſe vt vno homine genito alius corrumperetur. Neq̄ ſufficit reſponſio ſupra data. Nam pono
tot corpora generari humana:quot ſunt ille anime ex
cedentes corpora ⁊ tunc numerus animarū erit equa
lis numero

Ratio quam credidit Joānes gandanēſis iſolubilē.

Solutio ſuperioris rationis

lis numero coꝛpoꝛum: q̄ꝛ redargue vt ſupra. Item rationabile eſt quālibet formā ſuſceptibilē ꝓpꝛium habere ſuſceptiuum. Sicut enim diuerſa inſtrumenta ſunt propter diuerſas artes: ita diuerſa coꝛpoꝛa humana propter diuerſas animas intellectiuas. Et ſicut vna ars non vtitur inſtrumento alteri⁹: ita neq̄ꝫ vna anima organo alterius. Naꝫ ſi alio vteretur ſimile eēt vt dicit Ariſto. textu commenti. 53. primi de anima. Sicut ſi aliquis dicat tectonicam in fiſtulis ingredi: vt ſub dit philoſophus. Opoꝛtet quidem arteꝫ vti organis: animam autē coꝛpoꝛe. Uidetur eni vnūquodq̄ꝫ pꝛopꝛiam habere ſpeciem ꝛ formam. Si quis vero ꝑ reſolutionem ad imediata: ꝛ per diuiſionem ad minima argumētationes contra Auerroym in hoc quinto philoſophice diſcipline depꝛauatoꝛem videre deſiderat: videat opus contra ipſum reuerendi, ſacre pagine magiſtri Antonij Trombette philoſophi integerrimi ꝛ Theologi excellentiſſimi. pꝛouintie ſancti Antonij Patauini Miniſtri meritiſſimi. Nam fruſtra viſum eſt mihi tāgere que ab eo mihi amiciſſimo ſunt optime declarata. ¶ De felicitate aūt anime poſt moꝛtem quid ſacri fideles teneant: clarum eſt ex ſacris doctoꝛibus in 4.° ſententiaꝝ: vide ibi: Platonici vero ꝛ ſi non in toto ſatiſfecerunt: fuerunt tamen propinqui aliquantulum videre veritatem. Omnia ergo attributa anime intellectiue a fidelibus doctoꝛibus veriſſima dico eſſe ſimpliciter ꝛ omnino: ꝛ dictis Ariſtotelis minime repugnare. Si quid vero propter tenuitatem ingenioli mei dixerim contra fidem catholicaꝫ: ſubijcio me coꝛreptioni ſacroſancte eccl'ie romane.

¶ Et ſic eſt finis huius nobiliſſime queſtionis ꝑ me Nicoletum Uerniam theatinum Ciuem Uincentinum: Oꝛdinarie philoſophiam ad pꝛimam ſedem legentem ſine concurrente in almo ſtudio Patauino In villa agri vincentini: Colzade dicta: non obſtante opthalmia: q̄ me tunc moleſtabat. 1492. 18. ſeptemb.

¶ Ego frater Antonius Trombetta oꝛdinis Minoꝛuꝫ ꝛ ſacre Theologie pꝛofeſſoꝛ immeritus Miniſter prouintie ſancti Antonij Ad lecturam metaphyſice in celeberrimo gymnaſio Patauino deputatus vidi ꝛ accuratiſſime luſtraui totum hoc opus ſupraſcriptum de intellectu humano editum ab excellentiſſimo philoſophoꝛum domino Magiſtro Nicoleto Theatino in quo appꝛobo ꝛ atteſtoꝛ quicquid in ipſo continet de Ariſto. intentione fidei catholice maxime conducere: ꝛ veritati quam pꝛofitetur ſancta romana eccleſia integerrime conſentire: pꝛo quo gratie imoꝛtales ſibi debentur nec minus pꝛemia que huiuſmodi viris oꝛnatiſſimis elargiri conſueuere. Padue Die. 20. Julij. 1499.

¶ Ego magiſter Uincentius Merlinus Uenetus ad lecturam metaphyſice in almo ſtudio Patauino deputatus: Rogatus ab excellentiſſimo artium ꝛ Medicine doctoꝛe Domino Magiſtro Nicoleto Theatino: vt viderem cum diligentia hunc ſuum tractatum de vnitate intellectus ꝛ bene examinarem ſi aliquid eſſet ibi ſcriptum contra ſacroſanctam romanam eccleſiā: examinato igitur tractatu cum omni diligentia. Dico nihil ibi eſſe contra ſacroſanctam eccleſiam romanaꝫ imo ipſuꝫ aperuiſſe multa que alij non fecerunt: ꝛ cōfuſionē Auerroys: ꝛ pꝛo ſacra ſancta noſtra romana eccleſia Die. 13. Julij. 1499.

¶ Ego magiſter Maurinus Hibernicus oꝛdinis Minoꝛum: Ad lecturam Theologie in almo ſtudio Patauino deputatus. Rogatus a pꝛefato excellētiſſimo artium ꝛ Medicine doctoꝛe Dño Nicoleto Theatino ad vnguem vidi ꝛ examinaui ſupraſcriptam nobiliſſimam queſtionem de imoꝛtalitate ꝛ pluralitate animarum contra Auerroiſtas. Et nihil niſi conſonū ſacre ſcripture ꝛ ſacroſancte romane eccleſie atq̄ꝫ catholicis doctoꝛibus de mente ipſius determinatum reperi. Unde cum ſummo pꝛemio ꝛ lauriola vtriuſq̄ꝫ Jerarchie militantis videlicet atq̄ꝫ triumphantis exaltandus foꝛe cenſeo. Maxime cum ad modum golie Auerroym chꝛiſti nominis inimicum gladium quo iuguletur ad coꝛrumē deſerentem penitus extinxit. Padue die. 15. Julij. 1499.

¶ Uincentius Tuſcus Ceſenas philoſophoꝛ minimus. Nicoleto Uerniati Theatino Ciui vincentino Maximo peripatetico. S. P. D.

Si domitis gallis: parto quoq̄ꝫ marte tropheo
 Ceſaris in medio fulſit imago foꝛo.
Rome triumphales traxit per compita currus:
 Dum redeunt magni ſigna veranda ducis.
Si curij riſere patres catilina iaceret:
 Dum ſerus in nuda ſanguinolentus humo.
Deniq̄ꝫ ceſareum ſi iam edit amphiteatrum
 Romulea quiſquis nomen ab vrbe trahit.
Quis tibi: fabritio maioꝛ nicolete: coloſſus
 Surget: ꝛ ethereum phama iuuabit opus.
Foꝛtia non phꝛygijs ſuperaſti caſtra manipulis
 Cum rueret latia gallus ab alpe furens.
Sed maioꝛa pio moliris pectoꝛe: Nam tu
 Hoꝛrida tartareo cum duce bella geris.
Lurida decretis ſpargens aconita proteruis
 Auerroes generi pernicioſa pio
Unicus humanos quod ſpiritus adiuuet artus
 Dixit: ꝛ aduerſo pꝛotulit iſta deo.
Dumq̄ꝫ herebi magnos hominū pars magna penates
 Intrat: ꝛ ob mentis nubila ſepe ruit.
Occurris nicolete ſacro demiſſus olimpo:
 Qui trahis in claram pectoꝛa ceca diem
Cuiq̄ꝫ ſuos tribuis manes: ratione pꝛobaſq̄ꝫ
 Uictima que ſuperis gratioꝛ eſſe poteſt:
Tu reſeras celi poſtes: claudiſq̄ꝫ baratrum:
 Q̄ ſacrum eſt turpi non finis eſſe ſitu.
Non igitur tanto dabitur pꝛo munere laurus:
 Nec tua tarpeo ſplendeat vrna iugo.
Iſta decent homines: cum ſcis ſecreta deoꝛum
 Pandere: qui ſuperis ſit tibi talis honos.
Et tibi conſtituant gymnaſia queq̄ꝫ ſacellum:
 Ac micet ardenti lampade ſepe dies:
Addit ꝛ hoc carmen: conſtructa eſt ara ſophoꝛum
 Pꝛo duce: qui ſacro munere vera refert.

Finis.

¶ Nicoleti theatini in celeberrimo ſtudio Patauino ordinariam philoſophie legentis queſtio de grauibus ⁊ leuibus ad integerrimum philoſophum ⁊ medicorū principē Gerardum bolderium Ueronenſem.

Queſtio eſt an grauia ⁊ leuia inaiata poſtꝗ̄ ſūt generata remoto prohibente a ſeipſis: vel ab alio localr̄ moueātur. Hec qō inter omnes phyſicas queſtiones grauiſſima ē: declarat hec diuerſitas opinantiuȝ in ea: inuenio enim in ea grecos ⁊ arabes ⁊ latinorum philoſophoꝝ precipuos inter ſe plurimū diſcrepātes. ¶ In iſta qōne talē ordinem ſeruabo: primo enim opiniones ab Ariſ. vt puto deuiātes cum ſuis fundamentis recitabo: eaſq; improbabo. 2° opinionem Auer. quaȝ puto eſſe Ariſto. declarabo. ⁊ ad argumenta que contra eaȝ ſunt reſpondebo.

Opinio platonis.

Quantū ad pᵐ inuenio iter grecos diuinū Platonē voluiſſe: aiam mūdi anias animalium ſaltē rationales ⁊ elementa a ſeipſis moueri. ⁊ in iſtis idē vno ⁊ eodē modo eē mouens ⁊ motum aſſeruit hoc qō dixit de anima mundi ponit cōmentator 8° phyſico. cōmēto. 40. dicēs. ⁊ error ꝯtingit platoni ex hoc q: opinabat̄ ꝙ primus motor in corpore qō mouetur ex ſe nō eſt corpus. ⁊ ē vera opinio. ⁊ opinatus eſt cū hoc ꝙ omnis motor ſiue fuerit corp⁹ ſiue nō: nō mouet niſi moueat̄ vno modo mot⁹ dicto vni voce. cum ergo omnis motor in corpore moueat̄ a ſe ipſo primus motor mouebit ſeipſum hic aūt eſt mundi anima. hoc idem inquit Albertus octauo phyſicorū. tractatu 3° capitu. 10. Unde inquit ꝙ plato poſuit mundi aiam ſeipſam mouere: qō poſuit de animabus colligit̄ a philoſopho ⁊ cōmētatore pmo de anima textu cōmēti. 22. vnde inquit ibi pħus. ⁊ aſſimilātur iſtis dicentes ꝙ aia eſt aliqd mouens ſe. ⁊ cōmētator inquit qō innuit platonē. hoc idē ponit cōmētator ſeptimo phyſicoꝝ cōmento. 2°. d. ⁊ ſimiliter ut anima quā plato poſuit mouere ſe. hoc ꝙ ponit de elemētis colligit̄ a cōmētatore 3° celi comento. 28. in quo etiam expreſſe ponit cōmentator hoc ꝙ plato dicit de pmo motore: vnde ponit cōmentator hec verba formaliter in cōmento allegato. ⁊ hoc eſt vnū eoꝝ ex quib⁹ plato eſtimat ꝙ neceſſe eſt vt pmus motor moueat ſe eēntialiter. ſ. ex hoc ꝙ videt̄ in lapide: ꝙ motor i eo ſit motum: ſed lȝ idē ſit motor in eo cū moto tñ nō eodē modo vt plato exiſtimat ſed diuerſimode ſcȝ ꝙ apparet ex pma demōſtratiōe i pmo ſeptimi phyſicoꝝ. ¶ Innitebat̄ aūt plato vni rōni que talis eſt: nihil pōt alteri dare motū qō in ſe nō hȝ motū: q: nemo dat ꝙ nō hȝ: cuȝ ergo quodlibet iſtoꝝ mouet: habebit motum in ſe ⁊ a ſe. ⁊ q: aia rōnalis mouet: ergo ſeipſaȝ mouet: iō cōcluſit plato in phedone ꝙ ipſa eēt imortalis ex quo eni ſeipſaȝ mouet nō deficit ſibi: neq; in ſuo motu ē reſiſtentia neq; diſtantia: q: nihil ſibi reſiſtit: aut a ſeipſo diſtat. ſequit̄ ꝙ ipſa ſemp ſe mouebit: erit ergo motus perpetuꝰ: ⁊ per ꝯñs ipſa erit eterna: cui ſnie Almeon ꝯſentiens: vt dixit Ar. p de aia tex. cōmēti. 81. dixit aiaȝ immortalē eſſe e denū celi eo ꝙ ſemp moueret̄ ſicē ⁊ ipm.

Platōis rō.

¶ Huic pōni ꝯdicit pħus in p de aia: ⁊ 8° phyſicorū. vbi pbans imobilitatē motoris pmi pbat ꝙ nihil pōteſt ſeipſuȝ mouere ſaltē vno ⁊ eodē mō vt plato poſuit: q: tunc idē eſſet in actu ⁊ in po⁹. ¶ Et ꝯdicit ſibi 7° phyſicoꝝ i pn° vbi pbat̄ ꝙ oē ꝙ mouet̄ mouet̄ ab alio. ¶ Contradicit ēt ei in 4° celi textu cōmenti. 22. vbi inquit Cōmētator iſta v̄ba: ⁊ per oia illa nō intēdit niſi ad ꝯdicendū platoni in eo ꝙ opinabat̄ ꝙ qdaȝ entia mouent ſe ita ꝙ motor eſt idem cū moto ſȝ ſubſtāciā. lapis aūt ē vnū eoꝝ que extimant̄ eē talia. hec cōmēta. Unde ſi hec opinio eēt vera rueret tota doctrina Ar. Contra platonem.

¶ Argumentū aūt eius ⁊ ꝯſimilia faciliime ſoluūtur verū eniȝ eſt ꝙ nemo dat ꝙ nō hȝ aut virtualiter aut formalr̄: ſol eni ꝓducit calorē ⁊ tñ non habet eum niſi virtualiter ⁊ ita eſt de primo motore ⁊ alijs ſilib⁹ ⁊c. Solutio rationis Pla.

¶ Inter arabes inuenio ſubtiliſſimuȝ Auēpache de quo Cōmētatore 4° phyſicoꝝ tractatu de vacuo tex. cōmēti 7 inqt. ⁊ nullus ante eū potuit puēire ad has qōnes: ⁊ ideo ipſe ꝓfundus fuit ſuper alios: ⁊ in 3° de aia in cōmento 36 vbi de cōtinuatione intellect⁹ agentis cum poſſibili loquit̄: ⁊ verbū Auempache in hoc eſt firmius alioꝝ: voluiſſe ꝙ forma elemēti pmo mouet materiā vt. ſ. ſtat ſub q̄ntitate vt exponit ſan. Thomas. ⁊ ideo dicit ꝙ elementa ex ſe mouent̄ in vacuo: quam opinionē defendit ſan. Thomas ꝯtra Cōmentatorem in tractatu de vacuo: colligit̄ illa opinio tractatu de vacuo cōmenti allegati. ¶ Item 4° celi commēti. 22. vbi dicit cōmentator illa v̄ba: ſi vacuū eēt nō eſſet poſſibile vt mouerentur econtrario illi ꝙ putat̄ a quibuſdā. ſ. ꝙ citius mouerent̄ in vacuo q: aſſimilauerunt ea eis que per ſe mouent̄ eſſentialr̄. ſ. aialibus. Opinio Auēpache.

¶ Sed ꝯ q: materia vt ſtat ſub quātitate nō includit niſi corpus de predicamēto quantitatis: tale autēȝ impoſſibile eſt moueri cū abſtrahat a motu lȝ non a loco vt in tractatu de vacuo colligitur. alia argumenta que tangunt̄ in tractatu de vacuo ſaictis pro iſta opinione: ⁊ que etiam contra ipſam poſſem adducere gratia breuitatis obmitto. Cōtra auēpache.

¶ Inter latinos v̄o inuenio Albertum voluiſſe qō grauia ⁊ leuia cū fuerint generata remoto ꝓhibēte moueant̄ a ſeipſis per accidens diuidendo mediuȝ per ſe ad cuius motū ipſa mouent̄. ita ꝙ poſtꝗ̄ ſunt gñata nō exigit̄ per ſe mouens in eoruȝ motu naturali: ſed bene in violento exigitur ſm eum ⁊ eſt aer per impetū receptuȝ a proijciente qui aer ſm eum in motu nāli eſt vehens tantū ⁊ nō mouēs: ⁊ q̄ntū ad violentū motū ꝯcordat cū Auer. vt in eius opinione patebit: ſed diſcrepat ab eo in motu nāli: cum Egidio vero cōcordat in motu nāli: ſed diſcrepat ab eo in violēto vt in ſua poſitione patebit: ⁊ ꝙ hec ſit intentio eiꝰ pȝ inſpicienti capitulū 7ᵐ ei⁹ in 3° celi tractatu primo vbi in fine capituli inquit ꝙ motus violēti ſunt plures ad quos ēt aer pluribus modis deſeruit: q: deſeruit vt vehens ⁊ vt mouēs: ⁊ vt locus. ad motū aūt nālem nō deſeruit niſi vno mō tñ. ſ. vt vehēs illud ꝙ mouet̄ ſm cuius inclinationē aer mouet̄ ab eo qō nāliter tendit ad locū. Opinio Alberti.

¶ Pro illa pōne arguit̄ ſic illa mouent̄ ex ſe per accidēs que ſunt in po⁹ accidētali ad motū: ſed iſta ſunt hm̄ ergo ⁊c. ꝯñtia nota cum minori: ⁊ maior pȝ: q: potētie paſſiue accidētali correſpondet po⁹ actiua accñtalis. Uerificat̄ p.

¶ Pro iſta etiā faciunt verba Auer. 4° celi cōmenti. 22. d. quando remouet̄ impetuȝ motus deorſum eſt in graui per accñs: q: mouet ſe ꝑ motum quē facit in mediū dum graue in medio mouet̄ ſicut hō in naui. 2°

¶ Itē 3° celi cōmento. 28. lapis ſicē diximus nō diuiditur in motorē ⁊ rem motam ita ꝙ 3°
vtrūq; eoꝝ ſit exiſtens in actu. lapis enim non mouet̄
eſſentialiter

eſſentialiter a ſe ſʒ ꝙ lapis:tunc enim mouetur a pnci-
Cōtra Albertū inſtatur ꝑ. pio ꝙ eſt in eo accidentaliter.℃Sed cōtra illā poſitionē
arguit̄ pmo ſic:omne per ſe motū requirit per ſe mouēs
ſed grauia ſunt huiuſmodi:ergo ⁊c̄.tenet ꝯſequentia cū
maiori q̄ꝛ potentie paſſiue per ſe correſpōdet potētia actiua
per ſe.5° metaphyſice capi°o de poteſtate:minor ꝓbatur.
nā illa que nālit̄er ⁊ a principio intrinſeco mouent̄:ſūt ꝑ
2° ſe mota:vt patet.8.phyſicoꝝ textu cōmenti.27.℃Scḋo
arguit̄ ſic mediū per ſe mouet̄ a graui tanq̄ȝ a mouente
extrinſeco:ſed omne mouēs extrinſecū prius mouet̄ q̄ȝ
moueat vt colligit̄ a pħo ⁊ 8° ⁊ 7° phyſicoꝝ.in hoc enī
fundat ipſe ſuam demonſtrationē in ambobus locis ꝑ
quā ꝓbat ꝙ eſt deuenire ad primū motū ex ſe.℃Et pōt
hoc etiam ſic declarari nā hec eſt differentia inter mouēs
per ſe motū:⁊ per accidēs motū:cuiuſmodi eſt aīa i aīali
bus.nam per accidēs motuȝ prius natura mouet q̄ȝ mo
ueat̄ ⁊ pp hoc per accidens ineſt ſibi moueri :motū autem
per ſe prius natura mouet̄ q̄ȝ moueat.ergo graue prius
nālit̄er mouebitur:q̄ȝ moueat aerē:⁊ tunc quero de ſuo
motore ⁊ oportebit neceſſario dicere ꝙ eſt aer.vt īfra me-
lius declarabitur:quare ⁊c̄.℃Ad ſuas rōnes patebit ſo-
lutio ex his que tangentur.in opinione Cōmentatoris.
Opio diui thome. ℃Poſt iſtū inter latinos inuenio glorioſum doctorem
ſanctū Thomā de aquino compatriotā noſtruȝ qui vo-
luit,ꝙ grauia ⁊ leuia a ſeipſis formaliter:effectiue autē a
generante moueri:⁊ qḋ non eſt neceſſe generās eſſe duȝ
actu mouent̄:generans dico particulare:q̄ꝛ bene habent
vniuerſale ꝙ ſm̄ grauia dcum ſufficit vna cum graui ad
mouendū graue deorſum.nō habet igit̄ graue in ſeipſo
aliqḋ principium actiuū ſui motus:ſed paſſiuuȝ tantuȝ.
⁊ hoc eſt ꝙ ipſe doctor dicit 8° phyſicoꝝ.Cōcludit ḡ Ar.
manifeſtū eſſe ex dictis ꝙ nihil eorum ſcilicet grauiuȝ ⁊
leuiū mouet ſe ipſum:ſed tamē motus eoꝝ eſt naturalis
q̄ꝛ habent principiū motus in ſeipſis:nō quidē actiuuȝ:
ſed principium paſſiuū qḋ eſt potentia ad talem actum.
e quo patet mentem philoſophi eſſe ꝙ in eis non ſit pn
cipium actiuum.qḋ quidam dicunt eſſe neceſſarium ad
hoc ꝙ ſit motus naturalis.ſufficit enī ad hoc principiuȝ
paſſiuū quod eſt potentia naturalis ad actum.hec ſan.
Contra diuū thomā arguit Tho.℃Contra illam poſitionē arguitur primo ſic:ꝑ mo
tum ipſa formaliter dicunt̄ moueri nō ergo a ſeipſis for
formaliter mouent̄.℃Secūdo ſic effectus particularis ⁊
in actu requirit agens particulare ⁊ in actu:ſed quando
graue mouet̄ eſt effectus ille vȝ motus ille in actu:ḡ ⁊c̄.
Rīſio pro thoma. ℃Si dicatur ꝙ effectus in actu bene requirit cauſaȝ in
actu:ſed non agentem ſed materialē.⁊ talis in ꝓpoſito ē
Contra. graue.℃Sed contra quia Ar.2° phyſicorum exempli-
ficat de cauſa efficiente dicens vt hoc edificans ſimul eſt
Cōfirmat̄ primo. cum hoc edificato.℃Iteȝ motus eſt actus motiui ⁊ mo-
bilis:requirit ergo mobile de neceſſitate.arguitur igitur
ſic.hoc mouetur:ergo ab aliquo mouente mouetur . er-
go aliquod mouens ipſum mouet.℃ Item mouens ⁊
2° motum ſunt relatiua ⁊ mouens in actu refertur ad mo
tum in actu:⁊ mouens in potentia ad motum in poten
tia.motum ergo in actu exigit mouens in actu. ℃Item
3° ex quo ſucceſſiuū conſiſtit in continuo fieri vnius partis
poſt aliam.de neceſſitate exigit agens a quo in fieri ⁊ con
ſeruari dependeat:⁊ in hoc differt a permanēti :nā licet in
fieri dependeat ab agente.nō autem in facto eſſe. ℃Iteȝ
motus eſt operatio quedam:ſed operatio eſt actus ſecū-
dus:⁊ actus ſecundus preſupponit primum . actus au-
tem primus eſt a quo prouenit operatio effectiue:hic er
go actus ſecundus de neceſſitate habebit agens ꝙ ipſuȝ
actu producit.quare ⁊c̄. Auctoritas autem in qua fun-
Opinio. Egidij. datur:ſoluetur inferius ex declaratione opinionis Ari-
ſto.℃Poſt eos inuenio Egidium de roma qui in motu

naturali concordauit cum Alberto:⁊ ꝙ ſit ita patet ab eo
ſeptimo phyſicorum circa principium ſic dicens. graue
ſurſum poſitum cum deſcendit mouet ſeipſum per acci
dens:nam graue ſcindit medium ſcindendo remouet il
lud quod prohibet ipſum eē deorſuȝ.ſic ergo graue mo-
uet̄ a ſeipſo deorſum ſicut a remouēte ꝓhibēs.ſed remo
uēs prohibēs eſt cauſa per accidēs.ideo graue mouetur
a ſeipſo deorſum per accidens.de violento infra dicetur
vbi ⁊ ſua opinio ⁊ burlei ⁊ alberti parui ⁊ Gaietani ⁊
aliorum terminiſtarum impugnabitur.℃ Poſt eos in Opio Iādoni.
uenio Io.de degandumo voluiſſe ꝙ grauia ⁊ leuia poſt
q̄ȝ ſunt generata a ſe.i.a ſuis formis ſubſtantialibꝰ mo-
uentur ita ꝙ eadem forma ſm̄ eum eſt per ſe mouens
⁊ per ſe mota:mouet enim inquantū eſt forma:⁊ moue-
tur inquantū eſt in materia:ſufficit eniȝ diuerſitas ratio
nis inter mouēs ⁊ motum quā plato non poſuit:ſed di
xit idem vno ⁊ eodem mō eſſe mouens ⁊ motū. ℃Pro ꝓ arguit̄
qua arguitur primo ſic graue determinat locū ſed nō ex ꝑ Iādono
potentia paſſiua:q̄ꝛ illa eſt potentia contradictionis.no-
no metaphyſice.ergo ex potentia actiua.⁊ hoc nō poteſt
eſſe niſi mediante ſua forma ergo ⁊c̄.℃Item commenta 2° arguit̄.
tor ſecundo phyſicorum commento primo.non inueni
tur corpus ſimplex quod alteretur ex ſe ſicut inuenit̄ cor
pus ſimplex quod transfertur in loco ex ſe.℃Item eodē 3° arguit̄.
ſecundo commento tertio inquit ꝙ nō dubitat talia cor
pora moueri ex ſe non ex motore extrinſeco.℃ Item ſe- 4° arguit̄.
primo phyſicorum commento primo.d.ſenſu apparet
aliqua moueri ex ſe abſq̄ȝ eo ꝙ diſtinguatur motor a mo-
to ſicut in quatuor elementis.℃Item cōmento.10.dicit 5° arguit̄.
aer naturaliter mouetur ex ſe cum mouet̄ ex alio:⁊ in eo
dem cōmento dicit ſed attractuȝ mouet̄ ex ſe ad attrahēs
vt perficiat ſe vt lapis mouetur ad inferius ⁊ ignis ad ſu
perius.℃Item 8° phyſicorum cōmēto.32 dicit ꝙ cum 6° arguit̄.
graue ⁊ leue ſunt in potentia accidentali nō indiget mo-
tore extrinſeco niſi remouente prohibens:remoto igitur
prohibente ex ſe mouebuntur. ℃Item primo celi com- 7° arguit̄.
mento.86.motus elementorum non eſt ab extrinſeco.
℃ Item tertio celi commento.28.nō eſt a motore extrin- 8° arguit̄.
ſeco:ſed a forma moti.℃Item 4° celi cōmēto.23.graui- 9° arguit̄.
tas in lapide eſt motor ſm̄ ꝙ eſt forma ⁊ mouetur inq̄ȝ
tuȝ eſt in materia.℃Sed iudicio meo illa opinio eſt ab Cōtra iando.arguit̄.
omni veritate remota.℃Naȝ Ariſto.ſm̄ ꝙ exponit cō-
mentator 8° phyſicoꝝ tex.cōmēti.30.deducit ad hoc incon
ueniens ſi concedatur ꝙ elemēta a ſeipſis moueantur ꝙ
idem eodē modo eſſet mouens ⁊ motum q̄ꝛ ſm̄ formaȝ:
quia motum debet eſſe aliquid in actu diſtinctuȝ a mo-
tore:⁊ ibi nihil eſſet preter ipſam formam . eadem ergo
forma realiter eſſet mouens ⁊ mota:habet ergo pro incō
ueniēti ꝙ eadeȝ forma realiter ſit mouēs ⁊ mota. ℃Et Rīſio pro iādono.
ſi dicas:vt Io.d.ꝙ non inconuenit ꝙ idem diuerſimo-
de ſit mouens ⁊ motum.℃Tunc cōſequentia Cōmenta Contra.
toris nulla eſſet.poſſeȝ enim ego conſimili modo reſpon
dere.℃Item Ariſto.ſeptimo phyſicorum habet pro ma 2°
ximo incōuenienti ꝙ aliquid moueatur a ſeipſo primo
ita ꝙ ſecundum ſe totum ſit mouens ⁊ motum : ⁊ hoc
ſaltem de corporeo eſt verum.℃Dico hoc ꝓpter quoſdā No.qd voluerint ſcotiſte.
ſequaces Scoti q̄ voluerūt ꝙ idē realiter eſſet mouēs ⁊
motum in aīa intellectiua lȝ nō ſm̄ eandem potentiam.
℃Sed nunqd hoc ſit de mēte Scoti alias tangetur.Po
nūt ēt qḋ ſm̄ eādē poᵗᵐ idē pōt eē mouēs ⁊ motū:vt pȝ
de volūtate.ſed nō eodem mō:q̄ꝛ voluntas exiſtēs i actu
virtuali pōt mouere ſe vt exiſtit in poᵃ formali.⁊ hec ē in
tētio Scoti:vt pȝ i quolibetis ⁊ in 2° ſniaꝝ eiuſdē.℃Cō- Quid cōmentator ſenſerit de anima.
mētator tn̄ nō ita diceret ēt de aīa itellectiua:q̄ꝛ in ea ſʒ cū
mouēs vt intellectꝰ agēs eſt realiter ⁊ ſm̄ ſbām diſtinctū
a moto vt ab intellectu poſſibili:neq̄ȝ etiam poneret ꝙ

aliquid exiſtens in actu virtuali moueatur vt fiat in actu
formali. ¶ Nam vt dicit Egidius ſeptimo phyſicorum
cum agẽs virtuale ſit nobilius effectu formali. ſi ſit agẽs
virtualiter ꝛ per ſe nunquam mouebitur vt fiat tale for
maliter: ꝛ hoc eſt quod Egidius loco allegato ponit: in-
quit enim ſicut aliquid exiſtens virtualiter tale ſit agens
per ſe nunquam mouebitur vt fiat formaliter tale: quia
habet illud altiorĩ modo. vt ſol qui eſt virtualiter cali-
dus nunquam recipiet calorem formaliter: quia habet
illum altiorĩ modo habendo illum virtualiter quã ſi ha
beret illũ formaliter. ꝛ intellectus agens in cuius virtu-
te fiunt omnes ſpecies intelligibiles nunquã aliquã ſpe
ciẽ intelligibilẽ recipit: q2 habendo huiuſmodi ſpẽs vir-
tualiter ꝛ cauſaliter habet eas altiori modo ꝙ ſi haberet
eas formaliter. ſol enĩ qui eſt calidus virtualiter eſt per-
fectior ꝛ in altiori gradu ꝙ ignis qui eſt calidus formali
ter. ꝛ intellectus agẽs in cuius virtute extrahunt ſpẽs in
telligibiles eſt preſtantior ꝛ pfectior ꝙ intellectus poſſibi
No. Sco. dicta. lis qui formaliter informat illis. hec egidi⁹. ¶ Sed doctor
ſubtilis ſecũdo ſniarũ di. 25. ꝛ in quolibetis dicit. ꝙ illa
propoſitio agens ꝙ eſt virtualiter tale non poteſt facere
ſe formaliter tale: eſt falſa: ꝛ ſi eſt vera: nõ eſt vera niſi gra-
tia materie in qua eſt: quod ipſe probat ſi preciſa cauſa ꝙ
aliquid non poteſt recipere aliquã formaʒ formaliter ſit
quia habet eã eminentiori modo tunc oppoſitum erit
cauſa oppoſiti ꝙ. ſ. ſi non habet modo eminentiori vel
virtualiter eam ꝙ poterit recipere formaliter vel mõ mi
nus eminenti. Cum igitur ſaturnus non ſit calidus vir-
tualiter poterit fieri forma. iter calidus. quod eſt falſuʒ.
Contra primo. ¶ Sed miror de tanto viro ꝙ iſtud principium meta-
phyſicum neget. poteſt tamen ei ſic declarari: quia dato
oppoſito ſequeretur ꝙ aliquid per ſe appeteret ſui ipſi-
us imperfectionem quod falſum eſt. ꝛ ꝙ hoc ſequat ar-
guitur ſic. nã ſi agẽs ꝙ eſt ꝛc. mouet ſe ꝛc. ergo naturali
ter mouet ſe ad tale eẽ formale. conſequentia nota quia
motum ab intrinſeco naturaliter mouetur a fortiori: er-
go motũ a ſe ꝛc. tunc vltra mouetur naturaliter ad tale
eẽ ergo appetit tale eẽ. ꝯſequentia iterum nota. ꝛ cum
tale eẽ ſit imperfectius eẽ virtuali ergo ꝛc. nõ eſt ergo
illa cauſa quã doctor ſubtilis aſſignat quare aliquid exi
ſtens virtualiter tale non poteſt ꝛc. ſed eſt illa aſſignata.
2° ¶ Unde ſi per ſe verũ diceret deſtrueret totuʒ proceſſum
philoſophi in octauo phyſicorum: vt ſupra dictum eſt ꝛ
infra ſtatiʒ tangetur. vnde opinio Scoti de motu graui-
Opinio ſcoti. um eſt conformis multũ opinioni Jo. ¶ Unde concedit
ipſe graue a ſeipſo moueri vt patet di. 2. ſecũdi ſententia
rumita ꝙ graue per grauitatẽ producit in ſe motuʒ ꝛc.
ſed nunquid in omnibus conueniant non curo ad pre-
Cõtra ſcot. ꝛ Jand. ꝑ. ſens declarare. ¶ Sed de formis corporali eſt impoſſibi-
le apud omnes recte intelligẽtes. ꝙ ſic deducitur: nam ſi
aliquod totum in ſe totũ agit: totum in ſe totũ conuerti
tur: colligitur hec propoſitio ab auctore de cauſis: pʒ hoc
etiã de intellectu: ergo totũ a ſeipſo toto nullo mõ diſtat
nulla ergo pars diſtabit ab alia: ergo ibi nulla erit diſtã
tia: ergo erit indiuiſibile. hoc enĩ modo probatur ꝙ nul
la virtus materialis eſt ſupra ſe conuerſiua. ¶ Item il-
3° la op. data deſtrueretur totus proceſſus philoſophi 8°
phyſicorum vbi probat immobilitatẽ primi motoris ꝛ
ꝙ eſt deuenire ad primũ motorem ſimpliciter imobileʒ:
arguit enim ipſe ſic. ſi aliquid mouetur: aut mouet a ſe:
aut ab alio: ſi ab alio ꝛ cũ imobilibus motis non ſit ab
ire in infinitum eſt deuenire ad aliquod ex ſe motiuuʒ:
ꝛ cũ ex ſe motũ quadrupliciter dicat: vt ipſe dicit: aut enĩ
eſt ex ſe motiuum quia totũ mouet totum: aut quia vna
pars mouet totũ: aut q2 vna pars aliaʒ mouet ꝛ hoc du-
pliciter quia aut vna aliam mouet ꝛ mouet ab alia reci-

procẽ: aut quia vna tantũ eſt mouens ꝛ alia mota. ꝛ ſo-
lum hoc vltimũ membrum eſt verum ſm eũ: totum eniʒ
inquit ipſe non poteſt totum mouere q2 tunc idẽ moue
ret ꝛ moueret eadem ſpecie motus. ꝛ eſſet in actu ꝛ in po
tentia. quomodo igitur põt Jo. cõcedere ꝙ eadeʒ forma
corporalis moueat ꝛ moueatur. ¶ Et ſi ipſe dicat ꝙ nõ
inconueniſt ſm diuerſos modos. Et ego ſimiliter dicam
ad rationem Ariſto. ¶ Iteʒ ex quo ſm eũ nõ inconueniens
idem realiter ſeipſum mouere per ſe: ſed ſufficiat diuerſi- 3°
tas rationis. nã ſm eum quando cõmentator dicit ꝙ ea
dem forma mouet ꝛ eſt mota: ſed mouet vt nõ eſt in ma
teria: ꝛ mouetur vt eſt in materia: per hec enim cõmenta
tor nõ intelligit aliqua realiter diſtincta: vt etiam Jo. cõ
cedit: nam forma realiter eſt in materia: ꝛ ſi nõ eſt in ma
teria hoc eſt per intellectũ tñ: ergo ſimiliter ſoluam ratio-
nem philoſophi primo ſm cõmentatorem qui non po-
nit in celo materiã: dicẽdo ꝙ eſt deuenire ad primũ mo-
tum ex ſe ꝛ illud eſt celũ: quod celum dicã mouere ſe in-
quantum eſt forma: ꝛ dicam moueri a ſe pro quanto eſt
quoddam potentiale ens. cũ omne ens citra primuʒ ſit
quodãmodo potentiale ꝛ ſic ipſum intelligẽdo intelligi
tur vt materiale quoddã: mouet ergo vt forma: ꝛ moue
bitur vt quoddã materiale. ꝛ ſic nõ poterit probari imo
bilitas ſimpliciter motoris primi. ¶ Poſſum ſcdo ſolue
re ſm ſanctum Thomam qui in celo ponit materiaʒ di
cendo ꝙ ipſum eſt primũ motum ex ſe: ſed dicaʒ formã
eius mouere ſe per ſe ꝛ ꝙ mouet vt nõ eſt in materia. ꝛ
mouetur vt eſt in materia. ꝛ ſic ratio Ariſto. nulla eẽt ꝙ
ridiculoſum eſt dicere de eo. nã magiſter primus vt po-
nit cõmentator primo de generatiõe nunꝙ aliqd dixit
ſine forti ratione. ꝛ idem cõmentator 2° celi cõmento. 25.
vult ꝙ ratio adducta ab Ariſto. in octauo ad probãduʒ
ꝙ eſt deuenire ꝛc. eſt ſufficiens ꝛ ſufficientior illa que fa-
cta fuit in ſeptimo. inquit enim ibi ſicnihil eſt quod ſm
idem ſit mouens ꝛ motũ. ꝛ hoc iam declarauit in duo-
bus locis ſeptimo: ꝛ octauo phyſicoruʒ. ſed firmi⁹ in 8°.
in ſeptimo enim fundauit declarationẽ concedendo pri
mum motũ quaſi manifeſtum per ſe. ¶ Item graue ꝛ le- 4°
ue per accidens a ſeipſis mouentur quia ad motum ali
cuius extrinſeci per ſe motũ vt ipſius aeris. hoc colligitur
ab Auer. tertio celi cõmẽto. 28. vbi dicit allegata a ſeipſis
per accidens moueri quẽadmodũ nauta in naui ſeipm
per accidens mouet: tunc ſic qð mouet ad motum alicu-
ius extrinſeci non moti a ſuo principio intrinſeco vt cla
rum eſt: iſta ſunt huiuſmodi ergo ꝛc. ¶ Cõfirmatur naʒ
eodem cõmento dicit cõmentator ꝙ lapis non mouet
niſi aereʒ eſſentialiter: ſeipſum vero per accidens. quero
quid intelligat cõmẽtator per lꝫ eſſentialiter: ſi potentiã
eſſentialẽ vt Jo. dicit. ¶ Cõtra q2 aer nõ mouetur de tali
potentia cũ non careat forma ad tale motũ. ¶ Si igitur
dicatur vt dici debet ꝙ per eſſentialiter intendit eſſentiã
ſuam ꝛ ſuã formam. tunc ſtatim ſequitur ꝙ lapis ſeipm
per ſuam formã nullo modo mouebit. ¶ Poſt hos in- Opinio theologiçãtium.
uenio quoſdãm theologiçantes qui voluerunt ꝙ mo-
ueantur a grauitate tanquam ab agente principali ꝛ pri-
mo. ꝙ ſic probatur illi cõpetit aliquid primo, ꝛ per ſe cui
competit non per aliud ꝛ cuicunqꝫ competit cõpetit per
ipſum: ſed ita eſt de grauitate. naʒ ſeparata a ſubſtantia
adhuc moueret deorſum: vt patet in hoſtia conſecrata.
¶ Et quia illa opinio non loquitur naturaliter ideo ni Opio qð moueatur a loco.
hil de ea ad preſens dicere intendo. ¶ Poſt hos inuenio
quoſdam dicere ꝙ mouentur a loco: nam primo celi vbi
probat philoſophus ꝙ corpora naturalia habent deter
minata loca ad que mouetur: ad litteram dicit: argumẽ
tum autẽ eius ꝙ non eſt infinitum ferri ꝛ terram ꝙ ꝗ̃
to propinquior ſit medio velocior ſit: tunc ſic idez eſt cau
ſa motus

ſu motus ⁊ velocitatis eius:ſed locus eſt cauſa velocita-
tis motus:ergo ⁊c.℄Sed poteſt ad hoc dici ꝙ locus nõ
eſt cauſa velocitatis ſed ſm aliquos illud prouenit rõne
maioris quantitatis aeris qui inſequitur motum in fi-
ne ⁊ non in principio.℄Secundum alios cauſa eſt im
petus acquiſitus:ſed hoc nunc non determino quia in-
Contra ar- diget conſideratione per ſe.℄Sed contra iſtaꝫ arguitur
guit̃ pmo. quia locus eſt finis motoris ad ipſum:quia ibi pficiun-
tur.quarto celi cõmento.22.ſed in rebus generabilibus
finis motus non poteſt eſſe efficiens vt patet.12 metaphy
2° ſice commento.36.℄Item vbi duo grauia equalis gra-
uitatis ⁊ figure ab equali diſtantia verſus centum inci-
piant moueri:vnum tamen illorum per magnum tem-
pus prius fuerit motum:ſequitur ex opinione qđ illa
eque cito attingerent centrum:ꝙ falſum eſt:conſequen-
Opio qđ tia autem nota eſt ex oppoſitione.℄Poſt hos inuenio
mouẽtur quoſdam alios dicere quod ipſa mouentur a ſuis for-
a formis. mis per ſe:que tñ non per ſe ipſas mouẽtur vt Jo.dixit
ſed per accidens mouendo compoſitum per ſe.℄Cõtra
Contra ar- iſtam eſt ꝙ dixit Comentator commẽti allegati prius ꝙ
guit̃ pmo. lapis eſſentialiter non mouet niſi aerem.℄Itẽ tunc ele-
2° menta eſſent ex ſe mota ꝙ eſt contra Ar.8° phyſicoꝝ vbi
inquit ꝙ hoc eſt vitale ⁊ propriũ animalibus.ſ.ex ſe mo
Rñdetur. ueri℄Si dicatur ꝙ non mouent̃ ex ſe propꝛie qꝛ nõ di-
uiduntur in duas partes:quarũ vna eſt per ſe mouens
⁊ alia per ſe mota:ſed dicuntur ex ſe moueri:qꝛ per ſuaꝫ
formam mouẽtur.℄Contra:celum eſt ex ſe motũ:⁊ pro
Contra rñ paie:⁊ tamen ſm Auer.non diuiditur ⁊c.ſufficit ergo ꝙ
ſionẽ pmo habeat duo:quorum vnum ſit per ſe motũ:⁊ aliud mo-
2° uens ſiue ſint part:s ſiue non.℄Item ratio Ar.in octa
uo.vbi probat eſſe deueniendum ad motorem ſimplici-
3° ter imobilem nulla eſſet ſic vt ſupra dicebatur.℄Itẽ ex
hoc ſequitur:quod poſito graui.ſ.in vacuo ꝙ ipſuꝫ mo
Rñdetur. ueretur:nam ibi eſſet mouens ⁊ motũ.℄Si dicatur ꝙ
Contra. deficit reſiſtentia.Contra:nam corpus celeſte intelligibi-
Rñdetur. le non reſiſtit:⁊ tamen mouetur.℄Si dicatur ꝙ celum
reſiſtit:quia eſt in ſitu naturali oppoſito ſitui:ad quem
mouens intendit ipſum mouere:ſed in vacuo non eſt ta
Contra. lis oppoſitio ⁊c.℄Sed contra:ſitus non dicit niſi quen
dam ordinem partium in comparatiõe ad locum:que-
ro de quo loco loquatur:aut quo:aut qui:nõ qui:quia
tunc celum vltimum nõ eſſet ſituatũ:ſi de loco quo cuꝫ il
le ſit centrum terre ⁊ poli:⁊ illa poſſunt reſiſtere exiſtente
vacuo in ſperis alijs elementorum ⁊c.

Quantũ ad 2m dicendũ eſt cuꝫ Auer.quẽ ſolũ inter
Opio Ni noiatos pħos veꝝ dixiſſe ⁊ Ar. habuiſſe
colai. intẽtionẽ exiſtimo ꝙ grauia ⁊ leuia poſtq̃ ſunt generata
remoto prohibente mouẽtur per ſe ⁊ naturalr̃ ad ſua na
turalia loca:cum fuerint extra illa ab ipſo aere moto a re
mouente phibens:⁊ ꝙ ab eodẽ aere moto mediante im
petu ei dato a mouente per violentiam dum per violen
tiam mot⁹ mouẽtur:omnes philoſophi conuenerunt.
Cõfirmat̃ ℄Hec ſentẽtia expꝛeſſe colligitur ab Ar 3° celi tex.cõmẽ
opinio. ti 28.d.ꝙ potentia vtitur aere in vtroq̃ motu tanq̃ in-
ſtrumento:⁊ cõmentator ibi dicit:ꝙ graue iuuat graui-
tate ⁊ leue iuuat leuitate ⁊:ꝙ mouet illa i vtroq̃ motu.
Unde in tranſlatione noſtra ſic inquit ipſa ad ambo
vtitur aere tanq̃ organo:eadem igitur que ſurſum facit
latiore facit etiam deorſum.℄Hoc ideꝫ quantũ ad mo-
No.đ mo- tum eorum naturalem poteſt probari per rationem ta-
tu nãli. ctam contra Jo.⁊ alias opi.nã cuꝫ illa per ſe mota remo
to phibente ad ſua loca naturalia:⁊ effectus per ſe requi
rit cãm per ſe:⁊ illa non poteſt eſſe niſi aer:quia neq̃ for-
No.đ mo- ma mouet neq̃ locus:⁊ ſic de alijs ergo ⁊c.℄Quantuꝫ
tu violẽto. vero ad motũ violentum ꝙ ab aere moto colligitur ab
Auer.quarto phyſicorũ tractatu de vacuo cõmento.68.
vbi dicit ꝙ omnes philoſophi in hoc conueniũt ꝙ ipſa
proiecta ab aere mouent̃.℄Item 7° phyſicoꝝ tex.comen-
ti.10.circa finẽ.℄Item octauo tex.cõmenti.82.℄Item
ꝙ ab aere dum fuerit naturaliter mota idẽ eſt cauſa mo
tus ⁊ velocitatis eius:ſed cauſa velocitatis mot⁹ eſt aer
vt dixi ſupra.Naꝫ ideo in fine velocius mouet̃ mobile:
qꝛ maior quantitas aeris ipſum inſequitur in fine quã
in principio.℄Nota tamen quod licet per violẽtiã mo-
ta ⁊ proiecta ab aere mouẽtur:non tñ a ſua forma ſub-
ſtãtiali rareſaciẽte ſe remoto phibẽte:vt burleus voluit
⁊ Jo.gandonus:ſed ab ipetu in aere recepto vel aqua:
que ſunt apta impetus recipere.alia autẽ elementa non
poſſunt tales impetus recipere:⁊ hoc contingit eis:quia
ſunt corpora interminata humida cuiuſlibet figure indif
ferenter receptiua:⁊ ideo non oportet ꝙ vna parte mo-
ta in eis alia moueat̃ ſicut accidit in ſolidis ⁊ terminatis.
ſed vna pars cedit alij per inundationẽ ⁊ condẽſationẽ
ſicut in aqua contingit videre:⁊ ideo motus corporũ in
animatorum in eis non eſt continuus:vt Plato voluit
qui motum illoꝝ appellauit ſucceſſiuum.quem motum
aſſimilauit cõmentator motui nauis in vnda:recipiunt
igitur huiuſmodi violentias facile ꝙ nõ ↄtingit in alijs
imo per hmõi violentias receptas mouet̃ ad oẽm diſpo
ſitionis quẽadmodũ ferrum ad magnetem:⁊ motus ta-
lis dicitur naturalis ſicut ferri ad magnetem.non tamẽ
eſt ſimpliciter naturalis.⁊ ideo redeũt remoto prohibẽ-
te ad ſuam diſpoſitionẽ naturalẽ corrumpendo talẽ im-
petum generatum in eis.imaginãdum igitur eſt ꝙ im-
pellens graue imprimit in aere impetũ talem per quem
remoto prohibente mouet̃ graue:nã illa pars aeris ime
diata proijcienti producit conſimilẽ impetum in parte
ſibi ppinqua:⁊ alia in aliam:quoad ille non ſit ſufficiẽs
ad mouendũ:naꝫ impetus generatus in parte poſterio Solutio p
ri ſemper eſt remiſſior propter cauſaꝫ aſſignatã.℄Et ſꝫ blematuꝫ
iſtum modum poſſumus ſaluare quedã experimenta:
quare eſt ꝙ baliſta arcus trabuchi:⁊ huiuſmodi fortius
percuciunt ad certam diſtantiam:quam prope ipſa.hoc
eſt ideo vt dicit Albertus:qꝛ ille impetus vnitur in illa
diſtantia:⁊ nõ prope.℄Et ſimile videm⁹ de radijs in ſpe
culo:qui in certa diſtãtia vniunt̃:vnde impetus incipit
generari in pluri aere vel aqua q̃ ſit ille quem percutit
expellens:⁊ hinc eſt ꝙ videmus:ꝙ ſi iuxta centrũ lapi-
dis cadentis iaceant ligna parua:⁊ remotius aliquantu-
lum alia iaceãt:ꝙ tunc circuli generati a lapide cadente
fortius impellunt ligna:que aliquantulũ diſtant:querit
igitur impetus q̃titatẽ mediam debitã:in qua ſit ſũma
virtus ei⁹.hec omnia expꝛeſſe colligunt̃ ab Auer.4° phy-
ſicorum cõmento 68.⁊ 7° phyſicoꝝ cõmento.10.vbi ſol-
uendo q̃ſtionem de proiectis iquit.ex quo videt̃ ꝙ eidẽs
nõ eſt tũc motor ſed aer:qui naturaliter mouet̃ ex ſe cuꝫ
mouet̃ ex alio:vt dicetur in celo ⁊ mũdo.vbi in 3° cõme
to.28.expꝛeſſe ponit eandẽ ſententiã.hoc idem ponit 8°
phyſicoꝝ cõmento 82.⁊ ab Alberto 8° phyſicoꝝ tractatu
4° capitulo.4.⁊ 3° celi.℄Iſta igit̃ indubitãter fuit Ar.
intentio quando enim hij duo tam excellentes in philo
ſophia cõueniunt quis ſani capitis dubitare debet il-
lam fuiſſe Ar.intentionẽ:non tamen negaſſent cõmen-
tator ⁊ Albertus:ꝙ aer inſequens proiectũ ne det̃ vacu
um iuuat in tali motu:ſed illa non eſt ſufficiens cauſa.
℄Nec illud ꝙ dicit egidius vꝫ ꝙ proiectum mouet̃ per
antipariſtaſim:⁊ ꝙ tardius mouet̃ verſus finẽ:qꝛ minor
aeris quantitas inſequit̃ proiectum:nulla enim rõnabi
lis cauſa aſſignari poteſt:quare minor quantitas in fi-
ne inſequit̃ q̃ in pncipio.℄Ex quibus ſequit̃ Albertu Cor^m.
tium ⁊ alios terminiſtas ab Ar.deuiare ⁊ ab omni ve-
ritate:qui dixerunt proiecta ab impetu ipſis dato ⁊ nõ

aeri vel aque a prohibente moueri: mixta eni grauia terminata nō ſunt nata tales violentias ſuſcipere vt ex dictis patet: ⁊ rōnibus eorū contrariū ſuadentib⁹ reſpondetur.

Rūdet ad rōnes terminiſtarū

¶ Ad primam: que talis eſt ꝙ ſi ab aere ⁊c̃. ꝙ tunc vnus homo ad maiorem diſtantiaꝫ proijceret vnā pluymam quā paruā quantitatē ferri manui ꝓijcientis proportionatā: ꝙ eſt contra experientiā: ſed ſ꜠ꝫ eos ſaluat᷑ vt dicit magiſter gaietanus illa experientia: q᷑ cum ferruꝫ plus habeat de materia plus de ipetu recipit: ⁊ ſic ad maiorem proijcit᷑ diſtantiam. ¶ Sed miror de eo: ꝙ iſtum errorem defendere voluerit: naꝫ data illa rīſione ſequeretur ꝙ ſignans duob⁹ grauibus lapillo. ſ. ⁊ ferro eiuſdem q̄ntitatis manui proijcientis ꝓportionatis ad maiorem diſtantiam proijcit᷑ ferrum quam lapis: ꝙ falſuꝫ eſſe credo. ¶ Dico ergo ꝙ hoc prouenit ex applicatione deteriori ad plumā q̄ꝫ ad ferrum. vñ ſ꜠m Auer. eſt imaginandū ꝙ manus ⁊ etiam lapis cauſant illā violētiā ⁊ cū melius applicabit᷑ lapidi q̄ꝫ plume maior impetus cauſabitur a lapide: ⁊ ex quo ꝯcurrit ꝓiectū ad talē violētiā cauſandam cū proiectū expellit᷑ circulariter motuꝫ: cauſabit etiam violentiā in aere circulariter: que poſtea mo

Ad 2ᵐ

uet circulariter tale proiectuꝫ. ¶ Et ex hoc ſoluit᷑ eius ſecunda ratio de trocho moto circulariter poſtq̄ꝫ eſt ſeparatus a proijciente: non eni poterant ipſi intelligere quomodo circulariter moueret᷑ niſi per impetuꝫ eis datum. ¶ Neq꜠ꝫ valet ſolutio magiſtri gaietani ad argumētū ꝙ ſagitta que fortius percutit ad certam diſtantiaꝫ q̄ꝫ prope dicendo prouenire hoc ex aeris difformitate: propter quam acquirit ſagitta motū quendā circularē per queꝫ melius applicat᷑: ⁊ ſic fortius percutit: illa reſponſio nulla eſt: q᷑ exiſtente aere vniformius ꝯtingeret hoc.

Rūdet ad arg'ᵃ Jo. ⁊ aliorum.
Not. p̄mo

¶ Pro reſponſione autem ad argumenta Jo. ⁊ aliorum. Nota primo ꝙ per moueri ex ſe in iſtis inanimatis intelligit Auer. moueri per ſua principia formalia inclinātia paſſiue propinque ⁊ imediate ad tales motus: ⁊ in talibus nō indigent extrinſeco principio. ſ. mouēte de potētia eſſentiali: ſed bene indigent mouēte per ſe. ſ. aere vt dictum eſt. ⁊ hoc eſt ꝙ dixit comentator 2° phyſicoꝝ cōmento 3° ⁊ 6° q꜠ꝫ iſta ex ſe mouent᷑: ⁊ hoc eſt ꝙ dicit eodē 2° cōmēto 1° ꝙ principiū ſumit᷑ in iſtis equoce pro ꝓncipio formali ⁊ mālī ⁊ ſubdit ꝙ non inuenit᷑ corpus ſimplex ꝙ alteretur ex ſe ſicut inuenit᷑ corpus ſimplex ꝙ transfert᷑ in loco ex ſe: vult igit᷑ cōmentator ꝙ in iſtis in ſua naturali diſpoſitione exiſtentibus non inuenit᷑ ꝓncipiū formale inclinans propinque ad ſuas alteratiōes: ſicut inuenit᷑ principium formale inclinans ea ad ſuos mot⁹ naturales ⁊ ſua loca naturalia cū fuerit extra illa.

Cor.ᵐ

¶ Ex quo p꜠ꝫ error Bur. dicentis iſta habere ꝓncipiuꝫ actiuū ſui motus localis cuꝫ parū ſupra dicat cōmentator in eodē cōmento: ꝙ ꝓncipiū ꝙ eſt in alterabili ſimplici ⁊ tranſlato differt ſ꜠m genus a principio: ꝙ eſt in cōpoſitis.

Not. 2°

¶ 2° nota: ꝙ in quibuſcunq꜠ꝫ locis dicit cōmentator iſta ſe mouere: intelligit ꝙ mouent ſe per accidens: ⁊ ꝙ hoc ſit verum p꜠ꝫ inſpicienti verba eius 4° celi cōmento 22. d. quū remouet᷑ impedimentuꝫ motus deorſum ſit in graui per accidēs. q᷑ mouet ſe per motum: quē facit in mediū. ¶ Et ex his p꜠ꝫ ſolutio ad rationem cum dicebat᷑ potentia paſſiua eſt potentia contradictionis ⁊c̃. dico ꝙ potētia paſſiua non limitata per aliquē actuꝫ bene eſt potentia cōtradictiōis: ſed cū eſt limitata non op꜠ꝫ: materia eni exiſtens ſub vna forma non eſt in potentia ad omnem formā indifferenter vt ſub illa exiſtit. ideo vt ſic eam nata eſt ſequi forma determiata: ⁊ ex his p꜠ꝫ ſolutio ad omnia alia.

Dub.ᵐ p̄°

¶ Sed tūc eſt difficultas cum remouens ꝓhibens per ſe moueat aerem ⁊ aer per ſe mouet. graue ergo remouens per ſe mouet graue. q᷑ quicq̄d eſt per ſe cauſa cauſe eſt ꝑ ſe cauſa cauſati. ¶ Dicit᷑ concedendo totum: ſed remotius ꝓhibēs dicitur cauſa per accidens ipſius pro quanto remouet impeditum: remouens enim impeditum vt ſic eſt per accidens cauſa: vt autēꝫ per ſe mouet aerem eſt per ſe cauſa. Rūdetur.

Dub.ᵐ 2°

¶ Item eſt difficultas a quo mouet᷑ graue deorſum cuꝫ ſurſum ꝓijcitur nihil ei obuiando preter aerem. Rūdetur. ¶ Reſpondeo ꝙ mouet᷑ ab aere moto per antipariſtaſim: ipetu tamen ꝯcurrente vt ſuperius eſt declaratū.

Dub.ᵐ vl.ᵐ

¶ Ultima difficultas eſt: naꝫ data illa opinione: ⁊ ſimil᷑ marſilij ſequeret᷑ ꝙ reſilitio non eſt poſſibilis: q᷑ ſi ſit poſſibilis ſit aliquod graue potentie vt octo: ꝙ acquirat in deſcenſu impetū potentie vt octo: ita ꝙ tota potētia motiua deorſum ſit vt 16. ⁊ contangat nunc terram vel lapidem duriſſimum in terra quieſcentē magne quantitatis: ⁊ patet ꝙ aliq̄ñ reſilet ſurſum: ⁊ nō ab iſto impetu: tuꝫ q᷑ a proportione equalitatis: aut in alio caſu: quem ſtatiꝫ formes: vt ſi ipetus in deſcenſu acquiſitus eſſet minoris potētie q̄ꝫ graue a proportione minoris inequalitatis ꝓueniret motus: tū etiam: q᷑ idē impetus eſſet ex natura ſua motiua motib⁹ directe ꝯtrarijs. Acqrere᷑ igit᷑ a corpore reflectente impetus motiuus. a. ſurſum cuꝫ nō appareat a quo alio. in aliquo igit᷑ inſtāti icipiet. a. moueri ſurſuꝫ ſit illud. b. aut igit᷑ in. b. erit impetus motiuus. a. ſurſuꝫ eq̄lis illis: que reſiſtunt tunc motui. a. ſurſuꝫ aut minor aut maior: ſi equalis ⁊ imediate poſt illō diſtabit a terra. igit᷑ poſt illud non erit intenſior: ꝯñcia p꜠ꝫ: q᷑ non cauſat᷑ niſi a corpore reflectēte ꝙ nō agit ipetuꝫ indiſtans quare poſt illud. b. inſtās nō mouebit᷑. ſi minor a fortiori nō icipiet moueri in. b. inſtāti: ſi maior igit᷑ ante etiam erit maior: q̄re ante. b. ſurſuꝫ moueret᷑ ꝙ eſt ꝯtra caſuꝫ. ¶ Marſili⁹ iudicio meo ꝯcludit argumētum.

Rūdeo ſ꜠ꝫ Auer.

¶ Sed ait Auer. facile ſoluit᷑ dicēdo ꝙ a graue incipiat ſurſuꝫ moueri: ⁊ hoc quando impetus erit equalis potentie motiue reſiſtentie ipſi⁹. a. ⁊ cū arguit᷑ imediate poſt hoc. a. diſtabit a terra reflectēte ipm. ergo ipetus ei⁹ erit remiſſior. ¶ Reſpōdet᷑ negando ꝯñtiaꝫ: quia licet diſtabit proiectum: non tamē aer: nam imaginor ſ꜠m Auer. ꝙ aer in quo talis impetus recipit᷑ per certum tempus ꝯſeruat ipſum ⁊ ad certam diſtantiaꝫ vnit᷑ ⁊ intenſior ſit: vt ſupra eſt declaratū: licet igit᷑ imediate poſt hoc eſſet tantus impetus: quantus ante: tamē q᷑ ille ipetus eſſet in maiori q̄ntitate aeris vt dictū eſt: que quātitas maior cum ſua inclinatiōe ⁊ tali impetu facit virtutem fortiorem: quā ante: ⁊ ſic poterit mouere imediate poſt hoc ⁊ non ante. poſſum tamē dicere: ꝙ impetus erit maior: ⁊ licet imediate poſt hoc diſtabit graue non tamen diſtabit aer: qui per rarefactiōeꝫ ſurſum mouebit᷑: maiorabit᷑ autem talis impetus propter vnionem eius de qua ſupradictum eſt.

¶ Et ſic eſt finis huius q̄ōnis edite per me Nicoletum theatinum in florentiſſimo gimnaſio patauino ordinariam philoſophie legenteꝫ. Reuiſe atq꜠ꝫ caſtigate per me Antoninum pirrhum ſiculum placētinuꝫ artium ⁊ medicine doctorem.

Questiones primi libri.

1 Utrum ſciētia naturalis tractet de ente mobili tanquā de ſubiecto proprio et adequato. carte 2
2 Utrum cognitio ſciētifica cauſati dependeat ex cognitione ſuarum cauſarum. 2
3 Utrum ad perfecte cognoſcendum aliquam rem oporteat omnes cauſas cognoſcere. 3
4 Utrum eadem ſint nobis notiora et nature. 4
5 Utrum vniuerſalia ſint priora ſingularibus vel minus vniuerſalibus in cognitione. 5
6 Utrum omnis res extenſa ſit quātitas. 6
7 Utrum totum ſit ſue partes. 7
8 Utrum ex additione alicuius ad aliquod totū fiat aliud totum. 8
9 Utrum cognitio totius dependeat ex cognitione ſuarum partium. 9
10 Utrum ſit dare minimam materiam de cuius potentia educatur forma naturalis. 10
11 Utrum cuiuſlibet ſpeciei ſit dare maximam materiam. 11
12 Utrum cuiuſlibet tranſmutationis naturalis principia ſint contraria. 12
13 Utrum rerum naturalium ſint tantum duo principia vel tria. 13
14 Utrū poſſibile ſit fieri aliquid nullo ſubiecto preſuppoſito. 14
15 Utrum cuiuſlibet tranſmutationis materia ſit principium. 14
16 Utrum materia prima ſit per ſe cognoſcibilis. 15
17 Utrum potentia recipiendi formam ſit aliqua res diſtincta a materia. 16
18 Utrū priuatio ſit res diſtincta a materia. 17
19 Utrum cuiuſlibet tranſmutationis forma ſit principium intrinſecum. 18
20 Utrum forme generande aliquid preexiſtat in materia. 19
21 Utrum quodlibet ens diligat ſe permanere. 19

Questiones ſecundi libri.

1 Utrum quodlibet ens naturale habeat in ſe principium actiuū et paſſiuum ſui motus et quietis. 21
2 Utrū aliquod corpus mixtū vel ſimplex hēat in ſe principiū intrinſecum ſue alterationis. 21
3 Utrum figura ſit res diſtincta a re figurata. 23
4 Utrum res artificiales diſtinguantur a rebus naturalibus. 23
5 Utrum diffinitio nature Ariſtotelis ſit bona. 24
6 Utrum natura bene diuidatur per materiā et formam. 25
7 Utrum differentia quā aſſignat Ariſto. inter ſcientiam naturalē et mathematicam ſit vera. 26
8 Utrū ſcientie medie inter mathematicas et naturales pure magis ſint nāles ꝙ̄ mathematice. 26
9 Utrum cuiuſlibet rei naturalis ſint quatuor cauſe et non plures. 27
10 Utrum omne efficiens ſit cauſa illius cuius eſt efficiens. 27
11 Utrum de aliquo ſit euidens ꝙ ipm̄ eſt efficiēs. 28
12 Utrum conſimilis ſit proportio effectuum adinuicem: qualis eſt proportio cauſarū agentiū adinuicem. 29
13 Utrum finis ſit cauſa. 29
14 Utrū diffinitio fortune data per Ar. ſit bona. 30
15 Utrum aliquid ſit a caſu et a fortuna. 31
16 Utrum caſus et fortuna reperiantur in contingētibus equaliter. 31
17 Utrum natura intendat producere monſtrū. 32
18 Utrum in diſpoſitionibus naturalibus neceſſitas ſit ex fine: vel ex materia. 32

Queſtiones tertij libri.

1 Utrum ignorato motu neceſſe ſit ignorāre naturam. 33
2 Utrum diffinitio motus ſit bona. 34
3 Utrū de numero eorū que ſunt: alia ſint permanētia: alia ſucceſſiua. 34
4 Utrum hec ſit concedēda motus eſt. 35
5 Utrū motus alterationis ſit res diſtincta a q̄litate. 35
6 Utrū ſm̄ Ar. et cōmētatorē ad hoc ꝙ aliq̄d moueat localiter: requiratur aliqua res: q̄ ſit q̄dā fluxus diſtinctus a mobili et a loco. 36
7 Utrum admitentes caſus diuinos oporteat concedere ꝙ motus localis ſit aliqua res diſtincta a mobili et loco. 37
8 Utrū motus ſit ſubiectiue in mobili. 37
9 Utrum omnis actio ſit paſſio. 38
10 Utrū ad nālē ptineat determinare de infinito. 38
11 Utrū ſit aliquod corpus ſenſibile infinitum. 39
12 Utrum aliqua dimenſio ſit infinita. 40
13 Utrum poſſibile ſit aliquam magnitudinem eſſe actu infinitā. 40
14 Utrum infinite ſint partes in continuo. 42
15 Utrum quacunq̄ magnitudine data contingat dare maiorem. 43

Queſtiones quarti libri.

1 Utrum locus ſit ſuperficies. 43
2 Utrū locus ſit equalis locato. 44
3 Utrum locus ſit imobilis. 45
4 Utrum diffinitio loci ſit bona. 45
5 Utrum terra ſit in aqua. 46
6 Utrū cōcauū orbis lune ſit locus nālis ignis. 46
7 Utrum omne ens ſit in loco. 47
8 Utrum vacuum eſſe ſit poſſibile. 48
9 Utrū ſimplex graue hēat reſiſtētiā intrinſecam. 49
10 Utrum in omni motu grauiū et leuium requiratur medium reſiſtens. 49
11 Utrum ſi vacuum eſſet: graue ſimplex moueretur in ipſo. 50
12 Utrū ſi vacuū eſſet: aliquid poſſet moueri in ipſo. 51
13 Utrum rarefactio et cōdēſatio ſint poſſibiles. 51
14 Utrum tempus ſit motus celi. 52
15 Utrum diffinitio temporis ſit bona. 53
16 Utrum tempus ſit ab anima. 54
17 Utrum omnis motus menſuretur tēpore. 54
18 Utrum quies menſuretur tempore. 55

Queſtiones quinti libri.

1 Utrum omnis tranſmutatio ad ſubſtantiam ſit ſucceſſiua. 55
2 Utrum generatio ſit motus. 56
3 Utrū omnis motus ſit de contrario in cōtrariū. 56
4 Utrum ſm̄ tria predicamenta ſit motus. 57
5 Utrum aliquis motus ſit vnus. 58
6 Utrum aliqui motus differant ſpecie. 59
7 Utrum motus ſit contrarius motui. 59
8 Utrum quies ſit contraria quieti. 60
9 Utrum qualitates cōtrarie ſm̄ aliquos gradus ſe poſſint cōpati in eodem ſubiecto. 61
10 Utrum in intenſione qualitatis: qualitas que acq-

ritur: acquirat tota ſiſ: vel acqrat ps poſt pté. 62
11 Utrum in intenſione alicuius qualitas que primo acqriſ maneat cũ qualitate: que poſtea acqriſ. 62

Queſtiones ſexti libri.

1 Utrum continuum ſit compoſitum ex indiuiſibilibus. 64
2 Utrũ cõtinuũ ſit diuiſibile in ſemꝑ diuiſibilia. 65
3 Utrum indiuiſibile poſſit moueri. 65
4 Utrũ velocitas in motu locali attendatur penes tãtum ſpacium pertranſitum. 66
5 Penes quid attendatur velocitas motus circularis. 66
6 Penes quid attendatur velocitas in motu augmẽtationis tanq̃ꝫ penes effectum. 67
7 Utruꝫ motus poſſit velocitari in infinitũ. 68
8 Utrum oẽ qḋ mouetur: prius mouebatur. 68
9 Utrũ in tẽpore finito poſſit pertranſiri magnitudo infinita: ꝛ in tpe infinito magnitudo finita. 69
10 Utruꝫ omne mobile continue dum mouetur ſit in loco maiori ſe. 69

Queſtiones ſeptimi libri.

1 Utrum idem poſſit agere in ſeipſum. 70
2 Utrum in omni motu mouens ꝛ motum ſint ſimul. 71
3 Utrum ſolum ſm qualitates de tertia ſpecie ſit per ſe alteratio. 71
4 Utrum ad hoc q̄ aliqua ſint cõparabilia: requirat q̄ ſint eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime. 72
5 Utrum res vnius ſpeciei ſit comparabilis rei alterius ſpeciei in perfectione. 72
6 Utrum quilibet motus cuilibet motui ſit comparabilis. 73
7 Utrũ proportio velocitatuꝫ in motibus ſequatur proportionẽ proportionum potentiarum mouẽtiuꝫ ad ſuas reſiſtentias. 74
8 Utrum regule Ariſtote. de comparatione mobiliũ ꝛ mouentium in iſto ſeptimo ſint vere. 75

Queſtiones octaui libri.

1 Utrum ſemper fuerit motus: ꝛ ſemper erit motus. 76
2 Utrum aliquis motus ſit eternus. 76
3 Utrum perpetuo fuerit tempus. 77
4 Utrum omne corpus moueatur. 77
5 Utrum animal moueatur ex ſe. 78
6 Utrum grauia ꝛ leuia inanimata moueantur ex ſeipſis. 79
7 Utrum graue poſt remotionem prohibentis moueatur per ſe. 79
8 Utrum primus motor ſit immobilis. 80
9 Utrũ motus localis ſit primus motuum. 80
10 Utrum poſſibile ſit mouens finitum mouere per tempus infinitum. 81
11 Utrum virtus infinita poſſit eſſe in magnitudine finita. 81
12 Utrum inter quoſcunq̃ꝫ motus reflexos oporteat eſſe quietem mediam. 81
13 A quo moueatur proiectum ſurſum poſt ſeparationem illius a quo proijcitur. 82

Regiſtrum.

A B C D E F G H I K L M N O P
Omnes ſunt terni preter A B ꝛ P qui ſunt quaterni

In inclita Uenetijs ſtudio ꝛ ere nobilis viri domini Alexandri Calcedonij Piſaurenſis per Iacobũ pẽtium de Leuco anno dñi. M.D.iiij. Idibus aprilis sereniſſimo Uenetiarum principe Leonardo Lauretano.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PANDIMIGLIO
APR. 1971
LEGATORIA - ROMA